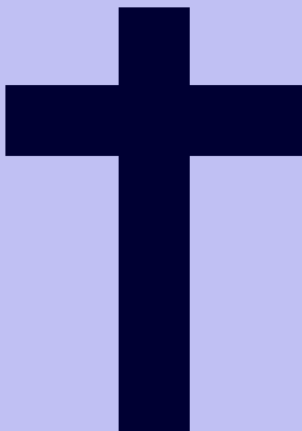

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo

en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	83
SAN LUCAS	132
SAN JUAN	215
LOS HECHOS	274
ROMANOS	345
1 CORINTIOS	382
2 CORINTIOS	419
GÁLATAS	443
EFESIOS	457
FILIPENSES	470
COLOSENSES	479
1 TESALONICENSES	487
2 TESALONICENSES	494
1 TIMOTEO	499
2 TIMOTEO	509
TITO	516
FILEMÓN	521
HEBREOS	523
SANTIAGO	554
1 SAN PEDRO	563
2 SAN PEDRO	574
1 SAN JUAN	581
2 SAN JUAN	589
3 SAN JUAN	590
SAN JUDAS	592
EL APOCALIPSIS	595

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yáí cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi ípidená. Yáí Jesucristoca yàcata nataquérinámi, yáí rey David, Abraham nacái.

² Abraham ìiri ípidenáté Isaac. Isaac ìiri ípidenáté Jacob. Jacob ìiri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéénánái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirináimi. ³ Judá yéenibe asíanái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa uípidenáté Tamar. Fares ìiri ípidenáté Esrom. Esrom ìiri ípidenáté Aram. ⁴ Aram ìiri ípidenáté Aminadab. Aminadab ìiri ípidenáté Naasón. Naasón ìiri ípidenáté Salmón. ⁵ Salmón ìiri ípidenáté Booz. Booz yáatúa uípidenáté Rahab. Booz ìiri ípidenáté Obed. Obed yáatúa uípidenáté Rut. Obed ìiri ípidenáté Isái. ⁶ Isái ìiri ípidenáté rey David. Rey David ìiri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷ Salomón ìiri ípidenáté Roboam. Roboam ìiri ípidenáté Abías. Abías ìiri ípidenáté Asa. ⁸ Asa ìiri ípidenáté Josafat. Josafat ìiri ípidenáté Joram. Joram ìiri ípidenáté Uzías. ⁹ Uzías ìiri ípidenáté Jotam. Jotam ìiri ípidenáté Acaz. Acaz ìiri ípidenáté Ezequías. ¹⁰ Ezequías ìiri ípidenáté Manasés. Manasés ìiri ípidenáté Amón. Amón ìiri ípidenáté Josías. ¹¹ Abéeri néená Josías yéenibeca asíanái ípidenáté Jeconías, yáté camu Babilonia yàasu cáli néeséeyéi náibàacaalíté israelitanái natécatená nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹² Néeseté idècunitàacá israelitanái ìyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ìinata, Jeconías idènlacaté ìiriwa ípidenéeri Salatiel. Salatiel ìiri ípidenáté Zorobabel. ¹³ Zorobabel ìiri ípidenáté Abiud. Abiud ìiri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim ìiri ípidenáté Azor. ¹⁴ Azor ìiri ípidenáté Sadoc. Sadoc ìiri ípidenáté Aquim. Aquim ìiri ípidenáté Eliud. ¹⁵ Eliud ìiri ípidenáté Eleazar. Eleazar ìiri ípidenáté Matán. Matán ìiri ípidenáté Jacob. ¹⁶ Jacob ìiri ípidenáté José. Yáí José yeedácaté ìriwa María, uái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesíascani, ìimáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuerícaté walí, wía israelitaca, icùacaténá wía.

¹⁷ Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénáinámi ìyeyéícaté Abraham yàasu èeri idénáami, idènièyéícaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàycaté catorce namanùbaca David itaquénáinámi ìyeyéícaté David yàasu èeri idénáami, idènièyéícaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamité israelitanái nàyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ìinata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàycaté, nadènlacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yáí wacuèrinásàiri ípidenéerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ Siúcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yáí imusúanacaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucúaca ucásaanápinátéwa José yáapicha, càmiíchúaca ìimá yáapicha. Quéwa, udéericuca sùmài, Espiritu Santo ìiwitáise iyú. ¹⁹ Néese José, cayábéerica ìiwitáise, càmitaté iwàwa ibániadaca úa áibanái yàacuésemi. Iná ìináidacawa imàacáanápiná ìichawa úa ibàacanéeri iyú càmicáiná ìiri yáí udéericuírica. Càmitaté José iwàwa ícháawàaca uináwaná ìwali ìyacàle mìnánái

irí ipíchanáté nanúaca úa. ²⁰ Yá José íináidacatéwa imàacáanápíná íchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel imàacaca yáawawa José íicácani yáamacani írícúise. Yá ángel íimaca José írí: “José, rey David itaquérínámi, picá cáalu peedáca María piacawéetúapínáca úara, udéericucáiná sùmáí Espírítu Santo ííwítáise iyú. ²¹ Sùmáiquéera yáí imusúeripínáca María íicha. Pímáni íipidená Jesús. Íipidenápíná còi yácáiná iwènúadapíná yáasu wenàiwicanáí ííwítáisewa nabáyawaná íchawa, ipíchaná Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná íwalísewa”, íimaca yáí ángelca.

²² Càité ángel icàlídaca José íríni macáita ichàbáanápínátéwa càide iyúwaté profeta icàlídáanáté Dios itaacáí wenàiwicanáí írí. ²³ Bàaluitécáiná Dios yáasu profeta íimacaté nalí Dios inùmallicúise:

“Abéechúa mànacàu càmíchúacáwaca íimá asìali yáapícha, udéericupínáca.

Imusúapínáca uícha abéeri sùmáí, namàníripíná íipidená Emanuel”, íimacaté yáí profetaca. (Yáí íipidená Emanuel íimáanaca: “Dioscata wáapícha”).

²⁴ Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yáasu ángel ichùulianáni. Yáté èerica yeedácaté úái Maríaca yáacawéetúapínáca.

²⁵ Càmíiritàcá quéwa José íimá úapícha àta uírí imusúacatalétaté íicá èeri yáí idàbáanéerica uíríca. Yá José imànicaté íipidená Jesús.

2

La visita de los sabios de Oriente

¹ Jesús imusúacaté íicá èeri Belén iyacàlená írícu, Judea yáasu cáli íinata, rey Herodes icùacaalíté yáí cálica. Néenialíté abénaméeyéi aslanáí cáalíacáiyéi nàanàaca Jerusalén iyacàlená írículé. Déecúiseyeyéi nàanàaca, Oriente yáasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéi nací ídùlupùta íwali. ² Nasutáca néemiawa Jerusalén iyacàlená mìnánáí:

—¿Alénásica judío icuèrinápíná siùquéerica tàacáwa imusúaca íicá èeri? Wáalíacawa idéca asáicani waicácáinaté áiba dùlupùtaca ímáanaca idéca imusúaca íicá èeri, yáí picuèrinápínácuéca, piacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténá icàaluíná —námaca.

³ Yá rey Herodes yéemiaca cáalíacáiyéi íináwaná, íná máini cáaluca íináidacawa, càmícáiná iwàwa áiba yeedáca íicha yáí cálica. Jerusalén iyacàlená mìnánáí nací cáaluca nía canánama, càmícáiná nawàwa Herodes yáasu úwináí namànica úwi náipunita íwalíse yáí nacuèrinápínáca wàlísàica. ⁴ Néese rey Herodes iwacáidaca sacerdote íiwacanánáí, nía nací yéewáidéeyéi wenàiwica templo írícu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemiawa nía alénápínácaalíté Mesías imusúaca íicá èeri, yáí judío icuèrinápíná Dios ibànuèerica nalí. ⁵ Yá námaca Herodes írí:

—Belén iyacàlená néenipínáca imusúaca íicá èeri, Judea yáasu cáli íinata, yácáinaté Dios yáasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmallicúise bàaluité. Dios íimacaté:

⁶ Pía, Belén iyacàlenáca, Judea yáasu cáli íinatéeri iyaca, caináwanáca pía áiba yacalé íicha canánama íyeyéiaca Judea yáasu cáli íinata, yácáiná Nacuèriná imusúapínáca Belén iyacàlená írícu icuèripíná nùasu wenàiwica, níái Israel itaquénáinámica’,

càité itànàaca tàacáisi yáí profetaca Dios inùmallicúise —námaca.

⁷ Néese Herodes imáidaca cáalíacáiyéi ibàacanéri iyú áibanáí íicha. Imáida isutáca yéemiawa nía yáalíacaténáwa cayába cainácaalíté èeri idàbacaté naicáca

uái dùlupùtaca uchanàacawa. ⁸ Néese Herodes idécánáami yéemìacani, yá íimaca nalí:

—Pìacuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécánáamicué pianàacani, yá picàlidacué nulí iináwaná, yéewanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíná —meedá càì íimaca nalí, ichìwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén iyacàlená nérépiná.

⁹ Idécánáami néemiaca Herodes itàacái, yá nàacawa ícha níái cáaliacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, uái dùlupùta naiquécúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néese. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài iyacatáca. ¹⁰ Néese naicácáiná dùlupùta, yá casímáica nía manuísíwata. ¹¹ Yá nawàlùacatéwa capíi iriculé. Naicáca sùmài néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàlulù ipùata iyúwa nàacaténá sùmài icàaluíná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacái, mirra nacái, níái cawèniyéi pumènica isáni. ¹² Néese Dios yàlàaca nía nàamacani iricúsewa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Ináté nèepùacawa áiba àyapu iricubàata Herodes ícha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³ Néese idécánáamité nàacawa níái cáaliacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápínátéwa José yàatalé. Yái ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani iricúse. Yá ángel íimaca irí: “Pimichàawa, pichùnia piasuwa pianáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, piacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Piya néréwa àta numáidacataléta piawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yái sùmàica”, íimaca yái ángelca.

¹⁴ Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàacàatécatawa nàapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵ Nàyacaté néré àta Herodes yéetacatalétatéwa. Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmallicúse: “Numáidaca Nuiriwa yàacaténáwa Egipto yàasu cáli ícha”, íimacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Néeseté Herodes yáaliacawa naináwaná iwali níái cáaliacáiyéica càmítatè neebáida itàacái, yá calúaca báawanamani yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináwa nanúacaténá macái sùmanái asianái Belén iyacàlená iricuyéica, áiba yàcalé nacái iyéyéica mawiéniabà Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái asianái idènièyéica àta pucháiba camuí, níacáináte cáaliacáiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca dùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁷ Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmallicúse. Jeremías íimacaté:

¹⁸ “Náicháanípiná cachàini manuísíwata níái Ramá iyacàlená mìnanáica, Raquel itaquénáinámica. Náicháanípináca, máini achúmaca nawàwa néenibe ílináwa. Canácata yáaliméeripiná isíimáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”, íimacaté yái profetaca Jeremías.

¹⁹ Néese idécánáamité Herodes yéetacawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani iricúse. Yá ángel íimaca José irí: ²⁰ “Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénáinámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca néetacawa níara iwàwéyéicaté inúacani”, íimaca yái ángelca.

21 Yá néeseeca José imichàacatéwa, itécani yáì sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná. 22 Quéwa, José yéemiaca Arquelao iináwaná ìwali icùaca judióná yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamiricubàamiwa, iná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José iríni yáamacani iricúise nàanápínáwa Galilea yàasu cáli néré. 23 Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená irícu. Nàyacaté néré càide iyúwaté profetanáì ìmáanáté Jesús ìwali. Profeta ìmacaté nàimáanápínáté Jesús ìwali Nazaret iyacàlená néeseéricani.

3

Juan el Bautista en el desierto

1 Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialíté Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacáì alé manacúali yùucubàa càinàwàiri iyéerica Judea yàasu cáli ìnata. 2 Manùbéeyéì wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemiàcaténá itàacáì. Yá ìimaca nalí: “ìPiwènúadacué píiwitáìsewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapíná macáita!” ìimaca yáì Juanca.

3 Yáì Juan el Bautista, yácata yáì asialica profeta Isaiás itànèericaté tàacáisi ìináwaná ìwali Dios inùmalcúise. Isaiás itànàacaté yáì tàacáisca:

“Abéeri asìali icàlidapíná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná ìimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanáì ichùnìlacaalí àyapu Nàiwacali irípináwa, càitacué nacáì iwàwacutácué pichùnìlaca píiwitáìsewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábèeri iyúni. Pichùnìlacué píiwitáìsewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná ìimaca”,
càitè itànàaca tàacáisi yáì profeta Isaiásca.

4 Yáì Juan idènàcaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacáì ìwaliabàawa pìráì ìimamimi. Iyáa nacáì iyáacaléwa wirìlichu nacáiyéì, mába ituní nacáì Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri.

5 Néese manùbéeyéì Jerusalén iyacàlená mìnanáì, madécaná nacáì Judea yàasu cáli néeseeyéì, Jordán inanába yàasu cáli néeseeyéì nacáì nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemiàcaténá itàacáì. 6 Néese nacàlidaca nàichawa yáì báawéerica namàcànírìca, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

7 Quéwa Juan iicáca manùbéeyéì fariseo, saduceo nacáì manùba nàanàaca yàatalé ibautizácaténá nía, yá Juan yáaliacawa càmitaté nawènúada nàiwitáìsewa báawéeri ìicha báisíri iyú, iná Juan yàalàaca nía cachàiníri iyú. ìima nalí: “ìPíacué, càiyéide iyúwa àpì iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapíná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanáì. Piyúnáidacuéca píalimáná pichùliacawa ìicha, yáì yùuwichàacáisca, píibautizácaalícáitawa, éwitacué càmicànita píwènúada píiwitáìsewa báisíri iyú píibáyawaná ìichacuéwa. ìCàmìtacué nucàlida pìrì càiri chìwáì! 8 Iwàwacutácué pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macáì wenàiwica naicáca amaléeri iyú píwènúadacuéca píiwitáìsewa báisíri iyú Dios irípiná.

9 Picácué píima pìriwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ìAbraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué càì píima. Péemiàcué cayábani, éwita Dios imàaláida macáitacué pía píibáyawaná ìwalìsewatá, càicàaníta Dios yáalimá iwènúadaca níáì ìbaca Abraham itaquénáinámipíná iyútá Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamiricubàamicuéwa. 10 Máini mawíénica yáì yùuwichàacáisi Dios imàaquèripínáca yàanàaca báawéeyéì ìwali, càide iyúwa mawíénicalí

wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemiacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéi irí iyacaná cayába weemácaténá nía quichái iricu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái iricu cawinácaalí wenàiwica càmiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Báisíta nubautizácué pía úni yáaculé, písáidacaténácué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanáca núamiricubàawa. Yátacué ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéicué péená irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Aibanáicué péená quéwa càmiyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàiníri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmiiri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹² Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi iricuwa masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamiricubàa yàanáca iwàlísáidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, íseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuúri capí iriculé ituínási yáaluca, càita nacái yái yàanèeripináca iwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwíralèmi manuúri quichái iricu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwichàidapiná macáita càmiyéica yàasu wenàiwica quichái iricu, càimíríca ichacáwa càiripinèerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

¹³ Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli íicha yàanácaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácani, yái Jesúsca. ¹⁴ Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná íicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíiwitáise. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinicáiná cachànica nuícha pía —íimaca yái Juanca, yáallácáinátéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Sìucade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewanápiná macáita náalácawa nuebáidaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Inaté Juan ibautizácani. ¹⁶ Néeseté idécanáami Jesús ibautizáca, yá imicháacawa úni yáacuise. Yáta capíraléeri cáli yàacúacawa, yá Jesús íicáca Espíritu Santo iricúacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unúcu iricúanáwa. ¹⁷ Néese néemlaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca: “Yácata Nuúri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ² Jesús iyacaté néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani. ³ Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná píá, yá pichùulia níái íbaca nawènuánápináwa pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacási iwali Dios íicha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica — íimaca yái Jesúsca, càmicáináaté iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníiri náicha canánama. ⁶ Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná íbáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná píá, pipisíawa templo íicha cáli íinatalépiná, yácáiná Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái piínáwaná iwali. Profeta íimacaté: ‘Dios ichùullápináca yàasu ángelnáíwa nacùanápiná píá. Namichàidápiná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’, càité profeta itànàaca Dios itàacái piínáwaná iwali —íimaca yái Satanásca.

⁷ Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asáisi icùacaalí píá’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cáli èeri iricuíyéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníiri nacái. ⁹ Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapínáca píriwa macáitani píbàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa píacaténá nucàaluíniná —íimaca yái Satanásca. ¹⁰ Jesús íimaca irí:

—¡Càmíiri! Píawa nuícha, Satanás. Càmita nù picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Iwàwacutá píaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái píaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Ináté Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abénaméeyéi ángelnáí yàanàaca néré nayúudàacaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² Jesús yéemlacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista presoíyéi íbànaliculé, íná Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli nérépiná. ¹³ Quéwa càmita iyamáawa Nazaret iyacàlená írìcu, néese yàacatéwa iyacaténá Capernaum iyacàlená írìcu, iyéerica Galilea icalisaniná idùlepiré, Zabulón itaquénáninámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáninámi yàasu cáli nacái. ¹⁴ Jesús imànicaté càì yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaiás itànàanáaté tàacáisi Jesús íináwaná iwali. Isaiás íimacaté Dios inùmalicúise:

¹⁵ “Píacué israelita iyéeyéica Zabulón itaquénáninámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáninámi yáapicha, yái cáli iyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalisaniná idùlepiré, alé càmiyéi israelita iyacataléca, Galilea yàasu cáli.

¹⁶ Píacué catéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalía Dios iwali, áiba yàanàapínácué píatalé amalácaténácué imànica píiwitáise. Yéewáidápinácué píá, piyacaténácué Dios icamaláná írìcu, píacué canéeyéica icáuca càmiiri ímaláawa, iyéeyéica siúcade iyúwa yéetáními”

íimacaté yái Isaiasca. ¹⁷ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí: “Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸ Néeseté Jesús yèepunicawa Galilea icalisaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba asianái. Ibèeri íipidená Simón, áibaalí íipidená Pedro nacái. Iméeréeri íipidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácáténá nalíwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunicawa callisáacubàa. ¹⁹ Jesús íimaca nalí: —Aqualécué sísaara, piacuéwa núapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pidécuéca piibaidaca píibaacaténácué cubái, quéwa siúcáisede nùacuéca píri wàlisài píibaidacalépiná pìwacáidáanápinácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

²¹ Néese nàacawa àniwa callsa idùlepiré, yá Jesús iicáca áibanái asianái pucháiba: Ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri íipidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùniaca nàyaca nàasu chinchorrowná barca írìcu nánari yáapichawa. Yá Jesús íimáidaca nía, nàanápináwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²² Yá caquialéta namàacaca barca, nánari nacáiwá, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Jesús ipáchiaca yèepunicawa macái Galilea yàasu cáli íinatabàa. Macái yàcalé írìcu nacái yéewáida yèepunicawa judíonái yéewáidacàalu írìcu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴ Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáiwá Jesús yàatalé, macái yúuwichéeyéicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idenièyéica tēwacáimi nacái, máapinéeyéi nacái. Yá Jesús ichùnliaca nía macáita.

²⁵ Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèeyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli íinatéeyéica iyaca, áibanái nacái Jerusalén iyacàlená mīnanái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái iyéeyéica abéemàalé Jordán inanába íicha.

5

El sermón del monte

¹ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemíacaténá itaacái, yá yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ² Yá idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

³ “Cawinácaalí wenàiwica camíiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliéyéi nacáiwá nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casímáica nía Dios icùacáiná nía.

⁴ “Cawinácaalí wenàiwica achúmèeyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siúcade, èeri mīnanái ibáyawaná ìwali nacái, casímáipináca nía yácáiná Dios ísímáidapiná nía.

⁵ “Cawinácaalí wenàiwica camíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníyéi nacái casalíníri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipináca nía, yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha èeri írìcuíri macáita.

6 “Cawinácaalí wenàiwica máiníyéica iwàwa imànica abéerita cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipiná nali macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nali.

7 “Cawinácaalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios iicápiná napualé nacái.

8 “Cawinácaalí wenàiwica masaquèeyéica íwítáise, casímáica nía, níacáiná iicápiná Dios natuí iyúwa.

9 “Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íwítáise nalíwáaca nàyacaténá matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

10 “Cawinácaalí wenàiwica yúuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapiná nacúaca yáapicha macáita.

11 “Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaallicué pía peebáidacáinacué nutàacái, yá namànicaallicué píri báawéeri nùwalíise, yá nacháawàacaallicué piináwaná ìwali macái íwítáaná nachíwa báawéeri iyúwa, peebáidacáinacué nutàacái, néese casímáipínacuéca píawa. ¹² Casímáicué píwàwa, píyanídacué nacáíwa manuísíwata, yácáiná Dios imàacapínacué píri cawèníiri manuísíwata píànàpinácaallicué chènuniré. Casímáicué píwàwa, nàawirináimicáiná namànicaté báawéeri Dios yàasu wenàiwica profetanái irí, níái pípíchaléyémicuéca íbaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué piyáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Sal y luz del mundo

13 Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwíiduma cháí èeri irícu. Yái iwíiduma puíwaca imànica yàacàsi, yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puíwa iwíidumaca, yá càmita idé puíwaca àniwani, yái iwíidumaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipínáanica ínatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá píyaca machacàníiri iyú, pímanícué cayábéeri nacái, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíiri tàacáisica.

14 “Péemíacué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási cháí èeri irícu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irículé, càita nacáicué iwàwacutá pícàlidaca yái báisíiri tàacáisica èeri mìnaná irí amalácaténá náiwítáise, níái catéeyéica íwítáise, càmiyéica yáalía Dios ìwali. Iwàwacutácué píyaca càide iyúwa manuírí yácalé iyéerica dúli ipùatalícu. Càide iyúwa macáita náalímácaalí naicáca manuírí yácalé, càita nacái iwàwacutácué píimàacaca áibanái iicáca píyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ¹⁵ Péemíacué áiba comparación: Watùcuníacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusi irículé. Néese wamàacaca icànaca chènunibàa, yá icànaca nàwali macáita iyéeyéica capíi irícu.

16 Càita nacái iwàwacutácué píimàacaca pícamalá icànaca áibanái íwítalícu: píyacué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná, náalíacaténáwa ìwali yái cayábéerica pímaníirícuéca, yéewanápiná nacái nàaca icàaluíniná, Píaniri Diosca chènuníiserica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

17 Jesús íimaca: “Píacué píináidawa nùanàaca numáalàidacaténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, nía nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Píacué càì píináidacawa nùwali. Càmita nùanàa numáalàidacaténá yái tàacáisica. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa ímáanáca yái tàacáisica icàlidéerica nuináwaná ìwali.

¹⁸ Péemlàcué cayábani: Máini cachàiníricani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmallicuise. Macáita ichàbapinácawa càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapiná capíraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, íbatàa abéeri letra achúmèerína piná, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapináwa càiwade iyúwaté Dios itàacái ímáaná. ¹⁹ Máinicáiná cachàiníríca macái tàacáisi natànèericaté Dios inùmallicuise, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácata canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí càmíiri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, càmicaalí nacái yéewáida áibanái neebáidáanápíná yái tàacáisica, yá canáca yéewanáwa iwàlúacawa Dios iyacàle iriculé icùacatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácaalí yeebáidèerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmallicuise, yá yéewáidacaalí wenàiwica neebáidáanápínáni, yásí máinírípíná cáimiétacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irícu icùacataléca macáita chènuniré. ²⁰ Níara yéewáidèeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacálidaca naináwaná iwaliwa namànínása macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùullaná namànica. Báisíta namànica madecaná. Quéwa núumacué pírí: Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná máini cachàiníwanái náicha níái yéewáidèeyéica wenàiwica templo irícu, náicha nacái fariseonáica. Càmicaalícué pimàni máini cachàiníwanái náicha, yá càmítacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios icùacaténácué pía”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemlaca néewáidaca pía càide iyúwaté profeta Moisés ímáanáaté Dios inùmallicuise. Ímamacaté píawirináimi irí: ‘Píca pinúwa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa píbáyawaná iwálisewa’, ímamacaté yái Moisés. ²² Siúcade núumacué pírí ániwa áibacaalí calúa íicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápínácawa íbáyawaná iwálisewa. Aibacaalí itàani báawéeri iyú áiba wenàiwica irí, yásí Dios yúuwichàida báawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita íwacanánái nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísca íchawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yúuwichàidacani infierno irícu, yái quichái càmíríca ichacàwa càiripinèerita iyaca.

²³⁻²⁴ “Píwàwacaalí pité ofrenda altar néré piacaténá Dios icàaluíniná, yá cayáberiquéi pimànínáca càì. Quéwa ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná, píináidawa cayába asáisi cawàwanáta pimànicaalíté báawéeri áiba wenàiwica irí. Pimànicaalíté báawéeri áiba irí, yá piacàatétawa yàatalé ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná. Yá pisutá wenàiwica ícha wawási imàacáanápíná iwàwawa ícha yái báawéerica pimàníricaté irí. Néese píalimá piaca Dios icàaluíniná matuibanáiri iyú. Càmicaalí càì pimàni, yá caná iwèni Dios íicáca yái píanáca icàaluíniná.

²⁵ “Pisutá píawawa Dios ícha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa píbáyawaná ícha, ipíchaná yúuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios iyaca pírí càide iyúwa píùwide. Péemia comparación: Píùwide itécaalí pía ícháwaaacaténá píináwaná iwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pítaníca yáapícha éeréta àyapulcubàa. Pisutá ícha wawási caquialéta imàacáanápíná iwàwawa píbáyawaná ícha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá ícha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi íbànaliculé, nacapèedáidacaténá píawa. ²⁶ Péemia cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íchawa presoíyéi íbàna irícuise àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yái centavo

namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripináta”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Picá piimá áiba wenáiwica yáapicha càmlíchúaca píinusíwa, càmlíríca nacái pinírísíwa’, càité náimaca. ²⁸ Siúcade quéwa núumacué pirí áibacaalí iicáida inanái irí, yá capicùlecaalíni iwàwacáiná iimáca úapícha, yá idéca imànica ibáyawanáwa úapícha iwàwalicúsewa, íná cabáyawanáca Dios iicácani.

²⁹ “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápíná wawási càmlíríca Dios iwàwa piicáca, néese piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenáiwica imusúadacaalí íchawa ítuíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ítuí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmlíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica. ³⁰ Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiséechúa iyúwa, néese piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenáiwica iwichúacaalí íchawa ícáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa ícáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmlíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica càmlíríca íchacàwa càiripinéerita iyaca”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté íméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íchawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunicawa ícha’, càité náimaca. ³² Quéwa siúcade núumacué pirí càmicaalí uimá áiba asíali yáapícha càmlíríca unírísíwa, càmita yéewa uníri imàacaca íchawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbáanéeri uníri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asíali unírípinácawa ániwa. Aiba asíali yeedácaalí ínupínáwa abéechúa náuquéechúami, yá imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná áiba asíali ínu yáapícha”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Jesús ímaca: “Pidécuéca nacái péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté plawirínáimi irí íméerica: ‘Pimàni macáita machacàníri iyú càide iyúwa picàlidáaná báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa pimànínapínása’, càité náimaca. ³⁴ Quéwa núumacué pirí, picácué píima: ‘Báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa’. Picácué nacái càí píimaca capíraléeri cáli ípídená íwali, Dios iyacáiná chènuniré. ³⁵ Picácué nacái càí píimaca cáli ípídená íwali, Dios iyacáiná cháí èeri irícu nacái. Picácué nacái càí píimaca Jerusalén iyacaléná ípídená íwali, yácáiná Wacuèriná Dios chachàiníri yàasu yacalécani. ³⁶ Picácué nacái càí píimaca píiwita íwaliwa yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita ibáiná iwènúacawa cúulíri iyú, cabalèeri iyú áiba. ³⁷ Píimacaalícué ‘báisíta’, néese iwàwacutácué básíca pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué básíca pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanáuécua ‘Báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa’ ”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ Jesús íimaca: “Pidécucéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi irí, íiméerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácucé pimusúadaca ituí, yáí imàníríca báawéeri áiba irí, càita nacáí cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácucé pimalàaca iyéi nacáí, yáí imàníríca báawéeri áiba irí’, càité náimaca. ³⁹ Quéwa siùcade núumacucé pirí: Picácucé pipélicia íipunita cawinácaalícucé imàníríca pirí báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni ìwali, yá pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. ⁴⁰ Aibacaalí iwàwa icháawàaca pináwaná ìwali pimawènlacáinása íicha camisa, yá pimàaca iríni, yáí camisaca. Yá pimàaca irí nacáí plasu ruanawa. ⁴¹ Uwináí nachùulíacaalí pitéca nàasu abéeri kilómetro idècuni, yá pité nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí càì pimànica. ⁴² Cawinácaalí isutéerica píicha wawàsi, pimàaca iríni. Picá piwènuwa íicha cawinácaalí isutéerica planápiná ichàba wawàsi. Pia ichàbani”, íimaca yáí Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³ Jesús íimaca: “Pidécucéca péemìaca tàacáisi áibanáí icàlidéericaté piawirináimi irí, íiméerica: ‘Cáininá piicáca piacawéeyínawa. Báawa nacáí piicáca piùwidenáíwa’, càité náimaca. ⁴⁴ Quéwa núumacucé pirí: Cáininácucé nacáí piicáca piùwidenáíwa. Pisutácucé nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícucé ibànuéyéica piwali chàwicùli. Pimànicucé cayábéeri nalí cawinácaalícucé báawéeyéica íicáca pía. Pisutácucé nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícucé icháawéeyéica piináwaná ìwali báawanama nachíwa iyúwa, cawinácaalícucé nacáí imàníyéica pirí báawéeri nùwalíise, peebáidacáinácucé nutàacáí. ⁴⁵ Càipiná pimàacacucé náalíacawa Wáaniri Dios chènuníséeri yéenibecucéca pía. Iwàwacutácucé pimànica càide iyúwa Dios imàníná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyéi ìwali, cayábéeyéi ìwali nacáí. Imàaca nacáí unía yúuwàacawa nabànacale ìwali, níáí imàníyéica cayábéeri, nía nacáí imàníyéica ibáyawanáwa. ⁴⁶ Cáininácaalícucé piicáca níawamita wenàiwica cáininéeyéicucéca íicáca pía, néese Dios càmita imàacacucé pirí cawèníri chènuniré, níacáiná macáí èeri mìnánáí namànica càì. Nía nacáí báawéeyéica íiwitáise yeedéeyéica plata yéenanáí íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéeyéica íicáca nía. Iná càmitacucé máini cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁷ Pitàidacaalícucé nacáí cayábéeri iyú níawamita péenanáíwa, néese càmitacucé pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanáí íicha, níacáiná macáí èeri mìnánáí namànica càì. Nía nacáí càmiyéica judío, càmiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacáí namànica càì. Iná càmitacucé máini cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁸ Báisícaalícucé Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutácucé cayábéeyéi píiwitáise náicha canánama èeri mìnánáí. Iwàwacutácucé pìyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníséeri iyáaná, imàníríca cayábéeri nalí canánama, níáí cáininéeyéica íicáca Dios, nía nacáí càmiyéica cáininá íicáca Dios”, íimaca yáí Jesúsca.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níáí yéewáidacaléca: “Picácucé piibaida Dios irípiná wenàiwica íicápiná meedá nánáidacaténácucé piwali cayábanameeyéicucéca píiwitáise. Pimànicaalícucé càì, néese Wáaniri Dios chènuníséeri càmita yàapiná pirífcucé plasu cawèníri chènuniré, canásíwa.

² “Iná piyúdàacucé catúulécaneeyéi, quéwa picácucé picàlida áibanáí irí ìwali yáí pimànínáca. Aibanáí pucháibéeyéi íiwitáise nacàlidaca

naináwanáwa manùbéeyéi wenàiwica yàacuésemi, náimaca nadéCasa nayúudàaca catúulécanéeyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéeyéi irí macái wenàiwica iicápiná, yéewacaténá wenàiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemiacué cayábani, cawinácaalí imàniyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawènírica ìyéerica chènuniré.³ Néese piácué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái iríni, ibatàa irípiná yáì piacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué picàlida iríni.⁴ Piyúudàacué catúulécanéeyéi ibàacanéri iyú. Yásí Wáaniri Dios, yáì iiquéerica càinácaalícué pimànínáca ibàacanéri iyú, imàacapínácué pirí piasu cawèníri piànàacaalípiná chènuniré”, íimaca yáì Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵ Jesús íimaca: “Pisutácué piáwawa Dios íicha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníná. Nawàwa wenàiwicanái iicáca nía meedá idécunitàaca nasutáca Dios íicha. Iná máini nawàwa nabàlùacawa manùbéeyéi yàacuésemi judiónái yéewáidacàalu irícu, bàacháwalé nacái wenàiwicanái yàacuésemi nasutácaténáwa Dios íicha wenàiwicanái iicápiná meedá. Péemiacué cayába, cawinácaalí imàniyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawènírica ìyéerica chènuniré.⁶ Néese pisutá piáwawa Dios íicha, quéwa piwàlùawa picapèe imàdàaná iriculéwa, yá pibàlla inúma, néese pisutá piáwawa Wáaniri Dios íicha ìyéerica piápicha néré. Néese Wáaniri Dios yáì iiquéerica macáita pimànírica ibàacanéri iyú, yàapíná pirí piasu cawèníri chènuniré.

⁷ “Pisutá Dios íicha, quéwa picá píima canéeri iwèni tàacáisi madécaná yàawíría càide iyúwa càimíyéi judío imàníná càimíyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái iyúunáidéeyéica Dios yéemlaca nalí nasutácaíná íicha déecuiri iyú.⁸ Picácué píimáidawa càì, Dios yáalíacáináwa piwalicué càinácaalí pimáapuèrica ipíchawáise pisutácuéca íichani.⁹ Iwàwacutácué pisutáca Dios càì:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníseéri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíná.¹⁰ Pimàaca péenáiwana yàanàaca caqualéta yáì èerica pidàbacatáipínata picúaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháì èeri irícu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara ìyéeyéica chènuniré.

¹¹ Pía wayáapíná wamáapuèrica siúcade.

¹² Pimàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, yáì báawéerica wamànírica càide iyúwa wamàcáaná wawàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalí imàniyéica walí báawéeri.

¹³ Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasáa wía báawéeri Satanás íicha. Piácáiná icuèripináca macáita, pía cachàinírica íiwitáise náicha canánama, icànéerica mèlumèlúiri iyú càiripínata. Báisíta, amén’,

càì pisutácué piáwawa Dios íicha.

¹⁴ “Pimàacaalícué piwàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalícué imàniyéica pirí báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníseéri imàacapínácué iwàwawa píbayawaná íichawa.¹⁵ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái ibáyawaná íicha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapíná iwàwawa píbayawaná íicha”, íimaca yáì Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 Jesúš íimaca: “Pimàacacaalícué píchawa piyáacaléwa pisutácaténácué piawawa Dios íicha manuísíwata, picácué cáimiétaquéeri iyú pimànica piawawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéyeyéi íiwitáise imàníná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéeri iyú, íná cáimiétaquéeri iyú namànica níawawa wenàiwica iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha. Péemiácué cayábani, cawinácaalí imàníyeyéica cà, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíri cawènírica iyéerica chènuniré. 17 Quéwa pía pimàacacaalí píchawa piyáacaléwa pisutácaténá piawawa Dios íicha manuísíwata, yá pípia cayába píiwita íbáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa. 18 Càita pimàni, ipíchana áibanái náalíacawa pimàacaca píchawa piyáacaléwa pisutácaténá piawawa Dios íicha. Abéerita Wáaniri Dios, yáí iyéerica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píchawa piyáacaléwa, íná Dios yàapíná píri píasu cawèníri chènuniré”, íimaca yáí Jesúscá.

Riquezas en el cielo

19 Jesúš íimaca: “Picácué píwacáida píriwa manùba cawèníri wawàsi cháí èeri írícu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píchawa. Cayéedéyeyéi nacái nawàlùacawa needácaténácué píchani. 20 Cayába cachàini píricuéni pimàníinácuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná pidèniacaténácué píasu báisíri cawèníriwa iyéerica chènuniré, aláera càmicatalé cuwée iyáacué píchani, càmicatalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlùawa néré. 21 Pimàacacaalícué píwàwawa píasu ìwaliwa cháí èeri írícuíríca, yásí píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Quéwa píicácaalícué iyúwa cawèníri yáí cayábéeri wawàsi Dios yèeripínácuéca píriwa chènuniré áiba èeriwa, yásí píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Íná pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué píriwani yáí cawènírica iyéerica chènuniré. Càita píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata”, íimaca yáí Jesúscá.

La lámpara del cuerpo

22 Jesúš íimaca: “Pitú íyaca píri càide iyúwa lámpara pituicáiná imàacaca píicáca. Cayábacaalí pitú, yásí amalánamaca píicáca. 23 Quéwa báawacaalí pitú, yásí catáca píicáidaca. Néese yáí píináidéericawa píwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuíri íiwitáise. Íná pícuà cayába píwàwawa masaquèeri iyú, píá cáiníná píicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchana catáca píiwitáise. Néese báawacaalí píiwitáise, yáí píináidéericawa píwàwalícuísewa, yásí jmáiní catáca píiwitáise báawanama! Càmita píalápiná cayábéeri ìwali báawéeri íichaná”, íimaca yáí Jesúscá.

Dios y el dinero

24 Jesúš íimaca: “Péemiácué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùullaná imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinínata quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínínáwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué píde píibaidaca cayába Píiwacali Dios írípínáwa càide iyúwa iwàwáaná cáinínácaalícué píicáca plata”, íimaca yáí Jesúscá.

Dios cuida de sus hijos

²⁵ Jesús íimaca: “Péemlacué cayábani: Picácué achúma pínáidáanicawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa. Máiníri cawènica wacáuca yàacàsì íicha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníri, ínà wáalíacawa yàanápiná walí yái camíríca máini cawènica cháí èeri írícu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁶ Piicáidacué nacái nalí, níái màsibèe yáaléeyéicawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníseeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, ¡máinicuéca cawèniyéica pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁷ Néese, éwitacué pínáidáanicáalíwa piwàwawa báawanama, cáicáaníta càmítacué píalimá cáala pímanícuéca picáucawa pidènièrica piyacaténácué mamáalàacata cháí èeri írícu, ibatàa abéeri horapíná càmítacué píalimá càì. Càmicáinácué píalimá pímaníca càiri achúmèeri wawàsì, ínácué canéeri iwèni meedá pínáidáanínáacawa piwàwawa báawanama yàacàsì ìwali, bàlesi nacái.

²⁸ “¿Cánácué pínáidawa piwàwawa mamáalàacata ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwinási nadàwináacawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namànírìpiná nabàlewa. ²⁹ Quéwa núumacué píri nadèniaca náiwínáwa cayábèeri iicacánáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté máinicáaníta càasuca Salomón. ³⁰ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicacánáwa, éwita masicái nàycáaníta malèné èeri meedá manacúalibàa, néese táwícha, yá wenáiwica neemácani quichái iyú. Dios imánica cayábèeri írì yái masicái waiquéerica iyúwa canéeri iwèni, ínà iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué píawa nacái. ¿Cánácué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía? ³¹ Iná picácué pínáidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué càì pisutá péemlawa píawáaca: ‘¿Cawiná wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwalírìpiná?’ picácué píima. ³² Macái èeri mìnanáì càmiyéica yáalí Dios ìwali, achúmaca nánáidáanicawa nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniacué Wáaniri Dios chènuníseeri yáalíeríca càirínácaalícué wawàsì pímapuèrica. ³³ Iná píalimáidacué pímaníca càide iyúwacué Dios ichùullaná pímaníca macái pichàini iyúwa, yásì Dios imàacacué píri macáita yái pímapuèrica. ³⁴ Siùca èeri, picácué achúma pínáidáaníwa piwàwawa mamáalàacata pípíchaléwa, táwíchacáiná pidèniacué áiba èeri pínáidáanápináwa táwíchéeri wawàsì ìwali. Macái èeri idèniaca yàasu wawàsì càulenéeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

7

No juzgar a otros

¹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa: “Picácué máini picháawàa áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata ipíchanácué Dios yúuwichàidaca pía. ² Piwàwacaalícué piúwíchàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásì Dios yúuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásì Dios iicácué pípualé nacái. ³ Pía idènièrica íbáyawaná manuíríwa, picá pínáidawa máini cayábaca pía áiba wenáiwica íicha idènièrica íbáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemlacué comparaciòn: Pibáyawaná manuírì, càicanide iyúwa manuírì àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí írìculé. Néese áiba achúmèeríwanái íbáyawaná, càicanide iyúwa imuluísì achúmèeri yúuwàacaalíwa

itúí iriculé. ⁴ Càmicáiná pialíawa cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenáiwica idènièrica íbáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pitúí iriculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimúsúadacaténá imuluísi áiba wenáiwica itúí iriculsetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá píima áiba wenáiwica irí: 'Nuénásàiri, pimàaca nucálidaca pírí pibáyawaná íwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani', picá càì píimaca irí. ⁵ Píacáiná pucháibaca píiwitáise píyaca. ¡Pidéca piimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuírca. Yásí pidéca pialáaca áiba wenáiwica imàacáanápíná íchawa íbáyawaná achúmèeriwa", íimaca yái Jesúsca.

⁶ "Picácué picálida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi íiwitáise máiníyéica báawaca iicáca Dios. Péemiácué comparación: Wàacaalí cayábèeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèníiri íba marranonái irí, yásí nabawáida meedáni nàabàli yáapírèwa. Càita nacái, picácué picálida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi íiwitáise irí, marrano nacáiyéi íiwitáise nacái, níara wenáiwica máiníyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica íiwitáise nacái, ipíchanácué máiní calúaca nía píapicha, néese namànicuéca pírí báawéeri", íimaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús íimaca: "Pisutácué píawawa mamáalàacata Dios íicha, yásí imànicuéca píriwani. Péemiácué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí píànàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata caplí inùma néeni, yásí yàcùacuéca píriwani. ⁸ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàpinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata caplí inùma néeni, nàacùaca irí caplí inùma. Càita nacái cawinácaalí wenáiwica isutéerica mamáalàacata Dios íicha, Dios imànìpiná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹ "Péemiácué comparación: Pidèniacaalícué píiriwa, càmitacué pía irí íba isutácaalí píicha pan iyáapínáwa. ¹⁰ Càmitacué pía iyáapíná àapi isutácaalí píicha cubái. ¹¹ Ewítacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái placa nalí cayábèeri wawàsi. Néeni, ¿càmítasicué píalíawa cayábèeri íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníisèerica? ¡Íná iwàwacutácué píalíacawa Dios imànínápinácué pírí cayábèeri, pisutácaalícué íicha mamáalàacata!

¹² "Íná pimànicué áibanái irí cayábèeri càide iyúwa píwàwáaná namànica píricué cayábèeri. Pimànicaalícué càì, yásí pimànìpinácué machacàniri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá píawirináimi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse", íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³ Néeseté Jesús íimaca nalí: "Píalimáidacué macái píchàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenáiwicacuéca pía. Càulenáca wenáiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwa càulenácaalí nawàlùacawa máucuírí caplí inùma írìcubàa. Yácáiná èeri mìnanáí íiwitáise báawéeri iyaca càide iyúwa cáucuírí caplí inùma, cáucuírí àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenáiwica nàacawa írìcubàa. Quéwa èeri

mīnanái íiwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi iriculé, aláera infierno iriculé. Māulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mīnanái íiwitáise iyáaná cháí èeri iricu, íná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mīnanái íiwitáise iwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuíri capli inùma iricubàa, cáucuíri àyapu nacái. ¹⁴ Quéwa càica núade iyúwa capli inùma máucuíri. Nutáacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinicáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca càide iyúwa núumáaná nawàlùacatenáwa Dios iyacàle iriculé. Iná càmita máini madécaná yàawa néré”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Picácué píchawa áibanái cachìwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmallcuise. Càica níade iyúwa caluéyeyéi cuwèesi lobo iwaliyéica oveja íimamimi nachìwáidacatená ovejanái nanúacatená níai ovejaca. Níai cachìwéeyéica natàanica càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacatenácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeràidacuéca pía Dios íicha, namáalàidacatenácué pía. ¹⁶ Píalimápinácué píalíacawa cachìwéeyéica nía píicácaalícué càinácaalí namànica. Péemíacué comparación: Wáalíacawa macái àicu iwali waicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmiccaalí nacái, néese báawéericani. Càmita weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúba íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera iyacaná tuírí íicha. ¹⁷ Macái cayábéeri àicu idènlaca iyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idènlaca iyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸ Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idènlaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idènlaca iyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, píicácaalícué càinácaalí namànica. ¹⁹ Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí iyacaná cayába, weemácaténá nía quichái iricu, càita nacái Dios yúuwichàidapíná nía quichái iricu cawinácaalí wenàiwica càimíyeyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, píicácaalícué càinácaalí namànica”, íimaca yái Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Jesús íimaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmita macáita nawàlùapínáwa Dios iyacàle iriculé Dios icùacatalé macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàniyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiséeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwàlùacawa néré. ²² Imáalàacaalípináwa yái èeriquéi, yá madécaná náimapíná nulí: ‘Wáiwacali, wacàlidacaté nalí pitáacái. Wáucacaté demonio wenàiwica íicha píipidená iwali. Wamànícaté nacái píipidená iwali madécaná wawási càimíri wenàiwica idé imànica’, càipíná náimaca nulí. ²³ Quéwa núumapíná nalí: ‘Càmita núalíacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàniyéica ibáyawanáwa’, càipíná núumaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

²⁴ Jesús íimaca: “Péemíacué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutáacái, imànicaalí nacái càide iyúwa núumáaná, yái wenàiwica iyaca càide iyúwa cáalíacáiri aslái imàníríca icapèewa. Quéechacáwa íicaca depuwalé. Yá aslái yàanáca manuírí íba iyéerica depuwalé cáli iricu íbàlùadacatená icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata. ²⁵ Néese unía yúuwàcawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàinírí iyú capli iwali, yá cachàinírí cáuli ipùaca iwali yái caplíca. Càimíri quéwa yúuwàwa yái caplíca

ibàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capli ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapiná nacáucawa càmfiri imáalàawa. ²⁶ Néese cawinácaalí yéemiérica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa númáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiséeri wenàiwica imànirica icapèewa càina íinata meedá. ²⁷ Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capli iwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca iwali yái capliica. Néese yúuwàacawa yái capliica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capli imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmfiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Idécanáamité Jesús imáalàidaca icálidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa néemíaca itàacái manuísíwata yéewáidacáiná nía cáalíacáiri iyú. ²⁹ Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idèniérica Dios íiwitáise icálidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo írícu Dios itàacái iwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté.

8

Jesús sana a un leproso

¹ Jesús írícùacatéwa dúli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapicha. ² Néese abéeri asíali cacháunéeri íimami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulu ipùata iyúwa Jesús írí yàacaténá Jesús icáaluíniná, yéewacaténá catúulécánaca Jesús íicácani. Yá íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, núalíacawa píalímá pichùniaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùniaca núa —íimaca. ³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri iwali. Jesús íimaca írí:

—Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ⁴ Jesús íimaca írí:

—Péemíaca cayába. Picá picáidaca áibanái írini, nuchùnlaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdoté yàatalé píasáidacaténá íicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Píté nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápiná Dios írí nachùniacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum iyacàlená írículé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacalíná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús íicha wawàsi imànínápiná írí cayábéeri. ⁶ Yá íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica íríawa nucapèe írícu. Càmfiri yéewa imichàanicawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíri iyú —íimaca. ⁷ Jesús íimaca írí:

—Uwé, wàawa. Nuchùniacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa úwi íiwacalíná íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca nùawawa piwéré. Pichùuliacaíta ichùnlanápináwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùniacawa. ⁹ Núalíacawa píalímá pichùniacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanáni nachùulla nacái núa. Núa nacái nuchùulla nùasu úwináwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùuliacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta

imànicani. Iná yéewa núaliacawa píalimá pichùnìlaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

¹⁰ Idécanáami Jesús yéemìlacani, yá cayábaca íníaidacawa yéemìlaca úwi íiwacalíná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yéeyéicawa yáamiwáise:

—Péemiacué cayábani, canácata nùanèri càirica yeebáidéeri nulí manuúsiwata, íbatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri.

¹¹ Núumacué nacái pírí, manùbaca áibanái wenàiwica íiwitáaná nàanàpiná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypináca piawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ¹² Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéechatécáwa, càmitacué piyapíná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénáinámicáanítacué pía, càmicáinacué peebáida nulí. Dios yúucacué íichawa píawa catácatalé. Néré pícháanípinácuéca, píamíapínácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús íimaca úwi íiwacalíná írí:

—Pèepùa picapèe néréwa, yácaíná idéca ichùnìlacawa píasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —íimaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacalíná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴ Néeseté Jesús yàacawa Pedro icapèe iriculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchúawa mecuní iyú, iriéchúawa yàalubái íinatawa. ¹⁵ Iná Jesús imàacaca icáapiwa ucáapi íwali, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶ Néeseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnánái natéca néenánáwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise. Jesús ichùuliacáita demonionái abéeri palabra iyú nàanápináwa wenàiwica íicha. Cáita Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha. Ichùnìlaca nacái macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷ Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalicuise. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica íwali: “Ichùnìlaca wía, wía machawàaqueyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaquéeyéicawa itéese, íná ichùullaca yéewáidacalénáwa itéenápináni Galilea icalisaníná abéemàalé barca írìcu. ¹⁹ Ipíchawáiseté nawàlùacawa barca írìculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo írìcu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús írí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca. ²⁰ Néese Jesús íimaca írí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenacáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemia comparación: Yàlidunái idèniaca íbanawa, cuiþiranái nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asíali Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, píamáca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núnari yéetácatalépinátawa, néese idécanáami nubàllacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca írí. ²² Néese Jesús íimaca írí:

—Piawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàlliaca níawáacata, caw-
inácaalí iyéeyéica matuibanáita Dios ícha càide iyúwa yéetáními —ímaca yái
Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá
nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha. ²⁴ Jesús iimáca íchawa
barca irìcu. Yáta manuiri cáuli idàbaca ipùaca calisa iwali. Máiníri cachàinica
yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá ùni ipuniadaca
yàacawa barca. Quéwa Jesús iimáca mamàalàacata. ²⁵ Iná yéewáidacalénái
nàacawàidacani, yái Jesúsca, yá nàimaca irí:

—¡Wáiwacali, piyúudàa wía! ¡Wasawíaca wàacawa! —nàimaca Jesús irí. ²⁶ Néese
Jesús iimaca nalí:

—¿Cánácué máini cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí píinàidacawa
piwàwawa nùwali? —ímaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa,
ichùullaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca.
²⁷ Néese níai yéewáidacaléca nàinàidacawa manuísiwata naicáidaca irí. Yá
nasutáca néemlawa níawáaca. Nàimaca:

—¿Cawináica yái asialica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca
càide iyúwa ichùullaná nía? —nàimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸ Néeseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, Gadara yàasu
cáli néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba
asianái demonio idacuèyéi íiwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese.
Máiníyíei calúaca nía iyúwa caluèyéi cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenàiwica
ichàbacawa néenibàa àyapullucbàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá demonionái
nadàbaca néemánicawa asianái isàna iyú:

—¡Píca písaíwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios Iirica! ¿Pianàasica
piùwichàidacaténá wía ipíchawáise wéenáiwana yàanàaca? —nàimaca.

³⁰ Mawiénita nalí manùbéyéi marranonái yèepuniwa. Nayáaca nèepunicawa
nayáacaléwa néenibàa. ³¹ Néese demonionái nasutáca Jesús ícha wawàsi.
Nàimaca:

—Piúcacaalí wía asianái ícha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèericulé —
nàimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Piacuéwa —ímaca yái Jesúsca. Yá demonionái yàacawa asianái ícha, yá
nawàlùacawa marranonái idèericulé. Yáta macáita marranonái nadàbaca
napiacawa iyúwa máiwitáiseyéi demonio íiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa
quiratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calisa yáaculé, nàisicùmawaca macáita, níai
piráica càmiyéica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí
marrano iiná.

³³ Néese níai icuèyéicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná.
Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnánái iríni, macáita yái
nàyáanáca, níai asianái demonio idacuèyéicaté íiwitáise. ³⁴ Iná macáita yàcalé
mìnánái namusúacawa yàcalé ícha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicàcani, yá
nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísiwata yèepunápináwa nàasu cáli ícha.

¹ Néseté, Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha. Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré, yáí Jesús iyacàleca. ² Yá abénaméeyéí wenàiwica natéca cáuláiquéeri asiali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, càmirica yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái ínatawa, iiméerica ínata. Néese Jesús yáalíacáiná náiwitáise manúca náináidacawa nawàwawa Jesús íwali ichùñlanápináni, íná Jesús ímaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —ímaca yáí Jesúsca.

³ Abénaméeyéí yéewáidéeyéí wenàiwica templo iricu nàyaca néré. Néemiaca Jesús itàanica cáuláiquéeri irí, íná nadàbaca náináidacawa Jesús íwali càì: “Yáí asiali Jesús itàanica báawéeri iyú Dios íwali, yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca náináidacawa naliwa nawàwalicúsewa. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidàanácawa. Íná isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánacué yéewa plínáidacawa càì máini báawéeri iyú? ⁵ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáís báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipina’, áibanái wenàiwica náalimáicáiná naicáca asáís wadécaalí wachùñlacani watàacái iyúwa, yáí máapinéerica. ⁶ Íná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùñlapiná yáí máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùuliaca núa numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha cháí èeri iricu cayábacaténá náapicha Dios —ímaca yáí Jesúsca. Néeseca Jesús ímaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ímaca yáí Jesúsca. ⁷ Néese yáí máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸ Níái wenàiwica iyéeyéica néré, naicáca iyúwa iyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icàaluíná imàacacáiná ichàiniwa abéeri wenàiwica irí ichùñiacaténá cáuláiquéeyéí.

Jesús llama a Mateo

⁹ Jesús yàacatéwa capí ícha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatelécate plata nuénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná. Néese Jesús ímaca nulí:

—Aqualé, pàawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —ímaca nulí yáí Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰ Néese Jesús idècunitàacá iyáca iyáacaléwa nucapèe iricu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná, áibanái cabáyawanéeyéí nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacaténá nayáacaléwa wáapicha. ¹¹ Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yáí yéewáidéericuécá pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobièrno irípiná, nía nacái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca. ¹² Quéwa Jesús yéemiacani, yá ímaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idèniéeyéica uláicái nawàwacutácani, yáí ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, càmita

nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri ícha. ¹³ Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái ìwali. Piacué péewáidacawa càinácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta itànèricaté Dios inùmalicuise. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio piacaténacué nucáaluíná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimàníricuéca càmicaalícáwa piicáca áibanái wenàiwica ipualé, piyúudáacaténacué nía’, íimaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níai cabáyawanéyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanà numáidacaténá wenàiwica ínàidéyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca nawènúadánápiná náiwitáise nàwacáidáyacacawa nabáyawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Néese té Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemlawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá wíawawa Dios ícha manuísíwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níai péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca.

¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemlacué comparación: Asiali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéyéináwa aslanái naicácaténá icásàacawa casíimáiri iyú. Idècunitàcá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapiná náichawa nayáacaléwa, níai yàacawéyéinámica achúmácáiná nawàwa néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàcá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶ “Péemlacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlawa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quèwanàta manuica ícháuná. ¹⁷ Càita nacái càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi iriculé. Wamànicaalí càì, yásí uva ituní idàbaca isàacawa dàchidàchiwaca inànlacubàa, néese éwisàimi íimamisi icacanàcawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Yásí wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

¹⁸ Idècunitàcá Jesús itàanica nalí, yá abéeri judío íiwacalíná yàanàcaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulú ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icáaluíná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéétacawa siùcasíwataàcáwa. Quéwa piacaalíwa ùatalé pimàacacaténá picáapiwa ùwali, yásí cáuca úa àniwa —íimaca.

¹⁹ Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha. ²⁰ Abéechúa inanáí ùacawa manùbéyéi wenàiwica yéewi. Cáláicacaté úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéyéi wenàiwica yéewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. ²¹ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita

ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábaca núatá”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. ²² Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá ìimaca ulí:

—Picá achúma piwáwa. Pidéca pichùniacawa pimàacacáiná piwáwawa nùwali —ìimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái íicha.

²³ Néeseté Jesús yàanàca judío ìiwacalíná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipulèyéi íwa. Nàwacáidáyacatéwa nabàliacaténá yéetéechúamiwa. Aibanái nacái náicháanica úiwitáisemi, néemíanica nacáíwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío ìiwitáise ìyáaná. ²⁴ Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úái yéetéechúamicawa, ìná ìimaca nalí:

—Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca càmíchúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —ìimaca yái Jesúsca, yáalíacáináwa icáucàidáanápínaté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáanica Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisíri iyúcani uétácatéwa. ²⁵ Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capli íicha. Néese iwàlúacawa sùmàumi ìriacatalécawa. Yá ìibàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa. ²⁶ Néesetécáwa macáita wenàiwica ìyéeyéica mawiénita ìri yái yàcaléca néemiácaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanaté úa yéetécáisi íicha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Jesús imusúacatéwa nacapèe íicha, yá pucháiba matuíyéi nàacawa yáamíse. Yá náimaca ìri cachàiníri iyú:

—¡Pía rey David itaquérínámica, Dios ibànuerica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! —náimaca ìri. ²⁸ Jesús iwàlúacawa capli ìriculé, néese níái matuíyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemlàwa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéca pía? —ìimaca yái Jesúsca. Náimaca ìri:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida càì —náimaca. ²⁹ Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá ìimaca nalí:

—Pichùnlacuéwa càide iyúwa peebáidáanacué —ìimaca yái Jesúsca. ³⁰ Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú. Ìimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náalíacawa cawínácaalícué ichùniaca pituí —ìimaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa namusúacanacáitawa capli íicha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùniaca nía nalí níái nayaquewéeyéicawa.

Jesús sana a un mudo

³² Néeseté idècunitàacá matuíyéimi namusúaca nàacawa capli íicha, yá áibanái natéca matacáiri asiali Jesús yàatalé. Demonio idacúaca matacáiri ìiwitáise, ìná càmíta yáalimá itàanica. ³³ Yá Jesús yúucaca demonio asiali iwàwalicúse. Néese matacáiri idábaca itàanica. Yá áibanái wenàiwica ìyéeyéica néeni nánáidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús ìri. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácaté waiquéricáwa càiri wawási cháí wàasu cáli Israel néenibàa! — náimaca. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi fariseo náimaca Jesús ìwali:

—Demonio ìiwacalínáquéi idacúaca ìiwitáise yái asialica Jesús. Ìná yéewa yúucaca demonio wenàiwica íicha demonio ìiwacalíná ìiwitáise iyú —náimaca Jesús ìwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuiri yàcalé ìriculé, púbéeri yàcalé ìriculé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judionái imanúbaca yéewáidacaalu ìricu. Yá icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu

wenàiwicawa. Ichùnìna nacáí cáuláiquéeyéí wenàiwica, cáiwíri ícha nacáí, macáí íiwitáaná. ³⁶ Catúulécanáca Jesús iicáca nía máinicáiná achúmaca nawàwa nàuwichàacáinátéwa madécaná yàawírí. Càica níade iyúwa ovejanáí canéeyéica icuèriná, iméerèeyéicawa meedá, canácáináté abéeri yéewáidéeripiná nía Dios íwali, níái wenàiwicaca. ³⁷ Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báísíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàcái. Péemiacué comparaciòn: Càica níade iyúwa bànacalé ituiná quiíreeri yéenáíwaná yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icálidéeyéipiná nalí nutàcái. ³⁸ Iná pisutácué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànúanápiná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná írí, nacálidacaténá wenàiwicanáí írí nuináwaná íwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale iyacanáwa —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íiwitáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanáí ícha, wáucacaténá náicha nacáí macáí uláicái íiwitáaná, cáiwíri nacáí.

² Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca ípidenéeyéica cà: quéecha Simón, ípidenéeri nacáí Pedro; yá nacáí iméeréeri ípidenéeri Andrés; nía nacáí Zebedeo yéenibeca, ibèeri ípidenéeri Santiago, yá nacáí iméeréeri ípidenéeri Juan; ³ yá nacáí Felipe; Bartolomé nacáí; Tomás nacáí; núa nacáí Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánáí judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írípiná; yá nacáí Santiago, yái Alfeo írìca; Tadeo nacáí; ⁴ yá nacáí Simón, ípidenéeri nacáí celote; yá nacáí Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yúuwidenáí náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Jesús ibànùacaté wía doce wamanùbaca wacálidacaténá itàcái. Càì yàalàaca wía: “Picácué píawa camíiyéí judío yàasu cáli ínalaté, picácué nacáí píwalùlawa yàcalé írìculé iyéeyéica Samaria yàasu cáli ínata. ⁶ Píacué nàatalé níawamita Israel itaquénánámica iyéeyéica càide iyúwa ovejanáí iméerèeyéiwa, canéeyéica icuèriná, nawènùadacáiná náiwitáisewa Nacuèriná Dios íchawa, canáca nacáí abéeri yéewáidéeripiná nía Dios íwali. ⁷ Píacué picálidaca nalíni Dios icúanápiná macáita mesúnamáita. ⁸ Pichùnìacué cáuláiquéeyéí wenàiwica, pimicháidacué nacáí yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, pichùnìacué nacáí cacháunéeyéí ímami lepra iyú, píucacué demonio wenàiwica ícha. Nudéca numàacacuéca píri núiwitáisewa mawèníri iyú, íná picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùnìeyéica.

⁹ “Picácué píté iwèni píasu bolsa írìcuwa, orocáníta, plata nacáí, cobre nacáí.

¹⁰ Picácué píté saco, pucháiba bàlesi nacáí; picácué peedá píriwa wálisàí costiza nacáiri, àicu nacáí. Cawinácaalí wenàiwica píyúudéeyéipínacuéca iwàwacutá náca píyáapínacuéwa.

¹¹ “Píacuéwa yàcalé írìculé, picutácué abéeri cáimíetacanéeri iwàwéerica yéemìaca picáldíaanácué nalí nutàcái. Yá píyamáacuéwa icapèè írìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé írìcuise. ¹² Píwalùlacuéwa icapèè írìculé, yá pítàidacué wenàiwicanáí iyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imánínápiná nalí

cayábéeri. ¹³ Cayábacaalí náiwitáise níái capíi iricuíyéica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná lícha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábéeri. ¹⁴ Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemiaca picàlidáanácué nalí nutàacái, néese pimusúacuéwa capíi iricuíse, yacalé iricuíse nacái, yá pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli líchawa naicápiná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, píasáidacaténácué nalí Dios yúuwichàidáanápiná nía. ¹⁵ Péemiacué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yúuwichàidápiná báawéeyéi wenáiwica, yásí yúuwichàidápiná níawa càmiyéicué yeedáca yàataléwa pía máini yáwanái Sodoma iyacàlená mìnánáimi lícha, Gomorra iyacàlená mìnánáimi nacái”, íimaca walí yái Jesúsca.

Persecuciones

¹⁶ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “;Péemiacué cayábal Nubànùacué pía nëewiré níara èeri mìnánáica cuwéesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica íicáca Dios, báawéeyéi nacái íicáca Dios yàasu wenáiwica. Piyapínácuéca nëewibàa càide iyúwa oveja càmiyéi yáalimá ipéliaca caluèyéi cuwéesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué cáaliácáica píiwitáise, piicácué píchawa piúwidenáicawa, càide iyúwa cáaliácáiri àapi íicáaná líchawa yúuwidenáíwa ipíchaná áibanái ichiwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyawanáca pía, càmitacué nacái pimàni áibanái írí báawéeri. Piyacué càide iyúwa unúcu càmiíchúwa imàni áibanái írí báawéeri. ¹⁷ Picácué píchawa áibanáicáiná náibàapínácuéca píawa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali yacalé íiwacanánái írí, nacapèedáidacaténácué nacái píawa judionái yéewáidacáalu iricu. ¹⁸ Yá natépinácuéca píawa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái íríwa, náiwacanánái írí nacáíwa, níái icuèyéica cáli, peebáidacáinácué nutàacái. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, níái èeri mìnánái icuèrinánáica, nía nacái càmiyéica judío. ¹⁹ Náibàapínácué natéwa pía nacháawàcaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái íríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Néeseucé péenáíwaná yàanàacaaliwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàacacué píaliácawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. ²⁰ Càmicáinácué pía yái càì icàlidéeripínacani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànùerica imàacapínácué pitàaníca Dios inùmalicuíse.

²¹ “Néenialípiná wenáiwicanái nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanái írí néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapíná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapíná náiwitáisewa nasèenái líchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ²² Macái èeri mìnánái báawapínácué naicáca píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetáacatalétawa, Dios iwasaápiná níawa yàasu yúuwichàacáisi líchawa. ²³ Namànicaalícué píri báawéeri abéeri yacalé iricu, néese pípiacuéwa áiba yacalé iriculé. Péemiacué cayába, núa asiali Dios néeséerica nùnanápiná píchawáise pímaláidacué picàlidaca nuináwaná ìwali macái yacalé iricu iyéyéica Israel yàasu cáli íinata.

²⁴ Péemiacué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica lícha yái yéewáidéericani, càmita yéewa nacái áiba íibaidéeri cachàinica íiwacali líchawa. Càitacué nacái càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenáiwica nánáidacawa

piwalicué càide iyúwa náináidáanáwa nùwali. ²⁵ Píacué nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca piyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéericuéca pía, càide iyúwa yáasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa íiwacali iyáaná. Aibanái càmíyíi yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yái demonio íiwacalináca. Iná nùlàacuéca pía náicha, náimáanápínacué piwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, piyacáinácué càide iyúwa nucapèe iricuyéica, nuénánáisiwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

²⁶ Jesús íimacaté walí: “Iná picácué cáalu pía èeri mìnaná íicha, càmicáiná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripináta. Aiba èeriwa macáita náalíacawa ìwali. ²⁷ Càita nacái, picácué pibàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéericuéca pírí íbàacanéeri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéericuéca pírí ìwali méetàuculé áibanái íicha, piacué picàlidaca cachàiniíri iyúni àta macái néemiacatalétani. ²⁸ Picácué cáalu pía èeri mìnaná íicha yáaliméeyéica inúacuéca pía quéwa càmítacué náalimá nanúacuéca piwàwaca cáuri. Néese, iwàwacutácué cáaluca pía Dios íicha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía nacái infierno iriculé, yái quichái càmíríca íchacàwa càiripinéerita iyaca.

²⁹ Péemiacué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púubéeyéi abéeri moneda ìwalíná càmicáiná cawèni màsibèe púubéeyéica. Quéwa éwita càmíyíicáaníta cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáalíacawa nàwali, icùa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúmèeri yéetácawa càmicàalícàwa Dios imàacaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáalíacuéca macáita piwali, àta càsimalénácaalícué piwita íbáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputáaca nía abéerínamata; càita Dios yáalíacawa piwalicué. ³¹ Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái íicha, cawènicáiná Dios íicácuéca pía náicha níái màsibèe púubéeyéica manùbéeyéica”, íimaca walí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³² Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica íináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapíná íináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníseeri íríwa. ³³ Quéwa cawinácaalí càmíríta icàlida íináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapíná íináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníseeri íríwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴ Jesús íimacaté walí nacái: “Picácué píináidawa wenàiwicanái nàypíná matuìbanáita náapichawáaca nudécáaníta nùanàca. ¡Càmíirita! Néese, càmítapíná abédanama náíwítáise nùwali. ³⁵ Nudéca nùanàca, íná asianái nàuwídeca namànìpináca nánariwa, ínanái nacái nàuwídeca namànìpiná náatúawa, nayéeru nacáíwa. ³⁶ Càita macáita nàuwídeca namànìpiná néenánáisiwawa, níacáiná abénaméeyéi neebáidapíná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷ Cawinácaalí cáininéerica íicáca nuícha yáaniri, yáatúa nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái cáininéerica íicáca nuícha íríwa, íidu nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuìbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwicháidacani nùwallíse, naicáaní nacái íquíná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái.

Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùullaná. Cawinácaalí càmírica imàni càì, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Aibacaalí càmírica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulípiná, canáca irí icáuca càmíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáuca càmíri imáalàawa”, ímaca walí yái Jesúsca.

Premios

⁴⁰ Néeseté Jesús ímaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuéca pitàacái, yeebáidapíná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapíná nacái itàacái, yái Dios ibànuèrica núa aléi. ⁴¹ Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábèeri profeta icàlidacáiná nalí Dios itàacái, yásí Dios yàapíná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri yàasu profeta iríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábèeri íiwitáise, namànicaalí nacái irí cayábèeri cayábacáiná íiwitáise, yásí Dios yàapíná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri cayábèeri íiwitáise irí. ⁴² Cawinácaalí imànírica cayábèeri nuéwáidacalénái càmíyeyí cachàini irí, nùasunáicáiná nía, Dios yàapíná irí cawèníri iyúudàacáiná níai yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimácáaníta yàaca nàiraca meedá casaliníri ùni, càicáaníta Dios yàapíná irí cawèníri iyúudàacáiná nùasunái”, ímaca walí yái Jesúsca.

11

Los enviados de Juan el Bautista

¹ Néeseté Jesús idécanáamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái iyacàle irícu, yàara cálica, icàlidaca nacái nalí yái cayábèeri tàacáisica.

² Néenialíté Juan el Bautista, iyéerica presoíyí ibànalícu, yéemiaca ìwali yái Cristo imànírica. Néese Juan ibànùca yéewáidacalénáwa abénameeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé. ³ Juan iwàwacaté nasutáca néemiawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yání, yá iwàwacutá nacüaca áibata yàanáca.

⁴ Néese Jesús ímaca nalí: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéénacuéca piicáca numànica, pidéénacuéca nacái péemiaca nucàlidaca wenàiwicanái irí. ⁵ Picàlidacué Juan iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipináníca, cacháunéeyéimi ímami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái ícha, màuwíyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi ícha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemiaca nuwàaca nuwasàca nía Dios yàasu yùuwichàacúsi ícha. Picàlidacué Juan iríni yáaliacaténáwa idéca nùanáca, núa Dios néeséerica. ⁶ ¡Casímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” ímaca yái Jesúsca.

⁷ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús ícha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Baaluité piacatécué piicáca wenàiwica yèepuníricawa chùri cáli ínata, yàara Juanca. Càmíritaté machawàaca íiwitáise yái asiali piiquéricatécúsi, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ⁸ ¿Càinásicué piicaté néré? Càmíritaté asiali cawèníri ibàle yái piiquéricatécúsi. Píaliacúecawa cawinácaalí cawèniyéica ibàle iyéeyéica nacái cásufri iyú, nàyaca cayábèeri

capli iricu càide iyúwa reynáí iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ⁹Néese piacuécawa bàaluté manacúali yùuculé caináwàiri piicacáténaté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Báisita profetacani, yáí Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanáí profeta fícha canánama. ¹⁰Yáí Juanca, yácata yára nacàlidéericate iwali tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios ímèericaté líri iríwa. Dios ímacaté:

‘Nuchùullapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnlanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pianàacaalíwa nàatalé’, ímacaté yáí Diosca. ¹¹Péemiacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan fícha nèewíse macáí èeri mìnánáí. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacáí siùcáisede, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipíná nía Juan fícha, éwita càmícaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

¹² “Bàaluté Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacáí àta siùca nacáide, èeri mìnánáí namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanáí irí, yá nàalimáidaca namàaláidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacáí, iwàwéeyéica Dios icùaca nía. ¹³Macáí tàacáisi profetanáí icàlidéericate Dios inùmaliçuise, áiba tàacáisi nacáí Dios ichùulièericaté profeta Moisés itànàanápiná, macáita yáí tàacáisica icàlidacaté walíni cainácaalí iyú Dios icùanápináté yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacáí àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. ¹⁴Cawàwanátacué píalimá peebáidaca yáí tàacáisica: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yáí iwàwacutéericaté yàanàaca ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca. ¹⁵Cauwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacáí.

¹⁶ “Nucàlidacué píri cainá píiwitáise, piacué wenàiwicaca iyéeyéica siùca. Péemiacué comparación: Càicuéca piade iyúwa sùmanáí yáawinéeyéicawa àyapulcubàa bamuchúambàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéí iríwa: ¹⁷‘Wadéca wapùllacuéca píri íwa, quéwa càmítacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéca píri canción càide iyúwa nacántàanà yéetéeyéimiwa iwali, quéwa càmítacué pícháaní’, càì náimaca. ¹⁸Càita nacáí pídécuéca pímanica. Juan el Bautista yàanàacaté, yá ímàacaca íchawa iyáacaléwa isutacáténá yáawawa Dios fícha manuísíwata, càmíta nacáí líra uva ituní. Quéwa pímacatécú Juan iwali demoniosa iyaca iwàwalícu. ¹⁹Siùcade nudéca nùanàaca, nùa asíali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuíra nacáí uva ituní. Néese pímacuécú nùwali camùnírícasá nùa, cáanárisa iyáaca iyáacaléwa nùa, casímáicasa nacáí nucàmaca, nùacawéridáanása nacáí cabáyawanéeyéí wenàiwica, nía nacáí yeedéeyéica plata néenánáí judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita pímacuécú nùwali càmícanínacúé píwàwa peebáidaca nutàacáí. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacáí nacáí, náasáidaca Dios idéca imàacaca cáalífacáica nía báisíiri iyú”, ímaca yáí Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

²⁰ Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú níai yàcalé mìnánáica aláera Jesús imànicatalécate batéwa macáita yáí càmíríca wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníri iyú càmícanínaté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús ímaca nàwali: ²¹ “¡Máinícué piùwichàapínacawa, piacué israelítaca iyéeyéica Corazín iyacàlená iricu, Betsaida iyacàlená iricu nacáí! Ewitacué

piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yáì càmírica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada piíwítáisewa pibáyawaná íchawa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca pía náicha níara càmíyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená írìcu, Sidón iyacàlená írìcu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. Quéwa càmítaté máini báawéyéica nía píchacué. Càmítaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numáníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwítáisewatá caquialéta Dios írìpinátá, càmícáináté máini báawéyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, napusúa nacái nàwallisewa catáli náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ²² Quéwa núumacué píri, áiba èeriwa Dios yúuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiniwanáí náicha, níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená írìcu, Sidón iyacàlená írìcu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ²³ Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnánáica, piyúunáidacuéca máinípíná cáimíetacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmírìta! ¡Néese Dios yúucapínacué píawa írìculé yáara utàwi máiniiri depuúwaca, máinicatalé depuúwaca náicha canánama! Ewítacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yáì càmírica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada piíwítáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca pía náicha níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená írìcu. Quéwa càmítaté máini báawa nía píchacué. Càmítaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numáníná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwítáisewatá caquialéta Dios írìpinátá, càmítaté nacái Dios imáalàidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma iyacaté mamáalàacatá àta siuca nacáide, càmícáináté máini báawéeyéi nía iyúwacué pía. ²⁴ Iná núumacué píri, áiba èeriwa Dios yúuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiniwanáí náicha níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená yàasu cáli ínata, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía”, ímaca yáì Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵ Néenialíté Jesús ímaca Yáaniri Dios írìwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca píri cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita níái iyéeyéica chènuniré, cháì èeri írìcuíyéica nacái. Nùaca píri cayábéeri pimàacacáiná nalí piíwítáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa sùmanáí púubéeyéi neebáidáaná, yéewanápiná áiba èeri mìnánáí iyúunáidéeyéi cáalíacáica càmita náalimá náalíacawa píiwítáise ìwali. ²⁶ Báisíta, Núaniri, pídéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yáì Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús ímaca wenàiwicanáí írì: “Núaniri Dios idéca imàacaca núalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú núwali, yáì Írica. Abéerita núa, yáì Írica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, abéerita nacái cawinácaalí wenàiwicanáí numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yáì Írica. ²⁸ Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacái, píacué macáita chamaléeyéica. Pidécucué píibaidaca cachàiniiri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanáí ichùullianácué pimànica càulenéri wawási Dios írìpiná. Píacué nacái achuméeyéica ínàidacawa iwàwawa íbáyawaná ìwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéri wawási íicha, numàacacué nacái nuwàwawa pibáyawaná íicha. ²⁹ Peebáidacué nutàacái, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùullianácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía,

piyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa càmfírca caluéri íiwitáise, núa càmfírca cáimacái iicá yáawawa. Nùacawéeridapínácué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa píbáyawaná íchawa, ícha nacái yái càulenéeri wawási áibanái ichùulièricuéca pimànica Dios irípiná. ³⁰ Càmita máini càulenácué píicha peebáidáanápinácué nutàacái, pimànínápinácué nacái càide iyúwa nuchùullanácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapínácué nacái casímáica pía”, íimaca yái Jesúsca.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néenialité áiba sábadu judiónái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa áyapulicubáa bànacalé yèewibáa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituiná bànacalé ícha wayáapínáwa, judío íiwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapínáwani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí núa. ² Fariseonái naicácaté weedáca bànacalé iyacaná, yá naicáca yái wamànírca iyúwa íbaidacalési ínáté náimaca Jesús irí:

—Piicáca yái namànínáca. Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábadu wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca píimáichaca tàacáisi píléericuéca Dios itàacái irícuíse wàawirimi rey David íwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi aslanáica. ⁴ David iwàlùacatéwa Dios yáasu manuíri caplíma ímamisíri iriculé, yái israelítanái isutátacáipíná Dios ícha. Yá iyáaca pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapíná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáaníta càmitaté yùuwichàida David, núa nacái aslanái yèepuníyéicatéwa yáapicha, máapicáináté núa, ínáté catùulécánaca Dios iicáca núa. ⁵ Pidécuéca píimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. Moisés íimacaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáaníta templo irícu sábadu wayamáidacatáicawa. Máini iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo irícu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábadu ícha iwàwacutácáiná wenàiwica náaca Dios icàaluíniná èeri imanùbaca, sábadu nacái. ⁶ Quéwa núumacué píri, núa iyéerica cháí pèewi, cachàinírca núa templo ícha. ⁷ Càmitacué péemíca càinácaalí ímáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericaté Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté: ‘Ewítacué pinúacáaníta madécáná pípirawa iyúwa sacrificio piacaténácué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimànírcaicúca nuli càmicacáicáwa píicáca áibanái ipualé, piyúudáacaténá núa’, íimaca yái Diosca. Báisícaalícué péemíacaté càinácaalí ímáaná yái tàacáiscatá, yá càmitacué pícháawàa naináwaná íwali báawéeri iyútá, níái nuéwáidacaléca càmiyéica imàni íbáyawanáwa. ⁸ Iná Dios idéca ichùullaca núa, asíali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹ Néeseté Jesús yáacawa, yá iwàlùacawa judiónái yéewáidacáalu iriculé, iyéerica néré. ¹⁰ Iyacaté néeni abéeri asiali icáapi ituwíerica ícha. Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisi imànicaalípináté áiba wawási

náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíse, fariseonái náimacáináté ìbaidacalésicani yái Jesús ichùñlanáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemíawani, náalimáidacaténá naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáaliacawa càinácaalí pínáidacawa. ¿Dios imàacasica wachùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica sábadu írú wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ¹¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué comparación: Pidèniacaalícué pipirawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utáwi nacáichúa írículé namusúadacatáise úni, ¿cámítasicué pimusúadacani caquialéta, éwita sábadu írícucánita, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹² Néeni, máiniiri cawènica wenàiwica oveja ícha. Iná ¿cánácué càmita píalíawa Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siúca sábadu írúcu? —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús íimaca irí yái asiali icáapi ituwèericawa ícha:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi. ¹⁴ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéwáidacàalu ícha, yá nadàbacaté nánáidacawa càinápínacaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Néeseté Jesús yáaliacawa náiwitáise nawàwáanáté nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manúba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùñlaca macáita cáuláiquéeyéi wenàiwica yàanèyèicaté yàatalé. ¹⁶ Yá yàalàaca nía cachàiniiri iyú ipíchaná nacálidaca iináwaná ìwali manúbéeyéi wenàiwica irí ichùñlanáté nía. ¹⁷ Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

¹⁸ “Yácata nùasu wenàiwica ìbaidéerica nulípiná, nuedéerica ìbaidáanápíná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata casímáirica nuicáca. Yá numáacapíná irí Espíritu Santo icùacaténá íiwitáise. Yá icàlidapíná nutàacái càmlíyèi israelita irí, náaliacaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníiri iyú.

¹⁹ Càmita itàanípiná ùlèeri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemáníicawa. Canáca nacái yéemèiri itàacái imáidáidáaná cachàiniiri iyú calle írícubàa bamuchúami yàcalé.

²⁰ Imànípiná cayábéeri machawàaquéeyéi irí, iicápiná nacái napualé, cawínácaalí iwàwéyèica yéetácawa, àta imawèniadacataléta macáita báawéeri.

²¹ Càmlíyèi israelita yeebáidapíná itàacái, yàasu wenàiwica nacái nía”, íimaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²² Néeseté natéca matuúri asiali Jesús yàatalé, abéeri matuúri, matàacáiri, demonio idacúacáiná íiwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asiali ícha, iná catuúca àniwani, itàani nacái àniwa. ²³ Néese macáita wenàiwica nánáidacawa manuúsiwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemíawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèerica wacuérinápíná, wía judíoca?” náimaca nalíwáaca.

²⁴ Néese fariseonái néemíacáináni, yá náimaca nalí: “Yái asiali Jesúsca idènlaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalínáca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

²⁵ Jesús yáaliacawa nánáidáanáwa. Iná íimaca fariseonái irí: “Péemíacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí ípunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa.

Càita nacái yàcalé m̀nanáí, áibanáí néenánáí nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá ǹyaca náapichawáaca. ²⁶ Càita nacái, canacátáita Satanás yúuca yàasu demonionáíwa wenàiwica ícha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íchatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yásí imáalàacawa nacái yái ichàinicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánacué càmita píaliáwa càmita núuca demonio wenàiwica ícha Satanás íiwitáise iyú? ²⁷ Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú. Picháawáacaalícué nuináwaná iwali càí mamáalàacata, yásí iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácaalí ichàini iyú píewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanáí ícha. Píaliacuéwa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná níata píewáidacalécuéca ǹasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná iwali báisiiri iyú. ²⁸ Núucaca demonio wenàiwica ícha Espíritu Santo íiwitáise iyú, iná nudéca ǹasáidacuéca píri Dios icúaca abéchúanaméeyéi wenàiwica píewibàa.

²⁹ “Núucaca demonio wenàiwica ícha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás ícha. Péemiácué áiba comparaci3n: Càide iyúwa cayéedéeri iyáaná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa iriculé áiba cachàiniiri asiali icapéca iyéedúacaténá ícha yàasu, càmiccaalícáwa cayéedéeri idacúa íchawa yái cachàiniiri asialica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri imànica càí, yéewacaténá iyéedúaca cachàiniiri asiali yàasu. Càita nacái ǹualimá nudacúaca nuichawa Satanás nuwasáacaténá ícha wenàiwica. Pidécuéca pitàanica báawéeri iyú Espíritu Santo iwali.

³⁰ “Píacué càmiyéica abédanamata íiwitáise núapicha, piùwidecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudáa ǹuwacáidaca wenàiwica Dios iripiná, néese piyúudáacuéca Satanás iméeráidacaténá wenàiwica Dios ícha meedá.

³¹ “Iná péemiácué cayába. Dios imàacapiná iwàwawa íchéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imànirica, itàanírica nacái Dios iwali báawéeri iyú, nawenúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Quéwa wenàiwica itàanicaalí báawéeri iyú Espíritu Santo iwali, yá canacátáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ³² Aibacaalí itàaní báawéeri iyú ǹuwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios iripiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná ícha. Quéwa itàanicaalí báawéeri iyú Espíritu Santo iwali, néese càmita quirínama Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha cháí éeri iricu, càmita nacái wàlìsàipiná èeri iricu”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³ Jesús íimacaté fariseonáí irí: “Péemiácué comparaci3n: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idèniaca iyacanáwa báawéeri. Càita wáaliacawa macái àicu iwali. Càita nacái píalimácué píaliacawa ǹuwali piicácáiná càinacaalí numànica. ³⁴ ¡Píacué càiyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa àapi imusúadáná iculálewa inuma iricúsewa, càita nacái càmitacué píalimá pitàanica cayábéeri wawàsi iwali báawacáinacué píiwitáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàaniricuéca, pídecuéca pimusúadacani piwàwallicúsewa, yácáinacué piwàwa idéca ipuniacawa báawéeri tàacáisi iyú. ³⁵ Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàanica nacái cayábéeri wawàsi iwali, yácáiná íiwitáise cayábéeri iyaca iwàwallicu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itànica báawéeri wawàsi iwali, yácáiná íiwitáise báawéeri iyaca iwàwallicu. ³⁶ Núumacué píri, Dios yúuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yúuwichàidapiná nía íwalíse macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericaté. ³⁷ Càide iyúwa pitàaníná, yásí Dios íicáanáca pía, yácáiná pitàacái yásáidaca

càinàcaalí píiwitáise. Pitàanicaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca pía iyúwa mabáyawanéeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmíta Dios yùuwichàidapíná pía. Quéwa pitàanicaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyawanéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yùuwichàidapíná pía”, ìmaca yáí Jesúscá.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Néeseté abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu náimaca Jesús írì:

—Píá, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmírica wenàiwica idé imànica —náimaca. ³⁹ Jesús ìmaca nalí:

—Píacué báawéeyéica ìiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica ìiwitáisewa Dios ícha, pidécuéca písutáca núicha numànínapíná piicá yáí càmírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmíta numànicué píri càiri wawàsi. Numàcacáita piicáca numànínapíná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanaté. ⁴⁰ Càide iyúwaté Jonás iyamáanátéwa manuúri cubái idèerìcu máisiba èeri, càita nacái núa asialí Dios néeséerica nùyapíná cáli írìcu máisiba èeri. ⁴¹ Níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená írìcu namichàapínácawa yéetácáisi ícha èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùupínáwa Dios ìipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinàcaalí báawéeri namàniricaté. Píacué israelita iyéeyéica siùcade pimichàapínacué nacáíwa. Yásí Nínive iyacàlená mìnanáimi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnanáí nawènúadaca náiwitáisewa Dios írìpiná néemiacáinaté profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmallicúse. Néese, éwita nùyacáaníta pèewibàa siùcade, núa cachàiníríca ìiwitáise profeta Jonás ichàini ícha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía. ⁴² Ua nacái Sur yàasu cáli ìiwacalumi càmíchúá israelita umichàapínácawa yéetácáisi ícha ucháawàcaténacué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise cháí wàasu cáli ìnatalépiná uémícaténaté rey Salomón itàacáisi máini cáaliácáica, úaliácáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáaliácáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàiníríca ìiwitáise rey Salomón ichàini ícha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía —ìmaca yáí Jesúscá.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Jesús ìmaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica ícha, yásí demonio iméeràacawa chuúri cáli ìinata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, yásí ìmaca ìináidacawa írìwa: ⁴⁴ ‘Nuèpùacawa àniwa nupapèe néréwa yáara wenàiwica nudécatáiseca nùacawa ícha’, ìmaca írìwa. Néese demonio yèpùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capíi máiséeri natunuéica, nachùnièrica nacái cayába. ⁴⁵ Néese demonio yàaca ìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiniyéi báawaca ícha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalliculé, nadacùcaténá ìiwitáise. Yásí namànica írì báawéeri máini ícha yáí báawéerica idàbàanéeri demonio imàniricaté írì quéechácawa. Càita nacái píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwichàapínacuécawa máini cachàinírí ícha yáí quéechéericaté piùwichàanácúecawa”, ìmaca yáí Jesúscá.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús icàlidaca wenàiwicanái iríni, néese yáatúa yàanàaca néré, Jesús yéenanái yáapicha nacái, nawàwacáinaté natàanica Jesús yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capii íicha. ⁴⁷ Iná áiba íimaca Jesús irí:

—Píatúa, péenánái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàanica píapicha —íimaca. ⁴⁸ Quéwa Jesús íimaca irí yái aslali icàlidéerica irí naináwaná:

—Péemla yái númáanaca núatúa iwaliwa, nuénánái iwali nacáwiwa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Jesús íicáidaca walí wía yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha, yá imichàidaca ícáapiwa wapualé. Yá íimaca:

—Níai wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa núatúanaiwa, nuénánái nacáwiwa. ⁵⁰ Yácáiná cawinácaalí wenàiwica imáníríca càide iyúwa Núaniri Dios chènuníseeri iwáwáaná, yácata nuiquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáwiwa, núatúa nacáwiwa —íimaca yái Jesúsca.

13

La parábola del sembrador

¹ Néeseté yáta èericaté Jesús imusúacawa capii íicha yàacatenáwa Galilea icallsaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata. ² Yá máini manùbaca wenàiwicanái nàwacáidáyacacawa yàatalé, iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yá yáawinacawa barca irícu. Níai manùbéeyéi wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³ Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri aslali íbàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabánáaná ituínási, yá yàaca ícasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Yàaca ícasáaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulcubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé íimi íbacáacawa ráunamáita, camicáiná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuicani canáciná ipìchu cayába cáaléeri, iná yéetáacawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita íbatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanái yéetaná nadèniaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadèniaca treinta namanùbaca ituíná. ⁹ Càuwiyéicaalícué pía, péemiácué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemiawani caná yéewa icàlidaca wenàiwicanái iríni comparación iyú. ¹¹ Jesús íimaca walí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa, níai manùbéeyéi càmiyéica yebáida itàacái. ¹² Wenàiwica íináidacaalíwa cayába nutàacái iwali, yá nacái yéemíacaalí càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái iwali, yásí íimáicha nacái yái achúméerica yáaliéricatéwa iwali. ¹³ Iná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácánita numànica yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náalíacawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemiácánita nutàacái nàui iyúwa, càicáaníta càmita

nawàwa néemiaca càinácaalí ímáaná yáí nutàacáica. ¹⁴Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ímacaté israelitanái irí:

‘Ewítacué péemiacaánita mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalápinácuéwa càinácaalí ímáaná. Ewítacué piicácaánita madécaná wawási pitúí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalápináwa càinácaalí ímáaná yáí piíquéricuéca’,

íimaca yáí Diosca. ¹⁵Néeseté Dios íimaca israelitanái ìwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Máuwica nía, càmiyéí iwàwa yéemíaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natúíwa, càmiyéí iwàwa yáaliacawa càinácaalí ímáaná yáí nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéri íicha nuwasàacaténá nía nùasu yúuwichàacáisi íichawa’,

íimaca yáí Diosca.

¹⁶‘Quéwa piacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca piri cayábéeri manuísíwata píalácaínacué piicáca yáí piíquéricuéca pitúí iyúwa, pídécué nacái péemiaca càinácaalí ímáaná yáí tàacáisi péemièricuéca piùwi iyúwa. ¹⁷Péemiacué cayába, madécaná profetanái, áibanái nacái cayábéeyéí íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yáí piíquéricuéca, quéwa càmitaté naicá núa. Nawàwacaté nacái néemiaca yáí nutàacái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemiáni”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸Jesús íimaca walí: “Péemiacué yáí ímáanáca, yáí comparación ibànéeri ìwali. ¹⁹Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica càinácaalí iyú Dios icùaca yáasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapullucubàa. Yá Satanás yàanáca, yá imáacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰Yáí ituínási yúuwèericawa càli íinata íba yéewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casímáiri iyú. ²¹Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipíchu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namánínápiná nabáyawanáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²²Yáí bànacaléca yúuwèericawa túiri yéewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, nánáidacawa nacái ìwali, quéwa báawaca nánáidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu ìwaliwa, cháí èeri írìcuírca. Cáiníná nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná cásuca nía. Macáita yáí cháí èeri írìcuírca ichíwáidaca nía, càmita íbatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàcaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmiírta quéwa nawàwallícuísewa, íná càmita máini namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³Quéwa yáí bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái càli ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàí íméeri iyú. Yá namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata iyacanáwa cayábéeri. Abénaméeyéí namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí cien namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí sesenta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná

imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí treinta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Ímaca nalí: “Péemiacué càinacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asiali ibànacaalí yèepunicawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵ Néese táiyápi, yái bànacalé íiwacali yùuwide yàanàca trigo ibànacalená yùuculé, yá ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri icácánáwa, cayábéeri trigosíwa ínatabàa. Yá yèepùacawa íicha, yái yùuwideca. ²⁶ Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadèniacaalí nàyacanáwa, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca iyacanáwa báawéeri meedá. ²⁷ Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá írini yàasu bànacalé iináwaná iwali. Náimaca irí: “Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Sísáanà yàanàa yái báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?” náimaca. ²⁸ Yá náiwacali ímaca nalí: “Nùuwidequéera càì ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa”, ímaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanái ímaca irí: “¿Piwàwasica wàaca wacacàaca íicha yái báawéerica?” náimaca irí. ²⁹⁻³⁰ Quéwa náiwacali ímaca nalí: “Càmíirita. Picácué picacàa yái báawanaméerica, ipíchanacué picacàaca yáapichata yái cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedacatalépináta yái bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùulipiná nàasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé iyacaná needáanápíná yái báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadánápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùulipináca needáanápíná yái cayábéeri trigoca nàasu manuírì capì iriculé, trigo ituíná yàalu”, ímaca yái bànacalé íiwacalica”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanái áiba comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Péemiacué càinacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asiali ibanéerica ibànacale yèewiwa. ³² Ewita achúméerínacáaníta yái mostaza íimica, càicáaníta idécánámi idàwinàacawa, yá manuícani macái bànacalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana ínata”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³ Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáiwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inaná yèewíadaca levadura másisibàawiríacatái harina yèewi, àta macáita íbesi inísàacawa”, ímaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwicanái macái wawàsi iwali comparación iyú. Yéewáidaca níái manùbéeyéi wenàiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵ Jesús yéewáidaca nía càì imànicaténá càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Jesús inùmalicúise. Yáté Jesús ímaca: “Nucàlidapíná nalíwani comparación iyúwa; nucàlidapíná nalí manùba wawàsi iwali, càmiyécáwa wenàiwica yéemla iináwaná iwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siuca nacáide”,

íimaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápínáwa nacapèe néréwa, níai manùbèeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capii iriculé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemíawani càinàcaalí ímáaná yái tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicái iwali. ³⁷ Yá Jesús íimaca walí: “Núa, asíali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸ Yái bànacalé yàalupináca ímáanáca càicanide iyúwa cháí èriquéi. Yái cayábéeri ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yeebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica ímáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica. ³⁹ Yái núuwide ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needácatáipináca bànacalé iyacaná, yácata èeripiná ímáalàacatáipináca yái èriquéi. Níai yeedéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái. ⁴⁰ Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápíná nía quichái iricu, càipiná nacái iyaca ímáalàacalípináwa yái èriquéi. ⁴¹ Núa, asíali Dios néeséerica, nuchùullapíná nùasu ángelnáwa nàwacáidánápíná nùasu wenàiwicanái nèewíse macáita ichíwáidéeyéica wenàiwica namàninápíná nabáyawanáwa, nía nacái imànlíyéica ibáyawanáwa mamáalàacata. ⁴² Néese nùasu ángelnáwa yúucapíná báawéeyéi wenàiwica manuúri quichái iriculéwa. Néré wenàiwica náicháanápíná, yá naamíapíná nayéiwa nàuwicháacái iyúwa. ⁴³ Cawinácaalí imànlíyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullaná, nacànapínáwa mèlumèluúri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios iyacàle iricuwa. Càuwíiyéicaalícué pía, péemiácué cayába nutàacái”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawènlíri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli iriculé. Néese asíali yàanàacani, yá ibállaca àniwani. Néese, casíimáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwèniaca iríwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cacharreròsáiri, icutéerica yàacawa perla púubéeyéi iba cayábanaméeyéi cawènlíyéi. ⁴⁶ Néese asíali yàanàca perla máini yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwèniaca iríwa úái perla cawènlíchúa yáwanáica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá aslanái yúucaca chinchorro manuúri úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸ Idécánáami ipuníacawa yái chinchorroca, yá aslanái iwatàidacani úni yáaculse càina ínatalépiná. Yá nàawinacawa nacutáca nèewíse níai cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu iriculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níai báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹ Càita nacái èeri ímáalàacalípináwa, yásí ángelnái namusúacawa chènuníse naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰ Yá

náucapiná báawéeyéi wenàiwica manuírí quicháí iriculé. Néré wenàiwica náicháanipínaca, naamíapiná nacáí nayéiwa nàuwichàacáí iyúwa”, ímaca yáí Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néeseté Jesús isutáca yéemíawa wía:

—¿Péemiasicué càinácaalí ímáaná yáí tàacáisi nucàlidéericuéca pírí? —Ímaca walí yáí Jesúsca. Néese wáimaca irí:

—Báísíta, Wáiwacali, wáaliacawa càinácaalí ímáaná —wáimaca irí. ⁵² Néese Jesús ímaca walí:

—Péemiacué comparación: Abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo iricu, idécanámi yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacáí bàaluisàimi iyú, wàlisàì iyú nacáí, càide iyúwa caplí íiwacali imusúadacaalí yàasu cawèníriwa icuèrica icapèe írìcuwa, yáí cawèníri bàaluisàimica, yá nacáí cawèníri wàlisàica —ímaca yáí Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níái comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴ Yá yàanáca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanáí judíonáí yéewáidacaalu írìcu, iyéerica Nazaret iyacàlená írìcu. Níái wenàiwicaca nàináidacawa manuísíwata néemíaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisi imàni yáí càmlírìca wenàiwica idé imànica. ⁵⁵ Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi imànírìnamica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacáí, Simón nacáí, Judas nacáí. ⁵⁶ Yéenanáí inanáí nàyaca wèwibàa meedá. Icàlidacáita áibanáí yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —náimaca. ⁵⁷ Inaté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacáí. Quéwa Jesús ímaca nali:

—Batéwa macáí wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalcuise. Níawamita yàasu cáli néeséeyéí, yéenanáí nacáí, icapèe írìcuíyéí nacáí, nìawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacáí. Càita nacáí nùasu cáli néeséeyéí, nuénánáí nacáí, nupapèe írìcuíyéí nacáí, càmita nawàwa neebáidaca nutàacáí —ímaca yáí Jesúsca. ⁵⁸ Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yáí càmlírìca wenàiwica idé imànica, càmicáínaté neebáida itàacáí.

14

La muerte de Juan el Bautista

¹ Néenialité rey Herodes, yáí romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemíaca wenàiwicanáí icàlidaca Jesús iináwaná iwali. ² Yá Herodes ímaca yáapichéeyéí iríwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yáí càmlírìca wenàiwica idé imànica”, ímaca yáí rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamianí, yáí Jesúsca.

³ Càica Herodes ímaca ichùullacáínaté yàasu úwínáíwa náibàanápínaté Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéí ibànaliculé. Herodes imànicaté càì isímáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa iicáca Juan. Uái Herodíasca, úcata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúa quèchatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenasàiri íichawa. ⁴ Inaté Juan

yàalàaca rey Herodes. Juan ímacaté: “Báawéeriquéi peedáanáca péenásàiri yàacawéetúawa”, ímaca yái Juanca.

⁵ Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isímáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanái iiquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàaníríca Dios inùmalícúise. ⁶ Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías íidu iwàlùacawa aslanái iyáacàalu írículé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata aslanái yàacuésemi naicácaténá úa, níái aslanái rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicáciná ulabàaca, yá usímáidaca Herodes iwàwa manuísíwata. ⁷ Iná Herodes ímaca ulí báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí cainácaalí wawàsi usutéerica íicha. ⁸ Néese ùacawa utèñaca úatúa Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá ùumaca írí:

—Pia nulí Juan el Bautista íiwita quírápieli írìcu —ùumaca, úacáiná úatúa Herodías uwàwacaté uicáca Juan íiwita utufí iyúwa úalícaténáwa báisíiri iyúcani idéca yéetácawa, yái Juanca.

⁹ Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutácaté imànica càide iyúwa ímáanaté mànacàu írí, níacáiná yáapichéeyéi néemícaté ímáaná ulí báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùullaca úwinái nanúanápínaté Juan nàacaténaté ulí íiwitami. ¹⁰ Herodes ichùullacaté abéeri úwi yàaca iwíchùaca Juan íicha íiwita presoíyéi ibànalícu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹ Yá natéca Juan íiwitami quírápieli írìcu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹² Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàllacani. Néeseté nàaca nacàlidaca Jesús írini.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Idécanáamité Jesús yéemíaca Herodes iyúunáidaca Juan el Bautistamícani, yái Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca írìcu abéemàalé Galilea icalísiná íicha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canácatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáaliacawa Jesús iináwaná íwali yàanáwa néré, íná nàacawa cáli ínatabàa nérépiná manùba yàcalé íicha. ¹⁴ Néese Jesús imíchàacawa barca íicha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécánáca iicáca nía, yá ichùnìlaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé. ¹⁵ Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús írì:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. Iná pichùulla nèpùanápínáwa nawèncaténá nayáapínáwa yàcalé írìcu —wáimaca írí.

¹⁶ Jesús íimaca walí:

—Càmita iwàwacutá nèpùacawa. Píatacué yàa nayáapíná —ímaca walí.

¹⁷ Néese wáimaca írí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imidecaná meedá —wáimaca írí. ¹⁸ Jesús íimaca walí:

—Pitécué nulí nía —ímaca walí.

¹⁹ Yá néese Jesús ichùullaca náawinacawa masicái íinata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi írìculéwa, pucháiba cubái imidecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios írì cayábéeri íwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yái yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níái wenàiwicaca.

²⁰ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca

yàacàsi yéénáimi imàaquéericawa. ²¹ Níái iyéeyéicaté yái yàcàsica, cinco mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyàacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²² Néeseté Jesús ichùullaca wawàlùnanápináwa barca iriculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalisaniná íicha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitàacá imàacaca wenàiwicanáí yèepùanápináwa íicha. ²³ Néese idècanáamité ibànùaca íichawa nía, yá yàacawa dúli íinatalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios íicha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré. ²⁴ Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca iricu déeculé cáli íicha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵ Néese táiyápiwanái, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníriwa úni inàniacubàa. ²⁶ Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inàniacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmicáináté wáalía waicácani, yá wéemíanícawa wacalùniwa:

—¡Iwàwanásimica! —wáimaca. ²⁷ Yáta Jesús itàánica walí. Íimaca walí:

—¡Cayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca írí:

—Núiwacali, báisicaalí píacani, yá pimáida núa nùacaténáwa píatalé úni inàniacubàa —íimaca yái Pedroca. ²⁹ Néese Jesús íimaca írí:

—Aqualé —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca iricúise, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inàniacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰ Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàca Jesús yàatalé, yá íicáca cachàiníri cáuli ipùaca ìwali, ínà cáaluca Pedro íináidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Iná yéemíanícawa icalùniwa Jesús írí:

—¡Núiwacali, piyúudàa núa! —íimaca yái Pedroca. ³¹ Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro írí, yá íibàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani únicaúise. Yá íimaca Pedro írí:

—¿Cánà càmita píibàa piwàwawa nuwéré tàì íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté píináidacawa piwàwawa càminápináté nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pi-sawíacawa —íimaca yái Jesúsca.

³² Nawàlùacanacáitawa barca iriculé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscaíná iwàlùacatéwa wàatalé barca iriculé. ³³ Néese wía iyéeyéica barca iricu, wabàlùacawa wàulùu ipùata iyúwa Jesús írí, wàacaténá icáaluíná. Wáimaca írí:

—¡Báisíta Dios íirica pía! —wáimaca írí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, yá wàanàca Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵ Genesaret yàasu cáli néeséeyéi náalía naicáca Jesús, ínà nàaca nacàlidaca íinàwaná ìwali macái néenánái íriwa iyéeyéica macái yàcalé iricu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyéi wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶ Yá nasutáca íicha wawàsi imàacáanápiná nadunùacáita ibàle ipùata ìwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuéyéica ibàle ìwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

¹ Abénoméeyéi yéwáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemiawani. Náimaca Jesús irí:

² —¿Cáná péewáidacalénái càmita namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéwáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa íná casacáaca Dios íicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta càmita namàni yáara canéri iwèni wawàsi càide iyúwaté plawirináimicué yéwáidáaná, càmírira Dios ichùullaca wamànica. Quéwa pímanicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàníwanái: Pídecuéca pímacaca píchawa Dios itàacái pímanicaténácué meedá iyúwa píiwitáise ímáaná.

⁴ Bàalutécáiná Dios íimaca: ‘Píá píaniri íimíétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì íimaca yái Diosca. Yá nacái íimacaté: ‘Aibacaalí itàanica báawéeri iyú yáaniri íwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa iwaliwata, yásí iwàwacutácué pínuàcani’, càì íimaca yái Diosca.

⁵ Quéwa píacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càì náimaca nániri iríwa, náatúa irí nacáíwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca píá; nudéca nucùaca Dios iripináni, yái nuèripinámica píri, íná canáca nulí cayába nuyúudèripiná iyú píá’, càì náimaca nasèenái iríwa.

⁶ Càita péewáidacuéca wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáíwa ídecánámi càì náimaca nasèenái iríwa. Íná píacué fariseoca píásáidacuéca píucaca píchawa Dios itàacái pímanicaténácué iyúwa píiwitáise ímáaná meedá. ⁷ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué píwali machacàniri iyú Dios inùmalicué. Dios íimacaté:

⁸ ‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluúniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa nawàwalicuésewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwicanái nutacái iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa’, càì íimaca yái Diosca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Yá íimaca nalí:

—Péemiacué nutàacái, píacué macáita. Píalimáidacué píaliacawa péemíaca cànacaalí ímáaná yái númèeripinácuéca píri: ¹¹ Cànacaalí yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùmaliculé, càmita yéwa casacáaca pímanica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmalicué, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca. ¹² Néese wía Jesús yéwáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí.

—¿Càmitasica píalíawa máini báawaca fariseonái néemíaca yái píimáanáca? — wáimaca. ¹³ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa íbanacale yéewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníseeri yúucapiná íchawa cawinácaalí càmíiyéica itàaní Dios inùmalicuéca báisíri iyú, càmíicáiná Dios íbànua nía. Dios imáaláidapiná nacái nàasu tàacáisi cachiwéeri. ¹⁴ Píacué píináidawa píwàwawa fariseonái itàacái íwali. Níacata matuíyéi íiwitáise meedá, càmíiyéi yáalíawa báisíri tàacáisi, íná càmita náalimá néewáidaca wenàiwica machacàniri iyú Dios íwali. Néewáidacáita áibanái càmíiyéi yáalíawa, íná càica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri.

Néese pucháibanama náuwàacawa utàwi irìculé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmíiyéi yáalíawa —íimaca walí yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Picàlida walí càinàcaalí ímáaná yáì tàacáisica picàlidéerica yàacàsi ìwali — íimaca yáì Pedroca. ¹⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—¿Néeni, càmtasicué nacáì píalía péemlaca càinàcaalí ímáaná? ¹⁷ ¿Càmtasicué píalíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inúma iriculé yàanàca idèerìculé, néese imusúacawa ícha? ¹⁸ Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inúma iricuise, imusúacawa iwàwa iricuise. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha. ¹⁹ Yácaíná macáita báawéeri íiwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa iricuise. Càita báawéeri íiwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapicha càmlíchúaca náinusíwa, càmlírìca nanírìsíwa nacáì; naimáca áibanáì yáapicha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmlíná Dios ibatáa wenàiwica imànica; nayéedúaca áibanáì yáasu; nachìwáidaca wenàiwica, nacàlida nacáì nachìwawa; natàanica báawéeri iyú áibanáì ìwali. ²⁰ Yáì báawéeri wawàsica wenàiwicanáì imànírìca, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha; néese, càmicaalí wamàni culto nacáìri wáibáaná wacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise ímáaná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios ícha —íimaca yáì Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹ Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro iyacàlená yàasu cáli néré, Sidón iyacàlená nacáì. ²² Néese inanáì yàanàca néré, cananeasàatúa, càmlíchúa israelita, iyéechúa néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica israelita icuèrinápiná, píicá nupualé! ¡Uacáíná nuíduca úuwicháacawa demonio iyacáíná uwàwalicu! —úumaca. ²³ Jesús quéwa masànata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulla úa wáicha meedá, uémianícáíná úacawa wáamíwáise —wáimaca.

²⁴ Jesús íimaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha càide iyúwa ovejanáì naméeràacaalíwa náucacawa canácaalí nacuèriná. Nudéca nùanàca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná —íimaca yáì Jesúsca. ²⁵ Quéwa úái inanáica úacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíná, yá úumaca irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa nú! —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Péemla comparación: Càmita wáuca sùmanáì iyáacalé áulináì iyáapíná; càita nacáì iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca piacué càmlíyéica israelita —íimaca ulí, yáalimáidacaténá íicáwa úa, asáisí uebáidacaalí Dios imànínápiná ulí cayábèeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁷ Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulináì iyáacaalí yàacàsi yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yáasu mesa yáapiré, càita nacáì nuwàwa Dios imànica nulí cayábèeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca ulí:

—¡Pía inanáì, pídéca peebáidaca nulí manúsíwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yáì Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanáì íiduca, demoniocáíná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàca Galilea icalisaníná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré. ³⁰ Manùba

wenàiwica yàanàca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éeruyéi yàabàli, matuíyéi nacái, cacháunéeyéi nacái, mataacáiyéi nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli ínata Jesús ípunita. Yá Jesús ichùnàca nía macáita. ³¹ Iná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí, imànicáinaté cayábéeri wawási íiwitáise iyúwa. Néemlaca mataacáiyéimi itàanica cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi íiná cayábaca nía; níai éeruyéimi yàabàli nacái nàipnàanica cayába; nía nacái matuíyéimica naicáidaca cayába. Yá nadàbaca nàaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénáinámi yéerica icàaluíná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécanáca nuicáca níai wenàiwicaca. Nadéca náyaca núapicha máisiba éeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapíyéica nacapèe néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàacàsi cayába nayáapínáwa, níai manùbéeyéica cháí, canácatáica yàcalé —wáimaca. ³⁴ Néese Jesús isutáca yéemlawa wía:

—¿Càisimalénacué pan ìya pirí? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, máisibáanata cubái imèdecaná púbéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵ Néese Jesús ichùullaca náawinacawa cáli ínata níai wenàiwicaca. ³⁶ Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi iriculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubériadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawacùaca wenàiwicanái iríni. ³⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaqueericawa. ³⁸ Níai iyéeyéicaté yái yàacàsi, cuatro mil namanùbaca asianái yáapicha. ³⁹ Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa íicha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca iriculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cálré, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaníná íicha.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàanica Jesús yáapicha, càmiyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawàwacaté náalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawási náaliméerica nacháawàca íináwaná ìwali ìwalíse. Yá nasutáca íicha imànínápiná naicá áiba wawási ichàini iyúwa, áiba wawási càmirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíiri iyúcani Dios néeséericatani.

² Quéwa Jesús íimaca nalí: “Péemlacué comparación: Táicacaalícué pìwali cháí Israel yàasu cáli ínata, yá píimacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácáiná quíiréeri acalèe siùca èeri’, càicué píimaca. ³ Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá píimacuéca: ‘Siùcata báawéeri èeri waicácáiná quíiréeri acalèe cháí Israel yàasu cáli ínata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píalíacuécawa càinàcaalí íimáaná yái capíraléeri cáli íicacánáwa. Iná íwawacutácué píalíaca nacáíwa càinàcaalí íimáaná yái numànínaca siùcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa càmitasa píalíacuéwa cawinácaalí núa. ⁴ Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha,

pidécuéca pisutáca nuícha numàninápiná piicá yáì càmíríca wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pírí càiri wawàsi. Numàacápinácué piicá abéerita numàniná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté”, ímaca yáì Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalísaniná abémàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapínáwa. ⁶ Yá Jesús ímaca walí:

—Péemiácué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái —ímaca yáì Jesúsca. ⁷ Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemla càinácaalí ímáaná yáì comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—¡Idéca càì ímaca walí càmicáiná waté pan wayáapínáwa! —wáimaca. ⁸ Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná ímaca walí:

—¿Cánácué píima canáca pírí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánácué càmita píibaa piwàwawa nuwéré! ⁹ ¿Cánácué càmita peebáida nulí nùalimáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué píimápuèrica? Iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíte iyáaná nuwacùacaalíte wenàiwicanái irí pan nayáapíná. Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níái cinco mil namanùbaca aslanáica, yácué piwacáidacaté madécaná mapírí yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ¹⁰ Néese àniwa idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níái báiúnaca mil namanùbaca aslanáica, yá piwacáidacatécué madécaná mapírí yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Íná ¿cánácué càmitàacáwa píalíawa nùalimáca nùaca piyáapíná? ¹¹ ¿Cánácué càmita píalíawa càmita nutàaní pan ìwali? Péemiácué comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái, ipíchanácué báawaca namànica píiwitáise nacái —ímaca yáì Jesúsca.

¹² Ináté átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura íchaná. Néese yàalàaca wía íchaná yáì fariseonái yàasu tàacáisi cachiwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacái. Yáì tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàníná ibàacanéeri iyú, imàacaca macáita íbesi ínísàcawa, càita nacái fariseonái, saduceonái nacái néewáidaca wenàiwica nachíwa iyúwa, quéwa ibàacanéeri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíawa cachiwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeráidaca madécaná wenàiwica Dios ícha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³ Jesús idécanáamité yàanáca Cesarea de Filipo iyacàlená itéese, yá isutáca yéemíawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá ímaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa, núa asialí Dios néeséerica? —ímaca yáì Jesúsca. ¹⁴ Yá wáimaca irí:

—Abénaméeyéi ímaca píwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécasa ícáucàcawa. Aibanái ímaca profeta Elíasaca pía, yèepuèricasa yàanáca àniwa, yáì profeta Dios íméericaté ìwali ibànùnápínáté àniwani. Aibanái ímaca profeta Jeremíasaca pía, imichèericasawa yéetácáisi ícha, càmicaaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàáníricaté Dios inùmallicúise bàaluité —wáimaca. ¹⁵ Néese Jesús ímaca walí:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —ímaca yáì Jesúsca. ¹⁶ Néese Simón Pedro ímaca irí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios Iirica, yái icuèripináca wía, Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —íimaca yái Pedroca. ¹⁷ Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—Dios idéca imànica pirí cayábèeri, Simón, Jonás iirica. Canácata wenàiwica yáalimèeri imàacaca píaliacawa nùwali cawinácaalí núa. Abèerita Núaniri Dios chènuníseeri idé imàacaca píaliacawa nùwali. ¹⁸ Siúcade núumaca pirí Pedrocata pílipidenáca íimáanáca “achúméeri íba”. Quéwa péemia comparación: Yái tàacáisi siúquéerica tàacáwa píimaca píimaca nùwali iyaca càide iyúwa cachàiníri íba manuiri nabàlùadéeripiná ínata manuiri capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàypiná càide iyúwa manuiri capíi ibàlùacaalíwa, abédanamapináta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Iirica. Péemia comparación: Càide iyúwa canáaná yáalimèeri imáaláidaca manuiri capíi ibàlùericawa cachàiníri íba ínata, càita nacái canácata yáalimèeri imawèniadaca càiripináta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáalimèeri imáaláidaca nía, canásíwata. ¹⁹ Numàacapiná picáidaca nutàacái wenàiwicanáí irí, nawènúadacatená náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlucawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Píalàapiná nùasu wenàiwicanáí namàninápiná cháí èeri iricu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacáidaca áibanáí irí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Néenialité Jesús idàbaca icálidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanáte yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Jesús íimaca israelita icuèrináiná, sacerdote íiwacanánáí nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàuwichàidàanápínaté manuísíwatani, yá nanúanápínaténi yái Jesúsca. Quéwa Jesús íimaca imichàanápínatéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri iricu. ²² Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníri iyú ipíchaná icálidaca càiri. Yá Pedro íimaca irí:

—¡Nuíwacali, Dios càmita iwàwa picáidaca càiri wawàsi! ¡Canácataíta yéewa piùwichàacawa càì! —íimaca yái Pedroca. ²³ Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro íicha. Yá íimaca Pedro irí:

—¡Píawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise, píalimáidacáiná núa, numàninápiná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánáí íiwitáise íyáaná —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Néese cáwa Jesús íimaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenácué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa píimànica yái piwàwéerica píimànica. Iwàwacutá nacái píimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú píimàaca áibanáí yluwichàidaca pía, éwita naicánícaalí nacái píquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. ²⁵ Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanáí inúacaalí nía, nadèniapiná nacáuca càmíiri imáalàawa. ²⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí íríwa macáita cháí èeri yáasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa ícaucawa càmíiri imáalàawa càmícáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá íríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica íríwa. Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáalimèeri yàaca yeedácaténá íríwa ícaucawa càmíiri imáalàawa, idécánámi yúucaca íchawani.

27 Núcáiná, asiali Dios nééséerica, nùànàpiná àniwa Núaniri Dios íiwitáise yáapichawa mèlumèluíri iyú, Dios yàasu àngelnáí yáapicha nacáíwa. Yá nùpiná macáí èeri mìnánáí iwèni iwállise yáí namàníríca. 28 Péemiacué cayábani, abénaméyéicué péená íyéyéica cháí siùcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca núawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinàsáiri, núa asiali Dios nééséerica —íimaca yáí Jesúsca.

17

La transfiguración de Jesús

1 Néeseté seis èeri natàanicadénáami càì, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacáí, Juan nacáí yáí Santiago iméeréerica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri ínatalépiná, itéca máisiba wéená. 2 Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá mèlumèluwaca inàni icànaca càide iyúwa èeri icánáná, ibàle nacáí iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási. 3 Yáta níái máisiba wéenáca íyéyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacáí natàanica Jesús yáapicha. 4 Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Píwàwacaalí, yásí numànica máisiba capli yáana wawàwalínápinácué pía, abéeri píripíná, áiba nacáí Moisés irípiná, áiba nacáí Elías irípiná —íimaca yáí Pedroca.

5 Néese idècunitàacá Pedro itàanica, yá mèlumèluíri acalèe ibàllaca nía catámèeri iyú. Yá néemiaca Dios itàacáí acalèe yèewáise. Càì íimaca: “Yácata Nuíri nuwáwèeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwáwa nuicácani. Péemiacué itàacáí”, íimaca yáí Diosca. 6 Néemiacanacáitani níái yéewáidacaléca máisiba, yá náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita nàacaténá icàaluíná. Yá cáaluca nía báawanama. 7 Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca icáapiwa nàwali. Íimaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía —íimaca nalí. 8 Naicáidaca néré, yá canácata nairuèeri áibanáica, abéerita Jesús naicá. 9 Néese idècunitàacá nalíicacawa dúli ínatáise, Jesús yàalàaca nía. Íimaca nalí:

—Picácué picàlida áibanáí iríni yáí péemièricuéca, piiquéericuéca nacáí, yáí yéenáiwánási nacáíríca àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi íicha, núa asiali Dios nééséerica —íimaca yáí Jesúsca. 10 Néese Jesús yéewáidacalénáí máisiba nasutáca néemlawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéyéica wenáiwica templo irícu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanáca quéechacáwa aléi èeri irículé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanáca, yáí wacuèrináca Dios ibànuèripínáca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéyéica wenáiwica templo irícu? —náimaca.

11 Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná íwali:

—Báísíta, iwàwacutácaté profeta Elías nacáiri yàanáca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenáiwicanáí íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemiaca itàacáí yáí israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. 12 Quéwa núumacué píri abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanáca, yáí Juan el Bautistamica, quéwa càmitaté náalí íwali Elías nacáiricaténi. Yáté namànica irí báawèeri càide iyúwaté nawàwáaná. Càita nacáí núa, asiali Dios nééséerica, nùuwichàapínacawa namànicalípiná nulí báawèeri —íimaca yáí Jesúsca.

13 Néese Jesús yéewáidacalénáí náalícatéwa Jesús icàlidaca iyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná íwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

14 Nàanàcaté wenàiwicanái yàatalé, yá abéeri asìali yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Yá íimaca Jesús irí:

15 —Nuíwacali, piicácáwa nuiri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwitáise cachàiniri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama, yái nuírca. Madécaná yàawiria yúuwàacawa quichái iriculé, úni yáaculé nacái. 16 Nudéca nutécani péwáidacalénái yàatalé nachùnìacaténáni, quéwa càmita nadé náucaca íicha demonio —íimaca. 17 Néese Jesús íimaca nalí:

—¡Píacué càmiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca piápicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pírí quiríta? Pìanàidacué cháni, yái ùuculìrica —íimaca yái Jesúsca. 18 Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiniri iyú. Yá yúucaca demonio ùuculìrica íicha. Yáta cayábaca yái ùuculìrica.

19 Néesetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàanica Jesús yáapicha méetàucuta wenàiwicanái íicha. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —wáimaca. 20 Néese Jesús íimaca walí:

—Càmìcáinácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemìacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmácaánita càide iyúwa achúméeriina mostaza íimi, yásí píalimácué pichùullaca dúli isirùacawa méetàuculéta càì: ‘Pimichàawa, pìà pibàlùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Báisicaalícué peebáidaca Dios, yásí píalimácué pimànica macáita. 21 Quéwa máinícué càulenaca piúcaca yái demonio íiwitáanaca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pimàacacué píchawa nacái piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

22 Néeseté idècunitàacá Jesús yèepunícawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu càli íinatábàa, yá icàlidaca walí yái tàacáisica. Íimaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica. 23 Yá nanúapináca núa. Quéwa máisiba èeri irícu yásí nucáuacacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca. Néese wéemìacanáami yái tàacáisica, yá achúmaca wawàwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

24 Néeseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Nàyaca néré abénaméeyéi iwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judionái yàasu templo. Yá nàacawa natàanica Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemìawani:

—Yàara yéewáidéerica pía, ¿càmìtasica ipáyaida íichawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

25 —Báisíta, ipáyaidéeri —íimaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capíi iriculé, yáta Jesús càì íimaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica plínáidacawa? ¿Cawiná íicha needá plata níara icuèyéica càli cháì èeri irícu? ¿Needásica plata néenibe íichawa, áibanái íichatasica? —íimaca yái Jesúsca. 26 Pedro íimaca irí:

—Aibanái íicha —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái temploca, Iiricáiná núa. 27 Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa.

Piawa Galilea icalisaniná néré. Piúca néré puíwi. Peedá yái idàbáanéerica pibaláca cubáica. Yásí pianàaca moneda cubái inùmalicu, abéechúa moneda caweníichúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, pirípiná nacáíwa. Pidécanaami pianàaca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá nía —ímaca yái Jesúsca.

18

¿Quién es el más importante?

1 Néenialité, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemàwani:

—¿Cawináica wéená máini cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mīnanái piápicha? —wáimaca. ²Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi. ³Yá Jesús ímaca walí:

—Càmítacué pīnàidawa machacàniri iyú. Péemiacué cayába, càmicaalícué piwénúada piwítáisewa àniwa pīnàidacaténáwa càide iyúwa sùmài ínàidánáwa, càmíri cáimacái íicáca yáawawa, néese canacátáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴Cawínacaalí wenàiwica iwénúadéerica íiwítáisewa ínàidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yána ínàidánáwa, càmíri cáimacái íicáca yáawawa, yácata mániripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ⁵Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená iwali sùmài írì, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimánirica sùmài írì càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —ímaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

6 Jesús ímaca: “Aibacaalí iméeráidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yúuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuírì iba icanápi iwálise, náucacaténáni manuírì ùni yáaculé isawíacaténáwa, yásí iisicòmawawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri írìcu, néese iméeráidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yúuwichàapínacawa áibanái íicha infierno írìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca púubéeyéi. ⁷¡Máini nàuwichàapínacawa níái èeri mīnanáica, nàyacáiná madécana wawàsi cháí èeri írìcu imàaquéerica wenàiwica ínàidacawa namànínápiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawàsi, quéwa ¡máini Dios yúuwichàidapiná cawínacaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namànínápiná nabáyawanáwa!

8 “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáíwa pianápináwa aláera càmicalé Dios iwàwa placawa, yá piúca piíchawa piíwítáise báawéeriwa, ipíchana pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáíwa, ipíchana imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáíwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca piíchawa piíwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènlaca picáucawa càmíri imáalàawa, ipíchana nacái Dios yúucaca pía infierno írìculé, yái manuírì quicháica, càmírìca ichacáwa, càiripinèerita iyaca. ⁹Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmírìca Dios iwàwa piicáca, yá piúca piíchawa piíwítáise báawéeriwa, ipíchana pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchana imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái

iwàwacutá piúcaca piíchawa piíwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiiri imáaláawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuiri quicháica”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

¹⁰ Jesús íimaca walí: “Picácué piicá níái sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacái pimàni nalí báawéeri. Núumacué piri Dios yúuwichàidapiná cawinácaalí càì imànírira, níacáiná Dios yàasu àngelnái icuèyéica níái sùmanáica náalimá nàacawa Núaniri Dios chènuníséeri yàatalé chácátáinápinácaalí nawàwa naicàcani, natàanicaténá Dios yáapicha.

¹¹ Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asiali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé nuwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha, níái iméerèyeyéicawa Dios fícha.

¹² “¿Càinácué piináidacawa ìwali yái comparaciónca? Asíali idèniacaalí cien namanùbaca ipira ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali fíchawa, yásí náiwacali imàacaca ipiranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yúuquéricawa fícha. ¹³ Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipira ìwaliwa manuísíwata fícha yái iyanídàanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níái càmiyeyéica iméeràawa fícha. ¹⁴ Càitacué nacái Píaniri Dios chènuníséeri cáinináca iicáca níái púubéyeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa fícha, ibatàa abéeripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

¹⁵ Jesús íimaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni piri báawéeri, pía pitàanica yáapicha abéerita. Picàlida irini machacàniri iyú, yái imànírira piri báawéeri. Yeebácaalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise piápicha àniwa.

¹⁶ Quéwa yái imànírira piri báawéeri, càmicaalí yeebá piri, yá pimáida áiba wenáiwica, cawàwanáta pucháiba wenáiwica nacái, nàacaténáwa piápicha yàatalé náalíacaténáwa íbáyawaná ìwali. ¹⁷ Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yái imànírira piri báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níái iwacáidáyaquéeyéicawa yéemièyeyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá piicàcani càiride iyúwa wenáiwica càmiiri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenáiwica yeedéeri plata yéénánái judío fíchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno iripiná. Iná iwàwacutá càmita piwacáidáyacacawa yáapicha.

¹⁸ “Péemiàcué cayábani, càinácaalí wawàsi càmiiricuéca pimàaca namànica cháì èeri iricu, yáta nacái Dios chènuníséeri càmiiri imàaca namànica. Càinácaalí wawàsi nacái pimàaquéricuéca namànica cháì èeri iricu, yáta nacái Dios chènuníséeri imàaquéerica namànica.

¹⁹ “Núumacué piri pucháibacaalícué pía cháì èeri iricu abédanamacaalícué piíwitáise piápichawáaca pisutàanápínacué Dios fícha iyúudàanápíná pialàaca péenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníséeri imànicué piri càide iyúwa pisutàanácúé Dios fícha. ²⁰ Ata alénacaalí náyaca pucháiba yeebáidèyeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái máisiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, iná Núaniri Dios yéemiàcué pisutàaná fícha”, íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese Pedro isutáca yéemiàwa Jesús:

—Nuíwacali, ¿càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa íbáyawaná fícha càinácaalí báawéeri áiba wenáiwica imànírira nulí?

¿Numàacastica nuwàwawa ibáyawaná fícha siete yàawiríasica? —Íimaca yái Pedroca. ²² Jesús íimaca irí:

—Càmita núuma pírí pimàacáanápíná piwàwawa ibáyawaná fícha siete yàawiría. Néese núuma pírí, pimàaca piwàwawa ibáyawaná fícha siete yàawiría setenta imanùbaca íimáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría iwàwacutá pimàacaca piwàwawa fícha càinácaalí báawéerica imànírica pírí — íimaca yái Jesúsca.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Jesús íimaca walí: “Yái Dios icúanaca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imàníná. Yái nacuèriná iwàwacaté yàasu wenàiwicaná ipáyaidaca fíchawa imawèniacálecawa. ²⁴ Néese idàbáanéeri asiali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawèniaca icuèriná fíchawa manùba millones. ²⁵ Néese càmicáiná yáalimá ipáyaidaca fíchawani, íná nacuèriná ichùullaca nawéndaca asiali áibanáí irí, yàacawéetúya yáapichawa nacáí, yéenibe yáapichawa nacáí, macáita yàasumi nacáí yéewanápiná nacuèriná yeedáca iríwa ániwa achúmáanata yéená yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica fícha. ²⁶ Néese yái íibaidéerica yéemiacaalíni, yá ibàlùacawa yùlulú iyúwa yàacaténá icuèriná icàaluínináwa, yéewanápiná icuèriná iicáca ipualé. Yá isutáca icuèriná fíchawa manuísíwata cà: ‘Nuíwacali, picùacáwa quiríta matuìbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, íimaca. ²⁷ Néese catuulécanáca icuèriná iicácani. Yá iwasàacani, imàaca nacáí iwàwawa asiali imawèniacále fícha, yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá ipáyaidaca fíchawani. Néese icuèriná imàacaca asiali yàacawa matuìbanáita.

²⁸ “Yái íibaidéerica idécanáami yàacawa icuèriná fíchawa, yá yàanàca inacáiriwa íibaidéeri imawènièrica fícha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asiali íibàaca inacáiriwa icanápi iwalíse cachàimíri iyú, batéwa inúacani. Yá íimaca inacáiri iríwa: ‘Pla nulí nùasu plata yái pimawènièrica nuícha’, íimaca irí. ²⁹ Néese yái inacáiri ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa yàacaténá icàaluíniná, yái idàbáanéeri asialica, isutácaténá iicáanápíná ipualé. Yá íimaca: ‘Picùacáwa quiríta matuìbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, íimaca irí. ³⁰ Quéwa yái idàbáanéeri íibaidéerica càmirita iwàwa cà, yá yúucaca inacáiriwa presoíyéi ibànaliculé àta ipáyaidacataléta fíchawa yái imawèniacálecawa. ³¹ Aibanáí íibaidéeyéi naicácaté càinácaali iyáaná, yá máiní achúmaca nawàwa iwalíse. Yá nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali nacuèriná iríwa. ³² Íná nacuèriná imáidacani yàataléwani yái idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca. Yá nacuèriná íimaca irí: ‘Pla nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa fícha macáita yái pimawèniacálemica, pisutácáinaté nuícha manuísíwata. ³³ Nuicácaté pipualé, íná iwàwacutáca piicáca áibanáí ipualé nacáí, càide iyúwa nùyáaná’, íimaca yái nacuèrináca. ³⁴ Yá máiní calúaca yái nacuèrináca, yá yúucaca asiali presoíyéi ibànaliculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá fíchawa càiripináta yái imawèniacálemicawa”, íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Néese Jesús íimaca:

—Càita nacáí Núaniri Dios chènuníséeri yùuwichàidapínacué pía canánama càmicaalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná fícha báisiri iyú, càinácaalí báawéerica áibanáí imàníricuécaca pírí — íimaca walí yái Jesúsca.

¹ Idécanaámíté Jesús icàlidaca nalíni, yá yàacawa Galilea yàasu cáli ícha wáapicha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanàaca Judea yàasu cáli ínatalé, yái cáli iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába ícha.

² Yá madécaná wenàiwica yàacawa yáamfise, nàwacáidáyacacawa yàatalé. Yá ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica néré.

³ Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicàwani itàanfínápiná báawéeri iyú yéewanápiná nacháawàaca íináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá nasutáca néemàwani:

—¿Pimàacasicaca asiali imàacaca íchawa ínuwa àta càinàcaalí wawàsi ìwalíise iwàwéerica imàacaca úa meedá? —námica náalimáidaca naicáwa Jesús. ⁴ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái profeta itànèericaté, quéwa càmitacué píwàwa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi ímérica Dios idàbacaté wenàiwicanái quéechatécáwa. Dios ‘idàbacaté idàbánéeri asiali, idàbánéechúa inanái nacái’, càì itànàaca yái profetaca. ⁵ Dios ímaca nacái: ‘Iná asiali yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáíwa iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa, yásí nuicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica’, ímacaté yái Diosca. ⁶ Iná idécanaámi asiali íimáca úapicha, yá càmita quirínama Dios íicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios íicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaqueeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —ímaca yái Jesúsca. ⁷ Néese nasutáca néemiawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asiali yúucaca íchawa ínuwa, yácáiná profeta Moisés ichùuliacaté asiali yàanápiná cuyàluta ínu iríwa, abéeri cuyàluta icàlidéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, náalíacaténáwa maníríca úa. Yá idécanaámi yàaca ulní, yá yáalimá ibànùaca íchawa úa —námica. ⁸ Jesús ímaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulla náucáanápiná náichawa náinuwa, néese bàaluité imàacacué píbànùaca píchawa pínuwa máinícaalí báawaca piicáca úa, ipíchanácué pimànica ulí báawéeri cachàiniwanái mamáalàacata máinícáinácué báawaca píiwitáise piacué israelitaca. Quéwa quéechatécáwa Dios idàbacaalíté wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, íná báawacuéca Dios íicáca yái piúcáanacuéca pínuwa siúcade. ⁹ Siúcade númacué píri, asiali imàacacaalí íchawa ínuwa càmicáicáca íimá áiba asiali yáapicha càmirica unírísiwa, yá yeedácaalí áiba íinupináwa, imànica ibáyawanáwa idàbánéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí íinupináwa abéechúa náuquéechúami, imànica ibáyawaná nacáíwa, íimácáiná úapicha, úái áiba asiali ínuca —ímaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asiali yúucaca íchawa ínuwa, yá máiní càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítáni càmicaalí needá náinupináwa —wáimaca.

¹¹ Jesús ímaca walí:

—Báisiita, quéwa càmita macái wenàiwica náalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaqueeyéica iyaca càì casíimáiri iyú. ¹² Abénaméeyéi càmita náalimá naduica, namusúacáináwa càì, íná càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita náalimá naduica, áibanáicáiná náíríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyanápiná càiripináta càide iyúwa wenàiwica càmiyéi yáalimá iduica yéewacaténá nàyaca matuibanáiri iyú èeri ícha, náibaidáanápiná abéerita Dios irípiná. Cawínácaalí yáaliméeyéica iyaca càì abéerita casíimáiri iyú íbaidacaténá càiripináta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi íyanáca càì —ímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacatená icáapiwa nàwali, isutácatená nalí Dios imàninápiná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadábaca wacuísaca níai itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴ Néese Jesús íimaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanla nàanàca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecáwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ Néeseté abéeri ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càirinásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacatená càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁷ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá pínáidacawa cayába iwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tãacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáináaté asíali yeebáidaca iwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Piwàwacaalí piyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá piyaca càide iyúwa profeta Moisés ichuullaná wàawirináimi bàaluité Dios inùmallicuise —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese yái ùuculliri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichuullacaté namànica madécáná wawàsi. ¿Càiriná wawàsi pitàani iwali? —íimaca yái ùucullirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: 'Picá pinúa wenàiwica, picá píimá áiba inanái yáapicha càimíchúaca pínusíwa, áiba asíali yáapicha nacái càimírca pinírísíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichíwawa, picá nacái pichíwáida áibanái. ¹⁹ Néese pía pianiri íiméetacanáwa, píatúa nacáíwa, cáininá píicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa, pimànicaténá nalí cayábéeri', càì íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese ùuculliri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichuullaná wía. ¿Càináásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Piwàwacaalí piyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pía piwénda macáita píasuwa, píacatená iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pidèniapiná píasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa píacatenáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái ùuculliri idécánámi yéemlacani, yá achúmaca iwàwa, càasucáináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicáináaté iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái irí.

²³ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemlacué cayábani, máini càulenáca càasuúri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni. ²⁴ Núumacué píri àniwa, càide iyúwa camello càimíiná yáalimá iwàlúacawa siduwápi ituí yáapu íricubàa, càita nacái máini càulenáca càasuúri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinícáiná cáinináca càasuúri íicáca yáasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Wía yéewáidacaléca idécánámi wéemlacani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemlacani, càmicáiná wáalíwa càinácaalí íimáaná. Yá wasutáca wéemlacani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —wáimaca. ²⁶ Néese Jesús íicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwásàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Pedro íimaca írì:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapícha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadènapíná chènuniré? — íimaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlìsàidapíná macáita. Néese núa, asiali Dios néeséerica, núawinapínáwa nùasu yàalubáisi mèlumèluírì íinatawa, nucùacaténá macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínácuécawa doce namanúbaca yàalubáisi íinata picùacaténácué doce namanúbaca Israel itaquénáinámi yàawírì. ²⁹ Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe fíchawa nacàlidacaténá áibanái írì nutàacái. Áibanái péenacué nacái nàapínáwa néenánái fíchawa, càmicaalí nacái néenánái inanái fíchawa, càmicaalí nacái nàanírì fíchawa, càmicaalí nacái nàatúa fíchawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi fíchawa, càmicaalí nacái nabàncalé yàaluná fíchawa nacàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapínácué píri cien imanúbaca yàawírìapíná cayábéeri wawási. Pìdènapínácué nacái pícaucawa càmlíri imáaláawa. ³⁰ Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiníyéica cachàinica siùcade, càmita máiní cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmlíyéica máiní cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máiní cachàiníwanái cachàinica níawa áibanái fícha —íimaca yái Jesúsca.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipíná nalí cayábéeri, cawinácaalí íibaidéeyéica írìpíná. Péemiacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa bànacalé íiwacalì imànlíná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisiwata icutácaténá wenàiwica íibaidéeyéipíná yàasu uva ibànacaléná yèewiré. ² Néese idécánámi itàanica abénaméeyéi wenàiwica yáapícha ipáyaidacaténá nía abé èeri iwènicatái, yá ibànúca nía náibaidáanápíná yàasu uva ibànacaléná yèewiré. ³ Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa, yá iicáca áibanái ibàluyéicawa bàacháwáise nacùaca nàyaca néré íibaidacalési. ⁴ Yá íimaca nalí: ‘Píacué píibaidaca nacái nùasu uva ibànacaléná yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca írì. ⁵ Néese machacànicaalí èeri, yá bànacalé íiwacalì yàacawa àniwa. Yá itàanica áibanái yáapícha íibaidéeyéipíná írì. Yá nàacawa náibaidaca írì bànacalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàanica áibanái yáapícha àniwa náibaidacaténá írì bànacalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶ Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepúa iicáca áibanái icutéyéica íibaidacalési. Yá íimaca nalí: ‘¿Cánácué píbàlùawa èerìapinama cháí canéeyéi meedá íibaidéeri?’ íimaca nalí. ⁷ Náimaca írì: ‘Wàya cháí canácáiná imáidéeri wía wáibaidacaténá’, náimaca írì. Néese íimaca nalí: ‘Píacué nacáíwa píibaidaca nulí nubàncalé yèewiré’, íimaca nalí. Yá nàaca náibaidaca.

⁸ “Catácaalí nàwali, yái bànacalé íiwacalì íimaca yàasu wenàiwica írìwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pimáida níara íibaidéeyéica, pípayáidáaná níawa. Pípayáida quéecha níái yàanèyéica náamiwáise macáita, néese pípayáida níái yàanèyéicaté napíchalécáwa, àta níara idàbàanèyéicaté yàanàca’, íimaca yái íiwacalica. ⁹ Néese nàanàca néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca a las cincota táicalé,

yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰ Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níai idàbéeyéicaté íbaidaca mapisáisiwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapínaca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹ Needacánáami yái plataca, yá nadàba natàanica báawéeri iyú bàncalé íiwacali ìwali. ¹² Náimaca irí: ‘Níacata yàanèeyéicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yùuwichèeyéicawa íbaidaca ùlèeri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí. ¹³ Yá bàncalé íiwacali itàanica àniwa yáapicha abéeri néená íbaidéeyéicaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni pírí báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanicaté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴ Peedá píasu platawa píacaténáwa matuúbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáná pía. ¹⁵ Nùalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáná. Picá báawa piicáca núa ìwalíise yái numàniináca cayábéeri áibanái irí mawèniiri iyú’, íimaca yái bàncalé íiwacalica. ¹⁶ “Càita nacái, píacué idàbéeyéicaté íbaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íbaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama iri cayábéeri càide iyúwa nuwàwáná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷ Jesús idéca idàbaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iná itéca wía yéwáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca walí:

¹⁸ —Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wáyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Áibanái presopináca namànica nùawa, núa asali Dios néeséerica, natécáténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nachùullaca áibanái nanúanápíná núa. ¹⁹ Yá natépiná núa presoíri iyú càmiyéi judío yàatalé naicáanicaténá nuquíiná, yá nacapèedáidapíná núa, yá natàtaapíná núa cruz ìwali nuétácaténáwa. Quéwa másisiba èeri irícu, yá numichàapínacawa yéetácáisi íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰ Néeseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yàatalé uénibe yáapichawa níai Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùulu ipùta iyúwa Jesús irí usutácaténá íicha wawási imànínápiná ulí cayábéeri. ²¹ Yá Jesús íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica pírí? —íimaca yái Jesúsca. Néese ùmaca irí:

—Pimàaca nuénibe pucháiba nàawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiniiri iyúwa. Pimàaca nàawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicúise pírí nacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —ùmaca. ²² Quéwa Jesús íimaca nalí níai Santiago, Juan nacái:

—Càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutàanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pírí yái pisutéericuéca nuícha, píçùanápínácué nùapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa yéewacaténácué cachàiniyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —náimaca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapínacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínácué píawinacawa nùapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, ábacué péená nacái yáawinacawa apáullicúise

nulí, picùacaténácué núapicha macái wenàiwicata, yácaínáta Núaniri Dios imàacapiná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios ínàidéeyéicatéwa náawinánápináwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —ímaca yái Jesúsca.

²⁴ Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemìcaté yái nasutáanáca Jesús lícha wawàsi, yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo yéenibeca. ²⁵ Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía. Yá ímaca walí:

—Píalíacuécawa càinácaali iyú càmíyeyí judío imànica icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa; casímáica nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacuéwa nacái casímáica náiwacanáiná nachùullaca macái wenàiwica. ²⁶ Quéwa iwàwacutácué càmita piya càide iyúwa nàyaná. Néese cawinácaalicué péená iwawéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírira íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ²⁷ Cawinácaalicué péená iwawéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírira áibanái lícha, iwàwacutá íibaidacuéca píri macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali íríwa. ²⁸ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asíali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalícaánita núa, càicáanita càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica íripiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yíuwichàacáisi lícha, yái yànèeripináca nàwali nabáyawaná ìwalísewa —ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹ Néeseté wamusúacawa Jericó iyacàlená lícha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamíse. ³⁰ Yá pucháiba matuíyeyí nàyaca néeni, yáawinéeyéicawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níái wenàiwicaca ichàbéeyéicawa néenibàa. Matuíyeyí isutáca náicha plata yéewanápiná nawèniaca nayáapináwa. Náalíacáináwa Jesús iináwaná ichàbáanáwa chábàì, yá namáidaca Jesús íri:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piica wapualé! —náimaca.

³¹ Manùbéeyéi wenàiwica nacúsaca níái matuíyéica masánáanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú. Náimaca:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piica wapualé! —náimaca. ³² Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níái matuíyéica. Néese isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica píri? —ímaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca íri:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catuíca wía —náimaca. ³⁴ Catúulécánaca Jesús iicáca nía, yá imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yáta matuíyeyími iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Wàanàacaté mawiénita Jerusalén iyacàlená íri; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé iyacàlená néré, iyéerica dúli ìwali ípidenéechúa Olivos, yái olivo inálimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ² Píchawáise Jesús ibànùaca nía, yá ímaca nalí:

—Píacuéwa iriculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Nérécué pianàapináca burro nadacuèchúa néré, íbalùèchúawa uiri yáapichawa. Piwasácué úa, pitécué nulí níawa. ³ Aibacaalicué isutá yéemíawa píawa càinácaalicué pimàni, picàlidacué írìwani nuwàwacutáca níái burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécaténá íri nía àniwa caquialéta —ímaca

yái Jesúsca. ⁴ Càitè Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanátè tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ímacatè:

⁵ “Picàlidacué nalíni níái iyéyèica Jerusalén iyacàlená írìcu, áibaalí ípidenácatalé Sión: ‘Piicacué, Picuèriná yàanàaca pìatalécué, càmiri cáimacái iicáca yáawawa, cáimiétacanèeri, matulbanáiri iyú nacái, yáawinèeriwa burro wàlisàí ínata, uìrica abèechúa piráí itèechúa yàasusi’, càicué píimaca nalíwa”,

ímacatè yái Diosca. ⁶ Níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicatè càide iyúwa Jesús ímáanátè nalí. ⁷ Natéca úái burroca, uìri nacái. Yá walladaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro ínata. ⁸ Manúbeyéí wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abènaméyèí natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquèeri nàwalisewa, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ipíchalé, burro ípinacaténá ínatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuèriná icàaluínáwa. Aibanái nacái nawichùaca wisiri nacáiri ibáiná, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ipíchalé, nàasáidacaténá casímáica naicácani. ⁹ Níái yèyèicawa Jesús ipíchalé, níái nacái yèyèicawa yáamiwáise namáidáidaca casímáicáiná nía. Námaca:

—¡Wàacué írì cayábèeri, yái rey David itaquèrinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná! ¡Cayábèeriquéí Wacuèrináca, Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Wàaca pirí cayábèeri, pía Dios chènuníséerica! —námaca.

¹⁰ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená írìculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íchawa naicácaténáni. Manúbeyéí nasutáca néemíawa wenàiwica yèyèicawa Jesús yáapicha. Yá námaca:

—¿Cawináica yái wenàiwicaca? —námaca. ¹¹ Néese níái wenàiwicaca yèyèicawa Jesús yáapicha námaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, yàanèerica Galilea yàasu cáli néese, itàanírìca Dios inùmaliçuise —námaca.

Jesús purifica el templo

¹² Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená írìculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená írìcuise, macáita iwéndéyèicatè yàasusi, áibanái nacái iwènièyèica yàasusi templo ibàacháwalená írìcu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyèica plata wenàiwica lícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níái iwéndéyèica unùcu sacrificio pinéerica. ¹³ Yá Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericatè Dios inùmaliçuise. Dios ímacatè yàasu templo iwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácaalupináca nuícha’, ímacatè yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènuadacani cayédeyèí icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica lícha pichíwa iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abènaméyèí matuíyèí, áibanái nacái éeruíyèí yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo írìcu. Yá ichùnìaca nía. ¹⁵ Quéwa sacerdote íwacananái, nía nacái yéewáidéyèica wenàiwica templo írìcu báawaca naicáca Jesús imànínáca yái càmiríca wenàiwica idé imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemíaca nacái sùmanái isàna imáidéyèica casímáiri iyú templo írìcu; sùmanái ímaca Jesús iwali: “¡Wàacué írì cayábèeri, yái rey David itaquèrinámica, Dios ibànuèrica walí Wacuèrinápiná!” námaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íwacananái, nía nacái yéewáidéyèica wenàiwica templo írìcu, yácaína yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica ímáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶ Néese sacerdotenái ímaca Jesús írì:

—Picá pimàaca nacàlidaca pìwali yáì tàacáisica. Pichùulla masànanápiná nía, ipíchaná áibanáì nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesús ímaca nalí:

—Casímáica nuémíaca yáì náimáanaca. Pidécueca píleeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànèericaté nuínáwaná ìwali, íméerica sùmanáì nacàlidáanápinaté nuínáwaná cayábéeri iyú. Profeta ímacaté:

‘Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca púubanaméeyéi sùmanáì, quìrasináì nacáì nàaca pìrí cayábéeri’,

càì ímacaté nùwali yáì profetaca. ¿Cánácué càmita péemíaca càinácaalí ímáaná yáì Dios itàacáì píleericuéca? —ímaca yáì Jesúsca.

¹⁷Néseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapicha Jerusalén ìyacàlená ìfícha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania ìyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸Néseté mapisáináami àniwa Jesús, wía nacáì yéewáidacaléca, idècunitàacá wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, yá máapicani, yáì Jesúsca. ¹⁹Néese íicáca higuera yéetaná ìbàluèricawa àyapu idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutácaténá ìyacaná. Quéwa canáca ìyacaná, íicá ìbáiná meedá. Néese Jesús ímaca àicu irí:

—¿Càmíta quìrínama càyacanáca píawa! —ímaca yáì Jesúsca, yáasáidacaténá walí Dios yúuwichàidáanápinaté israelitanáì. Yáta ichuìdacawa macáita yáì higuera yéetanámíca, yá yéetácawa. ²⁰Néese wía, Jesús yéewáidacalénáì waicacáináni, yá wáináidacawa manuísíwata waicáidaca higuera yéetanámi irí. Yá wasutáca wéemíawa Jesús:

—¿Cáiná yéewaná ichuìdacawa abéericúseta, chuìcani yáì higeraca yéetanámíca? —wáimaca. ²¹Néese Jesús ímaca walí:

—Ìwàwacutácué peebáidaca tàì íméeri iyú Dios imàínápinácué pìrí càinácaalícué cayábéeri písutéerica fícha imàínápinácué pìrí. Péemíacué cayába, píibàacaalícué píwàwawa Dios iwéré tàì íméeri iyú, yásí píalímácué pímáníca càide iyúwa nùumáaná higuera yéetanámi irí. Píalímápinácué nacáì pímáníca cachàíníwanáì. Píimacaalícué yáì dúli irí: ‘Pímichàawa, pícaláawa manuírí ùni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, báisicaalícué peebáidaca Dios imàínápinácué píriní. ²²Núumacué pìrí nacáì, macáita càinácaalí cayábéeri písutéericuéca Dios fícha imàínápinácué pìrí, yá peebáidacaalícué tàì íméeri iyú Dios imàínápinácué píriní, yásí Dios imànicuéca píriwani —ímaca yáì Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³Néseté Jesús iwàlúacawa templo irículé. Yá idábaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánáì, nía nacáì judío íiwacanánáì béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemíawani:

—¿Cawiná ìbànùa pía pímusúadáanápiná wenàiwica templo ìbàacháwalená irícuíse níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulla pía pímusúadáanápiná nía? —náimaca Jesús irí. ²⁴⁻²⁵Néese Jesús ímaca nalí:

—Núa nacáì nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía: ¿Cawiná ichùullaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirinácaalí náicha ichùullèricaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacáì píriwani cawinácaalí ichùullaca núa numusúadáanápiná wenàiwica templo ìbàacháwalená irícuíse níái iwéndéeyéica yàasusi —ímaca yáì Jesúsca. Néese nadàbaca natàamíca

nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásí isutáca yéemlawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánacué càmitaté peebáidani?’ càipiná íimaca walí. ²⁶ Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulìeriquéera Juan, cáalucáiná wía wenàiwicanáí íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanicaté Dios inùmalicúise”, càì nàimaca nalíwáaca. ²⁷ Iná nàimaca Jesús irí:

—Càmita wáalíawa —nàimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida píriní cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícúise, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsa.

La parábola de los dos hijos

²⁸ Jesús isutáca yéemlawa judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái:

—¿Càinacué píinádacawa íwali yái comparaciónca? Péemlacuéni. Abéeri asíali idèniacaté yéenibewa pucháiba asianáí. Yá íimaca abéeri néená irí, yái idàbáanéerica: ‘Núiri, siúcade pía píibaidaca nùasu uva ibànacalená yèewiré’, íimaca yái nàanirica. ²⁹ Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa nuibaidaca’, íimaca. Néeseta quéwa iwènúadaca íiwitáisewa, yá yàaca íibaidaca néré. ³⁰ Néese nàaniri yàacawa ímáidacaténá ìiri áibawa. Yá ichùulíaca íibaidaca uva ibànacalená yèewiré. Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Yá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsa. ³¹ Néese Jesús isutáca yéemlawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánaica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiríná náicha níái asíali yéenibe pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáaná? —íimaca yái Jesúsa. Néese nàimaca irí:

—Yái idàbáanéerica —nàimaca. Néese, Jesús yèepùa íimaca nalí:

—Péemlacué cayába yái nutàacáica. Báisíta áibanái yeedéeyéicaté plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái íiméeyéicaté asianáí yáapicha plata íwalínápiná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios ícàutacaténá nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica. ³² Yácáiná Juan el Bautistami yàanáacaté yéewáidacaténacué pía píyáanápinacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái íiméeyéicaté asianáí yáapicha plata íwalínápiná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yáté nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa píacué, éwita píicáacáinacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa píwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténá càide iyúwaté Juan el Bautistami ícalidáaná Dios itàacái —íimaca yái Jesúsa.

La parábola de los labradores malos

³³ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemlacué comparación: Abéeri asíali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùníaca nacái utáwi nacáichúa uva íyacaná yàalupiná, napislacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníiri caplí naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanái ícuèyéipiná irí yái yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva íyacaná yéénápiná, yàasu èerita needácatáipináté íyacaná. Idécánámité imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. ³⁴ Uva yàasu èeri yàanáacaté needácaténá íyacaná, yá bñacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré

nacutácaténá icuèyéi ícha bànacalé íiwacali yàasu uva iyacaná yéénápiná.
³⁵ Quéwa níái icuèyéica bànacalé náibàaca nía; nacapèèdáidaca abénaméeyéi, nanúaca áibanái, néese nanúaca abénaméeyéi wenàiwica íba iyú. ³⁶ Yá bànacalé íiwacali íbànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanái, manùba yáwanái idàbàanéeri yàawiría ícha. Quéwa càita nacái níái icuèyéica bànacalé namànica nalí báawéeri mamáalacata.

³⁷ “Néese bànacalé íiwacali íbànùaca nàatalé ìiriwa, íináidacáináwa írìwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báísita nàaca nuìri ímíétacanáwa’, íimaca íináidacawa írìwa.

³⁸ Quéwa níái icuèyéica bànacalé naicáca ìiri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetácaalípináwa, yá yàaca bànacalé ìiri írìwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanáni’, náimaca.

³⁹ Càita náibàacani, yá nawatáidacani bànacalé yéewíse, yá nanúacani.

⁴⁰ “Siùcade pímacué nulí: Yái uva íbànacalená íiwacalica, yàanàacaalípiná nàatalé, ¿càinásica imànìpiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé?” íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese níái wenàiwica iyéyéica templo írìcu náimaca Jesús írì:

—Inúapíná níái báawéeyéica, càmita nacái catúulécana íicáca nía. Néese imàacapíná áibanái cayábéeyéi íiwitáise icuèyéipíná írì yái uva íbànacalénaca, íbànuyéipíná írì yàasu uva iyacaná yéénápiná needácaalí bànacalé iyacaná — náimaca. ⁴² Néese Jesús íimaca nalí:

—Báísita. Pidécuéca piléeca nacái comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmaliçuse. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàcaté tàacáisi íiméerica Dios íbànùanápínaté nacuèrinápíná, níái israelitaca, quéwa báawáanápínaté naicácani. Càité profeta íimaca:

‘Níái imàníyéica íba ícapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetáuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capli írìpináni yái íba náuquéericaté. Càita Dios idéca imànica, íná wàaca Dios írì cayábéeri’,

càité profeta íimaca núwali, núca càiride iyúwa íba, núca israelita icuèrinápínaca.

⁴³ Iná núumacué pirí, càicuéca píade iyúwa báawéeyéi icuèyéica bànacalé. Càmitacué picùca cayába israelitanái càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida nía, íná càmita namàni cayábéeri. Siùcáise Dios càmita quirínama íbataacué picùca yàasu wenàiwica, níái israelitaca. Yá Dios imàacapíná áibanái íbaidaca írìpiná, yéewáidéyèipíná nía cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴ Iyaca nacái áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyèicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica ísubèricawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa íchumálési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalícaténáwa Dios yúuwicháidáanápíná manuúsíwata cawinácaalí càimíyéica yeebáida Jesús itàacái.

⁴⁵ Níái sacerdote íiwacanánaica, fariseonái nacái, idécanáami néemlaca comparación Jesús icálidéerica, yá náalíacawa icálidacatèni nàwali yái tàacáisica.

⁴⁶ Inaté nawàwaca náibàacani náucacaténáni presoíyéi íbànaliculé. Quéwa cáaluca nía manùbéeyéi wenàiwicanái ícha, níacáiná manùbéeyéi wenàiwica neebáida Jesús itaaníca Dios inùmaliçuse. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

22

La parábola de la fiesta de bodas

¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí:
² “Péemlacué comparación: Yái Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná iwàwéerica imànica manuúri fiesta ìiri írìpináwa, yàasu

casamientopináwa, ìiri yeedácáiná iríwa yàacawéetúapináwa. ³ Yá nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa nàaca namáidacatená wenàiwica nacuèriná icàlidéeyéicaté iríni quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré. ⁴ Néese nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áibanái. Ipíchawáise nàacawa, yá ìimaca nalí: ‘Piacué picàlidaca nalíni, níara numáidéeyéica, nudéca nuchùniaca yái nayáapínaca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupíra pacá walíibèyeyéi, áiba nacái nupíra walíibèyeyéi. Macáicata idécawa canánama yái nayáapínaca. Pisutácué nàanápínáwa aléi fiesta casamiento nérépiná’, ìimaca yái nacuèrináca. ⁵ Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanái iicáca nacuèriná itàacáíwa. Abéeri néená yàaca iicáca ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacatená yàasuwa. ⁶ Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá naciúsaca nía, namànica nalí báawéeri, àta nanúacataléta nía nacái. ⁷ Yá néese máini calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànùaca néré yàasu úwináíwa, yá úwinái nanúaca níái inuényéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca nàyacàlemi. ⁸ Néese àniwa nacuèriná ìimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Macáicata idéca ichùniacanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéeyéicaté quéechatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmícáinaté neebá numáidáaná nía. ⁹ Iná placué picutáca mamáalàacata wenàiwicanái bamuchúamibàa yàcalé, àyapulicubàa nacái pimáidacatenácué nía macáita pianéeyéica’, ìimaca yái nacuèrináca. ¹⁰ Néese níái yàasu wenàiwicanái nàacawa bamuchúamibàa yàcalé àyapulicubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèeyéica néenibàa, cayábanaméeyéi, báawanaméeyéita nacái. Iná yéewa idéca capí ipuniacacawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuírí capí imáidáaná casamiento yàalaca.

¹¹ “Néeseta quéwa yái nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacatená wenàiwicanái yàanèeyéica néré nayáacatená nayáacaléwa, yá iicáca abéeri aslali nèewi ibàlesiami yáapichawa meedá. Càmitaté iwali ibàlewa wàlisàíwa, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná. ¹² Yá nacuèriná ìimaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlùacawa aléi, éwita càmícáaníta piwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápiná, yái bàlesica nuèrica nalí?’ ìimaca yái nacuèrináca. Yá masànacani icalùniwa nacuèriná ìicha, yái aslatica. ¹³ Néese nacuèriná ìimaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níái iwacuèyéica yàacàsi wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacùacué yái aslatica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri iriculé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata néré, yá naamiápiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, ìimaca yái nacuèrináca. ¹⁴ Dios imáidacáiná manúbeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicapínáwa nía”, ìimaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

¹⁵ Néesetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàanica náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápíná naicáwa Jesús icàlidacatená áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná iwali romanonái yàasu gobiernonái irí. ¹⁶ Iná nabànùaca abénaméeyéi néenáwa Jesús yàatalé náapicha nacái áibanái cayábeyéi iicáca rey Herodes iíwítáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàanica báisíiri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíiri iyú nàyacatená machacàníiri iyú càide iyúwa Dios

ichùllianá nàyaca. Wáaliacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, íná càmita pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri ícha. ¹⁷ Iná picàlida walíni cànínacalí píináidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romano sàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca. ¹⁸ Quéwa Jesús yáaliaca náiwitáise báawéeri nawàwaná nacháawàca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá ímaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánácué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténa nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? ¹⁹ Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùllacuéca pipáyaidaca iyú nía —ímaca yái Jesúsca. Yá natéca irí denario, yái cawèníri monedaca abé èeri iwènicatáica. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ípidená ichanàawa ìwali? —ímaca yái Jesúsca. ²¹ Yá náimaca irí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. Iná Jesús ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùllianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —ímaca yái Jesúsca. ²² Yá nánáidacawa manúsiwata néemiaca Jesús ímáaná, càmicáiná náalimá nacháawàca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²³ Néese yáté èerica àniwa abénameéeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái íicáánica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemlawa Jesús, náalimáidacaténa naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁴ —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íméerica Dios ichùllianácué wía judíoca wamànínápiná cà: Aslali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca íríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idènlaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipíná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁵ Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanúbaca yéénánái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupináwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái íbèeri ínumicawa. ²⁶ Càita nacái iméeréerimi yéetácawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanúbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ²⁷ Néese úanama yéetácawa náami nacái. ²⁸ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái íináidánáwa, néese ¿cáinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáánica Jesús iquíniná. ²⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíri tàacáisi ícha càmicáinácué píalíwa cànínacalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càmitacué nacái píalíwa Dios íiwitáise cachàiníri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetáacáisi ícha. ³⁰ Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapínácawa, quéwa càmita nacásàapínáwa, níái aslánáica, ínanái nacái, nàypínáicáiná càide iyúwa chènuníseeyéi ángel íyáaná càmtíyíca ícásàawa. ³¹ Aiba wawàsi nacái, píyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapíná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca piléca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, íná

¿cánacué càmita péemla càinacaalí íimáaná? ³² Dios íimacaté: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité íimaca yái Diosca. ¡Dios càmita icùa yéeteyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucáidáanápíná yéeteyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wenàiwicanái nadécanáami néemlacani, yá náináidacawa manuísíwata néemíaca Jesús yéewáidáaná nía.

El mandamiento más importante

³⁴ Néeseté fariseonái idécanáami néemíaca Jesús iináwaná imawènladacaté saduceonái yàasu tàacáisi, yá fariseonái nàwacáidáyacacawa. ³⁵ Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, íináidacawa yáalimáidáanápíná íicáwa Jesús icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri nacháawàcaténá iináwaná iwali ìwalíise. Yá íimaca Jesús irí:

³⁶ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamánínápínáca. ¿Càiríná wawàsi máiníri cachàinica náicha canánama wamánínápíná? —íimaca. ³⁷⁻³⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùullanáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamánínápíná càí íimaca: ‘Cáininá piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái piíwitáise iyú nacáíwa’, càí íimaca. ³⁹ Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá íimaca: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca piawawa’, càí íimaca yái Diosca. ⁴⁰ Canáca áiba tàacáisi cachàinírí náicha níái pucháiba ichùullacanásica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuíse, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmaliçuíse, macáita yái tàacásica yéewáidaca wía cáinináanápíná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —íimaca yái Jesúsca.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Néese idècunitàacá fariseonái iyaca Jesús íipunita, yá Jesús isutáca yéemíawa nía. ⁴² Íimaca nalí:

—¿Càinacué píináidacawa Mesías iwali, yái picuèrinápínácuéca Dios ibànùèripínácuéca pirí, píacué israelitaca? ¿Cawiná itaquèrinámini? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Rey David itaquèrinámicani, yái Mesíasca —náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta rey David itaquèrinámicani yái Mesíasca. Quéwa rey David-caté íimaca áiba wawàsi nacái Mesías iwali, yái israelita icuèrinápínáca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmaliçuíseni, yá David íimacaté Mesías iwali ‘Nuíwacali’. Càité David íimaca:

⁴⁴ ‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapícha macáita, idècunitàacá numawènladaca pícha macái piùwidenáíwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁵ Yái rey Davidca íimacaté Mesías iwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquèrinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca iwali rey David íiwacali nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iwaliwa, yái Mesíasca.

⁴⁶ Canácata néená yáalíeri áiba tàacáisi náaliméerica namawènladaca iyú Jesús, íbatàa abéeri tàacáisi piná, càmita náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemíawa Jesús àniwa, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yáacuésemi.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

¹ Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. ² Yá íimaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidacuéca pírí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté bàaluité Dios inùmallicuise. Néewáidacuéca pía píalíacaténacuéwa càinàcaalí íimáaná yái Dios itàacáica. ³ Iná néewáidacaallicué pía Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pimànicué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái irícuise. Quéwacué picá pimàni càide iyúwa namàníná, nacàlidacáinacué pírí cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri meedá. ⁴ Nadèniaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacái íicha. Iná nachùullaca wenàiwicanái namànica wawàsi máiníri càulenáca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmita wenàiwica yáalimá iidenlacani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmita nawàwa nayúudàaca nía, càmita nacái namàni càide iyúwa nachùullaná áibanái imànica. ⁵ Macáita yái namàníríca, yá namànicaní wenàiwicanái íicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimíetacaná meedá. Nawàwacué piyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlicuwa, nàanàa iwali nacáíwa, càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, wía israelitaca, quéwa nadacùacani cáucúiri iwaalíbapi iyú yéewacaténacué piicácani ráunamáita, iná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Cálaca namànica nàasu chílánásiwa nasucuéri nabàle ipùata iwaliwa yéewacaténacué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíná macái nawàwallícuéwa. ⁶ Nawàwa nàawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimíetacanéeyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapicha, namànicaalí culto nacái judionái yéewáidacàalu irícu, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníyéica cachàinica. ⁷ Nawàwa macái wenàiwica natàidaca nía cáimíetaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténá nía. Máiní fariseonái iwàwacué pitàidaca nía cà: Píamisícawa yéewáidéerica wía”, íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Quéwa piacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái íimáaná pírí ‘pía, yéewáidéerica wía’, nuwàwacáinacué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abémisana. Núacata yái abéericata yéewáidéericuéca pía. ⁹ Picácué píima áiba irí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháí èeri irícu pidènicáinacué abéerita Píaniriwa Dios iyéerica chènuniré. ¹⁰ Picácué piwàwa áibanái íimaca pírí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacallicué. ¹¹ Cawinácaallicué péená iwàwéerica Dios íicàceni iyúwa cachàiníríca áibanái íicha, iwàwacutácué íibaidaca pírí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali íríwa. ¹² Níacáiná macáita cachàiníyéica íicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipíná báica nía, càmiyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmiyéica cachàini íicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipíná cachàinica nía”, íimaca walí yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yàalàaca fariseonái cachàiníri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Íimaca nalí: “¡Píacué fariseoca, piacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, piacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemiacué comparaciòn: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica íbàlìyéica capí inùma, néese càmita nawàluwa capí

iriculé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidáanápínáni, càmita nacái píimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía. ¹⁴ ¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píyéedúacáinacué náicha nacapéemi, nàasumi nacái, níai catúulécanéeyéi inanáica inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese, písutácuéca Dios déecuírì iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píiwitáise. Dios yùuwichàidapínacué píawa cachàiníri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píacáinacuéwa áiba cáli néré manuírì ùni abémàalé piwènúadacaténacué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pídecánamicué piwènúadaca íiwitáise plasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica ibáyawanáwa pucháiba yàawiríricatái yáwanái íicha yái báawéerica pímanírìcuéca, píacué yéeyéipínáwa infierno iriculé, yái quichái càmirica íchacàwa càiripínéerita iyaca.

¹⁶ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinacué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios íwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios íwali. ¡Cáanáca péewáidacuéca wenàiwica chwái iyú nachìwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pídecuéca càì píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisi báisisíwatasa templo íipidená ìwali pímanínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pímanìcani machacànìri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá pímanìcani, càmicáiná máiní cachàinírìca yái templo íipidenáca; quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro íipidená ìwali, yásí iwàwacutá pímanìca macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinírìca oro templo íicha’, càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápíná áibanái. ¹⁷ ¡Píacué fariseoca, càimíyéica yáalíawa, matuyéi nacái íiwitáise! ¿Càmìtasicué píalíawa cachàinica templo oro íicha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàninápináté irípiná yái temploca, íná yéewa cachàinica templo imànica oro. Iná iwàwacutácué pímanìca macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanacué Dios yùuwichàidaca pía. ¹⁸ Càita nacái, píacué fariseoca, pídecuéca càì píimaca altar íwali: ‘Píimacaalí báisi báisisíwatasa altar íipidená ìwali pímanínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pímanìcani machacànìri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá càì pímanìcani, càmicáiná máiní cachàinírìca altar íipidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda íipidená ìwali, yái píraí nanuérìmica iyúwa sacrificio nàacaténá Dios icàaluíná, yásí iwàwacutá pímanìca macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinica ofrenda altar íicha’, càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápíná áibanái, píacué fariseoca. ¹⁹ ¡Píacué fariseo matuyéica íiwitáise! ¿Càmìtasicué píalíawa cachàinica altar ofrenda íicha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàninápináté irípiná yái altarca, íná yéewa cachàinica altar imànica ofrenda. Iná iwàwacutácué pímanìca macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanacué Dios yùuwichàidaca pía. ²⁰ Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica báisiri tàacáisi iyú. Nùumacué píri cawínácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata altar íipidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca náipidená ìwali cawínácaalí ofrenda iyéerica altar íinata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáaté áibanái irí. ²¹ Yá nacái

cawinácaalí ímíeérica 'báisi báisisíwata templo ípídená ìwali', yá idéca nacái càì ímáca Dios ípídená ìwali, Dios imàacacáiná íiwitáise iyamáanápínáwa templo írìcu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáté áibanái írì. ²² Yá nacái cawinácaalí ímíeérica 'báisi báisisíwata capíraléeri cáli ípídená ìwali', yá idéca nacái càì ímáca Dios yàalubái ípídená ìwali iyéerica chènuniré, idéca nacái càì ímáca Dios ípídená ìwali, Dios iyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáté áibanái írì. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichìwa iyúwa, píacué fariseoca.

²³ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios írì, abéerinama néená níái diyéica imanùbaca píbànacaleca pùubéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùullanacué pimàacaca írì bànacalé ofrenda iyú sacerdotená íyáapíná. Quéwa, càmítacué picùa wenàiwicanái machacànìiri iyú, càmítacué nacái píicá áibanái ipualé, càmítacué nacái píaca Dios icàaluíná. Iwàwacutácué càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca plasu cawèníriwa ofrenda iyú Dios írìpíná. ²⁴ ¡Càicuéca píade iyúwa matuíyéí itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmítacué báisi píalíacawa Dios ìwali! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica írìpínáwa úni wáluma yéewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipíchaná ìiraca írìwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuírì camello casaquèeri. Càitacué pía, píimànicáinácué cáalíacáiri iyú pùubéeri wawàsica iyúwa píawirínáimi íiwitáise ímáaná, quéwa matúbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itàacái máinírìca iwàwacutáca weebáidaca.

²⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimànìcuéca madécaná wawàsi cáalíacáiri iyú càide iyúwaté píawirínáimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiíwítáise. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápeli nacái wáibéeyéica ínatàbàawa. Quéwa máinícué báawaca píiíwítáise píwàwalicu càide iyúwa bacàa ipuníechúacawa casaquèeri iyú, peedáinácué píríwa manùba wawàsi píyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica píimànírìcuéca. ²⁶ ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! Iwàwacutácué masacàaca píimànica píiíwítáisewa píwàwalicúsewa quéechacáwa. Masacàacaalícué píimànica píiíwítáisewa, yásí masacàaca Dios íicápiná macáita yái píimànírìcuéca.

²⁷ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculími nabàdéerica ínatàbàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéí íicacánáwa ínatàbàawa càliculímica, quéwa ipuníacawa yéetánimi yáapi iyú, macái íiwítáaná casaquèeri iyú nacái. ²⁸ Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéca píiíwítáise, quéwa máinícué píiíwítáise pucháibéeri idéca ipuníadacuéca píwàwa báawéeri iyú.

²⁹ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pídecuéca píimànica cayábanaméeyéí capíi profetanáimi yáasu càliculími iwícalulé píwàwalicáináscué níái Dios yáasu profetamíca, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios

inùmallicuise. Pidécueca pichùnìaca cayábèeri iyú nacái nàasu càlicullimica áibanái cayábéeyémica íiwitáise. ³⁰ Néese pidécueca càì píimaca: ‘Wàyacalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èrimité, yá càmítaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹ Iná pidécueca picàlidaca piináwanáwa píalíacawa piawirináimicuéca nía, níara inuéyéicaté Dios yàasu profetanáimica. ³² ¡Siùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapinácué pimànica yái báawéerica piawirináimi idàbéericaté imànica!

³³ “¡Píacué àapi nacáiyéica íiwitáise! ¡Píacué caculáléeyéica íiwitáise! ¡Càmítacué píalimá pichúuliacawa íicha yái yùuwichàacáisi iyéerica inferno irícu! ³⁴ Iná nubànùapinácué píataléwa nùasu wenàiwicawa icàlidéeyéipiná tàacáisi nunùmallicuise, nùasunái profetanái, nùasunái cáalíacáiyéi nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, núalíacawa pinúapinácueca abénaméeyéi néená, pítàtàapinácué abénaméeyéi néená cruz ìwali, picapèedáidapinácué abénaméeyéi nacái judiónái yéewáidacàalu irícu, pipiadáidapinácué nía yàcalé íicha áiba yàcalé nérépiná. ³⁵ Iná Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca, nàwalíise macáita cayábéeyémica íiwitáise piawirináimicué inuéyéicaté, nanúacatáiseté Abel, yái cayábéerimica íiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías ìirimicaté, piawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená irícubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. ³⁶ Péemiacué cayábani, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùcade ìwalíise macáita yái báawéerica pimànìiricuéca nalí, níái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷ Néese Jesús íimaca: “¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, níái wenàiwica Dios ibànueyéica icàlidaca píricué tàacáisi inùmallicuise! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmítacué piwàwa nucùaca pía. ³⁸ Iná péemiacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuécá, idécanaámi piùwidenái imànícueca ùwicái píipunita. ³⁹ Yá núumacué nacái píri, siùcásidede càmítacué píicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericaní yái yàanèerica Wacuèriná Dios íipidená ìwali, Dios ibànueérica walí!’ càipinácué píimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Néeseté Jesús yàacawa templo íicha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá wadàbaca watàanica irí templo ìwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi capíca iyéeyéica templo itéese. ² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába yái núuméeyéicuécá píri ìwali, níái capíca. Báisita áiba èeriwa canácata capí yàasu íba yáawinèeripinácawa áiba íba íinata. Macáita níái templocá itéeséeyéica namáalàapináta nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néese Jesús yàacawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca wàacawa yàatalé watàanicaténá yáapicha méetàucuta áibanái íicha. Yá wáimaca irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chátáinácaalí ichàbapínáwá yáí picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càináscá iyú wadépiná wáaliacawa mawiénica péenáíwaná pianàanápíná àniwa, èeri nacáí imáalaanápínácawa? —wáimaca. ⁴ Néese Jesús ímaca walí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalaapínácawa. ⁵ Manùbacaíná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipíná ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yáí Mesíasca lípidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápíná’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapíná manùba wenàiwica. ⁶ Nacàlidapínácué pírí madécaná ùwicáí iináwaná ìwali, áibanái imànínása ùwi mawiénita, déecubàata nacáí. Quéwacué cáalu píawa iwàwacutácaíná càí namànica, quéwa càmítacá imáalaapínáwá yáí èeriquéí. ⁷ Manùbacaíná áiba cáli néeseéeyéí ípéliapíná áiba cáli néeseéeyéí lípunitawa, áibanái gobiernu namànipínácué ùwicáí áibanái gobiernu lípunitawa. Yá manùbéeyéí wenàiwica néetápínácawa máapicáí iyú, cáli nacáí icusúapínácawa madécaná cáliwa. ⁸ Quéwa macáita yáí yúuwichàacáiscá, yátanca idàbàanéerica yúuwichàacáiscá meedá, càide iyúwa inanáí idàbacaalí yúuwichàacawa úasu èeri umusúadacaténá íicá èeri.

⁹ “Néese náibàapínácué píawa nacháawàacaténácué piínáwaná ìwali náiwacanáí íríwa peebáidacáinácué nutàacáí. Yá namànipínácué pírí báawéeri, yá nanúapínácué píawa. Macáí èeri mìnánáí báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacáí. ¹⁰ Néenialípiná manùbéeyéí wenàiwica nawènúadapíná nuícha náiwítáisewa namànicaténá nabáyawanáwá. Yá báawapíná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹ Madécaná iwicùlidéeyéí cachìwéeyéí yàanàapínáca icàlidéeyéí ichìwawa. Náimapíná natàanínása nacáí Dios inùmalicúise, yásí nachìwáidapíná madécaná wenàiwica. ¹² Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, iná batéwa macáita càmítapíná cáiníná naicáyacacawa. ¹³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacáí mamáalàacata àta néetacatalétawa, nuwasàapíná níawa Dios yàasu yúuwichàacáisci íicha. ¹⁴ Yá nàapínácawa macáí cáli ínatálé nacàlidacaténá yáí tàacáisci cayábéerica íméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macáí èeri mìnánáí néemìlacani; néese èeri imáalaapínácawa macáita.

¹⁵ “Baaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisci Dios inùmalicúise icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imànírípínáca templo írìcu, aléde càmícataléca Dios íbatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios íicha. Piicácaalípinácué yáí báawéerica iyéerípínáca templo írìcu —píacué íléeyéica yáí tàacáiscá, péemiacué cayábani —íná piicácaalípinácué yáí wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué pípiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶ Yásí cawinácaalí iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli ínata, iwàwacutá napiacawa dúli inálíméeri nérépíná. ¹⁷ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca ícapèe ipùata sàabadéeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmíta nèepùa nawàlucawa nacapèe írìculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁸ Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmíta nèepùawa nacapèe néréwa, íbatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmíta nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁹ Nàuwichàapínáwá manúsíwata cawinácaalí inanáí idéerícuyéica, nia nacáí inánáca yéeyéica quírsàsi írì íinisí, càmícáiná náalímá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacáí néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰ Pisutácué Dios íicha ipíchanácué iwàwacutá pípiacawa uníabépi, máinícáinácué càulenáca piacawa, càmíta nacáí sábadu

iricu judiónái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàllacuéca pícha yàcalé iwáiná inùma pimusuácatáisepináwa yàcalé ícha. ²¹ Néenialípiná wenàiwica yùuwichàapínacawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeriwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Càmiripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeri ícha càiripinátawa cháí èeri iricu. ²² Càmicaalí Dios imàaca maléèeripinái yái yùuwichàacáiscatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléèeripinácani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

²³ “Néese néenialípiná áibanái ímapiná piríwa: ‘Aqualécué piicáca, chácata iyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinácué piríwa: ‘Picácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nalíwani. ²⁴ Manúbacáiná cachìwéeyéi yàanàapiná, icàlidéeyéipiná ichìwawa Mesíasca nía, judío icuèrinápinása; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàca icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmalcuise. Yá namànipiná yái càmiríca wenàiwica idé imànica. Càita nàasáidapiná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²⁵ Nudéca nùlàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapínacawa. ²⁶ Iná náimacaalícué pirí: ‘Aqualécué piicáca Cristo iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri’, picácué píawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo iyaca capli imàdàaná iricu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷ Nùacáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicáca nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icánáaná macáita capiraléeri cáli iwali chènuniré èeri imusuácatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapínacawa néese àniwa nuénáiwáná yàanàcatáíwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁸ Mäulenéeri iyú piicápinácué chábàanacaalí nùacawa càide iyúwacué píalíánáwa alénácaalí yéetéerimiwa iríawa piicácinácué manúbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Jesús íimaca walí: “Néenialípiná ichàbacanacáitawa yái yùuwichàacásisca, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quéeri càmítapiná amalá icànaca. Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàiniyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáíwa. ³⁰ Néese macái èeri mìnánái iicápiná abéeri wawàsi chènuníise imàaquéeripináca náalíacawa nùanàapíná, núa asiali Dios néeséerica. Yá náicháanípiná nacalùniwa níái macáita èeri mìnánáca. Néese naicápiná núa, núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná cacalé yéewíise cachàiníri nuíwitáise iyúwa, mèlumèluiri iyú nucùacaténá macáita. ³¹ Yá nubànùapíná nùasu àngelnáíwa napùlúacaténá trompeta cachàiníri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipináwa. Càipiná nùwacáidaca nulíwa nía àta alénácaalí nàyaca macái cáli imanúica cháí èeri iricu, èeri imusuácatáisewa àta èeri iwàlùacataléca.

³² “Péemlacué cayába comparación higuera yéetaná iwali: Càisinàcaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawíénica camuí. ³³ Càita nacái piicácaalípinácué ichàbacawa macáita yái nucùlidéericuéca pirí iwali, yásí píalíacuécawa mawíénica núa, nùanàapínáwa néese àniwa, núa asiali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capli inùma iricu, iwàlùanàpináwa capli iriculé. ³⁴ Péemlacué cayábani, macáita yái siùquéerica

tàacáwa nucàlidacuéca pirí iwali, macáita ichàbáanápínacawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéyéipínaca néenialíwa. ³⁵ Yá capiraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínacawa áibaalípiná, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínacawa càiwade iyúwa nucàlidáaná piríni.

³⁶ “Quéwa canácata yáaliériwa chácataínápínacaalí yáí èerica, chènuníiséyéyi ángel nacái càmita náalíwa, núa nacái Dios Írica, càmita nualíwa chácataínápínacaalí èeri, hora nacái. Abéericata Núniri Dios yáaliériwa.

³⁷ “Mawiénacaalípiná nuénáiwana nùanàacatáipínáta àniwa, núa asiali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanaí nàypínaca càide iyúwaté èeri mìnanaí iyáanáté Noé yàasu èerité. ³⁸ Bàaluité èeri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macái èeri mìnanaí nàycaté matuíbanáita Dios Ícha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái nàiracaléwa. Needácaté nacái nàinupínáwa. Càité namànica àta Noená iwàlùacatàlétáwa arca iriculé. ³⁹ Càmitaté èeri mìnanaí yeebáida mawiénani yáí yuúwichàacáisca. Néseté yáta manuiri yéesacái yàanàca, yá macáita néetácawa càimíyécáté iwàlùawa arca iriculé Noená yáapícha. Càita nacái yuúwichàacáisi yàanàapínáwa ráunamáita èeri mìnanaí iwali áiba èeriwa nùanàacatáipínáta àniwa, núa asiali Dios néeséerica. ⁴⁰ Néenialípiná pucháiba asianá yèepuniyéipínacawa manacúalibáa. Angelná itépiná abéeri asiali, abéeripíná nacái imàacawa néenita. ⁴¹ Yá pucháiba inaná namulúapínaca nàyaca itúinási. Angelná itépiná abéechúa, abéechúapíná nacái imàacawa néenita.

⁴² “Picùacáitacué nùanàca, càmicáinacué píalíwa nuénáiwana nùanàacatáipíná, núa Píiwacalícuéca, chácataínápínacaalí nùanàca àniwa. ⁴³ Péemiácué cayába comparación: Capli íiwacali yáalíacaalíwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capli íiwacali íimácatá, càmita nacái íbatàa nawàlùacawa icapèe iriculé nayéeduacaténá yàasutá. Càmita quéwa capli íiwacali yáalíwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁴ Càicata nacáicué pía. Pichùniacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese, núa asiali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmicatáipínátacué picúa nùanàa”, íimaca walí yáí Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiácué comparación: Iwàwacutácué píyaca càide iyúwa capli íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yáí yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacái íiwacali itàacáíwa machacàníri iyú. Iná yáí capli íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùulíaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanáí, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanúbaca. ⁴⁶ Néesecáwa capli íiwacali yèepùacaalípináwa néese àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànacaalícáwa càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁷ Péemiácué cayábani, capli íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidacaté cayába íiwacali irípináwa, idècunitàacá canáca yáí íiwacalica. ⁴⁸⁻⁵⁰ Quéwa capli íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècuniacawa càiripínáta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéi, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, íiraca nacái, icamáanápíná nacái icáméeyéi yáapícha, yáta íiwacali yèepùapínaca yàanàca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icúa yàanàca, abéeri hora nacái càmlíri yáalíwa iwali íiwacali yàanàanápíná. ⁵¹ Yásí capli íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yáí yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yuúwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéi

íiwitáise nàuwichàanáwa infierno irícu. Yásí náichàanípiná báawanama, naamápináca nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

25

La parábola de las diez muchachas

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenialípiná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abenaméeyéi nacùapíná nùacawa néese, quéwa áibanái càmita nacùa nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca màncanái. Péemiacué comparación: Màncanái needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàlùacawa bàachawáise capli íicha, nacùaca abéeri asiali yàanàca idècanáami yeedáca iríwa yàacawéetúawa, yéewanápiná nawàlùacawa náapicha fiesta irículé. ² Cinco namanùbaca màncanái máiwitáiseeyéi. Aibanái cinco namanùbaca cáalíacáiyéi nacái. ³ Níái máiwitáiseeyéica meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càmita naté lámpara ituní napuniáadanápiná àniwa nàasu lámparawa. ⁴ Níái cáalíacáiyéica natéca ituní yàalupíná nàasu lámpara yáapichawa. ⁵ Néese idècuníacatéwa yái asiali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá màncanái icùaca nía máadání. Yá cadapùleca macáita màncanáica. Néese naimáca náichawa. ⁶ Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta màncanái yéemíaca áibanái imáidaca nalí cachàiníri iyú. Yá naimáca màncanái irí: ‘Aca níara, piacué píipunitáidaca nía’, naimáca. ⁷ Yá nacawàcawa macáita níái màncanáica. Yá nachùnìaca nàasu lámparawa. ⁸ Níái máiwitáiseeyéica meedá naimáca cáalíacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmàana ituní, wàasu lámparacáiná ichacàca yàacawa’, naimáca. ⁹ Quéwa cáalíacáiyéi íima nalí: ‘Càmíirita, canácáiná walí cayába wàasupíná, pirípinácué nacái. Piacué picutáca piriwa aláera nawéndacataléca’, naimáca nalí. ¹⁰ Néese idècunitàacá máiwitáiseeyéi nàacawa nawèniacaténá nalíwa lámpara ituní, yá asiali yàanàca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níái cáalíacáiyéica màncanáica ichùnìeyéicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàliaca capli inùma. ¹¹ Néese níái máiwitáiseeyéica nàanàca néré. Yá namáidaca capli inùma néeni. Naimáca: ‘Wáiwacali, piacùwa walíni yái capli inùmaca’, naimáca irí. ¹² Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemiacué cayábani, càmítacué nùalíia nuicáca píá’, íimaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué picùaca nùanàca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàca néese àniwa, núa, asiali Dios néeséerica, càmícáinácué píalíaca chácátáinápinácaalí èeri nùawa, càinácaalípiná hora irícu nacái, càmítacué píalíawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenialípiná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuíri asiali idènièrica yàasu wenàiwicanáíwa. Péemiacué comparación: Ipíchawáise càasuíri asiali yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nacùanápiná iríni. ¹⁵ Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máiníyéi cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré. ¹⁶ Yái asiali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caqualéta imànicaténá

yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanúbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba. ¹⁷ Càita nacái imànica yái áiba asialica idènièrica pucháiba mil namanúbaca imàniripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa. ¹⁸ Quéwa yái asiali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá íicaca cáli yéewiré, yá íbàliaca plata cáli iriculé. Càita íbàacaca íiwacali yàasu platawa.

¹⁹ “Madécaná èeri idénáami, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáallacaténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa.

²⁰ Quéechacáwa yái asiali yàanàca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanúbaca moneda, yá yàaca diez mil namanúbaca moneda íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba cinco mil namanúbaca. Siùcade pidèniaca áiba cinco mil namanúbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca irí.

²¹ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníri iyú achúméeríina iyú, íná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí. ²² Néese àniwa, yái asiali yàanàca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanúbaca moneda, yá yèepùadaca báinúaca mil namanúbaca íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba pucháiba mil namanúbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanúbaca àniwa’, íimaca irí.

²³ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníri iyú achúméeríina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí.

²⁴⁻²⁵ “Néese nacái yái asiali yàanàca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanúbaca moneda. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, núalíacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácáiná piríwa yàacási càmicataléca píbàna, píwacáida nacái piríwa càmicataléca píibaida. Íná cáaluca núa, yá nùaca nubàliaca píasu plata cáli iriculé. Siùcade nuèpùada pirí àniwa píasu plataca’, íimaca. ²⁶⁻²⁷ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Báawéeri píiwitáise, càmita píibaida nulí cayába, ínuca pía nacái. Píináidacaalíwa núwali nuedáná yàacási càmicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicataléca nuíbaida, néese çcánáté càmita píimàaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná ínísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?’ íiwacali íimaca irí. ²⁸ Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanáí iríwa: ‘Peedácué íicha níái abéeri mil namanúbaca monedaca. Piacué iríni yái idènièrica diez mil namanúbaca’, íimaca yái náiwacalica. ²⁹ ‘Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápiná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiyéica íibaida cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama. ³⁰ Piacué piúcaca yái wenàiwica canéerica iwèni méétauculé máiníri catácatalé. Wenàiwicanáí náicháanípiná manuísíwata, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹ Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: “Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná cachàiníri iyú, nucamalá írìcuwa, cáimiétaquéri iyú nacái, cachàiníri nuíwítáise nacái nucùacaténá macáita èeri mìnánái. Yá nùanàapíná macái ángelnái yáapichawa. Yá núawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèlúiri íinatawa nucùacaténá macáita. ³² Nàwacáidapíná nùatalé macái èeri mìnánái. Yá nùwacáidapíná náichawáaca nía pucháiba yàaluspíná càide iyúwa píraí icuèriná

iwacáidacaalí ipira ovejanáíwa cabranáí íicha. ³³ Yá nùwacáidapiná nulípináwa nùasunáí ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranáí nuíchawa apáuwáisepiná meedá. ³⁴ Néese núa, yáí icuèrica macáita, núumapiná nalí iyéeyéica nùapicha nuéwápuwáise. Yá núumapiná nalí: ‘Aqualécué nùapicha, piacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaqueeyéica casíimáica. Peedácué piriwa yáí cayábéeri yàcaléca wamàniricacécué piriwiná wadàbacaalíté èeriquéi, yáí yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica. ³⁵ Bàaluitécáiná, máapicaalíté núa, piacatécué nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuirapiná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íichawa, peedácatécué pialaléwa núa. ³⁶ Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cálalícaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, pianàacatécué písímáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ³⁷ Néese níái cayábanameeyéica íiwitáise náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínaté waicá máapica pía, yáté wàaca piyáapiná? ¿Càicaalínaté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca piiraca úni? ³⁸ ¿Càicaalínaté waicá piacawa déecuise piasu cáli íichawa, yáté weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínaté waicá canáca pibàle, yáté wàaca pibàlepiná? ³⁹ ¿Càicaalínaté nacáí waicá cálalíca pía, yáté wacùaca pía? ¿Càicaalínaté nacáí piyaca presoíyéi ibànalicu, yáté wàaca wasíimáidaca pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁰ Néese núa, yáí icuèrica macáita, núumapiná nalí: ‘Péemiacué cayába. Pimànícáinatécué cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yáí pimàniricuéca nalí càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànica nulíni’, càipiná núumaca nalí.

⁴¹ “Néese núumapiná nalí níái iyéeyéica apáuwáise nuícha: ‘Piacuéwa nuícha, piacué báawéeyéica Dios íicáca íiwitáise. Piacuéwa quichái iriculé càmiirica ichacàwa càiripinéerita iyaca Dios imànirica nalípiná, yáí Satanásca, nía nacáí Satanás yàasu àngelnáica. ⁴² Bàaluitécáiná máapicaalíté núa, càmitatécué pía nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pía nuira úni. ⁴³ Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íichawa, càmitatécué peedá pialaléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pía nubàlepiná. Cálalícaalíté núa, càmitatécué picùca núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, càmitatécué pía písímáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁴ Néese náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínaté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacáí, cálalícaalíté pía nacáí? ¿Càicaalínaté waicá piacawa déecuise piasu cáli íichawa? ¿Càicaalínaté waicá piyaca presoíyéi ibànalicu nacáí? ¿Càicaalínaté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínaté càmita wayúudáa pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁵ Néese núumapiná nalí: ‘Péemiacué cayába, càmicáinaté pimàni cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yáí càmiínacuéca pimànica nalí cayábéeri càide iyúwacué càmicaalí nacáí pimàni nulítáni’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁶ Néese níái báawéeyéica íiwitáise náapínacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi iriculé, yáí yúuwichàacáisi càmiirica imáalàawa. Níata quéwa cayábanameeyéica íiwitáise nawàlùapínacawa yàcalé iriculé nadèniacataléca nacáucawa càmiiri imáalàawa”, íimaca yáí Jesúsca.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Idécanaamité Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

² —Píalíacuécawa iyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa

namàacacaténá áibanái natàtàaca núa cruz ìwali, núa aslali Dios néeséerica — ímaca yái Jesúsca.

³ Néenialité sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacawawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèe manuírì iriculé, yái sacerdote íiwacaliná ípidenéericaté Caifás. ⁴ Yá náináidacawa, natàanica nacái, namànica wawàsi nàapichawáaca náibàanápínaté Jesús íbàacanéeri iyú nanúacaténáni. ⁵ Quéwa macáita náimaca nalíwáaca:

—Íwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbèeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé iricu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶ Néeseté Jesús ìyaca Betania ìyacàlená iricu, Simón icapèe iricu, yái Simón ichùniéricatéwa cháunási lepra íicha. ⁷ Néese abéechúa inanái ùacawa Jesús yàatalé. Udèniaca achuméechúa catúa cawèníri íba alabastro icatùalená, ípuniéchúawa séenási pumèníri iyú, máiníri cawènica. Idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùucùaca yái séenási pumènírica Jesús íiwita ìwali. ⁸ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácáiná yái umànírìca, yá calúaca wía. Yá wadábaca wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá canéeri iwèni iyú yái pumènírica isàni cawènírimica. ⁹ ¿Cánaté càmita uwéndani, manùba platapínacáinatani, uyúudàanápíná catúulécanéeyéi wenàiwicatá? —wáimaca. ¹⁰ Jesús yéemiaca yái wáimáanáca, yá ímaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yái umànírìca nulí máiníri cayábacani. ¹¹ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyapínacué píapicha mamáalacata càiripináta íná yéewacué píalímá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmiírìta ìyapíná píapichacué càiripináta cháí èeri iricu. ¹² Udéca ùcùaca perfume nùwali, nusànipíná nabàliacaténá nuinámí, càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná. ¹³ Péemiàcué cayábani, àta alenácaalí wenàiwica nacálidaca nutàacái cháí èeri iricu íméerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yá nacálidapíná uináwaná ìwali úái inanáica, umànicáiná nulí cayábèeri, yá nawàwalipíná úa —ímaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁴ Néeseté abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca docenacaté wamanùbaca, ípidenéerica Judas Iscariote, yàaca itàanica sacerdote íiwacanánái yáapicha. ¹⁵ Judas ímaca nalí:

—¿Cáinacué imanùbaca pía nulí nutécaalícué pía Jesús yàatalé píibàacaténácuéni? —ímaca yái Judas Iscarioteca. Néese nacálidaca írini nàanápínaté írì treinta namanùbaca moneda, níai plata cawèníyéica, báinúaca quéeri iwènicatái. ¹⁶ Néese Judas idábaca icutáca wawàsi càinácatáinápiná yáalímá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹⁷ Idábáanéeri èeri yàanàcaté judiónái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmiírì idènia levadura. Yaté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wèemíawa Jesús. Yá wáimaca írì:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìlacaténá piyáapíná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca. ¹⁸ Yá ímaca walí:

—Píacuéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé, abéeri aslali icapèe néré, càide iyúwacué nùumáanaté píri. Píimacué írì: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íma píri:

Mawiénica nùasu èeri nuétáanápínáwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càì íimaca piri', càicué píimaca iríwa —íimaca yái Jesúsa.

¹⁹ Néese abénaméeyéi wéená wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùulianaté nía. Yá nachùniaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰ Néese catáca wàwali, yá Jesús iyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca. ²¹ Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, abéeri péenacué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsa. ²² Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemiawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ¿núasica? —wáimaca. ²³ Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núapicha pan quirápieli iriculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴ Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi nuináwaná iwali Dios inùmalicuise, núa asiali Dios néeseerica; quéwa, imáiniripiná yùuwichàacawa yái asialica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica iritáni càmicaalíte imusúa licá éeritá —íimaca yái Jesúsa.

²⁵ Néese Judas yái íináidéericatéwa itéenápíná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿núasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisita, píacatani —íimaca yái Jesúsa.

²⁶ Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yáaca Dios irí cayábéeri iwali yái panca. Néese isubériadacani, iwacúaca walíni. Íimaca walí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷ Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yáaca Dios irí cayábéeri iwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué píiracuéni. ²⁸ Yácáiná yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripináca nuichawa cruz iwali manùbèyeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéerica nacái báisíricani yái wálisài wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapicha iwasaanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Nuétácawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná lícha. ²⁹ Quéwa núumacué piri' càmita nuèpùca nuìrapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuìracataléta wálisài uva ituní píapichacué yàcalé irícu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúsa.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Néese idècanámíté wacantàaca máisibawanáita salmos, yá wàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlmanáca. ³¹ Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapíná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese píimàcapinácué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapíná yái icuérica nupíra ovejanáíwa, néese nupíra ovejanái napílapináca nàcàlìliacawa’, íimacaté yái Diosca. ³² Quéwa nudècanáami numichàacawa yéetácáisi lícha, yá nuípinácuéca pípíchalé Galílea yàasu cáli néré, yási nuípunitáidacuéca píá néréwa —íimaca yái Jesúsa. ³³ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáaníta càmita càì numànica —íimaca yái Pedroca. ³⁴ Jesús íimaca irí:

—Péemla cayába, yáta catáqueí, ipíchawáise cawamáí itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmíináca píalíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía núpicha —íimaca yáí Jesúsca. ³⁵ Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacáí nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmíináca núalíawa píwali —íimaca yáí Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càí wáimaca nacáí Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Néese Jesús yàanàca wáapicha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlimaná néré íipidenácatalé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Píawinacuéwa cháí idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yáí Jesúsca.

³⁷ Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacáí Zebedeo yéenibeca pucháiba íipidenéyéica Santiago, Juan nacáí. Yá Jesús yùuwichàacawa manuísíwata achúmacáiná iwàwa, cáalucáiná íináidacawa, yáí Jesúsca. ³⁸ Néese íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicúisewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá píyaca. Nuwàwacué píacawéeridaca núa —íimaca yáí Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmáanata. Yá Jesús yúuwàa iriacawa inúmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábaaalí piwasàanáca núa íicha yáí manuírí nùuwichàanápínacawa, yá piwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába piwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yáí Jesúsca.

⁴⁰ Néesezáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàca nía íiméyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánacué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapiná píacawéeridacaténacué núa? ⁴¹ Picácué piimá píyaca. Pisutácué píawawa Dios íicha ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía pimàníinápinacué píbáyawanáwa. Píwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicacacué piiná meedá —íimaca yáí Jesúsca.

⁴² Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapiná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Íimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába piwasàaná núa íicha yáí yùuwichàacásica, yásí pimàni nulí càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca yáí Jesúsca.

⁴³ Néese Jesús yèepùa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá íicáca nía íiméyéica àniwa máinícáiná cadapùleca nía báawanama. ⁴⁴ Yásí Jesús imàacaca nía cáita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios íicha máisiba yàawiríánápiná àniwa càide iyúwa idéénaté isutácawaca. ⁴⁵ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánacué piimá píyaca mamáalàacata? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàca, núa asíali Dios néeseérica, presocatáipiná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéyeyéi inúaca núa. ⁴⁶ Pimichàacuéwa wàanacuéwa. Aca néese yáí asíalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yáí Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàaníca, yá Judas yàanàca, yáí abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanàca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèyeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacáí áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacáí nabànucaté wenàiwica Judas yáapicha íibèyeyéipináca Jesús.

48 Judas, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nali quéecha càinápínacaali iyú yáasáida Jesús. Càité Judas ímaca nali quéechatécáwa: “Yái asiali nutàidéeripináca nusùsueripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Yá píibàacuéni”, càité ímaca nali yái Judasca. 49 Iná Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá Judas ímaca Jesús írí:

—¿Catámiquéera, Nuíwacali! —ímaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná watàidáaná wenàiwica càininéerica waicáca, wía judíoca. 50 Jesús ímaca írí:

—Pía nùacawéerináca, pimàni caquialéta yái piwàwéerica pianàca pimànica —ímaca yái Jesúsca. Néese níái yèeyéicawa Judas yáapicha nàacawa Jesús yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

51 Néese abéeri wéená wía Jesús yáapichéeyéica iwatàaca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatátáni espada iyú abéeri sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yúuwi abéemáa.

52 Néese Jesús ímaca yéewáidacalé íríwa:

—Píiyàa pianàca espadawa yàalu iriculéwa. Càmita cayába càì pimànináca, níacáiná macáita wenàiwica ipéliyéyéica espada machete nacáiri iyú néetápiná nacáíwa espada iyúwa. 53 ¿Càmita píaláwa nuwàwacaali nusutáca Núaniri Dios íchawa iyúudáanápíná nùatá, yásí ibànùaca nulí sesenta mil ichàbaníseta ángelnáicatá iyúudéeyéipíná nùatá? 54 Quéwa nupéliacaali, nusutácaali nacái Dios ícha yàasu ángelnái, yá càmita nùalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalicuise —ímaca yái Jesúsca. 55 Néese Jesús isutáca yéemiawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pianàca nùatalé cacáapisàiwica espada, àicu nacái píibàacaténá núa presoíri iyúpiná càide iyúwa píicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinacué nupéliapíná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo iricu, nuéwáidacaalíté wenàiwica, yáté càmitacué píibàa núa néeni. 56 Quéwa píalimácué píibàaca núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbawaca càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalicuise —ímaca yái Jesúsca. Néese macáita wía Jesús yéewáidacaléca wamàacaca Jesús abéerita. Yá wapiacawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

57 Níái íibèeyéicaté Jesús natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdote íiwacalináca. Nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, judío íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás icapèe iriculé. 58 Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa iriculé yái sacerdote íiwacaliná icapèe íbàacháwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yéewi, níái icuèyéica templo. Pedro iyamáacawa néré íicacaténá càinácaali ichàbawaca yái Jesús.

59 Sacerdote íiwacanánái, nía nacái Junta Supremanái israelita íiwacanánáica nacutáca cachìwéeri wawàsi Jesús ìwali, namàacáanápíná úwinái nanúaca Jesús. 60 Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápíná Jesús éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesús iináwaná ìwali. Atata nàanàca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipínaté ichìwawa. 61 Náimaca:

—Yái asiali ímacaté: ‘Nùalimá numáaláidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapínái àniwa másiba èeri iricu’, càì ímaca —náimaca. 62 Néese yái sacerdote íiwacaliná imichàa íbàlùacawa. Yá ímaca Jesús írí:

—¿Cáná càmita pitàani? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca píináwaná ìwali? —ímaca. 63 Quéwa, éwita càmicáaníta

cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná ináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca irí àniwa:

—Nuchùulla pía cáuri Dios íipidená ìwali picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápináca, yái Dios Iirica? — íimaca. ⁶⁴ Jesús íimaca irí:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái piri áibaalípiná píicápinácuéca núa, núa asiali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàimírica náicha canánama nucúacatená yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacái nùanàca àniwa acalèe yéewíise chènuníise —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁵ Néese yái sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yásáidacatená báawaca yéemíaca yái Jesús íimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—Yái asiali itàanica báawéeri iyú Dios ìwali! ¡Càmita iwàwacutá wéemíaca áibanái icàlidáaná ináwaná ìwali! Pidécuéca péemíaca itàanica báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani. ⁶⁶ ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa —náimaca. ⁶⁷ Néese abénaméeyéi nàpísaídaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacái. Aibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali. ⁶⁸ Nabàlia nacái ituí, yá náimaca irí:

—Píasa Mesíasca, yái wacuèrinása Dios ibànùerisa walí, ¡piwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí nái inúadáidéeyéica pía! —náimaca naicáanica iquíniná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ Pedro yáawinacawa iyaca bàacháwáise, yá inanái íibaidéechúa néré úacawa Pedro yàatalé. Yá úmaca irí:

—Pia nacái yèepuníritéwa Jesús yáapicha, yái Galilea néeséerica —úmaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita níai wenàiwicaca. Yá íimaca: —Càmita nùalíawa ìwali yái pitàanírica nulí ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹ Néesecáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inúma néré, yái iwáiná bàacháwa itéséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úmaca áibanái irí níai íyeyéica néré:

—Yái asaliqúei yèepunítéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret néeséerica —úmaca nalí. ⁷² Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisí báisícata càminása yáalía iicáca Jesús. Íimaca:

—¡Càmita nùalía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³ Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanái íyeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báisíta píaca néená níai Jesús yéewáidacaléca pitàanicáiná càide iyúwa Galilea yáasu cáli néeséeyéi —náimaca irí. ⁷⁴ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—¡Càmita nùalía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmináca píalíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá fícháanica cachàiníri iyú.

¹ Amalácaalíté nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níái judío íiwacanánái béeyéica nanúanápíná Jesús. ² Yá nadacúaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³ Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicáca natéca Jesús nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùulianápiná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, iicácáiná nanúanápínaté Jesús, yá achúmaca Judas íináidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imàníinacaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nali yái plataca nèericaté irí itéénacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níái treinta namanúbaca moneda plata cawèníyéi báinúaca quèeri iwènicatáica. ⁴ Judas íimaca nali:

—Nuèpùadacué pírí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa iwálise. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéénacué pía yàatalé píibàacaténáni pinúanápínacuéni, yáara asíali mabáyawanéerica —íimaca yái Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—¡Canápináta walíni cabáyawanánáca pía! ¡Piasu wawàsìcatéera! —náimaca.

⁵ Iná Judas yúucaca íichawa níái monedaca templo iriculé. Néese yàacawa. Yá idacúaca icanápi iwálisewa yéénulusi iyú idacuèricaté chènuniise. Yá ipisíacawa chènuniise, yéewacaténá yéénulusi isidúa icanápi, yá yéetácawa.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái iwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquéricaté íichawa templo iriculé. Yá náimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàacacaténá nanúaca asíali, iná casacàaca Dios iicáca yái plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷ Iná naináidacawa nawèlianápiná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli íipidenéeri Campo del Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asíali imáníríca mapuwáa”). Néese nadécánáami nawèliacani, yá namàacaca yái cáli nabàliacatalépiná yéetéeyéimiwa camíiyéica judío. ⁸ Iná Jerusalén iyacàlená minanái néemiacáinaté càinácaalíté namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca íipidená yái cálica Campo de Sangre (íimáanáca “Írái yàalu”) Judasmi yeedácáinaté iríwa yái plataca imàacacaténaté nanúaca asíali. Mamáalàacata càì náimaca iwali yái cálica, àta siùca nacáide. ⁹ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicúise, abéeri néená níái profeta iyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadénámitéwa. Yái profeta íimacaté: “Needáca treinta namanúbaca moneda plata cawèníyéi, yái asíali iwènináami càide iyúwa israelita íiwacanánái ipáyaidáaná nawèliacaténá asíali nàasu wenàiwicapínacawa. ¹⁰ Yá nawèliaca cáli platami iyú, yàasu cáli yái asíali imáníríca mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùulianá núa”, càì íimacaté yái profetaca Dios inùmalicúise.

Jesús ante Pilato

¹¹ Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemíawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. Néese Jesús íimaca:

—Báísíta, núacani, pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese sacerdote íiwacanánaica, nía nacái judío íiwacanánaí béeyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali. ¹³ Iná yái Pilato gobernadorca isutáca yéemlawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cána càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemla nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwalíse —íimaca yái Pilatoca.

¹⁴ Masànata quéwa yái Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yái Pilato gobernadorca íináidacawa manuísiwata íicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵ Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái irípiná càirínacaalí presoíri nawàwéeri. ¹⁶ Néenialíté iyaca caináwanéeri presoíri ípidenéericaté Jesús Barrabás. ¹⁷ Néese idécánami judíonái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemlawa nía:

—¿Càirínacaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pirí, Barrabástasica, càmicaalí nacái, Jesús áibatásica, yái nàiméerica ìwali Mesíascani, yái nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalí? —cài íimaca yái Pilatoca.

¹⁸ Pilato icàlidaca nalíni, yáalíacáinátéwa báawaca judío íiwacanánaí íicáca Jesús, máinicáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, iná judío íiwacanánaí náibàacaté Jesús nacháawàacatená iináwaná ìwali gobernador irí.

¹⁹ Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa iyaca néré yàasu manuíri yàalubáisi íinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Píwasàa caquialéta yáara asiali mabáyawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani írícúise máini cáaluca núa manuísiwata Jesús ìwalíse, ipíchaná pímanica irí báawéeri”, càì ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato íríwa.

²⁰ Quéwa sacerdote íiwacanánaí, nía nacái judío íiwacanánaíca nawènùadaca manùbéeyéi wenàiwicanái íiwitáise nasutáanápíná Pilato íicha iwasàacatená nalípiná Barrabás, ichùullaca nacái yàasu úwináíwa nanúanápíná Jesús.

²¹ Néese gobernador Pilato isutáca yéemlawa nía àniwa:

—¿Càiríná asiali pucháibéeyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunicawa pirícué? —íimaca. Néese náimaca:

—¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca. ²² Pilato isutáca yéemlawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali, Mesíascani, yái picuèrinápínaca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ²³ Néese Pilato isutáca yéemlawa nía:

—¿Cána? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —íimaca yái Pilatoca. Quéwa nèepùa nèemlaníca:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²⁴ Atata Pilato yáalíacawa càmita yáalimá iwènùadaca náiwitáise, íicáca nacái máini calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwàanápínaté namànica ùwécái gobièrno íipunita yàcalé írìcu. Iná Pilato ichùullaca yàasu wenàiwicawa íicápiná irí únì. Yá Pilato íbaca ícáapiwa manùbéeyéi wenàiwica naicápiná yásáidacatená nalí yáawaca càide iyúwa canáca nacáiri ibáyawaná Jesús ìwalíse, quéwa cabáyawanéeri mamáalàacatani yái Pilatoca. Yá Pilato íimaca nalí:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yái asialica. Píasu wawàsitacué pinúani — íimaca yái Pilatoca. ²⁵ Macáita wenàiwicanái náimaca irí:

—¡Wía cabáyawanéeyéica iwálise, wéenibe nacái! —náimaca. ²⁶ Iná Pilato iwásàaca nalí Barrabás. Néese ichùuliaca yàasu úwináíwa nacapèèdáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Nadécanáami nacapèèdáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa ícha, yá Pilato yèepùadacani úwinái irí natàtàanápínáni cruz ìwali.

²⁷ Néese gobernador yàasu úwinái natéca Jesús Pilato icapèè manuírí néré, bàacháwa iriculé. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwináica nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ²⁸ Needáca Jesús ibàle. Yá náucaca iwálise cáaléeri ruana nacáiri quíréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ²⁹ Néese namànica tuírí culèpi nacáiri icàyuwaníná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali. Namàacaca sitúa Jesús icáapi yéewápuwáiséeri iriculé càide iyúwaté romano icuèriná idènianá yàasu àicu orofriwa. Néese nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná quéwa naicáanicáita meedá iquíniná. Càmita báisiiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casíimái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰ Nàapsáidacani, yá needáca sitúa icáapi ícha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitúa iyú. ³¹ Idécanáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá needáca ícha yái ruana nacáiri quíréerica. Néese náiyàaca ìwali ibàle, yá natéca natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³² Nàacanámiwa capíi ícha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná icapèèdáidacani báawanama. Iná úwinái íbàaca asialí ípidenéerica Simón, Cirene iyacàlená néeséeri. Yá nachùuliaca Simón iwáacutaca cruz Jesús irípiná.

³³ Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén iyacàlená ícha. Nàanàacaté Gólgota néré (íimáanáca “Íiwitasi yáapimi iyacatalé”). ³⁴ Yá nawàwacaté nàaca Jesús líra uva ituní ipuíri, nèewiádeerica dabé yèewi ípidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iná ipíchaná máini yúuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achúmáanata, yá càmlírira líra náichani.

³⁵ Idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca ibàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁶ Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacùacaténáni ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé. ³⁷ Nachanàidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íiwita iwicáubàa. Yái tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús, yái judío icuèrináca”, íimacaté yái tàacáisica.

³⁸ Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús irí. ³⁹ Níái ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulicubàa natàanica Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanicaténá iquíniná. ⁴⁰ Yá náimaca irí:

—¡Piata imáaláidèeripinása templo, imichàidèeripinása nacái àniwani máisiba èeri irícu, pichàiniada píawawa yéetácáisi ícha ipíchaná péetácawa! ¡Báisiicaalí Dios Íirica pía, yá pírícúawa cruz ícha! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

41 Càita nacái naicáanica Jesús iquíniná níai sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo írìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

42 —Ichùnìacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha. Báisícaalí Israel itaquénáinami icuèrinacátani, iyási yáalimá írìcuacawa cruz íichatá, weebáidacaténá itàcái! 43 Imacaté manuícasa íináidacawa iwàwawa Dios íwali, íibàacaténása nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icúanápináténi báawéeri íicha. Quéwa báisícaalí cáinináca Dios íicacátani, iyá Dios ichàiniadacatani yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa! ¡Iná càmita yéewa Dios írìcani càide iyúwaté icàlidáaná ichiwawa! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

44 Nía nacái cayéedéeyéica natàtèeyéica cruz íwali mawiénita Jesús írì, natànica nacái íwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

45 Néeseté machacànicaalíté èeri, yá catáca macáita cháí èeri írìcu máisiba horapíná catáca, àta las tresta táicalé. 46 Yási horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàcái iyúwa. Yá íimaca Dios írì: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càí íimáanáca.)

47 Abénaméeyéi néená níai íbàluèyécawa néré néemiacáináni, yá náimaca nalíwáaca:

—Yái aslali imáidaca iyaca profeta Elías —náimaca.

48 Yá abéeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténani uva ituní iyú càaméeri írìcaná. Yá idacùaca esponja isàbèerica sitúa ipùatalìcu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma írì, yéewacaténá Jesús íbèrùacani.

49 Aibanáita quéwa yáapichéeyéi náimaca írì:

—Tàacáwa, wacùacuécani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedacani cruz íicha — náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

50 Néese àniwa Jesús imáidaca cachàiníri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa íiná íichawa. 51 Jesús yéetácanacáitawa, yáta manuíri yáawàanáca templo írìcuírìca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca íbàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacatáca wenáiwicanái ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. Cáli icusúaca nacáiwá. Yá íba manuínaméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú. 52 Yáta madécaná càliculí inùma nàacùacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàcái, níai yéetéyémicatéwa. 53 Néesetécáwa namusúacawa càliculí írìcuíse idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. Yá nawalùacatéwa Dios yàasu yàcalé írìculé, yái Jerusalén iyacàlenáca, yáté madécaná wenáiwica naicáca nía néré.

54 Néese úwi íiwacalíná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyéicaté Jesús, naicácáiná cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáiwá, yá cáaluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Báisícata yái aslìlica Dios Íirica! —náimaca.

55 Nàyaca nacái néré manùba inaná íicáidéeyéica iyaca Jesús írì déecuíseta quéwa. Níai inanáca nayúudacaté Jesús yèepunìcaalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. 56 Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái ìya néré úái náatúaca, níai Santiago, José nacái. Aiba inaná nacái ìya néré úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

⁵⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuiri yàanàca ípidenéerica José, Arimatea iyacálená minali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itaacái. ⁵⁸ Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato ícha. Néese Pilato ichùuliaca namàacaca José itéca Jesús iinámi. ⁵⁹ Inaté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepuacani masaquèri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca. ⁶⁰ Yái José idèniaca yàasu càliculli wálisáiwa. Yá iriadaca Jesús iinámi càliculli iriculé. Yái càlicullica áibanái líquéricaté dúli ibàlàì iricu, yéewacatená càliculliani, càide iyúwa capíi imàdàaná. José, áibanái nacái idècanámi nabàliaca càliculli inúma manuíri íba iyú, yá nàacawa ícha. ⁶¹ Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamàacawa néré, náawinacáwacawa abémàawáise càliculli ícha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Néeseté mapisáita àniwa, yái sábadó judíonái iyamáidacatáicawa, sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanósairi icuèricaté nàasu cáli. ⁶³ Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawáwalica yái ímáanacaté yáara cachiwéerica idècunitàacá cáucani. Iimacaté imichàanápínacatéwa yéetácáisi ícha máisiba èeri iricu. ⁶⁴ Iná pichùulia úwinái nacúca cayábani yái càlicullica àta imáalàacatáitawéi máisiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanàca táiyápi yá nayeedúca iinámi càliculli iricuise, ipíchaná nacái nacàlidaca nachiwawa wenàiwicanái irí idéenáca imichàacawa yéetácáisi ícha. Níacáiná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idéca imichàacawa yéetácáisi ícha, yásí máiní yáawanáica báawaca íchani yái queéchéeri chiwáica yái nacàlidàanacaté nachiwawa ìwali Mesíascasani, yái judío icuèrinápináca — náimaca. ⁶⁵ Néese Pilato ímaca nalí:

—Pidèniacuéca úwinái pichùulièyèipiná icùca càliculli. Piacué pibàllacani picúacué píalimáanata cayábani, yái càlicullica, ipíchaná áibanái yàanàca néré —ímaca yái Pilatoca.

⁶⁶ Néese nàacawa càliculli néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuíri íba nabàlièrica iyú càliculli inúma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculli iriculé càmicaalícáwa imàdàida sello queéchacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculli inúma ìwali. Yá namàacaca néré nacái úwinái icuèyèipináca càliculli ipíchaná áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

28

La resurrección de Jesús

¹ Néese sábadó ichàbacatéwa judíonái iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculli nérépiná. ² Yáta cáli icusúacawa cachàiniíri iyú, ángel Wáiwacali néeséeri yàanàcáiná chènuníise. Yàanàca càliculli néré, yá yeedáca manuíri íba càliculli inúma ícha, yá yáawinacawa íba íinata. ³ Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànáná. Idèniaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve. ⁴ Uwinái naicánai, yá natatácawacawa nacalùniwa, yá náuwa nallacawa cáli ínatalé càide iyúwa yéetèyèimiwa. ⁵ Néese ángel ímaca inanári irí:

—Picúacué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piacawa Jesús iinámi, yái natatèericaté cruz ìwali. ⁶ Canáca chánii, idéca imichàacawa yéetácáisi ícha càide iyúwaté ímáaná. Aquialécué piacúéwa piicáca aléi càliculli iriculé

naliadacatáimicani. ⁷ Néese piacàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénái iríni. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Siùcade yàacawa píipichalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénái iríwa. Yácata tàacáisi iwàwacutéericuéca nucàlidaca píri —ímaca yái ángelca.

⁸ Néese níái inanáica napiacawa càliculli íicha, yá cáaluca nía quéwa casímáica nawàwa manuísiwata. Yá napiacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. ⁹ Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itàidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita, náibàaca yàabàli iwali nàacaténá icàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué cáalu pía. Piacué picàlidaca nuénánái iríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —ímaca yái Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Néeseté níái inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculli íicha, yá abénaméeyéi néená níái úwináica icuèyèicaté càliculli nèepùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Yá nacàlidaca sacerdote íiwacanánái iríni macáita yái ichàbàanacatéwa. ¹² Néese sacerdote íiwacanánái nàaca natàanica judío íiwacanánái béeyéi yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécana plata úwinái irí masànacaténá níái úwináica. ¹³ Yáté náimaca úwinái irí:

—Picàlidacué áibanái iríni, táiyápi bàwina idècunitàacá piimácuéca píyaca, yásasí níái Jesús yéewáidacalénáimica nàanàacaté needáca ichéecami, càicué píimaca wenáiwicanái iríwa. ¹⁴ Néese gobernador yeemíacalícué piináwaná iwali càimínácué picúa cayába yái càlicullimica, yásí watàanícuéca yáapicha píwicáu ípíchanácué inúaca pía —náimaca nachùullaca úwinái nacàlidáanápiná nachíwawa.

¹⁵ Néeseté úwinái needáca nalíwa yái plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachíwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùullanáté nía. Càita nacái madécana judíonái nacàlidaca càiri cachíwéeri tàacáisi Jesús iwali àta siùca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶ Ináté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericaté walí iwali, wàwacáidáyacacatáipinácawa. ¹⁷ Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíniná, quéwa abénaméeyéi wéná càmitatécawa neebáida báisica Jesús yái naiquéerica. ¹⁸ Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá íimaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íiwitáisewa nucàanápiná macáita iyéerica chènuniré, cháí èri iricu nacái. ¹⁹ Piacuéwa macái cáli íinatalé, péewáidacué macái wenáiwicanái neebáidáanápiná nutàacái. Pibautizácué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yái Dios íirica, Espíritu Santo nacái. ²⁰ Péewáidacué wenáiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùullanácué pía. Núatacué nacái píapicha, nùacawéeridapinácué píawa càiripináta àta yái èriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàpinácaalí àniwa —ímaca yái Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

¹Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo iwali, yá Dios Iirica. Yáí tàacáisca idába càì: ²Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios íméricaté Iiri iríwa. Dios ímacaté:

“Péemla cayába, nubànùapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchaléwa yàalàacaténá wenàiwica nachùnìnanápiná náíwítáísewa yéewanápiná natàidaca pía cayábéeri iyú planàacaalípiná nàataléwa.

³Icàlidapíná naliwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanáí ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacáí iwàwacutácué pichùnìaca pííwítáísewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué pííwítáísewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca píyaca machacàníri iyú càide iyúwa iwàwàaná’, càipíná ímaca yáí nùasu wenàiwicaca”,

ímecaté yáí Diosca.

⁴Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalcúise. Juan el Bautista yàanàacaté manacúali yùuculé càinàwàiri, yá ibautizáca yàacawa wenàiwicanáí néenibàa. Yàalàaca nía nawènúadánápiná náíwítáísewa Dios irípiná, nabautizáanápiná nacáíwa, náasáidacaténá namàacacaté náichawa yáí báawéerica namànírira, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. ⁵Néese manùbéeyéí wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemiacaténá itàacáí, madécaná Judea yàasu cáli néeseéeyéí, Jerusalén iyacàlená mìnánáí nacáí. Néese nacàlidaca náichawa yáí báawéerica namànírira, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁶Yáí Juan idènlaca ibàlewa cáucuiri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idènlaca nacáí iwàllabàawa píráí ímamimi. Iyáa nacáí iyáacaléwa wiríchu nacáiyéí, mába ituní nacáí Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁷Càitè Juan icàlidaca yèepunicawa nalíni: “Mesúnamáita áiba yàanàaca núamiricubàa, máiníri cachàinica ííwítáise nuícha. Nuíwacalicaní, yáí yàanèeripínáca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica camíri cachàini náicha canánama máinícáiná cayábéerica nuíchani. ⁸Nudéca nubautizácuéca pía úni yáaculé, yáta quéwa ibànueripínácué píri Espíritu Santo ibautizácaténácué pííwítáise Espíritu Santo ichàini iyú”, ímaca nalí yáí Juanca.

Jesús es bautizado

⁹Néennialité Jesús yàanàaca Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli ímata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanába yáaculé. ¹⁰Idécanámi Jesús imichàacawa úni yáacuíse, yáta iicáca capíraléeri cáli yàacúacawa. Yá iicáca Espíritu Santo iricúacawa iwali càiride iyúwa unùcu iricúanáwa. ¹¹Yá néemíaca Dios itàacáí chènuníise. Dios ímaca Jesús irí: “Píacata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía”, ímaca yáí Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹²Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri. ¹³Jesús iyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida

Jesús imànnínápiná ibáyawanáwa, quéwa càmita Jesús yeebá. Yá Jesús ìyaca cuwèesinái yèewibàa. Angelnái nacái yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté áibanái wenàiwica náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànàlculé. Néese Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá icàlidaca yèepunícawa yái tàacáisi cayábérica Dios inùmaliçuise. ¹⁵ Jesús íimaca: “Idéca yàanàca yéenáiwaná Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná piwènúadacué pliiwitáisewa pibáyawaná íichawa, peebáidacué nacái yái tàacáisi cayábérica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶ Néese Jesús yèepunícawa Galilea icàlisaníná icàinalená ínatabàa. Yá iicáca pucháiba asianái. Ibèeri ípidená Simón, iméeréri ípidená Andrés. Yúuquéyéi yàasu tarayawa yèepunícawa calisáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa. ¹⁷ Yá Jesús íimaca nalí:

—Aqualécué sísaara, piacuéwa núapicha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéca pía. Pidécuéca píibàaca cubái píwacáidacaténácué nía, quéwa siùcáisede nuéwáidapínácué píawa píwacáidáanápíná nulí wenàiwica yéewanápíná nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapicha.

¹⁹ Néese nèepunícawa nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba asianái, ípidenéyéi Santiago, Juan nacái, ichùniyéi yàasu chinchorrowa, nàasu barca iricuwa. ²⁰ Jesús iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caqualéta namàacaca nàaniriwa barca iricu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íibaidéyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

²¹ Yá nàanàca Capernaum ìyacàlená néré. Néese áiba sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, yá Jesús iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu iriculé, yá idábaca yéewáidaca wenàiwica. ²² Yá nàináidacawa nèemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judiónái yéewáidáaná wenàiwica, nái yéewáidéyéica wenàiwica templo iricu, Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. ²³ Néese ìyaca nàasu néewáidacàalu iricu abèeri asiali idènièrica demonio iwàwalicuwa, abèeri demonio casaquèeri íiwitáise. Yái demonio idacùaca asiali íiwitáise. ²⁴ Yáta demonio idábaca yéemánicawa asiali isàna iyú. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—¿Cáná pisàiwica walí wawàsi, pía Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica? ¿Planàasica pimáalàidacaténá wía? Nùaliacawa nuicáca pía, nùaliacawa píwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ²⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá íimaca demonio irí:

—¡Masànata píal! ¡Pimusúwa fícha yái asialica! —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese demonio casaquèeri íiwitáise itatáidaca asiali cachàiníri iyú, yá demonio yàacawa asiali íicha, yá demonio íicháanica yàacawa cachàiníri iyú.

²⁷ Néese macáita ìyéyéica néré nacalùadacawa manuúiwata, íná nasutáca néemiawa níawáaca, nàimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái wàlisài yéewáidáanáca? Yéewáidaca wenàiwica, ichùullaca demonio nacái íiwitáise cachàiníri iyúwa. Ichùullaca demonio casaquèyéica íiwitáise, yá namànica càide iyúwa ichùullaná nía —nàimaca nalíwáaca.

²⁸ Néese ráunamáita macái Galilea yàasu cáli néeséeyéi náaliacawa Jesús iináwaná iwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹ Idécanáamité namusúacawa judiónái yéewáidacàalu iriçuise, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacái. Yá nawàlucawa Simón icapèe iriculé, Andrés iyacatalé ibèeri Simón yáapichawa. ³⁰ Néenialité Simón iyéeru uculúacawa mecuní iyú. Jesús iwàlucadénáamiwa nacapèe iriculé, yáta nacàlidaca irí uculúanáwa. ³¹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, íbàaca ucáapi, imichàidaca úa, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Néese ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

³² Néeseté catáca yàacawa, èeri idenáami iwàlucawa, yáté yàcalé mìnánái natéca macái néenánaiwa cáuláiqueyéi Jesús yàatalé, áibanái wenàiwica nacái demonio idacuèyéi íiwitáise. ³³ Yá macáita nàwacáidáyacacawa capli inúma néeni Jesús iyacatái. ³⁴ Jesús ichùnlicaté madécaná cáuláiqueyéi macái uláicái íiwitáaná ícha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanái ícha, càmita quéwa ibatàa demonionái icàlidaca iináwaná iwali, náaliacáiná naicàcani, yái Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

³⁵ Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé iriçuise yàacaténáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios ícha. ³⁶ Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús. ³⁷ Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía —náimaca. ³⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa áibanái iyacàle néré iyéeyéica mawiénibàa nucàlidacaténá nalíni yái tàacáisi cayábéerica. Nudéca nùanàaca nucàlidacaténá nalíni —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Iná Jesús yàacawa macái yàcalé iyéeyéica Galilea yàasu cáli íinata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàalu imanùbaca iricu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanái ícha.

Jesús sana a un leproso

⁴⁰ Néeseté áiba asiali, cacháunéeri íimami lepra iyú, yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlucawa yùululú ipùata iyúwa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécánaca Jesús iicàcani. Yá íimaca Jesús irí:

—Núaliacawa píalimá pichùnliaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnliaca núa —íimaca. ⁴¹ Yá catúulécánaca Jesús iicáca cáuláiqueéri, yá imàacaca icáapiwa iwali, yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnliaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Yáta icháuná lepra ichàbacawa asiali ícha. Yáta cayábaquéi asialica. ⁴³ Quéwa Jesús ichùullaca asiali yèepùanápináwa ícha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asiali cachàiníri iyú. ⁴⁴ Jesús íimaca asiali irí:

—Péemla cayába. Picá picàlida áibanái iríni nuchùnlianá pía. Néese, píawa caquialéta píasáida sacerdote iicá píimamiwa, yáaliacaténáwa cayába pía picháuná íchawa. Pimàaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenàiwica yáaliacawa pídéca pichùnliacawa —íimaca Jesús.

⁴⁵ Quéwa yáí asialica idábaca icàlidaca macáí wenàiwica irí Jesús iináwaná ichùñianáni. Iná càmita quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yàcalé iriculé madécanácáiná wenàiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunicawa náicha manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwicanái. Quéwa macáí yàcalé mìnánái nàacawa yàatalé naicácaténáni.

2

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté cawàwanáta máisiba èeri idénáami, yá Jesús yèepùa iwàlùacawa Capernaum iyacaléna iriculé. Quéwa manùbéeyéi yáaliaca iináwaná iyaca capiricu. ² Yá madécaná wenàiwica iwacáidáyacacawa yàatalé iná napuniadaca capli, inùma nérénamata. Yá Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. ³ Néese báinúaca aslanái yàanàaca itéeyéica asiali máapinéeri iiná macáita, càmlírira yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái ínatawa, iiméeri iricu. ⁴ Càmita náalimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máini wenàiwicanái néré, iná náiriacawa escalera iwàlibàa capli ínatalé, sàabadéeri, canéerica ipùata chènuniré. Néréca nawatàaca capli ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca néenibàani, yéénúlusi iwali, yáí máapinéerica iiná yàalubái ínatawa. ⁵ Néese Jesús yáaliacawa náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús iwali ichùñianápináni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yáí Jesúsca.

⁶⁻⁷ Yá abénaméeyéi yéewáidéyéica wenàiwica templo iricu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàaní càì yáí asiali Jesúsca? Itàanica iyaca Dios iwali báawéeri iyú, canácáiná asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerica Dios yáaliméeri imànica càiri wawàsi”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁸ Yáta Jesús yáaliacawa náináidáanáwa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì? ⁹ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asásí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, piipina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asásí wadécaalí wachùñiacani watàacái iyúwa, yáí máapinéerica. ¹⁰ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùñiapiná yáí máapinéerica, píalícaténácuéwa Dios idéca ichùuliaca numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháí èeri iricu, cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yáí Jesúsca. Néese íimaca máapinéeri irí:

¹¹ —Pía asialica, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa — íimaca yáí Jesúsca.

¹² Néese yáí cáuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáíwa. Imusúacawa náicha idècunitàacá naicáidaca irí. Iná macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡canácataté waiquéeri càiri wawàsica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Levi

¹³ Néeseté Jesús yàacawa àniwa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá wenàiwicanái nàacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía. ¹⁴ Néesecáwa idècunitàacá yèepunicawa àniwa, yá iicáca Leví, yáí Alfeo lírica. Yáí Leví yáawinéericaawa aléera

yeedácatalécate plata yéenanái judío íchawa romanonái yàasu gobierno iripiná. Yá Jesús ímaca irí:

—Aqualé. Plawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —ímaca yái Jesúsca. Yá Leví imichàa yàacawa Jesús yáapicha.

¹⁵ Néese Jesús iyáaca iyáacaléwa Leví icapèe iricu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbéeyéi wenàiwica yeedeeyéica plata néenanái judío íchawa romanonái yàasu gobierno iripiná, manùbéeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenàiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesús yáapicha, yéewáidacalénái yáapicha nacái, madécanácáiná wenàiwica nèepunicawa Jesús yáapicha. ¹⁶ Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, naicáca Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha níái macáita cabáyawanéeyéica wenàiwica. Néese náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái cabáyawanéeyéica wenàiwica, náapicha nacái níái yeedeeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno iripiná? —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús yéemiacani, yá ímaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái cáuláiquéeyéi nawàwacutácani, yái ichùnièripiná nía. Càita nacái wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri ícha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàca numáidacaténá wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa —ímaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁸ Aiba èeri càide iyúwaté náiwitáise iyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái fariseoca namàacacaté náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha manuíswata. Néese wenàiwicanái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan yéewáidacalénái namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náiwitáise iyáaná nasutácaténá níawawa Dios ícha manuíswata, càita nacái fariseonái namànica càita. Néeni, ¿cáná càmita péewáidacalénái namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁹ Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asiali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, yá casímáica nía, iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. ²⁰ Quéwa áibaalípiná, áibanái itéca náichawani. Idécanáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmáciná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

²¹ “Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuica icháuná. ²² Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi ímamisi iriculé. Wamànicaalí càì, néese uva

ituní isáacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yásí yúucacawa wáicha macáita uva ituní, íimamisi nacái. Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali —íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

²³ Aiba sábedo judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yéepunicawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yéewibàa. Néese yéewáidacalénái nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituíná nayáapínáwa, yácáiná judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapínáwani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ²⁴ Néese abénaméeyéi fariseo naicácani iyúwa íibaidacalési, yái Jesús yéewáidacalénái imàníríca, iná fariseonái íimaca Jesús irí:

—Péemìla, ¿cáná péewáidacalénái íibaida siùca sábedo wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —námaca. ²⁵ Yá Jesús íimaca fariseonái irí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái iricúise wàawirimi rey David ìwali. Bàaluté David iwàwacutáca yàacàsi, máapicáináni, áibanái nacái asianái iyéeyéica yáapicha. ²⁶ Abiatar yàasu èerité, yái sacerdote íiwacalínáca, néese David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuírí caplíma íimamisiíri mabáyawanéeri iriculé, israelitanái isutácatáipíná Dios íicha. Yá David iyáaca pan namànírícaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapíná. Dios itàacái imàacacaté níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacái yáapichéeyéi iríwa nayáacaténá nacái. Dios càmita yúuwichàida nía, máapicáiná nía, iná catúulécanáca Dios íicáca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Jesús íimaca fariseonái irí nacái:

—Dios idéca imàacaca walí yái èeri sábedo wayamáidacatáicawa iyúudàacaténá wenàiwicanái, catúulécanácáiná Dios íicáca wenàiwica. Dios càmirítaté idàba wenàiwica sábedo irípiná. ²⁸ Iná Dios idéca ichùullaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, yái èeri sábedo nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

3

El hombre de la mano tullida

¹ Néese àniwa Jesús iwàlùacawa judíonái yàasu yéewáidacàalu iriculé. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi ituwìericawa íicha. ² Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisi Jesús ichùnìacaalípináté asiali sábedo irícu nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, ìwalíse yái imànínáca sábedo irícu Dios ichùulliacáináte judíonái iyamáidacawa macái sábedo imanùbaca. Néese fariseonái námíacaté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ³ Néese Jesús íimaca irí yái asialica icáapi ituwìericawa íicha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Idécanáami asiali ibàlùacawa, yá Jesús isutáca yéemíawa fariseonái:

—Siùcata nusutácué nuémíawa pía: ¿Càinásiica Dios imàaca wamànica siùca èeri sábedo wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasiica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái báawéerisiica? ¿Imàacasiica wacáucáidaca wenàiwica, wamàacasiica néetácawa? —íimaca yái Jesúsca. Quéwa masánata nía Jesús íicha. ⁵ Iná Jesús

iicáidaca nalí, níai iyéeyéica itéesebàa. Máini maséeca íináidacawa iwàwawa, yái Jesúsca, báawacáiná iicáca náiwitáise. Achúmaca iwàwa nacái càmicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itaacái. Yá Jesús íimaca asiali irí:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi. ⁶ Quéwa fariseonái namusúacanáicátawa judionái yéewáidacáalu íicha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapicha, cayábéeyéi iicáca rey Herodes, yái romanosáiri icuérica Galilea yáasu cáli. Yá natàanica náapicha cáinápínacaalí iyú náalimáná nanúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapichawa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yáasu cáli néeseéeyéi nàacawa Jesús yáamiwáise. ⁸ Áibanái néemiacáiná iináwaná imàníná madécaná yái càmfirica wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbéeyéi Judea yáasu cáli néeseéeyéi yàacawa, Jerusalén iyacàlená néeseéeyéi nacái, Idumea yáasu cáli néeseéeyéi nacái, áiba cáli néeseéeyéi nacái iyéerica abémàise Jordán inanába íicha, Tiro iyacàlená néeseéeyéi nacái, Sidón iyacàlená néeseéeyéi nacái, nía nacái yácalé iyéeyéica natéesebàa. ⁹ Manùbacáiná wenàiwica néré, íná Jesús ichùullaca yéewáidacalénáiwa icuánápiná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanái íicha déecuásetatá calla icáinalená íicha, ipíchaná wenàiwicanái iwesiaca iwéré. ¹⁰ Iwàwacutá cà imànica ichùniacáinaté manùba wenàiwica, íná madécaná cáuláiqueeyéi nawesiaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa iwali, yéewacaténá nachùnìlacawa.

¹¹ Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise nabàlùacawa nàulul ipùata iyúwa Jesús irí nàacaténá icàaluíná. Yá demonionái náimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—¡Píacata yái Dios lírica! —náimaca irí. ¹² Quéwa Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú, ipíchaná nacàlidaca cawínácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³ Néeseté Jesús yàacawa dúli íinalaté, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa cayábéeyéi Jesús iicáca íiwitáise. Néese nàanàca yàatalé. ¹⁴ Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapicha, yéewacaténá nacái íbanùaca nía nacàlidáanápiná Dios itaacái. Yàaca náipidenápiná apóstolnái. ¹⁵ Imàaca nacái nalí íiwitáise nàucacaténá demonio wenàiwicanái íicha. ¹⁶ Níai docéeyéica imanùbaca íipidenéeyéica cà: Simón, yái asiali Jesús yàaca íipidenápiná wàlisài, Pedro. ¹⁷ Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri nacái íipidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápiná Boanerges (ímáanáca “Caluéyéi íiwitáise càide iyúwa énu isàna”, càí íimáanáca). ¹⁸⁻¹⁹ Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yái Alfeo lírica, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²⁰ Néese Jesús iwàlùacawa capli iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capli iricu, íná càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa, yái Jesús, nía nacái yéewáidacaléca. ²¹ Néese Jesús yéenanái yéemíaca iináwaná iwali, yá nàacawa

Jesús yàatalé needácaténá náichani, náimacáiná ìwali máiwitáise casani, yáí Jesúsca.

²² Nàyaca néré nacái abénameéyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yàanèyèicaté Jerusalén iyacàlená néese. Yá náimaca Jesús ìwali: “Beelzebúca, yái demonio ìiwacalináca, yáquéi idacùuca ìiwitáise yái asialica Jesús. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ìicha Beelzebú ìiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

²³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparaciòn yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca yàasu demonionáwa wenàiwica ìicha. ²⁴ Càide iyúwa wenàiwicanái iyáaná, napéliacaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàcawa. ²⁵ Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita nàalimá nàyaca abéeri capii irìcu. ²⁶ Càita nacái, Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yái Satanásca. Yá imáalàcawa ichàinicatá. Iná iwàwacutácué píalíacawa càmita núuca demonio wenàiwica ìicha Satanás ìiwitáise iyú.

²⁷ “Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica ìicha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás ìicha. Péemiácué comparaciòn: Càide iyúwa cayéedéeri imàniná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùucawa iriculé áiba cachàiníri asiali icapèca iyéedùacaténá ìicha yàasu, càmiccalícáwa cayéedéeri idacùuca ìichawa yái cachàiníri asialica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri càì imànica, yéewacaténá iyéedùuca cachàiníri asiali yàasu. Càita nacái núalimá nudacùuca nuichawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás ìicha. Pidécúeca pitàanica báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

²⁸ “Péemiácué cayába, Dios imàacapiná iwàwawa ìichéi macái ìiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios ìwali, nawènùadacaalí náiwitáise wa nabáyawaná ìichawa. ²⁹ Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ìicha, néese cabáyawanáca càiripínátani èeri càmfíri imáalàcawa”, íimaca yái Jesúsca.

³⁰ Càita Jesús íimaca nalí níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náimacáinaté Jesús ìwali demoniosa idacùuca ìiwitáise.

La madre y los hermanos de Jesús

³¹ Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, yéenanái nacái. Quéwa nabàlùucawa bàacháwáise capii ìicha. Yá nachùulíca áiba imáidacaténá Jesús. ³² Néese áibanái yáawinéeyéiwa mawiénita Jesús írì náimaca írì:

—Piatúa, péenánái nacái, péenánái inanái nacái nabàlùucawa bàacháwáise. Nawàwacutáca pía —náimaca. ³³ Néese Jesús íimaca nalí iyéeyéica itéesebàa:

—Péemiácué yái núumáanáca nùatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús iicáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itéese. Yá íimaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa nùatúanáwa, nuénánái nacáwa. ³⁵ Cawínácaalí wenàiwica imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuíquéeri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáwa, nùatúa nacáwa —íimaca yái Jesúsca.

¹ Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalìsaninà idùlepiré. Idècunitàacá yéewáidaca nía, yá manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itéese. Iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé iyéechúa calisa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calisa icàinalená íinata. ² Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. Icàlidaca nalí comparaciòn yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí:

³ “Péemiàcué comparaciòn: Abéeri asiali ibànacaté yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Iná yàaca icasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàcawa àyapulicubàa, yá màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca bànacalé ìimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàcawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé ìimi ibacácawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese quéwa èeri yàacáináwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púubéeyéi bànacalé, néese chuìca nía, canáciná napichu cayába cáaléeri, iná néetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàcawa tuíri yèewiré. Néese tuíri idàwinàcawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, iná yái bànacaléca càmita idàwinàcawa cayába, canáca nacái bànacalé iyacaná. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàcawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàcawa cayába, idèniaca nacái iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa sesenta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca cien namanùbaca iyacaná”, ìimaca yái Jesúsca.

⁹ Jesús íimaca nacái: “Càuwíyéicalícué pía, péemiàcué nutàacái”, ìimaca yái Jesúsca.

El porqué de la parábolas

¹⁰ Néesetécáwa Jesús iyaca abéerita, yá níai yáapichéeyéica, nía nacái doce namanùbaca yéewáidacaléca nasutáca néemiawani càinácaalí ìimáaná yái comparaciònca. ¹¹ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú Dios icùca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Néese áibanái càmiyéica yeebáida Dios itàacái, nucàlidaca nalíni yáawami comparaciòn iyú, ipíchaná náalla néemiaca càinácaalí ìimáaná. ¹² Iná éwita naicácaníta yái numánírica, càicáaníta càmita náalíawa ìwali càinácaalí ìimáaná. Ewita néemiacáníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemiaca càinácaalí ìimáaná. Iná càmita nawènúada náiwitáisewa Dios iripíná yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná lícha”, ìimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹³ Jesús íimacaté nalí: “¿Cánásicué càmita píalía péemiaca càinácaalí ìimáaná yái comparaciònca? Càmicacalícué píalíawa péemiacani, yásí càulenápinácuéca píichawa macáita comparaciòn nucàlidéeripínácué piriwa. ¹⁴ Yá ìimáanáquéera yái comparaciònca: Yái yéerica icasáaca yàacawa ituínási ìimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica icàlidacaalí Dios itàacái áibanái irí. ¹⁵ Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa àyapulicubàa: Néemiaca Dios itàacái, quéwa idécanáami néemiacani, yá Satanás yàanàcàatécata imàacaca naimáichaca Dios itàacái ibànacanéerimica nawàwaliculé. ¹⁶ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa íba yèewiré: Néemiaca Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni. ¹⁷ Néese quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái tàì íiméeri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipichu cayába, iná neebáidaca Dios itàacái maléená èeri meedá, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná idàbacaalí áibanái yúuwichàidaca

nía Dios ìwalíise, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namàninápiná nabáyawanáwa, yásí naméyáacawa neebáidaca Dios itàacái. ¹⁸ Aibanái wenáiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica tuíri yèewiré; néemlaca Dios itàacái. ¹⁹ Quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu cawèníri ìwaliwa, yái èeri iricuírica wawàsi meedá. Cáinináca naicáca cawèníri, yái ichiwáidéerica wenáiwica. Nawàwa nacái needáca nalíwa macái cawèníri nàasupináwa. Iná náináidacáináwa ìwali macáita yái cawènírica, yá naimáichaca Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri càmicaalí ibatàa bànacalé idènlaca iyacanáwa, càita nacái níái wenáiwica. Náináidacawa nawàwawa báawanama nàasu cawèníri ìwaliwa, iná càmita namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Quéwa áibanái wenáiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica cayábéeri cáli iriculé. Néemiaca Dios itàacái, yá neebáidacani, yá namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idènlacaalí iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènlacaalí iyacanáwa treinta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri manuísíwata náicha càide iyúwa bànacalé idènlacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànica cayábéeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bànacalé idènlacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, ìmaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

²¹ Jesús ìmacaté nalí nacái: “Péemiacué comparación: Càmita watùcunia lámpara watècaténáni capli iriculé wabàacaténáni yàalusi iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa yái waiméerica ìinata. Càmita càì wamàni. Néese watéca lámpara capli iriculé, yá wamàacaca chènunibàani, icànacaténá capli iricuíyéi ìwali. ²² Yái lámparaca ìmáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenáiwica Dios itàacái iyú, yái tàacási ibàcanéeri pàliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenáiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwa náalíacawa ìwali macáita yái tàacási càmlíricáwa náalíawa ìwali. ²³ Càuwíiyéicaalícué pía, yá péemiacué nutàacái”, ìmaca yái Jesúsca.

²⁴ Jesús ìmaca nalí nacái: “Píináidacuéwa cayába ìwali yái nucálidéericuéca pirí. Cayábaalícué píináidawa nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa cayába ìwali, yái núméricuéca pirí. Yá imàacapínacué píalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. ²⁵ Wenáiwicáiná ìináidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yáalíacaalí yéemlaca càinácaalí ìmáaná, yásí Dios imàacawa yáalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenáiwica càmita ìináidawa cayába nutàacái ìwali, yá ìimáichapiná nacái càinácaalí achúméeri wawàsi yáalíericatéwa ìwali”, ìmaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla que crece

²⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Ìmaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenáiwicawa càicanide iyúwa aslali ibànacaalí ituínási cáli yèewiré. ²⁷ Idécánámi ibànaca ibànacalewa, yá yàacawa icapèe néréwa ìimàcaténá. Èeri imanùbaca icawàacawa. Catá imanùbaca ìimáca. Canácatá imàníri ituínási iri, quéwa yái ituínási ibacáca, néese bànacalé idàwinàacawa cayába, éwita aslali càmicáaníta yáalíawa càinácaalí iyú ibànacale idàwinàanáwa. ²⁸ Càita cáli imànica yàasu wawàsítawa meedá: Quéechacáwa cáli imàacaca ituínási ibacáca, néese cabáinàcani yái bànacaléca, néese capùtunàcani,

néese càyacanácani. ²⁹ Néese quéwa músicaalíni, yá asiali yeedáca iyacaná, yácaíná íbànacale iyacaná yàasu èeri idéca yàanàaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³⁰ Jesús íimacaté nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué piri càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ³¹ Yái Dios icúanaca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica íbànéerica cáli yèewiré. Yái mostaza íimica máini achúméerínacani. ³² Ewita achúméerínacáanítani yái mostaza íimica, càicáaníta idécanámi nabànacani, yái idàwinàacawa manuírpiná náicha canánama bànacaléca. Idènlaca yàanawa manuínáméeyéi, yásí màsibèe náalimá namànica namùlubèwa catámàacatalé”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³³ Càite Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios íwali manùba comparación iyú càide iyúwa yái tàacáisica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa náalimáaná néemiaca. ³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idècunitàacá iyaca abéerita yéewáidacalénái yáapichawa, yá icàlidaca nalí macáita càinácaalí náimáaná níai comparaciónca canánama.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵ Yátè èerica catácáiná yàacawa, íná Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha —íimaca nalí.

³⁶ Néese yéewáidacalénái nàacawa manùbéeyéi wenàiwica íicha. Nawàlùacawa barca iriculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca iricu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca iricu, máisibáwanáita quéwa barcaca. Néesecáwa Jesús íimáca íichawa. ³⁷ Néese manuíri cáuli ipùaca nàwali. Máiniíri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca iriculé, yá úni ipuniáadaca yàacawa barca. ³⁸ Jesús íimácáita quéwanáta. Abéeri íimamisi írìacawa barca yàapùa néese, Jesús írìeri yàacawa íinata. Néese nacawáidacani, náimaca írì:

—¡Wáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawíacawa? —náimaca Jesús írì.

³⁹ Yá Jesús ímichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiníri iyú, yá íimaca nacái màladàca írì:

—¡Wíu! pía! —íimaca yái Jesúsca. Yáta wíuca yái cáulica, màladàca nacái.

⁴⁰ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—¿Cánácué máini cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa píwàwawa nùwali? —íimaca yái Jesúsca. ⁴¹ Máini cáaluca nía. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cawínásica yái asialica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —náimaca nalíwáaca.

5

El endemoniado de Gerasa

¹ Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, Gerasa yàasu cáli néré.

² Néese idècunitàacá Jesús ímichàacawa barca iricuise cáli ínatalépiná, yáta asiali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asiali demonio idacuéri íiwitáise. Yái asiali yàacawa yéetánimi icàliculèená néese. ³ Yái asiali iyacaté yéetánimi icàliculèená yèewi. Canácata yáaliméeri idacùacani, íbatàa cadena iyú piná, càmita náalimá.

⁴ Ewitaté yàcalé mìnánái nadacùacáanítani madécaná yàawíríra, yàabàli, icáapi nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imádáidacaté íichawa cadena, yá

nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáaliméeri idacuàcani, canásiwata. ⁵ Yái asiali yèepunicawa yémianícawa táiyápinama, èeríapinama nacái yéetánimi icàliculèená yèewiré, dúli yèewiré nacái. Yá inúadáidaca yáawawa íba iyú. ⁶ Quéwa iicácáiná Jesús déecuise, yá ipiacawa Jesús yàatalé. Ibàlucawa yүүлù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. ⁷ Yá demonio yémianícawa asiali isàna iyú. Ímaca Jesús irí:

—Picá písàiwica nulí wawàsi, Jesús Dios Írica yái Dios chènuníseeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios ípidená ìwali picá piùwichàida núa! — Ímaca yái demonioca. ⁸ Càì demonio ímaca, Jesús ímacáinaté irí:

—Pia, demonio casaquèeri íwitáiseca, plawa asiali íicha —Ímaca yái Jesúsca.

⁹ Néese Jesús ímaca demonio irí:

—¿Cawiná pípidená? —Ímaca yái Jesúsca. Yá demonio ímaca Jesús irí:

—Nuípidená Legión, ímáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, máincáiná madécaná wía —Ímaca yái demonioca.

¹⁰ Néese demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata ipichaná ibànùaca nía méetàuculé íicha yái cálica. ¹¹ Mawiénita nalí dúli ìwali madécaná marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunicawa nayáacaléwa. ¹² Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata:

—Pichùullacaténá wàanápináwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlucawa marranonái idèericulé —náimaca. ¹³ Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asiali íicha. Yá nawàlucawa marranonái idèericulé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Napiacawa máiwitáisewaca demonio íiwitáise iyú, àta nacaláacatalétawa quíratàli íinatáise calisa yáaculé, yá nàisicùmacawa macáita, níái píráica càmfíyéica Dios imàaca judíonái idèniaca, casacàcáiná nalí marrano íiná.

¹⁴ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napiacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano íináwanámi manuíri yàcalé írìcu, yàcalé pùbéeyéi írìcu nacái ìyèeyéica mawiénibáa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicácaténá càinácaalí ìyáaná. ¹⁵ Néese nàanáca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asiali madécanéyèi demonio idacuèricaté íiwitáise. Yáawinéericawa ìyaca, ibàle yáapichawa mawiénita Jesús irí, cáiwitáise nacáicani. Yá cáaluca níái wenàiwicaca. ¹⁶ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi, iiquéyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái írìni, càinácaalíté iyú Jesús ichùnìlacani, yái asialica demonio idacuèricaté íiwitáise. Nacàlidaca nalí nacái marranonáimi íináwaná ìwali. ¹⁷ Iná nadàbaca nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata yèepùanápináwa nàasu cáli íicha.

¹⁸ Yá Jesús yèepùacawa barca yàatalé, néese yái asiali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata imàacáanápiná yàacawa yáapicha. ¹⁹ Quéwa Jesús càmita imàaca asiali yàacawa yáapicha. Néese Jesús ímaca asiali irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yái cayábèrica Wacuériná Dios imánírica píri, iicá nacái pipualé manuísiwata — Ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese yái asiali yàaca icàlidacani diez namanùbaca yàcalé írìcu ìyèeyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlidaca Jesús imànicaté irí cayábèeri, yá macáita néemìacaalítèni, yá nánáidacawa manuísiwata néemìacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

²¹ Néeseté idécanámi Jesús ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha barca írìcu yéwáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica

iwacáidáyacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa callisa icàinalená íinata. ²² Néese áiba asiali yàanàaca, abéeri néená níai judíonái yéewáidacàalu íiwacananái, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo iicáca Jesús. Yá yúuwàa írìlacawa inùmáawawa Jesús írì, yàacaténa Jesús icàaluíniná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. ²³ Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata. Jairo íimaca Jesús írì:

—Nuídu iculúacawa, uwàwa uetácawa nuícha. Iná nuwàwacutáca pía nucapèe néréwa, pimàaca picáapiwa úwali, ípichaná uetácawa —íimaca.

²⁴ Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécaná wenàiwicanái nacái nàacawa yáamiwáise. Máinicáiná manùbaca wenàiwica, iná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ²⁵ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálúicacaté úa doce camuí, úiraná imusúacawa uícha mamáalàacata. ²⁶ Uuwichàacatéwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Ewitaté úucacáaníta úasu platawa macáita upáyaiacaténa cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmita cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cúlúicaca yáwanái úa. ²⁷ Uémíacaté Jesús iináwaná ichùnlaná wenàiwica, iná ùaca nacáíwa manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita írì manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle ìwali. ²⁸ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábapínáca núawa”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. ²⁹ Udécanacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta úiraná iyamáacawa uícha, yá úlálacawa uwàwalicúsewa udéca uchùnìacawa uláicái íicha. ³⁰ Yáta Jesús yáalíacawa iwàwalicúsewa ichùnìacaté áiba wenàiwica íiwitáise iyúwa. Iná iwènúacawa iicáidacaténa manùbéeyéi wenàiwica írì. Néese Jesús isutáca yéemiàwa nía. Íimaca nalí:

—¿Cawiná idunùa nubàle ìwali? —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Néese yéewáidacalénái íimaca írì:

—¿Càmita piicá níai madécanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa piwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá péemiàwa cawinácaalí idunùa piwali? — náimaca Jesús írì.

³² Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicacaténa yái wenàiwica idunùericaté ìwali. ³³ Iná úái inanáica umusúacawa wenàiwicanái yèewíse. Yá ùanàaca itatèechúawa icalùniwa, úlálacawa uchùnìacatéwa. Yá ubàlúacawa ùlulú ipùata iyúwa Jesús írì ùacaténa icàaluíniná. Yá ucàlidaca írì macáita uináwanáwa báisíri iyú. ³⁴ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía, inanáica, pimàacacáiná piwàwawa nùwali, iná yéewa pidéca picùnìacawa. Plawa matuìbanáita. Pidéca pimusúacawa càiripináta íicha yái uláicáica —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Idècunitàacá Jesús icàlidaca ulíni, yá áibanái nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacalí icapèe néese. Yá náimaca Jairo írì:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama írì wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ³⁶ Jesús yéemiàca natàaníná, quéwa càmita itàaní náapicha. Jesús itàanicáita abéerita Jairo yáapicha, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús íimaca írì:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese càmita Jesús íimaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha níawamicata Pedro, Santiago nacái, Santiago iméeréeri nacái, íipidenéeri Juan. ³⁸ Yá néese nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacalí icapèe néré, yá Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiniyíéi isàna, íichàaniyíéica báawanama, nacántàa canción cachàiníri iyú yéetánimi ìwali,

càide iyúwa judío íiwítáise iyáaná. ³⁹ Jesús yáaliacawa icáucàidáanápíná úa yéetéechúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe iriculé, íimaca nalí:

—¿Cánacué pimàni písànwawa báawanama, pícháanicué nacái máiní? Uara sùmàuca càmichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáaliacáináwa icáucàidáanápínáté úa.

⁴⁰ Néese naicáanica Jesús iquíniná, náaliacáináwa báisíiri iyúcani uétácatéwa. Quéwa Jesús imusádaca nía canánama capli íicha. Néese itéca yáapichawa yéetéechúami yániri, úatúami nacái, nía nacái yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi iriacatalécawa. ⁴¹ Néese íibàaca ucáapi ìwali, úái yéetéechúamicawa, yá íimaca ulí:

—Talita, cum (íimáanaca judionái itàacái iyú: “Pía, mànacàuca, núuma pirí, pimichàawa”, càì íimáanaca) —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Yáta úái sùmàuca, idènièchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uipna nacái. Yá nánáidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenáiwica iyéeyéica néré.

⁴³ Quéwa Jesús yàalàaca nía cacháiníiri iyú ipícháná nacàlidaca áibanái íríní, icáucàidáanáté úa. Néese ichùuliaca nacái nàaca uyáapíná, úái sùmàuca.

6

Jesús en Nazaret

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená yàasu cáli íicha, yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái nàaca nacáíwa yáapicha. ² Yá sábadu iricu judionái iyamáidacatáicawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenáiwica judionái yéewáidacàalu iricu. Manùbéeyéi wenáiwica yéemiacáináni, yá báawaca nánáidacawa nawàwalicúsewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáaliíwa cayába. Càmita báisi imàni yái càmíríca wenáiwica idé imànica. ³ Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi imànírinámica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéenanái inanái nacái nàyaca wèewibàa meedá —náimaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. ⁴ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenáiwica naicáca profeta cáimíetaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúse. Quéwa yàasu cáli néeséeyéi, yéenanái nacái, icapèe iricúiyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nàasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe iricúiyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁵ Càmita Jesús imàni néré yái càmíríca wenáiwica idé imànica, càmicáiná neebáida itàacái. Quéwa imàacaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiqueeyéi ìwali, cawàwanáta máisiba, yá ichùnìlaca nía. ⁶ Yá achúmaca íináidacawa íwàwawa manuísíwata càmicáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néeseté Jesús yèepuníca yéewáidaca wenáiwica áiba yàcalé iricubàa iyéeyéica mawiénita Nazaret iyacàlená írí. ⁷ Jesús imáida yàataléwa níái doce namànúbaca yéewáidacalécawa. Néese idàbaca ibànúaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápíná demonio wenáiwicanái íicha. ⁸ Càmita imàaca natéca wawàsi nàasu àyapu imàluwenáwa. Imàacaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripíná àyapulicubàa. Càmita imàaca natéca saco, yàacási nacái, plata nacái. ⁹ Imàacaca nàwalica nàasu

costiza nacáiriwa nàabàli ìwaliwa, quéwa càmita imàaca nadèniaca pucháiba nabàlepináwa, abéerita meedá. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa abéeri capii iriculé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé iricúise. ¹¹ Aibalé càmicalfuè namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca picàlidacuéca nalí nutàacái, yá iwàwacutácué piacawa náicha. Pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli ìchawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, piásáidacaténacué nalí Dios yùuwichàidáanápiná níawa —íimaca yéewáidacalénái iríwa, yái Jesúsca.

¹² Iná yéewáidacalénái nàacawa nàalàacaténá wenàiwica nawènúadánápiná náiwitáisewa Dios irípiná. ¹³ Yá náucaca nacái madécaná demonio wenàiwicanái ìcha. Nàucúaca olivo isééná manùbèeyéi cáuláiqueeyéica ìwali, yá nachùnìaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴ Néseté rey Herodes yéemiaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca ìwali, yái Jesús imànínáca, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes íimaca Jesús ìwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàacawa, íná yéewa yáalimá imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica —íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicani yái Jesúsca. ¹⁵ Aibanái íimaca Jesús ìwali:

—Yácata profeta Elías yàanèerica àniwa —náimaca. Aibanái íima:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapícháléeyéimi — náimaca. ¹⁶ Quéwa rey Herodes yéemiacaalíté nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes íimaca:

—Yácata Juanmi, yái nuchùulièricaté nawichùaca ìcha íiwita. Idéca icáucàacawa —íimaca yái rey Herodesca.

¹⁷ Càica Herodes íimaca ichùuliacáináaté yàasu úwináíwa náibàanápináté Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúa iicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúa ípidenéechúaca Herodías. Yá úwinái nadacùacaté Juan cadena iyú presoíyèi ibànàlìcu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenasàiri ìchawa. ¹⁸ Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawèeriquéi peedáanáca péenasàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yái Juanmica.

¹⁹⁻²⁰ Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cáalucáiná rey Herodes iicáca Juan, yáaliacáináwa cayábèericani, yái Juanca, mabáyawanéeri nacái. Iná Herodes icúaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúa Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmicáaníta yáaliáwa càinácaalí iwàwacutáaná imànica macái èerita idécanáamité yéemiaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáaníta casímáica rey Herodes yéemiaca Juan itàacái. ²¹ Quéwa áiba èerité Herodías úalimáca umànica Juan irí càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuúri fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéiwa iyúudéeyéica Herodes icúaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íiwacanánáica, nía nacái yàacawéeyéináca aslanáica caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeséeyéica, nayáacaténá nayáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuúri fiesta. ²² Yá Herodías úidu iwàlùacawa aslanái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawèeri iyú abéechúata aslanái yàacuésemi naicácaténá úa. Naicáciná ulabàaca, íná usímáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía

nacái yáapichéeyéica iyéeyéica iyáacaléwa yáapicha. Iná rey Herodes íimaca mànacàu irí:

—Pisutá nuícha càinacaalí piwàwéerica. Yásí nùaca piríwani —íimaca ulí.

²³ Yá Herodes íimaca ulí àniwa pucháiba yàawiríata báisí báisísíwataa Dios yáaliéerica Herodes yàanápínaté ulí càinacaalí wawási uwàwéerica íicha, éwítaa uwàwacalíté íicha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálica Herodes icuèrica, yásí yàanápínása ulítáni báisíta, íimaca. ²⁴ Yá ùacawa náicha, úumaca úatúa iríwa:

—¿Càirínásica wawási nusutá íicha? —úumaca úatúa iríwa. Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá íicha Juan el Bautista íiwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacáinaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úaliacaténáwa báisíri iyúcani Juan yéetácawa. ²⁵ Néese úái mànacàuca uepùa uwàlùacàatétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siúcata nuwàwa piaca nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu —úumaca irí.

²⁶ Néese, éwíta achúmacáaníta manúisíwata rey Herodes iwàwa, yéemiacáiná usutáaná íicha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisaníaca uíchani, íimacáinaté ulí nàacuèsemi níai wenàiwicaca yàanápínása ulí càinacaalí wawási usutéerica íicha. ²⁷ Yá rey Herodes ichùullaca úwisàiri iwichùanápíná Juan íicha íiwita, itécaténáni rey Herodes irí. ²⁸ Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan íicha íiwita. Càité Juan yéetácawa. Yá úwisàiri itéca íiwitami quirápieli irícu. Yá yàaca íiwitami ulí úái mànacàuca. Néese úái mànacàuca utécani úatúa iríwa, uicácaténá báisíri iyúcani Juan yéetacatéwa.

²⁹ Néese Juan yéewáidacalénái yéemíaca iinawanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácaténá Juan ichéecami. Yá natéca nabàliwani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰ Néeseté apóstolnái yèepùa iwacáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanáami nacàlidaca Dios itaacái wenàiwicanái irí. Néese nacàlidaca Jesús irí macáita namàniiricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanái nacái. ³¹ Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa wàanacuéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwica, yéewanápiná wayamáidacawa achúmáanacáwa —íimaca nalí, madécanácáiná wenàiwica yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, iná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápíná nayáacaléwa, càmita náalimá. ³² Iná Jesús yàacawa barca irícu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, canácataléca wenàiwica. ³³ Quéwa madécaná wenàiwica iicáca nàanáwa, náalía nacái naicáca nía. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé íicha, yá napiacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca napíchalé néré. ³⁴ Néese Jesús imichàacawa barca irícuise néré, yá iicáca madécaná wenàiwica. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripíná nía Dios iwali, iná catúulécánaca Jesús iicáca nía, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuèriná ovejaca. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawási iwali. ³⁵ Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácataíca yàcalé. ³⁶ Pichùullia nèepùanápínáwa nàacawa bànacalé yèewiré, yàcalé iriculé nacái iyéeyéica mawéníta nawènicaténá nayáapínáwa —náimaca. ³⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Piatacué yàa nayáapíná —íimaca nalí. Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita píalíawa canáca walí doscientos namanùbaca denario ocho quéeri iwènicatái? Ewíta wadèniacaalí yàara platatá, càicáaníta càmita wáalimá

wawèniaca cayába pan wèeripináca nayáapinátá, níái manùbéeyéi wenàiwicaca —náimaca. ³⁸ Jesús íimaca nalí:

—¿Càisimalénacué pan pidèniá? Picutácuécáwani —íimaca nalí. Néese idécanáami náaliacawa, yá náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná nacái —náimaca.

³⁹ Néese ichùuliaca nía manùbéeyéi wenàiwicaca náawinánápináwa nàwacacawa ipuléeri masicái íinata. ⁴⁰ Néese náawinacawa nàwacacawa manùbéeyéi yàalusipiná, cien namanùbaca abénaméeyéi, cincuenta namanùbaca áibanái nacái. ⁴¹ Néese Jesús yeedáca cinco imanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáida chènuniré, yáaca Dios irí cayábéeri iwali yái yàacásica. Néese isubèriadacani, iwacùaca pan yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá wenàiwicanái iríni. Néese iwacùaca cubái imìdecaná nacái yéewáidacalénái iríwa macáita. ⁴² Yá macáita wenàiwicanái iyáaca cadénamani. ⁴³ Néese yéewáidacalénái needáca doce mapíiri imanùbaca pan yéenáimi, cubái nacái imàaquéericawa. ⁴⁴ Níái wenàiwica iyéeyéica pan, cinco mil namanùbaca asianái. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Yáta Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa nawàlùanápináwa caquialéta barca iriculé nachàbacaténáwa ipíchalépiná abémàalé Galilea icalisaniná íicha nàanàacaténá Betsaida iyacaléná néré. Iwàwa nàacawa ipíchalé idècunítàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùacawa íicha. ⁴⁶ Néeseté idécanáami ibànùaca wenàiwicanái yèepùanápináwa íicha canánama, yá Jesús yàacawa òlúli íinatalé isutátacaténá yáawawa Dios íicha. ⁴⁷ Néese idécanáami catáca nawicáu, Jesús yéewáidacalénái nàyaca barca irícu bamuchúami calisa. Yá Jesús iyaca abéerita cáli íinatáisecáwa. ⁴⁸ Néese iicáca máadáníni natenáca cachàiníiri iyú cáulicáiná ipùaca náipunita, íná càmita náalimá nachàbacawa abémàalé. Amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yàacawa mawíenita nalí yèepuníriwa úni inàniacubàa. Iwàwaca ichàbacawa náicha machacàiníiri iyú. ⁴⁹ Quéwa naicáca ìpínáanica úni inàniacubàa, yá nayúunáidaca wenàiwica iwàwanámicani. ⁵⁰ Yá néemianicawa macáicáiná naicácani. Cáaluca nía báawanama, càmicáiná náalía naicácani. Yáta quéwa Jesús íimaca nalí:

—¡Matuíbanáicué pía, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese Jesús iwàlùacawa nàatalé barca iriculé. Yáta wiúca cáuli, Jesús iwàlùacáináwa nàatalé barca iriculé. Yá nánáidacawa manuísiwata naicáidaca irí. ⁵² Càmitàacáwa nadé náaliacawa cayába Jesús íiwitáise iwali, éwitaté naicácaánita imàníná pan iyú yái càmirica wenàiwica idé imànica, càulenácáiná náicha náalínanápináwa néemíaca càinácaalí íimáná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

⁵³ Nachàbacatéwa abémàalé Galilea icalisaniná íicha, yá nàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. Yá nadacùaca barca calisa idùlepiré. ⁵⁴ Namichàacanacáitawa barca iricuise, yá wenàiwicanái náalía naicáca Jesús. ⁵⁵ Yá wenàiwicanái napiacawa macái yàcalé iriculé iyéeyéica néré nacàlidacaténá nalí Jesús yàanàaca. Néese manùbéeyéi wenàiwica nadàbaca natéca cáuláiquéeyéi wenàiwica yàalubái íinatawa náalíacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶ Néese àta alénácaalí Jesús yàawa achúmèeri yàcalé iriculé, manuiri yàcalé iriculé nacái, manacúaliré nacái, yá natéca naliadaca cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa Jesús ichàbacatabápináwa. Yá cáuláiquéeyéi nasutáca Jesús íicha imàcáanápiná

nadunùaca ìwali, càmiccaalí nacáí, ibàle ipùata ìwalita. Yá macáita idunuèyéica Jesús ìwali, yá cayábaca nía uláicái ìcha.

7

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénoméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén iyacalèná néese. Nàwacáidáyacacawa abénoméeyéi fariseo yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé. ² Naicacaté abénoméeyéi Jesús yéewáidacaléca nayáaca nayáacaléwa càmiyécáwa ìba icápiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo ìiwitáise ìmáaná. Càmita Jesús yéewáidacalénái imàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa fariseonái imàníná. Iná fariseonái itàaníca Jesús yéewáidacalénái ìwali, náimaca casacàacasa Dios iicáca Jesús yéewáidacalénái. ³ (Níai fariseoca, áibanái judío nacáí macáita namànica càide iyúwaté nàawirináimi imàníná. Càmiccaalícáwa náiba nacáapiwa éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise, càmitàacá nayáa nayáacaléwa, canásíwata. Càmita nayáa nayáacaléwa càmiccaalícáwa namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo ìiwitáise ìmáaná. ⁴ Idécánámi nacáí nawèniaca yàacási yàcaléricu, yá nèepùacawa nacapèe néréwa namànicaténá culto nacáiri nàapídàanápíná náichawa ipíchawáise nayáa nayáacaléwa. Neebáidaca nacáí madécáná càide iyúwaté nàawirináimi yéewáidáaná, iná namànica culto nacáiri náibacaténái éeréeri iyú macáí ìiwitáaná bacàa, catùu nacáí, mapuwáa nacáí, nàasu cama nacáí, naiméerica ìinata.) ⁵ Iná fariseonái, nía nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Níai péewáidacaléca, ¿cáná càmita namàni càide iyúwaté wàawirináimi yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi ichùllianáté wía wamànínápíná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, iná casacàaca Dios iicáca níai péewáidacaléca —náimaca. ⁶ Jesús ìimaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi machacànìiri iyú pìwalicué, píacué pucháibéeyéica ìiwitáise. Isaías itànàacaté tàacáisi piínáwaná ìwalicué Dios inùmallicúse. Dios ìimacaté:

'Níai israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa báisìiri iyú nawàwallicúsewa.

⁷ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwica nutàacái iyú, néese néewáidacáita wenàiwica náiwitáise iyúwa',

càica ìimaca yái Diosca. ⁸ Pidécuéca meedá pimàacaca píichawa Dios itàacái, peebáidacaténacué wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá —ìimaca yái Jesúsca.

⁹ Néese Jesús ìimaca nalí àniwa:

—Pidécuéca pimànica máini báawéeri wawàsi, pimàacacáinacué píichawa Dios itàacái, pimànicaténacué meedá iyúwa píiwitáise ìmáaná. ¹⁰ Profeta Moisés ìimacaté Dios inùmallicúse: 'Pla píaniri ìimiétacanáwa, platúa nacáíwa', ìimaca yái Diosca. Yaté ìimaca nalí àniwa: 'Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càita nacáí itàanícaalí báawéeri iyú yáatúa ìwaliwa, yá iwàwacutácué pinúacani', ìimacaté yái Diosca. ¹¹ Quéwa píacué fariseoca, pidécuéca péewáidaca wenàiwicanái cayábacasa càì náimaca nàaniri iríwa, náatúa irí nacáíwa: 'Càmita núalimá nuyúudàaca pía. Nudéca nucùaca Dios irípiná yái plataca, yái nuèripinámica píri, iná canáca nulí cayába nuyúudèeripiná iyú pía', càì náimaca

nasèenái iríwa. ¹² Càita pidécuéca péewáidaca wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáíwa, náimacaalí càì nasèenái iríwa. ¹³ Iná pidécuéca piásáidaca piúcaca plíchawa Dios itàacái, peebáidacáinacué piawirináimi íiwitáisewa, yái péewáidéericuéca iyú wenàiwicanái Dios itàacái íicha. Pimànicuéca mamáalàacata madécaná càiyéi wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa níai wenàiwicaca ibàluèyéicawa mawiénita irí. Yá íimaca nalí:

—Péemlacú nutàacái piacué macáita. Píalimáidacué píalíaca péemíaca càinàcaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéeripinacuéca píriwa. ¹⁵⁻¹⁶ Macái yàacási iwàluériwa wenàiwica idèericulé, canáca yéewaná casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Abéerita wenàiwica ibáyawaná, yá nacái itàacái báawéerica imusuéricawa iwàwalicúise, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yàacawa wenàiwicanái íicha, yá iwàlucawa capli iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese yéewáidacalénái nasutáca néemíawani càinàcaalí íimáaná yái tàacásica Jesús icàlidéerica yàacási iwali. ¹⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalía péemíacani yái nucàlidéerica? ¿Càmítacué píalíawa canácata yàacási yáaliméeri casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha? ¹⁹ Yái yàacási càmita iwàluawa wenàiwica iwàwa iriculé. Iwàluacáitawa idèericulé. Néese yàacawa íicha meedá —íimaca nalí yái Jesúsca. Càita Jesús yéewáidaca nía yàacási iwali, Dios imàacaca wenàiwica iyáaca macái íiwitáaná yàacásica, masacàacáiná macáita nía. ²⁰ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica, yá nacái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wenàiwica iwàwa iriculé, yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íiwitáise Dios íicha. ²¹ Macáita íiwitáisesi báawéeri imusúacawa wenàiwica iwàwa iriculé. Càita báawéeri íiwitáisesi: Namànica náalaniwa; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càminá Dios imàaca wenàiwica imànica; nayéedúaca áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica; ²² naimáca áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírca nacái nanírísiwa; máini nawàwa needáca nalíwa manúba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachiwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa máaléquéeri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica íwalíise yái cawènírica áibanái idènerica; natàaníca báawéeri iyú áibanái iwali; máini cachànica naicáca níawawa; càmita náalía cayábéeri iwali báawéeri íichaná. ²³ Macáita yái íiwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa iriculé. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴ Néeseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli íicha yàanàacaténá Tiro iyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlucawa capli iriculé. Idècunitàacá iyaca néré, càmita iwàwa yàcalé mìnánái náalíacawa alénacaalí iyaca. Càmita quéwa yáalimá ibàaca iináwanáwa. ²⁵ Ráunamáita abéechúa inanái uémíaca iináwaná iwali iyaca capli iricu. Udèña uíduwa demonio idacuèchúa íiwitáise. Uái inanáica úacatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàluacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús íipunita, usutátaténá íicáanápíná upualé. ²⁶ Càmfíchúata ísraelita úái inanáica. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeséechúaca úa. Yá ùanàaca usutátaténá Jesús íicha wawàsi yúucáanápíná demonio uídu íicha. ²⁷ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Péemia comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmfíyéica israelita —íima ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáís uebáidacaalí Dios imàninápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁸ Yá úumaca irí:

—Báísita, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapíise, sùmanái yúucacaténá nayáapíná yàcàsi yéénáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, íná càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápíná píawa. Yá numàaca péepùacawa picapèe néréwa, demoniocáiná idéca yàacawa pídu lícha —íimaca ulí yái Jesúsca. ³⁰ Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uíduwa irièchúawa matuìbanáita uimácataléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹ Néeseté Jesús yèpèua yàacawa Tiro iyacàlená yàasu cáli lícha. Yá ichàbacawa Sidón iyacàlená yèewibàa. Yá ichàbaca nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. Yá yànàaca Galilea icalisaníná néré. ³² Néese áibanái natéca asiali Jesús yàatalé, abéeri asiali màuwíri, càmfíri yáalimá itàanica machacàníri iyú. Yá nasutáca Jesús lícha wawàsi imàacáanápíná icáapiwa màuwíri ìwali ichùnìacaténáni. ³³ Jesús itéca màuwíri méetàucuta wenàiwicanái lícha, yá Jesús iwàlùadaca báipunitácanama icáapi ipùatawa asiali yúuwíapuná iriculé pucháibanama. Néese Jesús yàapsíaca icáapi ipùata ìwaliwa, yá idunùaca asiali inène ìwali icáapi ipùata iyúwa. ³⁴ Néese Jesús iicáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá íimaca asiali irí: “¡Efata!” (ímáanáca hebreo itàacái iyú: “¡Yàacàcawéi piùwical!” ímáanáca.)

³⁵ Yá yáalimá yéemiaca cayába yái asialica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàanica machacàníri iyú. ³⁶ Néese Jesús yàalàaca níái wenàiwicaca ipíchaná nacàlidaca áibanái irí iináwaná ichùnìanáni, quéwa éwita ichùuliacáaníta nía manùba yàawiría, càicáaníta nacàlidaca iináwaná mamáalàacata. ³⁷ Macái wenàiwica yéemiéyéica Jesús iináwaná ìwali nàináidacawa manuísíwata néemlacani. Yá náimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. ¡Imàacaca màuwíyíéi yéemlaca! ¡Imàacaca nacái matàacáiyéi itàaníca!” náimaca Jesús ìwali.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

¹ Aiba èerité madecaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé. Néese canáca nayéeripíná néeni. Yá Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa. Yá íimaca nalí:

² —Catúulécánaca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapícha máisiba èeri. Siúcade canáca nalí nayáapíná. ³ Nubànùacaalí nía màapíyéica nacapèe nérépínáwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapulcubàa namáapicawa, abénaméeyéi nànanàcáiná décuíse —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese yéewáidacalénái náimaca irí:

—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapíná cháí, canácatáica wenàiwicanái ibànacale —náimaca. ⁵ Jesús isutáca yéemiawa yéewáidacalénáíwa:

—¿Càisimalénácué pan ìya píri? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Iyaca walí siete namanùbaca pan —náimaca.

⁶ Néese Jesús ichùullaca wenàiwicanáí yáawinacawa cáli ínata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yáí yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iriwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùaca pan wenàiwicanáí irí. ⁷ Iyaca nacáí nalí cawàwanáta máisiba cubáí imidecaná púbéeyéí. Jesús yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yáí cubáica. Yá ichùullaca nacáí yéewáidacalénáíwa iwacùanápínáí wenàiwicanáí irí. Yá nawacùaca nalíni. ⁸ Yá macáita nayáaca cadénamani, yáí yàacàsica. Néese Jesús yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacási yéenáimi imàaquéricawa. ⁹ Batéwa báinúaca mil namanùbaca aslanáí iyáacaté yáí yàacàsica. Càmita napatáa inanánáí, sùmanáí nacáí. Néese Jesús imàacaca nèepùacawa ícha, níái manùbéeyéí wenàiwicaca. ¹⁰ Yá Jesús iwàlùacàatétawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, yá nàanàca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

¹¹ Néeseté abénaméeyéí fariseo nàanàca Jesús yàatalé. Yá nadàbaca natàanica cachàiníri iyú Jesús yáapicha. Nawàwa nàalimáidacani imànínápiná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca ícha imànínápiná naicáca wawàsi íiwitáise iyúwa càmlírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíta Dios néeséericatani. ¹² Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníri iyú máinicáiná báawaca ínáidacawa iwàwawa. Yá ímaca nalí:

—¿Cánácué pisutá numànínápiná càí? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacáí. Péemiacué cayába, càmitacué nùasáida piicáca càiri wawàsi —ímaca yáí Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yèepùacawa náicha, yá iwàlùacawa àniwa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha.

La levadura de los fariseos

¹⁴ Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca náapichawa nayáapínáwa. Nadèñacáita abéeri pan meedá náapichawa barca írìcu. ¹⁵ Néese Jesús yàalàaca nía ipíchaná nàyaca càide iyúwa báawéeyéí íiwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacáí. Ímaca nalí:

—Péemiacué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonáí yàasu levadura, yá nacáí rey Herodes yàasu levadura —ímaca yáí Jesúsca. ¹⁶ Yá yéewáidacalénái càmita náalíawa Jesús yàalàaná nía fariseonáí yàasu tàacáisi ícha, rey Herodes íiwitáise ícha nacáí. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca càí ímaca walí canácáiná walí pan —náimaca. ¹⁷ Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa, íná ímaca nalí:

—¿Cánácué píima canácasa píri pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánácué càmita peebáida nulí nùalímáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué píimápuèrica? ¿Néenicué, máinísica càulenáca píchani? ¹⁸ Pidèñiatacué pítuíwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemiaca ìwali yáí píiquéerica? Pidèñiatacué nacáí píuwíwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yáí nùuméericuéca píri? Báisíta iwàwacutácué píwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté pan wenàiwicanáí irí nayáapíná. ¹⁹ Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná, níái cinco mil namanùbaca aslanáca, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenáimi píwacáidéericatécué? —ímaca yáí Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Doceca mapíiri imanùbaca iyamáacatéwa —náimaca. ²⁰ Néese ímaca nalí:

—Néeni, idécanaámíté nuwacùaca nali siete namanùbaca pan nayáapíná, níái cuatro mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenáimi piwacáidéericatécúé? —Íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca iri:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéericawa —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nali:

—¿Néeni, cánacué càmitàacáwa píalíawa núalimá nùaca piyáapíná? —Íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²² Néeseté nàanàaca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida mìnánái natéca matuíri asiali Jesús yàatalé. Yá nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ichùñianápináni. ²³ Néese Jesús itéca matuíri icáapi ìwali, yá imusúadacani yàcalé iricúise. Jesús yàapisáidaca icáapi iriculéwa, néese ipusúa yáawiruníwa matuíri ituí íimami ìwali. Yá Jesús imàacaca icáapiwa matuíri ìwali. Yá isutáca yéemíawa matuíri asáisi yáalimácaalí iicáidaca. ²⁴ Néese yái matuírica idàbaca iicáidaca, yá íimaca Jesús iri:

—Nuiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácaalí àicu, ìipnánaníyéí quéwa —íimaca. ²⁵ Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matuíri ituí ìwali. Asáita iicáca cayába yái asialica, idéca ichùñiacawa, íná idé iicáca macáita cayába ituí iyúwa. ²⁶ Néese Jesús ichùullaca asiali yèepùanápináwa icapèe néréwa. Yá íimaca asiali iri:

—Píca piwàlùawa yàcalé iriculé —íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷ Néeseté Jesús yàacawa Betsaida iyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa nachàbacaténá naicáca yàcalé iyéeyéica mawiénita Cesarea de Filipo iyacàlená iri. Ipíchawáise nàanàaca néré, idécunitàacá nèepunicawa àyapulcubàa, yá Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáiwa. Íimaca nali:

—¿Cáiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —Íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yá náimaca iri:

—Abénaméyèí íimaca píwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idéca icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íméericaté ìwali ibànùanápinaté àniwani. Aibanái àniwa náimaca píwali áiba profetanái yéénacasa pía, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise —náimaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca nali:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —Íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca iri:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté ìwali wàawirináimi israelitanái iri, Dios ibànùanápinaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Quéwa Jesús yàalàaca nía ipícháná nacàlidaca iináwaná áibanái iri, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca yéewáidacalénáiwa náalíacaténátéwa iwàwacutáanaté yùuwichàacawa manuísíwata, yái Jesúsca, yái asiali Dios néeséerica. Iwàwacutácaté nacái yùuwidenái iicàceni iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níái israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote íiwacananái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu. Jesús icàlidaca yéewáidacalénái iri wani náalíacaténátéwa iwàwacutáanápinaté yùuwidenái inúacani, quéwa máisiba èeri iricu, yá icáucàanápinátéwa. ³² Càita Jesús icàlidaca nali amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàimíri iyú, ipícháná icàlidaca càiri wawási. ³³ Quéwa

Jesús iwènúa iicáidaca yéwáidacalénái áibanái íríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàiníri iyú. Jesús íimaca Pedro írì:

—¡Piawa nuícha, pía núuwíde Satanás nacáiri íiwitáise! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéwáidacalénáiwá, áibanái nacái wenàiwica yèepuníyéicawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pímaníca yái píwàwéerica pímaníca. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pímanáca áibanái yúuwicháidaca pía, éwita naicáanícaalí nacái píquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz iwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pímaníca mamáalàacata càide iyúwa nuchùlianá pía. ³⁵Níacáiná cawinácaalí càmiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípíná, canáca nalí nacáuca càmlíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, nacàlida nacái nutàacái áibanái írì, éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáucawa càmlíri imáalàawa. ³⁶Ewita wenàiwica yeedácaalí íríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmlíri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá írini, macáita yái cawènírica yeedéerimica íríwa. ³⁷Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yáaca yeedacaténá íríwa icáucawa càmlíri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani. ³⁸Cawinácaalí wenàiwica báiyéica icàlidaca cayábèeri nùwali, nutàacái iwali nacái èeri mìnánái írì, níái èeri mìnánái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, cabáyawanéyeyéi nacái, néese càmita núumapíná nàwaliwa nùsunáica nía, núa aslali Dios néeséerica, nùanàapínácaalí Núaniri Dios íiwitáise iyúwa icamaláná mèlumèluíri írìcu, mabáyawanéyeyéi àngel yáapicha nacáiwá, nuçúacaténá macáita —íimaca yái Jesúsca.

9

¹Jesús íimacaté nalí nacái:

—Péemlacué cayába, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siùca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalípiná iyú Dios icùuca yàasu wenàiwicawa íiwitáise iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁻³Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadenáami nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá yàacawa náapicha dùli chènúníri íinalaté. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máiníri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri máiní íicha cháí èeriquéi caná idéeri íibaca cà. ⁴Naicáca nacái pucháiba profetanái iyéeyecaté bàaluité, yái Elías, Moisés nacái, itàaníyéica iyaca Jesús yáapicha. ⁵Néese Pedro íimaca Jesús írì:

—Wáiwacali, ímáiní cayábèeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcade wamànica máisiba capli yána wawàwallínápinácué pía, abèeri píasupíná, áiba nacái Moisés írípíná, áiba nacái Elías írípíná —íimaca yái Pedroca.

⁶Càica Pedro íimaca máinícáiná cáaluca níái yéwáidacaléca máisiba, íná Pedro càmita yáaliáwa càinácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús írì. ⁷Yáta acalèe írìcúacawa, yá ibàliaca nía catámèeri iyú. Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Íimaca nalí: “Yácata Nuñri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca: Péemlacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁸Yáta naicáidaca natéesewa, níái yéwáidacaléca. Yá canácata naiquèeri áibanáica. Naicá abéerita Jesús ibàluèericawa néeni.

⁹ Nésetécáwa idècunitàcá nalicùacawa dúli ínatáise, Jesús yàlàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái írini, yái naiquéricaté dúli ínatalé, àta Jesús imíchàacatalétawa yéetácáisi íicha, yái asiali Dios néseérica. ¹⁰ Iná càmita nacàlida áibanái írini, quéwa nasutáca néemlawa níawáaca ìwali càinàcaalí íimáná yái tàacáisi íiméerica icáucaanápinásawa. ¹¹ Néese nasutáca néemlawa Jesús:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èri írìculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu? —náimaca.

¹² Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami ìwali:

—Báisita, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechacáwa. Yá iwènùadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios írìpiná àniwa, yéewanápiná néemlaca itàcái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacái israelita icuèrinápiná ìwali, iwàwacutácué píináidacawa ìwali yái tàacáisi profetanái itànèricaté nuínáwaná ìwali, núa asiali Dios néseérica. Natànàcaté tàacáisi nuínáwaná ìwali píalíacaténácuéwa iwàwacutáanápiná nùuwichàacawa manuúsiwata, israelitanái nacái caná nuwèni naicáanápiná núa, báawapiná nacái naicáca núa. ¹³ Quéwa núumacué píri, abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica. Yá namànicaté írì báawéeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi íináwaná ìwali càinàcaalíté iyáanápiná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴ Néseté Jesús, nía nacái yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesús yéewáidacalénái áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesús yéewáidacalénái itéese. Náyaca nacái néré abenaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacái Jesús yéewáidacaléca natáanica náyaca naliwáaca ùuléeri wawàsi iyú. ¹⁵ Néese wenàiwicanái íicáca Jesús, yá macáita napíacawa íipunita natàidacaténáni, máiníyéi íináidacawa íicáidaca Jesús írì. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemlawa yéewáidacalénáiwica:

—¿Càinácué ìwali pítàani píriwáaca chàinisíiri iyú, píacué nacái nía nacáide? —íimaca nalí.

¹⁷ Yá abéeri néená níái wenàiwica íyéeyéica néré íimaca Jesús írì:

—Nuiwacali, nudéca nutéca píatalé nuíriwa demonio idacuèri íiwitáise. Yái demonioca masànaca imànica nuíri. ¹⁸ Ata alénàcaalí nuíri ìyaca, yá demonio yáaca írì tèwacáimi, yá yúucaca nuíri cachàiníiri iyú calí ínatalé, yá cacàlica inùmalcuíse yái nuírìca, yá nacái yaamiadaca iyéiwa, yá pumùlucá íiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápiná demonio nuíri íicha, quéwa càmita náalimá náucaca íichani —íimaca yái yáanírìca. ¹⁹ Néese Jesús íimaca:

—¡Píacué càimíyéica yeebáida Dios! ¿Càinácué èri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èri iwàwacutá numànicuéca píri quiríta? Píanàidacué nùataléni yái ùucullírìca —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Yá natéca ùucullírì Jesús yàatalé. Quéwa demonio íicacánáami Jesús, yá demonio yáaca tèwacáimi ùucullírì írì. Yá ùucullírì yúuwàacawa calí ínatalé. Yá íitalínicawa, cacàlica inùmalcuíse. ²¹ Néese Jesús isutáca yéemlawa ùucullírì yáanírì:

—¿Càisimaléná èri idé idènlacani íisacadénáamini? —íimaca yái Jesúsca. Néese yáanírì íimaca Jesús írì:

—Sùmàicaalítàacáwani idàbaca ísacani bàaluité. ²² Manùba yàawiría nacái demonio yúucacani quichái iriculé, úni yáaculé nacái inúacaténáni. Quéwa, pidécaalísica pichùnìacani, néese piicá watúulécaná, yá piyúudàca wía —íimaca yái yáanirica. ²³ Jesús íimaca irí:

—¡Picá càì píimaca ‘pidécaalísica’! Iwàwacutá manuíca píináidacawa piwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànipiná irí macái íiwitáaná cayábéerica —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Yá ùuculliri yáaniri íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Nuebáidaca pirí. ¡Piyúudàa nuebáidacaténá pirí cachàiníri iyú mamáalàacata! —íimaca yái yáanirica.

²⁵ Néese Jesús iicácáiná madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caquialéta, iná yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Jesús íimaca demonio irí:

—Pía demonio, matàacáirica màuwírira nacái imànica wenàiwica, píawa íicha yái ùucullirica. Picá pèepùa piwàlùacawa àniwa iwàwaliculé —íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Yá demonio yéemánicawa, yàaca tèwacáimi ùuculliri irí àniwa, yá imàacaca ùuculliri itatàcawa cachàiníri iyú àniwa. Néese yàacawa ùuculliri íicha, yá ùuculliri iríacáitawa cáli íinatalé càide iyúwa yéetéerimiwa. Iná madécaná náimaca ùuculliri yéetácasawa. ²⁷ Quéwa Jesús íibàaca icáapi iwali imichàidacaténáni. Yá ibàlùacawa yái ùucullirica.

²⁸ Néesetécáwa Jesús iwàlùacawa capíi iriculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái íicha. Yá nasutáca néemíawa Jesús:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —náimaca. ²⁹ Yá Jesús íimaca nalí:

—Máinicué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutáca píawawa Dios íicha quéechacáwa, píimàacacué píichawa nacái piyáacaléwa, pidéenápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

³⁰ Néese Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunicawa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Jesús càmita iwàwa áibanái yáalíacawa alénacaalíni.

³¹ Jesús yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. Yá nanúapiná núawa. Quéwa másiba èeri irícu, yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

³² Quéwa níai yéewáidacaléca càmita nàalía néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemíawani iwali.

¿Quién es el más importante?

³³ Néeseté nàanáca Capernaum iyacàlená néré. Yá nawàlùacanámiwa capíi iriculé, yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná wawáisi iwalicué pitáani siùcatàacáwa idècunitàacá pèepunicawa àyapulìcubàa? —íimaca nalí.

³⁴ Masànata quéwa nía Jesús íicha báicáiná nía náiwitáise báawéeri ìwalíisewa, natàanicáináte chánacaalí néená máiníri cachàinica áibanái íicha canánama.

³⁵ Néese Jesús yáawinacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá íimaca nalí:

—Aibacaalí iwàwa Dios iicácani iyúwa cachàinírira áibanái íicha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica iicáca yáawawa iyúwa càmiiri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàca nía áibanái canánama —íimaca yái Jesúsca.

³⁶ Néese Jesús yeedáca sùmàì ibàlùadacaténàni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmàì yàanaliculéwa. Yá ímaca yéewáidacalénáì iríwa:

³⁷ —Cawínácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacáì, imànicaalí cayábéeri sùmàì irí nuípidená ìwali, càiride iyúwa yáì sùmàica, yásì nuicáca yáì cayábéerica imànírira sùmàì irí càide iyúwa idéca nacáicaalí imànica nulí cayábéeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábéeri, néese imànica nacáì irí cayábéeri yáì Diosca ibànuerica núa —ímaca yáì Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸ Néeseté Juan ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba yúuquéeri demonio wenàiwica ícha pípidená ìwali ímacáiná pimàacasaca càì imànica, quéwa càmita yèepuniwa wáapicha, ínà wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica ícha —ímaca yáì Juanca. ³⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Picácué pìalàa wenàiwica càminápiná namàni cayábéeri, canácáiná yáaliméeri itàanica báawéeri iyú nùwali idécanámi imànica nuípidená ìwali yáì càmirica wenàiwica idé imànica, icàlidacaalí nacáì ináwanáwa imànínása càì nùwítáise iyú. ⁴⁰ Macáicáiná càimíyéita yúuwidaca imànica wía, nayúudàaca wía. ⁴¹ Péemlàcué cayába, áibacaalícué iyúudàaca pía peebáidacáiná nutàacáì, núa Cristoca, éwita yáalimácaalí yàaca píiraca úni yáawami, càicánita Dios imànipiná irí cayábéeriwa —ímaca yáì Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁴² Jesús ímacaté: “Aibacaalí iméeráidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níai púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacáì, yásì Dios yúuwichàidapináca manuísíwatani. Cayába cachàini irítani yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca sùmanáì. Aibanáì idacùacaalí manuírì iba icanápi ipíchawáise náucacaténàni manuírì úni yáaculé isawíacaténáwa, yásì lìsicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháì èri irícu, néese iméeráidacaalí sùmanáì namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanáì yúuwichàapínacawa áibanáì ícha infierno irícu, yáì manuírì quicháica. Iná cayába cachàini irítani yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca púubéeyéì. ⁴³ Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, yá piúca píchawa píiwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacáì iwàwacutá piúcaca píchawa píiwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càimíri imáalàawa, ipíchaná nacáì piacawa infierno irículé, yáì manuírì quicháica càimírira ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁴ Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacáì quicháì ichacàwa càiripináta. ⁴⁵ Pìwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa piabàli iyúwa, pianápináwa áibalé càmicataléca Dios iyúwa piacawa, yá piúca píchawa píiwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí yàabàliwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacáì iwàwacutá piúcaca píchawa píiwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càimíri imáalàawa, ipíchaná nacáì Dios yúucaca pía infierno irículé, yáì manuírì quicháica càimírira ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁶ Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacáì quicháì ichacàwa càiripináta. ⁴⁷ Pìwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pitúì iyúwa, piicáanápiná wawàsi càimírira Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa

wenàiwica imusúadacaalí ituíwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmlíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica càmlíríca ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁸ Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta.

⁴⁹ “Dios ícasápiná quichái nàwali macáita. ⁵⁰ Péemiacué comparación: Cayábéeri iwídwuma piyáacalé yáapichacué, quéwa càmicaalí quirínama puíwa yái iwídwumaca, yá càmitacué píalimá cayábéerica pimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa, càide iyúwa cayábéeri iwídwuma puíwacaalí imànica walí wayáacalé. Cáininácué piicáyacawa yéewanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú píapichawáaca”, íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa Judea yàasu cáli néré, áiba cáli néré nacái iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abémáale Jordán inanába ícha. Néré manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé, yá idábaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. ² Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé nàalimáidacaténá naicáwani, icàlidáanápiná áiba wawási báawéeri, yéewacaténá nacháawàaca íináwaná iwali itàacái iwalísewa. Yá nasutáca néemíawani asásí cayábacaalí asíali imàaca íchawa ínuwa. ³ Jesús íimaca nalí:

—Picàidacué nulí càinácaalíté profeta Moisés ichùullaca piawirináimi imànínápiná bàaluité —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese nàimaca irí:

—Profeta Moisés imàacacaté asíali yúucaca íchawa ínuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asíali itànàaca cuyàluta irícu cáná yéewaná iwàwa yúucaca íchawa úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlutaca, yéewacaténá úasáidaca áibanáí íríní, nàalíacaténáwa maníríca úa. Yá ichùullaca ùanápináwa ícha —nàimaca irí.

⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàacacué pimànica càì máinícáinácué báawaca píiwitáise, piacué israelítaca, càmlíyéica iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullianácué pía. Imàacacatécué píbanùaca píichawa pínuwa báawacaalícué piicáca úa, ipíchanácué piùwicháidaca úa cachàiniwanáí mamáalàacata. ⁶ Quéwa bàaluité Dios càmitaté íbatáa wenàiwicanáí imànica càì. Iná báawaca Dios íicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siúcade. Profeta Moisés itànàacaté càinácaalíté iyáaná bàaluité Dios idábacaalíté wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacaté idábáanéeri asíali, idábáanéechúa inanáí nacái. ⁷ Iná siúcade, asíali iwàwacaalí ícásáacawa, yásí yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáíwa, iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. ⁸ Iná idécánáami asíali íimáca úapícha, càmita quirínama Dios íicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios íicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica’, càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmita quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía. ⁹ Iná càmita cayába wenàiwica nèpùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaqueyéyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúsca.

¹⁰ Néeseté nàyaca capíi irícu, yá Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemíawani iwali àniwa yái itàacásica. ¹¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Asiali imàacacaalí fíchawa ínuwa, yá yeedácaalí nacái iríwa ínupináwa áibata, yásí imànica íbáyawanáwa ulí, úái idàbáanéechúaca ínuwawa, iimácáiná áiba ínanái yáapicha càmişúaca ínusíwa. ¹² Càita nacái ínanái umàacacaalí úichawa uníriwa, yá uedácaalí uníripináwa áibata, yásí umànica nacái ubáyawanáwa irí yái idàbáanéeri uníríca, uimácáiná áiba asiali yáapicha càmíríca unírísíwa — ímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios ícha imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca wenáiwica wenáiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái ímaca sùmanái nasáiwicasa Jesús irí wawási. ¹⁴ Jesús íicáca yái yéewáidacalénái imànínáca, íná báawaca íicáca náiwitáise. Yá ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanía nàanàca, Dios icùacáiná wenáiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáíwa. ¹⁵ Péemlacué cayába, iwàwacutá wenáiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáíwa. Càmicaalí cài wenáiwica neebáida, yá canácátáita Dios yéenibeca núa —ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca níái sùmanáica yàanalículéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios ícha imànínápiná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁷ Jesús idàbacaté yéepunicawa àniwa, yá abéeri asiali yàanàca ipíacawa Jesús yàatalé. Yá íbàlúacawa yùlulú ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Yá isutáca yéemlawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càináica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ¹⁸ Jesús ímaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába íwali yái píimáanáca, càinácaalí ímáaná yái itàacáisi ímérica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenáiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —ímaca irí yái Jesúsca, iwàwacáiná asiali yeebáidaca íwali, Dioscaní yái Jesúsca. Néese Jesús ímaca irí àniwa:

¹⁹—Píalíacawa Dios itàacái íwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise. Càite ichùuliaca núa: ‘Picá pinúa wenáiwica, picá píimá áiba ínanái yáapicha càmişúaca píinusíwa, áiba asiali yáapicha nacái càmíríca pínrísíwa, picá píyédù, picá picàlida pichíwawa, picá nacái pichíwáida áibanái, néese pía píaniri ímíétacanáwa, píatúa nacáíwa’, cài itànàacaté yái Moisésca —ímaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese asiali ímaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùulíaná wamànica sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —ímaca. ²¹ Yá Jesús íicáidaca irí, cáinínáca nacái Jesús íicácani, yá Jesús ímaca irí:

—Iyaca abéeri wawási iwàwacutéericáwaca pímaníca: Pía píwéndaca macáita píasuwa. Néese pía iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pídenlápíná píasu wawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa píacaténáwa núpícha iyúwa nuéwáidacalé —ímaca yái Jesúsca.

²² Yái asialíca, ídècanáami yéemlacani, yá máini achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús ícha, máinícáiná càsucani, càmicáináaté nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. ²³ Néese Jesús íicáidaca wenáiwica irí íbaluèyécawa itéese, néese ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Máini càulenáca cãasuíyúi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —Íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Yá yéewáidacalénái máini náináidacawa néemiaca Jesús itàacái, cãmíicáinátcáwá néemiaca càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáica, ¡máini càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácaalí imàaqueeyéica iwàwawa yàasu cawèñiri ìwaliwa! ²⁵ Càide iyúwa camello cãmíiná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapu íricubáa, cáita nacái máini càulenáca cãasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isùmàirecaténáni, máinicáiná cáinináca cãasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha — íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Idécánámi yéewáidacalénái yéemiacani, yá máini cachàiniwanái náináidacawa Jesús itàacái ìwali, yá nasutáca néemiawa níawáaca. Yá náimaca nalíwáaca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —Íimaca nalíwáaca. ²⁷ Néese Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita — íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapícha iyúwa péewáidacalénái — íimaca yái Pedroca. ²⁹⁻³⁰ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abenaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá yái cayábéeri tàacáisica èeri mnanái irí. Aibanái péenácué nacái nàapínacawa néenánái íichawa, cãmícaalí nacái náatúa íichawa, cãmícaalí nacái néenibenái béeyéi íichawa, cãmícaalí nacái nániri íichawa, cãmícaalí nacái nabànacale yáaluná íichawa, neebáidacáiná nutàacái, nacàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábéerica. Quéwa Dios yàapínácué pírí cháí èeri írìcu cien imanùbaca yàawiríapíná àniwa picapèepínácué, manùbéeyéi nacái wenàiwica iyéeyéipínácué pírí càide iyúwa péenánái, píatúanái nacái, péenibe nacái, pídenìlapínácué nacái píbànacale yáaluná nacái. Ewita áibanái yùuwichàidacaalícué píawa cháí èeri írìcu, peebáidacáinácué nutàacái, càicáaníta áiba èeriwa píyapínácué càiripínáta èeri imáalaacanáamiwa. ³¹ Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi wenàiwica nacái áibanái iiquéeyéica iyúwa cãmíyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái íicha — íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³² Néeseté nadàbaca nàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá Jesús yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa. Jesús yéewáidacalénái icalùadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenàiwica yéeyéicawa náamiwáise, cáaluca náináidacawa ìwali yái yùuwichàacáisica yàanèeripínácatéwa nàwali Jerusalén iyacàlená írìcu. Néese Jesús iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níái yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta áibanái wenàiwica íicha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni cãinácaalíté yùuwidenái imànínápináté irí Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá íimaca nalí: ³³ “Càide iyúwacué píicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa natécáténá núa sacerdoté íiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, núa asíali Dios néeséerica. Yá nachùullapíná cãmíyéi judío nanúanápíná núa. ³⁴ Néese naicáanípíná nuquínáwa, yá nacái nàapísáidapíná núawa, nacapèedáidapíná

núa, yá nanúapínáca núa. Quéwa másisiba èeri irìcu, yá numichàapínáca wá yéetácáisi ícha”, ímáca yái Jesúsca.

Santiago y Juan piden un favor

³⁵ Néeseté Zebedeo yéenibe ípidenéeyéi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá nàimáca irí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápíná píichawa wawási siùcade —nàimáca. ³⁶ Néese Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànicuéca piri? —ímáca. ³⁷ Nàimáca irí:

—Wawàwaca pimàacaca wáawinacawa píapicha wacùacaténá macái wenàiwica píapicha áiba èeriwa picùacaalípiná macáita piwítáise cachàiníri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulicuése piri wacùacaténá píapicha macái èeri mìnáná —nàimáca. ³⁸ Néese Jesús ímáca nalí:

—Càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué piri yái pisutéericuéca nuícha, picùanápínácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, iyúwa nacái nuétáanápínáwa yéewacaténácué cachàiníyéica píà càide iyúwacué pisutáná nuícha? —ímáca yái Jesúsca. ³⁹ Yá nàimáca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —nàimáca. Néese Jesús ímáca nalí:

—Báisítacué piùwichàapínáca càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, péetápinácuéwa càide iyúwa nuétáanápínáwa. ⁴⁰ Quéwa Dios càmíta íbatàa numàacapínácué píawinacawa núapicha abéericuése péená yáawinacaténáwa nuwápuwáise, áibacuése péená nacái yáawinacawa apáulicuése nulí, picùacaténápínácué núapicha macái wenàiwica, yácaínáta Dios imàacapíná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios íináidéyécátéwa náawinàanápínáwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —ímáca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbaca, néemíacaalíté càinácaalí nasutáaná Jesús ícha wawási, yá calúaca nía pucháiba aslanái yáapicha, níái Santiago, Juan nacái. ⁴² Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá ímáca nalí:

—Píalíacuécawa naináwaná ìwali, níái càimíyéica judío icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa, casíimái nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacuése nacáíwa casíimáica náiwacanánái nachùllaca áibanái wenàiwica. ⁴³ Quéwa iwàwacutácué càmíta píya càide iyúwa nàyáaná. Néese cawinácaalí péenácué iwàwéerica Dios íicàcani càiride iyúwa cachàiníríca íiwítáise, iwàwacutá iyùlúacuéca píà macáita. ⁴⁴ Cawinácaalí péenácué iwàwéerica Dios íicàcani càiride iyúwa cachàiníríca áibanái ícha, iwàwacutá íbaidacuése piri macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali iríwa. ⁴⁵ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa aslali Dios néeséerica, éwítacuése Píiwacalícánita núa, cáicánita càmíta nùanà náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica irípiná, numàacacaténá nacái nùacacawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha yàanèeripínáca wàwali nabáyawaná ìwalísewa —ímáca yái Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶ Nàanàcaté Jericó iyacaléna néré. Néesetécáwa Jesús yàacawa yàcalé irícuése, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéeyéi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri aslali iyaca néeni, ípidenéeri Bartimeo, ímáanáca Timeo líri, yáawinéerica wá yapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái ícha

ichàbèeyéicawa néenibàa, yéewanápiná iwènàca iyáapináwa. ⁴⁷ Bartimeo yéemàca náimaca Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica yáì còi ichàbacawa chábàì, yá matuúri idàbaca imáidaca Jesús irí:

—Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànùerica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁸ Madécaná wenàiwica icuísacani yáì matuúrica masánánápináni, quéwa imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—Pía, rey David itaquérinámica, Dios ibànùerica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁹ Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá íimaca wenàiwicanáì irí:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yáì Jesúsca. Iná namáidaca matuúri, yá náimaca irí:

—Picá achúma piwàwa, pimichàawa, pianáwa yàatalé; imáidaca iyaca pía —náimaca. ⁵⁰ Yáta matuúri yúucaca íchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri ìwalisewa, yéewacaténa ìpiacawa, yá ipisiaca ibàlùacawa, yàacawa Jesús yàatalé.

⁵¹ Jesús isutáca yéemàwani:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yáì Jesúsca. Yá matuúri íimaca:

—Nuúwacali, nuwàwaca pimáacaca catuúca núa —íimaca. ⁵² Jesús íimaca irí:

—Píawa matuúbanáita, Dios idéca ichùnàca pía pèebáidacáiná nuchùnánápiná pía —íimaca yáì Jesúsca. Yáta matuúrimi íicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulicubàa.

11

Jesús entra en Jerusalén

¹ Jesús yàanàcaté néré yéewáidacalénáì yáapichawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé ípidenéeyéica Betfagé, Betania nacáì, iyéeyéica mawiénita dúli irí ípidenéchúa Olivos, yáì olivo inàlìmanáca. Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécánámi còi íimaca nalí:

² —Piacuéwa iriculé yáì yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pianàapinacué burro nadacuèrica néré, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuèni, pitécué nulíwani. ³ Aibacaalícué isutá yéemàwani pía cànacué yéewa piwasàacani, picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápiná nacáì wenàiwica natécaténá burro nàatalé àniwa caquialéta —íimaca yáì Jesúsca.

⁴ Néese níái yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé iriculé, yá nàanàca burro nadacuèrica ibàlùacawa bàacháwalé calle iricubàa, mawiénita capíì inùma irí. Yá nawasàacani. ⁵ Abénaméeyéì wenàiwica iyéeyéica néeni nasutáca néemàwani núa:

—¿Càinacué pimàni cháì? ¿Cànacué piwasàa burro? —náimaca.

⁶ Yá yéewáidacalénáì icàlidaca nalíni càide iyúwa Jesús íimánáté nalí, iná wenàiwica imàacaca natéca burro. ⁷ Nallada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸ Idécunitàacá Jesús yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá manùbéeyéì wenàiwica nallada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa nàacaténá Jesús icàaluíniná. Aibanáì nacáì iriada wisiri nacáiri ibáiná àyapulicubàa, yáì bánási nawichuèrica manacúalibàa, burrocáténá ìpina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápiná nacuèriná icàaluínináwa. ⁹ Yá macáita wenàiwica yéeyéicawa Jesús ipíchalé, àibanáì nacáì yéeyéicawa yáamiwáise namáidaca casímáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànuerica walí, icùacaténá wía! ¹⁰ ¡Dios imànica irí cayábéeri yái yàanèrica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimi rey David icùanaté wàasu cáli! ¡Wàacué irí cayábéeri, yái Dios chènuníséerica! —náimaca namáidaca nàacawa casímáica nía.

¹¹ Jesús iwàlùacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé, yá yàacawa templo néré. Iicáca macáita yái namànínínáca templo iricu. Néese yàacawa Betania ìyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, táicacáináté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹² Néese mapisáita àniwa, Jesús yàacawa Betania ìyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicani yái Jesúsca. ¹³ Yá iicáca déecuise higuera yéetaná idènièrica ibáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutátacaténá iyacaali higuera iyacaná nacái. Quéwa canáca iyacaná, idèniacáita ibáiná meedáwa, càmicáiná higuera yàasu èeri càyacanánápinátáni. ¹⁴ Néese Jesús íimaca àicu irí:

—¡Càmita quirínama càyacanána píawa! —íimaca yái Jesúsca, yásáidacaténá yéewáidacalénái iriwa Dios yúuwichàidáanápináté israelitanái. Yá yéewáidacalénái yéemlaca tàacáisi Jesús icàlidéerica àicu irí.

Jesús purifica el templo

¹⁵ Nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená iriculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá idàbaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica ícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹⁶ Càmita nacái ibatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yàasusi templo ibàacháwalená iricubàa. ¹⁷ Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Íimaca nalí:

—Pialíacuécawa tàacáisi ìwali profeta itànèricaté Dios inùmaliçuise. Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèca nasutàcàalupínáca nuícha, macái èeri mìnánáica’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidéucuca piwènúadaca cayéedéeyéi icapèe iyúni, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica ícha pichíwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu néemiacáiná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yáté nadàbaca nàináidacawa càinápinácaalí iyú náalimáná nanúaca Jesús, cáalucáiná naicácani, máinícáiná cayába macái wenàiwica yéemlaca Jesús yéewáidáanáca nía íiwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁹ Quéwa catácáináté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé iricuise yéewáidacalénái yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

²⁰ Néeseté amaláca nawicáu mapisáináami àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca àicumica chuícani báawanama macáita, ipìchumi nacái. ²¹ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté higuera yéetaná irí, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, piicá higuera yéetanámi piúuwichàidéerimica. Idéca chuícani — íimaca yái Pedroca. ²² Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imànínápinácué pírí càinácaalícué cayábéeri pisutéericuécaca ícha. ²³ Péemiácué cayába, cawínácaalí càì íimaca yái

dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírí úni yáaculé’, íimacaalí, yeebáidacaalí nacái manuísíwata macáita ichàbáanápínáwa càide iyúwa isutáana Dios ícha wawàsi, yásí Dios imànica iríwani. ²⁴ Iná númacué pírí càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca Dios ícha imànínápínacué pírí, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imànicuéca píríni, yásí Dios imànicuéca píríwani. ²⁵ Pisutácaalícué piacawa Dios ícha, yá áiba wenáiwica imànicaalíté pírí báawéeri, pimàacacué piwàwawa ícha yáí báawéerica imàníiricaté pírí, yéwanápínacué Píaniri Dios chènuníiséeri imàacaca iwàwawa píbyawaná íchacuéwa. ²⁶ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa ícha yáí báawéerica áibanái imàníricuéca pírí, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri imàaca iwàwawa píbyawaná íchawa —íimaca yáí Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²⁷ Néseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitàacá Jesús ípináanica templo irícu, yá sacerdote íiwacanáni, nía nacái yéwáidéeyéica wenáiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanáni béeyéica nàacawa Jesús yáatalé, yá nasutáca néemíawa Jesús. ²⁸ Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadánápíná wenáiwica templo ibàacháwalená irícuise, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùullá pía pimusúadánápíná níai? —náimaca. ²⁹⁻³⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía: ¿Cawiná ichùullaté Juan ibautizáanápínaté wenáiwica, Diossica? ¿Wenáiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùullicaté Juan ibautizáanápíná wenáiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacué nulíni, yásí nucàlidacué nacái píríwani cawinácaalí ichùullaca núa numusúadánápíná wenáiwica templo ibàacháwalená irícuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yáí Jesúsca.

³¹ Néese nadábaca natàanica nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulíeriquéera Juan, yásí isutáca yéemíawa wiatá: ‘Néeni, ¿cánacué càmita peebáidani?’ càipíná íimaca walí.

³² Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenáiwica ichùulíeriquéera Juan”, càì náimaca nalíwáaca, càalucáiná nía wenáiwicanái ícha, macáita wenáiwica neebáidacáiná Juan itàanicaté báisíiri iyú Dios inùmalícuise. ³³ Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida píríni cawinácaalí ichùullaca núa numusúadánápíná wenáiwica templo ibàacháwalená irícuise níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yáí Jesúsca.

12

La parábola de los labradores malvados

¹ Néseté Jesús yéwáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asíali idènicaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacalená yàalupíná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá íicaca íba irículé imànicaténá utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupíná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànicaté chènuníiri capíi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu, ipíchaná cayédéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanái icuèyéipíná irí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápíná yàasu èerita, needácatáipínaté iyacaná. Idécanáami imànica náapicha càiri wawàsi, néese yàacawa náicha áibalépiná. ² Néseté uva yàasu èeri yàanàaca

needácáténá uva iyacáná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréni icutácáténá icuèyéi íicha bànacalé íiwacali yàasu uva iyacáná yéenápiná. ³ Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná náibàacani, nacapèédáidacani, yá nachùullaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacánáca. ⁴ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná íiwita íwali. Yá namànica írí báawéeri manuísíwata. ⁵ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néeseçáwa íiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanái àniwa manùbéeyéi. Yá níái icuèyéica uva ibànacalená nacapèédáidaca abénaméeyéi, nanúacaté nacái áibanái.

⁶ “Néeseté yái bànacalé íiwacalica idèniacaté ìiriwa abéerita, yáta máini cáininéerica yáaniri iicáca. Atata bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íimacáiná íináidacawa íriwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisita nàapínaca nuiri íimíétacanáwa’, íimaca íináidacawa íríwa. ⁷ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená náimacaté nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacalená ìiri íríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca nalíwáaca. ⁸ Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá náucacaté íchécami uva ibànacalená yèewíse.

⁹ “Siùca nucháidacué píri cáinácaalí bànacalé íiwacali imàníinápiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé. Yàanápíná nàataléwa, yá inúapíná níawa. Néese imàacapíná áibanái icùaca írí uva ibànacalená.

¹⁰ “Pidécuéca píléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicúse. ¿Cánácué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápináté israelita icuèrinápiná, quéwa íimaca báawáanápinaté naicácani. Càité profeta itànàaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capíi írípiná yái íba náuquericaté.

¹¹ Dios imànícáiná càì, íná wàaca Dios írí cayábéeri’, càité profeta íimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái càiride iyúwa íba, israelita icuèrinápináca.

¹² Néeseté abénaméeyéi néená níái judío íiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús náucacaténáni presoiyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmirita quéwa nadé náibàacani, cáalucáiná naicáca níái manùbéeyéi wenàiwicawa cayábéeyéica iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús íicha.

El asunto de los impuestos

¹³ Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abénaméeyéi fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemíawa Jesús càulenéeri wawási íwali, náalimáidacaténá naicáwani icàlidáanápiná báawéeri iyúni yéewanápiná nacháawàca iináwaná íwali romanonái yàasu gobierno íiwacanánái írí. ¹⁴ Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca írí cáimíetaquéeri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàanica báisíiri iyú, càmita nacái cáalu pía wenàiwica íicha cámicáiná pímaaca áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri íicha, néese péewáidaca wenàiwica báisíiri iyú nàycaténá càide iyúwa Dios ichùullaná nàyaca. Iná picàlida walíni báisíiri iyú íwali yái wasutéeripínaca wéemíawa píawa: ¿Cayábásica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosáiri yàasu gobierno íiwacanánái icuèyéica

wàasu cáli, càmicaalí nacái báawasicani? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmitasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa nía? —náimaca.

¹⁵ Quéwa Jesús yáaliacawa càmita báisi nawàwa náaliacawa, nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíise. Iná íimaca nalí:

—¿Cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàcaténá nuináwaná ìwali ìwalíise yái númérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicácaténáni —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶ Yá natéca írini. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cawiná yéenáiwana íchanàawa, cawiná nacái ípidená íchanàawa moneda ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca írì:

—Emperador ípidenáquéi íchanàawa, yéenáiwana nacái íchanàawa ìwali, yái romano íiwacalináca, icuèrica macái èri mìnanaí —náimaca. ¹⁷ Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianacué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanacué pimànica — íimaca yái Jesúsca. Yá máini náináidacawa néemiaca manuísiwata Jesús íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise.

La pregunta sobre la resurrección

¹⁸ Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucaawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicanái icáanica Jesús iquíniná, iná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca írì tàacáisi. Náimaca írì:

¹⁹ —Pía yéewáidérica wenàiwica, profeta Moisés itànàcaté tàacáisi Dios inùmalicuise ímérica wíacué judioca iwàwacutáca càì wamànica: Asiali yéetácaaliwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasáiri yeedáca íríwa yéenasáiri inuniwa yáacawéetúpináwa yéewacaténá idènlaca úapicha yéenibewa nauquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi yéewanápiná náyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yáasu cáli. ²⁰ Uwé, áibaalíté náyaca siete namanúbaca yéenanái. Yá nabèeri yeedáca ínupináwa. Yá yéetácaawa uícha méenibeta.

²¹ Yá iméeréerimi yeedáca úa ínupináwa. Yá yéetácaawa uícha méenibeta. Càita nacái iméeréerimi àniwa yeedáca íríwa úa, yá yéetácaawa uícha méenibeta.

²² Càité níái sietéeyéica imanúbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetácaawa uícha macáita. Néese uetácaawa átata náami. ²³ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucaacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, néese ¿càinápinásica unri náicha níái sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náaliacawa macáicáináta náinucaté úa —náimaca naicáanica Jesús iquíniná. ²⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piméeráacawa báisíiri tàacáisi íicha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalicuise. Càmitacué nacái píalíawa Dios íiwitáise ìwali, yái yáalimérica imicháidaca wenàiwica yéetáacái íicha. ²⁵ Aibaalípiná yéetéeyéimiwa nacáucaapínacawa, quéwa càmita nacásáapínáwa, níái asianáca, inanái nacái, náyapínacáiná càiwade iyúwa chènuníseeyéi ángel iyáaná càmlíyéica icásàawa. ²⁶ Aiba wawàsi nacái, piyúnáidacuéca càmita Dios icáucaidapíná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidécuéca píléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, iná ¿cánacué càmita píalía péemiaca càinácaalí ímáaná? Moisés ibàlùacatéwa Dios íipunita mawénita maléneri áicu írì yeeméericawa quichái iyú, yá Dios íimacaté Moisés írì: 'Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái', càité íimaca yái Diosca. ²⁷ ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píaliacawa cáuca nía Dios yáapicha, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita

néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáallacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áibaalípiná. Pidécuéca piméeracawa máini déeculé báisiri tàacáisi íicha —ímaca yái Jesúsca.

El mandamiento más importante

²⁸ Abéeri néená níai yéewáidéyéica wenàiwica templo irícu yéemíacaté sa-
duceonái isutáaná yéemíawa Jesús, yá nacái yáallacawa Jesús icàlidacaté nalíni
cayábéeri iyú. Néese yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nàyaca madécaná wawási Dios ichùulièrica wamàníinápináca. ¿Càiríná
náicha máiníri cachàinica náicha canánama wamàníinápiná? —ímaca. ²⁹ Néese
Jesús ímaca irí:

—Yái Dios ichùullanáca máiníríca cachàinica náicha canánama
wamàníinápiná càí ímaca: ‘Péemíacué, píacué israelítaca. Iyaca abéerita
Wacuèrinásáiri, yái Wacuèriná Dios. ³⁰ Cáiníná piicáca Picuèrináwa Dios macái
piwàwallícuésewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái píiwitáise iyú nacáíwa,
macái pichàini iyú nacáíwa’, càí ímaca yái Dios ichùullanáca máiníríca
cachàinica náicha canánama wamàníinápináca. ³¹ Yá pucháibáaná tàacáisi Dios
ichùullanáca máiníri cachàinica náicha canánama wamàníinápiná càí íma:
‘Cáiníná piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinínáaná piicáca píawawa’,
càí ímaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàiníri náicha níai pucháiba
tàacásica —ímaca yái Jesúsca. ³² Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo
irícu ímaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca
walí báisiri iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata íicha áiba. ³³ Yá nacái
cáinínácaalí waicáca Dios macái wawàwallícuésewa, macái wáiwitáise iyú
nacáíwa, macái wachàini iyú nacáíwa, yá nacái cáinínácaalí waicáca áibanái
wenàiwica càide iyúwa cáinínáaná waicáca wíawawa, yásí máini cawènica Dios
iicácani náicha macái píraí íiwitáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio,
macái ofrenda íiwitáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio
altar ínata —ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu.

³⁴ Cayábaca Jesús yéemíaca icàlidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica
icàlidacáináténi cáaliacáiri iyú, Iná Jesús ímaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icúaca pía —ímaca yái Jesúsca. Néese cáaluca
macáita níai Jesús yúuwidaca. Càmita nawàwa nasutáca néemíawa quirínamani,
yái Jesúsca, náalimáidacaténá naicáwani, yéewanápiná nacháawàaca iináwaná
íwali itaacái íwalísewa. Cáaluca nasutáca néemíawani, ipíchaná báica nía nacái
wenàiwicanái yáacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

³⁵ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu, yái ímaca nalí:

—Níara yéewáidéyéica wenàiwica templo irícu càmita néewáida nía macái
tàacáisi iyú Dios itaacái icàlidéerica Mesías íwali, yái Picuèrinápinácuéca Dios
ibànuèripinácuéca píri, píacué judíoca. Náimacáita rey David itaquérinámicani.
Quéwa rey David ímacaté áiba wawási nacái Mesías íwali. ³⁶ Espíritu Santo
imàacacaté David itànàaca yái tàacásica:

‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuiwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picúacaténá
núapicha macáita, idècunitàacá numawèniadaca píicha macái
piúwidenáíwa, ímaca yái Diosca’,
càite ímaca yái Davidca.

³⁷ Yái rey David ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámíccaanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David íiwacali nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸ Idècunitàacá Jesús yéwáidaca nía, yá ímacaté nalí: “Piicácué píichawa níái yéwáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Picácué píyaca càide iyúwa nàyaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáalèeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná casímáica Dios íicáca nía. Nawàwa wenàiwicanáí itàidaca nía cáimiétaquèeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. ³⁹ Máini nawàwa náawinacawa cayábèeri yàalubáisi íinata cáimíetacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macáí wenàiwica yàacuésemi judíonáí yéwáidacàalu irícu. Nacutá nacáí cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimíetacanéeri yáawinacatáicawa macáí wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéwacaténá áibanáí naicáca nía iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁰ Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nayédùaca nacáí nacapèemi, nàasumi nacáí, náicha níái catúulécanéeyéi inanáí inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese nasutáca Dios íicha déecuíri iyú, yéwacaténá áibanáí iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yúuwichàidéeyéipiná cachàiníri iyú náicha áibanáí cabáyawanéeyéica”, íimaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹ Aiba èerité Jesús yáawinacawa templo irícu, abéemàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacatalé plata namàaquéerica Dios irí. Yá íicáca wenàiwicanáí iríadaca yàasu platawa ofrenda yàalu irículé namàacacaténáni Dios irí. Yá íicáca madécaná càasuíyéi nalíadaca néré manùba plata. ⁴² Néese inanáí yàanàaca néré, catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Yá ulíadaca moneda ofrenda yàalu irículé, pucháiba moneda cobréeyéi púbéeyéi, càmiyéica máini cawènica. ⁴³ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéwáidacalénáíwa. Yá íimaca nalí:

—Péemiácué cayába, úái manìríchúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca úasu ofrendawa Dios íiquèeri iyúwa manuíri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irículé. ⁴⁴ Macáita níái áibanáí nàacaté ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèniiri íichawa, quéwa úái catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwènìnanápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Jesús imusúacatéwa templo íicha, yá abèeri yéwáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, píicácáwa níái templo yàasu íba cayábanaméeyéica, nía nacáí caplí manuínaméeyéica, cayábanaméeyéi íicacánáwa templo itéeséeyéica! — íimaca. ² Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemía cayába yái núuméeyéica píri ìwali, níái caplí manuínaméeyéica. Aibaalípiná canácata caplí yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Macáita níái caplí templo itéeséeyéica namáalàapínáta nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néseté Jesús yàcawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, ímáanáca olivo inàlimaná. Uái dúli iyéechúaca abéemàise templo ícha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetàucuta áibanái ícha. ⁴ Nasutáca néemiáwa Jesús càicaalínápinácaalí ichàbawa yái wawàsi Jesús icàlidéericaté nalí templo íwali, càinácaalí iyú nacái nadépinaté náaliacawa templo imáalànápinácatéwa mesúnamáita.

⁵ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichíwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapinácawa. ⁶ Manùbacáiná wenàiwica nàanàpiná icàlidéeyéipiná ichiwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachiwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéerica Jesu-cristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachiwawa. Yá nachíwáidapiná manùba wenàiwica.

⁷ “Picácué cáalu piwàwa péemiápinácaalícué áibanái itàanica ùwicái iináwaná íwali, namànínása ùwicái mawíénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi. ⁸ Manùbacáiná áiba cáli néeseéyéi ipéliapiná áiba cáli néeseéyéi ípunitawa, áibanái gobiernó namànipiná ùwicái áibanái gobiernó ípunitawa. Yá canánama cáli icusúapinácawa. Yá nacái manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú. Quéwa macáita yái yúuwichàacáisica, yátanica idàbáanéeri yúuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí yúuwichàacawa ùasu èeri umusúadacatená íicà èeri.

⁹ “Piicácué píchawa áibanáicáiná judíonái náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná íwali nàyacàle icuèrinánái íríwa. Aibanái icapèdèidapinácué píawa judíonái yéewáidacàalu írícu. Yá áibanái náibàapinácué píawa nacháawàacaténá piináwaná íwali càmiyéi judío icuèrinánái írí, reynái írí nacáwa peebáidacáinácué nutàacái. Càipiná Dios imàacacué namànica píri, yéewanápiná picàlidaca nalí nutàacái. ¹⁰ Ipíchawáise imáalàapinácawa yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánái yéemiaca nutàacái cayábéeri. ¹¹ Néenialípiná náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué pía náiwacanánái íríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa íwali càinácaalí iyú píalimá picàlidaca nalí nutàacái. Pibàlùapinácué náipunita, yá picàlidacué nalí càinácaalí tàacáisi Dios ichùulièripinácuéca picàlidaca nalí, càmicáinácué picàlidapiná nalí píasu tàacáisiwa meedá, néese picàlidapinácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaqueeripinácuéca píaliacawa. ¹² Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisiwawa áibanái írí, néenánái néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapiná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitásewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ¹³ Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, níacata nuwasèeyéipiná Dios yàasu yúuwichàacáisi íchawa.

¹⁴ “Aibaalípiná piicápinácué wenàiwica imànica áiba báawéeri casaquèeri wawàsi templo írícu, aléde càmicataléca Dios imàaca wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios ícha —piácué iléeyéica yái tàacáisica, péemiácué cayábani—íná piicápinácaalícué yái wenàiwica íyaca néré, yásí macáita wenàiwica íléeyéica cháí Judea yàasu cáli iwàwacutá napíacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁵ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa íyaca icapèe ipùata sàabadèeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita

nèepùà nawàlùacawa nacapèe iriculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶ Cawinácaalí iyéyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, íbatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁷ ¡Nàuwichàapínacawa manuúiwata cawinácaalí inanái idéericuífeyéica, nía nacái inanáica yéyéica quirasí lira íinisí!, càmícáiná nàalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. ¹⁸ Pisutacué Dios íicha ipíchanacué iwàwacutá piyacawa uníabépi, máinicáinácué càulenáca piacawa. ¹⁹ Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapínacawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siuca nacáide. Càmiripínáta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha càiripínáta cháí èeri írìcu. ²⁰ Càmicáalí Wacuèriná Dios imàaca maléenéeripínátáni yái yùuwichàacáisica, yásí macái èeri mìnánái yéetápinacawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripínacani cáininácainá íicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

²¹ “Néese néenialípiná áibanái íimapínacué piríwa: ‘Aqualécué, piicáca chácata iyaca yái Mesíasca’, càipíná náimaca; áibanái nacái náimapínacué piríwa: ‘Piicacué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipíná náimaca. Quéwa picacué peebáida nalíwani. ²² Manúbacáiná cachìwéeyéi yàanàapínáca, icàlidéeyéipíná ichíwawa, náimapíná Mesíascasa nía, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàapíná icàlidéeyéi ichíwawa. Náimapíná nataaniínása Dios inùmalcuíse. Namànipíná yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càipíná nàasáidaca nachàiniwa nachiwáidacaténá èeri mìnánái. Nàalimáidapíná nachiwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicáalí Dios yàasunái iicá íichawa cayábani, yásí cachìwéeyéi nàalimá nachiwáidaca nía nacái. ²³ Iná ¡piicacué píchawa cayábani! Nudéca nucàlidacuéca piríni, macáita yái iwàwacutéericuéca píaliacawa ipíchanacué nachiwáidaca pía. Nudéca nùlàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapínacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁴ Jesús íimacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanámi ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri, quéeri nacáíwa càmita amalá icànaca. ²⁵ Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàinliyéi wawàsi iyéyéica chènuniré nacusúacawa macáíwa. ²⁶ Néese macái èeri mìnánái íicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewiise cachàinlíri nuíwítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri írìcuwa nucúacaténá macáita. ²⁷ Nubànùapíná nùasu àngelnáíwa, yá nàwacáidapíná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnánái yèewiise àta alénácaalí nàyaca macái cáli imanùbaca cháí èeri írìcu.

²⁸ “Péemlacué cayába comparación higuera yéetaná iwali: Càisinàcaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí íbáináwa, yá píaliacuécawa mawiénica camuí. ²⁹ Càita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuéca pirí iwali, yásí píaliacuécawa mawiénica núa, nùanápínáwa néese àniwa, núa asíali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica íbàlùacaalíwa caplí inùma írìcu, iwàlùanápínáwa caplí írìculé. ³⁰ Péemlacué cayábani, macáita yái siùquérica tàacáwa nucàlidacuéca pirí iwali, macáita ichàbàanápínacawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéyéipínáca néenialíwa. ³¹ Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínacawa áiba èeriwa, néese nutàacái càmita ímalàapínáwa. Macáita ichàbapínacawa càiwade iyúwa nucàlidáanacué piríni.

³² “Quéwa canácata yáaliériwa chácataínápinácaalí yái èerica, chènuníiséeyéi ángelnái nacái càmita náaliawa, núa nacái Dios írlica, càmita nùaliawa chácataínápinácaalí yái èerica, hora nacái. Abéericata Nùaniri Dios yáaliériwa.

³³ “Iná picùacué plyacani, yái èeripináca, pisutácué nacái Dios ícha, càmicáinácué píallawa chácataínápinácaalí nuenáíwaná yàanàaca. ³⁴ Péemiácué comparación: Nuenáíwanápiná iyaca càide iyúwa asiali yàacaalíwa ipáchiacaténá déeculé. Ipíchwáise imusúacawa icapèe íchwawa, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá ichùullaca nacùanápiná icapèe, yàasu nacái. Macái icàlida nalí náibaidéeripináca. Yá ichùullaca yàasu wenàiwicawa icuèripiná capí inùma ipíchaná iimáca, ituyàanápiná mamáalàacata àta náiwacali yàanàacataléta àniwa. ³⁵ Iná nùumacué pirí, picùacué cayába nùanàaca àniwa, càmicáinácué píallíwa nuenáíwaná, núa iyéerica càide iyúwa capí íiwacali, chácataínápinácaalí nùanàaca àniwa, nùanàapínácaalí táicalé, càmicáalí nacái catá bamuchúami, càmicaalí nacái cawámai itàacaalí, càmicaalí nacái mapisáita. ³⁶ Picùacué cayába nùanàaca ipíchanácué nuèpùapínácaalí nùanàaca àniwa, yáta nùanàacuéca píá meedá càmiíyéica íbaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá. ³⁷ Yái nùuméericuéca pirí, nùuma nacái macáita nùasu wenàiwica íríwa: Picùacué cayába nùanàaca àniwa”, íimaca yái Jesúsca.

14

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchwáise judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua, nayáacaalíté pan càmiíri idénia levadura. Sacerdote íiwacanáni, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu nacutáca càinápinácaalí iyú yéewanápiná náibàaca Jesús ibàacanéeri iyú nanúanápináni. ² Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica úwicái yàcalé írìcu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

³ Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yá iwàlúacawa Simón icapèe írìculé, yái Simón ichùnièricatéwa cháunási lepra ícha. Néese idècunitàacá Jesús iyaca mesa idaní iyáacaténá iyáacaléwa, yá abéechúa inanái yàanàaca itéechúaca catùu ucáapi írìcuwa, abéechúa catùu cawèníri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa sèenási pumèníiri isàni iyú, ípidenéeri nardo, máiníri cawènica. Yá ubacáca catùu inùma, yá ùcùuca sèenási Jesús íiwita íwali, yái sèenási pumènírica isàni. ⁴ Néese abénaméeyéi néená níai iyéeyéica néeni, yá calúaca nía íwaliise yái umáníináca. Náimaca nalíwáaca:

—Máiní báawéeriquéi úcánáaca meedá yái pumènírica isàni cawènírimica. ⁵ Yái pumènírica isàni iwèníri trescientos ichàbaníseta denario, cawèníyeyéi plata abéeri camuí iwènicatái. Iná ¿cánácáwa càmita uwéndani ùacaténá iwènináami catùulécanéeyéi írì? —náimaca nalíwáaca. Yá nacúisaca náichawa úái inanáica. ⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimáacué umànica càide iyúwa uwàwáaná. Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Udéca umànica nulí cayábéeri. ⁷ Catùulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca pèewi càiripináta, iná yéewa píalimá piyúudàaca nía càinácaalí èeri piwàwacatáicacacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmiírta iyapiná píapichacué càiripináta cháí èeri írìcu. ⁸ Uara inanáica udéca umànica nulí yái cayábéerica úaliméerica

umànica. Udéca ùcùaca nùwali perfume nusànìpiná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápiná nabállaca núa, càide iyúwa judíonái imàníná yéteyéyèimiwa irí. ⁹ Péemiacué cayába, àta alénácaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháì èeri írìcu, yái tàacáisi ímíeérica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yásí nacái nacàlidaca uináwaná ìwali càinácaalí iyú úái inanáica umànínáté nulí cayábèeri. Càìpiná nawàwalica úawa —ímaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰ Néeseté Judas Iscariote, abéeri néená níái docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itaaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ¹¹ Níái sacerdote íiwacanánáica néemiacaalíni, yá máini casímáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápináté irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. Néese Judas idàbaca icutáca wawási càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹² Idàbáanéeri èeri yàanàcaté judíonái yàasu culto yaalí ípídenéérica Pascua nayáacaalíté pan càmfíri idènia levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wàlisàì iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwitáise iyáaná nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénái isutáca yéemiawani. Náimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapíná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténáni wáapicha? —náimaca irí. ¹³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa íbànùacaténá nía. Yá ímaca nalí:

—Piacuéwa Jerusalén iyacàlená írìculé. Abéeri asialí ípunitáidapínacué píawa, itéerica úni catùalicu. Piacuéwa yáamiwáise, ¹⁴ àta iwàlùacatalétawa capiirìculé, néese píimacué capíi íiwacalí irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa píá alénácaalí capíi imàdàaná ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹⁵ Néese yáasáidapínacué píriwani, capíi imàdàaná manuírì iyéerica chènunibàa càli inàni ícha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapíná Pascua piná —ímaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese nàacawa Jesús ícha níái yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén iyacàlená írìculé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús ímáanáté nalí. Néese nachùnìaca yàacási Pascua pinéerica. ¹⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa. ¹⁸ Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, abéeri péenácué, iyéerica iyáacaléwa núapicha siùcade, itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —ímaca nalí.

¹⁹ Yá idàbaca achúmaca nawàwa, íná nadàbaca nasutáca néemiawani abéerinamata. Náimaca Jesús irí:

—¿Núasica? —náimaca. ²⁰ Jesús ímaca nalí:

—Abéeri péenácué docenácué pimanùbaca píá, yái yáapúadéerica pan núapicha quirápieli írìculé, yácata itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²¹ Báisíta núa, asialí Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nùwali Dios inùmallicúise; quéwa ímáiniiripíná yùuwichàacawa yái asialica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica írítáni càmicaalíté imusúa iicáca èerítá —ímaca yái Jesúsca.

²² Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yáaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacüaca nalíni. Íimaca nalí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuíná yái —íimaca nalí.

²³ Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yáaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani. ²⁴ Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuèripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéeri nacái báisíricani yái wàlisàì wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapícha iwasàacaténá níawa Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵ Péemíacué cayába, càmita nuèpua nuírapináca quírínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuírcataléta wàlisàì uva ituní yáacalé irícu Dios icüacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

²⁶ Néeseté idécanáami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. ²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènúadapíná nuícha píiwitáisewa, yá pimàacapínácué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yáasu profeta itànànaná tàacáisi Dios icàlidéericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapíná yái icuèrica nupíra ovejanáíwa, néese nupíra ovejanái napiapíná nacàlálíacawa’, íimacaté yái Diosca. ²⁸ Quéwa idécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yásí nùacuéwa pípíchalé Galilea yáasu cáli néré, yá nuípunitáidapínácué píá néréwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁹ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáaníta càmita numànipíná càì —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yáawiríapíná, yá pimànipíná píchiwawa máisiba yáawiría, píimapíná càmitasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca píá núapícha —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Quéwa Pedro íimaca irí cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapíchwawa, càicáaníta càmita nucàlída nuchíwawa càminása núalía píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita níái áibanái càì náimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemani

³² Néeseté nànanáaca bànacalé inàlima néré íipidenácataléca Getsemaní. Yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³³ Yá itéca yáapíchwawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá Jesús idàbaca icalúadacawa báawanama, máini achúmaca iwàwa ínàídacawa icalúniwa. ³⁴ Yá íimaca nalí:

—Máini achúmaca nuwàwa nuínáídacawa nuwàwalícuísewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué píimá píyaca —íimaca nalí.

³⁵ Néese Jesús isirúacawa napíchalé achúmáanata. Jesús yúuwàa iríacawa inumáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios íicha wawàsi asáisi cayábacaalí iwasáanapíná Jesús yúuwichàacáisi íicha, yái yúuwichàacáisica yàanèeripinácatéwa ìwali mesúnamáitaté. ³⁶ Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha: “Núaniri, píacata yáaliméerica imànica macái wawàsi. Iná píwasáca núa íicha yái nuuwichàanapínácawa yàanèeripinácawa nùwali siúcade;

quéwa, càmiccaalí cayábani yái piwasàanáca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, ímaca isutáca Dios ícha yái Jesúsca.

³⁷ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàca nía iiméeyéicáita. Néese ímaca Pedro irí:

—Simón, ¿cáná piimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapiná? ³⁸ Picácué piimá pìyaca, pisutácué nacái piawawa Dios ícha yéewacaténácué pimawènladaca píchawa báawéeri, Satanáscáiná yáalimáidapinácué pía pimànlínápiná píbáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicacatué piiná meedá —ímaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yèepùa yàacawa náicha àniwa. Yá yèepùa isutáca Dios ícha càide iyúwa idéenáté isutácáwaca. ⁴⁰ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yásí yàanàca nía iiméeyéicáita àniwa, máinicáiná cadapùleca nía báawanama. Idécanáami icawáidaca nía, yá báica naicáca níawawa iwéré. ⁴¹ Yá Jesús yèepùa iwènúacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios ícha àniwa. Néese yèepùa yàacawa nàatalé àniwa máisiba yàawiríánápiná. Yá Jesús ímaca nalí:

—¿Cánácué piimá pìyaca? ¿Cánácué piyamáidacáitacuéwa meedá nacái? Pidécuéca piimáca, íná pimichàacuéwa, nuénáiwánácáiná idéca yàanàca presocatáipináca namánica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. ⁴² Pimichàacuéwa, wàanácuéwa; áca néese yái asialica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —ímaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴³ Idècunitàacá Jesús itàanica, yáté Judas yàanàca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacàba nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipináca Jesús. ⁴⁴ Judasca, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinápinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas ímaca nalí quéechatécáwa: “Yái asiali nutáidéeripináca, nustusuèripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Iná píibàacuéni, pitécué piacawa cachàiníri iyúni”, càité ímaca nalí yái Judasca. ⁴⁵ Ináté Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá ímaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali! —ímaca yái Judasca. Néese Judas isúsúaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná nataidáaná wenàiwica cánínéerica naicáca. ⁴⁶ Néese níái manùbèeyéi wenàiwicaca náibàaca Jesús, nacùacani presoíri iyú.

⁴⁷ Quéwa abéerita néená níái yéewáidacaléca iyéeyéica néré Jesús yáapicha iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatatá, yá inúacatatá abéeri asiali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yùuwi abémàa, yái sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁴⁸ Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánácué pianáa nùatalé cacáapisáiwaca espada machete nacáiri, wacàba nacái píibàacaténácué núa presoíri iyúpiná càide iyúwa píicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica, càmicáinácué nupéliapiná píipunita. ⁴⁹ Macái èeri imanùbaca, nùyacatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo írìcu, yá càmitatécué píibàa núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca

núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmallicúse —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁰ Néese macáita Jesús yéewáidacalénái namàacaca Jesús abéerita néré. Yá naplacawa. ⁵¹ Núa Marcos quéwa, ùculiricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudèniacaté nùwaliwa manuúri wáluma meedá, núuquéricaté nùwallisewa. Néese níái wenáiwica náibàaca núa. ⁵² Quéwa numusúacàtécatawa nùasu wálumami íchawa, yá nuplacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵³ Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo írìcu. ⁵⁴ Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuìseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa iriculé, yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yéewi, níái icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái irí yàanabàcaténá néeni.

⁵⁵ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái macáita Junta Supremánái ísraelita íiwacanánái nacutáca wawàsi Jesús ìwali namàacáanápiná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté nàalimá nàanàaca báisúri wawàsi ìwali. ⁵⁶ Yáicáiná éwita manúbéeyéi wenáiwica nacàlidacáaníta nachìwawa Jesús ìwali, càicáaníta càmita abédanama natàanica. ⁵⁷ Aibanái nabàlùacawa nacàlidacaténá nachìwawa. Yá náimaca:

⁵⁸ —Wadéca wéemlaca càì íimaca: ‘Numáalàidapíná yái templocà asíanái imànírira, néese máisiba èeri írìcu, yá numichàidapíná áiba templo càimírira asíanái imàni’, càì íimaca —náimaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali.

⁵⁹ Quéwa éwita nacàlidacáaníta càiri chiwái, càicáaníta càmita abédanama natàanica àniwa. ⁶⁰ Néese sacerdote íiwacaliná imichàacawa ibàlùacawa nàacuèsemi. Yá isutáca yéemlawa Jesús:

—¿Càina càmita picàlida piináwanáwa? ¿Càina píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanaca piináwaná ìwali? —íimaca Jesús irí.

⁶¹ Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náicha mamáalàacatani, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná isutáca yéemlawa àniwani. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica yái Mesíasca, yái judío icuèrinápináca, yái cayábèeri Dios írira? —íimaca. ⁶² Jesús íimaca irí:

—Báisita, yáca núa yái. Yá áibaalípiná piicápinácué núawa, asìali Dios néeséerica. Piicápinácué núawinacawa nùyaca Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírira náicha canánama nucúacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácué nacái nùanàaca àniwa acalèe yéewíse chènuníse —íimaca yái Jesúsca.

⁶³ Néese sacerdote íiwacaliná icanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemlaca yái tàacáisi Jesús íiméerica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—¿Càmita iwàwacutá wéemlaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! ⁶⁴ Pidécuéca péemlaca itàanica báawèeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios írircasani. ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicácani, iwàwacutáanása nacái yéetácawa, náimaca.

⁶⁵ Néese abenaméeyéi néená nadàbaca nàapsáidaca Jesús inàni, nabàlia nacái ituí, yá nacapèedáidacani, náimaca irí:

—¿Píwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí yái inúadáida pía! —náimaca irí, naicáanica iquíniná. Yá nacái úwinái icuèyéica templo nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁶ Pedro iyacaté capii yàapumàallicubàa, bàacháwáise. Néese inanái yàanàaca néré, sacerdote iwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁶⁷ Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca irí:

—Pía nacái yèepuniiritéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret iyacàlená néeséerica — úumaca. ⁶⁸ Pedro quéwa imànica ichiwawa, íimaca càmítasa yáalía Jesús ìwali. Yá íimaca ulí:

—Càmírita nùalía ìwali. Càmita nacái nùalía càinácaalí ìwali pitàanica piyaca — íimaca icàlidaca ichiwawa yái Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca. ⁶⁹ Néese úái íibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udàbaca ucàlidaca Pedro íinàwaná ìwali wenàiwicanái irí iyéeyéica néeni. Yá úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica —úumaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichiwawa àniwa càmínása yáalía Jesús ìwali ipíchaná náibàacani nacái, yái Pedroca. Néese achúma yáwanáitàacáwa àniwa áibanái iyéeyéica néeni námimaca Pedro irí àniwa:

—Báísita piaca abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica, Galilea yàasu cáli néeséericáiná nacái pía —námimaca. ⁷¹ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichiwawa cachàiníiri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa. Yá íimaca nalí:

—¿Càmita nùalía ìwalíira asìali pitàanírícuéca ìwali! —íimaca icàlidaca ichiwawa yái Pedroca, ipíchaná náibàacani, cáalucáináni, yái Pedroca.

⁷² Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawírìapiná. Néese Pedro iwàlaca tàacáisi Jesús íméricaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawírìapiná, yá pimànipiná pichiwawa másiba yàawírì, pímapiná càmítasa píalía nùwali’, càité idéca íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro ícháanica cachàiníiri iyú.

15

Jesús ante Pilato

¹ Néeseté amalácaalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níai sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, nía macáita Junta Supremanái, israelita íiwacanánáica, nánáidacaténáwa càinácaalí namàinínápináté Jesús irí. Yá nadaçùaca náichawa Jesús. Yá natéceni presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli, yéewacaténá Pilato yéemlaca Jesús íinàwaná ìwali, ichùullanápiná úwinái inúaca Jesús. ² Néese Pilato isutáca yéemlawa Jesús:

—¿Báisísica judío icuèrinásàirica pía? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báísita, nùacani. Pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

³ Néese sacerdote íiwacanánái nacháawàaca Jesús íinàwaná ìwali. Námimaca Jesús imànica madécana wawàsi báawéeri. ⁴ Iná Pilato isutáca yéemlawa Jesús àniwa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piinàwanáwa càinácaalí pidéena pímanica? Péemia nacháawàaná piinàwaná ìwali manùba wawàsi ìwali —íimaca yái Pilato.

⁵ Canácata quéwa Jesús ímáaná irí, iná Pilato íináidacawa manuísíwata íicáidaca Jesús irí, càmita Pilato yáalíawa íináidéeripináwa Jesús ìwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶ Camuí imanùbaca judónai imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá Pilato gobernador romanosàiri iwàsaca abéeri presoíri judónai írìpiná, càirínácaalí

presoíri nawàwéerica. ⁷ Néenialíté ìyaca asìali ìpídenéerica Barrabás presoíyéi ìbànalicu, náapicha áibanái wenàiwica inuèyéicaté wenàiwica ùwicái írìcuná, namànicaalíté ùwicái romanonái yàasu gobièrno ìpunita. ⁸ Iná áibanái wenàiwica yàanàaca, yá nadàbaca nasutáca Pilato ìcha wawàsi iwasàanápíná nalí abéeri presoíri càide iyúwaté ìiwitáise ìyáaná. ⁹ Yá Pilato ìimaca nalí:

—¿Píwàwasicué nuwasàaca pírì Jesús, yái judío icuèrináca? —ìimaca yái Pilatoca Jesús ìwali. ¹⁰ Càica Pilato isutáca yéemíawa nía, Pilato yáaliacáinátéwa báawaca sacerdote ìiwacanánái ìicáca Jesús, máinícáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, iná sacerdote ìiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá ìináwaná ìwali Pilato írì. ¹¹ Quéwa sacerdote ìiwacanánái nawènuadaca wenàiwicanái ìiwitáise Jesús ìcha nasutácaténá Pilato ìcha wawàsi iwasàanápíná nalí Barrabás. ¹² Pilato isutáca yéemíawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pírì Barrabás, ¿càinásicué píwàwa numànica Jesús írì, yái píiméericuéca ìwali judío icuèrinásàirica? —ìimaca yái Pilatoca. ¹³ Yá náimaca Pilato írì néemíanicawa:

—¿Pitátàacuèni cruz ìwali! —náimaca madécaná yàawíría. ¹⁴ Pilato ìimaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri imàni? —ìimaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemíanicawa àniwa:

—¿Pitátàacuèni cruz ìwali! —náimaca. ¹⁵ Iná Pilato iwàwacáiná cayábaca nía yáapicha, níai judíoca, iná iwasàaca nalí Barrabás. Yá ichùullaca yàasu úwináwa icapèédáidáanápíná Jesús mabàleta cachàimíri cabèesi iyú. Idécanáami nacapèédáidaca Jesús báawanama àta ìimami ichalàacatalétawa ìcha, yá Pilato yèpùadacani úwinái írì natàtàacaténáni cruz ìwali.

¹⁶ Néese úwinái natéca Jesús bàacháwáise capí ìcha, yái Pilato icapèe manuírca. Yá namáidaca macáita néenánáwa úwinái nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ¹⁷ Néese náucaca ruana Jesús ìwalíse, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quíréeri càiride iyúwa romano icuèriná ìbàle. Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icáyuanáiná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyáaca corona Jesús ìiwita ìwali, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ¹⁸ Yá nadàbaca néemíanicawa írì. Náimaca:

—¿Casíimái píwàwa, píyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano ìiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

¹⁹ Néese nanúadáidaca Jesús ìiwita ìwali àicu iyú. Yá nàapisáidacani. Néese nabàlùacawa nàulul iyúwa Jesús írì càide iyúwa nàacaalí icàaluínínátá, quéwa naicáanicáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. ²⁰ Idécanáami càì naicáníca Jesús iquíniná, yá nawatàaca ìcha ruana nacáiri cáaléeri quíréerica. Néese nàwalica Jesús ìwali ìbàle àniwa. Yá natécani yàcalé ìcha, natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

²¹ Néeseté abéeri asìali Cirene ìyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, ìpídenéerica Simón, yái nàanírca níai Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapulicubàa yái Simónca, néese úwinái ìbàacani, nachùullaca iwáacutaca cruz Jesús írìpiná, càmicáináté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná nacapèédáidacaté báawanamali.

²² Natéca Jesús Gólgota néré méetauculé Jerusalén ìyacàlená ìcha. (Yái ìpídená Gólgota ìmáanáca: “Iiwitasi yáapimi ìyacatalé.”) ²³ Yá nawàwa nàaca Jesús ìira uva ituní ipuírì, nèewìadéerica dabé yèewi ìpídenéeri mirra wéebacaténá Jesús ìiná ipíchaná máini yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa

càmírita lira náichani. ²⁴ Néese natàtàaca Jesús cruz ìwali. Yá úwináí ibàlùadaca cruz utàwi iriculé. Yá úwináí náucaca náichawa suerte náalíacaténá chánácaalí néená yeedápiná íriwa Jesús ibàle yéenámica, càiyéinácaalí néená úwináí namànùbaca nawàwacani, yáí ibàlemica.

²⁵ Mapisáí yáwanáí tàacáwa a las nueveta mapisáita, yáté natàtàaca Jesús cruz ìwali. ²⁶ Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Judío icuèriná”, íimaca yáí tàacásica. ²⁷ Natàtàaca nacáí pucháiba cayéedéeyéí mawiénita Jesús írí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacáí ibàlùacawa apáullicuíse Jesús írí. ²⁸ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmallicuíse Jesús yéetáanápínatéwa. Càité profeta itànàacaté: “Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéí yáapicha”, íimacaté yáí profetaca.

²⁹⁻³⁰ Aibanáí wenàiwica ichàbéeyéicawa néenibàa àyapullicubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa írí naicáanícáténá iquíniná. Yá náimaca írí:

—¿Néeni?, píata imáalàidéeripínása templo, pimichàidéeripínása nacáí àniwani máisiba èeri írìcu, ¿cáná càmita pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa, yá piricùawa cruz íicha? —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

³¹ Càita nacáí naicáaníca iquíniná níái sacerdote íiwacanánáica, núa nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Náimaca nalíwáaca:

—Ichùniacaté áibanáí ipíchanaté néetácawa, quéwa càimírita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná. ³² Náimaca nacáí Jesús írí:

—¡Piricùawa cruz íicha, píasa Mesíasca, yáí Israel itaquénánámi icuèrinácasa, yéewacaténá waicáca, yásí weebáidaca pitàacái! —náimaca naicáaníca iquíniná. Nía nacáí pucháiba asianáí natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús írí, natàaníca ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

³³ Machacànicaalíté èeri, yáté catáca macáita cháí èeri írìcu máisiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé. ³⁴ Yá horaquéí a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàacáí iyúwa. Yá íimaca Dios írí: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” íimaca yáí Jesúsca. (Yáí tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càí íimáanáca.) ³⁵ Abénaméeyéí ibàlùèyéiwa néré néemlàca isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná:

—Péemlàcué, imáidaca iyaca profeta Elías —náimaca naicáaníca iquíniná.

³⁶ Iná abéerita néená íplaca íisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càaméeri líracaná. Yá idacùaca esponja sitúa ipùatalicu, yáí wáluma nacáiri isàbéerica. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma írí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. Néese yáí aslálca íimaca yáapichéeyéí íriwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmi yàanàcaalí yeedácáténáni cruz íicha —íimaca, íicáníca Jesús iquíniná.

³⁷ Quéwa Jesús imáidaca cachàiníri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. Càité yéetácawa. ³⁸ Yáta manuírí yáawàanáca templo írìcuírca icanácawa bamuchúamibàa cáli iwérenama pucháibawaca yèewi, yáí yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwicanáí ituí íicha. Yáta icanácawa chènuníse cáli iwérenama, yáí yáawàanámica. ³⁹ Néese úwi íiwacaliná

romanosàiri ibàlùericawa Jesús yàasu cruz ípunita iicácáináté càinácaalí iyú Jesús yéetáanátéwa, ínáté íimaca:

—Báisiricata Dios Iiricaténi yái asialica —íimaca yái úwi íiwacalínaca.

⁴⁰ Nàya nacái néré abénaméeyéi inanái, iicáidéeyéica iyaca Jesús iri déecuíseta quéwa. Nàyaca nèewi níái ípidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úái náatúaca ùculliri Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ubàlùacawa néeni, ípidenéchúaca Salomé. ⁴¹ Níái inanáica, Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúudáacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli ínata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inanái yàanèeyéicaté Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴² Catáca yàacawa yáté èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ípíchawáise judíonái yàasu sábadó idábaca, nayamáidacatáicawa. Yáté iwàwacutá nabàllaca yéetéyémíwa sábadó ípíchawáise. ⁴³ Aiba asiali yàanàca ípidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níái Junta Supremaca, israelita íiwacanánáica. Máini cáimiétaquéeri iyú wenáiwica íicaca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icúaca macáita. Yá José yàacawa macàaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. ⁴⁴ Yá Pilato yéemiacáiná Jesús yéetácatéwa, íná Pilato imáidaca úwi íiwacalíná isutácaténá yéemlawani, asáisi báisicaalíté Jesús yéetáwa. ⁴⁵ Yá úwi íiwacalíná icàlidaca írini báisicani Jesús yéetácatéwa, ínáté Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ⁴⁶ Néese José iwèniaca manuírí wáluma lino yáawamíríca. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. Yá yéepúacani wáluma linoírí iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. Néese írìadaca Jesús iinámi càliculli írìculé. Yái càlicullíca áibanái íicacaténi dúli íbéeri ibàlài írìcu, yéewacaténa càlicullìcani càide iyúwa caplí imàdàaná. Yá José ibàllaca càliculli inùma manuírí íba iyú. ⁴⁷ María Magdalena, áiba María nacái, úái José yáatúaca, naicácaté alenácaalí naliada Jesús iinámi.

16

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté sábadó idénáami, judíonái iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yáté sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacái, úái Santiago yáatúaca, áiba inanái nacái ípidenéchúaca Salomé, nawèniaca pumèníri isàni nacalàllacaténáni Jesús iinámi ìwalíise, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ² Yá domingo mapisáisiwa tàacáwa, níái inanáica nàacawa càliculli nérépiná mapisáisiwata idécanámité èeri imusúacawa. ³ Yá náimaca nalíwáca idècunitàacá nàacawa àyapullcubàa:

—¿Cawináica iyúudáapíná wía weedácaténá manuírí íba càliculli inùma íicha? —náimaca nalíwáca.

⁴ Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuírí íba càmiri ibàlùawa inùma írìcu. Náináidacawa manuísíwata naicáidaca íba írì máinícáiná manuírìcani yái íbaca. ⁵ Yá nawàlùacawa naicáwa càliculli írìculé. Naicáca néré ùculliri yáawinéeríca néesépuwáise cabalèeri ináawani cáaléeri. Yá cáaluca naicácani, níái inanáica. ⁶ Quéwa íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núlíacawa picutácuéca píacawa Jesús, Nazaret iyacàlená néeséerícaté, yái natàtèerícaté cruz ìwali. Yáta idéca icáucàacawa. Canáca chání. Píicácuéca cháí naliadacatáimicani. ⁷ Píacué picàlidaca yéewáidacalénái írini, Pedro írì nacái. Càicué píimaca nalí: 'Jesús yáapínácuéwa

pipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá piicápinácué néréni càide iyúwaté icàlidáanácué piríni', càicué píimaca nalí —ímaca yái ángelca.

⁸ Néese níái inanáica namusúacawa naplacawa cáliculli íicha, cáalucáiná nía. Yá quéechacáwa càmita nacàlida áibanái írini, cáalucáinaté nía.

Jesús se aparece a María Magdalena

⁹ Jesús imichàacatéwa yéetácaisi íicha domingo írincu amalácaalíté yàacawa. Yáté èerica, quéechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena iicácani, úái inanái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio idacuèyéicaté uíwitáise. ¹⁰ Néese uicácanámité Jesús, yá uacawa ucàlidaca nalini níái yèepuníyéicatéwa Jesús yáapicha, achúmèeyéica iwàwa, ícháaníyéica iyaca nacái. ¹¹ Néemiaca ucàlidáaná cáuca Jesús, uicácani nacái quéwa càmita neebáida utàacái.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

¹² Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba iicácanásita pucháiba yéewáidacalénái iicácani, pucháiba wenàiwica yèepuníyéicatéwa iyaca àyapullcubàa Jerusalén iyacàlená íicha, manacúlibàa. ¹³ Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén iyacàlená írìculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénái írini. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénái yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

¹⁴ Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanùbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa. Yàalàaca nía cachàiníiri iyú càmícaínaté neebáidacáwa icáucàacatéwa, càmícaínaté nacái nawàwa nëewáidacawa, càmícaínaté nacái neebáida nëenánái itàacáíwa, níái iiquéyéicaté Jesús idècanámité icáucàacawa. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí: “Píacuéwa macái cáli ínatale. Picàlidacué tàacáisi macái wenàiwica írì, yái tàacáisi ímèerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁶ Cawinácaalí yeebáidèeyéica nutàacái, ibautizéeyéica nacáíwa, níacata nuwasèeyéipináca Dios yàasu yúuwichàacáisi íichawa. Aibanái càmíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái, Dios yúuwichàidapiná níawa nabáyawaná ìwalíisewa. ¹⁷ Níái yeebáidèeyéica nutàacái namànipiná yái càmírica wenàiwica idé imànica, náasáidacaténá báisíiricani, yái tàacáisica nacàlidèerica nalí nùwali. Càipiná namànica nuíwitáise iyúwa nasutácáiná níawawa nuícha: Náucapiná demonio wenàiwica íichawa nuípídená ìwali; natàanipiná áiba tàacáisi iyú, càmíyéicáwa náalíawa ìwali. ¹⁸ Yá namàacacaalí nacáapiwa àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí nàiraca iculále, càmita nëetáwa iyú. Namàacapiná nacái nacáapiwa cáuláiquéyéi ìwali nasutácáténá nalí Dios íicha, yá nachùnìapiná cáuláiquéyéi, nuípídená ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

¹⁹ Néeseté Wáiwacali Jesús idècanámité icàlidaca nalí yái tàacáisica, yá Dios itècani náicha chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá yáapicha macáita. ²⁰ Néesetécáwa Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, nacàlidacaténaté Jesús itàacái macái cáli ínata. Yá Wáiwacali iyúudàaca nía, imàacaca namànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, náasáidacaténaté áibanái írì báisíiricani yái Dios itàacáica.

SAN LUCAS

Prólogo

¹ Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi nacàlidacatená cainácaalíté Jesucristo iyáaná wèewi yèepunicaalítéwa cháí èeri iricu. ² Jesús yáapichéeyéi naicácaté natúí iyúwani macáita yáí Jesucristo imànírica. Néese Dios ichùullacaté nía nacàlidáanápíná áibanáí iríni yáí báisíri tàacásica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néeseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía. ³ Núa, Lucas, nubànua pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máini cáimiétacanéri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàacaalí pirí tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníri iyú. ⁴ Iná nutànàaca pirí yáí cuyàlutaca yéewanápiná píaliacawa cayába yáí báisíri tàacásica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanáí yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bàaluité rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote ípidenéri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinámi yéená, Aarón itaquérinámi nacái. Sacerdotenáica níai Abías itaquénáinámica íbaidéeyéicaté Dios irípiná templo iricu. Zacarías yàacawétúa uípidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa. ⁶ Zacarías, Elisabet nacái náyacaté machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná ísraelitanáí imànica, iná canácata yáaliméeri icháawáca naináwaná ìwali. ⁷ Quéwa méenibeca nía càmicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máini nacái béeyéica nía.

⁸ Yáí sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios irípiná imanùbaca yáapichawa templo iricu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios irípiná templo iricu nàacatená Dios icàaluíniná. ⁹ Càide iyúwaté sacerdote íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte náaliacatenátéwa chánacaalí néená iwàluèripináwa templo iriculé. Yá needáca Zacarías iwàluèripináwa yeemácatená pumèníri isàni Dios yàasu templo iricu. ¹⁰ Iná Zacarías iwàluèripináwa templo iriculé. Idècunitàacá yeemáca pumèníri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios ícha templo ibàacháwalená iricu. ¹¹ Néese abéeri ángel Dios ibànueri chènuníise imàacaca yáawawa Zacarías iicácani. Yáí ángel ibàluèripináwa altar yéewápuwáise, yáí altar neemácatáica íinata pumèníri isàni. ¹² Iicácaná ángel, yá Zacarías íináidacawa íicáidaca irí manuúswata, máini cáalu nacácani, yáí Zacaríasca. ¹³ Quéwa ángel íimaca irí:

—Píca cáalu pía nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemíaca pisutáaná ícha. Píacawétúa Elisabet quéenibéechúapíná piríwa abéeri sùmáíwa; pímaní ípidená Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Imusúacaalípiná íicá èeriwa, yá máini casímáica píwàwa, cayábasíwata píicácani. Casímáipíná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinicáiná cachàiníríca píiri íiwitáise Dios ìwali. Càmíripináta líra ípuíri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná íiwitáise càiripináta, icùapíná íiwitáise nacái ípíchawáise imusúaca íicá èeri. ¹⁶ Néese iwènúadapíná náiwitáise àniwa Nacuèriná Dios irípináwa, níai manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacatená àniwa Nacuèriná Dios itàacáíwa.

¹⁷ Yáì p̄lirica Juanca icàlidapinà naliwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàca. Máini cachàin̄liri iíwítáise yáì p̄lirica, càide iyúwaté profeta Elias bàaluité. Iwènúadapinà nasèenái iíwítáise cãinináceténá naicáca néenibewa. Iwènúadapinà nacái náiwítáise, níái cãmíyéica yeebáida Dios itàacái, nãalíacaténáwa cãinácaalí iwàwacutáaná namànica nãyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita p̄liri iwènúadapinà wenàiwicanái iíwítáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàcaalípina nàatalé —ímaca yáì ángelca. ¹⁸ Néese Zacarías isutáca yéemlawa ángel:

—¿Cãinásica yéewaná núalíacawa asáisi báisícaalí yáì tàacáisi picàlidéerica nulí? Máinicata béerica núa, càita nacái nũacawéetúa béeruta nacái úa —ímaca yáì Zacaríasca. ¹⁹ Yá ángel ímaca irí:

—Núacata Gabriel, nuíbaida nacái Dios irípiná. Dios idéca ibànúaca núa nutãanicaténá p̄lapicha nucàlidacaténá pirí yáì tàacáisi cayabéerica. ²⁰ Quéwa siúcade cãmíta yéewa pitãanica àta p̄liri imusúacatalétawa, yásí yéewa pitãanica àniwa, cãmícáiná peebáida yáì númáanáca pirí. Néese, yáì númáanáca p̄liri ìwali p̄liri quéeripinácawa yéenáiwaná yàanàcaalíwa —ímaca yáì ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías ícha.

²¹ Idècunitàacá Zacarías itãanica ángel yáapicha, áibanái wenàiwica bàacháwáíséyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Nãináidacawa manuísíwata cáná yéewa cãmíta imusúacatétawa templo irícúise. ²² Atata Zacarías imusúacawa, yáté cãmíta yéewa itãanica nãapicha, íná nãalíacawa iicáté yéenáiwanáisi nacáiri Dios néeséeri templo irícu, itãanicáiná nãapicha icáapi iyúwa, cãmícáiná yéewa itãanica. Yá mataacáica mamáalàacatani.

²³ Idècanáamité imáalàidaca imànica íbaidacaléwa Dios irípiná templo irícu, yá Zacarías yèep̄lacawa icapèe néréwa. ²⁴ Néesecáwa yàacawéetúa Elisabet udéericuca sùmái. Yá cinco quéeri cãmíchúata imusúawa icapèe irícúisewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa: ²⁵ “Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná cãmíta quirínama wenàiwicanái iicãanica nuquíniná méenibéenáca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ Elisabet udèniacaté seis quéeri udéericúuná, yáté Dios ibànúaca ángel ípidenéri Gabriel yãanápináwa Nazaret iyacaléná néré, iyéerica Galilea yãasu cáli íinata. ²⁷ Dios ibànúacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, ípidenéchúa María, cãmíchúacáwa iimá aslali yáapicha, quéwa imãníchúacaté matrimonio úyacále minaná yàacuésemi. Uacawéeripiná ípidená José, abéeri rey David itaquérinái. ²⁸ Yáì ángel yãanàca María yàatalé, yá ímaca ulí:

—Péemla cayába, Dios imànipiná pirí cayabéeri manuí. Dios iyaca p̄lapicha. Dios iyúudáapiná píawa manuísíwata áibanái inanái ícha canánama —ímaca yáì ángelca.

²⁹ María iicácaalí ángel, yá ucalúadacawa manuísíwata uémíaca ímáaná ulí. Yá uínáidacawa cãinácaalísica ímáaná yáì tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa. ³⁰ Néese ángel ímaca ulí àniwa:

—María, picá cáalu pía nuícha, cayabacáná Dios iicáca p̄liriwítáise. ³¹ Iná péemla cayábani, mesúnamáita pidéericuca. Pidèniapiná p̄liriwa. Pimàni ípidená Jesús. ³² Nacuèrinápinácani, cachàin̄liri iíwítáise, icùapiná níawa. Náimapiná ìwali Dios chènuníseeri Iiricani. Wacuèriná Dios imàacapiná p̄liri icùaca Israel itaquénánái càide iyúwaté yãawirimi rey David icúanaté nía. ³³ Icùapiná nía

càiripináta, níái Israel itaquénáinámica. Càmiripináta iyamáida icùaca nía — íimaca yái ángelca. ³⁴ María íimaca ángel írí:

—¿Cáinásica yéewaná quéenibeca núa càmfichúacáwa ìya asiali yáapicha? — úumaca úái Maríaca. ³⁵ Yá ángel íimaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàpiná pìataléwa. Dios chènuníséeri íiwitáise iyamáapinácawa piwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pimusuádéeripináca iicá èeri íipidená Mabáyawanéeri. Íipidená nacái Dios íiri. ³⁶ Ua nacái péenásàatúaná íipidenéechúaca Elisabet udènlápiná uiriwa, éwita máinicáaníta béeruca úa. Uái nacálidéechúacaté ìwali càmfichúasa yáalimá quéenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéeri siúcade udécadénámi udéericuca. ³⁷ Dios yáalimácáiná imànica macáita, íná canácata máiníri càuenáca Dios íicha —íimaca yái ángelca. ³⁸ Iná María íimaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí —úumaca úái Maríaca. Néese, ángel yèepúacawa úicha.

María visita a Isabel

³⁹ Néenialité María ùacàatécatawa áiba yàcalé néré iyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata. Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté néré. ⁴⁰ Yá María uwàlúacawa nacapèe írículé, níái Zacaríasnáica. Yá utáidaca Elisabet. ⁴¹ Elisabet uémíacananáca María itáidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmài achúmèeríinaca Elisabet idéericuírca. Yá Espiritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise. ⁴² Néese Elisabet úumaca cachàiníri iyú María írí Espiritu Santo inùmàlicúise:

—¡Dios idéca imànica píri cayábéeri áibanái inanái íicha canánama! ¡idéca nacái imànica cayábéeri píiri írí! ⁴³ Càmita núalíawa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàcáaná Nuíwacali yáatúa ùanàaca nùatalé upáchiaca núa. ⁴⁴ Nuémíacananáca pítàidaca núa, yáta nuiri imùlimùliacawa nudèricu casímáicáináni. ⁴⁵ ¡Dios imàacaca casímáica piwàwa peebáidacáinaté imànínápiná píri cayábéeri càide iyúwa íimáaná píri! —úumaca úái Elisabetca.

⁴⁶ Néese María íimaca:

“Nucálidaca manuísíwata Wacuèriná Dios íináwaná ìwali, máiní cayábéericani; ⁴⁷ Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwàsèerica núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁴⁸ Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica càmfichúwa máiní cachàini. Yá siúcáise de macái wenàiwica nacálidápiná nuínáwaná ìwali Dios idéca imàacaca casímáica núa.

⁴⁹ Casímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàinírica náicha canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. ¡Yácata yái Mabáyawanéerica, yái Diosca!

⁵⁰ Dios iicáca napualé càiripináta cawínácaali wenàiwica yèeyéica icáaluíná.

⁵¹ Dios imànipiná madécáná ichàini manuúri iyúwa. Imawèniádapiná wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa.

⁵² Níái icuèyéica èeri mìnánái, Dios yúucapiná níawa nàalubái íinatáisewa, yá càmita íbatàa nacùaca wenàiwicanái quirínama. Yá Dios imichàidápiná áibanái càmfíyéi máiní cachàini icuèyéipináca wenàiwica nàamírícubàami.

⁵³ Dios yàapiná madécána cayábanaméeri wawàsi máapíyéi wenàiwica írí. Ichùullápiná cáasuyéi wenàiwica nèepùanápináwa íicha. Yásí nèepúacawa íicha canéeyéi írí wawàsi icáapi írícua.

⁵⁴ Dios iyúudàapináca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica. Càmiripináta íimáicha iicáca wapualé icùacaalípiná wía.

55 Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànipiná càiripináta càide iyúwaté ímáaná nálí, yáí Abrahamca, wía nacáí itaquénáinámica”, úumaca úái Maríaca.

56 Maríá iyamáacawa Elisabet yáapicha máisiba quéeri, néese máisiba quéeri idenáami, yá Maríá uèpùacawa ucapèe néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadaanápiná iicá èeri, yá umusúadaca uñriwa. 58 Néese uyaquewéeyéi, uénánái nacáí néemiaca uínáwaná ìwali Dios iicacaté upualé manuísíwata. Iná nàaca napáchiaca úa, nàacawéeridacaténa úa casímáiri iyú. 59 Néeseté yáí sùmàica idèniacanámíté ocho èeri, yá natécani namànicaténáté irí circuncisión. Yá néese nawàwa namànica ípídená Zacarías càide iyúwa yáaniri ípídená. 60 Quéwa yáatúa ímaca nálí:

—Cámírita, néese ípídenápiná Juan —úumaca nálí. 61 Yá náimaca ulí:

—¿Cáná? Canámíta péenánái càiri ípídená —náimaca.

62 Néese natàanica nacáapi iyúwa sùmài yáaniri irí nasutácáténá néemiawani càinácaalí iwàwáaná yàaca ípídená. 63 Yá yáaniri isutáca náicha achúmèeri tablero itànàacatáipiná sùmài ípídená. Yá itànàacani: “Ípídenápiná Juan”, ímaca itànàaca. Yá macáita nánáidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías irí. 64 Yáta yéewa itànica yáí Zacaríasca. Yá idábaca yàaca Dios irí cayábèeri. 65 Néese cáaluca nánáidacawa macáita níái nayaquewéeyéica. Yá macáí wenáiwica iyéeyéicaté Judea yàasu cáli dúlinamèeri ìnata nacàlidaca nalíwáaca càinácaalíté Zacaríasnáí ichàbáanáwa. 66 Yá macáita yéemièyéica naináwaná iwali nánáidacawa nawàwalicuéséwa manuísíwata, náimaca nalíwa: “¿Cáinásica imànipiná béericaalíni, yáí sùmàica?” càí nánáidacawa. Báisícáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata íiwitáise cachàiníri iyúwa.

El canto de Zacarías

67 Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías íiwitáise, yáí sùmài yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuése. Yá ímaca:

68 “¡Wàacué irí cayábèeri, yáí Wacuèriná Dios, yáí icuèrica wía, wía Israel itaquénáinámica, yàanàapínacáiná wàatalé iwasàcaténá wía yàasu yúuwichàacáisi íchawa, wía yàasu wenáiwicaca!

69 Dios ibànùpiná walí abèeri cachàiníri íiwitáise iwasèeripiná wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Yáí yàanèeripínaca wàatalé, yácata rey David itaquèrinámica, yáí David Dios yàasu wenáiwicaca bàaluité.

70 Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yàasu profetanái icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalicuése.

71 Nacàlidacaté Dios iwasàanápínaté wía wàuwidenái íchawa, náicha nacáí macáita wenáiwica báawéeyéica iicáca wía.

72 Profetanái icàlidacaté nacáí Dios iicáanápínaté wàawirináimi itúulécana, yá nacáí càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imànírícaté wàawirináimi yáapicha.

73 Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máiní cáimíétacanèeri iyú wàawirimi Abraham irí:

74 Iwasàapíná wíawa wàuwidenái íchawa wáibaidacaténa írípíná macàaluínáta,

75 wáyacaténa nacáí Dios iicápiná machacàiníri iyú, mabáyawanèeri iyú nacáí macáí èeri idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu.

76 Néese pía, nuíríca, béericaalípiná pía, yásí Dios chènuníseeri, cachàiníri náicha canánama, ímapíná píwali yàasu profetaca pía, picàlidacáiná

wenàiwicanái irí Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise yàanàaca, pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanái ìiwitáise, nacùanápiná Wáiwacali yàanàaca nàatalé, neebáidáanápiná Wáiwacali itàacái.

⁷⁷ Péewáidapíná Wáiwacali yàasu wenàiwica náalíacaténáwa Dios imàacáanápiná ìwàwawa nabáyawaná ìicha, iwasaanápiná nía nacái yàasu yùuwichàacáisi ìchawa.

⁷⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá nacái ibànùapíná walíni chènuníse yái ichàiniadéeripínáca wawàwa càide iyúwa èeri icamaláná isímáidacaalí wawàwa èeri imusúacanámiwa amalácaténá wawicáu àniwa.

⁷⁹ Yácata yàanèeripíná amalácaténá imànica wáiwitáise wía catéeyéica ìiwitáise, cáaluíyéica iicáca yéetácáisi. Yàanàaca yéewáidacaténá wía wàyacaténá machacàníri iyú yéewanápiná matuúbanáica wía”,

ìmaca yái Zacariasca. ⁸⁰ Néese yái sùmáica idàwinàacawa, cachàinica nacái ìiwitáise Dios ìwali. Néese béericanáami yái Juanca, yáté iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwica, àta Dios ichùullacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise israelitanái irí.

2

Nacimiento de Jesús

¹⁻² Néenialité, Cirenio icùacaalíte Siria yàasu cáli, néese emperador Agosto idàbacaté ichùullaca natànàaca náipidenáwa, macái èeri mìnánái imanùbaca, yéewacaténá romanonái iputàaca nía. ³ Iwàwacutá macáita nëepùacawa nàawirináimi iyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa nëenibàata. ⁴ Ináté José yàaca nacáiwá Nazaret iyacàlená ìicha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén iyacàlená iriculé, rey David imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yái Joséca, ináté yèepùacawa néré àniwa. ⁵ Yá yàacawa Belén iyacàlená néré yái Joséca itànàacaténá ìipidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapínáca. Idéericuíchúacáwa úái Mariáca. ⁶ Néese idècunitàacá nàyaca Belén iyacàlená néré, yáté yàanàaca María yéenáiwáná umusúadánápiná iicá èeri. ⁷ Canáca nalí naimácatáipíná, manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén iyacàlená iriculé. Atata nàanàaca pirái yàalu, naimácatáipíná. Yá umusúadaca iicá èeri yái idàbàanéerica uírca. Yá uépùacani wáluma iyú. Néese ulladaca uiriwa pirái iyáacàalu iriculé, canácáiná áiba naimácatáipíná.

Los ángeles y los pastores

⁸ Mawíenita Belén iyacàlená irí nàyacaté abenaméeyéi aslanái icuèyéicaté ipiranáiwá oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama, nacùacaténá napíranái ovejawa. ⁹ Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máini cáaluca nía. ¹⁰ Quéwa ángel ìimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinácué píri cayábèeri tàacáisi, isímáidéeripíná manuísíwata macái wenàiwica: ¹¹ Siùca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yái iwásèeripínácuéca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ìicha. Belén iyacàlená iricu rey David imusúacatáicaté iicá èeri, idéca asáica yái Wáiwacalica, yái Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹² Pianèeripínácué nëepuèri wáluma iyú, írìacawa pirái iyáacàalu iricu, píalíacaténácuéwa càirinácaalíni yáara quíraslíca —ìmaca nalí yái ángelca.

¹³ Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníse aslanái iicácaténá nía ángel yáapicha, yèeyéica Dios irí cayábèeri. Námaca:

14 “¡Piacué Dios chènuníseeri irí cayábéeri! ¡Máiní matuībanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èeri mīnaná casīmáiyéica Dios iicáca íiwitáise!”
námimaca ángelnáica.

15 Idécánámíté ángelnáí nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyéica ovejanáí námimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén iyacàlená néré waicácaténá cainácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná iwali —námimaca nalíwáaca níái icuèyéica ovejanáí.

16 Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacáí, quirasli nacáí irièriwa pìrái iyáacàalu írìcu. 17 Néese naicácáináni, íná nacàlidaca áibanáí írìni yáí tàacáisi ángel icàlidéericaté nalí quirasli iwali. 18 Yá macáita wenàiwica yéemièyéica quirasli iináwaná, nánáidacawa manuísíwata cainácaalí íimáaná yáí tàacáisi nacàlidéerica quirasli iwali, níái icuèyéica ovejanáí. 19 Mariata quéwa, canácátáita uimáicha quirinama cainácaalíté námáaná uiri iwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi iwali. 20 Néese níái icuèyéica ovejanáí nèepùacawa náicha napìranáí yàatalépináwa. Casímáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná iwali cayábéericani, nàaca nacáí Dios irí cayábéeri iwali macáita yáí naiquéerica, néemiaca nacáí, macáicáináta ichàbacatéwa càide iyúwaté ángel íimáaná nalí.

El niño Jesús es presentado en el templo

21 Ocho èeri imusúacadénáamiwa yáí sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca ípidená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanáté María irí ípidenápiná, ipíchawáiseté udéericuca sùmài.

22 Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullanaté israelitanáí imànica Dios inùmaliuise, masacácaténá Dios iicáca nía ániwa, nasutáanápíná Dios íicha ániwa templo írìcu. Íná natéca sùmài Jerusalén iyacàlená néré, yáasáidacaténáni Dios irí. 23 Càité namànica yácáiná profeta Moisés itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmaliuise: “Asialicaalí idàbáanéerica uírìca, yásí Dios yàasu wenàiwicapínacani yáí sùmàica”, càì itànàacaté profeta Moisés. 24 Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúanápíná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùullaná judiónáí imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu púbéeyéí, càmicaalí nacáí, nàaca pucháiba unùcu manuinaméeyéí yéenibe. Ináté José, María nacáí namàcacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácáiná nía.

25 Néenialíté iyaca asiali Jerusalén iyacàlená mìnali ípidenéeri Simeón. Yáí asiali máiníri cayábaca íiwitáise, iyéerica machacàniri iyú, yèeri nacáí Dios icàaluíniná, icùu nacáí Dios iwasàaca Israel itaquénáinámi nàuwichàacáí íichawa. Espírìtu Santo nacáí yàacawéeridaca Simeón. 26 Espírìtu Santo imàacacaté Simeón yáaliacawa càminápínaté yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yáí asiali Dios ibànùèripinacaté israelita icuèrinápínaca. 27 Néese Espírìtu Santo ichùullaca Simeón yàanápínáwa templo néré. Yáté Simeón iyaca templo írìcu nàanàacaalíté néré níái sùmài isèenáica, yáí sùmàica ípidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itànàaná Dios itàacáí israelitanáí imànínápíná néenibe asianáí írìwa. 28 Simeón yeedáca Jesús yàanaliculéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón íimaca:

29 “Pía, Nucuèriná Dios, siùca pidéca pimànica càide iyúwa píimáanáté nulí; yásí cayábaca pimàcacaca nuétácawa matuībanáiri iyú, núa piasu wenàiwicaca.

³⁰ Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yái iwasèeripináca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha,

³¹ càide iyúwa pichùullaná imànica macái èeri mìnaná yàacuèsemi.

³² Amaláca imànipiná náiwitáise, níara càmiyéica israelitaca, náalfacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimiétacanápiná nacái imànica wíawa, wía píasu wenàiwicaca, Israel itaquénánáimica”,

íimaca yái Simeónca.

³³ Néese José, úa nacái Jesús yáatúaca náináidacawa néemiaca manuísiwata yái tàacáisica Simeón icàlidéerica sùmài iwali. ³⁴⁻³⁵ Néese Simeón isutáca nalí Dios fícha imànínápiná nalí cayábéeri. Yá íimaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemia cayábani Dios idéca ibànùaca yái sùmàica yéewanápiná Israel itaquénánámi néemiacani. Quéwa néemiacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapináca Dios fícha càmicáiná neebáida itàacái, yái sùmàica. Quéwa áibanái manùbéeyéi nawènùadapiná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, yái píirica. Dios idéca ibànùacani yáasáidacaténá nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwideca namànipinácani. Càita yáasáidapiná càinácaalí iwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa nawàwalicúsewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yásí achúmaca piwáwa manuísiwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicaalí isutáaca pía —íimaca yái Simeónca.

³⁶ Uyaca nacái inanái templo iricu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmalicúise ípidenéechúa Ana. Uanirimi ípidenáté Fanuel, abéeri Aser itaquérinámi. Máini béeruca úái Anaca. Ucásasacatéwa mànacáucaalíté úa. Yáté úyaca siete camuí úacawéerimi yáapichawa. ³⁷ Néeseté yéetácawa uícha úacawéerimica, yáté úyaca templo iricu ochenta y cuatro camuí idécanámité úacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúawa templo fícha, uíbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios fícha, úacaténá icàaluíná. ³⁸ Yáté Ana yàanáca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri iwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná iwali, cawinácaalí wenàiwica icuèyéicaté Dios iwasáanápiná Jerusalén iyacàlená mìnaná nàuwichàacái fíchawa.

El regreso a Nazaret

³⁹ Néese isèenái namàalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná israelitaná imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, ípidenácatalé Nazaret. ⁴⁰ Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiníripiná, cáaliacáiri yáwanái nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

⁴¹ Càide iyúwaté Jesús isèenái íiwitáise iyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén iyacàlená néré naicácaténá néré náapicha judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua. ⁴² Jesús idèniacáinaté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén iyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise iyáaná Pascua yàasuná culto iwali. ⁴³ Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmài Jesús iyamáacawa Jerusalén iyacàlená iricuta. Isèenái quéwa càmita náaliwa iyamáanátéwa náicha. ⁴⁴ Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanái yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáiwá. ⁴⁵ Néese, càmicáinaté nàanáa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén iyacàlená néré.

⁴⁶ Néese máisiba èeri irìcu, yá nàanàca Jesús átata templo irìcu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níái yéewáidéeyéicaté wenàiwica Dios itàcái iyú templo irìcu. Yéemiàca iyaca néewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemiàwa nía nacái. ⁴⁷ Néese macáita yéemièyéica Jesús ímáaná, yá nánáidacawa néemiàcani manuísíwata, máinicáiná cáaliacáicani, yáaliacáiná nacái icàlidaca nalíni cáaliacáiri iyú, nasutácaalí néemiawani Dios itàcái íwali. ⁴⁸ Néese, isèená nàanàcani, yá nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá María ímaca Jesús irí:

—Nuìri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadání, máini nacái achúmaca wawáwawa wáináidacawa píwali —úmaca.

⁴⁹ Jesús ímaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmitasicué píaliàwa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irìcu? —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁰ Càmita quéwa náalí néemiàca cainácaalí ímáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

⁵¹ Néese, Jesús yèepùacawa náapicha Nazaret iyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùullanáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamáalàacata uwàwallicúsewa íwali, yái wawàsica. ⁵² Jesús idáwinàacawa yàacawa, cáaliacáica yáwanái nacáicani. Casímái nacái Dios íicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Idécánáamité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéená camuí irìcu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca iyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca iyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéenasàiri íipidenéri Felipe icùaca iyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisanias icùaca iyaca Abilinia yàasu cáli. ² Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote íiwacanánaica. Néenialíté Dios ichùullaca Juan el Bautista icàlidáanápiná itàcái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubàa caináwàiri yái Juanca, Zacarías íirimica. ³ Inaté Juan yèepunícawa yàacawa mawiénibàa Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, namàcáanápiná náichawa yái báawéerica namánírira, nabautizáca nacáiwa neebáidacaténá Dios itàcái, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná lícha, yái báawéerica namáníriraicá. ⁴ Bàaluité profeta Isaías itànàcaté tàacáisi Dios inùmalicúse Juan el Bautista íwali. Càité Isaías itànàca:

“Abéeri asialí icàlidapiná naliwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa caináwàiri. Càipiná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùniacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnliaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná pitáidacaténácué cayábèeri iyúni. Pichùnliacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca píyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pichùnliacué píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnliacaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméeyéi utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruírí àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái èeri mìnánái naicápiná yái wenàiwica Dios ibànuèrica aléi èeri iriculé iwasaacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha', càipíná ímaca",
ímacaté yái profeta Isaíasca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néesewa, yá nasutáca Juan ícha ibautizáanápíná nía. Quéwa Juan yáaliacawa abénameyéyi càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa báisíri iyú, ínáté Juan yáalàaca nía cachàiníri iyú. Ímaca nalí: "¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúnáidacuéca píalímáná pichúuliacawa ícha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalicáitawa, éwitacué càmícáaníta piwènúada píiwitáisewa báisíri iyú pibáyawaná íchacuéwa. ¡Càmíta núcáidacué pírí càiri chívái! ⁸ Iwàwacutácué piyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíri iyú Dios irípiná. Picácué càì píima píriwáaca: 'Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénánámicáiná wía!' picácué píima. Péemiácué cayába, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná íwalísewatá, càicáaníta Dios yáalímá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénánámipíná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamírìcubàacué. ⁹ Máini mawiénica yái yùuwichàacáisica Dios imàaquéeripíná yàanàaca báawéeyéi íwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu íwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemiácué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái írìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapíná wenàiwica quichái írìcu, cawínácaalí wenàiwica càmíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáná", ímaca yái Juanca.

¹⁰ Ináté manùbéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemíawa Juan. Náimaca írì:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca írì. ¹¹ Juan ímaca nalí:

—Pidèniacaalícué pucháiba bàlesi, piácué abéeri bàlesi áiba wenàiwica írì canéerica íbale. Pidèniacaalícué yàacàsi, piácué nayáapíná, canéeyéica írì yàacàsi —ímaca yái Juanca.

¹² Nàyaca néeni abénameyéyi yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobièrno írìpiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemíawa Juan:

—Píayéwáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ¹³ Juan ímaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùullaná peedáca —ímaca yái Juanca. ¹⁴ Abénameyéyi úwinái nacái nasutáca néemíawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan ímaca nalí:

—Picácué píbáulia pinúaca wenàiwica piyéedúacaténá nàasu. Picácué picháawáa naináwaná íwali pichiwa iyúwa, peedácaténá píriwa nàasu. Casímáicué nacái piicáca piwèniwa romanonái yàasu gobièrno yèericuéca píri —ímaca yái Juanca.

¹⁵ Níái wenàiwica nánáidacawa cawàwanáta Dios imàníinápínáté naicá áiba wawàsi máiníri cachàinica. Nánáida nacáiwa nawàwalcúsewa Juan íwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápínáca, Dios ibànuèrica nalí.

¹⁶ Quéwa Juan ímaca macái wenàiwicanái írì: "Báisíta nubautizácuéca pía

úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùpiná Espíritu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèripiná. Quéwa áibanái péenácué càmiyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàiníríca íiwitáise nuícha. Nuíwacalícani, yái yàanèripináca; nuicáca nùawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmiríca cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹⁷ Càide iyúwa wenàiwicanái itécaalí yàasu palawa nacáapi iricuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, nàaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèripináca nùamirícubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, íseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírí capíi iriculé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèripináca iwacáidapíná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwíralèmi manuírí quichái irícu, càita nacái yái yàanèripináca yùuwichàidapíná nía quichái irícu, càmiyéica yàasu wenàiwica; yùuwichàidapíná nía quichái irícu càmiríca ichacàwa càiripinéerita òyaca”, íimaca yái Juanca.

¹⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía déecuírí iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulíríca icàlidaca nalí. ¹⁹ Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacái cachàinírí iyú, Herodes imelùdacáinaté yéenasáiri Felipe ínuwa, ípidenéchúa Herodías, Herodes imànicáinaté nacái manùba báawéeri. ²⁰ Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máinírí báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé.

Jesús es bautizado

²¹ Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé, Juan ibautizácaté manùbéeyéi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca, idècunítàacá ísutáca yáawawa Dios ícha, yáta capíraléeri calí yàacùacawa. ²² Yá Espíritu Santo iricùacawa Jesús iwali càiride iyúwa waicáaná unùcu iricùanáwa. Néese néemiaca Dios itàacái chènunfise. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuiri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³ Jesús idènicaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José íirimiténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri ípidenáté Elí. ²⁴ Elí yáaniri ípidenáté Matat. Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Jana. Jana yáaniri ípidenáté José. ²⁵ José yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Amós. Amós yáaniri ípidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri ípidenáté Esli. Esli yáaniri ípidenáté Nagai. ²⁶ Nagai yáaniri ípidenáté Maat. Maat yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Semei. Semei yáaniri ípidenáté Josec. Josec yáaniri ípidenáté Judá. ²⁷ Judá yáaniri ípidenáté Joanán. Joanán yáaniri ípidenáté Resa. Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel. Salatiel yáaniri ípidenáté Neri. ²⁸ Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi yáaniri ípidenáté Cosam. Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er. ²⁹ Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer. Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat. ³⁰ Matat yáaniri

ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón. Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José. José yáaniri ípidenáté Jonam. Jonam yáaniri ípidenáté Eliaquim. ³¹Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mena. Mena yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán. ³²Natán yáaniri ípidenáté rey David. Rey David yáaniri ípidenáté Isaí. Isaí yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz. Booz yáaniri ípidenáté Sala. Sala yáaniri ípidenáté Naasón. ³³Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admin. Admin yáaniri ípidenáté Arni. Arni yáaniri ípidenáté Esrom. Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá. ³⁴Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac. Isaac yáaniri ípidenáté Abraham. Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor. ³⁵Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau. Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala. ³⁶Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad. Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec. ³⁷Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc. Enoc yáaniri ípidenáté Jared. Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel. Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán. ³⁸Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set. Set yáaniri ípidenáté Adán, yáí asíali Dios idábéericaté.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo icuaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába ícha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé caináwàiri. ² Jesús iyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imàninápiná íbáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³ Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, píwènúada yáí íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yáí Satanásca. ⁴ Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacáí profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi íwali Dios ícha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios ímáaná yéewanápiná wáyaca machacàniri iyú’, íimaca yáí Dios itàacáica — íimaca yáí Jesúsca, càmicáiná iwàwa imànica wawàsi meedá írìpináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese, Satanás itéca Jesús chènúniri dúli ínatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús íicá aqualénamata macáí cáli èeri írìcuírìca. ⁶ Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapíná piríwa macáita iyéerica cháí èeri írìcu cawènírìca, yá picùapíná macáí cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyí írìwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷ Iná píbàlùacaalíwa nulí piùlùlù ipùata iyúwa piacaténá nucáaluíná, yásí píasupíná macáitani —íimaca yáí Satanásca. ⁸ Jesús íimaca irí:

—Núa, càmicáita yàa picáaluíná, yácáiná Dios itàacáí profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá píaca Picuèriná Dios icáaluínáwa. Iwàwacutá nacáí píaca abéerita Dios iyéiníná’, càité itànàaca yáí profetaca —íimaca yáí Jesúsca.

⁹ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá Satanás imicháidaca Jesús templo ipùata ínatalé chènúniri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná píá, pipisiwawa templo ícha cáli ínatalépiná. ¹⁰ Yácaíná Dios itàacái profeta itànèericaté còi íimaca pìwali:

‘Dios ichùullapíná yàasu ángelnáíwa nacúanápiná píá.

¹¹ Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa íba iwéré’,

càitè profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

¹² Quéwa Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmìiri! Dios itàacái profeta itànèericaté còi íimaca walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáisi icùacaalípiná píá’, càitè profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Inátè idécanáami Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná macái íiwitáaná báawéeri, yátè Satanás yàacawa Jesús ícha àta áiba èeripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeseéyèi néemiaca Jesús iináwaná ìwali. ¹⁵ Jesús yèepunicatéwa yéewáidaca wenáiwica judiónái yéewáidacàalu iricubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenáiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶ Jesús yàacatéwa Nazaret iyacàlená néré, yái yàcalé isèená idàwinàacatáicaténi. Yá sábadò irícu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlucawa judiónái yéewáidacàalu iriculé càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. Néese ibàlucawa wenáiwicanái yàacuésemi iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷ Nàaca irí cuyàluta yéewacaténá iléeca nalíni, yái cuyàluta idènièricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmallicúse. Jesús yàacùaca cuyàluta iwawanèericawa, yá yàanàaca tàacáisi Jesús ímáanápínacaté ìwaliwa, yái Dios yàasu wenáiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

¹⁸ “Espíritu Santo, Dios ibànùerica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùullacáiná nucàlidáanápíná cayábèeri tàacáisi catúulécanéeyèi irí. Idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenáiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca nía nabáyawaná íchawa. Ibànùaca núa catuícaténá numànica matuíyèi, nuwasàacaténá wenáiwica nàuwichàacái íchawa nacái,

¹⁹ nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siùcade”, càitè profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús ìwali.

²⁰ Néese idécanáamité Jesús iléeca nalíni, yá iwawanàacani yái cuyàlutaca, yá yèepùadaca cuyàluta asalí irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita iyéeyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata.

²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàaca pèewiré yái wenáiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté iináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyàluta irícu —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca iináwaná ìwaliwa. ²² Macáita níai wenáiwicaca natàanica cayábèeri iyú ìwali. Náináidacawa manuíswata néemiaca icàlidaca nalíni máini cáaliacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná còi icàlidacani? José ìirimi meedá yái —náimaca. ²³ Inátè Jesús íimaca nalí:

—Báisiita piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacásica: ‘Báisiicaalí píalimá pichùnliaca cúláiquéeyèi, néese pichùnli piawawa waicápiná, yási weebáidaca pitàacái’, còi piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinacué piicáca numànica yái

càmírica wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báisícaalí pimànicaté yáí càmlírica wenàiwica idé imànica Capernaum iyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemlaná nacàlidaca piináwaná iwali, néese pimàni nacái càiri wawàsi cháí, píasu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíri iyú —ímaca nalí yáí Jesúsca. ²⁴ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Báisíta, nùaliacawa càmlínápinacué peebáida nutàacái, càmicáiná wenàiwica nawàwa néemlaca profeta itàacái nàasu cáli néeséericaalíni. ²⁵⁻²⁶ Quéwa, péemlacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri áibanái wenàiwica írì báawéeyéicuéca piicáca, níara càmiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái, càide iyúwaté Dios imàníná nalí cayábéeri bàaluité profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí y mediopináté, iyacaté nacái manuiri máapicái cháí Israel yàasu cáli imanúica. Ewitaté nàyacáaníta manùbéeyéi inanái inírimi yéetéeyéimicawa íicha cháí Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta Dios càmitaté ibànua profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios ibànucaté Elías iyúudàacaténá abéechúa inanái inírimi yéetéechúamiwa íicha, càmicáiníta israelita, Sarepta iyacàlená minalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón iyacàlená írì, méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. ²⁷ Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéi cacháunéeyéi íimami lepra iyú cháí Israel yàasu cáli íinata, quéwa Dios càmitaté ichùnia nía, íbatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnia nía. Néese ichùnucaté áiba càmlíri israelita, íipidenéeri Naamán, Siria yàasu cáli néeséeri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanái wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái —ímaca yáí Jesúsca.

²⁸ Níái israelitaca, néemlaca Jesús íimáaná càmiyéi israelita iwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judionái yéewáidacàalu írìcu, báawacáinaté naicáca càmiyéi israelita. ²⁹ Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàiníri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quíratàli ipùata nérépiná, yáí quíratàli nàyacàle iyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníri quíratàli íinatáise, yéetátaténàwa. ³⁰ Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nèewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹ Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Aiba sábado judionái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judionái yéewáidacàalu írìcu. ³² Yá nánáidacawa manuísiwata néemlaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàiníri íiwitáise, Dios íbanuérica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

³³ Iyacaté áiba asìali néewáidacàalu írìcu. Yáí asìali demonio idacuèrica íiwitáise. Yá demonio yéemíanicawa asìali isàna iyú. Yá íimaca cachàiníri iyú Jesús írì:

³⁴ —¡Pèepùà píichawa! ¡Picá písaíwica walí wawàsi, pía Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséeri! ¿Píanaasica pimáalàidacaténá wía? Nùaliá nuicáca pía, nùaliacawa píwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —ímaca. ³⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá Jesús íimaca demonio írì:

—¡Masànta pía! ¡Pímustúawa íicha yáí asialica! —ímaca yáí Jesúsca. Yá demonio yúucaca asìali cáli íinalaté macái wenàiwicanái yàacuésèmi, néese yàacawa asìali íicha. Canáta demonio imàníná asìali írì. ³⁶ Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni, nánáidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús írì. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yáí yéewáidáanáca? ¡Yáí asiali Jesús yàalàaca demonionáí cachàiníri iyú íiwitáise cachàiníri iyúwa, yá ichùllacaalí nía nàanápínáwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! —náimaca nalíwáaca. ³⁷Yá macáita Galilea yàasu cáli néeseyéi nacàlidaca Jesús iináwaná íwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸ Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu iricúise, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe iriculé. Yá Simón iyéeru iculuéchuawa cáiwíri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùníanápiná úa. ³⁹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawica íicáidaca ulí. Jesús yàalàaca mecuní cachàiníri iyú. Yá mecuní ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰ Néese idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiquéeyéi néenánáwa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáwa idènièyéica macáí uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca ícáapiwa nàwali macáita, yá ichùnìlaca nía. ⁴¹ Demonionáí nàacawa nacáí manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íicha. Yá demonionáí náimaca néemíanícawa cachàini:

—¡Piacata yáí Dios Íirica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàanica, nàaliacáináwa íwali Mesíascani, yáí judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴² Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé iricúise, yá yàacawa canáacatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha. ⁴³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nucàlidaca nalí cayábèeri tàacáisi áibanáí iyacàle néenibàa nacáí, yáí tàacáisi íiméerica càinàcaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa, Dioscáiná ibànùaca núa numànicaténá càì —íimaca yáí Jesúsca. ⁴⁴ Càité Jesús yàaca icàlidaca yáí tàacáisica judíonáí yéewáidacàalu iricubàa, iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

5

La pesca milagrosa

¹ Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalisaníná yàasu càina íinatalé, áibaalí íipidenéeri Galilea icalisaníná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemìlaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máini manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ² Néese Jesús íicáca pucháiba barca mawíénita íriwa càina íinatalé. Canáca wenàiwica barca írìcu namusúacáinátéwa barca írìculse níái asianáí íibèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchorrowa. ³ Jesús iwàlùacawa barca iriculé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón íicha wawàsi iwesíanápiná barca àanama íicha. Néese Jesús yáawinacawa barca írìcu, yá yéewáidaca wenàiwica barca írìculse. ⁴ Néese idécanámíté yéewáidaca nía, yá Jesús íimaca Simón írì:

—Piwesía barca depuìwacatalé calisa. Piúcacué piasu chinchorrowa píbbàcaténá cubái —íimaca yáí Jesúsca. ⁵ Néese Simón íimaca Jesús írì:

—Nuíwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedéeri, quéwa píalàacáiná núa, íná nuchùllaca náucaca chinchorro àniwa —íimaca yáí Simónca.

⁶ Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús ímáaná nali, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanácawa yàcawa. ⁷ Iná náucaca nacáapiwa namáidacaténá nàacawéeyéináwa iyéeyéica áiba barca iricu nàacaténá nayúudàaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuniadaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níái barcaca. ⁸ Quéwa Simón Pedro iicácáiná madécaná cubái, yá cáaluca íináidacawa íbáyawaná ìwalísewa, yá íbàlùacawa yùlulú iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíná. Yá íimaca Jesús irí:

—Ìwàwacutá piacawa nuícha, Nuíwacali, cabáyawanácáiná núa! —Íimaca yái Simón Pedroca.

⁹ Càica Simón íimaca Jesús irí cáalucáiná Simón íbáyawaná ìwalísewa, yáalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Cáaluca nacái níái Simón Pedro yáapichéeyéica, naicácáiná madécaná cubái needéeyéica. ¹⁰ Cáaluca nacái Simón imanùbaca náica nabáyawaná ìwalísewa níái ípidenéeyéica Santiago, Juan nacái, níái Zebedeo yéenibeca, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

—Picá cáalu pía nuícha. Pidéca peedáca cubái. Siùcáisede quéwa píwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —Íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Iná natéca nàasu barcawa cáli iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹² Aiba èerité, Jesús iyacaté áiba yàcalé iricu, néese asiali yàanàaca néré cacháunéeri íimami lepra iyú. Iicáca Jesús, yá yúuwàa iriacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewacaténá catùulécanaca Jesús iicácani. Yá isutáca Jesús íicha wawási manuísiwata:

—Nuíwacali, núalíacawa píalímá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —Íimaca yái asialica. ¹³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali. Yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —Íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ¹⁴ Néese Jesús ichùullacani. Íimaca irí:

—Picá picálida áibanái írini nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùùlìericaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí ofrenda iyú nachùnìacaaliwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —Íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Quéwa éwita Jesús ichùullacáanítani càì, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacálidaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata macái wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiacaténá Jesús itàcái, ichùnìacaténá nía nacái. ¹⁶ Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa méetàuculé wenàiwicanái íicha isutácaténá yáawawa Dios íicha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷ Aiba èerité Jesús yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé minanáí nacái iyéeyéicaté Galilea yàasu cáli íinata, Judea yàasu cáli íinata nacái. Aibanái nàanàaca Jerusalén iyacàlená néese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios íiwitáise cacháiníri iyú. ¹⁸ Néese áibanái aslanái nàanàaca néré

itëeyéica máapinéeri asiali irièricawa yàalubái ìnatawa ìiméerica ìnata. Nawàwa natéca asiali capii iriculé, naliadacatenáni Jesús ìpunita, Jesús ichùniacatenáni. ¹⁹ Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máini wenàiwicanái néré. Iná náiriíacawa escalera ìwalibàa capii ìnatale, sàabadéeri, canéeri ipùta chènuniré. Néese nawatàaca capii ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca cáuláiquéeri asiali yàalubái ìnatawa yéenùlusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica iyéeyéica néeni. ²⁰ Jesús yáaliacawa náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnianápináni, yá Jesús ìimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ìcha cayábacaténá píapicha Dios —ìimaca yái Jesúsca.

²¹ Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacái fariseonái nadàbaca náináidacawa. Náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa: “¿Cáná yéewa itàani càì yái asiali Jesúsca? Itàanica iyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáináta asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ìcha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica càì”, càì náimaca náináidacawa nalíwa. ²² Quéwa Jesús yáaliacawa náináidacánacawa. Yá isutáca yéemiàwa nía:

—¿Cánacué plínáidawa càì? ²³ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ìcha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisi báisicaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, plìpina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisi wadécaalí wachùnlacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ²⁴ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùniapíná yái máapinéerica píalíacatenácuéwa Dios idéca ichùullaca núa numàacánápiná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ìcha cháì èeri iricu cayábacaténá náapicha Dios —ìimaca nalí yái Jesúsca. Néeseca Jesús ìimaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núuma piri, pimichàawa, peedá pialubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ìimaca yái Jesúsca.

²⁵ Yáta yái asialica imichàacawa nàacuésemi, yá yeedáca yàalubáíwa irièricatéwa ìnata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casimáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idècunitàacá yèpunícawa. ²⁶ Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Cálaluca nacái náináidacawa, yá náimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imàníirica càmiricáwaca waicá quèechacáwa —náimaca.

Jesús llama a Leví

²⁷ Néesetécáwa Jesús imusúacawa capii iricúise. Yá iicáca asiali ìpidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéenanái judío ìchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno iripíná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedácatalécaté plata wenàiwica ìcha. Néese Jesús ìimaca irí:

—Aqualé, plàwa núapicha yéewacatená nuéwáidacaléca pía —ìimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹ Néese Leví ichùullaca yàasu wenàiwicanáíwa nachanàacatená manùba yàacási icapèe iricu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacatená iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús ìimiétacaná. Leví imáida nacái manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéenanái judío ìchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno iripíná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré.

³⁰ Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo iricu natàanica báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái iwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha, níai cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níai yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? — náimaca. ³¹ Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca abéeri ichùnièripiná nía. ³² Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidyacacawa nùatalé níai cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³ Néese fariseonái nasutáca néemàwa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manáiwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáca nayáacaléwa mamálàacata —náimaca. ³⁴ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Aslái icàsàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icàsàacawa casímáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá iyaca náapicha, yái nàacawéeriná imànírira matrimonio, casímáicáiná nawàwa. ³⁵ Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nüyaca náapicha. Iná càmita namàca náichawa nayáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁶ Jesús icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacaténá nía:

—Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi íicha wachanàidacaténá iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí càì, yásí báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani.

³⁷ Péemiacué áiba comparación: Càmita wàucúa wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi iriculé yácáiná wàlisài uva ituní idábaca isáacawa dàchidàchiwaca inànlicubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí càì, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. ³⁸ Iná iwàwacutá wàucúaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Càita nacái níai nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya pìasu bàaluisàimi tàacáisi iwali, píacué fariseoca. ³⁹ Aiba wawàsi nacái, péemiacué comparación: Idécanámi wenàiwica liraca éwisàimi uva ituní ipuírí, yá càmita iwàwa liraca wàlisài uva ituní càmiríca ipu íimacáiná: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuíríca’, càì íimaca. Càita nacái píacué: Piyacáinacué éwisàimi tàacáisi iwali, iná piyúnáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi íicha. Iná càmitacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néeseté áiba sábadu judiónái nayamáidacatáicawa, Jesús yèepunicawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yéewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiría trigo ituíná nacáapi iricuwa needácatená ícha ími nayáacaténáni, yácáiná judío íwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmanamata iyacaná áibanái ibànacale yéená máapicaalí nía. ² Abénaméeyéi fariseo iicáca Jesús yéewáidacalénái imàíníná, yá fariseonái iicacání iyúwa íibaidacalési. Iná fariseonái íimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué píibaida siùca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —námaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irícuise wàawirimi rey David iwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asianáica. ⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu ímamisíiri caplíma mabáyawanéeri irículé, yái israelitanái isutacatáipiná Dios ícha. Yá David yeedácaté pan namàníiricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmitaté yùuwichàida Davidnái, máapicáiná nía, ínáté catùulécánáca Dios iicáca nía —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Jesús íimaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùullaca núa, núa asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná núasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanúbaca, siùca èeri sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶ Aiba sábadu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu irículé, yá idábaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi yéewápuwáiséeri ituwièricawa ícha. ⁷ Nàyaca nacái néeni abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicácatená asáisi ichùnìacaalípiná asiali, sábadu irícu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná iwali, fariseonáicáiná náimacaté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ⁸ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá Jesús íimaca asiali irí icáapi ituwièricawa ícha:

—Pimichàawa, píbàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali imichàa ibàlùacawa. ⁹ Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Siùcata nusutácué nuémìlawa pía: ¿Càinásica Dios ibatàa wamànica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? ¿Imàacásica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái, báawéerisica? ¿Imàacásica wacáucáidaca wenàiwica, càmicaalí wéetáidasica wenàiwica? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese iicáidaca nalí macáita iyéeyéica itéese. Yá néeseica iwènúacawa asiali irí àniwa, yái báawéerica icáapi. Yá Jesús íimaca irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali imànica iyúwa Jesús íimáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹ Quéwa fariseonái máiní calúaca nía. Nadábaca nasutáca néemìlawa níawáaca càinacaalí náalimáanápínaté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹² Néenialité Jesús yàacawa dúli ínatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios ícha táiyápinama abéeri catá. ¹³ Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéwáidacalénáíwa canánama. Yeedáca nêewíise doce namanúbaca Jesús yéyéica ípidenápiná apóstolnáí. ¹⁴ Níái docéyéica náipidená càí: Simón, yái asialí Jesús yèerica ípidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yái Simón iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái. ¹⁵ Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yái Alfeo íirimica; yá nacái Simón, áibaalí ípidenéeri celote; ¹⁶ Yá nacái Judas, yái Santiago yéénásàirica; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yúuwidenáí náibàacaténáténi, nanúwani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷ Néeseté Jesús íricùacawa dúli ínatáise yéwáidacalénáí yáapichawa. Yá iyamáaca íbàlùacawa néeni manacúlibàa. Idéca nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéwáidacaléca áibanáí, madécaná nacái wenàiwica yàanèyéica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená néeséyéí nacái, Tiro iyacàlená néeséyéí nacái, Sidón iyacàlená néeséyéí nacái, níái yàcalé iyéyéica manuíri úni idùlepi. Níái manúbéyéí wenàiwicaca nàanàacaté néré néemíacaténá Jesús itàacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùnìaca nía. ¹⁸ Aibanáí nacái yúuwichèyéicawa demonio idacùacáiná náíwítáise, Jesús ichùnìaca nía nacái. ¹⁹ Iná macáita wenàiwica nawàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùnìacáiná nía canánama ííwítáise iyúwa, níái cáuláiquéyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰ Néese Jesús íicáidaca yéwáidacalénáí íríwa. Yá íimaca nalí:

“Casímáipínacuéca píwàwa, píacué catúulécanéyéica, pímacacáinácué Dios ícùaca pía siúcáise.

²¹ “Casímáipínacuéca nacái píawa, píacué máapíyéica siùca, Dioscáiná yàapínacué píyáapíná cadénama.

“Casímáipínacuéca nacái píawa, píacué achúméyéica íwàwa siùca, Dioscáiná imàacapínacué casímáica píawa.

²² “Casímáipínacuéca nacái píawa, báawacaalícué wenàiwica íicáca pía, náucacaalícué nacái pía náichawa, nacúsacaalícué pía nacái, natàanicaalícué báawéeri iyú píwali, peebáidacáinácué nutàacái, núa asialí Dios néeséerica.

²³ Casímáicué píwàwa manuíswata, píyanídacuéwa casímáiri iyú namànicaalícué píri càí, yácáiná Dios imàacapínacué píri manuíswéeri cawèníiri píànacaalípinacué chènunírè, bàalutécáiná níái wenàiwica yàawirínámica namànicaté báawéeri nacái profetanáí írí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanáí ílibaidéyéicaté Dios írípiná càide iyúwacué píyáaná”, íimaca yái Jesúsca yéwáidacalénáí íríwa.

²⁴ Néese Jesús íimaca áibanáí wenàiwica írí: “Quéwa, ímáinicué píùwichàapínacawa, píacué càasuýéica! Yácáiná Dios yúuwichàidapínacué píawa, néese càmítacué quirínama casímáí píwàwa píasu cawènírimi ìwaliwa, yái pídènièricuéca siùca.

²⁵ “ÍMáinicué píùwichàapínacawa, píacué iyéyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta píùwichàapínacué máapicái!

“ÍMáinicué píùwichàapínacawa píacué íicáaníyéica siùca. Aiba èeriwa píchàanpínacuéca achúmacáiná píwàwa!

²⁶ “ÍMáinicué píùwichàapínacawa pítàanicáinácué méetàuculéeri tàacáisi ìwali, càmíiri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri mìnánáí càmíyéica íwàwa Dios

natàanicuéca pìwali cayábéeri iyú. Càité nacái pìawirináimicué itàanicaté cayábéeri iyú áibanái cachìwéeyéi iwicùlidéeyéi ìwali itàanliyéicasa Dios inùmalicúise, quéwa nachìwáidacaté wenàiwica meedá!", ímaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

²⁷ Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái írìwa: “Quéwa númacué nacái pìrí piacué yéemièyéica nulí: Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. ²⁸ Pisutácué nalí Dios ícha imànnínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica pìwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios ícha cawinácaalícué icuíséeyéica pía. ²⁹ Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí pícha pìasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisaní nacái. ³⁰ Aiba isutácaalí pícha wawási, pimàaca írini; imelúdacaalí pícha pìasu, picá pisutá yèepùdàánápiná pìríni. ³¹ Pimànicué áibanái írì cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pìrí cayábéeri.

³² “Cáininácaalícué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³³ Càita nacái pimànicaalícué cayábéeri nalí níawamita imànniyéicué pìrí cayábéeri, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁴ Píacaalícué nacái áibanái ichàba pìasuwa níawamita pínáidéeyéicuéca nèepùdàánápiná pìrí cawèniiri àniwa, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise nàaca áibanái báawéeyéi ichàba wawási needácaténá náicha cawèniiri àniwa. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁵ Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa, pimànicué nacái nalí cayábéeri, piacué nacái nachàba pìasuwa, éwita càmicaalí nèepùda pìrícuéni. Yásí Dios imàacapínacué pìrí cawèniiri manuíswata chènuniré, yá nacái Wáaniri Dios yéenibepínacuéca píawa, yái Wáaniri Dios chènuníseérica, imànírira cayábéeri èeri mìnánái írì, éwita càmicáaníta nàaca írì cayábéeri, níái báawéeyéica íiwitáise. ³⁶ Iwàwacutácué catúlúcanáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúlúcanáaná iicáca pía”, ímaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

³⁷ Jesús ímaca yéewáidacalénái írìwa: “Píacué máini picháawàaca áibanái iináwana ìwali mamáalàacata, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Píacué pínáidawa piùwichàidáanápiná áibanái imànniyéica pìrí báawéeri, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Pimàacacué piwàwawa nabáyawaná ícha, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha. ³⁸ Píacué áibanái írì càinácaalí wawási namápuèrica pícha, yásí Dios yàacuéca pìríwa càinácaalí wawási pimápuèrica. Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise ipuníadacaalícué cayába pìasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacái néréni yéewanápiná ipuníadaca saco àta ituínási ituadacatalétawa saco inúma írìcué, càita nacái Dios imànicuéca pìríwa cayábéeri manuíswata. Pimànicaalícué áibanái írì cayábéeri manuíswata, yásí Dios imànicuéca pìríwa cayábéeri àniwa manuíswata. Quéwa pimànicaalícué áibanái írì cayábéeri

achúméri meedá, néese Dios imànicuéca nacái pirí cayábéri achúmána meedá”, íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Jesús yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Matuíri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuíri àyapulicubàa, ipíchaná pucháibanama náuwàcawa utàwi iriculé. Càita nacái càmitacué yéewa matuíyéica píiwitáise, iwàwacutáciná péewáidaca wenàiwica matuíyéi íiwitáise náalíacaténá cainácaalí iyú náalimá náyaca machacàniri iyú. ⁴⁰ Cawinácaalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmitacué yéewa cáalíacáica píicha nía, néese idécanáamicué péewáidaca nía, yásí náalíacawa abéerita yái píalíericuécawa. Iná iwàwacutácué máini cáalíacáica pía yéewacaténá piyúudàaca nía cayába.

⁴¹ “Pía, idènièrica ibáyawaná manuúriwa, picá píináidawa máini cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméri meedá. Péemiàcué comparación: Pibáyawaná manuúri càicanide iyúwa manuúri àicu idéca nacáicaalí yúuwàcawa pituí iriculé. Néese áiba achúmériwanái ibáyawaná càicanide iyúwa achúméri imuluúsi yúuwàacaalíwa ituí iriculé. ⁴² Máinicáiná cabáyawanáca pía manuúsiwata, iná canáca yéewaná báawaca píicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméri meedá. Péemiàcué comparación: Manuúri àicu yúuwàacaalíwa pituí iriculétá, yá càmita pidé píicáca cayába pimusúadacaténá imuluúsi áiba wenàiwica ituí iricúsetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, píimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá píimàacaca píichawani’, picá càì píimaca irí; pucháibaca píiwitáise piyaca. ¡Pidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá píimàacaca píichawa quéechacáwa yái báawéri manuúrica pímaníríca. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íichawa achúméri báawéri imàníríca”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Íimaca nalí: “Canáca cayábéri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa báawéri. Canáca nacái báawéri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa cayábéri. ⁴⁴ Càita wáalíacawa macái àicu ìwali, yáicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, yá báawéericaní. Càmita weedá cayábéri higuera iyacaná tuúri íicha. Càmita nacái weedá cayábéri uva iyacaná áwa yúuba íicha. ⁴⁵ Càita nacái wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali nacái: Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca cayábéri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise cayábéri iyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise báawéri iyaca iwàwalícu. Wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali wéemiàcaalí cainácaalí wawàsi natàaníca ìwali yácáiná nawáwa idéca ipuníacawa iyú, yái cayábéerica, càmicaalí nacái, yá báawéerica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéri píiwitáise píwàwalícuésewa, yéewanápinácué péewáidaca wenàiwicanái báisiiri tàacáisi iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶ Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanácuéca nùwali ‘Wáiwacalí’, càmicaalíacáwa pímanícué càide iyúwa núumáaná pirí. ⁴⁷ Siúcade nucàlidacué pirí comparación píalíacaténáwa cainácaalí wenàiwica iyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacái nutàacái, imàníríca nacái càide iyúwa nuchùullanáni. ⁴⁸ Yái wenàiwica càicanide iyúwa asìali imàníríca caplí. Quéechacáwa íicaca depuíwalé. Yá asiali yàanàaca manuúri íba iyéerica depuíwalé cáli irícu, ibàlúadacaténá icapèewa íinata. Idécanáami imànica icapèewa íba íinata, yá

inanába yéesacawa. Yái yéesacái yàacawa cachàiníri iyú asiali icapèe ìwali. Càmita idé quéwa yéesacái icusúadaca capli, asiali imànicáináté dàalawaca icapèewa. Càide iyúwa capli ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinàcaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadènapiná nacáucawa càmfiri imáalàawa. ⁴⁹ Aiba wenàiwica quéwa yéemlacaalí nutàacái, néese càmita imàni càide iyúwa númáaná írí. Yái wenàiwica càicanide iyúwa wenàiwica imànírica icapèewa cáli íinata, canéeri írí íba ibàlùèripináwa íinata, yái capliica. Inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capli ìwali. Yá caquialéta capli yúuwàacawa, imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capli imáalàanáwa, càita nacái cawinàcaalí wenàiwica càmfiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmfiri imáalàawa”, ímaca yái Jesúsca.

7

Jesús sana al criado de un oficial romano

¹ Idécanámité Jesús icálidaca wenàiwicanái írini, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré. ² Iyaca néré abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná, idènièrica yàasu wenàiwicawa cáininéerica íicáca. Cálúalicaca úwi íiwacaliná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íiwacali íichawa. ³ Néese úwi íiwacaliná yéemlaca Jesús íináwaná ìwali ichùnlaná wenàiwica, yá ibànùaca abénaméeyéi judío íiwacanánái nasutácáténá Jesús íicha wawàsi manuísiwata yàanànapiná ichùnliaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵ Néese judío íiwacanánái nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manuísiwata, náimaca Jesús írí:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi íiwacalináca, cáininácáiná íicáca wía judíoca. Ipáyaidacáináténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

⁶ Néese Jesús yàacawa náapicha, quéwa mawiénicaalíté Jesús iyaca úwi íiwacaliná icapèe írí, yá úwi íiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacaténá Jesús írí: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca píri wawàsi, canácáiná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. ⁷ Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmitaté nùa ncutáca pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía. Pichùullacáita ichùnlanápináwa yái nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnliacawa. ⁸ Nùalíacawa píalimá pichùnliacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulla nacái nù. Nùa nacái nuchùulla nùasu úwináwa. Nuchùullacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàca. Nuchùullacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínapiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Íná yéewa nùallacawa píalimá pichùnliacani nacái pitàacái iyúwa yái nùasu wenàiwicaca”, ímaca yái úwi íiwacalináca.

⁹ Yá cayábaca Jesús íináidacawa yéemlaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá ímaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yáamíse.

—Péemlacué cayába, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísiwata, íbatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri —ímaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese níái wenàiwicaca úwi íiwacaliná ibanuèyecaté nèepùacawa úwi íiwacaliná icapèe néré, yá nàanàca yàasu wenàiwica idéená cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín iyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapicha. ¹² Jesús iyacaalíté mawiénita yàcalé írí, yá íicáca manùba wenàiwica namusúacawa íipunita yàcalé íricuíse. Nawáacutáida nàacawa yéetéerimiwa.

Nàacawa nabàllacaténáni. Yácata abéerita uírca úái yáatúaca inírmi yéetéechúamicawa ícha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé iricúise nacái nàacawéridacaténá úa. ¹³ Yá Wáiwacali iicáca uícháníca, yá catúulécanáca iicáca úa. Yá ímaca ulí:

—Picá pícháani —ímaca ulí yái Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús yàacawa nàatalé, níai itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái iwali, chéecáisi irièriwa ínata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlúacawa. Yá néese Jesús ímaca yéetéerimi iríwa:

—Pía úucullirica, núuma pirí: ¡Pimichàawa! —ímaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yái úucullirica imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca úuculliri yáatúa yàataléwa yèpùadacaténá ulí àniwani. ¹⁶ Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, nàallacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise cachàiníri. Yá nàca Dios irí cayábéeri. Náimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàca wàatalé cachàiníri profeta icàlidéerica Dios itàacái — náimaca Jesús iwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàca yàacawéridacaténá wía —náimaca.

¹⁷ Néese macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata, nía nacái iyéeyéica áiba yàcalé iricu mawiéníyéica néemiaca Jesús iináwaná iwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸ Juan el Bautista iyacaté mamáalàacata presoíyíe ibànalícu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca irí macáita yái Jesús imànírica. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹ Juan ibànúaca nía Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemiawa Jesús asásí báisicalí Dios néeséericaní, yái wenàiwica Dios ibànueripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicacalí yáni, yá iwàwacutá nacúaca áiba yàanàca. ²⁰ Níai Juan ibànueyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànúaca wía wasutácaténá wéemiawa pía, asásí Dios néeséericalí pía, yái iwàwacutéericaté yàanàapínaca, quéwa càmicacalí píani, ¿iwàwacutásica wacúaca áiba yàanàca? —náimaca.

²¹ Idécanáamité Jesús yéemiaca natàacái, yáta èerica Jesús ichùnìlaca madécaná cáuláiquéeyéi nàuwichàacái íchawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénái iyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica ícha. Imàaca nacái manùbéeyéi matuíyéi iicáidaca nacái. ²² Néese Jesús ímaca nalí níai Juan ibànueyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéénacuéca piicáca, péemiaca nacái. Picàlidacué iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipínáníca, cachàunéeyéimi ímami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái ícha, màuwíyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi ícha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemiaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Picàlidacué Juan iríni yáallacaténáwa idéca nùanàca, núa Dios néeséerica. ²³ ¡Casíimáica cawínacalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —ímaca yái Jesúsca.

²⁴ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèpùacawa Jesús ícha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná iwali. Jesús ímaca: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica iyéericaté manacúali yùucubàa càinàwàiri, yáara Juanca. Càmirítaté machawàca íiwitáise yái aslali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵ ¿Càinásicué piicá néré bàaluité?

Càmíiritaté aslali cawèníri ibàle yáí piiquéricatécué. Píaliacuéwa cawinácaalí cawèníyéica ibàle, iyéyéica nacáí càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri caplí irícu càide iyúwa reynáí iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶ Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càinàwàiri piicátaténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuse. Báisíta profetacani, yáí Juanca, quéwa máiníri cachànica áibanáí profeta ícha canánama. ²⁷ Yáí Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté iwali tàacáisi Dios inùmaliçuse. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté Iiri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùullapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnlanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natáidaca pía cayába píànàacaalíwa nàatalé’, íimacaté yáí Diosca. ²⁸ Péemiacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan ícha nèewíse macáí wenàiwica imusuéyéicawa inanáí ícha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacáí siúcáise, yéewanápiná Dios icúaca nía, máiní cachàinipíná nía Juan ícha, éwita càmicáaníta máiní cachànica nía Dios iyacàle irícu Dios icúacataléca macáita chènuniré.

²⁹ “Manùbéeyéi wenàiwica yéemièyéicaté Juan itàacáí, abénaméeyéi nacáí yeedéeyéica plata nëenánáí judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íchawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càité nàasáidaca náaliacawa Dios icúaca wenàiwica machacàníri iyú. ³⁰ Quéwa fariseonáí, nía nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yáí cayábéerica Dios iwàwéericaté ímànica nalí.

³¹ “Nucàlidacué píri càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéyéica siúca. ³² Péemiacué comparacón: Càicuéca píade iyúwa sùmanáí yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa, ‘Wadéca wapùliacuéca píri íwa, quéwa càmitacué pílabàa; néese wadéca wacántàaca píricué canción càide iyúwa nacántàana yéetéeyéimiwa iwali, quéwa càmitacué pícháaní’, càí náimaca. ³³ Càita nacáí pímanicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacacaté íchawa iyáacaléwa isutácaténá Dios ícha manuíswata, càmita nacáí líra uva ituní. Quéwa píimacuéca Juan iwali demoniosa iyaca iwàwalicu. ³⁴ Siúca nudéca nùanàaca, núa aslali Dios nééséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuira nacáí uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnírírica núa, càanárisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicasa nacáí nucámaca, nùacawéeríidaanása nacáí cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacáí yeedéeyéica plata nëenánáí judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinacué píwàwa peebáidaca nutàacáí. ³⁵ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacáí nacáí, nàasáidaca Dios imàacaca cáaliacáica nía báisíri iyú”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶ Abéeri fariseo ípidenéeri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápiná iyáacaléwa yáapícha, íná Jesús yàacawa fariseo icapèe irículé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa. ³⁷ Néese inanáí ùanàaca néré, iyéechúa yàcalé irícu, íiméechúacaté nacáí asianáí yáapícha plata íwalínápiná. Uémiacaté Jesús ínánáwáná iwali iwàlúnáwa fariseo icapèe irículé iyáacaténá iyáacaléwa. Íná ùanàaca néré utéca catúa ucápi irícuwa, abéechúa catúa cawèníchúa alabastro icatúalená, ípuniéchúawa perfume pumèníri isàni iyú. ³⁸ Uícháanica úacawa ubáyawaná iwaliwa, yá úacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawíénita

yàabàli irí. Néese udàbaca uíbaca Jesús yàabàli utuíyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío íiwitáise nàanaté náiwacali icàaluínáwa. Néese ùcùaca perfume pumènírica isàni yàabàli íwali. ³⁹ Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, iicáiná inanái imánírica Jesús irí, íná fariseo íimaca íináidacawa iríwa iwàwallísewa: “Báisícaalí profetasíwa yái asialítá, yá yáallacawa càinácaalí úiwitáisetá úái imàaquechúaca icáapiwa íwali, úái imáníhúaca ibáyawanáwa”, íimaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáallacawa Simón íináidáanáwa iwàwallísewa. ⁴⁰ Iná Jesús íimaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nucàlidaca pírí wawàsi —íimaca yái Jesúsca. Néese fariseo íimaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —íimaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴² Néese Jesús íimaca fariseo irí:

—Péemia comparación. Iyacaté asiali yèerica plata áibanái ichàba maléená èeripiná. Néesetécáwa iwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba aslanái imawènièyéica íicha plata. Abéeri imawèniaca íicha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca íicha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúlécanáca iicáca núa, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále íicha, yéewacaténá càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón, ¿cawiná náicha cáininéeripiná yáwanái iicáca asiali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asiali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asiali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicàceni, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴ Néese Jesús iwènùacawa, íicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Píicásica úái inanáica? Nudéca nùanàca pialalé picapèe irículé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuidacani uíwita ibáiná iyúwa. ⁴⁵ Càmita písùsua nunàni íwali pitàidacaténá cayaba núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capli irículé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacaténá nucàaluíná, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁴⁶ Càmita piùcua mawèníri olivo iséená nuíwita íwali píasáidacaténá casíimáica piicáca núa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùcùaca cawèníri perfume pumèníri isàni nùabàli íwali. ⁴⁷ Iná nùuma pírí nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná íicha, yái ubáyawanáca manuíríca, máinicáiná cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúnáidéerica càmita máini cabáyawanáca càmita máini cáinináca piicáca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná íicha cayábacaténá píapícha Dios —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Càmíríta Dios yái, íná canéerica iwèni meedá imàacáanácasa iwàwawa ubáyawaná íicha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰ Quéwa Jesús íimaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha, peebáidacáiná nulí. Píawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

¹ Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèpunícawa yàcalé manùbèeri iriculé, manuíri yàcalé, pùbèeri nacái. Yá icàlidaca nalí Dios itàacái cayábèeri náaliacaténátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yàapicha. ² Abénaméeyéi inanái nàacawa náapicha nacái, Jesús yúuquéeyéica íicha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená ípidenéchúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio. ³ Uacawa náapicha nacái Cuza yàacawéetúa ípidenéchúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùulàca rey Herodes yàasu wenàiwica íbaidéeyéica Herodes icapèericu; áiba inanái ípidenéchúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbèeyéi inanái nàacawa náapicha nayúudàcatená nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴ Néeseté manùbèeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácatená Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàca Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: ⁵ “Péemiacué comparación: Abéeri asiali íbàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànaaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapullcubàa, néese áibanái wenàiwica nabawàidaca ituínási. Néese màsibèenái yàanàca néré, yá nayáaca íimi. ⁶ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèwiré. Néese ituínási íbacácaalíwa, yá yéetácawa chulcáiná cáli. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèwiré. Yá idàwinàacawa tuíri yàapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèwibàa, càmita íbatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábèeri cáli íinata. Idàwinàacanámiwa, yá idèniaca íyacanàwa manùba. Madécaná yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús íimaca nalí cachàiníri iyú: “¡Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái!” íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹ Néese Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani càinácaalí íimáaná yái comparaciónca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píaliacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáaliacawa. Nucàlida quéwa áibanái írini comparación iyú, yéewanápiná càmita náalimá náalía néemiacani càinácaalí íimáaná. Ewita naicácaníta yái numànírica, càicáaníta càmita náalía íwali càinácaalí íimáaná. Ewita néemiacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemiaca càinácaalí íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹² Jesús íimaca nalí: “Yácata íimáanáca yái comparaciónca. Yái ituínásica íimáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapullcubàa íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemiacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàca imàacaca naimáchaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹³ Yái ituínásica yúuwèericawa íba yèwiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási íbacácaalíwa, yá idàwinàacawa maléená èeri, néese yéetácawa canácáiná ipíchu cayába cáalèeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemiéyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái maléená

èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàcawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namànlínápiná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái íicha, yá nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. ¹⁴ Yái ituínásica yúuwèericawa tuíri yèewiré, yácata íimáanáca càicanide iyúwa wenáiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái iwali, quéwa càmita máini namáni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bànacalé idàwinàcawa cayába dàalacáiná tuíri ìyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenáiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu ìwaliwa, yái èeri iricuírca. Náináidacawa nacái plata iwali meedá càasucatená nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawási isímáidèeripináca níawa cháí èeri iricu. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenáiwica. Neebáca Dios itàacái báawata, càimírta quéwa nawàwalcúsewa, íná càmita máini namáni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵ Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayábèeri cáli íinata íimáanáca càicanide iyúwa wenáiwica cayábèeri íiwitáise néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàì íimèeri iyú náiwitáise cayábèeri yáapichawa machìwèeri nacái. Néese namànica cayábèeri manúsíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata cayábèeri ìyacanáwa manùba”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watùcunla lámpara wabàacatenáni yáalusi iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica íinata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacatená icànaca wenáiwica iwali iwàluèyécawa capli iriculé. ¹⁷ Yái lámpara íimáanáca càicanide iyúwacué piyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenáiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanèeri píaliéricuécawa iwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenáiwica iwali, naicácatená cayába. Dios iwàwaca náalíacawa iwali macáita yái tàacáisi càimírícawaca náalíawa iwali.

¹⁸ “Íná péemiacué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába iwali yái péemiéricuéca nucalidaca píri. Píináidacaalícuéwa cayábèeri iyú nutàacái iwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái iwali, yásí píimáichacuéca nacái àta càinácaalí wawási piyúunáidèericuéca píalíacawa iwali”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹ Néeseté Jesús yátúta yàanáca yàatalé, Jesús yéénánái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàlucawa capli iriculé manùbacáiná wenáiwica néré. ²⁰ Aiba wenáiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá íimaca Jesús iri:

—Píatúaca úara ibàlùawa bàacháwáise péenánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —íimaca. ²¹ Quéwa Jesús íimaca:

—Cawinácaalí wenáiwica yéemièyécica Dios itàacái, imàniyécica nacái càide iyúwa Dios íimáaná, nuicáca nía càide iyúwa nùatúanáwa, nuénánái nacáwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²² Aiba èerité Jesús iwàlucawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá íimaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha —íimaca. Íná nàacawa. ²³ Idècunitàcá nachàbacawa calisa iwaliabàa, yá Jesús íimáca íichawa. Yáta

manuíri cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuniàdaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàcawa. ²⁴ Iná nacawàidaca Jesús, yá nàimaca irí:

—¡Wáiwacali! ¡Wasawíaca wàcawa! —nàimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùullaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁵ Néeseçáwa Jesús íimaca yéewàidacalénái iríwa:

—¿Cánacué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca. Quéwa cáaluca nía, nàináidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Cawínásica yái asialica, ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —nàimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶ Atata nàanàcaté abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, iyéerica abéemàise Galilea yàasu cáli íicha. ²⁷ Jesús iricùacawa barca iricúise cáli ínatalé, yá asiali imusúacawa yàcalé íicha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí yèepunícawa mabàleta yái asialica. Càmita iya capíiricu. Néese iyaca yéetánimi icàliculéená yèewibàa. ²⁸ Néese asiali íicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíancawa asiali isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènuníseeri iirica! Nusutáca píicha wawàsi, picá piùwichàida núa —íimaca.

²⁹ Isutáca Jesús íicha còi, yácáiná Jesús ichùullaca iyaca demonio yàanápináwa asiali íicha. Demonio idacùacaté asiali íiwitáise manùba yàawiría. Yá éwita áibanái idacùacáaníta asiali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, cáicáaníta imàdáidacaté íichawani yái cadenaca. Yá demonio iplàdáidaca asiali manacúali yùuculépiná càinawàiri canácatalé wenàiwica. ³⁰ Néese, Jesús isutáca yéemiawa demonio:

—¿Càiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Néese demonio íimaca:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” — íimaca yái demonioca. Càité íimaca madécanácáiná demonio nawàlùacatéwa iwàwaliculé, yái asialica. ³¹ Néese, demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata ipíchaná ichùullaca nàacawa depuúwéeri utàwi iriculé nàuwichàacatalépináca. ³² Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa dúli iwali. Iná demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi imàcáanápiná nawàlùacawa marranonái idèericulé. Yá Jesús imàacaca nàcawa. ³³ Iná demonionái yàacawa asiali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Néese macáita marranonái napiacawa iyúwa máiwitáiseeyéi demonio íiwitáise iyú, nacaláacawa quiratàli íinatáise calísa yáaculé. Yá macáita nàisicúmacawa, níái píráca càmíyéica Dios imàaca judiónái idèniaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

³⁴ Néese níái icuèyèicaté marranonáimi naicácaalíte marranonái yéetánáwa, yá napiacawa, nacalídaca nalíni yàcalé iricu, nalí nacái áibanái wenàiwica iyéyéica yàcalé itéese. ³⁵ Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé íicha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asiali demonio yèericatéwa íicha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnánaca. ³⁶ Néese níái icuèyèicaté marranonáimi íiquèyèicaté macáitani, nacalídaca yàcalé mìnánái irí Jesús ichùnàcaté asiali demonionái iyéericaté iwàwalicu. ³⁷ Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeseeyéi nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísiwata yèepunápináwa náicha, máincáiná

cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸ Yái asiali demonio yèericatéwa ícha isutáca Jesús ícha wawási manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùuliacani iyamáanápínáwa. Yá Jesús íimaca irí:

³⁹ —Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imánírica pirí —íimaca yái Jesúsca. Néese, yái asiali yàaca icàlidaca macáita iyacàle mìnánái iríwani, Jesús imáníináté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

⁴⁰ Néese Jesús idécánáamité ichèbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha barca iricu, yá madécáná wenàiwica itàidacani casíimáiri iyú, nacùacáináté Jesús yàanàaca néré. ⁴¹ Néese áiba asiali yàanàaca Jesús yàatalé, ípidenéeri Jairo. Judíonái yéewáidacàalu íiwacalicaní, yái Jairoca. Yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíníná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. Yá isutáca Jesús ícha wawási manuísíwata yàanápínáwa icapèe néré.

⁴² Jairo idèniacáiná abéechúata íduwa, idènièchúa doce camuí, iculuéchúawa, iwàwéechúa yéetácawa Jairo ícha. Yá Jesús yàacawa Jaironái yáapicha madécáná wenàiwica yéewi. Máinicáiná manúbaca wenàiwica, iná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ⁴³ Abéechúa inanái ùacawa manúbéeyéi wenàiwica yéewi. Cáláicaca úa doce camuí, úíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita ùasu platawa upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa. ⁴⁴ Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíse mawíénita irí. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. Yáta úíraná iyamáacawa uícha. ⁴⁵ Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawíná idunùa nùwali? —íimaca nalí. Yá macáita náimaca càmítasa nadunùa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yéeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái píwalíseta. ¿Cáná pisutáca péemíawa cài? —íimaca yái Pedroca.

⁴⁶ Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunùa nùwali. Núlíacawa nuchùnìaná wenàiwica núwítáise iyúwa cawínácaalí idunùerica nùwali —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁷ Néese úái inanáica uémìacani, yá úalíacawa càmíta udé ubàacawa uínáwanáwa Jesús ícha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíníná. Yá ucàlidacani nàacuésemi macái níái iyéeyéica néeni cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacái uchùnìanáwa udécanaçáita udunùaca ibàle ìwali. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía inanáica, pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali. Piawa matùibanáita —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Idècunitàacáwa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Yá asiali íimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá písaíwica quirínama irí wawási, yái yéewáidéerica wenàiwica —íimaca. ⁵⁰ Quéwa, Jesús yéemìacani, yá íimaca Jairo irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca píidu àniwa —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, úanirimi nacái, úatúami nacái, úái sùmàu yéetéechúamicawa. ⁵² Nàyaca capíi iricu madécáná wenàiwica ícháaníyéica

báawanama yéetéechúamiwa íiwitáise, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Quéwa Jesús yáallacawa icáucàidáanápínaté úa, íná Jesús íimaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué pícháaníca. Uái mànacàuca, càimíchúata yéetáwa. Uimácáita ùyaca —íimaca yái Jesúsca. ⁵³ Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisícata uetátacéwa. ⁵⁴ Néese Jesús íibàaca ucáapi iwali úái yéetéechúamicawa. Yá íimaca ulí:

—¡Pia, mànacàuca, pimichàawa! —íimaca ulí. ⁵⁵ Yáta uwàwa cáuri yèepùacawa uiná iriculé àniwa. Yáta upisiaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùullaca nàaca uyáapíná. ⁵⁶ Néese usèenái náináidacawa naicáidaca ulí manuísíwata naicáciná cáuca úa, quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Jesústa quéwa yàalàaca nía írícháná nacàlidaca áibanái írí icáucàidacaté úa.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níai doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imáaca nalí ichàiniwa náucacatená macái demonio íiwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacatená nacái náicha macái uláicái. ² Jesús ibànúaca nía nacàlidacatená wenàiwicanái írí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùnìacatená nacái cáuláiquéeyéi. ³ Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—Picácué peedá píriwa wálisái àicu, sacó nacái, yàacási nacái, iwèni nacái. Picácué píté pucháiba bàlesi. ⁴ Píacuéwa yàcalé iriculé, néese càirínácaalícué capí piwàlùawa iriculé, píimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé írícúse. ⁵ Aibalé càmicaalícué nabatàa piwàlùacawa yàcalé iriculé, néese píacuéwa íicha. Pichùplacué cáli ichùmalé piabàli íichawa naicápiná càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, píásáidacatenácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese nàacawa Jesús íicha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica íiméerica Jesús iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacási íicha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷ Néeseté rey Herodes yéemíaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús íináwaná iwali, macáita nacái Jesús imàníríca. Íná càmita Herodes yáalíawa íináidèeripínáwa, máini cáulenáca íichani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús iwali Juan el Bautistamicaní, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa. ⁸ Aibanái nacái náimaca Jesús iwali profeta Elíascani, yèepuèricasa yàanàaca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús iwali bàaluisàimi profetanáimi yéénacani, imichèericasawa yéetácáisi íicha. ⁹ Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùllacaté nùasu úwináíwa nawichùanápíná Juan íicha íiwita yéetácatenátéwa. ¿Cawínásica yáara asialica nuémièrica nacàlidaca iwali madécáná? —íimaca yái Herodesca. Ínaté Herodes iwàwa íicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰ Néeseté apóstolnái nèepùacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús írí iwali yái namànírícaté. Néese Jesús itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica íicha, Betsaida iyacaléná néré. ¹¹ Quéwa madécáná wenàiwica yáallacawa Jesús yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Ichùnìaca nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹² Néese táicaca yàacawa, íná yéwáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulla wenàiwicanái nèepùanápínáwa nactutácáténá naimácátáipíná, nayáacátáipíná nacái yàcalé irículé, bànacalé iyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácátái wenàiwicanái iyáapíná —náimaca.

¹³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Piatacué yàa nayáapíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèña cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imídecaná nacái. ¡Càmita wáalimá wàaca wawèniaca nayáapíná, níái madécanéeyéi wenàiwicaca! —náimaca. ¹⁴ Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca aslanái. Càmita naputàa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùullacué náawinacawa cincuantanama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese nachùullaca càí nía, yá macáita náawinacawa. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi irículéwa, pucháiba cubái imídecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayáberí yàacási iwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacáténá nawacùaca yàacási wenàiwicanái irí. ¹⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíri yàacási yéenáimi imàaquéricawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹⁸ Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha méetàuculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapícha. Yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cáiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca piwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèpuéricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté iwali ibànùanápínaté àniwani. Aibanái íimaca nacái piwali bàaluisàimi profetanái yéenácasa pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaníyíecaté Dios inùmaliçuse —náimaca. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápíná Dios icàlidéericaté iináwaná iwali wàawirináimi israelitanái irí, ibànùanápínaté walí wacuèrinápíná —íimaca yái Pedroca. ²¹ Quéwa Jesús yàalàca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascaná.

Jesús anuncia su muerte

²² Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asíali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náucapíná náichawa núa iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapíná núawa, quéwa máisiba èeri irícu nucáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenácué iwàwa yàacawa núpícha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéwa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz iwali

peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullaná pía. ²⁴ Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúcaalí nía, nadèniapiná nacáuca càmíiri imáalàawa. ²⁵ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáuca càmíiri imáalàawa càmíicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. ²⁶ Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábèeri nùwali áibanái irí, nutàacái ìwali nacái, càmita nùmapiná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asialí Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èriwa cachàiníri iyú nacamalá iricu, yái Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucùacaténá macáita èri mìnaná. ²⁷ Péemiacué cayába, abénaméeyéi péenacué iyéeyéica cháí siuca èri, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalí iyú Dios icùca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸ Néeseté abéeri semana natàanicadénáami càì, yáté Jesús yàacawa dúli ínatálé isutácaténá yáawawa Dios ícha. Máisiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. ²⁹ Idècunitàacá Jesús isutáca Dios ícha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicàcanáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icànéeri mèlumèluwaca. ³⁰ Yá pucháiba asianái namáacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlúa natàanica Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái. ³¹ Níái pucháiba asianáca cacamalánáca nía chènuníiséeri camalási iyú. Natàanica nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yùuwichàanápínátéwa, yéetáanápínaté nacáíwa Jerusalén iyacàlená néeni. ³² Ewita cadapùlecáanita Pedro, nía nacái yàacawéeyéináca, càmítàacá máiní naimásíwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuníiséerica. Naicá nacái níái pucháiba asianáca ibàluèyéicawa yáapicha. ³³ Néese idècanámité nàacawa Jesús ícha níái pucháiba asianáca, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacalí, ¡cayábèeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcata wamànica máisiba caplí yána wawàwalínápinácué pía, abéeri píasupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita íináidawa cayába ipíchawáise itàanica.

³⁴ Yá idècunitàacá Pedro itàanica, yáta acalèe yàanàca nàatalé. Yá acalèe ibàlúca nía. Cáaluca nía manušíwata acalèe yèewi, níái Pedronáca. ³⁵ Néese néemlaca Dios itàacái acalèe yèewíse, yá íimaca nalí: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶ Idècanáami néemlaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèricawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáca. Néenialíté càmíiyéi icàlida áibanái iríni, yái naiquéericaté.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷ Néeseté mapísáináami àniwa idècanáami nalicúcawaca dúli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacaténá Jesús. ³⁸ Yá áiba asialí iyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Pía, yéwáidéerica wía, pimàni nulí cayábèeri, pía píicá nuíri, yácáináta abéerita nuírnicani. ³⁹ Demonio idacùca nuíri íiwitáise, yàaca irí tèwacáimi, yá imàaca yéemánicawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmalicuíse. Imàaca

nacái nuìri inuádáidaca yáawawa cachàinìiri iyú, càmlìri iwàwa iwasàaca nuìri.
⁴⁰ Nudéca nusutáca péewáidacalénái ícha wawàsi náucáanápíná demonio nuìri ícha, quéwa càmita náalimá nachùnìiacani —ímaca. ⁴¹ Yá Jesús ímaca:

—¡Píacué càmlíyéica yeebáida Dios ìwali, báawéyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca píri quiríta? —ímaca yái Jesúsca. Yá Jesús ímaca asiali irí:

—Planáida cháni, yái píirica —ímaca yái Jesúsca. ⁴² Yái ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculliri cáli ífinalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàinìiri iyú, ichùullaca demonio yàacawa ùuculliri ícha. Càita Jesús ichùnìaca yái ùucullirica, yèepùadacani yániri írìwa nacái.

⁴³ Yá macáita iyéyéica néeni nánáidacawa manuíswata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuíri.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita iyéyéica néré nánáidacawa manuíswata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanica nàyaca náapichawáaca ìwali yái Jesús imànìirica, quéwa Jesús itàanicaté yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta wenàiwicanái ícha. Ímaca nalí:

⁴⁴ —Péemìacué cayábani, picácué píimáichani: Abénaméyéi wenàiwica pre-sopináca namànica núawa namàacacatená áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica —ímaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Càmita quéwa náalía néemìaca càinacaalí ímáaná yái tàacásica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemìaca càinacaalí ímáaná. Yá cáaluca nasutáca Jesús ícha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinacaalí ímáaná.

¿Quién es el más importante?

⁴⁶ Néenialíté Jesús yéewáidacalénái nadàbaca natàanica náapichawáaca ùuléri wawàsi iyú, chánacaalí néená mánìiri cachàini áibanái ícha canánama.

⁴⁷ Quéwa Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita írìwa. ⁴⁸ Yá Jesús ímaca nalí:

—Pimànicaalí cayábèeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànìirica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábèeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábèeri, néese pimànica nacái irí cayábèeri yái Diosca ibànuèrica núa. Yái péená píiquéericuéca càiride iyúwa càmlìri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios ìiquéerica càiride iyúwa mánìiri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimànìiricuéca sùmài irí càmlìri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —ímaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

⁴⁹ Néese Juan ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asiali yúuquéri demonio wenàiwica ícha píipidená ìwali ímacáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, iná wadéca wàalàacani cachàinìiri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica ícha —ímaca yái Juanca. ⁵⁰ Néese Jesús ímaca nalí:

—Picácué pichùulla càmlínápíná imàni cayábèeri, macáicáiná càmlíyéica yúuwide imànica wía, nayúudàca wía —ímaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹ Mawiénicaté Jesús yéenáiwana yàanàaca imichàcatáipínátéwa chènuniré, inaté Jesús ínáidacawa iwàwalicúsewa yàanápináwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵² Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi aslanái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé iriculé Samaria yàasu cáli ínata nactutácaténá irí naimácatáipíná. ⁵³ Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judíonái íná níai samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle iriculé náaliacáináwa Jesús yàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵⁴ Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemlacani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wachùuliaca quichái yúuwàanápináwa chènuníse nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápináwa chènuníse imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? — náimaca. ⁵⁵ Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmítacué pínáidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵⁶ Càmita nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asiali Dios néeseérica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé iriculé.

Los que querían seguir a Jesús

⁵⁷ Idécunitàacá nèepunicawa àyapulicubàa, áiba asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alenácaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca. ⁵⁸ Jesús íimaca irí:

—Pínáidawa cayàba quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenáciná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemia comparación: Yálidunái idèniaca ibànawa, cùipiranái nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asiali Dios néeseérica, càmita nudèniaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁹ Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núniri yéetacatalépinátawa, néese idécanaámi nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ⁶⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàliaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuibanáita Dios íicha. Píata quéwa, pía picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁶¹ Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulí cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapèe néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái írta. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca irí. ⁶² Néese Jesús íimaca irí:

—Péemia comparación: Aibacaalí idàbaca íibaidaca ibànacale yàalunápináwa, néese ínáidacaalíwa imànínápiná áiba wawàsi, yá iwènùacawa íibaidacalé íichawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íibaida machacàníri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuyéicawa nuícha idécanaámi nadàbaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

1 Néseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáíwa áibanáí setenta y dos nanùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macáí yàcalé iriculé, wenàiwicanáí iyacatáí nacáí, níáí yàcaléca iwàwacutácataléca Jesús ipáchiaca.

2 Yá íimaca yéewáidacalénáí iríwa: “Báísíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacáí. Péemiácú comparación. Càica níade iyúwa bànacalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipíná nabànacale iyacanáwa, quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipíná nalí nutàacáí. Iná pisutácué Dios íicha, yáí càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùanápíná yàasu wenàiwicawa íibaidéeyéipíná irí, nacàlidacaténá nalí nuináwaná iwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacáí, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipíná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni. 3 Píacuéwa. Péemiácú cayába áiba comparación: Nubànùacué pía èeri mìnánáí yéewiré cuwèsi lobo nacáiyéí ííwítáise, báawéyéica íicáca Dios. Càicuéca piade nèewi iyúwa ovejanáí yéenibe, càmiyéica yáalimá ipéliaca caluényéí cuwèsi lobo íipunita iwàwéyéica iyáaca oveja yéenibe. 4 Píacúcué pité saco, moneda yàalu nacáí, áiba píasu costizapíná nacáíwa. Píacàatétacuéwa, píacúcué piyamáa píbalùacawa déecuírí iyú àyapulicubàa pitàanícáténá áibanáí yáapícha. 5 Píwàlùacuéwa nacapèe iriculé, yá pitàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘¡Nusutáca Dios íicha imàníínápínácué píri cayábèeri, píacué iyéyéica capíi irícu!’ càicué pitàidaca níawa. 6 Cayábacaalí náíwítáise níáí capíi irícuíyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábèeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náíwítáise, néese Dios càmita imànipíná nalí cayábèeri. 7 Píimácué nacapèe irícu. Píyáacué nacáí píyáacaléwa náapícha àta càirínácaalí yàacàsi nadènièrica nawacàcaténácué píasu, yécáiná cawínácaalí wenàiwica íibaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca iríwa íibaidacalé iwèniwa. Píacúcué píchàbawa áibanáí icapèe iriculé, pícutácaténácué cayábèeri yáwanáí yàacàsi, píyacatáipíná nacáí. 8 Píacuéwa áiba yàcalé iriculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá píyáacué píyáacaléwa náapícha àta càirínácaalícué yàacàsi nèerica píyáapíná. 9 Píchùnìacué nacáí càuláiquéeyéí wenàiwica iyéyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica iyéyéica mawíénita píricué’, càicué píimaca nalíwa. 10 Quéwa, píanaacaalícué áiba yàcalé iriculé, néese càmita nawàwa néemiaca pitàacáí, pímusúacuéwa capíi irícuíse calle iriculé. 11 Yá píimacué nalí: ‘¡Càmita wawàwa wàyaca píapíchué, ipíchaná Dios yàasu yúuwichàacáisi yàanàca wàwali nacáí! ¡Iná wàacuécawa píícha, wachùpiaca cáli ichùmalé wàabàli íichawa, yáí piyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáíwítáise yáaná, wía judíoca, wàasáidacaténácué píri Dios yúuwichàidàanápínácué píawal! Quéwa péemiácú cayába quíríta, Dios icùaca wenàiwica iyéyéica mawíénita píricué’, càicué píimaca nalíwa. 12 Númacué píri, èeri imàlàacaalípínáwa, Dios yúuwichàidapíná báawéyéí wenàiwica, yásí yúuwichàidapíná níawa càmiyéicué yeedáca yàataléwa pía máíní yáwanáí Sodoma iyacàlená mìnánáími íícha”, íimaca yáí Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

13 Jesús íimaca: “¡Máinicué píuwichàapínácawa, píacué israelítaca iyéyéica Corazín iyacàlená irícu, Betsaida iyacàlená irícu nacáí! Ewítacué píicácaníta numànica pèewibàa madécaná yáí càmiríca wenàiwica idé imànica, càicàanítacué càmita píwènùada pííwítáisewa píbáyawaná íichacuéwa. Píyúnáidacuéca máíníyéica cayábaca pía náicha níara càmiyéica israelítami

iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nêewibàa càide iyúwa numàniná pèewibàa. Quéwa naicáaalítè càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caqualéta Dios irípinátá, càmicáinaté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica nabàleslamiwa báawéeri iicácanáwatá, náawinaca nacáíwa catáli yèewirétá náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ¹⁴ Quéwa áiba èeriwa Dios yúuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yási piùwichàapínacuéwa máini cachàiniwanái náicha níara càmiyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ¹⁵ Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnanaíca, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡càmiirita! ¡Néese Dios yúucapínacué píawa irìculé yáara utáwi máiníri depuúwaca, máinicatalé depuúwaca náicha canánama!” càì yàalàaca nía cachàiníri iyú yái Jesúsca, càmicáinaté neebáida itàacái.

¹⁶ Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácaalí yeebéeyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, ímaca yái Jesúsca. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesús ináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷ Néeseté idécanaami nacàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nêepùacawa Jesús yàatalé, casíimáica nawàwa manuúsiwata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuúsiwata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái ícha, wachuullacáinaté demonio píipidená ìwali nàanápínáwa wenàiwica ícha! —náimaca. ¹⁸ Jesús ímaca nalí:

—Núalíacatéwa pimawènladáanápínacué Satanás, piúcacaténacué yàasu demonionái wenàiwica ícha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáinaté Satanás chènuníise. ¹⁹ Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínacué piipínaca àapi ínatabàa, chália ínatabàa nacái, canátacué pícháuná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía pimawènladáanápíná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú. ²⁰ Quéwa, picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanáca piúcaca demonio wenàiwica ícha. Néese, piyaníadacuéwa Dios itànàcáinaté píipidená yàasu cuyàluta irìcuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

²¹ Yáté Espíritu Santo imàacaca casíimáica Jesús iwàwa manuúsiwata. Jesús ímaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, núaca píri cayábèeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, cháì èeri irìcuíyéica nacái. Núaca píri cayábèeri pimàaacáiná nalí piíwítáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa pùubéeyéi sumanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái iyúunáidéeyéi cáalíacáica, càmita náalimá náalíacawa piíwítáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pídéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yái Jesúsca.

²² Néese Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàcaca núalácawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisiiri iyú núwali, yái Írica. Abéerita núa, yái Írica, yáaliéri báisiiri iyú Núaniri iwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri iwali, càide iyúwa nuwàwáan, yái Írica”, ímaca yái Jesúsca.

²³ Néesezáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénái iríwani, méetàucuta áibanái ícha. Jesús ímaca nali: “Dios idéca imànucúca píri cayábéeri manuísíwata, imàcacáinacué piicáca yái numànírica. ²⁴ Péemíacué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuerinánái nawàwacaté naicáca yái piiquéericúca, quéwa càmitaté naicáni. Nawàwacaté néemíaca yái péemiéricúca, quéwa càmitaté néemiani”, ímaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

²⁵ Néese iyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo írìcu. Yá yàcawa Jesús yàatalé itàanicaténá yáapicha, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, çcàinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ²⁶ Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca piléca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Picàlidaca nullí cànínacalí ímaca yáara —ímaca yái Jesúsca. ²⁷ Yái yéewáidéerica wenàiwica templo írìcu ímaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, càì ímaca: “Iwàwacutá cáinináca piicáca Picuériná Dios macái piwàwallicúsewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa, macáita píiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutá nacái cáinináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, ímaca yái tàacáisi Moisés itànèericaté —ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸ Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná, yá pidèñapiná picáucawa càmliri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo írìcu iwàwacaté cayábaca áibanái iicácani, níái áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Néeni, cawináica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicasa cáinináca nuicáca? —ímaca.

³⁰ Iná Jesús icàlidaca iríni comparación iyú. Jesús ímaca irí: “Abéeri asíali judío yàacatéwa àyapullucubàa Jerusalén iyacàlená ícha yàanàcaténá Jericó iyacàlená néréwa. Néese quéwa abéenaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelúdaca ícha yàasu macáita, ibàle nacái macáita. Yá nacapèedáidacani báawanama. Yá nàacawa ícha, namàacata batéwéeri yéetácawa, yái judíoca. ³¹ Néesezáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàca írìcu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asialica máinírìca, yá sacerdote ichàbaca yàacawa ícha déecubàata abéemàabàa àyapu ícha. ³² Càita nacái áiba judíosàiri levita íbaidéerica templo írìcu yàanàca néré, yái iicácani, yái inacáiricawa judíoca máinírìca, néese levita ichàbaca yàacawa abéemàabàa àyapu ícha. ³³ Néese áiba asíali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata càmliri judío yàacawa nacái írìcubàa yái àyapuca. Yái asialica samaritanosàiri iicáca judío máinírìca, yá catúulécánaca iicácani. ³⁴ Yá yàacawa máinírì yàatalé. Yá idèpiaca ícha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, dabé nacáirica. Yá íbàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ípira

ínataléwa. Yá itécani áiba capíi néré, naimácataípiná. Yá icùacani táiyápinama. ³⁵ Néese mapisáinámi àniwa, yáí Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capíi íiwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèníyéi yáawami plata quíramenírí, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri íimaca capíi íiwacali írì: ‘Picùa cayába yáí máiníríca. Piúcacaalí plata mamáalàacata íicha yáí nuèrica píri picùanápínatani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yáí piúquéerica nùanàacatáipínáta àniwa’, íimaca yáí Samaria yàasu cáli néeséerica”, íimaca yáí Jesúsca. ³⁶ Néese Jesús íimaca írì yáí yéwáidéerica wenàiwica:

—Máisiba aslanáí iicáca yáí máiníríca asialica àyapulicubàa. ¿Chánácaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yáí asialí cayéedéeyéi imàníríca írì báawéeri? — íimaca yáí Jesúsca. ³⁷ Néese yáí yéwáidéerica wenàiwica íimaca Jesús írì:

—Yáara asialica iiquéericaté ipualé — íimaca. Néese Jesús íimaca írì:

—Píawa, pímaní mamáalàacata càita, áibanáí írì nacáí càmiyéica péenánáí — íimaca yáí Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸ Néeseté Jesús yèepùa yèepunicawa àniwa yéwáidacalénáí yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé írìculé. Inanáí ùyacaté néré íipidenéechúa Marta. Uedáca nía uacapé írìculéwa, ùacaténá nayáapíná uénánáí yáapichawa. ³⁹ Marta idèniaca yùuchawa íipidenéechúa María. Uái Maríaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli írì uémìacaténá yéwáidáaná yéwáidacalénáíwa. ⁴⁰ Martata quéwa máiní càulenáca úa, uíbaidacáiná nayáacalé. Máadáiní uíbaidaca nayáapíná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca írì:

—Nuíwacali, ¿cáná píbatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapíná? Pichùulla uyúudàanápíná núa —úumaca úái Martaca. ⁴¹ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Marta, péemì cayába, ¿cáná máiní maséeca píinádacawa piwàwawa, achúma nacáí piwàwa manùba wawàsi ìwalíise? ⁴² Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanáí írì, yáí nutàacáica. Piùcha María udéca uínáidacawa uémianápíná yáí nutàacáica, cayábèeri áiba wawàsi íicha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca úichani — íimaca yáí Jesúsca.

11

Jesús y la oración

¹ Aiba èerité Jesús iyaca áibalé, yá ísutáca yáawawa Dios íicha. Idécánáami ísutáca Dios íicha, néese abéeri yéwáidacalé íimaca írì:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápíná Dios íicha càide iyúwaté Juan el Bautista yéwáidáanáte yéwáidacalénáíwa nasutáanápínáté Dios. ² Jesús íimaca nalí:

—Písutacué Dios íicha, yá càicué píimaca písutácawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pímanáca macáí wenàiwica yàaca picàaluíná.

Pímanáca péenáíwaná yàanàaca caquialéta yáí èerica píðabacatáipínáta picùaca macáita. Pímanáca èeri mìnánáí namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri írìcù càide iyúwa neebáidáaná pítaacáí, níara iyéeyéica chènuniré.

³ Pía wayáapíná wamápuèrica èeri imanùbaca.

⁴ Pímanáca piwàwawa wabáyawaná íicha, wíacáiná nacáí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íicha cawínácaalí imàníyéica walí báawéeri. Picá pímanáca

áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás ícha', càicué píimaca Dios iríwa", íimaca yái Jesúsca. ⁵⁻⁶ Jesús íima nacái yéewáidacalénái iríwa:

—Péemiacué comparación: Aiba asiali idèniaca yàacawéerináwa, yá yàanàca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca ícha mamáalàacata: 'Pía nùacawéeriná, pía nuchàba máisiba pan yácáiná áiba nùacawéeriná idéca yàanàca nucapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí nuèripiná iyáapiná', íimaca irí. ⁷ Néese yái iyéerica capli iricu càmita íima irí: 'Picá pisáiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàllaca capli inùma. Nuénibe nadéca nacùacawa, waimácaténá íná càmita núalimá numichàacawa nùacaténá pírí quirínamatani', càmita càì íima irí. ⁸ Néese nùumacué pírí, éwita càmicáaníta imíchàawa yàacaténá iríni yàacawéerináacáanítani, càicáaníta yàaca irí macáita yái imáapuèrica, isutácáiná ícha mamáalàacata cachàiniiri iyú. ⁹ Càita nacái nùumacué pírí: Pisutácué mamáalàacata Dios ícha, yásí imànicuéca píríwani. Càide iyúwa comparación ímáaná, picutácué mamáalàacatani, yásí pìanàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capli inùma néeni, yásí yàacùacuéca píríwani. ¹⁰ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapínacani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capli inùma néeni, nàacùaca iríni. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata Dios ícha, Dios imànica iríwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹ "Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmitacué pìa irí íba isutácaalí píicha pan iyáapináwa. Càmitacué pìa iyáapiná àapi isutácaalí píicha cubái. ¹² Càmitacué pìa iyáapiná chália isutácaalí píicha cawámai yéewé. ¹³ Ewítacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca píicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasicué píalíawa cayábáaná íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuniiséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios íbanùanápiná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios íchani! —íimaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

¹⁴ Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asiali ícha. Yái demonio matàacáica imànicaté asiali. Néese demonio yàacadénáamiwa asiali ícha, yáta asiali yáalimá itàanica àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí íwalíise yái imánínáca. ¹⁵ Quéwa abénaméeyéi náimaca: "Yái asiali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalínáca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú", náimaca Jesús íwali.

¹⁶ Aibanái nawàwa náalimáidaca naicáwa Jesús asáisi idèniacaalí Dios íiwitáise, íná nasutáca ícha imánínápiná yái càmirica wenàiwica idé imànica. ¹⁷ Yá Jesús yáalíacawa náináidáanáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá íimaca nalí:

"Péemiacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí ípunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá nàyaca abéeri capli iricu. ¹⁸ Càita nacái Satanás yáasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéca nùumaca pírí píimacáinácué nùwali nùucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íiwacalínáca.

¹⁹ Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná ìwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutácué picàlidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica ícha. Píalíacawa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisiiri iyú. ²⁰ Nudéca núucaca demonio wenàiwica ícha Dios íiwitáise iyú. Iná nudéca náasáidacuéca píri Dios icùaná abéechúanameyéyi wenàiwica pèewibàa.

²¹⁻²² “Núucaca demonio wenàiwica ícha nuíiwitáise iyúwa, cachàinícáiná núa Satanás ícha. Péemiácué comparación: Cachàinicaalí asiali, idèniacaalí cayába icáapisáiwá, yásí icùaca icapèewa cachàiníiri iyú, yàasu nacáiwá iyéerica icapèe írìcu, ipíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacaténá íchani. Quéwa cawàwanáta áiba asiali yàanàaca cachàiníríca capíi íiwacalí ícha, néese imawèniadaca íchwá capíi íiwacalí, yásí imelùdaca ícha icáapisáimi, yàasumi nacái yàacaténá yáapichéeyéi írìwani. Càita nacái Satanás idacùuca wenàiwica íiwitáise, cachàiníiri iyú ipíchaná namusúacawa ícha. Quéwa núata iwasàaca wenàiwica Satanás ícha cachàinícáiná núa Satanás ícha.

²³ “Píacué càmiyéica abédanama íiwitáise núapícha, piùwídecuéca pímaníca núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios írìpiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeráidacaténá wenàiwica Dios ícha meedá”, íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

²⁴ Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica ícha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, néese íimaca íináidacawa írìwa: ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yàara wenàiwicaca nùacatáiseecatéwa ícha’, íimaca írìwa yái demonioca. ²⁵ Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capíi natunuérica, nachunièrica nacái cayába. ²⁶ Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapíchwá siete namanùbaca demonio máiniyéi báawaca ícha. Néese macáita nawalùacawa wenàiwica iwàwaliculé nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica wenàiwica írì báawéeri máini ícha yái idàbàanéerica demonio imàníríicaté írì quèechacáwa”, íimaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

²⁷ Idècunitàacá Jesús icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníiri iyú:

—¡Casíimáica píwali úara inanáica imàaquéechúacaté pímusúaca píicá èeri, úara idàwinèechúacaté pía! —úumaca. ²⁸ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Báisíta, quéwa cachàini yáwanái casíimáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa ímáaná! —íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

²⁹ Néeseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitáise níái wenàiwicaca iyéeyéica siùcade; nasutáca nuícha numànínápiná naicá yái càmiríca wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànínápiná nalí càiri wawási. Numàacáita naicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. ³⁰ Càide iyúwaté Nínive iyacàlená m̀nanáimi náalíanáwa Dios ibànùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapíná wenàiwica náalíacawa nùwali, núa asiali Dios néeséerica,

numànipinácáiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ³¹ Aiba èeriwa, Dios yúuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí níái wenàiwicaca iyéeyéica siúcade nabàlùapináwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Néese Sur yàasu cáli icuèchúami càmiíchúu israelita umichàapinácawa uchàawàcaténá naináwaná ìwali níái israelitaca iyéeyéica siúca. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise wàasu cáli ínatalépiná uémiacaténáté rey Salomón itàacáí máini cáaliacáica, úaliacáinátéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáaliacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níái israelitaca, núa cachàiníríca íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacáí. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía. ³² Nía nacáí càmiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená írìcu namichàapinácawa èeri imàalàacaalíwa Dios yúuwichàidapinácaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níái israelitaca iyéeyéica siúca nabàlùapináwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnánáimi nachàawàpiná israelitanáí iináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive iyacàlená mìnánáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmalicuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siúcade, níái israelitaca, núa cachàiníríca íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacáí. Iná máini cabáyawanáca Dios iicáca nía”, íimaca yáí Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³ Jesús íimaca nali: “Péemiacué comparaciòn: Watùcuniacaalí lámpara, càmita wabàani catàcatalé, càmita nacáí yaalusi írìculé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalácaténá wenàiwicanáí írì iwàlùeyéicawa néré. ³⁴ Pituí nacáí iyaca pírì càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituú, yásí amalánamaca piicáca. Quéwa, báawacaalí pituú, néese catáca piicáidaca. ³⁵ Néese, yáí píináidéericawa piwàwallicuisewa iyaca càide iyúwa catuúri íiwitáise. Iná picúa cayába piwàwawa, masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ípichaná catáca piíwítáise. ³⁶ Amalácaalí piíwítáise, canásíwacaalí catá píiwítáise, yásí píalíaca piicáca cayábèeri báawéeri íichaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí píwali”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷ Idécanaamité Jesús icàlidacani wenàiwicanáí írì, yá abèeri fariseo imáidaca Jesús iyáacaténá iyáacaléwa. Ináté Jesús iwàlùacawa fariseo icapèe írìculé, yá yáawinacawa mesa iwéré. ³⁸ Yáí fariseo íináidacawa manuíswata iicáidaca Jesús írì iicácáiná Jesús càmita imàni culto nacáiri íibatcaténá icáapiwa éeréeri iyú, iyúwa fariseonáí íiwitáise iyáaná ípíchawáise iyáaca iyáacaléwa. ³⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca írì:

—Píacué fariseoca, pímanícuéca madécana wawàsi éeréeri iyú càide iyúwaté píawirináimi yéewáidáanacué pía, yá macáí wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwítáise. Péemiacué comparaciòn: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quirápieli nacáí wáibéeyéica íinatabàa. Quéwa máini báawaca píiwítáise piwàwallicuisewa càide iyúwa bacàa ipunéichúacawa casaquèeri iyú, peedácáinacué píriwa manùba wawàsi piyèede iyúwa, iyú nacáí yáí báawéerica pímanírícuéca. ⁴⁰ ¡Píacué càmiyéica yáaliawal! ¿Càmítacué píalíwa Dios yáalimá iicáca piwàwalliculéwa càide iyúwa iicáaná nacáí macáí wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituí iyúwa? ⁴¹ Quéwa, iwàwacutácué masacàaca pímaníca píiwítáisewa piwàwallicuisewa quéechacáwa yéewanápinacué píaca

catúulécanéeyéi irí cayábéeri ofrenda Dios iripiná. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yási masacàaca Dios iicácué macáita yái pimàniricuéca.

⁴² “¡Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué fariseoca! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí abéerinama néená níái diéyéica imanùbaca pibànacaleca púbéeyéica, níái menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bànacalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùulianácué pimàacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyápiná. Quéwa, càmitacué picùa wenàiwicanái machacàniri iyú, càmitacué nacái cáininá piicáca Dios. Máinícué iwàwacutá càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca plasu cawèníriwa Dios iripiná ofrenda iyú.

⁴³ “¡Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máini yáawinacawa macái wenàiwica yàacuésemi chènunibèeri yàalubáisi íinata néewáidacàalu írìcu pimànicaténacué culto, yéewacaténacué naicáca pía iyúwa máiníyéica cachàinica. Casímáicuéca piwàwa nacái natàidacáinacué pía máini cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténacué natàidaca pía.

⁴⁴ “¡Dios yúuwichàidapínacué píawa! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculli càmiyéi wenàiwica yáalíawa alénácalí càliculli iyaca, néese wenàiwica nàipínaca càliculli ínatàbàa, quéwa càmita náalíawa nàipínaca casaquéri ínatàbàa. Càita nacái áibanái néemiaca péewáidáanacué nía quéwa càmita náalíawa casaçàacuéca píiwitáise”, íimaca yái Jesúca.

⁴⁵ Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo írìcu íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, iná pitàanica piyaca wàwali nacái báawéeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu —íimaca. ⁴⁶ Quéwa Jesús íimaca:

—¡Dios yúuwichàidapínacué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanánái ichùuliyéyéica wenàiwica iwàacutáidaca máini imíeri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúméeríina iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùullacuéca wenàiwica namànínápiná madécaná càulenéri wawàsi píimacáinacué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmitacué pimànì càide iyúwa pichùullaná áibanái imànica.

⁴⁷ “¡Dios yúuwichàidapínacué píawa!, píacué imàníyéica cayábanaméeyéi iicacánawa capli profetanáimi yàasu càlicullimi iwicáubàa, piwàwacáinásacué piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuéyéicaté.

⁴⁸ Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namànírìcaté; nanúacáinaté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càlicullimi.

⁴⁹ “Iná Dios íimaca cáallácári iyú: ‘Nubànùpiná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàcái israelitanái irí. Néese israelitanái namànìpiná báawéeri abénaméeyéi irí, nanúapiná nacái áibanái néená’, càité íimaca yái Diosca. ⁵⁰ Yácáiná Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíse yái piawirináimicué inúanacaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiseocaté èeriquéi àta siùca nacáide. ⁵¹ Yàara idàbàanéerica nanúacaté íipidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manùbéeyéi. Yàara nanuéricaté namáaláidáaná canánama íipidenaté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená írìcu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíse yái piawirináimicué inúanacaté profetanái, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicúise.

⁵² “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu! Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduéyéica capli yàasu llave, néese càmita nawàlùawa capli irículé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái píacué: Ewítacué píalíacáanítawa cainácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, íimaca yái Jesúsca.

⁵³ Idécanáami càì Jesús íimaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca. Néese nadàbaca nasutáca néemlawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi.

⁵⁴ Nàalimáidaca naicáwani íimáanápiná áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

¹ Néenialité madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máinicáiná dàalaca néré wenàiwica, íná nabawáidáyacacawa. Yá Jesús idàbaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá íimaca nalí: “Píacué píichawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura íimáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanácué nacái pucháibacuéca píiwitáise. ² Càmitacué píalimá píbàaca píbáyawanáwa càiripináta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali. ³ Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irícu, áibaalípiná macáita néemlapiináca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanéeri iyú áibanái íicha, picapèe imàdáná irícuwa, yásí áiba èriwa náiríacawa capli ipùatalículé, yá nacàlidapinácani cacháiníri iyú macái yàcalé mìnánái irí”, íimaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca píri, càmita iwàwacutá cáalucuéca píá náicha èeri mìnánái yáaliméeyéica inúacuéca píá, quéwa idécanáamicué nanúaca píá, néese càmita quirínama náalimá namànica píri báawéeri. ⁵ Quéwa nucàlidacuéca píri ìwali cawínácaalí iwàwacutá cáalucuéca píá íicha: Iwàwacutácué cáaluca píá Dios íicha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué píá infierno irículé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca píá íicha manuísíwata, ipíchanácué pímaníca píbáyawanáwa, piacaténácué nacái icàaluíná.

⁶ “Péemiácué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púbéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalínápiná càmicáiná máiní cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita iimáicha nía ibatàa abéeripiná, càmita Dios iimáichani, yái màsibèeca. ⁷ Càita nacái Dios icùacuéca píá. Dios yáalíacuécawa macáita píwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná píacué cáalu píináidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca píá iyúwa cawèníri yáwanái náicha macái púbéeyéi màsibèe manùbéeyéi”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸ Jesús íimaca nalí: “Núumacué píri, cawínácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asíali Dios néeséerica, nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi. ⁹ Aibacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca

nutàacái wenàiwicanái yàacuéssemi, néese nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu àngelnái yàacuéssemi.

¹⁰ “Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, yásí Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha.

¹¹ “Náibàapínacué píawa nacháawàcaténacué piináwaná ìwali judíonái yéewáidacàalu irìcu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanánái yàatalé nacái, quéwa picácué achúma píináidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí. ¹² Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápiná picàlidaca nalíni”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de las riquezas

¹³ Néeseté áiba asiali ibàluèricawa wenàiwicanái yèewi íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulia nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yééná —íimaca. ¹⁴ Jesús íimaca irí:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanàa càide iyúwa juez imàniná nuémìcaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali, càmita nacái nùanàa nuserícaténá nániri yàasumi yéewi —íimaca yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nacái:

—Piicácué píchawa cayába. Picácué piwàwa peedáca píriwa mamáalàacata cawèñiri wawàsi. Wáalímáca wàyaca casímáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèñiri. Ewita wenàiwica idèniàcaalí yàasuwa madécaná cawèñiri, càicáaníta càmita yáalimá yáaliacawa asáisi iyacaalípiná madécaná camuí —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemìlacué comparación: Iyacaté càasuiri asiali, idènièricaté madécaná ibànacalewa. Néese áiba camuité càasuiri yeedáca manùba iyacanási ibànacale íichawa. ¹⁷ Néese càasuiri íináidacawa, yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásiica iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capli imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yái nuedéerica nubànacale íichawa’, íimaca iríwa. ¹⁸⁻¹⁹ Néese íimaca iríwa àniwa: ‘Siùca nùaliacawa càinácaalí numànínápiná. Nucàlálápiná nupapèewa nuchùnlataténá àniwa manuínaméeyéi iyú nabàlùacawa yéewanápiná nucúaca nalícu macáita yái nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáíwa. Néesecáwa, yásí nùumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidèniaca manùba cawèñiri picuèrica píripínáwa piyacaténá iyú madécaná camuípiná. Iná piyamáida píawawa, piyáa piyáacaléwa, píira nacái, casímái nacái piwàwa’, íimaca iríwa yái càasuíríca. ²⁰ Quéwa Dios íimaca irí: ‘Pía asiali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi péetáwa. Néese macáita yái píwacáidéerica píripínáwa, áibanái needápiná nalíwani macáita, áibanái wenàiwica càmiyéica píalía ìwali’, íimaca yái Diosca. ²¹ Càita iyaca cawinácaalí wenàiwica iwacáidéericáita iríwa meedá cawèñiri yàasupínáwa, càmiñiri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²² Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemìlacué cayába: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténacué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca píbalépináwa, píwalicaténacué píbaléwa. ²³ Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi

fiicha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi fiicha. Dios idéca yàaca wacáuca cháí èeri írìcu, wainá nacái cawèníri íná yéewa wáálíacawa yàanápíná walí wawàsi càmírìca máiní cawènica, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁴ Piicáidacué nalí níái cuipìraca. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale yíacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapíná. Néeni, jmáinicuéca cáiníaca Dios iicáca pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁵ Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmítacué píalímá cáala pímanícuéca picáucawa, íbatàa abéeri hora piná, càmítacué píalímá càì. ²⁶ Càmicáinácué píalímá pímaníca càiri achúmèeri wawàsi, íná canéeri iwèni meedá píináidacaalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

²⁷ “Piicáidacué cáinícaalí íiwinási nadàwináacawa: Càmita náibaida. Càmita nacái needá sáawáli namánfiripíná nabàlewa. Quéwa núumacué píri nadèniaca náíwináwa cayábèeri iicácanáwa rey Salomón ibàle fiicha, éwitaté máiníccáaníta càasuca Salomónca. ²⁸ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta malééná èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri masicái írì waiquéerica càiride iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios yàanápínacué píbàlepiná nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápínacué pía? ²⁹ Picácué píináidáaníwa mamáalàacata cáinícaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máiní achúmaca píináidacawa piwàwawa ìwali mamáalàacata. ³⁰ Níacáiná macái èeri mīnanái càmíyéica Dios yéenibeca náníidáanícaawa nawàwawa ìwali, yái wawàsica. Quéwa íyacué píri Wáaniri Dios yáaliéricawa càirínícaalí wawási píamápuèricuéca. ³¹ Píalimáidacué pímaníca càide iyúwacué Dios ichùulianá pímaníca, macái pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué píri nacái macáita cáinícaalícué píamápuèrica”, íimaca yái Jesúsca.

Riqueza en el cielo

³² Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa: “Picácué cáalu pía, píacué nùasu ovejanáica; máisibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca pía imàacáanápínacué yàasunáica pía, icùacaténacué pía. ³³ Píwéndacué píasuwa. Píacué iwènináami catúulécaneeyéi írì. Yásí pídèniapínacué cawènisíwèeri càmírìca imáalàawa Dios yèeripínacué píri chènuniré, aláera càmicataléca éwisáimipínacué píchani, càmicatalé cayéedèeri yáalímá iwàlùacawa, càmita nacái cuwée imáaláidacuéca píchani. ³⁴ Yásí píasucué cawènírisíwa iyapíná chènuniré, íná píwàwapínacué píyaca chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Hay que estar preparados

³⁵ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa: “Pichùnìacué píiwitáisewa pícuacaténacué nùacawa néese. Péemiacué comparación: Píyacué càide iyúwa wenàiwica idécánáami ìwalica ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa. ³⁶ Picúacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íbaidéeyéica nacúacaalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàacadénnáamiwa. Nacúaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná nàacúaca írì capli inuma ráunamáita yàanàacaalípiná ímáidaca. ³⁷ Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmíyéica íimá, yásí casímáica yàasu wenàiwicanái. Péemiacué cayába, yái náiwacali ichùnìapínáca yàasuwa iwacúacaténá nalí nayáapíná. ³⁸ Casímáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmíyéi íimá, éwita yàanàacaalí néré catá

bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámamaléwa nacái. ³⁹ Péemiacué comparación: Capii íiwacali yáaliacaalítéwa càinácaalípiná hora írìcu cayeedéeri yàanàcatá, néese càmita íbatàa nàacùaca caplìnùma nayeedùanápíná ícha yàasutá. Càmita quéwa capii íiwacali yáaliáwa càinácaalípiná hora írìcu cayeedéeri yàanà. ⁴⁰ Càita nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese, núa aslali Dios néeséerica, nùacáináwa néese càmicatáípinátacué picùa nùanà”, íimaca yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴¹ Néeseté Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidasica yái comparaciónca péewáidacatená wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —Íimaca yái Pedroca.

⁴² Néese Wáiwacali íimaca: “Péemiacué comparación: Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa capii íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwica, yeebáidéeri nacái íiwacali itàacáíwa machacàniri iyú. Iná yái capii íiwacali, ipíchawáise yàacawa icapèe íchawa, yá ichuullaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴³ Néesecáwa íiwacali yàanàcaalípiná àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalíca yáca càide iyúwa íiwacali íimáanaté irí. ⁴⁴ Péemiacué cayába, yái íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íbaidaca cayába íiwacali iríwa, idècunitàacá canáca yái íiwacali. ⁴⁵⁻⁴⁶ Quéwa yái íiwacali yàasu wenàiwicawa iyúunáidacaalí íiwacali idècunìacawa mamáalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íbaidéeyéica, yá iyamáidaca íbaidaca iyáacaténá manuí iyácaléwa, íiraca nacái, icámáanápíná nacái, yáta íiwacali yàanàapínáca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacái càmiiri yáaliáwa íwali íiwacali yàanàanápíná. Yásí íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yúuwicháidáaná wenàiwica càmiíyéica yeebáida itàacái.

⁴⁷ “Cawinácaalí yàasu wenàiwicanái yáaliyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmiíyéica icùa íiwacali yàanàaca, càmiíyéica yeebáida nacái íiwacali itàacáíwa, yá náiwacali icapèedáidapíná níawa manùba yàawiría cachàiníiri cabèesi iyú. ⁴⁸ Néeseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmiírica yáaliáwa cayába càinácaalí íiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí íbáyawanáwa, yásí íiwacali icapèedáidaca báawatatàani. Cawinácaalí yáaliyéicawa cayába, iwàwacutá namànica máini machacàniri iyú. Cawinácaalí yàasu wenàiwica íiwacali imàaquéyeyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máini cayábèeri iyú náicha áibanái càmiíyéica icùa manùba”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús es causa de división

⁴⁹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri írìculé, ínà càulenéeri wawási yàanàapínáca macái èeri mìnánái íwali càide iyúwa quichái yeemácaalí wenàiwica; yá ¡máini nuwàwa quichái idàbaca ipucúacawa ráunamáita! ⁵⁰ ¡Wàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíiri yúuwichàacáisi iyú, yá máini báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siúcade àta numáaláidacalépináta nùuwichàacawa! ⁵¹ Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypíná matuíbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri írìculé. ¡Càmíirita! Néese, càmita abédanama náiwitáise nùwali. ⁵² Siúcáisede nàyacaalí cinco namanùbaca néenánái, yásí máisiba càmita abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita

nacái, càmita abédanama pucháiba íiwitáise máisiba yáapicha. ⁵³ Asìali yùuwidaca imànipináca liriwa. Iiri nacái yùuwidaca imànipiná yáaniriwa. Inaná úuwidaca umànipináca úduwa. Úidu nacái úuwidaca umànipiná úatúawa. Ua nacái ucuíruca úuwidaca umànipiná uiníruwa. Uiníru nacái úuwidaca umànipiná ucuíruwa, níacáiná abénameyéi néená neebáidapiná nutàacái, quéwa áibanái càmita neebáidapiná nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

Las señales de los tiempos

⁵⁴ Yá Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Péemiacué comparación: Chái Israel yáasu cáli íinata, piicácaalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlúacatáisewa, yásí píimacuéca piriwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yásí yúuwàacawa. ⁵⁵ Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yásí píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yásí ùulecani. ⁵⁶ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái acalèe íicacánáwa, cháí cáli nacái. Iná píalíacuécawa nacáiwa càinácaalí íimáaná yái Dios imànírica siùca, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa càmitasacué píalíawa cawinácaalí núa”, íimaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

⁵⁷ Jesús íimaca nalí: “¿Cánacué càmita píináidawa machcàníiri iyú pimàninápinácué cayábéeri? ⁵⁸ Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yúuwicháidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios iyaca piri càiride iyúwa píuwide. Péemia comparación: Píuwide itécaalí pía ícháwàacaténá piináwaná iwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàanica yáapicha éeréta àyapulicubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapiná píawa presoíyéi ibànalículé, nacapèdèidacaténá píawa. ⁵⁹ Péemia cayába. Canácatáita namusúwa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irícuise àta napáyaidacaléta náichawa namawènacálewa macáita, àta abèeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

13

Importancia de la conversión

¹ Néenialité abénameyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús iríni, Pilato gobernador imàacacaté yáasu úwináwa inúaca wenàiwica Galilea yáasu cáli néeseyéi. Yáté Galilea néeseyéi íiranámi yèewìlacawa napíra íiranámi yèewiwa, níai piráimica nanuyéycaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíná. Úwinái inúacáiná nía mawíenita irí yáni nanúacatái napírawa, iná yéewa náiranámi yèewìlacawa napíra íiranámi yèewiwa.

² Néese Jesús íimaca nalí: “Níara Galilea yáasu cáli néeseyéica néetácatéwa máini báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanátaté nía náicha canánama íyeyéica nàasu cáli íinata. ³ Númacué piri, càmitaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí pèetápinácué nacáiwa méetáculé Dios íicha. ⁴ Péemílacatécúé nacái naináwaná iwali áibanái dieciocho namanúbaca yéteyéycatéwa Siloé néré chènuníiri capíi yúuwàacáinatéwa nainatabàa. Picácué píináidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén iyacàlená mìnánáca. ⁵ Númacué piri, càmitaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué

piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáíwa méetáuculé Dios íicha”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náaliacaténáwa mesúnamáita Dios yúuwicháidáanápínaté israelitanái. Yá íimaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacalená yèewiréwa. Yàaca iicacaténá idènièricaalí iyacanáwa yái àicuca, quéwa canáca yàanèeri iyacanáca. ⁷ Iná bànacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacalená: ‘Piicá yái àicuca. Nudéca nucutáca iyacaná másiba camuí imanúbaca. Yá canáca iyacaná. Iná piùcani. Canápináta meedá wamáaca ibàlùacawa cháí màyacanéeri’, íimaca. ⁸ Quéwa yái icuèrica bànacalé íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuúwacali, pimàaca ibàlùacawa cháí quiritàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa cáli, nùwacáidapíná nacáí piráí iyami cayábacaténá irí cáli. ⁹ Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácaalí mamáalàacatani, yásí piùcapani’, íimaca íiwacali iríwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰ Aiba sábadu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu írìcu. ¹¹ Uyaca néeni cáuláiqueéchúa inanái. Demonio yúuwicháidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamáalàacata. ¹² Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Íimaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái íicha —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa úwali úái inanáica. Yáta cayábaca úa. Yá úalimáca ubàlùacawa machacànita. Yá udábaca úaca Dios irí cayábéeri. ¹⁴ Quéwa yái néewáidacàalu íiwacali iicáca Jesús ichùnianá úa càide iyúwa íibaidacalési, iná calúcani Jesús yáapicha Jesús ichùniacáiná úa sábadu írìcu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali íimaca wenáiwicanái irí:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipíná. Iwàwacutácué pianàaca quèechacáwatá ichùniacaténácué piatá, càmita siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa —íimaca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, péemiacué comparación: Macáitacué piwasàaca pipíranáíwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacáí pitécaténácué nàiraca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa. ¹⁶ Néeni, ¿cánácué càmita píbatàa uèpunícawa cayába siùca èeri wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái Satanás idacuèchúa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Idècanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yúuwidenái wenáiwicanái yàacuèsemi. Quéwa macáita wenáiwica casímáica nawàwa naicácáináté yái Jesús imànírìca íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái càmírìca áibanái wenáiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

¹⁸ Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué píri càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenáiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ¹⁹ Yái Dios icùaná yàasu wenáiwicawa iyaca càide iyúwa achúmèerína mostaza íimi, asiali ibànérica ibànacale yèewiwa. Máini achúmèerínaca yái íimica, quéwa idàwinàacawa manuúripíná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máiníri manuúcani, iná

yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, ímaca yáí Jesúsca.

La parábola de la levadura

²⁰ Jesús ímaca nalí nacái: “Siùcade nuéwáidacué pía comparación iyú píaliacaténacuéwa càinàcaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²¹ Càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanáí yèewladaca levadura másibàawíracatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi iníisàacawa”, ímaca yáí Jesúsca.

La puerta angosta

²² Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunicawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanáí iyacàle iricubàa imanùbaca, manuínaméeri, púubéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanáí néenibàa nacái. ²³ Aiba wenàiwica isutáca yéemlawa Jesús:

—Wáiwacali, çmásibáwanáitاسica wenàiwica níara Dios iwásèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca. ²⁴ Jesús ímaca irí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máini càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwacué càulenáaná wawàlùacawa máucufri capli inùma iricubàa. Núumacué pirí madécaná wenàiwica nawàwapiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé iyéerica chènuniré Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita náalimápiná, càmicáináté neebáida nutàacái báisíri iyú. ²⁵ Numànipiná càide iyúwa capli íiwacali imàníná. Nudécanáami nubàliaca capli inùma chènuniré, yásí piacué iyéeyéica méetàuculé capli íicha, pianàapínacuéca inùma néré, yá píamádapínacuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, piacua walíni’, càipínacué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca píriwa: ‘Càmitacué nùalía nuicáca pía sísisáanèeyéicaalícué pía’, càì núumacuéca píri. ²⁶ Néese píimapínacuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa piápicha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle iricubàawa’, càipínacué píimaca nulí. ²⁷ Quéwa núumapínacué píri àniwa: ‘Nudéca núumacuéca píri, càmitacué nùalía nuicáca pía sísisáanèeyéicaalícué pía. Piacuéwa nuícha macáita piacué imàníiyéica íbáyawanáwa’, càipínacué núumaca píri. ²⁸ Yá píchàanípínacuéca néenibàawa, píamíadapínacuéca piyéiwa piùuwichàacái iyúwa, piicácáinacué plawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanáí nacái nàyaca Dios iyacàle iricu, icùacataléca macáita chènuniré, piacué quéwa piúcápinacuéca méetàuculé. ²⁹ Madécanáciná wenàiwica nàanàapíná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰ Néese abénaméeyéi càimíiyéica máini cachàini siùcade cháí èeri iricu áiba èeriwa máini cachàinica níata áibanáí íicha. Aibanáí nacái cachàiníiyéica siùcade, áiba èeriwa càmita máiniyéi cachàinica níata èeri imáalàacaalípínáwa —ímaca yáí Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹ Yáté èerica abénaméeyéi fariseonáí nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:

—Ara, piacàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca. ³² Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Piacuéwa rey Herodes yàatalé, yàara cachwéerica. Píimacué irí càì: ‘Péemíia cayába, maléená èeri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanáí íicha, nuchùnia nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica

nuibaidacaléwa', còi pímacué iríwa. ³³ Quéwa iwàwacutá nuèpunicawa maléena èeri quiritàacáwa àta nùanàcataléta Jerusalén iyacàlená iriculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén iyacàlená irícu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

³⁴ "¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanáica, píacué inuényéica Dios yàasu profetanái, inuényéica nacái wenàiwica iba iyú, níái wenàiwica Dios ibànuényéica icàlidacaténacué pírí tàacáisi inùmaliçué! ¡Manùba yàawiríla nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmítacué piwàwa nucùaca pía. ³⁵ Iná péemiacué cayába, máiséyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidenái imànicuéca píipunita ùwicái; núumacué nacái pírí, càmítacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: '¡Cayábéericani yái yàanèrica Wacuèriná Dios ípidená iwali, Dios ibànuèrica wali!' càipínacué píimaca nùwali —íimaca yái Jesúsca.

14

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

¹ Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacaténá iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacaliná icapèe irícu. Náyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica iyaca Jesús irí, naicácaténá asáisi imànicaalí áiba wawàsi nacháawèeripiná iináwaná iwali ìwalíse. ² Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús ípunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalísewa. ³ Néese Jesús ísutáca yéemiàwa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué piínáidacawa? ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? —íimaca yái Jesúsca.

⁴ Quéwa masánata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa iwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús imàacaca asialí yèepùacawa náicha matuáibanáiri iyú. ⁵ Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Nucàlidacué pírí comparación: Abéericaalícué pírí, càmicaalí nacái, pípirá pacá, yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pímusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánácué càmíta píalíawa Dios imàacaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábadu nacái? —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese báica nía, càmíta náalimá nacàlidaca iríni, Jesús imawèniadacáinaté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷ Níái asianái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata, cáimacáicáiná naicáca níawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaquéeri iyú. Jesús iicáicáiná namáníná, iná yàaláaca nía comparación iyú. Íimaca nalí:

⁸ —Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, píca píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata yácáiná cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capí íiwacalí imáidéerica néré, cachàiníríca píicha. ⁹ Néese capí íiwacalí, yái imáidéericuéca pía pucháiba, yàanàpiná píatalé, yá íimápináca píríwa: 'Pimàaca áiba yáawinacawa píatalé', càipiná íimaca pírí. Néese báica pía meedá naicáicáiná piwàwacutáaná píaca píawinacawa yàalubáisi

ínata namáaláidáaná canánama, càmfíyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, déeculé capíi íiwacali íicha. ¹⁰ Iwàwacutá càì pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi íinata namáaláidáaná canánama, càmfíyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, yéewanápiná capíi íiwacali yàanáca néré, yásí íimaca píri: ‘Núacawéeriná, pichàbawa ábacalé cáimiétacanéyéi yáawinacatáicawa’, càipiná íimaca píri. Càita áibaná yáawinéeyéicawa píapicha mesa iwéré naicápiná capíi íiwacali íicáca pía cáimiétaquéeri iyú. ¹¹ Cawinácaalí wenàiwica cáimacáiyéica íicáca yáawawa, Dios imàacapiná báica nía, càmfíyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica cáimacái íicáca yáawawa, Dios imàacapiná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese Jesús íimaca capíi íiwacali íri imáidéericaté Jesús néré:

—Pimáidacaalí áibanáí nayáacaténá nayáacaléwa píapicha, picá pimáida píacawéeyéináwa, nía nacái péenánaíwa, nía nacái píawíríla yéénaca, nía nacái càasuíyéica iyéyéica mawiénita píri; níacáiná áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái píyáacaténá píyáacaléwa náapicha. Càita napáyaidaca pía yàacàsi íwalíná píericaté nalí. Quéwa càmita cayába càì pimànica. ¹³ Néese pichùnìacaalí manùba yàacàsi áibanáí iyáapiná, yá pimáida catúlécaneéyéi wenàiwica, báawéyéi iiná nacái, éruíyéi yàabàli nacái, matuíyéi nacái. ¹⁴ Yásí casímáipináca píwàwa càmicáiná náalimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca píriwa cayábasíwéeri cawéníiri chènuníseerica áiba éeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi íicha macáita wenàiwicanáimi cayábéyéica íiwitáise —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

¹⁵ Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapicha íimaca Jesús íri:

—¡Casímáipinácani cawinácaalí wenàiwica iyéeripináca iyáacaléwa manùbéyéi yáapicha Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré! —íimaca. ¹⁶ Néese Jesús íimaca íri:

—Péemia comparaciòn: Càasuíri asìali ichùnìacaté madécaná yàacàsi icapèe írìcuwa iwacùacaténá manùbéyéi wenàiwica yèewi nayáapináni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica. ¹⁷ Néese yéenáíwaná yàanáca nayáanápiná nayáacaléwa, yá ibànùca yáasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalíni níai wenàiwicaca càasuíri asìali imáidéeyéicaté. Yá íimaca nalí: ‘Aqualécué macái, nuédca nuchùnìaca macáita’, íimaca nalí. ¹⁸ Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmitasa náalimá nàacawa néré. Yái idábáanéerica íimaca: ‘Nudéca nuwèniaca cáli bànacalé yàalupiná. Iwàwacutá núacawa néré nuicácaténá néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali írìwani càmita núalimá núacawa icapèe néré’, íimaca íri. ¹⁹ Aiba íimaca íri nacái: ‘Nudéca nuwèniaca diez namanùbaca pacá íibaidéeyéipiná. Iwàwacutá núacawa néré núalimáidacaténá nía asáisi náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali írìwani càmita núalimá núacawa icapèe néré’, íimaca íri. ²⁰ Aiba íimaca íri àniwa: ‘Nudéca nuédca núacawétúapináwa, ínà càmita núalimá núacawa néré’, íimaca íri. ²¹ Néese yái yáasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca íri naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yáasu wenàiwica írìwa: ‘Píacatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manúnaméyéi írìcubàa, àyapu púubanaméyéi írìcubàa nacái. Pimáida catúlécaneéyéi yàanáacaténá nupapèe néré, nía nacái éruíyéi yàabàli, nía nacái yàana ituwìeyéicawa íicha, nía nacái macàwéeyéica’, íimaca yái íiwacalica.

²² Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá ímaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmitàcá ipuníawa yái picapèca’, ímaca irí. ²³ Néese íiwacali ímaca irí: ‘Piawa macáí àyapu imanùbaca chuitaliré yàcalé fícha, ànalímalé nacáí àta alénácaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlúanápináwa, yéewanápiná ipuníacawa yái nucapèca’, ímaca yái íiwacalica. ²⁴ Níacáiná idàbàanéeyéica wenáiwicaca numáidéeyéicaté quéécha, núumacuéca píri, canácata néená iyáapiná iyáacaléwa nuchùnièrica nucapèè irìcuwa”, ímaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵ Madécana wenàiwica yèpunícatéwa Jesús yáapícha, yéewáidacalécáténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Íimaca nalí: ²⁶ “Píwàwacaalícué nuéwáidacaléca pía, néese iwàwacutácué cáinináca píicáca núa fícha yái cáinináanáca píicáca píanirícuéwa, píatúa nacáíwa, píacawéetúa nacáíwa, péenibe nacáíwa, péenánái nacáíwa, fíchacué nacáí yái cáinináanáca píicáca píacáwaca. Càmicaalícué cáininá píicáca núa fícha yái cáinináanáca píicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pía. ²⁷ Píwàwacaalícué píacawa núapícha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuíbanáiri iyú píimàcaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalícué píquíniná, éwita nanúcaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawínácaalí yéetéeyéipínacawa cruz iwali. Iwàwacutácué nacáí píimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùllanácué pía. Càmicaalícué càì píimànica, néese càmitacué píalímá nuéwáidacalécuéca pía. Iná iwàwacutácué píimáidacawa cayába quéechacáwa asáísí píalímácaalícué nuéwáidacaléca pía. ²⁸ Péemíacué comparación: Abéericaalí péenácué iwàwa imànica chènuníri capí, quéechacáwa yáawinacawa iputáca cayába capí iwènipiná yáalíacáténáwa asáísí idèniacaalí iwènipiná imáaláidacáténá imànica capí. ²⁹ Néese, càmicaalí càì imàni, néese idécánáami dàalaca imànica cáli ibàlùadacáténá capí íba ínata, càmita yáalímá imáaláidaca imànica capí. Yásí macáita wenáiwica líiquéeyéica capí yéenámi, nadàbapiná naicáaníca asíali íquíniná. ³⁰ Yá náimapínáca iwali: ‘Yái asíali idàbacaté imànica chènuníri capí, néese càmita yáalímá imáaláidaca imànicaní’, càipiná náimaca, naicáaníca íquíniná. ³¹ Péemíacué áiba comparación: Aiba nacuèrinásáiri iwàwacutácaalí imànica ùwicái áiba cáli ípunita, quéechacáwa yáawinacawa íináidacáténáwa cayába asáísí yáasu úwinái diez míl namanùbaca náalímácaalí namawènladaca náichawa áiba cáli icuèriná yáasu úwinái veinte míl namanùbaca. ³² Néese càmicaalí yáalímá imawènladaca fíchawa nía, yásí ibànùca yáasu wenáiwicanáíwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ípíchawáise yàanàca mawíénita, nasutácaténá néemíawani càisimalénácaalí iyú iwàwacutá ípáyaidaca fíchawani, yéewanápiná imàcaca nàyaca matuíbanáita. ³³ Càita nacáí iwàwacutácué píimáidacawa cáalíacáiri iyú asáísí píalímácaalícué píimànica càide iyúwa nuchùllaná pía, yácáiná, càmicaalícué píimàca píwàwawa fícha macáita píasumica, néeseecué canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía”, ímaca nalí yái Jesúsca.

Cuando la sal deja de estar salada

³⁴ Jesús ímaca nalí: “Péemíacué comparación: Nuéwáidacalénái nàyaca machacáníri iyú, namàni nacáí cayábèeri. Càica níade iyúwa cayábèeri iwíidùma, puiwéerica imànica yàacàsí yéewanápiná caséeca wenáiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puiwa iwíidùmaca, yá càmita yáalímá puiwaca àniwani. ³⁵ Canéeri iwèni meedáni yái iwíidùmaca. Càmita cayába

cáli iríni. Càmita cayába irí nacái yáníi nàwacáidacataléca pìràí ìyami. Wáuca meedáni, yá iwíidùmamica. Càita nacái iwàwacutácué piyaca machacànìiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, piácué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yáí báisìiri tàacáisica. Càuwíyíeicaalícué pía, péemíacué nutàacái”, ìimaca yáí Jesúsca.

15

La parábola del pastor que encuentra su oveja

¹ Néenialíté madécaná yeedéyéicaté plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íiwítáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemíacaténá itàacái. ² Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo iricu, natàaníca báawéeri iyú Jesús íwali. Námíaca Jesús íwali:

—Yáí asialica itàidaca cayába báawéeyéi íiwítáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapícha —náimaca.

³ Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ìimaca nalí: ⁴ “Péemíacué comparación: Abéeri péenácué idènlacaalí cien namanùbaca ipìra ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacalí imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca manaculíbàa yàacaténá icutáca oveja yúuquéricawa ícha àta yàanàacatalétani. ⁵ Néese yàanàacaalíni, yásí casímáiri iyú imicháidaca oveja iwàacutaléwa. ⁶ Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá iwacáidaca yàacawéeyínáwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá ìimaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapícha, nudéca nùanàaca yáí nupìra ovejawa yúuquéricatéwa nuícha’, càipíná ìimaca yáí oveja íiwacalínáca”, ìimaca yáí Jesúsca. ⁷ Néese Jesús ìimaca nalí: “Péemíacué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwítáisewa báawéeri ícha, yásí àngelnái iyéeyéica chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica íwali manuíswata ícha yáí nayanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca íwali íináidéyéicawa mabáyawanáca, íináidéyéica nacáíwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náiwítáisewa báawéeri ícha càide iyúwacué píináidáanáwa píwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliyéyicawa cabáyawanáca nawènúadacaténá náiwítáisewa nabáyawaná íchawa”, ìimaca yáí Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ìimaca nalí: “Inanáí idènlacaalí diez namanùbaca moneda máiniyíe cawènica yáawamíyíe plata quíramenìiri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutácaténá moneda yúuquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèe irícubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawènichúaca. ⁹ Néese ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inanáí, áibanái nacái ùacawéeyínáca inanáica. Yá úumaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapícha, nudéca nùanàaca cawènichúca moneda yúuquéechúacatéwa nuícha’, úumaca nalí. ¹⁰ Núumacué píri, càita nacái casímáica Dios yàasu àngelnái abéeri wenàiwica íwali, cawínácaalí báawéericaté íiwítáise iwènúadéerica íiwítáisewa báawéeri ícha Dios irípiná”, ìimaca yáí Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá ìimaca nalí: “Càasuiri asiali idènlacaté yéenibewa pucháiba asianái. ¹² Néese iméeréeri ìimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, píla nùasu yéená yáí pílasucawa píèripínáca nulí

peétacaalípináwa', íimaca yáaniri iríwa. Yá néese náaniri iwacùaca macáita yáasu yèewiwa nalí. ¹³ Néese cáwa cawàwanáta máisiba èeri idenáami, iméeréeri iwéndaca íchawa yáaniri yáasuwa, yá itéca iwènináami, néese yácawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yáasu platawa iyacaténá máini máiwitáiséeri iyú. ¹⁴ Néese idécánáami yúucaca macáita, yá idábaca canáca nayáacalé cachàiniri iyú néenibáa. Yá iméeréeri idábaca máapicani. ¹⁵ Yá icutáca íbaidacalépináwa áiba asiali yáapicha yáí cáli néeséeri. Yáí asiali ichùullaca iméeréeri yácawa yáasu manacúaliré yáacaténá ipira marranonái iyáapiná. ¹⁶ Máini iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéénaca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca núa, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná. ¹⁷ Atata ùuculliri idábaca íináidacawa cáaliacáiri iyú àniwa. Yá íimaca iríwa: 'Núaniri idèniaca yáasu wenàiwicawa manùbéeyéi. Nadènia nayáacaléwa cayáata, imàacaca nacáíwa nalí manuí. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú. ¹⁸⁻¹⁹ Siúcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, piri nacái. Siúcade càmita quirínama cayábaca nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama númáanapiná piri núanirica píata. Pimàaca nùyaca càide iyúwa píasu wenàiwica, yásí nuíbaidaca piri, càipiná núumaca núaniri iríwa', íimaca íináidacawa iríwa yáí iméeréerica. ²⁰ Íná yácawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

"Quéwa déecuésecaalí tàacáwani, yá yáaniri íicácani. Yá catúulécanáca íicáca ìiriwa. Yá yáaniri ipìacawa íipunitáidaca ìiriwa. Yá yàanalicuca ìiriwa itàidaca cayábani. Isúsùaca ìiri inàni ìwaliwa càide iyúwa náiwitáise natàidáanà wenàiwica cáininéerica nacáca. ²¹ Néese yáí ìiri iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: 'Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, piri nacái. Siúcade càmita quirínama cayába nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama númáanapiná piri núanirica píata', íimaca. ²² Yáanirita quéwa íimaca yáasu wenàiwicanái iríwa: 'Caquialétacué, peedácué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi íicha. Pìwalicué ìwalini. Pìwalicué anillo icáapi íiduná ìwali. Pìwalicué nacái izapatonipiná yàabàli ìwali. ²³ Peedácué nacái pacá íidu walibèechúaca. Pinúacué wayáapináni. Siúcade wamànicué fiesta. ²⁴ Yácáiná nuírca, nuyúunáidéericaté yéetácatéwa nuícha, siúca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siúca nudéca nùanàca àniwani', íimaca nalí yáí yáanirica. Néese nadábaca namànica fiesta.

²⁵ "Idècunitàacá namànica fiesta, yá ìiri béeri íbaidaca yèepunícawa yáaniri yáasu manacúali néenibáawa. Yá yèepùaca yácawa capli nérépiná, yásí yéemíaca namànica música, abénaméeyéi nacái nalabàaca casímáiri iyú. ²⁶ Yáí ìiri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íbaidéeri. Yá isutáca yéemíawa càinácaalí namàniná capli írca. ²⁷ Yá íbaidéeri íimaca irí: 'Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùullaca nanúanapiná wayáapiná pacá íidu walibèechúwa yáwanái, yácáiná piméeréeri idéca yàanàca cayáata', íimaca irí. ²⁸ Néese calúacani, yáí ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capli írculé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutácaténá íicha iwàlùanapináwa néré náapicha. ²⁹ Quéwa ìiri béeri càmita yeebá, yá íimaca yáaniri iríwa: 'Nudéca nuíbaidaca piri madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùullaná numànica. Canácatáita pia nulí ibatàa abéeri cabra achúméeríinapináta, numànicaaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa. ³⁰ Siúca idéca yàanàca yáí píirica, yúuquéricaté macáita píasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáca íiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalinapiná, yá pidéca pinúaca irí iyáapiná pacá íidu walibèechúwa', íimaca yáí ìiri béerica.

31 “Néese yáaniri íimaca írí: ‘Nuiri. Pidéca piyamáacawa núapicha càiripináta. Piasucata macáita yái nudènièrica. 32 Siùcade quéwa máini cayábaca wamànínáca fiesta, casímáica nacái wía. Piméerericáiná idéca yàanàaca, yái iyéericaté càide iyúwa yéetèrimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa núicha, yá wadéca wàanàaca àniwani’, íimaca yái yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènùadèrica íiwitáisewa íbáyawaná íichawa”, íimaca yái Jesúsca.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

1 Néeseté Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáíwa comparación iyú. Íimaca nalí: “Iyacaté abéeri náiwacali càasuíri. Idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica càasuíri yàasu cawèniiri. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica iináwaná íwali yái wenàiwicaca icuèrica íiwacali yàasuwa. Náimaca yúucánása meedá íiwacali yàasu platawa máiwitáiseeri iyú. 2 Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali íimaca írí: ‘Nudéca nuémíaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siùcade pichùnia nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé íwaliwa càmicáiná nubatàa picùaca nùasu quirínama’, íimaca yái íiwacalica. 3 Néese yái asíali yàacawa íiwacali íichawa. Yá íimaca íríwa: ‘¿Càinásica numàni siùcade núiwacali iwàwacáiná yúucaca núa? Canáca nuchàini nubànacaténá nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái íicha nuwènièripiná iyú nuyáapínáwa. 4 Uwé, siùca núalíacawa càinácaalí numànínápiná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanáami núiwacali yúucaca núa’, íimaca íríwa. 5 Néese yái asíali imáidaca wenàiwica imawèniyéica íiwacali íicha plata nàanánápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri írí: ‘¿Càisimaléná pimawènia núiwacali íicha?’ íimaca. 6 Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: ‘Numawènia píiwacali íicha cien namanùbaca yàalu olivo iséená’, íimaca. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca írí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta íbáiná írìcu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitànàa àniwa áiba cuyàluta íbáiná írìcu cincuenta namanùbaca pimawènianápiná núiwacali íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca írì cincuenta namanùbaca meedá’, íimaca írí. 7 Néese yái íiwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba írí: ‘¿Néeni píá? ¿Càisimaléná pimawènia?’ íimaca írí. Yái áiba asíali íimaca írí: ‘Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná’, íimaca írí. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca írí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta íbáiná írìcu. Piúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta íbáiná írìcu àniwa ochenta namanùbaca pimawènianápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca írì ochenta namanùbaca meedá’, íimaca írí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawèniyéica íiwacali íicha yàasusi. 8 Néese yái íiwacali yáalíacawa bàsàbàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwènùadacáiná namawèniacále. Nudéca nucàlidacuéca pírí yái comparaciónca píalíacaténáwa máiniyéi cáalíacáica èeri mánanáca càmiyéica yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawàsí nanacáiyéi yáapichawa, cáalíacáica nía píichacué, píacué yeebáidéyéica Dios itàacái.

9 “Iná nùalàacuéca píá pimànínápinácué cayábéeri áibanái írì piasu plata iyúwa, yéewanápinácué cáinináca naicáca píawa. Nésecáwa, plata imáalàacaalípináwa píchacué, yásí needácué nàataléwa píá aléera chènuniré náyacatalé càmirica imáalàawa.

¹⁰ “Aiba wenàiwica icùacaalí achúmèeri wawàsi machacàniri iyú, yá icùapináca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicaalí ibáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imànipináca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. ¹¹ Iná càmicaalícué pimàni cayábèeri piasu plata iyúwa chái báawèeri èeri irìcu, néese càmitacué namàacapiná picùaca báisiri cawènìrica iyéerica chènuniré. ¹² Néese àniwa càmicaalícué picùaca áibanái yàasu machacàniri iyú, néese càmita nàacué piri piasusíwapináwa.

¹³ “Péemìlacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáalimèeri imànica machacàniri iyú càide iyúwa íwacanáni pucháiba ichùullaná imànica, báawacáiná iicáca abèeri íwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yáapiná íwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios iripináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemìlacáiná macáita Jesús ímáaná plata íwali, iná naicáanica Jesús iquíniná. ¹⁵ Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca piináwaná íwaliwa wenàiwicanái irí cayábáanása píiwitáise. Neebáidacué nacái pichíwa. Quéwa Dios yáalíacuécawa píiwitáise íwali, cáinácaalí iyáaná. Casímáica èeri mìnaná iicácuéca píiwitáise báawèeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáaséerimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

¹⁶ Jesús íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise, iyúwa nacái profetanái itànàanáté Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái iríni yái cayábèeri tàacáisica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica yái tàacáisica.

¹⁷ “Quéwa máinìri cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmaliçuise. Macáita ichàbapináca còiwide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapiná capirálèeri cáli, yá nacái èeriquéi. Néese càmlìripináta itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, íbatàa abèeri letra achúmèerìina pináta, canácataíta imáalàawa. Macáita ichàbapináca còiwide iyúwaté Dios itàacái ímáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸ Jesús íimaca: “Asíali imàacacaalí íchawa ínuwa, néese yeedácaalí íríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, íimácáiná áiba inanái yáapicha càmfichúaca ínusíwa. Aiba asíali yeedácaalí ínupináwa abéechúa namàaquéechúami, imànica ibáyawaná nacáiwa, íimácáiná úapicha, úara áiba asíali ínuca”, íimaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

¹⁹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa. Yá íimaca nalí: “Iyacaté càasuíri asíali. Cayábanamèeri íbàle iicácanáwa cawènìri nacái. Macái èeri imanùbaca imànica fiesta máinìri cawènica. ²⁰ Iyacaté nacái catúulécanèeri asíali cacháunèeri ìwalíse ípidenèeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmaliçu. ²¹ Yái catúulécanèerica iwàwacaté iyáaca àta càinácaalí yàacási ituériwa càasuíri yàasu mesa ínatáise. Aulinái nacái nàanàaca Lázaro yàatalé nabèrùacaténá

icháuná ituí yái catúulécanéerica. ²² Aiba èerité, catúulécanéeri yéetácawa. Yá ángelnái itécani iyacaténá paraíso irícu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuírí yéetácawa. Yá nabàllacani, yái càasuírímica.

²³ “Yái càasuírímica yùuwichàacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetacaalíwa, ípídenacatalé infierno. Càasuírimi íicáidaca déeculé, yá íicaca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso irícu. ²⁴ Iná yái càasuírímica imáidaca cachàiníri iyú Abraham irí. Yá íimaca Abraham irí: ‘¡Nùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànù sísca Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène iwali ícáapi iyúwa, nùuwichàacáináwa báawanama cháí quichái irícu’, íimaca. ²⁵ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Pía nutaquéerínámica, iwàwacutá piwàwalica piyáanáté máini cayábéeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yái Lázaro iyacaté máini catúulécanéeri iyú, idècunitàacá cáucani. Siùca Lázaro iyaca cayába cháí, piata quéwa yùuwichèeriwa iyaca néenibàa. ²⁶ Càmita nùalimá nubànùaca piatalé Lázaro, iyacáiná manuírí yàawa nacáiri depuúwéeri béecaná cháí bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná canáta yéewaná nàalimá nachàbacawa aléera. Piacué nacái síscaara, càmitacué piálimá piacawa sísca nacáira’, íimaca yái Abrahamca.

²⁷⁻²⁸ “Néese càasuírími íimaca àniwa: ‘Uwé, néese pimàni nulí cayábéeri, pía nùawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi íicha, yá pibànù Lázaro nùaniri icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulia Lázaro yàalàanápíná nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi iriculé’, íimaca yái càasuírímica. ²⁹ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Péenanái nadèniaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicuíse. Iwàwacutá péenanái yebáidaca natàacái’, íimaca yái Abrahamca. ³⁰ Néese yái càasuírímica íimaca: ‘Báisita, quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawási quiríta. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi íicha imàacacaténá yáawawa naicácani, yásí nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha’, íimaca yái càasuírímica. ³¹ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapíná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha yàalàacaténá nía’, íimaca yái Abrahamca”, íimaca yái Jesúsca.

17

El peligro de caer en pecado

¹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa: “Macái èeri imanùbaca iyaca madécaná wawási imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, ¡máini Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! ² Aibacaalí wenàiwica iméeráidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapíná manuúiwatani. Cayába cachàini íritáni yéetacaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca wenàiwica. Aibanái idacùacaalí manuírí íba ícanápi íwalíse, náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí íisicùmawaca. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irícu, néese iméeráidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwanái yùuwichàapínácawa áibanái íicha infierno irícu. Iná cayába cachàini íritáni yéetacaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca púbéeyéi. ³ ¡Piicacué píchawa cayába piméeráidacáichacué púbéeyéi Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa!

“Aibacaalí imàni píri báawéeri, pitàani yáapicha iwali. Néese iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica imàníríca

pirí. ⁴ Ewita imànicaalí pirí báawéeri siete imanùbaca yàawiría abé èeri irìcu, yá yàanàacaalí piatalé siete imanùbaca yàawiría nacái, yá íimacaalí pirí: ‘Càmita quirínama numàni pirí báawéeri àniwa’, càicaalí íima pirí, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha yái báawéerica imàníríca pirí”, íimaca yái Jesúsca.

El poder de la fe

⁵ Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali íicha wawàsi. Náimaca irí:

—Piyúudàa wía manuicaténá wáináidacawa wawàwawa piwali cachàiníri iyú mamáalàacata —náimaca. ⁶ Néese Wáiwacali íimaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali, ibatàa achúmèerína iyúpináta. Manuìcaalícué pínáidacawa nùwali achúmèerína iyútá, càide iyúwa mostaza íimínaca achúmèerína iyáaná, yásí yéewanápinácué càì píimaca irí yái manuírí morera yéetanacátá: ‘Píwatàa píawawa cáli íicha, néese píbàna píawawa manuírí ùni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná írítá —íimaca yái Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá íimaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnìerica bànacalé yáapíse, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ipírawa, néese idécanáami íibaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe irìculéwa. Néese, íiwacali càmita íima yàasu wenàiwica íríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita càì íima. ⁸ Néese íiwacali ímapiná irí meedá: ‘Pichùnia nuyáapiná. Píwali cayába píbàlewa pitécaténá nulí nuyáapiná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néesecáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipiná íimaca yái íiwacalica yàasu wenàiwica íríwa. ⁹ Càmita nacái íiwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica íríwa idécanáami imànica càide iyúwa íiwacali ichùllanáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, íná iwàwacutá íibaidaca íiwacali íríwa càide iyúwa ichùllaná imànica. ¹⁰ Càita nacái idécanáamicué pimànica macáita càide iyúwa Dios ichùllanácué píá, picácué cáimacái píicáca píawawa íwalíse, néese píimacué Dios irí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùllaná wamànica’, càicué píima Dios íríwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yèepunícawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacái. ¹² Jesús yàanàacatè mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez yamanùbaca aslanái cacháunéeyéí íimami lepra iyú nàanàaca Jesús íipunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús íicha, càmíicáiná judíonái ibatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí. ¹³ Yá namáidaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—¡Píá Jesús, Wáiwacali, catúulécana píicáca wía! —náimaca Jesús irí. ¹⁴ Jesús íicáca nía, yá íimaca nalí:

—Píacué pimàacaca sacerdotenái íicáca píimami náalícaténáwa pidécuéca pichùnìacawa —íimaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yái uláicáica. ¹⁵ Yá abéeri néená níái cacháunéeyémica íicacáiná masacàaca íimami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cachàiníri iyú. ¹⁶ Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùlulù ipuata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacaténá Jesús icàaluíná,

yàcaténá nacái irí cayábéeri. Yái asiali Samaria yàasu cáli néeséerica, càmlírira judío. ¹⁷ Yá néeseca Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Nudéca nuchùniacáwa diez namanùbaca cacháunéyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta núa, nàacaténá cayábéeri Dios irí. ¹⁸ Abéerita yái càmlírira judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —ímaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese Jesús ímaca Samaria yàasu cáli néeséeri irí:

—Pimichàawa. Pìawa. Uláicái idéca ichàbacawa pícha, peebáidacáiná nulí —ímaca yái Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰ Fariseonái nasutáca nèemiawa Jesús càicaalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmítacué pialimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái. ²¹ Càmita náimapiná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica cháí cáli’; càmita nacái náimapiná: ‘Áiba cáli ínata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáiwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméyéi wenàiwica pèewibàa —ímaca yái Jesúsca. ²² Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iriwani:

—Máadánicúéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica pialimácaalí piicáca núa abé èeri piná meedatá, piwàwapinácuéca piicáca núa, núa asiali Dios néeséerica. Máinicúé piwàwapiná piicáca nuanàaca nucùacaténá macáita, quéwacué càmitàcá piicápiná núa. ²³ Aibanái nacàlidapiná nachiwawa, náimapiná nudéca nuanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué pirí: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué piwàwa néré, picácué nacái piàwa nàapicha. ²⁴ Péemiacué, nùacaalípináwa nèese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icánáaná macáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa nèese àniwa nuénáiwáná yàanàacatáíwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa.

²⁵ Quéwa iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mìnánái iyéyéica siuca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá. ²⁶ Mawiénicaalípiná nuénáiwáná nuanàacatáipiná àniwa, núa asiali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàypiná càide iyúwaté èeri mìnánái iyáaná Noé yàasu èerité. ²⁷ Matuìbanáicaté nàyaca Dios ícha bàaluité. Nayáacaté nayáacaléwa, nèese nàiraca nacái, needácaté náimupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yáté manuiri yéesacái yàanàaca, yá néesatácatéwa macáita wenàiwica càmiyéicaté iwàlùawa Noénái yáapicha arca iriculé. ²⁸ Càité nacái Lot yáapichéyéimi Sodoma iyacàlená mìnánái nàyacaté matuìbanáita Dios ícha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawènia nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawènda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapèewa. ²⁹ Quéwa idécanáamité Lotná namusúacawa Sodoma iyacàlená ícha, yáté quichái yèewièricawa azufre yèewi yúuwàacatéwa chènuníse Sodoma mìnánái ìwali. Yáté néesatáca macáita.

³⁰ Càita nacái yúuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áibaalípiná numàacaalípiná nùawawa naicáca núa, núa asiali Dios néeséerica.

³¹ “Néeniaalípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatabàawa, idèniacaalí nacái yàasuwa capì iricu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa ipíchawáise

ipiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèe néréwa ipíchawáise ipiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ³² Piwàwalicué càinácaalíté Lot ínumi yéetácawa, cáininéechúacaté iicáca yàasumiwa èeri irícuíríca, úái yéetéechúamicatéwa càmicáináte upiacawa yàcalé ícha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa. ³³ Cawinácaalí càmiríca yeebáida nutàacái iwàwacáiná icúaca icáucawa cháí èeri irícu, yúucapíná icáucawa càmirí imáalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idèniapíná icáucawa càmirí imáalàawa.

³⁴ “Néese núumacué pírí nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama irícu. Angelnáí itépiná abéeri wenàiwica, áibapíná nacái imàacawa néenita. ³⁵ Yá pucháiba inanái namulúapínáca nàyaca ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa inanái, abéechúapíná nacái imàacawa néenita. ³⁶ Pucháiba aslanái yèepuníyéipínáca manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asiali, abéeripíná nacái imàacawa néenita —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese yéewáidacalénái nasutáca néemiawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿chábàanáisca nàanàa needácaténá nía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué píalíanáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa íríawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

18

La parábola de la viuda y el juez

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náalíacaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios ícha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipícháná naméyáacawa nasutáca Dios ícha. ² Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irícu. Càmita yàa Dios icàaluíná. Càmita nacái yàa wenàiwica íimiétacaná. ³ Uycaté nacái yàcalé irícu abéechúa inanái inírími yéetéechúamicatéwa ícha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéeri yàasumi. Iná usutáca juez ícha wawàsi manùba yàawíría iyúudàanápiná úa. Yá úumaca juez írí: ‘Piyúudáa núa. Pichùulla nàuwichàidàanápiná nuícha nùuwidaca yeedéerica nuícha nùacawéeri yàasumi’, úumaca juez írí. ⁴⁻⁵ Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná ícha. Néese maséeca iwàwa idècuni yeemíaca usàna. Yá íimaca íríwa: ‘Ewita càmicáaná núa Dios icàaluíná, éwita nacái càmicáaná núa wenàiwicanái íimiétacaná, càicáaná siúcade nuyúudàaca úara inanáica, nùuwichàidaca uícha úuwíde, máiníciná usàiwicaca nulí wawàsi, ipícháná ùanàca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsi àta nuétácatalétawa’, càica íimaca íríwa yái juez báawéerica íwitáise”, íimaca nalí yái Jesúsca.

⁶ Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemíaca itàacái yái juez báawéerica íwitáiseca. Ewita báawéerícaníta íwitáiseni, càicáaná átata iyúudàaca maníríchúami. ⁷ Néeni, ¿càmítasicué píalíawa cayábéeri Dios íwitáise? Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios iyúudàapíná cawinácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa ícha manuísíwata mamáalàacata èeríapínama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawèniadapíná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècuníapínáwa déecuírí iyú iyúudàanápiná nía. ⁸ Núumacué pírí, Dios iyúudàapíná nía caqualéta, imawèniadapíná náicha nàuwidenái. Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná

àniwa aléi èeri iriculé, quéwa càmita nùanàpiná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹ Néeseté Jesús yéewáidaca abénaméeyéi wenáiwica comparación iyú, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyawanéeyéica nía, íná báawaca naicáca náichawa áibanái wenáiwica. Jesús íimaca nalí: ¹⁰ “Pucháiba aslanái nàacatéwa templo iriculé nasutácaténá níawawa Dios íicha. Abéeri fariseo, áiba asiali nacái yeedéeri plata yéénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ¹¹⁻¹² Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetàucuta áibanái íicha, isutáca yáawawa Dios íicha. Càì íimaca: ‘Pía Dios, nùaca piri cayábéeri nùacáiná càmirica iyúwa áibanái wenáiwica canánama. Nùa nacái càmita nuyéedù. Càmita báawa nuíwitáise nacái. Càmita nuimá áiba inanái yáapicha càmişúaca nuínusiwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàniná yái asiali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Nùa nacái numàca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana iwali nusutácaténá Dios íicha. Macái néená náí diyéyica wawási nuedéerica nuliwa, numàca abéeri néená Dios irípiná ofrenda iyú’, càì íimaca iwaliwa yái fariseoca. ¹³ Néeseta quéwa yái asialica yeedéerica plata yéénánái judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo íicha. Máinicáiná báica iicáca yáawawa Dios iwéré ibáyawaná iwaliísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinicáiná achúmaca iwàwa ibáyawaná iwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios irí: ‘Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica nùaquéi’, càì íimaca isutáca Dios íicha”, íimaca yái Jesúsca. ¹⁴ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Núumacué piri, Dios imàacacaté iwàwawa ibáyawaná íicha, yái asiali yeedéerica plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, néese asiali yèepùacawa matuíbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha, níacáiná cawinàcaalí wenáiwica icàlidéeyéica iinàwaná iwaliwa máininása cayábaca nía áibanái íicha, Dios imàacapiná báica nía. Cawinàcaalí quéwa icàlidéeyéica íichawa ibáyawanáwa, Dios imànipiná irí cayábéeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵ Néeseté àniwa áibanái natéca néenibewa púbéeyéi Jesús yàatalé yéewacaténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios íicha imàninápiná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénái naicáca nía, yá nadàbaca nacuísaca náichawa wenáiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénái náimaca sùmanái nasáiwicasa Jesús irí wawási. ¹⁶ Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanàpináwa yàatalé. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé, picácué pimáisanía nàanàca, Dioscáiná icùaca wenáiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. ¹⁷ Péemiacué cayába, iwàwacutá wenáiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púbéeyéi sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. Càmicaalí wenáiwica neebáida càì, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸ Néeseté abéeri judío íiwacaliná isutáca yéemlawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí: —Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁹ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá pínáidacawa cayába iwali yái pímáanáca, càinácaalí ímáaná yái tàacáisica íméerica cayábéericasa núa, canáciná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —ímaca yái Jesúsa, iwàwacáiná asiali yeebáidaca Dioscani yái Jesúsa. ²⁰ Néese Jesús ímaca írí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùulianá wía: ‘Picá piimá áiba inanái yáapicha càmíhúca pínusiwa, áiba asiali yáapicha nacái càmírira pínirisiwa; picá pinúa wenáiwica; picá piyéedú; picá nacái pichiwáida áibanái; pia náimiétacaná píaniri, píatúa nacái’ —ímaca yái Jesúsa. ²¹ Néese asiali ímaca írí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ímáaná sùmàicatáiseté núa àta siúca nacáide —ímaca. ²² Jesús yéemiacani, yá ímaca írí:

—Iyaca abéeri wawási iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pia piwéndaca macáita piasuwa, pia nacái iwènináami catúulécaneéyái írí. Càipiná pidèniaca piasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa piacaténáwa núpicha nuéwáidacalécená pia —ímaca yái Jesúsa.

²³ Yái asiali quéwa, yéemiacanáami, yá máini achúmaca iwàwa máinicáiná càasucani, càmíciná nacái iwàwa yàaca áibanái írí macáita yàasuwa. ²⁴ Jesús yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asialica, íná Jesús ímaca yáapichéeyái iriwa:

—¡Máini càulenápináca càasuíyái yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵ Càide iyúwa camello càmíná yéewa iwàlùacawa siduwápi ituí yáapuí iricubáa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —ímaca yái Jesúsa. ²⁶ Níai yéemièyéica Jesús ímáaná, náimaca Jesús írí:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha? —náimaca. ²⁷ Jesús ímaca nalí:

—Canáca yéewaná wenáiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimáciná imànica macáita —ímaca yái Jesúsa. ²⁸ Néese Pedro ímaca Jesús írí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía —ímaca. ²⁹ Yá Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, piacué nuéwáidacaléca yeebáidéyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyái péená nàanápináwa nacapèe íchawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenacué nacái nàapínáwa maléena èri nàacawéeri íchawa, càmicaalí nacái néenánái ícha nacáíwa, càmicaalí nacái nasèenái ícha nacáíwa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi ícha nacáíwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁰ Yásí Dios yàapínacué píri madécaná wenáiwica piiquéeyéipiná càiyéide iyúwa péenánáíwa cháí èri iricu. Néese, èri imáalàacaalípináwa, yásí Dios yàacué picáuca càmíri imáalàawa chènuniré —ímaca yái Jesúsa.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³¹ Yaté Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa doce namanùbaca méetàucuta áibanái ícha. Yá ímaca nalí:

—Siúcade wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Namànipiná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànaná tàacáisi nuináwaná iwali, núa asiali Dios néeséerica. ³² Yá presopináca namànica núawa namàacacaténá càmíyeyái judío inúca núa, yá naicáanípiná nuquíniná, yá natàanípiná báawéeri iyú nùwali, yá nàapisáidaca núawa. ³³ Nanúadáidapiná nacái núawa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èri iricu nucáuçàapínáwa —ímaca yái Jesúsa.

³⁴ Quéwa, Jesús yéwáidacalénái càmita náalíá néemíaca càinácaalí ímáaná yái tàacáísica, càmita nacái náalímá náalíacawa ìwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵ Néeseté, Jesús iyaca mawíenita Jericó iyacàlená irí, yá matuíri asiali iyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanáí íicha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa. ³⁶ Yái matuírica yéemíaca manùbéeyéí isana nachàbáanáwa, yá isutáca yéemíawa nía, cawinácaalí yàawa náapicha néeni. ³⁷ Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret iyacàlená néeséericani yái càì ichàbacawa chábàì. ³⁸ Iná yái matuírica ímáidaca:

—Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —ímaca.

³⁹ Néese áibanái yéeyéicawa Jesús ipíchale nacúsaca náichawani, yái matuírica, masànaanápináni. Ímáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! —ímaca.

⁴⁰ Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá Jesús ichùllíaca natéénápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús ímaca irí:

⁴¹ —¿Càináísica piwàwa numànica píri? —ímaca yái Jesúsca. Néese matuíri ímaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa —ímaca. ⁴² Jesús ímaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùníanápiná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —ímaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta matuírimi íicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapicha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái íiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

19

Jesús y Zaqueo

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó iyacàlená irìculé. Ichàbacáitawa néenibàa. ² Abéeri asiali càasuíri iyaca néeni, abéeri Jericó mìnali, ípidenéri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalìcani, níái yeedéeyéica plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ³ Yái Zaqueo iwàwa íicáca Jesústàatá, yáalíacaténá íicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalímá íicàcani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacái yái Zaqueoca, iná càmita yáalímá íicáca Jesús. ⁴ Iná yái Zaqueo ipíacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íríacawa sicómoro yéetaná yàana ìwalibàa yéewanápiná idéca íicáca Jesús. Yái àicu ibàluèricawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatàapínacawa. ⁵ Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá íicáidaca chènuniré. Íicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalícu. Néese Jesús ímaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, píricùawa caquialéta, siùcacáináta iwàwacutá nuyamáacawa pícapèe néré —ímaca yái Jesúsca.

⁶ Yá Zaqueo irìcùacàatétawa néese. Yá casímáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa.

⁷ Néese áibanái, naicácáiná Jesús iwàlùacawa néré, yá natàanica báawéeri iyú Jesús ìwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacawa icapèericulé asialiquéi báawéerica, cáanáiricasa íbáyawaná, yái Zaqueoca. ⁸ Néesecáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuésemi. Yá Zaqueo ímaca Jesús irí:

—Péemíacáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapínaca yéema catùulécanéeyéi iríwa. Níara wenàiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchíwa

iyúwa, nuèpùadapiná nalíwani báinúaca yàwiriéricatái yáwanái ícha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca. ⁹Yá Jesús íimaca irí:

—Siúca èeri Dios idéca iwasaaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái irí:

—Yácáiná asialica, Abraham itaquérinámiqueí nacái, éwitaté imèeráacáanítawa Dios ícha. ¹⁰Núacáiná, núa asiali Dios néeseérica, nudéca nùanáca nucatácáténá níái cabáyawanéeyéica, nuwasàacáténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹Néseté idécanámi wenàiwicanái yéemiaca Jesús íimáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparámi iyú. Icálidaca nalíni yái comparaciónca Jesús iyacáináte mawiénita Jerusalén iyacàlená irí ínáté nayúunáidaca Jesús icuèyèipínáté israelitanái caquialétatá.

¹²Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripinátéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeseéeyéiwa, yási yèepùanápinátéwa néese icuacáténá nía. ¹³Ipíchawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanúbaca yàasu wenàiwacawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá íimaca nalí: ‘Piacué pimànicaténá píasu wawásiwa iyú yái plataca àta nùanáacataléta àniwa’, íimaca nalí. Néese yàacawa náicha. ¹⁴Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeseéeyéi máini báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacálidacáténá nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yái asialica’, náimaca.

¹⁵“Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeseéeyéiwa, yá náiwacali yàanàca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté ícha plata, yáalíacaténáwa náicha càsimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. ¹⁶Yái yàasu wenàiwicaca idàbàanéerica yàanàca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawásiwa iyú yái píasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanúbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁷Néese náiwacali íimaca irí: ‘Cayábacáani. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicáiná machacàníri iyú achúmèeríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, iná yéewa siúcade numàaca picùaca diez namanúbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica. ¹⁸Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawásiwa iyú yái píasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanúbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁹Néese náiwacali íimaca irí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanúbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica.

²⁰⁻²¹“Néseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca píasu platéi. Nuèpùacaténí wáluma iyú nucáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinicáiná caluéri píiwitáise, peedáca yái càmirícaté píibaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái íbanacale, càmirícaté píbàna piríwa’, íimaca. ²²⁻²³Iná náiwacali íimaca irí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca piináwaná iwali nuúwichàdacaténá píawa. Píalíacaalítéwa caluèrisa nuíwitáise, píalíacaalíté nacáíwa nuedáaná nulíwa yái càmirícaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái ícha nabànacale càmirícaté nubànacaleta, néese, ¿cáná càmita pimàaca nùasu plata caja néré inísàacáténátéwa nulípiná quirítatá àta nùanáacatalétaté

àniwa? Íimaca yái náiwacalica. ²⁴ Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: 'Peedácué íicha yái plataca. Piacué iríni yái asialica idènièrica diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca', íimaca nalí yái náiwacalica. ²⁵ Yá náimaca náiwacali iríwa: 'Wáiwacali, ¿cánásica càì pimàni? Yái asiali idéca idèniaca diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca', náimaca. ²⁶⁻²⁷ Néese náiwacali íimaca nalí: 'Péemiacué cayába. Cawinácaali íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápíná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaali càmiyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nùuwidenáica càmiyéicaté iwàwa núa nacuèrinápináwa, piacué píibàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía', íimaca nalí yái nacuèrináca", íimaca yái Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸ Idécanaámíté càì Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹ Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéeri Betfagé, áiba nacái íipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúli íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlmanáca. Yá Jesús ibànùaca ipichaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanaámi càì íimaca nalí:

³⁰ —Piacuéwa iriculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàpinácué burro nadacuèrica néeni, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³¹ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa cánácué yéewa piwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutàcani, núa Píiwacalícuéca —íimaca nalí yái Jesúsca.

³² Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³ Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanánái isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánácué piwasàa wapíra? —náimaca. ³⁴ Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutàni —náimaca.

³⁵ Néese yéewáidacalénái iriada yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ³⁶ Idècunitàacá Jesús yàacawa burro íinata Jerusalén iyacàlená nérépiná, manùbéeyéi nallada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrocáténá íipina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèrinásàiri icàaluínináwa. ³⁷ Yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúli yàasu yàawa iriculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níái nacái yèepuniyéicawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca casímáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácáináté Jesús imànica madécáná íiwitáise iyúwa yái càmiirica wenàiwica idé imànica. ³⁸ Nacàlidaca nèepunicawa:

—¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànùerica walí icùacaténácué wía! ¡Piacué canánama iyéeyéica chènuniré, casímáicué piwàwa! ¡Wàaca píri cayábéeri, pía Dios chènuníserica! —náimaca. ³⁹ Néese abénaméeyéi fariseo yèepuniyéicawa náapicha wenàiwicanái yèewi náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, píalàa nía cachàniiri iyú níái péewáidacalécawa, masàanápíná nía, nacàlidacáiná piináwaná iwali Dios inacáricasa pía —náimaca. ⁴⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, masànacaali níái nuéwáidacalécata, yáta níái íbaca nacàlidaca nuínáwaná iwali Diosca núatá —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawíénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese íichánica manuísíwata iwali yái yàcaléca, catúulécanácáiná

iicáca yàcalé m̀nanáí, yácaíná Jesús yáaliacatéwa manuírí yùuwichàacáisi yàanàanápínaté nàwali. ⁴² Yá íimaca: “¡Máiní nuwàwa piallacuécawa siùca èeri càinàcaalicué iwàwacutáaná pimànica cayábacaténacué píapicha Dios! Cayábacaalicué píapicha Diostá, néese càmítacué yàanàa píwali yàasu yùuwichàacáisitá. Quéwa càmítacué piallawa càinàcaalí iwàwacutáaná pimànica. ⁴³ Yàanàapínacué pirí báawéeri èeri. Píuwidenáicué namànipínacué iwáiná píyacàle itéesebàa macáita, ipíchanácué pimusúacawa yàcalé íicha. Macáitacué náawapínacuéca píawa. Yá namànipíná ùwicáí píipunitacué pitéesebàa macáita. ⁴⁴ Yásí namáalàidacué píyacàle macáí, nanúapíná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé iricu. Nacàlállapínacué picapèe. Càmita namàcapíná capíi yàasu íba yáawinacawa áiba íba íinata, yá nacàlállacuéca macáita yáí píyacàlecuéca. Píicácáinacué càiride iyúwa canéeri iwèni pirí yáí nuénáiwánaca siùca èeri Dios íbànùacatáita nùa píatalécué, nuwasàacaténacué pía yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús purifica el templo

⁴⁵ Néeseté Jesús iwàllacawa templo íbàacháwalená iriculé. Yá idàbaca ímusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàsusi templo íbàacháwalená iricu. ⁴⁶ Yá íimaca nalí:

—Pídecuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmallicúise; Dios íimacaté yàasu templo íwaliwa: ‘Yáí nucapèeca nasutácaalupínaca nuícha’, íimacaté yáí Diosca. Quéwa, pídecuéca píwènúadacani cayéedéeyéí icapèe iyú, yáí temploca, píyéedúacáinacué plata wenàiwica íicha píchíwa iyúwa —íimaca yáí Jesúsca.

⁴⁷ Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanáí templo iricu. Sacerdote íiwacanánáí, nía nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, judío íiwacanánáí nacáí, nánáidacawa nàyaca càinápínacaalí iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸ Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenàiwica cayábaca néemíaca Jesús itàacáí.

20

La autoridad de Jesús

¹ Aiba èerité Jesús iyaca templo iricu. Yá yéewáidaca iyaca wenàiwicanáí, icàlidaca nalí nacáí Dios itàacáí cayábéerica, yáí tàacáisi íiméerica Jesús iwàwa iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yá sacerdote íiwacanánáí, áibanáí nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacáí judío íiwacanánáí béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ² Yá náimaca irí:

—¿Cawíná íbànùa pía pimusúadánápíná nía templo íbàacháwalená iricúise, níáí iwéndéeyéica yàsusi? ¿Cawíná íchùulia pía pimusúadánápíná nía? — náimaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía nacáí. Picàlidacué nulíni: ⁴ ¿Cawíná íchùullaté Juan íbautizáanápínaté wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáísica? Píimacué nulí càirínacaalí náicha íchùullaca Juan íbautizáanápínaté wenàiwica —íimaca yáí Jesúsca.

⁵ Nadàbaca natàanica nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càinásica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté íchùullacani’, yásí isutáca yéemíawa wía, ‘¿Cánacué càmita peebáidani?’ càipíná íimaca walí. ⁶ Néese wáimacaalí irí, ‘Wenàiwicacaté íchùullaca meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàí íiméeri iyú Juan itàanicaté Dios inùmallicúise”, càí

natàanica naliwáaca. ⁷ Néese nacàlidaca Jesús iríni càmítasa náaliawa cawinácaali ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica. ⁸ Néese Jesús ímaca nalí:

—Càita nacái càmíta nucàlidacué piríwani cawinácaali ichùuliaca núa numusúadánápíná nía templo ibàacháwalená iricuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —ímaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Abéeri asiali ibànacaté uva ibànacalená. Yá imàacaca áibanái icuèyéipíná irí yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápíná, yàasu èeripíná needácátáita iyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri. ¹⁰ Uva yàasu èeri yàanàacaté needácáténá iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácáténá náiwacali yàasu uva iyacaná yéenápínáwa icuèyéi íicha. Quéwa níái icuèyéica bànacalé nacapèdádáidacani, yái náiwacali yàasu wenàiwicaca. Yá nachùullaca yàacawa náicha, càmíta nabànù yáapicha uva iyacaná. ¹¹ Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa natàanica irí báawéeri iyú, nacapèdádáidacani. Yá nachùullaca yàacawa náicha, càmíta nabànù yáapicha uva iyacaná. ¹² Néese bànacalé íiwacali yèepùla ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyéica uva ibànacalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bànacalé yàaluná íicha.

¹³ “Néese yái uva ibànacalená íiwacali ímaca íináidacawa iríwa: ‘¿Càinásica numàni? Siúcade nubànù nuíriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimétacaná’, ímaca íináidacawa iríwa. ¹⁴ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca naliwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripíná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácaalípináwa. Ara, wàacuéwa wanúananí weedácáténá waliwa yàasu bànacalé’, náimaca naliwáaca. ¹⁵ Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bànacalé yàaluná íicha. Yá nanúacani’, ímaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús ímaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená íiwacali imànipíná nalí níái icuèyéicaté irípiná bànacalé? ¹⁶ Siúcade nucàlidacué piríni: Yàanàapíná nàatalé, yá inúapíná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca irípiná yàasu uva ibànacalená —ímaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemlacani, yá náimaca Jesús irí:

—¿Càmírita, canácatáita Dios imànipíná walí càì! —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús iicáidaca nalí, yái ímaca:

—Néeni, càmicalícué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía, néese iwàwacutácué pínáidacawa cayába càinàcaali ímáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalcuise. Icàlidacaté Dios ibànùanápínaté israelitanái irí nacuèrinápíná, quéwa báawánápínaté naicácani. Càité ímaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa siúcade máiníri iwàwacutácawa capíi irípiná yái íba náuquèericaté’,

cài itànàacaté profetaca”, ímaca nalí yái Jesúsca, yéewacáténá náaliacawa yái íba ímáanáca càicanide iyúwa Jesús, yái nacuèrinápíná Dios ibànùerica judfonái irí.

¹⁸ Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Péemlacué áiba comparación íba ìwali: Cawinácaali wenàiwica yúuwèyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaaliwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —ímaca yái

Jesúsca, náaliacaténáwa Dios yùuwichàidáanápínaté manuísíwata cawinácaali càmíyéica yeebáida Jesús itàacái.

¹⁹ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nawàwaca náibàaca Jesús yaté èerica náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé, náaliacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciònca. Càmíiri nadé náibàaca quèwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái, manùbacáiná níái yéemièyéica Jesús itàacái casímáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰ Néeseté sacerdote íiwacanánái nachùullaca áibanái asianái nàacawa Jesús yàatalé, natàanicaténá càmíétaquèeri iyú Jesús yáapicha, iyúwa cayábéeyéi íiwitáise iwàwéeyéica yéemiadaca Dios itàacái. Quèwa cachìwéeyéica nía meedá, nàacawa néré náalimáidacaténá Jesús itàanínápiná báawéeri iyú romanonái yàasu gobierno ìwali yéewanápináta meedá náibàacani nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador romanosàiri irí. ²¹ Iná nasutáca néemiawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáaliacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáaliaca nacáiwapa píicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùullianá nàyaca. ²² Siúcade picàlida walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca.

²³ Quèwa Jesús yáaliaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwaliise. Yá íimaca nalí:

²⁴ —Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáiwana íchanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ípidená íchanàawa ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador ípidenáquéi íchanàawa ìwali, yéenáiwana nacái íchanàawa ìwali, yáara romano íwacaliná, icuèrica macái èeri mìnanaí —náimaca. ²⁵ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùullianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica — íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Iná canácata báawéeri tàacáisi Jesús ímèerica wenàiwicanái yàacuèsemi yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali. Néese nánáidacawa néemiaca manuísíwata Jesús ímáaná, yá masànacáicata nía ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷ Néeseté abénameyéeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmítasa yéetéeyéimiwa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái íicáanica Jesús iquíniná, iná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁸ —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi ímèerica Dios ichùullianácué wía judíoca wamànínápiná cà: Asiali yéetácaaliwa méenibeta, néese iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquèeyéipíná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyèipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁹ Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéénánái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupináwa, quèwa yéetáca uícha méenibeta. ³⁰ Inaté iméeréerimi yeedáca ibèeri ínumicawa. Néese yéetáca uícha méenibeta. ³¹ Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái

yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ³² Néese úanama yéetáwa náami nacái. ³³ Uwé, báiscaali yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, ¿càinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicaináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús íquíná. ³⁴ Néese Jesús ímaca nalí:

—Chái èeri írìcu, asianái, inanáí nacái nacásàacawa. ³⁵ Quéwa cawinácaali wenàiwicanái Dios imàaquéeyéipináca icáucàacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, asianái, inanáí nacái, càmita nacásàapínáwa. ³⁶ Càmita nacásàapínáwa càmicáiná náalimá néetácawa quirínama, nàypináicáiná càide iyúwa àngelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepináca nía, Dios imichàidacáiná nía yéetácáisi ícha. ³⁷ Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacàucàanápínácawa áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléeneri àicu ìwali yeeméericatéwa ìyaca quichái iyú, Dios ìyacáinaté néré, yáté Moisés yéemiaca tàacáisi ímérica: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níái wàawirinámica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ³⁸ ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwical! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipichawáiseté Moisés ìyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —ímaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo írìcu náimaca Jesús írì:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ⁴⁰ Yá cáaluca níái Jesús yúuwidenáica. Càmita nawàwa nastútaca néemíawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

⁴¹ Jesús ímaca nalí:

—Càmítacué píalíawa cayába Mesías ìwali, yái picuèrinápínácuéca Dios ibànùèripinácuéca píri, píacué judíoca. Pímacáitacué rey David itaquérinámica meedáni. Quéwa rey David ímacaté nacái áiba wawàsi Mesías ìwali. ⁴² David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuise, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos írìcuise. Càité David ímaca:

‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuíwacali írì: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

⁴³ idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’, càité ímaca yái Davidca. ⁴⁴ Yái rey Davidca ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David íwacali nacáicani —ímaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵ Macái wenàiwicanái ìyéeyéica néeni néemiaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús ímaca yéewáidacalénái írìwa: ⁴⁶ “Píicácué píchawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Picácué píyaca càide iyúwa nàyáaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasímáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. Máini nawàwa náawinacawa yàalubáisi íinata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeyéica wenàiwicaca

judíonái yéewáidacàalu irìcu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeyéi macái wenàiwica yàacuésemi nayáacatená nayáacaléwa náapicha, yéewacatená áibanái naicáca nía càiyéide iyúwa máiniyíeyíca cachàinica. ⁴⁷ Nayeedùa nacái náicha nacapèemi, nàasumi nacái níái catúulécaneéyeyí inanáica manìriyíeyimica. Néese nasutáca Dios déecuiri iyú, yéewacatená áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yúuwichàidéeyéipíná cachàiniiri iyú yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeyíca”, íimaca nalí yái Jesúsca.

21

La ofrenda de la viuda pobre

¹ Jesús iyacaté templo irìcu, yá iicáidaca wenàiwica irí irìadéeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu irìculé namàacacatená Dios iríni. Yá iicáca càasuíyeyí naliadaca plata. ² Néese Jesús iicáca inanái yàanàaca néré, máini catúulécaneéchúa, inirimi yéetéchúamicatéwa ícha. Yá ulladaca úasu ofrendawa ofrenda yàalu irìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, càmiyíeyíca máini cawènica. ³ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Péemiacué cayába, úái catúulécaneéchúa manìríchúamica udéca umàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú Dios iiquéeri càiride iyúwa manuiri iwèni náicha canánama, níái yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irìculé. ⁴ Macáita níái áibanái nàaca ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèniiri íchawa; úata quéwa éwita catúulécancáaníta úa, càicáaníta úaca macáita yái udènerimica uwènanápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵ Aibanái natàanica nàacawa templo ìwali cayábéeri iicácanáwani, yàasu cawèniyeyí íba ìwali nacái, áiba cawèniiri wawàsi nacái wenàiwica imàaquéerica Dios irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús íimaca nalí:

⁶ —Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piiquéerica yái temploca. Yásí canácata capii yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Namáalàidapíná macáita —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷ Néese nasutáca néemiawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica ichàbapínáwa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipinácawa? —náimaca.

⁸ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichíwáidacuéca pía ipichawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéi ichíwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachíwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéri Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachíwawa. Aibanái nacái náimapíná: ‘Idéca Jesucristo yàanàaca icùacatená macáita’, càipíná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ⁹ Nacàlidapínácué pírí ùwicái iináwaná ìwali, náimapíná nacái namàninása ùwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èeriquéi”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeseéeyéi napéliapíná áiba cáli néeseéeyéi ípunitawa. Aibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái go-bierno ípunitawa. ¹¹ Yá cáli icusúapínáwa cachàiniiri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná

cáli néeséeyéi. Capiráléeri cáli iricuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripiná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínáméeyéi yáasáidéeyéipináca èeri mìnánái irí mawiénica yáí èeriquéi imáalàanápínacawa.

¹² “Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapínacué píawa, namànipínacué pirí báawéeri peebáidacáinacué nutàacái. Nawatàidapínacué píawa judiónái yéewáidacàalu néréwa nacháawàcaténacué piináwaná ìwali. Yá náucapínacué píawa presoiyéi ibànaliculé. Natépinacué píawa nacháawàcaténacué piináwaná ìwali nacuerínánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa peebáidacáinacué nulí. ¹³ Càita Dios imàacapínacué picálidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéca nutàacái. ¹⁴ Ipíchawáise náibàacuéca pía, picacué péewáidawa càinácaalípinacué picálidáaná nalí piináwanáwa. ¹⁵ Néenialcáiná numàacapínacué pitàanica máini cáalíacáiri iyú, yéewanápiná càmítacu piúwidenái nadé namawèniadacuéca píasu tàacáisi. ¹⁶ Quéwa, písetànacué, péenánáisiwacué nacái, píawíríla yéenánái nacái, píacawéeyéiná nacái, nacháawàapínacué piináwaná ìwali nacuerínánái iríwa. Nanúapínacué abénaméeyéi péenáwa. ¹⁷ Yásí macái èeri mìnánái báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinacué nutàacái. ¹⁸ Quéwa càmítacué yúucapínáwa nuícha abéeri péená, ibatàa achúméerína pináta, càmíta yúucapínáwa nuícha. ¹⁹ ¡Peebáidacué mamálàacata tàì íiméeri iyú, píideníacué piúwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewàcaténacué peedáca píriwa pícaucawa càmíiri imáalàawa!

²⁰ “Píicácaalípinacué úwinái ibàlùacawa Jerusalén imáalàená itéese, yásí píalíacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápíná yáí Jerusalénca. ²¹ Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica iyéeyéica cháí Judea yáasu cáli íinata napíacawa dúli ináliméeri nérépiná. Cawinácaalí iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu iwàwacutápiná napíacawa yacalé irícuíse. Cawinácaalí nacái iyéeyéica manaculibàa, iwàwacutápiná càmíta nèepùawa Jerusalén iyacàlená irículé. ²² Néenialcáiná Dios yáasu manuírí yúuwichàacáisi yàanàapíná israelítanái ìwali. Macáita ichàbapínacawa càide iyúwaté profetanái itànaná tàacáisi Dios inòmalicuíse. ²³ ¡Néenialípiná inanái nàuwichàapínáwa manuísíwata, cawinácaalí idéerícuíyéica, nía nacái inanáica yéeyéica quíraslí íiraca íinisí!, càmícáiná nàalímá napíacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapínacawa báawanama níái Israel yáasu cáli néeséeyéica, yácáiná Dios yáasu yúuwichàacáisi yàanàapíná nàwali. ²⁴ Abénaméeyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái íibàapíná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanùbaca íinatalépiná. Néese càmíiyéi judío namáalàidapíná Jerusalén iyacàlená, yá nacùapínacani àta imáalàacatalépinátawa náasu èeri Dios imàaqueeripiná nalí nacùanápínáni, ipíchawáise yéepùadacani judiónái irí àniwa, yáí Jerusalénca”, íimaca yáí Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁵ Jesús íimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawàsi capiráléeri cáli iricuwa, manuínáméeyéi wawàsi nacalùadéeripiná naicáca, èeri ituírícu, quéeri nacáíwa, dùlupùta nacáíwa nàalícaténáwa mawiénica yáí èeriquéi imáalàanápínacawa. Cháí èeri irícu nacái, èeri mìnánái máini cáaluca nánáidapínáwa, càmíta nàalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica, manuírí únicáiná imànipíná isànawa cachàini, manuínáméeyéi máladàca nacái ipíapínacawa cachàiníri iyú. ²⁶ Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùniwa, cáalucáiná nánáidapínacawa idècunitàacá nacùaca yàanàaca yáí manuírí yúuwichàacáisi yàanèeripínacawa èeri mìnánái ìwali. Níacáiná

cachàiníyíéi wawàsi iyéeyéica chènuniré, nacusúacawa macáíwa. ²⁷ Néese macáí èeri mìnáná iicápiná núa, núa asiali Dios néeséerica, nùanàpiná acalèe yèewíise cachàiníri nuíwítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri irícuwa nucùacaténá macáita. ²⁸ Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yáí wawàsica, yásí pichàniadacué piwàwawa, pimichàidacué píiwítáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécáináta nùanàpináca nuwasàacuéca píá”, ímaca yáí Jesúsca.

²⁹ Néese Jesús icàlidaca nalí comparaciòn yéewáidacaténá nía. Yá ímaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanáí àicu íiwítáaná nacáí iyéeyéica cháí Israel yàasu cáli íinata. ³⁰ Piicácaalícué àicu imusúadaca íbáináwa, yásí píalíacuécawa mawíénica camuí. ³¹ Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yáí nucàlidéericuéca píri íwali, yásí píalíacuécawa mawíénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³² “Péemíacué cayába, macáita yáí siùquéerica tàacáwa nucàlidacuéca píri íwali, macáita ichàbáanápínáwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéica néenialíwa. ³³ Yáí capíraléeri cáli, èeriquéi nacáí namáalàapínáwa áibaalípiná, néese nutàacáí càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwa nucàlidáanacué píriní.

³⁴ “Piicácué píchawa cayába ipíchaná piwènúadacuéca nuícha píiwítáisewa pímanínápinácué píbáyawanáwa, pícamáanápíná nacáí, píináidáanápíná nacáíwa mamáalàacata èeri irícuíri wawàsi íwali. Picácué càí pímaníca, néese pícuacué nùanàaca àniwa. ³⁵ Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàpiná ráunamáita macáí èeri mìnáná íwali càide iyúwa trampa íbàaná cuwèesi isicúasiwata. ³⁶ Pichùnacué cayába píiwítáisewa. Pisutácué Dios ícha mamáalàacata cachànicaténácué píiwítáise píidenánápinácué macáita yáí ichàbáanápínácawa, yéewacaténácué planàaca píbàlùacawa nuípunita, núa asiali Dios néeséerica”, ímaca yáí Jesúsca.

³⁷ Néenialíté Jesús yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo irícu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamáacawa dúli néré ípidenacatalé Olivos, yáí olivo inàlìmanáca. ³⁸ Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo iriculé mapisáisiwata néemíacaténá Jesús itàacáí.

22

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Mawíenicaté judiónáí yàasu culto ípidenéri Pascua nayáacaalíté pan càmfíri idèna levadura. ² Sacerdote íiwacanánáí, nía nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nacutáca càinápínácaalí iyú yéewanápíná nanúaca Jesús, íbàacanéri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanáí ícha.

³ Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé, ichùullaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yáí ípidenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenacaté nía. ⁴ Néese Judas yàacawa itàaníca sacerdote íiwacanánáí yáapícha, náapícha nacáí úwi íiwacanánáí templo néeníyéica. Yá Judas itàaníca náapícha Jesús íwali yéewanápíná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁵ Yá casíimáica nawàwa, náimaca íri nàanápínáté íri plata itèenápíná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶ Cayába Judas yéemíaca náimáaná írí. Yá Judas idàbaca icutáca wawàsi càinàcaalícatáipínáta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máiní manùba wenàiwica iyaca Jesús yáapícha.

La Cena del Señor

⁷ Néeseté yéenáiwana yàanàaca judiónái imànicatáica yàasu cultowa ípidenéeri Pascua, nayáacatáita pan càmíri idènia levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlisài nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaali. Càita judiónái iwàwalica càinàcaalíté iyú Dios iwasaàca nàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. ⁸ Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacái, yá ímaca nalí:

—Piacué pichùنيا walípiná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —ímaca yái Jesúsca. ⁹ Yá nasutáca néemlawani:

—¿Alénásica piwàwa wachùniacani? —náimaca. ¹⁰ Jesús ímaca nalí:

—Piwàlùacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá pianàapinácuéca asiali iwàacutéeri úni catùlicu. Piacuéwa asiali yáamiise aléera iwàlùacatalécawa. ¹¹ Pímacué capíi íiwacali írí: 'Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa pía, alénácaalí capíi imàdàaná ìya iyáacatáipiná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa', pímacué írí. ¹² Néese yáasáidapinácué píriwani, manuúri capíi imàdàaná iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha, nachùnièerica cayába. Pichùniacué walí wayáapiná néeni Pascua piná —ímaca yái Jesúsca.

¹³ Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús ímáanáté nalí. Néese nachùniaca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁴ Néesecáwa catácanámi nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha. ¹⁵ Néese, Jesús ímaca nalí:

—Máadáini nuwàwacatécué nuyáaca píapicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa! ¹⁶ Càmicáiná nuyáapiná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua ímáaná, yásí nuyáapiná àniwani píapichacué, Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi iriculéwa, idènièchúa írìcuwa uva ituní. Idécanámi yàaca Dios írì cayábéeri, yá ímaca nalí:

—Peedácuéni, píracuéni, piwacuacué plwaliwáacawani; ¹⁸ càmicáiná nuìrapiná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita —ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa. Idécanámi yàaca Dios írì cayábéeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese ímaca nalí:

—Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuécawá píchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía píbáyawaná ìwalisewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténácué nuétáanácuéwa píchawalíná —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Néesecáwa idécanámi nayáaca yái yàacàsi Pascuaca, Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa írìcuwa uva ituní. Yá ímaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali píripinácuéwa, ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía píbáyawaná ìwalisewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca píri báisírìcani yái wàlisài wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha nuwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nuíranácáiná imusúapinácawa nuíchawa nalípináwa.

²¹ Quéwa, siúcata yái asialica itéeripináca nuuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericaawacawa iyáaca iyáacaléwa nuápicha. ²² Núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. ¡Quéwa máini yùuwichàapinácawa yái asialica itéeripináca nuuwidenái náibàacaténá núa! —ímaca yái Jesúsca.

²³ Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemiawa níawáaca chánácaalísica néená yái càì itéeripináté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, càmicáinátécáwa náalíawa càinácaalí Judas imàninápináté.

Quién es el más importante

²⁴ Néese níái yéewáidacaléca natàanica nalíwáaca ùlèeri wawàsi iyú chánácaalí néená wenàiwicanái iiquéeripináté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái ícha canánama. ²⁵ Quéwa Jesús ímaca nalí: “Chái èeri irícu, càmiíyèi judío icuèrinánái nacùaca nàasu cáli néeseeyéiwa cachàiníri iyú, nachùulla nacái nàasu wenàiwicawa nacalidáanápíná nàwali: ‘Cayábèeriquéi wacuèrinásáirica, imànírica walí cayábèeri’, càì nachùullaca nàasu wenàiwicawa nacalidáanápíná. ²⁶ Quéwa, iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírica náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íbaidáanápíná áibanái íri canánama. Cawinácaalícué péená nacái iwàwéerica Dios imàacaca ichùullaca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca pírí canánama càide iyúwacué plasu wenàiwica imàniná. ²⁷ Chái èeri irícu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái càmiíyèi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapínáwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái imàniná. Nudéca núsáidacuéca pírí càinácaalí iwàwacutáanacué pìyaca. Núa, Píiwacalícuéca, nudéca nùyaca pèewibáa càide iyúwa càmiíri cachàini, iyúwa wenàiwica íbaidéerica áibanái íri canánama.

²⁸ “Pidécuéca pìyaca núapicha mamáalàacata, pìidenàcuéca nacái núapicha nùuwichàacái. ²⁹ Iná numàacapínacué picùaca núapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanáté nucùanápíná wenàiwicanái. ³⁰ Yá piyáapínacuéca piyáacaléwa núapicha Dios ìyacàle irícu nucùacatalépináca macáita. Néenialpíná píawinacuécawa plasu yàalubáisi íinatawa picùacaténacué doce namanùbaca Israel itaquénánámi yàawíríca”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹ Néese àniwa Jesús ímaca Pedro íri:

—Simón, péemia cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawàsi imàcáanápíná Satanás yáalimáidacuéca iicáwa pía cachàiníri iyú. ³² Quéwa, nudéca nusutáca pírí Dios ícha, imàcáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanáami píwènúadaca píiwitáisewa nulpíná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níái péenánáicawa neebáidacaténá nulí tàì íiméeri iyú —ímaca yái Jesúsca. ³³ Néese Simón ímaca Jesús íri:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápíná presoíyèi ibànalículé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —ímaca yái Simón Pedroca. ³⁴ Jesús ímaca Pedro íri:

—Pedro, péemia cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipíná pichìwawa másiba yàawírí, píimapíná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —ímaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵ Néese Jesús isutáca yéemia nía:

—Bàaluité nubànucué pía picalidacaténá nalí nutàacái, yáté càmitacué nu-batàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripíná nacái. Néeni,

¿iwàwacutéerisicuéwa pirí quirítani néenialíté? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Càmíiri —náimaca irí. ³⁶ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Quéwa, siùca péemiacué comparación: Siùcade cawinácaalí idènièrica sacco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaalí canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri iwalísewa, iwèniacaténá iríwa espada. ³⁷ Nudéca nucàlidacuéca pirí yái comparaciónca píaliacaténacuéwa càulenápináca píicha yái ichàbàanápínacawa mesúnamáita iwàwacutácáiná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçué. Abéeri profeta íimacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapínàcani báawéeyéi yáapicha’, càité itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmaliçué, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàanica —íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté náalía néemlaca càinàcaalíté íimàaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús ora en Getsemani

³⁹ Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacàlená iríçué. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná néenialíté, yàacawa táiyápi dúli néré, íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰ Jesús yàanàaca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càminápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca pía ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asíali yúucacatalé íba. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa néeni isutácaténá Dios íicha. ⁴² Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, píwàwacaalí, yá píwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápínacawa. Quéwa, càmicaalí píwàwa píwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa píwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta abéeri ángel chènuníseeri imàacaca yáawawa Jesús íicàceni. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa. ⁴⁴ Máini Jesús yùuwichàacawa manúsíwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manúsíwata. Yá isiabèdeca imusúacawa íicha iyúwa iráí idupíacaalíwa cáli iwéré.

⁴⁵ Idécánami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía íiméeyéicáita máinicáiná achúmaca nawàwa, ínaté naimáca nàyaca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué píimá piyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íichawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, càminápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itaaníca nalí, yá madécana wenàiwica yàanàaca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isúsúacaténá Jesús inàni ìwali càide iyúwaté náiwitáise iyáaná natàidàanáté wenàiwica càininéerica naicáca. Càica Judas imànica yáasáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenái iríwa iyú yái písusùanáca nunàni ìwali, càide iyúwa cáinináca nacáicaalí piicá núa, núa asiali Dios néeséerica? — ímaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Níái yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapicha naicácáiná cànínacaalí Judas imànínápináté, ínáté náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwáwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

⁵⁰ Néese abéeri néená níái yéewáidacaléca iwataáca yàasu espada machete nacáirwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatàatáni espada iyú sacerdote íiwacaliná yàasu wenáiwica. Quéwa isasàacáita asiali yùuwi yéewápuwáiséechúa.

⁵¹ Quéwa Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacuéni, picácué pipélicia —ímaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi ìwali yái asialica, yá ichùnìlacani. ⁵² Néese Jesús isutáca yéemíawa sacerdote íiwacanánái, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica yàanéeyéicaté náibàacaténái. Jesús ímaca nalí:

—¿Cánacué pianàa nùatalé cacáapisáiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapiná píipunita. ⁵³ Macái èeri imanùbaca nùyacatécué píapicha templo írìcu, quéwa càmitatécué píibàa núa, ibatàa pidunùanápinácué nùwalita, càmitacué píibàa núa. Quéwa, siùcade Dios imàacacué píibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùllacatáicuéca píiwitáise catéeri —ímaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

⁵⁴ Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. ⁵⁵ Ipíchawáiseté nàanàaca néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalicu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáirwa yàanabàca nàapicha. ⁵⁶ Néese inanái íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca nalí:

—Yá asialiquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí. ⁵⁷ Quéwa, Pedro icàlidaca ichíwawa, ímaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro ímaca ulí:

—Pía, inanái, càmita nùalía ìwali —ímaca yái Pedroca, cáalucáináni. ⁵⁸ Néese áiba íicácani, yá ímaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —ímaca. Quéwa Pedro ímaca irí:

—Càmírita, asiali, càμίrica néená nùaqueí —ímaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁵⁹ Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba ímaca nalí àniwa cachàiníri iyú:

—Báisíta, yáapichéerimicani yái asialica, yácáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —ímaca nalí Pedro ìwali. ⁶⁰ Quéwa Pedro ímaca irí:

—Pía, asiali, càmita nùalíawa cànínacaalí ímáanáca yái píiméerica —ímaca yái Pedroca. Idécunitàacá Pedro itàanica nalí, yáta cawámai itàaca. ⁶¹ Néese Jesús iwènúa íicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwáwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichíwawa máisibàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali”, càité Jesús ímaca Pedro irí. ⁶² Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íchánica cachàiníri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³ Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicáanica iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús. ⁶⁴ Nabàliaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Píwicùlida, picàlida walíni, ¿cawinásica níara inúadáidéeyéica pía? — náimaca, naicáanica iquíniná. ⁶⁵ Yá natàanica ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáanica Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶ Néseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nasutáca néemiawa Jesús:

⁶⁷ —Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànuèripinacaté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué pirí núacatáni, néese càmítacué peebáida nulítáni.

⁶⁸ Nusutácaalícué nuémiawa píatá, càmítacué picàlida nulítáni. ⁶⁹ Mesúnamáita quéwa núa, asiali Dios néeséerica, núawinapináwa yéewápuwáise yái Dios cachàiníríca náicha canánama, nucúacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré —íimaca yái Jesúsca. ⁷⁰ Yá macáita nasutáca néemiawani:

—Néeni, ¿Dios Iirisica pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúsca. ⁷¹ Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácata iwàwacutáaná wéemiaca áiba icháawèri iináwaná ìwali quirínama! ¡Wadéca wéemiaca itàacái báawéeri, icàlidaca ìwaliwa Dios Íiricasani! —náimaca nalíwáaca.

23

Jesús ante Pilato

¹ Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosáiri icuèricaté Judea yàasu cáli. ² Néese nadábaca nacháawàca Jesús ináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàca yái asialica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namànínápiná ùwicái gobierno íipunita. Íimaca càmítasa cayába wapáyaidaca wáchawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Íiméerica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrinácasca —náimaca. ³ Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánái irí, áibanái nacái iyéeyéica néeni:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná, yái asialica —íimaca yái Pilatoca. ⁵ Náimaca quéwa cachàinírí iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íiwitáise nàináidáanápíná namànica ùwicái gobierno íipunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siúcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén iyacàlená irícu —náimaca.

Jesús ante Herodes

⁶ Néese Pilato yéemiaca nalíni, iná isutáca yéemiawa nía asáisí Galilea yàasu cáli néeséericaalíni, yái Jesúsca. ⁷ Néese idécanáami Pilato yáalíacawa Galilea néeséericani, yá Pilato ichùullaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icuacáináté Galilea yàasu cáli. Néenialité Herodes iyaca Jerusalén iyacàlená irícu iicacaténá náapicha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸ Néese Herodes iicacáiná Jesús, yá casímáica Herodes iwàwa, madécaná èericáináté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes

yéemiácáináaté Jesús iináwaná ìwali, ínáté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íiwitáise iyúwa, càmiírca wenàiwica idé imànica. ⁹ Néese Herodes isutáca yéemiáwa Jesús madécaná yàawíríá. Quéwa Jesús càmiírta itàani. ¹⁰ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu iyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníri iyú. ¹¹ Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica namànica Jesús írì báawéeri nabàiniadacaténáni, natàanica nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwalíise, cawèníri nacái càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, yái Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáanicaténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùullaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹² Quééchatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwidaca namàniyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³ Néeseté Pilato íwacáidaca sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴ Yá Pilato íimaca nali:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asàlica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàaca iináwaná ìwali píimacáinácué yéewáidacasa wenàiwica namàniínápiná ùwicái gobierno íipunita. Quéwa, nudécata nusutáca nuémíawani píacuésemicué, yá canácata nuíquéeri ìwali ibáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná ìwali. ¹⁵ Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ibáyawaná, íná Herodes idéca ibànucani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata ìwali ibáyawaná wanúanápinátáni. ¹⁶ Iná siúcata nuchùulica nacapèedáidáanápínáni. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunicawa —ímaca yái Pilatoca. ¹⁷ Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwàsàaca nalí abéeri presoíri yèepunicaténáwa casimáicaténá judiónái. Ináté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa. ¹⁸ Quéwa, macáita néemíanicawa macáita namanùbaca iyúwa:

—¡Pinúacuéni! Pimàacacué Barrabás yèepunicawa —náimaca.

¹⁹ Iyacáináaté presoíri íipidenéerité Barrabás imàníricaté ùwicái yàcalé írìcu gobierno íipunita, íná náibàacaténi, inúacáináaté nacái wenàiwica. ²⁰ Néese Pilato itàanica judiónái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunicawa.

²¹ Néemíanicawa quéwanáta máini cachàiníri nasàna iyúwa. Càica náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²² Néese Pilato itàanica náapicha máisiba yàawíríanápiná itàanica náapicha. Íimaca nali:

—Néeni, ¿càinásiica ibáyawanácué pirí? Canácata nuíquéeri ibáyawanáca numàacáanápíná nanúacatáni. Siúcata nuchùulla nacapèedáidacani. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunicawa —ímaca yái Pilatoca.

²³ Néemíanicawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato íicha ichùullanápiná úwinái inúanápiná Jesús. Máinicáiná néemíanicawa mamáalàacata, íná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná íichani. ²⁴ Càité Pilato iwènúadaca íiwitáisewa imàacáanápíná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná íichani. ²⁵ Iná Pilato imàacaca Barrabás yèepunicawa, yái presoíri nasutéerica Pilato íicha, iyéericaté presoíyéi ibànalicu imànicáináaté ùwicái yàcalé írìcu, inúacáináaté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepùadaca nalí Jesús namànicaténá írì càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

²⁶ Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asiali Cirene iyacàlená néeseérica, ípidenéerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùullaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canacáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèedáidacáinaté báawanamani.

²⁷ Madécaná wenàiwica, inanái nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níái inanái náichánica manuúsiwata Jesús iwali, máinicáiná achúmaca nawàwa.

²⁸ Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá ímaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén iyacàlená mìnaná. Picácué píchánái nùwali. Néese píchánacué píwaliwata, péenibe iwali nacáíwa. ²⁹ Aibaalípiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá píimapínacué píriwáaca: ‘Casímáica cawinácaalí inanái càmíyéica yáalimá quéenibeca. Casímáica nacái cawinácaalí càmíyéicaté idéericuca. Casímáica nacái cawinácaalí càmíyéicaté yàaca quírasí líra íinisi’, càipiná pímacuéca píriwáaca, níacáiná inanái quéenibéeyéica náicháanipínaca néenibemi iwaliwa. ³⁰ Néese áibanái péenacué náimapiná manuúnaméeyéi dúli irí: ‘¡Picaláawa wáinatabàa, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita!’, càipiná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: ‘¡Pibàllacué wía!’ càipiná náimaca. ³¹ Nanúaca núa mabáyawanéerica siúca èeri càmícatái namàni úwi. ¡Cáanáica nàuwichàidapínacué píawa namànicaalípiná úwicái pípunítacué! —ímaca yái Jesúsca.

³² Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha. ³³ Néese nàanàaca aléera ípidenácataléca La Calavera, íimáanáca “Íiwitási yáapimi iyacatalé”. Yá natàtàaca Jesús cruz iwali. Natàtàaca nacái pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nàasu utàwi írículéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicúise Jesús irí. ³⁴ Idècunitàacá úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús ímaca Dios irí:

—Núaniri, pímaca piwàwawa nabáyawaná íicha càmíciná náalíawa cawinácaalí núa yái nanuérica —ímaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵ Madécaná wenàiwica nabàlùa naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanánái iicáaníca Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ipíchanaté néetácawa. Báisícaalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuérica walí, néese ¿cáná càmíta ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

³⁶ Nía nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabáiniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawéniri uva ituní càméeri líracaná mawiénita inùma irí náimacáiná nàacasa icáaluíniná iyúwa nacueríná nacáiricasani. Càita namànica naicáanicaténá Jesús iquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yàaca icuèrináwa lírapiná uva ituní. ³⁷ Náimaca Jesús irí:

—¡Báisícaalí judío icuèrináca pía, yá píchàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáaníca iquíniná.

³⁸ Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: “Yái ibàluèricawa cháí, yácata judío icuèrináca”, íimáanáca yái tàacáisica.

³⁹ Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàasu cruz iwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz irí, itàaníca báawéeri iyú Jesús irí. Ímaca Jesús irí:

—Báisiicaalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada piáwawa yéetácáisi ícha. Pichàiniada nacái wía yéetácáisi ícha ipíchaná wéetácawa — íimaca. ⁴⁰ Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàalàca yáapichéeriwa cachàiníri iyú. Íimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáná yái asialica. ⁴¹ Wàuwichàacawa wáyaca wabáyawaná ichùullacawa wamànicáináté wabáyawanáwa. Quéwa, yái asialiquéi, mabáyawanéerita —íimaca. ⁴² Néese isutáca Jesús ícha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá piápicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca irí:

—Péemla cayába, siuca èeri pìyapínáca núpicha paraíso irìcuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴ Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri irìcu. Másiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵ Yái èeri icamalánáca càmita icána. Yá nacái manuúri yáawàanáca templo irìcuírca ica-canácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièerica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwica ituí ícha. Yá icanácawa chènuníse cáli iwérénama yái manuúri yáawàanáca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca cachàiníri iyú Dios irí:

—¡Núaniri, nubànua núcúacawa pirí aléera picáapi irìculé! —íimaca yái Jesúsca. Idécanaami càí íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷ Yái úwi íiwacalináca romanosàiri icácáináté càinácaalí ichàbàanáca, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báisícata mabáyawanéerica yái asialimica —íimaca.

⁴⁸ Macáita wenàiwica iyéyéica néeni idécanaami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máini achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹ Macáita quéwa níai yáaliyéica Jesús iwali, nía nacái inanáca yéyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca irí déecuúseta naicácaténá càinácaalí ichàbàanápinátéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹ Iyacaté áiba asiali cayábéeri íiwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, ípidenéeri José, Arimatea iyacàlená minali, yái yàcalé iyéerica Judea yàasu cáli íinata. Yái José abéeri néenáca, níai judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Ináté càmita yéewa abédanama José íiwitáise judío íiwacanánái yáapicha iwàwéyéicaté inúaca Jesús. ⁵² Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato ícha wawàsi yàanápiná irí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José iríni. ⁵³ Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá iricùadaca Jesús iinámi cruz iwaliise, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càliculli irìculé. Yái càliculli áibanái naicacaténi dúli ibàlàiricu yéewanápiná càliculliani, iyúwa capí imàdáná. Yái càliculli wàlisàicatàacáwa, canácatái nabàlièricáwa. ⁵⁴ Yáté èerica viernesca nachùnìacatáipiná yàacási sábadò piná, ipíchawáise sábadò judionái iyamáidacatáicawa. Catácalicubàa yàacawa, yá idàba sábadò nayamáidacatáipináwa. Ináté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caquialéta càliculli irìculé.

⁵⁵ Abénaméyéi inanái yéyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculli, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi

càliculli iriculé. ⁵⁶ Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùniaca pumènfiri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténáni Jesús iinámi ìwali, càide iyúwa judíonái imàniiná yéetèrimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábadò irícu càide iyúwaté Dios ichùlianá judíonái.

24

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté, domingo irícu, níai inanáica nàacatéwa càliculli nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumènfiri isàni nachùnièricaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ² Nàanàaca càliculli néré, yá naicáca íba ibàlùericawa méetàucuta càliculli inùma ícha, nabàllanáca càliculli inùma. ³ Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéeri néeni Wáiwacali Jesús iinámica. ⁴ Cáaluca nía, càmita náaliáwa càinácaalí ímáaná. Yáta naicáca pucháiba aslanái mèlumèluyéi ibàle ibàlùeyéicawa mawiénita nalí. ⁵ Máini cáaluca níai inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níai aslanáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetánimi yèewiré? ⁶ Canáca chání. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yáí tàacáisi icàlidéericatécué pírí idècunitàcá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷ Iimacatécué pírí iwàwacutáanápínaté presoca namànicani namàacacaténaté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtàacani cruz ìwali yéetacaténátéwa, yáí asiali Dios néeséerica. Iimacatécué pírí nacái icáucàanápínatéwa máisiba èeri irícu —náimaca.

⁸ Yá inanái nawàwalica yáí tàacáisica Jesús icàlidéericaté nalí. ⁹ Néese nèepùacawa càliculli ícha. Nacàlidaca nalíni níai oncéeyéica imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica. ¹⁰ Níai inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yáatúa nacái, ípidenéehúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái. ¹¹ Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

¹² Quéwa Pedro ipíacawa càliculli néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculli imàdàaná iriculé, yá iicáca níawamita ibàlemi néepúanaté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalicúsewa càinácaalísica ichàbàanátéwa.

En el camino a Emaús

¹³ Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenacatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni iyaca Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁴ Natàani nàacawa nalíwáaca ìwali yáí Jesús yéetáanácawa. ¹⁵ Idècunitàcá natàanica nàacawa nalíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulicubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶ Ewita naicácaánítani, càicáaníta càmita náalía Jesúsكاني. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Cáiná iwalicué pitàaní placawa àyapulicubàa? —íimaca yáí Jesúsca. ¹⁸ Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená ípidenéri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánái náaliacawa ìwali yáí namàníricaté Jerusalén iyacàlená irícu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica píá càmíríta yáaliáwa nèewíise macáita iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni? —íimaca. ¹⁹ Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Cáinaté iyaca néeni? —íimaca yáí Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàanica walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yái Nazaret iyacàlená néeséerica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái cáimiétacawaca macái wenàiwica irí, imànírira nacái nalí yái càmírira wenàiwica idé imànica. ²⁰ Watàanica nacái sacerdote íwacanáni ìwali, judío íwacanáni ìwali nacái, yái presonáca namànicani namàacacaténá romanonái inúacani, yéewanápiná nanúacani cruz ìwali. ²¹ Quéwa, wíacaté nacái watuíyáacaté Jesús iwásàanápináté wía, wía Israel itaquénáinámica, wàuwidenái íchawa. Siüca èeri idéca idèniaca máisiba èeri nanúacadénáamini. ²² Quéwa abénaméeyéi inanái iyéeyéica wèewi siüca èeri nacalüadaca wía bàwinacáiná mapisáisiwata nàaca naicácaténá càliculli néré. ²³ Canáta quéwa nàanèeri Jesús iinámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni naicácasa àngelnái yéenáiwanási nacáiri irícuise. Àngelnái náimaca inanái irí cáucasa Jesús. ²⁴ Néese áibanái asianái wáapichéeyéi nàacawa càliculli néré, yá nàanàca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanáté walíni, càmírítàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús irí.

²⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—¡Càmíyícué yáaliawa pia, máinicué càulenáca píchani, peebáidáanápínacué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalícuise! ²⁶ Nacàlidacatécué piríni machacàniri iyú iwàwacutáanápínáté Mesías yúuwichàacawa ípíchawáiseté wenàiwica nàaca icáaluíniná, yái judío icuèrinápináca —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàanà tàacáisi Dios inùmalícuise. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalícuise. Yéewáidaca nía náalícaténá néemiaca càinacaalí íimáanà macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías ìwali, yái judío icuèrinápináca.

²⁸ Néeseté nàanàca nàyacàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹ Yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápínáwa náapicha nacapèe irículé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha máinicáiná catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe irículé náapicha iyamáacaténáwa.

³⁰ Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi irículéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yái panca. ³¹ Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúsca. Yáta ichalíacawa natuí íicha. ³² Yá náimaca nalíwáaca:

—Báisícata Jesúsca. Yácata Jesús yái còi icàlidéerica walíni càinácaalí íimáanà Dios itàacái àyapulcubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa iyaca —náimaca nalíwáaca.

³³ Yá càmita nayamáawa nacapèe iricuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha. ³⁴ Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèeyéica nàatalé:

—Báisíta, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicácani —náimaca nalí.

³⁵ Néese níái pucháiba Emaús iyacàlená néeséeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbáanáwa àyapulcubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalícatéwa Jesúsca isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶ Idècunitàacá natàanica, yáta Jesús yàanàca iyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Cáaluca nía manuíswata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái càì naicáca.
³⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué cáalu pía? ¿Cánácué càmita peebáida núacani? ³⁹ Piicácué yái núcáapica, nùbàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimáacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínácué yéewa pialimá pialácawa cáuca núa — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Idécanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàbàli nacáiwa, útuwi yáami. ⁴¹ Càmitàacá neebáida Jesúsca mánicáiná nayanídacawa casíimáicáiná nía. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Pidèñasicué yàacàsi? —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Yá nàaca írì cubái imidecaná yéená, mába ituní nacái nàaca írì. ⁴³ Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué pírì macáitani càinácaalítè nuchàbàanápínátéwa. Iwàwacutáté numànica càitade iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùllianáté itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèyèicaté Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná ìwali. Yá macáita idéca ichàbàcawa càide iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Néese Jesús imáacaca náalíacawa cayába càinácaalí íimáaná yái Dios itàacáica. ⁴⁶ Yá íimaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápínáté nuétácawa, núa Mesíasca, judío icuèrinápínáca. Quéwa, náimacaté numichàanápínátéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri írìcu. Bàaluité profetanái itànàacaté nacái tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápínácué picàlidaca nuináwaná ìwali canánama èeri mìnánái írì. ⁴⁷ Quéechacáwa iwàwacutácué picàlidaca nalíni cháí Jerusalén iyacàlená írìcu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái írìni neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báawéerica namàníirica yéewacaténá Dios imáacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ⁴⁸ Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numàníirica. ⁴⁹ Aibaalípiná nubànúacuéca Espíritu Santo piwàwa írìculé càide iyúwa Núaniri Dios íimáanátécué pírì, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén iyacàlená írìcu. Picácué pimúsúawa íicha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlúacawa piwàwalículécué, yèeripínácué pichàini chènuníiséerica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰ Néesetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén iyacàlená íicha. Yá nàanàaca Betania iyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri. ⁵¹ Idècunitàacá isutáca nalí Dios íicha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré. ⁵² Nàaca icàaluíná, néese nèepùacawa Jerusalén iyacàlená írìculé casíimáiri iyú. ⁵³ Yá nàyaca èeri imanùbaca templo írìcu, yèeyéica Dios írì cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Jesucristo iyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yái èeriquéi. Yái Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáaliacawa Dios iwali. Iyacaté abédanaméeri íiwitáise Dios yáapicha, yái Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuériná Dioscani, yái Jesucristoca, bàaluité èeri, siùca nacáide. ² Yái Jesucristoca, yáté iyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise. ³ Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macái wawási. Canácata wawási iyéerica càmlírité Jesucristo idàba, canásiwa. Yácata imànírícaté macáita. ⁴ Yái Jesucristoca, yácata yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica. Yái Jesucristo yèerica macái wawási icáuca, yácata nacái imàaquéerica wenàiwica náaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú báisiiri tàacáisi iwali càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca amaláwaca. ⁵ Yái Jesucristoca imàacaca wáaliacawa iyaca càide iyúwa camalási icànéeri catéeri iriculé. Yàanàacaté aléi èeri iriculé amalácaténá imànica wenàiwicanái íiwitáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri íiwitáise Satanás ichùulláná nía. Satanás càmitaté idé imawèniadaca líchawa Jesucristo.

⁶ Néeseté idècunitàacá Jesucristo iyaca cháí èeri iricu, néenialité iyaca asiali Dios ibànùericaté íipidenéeri Juan el Bautista. ⁷ Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicúise, icàlidacaténá nacái wenàiwicanái irí Jesucristo yàanàacaté, yái amaléerica imànica wenàiwicanái íiwitáise náaliacaténáwa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. Dios ibànùacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanái neebáidaca Jesucristo itàacái idècanámíté néemiaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná iwali. ⁸ Yái Juanca càmitaté amalá imànica wenàiwica íiwitáise. Quéwa Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá Jesucristo iináwaná iwali, yái imàaquéerica wenàiwica náaliacawa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. ⁹ Yái Jesucristoca, yácata abéerita amaléerica imànica macái wenàiwica íiwitáise yeebáidéeyéica itàacái náaliacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú; yácata yàanèericaté aléi èeri iriculé.

¹⁰ Yái báisiiri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo yèepunicatéwa cháí èeri iricu. Ewita Dios imàacacáanítaté Jesucristo idàbaca canánama cháí èeri iricúirica, càicáaníta èeri mìnánái càmitaté náaliawa cawinácaalíni, càmita nacái cayába naicácani. ¹¹ Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé idàbéericaté irípináwa, néese níai wenàiwica Jesucristo imàníyíicaté càmitaté natàida cayábani.

¹² Quéwa cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacái itàacái, yá Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³ Dios yéenibeca nía, quéwa càmita càide iyúwa wenàiwica imàníná yéenibewa, càmita nacái iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica iiná iyúwa. Dios càmlíri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Dios yeedácaíta nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴ Yái báisiiri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo, yàanàacaté aléi èeri iriculé, yá yèepunicatéwa iyúwa asiali. Yá yèepunicatéwa wáapicha achúma èerínata, idèniéri abéerita cayabéeri íiwitáisewa, icàlidéeri nacái abéerita yái báisiiri tàacáisica. Wadéca waicáca máiniiri cachànica íiwitáise, icànéeri icamaláná chènuníseeri iyúwa, yácáináta abéerita Dios lírica, yái Jesucristoca. ¹⁵ Juan

el Bautista icàlidacaté cachàiníri iyúni Jesucristo iináwaná ìwali. Juan ímaca: “Yácata nucàlidéericatécué pírí ìwali núumacalíté áiba máiníri cachàinica nuícha yàanàanápínaté núamiricubàa. Cachàiníríca nuíchani, iyacáináté bàaluitésíwa nupíchawáise, ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri”, ímaca yái Juanca.

¹⁶ Máini cayábéeri íiwítáise, yái Jesucristoca, yá imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalàacata, macáita wía yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁷ Dios imàacacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanái namànicaténaté càide iyúwa Dios ichùullaná nía quéwa Jesucristo idéca yásáidaca walí cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacái macái Dios itàacái báisíri iyú. ¹⁸ Canácatàacá áiba Jesucristo ícha iiquéeri Dios, quéwa Jesucristo, yái Dios líri abéerita, yácata Wacuèriná Dioscaní, yái Jesucristoca, cáininéerica Dios iicáca; yái Jesucristo yácata abéerita imàaquéerica wáalíaca Wáaniri Dios ìwaliwa, cáinacaalí Dios íiwítáise iyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

¹⁹ Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacái wenàiwicanái írí. Néese judío íiwacanánái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu nabànùaca wenàiwica Juan yàatalé, abénaméeyéi sacerdote, levita nacái íibaidéeyéica templo írìcu. Nabànùaca nía nasutácaténá néemiawa Juan cawinácaalíni. ²⁰ Yá Juan icàlidaca nalí iináwanáwa machacànita báisíri iyú. Ímaca nalí:

—Càmíta Mesías núaquéi, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripiná walí, wía israelitaca —ímaca yái Juanca. ²¹ Néese nasutáca néemiawa àniwani:

—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Elíassica pía yàanèerica àniwa càide iyúwaté áiba profeta ímáaná? —náimaca. Néese Juan ímaca nalí:

—Càmíta núa yái —ímaca yái Juanca. Néese náima írí mamáalàacata:

—Néese, ¿píasica profeta Dios ibànùèripináca walí càide iyúwaté profetanái ímáaná wàawirináimi írí? —náimaca. Néese Juan ímaca:

—Càmíri —ímaca yái Juanca. ²² Néese náimaca írí:

—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáalíacawa machacàníri iyú wacàlidacaténá nalíni, níái ibànùeyéica wía. ¿Càiná píimaca píwaliwa? —náimaca írí. ²³ Néese Juan ímaca nalí:

—Núaca yái asialí icàlidéerica nalí cachàiníri iyúni, manacúali yùucubàa càinawàiri, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí machacàníri àyapu Náiwacalí írìpináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwítáisewa Wacuèriná Dios írìpiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni’, càì núumaca nalí —ímaca yái Juanca. ²⁴ Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànùacaté nía. ²⁵ Yá nasutáca néemiawa Juan:

—Néeni, càmicaalí Mesías pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripináca walí, wía israelitaca, càmicaalí nacái profeta Elías pía, yàanèerica àniwa, càmicaalí nacái profeta pía Dios ibànùèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés ímáaná wàawirináimi írí, néese, ¿cáná píbautizá wenàiwica? —náimaca. ²⁶ Juan ímaca nalí:

—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa iyaca pèewi áiba càmirícuéca píalá ìwali. ²⁷ Yàanàca núamiricubàawa. Máini cachàiníri íiwítáise nuícha. Nuíwacalícani, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmiri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani —ímaca yái Juanca.

28 Càité Juan icàlidaca nalíni aláera ípidenácataléca Betania, iyéerica abéemàalé Jordán inanába ícha, Juan ibautizácatalé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

29 Néeseté mapisáinámi àniwa Juan iicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan íimaca Jesús iwali: “¡Piicácué Dios yàasu Cordero, yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa. Yácata yúuwichèeripináca Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú èeri mìnanaí ibáyawaná ìwalíse! 30 Nudéca nucàlidacuéca piri íináwaná ìwali núumacaalítécué piri: ‘Aiba yàanàpináca núa miricubàawa, yácata cachàiníri nuícha, iyacáináte bàaluité nupíchawáise ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri’, càité núumacué piri. 31 Núa nacái càmítaté nualía càirínacaalíni, yái Dios ibànuèripinácaté walí, quéwa nudéca nùanàca nubautizácáténá wenàiwica úni yáaculé yéewanápiná Israel itaquénáinámi nálía naicácani”, íimaca yái Juanca.

32 Néese Juan el Bautista íimaca àniwa: “Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricúacawa chènuníse càiride iyúwa unúcu íicánáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa ìwali. 33 Néese càmítàacáwa nualíawa mamàalàacata cawinácaalíni, quéwa Dios, yái ibànuèrica núa nubautizánápiná wenàiwica úni yáaculé íimaca nulí: ‘Piicápiná Espíritu Santo iricúacawa iyamáacawa abéeri asialí ìwali, yásí píalíacawa yácata yái ibànuèripináca Espíritu Santo wenàiwicanáí írì, yái Espíritu yàacawéeridéeripináca níawa, ibautizácáténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, càí íimaca nulí yái Diosca. 34 Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios íimáanáté nulí ìwali, íná nucàlidacué piri, Dios íiricani”, íimaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

35 Néeseté mapisáinámi àniwa, Juan el Bautista iyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa. 36 Juan iicáca Jesús yéepunícawa néenibàa, yá Juan íimaca yéewáidacalénáí írìfwa:

—¡Piicácué Dios yàasu Cordero yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa! —íimaca yái Juanca.

37 Néese níai pucháiba Juan yéewáidacaléca idécanámi néemàca Juan íimáaná nalí, yá nàacawa Jesús yáamísewa. 38 Néese Jesús iwènúa íicáidaca nalí, nàacawa yáamísewa, yá íimaca nalí:

—¿Càinásicué píwàwa? —íimaca nalí. Néese náimaca írì:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿alénásica picapèe? —náimaca írì. 39 Néese Jesús íimaca nalí:

—Wàacué waicáca —íimaca nalí. Íná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénacaalí ìya. Yá nayamáacawa yáapicha yáté èerica déecucáiná èeri a las cuatrota táica nàanacaalíté néré.

40 Abéeri néená ípidená Andrés, níai pucháiba yéemiyéica Juan el Bautista íimáaná néese nàacawa Jesús yáamísewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméeréerica. 41 Néese Andrés yàacawa caquialéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés íimaca Simón írì:

—Wadéca wàanáca yái Mesíasca (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —íimaca yái Andrésca. 42 Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús íicáidaca Simón írì, yá íimaca írì:

—Píacata Simón, Juan írì. Quéwa siúcade numàca píipidená Cefas (íimáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³ Néeseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàacawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanàca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aqualé, piawa núpicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yái Felipe Betsaida iyacàlená néeséeri alé nacáide Andrés, Pedronái iyacataléca. ⁴⁵ Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanàca yái asiali profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali. Yácata Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica náiméerica ìwali José ìirimica —íimaca. ⁴⁶ Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábéeri wenàiwica Nazaret iyacàlená irícu —íimaca yái Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aqualé, piaca piicácani —íimaca. ⁴⁷ Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitasíwa, iyéerica machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichìwáida áibanái —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Càináica pidéená píalía nùwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe imáidaca pía piyacaalíte higuera yéetaná yáamibàa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, ¡Dios Íirica pía! ¡Píacata yái icuèripináca wía, wía Israel itaquénáinámica! —íimaca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidasica nutàacái núumacáinácaíta pírí nuicácaté pía higuera yéetaná yáamibàa? Mesúnamáita piicápiná áiba wawási cachàníwanái —íimaca yái Jesúsca. ⁵¹ Jesús íimaca nacái:

—Péemiacué cayába, áibaalípiná piicápiná capíraléeri cáli yàacùacawa, yási Dios yàasu ángelnái namichàacawa núcha, nalicùacawa àniwa nùwali, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

2

Una boda en Caná de Galilea

¹ Néesetécáwa máisibáaná èeri irícu, abéeri asiali icásàacawa áiba yàcalé irícu ípidenacatalé Caná, Galilea yàasu cáli íinata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa iyaca fiesta néré. ² Néese Jesús iyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáiná wía wàacaténá waicáca náapicha fiesta. ³ Néese uva ituní imáalàacawa náicha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Ídca imáalàacawa náicha uva ituníca —úumaca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica càí píimaca nulí? Càmitàcá nuenáíwaná yàanàa —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacàsi:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùullanacué pía —úumaca. ⁶ Nàyacaté néré seis namanùbaca catúa manuínaméeyéi íba icatùalená, nàucùacaténá naliculé úni, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iwàwacutácainá judíonái imànica culto nacáiri náibacaténá nàasuwa, nacáapi nacáíwa ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa masacàcaténá Dios iicáca nía. Abénaméeyéi catúa manuínaméeyéi náalimá napuníacawa cincuenta litro imanùbaca úni iyú, áibanái setenta litro imanùbaca iyú náalimá nacái napuníacawa. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí níái íibaidéyéica néré:

—Pipuníadacué níái catúa úni iyú —íimaca yái Jesúsca. Yá napuníadaca nía macáita, àta catúa inùma nérénama. ⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca peedácué achúmanamata catùu iriçuise, yá pitécuéni fiesta íiwacali irí, yáalimáidacatenáni —ímaca yái Jesúsca. Yá namànica iyúwata Jesús íimáaná.

⁹ Yá fiesta íiwacali yáalimáidaca úni iwènuericatéwa uva ituní iyú, quéwa càmita yáaliawa síisáanácaalíté needá yái uva ituníca. Níawamita íibaidéeyéica néré náalíacawa ìwali napuníadacáinaté catùu yáawami úni iyú. Néese fiesta íiwacali íimáidaca yáataléwa yái asali wàlisàiri cáinuca imànírícaté matrimonio.

¹⁰ Yá fiesta íiwacali íimaca irí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàaca nàirapíná quéechacáwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapíná áiba báawatéerita. Quéwa pidéca pidèniaca yái cayábéeri yáwanái àta siùca nacáide —ímaca.

¹¹ Yái cayábéeri wawási Jesús imàníríca nalí Caná iyacàlená néré Galilea yáasu cáli íinata, yácata idàbáanéeri cayábéeri imàníríca càmiríca wenàiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íiwítáise chènuníiséeriwa. Ináté wía yéewáidacaléca weebáidaca itàacái cachàiníwanái.

¹² Néeseçáwa Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenanái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wàyaca néeni máisiba èeritasica.

Jesús purifica el templo

¹³ Néenialíté mawiénica judónái yáasu culto íipidenéeri Pascua wawàwalicaténá càinácaalíté iyú Dios íwasàaca wàawirinámi Egipto yáasu cáli íicha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁴ Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé, yá íicaca wenàiwicanái iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pirái wenàiwica irí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios irí nabáyawaná iwálísewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéyéica plata wenàiwica íicha. Yáawinéeyéicawa yáasu mesa iwéréwa nacambiacaténá náicha plata. ¹⁵ Néese Jesús iwacáidaca íyanási, yá imànica cabéesi nacáiri, yá icalùadaca namusúawa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená iriçuise, nàasu pirái yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda canánama cáli íinatalé, yá nacái itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama. ¹⁶ Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú níái iwéndéeyéica unùcu:

—¡Pitécué yái yáasusi templo íicha! ¡Picácué pimàni Núaniri Dios icapèe iyúwa nawéndacàalu! —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèericaté Dios Iri inùmalícuise cuyàluta Salmos iricu. Íimacaté: “Máini báawa nuicáca yái namànínáca báawéeri wawási piasu templo iricu, pía Nucuèriná Dios; namànipíná nulí báawéeri máinícáiná cáinináca nuicáca picapèe”, íimacaté yái Dios Irica. ¹⁸ Néese abénaméeyéi judío íiwacanánái ibàluéyécawa néeni náimaca Jesús irí:

—¡Canáca yéewaná pimusúadaca nía templo ibàacháwalená íicha! Báisicaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawási càmiríca wenàiwica idé imànica píasáidacaténá pidèniaca Dios íiwítáise —náimaca. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacué yái temploca, càicáaníta numichàidapíná ibàlùawa àniwani máisiba èeri iricuwa —ímaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese níái judío íiwacanánái náimaca irí:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái templo. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùwaa àniwani másiba èeri irícu —námica irí.

²¹ Quéwa Jesús itàanicaté iyaca ìwaliwata iyúwa templo. ²² Iná idécanámité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, néese wía yéewáidacaléca wawàlicaté yái tàacáisi Jesús icàlidéericaté nalí, ínáté weebáidaca manuísíwata Dios itàacái profetanái itànèericaté Jesús ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

²³ Idécunitàacá Jesús iyaca Jerusalén iyacàlená néeni iicácaténá náapicha judionái yáasu culto Pascua, yáté madécaná neebáidaca Mesíascani, yái Jesúsca, israelita icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí, naicácáináté Jesús imànica yái camírica wenàiwica idé imànica. ²⁴ Quéwa Jesús yáaliacawa càmita neebáida itàacái báisiri iyú yáaliacáiná macáita náiwitáise. ²⁵ Càmitaté iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús irí nàwali níai wenàiwicaca, yácáiná Jesús yáaliacawa macáita wenàiwica íiwitáise.

3

Jesús y Nicodemo

¹ Iyacaté fariseo ípidenéeri Nicodemo, abéeri judío íiwacanánái yéená máiniiri cáimiétacanáca. ² Yái Nicodemo yàacawa ipáchiaca Jesús yàatalé táiyápi itàanicaténá yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápicáwa ipíchaná yàacawéeyéiná fariseo náaliacawa ìwali ipáchianá Jesús. Yá Nicodemo ímaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, wáaliacawa píwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápiná wía. Càì wáaliacawa càmícáiná yáalimá áiba imànica yái camírica wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pimáníiná, càmicaalí Dios yàacawéerida nía —ímaca yái Nicodemoca. ³ Néese Jesús ímaca irí:

—Péemia cayábani, càmicaalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú, néese càmita yéewa yáaliacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —ímaca yái Jesúsca. ⁴ Néese Nicodemo isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Cáinásica béeri asíali yáalimá imusúacawa wàlisài iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yáatúa idèericuléwa imusúacaténá iicá èeri wàlisài iyú àniwa? — ímaca yái Nicodemoca. ⁵ Jesús ímaca irí:

—Péemia cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbàanéeri yàawiría úni nacáiri yéewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espíritu Santo imàacaca wàlisài náiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápiná nía. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imusuéricawa inanái íicha, idènlaca iináwa cháí èeri irícuírca, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espíritu Santo imàaquéerica wàlisài íiwitáise, idènlaca Espíritu Santo. ⁷ Píalimáida péemia càinácaalí íimáaná yái tàacáisi númerica píri: ‘Iwàwacutá Dios imàacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú’, càì númerica píri. ⁸ Péemia comparación: Cáuì ipùaca àta alénácaalí Dios imàacaca cáuli yàacawa. Yá péemia cáuli isàna quéwa càmita píaliwa síssánácaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái píalía ìwali alénácaalí yàawa. Càita nacái càmita píalimá píaliacawa càinácaalí iyú Espíritu Santo wàlisài imànica wenàiwica íiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí —ímaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Nicodemo isutáca yéemiawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿càináica yéewaná càicani? —ímaca. ¹⁰ Jesús ímaca irí:

—Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénáinámi, ¿cáná càmita píaláwa ìwali yáí nùumáanáca? ¹¹ Péemla cayábani, wataáníca ìwali yáí wáaliéerica ìwali, wacálidacué nacáí píriní, yáí waiquéerica, quéwa càmitacué peebáida wataácáí. ¹² Càmicaalícué peebáida nucálidacaalícué píri ìwali yáí Dios imánírica cháí èeri írìcu, néese, ¿cáinásícué píalímá peebáidaca nucálidacaalícué píri ìwali yáí Dios imánírica chènuniré?

¹³ “Canáca áiba nuícha cháí èeri írìcu iyéericaté chènuniré icálidacatená càinácaalí iyáaná néré, abéerita núa yáí írìcuèricatéwa chènuníise, núa asíali Dios néeséerica, núa chènuníiseerica. ¹⁴ Péemlacáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àapiná yaamiacáinaté nía manacúali yùucubàa càináwàiri. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáíwaná bronze imànicaná. Néeseté Moisés imicháidaca àapi yéenáíwaná àicu cáaléeri ìwali yéewanápinaté macáita wenáiwica naicáidaca írì, níái àapi yaamiyéyicaté. Naicáidacaalíté yéenáíwanási írì, yáté cáuca nía iculále ícha. Càita nacáí iwàwacutá wenáiwicanái imicháidaca núa chènuniré cruz ìwali, núa asíali Dios néeséerica, yéewanápiná macáí wenáiwica naicáidaca nulí. ¹⁵ Càita Dios imàacapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica nutàacáí càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa Dios yáapicha —ímaca yáí Jesúsca.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ “Máiní cáinináca Dios íicáca macáí èeri mìnanáí íná càì imànica nalí: ibànùaca nalí líriwa abéerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica Dios líri itàacáí càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa Dios yáapicha. ¹⁷ Càmicáinaté Dios ibànùca líriwa aléi èeri írìculé yùuwicháidacatená èeri mìnanáí nabáyawaná ìwalíise. Néese Dios ibànùacaté líriwa iwasàacatená nía Dios yàasu yùuwicháacáisi ícha.

¹⁸ “Càmita Dios yùuwicháidapiná càiripináta cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica Dios líri itàacáí. Quéwa Dios idéca ínáidacawa yùuwicháidáanápiná càiripináta cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios líri itàacáí, yáí Dios lírica abéerita, càmicáiná neebáidani. ¹⁹ Dios idéca ínáidacawa yùuwicháidáanápiná nía, cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios líri itàacáí. Péemla comparación: Yáí Dios líri iyaca càide iyúwa camalási cháí èeri írìcu, imàaquéeri waicáca cayába yácáiná Dios líri yáasáidaca wenáiwicanái írì cabáyawanáca nía. Quéwa níái èeri mìnanáca càmiyéica yeebáida Dios líri itàacáí casímáica namànica nabáyawanáwa catácáiná náiwitáise, íná càmita cayába naicá Dios líri yáasáidéerica cabáyawanáca nía. ²⁰ Péemla comparación: Cawinácaalí wenáiwica imáníyéica ibáyawanáwa càmita nàawa camalási yàatalé ipíchaná áibanái naicáca yáí báawéerica namánírica, càita nacáí cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios líri itàacáí báawaca naicáca Dios líri manuísíwata, náuca nacáí náichawani, ipíchaná yáasáidaca áibanái íicá nabáyawaná. ²¹ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisíiri tàacáisi càmita càì namàni. Néese, namàcaca áibanái íicáca macáita namánírica yéewacatená áibanái náalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, ímaca yáí Jesúsca.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Néeseté Jesús yàacawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli íinatalé. Yá wáyaca néeni máisibáwanái èeri. Yá Jesús imàcaca wabau-tizáca wenáiwicanái, náasáidacatená nawènùadacaté náiwitáisewa Dios írìpiná.

²³ Juan el Bautista ibautizácaté yàacawa wenàiwica nacái Enón iyacàlená néré mawiénita Salim iyacàlená irí iyacáiná néeni manùba úni. Ináté wenàiwica yàanàaca néré. Yá Juan ibautizáca nía. ²⁴ Càité imànica ipíchawáiseté romanonái icuèyéicaté wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànàlculé.

²⁵ Néese abénaméeyéi néená Juan yéewáidacalénái, abéeri judío nacái nadàbaca natàanica nalíwáaca ùlèeri wawàsi iyú, iwali càirinàcaalí ibautizá cayábawanái, Juan el Bautistásica, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénáisica.

²⁶ Iná Juan yéewáidacalénái yàacawa Juan yàatalé. Yá nàimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, yáara aslali iyéericaté piápicha abéemàalé Jordán inanába ícha, yái picàlidéericaté walí iwali, siuca macáita nàacawa yàatalé nabautizácaténáwa, yá nàacawa yáapicha, yéewáidacalécáténá nía —nàimaca.

²⁷ Néese Juan íimaca nalí:

—Dios imàacawa walí íbaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, iná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàinírira nuíchani, yái Jesúsca. ²⁸ Bàaluité péemiacuéca nucàlidáanáté nalí machacàníri iyúni càmirita Mesías núa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuerica walí, wía israelitaca. Néese, nùmacatécué píri nùata yái wenàiwica Dios ibànuerica Mesías ipíchalé. ²⁹ Péemiacué comparación: Aslali yeedácaalí yàacawéetúapínáwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casímáica iwàwa, itàanica casímáiri iyú náapicha. Néese yái aslali yàacawéeriná ibàluèricawa néeni, máini casímáica yéemiaca yàacawéeriná itàacáíwa. Yá casímáica íináidacawa yàacawéeriná iwaliwa mànacàu yàanàacáiná ùyacáténá ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casímáica nuínáidacawa wenàiwica nàacáináwa Jesús yàatalé, yàasunáicáténá nía. ³⁰ Iwàwacutá macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi nàacawa nuícha nàacáténá Jesús icàaluínna cachàinícáiná nuícha càiripinátani —ímaca yái Juanca.

El que viene de arriba

³¹ Juan el Bautista ímaté nacái: “Yái Dios Iri yàanèerica chènuníse, yácata cachàiníri náicha canánama. Quéwa núa, imusuéericaté íicá èeri càide iyúwa macái wenàiwica iyáaná, nùyaca cháí èeri írìcu càide iyúwa aslali iyáaná meedá, nucàlida nacái iwali yái wawàsi Dios imàaquéerica núalíacawa iwali cháí èeri írìcu. Quéwa yái Dios Iri yàanèerica chènuníse, yácata cachàiníri náicha canánama. ³² Icàlida nacái iwali yái iiquéerica chènunírí, yá nacái yéemièrica quéwa máisibáwanáita nía càì yeebáidéeyéica itàacái. ³³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iri itàacái, yái wenàiwicaca yáasáidaca yeebáidaca Dios itàanica báisíri iyú. ³⁴ Yái Jesús Dios ibànuerica itàanica Dios inòmálicuíse, Dioscáiná idéca yàaca írì Espíritu Santo manuísíwata, càmita Dios imáisaníla Espíritu Santo Jesús ícha. ³⁵ Cáinináca Wáaniri Dios íicáca íiriwa, idéca nacái Dios imàacaca Iri icúanápiná macáita. ³⁶ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iri itàacái, idèniaca icáucawa càmiri imáalàawa Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí càmirica iwàwa yeebáidaca Dios Iri itàacái, canáca icáuca càmiri imáalàawa, néese yúuwichàapínácawa manuísíwata Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú”, íimaca yái Juanca.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹⁻² Néeseté fariseonái náalíacawa Jesús idèniaca yéewáidacalénáíwa manùbéeyéi Juan el Bautista ícha: Náalíacaté nacáíwa Jesús imàacaca

wabautizáca manùbéeyéi wenàiwica Juan el Bautista íicha. Jesús càmítatè ibautizá wenàiwica, néese imàacaca wabautizáca nía. ³ Jesús yáaliacawa fariseonái íináidacawa caluéri iyú iwali, Iná Jesús yàacawa Judea yàasu cáli íicha. Yá yèpùacawa yàacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

⁴ Jesús iwàwacutátatè ichàbacawa Samaria yàasu cáli íinatalé. ⁵ Iná yàanàaca wáapicha, wía yéewáidacaléca, Sicar iyacàlená néré Samaria yàasu cáli íinata. Yái yàcaléca iyaca mawiénita Jacob yàasu cáli irí, yái calíca Jacob yéericatè ìiri íríwa ípidenéericatè José. ⁶ Iyaca néeni utàwi nacáiri nàisèeri írícúise úni ípidenéeri Jacob yàasumi. Jesús yàanàaca néré chamàléeri yàacawa àyapu iyú, yá yáawinacawa mawiénita utàwi nacáiri irí, yái nàisèerica írícúise úni. Wàanàacatè néré batéwacaalítè machacànica èeri. ⁷⁻⁸ Néese wàacawa yàcalé írículé, wía Jesús yéewáidacaléca, wawènicaténá wayáapináwa. Néese inanái Samaria yàasu cáli néeseéchúa ùanàaca úisàcaténá úni. Yá Jesús íimaca ulí:

—Pia nuíra úni —íimaca ulí.

⁹ Quéwa càmíta cayába judíonái, samaritanonái nacái naicáyacacawa. Càmita nacái nàira náapichawáca bacàa írícúise úni. Iná úái Samaria yàasu cáli néeseéchúaca úumaca Jesús irí:

—Píacata judíosàiri, ¿caná pisutá nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli néeseéchúaca? —úumaca. ¹⁰ Néese Jesús íimaca ulí:

—Càmíta píalíawa iwali yái cayábéerica Dios iwàwéerica imànica píri. Càmita nacái píalíawa cawinácaalí núa, núa isutéerica píicha úni. Píalíacaalí cawinácaalí nuatá, yásí pisutáca nuícha únitá, yá nuaca píri cáuri únitá —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Néese úumaca irí:

—Néeni, canáca píri úni yàalu peedácaténá úni, máiní depuúwalécani yái única. ¿Sísíaaná peedápiná cáuri úni? ¹² Wàawirimi Jacob imàacacatè walí yái utàwica wàisèeripiná írícúise úni. Yeedácatáicatè ìirapináwa úni. Càita nacái Jacob yéenibe, ìpìranái nacái nàiracatè úni cháí. ¿Píasica cachàiníiri wàawirimi Jacob íicha? —úumaca. ¹³ Néese Jesús íimaca ulí:

—Cawinácaalí wenàiwica ìiréeyéica yái única ìyéerica cháí, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí ìiréerica úni nuèrica irí càmíta quirínama yèpùca macàlaca iwàwa àniwa. Néese úni nuèrica irí, imichàapinácawa mamáalàacata iwàwalícu yàacaténá irí icáuca càmíiri imálalàawa —íimaca yái Jesúsca. ¹⁵ Uái inanáica úumaca Jesús irí:

—Uwé, pia nulí única yéewanápiná càmíta nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmíta nacái iwàwacutá nuèpùaca nuisàaca úni àniwa —úumaca. ¹⁶ Jesús íimaca ulí:

—Pia pimáidaca piacawéeriwa. Pité néeseni —íimaca yái Jesúsca. ¹⁷ Néese úumaca irí:

—Canácata nuníri —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni canáca piníri. ¹⁸ Pidéca pidèniaca cinco namanùbaca pinírináíwa, yá pidéca piúcaca píichawa macáita nía. Asiali piyéerica yáapicha càmíirita piníri. Iná pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese úái inanáica ídècanáami uémíacani, yá úumaca irí:

—Siùca nuináidacawa cawàwanáta profetaca pía, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmicúise. ²⁰ Wàawirináimi samaritano nacatè Dios icàaluíná cháí manuiri dúli íinata, quéwa píacué judíoca, píimacuéca iwàwacutáanása macái wenàiwica nàaca Dios icàaluíná Jerusalén iyacàlená néenibàata —úumaca. ²¹ Néese Jesús íimaca ulí:

—Péemia nulí cayába, peebáida nutàacái. Mesúnamáitacué piápiná Wáaniri Dios icáaluíniná, quéwa càmitacué iwàwacutápiná pianàaca aléi dúli ínatalé, càmitacué nacái iwàwacutá piacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. ²² Piacué samaritanoca càmitacué píalía Dios ìwali pièricuéca icáaluíniná. Quéwa wía judíoca wáallaca Dios ìwali yái wèerica icáaluíniná, yácaíná judíosàiricani yái iwàsèeripináca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ²³ Quéwa máini mesúnamáita, siuca èeri nacái, cawinácaali báisiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icáaluíniná nàapiná icáaluíniná báisíiri iyú manuísíwata macái nawàwalicúsewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácaíná Wáaniri Dios iwàwa càì wenàiwica yàaca icáaluíniná. ²⁴ Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri iricúrica íná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáallimá waicáca watuí iyúwa cainácaali iyú wenàiwica yàaca Dios icáaluíniná, nàacáiná icáaluíniná nawàwalicúsewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icáaluíniná báisíiri iyú macái nawàwalicúsewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese úái inanáica úumaca:

—Núalíacawa Mesías yàanàanápiná (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripiná walí. Mesías yàanàacaalípiná, yásí icálidaca walíwa macáita, wáallícatená wéemiaca cayába —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Núacata yái, itàaníríca píapícha —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Idécanaçáita càì Jesús íimaca, wíacata Jesús yéewáidacaléca wànanàca néré, yá wáináidacawa waicáidaca Jesús irí itàanícáiná inanái yáapícha. Quéwa cáaluca wasutáca wéemiawani íná canáca wéená isutéeri yéemíawa Jesús caná yéewaná itàaní úapícha. ²⁸ Néese úái inanáica umàacaca úasu úni yàaluwa, yá uèpùacàatécatawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenàiwicanái irí:

²⁹ —Aqualécué, piicá abéeri asàliquéi icálidéerica nulí macáita nudéená numànica. ¿Píináidasicué cawáwanáta Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí? —úumaca. ³⁰ Néese namusúacawa yàcalé iricúise, yá nàacawa Jesús yàatalépiná. ³¹ Quéwa ipíchawáiseté yàcalé mìnánái nàanàca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata. Yá wáimaca irí:

—Wáiwacali, piyáca piyáacaléwa —wáimaca. ³² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Nudènia nuyáapínáwa áibata càmiiricuéca píalíawa ìwali —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawáwanáta áibanái idéca yàaca iyáapíná? —wáimaca. ³⁴ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Casímáipínáca núa idécanaami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanaami numáalàidaca numànica yái íbaidacalésica Dios ichùulíericaté numànica, càide iyúwacué casímáiná pía pídecanaamicué piyáca piyáacaléwa. ³⁵ Péemiacué comparación: Picácué píima píriwáaca: ‘Iwàwacutéeri bánínaca quéeri àta needácataléta bànacalé iyacaná’, picácué píima. Núumacué píri, píicácué macáita níái wenàiwicaca yàanèeyéica wàatalépiná. Càica níade iyúwa bànacalé iyacaná quíiréeri, mesúnamáicáináta neebáidapíná nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaali bànacalé iyacaná. ³⁶ Cawinácaali ìwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipíná, càipíná nùaca iwèniwa: Numàacaca casímáicani iicácaíná wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawinácaali wenàiwica yeebáidèeyéica nutàacái needápiná naliwa nacáacawa càmiiri ímáaláawa. Péemiacué comparación: Bànacalé íiwacali ichùullaca yáasu wenàiwicanáíwa náibaidáanápiná bànacalé yúucubáa. Abéeri wenàiwica ibànacaali ituiná, yásí

casímáipínacani áiba íbaidéeri yáapicha yeedéeripiná iyacanási quíiracaalíni. Càita nacái cawinácaalí icàlidéerica nutàacái idàbáanéeri yàawiría wenàiwicanái irí, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nullípiná náiwitáise, yá casímáica nawàwa abédanamata, níái pucháibaca íbaidéeyéica nulí. ³⁷ Báisíta iyaca càide iyúwa comparación ímáaná wataacái iyú: ‘Abéeri náiwacali yáasu wenàiwica íbanái needáca bñacalé iyacaná quíiracaalíni’, ímaca yái comparaciónca. ³⁸ Càita nacái nudéca nubànüacuéca pía píwènúadánápiná nulí wenàiwica íiwitáise nùsunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacali yáasu wenàiwicanái yeedácaalí bñacalé iyacaná aláera náiwacali yáasu wenàiwica áibanái íbanacatalécate. Càide iyúwa comparación ímáaná: Náiwacali yáasu wenàiwica idéca íbanaca ituínási, néese náiwacali yáasu wenàiwicanái áibanái needápiná bñacalé iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái piacué: Uái inanáica udéca ucàlidaca yàcalé mñanáí irí nuínáwaná iwali, càide iyúwa udéca nacáicaalí ubànaca ituínási, néeseucé píwènúadapiná nulíwa náiwitáise, níái yàcalé mñanáica. Yásí píwacáidacué nulí níawa nùsunáipiná càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bñacalé iyacaná quíiracaalíni —ímaca yái Jesúsca.

³⁹ Uái inanáica ucàlidacaté Jesús íináwaná iwali nalí níái iyéeyéica yàcalé írìcu iyéerica Samaria yáasu cáli íinata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudéená numànica”, úumaca. Iná yéewa madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuèrinápiná Dios íbànüèripinácaté nalí. ⁴⁰ Inaté níái samaritanoca idécanáami nàanàaca Jesús yàatalé, yá nasutáca ícha wawàsi iyamáanápináwa náapicha. Jesús iyacaté náapicha pucháiba èeri. ⁴¹ Yá madécaná áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemiácáiná icàlidáaná nalíni. ⁴² Yá náimaca ulí úái inanáica:

—Sìuca weebáidaca Jesús itàacái càimírìta abé pitàacái íwalíise, néese wadéca wéemiaca itàacái. Yá wáalíacawa báisíiri iyú Jesús íwali Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios íbànüèrica walí, yái íwasèeripináca èeri mñanáí Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha —náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³ Néeseeté idécanáami Jesús iyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yáasu cáli ícha, yá idàbaca yàacawa àniwa Galilea yáasu cáli nérépiná. ⁴⁴ Jesús ímacáiná: Profeta yáasu cáli néeseeyéi càmita neebáida profeta itàacái, yái itàanírìca Dios inùmallcuíse, càmita nacái naicácani cáimiétaquèeri iyú. ⁴⁵ Jesús yàanàacaté Galilea yáasu cáli néré, yá níái iyéeyéica néeni natàidaca Jesús cayábèeri iyú nàyacáinaté Jerusalén iyacàlená néeni naicácaténá Pascua yáasuná culto, íná yéewa naicácaté macáita yái Jesús imànírìcaté néenibàa, yái càimírìca áiba wenàiwica idé imànica.

⁴⁶ Néese Jesús yàanàaca áiba yàcalé néré ípidenácatalé Caná, Galilea yáasu cáli ínatalé imàacacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Aiba yàcalé ípidenácatalé Capernaum iyaca mawíénita Caná iyacàlená irí. Iyacaté Capernaum iyacàlená mñnali, gobierno yáasu wenàiwica máinírì cachànica íbaidéerica rey irí, yái reyca icuèricaté náasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yáasu wenàiwica írì. ⁴⁷ Yái gobierno yáasu wenàiwica yéemiacanacáita Jesús íináwaná iwali yàanàanaté Galilea yáasu cáli néré Judea yáasu cáli ícha, yá yàaca íicáca Jesús. Isutáca Jesús ícha wawàsi yàanápináwa ícapèe néré ichùnìacaténá írì iwàwèeri yéetáca.

⁴⁸ Néese Jesús ímaca írì:

—Íwàwacutácué peebáidaca nutàacái éwita càmicáanáita píicá numànica yái càimírìca wenàiwica idé imànica. Quéwa, càmitacué píwàwa peebáidaca nulí àta

piicácaalítacué numànica áiba wawàsi imàaquéericuéca pínáidacawa piicáidaca nulí —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Nuiwacali, piacàatétawa nucapèe néré ipíchaná nulí yéetácawa —íimaca. ⁵⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca piirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali yeebáidaca Jesús itàacái, íná yèepùacawa icapèe nérépináwa. ⁵¹ Néese mawiénicaalíténi icapèe iríwa, yá yàasu wenàiwicanáí namusúacawa icapèe irìcuíse náipunitáidacani. Yá náimaca irí:

—¡Cayábaca piirica! ¡Cáucáani! —náimaca. ⁵² Néese isutáca yéemiawa nía càinacaalíté hora irícu idé mecuní ichàbacawa íicha. Yá náimaca irí:

—Táquicha a la unata táicalé mecuní ichàbacawa íicha —náimaca.

⁵³ Néese yáaniri yáaliacawa hora iwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata irí: “Cáuca piirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha”, càité íimaca yái Jesúsca. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéenanáí yáapichawa.

⁵⁴ Yácata pucháibáaná wawàsi Jesús imàníirica, yái càmirica wenàiwica idé imànica idécanáamité yèepùacawa Judea yàasu cáli íicha Galilea yàasu cáli néré.

5

Jesús sana al paralítico de Betzata

¹ Néeseté àniwa judiónáí namànica áiba culto Jerusalén iyacàlená irícu, íná Jesús yàacawa néré àniwa. ² Jerusalén iyacàlená néeni iyacaté abéeri úni yàalu manuúri náiquéericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inùma irí, abéeri inùma ípidenéeri Ovejanáí yàasu. Yái úni yàalu manuúrica ípidenéeri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri itéesewa cinco namanúbaca capíima nacáiyéi manuúnaméeyéi. ³ Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwica nàyaca macái capíima irícu mawiénita úni yàalu manuúri irí. Nàyaca néeni matuúyéi, éeruúyéi yàabàli nacái, màapinéeyéi nacái. Yá naliacawa cáli íinata natuúyàacaténá úni icusúanicawa. ⁴ Yácáiná áibaalíté ángel iricùacawa chènuníise yèewiadacaténá úni. Néese cawinácaalí idàbáanéri cáuláiquéeri iricùacawa úni yáaculé, yásí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa íicha càinacaalí uláicái wenàiwica idènièrica. ⁵ Néese iyaca cáuláiquéeri asìali cáuláiquéeyéi yèewi. Cáuláicacatèni treinta y ocho camuí. ⁶ Néeseté Jesús yàanàca néré, yá iicáca yái cáuláiquéeri irièricawa néenibáa. Jesús yáaliacáinatéwa íináwaná iwali yái cáuláiquéerica yuúwichàacatéwa madécaná camuí, íná Jesús íimaca irí:

—¿Piwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Yái cáuláiquéerica íimaca irí:

—Néeni, canáca nulí áibanáí itéenápíná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiríata nuwàwacaalí nulicùacawa néré, yá áiba iricùacawa nupíchalé —íimaca. ⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimichàawa. Pichùnia pialubáíwa, pianáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yáta cayábaca yái asìalica. Néese yeedáca yàalubáíwa, yá idàbaca yèepunicawa. Quéwa Jesús ichùnìacani sábadò irícu judiónáí iyamáidacatáicawa.

¹⁰ Íná abénaméeyéi judío íiwacanánáí náimaca irí yái cáuláiquéerimica:

—Siúca sábadò wayamáidacatáicawa, íná càmita wàawirináimi íiwitáise imàaca pèepunídaca pialubáíwa —náimaca. ¹¹ Néese yái asìali íimaca nalí:

—Yáara ichùnìerica núa íimaca nulí: ‘Pichùnia pialubáíwa, pianáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica. ¹² Néese nasutáca néemàlwani:

—¿Cawiná ichùulia pichùnìaca pialubáíwa, pianápináwa? ¿Cawiná càì íimaca píri? —náimaca. ¹³ Quéwa yái asìali càmita yáalíwa cawinácaalíni yái

ichùnìericatèni madécanácáiná wenàiwica ìyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa ìicha. ¹⁴ Nésecáwa Jesús yàanàca yái asialica templo ìricu. Yá Jesús ìimaca ìrí:

—Péemla cayába. Idéca cayábaca pía uláicái ìicha. Picá pimàni pibáyawanáwa quirinama ipíchaná áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái yàanàca píwali —ìimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yái asiali yàacawa icàlidaca judío ìiwacanánái ìrí Jesús ìináwaná ìwali ichùnìacatèni. ¹⁶ Iná níái judío ìiwacanánáica nàuwideca namànica Jesús, nasàiwicaca ìrí wawàsi nacái mamáalàacata ichùnìacáináaté wenàiwica sábadò ìricu judíonái ìyamáidacatáicawa. ¹⁷ Quéwa Jesús ìimaca nalí:

—Núaniri Dios ìibaidaca mamáalàacata, càita nacái nuìbaidaca —ìimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Iná níái judío ìiwacanánáica máini cachàiniwanái nawàwaca nanúacani. Yá báawaca naicàceni ichùnìacáiná wenàiwica sábadò ìricu judíonái ìyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái ìináwaná ìwaliwa càide iyúwa abéeri Dios ìnacáiri, ìimacáiná Dios ìwali yáaniricani.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Néseté Jesús ìimaca judío ìiwacanánái ìrí: “Péemiàcué cayábani, núaquéi Dios ìiri càmita yéewa numàni wawàsi nulínáamitawa. Numànica abéerita yái nuíquérica Núaniri Dios ìmànica. Macáita yái Núaniri Dios ìmànírira, càita nacái numànica, núa Dios ìirica. ²⁰ Cáininácáiná Núaniri Dios ìicáca núa, ìná yásáidaca nulí macáita yái ìmànírira. Yásáidapíná nacái nuicá wawàsi cachàiniwanái, ìmàaquéeripínacué pínáidacawa piicáidaca nulí. ²¹ Càide iyúwa Núaniri Dios ìmichàidáaná wenàiwica yéetácáisi ìicha yàacaténá nacáuca àniwa, càita nacái numànica, núa Dios ìirica: Nùaca nacáuca cawinácaalí nuwàwéeyéica ìdèniaca icáuca. ²² Canácatáita Núaniri icàlida wenàiwica ìináwaná ìwali yùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, Dioscáiná idéca ìmàacaca nucàlidáanápíná naináwaná ìwali macáita wenàiwica báawéeyéica, nuuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios ìirica. ²³ Idé càì Núaniri Dios ìmànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíniná, núa Dios ìirica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios icàaluíniná. Cawinácaalí wenàiwica càmírira yàa nucàaluíniná, càmita nacái nàaca Núaniri Dios icàaluíniná, yái ìbanuèrica núa.

²⁴ “Péemiàcué cayábani, cawinácaalí yéemièrica nutàcái cayábéeri iyú, yebáida nacái Dios itàcái, yái ìbanuèrica núa, yái wenàiwicaca ìdèniaca siùcáise ìcáucawà càimíri ìmáalàawa, yá ìyapíná càiripínáta Dios yáapicha. Iná càmita ìwàwacutápiná nuémiaca áibanái ìcháwàanáca ìináwaná ìwali càinàcaalítè ìmàni ìbáyawanáwa, ìyacáiná càide iyúwa wenàiwica ìmichèericawa yéetácáisi ìicha, ìdèniacáiná siùcáise ìcáucawà càimíri ìmáalàawa. ²⁵ Péemiàcué cayábani, máini mesúnámáita wenàiwicanái canéeyéi icáuca càimíri ìmáalàawa néemiánápíná nutàcái. Yá néemiaca nàyaca nutàcái siuca, núa Dios ìirica. Cawinácaalí yebáidéeyéica nutàcái, nadèniapíná nacáucawà càimíri ìmáalàawa Dios yáapichawa. ²⁶ Càide iyúwa Núaniri Dios ìdèniáná ìchàiniwa yàacaténá nacáuca càimíri ìmáalàawa, càita nacái idéca ìmàacaca nudèniaca nuchàiniwa, núa ìirica, nùacaténá nacáuca càimíri ìmáalàawa. ²⁷ Núaniri Dios idéca ìchùullaca nucàlidaca èeri mìnánái ìináwaná nuuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios ìirica, wenàiwicáiná nacái núa, núa asiali Dios néeséerica. ²⁸ Picácué pínáidawa máini càulenéericani yái tàacáisi nucàlidéericuèca píri, yácáiná áiba èeriwa macáita yéetéeyéimiwa néemiapíná nutàcái, núa Dios ìirica, numáidacaalípiná níawa. ²⁹ Néemiacaalípiná

numáidáaná nía, yásí namichàacawa càliculli iricuíse. Cawinácaali imàniyéicaté cayábéeri, namichàapinácaawa nàyacaténá càiripináta Dios yáapicha, quéwa cawinácaali imàniyéicaté ibáyawanáwa, namichàapinácaawa nàuwichàacaténáwa càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ Jesús íimacaté judío íiwacanánái irí: “Càmita yéewa numànica wawàsi nulináamitawa. Nucàlidapiná wenàiwicanái iináwaná ìwali nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá. Nucàlidapiná nacái naináwaná ìwali machacàníiri iyú nùuwichàidáanápíná nía, càmicáiná numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Néese numànica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná yái ibànuèrica núa aléi èeri iriculé. ³¹ Nucàlidacaali nuináwaná ìwaliwa máiníná cachàinica nútá, yásí yéewaná piyúunáidacuéca canéerica iwèni meedátani, yái nutàacáica. ³² Quéwa iyacaté áiba icàlidéericaté nuináwaná ìwali cawinácaali núa, yácata Juan el Bautistami. Yá núaliacawa icàlidacaté nùwali báisíiri iyú. ³³ Pibànùacatécué wenàiwica nasutácaténáté néemíawa Juan el Bautista càinácaalité íimaca nùwali. Yáté icàlidaca nuináwaná ìwali báisíiri iyú. ³⁴ Quéwa càmlíri máiní iwàwacutéeeriwa nulí wenàiwicanái itàacái. Nucàlidacáitacué pirí ìwali yái tàacáisi Juan icàlidéericaté nùwali yéewanápinácué peebáidaca nutàacái nuwasàacaténacué pía Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha. ³⁵ Péemíacué comparación: Juan iyacaté càide iyúwa lámpara ipucuéricawa, icànèeri wenàiwicanái ìwali. Càita Juan yéewáidacatécué pía amalácaténacué píiwitáise piyáanápínácué machacàníiri iyú. Yáté achúma èerita casímáicatécué piwàwa péemíaca Juan itàacái. ³⁶ Quéwa iyaca áiba wawàsi cawèníiri Juan itàacái íicha. Yái numàníríca càmlíríca áiba wenàiwica idé imànica, càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá numànica, yácata yásáidaca báisíiri iyúcani Dios idéca ibànùaca núa. ³⁷ Núaniri Dios, yái ibànùèrica núa, yácata nacái imàaquéericaté profetanái itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios imàacacáinaté natànàaca itàacái, éwitacué càmicáaníta píalimá péemíaca Núaniri Dios itàanica, càmitacué nacái píalimá píicácani. ³⁸ Quéwa càmitacué piwàwa peebáidaca Dios itàacái Dios ibànùericatécué pirí, càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái, núa asiali Dios ibànùèrica. ³⁹ Pidécuéca péewáidacawa cayábéeri iyú Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicuíse piyúunáidacáinácué piyapináca càiripináta ìwalíse yái péewáidáanácuécawa meedá Dios itàacái ìwali, quéwa Dios itàacái icàlidaca nuináwaná ìwali. ⁴⁰ Quéwa éwita Dios itàacái icàlidacáaníta nùwali, càicáanítacué càmita piwàwa peebáidaca nulí pidèniacaténácué picáucawa càmlíri imáalàawa Dios yáapicha.

⁴¹ “Càmita nucutá mamáalàacata wenàiwicanái naicáanápíná núa càiride iyúwa máiníríca cachàinica cháí èeri iricu. ⁴² Núaliacuéca nuicá píiwitáise. Yá núaliacawa càmitacué cáiníná píicáca Dios. ⁴³ Núaniri Dios idéca ibànùacuécua núa píatalé, quéwa càmitacué pitáida núa cayába, càmitacué nacái peebáida nutàacái. Quéwa áibacaali péenácué yàanàa icàlidéeri yáasu tàacáisiwa meedá, yásí peebáidacuécua itàacái nutàacái íicha. ⁴⁴ Càmitacué píalimá peebáidaca nutàacái, piwàwacáinácué meedá pimànica iyúwa pinacáiyéi iwàwáaná cayabacaténacué naicáca pía. Càmitacué piwàwa pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abéerita Diosca, yéewacaténácué casímáica íicáca pía. ⁴⁵ Picácué píináidawa nucháawàanápínácué piináwaná ìwali Núaniri Dios iríwa. Càmita iwàwacutá nucháawàacuécua piináwaná ìwali, iyacáiná áiba icháawèericuécua

piináwaná ìwali, yáí profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyawaná ìwalicué, éwitacué piyúunáidacáaníta Moisés yàasu tàacáisi iwasaanápinácué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁴⁶ Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicuése. Quéwa càmitacué peebáida Moisés yàasu tàacáisi báisíiri iyú. Báisícaalícué peebáidaca Moisés yàasu tàacáisitá, yá peebáidacué nutàacái nacáitá Moiséscaíná itànàacaté nuináwaná ìwali. ⁴⁷ Quéwa càmitacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, iná càmita nacáicué peebáidapíná yáí tàacáisi nucàlidéripinácuéa pírí”, íimaca yáí Jesúsca.

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹ Nésetecáwa, Jesús yàacawa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha, áibaalí ípidenéri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wàacawa yáapícha. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamiwáise àta alénácaalí yàawa, naicácaínáté imànica madécaná yáí càmirica wenàiwica idé imànica ichùnìcaténá cúláiquéeyéi. ³ Néese Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa wáapícha wía yéewáidacaléca. ⁴ Mawiénícaté Pascua yàasu èeri judíonáí imànìcatáicaté yàasu cultowa máiníiri iwàwacutácawa nalí ípidenéri Pascua. ⁵ Néese Jesús íicáidaca nalí níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yàatalépiná. Iná Jesús íimaca Felipe irí:

—¿Alénásica yéewa wawèniaca nayáapíná níái manùbéeyéi wenàiwicaca? — íimaca yáí Jesúsca. ⁶ Jesús isutáca yéemàwani yáalimáidacaténá íicáwa Felipe, yáalícaténáwa càinácaalí Felipe íináidáanáwa, Jesúscaíná yáalícatéwa càinácaalí imànínápináté wàacaténá wenàiwica iyáapíná. ⁷ Néese Felipe íimaca: —Càmita wáalimá wàaca nayáapíná. Ewita wadèniacaalí doscientos denario imanùbacatá, yáí doscientos èeri iwènicatáí, càicáaníta caná yéewanáwa wawèniaca pan cayába yáaliméeripíná wàaca nayáatá, íbatàa pùubanamáanápínátá —íimaca. ⁸ Néese abéeri wéená, wía yéewáidacaléca, ípidenéri Andrés, yáí Simón Pedro iméeréerica, íimaca Jesús irí:

⁹ —Iyaca cháí abéeri sùmàí idènièri cinco namanùbaca cebadéeri panca, pucháiba cubáí imidecaná nacáí, quéwa càmita náalimá níái manùbéeyéi wenàiwicaca —íimaca yáí Andrésca. ¹⁰ Néese Jesús íimaca walí:

—Pichùuliacué náawinacawa canánama —íimaca yáí Jesúsca. Iyacatáí madécaná masicáí, yá náawinacawa. Nàyaca cawàwanáta cinco mil namanùbaca aslanáí. Càmita waputàa càisimalénácaalí inanáí, sùmanáí nacáí. ¹¹ Néese Jesús yeedáca níái panca ícáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese isubèriadaca nía, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacùaca wenàiwicanáí iríni, níái yáawinéeyéicawa néeni. Càita nacáí Jesús imànica cubáí imidecaná yáapícha, yá wawacùaca nalíni, càinácaalíté imanuíca nawàwa nayáaca. ¹² Idécanámi nayáaca cadénama, yá Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Piacué peedá yéenáimi imàaquéericawa, ipíchaná yúucacawa —íimaca yáí Jesúsca. ¹³ Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéericawa, yá wapuniadaca doce namanùbaca mapíiri pan yéenáimi iyú, yáí imàaquéericawa cinco namanùbaca cebadéeri pan ícha. ¹⁴ Níái wenàiwicaca naicácaíná Jesús imànica yáí càmirica áiba wenàiwica idé imànica, iná náimaca nalíwáaca:

—Báisíta yácata yáí profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuése, yáí wacuèrinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanáté tàacáisi ìwali yàanèeripínacaté aléí èeri iriculé —náimaca. ¹⁵ Quéwa Jesús yáalíacawa

nawàwáaná náibàacani cachàiniri iyú namàacacaténá Jesús iyúwa nàasu rey icùanápíná nía, íná Jesús yàacawa náicha dúli ínatalé iyacaténá abéerita.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶ Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicùa wàacawa Galilea icalisaníná néré. ¹⁷ Néese wawàlùacawa barca iriculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abémàalé calisa ícha wàanàacaténá Capernaum iyacàlená nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmiiritàacá yàanàa wàatalé. ¹⁸ Néese manuiri màladàca imichàacawa cáulicáiná ipùa wía cachàini. ¹⁹ Néese máadáini watenácaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idècuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yèepuníriwa úni inànàacubàa, mawiénita yàacawa wàasu barca irí. Yá cáaluca wía báawanama, càmicáiná wáalía waicàcani. ²⁰ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca walí. ²¹ Néese casímáiri iyú weedáca Jesús barca iriculé, yáta barca yàanàca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

²² Mapisáita àniwa níai manùbéeyéi wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abémàalé Galilea icalisaníná ícha nawàwacaté nacutáca Jesús. Náalíacawa càmitaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca táicalémi watéaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni. ²³ Quéwa abénaméeyéi wenàiwica Tiberias iyacàlená néeseeyéi nàanàca barca iricu mawiénita cáli irí yái cálica wenàiwica iyácatáicaté pan idécanáamité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri. ²⁴ Néese wenàiwicanái càmicáinaté nàanàa Jesús, càmicáiná nacái nàanàa wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ínaté nawàlùacawa madécaná barca iriculé nachàbacaténá calisa nàanàanápini Capernaum iyacàlená néré nacutácaténáni, yái Jesúsca. Yá nachàbaca calisa.

Jesús, el pan de la vida

²⁵ Idécanáamité nàanàca abémàalé calisa ícha, yá nàanàca Jesús. Náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, ¿càicaalínaté pianàa aléi? —náimaca. ²⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, càmitàacáwa pialía péemiaca càinácaalí ímáaná yái numànírica càmiirita áiba wenàiwica idé imànica. Píalíacáitacuéwa piyáacaté piyáacaléwa cadénama meedá, íná picutácuéca núa yàacási iwàlinápíná meedá. ²⁷ Picácué máini cáinináca piicáca piyáacaléwa cháí èeri iricu imáalàapínacáináwa meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawènírica piicáca yái yàacàsica yèerica picáuca càmiiri imáalàawa, yái Dios yúuleca nuèripínacuéca piri, núa asiali Dios néeseerica. Yácáiná Núaniri Dios idéca imàacaca nudèniaca nuchàniwa nùacaténacué picáuca càmiiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Cáinásica iwàwacutá wamànica wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná? —náimaca. ²⁹ Jesús íimaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca nutàacái, núa wenàiwica Dios ibànuerica —íimaca yái Jesúsca. ³⁰ Néese nasutáca néemlawni:

—¿Cáiríná wawási áiba wenàiwica càmiiri idé imànica pimàníripíná waicá yéwanápíná weebáidaca pitàacái? ¿Cáinásica píalimá pimànica?

³¹ Wàawirináimi nayáacaté pan nacáiri èeri imanùbaca ípidenéericaté maná nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càináwàiri, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Salmos iricu: 'Imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa

chènuníse èeri imanùbaca nayáapíná', càì profeta itànàacaté Moisés iináwaná iwali —náimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Péemlacué cayába, Moisés càmítaté yàa nayáapíná pan chènuníseeri. Yácata Núaniri Dios yèericaté nalíni, èeri imanùbaca, quéwa siùcáise yàacué pírí yáí báisíiri yàacàsi chènuníseerica. ³³ Núcata yáí Dios yúule cáurica Dios yèericuéca pírí, núa iricuèricawa chènuníse, yá núcaca nacáuca càmíri imáalàawa níái èeri mìnánica —íimaca yáí Jesúsca. ³⁴ Néese nasutácani:

—Uwé, pìla wayáa yáí yàacàsica mamáalàacata —náimaca. ³⁵ Jesús íimaca nalí:

—Núcata yáí yàacàsica yèerica wenàiwicanáí icáuca càmíri imáalàawa. Ewita piyáacáanítacué piyáacaléwa èeri iricuíri yàacàsi, càicáaníta mápítacué pía àniwa, macàlacué nacáí piwàwa àniwa. Quéwacué peebáidacaalí nulí, pímanícalicué nacáí càide iyúwa nuwàwáaná, yásí matuúbanáicuéca piwàwa Dios yáapicha càiripínáta, càide iyúwa casímáíná wenàiwica càmíyéica máapi, càmíyéí nacáí macàla iwàwa. ³⁶ Quéwa nudéca nucàlidacuéca píríni, éwitacué píicáacáaníta yáí numàníirica, càicáanítacué càmíta peebáida nutàacáí mamáalàacata. ³⁷ Cawinácaalí Núaniri Dios imàaquéyéica nùasunáipíná, níata yeebáidapíná nutàacáí. Néese macáita yeebáidéyéica nutàacáí, canácatáita núuca nuíchawa nía. ³⁸ Càmíta nùanàa chènuníse numànicaténá meedá iyúwa nuwàwáaná. Néese nudéca nùanàca numànicaténá càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yáí ibànùerica núa. ³⁹ Núaniri Dios yáí ibànùerica núa càmíta iwàwa yúucacawa nuícha abéeri nùasu wenàiwicanáí yéená, Dios imàaquéyéica yeebáidaca nutàacáí. Néese Dios iwàwa numichàidaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁰ Yáicáíná Núaniri Dios iwàwa nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapicha macáita wenàiwica yeebáidéyéica Dios íirica núa, yeebáidéyéí nacáí nutàacáí. Néese numichàidapíná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yáí Jesúsca.

⁴¹ Néese níái judío íiwacanánica nadàbaca natàanica báawéeri iyú Jesús iwali íimacáinaté: “Núcata yáí Dios yúuleca chènuníseeri Dios yèericuéca pírí, nùacaténacué picáuca càmíri imáalàawa”, íimaca. ⁴² Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús meedá, yáí José íirimica! Wáalíaca waicáca isèenáí, yáanirimi, yáatúa nacáí. ¡Ichìwaca meedá yáí icàlidacáíná iricùacasawa chènuníse! —náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picáuqué càì pitàaní píriwáaca. ⁴⁴ Abéerita Núaniri Dios imàaquéri wenàiwica neebáidaca nutàacáí, yéewanápiná nùasu wenàiwicaca nía. Yá numichàidapíná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁵ Profeta Isaiás itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicúse. Càité íimaca: ‘Dios yéewáidapíná macáí wenàiwica’, càì itànàca. Iná yéewa macáita yéemièyéica Núaniri Dios itàacáí, yéewáidéyéí nacáíwa iwali, neebáidapíná nutàacáíwa.

⁴⁶ “Canácatàacá áiba nuícha íiquéeri Núaniri Dios. Abéerita núa, yáí Dios ibànùerica chènuníse, nudéca nuicácani. ⁴⁷ Péemlacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacáí idèniaca siùcáise icáuca càmíri imáalàawa. ⁴⁸ Núcata yáí yàacàsica yèerica wenàiwica icáuca càmíri imáalàawa. ⁴⁹ Piawirináimicué nayáacaté nayáacaléwa èeri imanùbaca, yáí pan nacáirica íipidenéericaté maná Dios ibànùericaté nalí chènuníse idècunitàacá nèepunicawa manacúali yúucubàa cainàwári. Nayáacaté maná èeri imanùbaca, quéwa béyéicaalíté nía, yáté nèetácawa càide iyúwa macáí èeri mìnání yéetáanáwa. ⁵⁰ Quéwa nucàlidacué pírí nùwaliwa, núcata yáí yàacàsica iricuèricawa chènuníse: Cawinácaalí wenàiwica iyéerica yáí yàacàsica, iyapíná càiripínáta Dios yáapicha. ⁵¹ Núcata yáí yàacàsi cáurica iricuèricawa

chènunlîse: Cawinácaalí iyéerica yái yàacàsi cáurica, idènlapíná icáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha. Yái yàacàsi nuèripínáca nálí, yácata nuiná yái. Yá numàacapíná nuináwa nuétácaténáwa yéewanápiná èri mînanái nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca yéewáidacaténá nía imàacáanápináté icáucawa.

⁵² Néese níái judío íiwacanánáica nadàbaca natàanica nalíwáaca chàinisîri iyú. Yá néemianícawa, náimaca nalíwáaca:

—¡Canáca yéewaná yàca wayáa íináwa yái asialica! —náimaca. ⁵³ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayábani, càmicaalícué piyáa nuiná, núa asiali Dios néeséerica, càmicaalícué nacái píira nuíraná, càmitacué pidèniapíná picáucawa càmfiri imáalàawa. ⁵⁴ Cawinácaalí iyéerica nuiná, írèeri nacái nuíraná, idèniaca siùcáisede icáucawa càmfiri imáalàawa; néese numichàidapínácani yéetácaisi íicha èri imáalàacaalípínáwa. ⁵⁵ Cayábéeri yàacàsi yái nuináca. Cayábéeri nacái nuíraná wenàiwica íirapíná. ⁵⁶ Cawinácaalí iyéeri nuiná, írèeri nacái nuíraná, iyaca abédanamata núapicha, núa nacái nùyaca abédanamata yáapicha.

⁵⁷ Núaniri Dios yái íbànuèrica núa iyaca càiripínáta. Núa nacái nùyaca càiripínáta Núaniricáiná yàaca nucáuca. Càita nacái cawinácaalí iyéerica nuiná, yá nùaca nacái icáuca càmfiri imáalàawa. ⁵⁸ Nucàlidacué píri nùwaliwa yái yàacàsica íricuèricawa chènunlîse. Yái yàacàsica càmfiricata càide iyúwa maná yái pan nacáirica píawirináimi iyéericatécué, quéwaté béeyéicaalí nía, yá néetácatéwa càmicáiná yéewa maná yàaca nacáuca càmfiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí iyéerica yái yàacàsica nuèripínáca írî, idèniapíná icáucawa càmfiri imáalàawa —cái Jesús icàlidaca nalí comparaciòn, yéewáidacaténá nía iwàwacutáanápináté imàacaca icáucawa yéewacaténá yàasu wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa.

⁵⁹ Càité Jesús yéewáidaca judiónái nàwacáidáyacacaalítéwa néewáidacáalu íricuwa Capernaum iyacàlená néeni.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Néeseté manùbéeyéi néená níái yèpuníiyéicatéwa Jesús yáapicha quéechatécáwa, idècanáamité néemíaca Jesús itàacái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máini càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica walí. ¡Càmita wawàwa weebáidaca itàacái! —náimaca. ⁶¹ Quéwa Jesús yáalíacawa natàaníca báawéeri iyú itàacái íwali. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué báawa péemiacani, yái nucàlidéericuéca píri? ⁶² Néese, ¿càinásicué píináidacawa píicácaalícué núa, asiali Dios néeséerica, numichàacawa chènuniré àniwa, aléera nùyacataléca bàaluité? ⁶³ Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca càmfiri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yásí canéerica iwèni meedá yái nuinácatá. Yái comparaciòn nucàlidéericuéca píri yàacàsi íwali íimáanáca Espíritu Santo yàacuéca picáuca càmfiri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisîri iyú. Càmita íimáaná iwàwacutácué piyáaca nuinásiwa. ⁶⁴ Quéwa nàyaca abénameeyéi pèewi càmfiyéipíná idèni icáucawa càmfiri imáalàawa càmicáiná neebáida nutàacái —íimaca yái Jesúsca. Càí Jesús íimaca yáacáiná idàbacaatíseté ímáidaca yéewáidacalénáíwa quéechatécáwa, yáté yáalíacawa cawinácaalí nía càmfiyéipínácaté yeebáida itàacái, yáalía nacáíwa chánácaalí wéená itéeripínácaté Jesús yúuwidenáí náibàacaténáni. ⁶⁵ Néese Jesús íimaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucàlidacuéca píríni canácata yáalíméeri nùasu wenàiwicapíná càmicaalícáwa Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁶ Néese madécaná néená níái yèepuníyécátéwa quéechatécáwa Jesús yáapicha nèepùacawa lícha. Càmita quirínama nàacawa yáapicha. ⁶⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué nacái pía yèeyéipináta nacáíwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁶⁸ Quéwa Simón Pedro íimaca írì:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icàlidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wadèniacaténá wacáucawa càníiri imáaláawa. ⁶⁹ Weebáidaca pitàacái. Wáalíaca nacái mabáyawanéeri Mesíasca pía, yái wacuèrináca, yái cáuri Dios Iirica —íimaca yái Pedroca. ⁷⁰ Jesús íimaca walí:

—Nudéca nuedácuéca pía, píacué docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri péenacué Satanás yàasu —íimaca yái Jesúsca.

⁷¹ Càité Jesús icàlidaca Judas ìwali, yái Simón Iscariote ìirimi. Ewita abéeri wéenácáanítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáaníta Judas itéenápinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

7

Los hermanos de Jesús no creían en él

¹ Néese Jesús yèepunícátéwa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Càmitaté iwàwa iyaca Judea yàasu cáli íinata, níacáiná judío íiwacanánái nawàwacaté nanúacani.

² Quéwa mawiénicaté judionái yàasu culto abéeri semanéerica íipidenéeri Enramadas, nàyacaténáté capíima írìcu. ³ Iná Jesús yéenánái náimaca írì:

—Píca píyamáawa cháí, néese píawa Judea yàasu cáli néré yéewacaténá píasu wenàiwica íyeyéica néeni naicáca yái pimàníricasa càníirica áiba wenàiwica idé imànica. ⁴ Aiba iwàwacaalí manùba wenàiwica náalí naicácani, néese càmita imàni wawàsi ibàacanéeri iyú. Báisícaalí píalimá pimànica yái càníirica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pimànicani manùba wenàiwica yàacuésemi —náimaca. ⁵ Càica Jesús yéenánái icàlidaca írìni, càmicáiná nacái neebáida írì. ⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitàacá nuénáiwaná yàanàa, quéwacué píalimá píibaidaca píasu wawàsiwa macái èeri imanùbaca. ⁷ Aibanái èeri mìnánái càníiyéica yeebáida nutàacái càmitacué yéwa báawaca naicáca pía, quéwa báawaca naicáca núa numàacacáiná náalíacawa nabáyawaná ìwaliwa. ⁸ Píacuéwa culto néré, núa quéwa càmitàcá nùawa siùca, càmicáinátàacá nuénáiwaná yàanàa cayába —íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese idécánáami càì icàlidaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰ Néeseté idécánáami Jesús yéenánái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén iyacàlená nérépíná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéeri iyú. ¹¹ Néese judío íiwacanánái nacutácani culto yaalí, Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá nasutáidaca néemíawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asialica? —náimaca. ¹² Nía nacái wenàiwicaca natàanica ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali: “Cayábéeri íiwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmíirita cayába, ichìwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca. ¹³ Quéwa macáita natàanica Jesús ìwali ibàacanéeri iyú cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái, níái báawéeyéica íicáca Jesús. ¹⁴ Idècunitàcá namànica culto semana ìwaliabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo írìculé. Yá idàbaca yéewáidaca

wenàiwica néré. ¹⁵ Níái judío íiwacanánáica náináidacawa manuísiwata néemlaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca ìwali:

—¡Canéeri iwèni meedá yàasu tàacáisi càmicáináté yéewáidawa wàasu escuela írìcu! —náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Jesús íicha. ¹⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—Yái nuéwáidéericuéca pía ìwali càmirita nùasu tàacáisi. Nucàlidacué píri yàasu tàacáisi yái Núniri Dios, yái ibànuèrica núa. ¹⁷ Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáaliacawa nuéwáidaca nía Dios yàasu tàacáisi iyú; náalia nacáíwa càmita nuéwáida nía nùasu tàacáisi iyúwa meedá. ¹⁸ Cawinácaalí itàáníríca íiwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanái yàaca íimiétacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanái yàaca Núniri Dios íimiétacaná, yái ibànuèrica núa. Iná nutàanica báisíri iyú, núacáináta yái báisíríca, càmita nacáí nuchíwa.

¹⁹ “Profeta Moisés icàlidacaté plawirináimicué írìni càinácaalí Dios iwàwáanacué pimànica. Quéwa canácatacué pèwi áiba imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánacué piwàwa pinúaca núa? —ímaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese nái wenàiwicanáica náimaca írì:

—¡Demonio íyaca piwàwalicu idacuèri píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá! ¡Canácata iwàwéeri inúaca pía! —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué píináidacawa manuísiwata piicáidaca yái numànírícaté áiba sábadò bàaluité piyamáidacatáicuécawa, nuchùnìacaalíté cáuláiquéeri asiali, íná báawacuéca piicáca núa numànicáiná yái wawási píiméericuéca ìwali càmiríca Dios imàaca wamànica sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. ²² Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábadò írìcu iwàwacutácaalí wamànica áiba cayábéeri wawási Dios ichùulíerica wamànica. Càita íyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté nía circuncisión ìwali, càide iyúwaté wàawirináimi imànínáté circuncisión néenibe asianái írìwa madécaná camuí Moisés ipíchawáise. Yái Moisés yéewáidacaté nía iwàwacutáanacué pimànica circuncisión sùmài írì abéeri semana idénáimi imusúca íicá èeri éwita iyacánita sábadò piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànicuéca circuncisión péenibe asianái írìwa càinácaalí èeri iwàwacutácatáicué pimànicaní, yéewacaténacué pimànica machacànírì iyú càide iyúwa Dios ichùullaná. ²³ Càita pimànicuéca càide iyúwa profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi Dios inùmalicuíse, yá pimànicuéca circuncisión péenibe asianái írìwa éwitacué iwàwacutácaánita pimànicaní sábadò írìcu wayamáidacatáicawa, idènlacaalí abéeri semana yái sùmáica. Néese, ¿cánacué báawa piwàwa núpícha ìwalíse yái nuchùnlanáca macái íiná yáara asialica cáuláiquéerimica sábadò piyamáidacatáicuécawa? ²⁴ Picácué píchawàa wenàiwica íináwaná ìwali ipíchawáisecúe píalía nàwali cayába càinácaalí namàníná. Iwàwacutácué píináidacawa cáaliacáiri iyú ipíchawáise picàlidacuéca naináwaná ìwali. Néese, pítaanícué báisíri iyú —ímaca yái Jesúsca.

Jesús habla de su origen

²⁵ Idécanáamité néemlaca Jesús íimáaná, néese abénaméeyéi iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús, yái asiali judío íiwacanánái nacutéerica nanúacaténáni! ²⁶ Piicácué yái, itàanica iyúwa iwàwáaná itàanica macái wenàiwica yàacúesemi, quéwa wáiwacanánái càmita nàalàa cachàinírì iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánái náináidacawa ìwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànuèrica walí. ²⁷ Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáaliacáináwa ácatáiseericaalí yái asialica, quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca

yáaliéripiná ìwali síisáanéericaalíni —náimaca. ²⁸ Idècunitàacá Jesús yéwáidaca wenàiwica templo irìcu, yá yéemìaca yáí náiméerica ìwali. Néese Jesús ìimaca cachàinìiri iyú:

—Piyúunáidacuéca píalíacawa nùwali. Piyúunáidacué nacái píalíacawa síisáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanà numànicaténá càide iyúwa nuwàwáanà, néese nudéca nùanàca Dios ibànùacáiná núa, yáí Dios báisírìca, càmirìcué píalí ìwali. ²⁹ Nùalíaca Dios ìwali nùanàacáiná yàatanáise. Ibànùà nacái núa néese —ìimaca yáí Jesúsca.

³⁰ Néese judío ìiwacanánái nawàwa náucaca Jesús presoíyéi ibànaliculé, quéwa càmitaté náibàani càmicáinátàacá Jesús yéenáiwáná yàanà nanúacatáipínacaténi. ³¹ Quéwa madécaná wenàiwica neebáidaca Mesíascani, yáí judío icuèripínáca Dios ibànùèrica nalí. Yá náimaca naliwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yáí asialica imànicáiná macái ìiwítáaná yáí càmirìca áiba wenàiwica idé imànica càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmaliçuise, yáí Mesías yàanèripínacaté icuàcaténá wía, wía israelitaca —náimaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Néeseté abénaméeyéi fariseo néemìaca wenàiwicanái itàníca ibàacanéeri iyú naliwáaca Jesús ìwali. Iná fariseonái, sacerdote ìiwacanánái yáapicha nabànùaca nàasu úwináíwa icuèyéica templo náibàacaténá Jesús náucáanápináni presoíyéi ibànaliculé. ³³ Iná Jesús ìimaca:

—Nùyacaté pèewi achúma èerita. Néese nuèpùacawa Dios yàataléwa yáí ibànùèricaté núa. ³⁴ Néese picutápinácué núawa, quéwacué càmita pidé pianàaca núawa càmicáinácué yéewa pianàaca néré nùyacatalépináca —ìimaca yáí Jesúsca.

³⁵ Néese judionái náimaca nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Alénásica yàawa yáí asialica càmicatalépinácasa wadé wàanàcani? Cawàwanáta yàacawa wéenanái yàatalé ìyèyéica càmiyéi judío yèewiré yéwáidacatená càmiyéi judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicáiná neebáida itàacái. ³⁶ ¿Càinásica ìimáaná? ‘Picutápinácué núawa quéwacué càmita pidé pianàaca núawa càmicáinácué yéewa pianàaca néré nùyacatalépináca’, càì ìimaca —náimaca, naicáánica Jesús iquíniná.

Ríos de agua viva

³⁷ Aiba èerité namáaláidáanápíná namànica culto, máinìiri iwàwacutáca nali yáí èerica. Yá Jesús ibàlùacawa nàacuèsemi, yá ìimaca cachàinìiri iyú, icàlidaca nali comparación:

—Piwàwacaalícué picáucawa càmiri imáalàawa càide iyúwa macaléeyéi iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmiri imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macaléeyéica iwàwa. ³⁸ Càide iyúwa Dios itàacái ìimáaná profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idèniápiná cáuri úni iwàwalìcuwa, yáí úni cáurica yèerica icáuca càmiri imáalàawa càide iyúwa cayábéeri únibàa depuúwéeri canácatáita chuñi —ìimaca yáí Jesúsca.

³⁹ Jesús icàlidaca nali yáí comparaciónca yéwáidacatená nía Espíritu Santo ìwali, yáí icuèripínacaté náiwítáise cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yáí úni cáurica ìimáanáca càicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialíté càmitàacá Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri irìculé càmicáinátcá Jesús yéetáwa, càmicaaalítéca nacái imichàawa chènuniré iyacatená cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Inaté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri irìculé.

División entre la gente

⁴⁰ Néeseté abénaméeyéi néená níái wenàiwicaca idécanáami néemiaca Jesús itàacái, yá náimaca:

—Báiscata profetacani yái Jesúsca, càide iyúwa profeta Moisés itànaanáté tàacáisi profeta ìwali yàanèripinacaté yéewáidacaténá wía —náimaca. ⁴¹ Aibanái íimaca:

—Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái íima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàaca Galilea yàasu cáli néese.

⁴² Iwàwacutá rey David itaquérinámicani yái Mesíasca, càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná profetanái itànèricaté. Iwàwacutá nacái imusúaca iicá èeri Belén iyacàlená irícu, yái yacaléca David imusúacatalécaté iicá èeri. Quéwa yái asialica Jesús, Nazaret iyacàlená néeséeri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani —náimaca, càmicáináté néemiaca Jesús iináwaná ìwali imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená irícu, rey David itaquérinámi nacáicani, yái Jesúsca. ⁴³ Càita nánáidacawa Jesús ìwali, iná càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca níái wenàiwicaca. ⁴⁴ Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmitaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵ Néeseté úwinái icuèyéica templo nèepùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote íiwacanánái nacái. Yá náimaca úwinái irí:

—¿Cánacué càmita pité néeseni? —náimaca. ⁴⁶ Néese úwinái íimaca nalí:

—¿Canátàacá áiba wenàiwica itàaníríca àta siuca nacáide càide iyúwa itàaníná yáara asialica! —náimaca. ⁴⁷ Néese fariseonái náimaca nalí:

—¿Pimàacasicué ichìwáidaca pía nacái càide iyúwa ichìwáidáaná áibanái?

⁴⁸ Canácata wéená wía náiwacanánáica, wía nacái fariseoca, canácata wéená yeebáidéeri itàacái. ⁴⁹ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, canéeyéica iwèni meedá nía, càmiyéi yáallawa Dios itàacái ìwali, Dios yúuquyéyipíná íichawa meedá —náimaca.

⁵⁰ Néese Nicodemo yái fariseo ipáchiéricaté Jesús yàatalé áiba catá ìyaca néeni fariseonái yèewi, judío íiwacanánái nacái. Yá Nicodemo íimaca nalí:

⁵¹ —Dios itàacái càmita ibatàa wanúaca wenàiwica àta wéemlacataléta icàlidaca iináwanáwa, wáallícaténáwa ìwali yái imánínáca —íimaca yái Nicodemoca. ⁵² Néese náimaca Nicodemo irí:

—¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeséeri nacái? Pitàanica máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa canéeyéi iwèni Galilea yàasu cáli néeséeyéica. Pía péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèricaté, yásí píalíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese —náimaca naimáichacáináté abénaméeyéi profeta nàanàacaté Galilea yàasu cáli néese. ⁵³ Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

8

La mujer adúltera

¹ Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré ípidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. ² Néese mapisáita àniwa amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

³ Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu, fariseonái nacái natéca inanái Jesús yàatalé, abéechúa inanái caníríchúa. Nàanàacaté úa

idécunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmírica unírísíwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuésemi níái iyéeyéica néeni. ⁴ Yá náimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàaca úái inanáica idécunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmírica unírísíwa. ⁵ Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicúise íimaca iwàwacutáanápíná wanúaca úa íba iyú cawinácaalí inanái íiméechúaca áiba asiali yáapicha càmírica unírísíwa. Néeni pía, ¿càinásica píimaca ùwali úái inanáica? —náimaca.

⁶ Nasutáca néemiawa Jesús yéewanápiná náalimáidaca naicáwa Jesús nacháawàcaténá iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali icáapi ipùata iyúwa. ⁷ Quéwa nasutáca néemiawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalí:

—Néeni, cawinácaalícué péenáqueí mabáyawanéeri, yásí iwàwacutá idàbaca inúaca úa íba iyú —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali àniwa icáapi ipùata iyúwa. ⁹ Quéwa idécanaami néemiacani, yá nadàbaca nawàwalica macái báawéeri namàníríca, Dios imàacacáiná nawàwalica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níái béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quéechacáwa, néese ùculiyéí nàacawa náicha. Idécanaamité fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá iicáca úái inanáica ibàlùechúacawa abéechúata. ¹⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa úa:

—¿Néeni níái icháawèeyéica piináwaná ìwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná ìwalísewa? —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yúuwichàidaca núa —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Uwé, núa nacái càmíta nùuwichàida pía. Siùcade pìawa, picá pimàni pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, la luz del mundo

¹² Néeseté wenàiwicanái iwacáidáyacacawa Jesús yàatalé àniwa, yá íimaca nalí:

—Péemiácué comparación: Càica núade iyúwa camalási cháí èeri írìcu nuéwáidacáiná èeri mìnanaí náalíacaténá Dios ìwali. Cawinácaalí yebáidéeyéica nutàacái càmíta nèepuniwa catéeri náiwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmíyéica yáalía Dios ìwali, íná càmíta namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náiwitáise, náalíacaténá Dios ìwali, nùacáiná nacáuca càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese fariseonái náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pitàacái picàlidacáiná piináwaná ìwaliwata, íná caná yéewaná wenàiwica yáalíacawa asáísí báisícaalíni —náimaca. ¹⁴ Jesús íimaca nalí:

—Cawèníriquéí yái nucàlidéerica éwita nucàlidacáaníta nuínáwaná ìwaliwani, nùalíacáináwa síisáanacaalí nùanàa, nùalía nacáíwa alénacaalípiná nùawa. Quéwa càmítacué pialíawa síisáanacaalí nùanàaca, alénacaalí nacái nùapínáwa. ¹⁵ Pidécúeca píimaca áibanái ìwali iwàwacutáanása Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa piínáidacuéca meedáwa èeri mìnanaí íiwitáise iyú. Néese càmíta càì nuínáidacawa. Càmíta nacái nuémia naináwaná ìwali cháí èeri írìcu nùuwichàidacaténá nía. ¹⁶ Quéwa nùumacaalí síuca nàwalítá iwàwacutáaná nùuwichàidaca níatá, yásí nùuwichàidaca nía machacàníri iyútá, càmícaína nuínáidawa nulináamitawa nùuwichàidáanápíná níatá, néese nuínáidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁷ Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté bàaluité íimaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íiwitáise náapichawáaca nacàlidáanápíná áibanái iináwaná

ìwali, yásí cawènica nataàcái. ¹⁸ Uwé, nàyaca pucháiba icàlidéeyéica nuináwaná ìwali cawinácaalí núa: Núcata icàlidéerica nuináwaná ìwaliwa, yácata nacái Núaniri Dios, yái ibànuerica núa, icàlida nacái nuináwaná ìwali cawinácaalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, íná yéewa cawènírica wataàcái pucháibacáiná wía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemíaca piínáwaná ìwali càmíta píalíawa cawinácaalíté píanirimica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núalíacawa càmítacué píalíawa cawinácaalí núa, càiná nacái nuíwitáise. Núalíacawa nacái càmítacué píalía Núaniri Dios ìwali. Píalíacaalícuéwa cawinácaalí núa, yá píalíacuécawa nacái Núaniri Dios ìwalítá —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Càité Jesús íimaca idècunitàacá yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu, mawiénita ofrenda yàalu irí náucacataléca nàasu platawa namàaquéericaté Dios irípiná ofrenda iyú. Quéwa càmítaté náibàani càmícáinátcéawa Jesús yéenáiwáná yàànà nanúcatáipináténi.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái judío íiwacanánáica:

—Yá núcawa mesúnamáita, néese picutápinácué núawa, nuwasàcaténácué pía yúuwichàacáisi íicha, quéwa càmítacué pidé píànàaca núa, íná péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha píbáyawaná yáapichacuéwa. Núcawa aléera canácatalépináca yéewanácué piwàlùacawa —íimaca yái Jesúsca. ²² Néese judío íiwacanánái náimaca nalíwáaca:

—Cawáwanáta inúapínáca yáawawa íná càì íimaca yàanápínáwa alénácaalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáníca Jesús iquíniná. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Eeri mìnánáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníiseri. Piyacuéca cháì èeri irícu quéwa càmíta èeri mìnali núa. ²⁴ Iná nudéca númacuécáca píri péetánápínáca méetàuculé Dios íicha píbáyawaná yáapichawa. Càmicaalícué peebáida iyúwa númáanácué píri cawinácaalí núa, yásí péetácuécawa píbáyawaná yáapichawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Cawiná píá? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Nudàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacátécué píriní mamáalàacata nuináwanáwa cawinácaalí núa. Siúcade canápináta meedá nutàanicuécá píápíca càmícáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ²⁶ Iyaca madécaná wawàsi nucàlidacáténácué píri péemíacáténácué píbáyawaná ìwaliwa. Quéwa yái ibànuerica núa itàanica báisíiri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri mìnánái irí yácata tàacáisi nuemíerica icàlidaca, yái ibànuerica núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Quéwa níái judío íiwacanánáica càmíta náalíawa Jesús icàlidaca ìyaca Yáaniri Dios ìwaliwa. ²⁸ Iná Jesús íimaca nalí:

—Pimichàidacaalípinácué núa cruz ìwali pinúcaténácué núa, núa asìali Dios néeséerica, yásí píalíacuécawa nùwali núcata yái càide iyúwacué númáaná píri. Píalíapínácué nacáíwa càmíta numàni wawàsi nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa. ²⁹ Yái Núaniri Dios ibànuerica núa ìyaca núapíca. Càmita Núaniri imàaca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁰ Jesús idécanáami càì íimaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹ Néeseté Jesús íimaca nalí abénaméeyéi judío icàlidéeyéica neebáidáanása itàacái:

—Peebáidacaallicué mamáalàacata nutàacái pimànicaténácué càide iyúwa nuchùullanácué pía, yásí nuéwáidacalécueca pía báisíiri iyú. ³² Yásí píaliacuécawa iwali yái nutàacái báisíirica. Yá nutàacái báisíirica iwàsàpinácué píawa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca írí:

—Wíaquéi Abraham itaquénáinámi, canácatáita áibanái yàasu wenàiwica wía. ¡Canáca yéewaná píimaca walí piwasàanápínása wíawa! —náimaca. ³⁴ Jesús íimaca nalí:

—Péemlacué cayába, cawinácaalí imàniyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùullaná nía, càide iyúwa áibanái wenàiwica líbaidáaná mawèñiri iyú náiwacali íríwa, yàasu wenàiwicacáiná nía. ³⁵ Náiwacali càmita íima yàasu wenàiwica iwaliwa: ‘Nuénásàiriquéi’, càmita íima. Néese íimaca yéenibe iwaliwa: ‘Nuírca yái’, càì íimaca. ³⁶ Iná núa Dios íirica, nuwasàacaallicué pía pibáyawaná íchawa, yásí càmítacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa pibáyawaná ichùullanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía báisíta. ³⁷ Nualíacawa Abraham itaquénáinámicuéca pía, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmícáinácué peebáida nutàacái. ³⁸ Nucàlidacué píri iwali yái báisíiri tàacáisica Núaniri Dios yásáidéerica nulí. Quéwa nualíacawa pimànicuécua càide iyúwa píaniri íimáanácué píri —íimaca yái Jesúsca. ³⁹ Náimaca Jesús írí:

—Abrahamquéi wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Báisícaallicué Abraham itaquénáinámica pía piwàwalicúisewatá, yá pimànicuécua càide iyúwaté Abraham imàniínatá. ⁴⁰ Quéwa éwita nucàlidacáanítacué píri báisíiri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáaníta piwàwacué pinúaca núa meedá. ¡Càmítaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànueyéicaté Abraham yàatalé! ⁴¹ Pimànicuécua meedá càide iyúwa píaniri imàniíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús írí:

—Càmíyéica wáatúa yéenibe úalani írícúise wíaquéi. Wadèña abéerita Wáaniriwa wèerica icàaluíná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáiná yéenáiwana icàaluíná —náimaca. ⁴² Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisícaallicué Diosquéi píaniricatá, yásí cáinínacuécua piicáca núatá, Dios néeseéricáiná núa, iyéerica cháí. Càmita nùanà nùasu wawási iwaliwa meedá, néese Dioscata yái ibànuerica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. ⁴³ ¿Cánácué càmita píalimá píalíaca péemliaca yái nucàlidéericuécua píri? Nualíacawa càmítacué meedá piwàwa peebáidaca nutàacái, iná càmítacué píalimá píalíaca péemliaca cáinácaalí íimáaná. ⁴⁴ Píaniricué yácata Satanásca. Píacué nacái yàasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èeri idàbacatáisewa àta siuca nacáide. Càmita íináidawa báisíiri tàacáisi iwali, báawacáiná Satanás íicácani. Itàanica yáawamita chwái mamáalàacata càide iyúwa íiwitáise iyáaná, cachiwéericáiná meedáni. Yácata chwái yáanirica, yái Satanásca, imàcacáiná wenàiwica itàanica chwái. ⁴⁵ Quéwa nucàlidacáinácué píri báisíiri tàacáisi, iná càmítacué peebáida nutàacái. ⁴⁶ Macáitacué píalíacawa nùwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué píri báisíiri iyúni, iná ¿cánácué càmita peebáida nutàacái? ⁴⁷ Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmítacué Dios yéenibe pía, iná càmítacué piwàwa peebáidaca itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús írí:

—Báisíta wacàlidacaté pìwali machacàniri iyúni wáimacaalíté pìwali samaritanosàirica pía, càmìri judío liri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalicu idacuèrica píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá —náimaca. ⁴⁹ Jesús íimaca nalí:

—Canáca demonio nuwàwalicu. Yái numànírica numànicani núasáidacaténá cayábérica Núaniri Dios yéewanápiná wenàiwicanái yàca icàaluíná. Quéwa càmítacué piicá núa cáimiétaquéeri iyú. ⁵⁰ Càmita nucutá wenàiwica nacàlidacaténá cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàca nulí cayábéeri, yá Dios yásáidapiná cawinácaalí cabáyawanéeyéi. ⁵¹ Péemiácué cayábani, cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa nutàcái ímáaná, idènlaca siúcáise de icáuca càmìri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ⁵² Néese judío íiwacanánái íimaca irí:

—Siúca wáaliacawa báisiiri iyú demonio iyaca piwàwalicu. Néetacatéwa macáita profetaca icàlidéeyéicaté táacáisi Dios inùmalicúise bàaluité, Abraham nacái yéetacatéwa. Néese, ¿cáná càì píimaca: ‘Cawinácaalí imànírica càide iyúwa nutàcái ímáaná, idènlaca siúcáise de icáuca càmìri imáalàawa’, cáná càì píimaca? ⁵³ ¡Pía càmìri cachàini íicha yái wàawirimi Abrahamca! Abraham yéetacatéwa, nía nacái profetaca néetacatéwa nacái. Càmita yéewa cachàiníri náicha pía. ¡Càmita máini cachàinírira pía càide iyúwa piyúunáidáaná! —náimaca. ⁵⁴ Jesús íimaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuinánáa ìwaliwa cayábérica núatá, yásí canéerica iwèni meedátáni, yái nutàcáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábérica núa, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani. ⁵⁵ Quéwa càmítacué píalía Dios ìwali cainácaalí íiwitáise iyaca. Núcata yái yáalíerica Dios ìwali. Núumacaalí càmítasa nùalía Dios ìwalitá, yásí nucàlidaca nuchìwawatá càide iyúwacué pía. Quéwa nùalíaca Dios ìwali báisiiri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa ímáaná. ⁵⁶ Piawirimicué Abraham casíimáica iwàwa bàaluité Dios imàacacáinaté Abraham yáaliacawa nuénáiwánápiná ìwali, nùanàacatáipinaté aléi èri iriculé. Yáté Abraham yáaliacawa nùanàanápinaté, íná yéewa casíimáicaté Abraham iwàwa manuísíwata —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁷ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Càmítacá pidèni cincuenta camuí. Càmita yéewa pidé piicáca wàawirimi Abraham, Abrahamcáiná ìyacaté néese siúca dos mil camuí —náimaca. ⁵⁸ Jesús íimaca nalí:

—Péemiácué cayábani, núcata yái iyéericaté càiripináta ipíchawáiseté Abraham imusúaca iicá èri, núcáiná yái Diosca —íimaca yái Jesúsca icàlidacaténá ìinánáwa Dioscani, yái càmírira imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacaténá Jesús íba iyú quéwa Jesús ibàcawa náicha. Yá imusúacawa templo iricúise. Yá yàcawa manùbéeyéi wenàiwica yèewibàa; càité Jesús ichàbacawa náicha.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yèepunicawa áibalépiná wáapicha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asíali. Quéwa yáta asáináni matuírita. ² Néese wasutáca wéemíawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica imusúawa matuíri iyú yái asíalica? ¿Isèenái ibáyawaná ìwalísesica càì matuíca yái asíalica, càmicaalí nacái, ibáyawaná ìwalísetasicawa? —wáimaca. ³ Néese Jesús íimaca walí:

—Càmita ibáyawaná ìwalísewéera, càmita nacái isèenái ibáyawaná ìwalísewéera. Yáí asialica imusúacawa matuíri iyú yéewanápiná macái wenàiwica yáaliacawa Dios ichùnliacani, naicácaténá Dios cáimiétaquéeri iyú. ⁴Péemiacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èerlapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácaalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutácué wamànica cayábéeri siuca èeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yáí ibànùèrica núa. Nuénáiwáná yàanàca mesúnamáita nuétácatáipináwa, néese càmita yéewa nuíbidaca. ⁵Idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, yá càica núade iyúwa camalási icànéeri wenàiwica ìwali, amalácáiná numànica náiwitáise náalícaténá Dios ìwali —ímaca yáí Jesúsca.

⁶Néese Jesús idècanáami càì ímaca, néese yàapsáidaca cáli yèewiré. Yá yèewiadaca cáli isabecatenáni. Néese ipusúaca cáli matuíri ituí ímami ìwali. ⁷Néese Jesús ímaca irí:

—Pia píibaca pituíwa úni yáaculé namusúadacatáiseca úni ípidenéri Siloé náiquéericaté cáli yèewiré —ímaca yáí Jesúsca. (Yáí ípidenérica Siloé ímáanáca: “Ibànùèri.”) Néese matuíri yàaca íibaca yáawawa néré. Néese idècanáami yèepùacawa icapèe néréwa, yá catuicani. ⁸Néese áibanái wenàiwica matuírimi imanùbacanái naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácaínaté isutáca plata wenàiwica íicha iwèniacaténaté iyáapináwa. Néese níái yáaliyéica iicácani nasutáca néemlawa níawáaca:

—¿Càmitasica yáí asialica matuíri yáawinéericatéwa àyapu idùlepi isutácaténá plata wenàiwica íicha yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa? —náimaca.

⁹Abénaméeyéi íima:

—Yácata yáí —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíiri, áibacata yáí, quéwa càiride iyúwa iicácanáwa —náimaca. Quéwa yáí asialí ímaca:

—Núacata yáí matuírimica —ímaca. ¹⁰Néese náimaca irí:

—¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuíca píá? —náimaca. ¹¹Yá ímaca nalí:

—Yáara asialí ípidenérica Jesús yèewiadaca cáli yáawiruní yèewiwa. Yá ipusúaca cáli nutuí ímami ìwali, yá ímaca nulí: ‘Plawa úni yáalu néré namusúadacatáiseca úni ípidenéri Siloé, yáí manuúri yáaluca náiquéericaté cáli yèewiré. Píiba pituíwa úni iyú’, ímaca nulí. Yá nùacawa néré. Yá idècanáami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —ímaca yáí asialica. ¹²Néese nasutáca néemlawani:

—¿Alénásica yáara asialica? —náimaca. Yá ímaca nalí:

—Càmita núalíawa —ímaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴Sábado yátè èerica, judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèewiadaaalítè cáli catuícáténá imànica matuíri. Iná abénaméeyéi wenàiwica natéca matuírimi fariseonái yàatalé. ¹⁵Néese fariseonái nasutáca néemlawa matuírimi cáná yéewaná iicáidaca. Yá ímaca nalí:

—Idéca ipusúaca cáli nutuí ímami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —ímaca. ¹⁶Néese abénaméeyéi fariseo náimaca irí:

—Yáara asialí imánírica càì càmita yéewa Dios néeséericani, íibaidacáiná sábado wayamáidacatáicawa, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàniquéí càmíirica wenàiwica idé imànicatá —náimaca. Iná càmita abédanama náiwitáise Jesús ìwali, níái fariseoca. ¹⁷Yá nasutáca néemlawa matuírimi àniwa. Yá náimaca irí:

—¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yáara asìali catuúrica imànica pía? —náimaca irí. Néese íimaca nalí:

—Núumacué pirí profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuise —íimaca.
¹⁸ Quéwa judío íiwacanánái càmita neebáida matuúnáni, néese catuúcani íná namáacaca matuúrimi yáacawa náicha, néese namáidaca matuúrimi isèenái.
¹⁹ Nasutáca néemiawa matuúrimi isèenái:

—¿Pírisica yáara asìalica? ¿Idésica imusúacawa matuúwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuú siùcanide? —náimaca. ²⁰ Néese isèenái náimaca nalí:

—Wáalíacawa wàiriquéera. Wáalíaca nacáíwa imusúacatéwa matuúwaca.
²¹ Quéwa càmita wáalíawa càinácaalí iyú yéewaná catuúca siùcanide. Càmita nacáí wáalíawa cawinácaalí ichùniá ituí. Pisutácué péemlawani. Béericáináni íná yáalimá icàlidacuéca piríni —náimaca.

²² Càitè isèenái náimaca, cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náiwitáise náucacaténá wenáiwica judionái yéewáidacáalu íicha, cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Mesíascani yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica. ²³ Iná matuúrimi isèenái náimaca: “Pisutácué péemlawani béericáináni”, càí náimaca. ²⁴ Néese judionái namáidaca matuúrimi àniwa. Náimaca irí:

—Picàlida walí báisiri iyúni Dios iicápiná. Wáalíacawa cabáyawanéerica yáara asìalica Jesús —náimaca. ²⁵ Néese íimaca nalí:

—Càmita núalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericaalíni. Abéerita núalíawa báisiri iyú matuúricaté núa quéwa siùcade catuúca núa —íimaca.
²⁶ Néese náimaca irí àniwa:

—¿Càiná imàni pirí? ¿Càiná imàni ichùnicaténá pituí? —náimaca. ²⁷ Yá íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni, néese càmítacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca pirícué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué piacawa yáapicha nacáí yéewáidacalénáipiná —íimaca iicáanica naquíniná. ²⁸ Néese nacúisaca náichawa matuúrimi báawéeri iyú, yá náimaca irí:

—¡Píacata yáara asìali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía. ²⁹ Wáalíacawa Dios itàanica Moisés yáapicha bàaluité, quéwa càmita wáalíawa síisáanéericaalí yáara Jesúsca, cawinácaalí íiwitáise iyú nacáí imàni wawàsi, íná càmita yéewa idé yàanàca Dios néese —náimaca. ³⁰ Néese yái matuúrimi íimaca nalí, iicáanica naquíniná:

—¡Yéé, canácatàacá nuémièri càiri wawàsi àta siùca nacáide! Píatacué icàlidéeyéica iináwanáwa píalíanasacué Dios ìwali, siùca píimacuéca càmítasacué píalíawa síisáanéericaalí Jesús, cawinácaalí íiwitáise iyú nacáí imàni wawàsi, quéwa idéca ichùnicaca nutuí, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalíawa? ¿Dàalasicué píiwita? ³¹ Wáalíacawa cayábèeri iyú Dios càmita yéemia cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácaalí yèeyéica icàaluíniná, imàniyéi nacáí càide iyúwa Dios iwàwáaná.

³² Canácatàacá wéemièri àta siùca nacáide áiba wenáiwica iináwaná ìwali cháí èeri írìcu yáaliméeri ichùnicaca wenáiwica imusuéericawa matuúri iyú. ³³ Càmicaalí yàanàa Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànica càiri wawàsitá —íimaca.

³⁴ Néese judío íiwacanánái nacúisaca náichawa matuúrimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca irí:

—Pía cáanári ibáyawaná, imusuériwa cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáaliyéyica madécaná píicha —náimaca. Yá náucacani néewáidacáalu íichawa.

Ciegos espirituales

³⁵ Néeseté Jesús yáaliacawa matuírimi iináwaná iwali, judío íiwacanánái náucacani néewáidacáalu íchawa. Iná Jesús yàanàca yái matuírimica, yá íimaca irí:

—¿Néeni, peebáidasica Dios Iiri itàacái, yái asiali Dios néeséerica? —íimaca iwaliwa yái Jesúsca. ³⁶ Yá asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, picàlida nulí cawinácaalíni yáara asialica Dios néeséerica, nuebáidacatená itàacái —íimaca. ³⁷ Jesús íimaca irí:

—Pidéca piicácani. Núca yái Dios néeséerica, yái itàanírira píapicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese asiali íbàlùacawa yùululú ipùata iyúwa Jesús irí yàacatená Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca. ³⁹ Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàca aléi èeri iriculé nùasáidacatená cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácaalí nacái càmíyéica yeebáida. Nùanàca catuícatená numànica náiwitáise cawinácaalí yáaliéyéica cabáyawanáca. Néese cawinácaalí iyúunáidéeyéica catuúca íiwitáise, càica níade iyúwa matuíyéi càmíyéi yáalimá íicáidaca nayúunáidacáiná mabáyawanáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese abénaméyéi fariseo íbàlùeyéicawa mawíénita Jesús irí néemiacani, íná náimaca Jesús irí:

—Wíata quéwa càmíyéi matuí íiwitáise, wía yéewáidéeyéica wenàiwica Dios iwali —náimaca. ⁴¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisiacaalícué càmita píalíawa píbáyawanáwa íwalitá, yásí càmita máini cabáyawanácuéca píatá, quéwa éwitacué píaliacáanitawa píbáyawaná iwaliwa, càicáanítà càmítacué peebáida nutàacái, íná cabáyawanácuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

10

El pastor y sus ovejas

¹ Néeseté Jesús íimaca: “Péemiacué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni iriculé càmírira nàasu, càmita nawàlùawa corral inùma irícubàa, néese náiriacawa meedá iwáiná iwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía. ² Quéwa áiba iwàlùeriwa inùma irícubàa, yá wáimaca iwali pastor, yái icuèrica ipíra ovejanáíwa. ³ Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacatená oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yéemiaca nacuèriná itàacáiwa. Yá ímáidaca yàasu ovejanáíwa náipidená iwali. Yá yeedáca nía corral irícuíse. ⁴ Idécánáami yeedáca macáita yàasu ovejanáíwa corral irícuíse, néese yàacawa napíchalé. Yàasu ovejanái nàacawa yámíse náaliacáiná néemiaca isàna. ⁵ Càmita nàawa yámíse yái càmírira nàalía néemiaca itàacái. Naplianícawa meedá íicha càmíicáiná nàalía néemiaca itàacái cawinácaalí càmírira nàalía naicá”, íimaca yái Jesúsca.

⁶ Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita nàalía néemiaca càinàcaalí íimáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Péemiacué cayába nucàlida píríni càinàcaalí íimáaná yái comparaciónca: Càica núade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nùasunáipiná. ⁸ Macái cachíwéeyéi yàanèeyéicaté

nupíchatécáwa icàlidéeyéicaté ichiwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmítatè néemia nalí, càide iyúwa ovejanái càmicaalí neebáida itàcái càmírica nacuèriná. ⁹ Càica núade iyúwa corral inùma. Cawínácaalí yeebáidéeyéica nutàcái nuwasàapíná níawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Yásí nucuàpiná nùasu wenàiwicawa, yá nàypíná matuìbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa èeríapi, yá nàanàca nayáapínáwa cayábèeri, néese nèepùa nawàlùacawa tàiyápi nayamáidacaténáwa.

¹⁰ “Aibanái cachìwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namáalàidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachìwéeyéi nawàwaca namànica báawéeri áibanái irí. Quéwa nudéca nùanàca nùacaténá èeri mìnánái icáuca càmíri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casímáiri iyú. ¹¹ Càica núade iyúwa cayábèeri pastor icuèrica yàasu ovejanáwa, nucuàcáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàcái. Yá nacái numàacapíná nucuàcawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa. ¹² Quéwa áiba íibaidéeri icuèrica áibanái irí napira ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icùa oveja cayába. Néese íicácaalí caluèri cuwèesi lobo yàanàca, yá imàacaca ovejanái, yá ipiacawa náicha icalùniwa càmícáiná oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluèri cuwèesi lobo íibàaca abèeri oveja, yá áibanái oveja napia nacàlálacawa. ¹³ Yái asialí ipiacawa náicha íibaidacáiná meedá plata íwalínápiná. Càmita nacái cáininá íicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica iináwanáwa nawàwáanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacáucawa nùasu wenàiwicanái íichawalíná.

¹⁴⁻¹⁵ “Núacata yái cayábèeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa Núnari Dios yáalíaná íicáca núa, càide iyúwa nacái nùalíaná nuicáca Núnari Dioswa, càita nacái nùalí nuicáca nùasu wenàiwicanáwa, náalíá nacái naicáca núa. Yá numàacapíná nucuàcawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa. ¹⁶ Nudènia nacái nùasu wenàiwica áibanái càmíyéica israelita, iwàwacutéeyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapíná nutàcáiwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náiwitáise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicawa yéewanápiná abèerita núa icuèripíná núa.

¹⁷ “Cáinináca Núnari Dios íicáca núa numàacapínacáiná nucuàcawa nùasunái íichawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nuliwa nucuàcawa àniwa, nucuàcàcaténáwa. ¹⁸ Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapíná nanúaca núa. Dios idéca ichùullaca numàacáanápiná nucuàcawa. Nudènia nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nuliwa nucuàcawa àniwa, nucuàcàcaténáwa Núnari Dioscáiná idéca ichùullaca numàínápiná còi”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese judíonái idécánámi néemiaca yàasu tàacáisi, yáté càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. ²⁰ Madécana náimaca:

—¡Picácué péemia irí! Demonio idacuàca íiwitáise íná máiwitáise cani — náimaca. ²¹ Quéwa abénaméeyéi íimaca:

—Demonio idacuàcaalí íiwitáisetá, néese càmita yéewa itàaní cáalíacáiri iyútá, càmita nacái yáalímá ichùnia matuýéitá —náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

²² Néeseté àniwa unlabépi, Jerusalén iyacàlená mìnánái namànicaté culto nawàwalicaténá áiba èerimíté masacàcatái namànicaté templo Dios irípiná. ²³ Yá Jesús iyaca templo írìcu, lípinaca abèeri imàdàaná irìcubàa íipidenácatalé

Pórtico de Salomón. ²⁴ Néese judío íiwacanáiná nàwacáidáyacacawa, nabàlùacawa Jesús itéesebàa. Yá náimaca irí:

—Picá máini pidècuniacawa picàlidáanapíná walí báisíiri iyúni cawinácaalí pía. Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, néese picàlida walí amaléeri iyúni —náimaca irí. ²⁵ Jesús íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéa pirini quéwa càmítacué peebáida nutàacái. Yái numànírica Núaniri Dios íiwitáise iyúwa, yáasáidaca amaléeri iyúni cawinácaalí núa. ²⁶ Quéwa càmítacué peebáida nutàacái càmícáinacué nùasu wenàiwica pía. ²⁷ Nùasu wenàiwicanái náalía néemiaca nutàacái càide iyúwa ovejanái náallaná néemiaca nacuèriná itàacáiwá. Nùalía nacái nuicáca nía, yá namànica càide iyúwa nuchùulianá nía. ²⁸ Yá nùaca nacáuca càmíiri imáalàawa, iná càmita namáalàapínáwa. Canácata áiba yáaliméeri yeedáca nía núcáapi iricuése. ²⁹ Cachàiníiri náicha canánama yái Núaniri Dios, yái yèerica nulí nùasu wenàiwicanái. Yá canácata yáaliméeri yeedáca nía Núaniri icáapi iricuése. ³⁰ Càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, càita nacái nùyaca —ímaca yái Jesúsca. ³¹ Néese judío íiwacanáiná náibàaca íba àniwa nanúacaténá Jesús íba iyú.

³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Nudéca numànica madécaná wawàsi cayábéeri piacuéseemicué Núaniri Dios ichàini iyúwa. ¿Càirinacué íwalíise piwàwa pinúaca núa íba iyú íwalíise yái numànírica? —ímaca yái Jesúsca. ³³ Judío íiwacanáiná íimaca irí:

—Càmita wanúca pía íwalíise yái pimàníníca cayábéeri, néese wawàwa wanúca pía pitàanicáiná báawéeri iyú Dios íwali. Eeri mìnalicáiná meedá pía quéwa picàlidaca piináwaná íwaliwa Dioscaca pía —náimaca. ³⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidéucéca picàlidaca piináwanáwa piléecaca Dios itàacái. Uwé, yái cuyàluta profetanái itànèricaté Dios inùmalicuése íimaca: ‘Núumacatécué pirí càicuéca piade iyúwa Dios iyáaná’, càité íimaca yái Diosca israelitanái irí, yàacaalíté nalí itàacáiwá. ³⁵ Wáalíacawa canácata yáaliméeri imáalàidaca Dios itàacái, néese báisícatai càiripináta. Yaté Dios íimaca càica níade iyúwa Dios iyáaná, níái wenàiwicaca Dios yèeyéicaté irí itàacáiwá nacàlidacaténá áibanái irini. ³⁶ Càita nacái núa. Dios idéca imàacaca nuíbaidaca iripíná, yá ibànùaca núa aléi èeri iriculé nuyúudàacaténá èeri mìnánái. Iná, ¿cánacué yéewa càì píimaca nùwali nutàanínása Dios íwali báawéeri iyú nùumacáiná Dios lírica núa? ³⁷ Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imànínátá, néese càmítacué iwàwacutá peebáidaca nutàacáitá. ³⁸ Quéwa numànicáiná càide iyúwa Núaniri Dios imàníná, iná iwàwacutácué peebáidaca nutàacái íwalíise yái numàníníca éwitacué càmícáaníta peebáida yái tàacáisi nucàlidéerica. Néese peebáidacaalícué nutàacái íwalíise yái numàníníca, yásí píalíacuécawa amaléeri iyú càica núade iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái càicanide iyúwa núa —ímaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesús yàacáináwa náicha.

⁴⁰ Néese Jesús yèepùacawa abéemàalé Jordán inanába ícha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizácatalécaté wenàiwica. ⁴¹ Madécaná wenàiwica yàacawa néré néemiacaténá Jesús itàacái. Yá náimaca nalíwàaca:

—Ewitaté càmícáaníta Juan imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta báisíricata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté íwali yái asialica —náimaca Jesús íwali. ⁴² Yá madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái idècunitàacá yéewáidaca nía néenibàa.

11

Muerte de Lázaro

¹ Néese iyacaté áiba asíali iculuériwa ípidenéeri Lázaro, abéeri Betania iyacàlená mĩnali. Nàyaca néeni nacái Lázaro yéénánái inanáí pucháiba. Uucha ípidenéechúa María, ubèeru ípidenéechúa nacái Marta. ² Uái Maríaca, úacata Lázaro yéénásáatúa, yúucuèchúapínacaté pumèníri isáni Wáiwacali yàabàli iwali. Yá uchuidaca yàabàli úiwita íbáiná iyúwa. ³ Níái Lázaro yéénánái pucháibaca nabànúaca tàacáisi Jesús írí íyéerica abéemàalé Jordán inanába ícha. Náimaca:

—Wáiwacali, piacawéeriná iculúacawa —náimaca írí. ⁴ Idécanáami Jesús yéemlacani, yá ímaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yáara mecuní càmita ínúpínáni. Néese mecuní yásáidapíná wenàiwicanái iicá Dios íiwitáise cachàinĩiri, nàacaténá Dios icàaluíniná; yásáidapíná nacái wenàiwicanái iicá nuíwítáise cachàinĩiri, núa Dios íirica —ímaca yái Jesúsca.

⁵⁻⁶ Ewita Jesús cáininéeyéicáaníta iicáca Martanáí, Lázaro nacái, càicáaníta idécanáami yéemlaca iináwaná iculúacawa yái Lázaro, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abéemàalé Jordán inanába ícha. ⁷ Yá néese ímaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —ímaca walí. ⁸ Néese wáimaca írí:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánái íyeyéica néeni nawàwacaté nanúaca pía íba iyú. ¿Cáná piwàwa piacawa néré àniwa? —wáimaca írí. ⁹ Néese Jesús ímaca walí:

—Péemiacué comparaciòn: Iyaca doce imanùbaca hora camalási èeri imanùbaca; wenàiwica yèepunícaalíwa èeríapi, yá càmita yúuwàawa amalácáiná iicáca cháí èeri írìcu. ¹⁰ Quéwa yèepunícaalíwa táiyápi, yásí yúuwàacawa camicáiná asái iicáidaca —ímaca walí yái Jesús wáallícaténáwa judío íiwacanánái càmitaté nàalimápiná nanúacani àta Dios imàacacatalépináta nanúacani.

¹¹ Néese Jesús ímaca walí àniwa:

—Yái wàacawéerináca Lázaro iimáca iyaca, quéwa nùacawa néré nu-cawáidacaténáni —ímaca walí yái Jesúsca, yáallíacáináwa yéetátéwa yái Lázaro. ¹² Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús írí, wayúunáidacáiná Lázaro iimácáita meedá:

—Wáiwacali, iimácaalí iyaca, yásí mecuní ichàbacawa ícha —wáimaca írí. ¹³ Quéwa Jesús iwàwaca wáallíaca wéemlaca Lázaro yéetátéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàaníca iimácái iwali meedá. ¹⁴ Yá Jesús ímaca walí amaléeri iyú:

—Lázaro idéca yéetácawa. ¹⁵ Casíimáica nuwàwa, canácáiná néeni núa nuchùnìacaténáni idècunitàacá cáucani, cayàbacáiná cachàini píricuèni, yéewanápinácué peebáidaca nulí manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani —ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Iná Tomás, áibaalí náiméerica iwali Gemelo, ímaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetácawa yáapicha yái Wáiwacalíca —ímaca yái Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷ Néeseté wàacawa Jesús yáapicha Betania iyacàlená néré. Yá wàanàcaté néré, wéemlaca Lázaromi iináwaná írìacawa báinúaca èeri càliculli írìcu. ¹⁸ Yái Betania iyacàlená iyaca mawíénita Jerusalén iyacàlená ícha, másiba kilómetro idècuni iyaca íchawáaca. ¹⁹ Madécaná judíonái nàanàcaté nàacawéeridacaténá María, Marta nacái yéetácáinatéwa náicha néenásáirimica. ²⁰ Yá nacáidaca

Marta iri Jesús yàanàaca. Yá Marta imusúacawa capìiricuise ùaca uípunitáidaca Jesús. María uyamáacawa capìi iricuta. ²¹ Yá Marta íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíte wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénàsàirimica.

²² Quéwa núaliacawa Dios imàninápiná pírí siùcade macáita iyúwata pisutáanaca líchawa, éwita nuénàsàiri idéca yéetáca —úmaca. ²³ Jesús íimaca ulí:

—Péenasàiri yèepùapíná cáuca —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Marta íimaca:

—Báisíta, núaliacawa yèepùanápiná cáuca àniwani namichàacaalípináwa macáí yéetéeyéimicawa èeri imáalàacaalíwa canánama —úmaca. ²⁵ Jesús íimaca:

—Núacata yái imichàidéeripínáca yéetéeyéimiwa. Núacata yái yèeripínáca nacáucawa èeri imáalàapínácaalíwa. Cawinácaalí yeebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwa, càicáaníta yèepùapínáta cáuca àniwa èeri imáalàapínácaalíwa. ²⁶ Néenaliápiná macáita cáuyéicáwaca yeebáidéeyéica núa, èeri imáalàacatáipínáwa, canácatáita néetápináwa. ¿Marta, peebáidasica nutàacái? —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Yá úumaca:

—Báisíta, Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái. Núaliacawa Mesíasca pía, judío icuèrinápináca, yái Dios íirica, wacuèricaté Dios ibànueripínáca walí aléi èeri iriculé —úmaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸ Néeseté utàanicadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénàsàatúa Mariáwa. Yá úumaca ulí ibàacanéri iyú:

—Wáiwacali ìyaca aléde, iwàwacutáca pía —úmaca ulí.

²⁹ Néese María uémíacaalíni, yá ùacawa uípunitáidacani, yái Jesúsca. ³⁰ Quéwa Jesús càmita iwàlùawa yàcalé iriculé, ìyacáwaca alé Marta íipunitáidacatáicani.

³¹ Néese níái judío úapichéeyéica ìyéeyéica capìi irícu, naicácanacáita umusúacawa capìi iricuise, yá nàaca nacáíwa úamiwáise nayúunáidacáiná ùacawa càliculli nérépiná uícháanicaténá néenibàa. ³² Néese María ùanàaca Jesús yàatalé, yá ubàlùacawa ùlulú ipùata iyúwa irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíte wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénàsàirimica —úmaca irí. ³³ Jesús iicácáiná uícháanica úái Mariáca, nía nacái judío úapichéeyéica, yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata, yái Jesúsca. ³⁴ Yá íimaca nalí:

—¿Aléná nabàllani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, pía piicáca néréni —náimaca irí. ³⁵ Néese Jesús ituíyáa imusúaca nacáíwa. ³⁶ Iná judíonái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininácaté íicáca yáara yéetéerimicawa —náimaca. ³⁷ Quéwa áibanái judíonái yéená náimaca:

—Yái ichùnièricaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnla Lázaromi ipíchanaté yéetáca? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸ Néese, máini báawaca Jesús yeémíaca nataacái. Yá máini báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculli yàatalé, yái utáwi nabàlièrica inuma manuiri íba iyú. Yái càliculli náicacaté dúli ibàlài irícu, yéewanápiná càlicullícani, càide iyúwa capìi imàdáná. ³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Peedácué íba càliculli inuma ícha —íimaca yái Jesúsca. Uái Martaca, yéetéeriwa yéenasàatúamíca, úumaca Jesús irí:

—Wáiwacali, yáséeriquéera, idèniacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úmaca. ⁴⁰ Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté pirí, peebáidacaalí núa, yásí piicáca Dios íiwitáise cachàiníri — íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese needáca manuírí íba càlicullí inùma íicha. Jesús iicáidaca chènuniré, íimaca Dios íri:

—Núaniri, nùaca pirí cayábéeri peebácáiná nuli iyúwa nusutáaná píicha. ⁴² Núaliacawa báisíri iyú peebáca càiripináta nuli iyúwata nusutáaná píicha. Quéwa càí núumaca pirí yéewacaténá níai wenàiwicaca neebáidaca pídeca píbànùaca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Jesús idécánáami càí íimaca Dios íri, yá iicáidaca càlicullí iriculé. Yá íimaca cachàiníri iyú:

—¡Lázaro, pimusúawa sísaara! —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yá yéetéerimiwa imusúacawa nadacuèri macáita ìwalíise wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacái, néepuèri nacái inàni wáluma iyú, càide iyúwa judiónái yéepùaná yéetéerimiwa. Yá Jesús íimaca nalí:

—Píwasàacué íichani. Pimàaacuè yèepunícawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nawasàaca íicha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵ Idécánáamité naicáca Jesús imichàidaca Lázaro yéetácáisi íicha, yá madécáná judío neebáidaca Jesús itàacái, níai judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacái yái Jesús imàníríca. ⁴⁶ Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacálidaca fariseonái íri ìwali yái Jesús imàníríca. ⁴⁷ Iná fariseonái, sacerdote íiwacanáiná nacái nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapícha, níai israelita íiwacanáináca béeyéica. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yéewa wamànica? Yáara asìalica imànica ìyaca madécáná wawàsi cachàiníri càimíri áiba wenàiwica idé imànica. ⁴⁸ Wamàacacaalí imànica càí mamáalàacata, yásí macáita wàasu càli néeséeyéi neebáidapíná Mesiascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipíná ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa, iná romanonái nàanàpiná wáipunita, yásí namáalàidaca wàasu templo, wàasu càli néeséeyéi nacái —náimaca. ⁴⁹ Quéwa abéeri néená íipidenéeri Caifás, yácata sacerdote íiwacalíná yáté camuúca, íimaca nalí:

—Píacué càimíyéita yáalíawa, dàaléeyéicuéca íiwita pía meedá. ⁵⁰ Càmitacué nacái píalíawa cayábáanápiná cachàini píricuèni wanúacaalí abéeri asiali ípíchaná macái wàasu càli néeséeyéi imáalàacawa —íimaca yái Caifásca.

⁵¹ Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi íiwitáise iyúwata, néese ìyacáináaté sacerdote íiwacalíná yáté camuúca, ínáté Dios imàacaca Caifás icàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuése íiméerica Jesús yéetáanápinátéwa judiónái íichawalíná. ⁵² Càmita yéetáanápinátéwa abéta judiónái íichawalíná, néese macái èeri mìnánái íichawalíná yéewanápiná nàyaca Dios yéenibe macái càli íinatabàa. ⁵³ Iná yáté èerica judío íiwacanáiná nàináidacawa nanúanápináté Jesús.

⁵⁴ Iná Jesús càmita yèepuníwa judiónái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu càli íicha wáapícha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín iyacàlená néré ìyéerica mawíénita manacúali yùucu càinàwàiri, canácatalé máini wenàiwica. Jesús iyamáacawa néeni wáapícha wía yéewáidacaléca.

⁵⁵ Mawíénicaté judiónái yàasu culto Pascua, iná madécáná yàcalé mìnánái nàacawa Jerusalén iyacàlená néré namànicaténá quéechacáwa áiba culto nacáiri masacàanápiná Dios iicáca nía, ípíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto. ⁵⁶ Yá macái wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén iyacàlená iricubàa. Nabàlùacawa templo írìcu, yá nasutáca néemiawáaca. Yá náimaca:

—¿Càiná pínáidacawa? ¿Yàanàsica aléi iicácatená culto, càmitasica yàanàa? —náimaca. ⁵⁷ Fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nachùullacaté macái wenàiwica nacàlidáanápiná nalíni náalíacaalí alénácaalí iya Jesús, náibàacáténáni.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

¹ Seis èeri ipíchawáiseté judíonái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yái yàcaléca iyacatáiquéi Lázaro, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ² Aibanái imànica yàacàsi Jesús iyáacalépiná. Uái Martaca uwacùaca nalí nayáapiná. Lázaro abéeri néená níai yáawinéeyéicawa iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré. ³ Néese María itéca catùua idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yái séenásica pumènírica isàni yáawamíri íipidenéeri nardo, quéwa máiníri cawènica. Yá uucùaca pumèníri isàni Jesús yàabàli iwali. Néese uchuidaca yàabàli àniwa uíwita íbáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capii irícuíyéi namíaca isàni pumèniwaca. ⁴ Néese Simón ìirimi íipidenéeri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripinacaté Jesús yúuwidenái, náibàacáténáni, íimaca Jesús irí:

⁵ —¿Cáná pimàaca úcaca plata meedá máiwitáiséeri iyú? ¿Cánaté càmita pichùulla uwéndacani yái séenási pumènírimica trescientos denario íwalinápiná, yái abéeri camuí iwènicatáica, yéewanápiná wayúudàaca catúulécanéeyéi? —íimaca yái Judas Iscariote.

⁶ Yái Judas quéwa càmita catúulécaná iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéedùaca plata wàasu plata yàalu irícuíse, Judascáiná icùacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yaté áibaali iyéedùaca yàacawa wàasu plata púubanamataté. ⁷ Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwaná. Picá písàiwica ulí wawàsi. Udènicaté yái pumènírica isàni uucùacaténá núwalini nusànipiná nabàllacaténá nuinámi càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁸ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmirita iyapiná píapichacué càiripináta cháí èeri irícu —íimaca yái Jesúsca.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Madécaná judío yáalíacatéwa Jesús iyaca Betania iyacàlená irícu. Nàacawa néré naicácaténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. ¹⁰ Iná sacerdote íiwacanánái nánáidacawa nanúanápiná Lázaro nacái. ¹¹ Madécanáicáiná judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote íiwacanánái itaacái, neebáidáanápiná Jesús itaacái. Càité neebáidaca Jesús itaacái naicáicáiná cáuca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹² Madécaná wenàiwica nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré naicácaténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemíaca taacáisi Jesús iináwaná iwali yàanàanápinaté Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Iná nawichùaca wisíri nacáiri íbáiná, yá natéca báinási nacáapi irícuwa náasáidacaténá casímáica nía Jesús iwali. Yá namusúacawa Jerusalén iyacàlená irícuíse náipunitáidáanápiná Jesús natáidacaténáni. Yá namáidaca nàacawa casímáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yáí wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáinámica! —náimaca.

¹⁴ Jesús yàanàaca burro, yá yáawinacawa burro ínata, iwàlùacaténáwa Jerusalén iyacàlená iriculé, càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmallicuise. Dios ímacaté:

¹⁵ “Picácué cáalu pía, píacué iyéeyéica Jerusalén iyacàlená iricu, áibaali ípidenácatalé Sión. Piicácué, Picuèriná yàanàaca pìatalécué, cáimiétacanéeri, matubanáiri iyú nacáí, yáawinéericawa burro wàlisàí ínata”.

ímacaté yáí Diosca. ¹⁶ Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmítaté wáalíá wéemíaca cainácaalíté ímáaná yáí wenàiwicanáí imànírica Jesús irí. Quéwa nésecáwa idécánámité Jesús imichàacawa chènuniré iyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, áтата wawàwalica profetanáí itànàacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmallicuise cainácaalíté wenàiwica namànipináca Jesús irí.

¹⁷ Néese níái wenàiwica iyéeyéicaté Jesús yáapicha imáidacaalíté Lázaro càliculí iricuise, imichàidacaténáni yéetácáisi íicha, yá nacàlidaca áibanáí irí Jesús iináwaná, yáí naicáanacaté Jesús icáucàidaca Lázaro. ¹⁸ Iná manùbéeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemlacáinaté iináwaná Jesús imàniná yáí càmírica áiba wenàiwica idé imànica. ¹⁹ Quéwa fariseonáí náimaca nalíwáaca:

—¿Cánacué pidècuníawa mamáalàacata? Iwàwacutá wamáalàidacani caquialéta. Piicácué, ímacáí èeri mìnánáí yáacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰ Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté nàacaténá Dios icàaluíná Pascua yàasuná culto yaali Jerusalén iyacàlená iricu. Nàyaca nèewi abénaméeyéi Grecia yàasu cáli néeséeyéi, càmíyeyéi judío. ²¹ Yá nàacawa natàanica Felipe yáapicha yáí Betsaida iyacàlená mìnalica Galilea yàasu cáli ínatéerica iyaca. Yá nasutáca Felipe íicha wawàsi manúsiwata. Náimaca irí:

—Néeni, pimàni walí cayábéeri, pité wía Jesús yàatalé watàanicaténá yáapicha —náimaca. ²² Yá Felipe yáacawa icàlidaca naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacáí nàaca nacàlidaca Jesús iríni. ²³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Nuénáíwaná idéca yàanàaca nuétáanápináwa yéewacaténá Dios imàacaca cáimiétacanéerica núa chènuniré, núa asíalica Dios néeséerica. ²⁴ Péemlacué comparacón. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwáawa cáli yéewiré iyacaténá iyúwa yéetéerimiwa, néese iyaca abéerita càiripináta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yéewiré iyúwa yéetéerimiwa, yásí idàwináacawa needácaténá manùba iyacaná quíiracaalíni. Càita nacáí núa, iwàwacutá nuétáacawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa. ²⁵ Cawinácaalí càmírica iwàwa yeebáidaca nutàacáí cáininácaíná íicáca icáucawa cháí èeri iricu, imáalàidaca íichawa icáucawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacáí éwita nanúacaalíni cruz ìwali càmícáíná cáininá íicáca núícha icáucawa, idènlápiná icáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapicha càiripináta. ²⁶ Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacáí imànicaténá càide iyúwa nuwàwaná. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná íyápiná núapicha nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná, Núaniri Dios imàacapiná cáimiétacanéericani, yáí wenàiwica íibaidéerica nulípiná —ímaca yáí Jesúsca.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Néeseté Jesús íimaca: “¿Siùca máini cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Càinásica nùmapiná Núaniri Dios iríwa? ¿Núumasica irí: ‘Núaniri, piwasàa núa ícha yái yùuwichàacáisica’, núumasica irí? ¡Càmírita! Nudéca nùanàaca nùuwichàacaténáwa”, íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, pimàaca wenàiwica náalíacawa máiniiri cachàinica pía”, íimaca yái Jesúsca. Néese níai wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa néemiaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalíacawa cachàinica núa, yá càì numàacapiná náalíacawa àniwa”, íimaca yái tàacáisica.

²⁹ Néese áibanái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa idécánáami néemiaca tàacáisi, yá náimaca néemiaca énu nacáiri isàna, càide iyúwa tiríricaalí èeri isàna. Abénaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàanica yáapicha —náimaca. ³⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Dios idéca itàanica nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná ícha, quéwa itàanica nulí píalíacaténácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná ícha. ³¹ Mesúnamáita Dios yùuwichàidapiná macái èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái, yásí Dios yúucapiná méetàuculé báawéeri Satanás, yái ichùulíerica èeri mìnánái íiwitáise siùcade. ³² Yá namichàidacaalípiná núawa cruz ìwali chènunibàa, yásí wenàiwica macái cáli néeseéeyéi neebáidapiná nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

³³ Càité Jesús icàlidaca walíni wáalíacaténáwa yéetáanápinátéwa cruz ìwali.

³⁴ Níai wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías ìwali Mesías iyáanápiná càiripináta, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí wía judíoca. Quéwa pidéca picàlidaca píwaliwa, yái asialí Dios néeseéericasa, iwàwacutáanápinása nanúaca pía cruz ìwali. ¿Cawinásica yáara asialí Dios néeseéerica? —náimaca. ³⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Achúma èeritacué nuéwáidaca pía amalácaténácué píiwitáise. Peebáidacué nutàacái siùcata. Picácué pichàbáida péenáiwánáwa, ipichanácué piucacawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Cawinácaalí càmiyéica yeebáida nutàacái, catáca náiwitáise, càmita náalíawa náucáanápinácawa càiripináta. Càica níade iyúwa wenàiwica yèpuníriwa catéeri írìcu, càmiiri yáalíawa alénácaalí yàawa. ³⁶ Núata càiride iyúwa camalási íná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapicha, amalácaténácué píiwitáise, pèpunínápiná Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca. Jesús idécánáami icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha ibàacanéeri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷ Ewita Jesús imànicáanítaté madécáná yái càmiírìca wenàiwica idé imànica judionái yàacuésemi, càicáaníta manùbéeyéi càmita neebáida itàacái. ³⁸ Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Isaías íimacaté:

“Pía, Wacuèriná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmalícuíse. Canácata yáalíeriwa píiwitáise ìwali, càmicáiná neebáida pitàacái”;

íimaca yái Isaíasca. ³⁹ Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmita náalímá neebáidaca. Isaías íimacaté:

⁴⁰ “Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, càmiyéi nacái yáalíawa. Iná càmita náalímá náalíaca néemiaca itàacái càinácaalí íimáaná, càmita nacái

neebáida báisíri iyú; càmita náalimá nawènúadaca náiwitáisewa Dios iripíná, iná càmita Dios iwàlísàida nawàwa”, ímacaté yáí Isaíasca. ⁴¹ Càité Isaías icàlidacaté nalíni, iicácináté yéenáiwánási nacáiri ímáanáca Jesús iyáanápináté cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yáté Isaías icàlidaca tàacáisi Jesús iwali.

⁴² Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái. Abénaméeyéi judío íiwacanánái neebáida nacái quéwa ibàacanéeri iyúta, cáalucáiná naicáca nanacáiyéiwa fariseo ipíchaná náucaca nía judiónái yéewáidacàalu ícha. ⁴³ Náimaca nawàwáanása cayábaca Dios iicáca náiwitáise, quéwa máini cachàiniwanái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi iicáca nía, iná nabàaca naináwanáwa neebáidáaná Jesús itàacái, ipíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesús iwálise.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴ Jesús ímacaté cachàiniiri iyú: “Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, càmita yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yáí ibànuèrica núa aléi. ⁴⁵ Cawinácaalí yáaliérica nùwali càinácaalí nuíwítáise iyaca, yáaliaca iwali nacái yáí Núaniri Diosca, yáí ibànuèrica núa aléi. ⁴⁶ Càica núade iyúwa camalási. Nudéca nùanáaca aléi èeri iriculé yéewanápiná amaláca náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacaténá càmita nàya càide iyúwa wenàiwica càmiyéi yáalia Dios iwali. ⁴⁷ Aibacaalí yéemí nutàacái quéwa càmiiri yeebáida, càmitàacá nùuwicháida siùcanide, càmicáiná nùanáa aléi èeri iriculé nùuwichàidacaténá wenàiwica, néese nudéca nùanáaca nuwasàacaténá wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁴⁸ Aibacaalí báawa iicáca núa, càmiiri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawàsi yáasáidéeripíná cabáyawanácani: Yáí tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripíná cabáyawanácani, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁹ Càmicáiná nutàaní nùasu wawàsiwa. Núaniri Dios yáí ibànuèrica núa aléi, yácata ichùulièrica núa nucàlidáanápíná tàacáisi inùmalicuise, nuéwáidáanápíná nacái wenàiwica. ⁵⁰ Yá nùaliacawa nadèniánápíná nacáucawa càmiiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùullaná. Iná yáí nucàlidéericuécá pirí, yá nucàlidacuécá piríni càide iyúwa Núaniri Dios ichùullaná núa”, ímaca yáí Jesúsca.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

¹ Iwàwacutátacaté abé èeri ipíchawáise judiónái imànicaté nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Jesús yáaliacawa yéenáiwáná yàanáacaté yàanápináwa èeri ícha yèepùacaténáwa Yáaniri Dios yàataléwa. Cáinináté Jesús iicáca wía, mamáalàacata manuúsiwata, wía yàasu wenàiwica iyéeyéica cháí èeri írìcu, càita nacái cáinináté iicáca wía àta yéetáatalétawa.

²⁻⁴ Satanás imàacacaté Judas ínáidacawa itéenápíná Jesús yúuwidenái náibàacaténáni. Yáí Judas, Simón Iscariote írìcani.

Jesús nacái yáaliacatéwa yàanáacaté Dios yàatanáise, yáaliacaté nacáiwa yèepùanápinátéwa Dios yàatalé àniwa. Jesús nacái yáaliacatéwa Dios imàacacaté Jesús icúca macáita Dios íwítáise iyú. Néese idécunitàacá Jesús iyáca iyáacaléwa wáapicha, wía yéewáidacaléca, yá yàacawa mesa ícha, imàacaca íchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri iwálisewa. Yá idacúca wáluma iwálabàawa. ⁵ Néese Jesús yúucúca úni ponchera iriculé. Yá imànica walí

cayábéeri, idàbaca íbaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichuìdacà wàabàli wáluma iyú, yái wáluma idacuèrica ìwallabàawa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná wía judíoca, càmicáináte wamàni walíwáaca yái cayábéerica. ⁶ Yàanàca Simón Pedro yàatalé íbacaténá Pedro yàabàli, quéwa Pedro ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, jcamita cayába píiba nùabàli, càmicáiná nùasu wenàiwica pía! — ímaca yái Pedroca. ⁷ Jesús ímaca irí:

—Siuca càmita píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yái numànírica píricué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemiacani — ímaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa Pedro ímaca irí:

—jCanácatáita nubatàa píibaca nùabàli! — ímaca yái Pedroca. Jesús ímaca irí:

—Càmicaalí nuíba piabàli, néese càmita nùasu wenàiwica pía — ímaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Simón Pedro ímaca irí:

—Iyá, Nuíwacali, piapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicáiná nubáyawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwítáise iyú nacáywa — ímaca yái Pedroca. ¹⁰ Quéwa Jesús ímaca irí:

—Péemia comparación: Aibacaalí yàapídánica quéechatécawa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, ìpinacáiná àyapulcubàa, íná íbacáita yàabàliwa. Càita nacái píacué. Nudéca nùapídáidacuéca píiwítáise masacàacaténacué Dios íicaca pía, numàacacáináte nuwàwawa píbáyawaná íchacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese pímanícaalícué píbáyawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca píichawani nuíbacaténacué píicha yái báawéerica pímanírica áibaalípiná cháí èeri írìcu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenacué casaquèeri meedá íiwítáise mamáalàacata — ímaca yái Jesúsca. ¹¹ Jesús yáalíacatéwa chánacaalí wéená itéeripínaté yùuwidenái náibàacaténáni, ínaté Jesús ímaca: “Abéeri péenacué casaquèeri meedá íiwítáise mamáalàacata”, càì ímaca yái Jesúsca.

¹² Néese idécanaami Jesús íbaca wàabàli, yá yúucaca ìwalísewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwéré àniwa. Ímaca walí:

—Siúcade nucàlidacué píriní càinácaalí ímáaná yái nuíbáanácuéca piabàli.

¹³ Píimacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéi píimáanácuéca càì nùwali, núacáináta càiri. ¹⁴ Núa, yái yéewáidéericuéca pía, Píiwacalícuéca nacái, nudéca nuíbaidaca píripínacué càide iyúwacué píasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama íbaidéericué píripíná, numànicaténacué píri yái cayábéerica nuíbáanácuéca piabàli. Nudéca nuíbaidacuéca píripíná càide iyúwa píasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama íbaidéericué píri, éwitacué Píiwacalícaníta núa, íná iwàwacutácué píibaidaca píripínáwáaca pímanícaténacué píriwáaca cayábéeri. ¹⁵ Nudéca càì nùasáidacuéca píriní pímanícaténacué cayábéeri píriwáaca càide iyúwa numànínacué píri. ¹⁶ Péemiaca comparación: Canáca yàasu wenàiwica cachàiniíri íiwacali íchawa. Íná picácué píináidawa cachàiniíyícuéca nuícha pía. Càide iyúwa nuíbaidáanácuéca píripíná, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca píripínáwáaca. ¹⁷ Píalícaalícué péemiaca càinácaalí ímáaná yái nùuméericuéca píri, píibaidacaalícué nacái píripínáwáaca càide iyúwa nuchùullanacué pía, yásí casíimáicuéca píwàwawa.

¹⁸ “Càmita macáicué càì nùumaca píwaliwa. Nùalíacawa nàwali níái needeyéica nùasunáipínáwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànáaná tàacáisi nùuwide ìwali Dios inùmalícuíse bàaluité. David ímacaté: ‘Yái nùacawéeríná iyéericaté iyácaléwa nùapícha, yácata idé yùuwídeca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, ímacaté yái Davidca.

19 Yá nucháidacuéca piríni ipíchawáise núuwide imànica nulí báawéeri. Néese idécanáami càì imànica nulí, yásí peebáidacuéca nutàacái, Diosca núa, yái camíríca imáalàawa. 20 Péemiacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànuèrica núa aléi —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

21 Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, néese máini achúmaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú:

—Péemiacué cayába, abéeri péenacué itéeripiná núuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

22 Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca waliwáaca. Càmita wáaliawa càirínácaalí yái càì Jesús íimaca iwali. 23-24 Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca, núawinacawa nùyaca mawiénita Jesús irí. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápíná nuémiawa Jesús càirínácaalí yái càì Jesús íimaca iwali. 25 Iná núawiacawa Jesús ipualé, nusutácaténá nuémiawani. Yá núumaca irí:

—Nuíwacali, ¿càiríná yái càì píimaca iwali? —núumaca irí. 26 Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái núapúadéerica irípiná pan quirápieli iriculé —íimaca yái Jesúsca. Iná idécanáami yáapúadaca pan, yá yàaca Judas iríni, yái Simón Iscariote lirica. 27 Néese Judas yeedácanacáita iríwa pan yéená isàbéeri, yá Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalculé ichùullacaténá Judas íiwitáise. Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Yáara wawàsi pimàníripínáca, pía pimànica ráunamáitani —íimaca yái Jesúsca.

28 Yáté èerica canáta wéénáquéi yáaliériwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas iríni. 29 Abénaméeyéi wééná nayúunáidaca Jesús ichùullaca Judas iwènanápináté yàacási wamáapuèrica Pascua piná. Aibanái wééná nayúunáida nacái Judas yàacaténá plata catùulécaneéeyéi irí. Judascáiná icuèrité wáasu plata.

30 Iná Judas idécanáami iyáaca iríwa pan yéená isàbéerica, yá imusúacawa wáicha machacànita. Yá catáca iwali.

El nuevo mandamiento

31 Ináté idécanáami Judas yèepùacawa wáicha, yá Jesús íimaca walí:

—Siúcáise de wenàiwica naicápiná núa cáimiétaquéri iyúwa, núa asiali Dios néeséerica. Núasáidapíná naliwa nacái cachànica Dios íiwitáise. 32 Càide iyúwa núasáidáanápíná naliwa cachànica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yáasáidapíná naliwa cachànica nacái núiwitáise, núa asiali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipíná mesúnamásíwata. 33 Péemiacué nulí pía nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, nùyacué píapicha achúma èerita. Yá picutápinácué núawa quéwa núumacué pirí càide iyúwa núumáanáté judío íiwacanánái irí: Càmitacué yéewa píacawa núapicha siúca aléera nùacatalépináca. 34 Nuchùullacué pía pimànínapíná áiba wawàsi wálisáita: Cáininácué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáininánácué nuicáca pía, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. 35 Cáininácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri mìnanaí yáaliacuécawa píwali nuéwáidacalécuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

36 Néese Simón Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿alénápinásica plawa? —íimaca yái Pedroca. Yá Jesús íimaca irí:

—Aléera nùacatalépinácawa càmita yéewa piácawa núapicha siùca, quéwa áibaalípiná yásí piácawa núami néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Yá Pedro íimaca irí:

—¡Càmírita, Nuíwacali! Núalimáca nùacawa piápicha siùcasíwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píchawalíná, yá cayábaca nuétácawa —íimaca yái Pedroca. ³⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—¿Báisítasica pimàacaca nanúaca pía nuíchawalíná? Càmírita, máinicáiná càulenáca píchani. Péemia cayába, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichíwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ Néseté Jesús íimaca walí wía yéewáidacaléca: “Picácué cáalu pía. Manuicué pínáidaca piwàwawa Dios ìwali, nùwali nacái. ² Núniri Dios icapèe iyéerica chènuniré idèniaca imàdaanáwa madécaná wenàiwica iyacatáipiná. Canácaalí iyéeri nérétá, yá càmitacué nucàlida piritáni. Yá nùacawéera nuchùnìacaténácué piyacatáipiná. ³ Nudécanáamicué nùacawa pícha, yá nuchùnìacuéca nacái piyacatáipiná, yásí nuèpùacawa néese àniwa, yá nutécué pía núapichawa, yéewacaténácué piyapínáca núapicha aléera nùyacataléca. ⁴ Píalíacuécawa alénácaalí nùawa. Píalíacué nacáíwa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica piacaténácuéwa néré nacái”, íimaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, càmita wáalíawa alénácaalí piawa. Iná càmita yéewa wáaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàacaténáwa néré —íimaca. ⁶ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái piacaténácuéwa Núniri Dios yàatalé. Núaliacawa, nuémíaca nacái macáita báisíri tàacáisi Dios ìwali. Nùacata yái yéerica nacáuca càníiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Canácata yáalíméeri yàacawa Núniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutàacái. ⁷ Píalíacáinácué nùwali, iná píalíapínácué nacáíwa Núniri Dios ìwali, yá siúcáise de píalíacuécawa Dios ìwali. Piicátécué Dios madécaná èeri, iná píalíacuéca ìwali —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Néese Felipe íimaca irí:

—Wáiwacali, pimàaca waicáca Pianiri Dios, yásí casímíaca wawàwa. Yácata abéerita wawàsi iwàwacutáwa walí —íimaca. ⁹ Jesús íimaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca piápicha madécaná èeri. ¿Cáná càmitaacáwa píalíawa cawínácaalí núa? Cawínácaalí wenàiwica yáaliéerica nùwali yáalía nacái Núniri Dios ìwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nuícha numàacáanápinácué piicáca Núniri Dios. Pidécuéca piicácani. ¹⁰ Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núniri Dios iyáaná, Núniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca píri càmita nutàaní numàllicúsewa. Néese nutàanica Núniri Dios inùmallicúsewa. Càmita nacái numàni nùasu wawàsiwa cháí èeri írìcu, néese Núniri Dios iyaca nuwàwalicu, yácata imànírìca iyúwa iwàwáaná imànica. ¹¹ Peebáidacué nùyaca càide iyúwa Núniri Dios iyáaná, Núniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicálicué píalimá peebáidaca yái nùumérica píricué nùyáaná iyúwa Núniri Dios iyáaná, néese peebáidacué piicácáiná yái numànírìca cànírita áiba wenàiwica idé imànica. ¹² Péemiacué cayába, cawínácaalí yeebáidéerica nutàacái, imànìpiná càide iyúwa numàníná. Imànìpiná nacái cachàiníri íicha yái numànírìca nùacáináwa

Núaniri Dios yàataléwa. ¹³ Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripínacué Dios íicha nunùmalicúise càide iyúwa nuwàwáaná nuchùullacáinacué pisutáanápíná Dios íichani, yá numànipínacuéca piriwani yéewacaténá núa yái Dios íirica núsáidaca macái wenáiwica írì máiní cachàinica Núaniri Dios íiwitáise. ¹⁴ Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripínacué nuícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipínacuéca piriwani –íimaca yái Jesúsca.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Báisícaalicué cáinináca piicáca núa, yásí pimànicuéca càide iyúwa nuchùullaná pía. ¹⁶ Yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa ibànùanápínacué piri áiba Yáacawéeridéeripínacué píawa, yái Espíritu Santo yéewáidéeripínacuéca pía báisíiri tàacáisi iyú Dios íwali, yàalèeripínacué pía nacái. Yásí Espíritu Santo yáacawéeridacué píawa càiripínáta. Canácatáitacué imàca píawa. ¹⁷ Quéwa èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái, càmita nàalimá needá nawáwaliculéwani, yái Espíritu Santoca, càmícáiná nàalimá naicácani, càmíri nacái nàalía íwali, quéwa píalíacué íwali iyacáinacué píapícha siúca. Yásí mesúnamáita iyamáacuéwa píwàwalicúwa càiripínáta icùacaténacué píiwitáise.

¹⁸ “Càmita numàacapínacué pía abéerita iyúwa canéyeyí iséenái. Nuèpua nùanàaca nùyacaténacué píapícha àniwa. ¹⁹ Achúma èeri áibanái èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmitanica naicápiná núawa quirínama, quéwacué piicácata núa àniwa. Yásí cáuca núa àniwa íná yéewa picáucáapínacuéca nacáíwa. ²⁰ Néenialpíná idécánáami Espíritu Santo yàanàaca, yásí píalíacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios íyáaná, píyacué abédanamata nacái núapícha, nuya nacái píwàwaliculéué. ²¹ Cawinácaalí yeebáidéerica iyúwa nuchùullanáni, yá nacái imáníirica càide iyúwa núumáaná, yácata yáasáidéerica báisíiri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéeripíná iicáca cawinácaalí wenáiwica cáininéerica iicáca núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanàapínáca yàatalé numàacacaténá yáalíaca nùwali báisíiri iyú”, íimaca walí yái Jesúsca.

²² Néese Judas, (càmíirita quéwa Iscariote), íimaca Jesús írì:

–Wáiwacalí, ¿cánásica pimàacapíná píawawa waicácaténá pía, quéwa càmita pimàacapíná píawawa èeri mìnánái naicácaténá pía? –íimaca írì. ²³ Néese Jesús íimaca írì:

–Càmícáiná cáininá naicáca núa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéeripíná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanàapínáca wàyacaténá yáapícha. ²⁴ Quéwa, cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca núa, càmita nacái yeebáida nutàacái. Yái tàacáisi péemièricuéca nucálidaca píri, càmíirita nutàacái, néese Núaniri Dios itàacácani, yái ibànùerica núa.

²⁵ “Nucálidacuéca píri macáita yái tàacásica idècunitàacá nùyaca píapícha.

²⁶ Quéwa nudécánáamicué nùacawa píícha, yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa, yásí ibànùacué píri yái Yáacawéeridéeripínacuéca píawa, yái Espíritu Santoca, iyúudàanápínacué pía nullpíná, yàalèeripínacué pía nacái. Yá Espíritu Santo yéewáidapínacuéca píawa píalíacaténáwa macáita wawàsi íwali. Yá imàacapínacuéca píwàwalica macáita yái nucálidéericuéca píri.

²⁷ “Nùacacalípináwa, yá numàacué matuíbanáca píwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmita càide iyúwa áibanái èeri mìnánái íyáaná càmíiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma píináidacawa píwàwawa, picácué nacái cáalu píwàwa. ²⁸ Nucálidacué píri nùanápínacuéwa píícha,

néese nuèpùapinácué nùyaca píapicha àniwa. Báisícaalícué cáinináca piicáca núa manuísíwatatá, yásí casímaícuéca piwàwatá péemíacáinácué nùanápínáwa Núaniri Dios yáataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios. ²⁹ Nucálidacuéca píriní ipíchawáise nùacawa yéewanápiná idécanáami nùacawa, yási peebáidacuéca yái nucálidéericuéca píri.

³⁰ “Siüca canáca nulí èri nutàanínápinácué déecuiri iyú píapicha, Satanáscaíná yàanáca mesúnamáisíwata, yái ichùulíerica èri mìnáná íiwitáise càmiyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawènladaca íichawa núa. ³¹ Néese, éwita Satanás càmicáaníta yáalimá imawènladaca núa, càicáaníta numàacapíná càì imànica, nùasáidacaténá macái èri mìnáná íri cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùullaná núa. Pimichàacuéwa. Wàanácuéwa —íimaca walí yái Jesúsca.

15

La vid verdadera

¹ Idécunitàacá wàacawa, Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemíacué comparación: Càica núade iyúwa abyéeri uva yéetaná máiníri cawènica. Núaniri Dios iyaca càide iyúwa icuèrica abyéeri uva yéetaná. ² Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càica níade iyúwa abéya yàana. Macái wenàiwica càmiyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica níade iyúwa abéya yàana màyacanéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca nía méetàuculé càide iyúwa wawichùacaalí yàana abéya íicha, macái yàana màyacanéerica. Néese cawinácaalí wenàiwica imàniyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica níade iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Níái yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha càinácaalí báawéeri iyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùacaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana íicha masacàacaténá yái yàanaca yéewanápiná idèniaca iyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái. ³ Siücáise de masacàacuéca píiwitáise, Núaniri Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa píbáyawaná íichacué, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴ Picácué piwènúada píiwitáisewa nuícha yéewanápinácué nùyaca piwàwallcu mamáalàacata. Péemíacué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetàuculé abéya íicha. Càita nacái càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná píináidacaalícuéwa nuícha.

⁵ “Càica núade iyúwa abyéeri uva yéetaná. Píatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwalicu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáinácué píalimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha. ⁶ Cawinácaalí càmirica yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núaniri Dios yúucapíná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaalí yàanami méetàuculé, macáita yàana màyacanéeri àta mísicatalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami náucacaténá nía quichái írículé neemácaténáni.

⁷ “Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicaalícué nacái píimáicha tàacáisi nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutácué nuícha numàninápinácué píri càinácaalí cayábéeri piwàwéericuéca, yá numànicuéca píriwani. ⁸ Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí áibanái naicápiná Núaniri Dios cáimíetaquéri iyú. Càita nacái píasáidapínácuéca nuéwáidacalécuéca pía. ⁹ Cáininácuéca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Núaniri Dios iicáca núa, íná peebáidacué mamáalàacata nutàacái píasáidacaténácué cáinináca piicáca núa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía. ¹⁰ Pimànicaalícué iyúwa nuchùullaná

pía, yásí cáininácuéca nuicáca piawa càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa numànicáiná iyúwa ichùullaná núa.

¹¹ “Càicuéca núumaca piri casimáicaténácué piwàwa núapicha, yéewanápiná nacái casimáicuéca pia manuísíwata. ¹² Nuchùullacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacawa càide iyúwa cáinináanuéca nuicáca pia. ¹³ Péemiácué comparación: Aibacaalí imàacaca icáucawa yàacawéeriná íchawalínáwa, yásí wáalíacawa báisíri iyú cáinána iicáca yàacawéerináwa macái iwáwallícuéca. Càita nacái numàacapiná nucáucawa píichawalínácué cáininácuéca nuicáca pia. ¹⁴ Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa núumáaná, cáininácaténácué piicáyacawa, yásí nùacawéeyínácuéca pia. ¹⁵ Càmitacué quirínama núuma píwali nùasu wenàiwacuéca pia, càmicáiná yàasu wenàiwica yáalíawa íwali yái íwacalí imànínáca. Néese núumacué píwali nùacawéeyínácuéca pia nucàlidacáinácué piri macáita yái Núaniri Dios ímáanáca nulí. ¹⁶ Càmitaté peedácué núa píiwacalipináwa. Néese nuedácatécué pia nùasunáipináwa, yá nudéca nuchùullacuéca pia pimànínápiná cayábéeri, yéewacaténácué nacái yái cayábéerica pimàníricuéca iyamáacawa càiripináta. Yásí Núaniri Dios imànicuéca piriwa càinácaalí cayábéeri wawàsi písutéeripinácuéca ícha nunùmalícué, písutácaalícué càide iyúwa nuwàwáaná. ¹⁷ Iná nuchùullacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸ Jesús ímacaté walí: “Aibanái èeri mìnanáì càmlíyèi yeebáida nutàacái báawapiná naicácuéca piawa, iná píwàwalícué báawáanáte naicáca núa quéechaté ipíchawáiseté báawaca naicácuéca pia. ¹⁹ Piyacaalícué càide iyúwa èeri mìnanáì íyáanáta, yá cáininácuéca èeri mìnanáì iicáca píatá, càide iyúwa cáinináaná naicáyacawa. Quéwa nudéca nuedácuéca pia èeri mìnanáì yèewíse, peebáidacaténácué nutàacái, iná báawaca naicácuéca pia càmicáinácué piya càide iyúwa nàyáaná. ²⁰ Píwàwalícué yái núuméricatécué piri: ‘Canáca yàasu wenàiwica cachàiníri íwacalí íchawa’, càite núumaca. Càita nacái càmita yéewacué cachàiníca nuícha pía. Iwàwacutácué píuwichàacawa càide iyúwa núuwichàanáwa. Abénaméyèi nàuwídeca namànica núa, iná nàuwídecuéca nacái namànica piawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, iná neebáidapiná nacái iyúwa péewáidáanácué núa. ²¹ Quéwa áibanái càmlíyèi yeebáida nutàacái namànipiná piri báawéeriwa peebáidacáinácué nutàacái càmicáiná náalíá Dios íwali, yái íbanuèrica núa aléi.

²² “Càmicaalítè nùanáta nucàlidacaténá wenàiwicanái irí nutàacáiwatá, yá càmita cabáyawaná núa núwalísetá. Quéwa siúcáisede canáca yéewaná náimaca càmlínápinása cabáyawaná núa núwalíse néemiácinátè núumaca nalí nudéca nùanáca Dios yàatanáise. ²³ Máiníyèi cabáyawanáca níara wenàiwicaca càmlíyèica yeebáida nutàacái, yácáiná cawinácaalí báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáináte iicáca Núaniri Dios quéechatécáwa. ²⁴ Càmicaalítè numàni nàacuésemi yái càmlírica áiba wenàiwica idé imànicatá, yá càmita cabáyawaná núa núwalísetá. Quéwa éwita naicácaníta càì numànica, càicáanáta báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núaniri Dios. ²⁵ Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté rey David icàlidáaná táacáisi nunùmalícué báaluité. David ímacaté: ‘Máini báawacaté naicáca núa éwita canácaníta íwalíse báawáanápiná naicáca núa’, càì ímacaté nunùmalícué yái Davídca.

²⁶ “Quéwa nudécanáami nuèpùacawa Núaniri Dios yàataléwa, yásí nubànùacué piriwa Espíritu Santo, yái Espíritu Dios yàatanáiseerica, itàníríca báisíri iyú,

yái Yàcawéeridéericuéca pía. Espíritu Santo yàanàpiná, yásí yéewáidacuéca pía wa nùwali yéewanápinácué picàlidaca nuináwaná ìwali. ²⁷ Pidécuéca piyaca nùapicha mamáalàcata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siuca nacáide, íná picàlidapínácué nuináwaná ìwali èeri mìnánáí íríwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

16

¹ Jesús ímaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchaná piwènúadacuéca piwítáise wa nuícha isicúata, nadàbacaalípiná nàuwidaca namànicuéca pía. ² Yásí náucacué pía wa judíonáí yéewáidacàalu ícha, càmitacué quirínama nabatàa piwàlùacawa néré àniwa. Aibaalípiná nayúunáida nacáí nàibaidaca nàyaca Dios írípíná nanúacaalícué pía wa. ³ Yá namànipínácué pirí báawéeri càmicáiná náalí Núaniri Dios ìwali, nùwali nacáí. ⁴ Nucàlidacuéca piríni siucata yéewanápinácué nadàbacaalípiná namànicuéca pirí báawéeri, yásí piwàwalícuéca nudéca nucàlidacuéca piríni”, ímaca yái Jesúsca.

Lo que hace el Espíritu Santo

Jesús ímacaté walí àniwa: “Idàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, càmitaté nucàlidacué piríni piùwichàanápínácuéwa nulípiná, nùyacáinátécué piápicha. ⁵ Quéwa siucáade yá nùacawa nùyacaténá yáapicha yái Dios ibànuèricaté núa aléi. ¿Cánácué càmita pisutá péemíawa núa siucade ìwali yái nùanápínácué Núaniri Dios yàataléwa? Iwàwacutácué casímáica piwàwa nùapicha. ⁶ Quéwa, máiní achúmacuéca piwàwa siuca nucàlidacáinácué piríni. ⁷ Quéwa, péemíacué cayába. Cayába cachàiniwanáí pirícuéni nuèpùanápínácué Núaniri Dios yàataléwa. Càmicaalí nuèpùawa Núaniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanàa yái Yàcawéeridéeripínácuéca pía, yái Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípináwa, yá nubànùacuéca piríwani. ⁸ Espíritu Santo yàanàpiná, yásí imàacaca èeri mìnánáí náalíacawa cabáyawanáca nía. Imàacapíná náalíacawa nacáí nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá. Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa nacáí càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica nàyacaténá machacàníri iyú. Espíritu Santo imàacapíná nacáí náalíacawa Dios yùuwichàidàanápíná cabáyawanéeyéi wenàiwica. ⁹ Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa cabáyawanáca nía càmicáiná neebáida nutàacáí. ¹⁰ Yá Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnánáí náalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá íná yéewa nùacawa Núaniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapíná nacáí náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá, càmicáinácué piicá núa cháí èeri írícu. ¹¹ Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnánáí náalíacawa nacáí Dios yùuwichàidàanápíná níawa càiripínáta. Càipíná náalíacawa Dioscáiná idéca ínáidacawa yùuwichàidàanápíná Satanás càiripínáta, yái ichùulíèrica èeri mìnánáí íiwítáise.

¹² “Iyaca madécaná nucàlidéeripínácué pirí, quéwacué siuca càmita píalimá píalíaca péemíaca macáita, càinácaalí ímáaná. ¹³ Quéwa Espíritu Santo yàanàapíná, yái itàaníríca báisíri iyú, yásí yéewáidacuéca pía wa macáí báisíri tàacáisi ìwali, càmicáiná icàlidapíná yàasu wawàsiwa, néese icàlidapíná macáita càinácaalí tàacáisi Dios icàlidéeri írí. Néese Espíritu Santo imàacapínácué píalíacawa càinácaalí ichàbáanáwa áiba èeriwa. ¹⁴ Espíritu Santo imàacapíná wenàiwica náalíacawa cacháinica nuíwítáise, icàlidacáinácué pirí nutàacáí péemíacaténácué càinácaalí ímáaná. ¹⁵ Macáita yái Núaniri Dios idènièrica nudèniàta nacáí yáapichani, íná núumacué pirí Espíritu Santo icàlidapínácué piríwa nutàacáí, imàacacué nacáí píalíaca péemíacani, càinácaalí ímáaná.

16 “Achúmáanatàacá càmítacué piicápiná núa, néese mesúnamáita piicápinacué núa àniwa nùacáinácá Núaniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

17 Néeseté abenaméeyéi wéenanái wía yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Cáinásica ímáaná yái tàacáisica? Idéca ímaca walí achúmáanatàacá càmínápinása waicáni, néese mesúnamáitasa yèepúa waicápináca àniwani, yàacáinásacáwa Yáaniri Dios yàataléwa. 18 ¿Cáinásica ímáaná yái tàacáisica ‘achúmáanatàacá’? Càmita wáaliáwa càinácaalí iwali itàaní —náimaca.

19 Néese Jesús yáaliácawa wawàwaca wasutáca wéemlawa iwali. Yá ímaca walí:

—Nudéca núumacuéca pírí achúmáanatàacá càmítacué piicápiná núawa, néesecué mesúnamáita piicápinacué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemlawa píawáca iwali yái tàacáisica? 20 Péemlacué cayábani. Achúmáanatàacá pícháanínacuéca, yá achúmapínacuéca piwàwa nanúacaalí núawa, quéwa áibanái èeri mnanái càmíiyéi yeebáida nutàacái, casímáipínáca nawàwa. Quéwa éwita achúmacáanítacué piwàwa maléená èeri nuétácái iwálise, càicáaníta mesúnamáita casímáicuéca piwàwa nuétácái iwaliwa.

21 Péemlacué comparación: Achúmaca inanái iwàwa ùasu èericaalí yàanàca umusúadánápiná iicá èeri. Yá achúmaca uwàwa ùuwichàacáináwa cáiwíiri iyú, quéwa idécanáami asáica uíri, yásí uimáichaca yái cáiwírira, máinícáiná casímáica uwàwa umusúadacáiná iicá èeri. 22 Càita nacái siúcade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpupínacawa nuicácuéca pía àniwa, yásí máinícué casímáica piwàwa, yá canácata yáaliméeripíná achúmaca imànicuéca piwàwa àniwa.

23 “Néenialpíná càmítacué iwàwacutá pisutáca péemlawa núa, yácáiná Espíritu Santo yéewáidapínacué píawa. Péemlacué cayába, Núaniri Dios imànipínacué píriwa càinácaalí cayábèeri wawàsi pisutéericuéca imàníinápiná píri, pisutácaalicué Dios ícha nunùmálicuise càide iyúwa nuwàwáaná.

24 Càmitàacá pisutácué Núaniri Dios ícha nunùmálicuise imàníinápinacué píri cayábèeri càide iyúwa nuwàwáaná. Pisutácué Dios ícha nunùmálicuise imàníinápiná píri cayábèeri, yásí imànicuéca píriwani càide iyúwa nuwàwáaná, yéewacaténacué casímáica piwàwa manuísíwata —ímaca walí yái Jesúsca.

Jesucristo, vencedor del mundo

25 Jesús ímacaté walí àniwa: “Nudéca nuéwáidacuéca pía càulenèeri comparación iyú. Quéwa áibaalínáwa càmítacué nutàaní píri comparación iyú. Néese nutàanínacué píri amalèeri iyú Núaniri Dios iwaliwa, píaliacaténacué péemlaca ráunamáitani, càinácaalí ímáaná. 26 Néenialpíná pisutápinacué Dios ícha nunùmálicuise imàníinápinacué píri cayábèeri càide iyúwa nuwàwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata píripínacué. 27 Cáinínacáiná Dios iicácuéca pía, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata píripínacué. Cáinínacuéca Dios iicáca pía cáinínacáinacué piicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàacaté Dios yàatanáise. 28 Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáisewa nùanàacaténá aléi èeri irículé. Siúcáade nuèpúacawa èeri ícha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

29 Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wáimaca írí:

—Siúca pitáanica píyaca amalèeri iyú, càmita picàlida píyaca càulenèeri comparación. 30 Siúca wáaliácawa píaliacawa macáita wawàsi. Càmita iwàwacutá wasutáca wéemlawa pía píaliacáináwata càinácaalí wáináidánáwa

wawàwallicúsewa pialíacáináwa wáiwitáise ìwali. Iná weebáidaca pianàacaté Dios yàatanáise —wáimaca irí. ³¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Piyúunáidacuéca peebáidaca nutàacái tàì íiméeri iyú macái piwàwallicúsewa, quéwa càmítacáwa cachàinicué píiwitáise nùwali. ³² Mesúnamáisíwatacué pípiacuécawa picàlàliacawa nuícha, yá pimàacapínacuéca núa abéeritawa. Quéwa càmíta máini abéerisíwa núa, Núaniricáiná iyaca núapicha. ³³ Nucàlidacuéca píri macáita yái tàacáisica yéewacaténacué matuibanáica pía peebáidacáinácué nutàacái. Chái èeri írìcu piùwichàapínacawa, quéwa pichàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawèniadaca Satanás íiwitáise cachàiníri, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise namàninápiná nabáyawanáwa, Iná yéewacué píalimápiná pí-mawèniadaca píchawa Satanás nacái —íimaca walí yái Jesúsca.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Néeseté idécanaami Jesús icàlidaca walíni, yá iicáidaca chènuniré, yá íimaca Dios irí: “Núaniri, idéca nuenáiwana yàanàca. Pimàaca èeri mìnánái náaliacawa cachàinica nuíwítáise, núa Piirica, yéewanápiná numàaca nacái náaliacawa cachàinica píiwítáise. ² Pidéca pimàacaca nulí píiwítáisewa nucúanápiná èeri mìnánái canánama, nùacaténá nacáuca càmíiri imáalàawa, níái pièyéica nulí nùasunáipiná, núa Piirica. ³ Nadèniápiná nacáuca càmíiri imáalàawa níái yáaliyéica wàwali, pía abéerita Dios báisíirica, núa nacái Jesucristo yái píbanuèrica aléi èeri írìculé.

⁴ “Nudéca nùasáidaca nalí cachàinica píiwítáise cháì èeri írìcu, Iná nudéca numàalàidaca numànica macáita càide iyúwaté pichùullaná numànica. ⁵ Iná Núaniri siùcade pimàaca cáimietacanéerica núa píapicha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapicha bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

⁶ “Pidéca peedáca níái wenàiwicaca èeri mìnánái yèewáise píacaténá nulí núa nùasunáipiná. Yá nudéca numàacaca náaliaca píwali iyúwa piyáaná. Quéechatécáwa píasunáica núa, yá pidéca píaca nulí núa nùasunáipiná, nadéca nacái namànica càide iyúwa pichùullaná núa. ⁷ Siùca náaliacawa macáita yái numánirica, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú núa, nudéca numànicani pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí. ⁸ Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica pièricaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náaliacawa báisíiri iyúcani nùanàacaté píatanáise. Neebáida nacái píbanùanáté núa.

⁹ “Nusutáca nalí pícha manuísíwata. Càmíta nusutá pícha áibanái èeri mìnánái írìpiná càmíiyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca pícha nalí níái pièyéica nulí píasunáicáiná núa. ¹⁰ Macáita níái nùasunáica níacata píasunái nacái. Macáita níái píasunáica níacata nùasunái nacái. Nàyacáiná machacàníiri iyú, Iná náasáidaca cachàinica nuíwítáise.

¹¹ “Siùcáade càmíta nuyamáawa cháì èeri írìcu, quéwa nayamáapínacawa cháì èeri írìcu, idècunitàacá nùyaca píapicha. Pía, Núaniri mabáyawanéerica, pícuà núa píripínáwa pichàini iyúwa neebáidáanápiná mamáalàacata pítaacái, níái pièyéica nulí nùasunáipiná, yéewacaténá abédanamaca náiwítáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná nuíwítáise píapicha. ¹² Idècunitàacá nùyaca náapicha cháì èeri írìcu, yá nucuaté núa píripíná pichàini iyú, níái pièyéica nulí nùasunáipiná. Canácata néená yúuquéeriwa nuícha, abéerita meedá yáara yúuquéericatéwa quéechatécáwa. Iná yéewa macáita ichàbapínacawa iyúwa profetanái itànàanáté tàacáisi ìwali pinùmalicúse bàaluité.

13 “Siùcáade nùacawa pìatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàacá nùyaca cháí èeri iricu, yá nusutáca pícha nalí casímáicaténá nawàwa manuísíwata càide iyúwa casímáiná nuwàwa. 14 Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa báawaca èeri mìnáná iicáca nía càmíciná nàya càide iyúwa èeri mìnáná iyáaná, càide iyúwa núa nacái càmíliná nùya càide iyúwa èeri mìnáná iyáaná. 15 Càmita nusutáca pícha pitéanápiná nía èeri ícha, néese nusutáca pícha picúanápiná nía Satanás ícha yái báawéerica. 16 Càide iyúwa càmíliná nùya èeri mìnáná íiwitáise ìwali, càita nacái níaí yeebáidéeyéica nutàacái càmíyéita nacái iya èeri mìnáná íiwitáise ìwali. 17 Masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá píri càide iyúwa piwàwáaná. Báisíiri tàacáisca yái pitàacáica. 18 Càide iyúwa pibànùanaté núa èeri mìnáná yèewiré, càita nacái nubànùaca níaí nùasunáicawa èeri mìnáná yèewiré càmíyéica yeebáida nutàacái. 19 Yá siùcáade numàamáná nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná yéewanápiná masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá píripíná càide iyúwa piwàwáaná.

20 “Càmita nusutáca pícha abéta nalí níaí yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca pícha nacái áibanáí iripíná yeebáidéeyéipíná nutàacái áibaalípiná néemlàcaalípiná nuéwáidacalénáí icàlidaca nalíni. 21 Núaniri, nusutáca pícha pimàacáanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca macáita manuísíwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. Càide iyúwa piyáaná núpicha, nùyáaná nacái píapicha, càita nacái pimàacaca abédanamaca náiwitáise náapichawáaca nàyacaténá abédanamata wáapicha, yéewanápiná áibanáí èeri mìnánáí neebáidaca pídéca pibànùaca núa aléi. 22 Pídéca pimàacaca nùasáidaca nalí cháí èeri iricu cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàacaca náasáidaca áibanáí irí cachàinica píiwitáise yéewanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. 23 Nùyaca nawàwalicu, píá nacái iyaca nuwàwalicu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísíwata, yéewanápiná èeri mìnánáí càmíyeyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pídéca pibànùaca núa, yéewanápiná nacái náalíacawa cáinináca píicáca níaí nùasunáica càide iyúwa cáinináaná píicáca núa.

24 “Núaniri, pídéca píaca nulí nía nùasunáipíná. Nuwàwaca nàyaca núpicha aléera nùyacatalépiná naicácaténá pimàacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéeri iyú nùyacaalípiná píapicha chènuniré, cáininácináté píicáca núa bàalutésíwa èeri ípíchawáise. 25 Píá, Núaniri mabáyawanéeri, áibanáí èeri mìnánáí càmíyeyéi yeebáida nutàacái càmita náalía píwali, quéwa núalíaca píwali. Níaí nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi. 26 Nudéca numàacaca náalíacawa píiwitáise ìwali. Yá numàacapíná mamáalàacata náalíaca píwali càiripínáta yéewanápiná cáinináca naicáyacacawa càide iyúwa cáinináaná píicáca núa, yéewanápiná nacái nùyaca nawàwalicu”, íimaca yái Jesúsca isutáca walípiná Yáaniri Dios íchawa.

18

Arrestan a Jesús

1 Jesús idècanáami isutáca walípiná Dios ícha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abémáalé únibàa ícha, ípidenéeri Cedrón. Iyaca néeni bànacaléca inàlimaná. Yá Jesús iwàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca. 2 Judas, yái yèericatéwa wáicha itécaténá Jesús yuúwidenáí náibàacaténáni, yáalíacawa ìwali yái bànacaléca, Jesús iyacáinaté néeni wáapicha madécaná yáawiría, wía yéewáidacaléca. 3 Iná Judas yàanáaca bànacalé

inàlimaná néré, itéeri yáapichawa madécaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judionái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacananái, fariseonái nacái nabànucaté nàasu úwináíwa Judas yáapicha. Nadèniaca nacáapisáíwa. Naté nacái nàasu béeriasiwa, lámpara nacái nacamalápináwa, catácáiná nàwali. ⁴ Quéwa Jesús yáaliacawa cainácaalí namàninápinaté írí, iná imusúacawa náipunita, yá ísutáca yéemíawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Náimaca írí:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca írí. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núaquéi —íimaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yúuwidenái náibàacaténani, ibàlucawa néeni úwinái yáapicha. ⁶ Ideté Jesús íimaca: “Núaquéi”, yáta cáaluca nía Jesús íicha, yá néerúacawa íicha, yá náuwàacawa cáli íinalaté nacalúniwa. ⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca. Néese náimaca àniwa:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca írí. ⁸ Iná Jesús íimaca nalí àniwa:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni nuináwanáwa núaquéi. Picutácaínacué núa, néese pimàacacué nèepùacawa níai núpichéeyéica —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús íimáanáté: “Núaniri, níai pièyéica nulí nùsunáipiná canácata néená yúuquéeriwa nuícha”, càité íimaca yái Jesúsca, iwàwacáinaté icùaca wía yúuwichàacáisi íicha, wía yéewáidacaléca.

¹⁰ Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwataaca espada yàalu írícúsewa, yáalimáidaca ipéliacatátá quéwa isasàacáita meedá asiali yúuwí yéewápuwáiséchúa yái ípidenéerica Malco, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ¹¹ Quéwa Jesús íimaca Pedro írí:

—Píiyàa píasu espadawa yàalu írículéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹² Néeseté níai úwinái, náiwacali yáapichawa, nía nacái judionái yàasu úwinái icuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacùca náichawa icáapi.

¹³ Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapèe néré. Caifás icuiricani yái Anásca. Néenialité sacerdote íiwacalinácani yái Caifásca. ¹⁴ Yái Caifás, yácata icàlidéericaté judío íiwacananái írí cayábáanápinaté cachàiniwanái nalíni abéeri asiali yéetácaalípinátéwa macái wenàiwica íichawalíná, ipichaná romanonái inúaca macáita judionái.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵ Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapèe néré, yá namàacaca nuwàlucawa Jesús yáamiwáise capíi ibàacháwalená írículé, yácáiná sacerdote íiwacaliná yáalía íicáca núa. ¹⁶ Pedro ibàlucawa bàacháwáiséeri inúma íicha. Iná nùacawa bàacháwa íicha nutécáténá Pedro núpichawa bàacháwa írículé. Yá nusutáca wawási inaná íicha icuèchúaca capíi inúma bàacháwáise umàacáanápiná Pedro iwàlucawa. Yá umàacaca iwàlucawa. ¹⁷ Néese usutáca uémíawa Pedro:

—¿Píasica nacái abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca? —úumaca Pedro írí. Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita núani —íimaca yái Pedroca, ipichaná náibàacani.

¹⁸ Néese casalinicaté nàwali níái sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni, úwínái nacái icuèyéica templo, ínà napucúadacaté quichái, yá nàanabàca. Pedro yàanabàca nacái nàapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹ Idècunitàacá Pedro iyaca bàacháwáise manuírì capìi íicha, yá capìi írìcu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemlawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemlawa Jesús nacái càinácaalí iwali yéewáida wenàiwica. ²⁰ Jesús íimaca írì:

—Càmita nuéwáida nía ibàacanéri iyú. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamáalàacata judíonái yéewáidacáalu írìcu, templo írìcu nacái, aléde nàwacáidáyacacatalécawa macái judíoca. ²¹ ¿Cáná pisutá péemlawa núa? Pía pisutáca péemlawa áibanái yéemièyéicaté nutàacái càinácaalíté iwali nuéwáidaca nía. Náalíacawa iwali yái nucàlidéerica nalí —íimaca yái Jesúsca. ²² Idécanáami Jesús càì íimaca nalí, néese abéeri néená níái úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni iwali. Yá íimaca Jesús írì:

—Picá càì pitàanica sacerdote íiwacaliná írì —íimaca. ²³ Jesús íimaca írì:

—Nutàanicaalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinácaalí báawéeri nutàaní. Quéwa càmicaalí nutàaní báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Néese Anás ichùulaca úwínái natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yái áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵ Idècunitàacá Pedro ibàlùanica yàanabàca iyaca, yá áibanái iyéeyéica néeni nasutáca néemlawaní:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichiwawa àniwa. Yá íimaca nalí:

—Càmírìta núa —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná náibàacani.

²⁶ Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenasàiriná yái asialí Pedro isasèericaté yúuwi, yácata isutáca yéemlawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro írì:

—¿Càmitasica pía yái nuiquéericaté Jesús yáapicha bànacalé inàlìmaná néeni? —íimaca. ²⁷ Yá Pedro imànica ichiwawa àniwa, íimaca càmitasa yáalía Jesús iwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸ Néeseté natéca Jesús Caifás icapèe íicha gobernador romanosàiri icapèe nérépiná. Amaláca yàacawa nawicáu, ínà càmita nawàlùawa gobernador càmiri judío icapèe írìculé, náimacáiná càmitasa nawàwa casacàaca nía Dios íicha iwálíse yái nawàlùanácawa càmiri judío icapèe írìculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná nía, casacàacaalí Dios íicáca nía yáté èerica, yá càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa Pascua yàasuná culto yaalí. ²⁹ Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íichawa itàanicaténá nàapicha. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué ibáyawaná pirí yái asialica? —íimaca. ³⁰ Néese náimaca írì:

—Càmicaalí imàni ibáyawanáwatá, néese càmita waté pialalétáni —náimaca.

³¹ Pilato íimaca nalí àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa plawirináimi íiwitáise íimáaná —íimaca yái Pilatoca. Níái judíoca náimaca Pilato írì àniwa:

—Píacué romanonái icuèyéica wàasu cáli càmitacué pibatàa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judíoca —náimaca írí.

³² Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanaté ìwaliwa nanúanápinaténi cruz ìwali, níái cà míyéica judío. ³³ Pilato yèepùa iwàlùacawa icapèe manuírí iriculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato íimaca Jesús írí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. ³⁴ Jesús íimaca írí:

—¿Píatasica péemlawa núa píináidacáináwa písutáanápiná péeml núa, càmicaalí nacái, písutásica péemlawa núa áibanái icàlidacáiná piríni? —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Pilato íimaca írí àniwa:

—¡Núa cà mírita judío! Péenánái judíonái, nía nacái sacerdote íiwacanánái nadéca natéca pía nùatalé nacháawàacaténá píináwaná ìwali. ¿Càiná báawéeriquéi pimànica? —íimaca. ³⁶ Néese Jesús íimaca írí:

—Càmita núcua wenàiwica càide iyúwa èeri mìnánái icùaná yàasu wenàiwicawa cháí èeri írìcu. Nucùacaalí càì nùasu wenàiwicawatá, yá nudènlaca nùasu úwináiwatá imàníiyéipiná úwi ipíchaná nùuwidenái líbàaca núa presoíri iyú natécaténá núa judío íiwacanánái yàatalétá. Quéwa càmita núcua nùasunáíwa èeri mìnánái íiwitáise ìwali —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese Pilato isutáca yéemlawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacuèriná? —íimaca. Néese Jesús íimaca.

—Báísíta, núaquéi càide iyúwa píimáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èeri nucàlidacaténá nalí báisíiri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica yáalíacawa báisíiri tàacáisi ìwali, néemlaca cayába nucàlidáanáca nalíni —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese Pilato íimaca Jesús írí:

—Canácata yáalíméeri yáalíacawa càirínacaalíni, yái píiméerica ìwali báisíiricaca tàacáisica —íimaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamité càì isutáca yéemlawa Jesús, yá Pilato imusúacawa icapèe íichawa àniwa itàanicaténá judíonái yáapícha. Íimaca nalí:

—Càmita nuicá ìwali íbáyawaná yái aslalica. ³⁹ Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise íyáaná, nuwasàapínacué píriwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaalíwa. ¿Píiwàwasicué numàacaca yèepunicawa píri Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca. ⁴⁰ Néese macáita néemíanicawa:

—¡Càmírita! ¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca néemíanicawa. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníricaté úwicái romanonái yàasu gobierno íipunita.

19

¹ Néeseté Pilato ichùullaca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Yá nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami íchalàacatalétawa íicha. ² Néese úwinái namànica tuírí culèpi nacáiri icàyüwaníná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanicaténá meedá Jesús íquíniná. Néese náucaca ruana nacáiri Jesús ìwallíse, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná íbàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni. ³ Néese nàacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná, quéwa naicáanicáita íquíniná meedá, càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca írí:

—¡Casímái píwàwa, píyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús íquíniná. Yá nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

⁴ Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanicaténá judiónái irí. Yá ímaca nalí:

—Piicácué yái, nudéca nutécuéca pìataléni, yéewacaténácué pìalíacawa càmita nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —ímaca.

⁵ Néese namusúadaca Jesús capíi iricuíse idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná ìwita ìwaliwa, idènièri ìwallísewa bàlesi quíreréri nacái. Yá Pilato ímaca nalí:

—¡Piicácuéni, yácata yái asìalica! —ímaca.

⁶ Néese sacerdote ìwacanáni, nía nacái judiónái yàasu úwi icuèyéica templo, naicácanacáita Jesús, yá nadàbaca néemíanicawa. Náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Néese Pilato ímaca nalí:

—Pìatacué ité itàtàawani cruz ìwali, càmicáiná nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —ímaca. ⁷ Níái judíoca náimaca:

—Wadèniaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa ímèerica iwàwacutáaná yéetácawa icàlidacáiná ìináwanáwa Dios íiricasani —náimaca.

⁸ Néese idécanáami Pilato yéemiaca natàacái, yá cáaluca manuísíwatani.

⁹ Yèèpùà iwàlùacawa icapèe manuíri iriculéwa àniwa, yá Pilato isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Sfíséeríná pía? —ímaca. Quéwa Jesús càmiírita itàani. ¹⁰ Néese Pilato ímaca irí:

—¿Cáná càmita pitàani nulí? Pìalíacawa núalimá nuchùuliaca natàtàaca pía cruz ìwali, ìná iwàwacutá picàlidaca nulí piináwanáwa numàacáanápíná pèepunícawa càmicaalí piwàwa pèetácawa —ímaca. ¹¹ Néese Jesús ímaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica càide iyúwa iwàwáanátá, yá canácata pìalimèeri pimànica nulítá, ìná yára wenàiwica ibànuèricaté núa presoíri iyú pìalalé, máini yáwanái ibáyawaná pícha —ímaca yái Jesúsca.

¹² Yáta Pilato icutáca càinápínacaalí iyú yáalimá imàacaca Jesús yèepunícawa, quéwa judío ìwacanáni néemíanicawa:

—¡Pimàacacaalí yèepunícawa yái asìalica, néese càmita quirínama cayába píapícha emperador romanosàirica, yái píiwacalísíwa icuèrica macái cáli imanúbaca! ¡Cawinácaalí wenàiwica iwàwéerica icùaca wenàiwica iyúwa nacuèriná, yúuwideca imànica píiwacali emperador! —náimaca.

¹³ Néese, idécanáami Pilato yéemlaca natàacái, yá ichùuliaca úwinái natéenápíná Jesús capíi iricuíse. Yá Pilato yáawinacawa yàasu yàalubáisi íinatawa yéemiacataléca wenàiwica ìináwaná, ípidenácatalé Gabata hebreo itàacái iyú, áibaalí ípidenácatalé íba sàabadanaméeyéi. ¹⁴ Yátè èerica Pascua yàasuná culto ipíchawáiséeri, yátè judiónái nachùnìaca yàacàsi nayáacaténá nayáacaléwa Pascua yaalí, càmicáiná yéewaná náibaidaca Pascua yàasuná culto yaalí. Néese mawiénicaalítè machacànica èeri, yá Pilato ímaca judiónái irí:

—¡Piicácué yái picuèrináca! —ímaca. ¹⁵ Quéwa néemíanicawa:

—¡Pinúacuéni! ¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Pilato ímaca nalí:

—Càmica cayába nutàtàacué picuèriná cruz ìwali —ímaca. Quéwa sacerdote ìwacanáni náimaca:

—¡Canáca áiba wacuèriná emperador romanosàiri íicha! —náimaca.

¹⁶ Inátè Pilato yèèpùadaca nalí Jesús natàtàacaténáni cruz ìwali. Yá natécani.

Jesús es crucificado

¹⁷ Néeseté natéca Jesús yàcalé íicha. Jesús itéca yàacawa yàasu cruzwa. Néese nàanàaca néré ípidenácatalé La Calavera ímáanáca “Íiwitasi yáapimi iyacatalé” (áibaalí ípidenácatalé Gólgota hebreo itàacái iyú). ¹⁸ Néese natàtàacani cruz

ìwali. Yá natàtàaca nacái áibanái cruz ìwali. Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús inanàcubàa, abéeri cruz nacái abéemàawáise. Yá nabàlùadaca Jesús yàasu cruz bamuchúamibàa nalí. ¹⁹ Pilato gobernador ichùullacaté nachanàidaca tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali. Yá tàacáisi íimaca: “Jesús, Nazaret ìyacàlená néeseeri, yái judío icuèrináca.” ²⁰ Yá madécaná judío iléeca tàacáisi úwináicáiná natàtàacaté Jesús cruz ìwali mawiénita Jerusalén ìyacàlená írí. Yá náalimá naléeca tàacáisi natànàacáinaté máisiba tàacáisi iyúni: hebreo itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, griego itàacái iyú nacái. ²¹ Ináté judíonái yàasu sacerdote íiwacanánái nàcawa Pilato yàatalé. Yá náimaca írí:

—Báawéeriquéi meedá yái tàacáisica pichùulièrica natànàaca íiméerica ‘Judío icuèriná’, íná pichùulia natànàaca áibata àniwa. Pichùulia càì natànàanápíná: ‘Yái íiméerica ìwaliwa judío icuèrinácasani’, càì pichùullaca natànàanápínái — náimaca. ²² Quéwa Pilato íimaca nalí:

—Numàacaca càitanide iyúwa natànàanácani — íimaca.

²³ Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macái úwisàiri imanùbaca yeedáca íríwa abéeri yéená. Néese úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càmíiri isucúacaná, yái wáluma ináawaníná iyàacanéeri chènuníise àta cáliculénama.

²⁴ Iná úwinái náimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápíná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte ìwalínápíná wáaliacaténáwa càinácaalí wéená yeedéeripíná wáichani — náimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Jesús inùmalicuíse bàaluité. Càité íimaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá náucaca náichawa suerte nunáawanimi ìwalínápíná nacái, càinácaalí néená yeedéeripíná íríwani”, càì profeta itànàacaté tàacáisi Jesús inùmalicuíse. Càité namànica níái úwináica.

²⁵ Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yàasu cruz írí, uénàsàatúa nacái. Uyaca náapicha nacái María, úái Cleofas yàacawéetúaca. María Magdalena ìyaca náapicha nacái. ²⁶ Jesús iicáca yáatúawa ibàluéchúacawa núapicha mawiénita cruz írí, núa yéewáidacaléca cáininéerica Jesús iicáca, yá Jesús íimaca yáatúa íríwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá càinide iyúwa pìiriwa — íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús íimaca nulí, núa Juanca:

—Picúa úa càide iyúwa píatúawa — íimaca yái Jesúsca. Yá nucùacaté úa nuénánái yáapichawa nucapèericuwa idécanáamité Jesús yéetácawa.

Muerte de Jesús

²⁸ Néeseeté Jesús yáaliacawa imáalàidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná imànica, íná Jesús íimaca:

—Macàlaca nuwàwa — íimaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái bàaluité.

²⁹ Uyaca néeni catúa ipuniéchúawa uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá náisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacúaca wáluma nacáiri isàbéeri hisopo yéetaná yàana ipùatalicu, yái hisopo sitúa nacáirica. Néese namichàidacani mawiénita Jesús inùma írí, yéewacaténá ibèrùacani. ³⁰ Yá Jesús ibèrùaca achúmanamata íisapiacaténá inùmawa iyú yái uva ituníca càaméeri ìiracaná, yéewacaténá itàanica cachàiníiri iyú. Néese Jesús íimaca:

—Nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná numànica — íimaca yái Jesúsca. Néese icùadaca íiwtawa, yá imàcaca icáucawa yàacawa iiná íichawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Yáté èerica viernes ipíchawáiseté judiónái iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judiónái càmítaté nawàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz iwali nàasu sábadó írìcu nayamáidacatáicawa. Yáté èerica nayamáidacatáicawa máiniirica iwàwacutácawa nalí namànicaténá nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato ícha wawási ichùulianápiná úwinái inúaca imalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyéicawa cruz iwali néetátacaténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái nalicuadaca nachéecami cruz ícha. ³² Iná úwinái yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yái idàbáanéerica nàanàaca. Namalàata nacái icàwa yáapi yái áiba natàtèerica mawiénita Jesús írì. ³³ Quéwa nàacawa Jesús yàatalé, yá naicáca yéetátacéwa, iná càmita nanúa namalàawa icàwa yáapi.

³⁴ Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesús ibàlài írìcu ùlibàna iyú. Yáta íiranámi imusúacawa icháuná írìcuise úni nacáiri yèewi. ³⁵ Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicáanáténi, núa Juanca, nuicácáinaté Jesús yéetátacéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlài írìcu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca píri báisíiri iyúni. Nualíacawa nucàlidacuéca píri báisíiri iyúni, peebáidacaténacué nacái Jesús itàacái. ³⁶ Namànicaté macáita Jesús írì càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuise Mesías iwali, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèripinácaté nalí. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ímacaté: “Pícué pimalàa yáapi, yái oveja wàlisàica pinuéricuécá Pascua yàasuná culto piná”, ímacaté yái Diosca. ³⁷ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise Mesías iwali. Profeta ímacaté: “Naicáidapíná írì, yái asíali nasutèericaté”, càitè itànàaca yái profetamica.

Jesús es sepultado

³⁸ Néesetécáwa José, abéeri Arimatea iyacàlená mìnali, yàacawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato ícha Jesús iinámi. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái quéwa ibàacanéeri iyúta quéechacáwa cáalucáinaté José judío íiwacanánái ícha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi, iná José yàaca yeedáca Jesús iinámi cruz ícha. ³⁹ Nicodemo nacái, yái yèericatéwa áiba catá itàanicaténá Jesús yáapicha, yànàaca néré itéeri nacái treinta kilo pumèníiri isàni, yèewladéericaté pucháiba pumèníiyéi isàni íiwitáaná iyú, ípidenéeyéi mirra, áloe nacái áiba. ⁴⁰ Càitè Nicodemo yeedáca Jesús iinámi José yáapicha. Yá néepùacani cáaléeri wáluma iyú náisapèericaté pumèníiri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judiónái imàníná yéetéeyéimiwa írì ipíchawáise nabàlìca nía. ⁴¹ Iyacaté bànacalé inàlìmaná yèewi iyaca wàlisàì càliculli canácáwa nabàlièri yéetèerimiwa néré. Yái càlicullica áibanái íicacaté dúli ibàlài írìcu yéewanápiná càlicullicani, capíi imàdàaná nacáiri. ⁴² Naliadaca Jesús iinámi càliculli írìculé mawiénicáiná cruz írìni yái càlicullica, catácáiná nacái yàacawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábadó judiónái iyamáidacatáicawa.

20

La resurrección de Jesús

¹ Mapisáisiwata domingo írìcu, María Magdalena ùacatéwa càliculli néré catácatái tàacáwa. Yá uicáca manuírì iba ibàluèricawa méetáucuta càliculli inúma ícha, yái iba nabàlianáca càliculli inúma. Yái càlicullica áibanái íicacaté dúli ibàlài írìcu yéewanápiná càlicullicani, capíi imàdàaná nacáiri. ² Néeseté upiacawa

wàatalé, yáí Simón Pedro, núa Juan nacáí yáí yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úumaca walí:

—¡Nadéca needáca Wáiwacali iinámi càliculli iricúise, yá càmita wáalláwa alénácaalí náucani! —úumaca.

³ Néese Pedro, núa nacáí Juan, wàaca waicácaténá càliculli nérépiná. ⁴ Wía asianáí wapiacawa pucháibanamata. Nupiacawa cachàini Pedro ícha. Yá idàba nùanàca càliculli néré. ⁵ Yá núawia nuicáidaca càliculli iriculé, yáí càliculli náiquericaté dúli ibàlài iricu iyúwa capíi imàdàaná. Nuicáca ibàlemi, yáí néepùanacaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlùawa càliculli iriculé. ⁶ Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlùacawa càliculli imàdàaná iriculé. Pedro nacáí iicáca yáí ibàlemica. ⁷ Iicáca nacáí wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta iriawa áiba wáluma ícha ituwièriwa cayába. ⁸ Néese núa Juan, yáí idàbànéerica yàanàca càliculli néré, nuwàlùacawa nacáí nuicácaténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ⁹ Càmicáinaté wáalía wéemiaca cayába quéechatécáwa càinácaalitè Dios itàacáí ímáaná íméricaté íwali iwàwacutáanápínaté Jesús imichàacawa yéetácáisi ícha. ¹⁰ Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wèepùacatéwa wacapèe néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹ Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculli irí. Idècunitàacá uicháanica, yá úawia uicáidaca càliculli imàdàaná iriculé. ¹² Yá uicáca pucháiba ángel cabalèenaméeyéí ibàle yáawinéeyéicawa Jesús iinámi iriàcatáicawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacáí yáawinéeriwa yàbàlimi néeni. ¹³ Níái ángelca náimaca ulí:

—Néeni, ¿cáná pícháani? Càmita iwàwacutá pícháanica —náimaca. Yá úumaca nalí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núalláwa alénácaalí náucani —úumaca úái María Magdalenaca.

¹⁴ Udécanacáita còi úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uemaléwa báawata, yá abéeri wenáiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úalíawa Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná pícháani? Càmita iwàwacutá pícháanica. ¿Cawiná picutá? —íimaca yáí Jesúsca. Uyúunáidéeri meedá icùaca bànacalé inàlìmaná càliculli iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itécani, néese pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénácaalí piriadani, nutécaténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa ícha àniwa. ¹⁶ Néese Jesús íimaca ulí:

—¡María! —íimaca ulí. Yá uèpua uwènúa uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacáí iyú:

—¡Raboni! —úumaca irí (ímáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa uliacawa unùmáawawa Jesús irí, uíbàaca yàbàli íwali úacaténá icàaluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁷ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Picá píbàa nùwali!, iwàwacutáciná numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Piawa picàlidacaténá nuenánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siùcasíwata numichàapínacawa Núaniri Dios yàataléwa, Píaniri Dios yàatalécué nacáí —íimaca yáí Jesúsca. ¹⁸ Iná María Magdalena úacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—¡Wáiwacaliquéi nudéca nuicáca siùcasíwatàacáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacáí walí yáí ímáanáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹ Néeseté idécanáami catáca walí yái domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wawacáidáyacacawa capli irícu. Yá wabàliacaté macái capli inúma llave iyú cáalucáiná wía ipíchaná judío íiwacanánái nanúca wía nacái. Yáta Jesús iyaca wèewi. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuúbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Idécanáami còi íimaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlàirícu nacáíwa ùlibàna yáami. Yá casúimáica wawàwa waicácáiná báisícata Wáiwacalicaní. ²¹ Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Matuúbanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànùnánaté núa, càita nacái nubànùpináicué píawa pimànicaténáicué càide iyúwa nuchùlianá —íimaca walí yái Jesúsca.

²² Néese Jesús ipù icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadènianápiná wacáucawa wàlisáíwa. Yá íimaca walí:

—Peedáicué nuícha Espíritu Santo, icuèripináicué píiwitáise. ²³ Aibanái iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca píricué nuíwítáisewa picàlidáanápináicué nalí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. Quéwa cawinácaalí càmíiyéica iwènúada íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca píricué nuíwítáisewa picàlidáanápináicué nalí Dios càmita imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴ Tomás áibaalí íipidenéeri Gemelo, abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanúbaca, càmítaté íya wáapicha Jesús yàanàcaalíté wèewiré.

²⁵ Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás irí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícáwa nuicá icáapi icháuná útuwi yáamica, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami irícu, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapiwa ibàlàí icháunálicu ùlibàna yáami, yá càmitàacá nualimá nubáidaca cáucani —íimaca.

²⁶ Néeseté abéeri semana idénáami, wía Jesús yéewáidacaléca wawacáidáyacacawa àniwa capli irícu. Tomás iyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàliacáanítaté capli inúma llave iyú, macái capli inúma, càicáaníta Jesús yàanàca néré, ibàlúcawa wèewi. Yá itàidaca wía. Íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuúbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús íimaca Tomás irí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná irícu útuwi yáamica, yá picáida nucáapi irí. Pimàaca picáapiwa nubàlàí icháuná irícu, ùlibàna yáamica. Picá píináidawa mamáalàacata càide iyúwa wenáiwica càmíiri yeebáida, néese jpeebáida nudéca numichàacawa yéetácáisi íicha! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, píacata Nucuèriná Dios! —íimaca yái Tomásca. ²⁹ Jesús íimaca irí:

—Tomás, siúca peebáidaca átata píicácáiná núa. Casúimáipináca áibanái yeebáidéeyéipiná nutàacái éwita càmíiyéicáaníta iicá núa —íimaca yái Jesúsca.

El porqué de este libro

³⁰ Wía Jesús yéewáidacaléca waicácaté Jesús imànica madécaná wawàsi íiwitáise cachàiníri iyúwa. Quéwa càmita nutànàa macáita cháí cuyàluta irícu.

³¹ Nudéca nutànàaca yái tàacásica peebáidacaténáicué Jesús itàacái Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànùericaté walí, Dios íiricani, yéewanápináicué

pidèniaca picáucawa càmfiri imáalàawa chènuniré, piacué yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Nésetécáwa àniwa Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wía yéewáidacaléca Galilea icalisaniná néeni, áibaalí ípidenéri Tiberias icalisaniná. Càité imànica: ² Siete wamanùbaca wía lyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí ípidenéri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacàlená mìnali, Galilea yàasu cáli ínatéeri yacaléca; wía nacái Zebedeo yéenibe pucháibaca; áibanái nacái Jesús yéewáidacalé pucháiba. ³ Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nùacá nuíbàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:

—Uwé. Wàata nacáíwa piápicha —wáimaca. Yá wàaca wawàlùacawa barca iriculé. Yá máadánínì wacamáaca wèpunícawa táiyápinama. Quéwa canácata wacaméerica. ⁴ Néseté amalácaalí yàacawa, yá Jesús imàacaca yáawawa waicácani càina íinata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca iricu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmitaté wáalia waicácani. ⁵ Néese Jesús imáidaca walí callsa icàinalená ínatáise. Íimaca walí:

—¡Néenicué, nùacawéeyéinal! ¿Canátacué picaméeri? —íimaca imáidaca walí. Néese wáimaca irí:

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí. ⁶ Néese Jesús íimaca walí:

—Piúcacué piasu chinchorrowsa yéewápuwáise barca íicha, yásí piíbàacuéca nía —íimaca. Néese wamànica càide iyúwa íchuullaná wía, quéwa càmita wáalimá weedáca wéasu chinchorrowsa úni yáacuíse manùbacáináná níái cubáica lyéeyéica iricu. ⁷ Néseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca, nùumaca Pedro irí:

—¡Yácata báisí Wáiwacali! —núumaca. Simón Pedro yéemíacananáita Wáiwacalicaní, yá iwálica ibàlewa iwatacáináté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisíacawa úni yáaculé, yá imálacawa càina íinatalépiná yàanàacaténá Jesús yàatalé ráunamáita wapíchalépiná. ⁸ Wía yéewáidacaléca áibanái wàanàaca càina néré barca iricu. Yá wawatàidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamísewa. Càmita máinì déeculé wía càina íicha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina íicha weedácaalíté níái cubáica. ⁹ Wamusúacanáamiwa barca iricuíse, yá waicáca abéeri cubái iriadéeri quichái imení íinata pan yáapicha. ¹⁰ Jesús íimaca walí:

—Peadácué néenáná níái cubáica píibèeyéica —íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Yá Simón Pedro iwàlùacawa barca iriculé, yá iwatàidaca chinchorro càina íinatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputàaca nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméeyéi cubáica. Ewita manùbacáanítá nía, càicáanítá càmita namadá chinchorro. ¹² Néese Jesús íimaca walí:

—Aquiálé, piacué piyáaca piyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca. Yá canácata wéená wía yéewáidacaléca isutéeri yéemiawa cawinácaalíní wáallacáináwa Wáiwacalicaní. ¹³ Néese Jesús yàacawa quichái néré, yá yeedáca pan ícáapi iriculéwa, yá iwacùaca walíní, wía yéewáidacaléca, yá iwacùaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴ Yácata máisibáaná yàawíría Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idècanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Néeseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús ímaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás iri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —ímaca yái Jesúsca. Pedro ímaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píaliacawa cayábaca nuicáca pía —ímaca yái Pedroca. Néese Jesús ímaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba yeebáidaca nutàacái. Picúa nía càide iyúwa oveja icuèriná icuacaalí oveja cáininéeri iyú, níái oveja púbanameyéyi yánaca —ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemiawa Pedro àniwa. Jesús ímaca irí:

—Simón, Jonás iri, ¿cáininásica piicáca núa? —ímaca yái Jesúsca. Pedro ímaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píaliacawa cayábaca nuicáca pía —ímaca yái Pedroca. Néese Jesús ímaca irí:

—Picúa nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picúa nía càide iyúwa oveja icuèriná icuacaalí oveja cayábéeri iyú —ímaca yái Jesúsca. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemiawa àniwani máisiba yàawiríanápiná. Jesús ímaca Pedro irí:

—Simón, Jonás iri, ¿cayábasica piicáca núa? —ímaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáiná yéemìawani máisiba yàawiría cáinináná iicácani. Yá Pedro ímaca irí:

—Nuíwacali, píaliacawa macáita ìwali. Píaliacawa cayábaca nuicáca pía —ímaca yái Pedroca. Néese Jesús ímaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuèriná icutácaalí ipira iyáapínáwa. ¹⁸ Péemia cayába. Bàaluité ùuculiricaalíté pía, yáté pìwalica píbàlewa, yá píacatéwa àta alenácaalíté píwàwa píacawa, quéwa béericaalípiná pía, yásí piducúaca píanawa, yá áibanái nadacúapíná píwallabàa, yá natépiná píawa càmicatalé píwàwa píacawa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemìacaténá Pedro yéetáanápínátéwa cruz ìwali, yáasáidacaténá èeri mìnánái irí cachàinica Dios íiwitáise Pedro yéetácaalípinátéwa Jesús ìwali yeebáidacáiná Jesús itàacái. Néese Jesús ímaca Pedro irí:

—¡Píawa núamiwáise! —ímaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰ Néeseté Pedro iwènúacawa iicáidaca ínataléwa, yá iicáca nùacawa námísewa, núa Juanca. Nùacata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Nùacata yái yáawinéericatéwa mawiénita Jesús irí wayáacaalíté wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; nùacata yái isutéericaté yéemiawa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéripínaca piùwidenái náibacaténá pía?” nùumacaté Jesús irí.

²¹ Néese Pedro iicáca núa, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asialica? ¿Cáinácaalí iyáanápiná? —ímaca yái Pedroca.

²² Jesús ímaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí iyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píaliacawa nuíwitáise. Iwàwacutá peebáidaca nutàacái mamáalàacata —ímaca yái Jesúsca.

²³ Iná áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca càminápiná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita càì íma. Néese ímacaté: “Nuwàwacaalí iyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píaliacawa nuíwitáise”, càité ímaca yái Jesúsca.

²⁴ Núcata yái Juanca, Jesús yéwáidacalécate, yái icàlidéerica Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca piríni. Macáita wáaliacawa nudéca nucàlidaca báisíri iyúni.

²⁵ Jesús imànicaté manùba càníri nutànà ìwali. Natànàacaalí macáita yái Jesús imànírícatá, yá cuyàluta napuníadaca macái cháí èerítá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

¹ Nubànù piri cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiniri cáimiétacanáca. Bàaluité nutànaaca piri yàara idàbàanéericaté cuyàlutaca nucàlidacaténá piri macáita Jesús imànináté, yéewáidáanáté nacái quéechatécáwa. ² Nucàlidacaté piríni nùasu idàbàanéerité cuyàluta irícu cànínacaalíté Jesús imànica yèepunícaalítéwa cháí èeri irícu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipichawáiseté yàacawa èeri íicha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íibaidéeyéipináté irí yáamircubàa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténáwa cànínacaalípináté iwàwacutáaná namànica. ³ Jesús yéetácadenáamitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái iicàcani. Cuarenta èeri imàacaté yàacawa yáawawa naicàcani náalíacaténátéwa báisíiri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápíná Dios itàacái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴ Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchanáté namusúacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Íimacaté nalí:

—Picùacué Espíritu Santo yàanàaca, yái Núaniri Dios íiméericaté ìwali ibànùanápínacué piríwani, càitade iyúwa núumáanacuéca pirí. ⁵ Báisíta Juan el Bautista íbautizacaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píawa, íbautizacaténacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú —íimaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶ Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemlawani:

—Wáiwacali, ¿siúcatisica píwasàa wía romanonái íicha, wía judíoca, yéewacaténá píata icuaca wàasu cáli néeséeyéi? —náimaca. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué iwàwacutá píalíacawa càníná èeri irícucaalí Núaniri Dios imànipínacué pirí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanái iríni càníná èeri irícucaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa. ⁸ Quéwa Espíritu Santo iwàlùapínacué píwàwalículéwa, yái yèeripínacuéca pichàiniwa chènuníseéricawa, yéewanápínacué pí picàlidaca nuináwaná ìwali, ipíchanacué cáaluca píicáca wenàiwicanái. Càitacué nacái picàlidapíná nuináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená irícu, Judea yàasu cáli néenibàa nacáíwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yàacalé déecubàanaméeyéica, cháí èeri irícu —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁹ Idècanáamité càì íimaca, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicàcani.

¹⁰ Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamísewa chènuniré. Yá pucháiba aslanái cabalèenaméeyéi íbàle namàacaté níawawa apóstolnái iicáca nía. ¹¹ Yá náimaca apóstolnái irí:

—Píacué Galilea yàasu cáli néeséeyéica, ¿cánacué píbàlùwa píicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquéerica tàacáwa imichàacawa chènuniré pèewísecué, yàanàpiná àniwa acalèe yèewíse càide iyúwa pídéenacué píicácáwa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli finatáise, ípidenéechúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená ícha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judíonái íiwitáise imàacáaná nèepunicawa sábadò írìcu nayamáidacatáicawa. ¹³ Nàanàacaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capíi imàdàaná írìcu iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha. Once namanùbaca níái asianáica iwàluèyèicawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo írìca, Simón nacái, áibaalí ípidenéeri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéenasàirica. ¹⁴ Abédanamata náiwitáise nàapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutátaténá níawawa Dios ícha mamáalàacata, nàapicha nacái abénaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéénánái nacái.

¹⁵ Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuèsemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca iwacáidáyacuèyèicawa néré. Yá íimaca nalí: ¹⁶ “Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànàanáté Dios itàacái, Espiritu Santo inùmalicúise. Bàaluitécáiná David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi iináwaná íwali, yái yèericatéwa náiwitápu níái úwinái íibèyèicaté Jesús presocaténaté namànicani. ¹⁷ Yèepunicáinatéwa wáapicha, yái Judasmi. Íibaidacaté nacái Dios írí wáapicha”, íimaca yái Pedroca. ¹⁸ Sacerdote íiwacanánái iwèniacaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté írí platamica imànírìcaté íwalíise íbáyawanáwa. Imulacàacatéwa yái Judas íchéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa íwaliabàawa balánamáí, iyapicúami ímusúacawa ícha canánama. ¹⁹ Néese, Jerusalén iyacàlená mìnánái yéemìacaalíté Judasmi iyáaná, yá nàaca ípidená yái cálica Acéldama, ímáanáca nataacái iyú: “Írái yàalu”. ²⁰ Pedro itàaníca nalí àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro íimaca nalí: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi íwali cuyàluta Salmos írìcu. David íimacaté:

‘Máisapínaca icapèemica, canácata iyéeripíná icapèemi írìcu’,
càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa:

‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapíná yáamiricubàami’,
càité David itànàaca Salmos írìcu”, íimaca yái Pedroca.

²¹ Pedro idécanáamité icàlidaca nalíni Judasmi iináwaná íwali, yá íimaca nalí àniwa: “Íyèyèica wèewi níái asianáica yèepuníyèicatéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús iyaca wáapicha. ²² Yèepuníyèicawa wáapicha Juan íbautizátáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétatéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi ímèerica: ‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapíná yáamiricubàami’, càita nacái iwàwacutá abéeri íbaidaca Dios írìpíná wáapicha Judas yáamiricubàami icàlidacaténá Jesús iináwaná íwali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha”, íimaca yái Pedroca.

²³ Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asianái. Abéeri ípidená José, áibaalí ípidená Barsabás, áibaalí ípidená nacái Justo, máisibaca ípidená. Yá nacái yàacawéerináca ípidená Matías. ²⁴⁻²⁵ Yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yái yáalíerica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácaalí néená níái pucháiba asianáica píwàwèeri íbaidaca píri iyúwa apóstol Judas yáamiricubàami, yái Judas íbaidacalémica Judas yúuquèericaté

íichawa ibáyawaná ìwalísewa, yàacaténátéwa yùuwichàacatalépinácawa, yái infiernoca”, náimaca nasutáca Dios.

²⁶ Néese, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte púubanaméeyéi íba, náalíacaténátéwa càirínácaalí néená Dios yeedéericaté íbaidéeripináté Dios írí náapicha níái apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íbaidéeripiná Dios írí náapicha. Yácata doce apóstol yéenaca, yái Matíasca.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Néenialíté judiónái namànicaté nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capíi írìcu. ² Yátaté néemíaca manuírì sànasi chènuníséeri càide iyúwa wéemianá cachàinírì cáuli isàna. Macáita yáawinéeyéicawa capíi írìcu néemíaca yái sànasica. ³ Yá naicáca quichái nacáiri ipèrù manùba càide iyúwa waicáaná quichái. Yá quichái ipèrù iseríacawa náiwita ìwali náalimáwanama, macáita níái wenàiwicaca. ⁴ Yá Espíritu Santo ìwàlucawa nawàwaliculé canánama, icùacaténá náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuíse áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacáisica càmlíritécawa nadé náalíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵ Néenialíté áibanái judío ìyaca néeni Jerusalén ìyacàlená írìcu, yàanèyéicaté macái cáli néese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáalíacáiri iyú. ⁶ Judiónái yéemíacanacáita yái sànasi chènuníséerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capíi néré. Néemíaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemíaca itàacáiwaca. Náináidacawa manuísíwata néemíaca natàacáiwaca, níái manùbéeyéica judíoca yàanèyéicaté capíi néré. ⁷ Yá judiónái nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca wataàcái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaníta nía canánama, càicáaníta natàaníca wataàcái imanùbaca iyú. ⁸ ¿Càinásica yéewaná náalimá nacàlidacani wataàcái iyú? ⁹ Manùba cáli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰ Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, iyéeyéica mawiéníta Cirene yàasu cáli írì, Roma ìyacàlená mìnánái nacái ipáchíeyéica ìyaca cháí, ¹¹ áibanái nacái judíosiwanái, áibanái nacái càmlíyéica judío ìwènúadéeyéicaté íiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacái iyúwa judíosiwanái, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wía, quéwa macáita wáalimáwanama wéemíaca nacáaníca wataàcái iyú nacàlidaca ìwali yái Dios imàníníca cayábéeri íiwitáise cachàinírì iyúwa —náimaca nalíwáaca.

¹² Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, càmitaté náalíawa càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemíaca itàacáiwaca. Nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná càì natàaníca? —náimaca nalíwáaca. ¹³ Abénaméeyéi quéwa naicáanícáita apóstolnái íquíniná meedá. Iná náimaca:

—¡Càméeyéica nía meedá! —náimaca naicáaníca.

Discurso de Pedro

¹⁴ Néseté Pedronái, níái docéyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yèwíse, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesús itàcái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiníri tàacáisi iyú. Íimaca nalí: “Píacué, nuénánái judíoca, macáitacué pía nacái Jerusalén iyacàlená mìnánáica, péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéa píriwa. ¹⁵ Piyúnáidacuéa nacámaca níái wenàiwicaca. ¡Càmírira! Canácata icàméeri mapísái yáawanáitacáwa a las nueveta. ¹⁶ Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçué nacái. Dios íimacaté:

¹⁷ ‘Mawíénicaalí yái èeri imàalàacatáipínáwa, yá nubànùapíná Espíritu Santo wenàiwicanái irí canánama, yàacawéeridacaténá nía; iná yéewanápinácué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçué; nubànùapíná tàacáisi ùculliyéi irí yéenáwanási nacáiri iyú, béeyéi irí nacái náamacani iríçuéwa.

¹⁸ Néenialpíná nubànùaca Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái iwàwaliculéwa, yàacawéeridacaténá nía, asianái, inanái nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçué.

¹⁹ Capiraléeri cáli írìcuwa nùasáidapíná naicá wawási nacalùadéeripíná naicáca, ínata nacái cáliquí—irái, quichái, acalèe nacáiri íisaca nacái.

²⁰ Yái èeri icamaláná catéeripínáwa, quéeri nacáiwá naiquéechúapíná quíirawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máini cayábéeri yàanàaca, caiyéininéeri nacái.

²¹ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa nuícha nuicáanápíná napualé, nuwasàapíná níawa nùasu yùuwichàacáisi íichawa’,

íimacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçué.

²² “Iná péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéa píriwa, píacué israelitaca: Píaliacuécawa machacàníri iyú càinácaalíté iyáaná pèewibàa, yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséerica. Dios idéca yásáidacuéa píriini, píaliacaténáwa Jesús iwali, abéeri Dios néeséericani, yái Jesúsca. Dios imàacacaté Jesús imànica máiníri cayábanaméeri wawási, càmirica wenàiwica idé imànica, yásáidacaténácué píri Dios ibànùacani. ²³ Ewítacué píaliacáanítatéwa iwali Dios néeséericani, càicáanítacué píibàacaténí, pínúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios ínáidacatéwa imàacáanápíná áiba wenàiwica iyúudàacuéa píibàaca Jesús presoíri iyú, yéewanápinácué píimàacaca báawanaméeyéi aslanái itàtacani cruz iwali. ²⁴ Quéwa Dios iwásàacaté Jesús yéetácáisi íicha, yáté imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha càmicáiná yéetácáisi yáalimá imawèniadacani. ²⁵ Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús iwali Dios inùmaliçué. Jesús íimacaté Dios irí:

‘Nucuèriná Dios, núaliacawa píyáanápíná núapicha càiripínáta, placawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáaliméeri imàacaca nucaláacawa píicha, pía Nucuèriná Diosca.

²⁶ Iná yéewa casímáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casímáiri iyú. Yá máini manuíca nuínáidapínácawa nuwàwawa píwali,

²⁷ càmicáiná píimàacapíná núa càliculli írìcu. Càmita nacái píimàacapíná ibadácawa yái nuínáca, núa píasu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

²⁸ Píidéca píimàacaca cáuca núa, yái nuyanídapínácawa nùyacaalípináta píapicha’, íimacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàcái.

²⁹ “Píacué nuénánáica, macáitacué wáaliacawa wàawirimi rey David yéetacatéwa, yáté nabàliacani. Siúcade macáita wía judíoca wáaliacawa

alénácaalí David yàasu càlicullimi iyaca cháí wèewibàa. ³⁰ Profetacaté yái rey Davidmica, yá yáaliacatéwa nacái Dios imànicaté wawàsi David yáapicha cáimiétacanéri iyú imàcàanápínaté rey David itaquérinámi icùaca israelitanái David yáamirícubàami. ³¹ David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmallcuise, càide iyúwa David idéca nacáicaalí iicáca macáita yái ichàbàanápínacawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi ímíerica Mesías icáucàanápínatéwa, yái israelita icuèrinápínáca. David ímíacaté nacái Mesías càmlínápínaté iyamáawa càliculli írìcu, càmlínápínaté nacái iinámi ibadáwa. ³² Yái Jesúsca, Dios idéca icáucàidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. ³³ Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walní, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siùca èeri pidécueca péemiaca, piicáca nacái càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwicanái íiwitáise. ³⁴ Wáaliacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànùèripínacaté icùacaténá wía, yácáiná rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapichawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmallcuise. David ímíacaté: 'Wacuèriná Dios ímíacaté Nuíwacali irí: Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

³⁵ idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwidenáíwa, ímíaca yái Diosca', càité David ímíaca.

³⁶ "Píacué macái Israel itaquénáinámica, iwàwacutácué píaliacawa báisiricani: Yái Jesúsca, pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaqueerica Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuèrinápínáca, wía judíoca", ímíaca yái Pedroca.

³⁷ Néese níái wenáiwica iwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemiacáiná Pedro yáasu tàacáisi, íná máiní achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemlawa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéenanáica, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ³⁸ Néese Pedro ímíaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná. Pibautizácué nacáíwa Jesucristo íipidená ìwali píasáidacaténácué peebáidaca itaacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha. Ibànùapínácué pírí Espíritu Santo icùacaténácué píiwitáise. ³⁹ Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuécá yáaca pírí, péenibe irí nacái, nalí nacái macáita iyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànùapíná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yáasunáipínáwa —ímíaca yái Pedroca. ⁴⁰ Càita Pedro icàlidaca nalíni déecuírí iyú, yáaláa nacái níai. Ímíaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yùuwichàidacuécá pía náapicha níai cabáyawanéeyéi wenáiwicaca —ímíaca yái Pedroca.

⁴¹ Inaté níai yeebáidéeyéicaté Pedro yáasu tàacáisi, nabautizáca. Tres mil namanùbaca níai yeebáidéeyéicaté Jesús itaacái yaté èerica.

⁴² Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemiacaténá apóstolnái yéewáidáaná níai. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, náaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ícha, nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetacatéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Néeseté apóstolnái ichùnliaca yáacawa manùbéeyéi cáuláiquéeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàinírí iyú càmlíri

wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén iyacàlená mìnáná cáaluca nawàwa nàináidacáwacawa canánama. ⁴⁴ Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwàaca nàasuwa. ⁴⁵ Yá nawéndaca nàasuwa cànínacaalí nadènièrica nawacùacaténá iwènináami catúulécanéyeyéi irí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶ Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo iriculé nàacaténá Dios irí cayábèeri. Nàwacáidáyaca nacáíwa nacapèe iriculéwa nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetacátéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa nàapichawáaca casíimáiri iyú nawàwalicuísewa. ⁴⁷ Jerusalén iyacàlená mìnáná cáimiétaquèeri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi lícha néenánáicaténá níá, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3

Un cojo es sanado

¹ Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná nasutáca níawawa Dios lícha èeri imanùbaca. ² Macái èeri imanùbaca iyacaté néré abèeri asiali éeruúri yàabàli, quéwa yáta imusúanátawa. Eeri imanùbaca áibanái itécani templo inùma nérépiná, yái templo inùma lípidenácataíca Hermosa. Néré isutáca plata wenàiwicanái lícha, níái iwàluèyécawa templo iriculé. Isutáca náicha plata iwèniacaténá iyáapínáwa. ³ Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo iriculépiná, yái isutáca náicha plata. ⁴ Idècunitàacá isutáca náicha plata, yái naicáidaca irí. Pedro íimaca irí: —Piicáida walí —íimaca yái Pedroca. ⁵ Yái asiali éeruúri yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapínaca irí plata. ⁶ Quéwa Pedro íimaca irí: —Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piriwa yái núaliméerica numànica. Núumaca pirí Jesucristo Nazaret iyacàlená néesèeri inùmalicuíse, yái ichàiniadéerica núa, nuchùniacaténá pía, pimichàawa piipíná —íimaca yái Pedroca.

⁷ Yá Pedro íibàaca asiali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asialica. Idècunitàacá imichàacawa yái asialica, yáta cachànica yàabàli. ⁸ Yá ipisia ibàlùacawa. Yá idàbaca lípinaca. Iwàlùacawa Pedronái yáapicha templo iriculé, ipislianíca nacái yàacawa, yàaca Dios irí cayábèeri néeninamata. ⁹ Macáita wenàiwica iyéeyéica templo irícu naicáca lípináanica. Néemia nacái itàacái yàaca Dios irí cayábèeri. ¹⁰ Nàináidacawa manuúswata naicáidaca irí, cáalu nacái nàináidacawa nawàwawa íwali, yái asiali ichàbàanácawa, náalíacáináitéwa Dios íiwitáise iyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asialica, náalíacáiná nacáíwa íwali yáawinánáirimicawa isutáca náicha plata templo inùma néré lípidenácataíca Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹ Yái asiali éeruúricaté yàabàlimi, ichùnìericatéwa, càmita iwàwa nàacawa lícha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abèeri imàdàaná néeni templo irícuúri. Yái imàdàanáca lípidenácaté Pórtico de Salomón. Madécana wenàiwica nàináidacawa manuúswata néemiaca Pedronái iináwaná, iná napiacawa néré naicácaténá níá. ¹² Néese Pedro iicácaná nàwacáidáyacacawa, yái íimaca nalí: “¿Cánásicué máini píináidacawa manuúswata piicáidaca walí, píacué israelitaca? Píacué píináidawa wadéca wachùnìaca yái asialica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmírita! Càmita nacái wadé wamàacaca lípinaca íwalíse yái

wamànnínáca culto Dios irí. ¹³ Achúmatàacáwa nucàlidacué piríwani càinàcaalí yéewaná ìpìnaca. Péemiacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yáí Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacáí, Jacob nacáí nèericaté icàaluíná, yácata imàaquéerica Jesús ìyaca cáimiétacanéeri iyú náicha canánama, íbaidéerica Dios irípiná. Yáí Jesúsca presocatéucé pimànicani, pimàacacaténaté càmiíyèi judío ìnuacani, níai icuèyèica wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíté iwàsàaca Jesús, yá pitàanicatéucé báawéeri iyú Jesús ìwali, íná càmítatéucé pimàaca Pilato iwàsàacani. ¹⁴ Càmitacué pisutá Pilato iwàsàanàpinátèni, yáí Jesús mabáyawanéerica imànìirica càide iyúwa Dios ichùulianá. Néeseté pisutácuéca Pilato íicha iwàsàanàpinátéucé pirí abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵ Càita pinúacatéucé yáí yèerica wacáuca càmiiri imaalàawa. Quéwa Dios imichàidacatèni yéetácáisi íicha. Wía nacáí, wadéca waicáca cáucani, yáí Jesúsca. ¹⁶ Siúcade yáí aslali piiquéericuéca cháí, píaliéricué nacáí piicáca, idéca ichùnìacawa cachàinìcaténáni Jesús ìpidená ìwali, ìpìnacaténá, yeebáidacáiná Jesús itàacáí. Dios idéca imàacaca wachùnìacani cayába, càide iyúwa píicàanacué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacáí.

¹⁷ “Píacué nuénánáica, núaliacuécawa píwali, píiwacanánái nacáí pinúacaalítéucé Jesús, càmítacué báisìiri iyú píaliacawa cawinácaalí yáí pinuéricatéucéca. ¹⁸ Quéwa Dios imàacacatéucé pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuése ìwali yáí yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanàpináté Mesías yéetácawa, yáí wacuèrinápináca Dios ibànùerica walí, wía israelitaca. ¹⁹ Iná, píwènùacuéwa Dios irí àniwa, píwènùadacué nacáí píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténácué imàacaca iwàwawa píbáyawaná íicha. Píwènùadacaalícué píiwitáisewa píbáyawaná íichawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínácué píyaca matuìbanáiri iyú. ²⁰ Píwènùadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué Dios ibànùaca píatalé Jesús, yáí Mesíasca. Bàaluité Dios ìnàidacawa imàacáanàpinácué picuèrinàpinácani, píacué israelitaca. ²¹ Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùnìacataléta macáí wawàsi càide iyúwaté profetanái ìimáná Dios inùmalicuése, níai Dios yàasu profetaca íbaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. ²² Càité profeta Moisés ìimaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínácué pirí profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùulianá pimànica. ²³ Macáí cawinácaalí càmiíyèica yeebáida iyúwa yáí profetaca ichùulianápiná, Dios yùuwichàidapíná níawa càiripínáta’, ìimacaté yáí Moisésca.

²⁴ “Yá macáita profetanái, yáí Samuel, nía nacáí profetanái Samuel yáamísàna nacàlidacaté Mesías yéenáíwaná ìwalipínaté. ²⁵ Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicuése ìiméericaté Dios ibànùanàpinácué píatalé picuèrinàpiná. Siúca idéca ibànùacuéca píataléni càide iyúwaté ìimáná. Dios imànicaté wawàsi cáimiétacanéeri iyú wàawirináimi yáapicha imànìinàpinácué pirí cayábèeri, píacué nataquénáinámica. Siúcade idéca imànicuécá pirí cayábèeri càide iyúwaté ìimáná. Yácáiná Dios ìimacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pitaquénáinámi ìwalíse numànìpiná cayábèeriwa macáí èeri mìnánái irí’, càité ìimaca yáí Diosca. ²⁶ Idécanaámíté Dios imichàidaca ìiriwa yéetácáisi íicha, yá ibànùaca wía wacàlidacaténácué pirí ìináwaná ìwali quéechatécáwa, imànicaténácué pirí cayábèeri, píacué israelitaca, yéewanápiná macáitacué píwènùadaca píiwitáisewa píbáyawaná íichawa”, ìimaca yáí Pedroca.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

¹ Idécunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenàiwicanái irí, yá sacerdotenái nàanàaca néré, yá nacái úwi íiwacaliná, níái úwi icuèyéica templo, abénaméeyéi saduceo nàanàaca nàapicha nacái. ² Calúaca nía yácáiná Pedro, Juan nacái néewáidaca wenàiwicanái tàacáisi iyú ímérica Dios idéca yáasáidaca báisíiri iyú icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa, Dios icáucàidacáinaté Jesús. ³ Yá úwinái náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía presoiyéi ibànalicu, máinicáiná catáca yàacawa, íná namàacaca nía néré táiyápinama. ⁴ Quéwa manùbéeyéi néená yéemièyéicaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namanùbaca níawami asianáita. Càmita naputàa càisimalénàcaalí inanái, sùmanái nacái yeebáidéeyéica Jesús.

⁵ Néese mapisáinámi àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàwacáidáyacawa Jerusalén iyacàlená néré. ⁶ Iyacaté néré náiwacanánái yèewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca néré áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéénánáisiwa macáita. ⁷ Néese nachuullaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuèsemi. Yá nasutáca néemiawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué càì pimànica? ¿Cawinácué ichùulla pimànica càiri wawàsi? —náimaca. ⁸ Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái: ⁹ Pidécuéca pisutáca péemiawa wía ìwali yái wamànínáca cayábéeri cáuláiquéeri irí, píalíacaténácuéwa càinácaalí yéewaná asialí ichùnìacawa. ¹⁰ Uwé, wacàlidacué píriní yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náalíacawa. Yái asialica iyéerica cháí macáita wenàiwicanái yàacuèsemi, idéca ichùnìacawa Jesucristo Nazaret iyacàlená néeséeri ípidená ìwali, Jesús ichùullacáiná wachùnìacani, yái Mesíasca Dios ibànùerica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucàidacaténí. ¹¹ Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máini cacháiníri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàniyéica íba icapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yái íbaca máini iwàwacutácawa capíi irípiná áiba íba ícha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníri cáimiétacanáca náicha canánama yái Jesúsca, éwítacué piyúunáidacáanáca canáca iwèni. ¹² Canácata áiba Jesús ícha yáaliméeri iwásàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, canácáiná áiba Jesús ícha cháí èeri iricu Dios imàaquéeri iwásàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha —ímaca yái Pedroca.

¹³ Idécánámi náiwacanánái yéemiaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàaluínínátani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánái nánáidacawa manuísiwata néemiaca Pedronái itàanáca cáalíacáiri iyú, níacáiná náiwacanánái náalíacawa càmitaté Pedronái yéewáidawa judíonái yàasu escuela iricu, íbaidéeyéica medá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunícátéwa Jesús yáapicha. ¹⁴ Yái éeruícáté yàabàlimi nacái ichùnìericatéwa ibàlùacawa néré nàapicha, íná judío íiwacanánái càmitaté náalimá natàanáca báawéeri iyú

Pedronái iwali. ¹⁵ Néeseté níái ìwacáidáyaquéeyéicawa nachùuliaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàaníca náapichawáaca Pedronái iwali. ¹⁶ Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinápínásica wamàni nalí, níara asíanáica? Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánái náalíacawa nadéca namànica yái càmlíríca wenàiwíca idé imànica. Iná càmita yéewa wáimaca càmitasa namàni càiri wawàsi. ¹⁷ Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca siùcáise de Jesúsmi iináwaná iwali, ipíchaná macái wenàiwíca nacàlidaca nalíwáaca mamáalàacata asiali iináwaná iwali, yái éeruicáté yàabàlimi nachùnièrica —náimaca.

¹⁸ Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná iwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenàiwíca Jesús iwali. ¹⁹ Quéwa Pedro, Juan nacái náimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. Néese pialíacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái íicha. ²⁰ Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca iwali yái waiquérica, wéemièri nacái —náimaca níái Pedronáica.

²¹ Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàiníri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápíná Pedronái càmicaalí namàni càide iyúwa nachùulianá nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronái yácáiná macái wenàiwíca yàaca Dios iri cayábèeri iwali yái asiali ichùnlianácawa. ²² Yái asiali ichùnièricátéwa Dios íiwitáise iyú idèniacaté cuarenta camuí ichàbaníse.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Néeseté Pedro, Juan nacái idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronái icàlidaca nalí macáita yái sacerdote íiwacanánái íimàanacaté, nía nacái judío icuèrinánái béeyéica.

²⁴ Néemiàcanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios íicha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, píacata yái imànírícaté capíraléeri cáli, chá nacái èeriquéi, manuírí úni nacái, canánama wawàsi nacái íyèrica. ²⁵ Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca píasu wenàiwíca rey David íiwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténaté icàlidaca tàacáisi pinùmalicúise. David íimacaté:

‘Canápináta meedá càmfíyèi israelita namànica ùwicái Dios íipunita. Canápináta meedá israelitanái nàináidacawa wamànínápiná ùwicái, càmicáiná náalimá namawèniadaca náichawa Dios.

²⁶ Aibanái èeri mìnánái icuèrinánái, náiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicái Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacái yái Dios yáasu Mesíasca, Dios ibànùeripínaca icùacaténá israelitanái’,
càité íimaca yái Davidca.

²⁷ “Báisíta macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànaanaté tàacáisi Dios inùmalicúise: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacái nàwacáidáyacacawa cháí Jerusalén iyacàlená írícu náapícha níái càmfíyèica israelita, israelitanái nacái, nanúacaténá Píri Jesús, píasu wenàiwíca mabáyawanéerica, yái Mesíasca píbanùericaté icùacaténá israelitanái. ²⁸ Càité namànica macáita càide iyúwaté píináidáanáwa iwàwacutáanápínaté ichàbacawa. ²⁹ Siùcade pía Wacuèriná Diosca, péemíca natàacái yái nabáulianáca nàuwichàidáanápíná wía. Píchàiniada wía, wía píasu wenàiwíccaca wacàlidacaténá pitàacái mamáalàacata, macàaluínátani

nacái yái Jesús iináwanáca. ³⁰ Pimàaca wachùnìlaca cúláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yái càmirica wenàiwica idé imànica Jesús ípidená ìwali weebáidacáiná yái Piiri Jesús mabáyawanéerica, íbaidéerica nacái píripíná”, càì nasutáca níawawa Dios ícha.

³¹ Néeseté idécanáami nasutáca níawawa Dios ícha, yá icusúacawa yái caplica nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icúaca náiwitáise macáita. Yá cachànica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta.

Todas las cosas eran de todos

³² Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níái manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanieri yàasuwa áibanái ícha, áibanái imáapùacaalíté wawàsi. ³³ Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali icáucàcatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manúsíwata. ³⁴⁻³⁵ Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacáiná cawinácaalí idènièyéicaté bànacalé yàaluná, capii nacái, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacúaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénácaalí namápuèrica. ³⁶ Càité iyaca nèewi abéeri levita ípidenéerica José, íbaidéericaté Dios yàasu templo írìcu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái ípidená Bernabé. (Yái ípidená Bernabé ímáanáca: “Yái asiali ichàiniadéerica wawàwa” ímáanáca). ³⁷ Yái Bernabé idèniacaté bànacalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàcaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ Quéwa, iyacaté áiba asiali ípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái ípidenéechúa Safira. Náináidacawa nawéndáanápíná bànacalé yàaluná, yá nawéndacani. ² Yái asiali yeedáca írìwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacúacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idéscaca imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úalíacawa ìwali ùacawéeri yeedáanáca írìwa yéená. ³ Néese Pedro ímaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùllaca píiwitáise pimànicaténá pichíwawa Espíritu Santo írì? Pidéca picàlidaca walí piináwanáwa pitéscaca wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca píriwa iwènináami yéená yái piwéndéerica píasu cálimicawa. ⁴ Yáara bànacalé yàalunámica píasusíwataaté, càmitaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí càì piwàwá. Néese pidécanáamité piwéndacani, yáté píasusíwata yái iwèninámica. Càmitaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí càì piwàwata. ¿Cáná yéewa píináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmitaté pimàni pichíwawa abéta wenàiwicanái írìta, néese pidéca pimànica pichíwawa Dios írì nacái —ímaca yái Pedroca.

⁵ Yéemíacanaacáitani, yáta Ananías yéetácaawa ibàlùacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manúsíwata. ⁶ Néese abenámeyéi ùuculliyéi yàanáca, yá néepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàllawani.

⁷ Másiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanáca uwàlùacawa néré nàwacáidacàalu írìculé. Càmiíchúaca yáalíawa yái ichàbáanáca. ⁸ Néese Pedro isutáca yéemíawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacaalítécué yáara bànacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —Ímaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica —úumaca. ⁹Néese Pedro ímaca ulí:

—¿Cánacué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalimáidáanápinacué piicáwa Espiritu Santo, yái Wáiwacali ibànùerica walí? Aca néese níara siùquéyéica tàacáwa yàaca ibàllaca píacawéerimi. Siùca nacáide natépiná nabàllawa pía —ímaca yái Pedroca.

¹⁰Yáta uétácawa ubàllucawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàllucawa néré níai ùculiyéica, yá nàanàca uchéecami. Yá natéca nabàllawa úa ùcawéerimi idaníbàawa. ¹¹Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nacái áibanái yéemièyéica yái ichàbanácawa, yá cáaluca nía manúsiwata.

Muchos milagros y señales

¹²Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanái irí, Dios íiwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdàaná iriculé templo iricúirica. Yái imàdàanáca ípidenácate Pórtico de Salomón. ¹³Abénaméeyéi cáaluca nèepunícawa apóstolnái yáapicha. Aibanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú. ¹⁴Manùbéeyéi wenàiwica neebáidacaté Wáiwacali itàacái, asianái, inanái nacái manùbéeyéi. ¹⁵Iná nèepunída nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa. Néese nàawináidaca cáuláiquéeyéi yàalubáisi íinata, nalladaca nacái nía cusíduma nacáiri íinata. Nacúca Pedro ichàbacawa néenibàa, imàacacatená icáapiwa nàwali, càmicaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa nàwalíse, yéewacatenáté uláicái ichàbacawa náicha. ¹⁶Manùbéeyéi wenàiwica nàanàca iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, natéca nacái néenánáwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yúuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷Néeseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéenàca iyéeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayábacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá nácaca nía presoíyéi ibànaliculé. ¹⁹Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàca yàacúaca presoíyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía néese. Yá ángel ímaca nalí: ²⁰“Píacuéwa templo iriculé. Picàlidacué wenàiwicanái írini yái tàacáisca íiméerica Wáiwacali iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha”, ímaca nalí yái ángelca. ²¹Idécanáami néemlacani, yá nawàllucawa templo iriculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàca templo néré, áiba imàdàaná iriculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níai israelita íiwacanánáica macáita. Yá nachùuliaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoíyéi ibàna iricuise, natécatená nía sacerdotenái yàatalépiná. ²²Uwináita quéwa nàanàca presoíyéi ibàna néré, yá canáca néeni níai apóstolca. Yá úwinái yèepùa icàlidaca náiwacanánái írìwani. ²³Uwinái ímaca nalí:

—Wàanàca presoíyéi ibàna ibàliericawa cayába yái inùmaca. Níai úwi nacúca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacúaca waicáaca presoíyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri iricu —námaca níai úwica.

²⁴Idécanáami néemlacani, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níai úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íiwacanánáica, càmita

náalimá náalíacawa ìwali càinácaalí ìimáaná, yá nasutáca néemíawá níawáaca càinácaalísica apóstolnái ìyáaná. ²⁵ Néese áiba asiali yàanáaca. Yá ìimaca nalí:

—Níara asianáica pibàlièyecatécué presoíyí ibànalícu, nabàlùacawa áiba imàdáaná ìricu, cháí templo ìricuírica. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo ìricu —ìimaca.

²⁶ Néese úwi ìiwacaliná yàacawa úwinái yáapícha. Yá yeedáca níái apóstolca. Càmita quéwa ìnúadáida nía, cáalucáiná úwinái iicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú. ²⁷ Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote ìiwacaliná ìimaca apóstolnái írí:

²⁸ —Wadéca wachùullacuéca pía machacànita cachàiníri iyú càminápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yáara asialimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén ìyacàlená mìnánái canánama. Piwàwacué nacái picháawàca waináwaná ìwali cabáyawanácasa wía ìwalíse yái yéetáanácawa, yáara asialimica —ìimaca nalí. ²⁹ Quéwa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenái írí:

—Ìwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùullacáaníta càminápiná càì wamàni. ³⁰ Wàawirináimi yàacaté Dios icáaluíná, yái Dios imichàidéericaté Jesús yéetácáisi íicha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹ Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuérinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénánámica. Dios nacái imàacaca Jesús ìwasàca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íichawa, Dios imàacacatená ìwàwawa wabáyawaná íicha. ³² Wáalíacawa báisírìcani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái írini, waicácáináni watúí iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Wacàlida ìwali yái waiqueríca. Espíritu Santo nacái iicácaté macáita yái ichàbáanácatéwa, ìná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo ìnùmalicúise, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ìimaca nalí yái Pedroca.

³³ Néese, idécánámi judío ìiwacanánái néemíacani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. ³⁴ Iyacaté quéwa judío ìiwacanánái yèwì áiba asiali fariseonái yéená, ìpidenéricaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Càimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùullaca úwinái namusúadaca náichawa níái apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. ³⁵ Néese, Gamaliel ìimaca judío ìiwacanánái írí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénánámica. Péemíacué cayába. Cayábacué, pínáidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái pínáidéericuécá pimàníinápiná nalí, níara asianáica. ³⁶ Piwàwalícué yáara asialimica Teudas. Yàacatéwa icàlidaca ìwaliwa máinírìsa cachàinìcani, ìná áibanái asianái cuatrocientos namànùbaca nèepunícawa yáapícha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yáté imáalàacawéi wawàsica. ³⁷ Néese àniwa, néenialíté watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno írí, naputáacatená wía, iyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapícha. Néese áibanái ìnúacani. Yá macáita naseríacawa níái yáapichéeyéimica. ³⁸ Ìná nùalàacuéca pía, pimàacacué matuìbanáica níara asianáica apóstolca. Picácué pisàiwica nalí wawàsi. Wenàiwica ìiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwicanái, yásínica imáalàacawa. ³⁹ Quéwa Dios ìiwitáisecaalíni, yá càmitacué píalimá pimáalàidacani. Ìná cayábacué nuénánái,

ipíchanácué pimànica ùwicái Dios ípunita —ímaca nalí yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánái neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná nía.

⁴⁰ Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawíría nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùullíaca apóstolnái càminápiná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná iwali. Néese namàacaca namusúacawa. ⁴¹ Níái apóstolca nèepùacawa judío íiwacanánái íicha. Casímáica nawáwa, nàaca nacái Dios írí cayábéeri, Dios iicácáinaté nía cáimiétaquéri iyú, imàacáanápinaté nàuwichàacawa Jesús írípiná, neebáidacáiná itàacái. ⁴² Apóstolnái càmitaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná iwali, yái Mesíasca Dios íbànuèricaté icùacaténá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo írìcu, wenàiwicanái icapèe írìcu nacái.

6

Se nombra a siete diáconos

¹ Néenialité manùbawanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judíonái itàaníyéica griego itàacái iyú nàanàcaté áiba cáli néese naicácaténaté judíonái yàasu culto Jerusalén iyacàlená néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús iwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha, íná canáca nalí nayáapíná. Apóstolnái iwacùacaté nayáapíná èeri imanùbaca níái imáapuèyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quiríta yàacàsi níái itàaníyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàaníyéica griego itàacái iyú natàaníca áibanái judíonái iwali báawéeri iyú, itàaníyéica hebreo itàacái iyú. ² Néese níái doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái íimaca nalí:

—Càmíta cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái írì wawacùacaténá yàacàsi catùulécanéeyéi írì. ³ Iná píacué wéenanáica, picutácué siete namanùbaca aslanái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwitáise, càmiyíei áibanái ícháawàa íbáyawaná iwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icùaca náiwitáise. Yásí wachùulia nawacùanápiná yàacàsi catùulécanéeyéi írì. ⁴ Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios íicha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná iwali —námica níái apóstolca.

⁵ Yá abédanamata náiwitáise canánama iwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí iwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuísíwata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban íiwitáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía iyacàlená mìnalica, abéeri càmiri israelita quéwa iwènúadéericaté íiwitáisewa Dios írípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judíonái yeebáidáaná. ⁶ Néese natéca níái siete namanùbaca aslanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacáapiwa sietéeyéi iwali náasáidacaténá macái wenàiwica írì náibaidáanápinaté Dios írì, níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

⁷ Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná iwali manùbéeyéi wenàiwica írì cachàniwanái mamáalàacata. Yá máini manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbéeyéi nacái sacerdotenái judíonái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸ Abéeri diácono, ípidenéericaté Esteban, itàanlíri cayába Dios íiwitáise iyú, ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmlírìca wenàiwica idé imànica, Dios íiwitáise iyú. ⁹ Nàyacaté Jerusalén iyacàlená írìcu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría iyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàanica Esteban yáapìcha, chàinisíri iyú wenàiwicanái yàacuésemi. Nasutáca néemiawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáinaté nàasáidaca càmitasa báisíritáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰ Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanicáiná cáaliacáiri iyú, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹¹ Néeseté nàaca áibanái írì plata nacàlidáanápíná nachìwawa néemiacasa Esteban itàanica báawéeri iyú profeta Moisés iwali, Dios iwali nacái. ¹² Càité báawaca namànica Jerusalén iyacàlená mìnánái íiwitáise, nía nacái Jerusalén íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napìcatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natécani nacháawàacaténá iináwaná iwali, Junta Suprema yàacuésemi, níái judío íiwacanánái béeyéica. ¹³ Needáca áibanái àniwa natàanicaténá nachìwawa Esteban iwali. Yá náimaca Esteban iwali:

—Yái asialica itàanica mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo iwali, yái wàasu templo maháyawanéerica. Itàanica báawéeri iyú Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèericaté. ¹⁴ Wadéca wéemiaca icàlidáaná Jesús Nazaret iyacàlená néeséerimi imáaláidapínása wàasu templo, iwènúadapínása nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái íicha —náimaca namànica nachìwawa.

¹⁵ Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban írì. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa ángel inàni icànáná.

7

Defensa de Esteban

¹ Néeseté, sacerdote íiwacaliná isutáca yéemiawa Esteban asáisi báisícaalíni, yái náimáanaca nacháawàanaca Esteban iináwaná iwali. ² Néese Esteban íimaca nalí: “Píacué nuenánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemiacué nulí: Wacuèriná Dios icànèeri máini mèlumèluíri iyú, yácata imàaqueericaté yáawawa wàawirimi Abraham íicàcani Abraham iyacaalíte Mesopotamia yàasu cáli íinata, ipíchawáiseté yàacawa iyacaténá Harán iyacàlená írìcu. ³ Dios íimacaté Abraham írì: ‘Pimàaca piasu cáliwa, péenánái nacáíwa. Píawa áiba cálire nùasáidéeripíná píri’, íimacaté yái Diosca. ⁴ Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli íicha, yàacawa iyacaténá Harán iyacàlená írìcu. Néese Abraham yáaniri yéetacadenáamiwa, yá Dios itéca Abraham íinatalépiná yái cáliquéi càicuéca piyacuéca siùcade. ⁵ Quéwa Dios càmitaté imàaca Abraham idèniaca yái cálica, íbatàa íbàlucacatáipínáwa yàabàli iyúwa, càmitaté Dios yàaca cáli Abraham írì. Dios íimacáita Abraham írì yàanápínaté írìni, yéewanápiná Abraham itaquénáinámi idèniaca yái cálica, Abraham yéetacadenáamitéwa, éwitaté méenibecánitacáwa yái Abrahamca yáté èrìmicaté. ⁶ Dios icàlidacaté Abraham írìni nacái itaquénáinámi nàyanápínaté iyúwa canéeyéi yàasu cáli áiba cáli íinata. Dios íimacaté nàyanápínaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapínaté nía, yá nacái yàara cáli néeséeyéica nàuwicháidáanápínaté Abraham itaquénáinámi cuatrocientos camuúpinaté. ⁷ Quéwa Dios íimacaté Abraham írì: ‘Nùuwicháidapíná níara ìyéeyéica áiba cáli íinata imànìyèipínáca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinámi. Yá pitaquénáinámi namusúapínáwa íicha

yáara cálica, yási nàapíná nùcàaluíná cháí Canaán yàasu cáli', càité ímaca yái Diosca. ⁸ Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùullaca Abraham imàninápiná circuncisió yéenibe aslanái iriwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yèyèica icàaluíná. Iná idécanámité Abraham ìri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisió Isaac ìri Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisió ìri iriwa ìpidenèericaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisió yéenibe aslanái iriwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docèeyéica imanùbaca, níacata wàawirináimica, wía doce wamanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiriaca.

⁹ “Wàawirináimica níái Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméeréeriwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái ìri natécaténámi Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéericaté José Egipto yàasu cáli néeni. ¹⁰ Yáté Dios iwásàaca José yùuwichàacáisi ícha. Dios imàacaca cáalíacáicani, yái Joséca, iná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté iicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèe manuiri.

¹¹ “Néeseté máapicái iyacaté Egipto yàasu cáli imanuíca, cháí wàasu cáli íinata nacái, ìpidenàacatalécaté Canaán. Yá macái wenàiwicánái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacái càmíitaté nàanàa nayáapínáwa cháí nàasu cáli íinatawa. ¹² Quéwa Jacob yéemíicaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànucaté néré yéenibewa, níái wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idàbáanáté nàacawa. ¹³ Néeseté nàacawa néré pucháibáanáté yàawiriapíná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéenánái iriwa néenásàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáalíacawa nacái José iwali, càníacaalí íiwitáanà wenàiwicani. ¹⁴ Néeseté José ibànucaté tàacáisi yáaniri Jacob iriwa itéenápináté yáapichawa yéenánáiwa macáita Egipto yàasu cáli nérépináté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca aslanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. ¹⁵ Càité Jacob yàacawa iyacaté Egipto yàasu cáli íinata. Jacob yéetácawa néré máinícaalíté béericani. Wàawirináimi nacái béeyéicaalíté nía, yá néetáté nacáiwa Egipto yàasu cáli íinata. ¹⁶ Néeseté Jacob yáapimi natéacawa Siquem néréni nabàlìacatanámi càliculli írìcu, yái càliculli Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe ícha níái Siquem mìnanaíca.

¹⁷ “Mawíenicaalíté néenáiwaná Dios imànicatáipínáté càide iyúwaté ímáaná Abraham ìri, yáté madécanáca nía, níái Israel itaquénáinámica Egipto yàasu cáli néré. ¹⁸ Néeseté madécaná camuí idécanámité José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idàbaca icùaca Egipto yàasu cáli càmíiricaté yáalíawa José iináwanámi iwali. ¹⁹ Néese nacuèriná ichiwaídacaté wàawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùullaca náuca néenibewa quírasinái néetácaténátéwa. ²⁰ Yáté èerica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quíraslíca. Moisés isèenái icùacani máisiba quéri nacapèe írìcuwa. ²¹ Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón íidu yàanàaca yái sùmàica, yá uedácani uripináwa, yá udàwinàacani càide iyúwa urisíwa. ²² Càité Moisés yéewáidacawa macái wawàsi iwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíanácawa. Yá Moisés itàanica cáalíacáiri iyú, cachàiníri nacái íiwitáise.

²³ “Néese idécanámité idèniaca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipáchíaca yéenánái yàataléwa, níái israelítaca. ²⁴ Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèedáidéeri israelítasàiri. Yá Moisés yàacawa iyúudàacaténá catúlécaneeri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica. ²⁵ Moisés

iyúunáidacáiná yéénánái yáaliacawa Dios imàacáanápínaté Moisés iwasàaca nía nàuwidenái íchawa, níái Egipto yàasu cáli néeseéyéica. Càmitaté quéwa càí nàináidacawa, níái israelitaca. ²⁶ Néese mapisáinámi àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanái ipéliayaquéeyéiwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná ímaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánacué pimàni báawéeri piriwáaca?’ ímaca yái Moisésca. ²⁷ Néese yái asiali imàniricaté báawéeri yéénásàiri íríwa iwesíaca íchawa Moisés. Yá ímaca Moisés írí: ‘¡Píá càmirita icùa wía! ¿Cáná yéewaná pialàa wáichawáaca wía?’ ²⁸ ¡Càmita píalimá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto minali táquicha!’ ímaca. ²⁹ Néese Moisés yéemlacaalíni, yá iplacawa Egipto yàasu cáli ícha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés iyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawéetúapínáwa. Yá idèniaca yéénibewa pucháiba asianái.

³⁰ “Néese áiba cuarenta camuí idénámi, yáté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuiri dúli írí ípidenéeri Sinaí. Yá Moisés iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani quichái yéewíse, maléenéeri àicu yéewíse, yeeméeriwa quichái iyú. ³¹ Yá Moisés icalúadacawa iicáca yái yéénaiwanási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicácaténá cayábani, yá yéemlaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios ímacaté Moisés írí: ³² ‘Núacata yái Dios plawirinái yèerica icàaluíná. Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, ímacaté yái Diosca. Yá Moisés itatácawa icalúniwa. Yá cáaluca iicáidaca néré. ³³ Néese Wacuèriná Dios ímaca írí: ‘Píwatàa píchawa pizapatoníwa píacaténá nucàaluíná, píbalúacáináwa nuipunita, núa mabáyawanéerica. ³⁴ Báisita nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níái wenàiwica cáininéeyéica nuicáca iyéeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémíaca nasàna náicháanica manuísíwata. Iná nudéca nulicúacawa nuwasàcaténá nía nàuwidenái íchawa. Iná aquialé, nubànùapíná píá Egipto yàasu cáli néré’, ímaca yái Diosca.

³⁵ “Ewitaté canácaníta iwèni naicáca Moisés náimacalíté írí: ‘¡Píá càmirita icùa wía, canáca yéewaná pialàa wáichawáaca wía!’ càí náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápínaca iwasèeripínacaté nía nàuwidenái íchawa. Yái Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani maléenéeri àicu yéewíse yeeméericawa quichái iyú, yácata yái Diosca yàacawéeridéericaté Moisés iwasàcaténaté, icùaca nacái níái israelitaca. ³⁶ Yáté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasàacaté wàawirinámi Egipto yàasu cáli ícha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú càmiri idé áiba wenàiwica imànica, iwasàcaténaté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuiri úni néré nacái, manacúali yùucubàa càinàwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuiri cáli ínatàbàa cuarenta camuí. ³⁷ Yácata Moisés icàlidéericaté wàawirinámi írí nacái: ‘Aibaalípíná Wacuèriná Dios ibànùapínacué piriwa profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica’, ímacaté yái Moisésca. ³⁸ Yácata Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénánámi yáapicha iwacáidáyaquéeyéicawa chuiri cáli néré néemlacaaténá Dios itàanica nalí. Moisés itàanicaté Dios yáapicha càiri iicácanáwade iyúwa ángel Sinaí yàasu manuiri dúli ipùataliculé, yá Moisés icàlidaca tàacási Dios inùmalicúise wàawirinámi írí. Yácata Moisés nacái yéemièricaté Dios itàacái icàlidéerica càinácaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacáuca càmiri imáalàawa, yéewacaténá Moisés icàlidaca walíni yái tàacásica.

³⁹ “Wàawirinámi quéwa càmitaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawàwaté nacái nèepuacawa Egipto

yàasu cáli néré. ⁴⁰ Inaté idècunitàacá Moisés ìyaca Dios yáapicha Sinai yàasu manuírì dúlì ipùataliculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: ‘Pimàni walí wàasu cuwáináipíná icuèyèipíná wía, càmicáiná wáalíawa càinácaalí ìyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli íicha’, náimaca. ⁴¹ Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáiwana, nàasu cuwáisiripínáwa. Yá nanúaca napirawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacaténá cuwáisàiri icàaluíná. Yá casímáiri iyú namànicaté manuírì fiesta ídolo irípiná, nàacaténá cayábèeri nàasu cuwáisàiri iríwa, yái ídolo namànicatè nacáapi iyúwa. ⁴² Inaté Dios iwènúadaca íiwitáisewa náicha, yá imàacaca nàaca dùlupùta icàaluíná yéewacaténá nàuwichàacawa nabáyawaná íwalisewa. Càitè Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicúise. Dios íimacaté:

‘Píacué israelitaca, bàaluitè càmitacué pía cayába nucàaluíná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunícawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa càináwàiri:

⁴³ ¡Cámírita! Núalíacatèwa píacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáiná yéenáiwana pimàniyéicacé picáapi iyúwa, pimànicaténácué nuícha culto nalípiná. Iná núucapínácué píawa píasu cáli íichawa, máini déeculé Babilonia iyacàlená íicha’,

íimacaté yái Diosca.

⁴⁴ “Manacúali yùucubàa càináwàiri, wàawirináimi nadènicatè Dios yàasu manuírì capíima mabáyawanéeri íimamisíri, yái nasutácatáipínáca Dios íicha. Nacúacaté pucháiba íba sàabadéeyéi capíima írìcu, níái íbaca Dios itànèyèicaté ìwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuírì capíima íimamisíri càide iyúwa Dios ichùullánaté Moisés. Yátè Moisés ichùullaca namànicani càide iyúwa íicáanaté yéenáiwanási nacáiri írìcuíse Dios imàaquéericaté Moisés íicáca Sinai yàasu manuírì dúlì ipùataliculé. ⁴⁵ Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu capíima nasèenáimi íichawa. Néese wàawirináimi yàanèyèicaté Josué yáapicha, natéca Dios yàasu capíima aléi wàasu cáli íinatalé idècanáamité namawèniadaca áibanái wenáiwica wàasu cáli íicha. Níara áibanái wenáiwicanái íiwitáanáca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli íicha yàacaténaté nàasu cáli wàawirináimi irí. Wàawirináimi nadènicatè yái manuírì capíima íimamisíri àta rey David yàasu èeripínaté. ⁴⁶ Néeseté Dios imànica cayábèeri rey David irí, cayábacáiná íicáca David íiwitáise, iná David iwàwacaté imànica wálisàì capíisíwa Dios íyacatáipíná, yái Dios Jacob itaquèináimi nèericaté icàaluíná, níái wàawirináimica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté rey David líri Salomón imànica Dios yàasu templo. ⁴⁸ Quéwa Dios chènuníseeri càmita ìya templo írìcu wenáiwicanái imànírìca icáapi iyúwa. Càitè Dios yàasu profeta Isaías íimacaté Dios inùmallicúise. Dios íimacaté:

⁴⁹ ‘Núacata yái Dios íyéerica chènuniré, máini nacái achúmèeri nuícha èeriquéi. Canácata wenáiwica yáaliméeri imànica nucapèe, nuyamáacatáipínáwa,

⁵⁰ núacáiná máini manuírì náicha macáita yái wawàsi nudabéericaté’, íimacaté yái Diosca”, íimaca nalí yái Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa neebáidaca Dios itàacái. Càmitacué píwàwa, mamáalàacacaté càmita píwàwa peebáidaca Dios itàacái. Càmitacué píwàwa péemàca Dios itàacái. Píináidacuécawa píwàwallicúisewa càide iyúwa wenáiwica càimíyèi yáalíawa Dios ìwali. Píùwidecuéca pimànica Espírìtu Santo càiripínáta. Píináidacuécawa càide iyúwa píawirináimi nánáidánáwa

bàaluité. ⁵² Pìawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái irí, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Pìawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéeyéicaté tàacáisi íméricaté Jesús yàanàanápínaté yái mabáyawanéerica. Néese siúcade idéca yàanàaca yái mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa picháawàacatécué Jesucristo, yáté pinúacuécani. ⁵³ Péemiacatécué Dios itàacái àngelnái icàlidéerica wàawirináimi irí, quéwa càmítacué peebáida yái tàacáisica”, ímaca yái Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Néeseté idécanaami judío íiwacanánái yéemìaca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máini calúaca nía. Yá naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa. ⁵⁵ Quéwa Espíritu Santo icùaca Esteban íiwitáise, yá Esteban iicáidaca chènuniré, yá iicáca Dios iyacàle iriculé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban iicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶ Yá Esteban ímaca:

—Piicácué nacái núapichani. Nuicá capiraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asiali Dios néeséerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —ímaca yái Estebanca.

⁵⁷ Quéwa judío íiwacanánái nabàliacáita meedá nàuwíwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái íicha. Néemianícawa quéwanáta cachàiniiri iyú. Yá napiaca náibàaca Esteban. ⁵⁸ Yá namusúadacani yàcalé íicha. Néese níái icháawèyéica Esteban iináwaná ìwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asiali íipidenéeri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹ Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús íicha mamáalàacata, ímaca Jesús irí: “Nuíwacali Jesús, peedcàatéta nucáuca”, ímaca yái Estebanca. ⁶⁰ Néese Esteban yúuwàa ibàluacawa yùulu ipùata iyúwa, yá ímaca cachàiniiri iyú: “¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái nanúanáca núal!” ímaca yái Estebanca. Idécanaamité còi ímaca, yá yéetácawa Estebanca.

8

Saulo persigue a la iglesia

¹ Yái Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níái inuéyéicaté Esteban. Yáté èerica manùbéeyéi nàuwídeca namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená irícu. Nadàbaca namànica úwicá cachàiniiri iyú yeebáidéeyéi íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nëepùacawa Jerusalén iyacàlená íicha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèepùawa Jerusalén íicha. ² Abénaméeyéi asianái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáaliacáiri iyú natéca nabàllawa Estebanmi. Yá náicháanica íiwitáise cachàiniiri iyú. ³ Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàluacawa nacapèe iriculé macáita íibàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwataidaca nía nacapèe iricuísewa, yá Saulo ibànúaca nía prosoiyéi ibànaliculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Quéwa áibanái iwàwacatéeyéicaté ipiacawa Jerusalén iyacàlená íicha, nàacátéwa nacàlálacawa madécana yàcalé néré, yá àta alénácalité nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi ímérica Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁵ Aiba Felipe, abéeri néená níái imusuéyecatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, yàacawa manuiri Samaria iyacàlená néré. Yá idàbaca

icàlidaca nali Cristo iináwaná ìwali. ⁶ Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacawa néré, yá néemlaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicáciná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái càmirica wenàiwica idé imànica. ⁷ Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica ícha. Yá demonionái yáacawa yéemianiyéiwa wenàiwicanái ícha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná màapinéeyéi iiná, áibanái nacái éeruýyéi yàabáli. ⁸ Iná yéewa casímáica nawàwa manuúiwata níai Samaria iyacàlená mìnanaíca.

⁹ Quéwa iyacaté néeni abéeri asiali ípidenéerica Simón. Quéchatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé írìcu, yácáiná camàliquéericani, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria iyacàlená mìnanaí, ímacáinaté ìwaliwa màinírìsa cachàinica íiwitáise. ¹⁰ Quéchatécáwa macáita Samaria iyacàlená mìnanaí, sùmanái, béeyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca: “Yácata náiméerica ìwali idèniéerica Dios íiwitáise manuúri”, náimacaté Simón ìwali.

¹¹ Quéchatécáwa néemlaca írì cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacáinaté wenàiwica imàlica iyúwa madécaná camuí. ¹² Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nali, ímérica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, inaté nabautizácawa, níai aslanáica, inanáí nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. ¹³ Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácawa. Néese Simón yáacawa Felipe yáapicha, Simón íináidacáináwa manuúiwata iicáidaca Felipe írì Felipe imànicáiná manuúiwata madécaná wawàsi càmiri wenàiwica idé imànica.

¹⁴ Néeseté apóstolnái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, néemlaca naináwaná Samaria iyacàlená mìnanaíca neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, iná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria iyacàlená néré. ¹⁵ Idécanáami nàanàaca Samaria iyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nali Dios ibànùnápíná Espíritu Santo nawàwaliculé. ¹⁶ Càité apóstolnái isutáca Dios ícha càmicáinácáwa Espíritu Santo yàanàa Samaria iyacàlená mìnanaí ìwali, ibatàa abéeri ìwalipíná, càmitàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, náasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷ Néese Pedro, Juan nacái namàcaca nacáapiwa nàwali níai Samaria iyacàlená mìnanaíca. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

¹⁸ Simón iicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàcacaalíte nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái írì nawéndacaténá írì yái Espíritu Santo ichàinica. ¹⁹ Simón íimaca nali:

—Placué nacái nulí yái pichàinacawa yéewanápiná nacái numàcacaalí nucáapiwa cawínàcaalí ìwali, yási yàanàaca nàwali yái Espíritu Santoca —íimaca yái Simónca. ²⁰ Yá Pedro íimaca írì:

—¡Pía imàalèeripínacawa yàasu plata yáapichawa, càmicaalí piwènúada piwítáisewa báawéeri ícha, piyúunáidacáiná píalimápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini plasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yéerica wenàiwicanái írì mawèníri iyú. ²¹ Canáca yéewaná peedápiná piríwani, càmicáiná cayába piwítáise Dios iicápiná. ²² Piúca píchawa yái piwítáisecawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios ícha manuúiwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa píbáyawaná ícha, yái píináidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali. ²³ Núalíacáináwa ipísírìca piwàwa lúasi iyú càide iyúwa ipísírì culáli, yá nacái piwítáise báawéeri idacùaca pía —íimaca yái Pedroca. ²⁴ Yá Simón íimaca nali:

—Pisutácué Dios ícha nulípiná ipíchaná imàcaca yàanàaca nùwali yái píimérica nulí ìwali —íimaca.

²⁵ Néese níái apóstolca, nadécanáamité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús ìwali áiba yàcalé irìcubàa Samaria yàasu cáli ínatéyéica ìyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶ Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel ímaca Felipe irí: “Piawa sur iwéré àyapu irìcubàa yèericawa Jerusalén ìyacàlená ícha Gaza ìyacàlenámi nérépiná”, ímaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùuculé caináwàiri, canácatalé wenàiwica. ²⁷ Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asiali àyapulcubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàiníri, gobiernosàiri, íbaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa irí, icùaca ùasu cawèníri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré yàacaténá Dios icàaluíniná. ²⁸ Néeseté yái asiali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro irìcuwa, caballonái iwatàidéerica yèepunicawa yáamiwáisewa. Yáawinéerica yàca yàasu carro irìcuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu.

²⁹ Yá Espíritu Santo ímaca Felipe irí àniwa: “Piawa yàatalé yái carroca”, ímaca yái Espíritu Santoca. ³⁰ Iná Felipe ipiacawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemiaca etiopesàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu. Yá Felipe isutáca yémàwani:

—¿Péemiasica cainácaalí ímáaná yái piléerica? —ímaca yái Felipeca. ³¹ Yá etiopesàiri ímaca irí:

—Càmita yéwa nuémiaca cainácaalí ímáaná canácáiná yéewáidéri núa — ímaca. Yá isutáca Felipe ícha wawàsi iwàlùanápíná yáawinacawa yáapicha carro irìculé Felipe yéewáidacaténáni. ³² Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté ímaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napirawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuésemi níái idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nali báawéeri iyú, níái imàníyéica irí báawéeri, càmita nacái icuísá íchawa nía.

³³ Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáaníca iquíniná. Ewita càmícáanítaté imàni ibáyawanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénáinápiná nanúacáináni”,

càité itànàaca yái profeta Isaíasca. ³⁴ Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri ímaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica ìwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Càlidasica ìwaliwata, áiba ìwalitasica nacái? —ímaca.

³⁵ Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús ìwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca iríni cainácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise íméerica Jesús yàanàanápínaté yùuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté. ³⁶ Néese nachàbaca nàacawa ùni néenibàa, yá gobierno icuèriná ímaca Felipe irí:

—Piicá ùni; ¿cayábasica pibautizáca núa? —ímaca. ³⁷ Néese Felipe ímaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalicúisewa —ímaca yái Felipeca. Néese asiali ímaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —ímaca.

³⁸ Néese etiopesàiri ichùulíaca nayamáidaca carro, yá nalicùacawa ùni yáaculé, yá Felipe ibautizácani. ³⁹ Namichàacatéwa ùni yáacuise, yáta Espíritu

Santo Wáiwacali ibànùèrica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirínama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèepùa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casímáica iwàwa manuísiwata. ⁴⁰ Yáta Felipe yàanàaca Azoto iyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yá tãacáisi cayábéerica Jesús iináwaná iwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunícawa macái yàcalé iricubàa iyéeyéica àyapu iwaliibàa, yá icàlidaca macái yàcalé iricuni àta yàanàacatalétatè Cesarea iyacàlená néré.

9

Conversión de Saulo

¹ Quéwa Saulo icutácaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote íiwacaliná yàatalé. ² Saulo isutáca íicha ibànùanápiná tãacáisi Damasco iyacàlená néré, judiónái yéewáidacàalu imanùbaca íiwacanánái irí, namàacacatená Saulo íibàca yeebáidéeyéi, asianái, inanáí nacái, iyéeyéica Damasco iricu, itécatená nía presoíri iyú Jerusalén iyacàlená néré. ³ Idécanáamité Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco iyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulicubàa, yáta camalási chènunfíséeri icànacaté Saulo itéese máini mèlumèluíri iyú. ⁴ Yá Saulo yúuwàa iriacawa cáli íinatalé, yéemiaca tãacáisi. Yá tãacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yá tãacáisica.

⁵ Saulo isutáca yéemiawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yá Sauloca. Yá tãacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yáí Jesús. Núacata yáí piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipéliacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipuatalicu”, íimaca yáí Wáiwacalica. ⁶ Yá Saulo itatáca yá icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinásica piwàwa numànica?” íimaca yáí Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa pianáwa yàcalé iriculé. Nérérica nacàlidaca piríwani càinàcaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yáí Wáiwacalica.

⁷ Aibanái Saulo yáapichéeyéica asianáica cáaluca nía báawanama néemiácáiná sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca. ⁸ Néese Saulo imichàacawa cáli íicha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi iwali Damasco iyacàlená iriculépiná. ⁹ Saulo iyaca Damasco iyacàlená iricu máisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmfírira iyáa iyáacaléwa, ibatàa únipiná líra.

¹⁰ Iyaca néré Damasco iyacàlená mìnali íipidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicàcani yéenáiwánási nacáiri iricuise. Yá íimaca Ananías irí: “¡Ananías!” íimaca yáí Jesúsca. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yáí Ananíasca.

¹¹ Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Piawa iricubàa yáí àyapuca íipidenéerica Derecha. Piwàluawa Judas icapèericulé. Pisutá íichani, pitàanínápiná áiba asiali yáapicha, Tarso iyacàlená néeséeri, íipidenéeri Saulo. Siùca isutáca iyaca yáawawa Dios íicha. ¹² Idéca iicáca áiba asiali yéenáiwánási nacáiri iricuise íipidenéeri Ananías, iwàluericawa imàacaca icáapiwa iwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, íimaca yáí Jesúsca.

¹³ Quéwa Ananías, idécanáami yéemiacani, yá íimaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná iwali, yáara asialica. Nadéca nacàlidaca nulíni iwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacái Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁴ Sacerdote íiwacanánái nadéca nachùuliaca yàanàanápiná aléi itécatená macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa píicha”, íimaca yáí Ananíasca.

15 Quéwa Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Píawa matuíbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asialica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, nalí nacái áiba cáli néeseyéica, nacuèrinánái irí nacái, israelitanái irí nacái.

16 Núasáidapíná iríwa nuíwítáisewa càinácaalí iyú iwàwacutápiná yùuwichàacawa nuílipíná, yeebáidacáiná nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

17 Néese Ananias yàcawa capíi néré, Saulo iyacalé iyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacana icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananias íimaca Saulo irí:

—Nuénásàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéericaté yáawawa piicàcani àyapulicubàa, yáquéi ibànùuca núa pialalé yéewanápiná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápiná nacái Espíritu Santo icùuca píiwítáise —íimaca yái Ananiasca.

18 Yáta cubái íimami nacáiri itúacawa Saulo ituírícuíse, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizáacawa. 19 Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri nàapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo predica en Damasco

20 Néeseté Saulo idàbaca yèepunicawa yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàalu irícu. Icàlidaca nalíni Dios iiriquéi Jesúsca. 21 Macáita yéemiéyéica Saulo icàlidáaná, náináidacawa manuísiwata néemiaca yáasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni càì? Yái asialica yùuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni. Yácata yái yàanèericaté aléi nacái itecaténá nía presoíri iyú, yéewanápiná sacerdote íiwacanánái yùuwichàidaca nía. ¿Cánásica ìwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

22 Quéwa Saulo icàlidaca yàcawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenàiwica náalíacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápináca Dios ibànùèripínacaté nalí. Itàanica cáalíacáiri iyú yái Sauloca, iná judíonái Damasco iyacàlená mīnanái càmitaté yéewa namawèniadaca Saulo yáasu tàacáisi. Yá càmiyeyí yáalíawa náiméeripíná irí. Iná masànacáicata nía íicha meedá.

Saulo escapa de los judíos

23 Néesetécáwa madécaná èeri idénáami, yá judío íiwacanánái natàanica nàapichawáaca ibàacanèeri iyúta quéwa, abédanamacaténá náiwítáise nanúanápinaté Saulo. 24 Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulíaca nàasu wenàiwicawa nacùanápiná yàcalé inúma imanùbaca, èeríapinama, táiyápinama nacái nanúacaténá Saulo. 25 Iná níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuíchúwa mapíiri iriculé. Yá táiyápi nalíicùadaca Saulo mapíiri irícu yéenúlusi ìwali chènuníseeri ventana iricubàa yàcalé iwáiná íinatáise, yàanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé íicha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

26 Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá iwàwacaté ìwacáidáyacacawa nàapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cáaluca naicàcani, càmicáiná neebáida iwènúadacaté íiwítáisewa báisiiri iyú yeebáidánáca Jesús itàacái. 27 Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténái apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicáté Wáiwacali àyapulicubàa, Wáiwacali itàanicaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluíninátani yái tàacásica Jesús iináwaná ìwali Damasco iyacàlená irícu. Iná idécanáamité apóstolnái yéemiaca Bernabé icàlidaca nalí

Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo. ²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén iyacàlená iricu, yèepunicawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníri iyúni macàaluínináta Wáiwacali iináwaná iwali. ²⁹ Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàaníyéica griego itàacái iyú, càmíyéica yeebáida Jesús iwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníri iyú macàaluínináta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo. ³⁰ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacáináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenásàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea iyacàlená néré. Yá nabànùacani Cesarea ícha yàcaténáwa Tarso iyacàlená nérépiná.

³¹ Inaté yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanúica, Galilea yàasu cáli néeseeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeseeyéi nacái, nàyaca matuíbanáiri iyú. Cachàiníwanái náiwitáise Dios iwali, neebáidaca itàacái tàì íiméeri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíniná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadàanápínaté áibanái íiwitáise Wáiwacali írípíná, íná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái iyéeyéica Lida iyacàlená iricu. ³³ Pedro yàanàaca áiba aslái ípideneéri Eneas. Írianíricáitawa yàalubái ínatawa ocho camuí, máapínacáináni, yái Eneasca. ³⁴ Néese Pedro íimaca íri:

—Eneas, siùcade Jesucristo ichùnìlaca píawa. Pimichàawa peedá píalubáíwa — íimaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa. ³⁵ Macáita Lida iyacàlená mìnánái, Sarón iyacàlená mìnánái nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali írípíná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uyacaté inanái Jope iyacàlená iricu yeebáidéechúa Jesús itàacái, ípideneechúa Tabita, (ímáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáica umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúulécaneeyéi wenàiwica. ³⁷ Néeseté, idècunitàacá Pedro iyaca Lida iyacàlená néeni, yá cáuláicaca Dorcas, yá uetáca. Néese abènaméeyéi inanái náapidáidaca uinámi, yá nàwalica úwali ubàlemi, yá naliadaca úa capíi imàdàaná íriculé ìyérica chènunibàa cáli inàni ícha. ³⁸ Yái Jope iyacàlená iyaca mawiénita Lida iyacàlená íri, Pedro iyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náalíacatéwa Pedro iyaca Lida iyacàlená iricu, yá nabànùaca pucháiba asianái yèeyéipíná imáidaca Pedro. Náimaca íri: “Aquialé Jope iyacàlená néré aquialésíwata”, náimaca.

³⁹ Yáté Pedro yàacawa náapicha. Idècanáamité yàanàica néré, yá natécani néré Dorcasmi íriacataléca. Madècaná inanái inírimi yéetéyémícatéwa ícha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, ícháaníyéi, náasáidaca nacái Pedro íicá bàlesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, uái Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa. ⁴⁰ Néese Pedro ichùullacaté macáita namusúacawa capíi imàdàaná íricuíse. Yá ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa, yá ísutáca Dios ícha. Néese íicáidaca yéetéechúamiwa íri. Yá íimaca ulí:

—¡Tabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta uacùuca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹ Pedro íibàaca ucáapi iwali, yá imichàidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái manírfiyémica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa. ⁴² Macáita Jope iyacàlená mìnánái néemíaca uináwaná, yá madècaná wenàiwica iwènúadaca íiwitáisewa Wáiwacali

irípiná. ⁴³ Yá Pedro iyamáacawa Jope iyacàlená irícu madécaná èeri. Pedro iyaca icapèe néeni áiba asiali ípidenéeri Simón ichùnièrica pìràí íimamimi iwéndacaténá nía.

10

Pedro y Cornelio

¹ Aiba asiali càmliri judío ípidenéeri Cornelio iyacaté Cesarea iyacàlená irícu. Yái Cornelio, náiwacalicaní níái romanonái yàasu úwinái yéénáca ípidenéeri el Italiano. ² Yái Cornelio yàaca Dios icàaluíniná cáallacáiri iyú, macáita yéénánái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda iyú iyúudàcaténá judiónái. Isutéeri yáawawa Dios íicha mamáalàacata. ³ Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéénáiwánási nacáiri: Yái iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàlùacawa Cornelio yàatalé. Yái iicáca Cornelio irí: “¡Cornelio!” íimaca yái ángelca. ⁴ Yái Cornelio iicáidaca ángel irí manuísiwata icalùni iyúwa. Yái íimaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica pìrípíná?” íimaca yái Cornelio. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemíaca yái pisutáanáca íicha, cayába nacái iicáca yái piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ⁵ Siùcade pibànù wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí ípidenéeri Pedro. ⁶ Yái Pedroca iyaca áiba asiali icapèe irícu ípidenéeri Simón ichùnièrica pìràí íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuiri ùni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapíná pìrìwani càinàcaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái ángelca.

⁷ Idécanáami yàacawa yái ángel itàanírira yáapicha, yái Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íbaidéeri Cornelio irí, yéerica Dios icàaluíniná manuísiwata, Cornelio yáalièrica cayábaca íwitáise imànínapíná cayabéeri. ⁸ Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericatè irí. Yái Cornelio ibànùaca nía Jope iyacàlená nérépiná.

⁹ Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalítè èeri, yái nàyaca mawíénita Jope iyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe irícu, yàacawa capli ipùata sàabadéeri ínatalé, machacànicaalítè èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios íicha. ¹⁰ Máini máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapíná, Pedro iicáca yéénáiwánási nacáiri. ¹¹ Yái iicáca capiraléeri cáli yàacùacawa, yái áiba wawàsi iricùacawa chènuníse cáli ínatalépiná, abéeri wawàsi càiri iyúwa manuiri sávana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéénulusi iyú. ¹² Chái sávana irícu nàyaca néeni macái cuwèesínái íwitáaná, pìràí nacái, áapínái nacái, cuipranái nacái, macái íwitáaná íyeyéica cháí èeri irícu. ¹³ Néese Pedro yéemíaca tàacáisi chènuníse. Yái tàacáisi íimaca: “Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, íimaca. ¹⁴ Néese Pedro íimaca: “Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèyeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáinátè wía judioca pinùmalicúise ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yái Pedroca. ¹⁵ Néese tàacáisi íimaca irí àniwa: “Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, picá píima iwali casacàacani”, íimaca yái tàacáisca.

¹⁶ Máisiba yàawiriaté Pedro iicáca sávana nacáiri iricùacawa, yéemíaca nacái tàacáisi. Néese sávana yèepùa imichàacawa chènuniré àniwa. ¹⁷ Pedro ínáidacawa manuísiwata iwàwalcúsewa càinácaalí ímáaná yái yéénáiwánási nacáirica, máinicáiná càulenáca íichani. Idècunitàacá ínáidacawa iwali, yái Cornelio yàasu wenàiwicanái nàanáca capli inùma néré. Nèepunícawa nasutáca néemiawa alénácaalí Simón icapèe iya. ¹⁸ Nàanáca néré, yái namáidaca

cachàini nasutácáténá néemlawa asásí ìyacaalí néeni áiba asiali ípidenéeri Simón, ípidenéeri nacái Pedro.

¹⁹ Idècunitàacá Pedro ínáidacawa mamáalàacata ìwali yái yéenáwanási nacáirica, yá Espíritu Santo ímaca írí: “Piicá, máisiba asianáica níara icutá pia.

²⁰ Pimichàawa, piawa náatalé pèepuniínáwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía pìatalé”, ímaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécáiná profeta Moisés ichùullacaté judiónái càmíinápiná nèepuniwa càmíiyéi judío yáapicha, íná Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa.

²¹ Néese Pedro yàacawa náatalé, yá ímaca nalí:

—Núaquéi picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica pirípiná? —ímaca yái Pedroca. ²² Náimaca írí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íwacaliná, iyéerica machacàníiri iyú Dios iicá, yèeri nacái Dios icàaluíná. Macái judiónái naicáca càmíétaquéri iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùullacaté Cornelio ibànùanápiná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá piacawa icapèe néré yéewanápiná Cornelio yéemlaca yái picàlidéeripináca írí —náimaca.

²³ Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacawa náapicha.

²⁴ Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea iyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio imáidaca néré yéenanáwiwa, yàacawéeyéiná nacáwiwa cáininéeyéica Cornelio iicáca.

²⁵ Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa ípunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa Pedro írí yàacaténá icàaluíná. ²⁶ Quéwa Pedro imichàidacani. Yá ímaca írí:

—Pimichàa pibàlùacawa. Asialicata nacái núaquéi càide iyúwa pía —ímaca yái Pedroca.

²⁷ Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa iicáca madécaná wenàiwica iwacáidáyaquéeyéiwa néré, càmíiyéi judío. ²⁸ Néese Pedro ímaca nalí:

—Píalíacuécawa judío íiwitáise càmita íbatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué càmíiyéica judío, íbatàa wawàlùanápinátawa picapèe iriculé, càmítasa cayába càì wamàni. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càmíinápiná quirínama casacàaca nuicáca áibanái, càmita nacái nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios irípiná nía. ²⁹ Iná namáidacaalíté núa, yá nùanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Iná siùcade nuwàwa nùalíacawa càiná ìwalícaalícué pimáida núa —ímaca yái Pedroca. ³⁰ Yá Cornelio ímaca írí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chácataícaté èeri càide iyúwa siùcade, nuyacaté cháì nucapèe írìcuwa, imàaquéri íchawa iyáacaléwa, ísutéeri yáawawa Dios ícha táicalénama. Yáté áiba asiali mèlumélúiri ibàle imàacawa yáawawa nuicácani. ³¹ Ímaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemlaca yái písutáanáca ícha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudáanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ³² Pibànùa wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asiali ípidenéeri Simón, ípidenéeri nacái Pedro. Yái Pedro ìyaca áiba Simón icapèe írìcu, yáara ichùnièrica pírái ímamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuíri úni idùlèpi’, càì ímaca nulí. ³³ Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pídeca pimànica nulí cayábéeri pianàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháí Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemlaca macáita tàacáisi Wacuèriná Dios ichùulièrica picàlidáanápiná walíni —ímaca yái Cornelioca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Néeseeté Pedro idábaca icàlidaca nalíni. Yá íimaca nalí:

—Siùcde núalíacawa báisíri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ³⁵ Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macái wenàiwica íiwitáaná yèeyéica icàaluíná, imàniyéica nacái cayábéeri. ³⁶ Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénáinámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacásica íiméerica Jesucristo imàacáanápíná wáyaca Dios yáapicha matúbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macái wenàiwicanái íiwacali. ³⁷ Píalíacuécawa cayába càinácaalíté ìya judiónái yáasu cáli imanúica. Quéchatécáwa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanái íibautizácawa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios írípíná. Néeseeté Jesús idábacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yáasu cáli íinata. ³⁸ Píalíacué nacáwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íiwitáise manúsíwata, ichàniadacaténáni nacái, yái Jesús Nazaret iyacàlená néeseérica. Píalíacué nacáwa Jesús yèepunicaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanái írì, ichùnìacaté nacái macáita wenàiwica Satanás yuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacáináni. ³⁹ Wadéca waicáca macáita yái Jesús imànìricaté Judea yáasu cáli íinata, Jerusalén iyacàlená írìcu nacái. Néese natàtàacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰ Néeseeté máisiba èeri írìcu idécanáamité nanúacani, yá Dios icáucaìdacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáalíacaténáwa cáucani. ⁴¹ Jesús càmitaté imàaca yáawawa macái wenàiwica iicácani. Néeseeté imàacaca yáawawa waicácani, yá Dios ínàidéeyéicatéwa ìwali bàalutité imàacáanápínaté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacái wayáacaté wayáacaléwa yáapicha idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha. ⁴² Néeseeté Jesús ichùullacaté wacàlidáanápíná israelitanái írìni, yái tàacáisi íiméerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápíná báawéeyéi ìnàwaná ìwali, cáuyéica, yéetéeyéimiwa nacái, yuwichàidacaténá níawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴³ Ipíchawáiseté Jesús yàanàca aléi èeri írìculé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté ìnàwaná ìwali. Nacàlidacaté nacái Dios imàacáanápínaté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, Jesús yéetácáinatéwa nabáyawaná ìwalíse, cawínacaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —íimaca yái Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴ Néeseeté idécunitaacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo írìcùacawa nàwali icùacaténá náiwitáise macáita níái yéemiéyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yái tàacásica. ⁴⁵ Níái judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, nàináidacawa manúsíwata naicáidaca càmiyéi judío írì Dios yàacáinaté Espíritu Santo càmiyéi judío írì nacái. ⁴⁶ Judiónái yéemiaca nacái càmiyéi judío itàanica áiba tàacáisi iyú, càmiiri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios írì cayábéeri. ⁴⁷ Néese Pedro íimaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níái càmiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisanáca náicha nabautizáanáwa —íimaca yái Pedroca.

⁴⁸ Yá Pedro ichùullaca yáapichéeyéiwa íibautizáca níái càmiyéica judío Jesucristo íipidená ìwali náasáidacaténá neebáidaca Jesús itàacái. Néese níái càmiyéica judío nasutáca Pedro íicha iyamáanápínáwa náapicha máisibáwanái èeri.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéicaté Judea yàasu cáli ínatá néemliaca càmiyíeyí judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judiónái yeebáidáanáté. ² Quéwa idécanáamité Pedro yèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imàníníca càmiyíeyí judío yáapícha. ³ Náimaca Pedro irí:

—¿Cánaté pía pipáchiaca nàatalé níara càmiyíeyíca judío? ¿Cána piyáa piyáacaléwa náapícha? —náimaca. ⁴ Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yái idábáanacaté ichàbacawa. Yá íimaca nalí:

⁵ —Nùyacaté Jope iyacàlená írìcu. Idècunitàacá nusutáca núwawa Dios ícha, yá nuicácaté yéenáiwánási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuiri sávana iricùacawa chènuníse, idacùacanéri ipùata báinúacanama yéénulusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé. ⁶ Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá càinácaalí wawàsi ìya sávana írìcu, yá nuicáca macái pírái íiwitáaná, cuwèsináí nacái, àapináí nacái, cuipiranái nacái, macái íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri írìcu. ⁷ Yáté nuémliaca tàacáisi. Íimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía’, íimaca nulí. ⁸ Quéwa núumacaté irí: ‘Cámíri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùullacáináté wía judíoca pinùmalcuise ipíchaná wayáaca nía’, càí núumaca. ⁹ Néese yái tàacáisi chènuníseérica íimacaté nulí àniwa. Íimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá píma ìwali casacàacani’, íimaca. ¹⁰ Máisiba yàawíría nuicácaté sávana nacáiri iricùacawa, nuémia nacái tàacáisi. Yáté macáita yèepùta imichàacawa chènuniré àniwa. ¹¹ Yáta máisiba aslanái Cesarea iyacàlená néeseeyéi nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía n-cutáanápíná núa. ¹² Yáté Espíritu Santo ichùullaca nùacawa náapícha, ipíchaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Níai seis namanùbaca wéénánái nacái nàacatéwa núapícha. Macáita wawàlùacatéwa áiba aslali icapèe írìculé. ¹³ Yái aslálíca icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe írìcu. Yá ángel íimacaté irí: ‘Pibànùta wenàiwica Jope iyacàlená nérépíná namáidacaténá néese Simón ípidenéri nacái Pedro. ¹⁴ Yái Pedroca icàlidapíná píriwani càinácaalí iyú píalímá píwasàaca píawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, pía nacái, péenánái nacái’, íimacaté yái ángelca. ¹⁵ Néeseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanánáté wàwali bàaluité. ¹⁶ Néeseté nuwàwalíca tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Íimacaté: ‘Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacué píriwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca pía, ibautizácaténacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, íimaca yái Wáiwacalíca. ¹⁷ Uwé, Dios idéca yáaca Espíritu Santo càmiyíeyí judío irí càide iyúwaté yàanáté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios ípunita, canáca yéewaná wamáisaníca náichani, yái Espíritu Santoca — íimaca yái Pedroca.

¹⁸ Néese níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, nadécanáami néemliaca yái tàacáisica, yá càmita quirínama natàaníca báawéri iyú Pedro ìwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—¡Dios idéca ibatàaca càmfíyéi judío nawènúadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténa nacái nadènlaca nacáucawa càmfíri imáalàawa, càide iyúwa wáyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

¹⁹ Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi ípunita canánama. Iná napiacatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquía iyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo iináwaná iwali abéta judíonái irí. Càmita nacàlida càmfíyéi judío iríni. ²⁰ Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itàacái Chipre yàasu iwàwata néeséeyéi, Cirene iyacàlená mìnánái nacái áibanái, nàanàcaté Antioquía iyacàlená irículé. Nadàbacaté nacàlidacani càmfíyéi judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacalicaní. ²¹ Wáiwacali íiwitáise cachàiníri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàacaca náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itàacái.

²² Néese, níai yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén iyacàlená néeniyéica néemiaca Antioquía iyacàlená mìnánái iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténa wa Antioquía iyacàlená nérépiná. ²³ Bernabé yàanàcaté néré, yá yáaliacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casímáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàinínápiná náiwitáise neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì ímèeri iyú. ²⁴ Cayábéericáiná íiwitáise yái asialica, yái Bernabéca, Espíritu Santo icuacáiná íiwitáise. Yeebáida Dios itàacái manúsiwata tàì ímèeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemiaca Bernabé icàlidáaná nalíni, yá nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténa Wáiwacali itàacái.

²⁵ Néeseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená irículé icutácaténá Saulo. Idécanáamité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquía iyacàlená néré. ²⁶ Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi ípidenápiná cristianonái, íimáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái íimáanáca.

²⁷ Néenialité abénaméeyéi profeta itàaniyéica Dios inùmalicuise nàacatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, yá nàanàca Antioquía iyacàlená néré. ²⁸ Abéeri néená, ípidenéri Agabo, ibàlùacawa nàacuésemi, níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icuaca Agabo íiwitáise icàlidacaténa nalí tàacáisi Dios inùmalicuise. Yá icàlidaca nalíni iyáanápinaté máapicái cachàiníri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa nésetécáwa idècunitàacá emperador romanosàiri Claudio icuaca macái cáli imanùbaca. ²⁹ Iná Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàináidacatéwa nabànùanápinaté plata iyúwa ofrenda nayúudáacaténa áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata nàalimáaná namàacaca ofrenda. ³⁰ Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níai Bernabé, Saulo nacái natécáténani ancianonái irí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli íinata, nayúudáacaténa catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Néenialité rey Herodes idábaca yüuwidaca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néeniyéica iyaca. Herodes idàbacaté yüuwichàidaca nía. ² Herodes ichùullaca úwinái iwichùaca Santiago ícha íwita, yéetácáténátéwa, yámi Juan ibèerimica. ³ Néese, yái Herodesca, yáaliacawa casimáica judío íiwacanánái ìwali yái yéetánacawéi Santiagomica, íná ichùullaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judiónái yàasu culto Pascua yaalí nayáacaalíté pan càmíri idènia levadura. ⁴ Idécanámité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùullaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalicu. Ichùullaca nacùacani, níái úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbáidaca Pedro judiónái irí nanúanápínáni Pascua yàasuná culto idénámi. ⁵ Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalicu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios ícha Pedro irípiná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Yáta catáca mapisáipináta Herodes ichàbáidapínaté Pedro judiónái irí, nanúanápínáni, yá Pedro íimáca iyaca bamuchúamibàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷ Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàlùacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuniada presoíyéi ibàna iriculé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlài ìwali icawàidacani. Yá íimaca Pedro irí: “¡Caquialéta, pimichàawa!” íimaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi ícha. ⁸ Yá ángel íimaca Pedro irí: “Píwali pibàlewa, pizapatoni nacáíwa”, íimaca yái ángelca. Idécanámi Pedro imànica càide iyúwaté ángel íimánái irí, yá ángel íimaca irí àniwa: “Peedá plasu ruana nacáiriwa, piúca piwalísewani. Piawa nùamiwáise”, íimaca irí yái ángelca.

⁹ Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáaliáwa asáisi báisícaalíni, ángel imusúadánacani presoíyéi ibàna iricúise. Pedro iyúunáidaca yéenáiwánási nacáiri càì íicáca meedá. ¹⁰ Nachàbacatéwa idàbàanéeyéi úwi ícha, néese nachàbacawa áibanái ícha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yái manuiri inùma yáawami hierroírta, namusúacatáipínacawa carretera iriculé yàcaléricu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawásitawa meedá. Yá namusúacawa ícha. Nèepunícánámiwa abéeri carretera iricubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹ Néese átata Pedro yáaliacawa imusúacatéwa náicha. Yá íimaca iríwa: “Siúcade nualíacawa báisíiri iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá nùa Herodes ícha, náicha nacái níara judíoca iwàwéyéica inúaca nùá”, íimaca iríwa yái Pedroca.

¹² Idécanámi íináidacawa ìwali macáita iyáaná, néese yàacatéwa María icapèe néré, úái Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí íipidená Marcos. Quéchatécáwa madécaná wenáiwica iwacáidáyacacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios ícha. ¹³ Pedro inúacaté bàacháwáiséerica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mánacàu íipidenéechúa Rode umusúacawa capíi ícha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémiacaténá néré cawínácaalí càì isàna néese. ¹⁴ Ualíaca uémiaca Pedro itàacái, quéwa càmita uacua irí iwáiná inùma, máinicáiná casimáica úa íná upiacawa capíi iriculé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùanáwa bàacháwáiséeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵ Yá náimaca ulí:

—¡Máiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícātani. Néese náimaca: —Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara còi péemiaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwináí nanúacātēni.

¹⁶ Idècunitàacá natàanica capli iricu, quèwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiseeri iwáiná inúma. Néese nàacùaca bàacháwáiseeri iwáiná inúma, yá naicáca Pedro ibàluèricawa néeni. Yá nàináidaca manuúiwata naicáidaca irí. ¹⁷ Néese Pedro yuucaca icáapiwa nali masànacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni cànínacaalítē iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyēi ibàna iricúise. Yá íimaca nacáí nali:

—Picàlidacué Santiago iríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picàlidacué nacáí nalíni, níara yáapichéeyēica yeebáidēyēica Jesús itàacái —íimaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸ Néesetē mapisáita àniwa, cànánica úwináí napianicawa presoíyēi ibàna iricubàa nacutáca Pedro, néemíanica nacáíwa nalíwáaca lúasi iyú, càmícáiná nadé nàanàca Pedro. ¹⁹ Herodes ichùuliacaté nacutácani, quèwa càmīta nàalimá nàanàacani. Iná Herodes isutáca yéemiawa naináwaná, níái úwi icuèyēicatē Pedro presoíyēi ibàna iricu. Yá ichùulīaca yàasu wenàiwicawa nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatēwa Judea yàasu cáli íicha iyacaténá Cesarea iyacàlená iricu.

La muerte de Herodes

²⁰ Néesetē calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro iyacàlená mìnánáica, Sidón iyacàlená mìnánái nacáí. Iná níái pucháiba yàcalé mìnánáica natàanica nàapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanícāténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacaténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiníri cachàini, nawàwacáinaté Blasto itàanica nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuñbanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèniacaténáté yàacási áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. ²¹ Herodes imàacaca nalí abé èeri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca èeri yàanàaca, yá Herodes ìwalica ibàle cawèníriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuèsemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníri íinatawa. ²² Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyēica Herodes irí nadàbaca còi namáidáidaca: “¡Yái icàlidéerica walíni càmírīta asīali, néese abéeri chènunísericani!” còi namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. ²³ Yáta Wáiwacali yàasu ángel ibànúaca uláicái Herodes ìwali, càmícáiná Herodes yàa Dios icàaluíná, néese imàcacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néesetē Herodes yéetáca còi wíri iyú, enísi nacáiyēi iyáacáiná iyapicúa iricúise ipíchawáisetē yéetáca.

²⁴ Quéwa níái wenàiwica yeebáidēyēica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéyēi neebáidacani macái yàcalé.

²⁵ Idécanámitē Bernabé, Saulo nacáí namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yátē nèepùacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Yá natéca nàapichawa Juan, íipidenéeri nacáí Marcos.

¹ Madécaná Antioquía iyacàlená mìnaná nēebáidacaté Jesús itàacái. Abenaméeyéi profeta, áibanái nacái yéewáidēyēica wenàiwica nàyacaté yēebáidēyēi yēewi. Càica nàipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí ípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néesēeri; Manaén nacái, idàwinēericatēwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ² Aiba èri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàcaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yátē Espíritu Santo ímacaté nalí: “Peedácué pēewísēwa nulípiná níai Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, ímaca yái Espíritu Santoca.

³ Néese nasutáca Dios ícha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níai Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacaténátē Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Néesetē namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia iyacàlená néré, mawiéníiri iyaca manuiri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave iriculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata ínalalé ípidenácatalé Chipre. ⁵ Idécanáamité nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina iyacàlená iriculé. Yá nadàbaca nacáidaca nalí Dios itàacái judiónái yéewáidacàalu irícu. Juan Marcos yàacawa náapicha nacái iyúudacaténá nía.

⁶ Yá nàacawa iwàwata imanúica macáita yàcalé imanùbaca iyéerica iwàwata íinata. Yá nàanàacaté Pafos iyacàlená néré. Nàanàaca judíosairi ípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquēeri. Itàanica ichiwawa. Ímaca iwaliwa itàanícasa Dios inùmaliçuíseta, quéwa ichiwa meedá. ⁷ Yái camàliquēeri iyaca gobernador yáapicha, yái gobernador ípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáalíacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenáiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáinaté yéemíaca Dios itàacái. ⁸ Quéwa yái camàliquēerica, ípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yúuwidēca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènùadaca gobernador íiwitáise ipíchaná yēebáidaca Dios itàacái. ⁹ Néese Saulo, ípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri íiwitáise, yá íicáidaca machacàníiri iyú Elimas irí. ¹⁰ Yá ímaca irí:

—Pía cachíwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwidēca canánama cayábēeyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènùadaca Dios itàacái pichíwa iyúwa? ¹¹ Iná siúcade Dios yúuwichàidapíná píawa. Matupínaca píawa maléená èrita. Càmita píalimá píicáca èri icamaláwa —íimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas íicáca. Yá icutáca wenáiwica itécaténáni icáapi iwali, càmicáiná yáalimá íicáca ituí iyúwa. ¹² Yá idécanáami gobernador íicáca cànácaalí iyáaná, yá yēebáidaca, íináidacáináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini iwali.

Pablo y Bernabé en Antioquia de Pisidia

¹³ Néesetē Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos ídalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuiri úni yáacubàa Perge ídalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli íinata. Quéwa Juan Marcos yēepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ¹⁴ Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená ícha, nàacawa machacànita Antioquia iyacàlená iriculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli íinata. Yá nawàlùacatéwa judiónái yéewáidacàalu iriculé, sábadu, judiónái íyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái náawinacawa néré néemiácaténá naléeca Dios itàacái. ¹⁵ Néese judiónái yéewáidacàalu

fiwacanánái naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá náimaca Pablonái irí:

—Wéénánái, pidèñasicué tàacáisi plalèeripinacué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablonái irí.

¹⁶ Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nalí icáapiwa masànaanápiná nía. Yá íimaca nalí: “Péemiacué, píacué israelítaca, píacué nacái càmiyéica judío, yèeyéica Dios icàaluíná. ¹⁷ Yái Dios icuèrica Israel itaquénánámi yeedacaté wàawirinámi yàasunáipináwa. Dios imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli íinata, càmirica nàasu cáli. Néeseté Dios iwasaaca nía ichàini iyúwa íicha yàara cálica. ¹⁸ Ewitaté nawènùadacáaníta náiwitáisewa Dios íicha, càicáníta icuacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunicawa chùiri manacúali yùucubàa càinawàiri, canacatalé wenàiwica. ¹⁹ Néeseté Dios imàalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica íiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli íinata yàacaténáté nàasu cáli wàawirinámi irí. ²⁰ Càité Dios imànica wàawirinámi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nalí náiwacanánáipiná nacùacaténáté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. ²¹ Néeseté wàawirinámi nasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápináté nalí abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nalí rey icuèripinacaté nía cuarenta camuí. Yái idàbàanéeri reyca íipidenacaté Saúl, yái Cis íirica, Benjamín itaquérinámi. ²² Néeseté Dios càmita quirínama íbatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yáamiricubàami. Dios íimacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí íirica, cayába nuicáca íiwitáise. Nùaliacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, càì íimaca yái Diosca. ²³ Yái rey Davidca idèniaca itaquérinámiwa, íipidenéeri Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwasaacaténá Israel itaquénánámi Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. ²⁴ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénánámi irí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté nawènùadaca náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápiná nacáíwa, náasáidacaténá nawènùadacaté náiwitáisewa báawéeri íicha. ²⁵ Néese mawèenicaté Juan yàasu èeri yèetáanápinátéwa, yá íimaca: ‘Núa càmiiri Mesías, icuèripiná israelitanái càide iyúwacué píináidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàapiná nùamiricubàawa máiniiri cachàinica nuícha. Nuicáca nùawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmiiri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani’, íimacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶ “Píacué nuénánáica, Abraham itaquénánámi, píacué nacái càmiyéica judío yèeyéica Dios icàaluíná, Dios idéca ibànùacéca píri yái tàacáisca píalíacaténacuéwa Jesús iwàwaca iwasaacéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁷ Siùcade nucàlidacué píriini. Níara Jerusalén ìyacàlená mìnánáica, nía nacái náiwacanánáica, càmitaté náalíawa cawinácaalíni yái Jesúsca. Siùcade mamàalàacata càmita náalía néemlacca càinàcaalí íimáná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecánítani néewáidacàalu írícua sábadó imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùullacaalíte úwinái inúaca Jesús, yáté judionái namánicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸ Ewitaté càmicáaníta nàanàa Jesús ìwali ibáyawaná nanuèripiná ìwalíiseni, càicáníta nasutáca Pilato gobernador íicha wawàsi ichùullanápináté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité

yéetácawa. ²⁹ Néese nadécánáamité namànica irí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíise. Yá nabàllacani. ³⁰ Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha. ³¹ Yáté manùba èeri Jesús imàacacaté yáawawa naicácani níái yèepuníyíecatéwa yáapicha Jerusalén iyacaléná néré Galilea yàasu cáli íicha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

³² “Càita wacàlidacuéca pírini yái cayábèeri tàacáisica: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanáté cáimiétacanèeri iyúni wàawirináimi irí. ³³ Iná siùcade Dios idéca imànica walíni wía nataquénáinámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, íiméerica imichàidáanápínáté Jesús yéetácáisi íicha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo írìcu, David itànàacáináté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté Iri írìwa: ‘Píacata Nuírìca; siùcade nudéca numàacaca èeri mìnánái náalíacawa Nuírìca pí’, càì íimacaté yái Diosca. ³⁴ Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápínáté Jesús yéetácáisi íicha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios íimaca walí profeta Isaiás yàasu tàacáisi iyú. Dios íimacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáyawanèeri, cáimiétacanèeri iyú machìwèeri nacái, íiméerica numàninápínáté irí cayábèeri. Yá numànipinacué píri macáita yái cayábèerica nucàlidéericaté ìwali David írì’, íimacaté yái Diosca.

³⁵ Báisita Dios idéca imànica càide iyúwaté íimáaná, càmitaté imàaca Jesús iinámi ibadácawa, ínáté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iri inùmalícuíse. Dios Iri íimacaté: ‘Càmìta pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa plasu wenàiwicaca mabáyawanèerica’, íimacaté yái Dios írìca. ³⁶ Uwé, siùcade macáita wáalíacawa rey David icùacaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néeseté béericaalítèni, yá yéetácawa, yái Davidmìca, yá nabàllacani yàawirináimi yàasu càliculí írìculéwa. Yáté ichéecami ibadácawa. ³⁷ Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha, càmitaté iiná ibadáwa. ³⁸⁻³⁹ Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué píri yái tàacáisica: Peebáidacaalícué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa píbayawaná íichawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái, yái tàacáisica icàlidéericaté nalíni càinácaalíté Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái íimáaná, càicáaníta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanèerítá. Néese, siùcade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmicáaníta mabáyawaná wía. ⁴⁰ Iná cayábacué, nuénánái, ipíchanacué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca píwali càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

⁴¹ ‘Péemílacué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núa. Picalùadacuéwa, néese péetácuéwa, mesúnamáicáináta nubànùacué píwali manuiri yùuwichàacáisi, càulenéeripíná peebáidaca iináwaná ìwali, éwita áibanái icàlidacáaníta píricué yùuwichàacáisi iináwaná ìwali’, càité íimaca yái Diosca”, íimacaté nalí yái Pabloca.

⁴² Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idècunitàacá namusúacawa judíonái yéewáidacáalu írìcuíse, yá càmiyèi judío nasutáca Pablo íicha wawàsi yèepunápináté icàlidacaténá nalíni àniwa, yái tàacáisica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa. ⁴³ Idécánáamité namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacáalu íicha, yá manùbéeyèi judíonái yàacawa náapicha níái Pablo, Bernabé nacái; áibanái nacái càmiyèi judío, yeebéeyèi quéwa càiyèide iyúwa judíonái yeebáidáaná Dios itàacái, níacata yèeyíecatéwa

Pablonái yáapicha. Yá Pablonái yàlààca nía neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

⁴⁴ Néese áiba sábadó àniwa judíonái iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenáiwica iyéeyéica yàcalé írìcu nàwacáidáyacacawa néré néemiocaténá Pablonái icàlídáanái nalí Wáiwacali itàacái. ⁴⁵ Quéwa abénaméeyéi judío íiwacanánái naicácáiná madécaná wenáiwica iwacáidáyaquéeyéicawa, yá calúaca níái judío íiwacanánáica, cayábacáiná wenáiwica íicaca náicha Pablonái, níái apóstolca. Yá judío íiwacanánái nadàbaca natàaníca casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yái tàacáisi Pablo icàlídéerica wenáiwicanái írì. ⁴⁶ Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judíonái írìni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quééchawanáimi iwàwacutácaté wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pidéca piwènuadaca piwítáisewa Dios itàacái íicha, càmicáinacué piwàwa picáucawa càmiiri imáalàawa. Iná péemiacué cayába, siúcade wàaca wacàlidaca Dios itàacái càmiyéi judío írì. ⁴⁷ Wáiwacali idéca ichùullaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali íimacaté: ‘Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmiyéi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náaliacaténáwa nùwali. Picàlídáanápíná nalíni, nuwàwaca nuwasáaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macái èeri mìnánái iyéeyéica macái cáli déecuíséeyéi’, íimaca walí yái Wáiwacalica —náimaca níái Pablonáica.

⁴⁸ Néese idécanáami càmiyéi judío yéemiacani, yá casímáica nawàwa. Yá nàaca Dios írì cayábéeri itàacái ìwali. Yá macáita wenáiwica Dios yéeyéica ícauca càmiiri imáalàawa, neebáidaca Pablonái yàasu tàacáisi. ⁴⁹ Càite manùbéeyéi wenáiwica iyéeyéica Pisidia yàasu cáli íinata néemiaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰ Quéwa abénaméeyéi judío natàaníca báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judíonái itàaníca yàcalé íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanái cáimiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judíonái. Càita judíonái nawènuadaca yàcalé íiwacanánái íiwítáise nàuwidecaténá namànica apóstolnái. Yáté namusúadaca Pablonái nàasu cáli íichawa. ⁵¹ Néese, Pablonái nachùpiaca cáli ichùmalé nàabàli íichawa judíonái íicápiná càide iyúwa judío íiwítáise iyáaná, náasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínáté níái judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio iyacàlená néré. ⁵² Níacata quéwa Antioquia iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuíswata, Espíritu Santo nacái icúaca náiwítáise.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio iyacàlená írìculé, yá nawàlúacawa judíonái yéewáidacàalu írìculé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáaliacáiri iyú, iná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmiyéi judío. ² Aibanáita quéwa judío càmiyéi yeebáida, nawènuadaca yàcalé mìnánái íiwítáise, càmiyéica judío, nàuwidecaténá namànica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³ Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerísíwata. Nacàlidaca nalíni cáaliacáiri iyú Wáiwacali inùmalicúise. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá càuláiquéeyéi wenáiwica. Imàaca nacái namànica yái càmiirica wenáiwica idé imànica. Ináté yéewa macáita náaliacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise, báisíri iyú. ⁴ Níái wenáiwica iyéeyéica yàcalé írìcu

càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. Abénaméyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itàacái, áibanái abédanamata náiwitáise apóstolnái yáapicha. ⁵ Néeseté abénaméyéi judío, áibanái nacái càmlíyíei judío natàanica yàcalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamaca náináidacawa náibàanápíná Pablonái, nanúnánápíná nacái nía íba iyú. ⁶ Quéwa Pablo, Bernabé nacái náaliacawa naináwaná íwali, ináté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé néré ípidenéyéi Lистра, Derbe áiba iyéyéica Licaonia yàasu cáli íinata. Ináté Pablonái nèepunícawa yàcalé imanùbaca iyéyéica mawiénibàa Lистра, Derbe nacái íicha. ⁷ Nacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica Jesús iwasaaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

Apedrean a Pablo en Lистра

⁸ Iyacaté áiba Lистра iyacàlená minali, éeruiri yàabàli, càmlíri idé lipinánica. Yáawinánicawa meedá yácáináta imusúanáwa yátúta íchawa. Canácatáita lipinánái. ⁹ Yái asiali yéemíaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo íicáidaca írí. Yá Pablo yáaliacawa éeruiri yàabàli yeebáidaca cayába yéewanápíná ichùnìacawa. ¹⁰ Néese Pablo íimaca írí cachàiníri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacànìri iyú piabàli iyúwa —íimaca yái Pabloca. Yáta éeruiri yàabàli ipisia imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca lipinánica. ¹¹ Níái wenàiwica idécánami naicáca yái Pablo imànìrica, yá néemianícawa cachàinìri iyú. Néemianícawa Licaonia yàasu cáli néeséyéi itàacái iyú. Námimaca:

—¡Cuwáináica níái wenàiwicaca! ¡Nadéca nalicùacawa chènuníse wàatàna iyúwa aslanái! —cài námimaca Pablonái íwali.

¹² Námimaca Bernabé íwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Zeus. Námimaca Pablo íwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái írí. ¹³ Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawiénita yàcalé inùma írí, yái nasutàcàaluca nàasu cuwáisàiriwa ípidenéri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idènièyéica ichílanáwa íiwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténáté Pablonái icàaluíniná naicácáinaté Pablonái iyúwa chènuníseyéi. ¹⁴ Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanaçáita náaliacawa wenàiwicanái nawàwáaná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái icanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipiacawa wenàiwicanái yèwiré, namáidáidaca napiacawa. Námimaca wenàiwicanái írí:

¹⁵ —Píacué wenàiwicaca, picácué càì pimàni. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacaténacué píri tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué píwènúadaca píiwitáisewa íicha, yái canéerica iwèni wawásica pisutácaténacué píawawa càuri Dios íicha, yái imànìricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuiri úni nacái, macáita nacái iyéerica cháì èeri írìcu. ¹⁶ Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáaná.

¹⁷ Mamáalàacata quéwa imànicatécué píri cayábéeri imàacacaténacué píaliacawa cawinácaalíni. Ibànuèri unía. Yèeri walí cayábéeri bànacalé yàasu èeri írìcuwa. Yèeri nacái wayáapíná casíimáicaténá wawàwa —námimaca níái Pablonáica.

¹⁸ Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máiní wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái írí nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹ Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquía iyacàlená néese, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. Aibanái judío yàanàaca Iconio iyacàlená néese nacái. Yá natàanica nawènúadánápiná yàcalé mìnáná íiwitáise Pablo ícha nanúanápínáni íba iyú. Inaté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúunáidaca néetáidacaténi, íná nawatáidacani yàcalé iricúise, yái Pablocá. ²⁰ Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yèepùà iwàlùacawa yàcalé iriculé àniwa. Néseté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe iyacàlená nérépiná.

²¹ Nacálidaca nalíni Derbe iyacàlená iricu yái tàacáisi ímérica Jesús iwásàaca wenáiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yá manúbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécánáami nacálidacani Derbe iricu, yáté nèepùà napáchíaca Listra iyacàlená néré, Iconio iyacàlená néré nacái, Antioquía iyacàlená néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. ²² Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápiná náiwitáise neebáidánápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì ímérii iyú. Nacálidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali irípináwa manùba yàawíríia ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle iriculé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³ Yàcalé imanùbaca Pablonái íbàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nacuèrinánápiná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayáacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali ícha nalípiná icùanápíná wenáiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquia de Siria

²⁴ Néseté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré. ²⁵ Yá nacálidaca Dios itàacái wenáiwicanái irí Perge iyacàlená iricu. Néseté Pablonái yàacawa Atalia ídalutalená néré. ²⁶ Atalia néeni nawàlùacatéwa nave iriculé, yá nàacawa manuírí ùni yàacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía iyacàlená néré, namáaláidacáináté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néeseecáináté áibanái íbànùacaté nía, nasutácanáamité Dios ícha Pablonái irípiná, náibaidánápináté irí. ²⁷ Pablonái yàanàacaté Antioquía iyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnáná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablonái icálidacaté nalíni Dios iyúudáacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanáté nacái càmfíyíi judío neebáidaca itàacái. ²⁸ Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécana éeri náapicha, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Néenialíté abénaméeyéi aslanái nàacatéwa Judea yàasu cáli ícha. Yáté nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía iyacàlená mìnáná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanása càmfíyíi judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianáté judiónái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmitasa Jesús iwásàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, náimaca. ² Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníiri iyú báawacáiná Pablonái yéemíaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíiri tàacáisi iyú. Atata níái Antioquía iyacàlená mìnáná yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo,

Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápínáwa Jerusalén iyacàlená néré. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemlawa apóstolnái, ancianonái nacái icuèyèica Jerusalén iyacàlená minanái yeebáidéeyèica Jesús. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemlawa nía càinácaalí Pablonái iwàwacutáaná ichùullaca càmiyéi judío namànica circuncisión ìwali.

³ Ináté Antioquia iyacàlená minanái yeebáidéeyèica Jesús itàacái nayúudàca Pablonái náasu àyapupiná, yá nabànùaca nía. Pablonái nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli ínatalé, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmiyéi judío iináwaná ìwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái, idécanáami néemlacani, yá casímáica néemlaca yái tàacáisca.

⁴ Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàcaté Jerusalén iyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená minanái, apóstolnái nacái, ancianonái nacái icuèyèica wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái, macáita natàidaca Pablonái cayábèeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca nalíni Dios iyúudàcaté nía manuísíwata. ⁵ Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyèica Jesús itàacái namichàacawa. Yá náimaca Pablonái irí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisión càmiyéi judío irí yeebáidéeyèica Jesús itàacái. Iwàwacutácué nacái wachùullaca namànínapíná càide iyúwaté profeta Moisés ichùullanáte wàawirináimi imànica —náimaca náíi fariseoca.

⁶ Iná apóstolnái, ancianonái nacái nàwacáidáyacawa natàanicaténá ìwali yái wawàsica. ⁷ Idécanáami natàanica nalíwáaca déecuírí iyú, néese Pedro imichàacawa itàanica nalí. Yá íimaca nalí:

—Piacué nuénánáica, píalácuécawa bàaluité Dios yeedáca núa pèewísecué nucàlidacaténá tàacáisi càmiyéi judío irí, yái cayábèeri tàacáisca ímèerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yéwanápiná neebáidaca Jesús itàacái. ⁸ Néese Dios, yái yáalièrica wenàiwica íiwitáise, yásáidacaté walí cayábaca iicáca càmiyéi judío iwènúadéeyèica íiwitáisewa Dios irípiná. Càité Dios yásáidaca walíni yàacáinaté nalí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo. ⁹ Dios iicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmiyéica judío. Càica wáalíacawa Dios imàacacáiná iwàwawa nabáyawaná fícha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, iná masacáca Dios iicáca náiwitáise éwita camícáaníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica.

¹⁰ Cayábaca Dios iicáca nía, iná ¿cánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càminá iwàwa? Pichùullacaalícué namànica circuncisión, níara càmiyéica judío yeebáidéeyèica Jesús itàacái, pichùullacaalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi, yásí píalimáidacuéca piicáwa Dios, Dios imàacacáinaté iwàwawa nabáyawaná fícha éwita camícáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, yái càulenèeri wawàsica camíríca wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái càmitaté náalimá namànica cayábani. ¹¹ Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábèeri mawèniiri iyú, iwasàanápínaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha ìwalíise yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara càmiyéica judío —íimaca yái Pedroca.

¹² Néese masànacata nía macáita. Yá néemiawaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàiniwaca nàyacaalíté càmiyéi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsi càmiiri áiba wenàiwica idé imànica.

¹³ Idécanáami natàanica, yá Santiago íimaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemiacué nulí: ¹⁴ Simón Pedro idéca icàlidaca walíni cànínacaalíté iyú Dios imànica cayáberí càmíyíéi judío irí quéecháwanáimi yeedácaténá nêewíse nacái yàasunáipináwa, neebáidacáiná Jesús itàacái. ¹⁵ Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacálidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios íimacaté: ¹⁶ ‘Néenialípiná nuèpúawa néese àniwa, yá numàacapíná àniwa rey David itaquénáinámi icùaca Israel yàasu cáli, ¹⁷ yéewanápiná israelitanái imàaquéeyéicawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, càmíyíéi israelita yáapícha yeebáidéeyéica nutàacái, níái wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa. ¹⁸ Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisíta numànipíná macáita càide iyúwaté núumáaná bàaluité’, íimacaté yái Diosca. ¹⁹ Iná nuínáidacawa càmita cayába wachùulla namànica circuncisión, yá nacái iyúwa profeta Moisés ichùullanáté, níara càmíyéica judío imàaquéeyéica íichawa íiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. ²⁰ Iwàwacutáicáita watànàacuéca nalí tàacáisi wàalàacaténácué níá ipíchaná nayáaca íinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáináí yéenáiwanáca; càmínápiná nacái naimá áiba yáapícha càmíchúaca náinusíwa, càmíríca nacái nanrísíwa; càmínápiná nacái nayáa íinási càmíríca íiraná imusúwa íícha; càmínápiná nacái nayáa iráí. ²¹ Néese nawàwacaalí néewáidacawa íwali yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, yá cayábaca néewáidacawa íwali, yácáiná idàbàanátatéwa bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá síuca nacáide macái yacalé imanúbaca naléeca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu íríca sábado ímácaná judíonái íyamáidacatáicawa —ímaca yái Santiagoca.

La carta a los no judíos

²² Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái nacái iwacáidáyaquéeyéicawa néré Jerusalén iyacàlená mñnanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, macáita náináidacawa needáanápiná nêewísewa abénaméeyéi nabànùacaténá níá Antioquía iyacàlená néré náapícha níái Pablo, Bernabé nacái. Yá needáca Judas, áibaalí ípidenéeri Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba asianái cáimiétacanéeyéi nêewi níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ²³ Yá nabànùaca náapícha cuyàluta. Yáté íimaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánáicuéca Jesucristo íwalísená, wawàwalicué pía wéenánái càmíyéica judío íyéeyéica Antioquía iyacàlená írícu, Siria yàasu cáli ínata nacái, Cilicia yàasu cáli ínata nacái. ²⁴ Wadéca wéemíaca áibanái íináwaná íwali, càmíyéica wabànùacué píatalé, nasàiwicacuéca píri wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué píalíawa cànínacaalícué iwàwacutáanápiná pímanica, nacálidacáinácué piríni iwàwacutáanásacué pímanica circuncisión. Náima nacái iwàwacutáanása pímanícuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirínáimi imànica, wía judíoca, éwita càmícaníta wachùulla néewáidáanápinácué pía càiri tàacáisi iyú. ²⁵ Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápiná asianái wêewísewa nàacaténácué naicáca pía, náapícha níái wéenánáica Bernabé, Pablo nacái máiníyéica cáinínaca waicáca. ²⁶ Níái Pablo náica, nadéca nacái nacálidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá irípiná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca níá. ²⁷ Iná wabànùacué píatalé Judas, Silas nacái natàanínápinácué píapícha, nacálidáanápinácué píri machacáníiri iyúni macáita yái watànèericuéca píri cuyàluta írícu. ²⁸ Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapícha

càmínápinácué wachùulla pimànica madécaná càulenéri wawàsi méetàuculé lícha yáí máiníríca iwàwacutácuéca pimànica: ²⁹ Picácué piyáa iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio idolo irí, yáí cuwáinái yéenáíwanáca. Picácué nacái piyáa irái. Picácué nacái piyáa iinási càmiríca íraná imusúawa lícha. Picácué nacái piimá áiba yáapícha cà míchúaca píinusíwa, càmiríca nacái pinírísíwa. Píicáalicué píchíawa yáí báawéerica, yási piyapínácué machacáiníri iyú. Yácata imanúbaca. Wawàwalícuéca pía macáita”, càité ímáca yáí cuyàlutaca.

³⁰ Càité Pablonái, idécanáamité natàaníca Jerusalén mìnánái yáapícha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquía iyacàlená néré cuyàluta yáapícha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwíca yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yáí cuyàlutaca. ³¹ Idécanáamité naléecani, yáté casímáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáinaté nawàwa. ³² Yáí Judas, Silas nacái profeta nía, icàlídéeyéica tàacáisi Dios inùmallícué. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnánái iwàwa manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquía iyacàlená mìnánáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³³ Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú Jerusalén iyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacaténá nalíní níái ibànuèyécáté nía. ³⁴ Silas quéwa íníadacatéwa iyamáanápínácué Antioquía iyacàlená írícu. ³⁵ Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía iyacàlená néré. Néese Pablonái, áibanái nacái manúbéeyéi, néewáidaca wenàiwíca, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacalí iináwaná íwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Aiba èerité Pablo ímáca Bernabé írí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenanáíwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanúbaca wacàlidacatalécaté Wáiwacalí iináwanáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —ímáca yáí Pabloca.

³⁷ Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapícha Juan áibaalí lípidenéri Marcos. ³⁸ Quéwa Pablo íníadacawa cà míinápíná cayába natécani, Marcos yèepùacáinatéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmitaté iyamáawa náapícha íbaidacaténáté Dios írípíná náapícha, nacàlidacaalíté nàacawa Dios itàacái. ³⁹ Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náíwítáise, canásíwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlúacawa nave írículé nàacaténáwa manuírí úní yáacubáa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰ Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudaanápíná nía, yá nabànúaca náichawa Pablonái, náibaidáanápínáté Dios írípíná. ⁴¹ Yá Pablonái nachàbacawa Siria yàasu cáli ínatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanúbaca.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Néseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré lípidenéeyéica Derbe, Lистра nacái. Nérété nàanàaca áiba úcullíri yeebáidéeri Jesús itàacái lípidenéri Timoteo. Yáatúa judíosáatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanírími quéwa griegosáiri, cà míríca judío. ² Lистра iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnánái nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná íwali, cayábéerica íwítáise. ³ Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapícha.

Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisión báawacáicha judióná iicáca Timoteo, níai judioca iyéeyéica yàcalé iricu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macáí judiocáiná nàaliacatéwa Timoteo yáanirimi iwali griegosàirimicani, càmiiri judío. ⁴ Néese Pabloná ipáchiaca yèepunicawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaali nàacawa nacàlidaca cuyàluta iricuiri tàacáisi nali níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacáí Jerusalén mìnánáca natànericacé cuyàluta iricu, nàalàacaténáté càmiíyèi judío. ⁵ Iná yéewa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca, néemiaca Pabloná yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiniwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàacata nawènùadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pabloná icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu càli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu càli ínatalé, Galacia yàasu càli nacái. ⁷ Néese nàyacaalíté mawiénita Mísia yàasu càli irí, yá nàinàidacatéwa nawàlúanápínáwa Bitinia yàasu càli ínatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànuerica càmitaté imàaca nàacawa néré. ⁸ Néese nachàbacatéwa Mísia yàasu càli ínatalé. Yá nalicùacawa Troas ídalutalená néré. ⁹ Yá táiyápi Pablo iicacaté yéenáiwánási nacáiri, Dios néeséeri. Yá iicáca asiali Macedonia yàasu càli néeséeri. Yái asiali ibàlùacawa isutáca Pablo ícha wawàsi manuísiwata. Yá íimaca Pablo irí: “Aqualé Macedonia yàasu càli ínatalé, piyúudàa wía”, íimaca. ¹⁰ Néese Pablo iicacáinaté yái yéenáiwánási nacáirica, ínáté wachùnliaca wàasuwa àyapu piná caqualéta wàacaténáwa Macedonia yàasu càli néré, wáalíacáináwa báisíiri iyú Dios imáidacaté wía wacàlidáanápíná nali cayábèeri tàacáisi Jesús iináwaná iwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave iriculé, iyéerica Troas ídalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuíri úni yáacubàa iwàwata néré ípidenéechúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis iyacàlená néré iyéerica iwàwata ínata. ¹² Wàacawa càli ínatabàa Neápolis iyacàlená ícha àta wàanàacataléta Filipos iyacàlená iriculé, nàyacataléca níai manubéeyéi romanosiwa. Yái yàcaléca máiniiri cachàinica Macedonia yàasu càli yéená ínata. Wáyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³ Aiba sàbado judióná iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawa yàcalé ícha. Yá wàacawa inanábale wéemiacáinaté judióná iináwaná iwali nasutáca níawawa Dios ícha néré. Abenáméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutacaténá níawawa Dios ícha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nali Dios itàacái. ¹⁴ Abéechúa néená ípidenéechúa Lidia, Tiatira iyacàlená minalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawèniiri wáluma cúulíri capíraléwaca iicacánáwa. Uái inanái, yèechúa Dios icàaluíniná, uémliaca wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábèerica Pablo icàlidéerica nali. ¹⁵ Yá ubautizácawa, áibanái nacái ucapèe iricuiyéica. Néese úumaca walí:

—Pfináidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisíiri iyú, yásí aqualécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cài úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétéwa wayamánaca nacapèericu.

¹⁶ Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutacaténá wíawawa Dios ícha, yá wàanàaca áiba mànacàu demonio idacuèchúaca íiwitáise, íná yéewa uwicùlidaca demonio íiwitáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca

uwicùlidacaténá. Uíwacanáiná needácaté nalíwa manùba plata ùwalíse úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa. ¹⁷ Uái mànacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wía Pablonáica. Yá uémianíca ùacawa:

—Níái aslanáica, náibaidaca chènuníiséeri Dios iripíná. Nàanàaca nacàlidacaténacúe piríní Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —úumaca wáwali, wía Pablocá. ¹⁸ Uémianíca ucalídacani madécaná èeri àta maséecataléta Pablo yéemiaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá ímaca demonio irí idacuèrica uíwítáise:

—Jesucristo inùmaliçúise nuchùulia piacawa uícha —ímaca yái Pablocá. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca. ¹⁹ Néese mànacàu íwacanáiná náaliacawa canácata quirínama needápinaté nalíwa plata ùwalíse, iná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé íwacanáiná yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu. ²⁰ Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níái aslanáica judiónái meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnánái. ²¹ Néewáidaca wía wèepunínápináwa càide iyúwa áiba íiwítáisesi íimáaná méetàuculéerica wáiwítáise ícha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, iná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca. ²² Iná yàcalé mìnánái canánama nadàbaca néemianíca bawéeri iyú Pablonái ìwali, yá jueznái nachùullaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawíríà àta náiraná imusúacatalétawa nàwalíse. ²³ Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyéi ibànalículé. Yá nachùullaca yái icuèricaté presoíyéi ibàna icúanápiná nía cayába. ²⁴ Yeebáca yái nachùullánácani, iná yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéi ibànaná iriculé alé ímáalanáca. Yá icàbadáca nacàwa pucháiba tabla imiéyéi iwéré ipichaná namusúacawa.

²⁵ Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios ícha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanái presoíyéi yéemiaca nataacái. ²⁶ Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníri iyú, iná yái presoíyéi ibànaca icusúacawa macáita cachàiníri iyú. Yá presoíyéi ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacúanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyéica iyéeyéica presoíyéi ibànalícu. ²⁷ Néeseté, yái asiali icuèrica presoíyéi ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacaténá yáawawa, iyúunáidacáiná nachúuliacatéwa ícha, níái presoíyéica. ²⁸ Quéwa Pablo imáidaca irí:

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ímaca yái Pablocá. ²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipía iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatáca yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna iricúise, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemiawa nía:

—Píacué aslanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí: —Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, nía nacái picapèe iricúyéica —náimaca irí. ³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irícu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàca nía àicu

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ímaca yái Pablocá. ²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipía iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatáca yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna iricúise, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemiawa nía:

—Píacué aslanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí: —Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, nía nacái picapèe iricúyéica —náimaca irí. ³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irícu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàca nía àicu

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ímaca yái Pablocá. ²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipía iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatáca yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna iricúise, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemiawa nía:

—Píacué aslanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí: —Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, nía nacái picapèe iricúyéica —náimaca irí. ³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irícu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàca nía àicu

—Píacué aslanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí: —Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, nía nacái picapèe iricúyéica —náimaca irí. ³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irícu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàca nía àicu

iyú. Yá ibautizácawa, yéénánái canánama nacái nabautizácawa. ³⁴ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe iriculéwa. Yá yàaca nayáapíná. Yá cayábaca iwàwa, yéénánái nacái, neebáidacáiná Dios itàcái.

³⁵ Amalacaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùullacaténá nawasàaca Pablonái. ³⁶ Yái icuèrica presoíyéi ibàna íimaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùullaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —íimaca Pablonái irí. ³⁷ Quéwa Pablo íimaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuésemi. Càmitaté namàaca wacálidaca waináwaná iwaliwa. Canácaté nacái nàanèeri wáwali wabáyawaná nàuwichàidèeripíná wía íwalíse. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànaliculé. Siúcade nawáwa nawasàaca wía ibàacanèeri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni cà. Pìacué picálidaca nalí níani juezca níacaténáta iwasàa wía —íimaca yái Pabloca.

³⁸ Néese úwinái nacálidaca jueznái iríni. Iná cáaluca jueznái néemiaca naináwaná iwali romanonáicáiná níái Pablonáica. ³⁹ Néese níái juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái ícha wawàsi namàacáanápíná nawàwawa ícha yái báawéerica jueznái imàníricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna ícha. Néese nasutáca Pablonái ícha wawàsi manuísiwata nèepùanápínáwa yàcalé ícha. ⁴⁰ Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna ícha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàcái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàcái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunícawa, yá nachàbacawa Anfípolis iyacàlená iricubàa, Apolonia iyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica iyacàlená néré. Iyaca néré judíonái yéewáidacàalu. ² Càide iyúwaté Pablo íiwitáise iyáaná, iwàlùacawa nèewáidacàalu iriculé sábado imanùbaca, másiba sábado írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. Yá itàníca nàapicha, icálidaca nacái nalíni càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmallicúise. ³ Yá Pablo icálidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmallicúise Mesías iwali, yái israelita icuèrinápínáca Dios ibànùèeripinacaté nalí. Pablo icálidaca nalíni Mesías iwàwacutácaté yéetácawa, nèese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutácaté nacái icáucacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucálidèericuécaca pírí íináwaná iwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànùèeripinacaté walí Wacuèrinápíná, wía judíoca —íimaca yái Pabloca.

⁴ Néese abenaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icálidèerica nalí. Yáté nèepunícawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yéeyéi Dios icáaluíná, neebáidacaté Jesús itàcái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵ Quéwa áibanái judío càmiyeyéi yeebáida Jesús itàcái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa nèemiaca Pablo itàcái. Yá judíonái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níái machawàaquéeyéica iyéeyéica calle iricubàa, nawènúadánápíná yàcalé mìnánái íiwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái ipacawa, nèemianícawa, yá nawàlùacawa cachàiniiri iyú Jasón icapèe iriculé nacutacaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéénápíná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nacháawàacaténá Pablonái íináwaná iwali. ⁶ Quéwa canácaté néré níái

Pablonáica, íná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatàidaca Jasónnái nacháawàcatená naináwaná yàcalé íiwacanánái irí. Yá náimaca néemiánicawa:

—¡Níara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnánái íiwitáise calúacaténá naicaca wacuèriná emperador! ¡Iná càmita èeri mìnánái náyaca matuìbanáiwaca! ¡Siùca Pablonái nadéca nawàlúacawa wàyacàle iriculé nacái! ⁷ ¡Yái Jasón idéca yeedáca nía icapèe iriculéwa! Macái namànica máini méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái íicha, yái wacuèriná emperador romanosáirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná iyacasa áiba wacuèrinápiná, yáara íipidenéerimica Jesús —náimaca.

⁸ Idécánáamité néemiacani, yá báawaca nánáidacawa nawàwawa, níái wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica. ⁹ Quéwa Jasón, áibanái nacái iyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái íchùulianá napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasónnái nèepunicawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Néeseté níái Tesalónica iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàacaténáwa táiyápi Berea iyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlúacawa judiónái yéewáidacàlu iriculé. ¹¹ Abénaméeyéi judío iyéeyéica Berea iyacàlená írìcu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica iyacàlená mìnánái íicha, íná néemlaca cáaliácáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea iyacàlená mìnánái yéewáidacawa tàacáisi ìwali profetanái itànèericatè Dios inùmalcúise, náaliacaténáwa asáisi báisírìcaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. ¹² Iná madécaná nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanái nacái griegonái manùbéeyéi neebáida nacái, madécaná wenáiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, aslanái nacái. ¹³ Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica iyacàlená néeséeyéi néemiacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáaná Dios itàacái Berea iyacàlená írìcu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnánái íiwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴ Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná iyéerica manuírì úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea iyacàlená írìcu. ¹⁵ Níái itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétatè Atenas iyacàlená néré. Néese nèepúacawa íicha. Pablo ibànùaca náapicha tàacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápínatéwa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶ Inaté Pablo iyaca Atenas iyacàlená írìcu. Icùaca iyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácáiná manùbéeyéi idolo, yái cuwáiná yéeníwaná ibàlùeyéicawa néenibàa, Atenas iyacàlená mìnánái isutéeyéica yáawawa íicha. ¹⁷ Iná Pablo itàanica judiónái yáapicha néewáidacàlu írìcu, náapicha nacái áibanái yéeyéica Dios icàaluíná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemiawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàanica áibanái yáapicha càiyéinácalí ibàlùeyéicawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái. ¹⁸ Nàyaca néeni abénaméeyéi aslanái yéewáidéeyéiwa epicureonái yàasu tàacáisi ìwali. Aibanái aslanái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yàasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamàalàacata yá asialica? —námaca nalíwáaca. Quéwa áibanái íimaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàanica áibanái cuwáiná ìnùmaliçuise áiba íiwitáaná cuwáiná wàasu cuwáiná ícha —námaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ¹⁹ Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa ípidenacataléca Areópago, náiwacanánái ìwacáidáyacatalécawa, cáalíacáyéi nacái. Yá nasutáca néemiawa Pablo:

—¿Cawínásica yá wàlisài tàacáisi picàlidéerica? ²⁰ Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmíricáwa wáaliawa ìwali. Iná wawàwa wáaliacawa càinácaalí ímáaná yá tàacásica —námaca Pablo írí.

²¹ Càité námaca Pablo írí níacáiná Atenas iyacàlená mìnánáica, áibanái nacái iyéeyéica nèewi, casímáica néemiaca natàanica èeríapinama macái wàlisài tàacáisi ìwali.

²² Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuésemi níái ìwacáidáyaquéeyéicawa Areópago néeni. Yá íimaca nalí:

“Piacué, Atenas iyacàlená mìnánáica, nùaliacuécawa piináwaná ìwali piànacué cuwáiná icàaluíná manuísíwata. ²³ Nuchàbacáinaté nuicáca níara manùbéeyéi pisutátacáicuéca, yá nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi íimaca: ‘Dios írípíná, yáara càmírica wáaliawa ìwali’, íiméeri. Quéwa péemiacué cayábani. Yá Dios pièricuécá írí cayábeeri càmíricué piálía ìwali, yáca Dios yáí nucàlidéericuécá píri iináwaná ìwali.

²⁴ “Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacái macáita wawàsi iyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènuníseeyéica, yá nacái cáliqueí. Càmita Dios ìya templo írìcu wamànírìca wacáapi iyúwa. ²⁵ Canáca imápuèri wáicha wamànírìpiná írí. Abéerita Dios yáí yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacái, yèeri nacái macáita wàasu.

²⁶⁻²⁷ “Dios idàbacaté abéeri asiali, abéechúa inaná nacái. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnánáica canánama, iyéeyéica macái cáli. Dios ichùullacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu èeri, càinápinácaalí nacái wàasu cáli, wacutátacaténá wáaliacawa Dios ìwali, éwita càmíccáníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáaliacawa ìwali. ²⁸ Dios yèericáiná wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái námáaná abenaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi íiméerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, càì natànàaca.

²⁹ Dios yéenibecáiná wía, íná càmita cayába wáináida Dios yéenáiwánaca yáí ídoloca, yáí yéenáiwánási wenáiwica imànírìca oro ícha ídolopiná, yá nacái platéechúa ídoloca, íbéechúa ídoloca nacái iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáiwánacani. ³⁰ Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáaliawa, íná Dios ìidenlacaté yáí namáníináca. Quéwa siúcade ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yáí wabáyawaná wamànírìca. ³¹ Dios idéca ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripíná icàlidáanápiná báisíri iyú èeri mìnánái íbáyawaná ìwali, yéemíacaténá naináwaná ìwali cáalíacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asiali icàlidáanápiná naináwaná ìwali yúuwichàidacaténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càrínácaalíni, yáí Jesúscá, Dios imichàidacáinaté Jesús yéetácáisi ícha”, íimaca nalí yáí Píbloca.

³² Néese Atenas mìnánái idécanáami néemiaca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi ícha, yá abenaméeyéi nèewi naicáníca Pablo íquíníiná. Quéwa áibanái íimaca Pablo írí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —námaca Pablo írí.

³³ Iná Pablo yèepùacawa náicha. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca írini. Abéeri ípidená Dionisio, abéeri néenáca, níái Areópogoca. Aiba yeebáidéechúa, uípidená Dámaris. Aibanái náapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

18

Pablo en Corinto

¹ Néeseté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená ícha Corinto iyacàlená nérépiná. ² Corinto iyacàlená íricu Pablo yàanàaca abéeri judío ípidenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ípichawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli ícha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùullacaté macái judiónái imusúacawa Roma iyacàlená ícha. Ináté níái Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli ícha, néese nàanàacaté Corinto iyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níái Aquilanáica. ³ Pablo iyamáacatéwa íbaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliérica íbaidaca, capiima ímamisíríca. ⁴ Néese sábadu imanùbaca judiónái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu írículé. Yá icàlidaca nalí Jesús iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènùadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, níái judíoca, nía nacái càmíyéica judío.

⁵ Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cáli néese, yáté Pablo imàacaca íchawa yàasu íbaidacalésiwa capiima ímamisíríca icàlidacaténá mamáalàacata Jesús itàacái, iwènùadacaténá nacái judiónái íiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànucàicaté judiónái írì. ⁶ Quéwa abénaméeyéi judío nàuwidaca namànica Pablo, yá nadàbaca natàaníca ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínáté nía. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, piùwichàapínáwa píbáyawaná ìwalísecuéwa. Canácata nubáyawaná ìwalíse yái piùwichàanápínácuécawa, nùalàacáinácué pía yùuwichàacáisi íchaná. Siùcade nùacawa nucàlidacaténá yái tàacáisica càmíyéi judío írì —íimaca yái Pabloca.

⁷ Yá Pablo imusúacawa judiónái yéewáidacàalu írícuise. Yá iwàlùacatéwa áiba asíali icapèe írículé càmíiri judío, ípidenéerica Ticio Justo. Yái asíali yèericaté Dios icàaluíná. Idènlaca icapèewa judiónái yéewáidacàalu idaníbàa. ⁸ Iyacaté áiba judío ípidenéeri Crispo, yátaca abéeri néewáidacàalu íiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéenánái yáapichawa. Madécáná Corinto iyacàlená mìnánái nacái néemlaca Jesús iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáíwa, náasáidacaténá neebáidaca Jesús. ⁹ Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo írì yéenáíwanási nacáiri írícuise: “Píca cáalu pía. Pícalida nalí nutàacái mamáalàacata, píca masàna pía. ¹⁰ Nùacáináta píapícha íná canácata yáalíméeri imànica píri báawéeri, nudènlacáiná madécáná nùasu wenáiwicawa judiónái yeebáidéeyéipíná nutàacái yá yàcaléquéi”, íimaca yái Wáiwacalica. ¹¹ Càité Pablo iyamáacawa abéeri camú y medio Corinto iyacàlená írícu. Yá yéewáidaca wenáiwicanái Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cáli. Néese madécáná judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibàaca Pablo. Yá nawatáidaca

Pablo nacháawàcatená iináwaná ìwali Galión gobernador irí. ¹³ Yá náimaca gobernador irí:

—Yái asialica icàlidaca yèepunicawa iwènuadaca wenàiwicanái íiwitáise nàcaténá Dios icàaluíniná iyúwa càmíiná romanonái ibatàa wamànica — náimaca.

¹⁴ Néese Pablo batéwa idàbaca itàanica, quéwa yái Galión íimaca judíonái irí:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica irí wawàsítá, càmicaalí nacái, imànicaalí ibáyawanáwa manuísíwatatá, yásí báisíta nuldenìaca quiríta nuémìacaténácué cayába pisàna picháawàanácué iináwaná ìwali, píacué judíoca. ¹⁵ Quéwa píasu wawàsicué meedáni, pitàanicaténácué piriwáaca chàinisíri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùullanácuéca. Pichùnìacué píawamitani yái wawàsica càmíciná nuwàwa nuémìacuéca píasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

¹⁶ Yá yúucaca fíchawa nía capí irícuíse, yái capí imádàanáca gobernador yéemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. ¹⁷ Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judíonái yéewáidacàalu íiwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador íipunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión iicáca yái namànírica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Néeseté Pablo iyamácatéwa Corinto iyacàlená iricu madécaná èeri mamáalàacata. Néese itàanica náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái icàlidacaténá nalí iináwanáwa yàanápínáwa náicha, yá namàacaca yàcawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé náapicha níái Priscila, Aquila nacái yàcaténáwa manuiri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéehatécáwa nàanàca Cencrea íidalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré maléna èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave iriculé àniwa, Pablo idalúaca íwita ibáináwa imàalàidacáináté imànica áiba íibaidacalési càide iyúwa icàlidáanáté Dios iríni, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁹ Néeseté nàcawa àniwa manuiri úni yáacubàa àta nàanàcataléta Efeso íidalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacaténáwa judíonái yéewáidacàalu iriculé. Yá itàanica judíonái yáapicha iwacáidayaquéeyéicawa néré. ²⁰ Yá nasutáca Pablo fícha wawàsi manuísíwata iyamáanápínáwa náapicha quiríta yéewáidacaténá nía, quéwa càmítaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹ Ipíchawáiseté Pablo yàcawa náicha, yá íimaca nalí: “Iwàwacutá nùyaca Jerusalén iyacàlená iricu áiba èeriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namàníiripínaca. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacué nupáchiaca pía àniwa”, íimaca yái Pablocá. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé, yàcaténáwa manuiri úni yáacubàa. Yá yàcawa Efeso iyacàlená fícha. ²² Idécanáami Pablo yàanàca Cesarea íidalutalená néré, yáté yàcawa cáli íinatabàa Jerusalén iyacàlená néré itàidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Idécanáamité itàidaca nía néré, yáté yàcawa Antioquía iyacàlená néré. ²³ Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàcatéwa náicha àniwa, yèepunicaténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli íinatabàa, Frigia yàasu cáli íinatabàa nacái. Càitè yèepuní ichàniadaca nawàwa macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Néenialíté áiba judío íipidenéeri Apolos, Alejandría iyacàlená néeséeri yàanàcaté Efeso iyacàlená néré. Yái Apolos yáalíaca icàlidaca Dios itàacái

cáaliacáiri iyú, yéewáidacaté nacáíwa cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacái itànèericaté Dios inùmalicúise, íná yéewa yáaliacawa ìwali cayába. ²⁵ Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuísiwata macáai iwàwallicúsewa. Yéewáida wenáiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáaliacáanitawa abéerita ìwali yái Juan el Bautista ibautizáanaté wenáiwica iwènúadéeyéicaté ìwitáisewa Dios irípiná. ²⁶ Yá Apolos idábaca icàlidaca macáaluínínátani judiónái yéewáidacáalu irícu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécanaamité néemlaca Apolos, yá natécani méetáucuta nàataléwa nacàlidacatená amaláwaca iríni macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷ Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná. Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenáiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínáni cayábéeri iyú, yái Apoloscá. Yàanàcaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuísiwata, níái Dios imàniyéica irí cayábéeri mawèníri iyú imàcáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸ Yácáiná Apolos icàlidacani macáai wenáiwica yàacuésemi, cacháiníri iyú nacái imawènladaca nàasu tàacáisi níái judíoca. Icàlidacaté nalí machacáiníri iyúni càinácaalí ímáaná tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise, yásáidacatená Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànùericaté nalí.

19

Pablo en Efeso

¹ Idécunitàacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená irícu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso iyacàlená irículé. Néré Pablo yàanàaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi. ² Yá ímaca nalí:

—¿Dios ibànùasicué pirí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? —ímaca yái Pablocá. Yá náimaca irí:

—Cámíri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná —náimaca. ³ Néese Pablo isutáca yéemiawa nía àniwa:

—¿Cáirinácaalícué tàacáisi peebáidaté ìwali, nabautizácaténácué píá? —ímaca yái Pablocá. Néese náimaca irí:

—Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenáiwica wawènúadáanápínaté wáiwitáisewa Dios irípiná —náimaca. ⁴ Pablo ímaca nalí:

—Juan ibautizácaté wenáiwica náasáidacatená nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápínaté neebáidaca áiba itàacái, yái yàanèeripinacaté Juan yámiricubàa, yái Jesúsca —ímaca yái Pablocá.

⁵ Idécanaami néemlacani, yá nabautizáca Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶ Néese Pablo imàcaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacatená nía, yá natàanica áiba tàacáisi iyú, cámíri èeri mìnánái itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise. ⁷ Cawàwanáta doce namanùbaca aslanáica níái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸ Néese Pablo iyamáacatéwa nèewi Efeso iyacàlená néré másiba quéeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judiónái yéewáidacáalu irícu. Icàlidaca nalíni macáaluínínáta, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalíacatenáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenáiwicanáíwa. ⁹ Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemlaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmíta nawàwa neebáidacani. Natàanica wenáiwicanái irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali, yái cayábéeri tàacáisi

Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judionái yéewáidacàalu irícu. Itecaté nacái yáapichawa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu irículé. Yáté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰ Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Ináté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeseyéi néemiaca Wáiwacali iináwaná iwali. Judionái, nía nacái càmiyéica judío néemiata nacái. ¹¹ Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máiniyéi cáuláicaca. ¹² Abénaméeyéi nalladaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi iwali, yá nachùnìacawa níai cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanái ícha nacái.

¹³ Quéwa áibanái judío yàanàcaté ipáchiaca néré nàucacatená demonio wenàiwicanái ícha. Nawàwacaté nàucaca demonio wenàiwica ícha Wáiwacali Jesús ípidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inùmalicúise wachùuliacuécac piacawa, yái Jesúsca Pablo icàlidéerica iináwaná iwali”, náimaca.

¹⁴ Càité siete asianái judionái imànica. Nániri ípidenáté Esceva, abéeri sacerdote íwacalináca. ¹⁵ Quéwa áiba èeri náalimáidacaté nàucaca demonio asíali ícha, yá demonio ímaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalí nacáíwa Pablo iwali. Càmitacué núalí nuicáca pí”, ímaca nalí yái demonioca.

¹⁶ Yáta yái asíali demonio idacuèri íiwítáise, ipisìlacawa nàwali, níai sietéeyéica imanùbaca asianáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíri iyú, àta nèepùacatalétawa naplacawa capli irícuise, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama. ¹⁷ Néese macáita Efeso iyacàlená mīnanái, judionái canánama, càmiyéi judío nacái, néemiacaté naináwaná iwali, níai sietéeyéi asianáica, iná yéewa cáaluca macáita wenàiwica manuisíwata, yá naináidacawa cáimiétaquéri iyú Wáiwacali Jesús iwali.

¹⁸ Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlucawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namàníricaté.

¹⁹ Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapii iwali, namàlica iwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso iyacàlená mīnanái iicápiná nàasáidacatená nawènúadacaté náiwítáisewa namàlica íchawa. Aibanái napatúacaté nawèni níai cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái. ²⁰ Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemiaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

²¹ Idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo íináidacatéwa ipáchianápiná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacatenáwa àniwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iimacaté nacái idécanáamité ipáchiaca Jerusalén iyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápináté yàacawa Roma iyacàlená néré, ímaca. ²² Iná yéewa Pablo ibànùacaté pucháiba wenàiwica iyúudéeyéicani nàacatenáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli néré. Níai yàacawéyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idécunitàcá nèepunicawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³ Néenialité áibanái nadàbaca nataánica báawéeri iyú nàwali níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméeyéi Efeso iyacàlená mīnanái báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái naináidacawa. ²⁴ Abéeri asíali ípidenéeri Demetrio báawacaté mánica Efeso mīnanái íiwítáise nàuwídecatená namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imànirité platéeri yéenáwanási cawèníri. Imànicaté achúmèeri capli platéeri, templo nacáiyéi

iiicacánáwa nasutácàalu níawawa nàasu cuwáisàatúa íchawa ípidenéchúa Artemisa. Aibanái imàniyéi achúmanaméeyéi capii platéeri, càasuca máini nía Demetrio yáapicha. ²⁵ Iná Demetrio iwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàniyéica platéeri wawàsi, yá ímaca nalí canánama: “Píacué aslanáica, píaliacuécawa wàyaca càasuiri iyú íwalíise yái wáibaidacaléca. ²⁶ Pídecuéca piicáca, péemiaca nacái yáara Pablo icàlidéerica yéepunicawa tàacáisi. Itànírica wáibaidacalé íwali, níai ídolo cuwáinái yéenáiwáná wamáníyéica, Pablo ímaca càmítasa báisi Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica íiwitáise cuwáinái ícha cháí Efeso iyacàlená iricu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái. ²⁷ Máiníri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmícáiná quirínama wenàiwica iwèniapiná yái ídologa wamánírica. Ua nacái wasutácàalu iináwaná imáalàapinácawa wáicha, úara manuíchúa temploca wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa ícha ípidenéchúa Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíniná, úai macái wenàiwica yèechúaca icàaluíniná, wía wenàiwicanái canánama Asia yàasu cáli ínatéeyéica iyaca, macái èeri mìnánái nacái”, ímaca yái Demetrioca.

²⁸ Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanáami néemiaca Pablo iináwaná, yá máini báawaca nawàwa íwalíise. Yá nadàbaca néemianícawa cachàiníri iyú, néemianícawa mamáalàacata: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso iyacàlená mìnánáica!” còi néemianícawa mamáalàacata.

²⁹ Yá manùbéeyéi wenàiwica naplacawa néemiaca nasàna àta máiwitáiseataléta madécaná Efeso iyacàlená mìnánái. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacái, níai Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Yá naplacawa nawatàidaca nía manuiri nàwacáidacàalu iriculéwa, iyéerica Efeso iyacàlená iricu. ³⁰ Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacatenáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itaacái càmíta nabatàa Pablo iwàlùacawa néré. ³¹ Aibanái nacái, Asia yàasu cáli icuèrinánáca, Pablo yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácatená ícha wawàsi manuísíwata ipíchanaté iwàlùacawa néré. ³² Yá nàwacáidacàalu iricu abénaméeyéi néemianícawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemianícawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáisecáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nëewi càmíta náaliíwa càinápínacaalí wawàsi íwali nàwacáidáyacacatéwa. ³³ Néese abénaméeyéi judío iyéeyéica néeni náibàaca nawesiaca asiali ípidenéchua Alejandro, ibàlùacatenáwa macái wenàiwica yàacuésemi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yái Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masànacatená nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judionái iináwaná íwali manùbéeyéi wenàiwica irí nàallacatenáwa canácasa judionái imàníri íbáyawanáwa. ³⁴ Quéwa idécanacáita manùbéeyéi wenàiwica náalíacawa judiocani, yái Alejandroca, yá nadàbaca néemianícawa. Pucháiba hora néemianícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso iyacàlená mìnánáica!”, còi náimaca néemianícawa mamáalàacata.

³⁵ Néeseté áiba Efeso iyacàlená mìnánái icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca imànica nía, yá ímaca nalí: “Píacué Efeso mìnánáica. Macái èeri mìnánái náalíacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa Artemisa íchawa, náalí nacáíwa wacúaca Artemisa uenáiwánámi, yáara náiméerica íwali yúuwéericasawa chènuníise bàaluité cuwáinái yàasu cáli ícha. ³⁶ Macái èeri mìnánái náalíacawa báisícáni, íná matuúbanáicué pía. Píacué máiwitáise píawa, pímaníicáichacué

wawàsi máiwitáiséeri iyú. ³⁷ Níacáiná aslanáica pitéyéicuéca aléi, càmita nayéedua wawàsi iricuise, yáara wasutácaalu wíawawa Artemisa íicha, càmita nacái natàani báawéeri iyú úwali. ³⁸ Yáí Demetrioca, áibanái nacái íbaidéeyéica yáapicha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná íwali jueznái irí, yá iyaca jueznái yéemièripiná natàacái. Macáita náalimá nacháawàayacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íiwacanánái irí. ³⁹ Píwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi níara yàcalé íiwacanánáica, nàwacáidáyacapínacaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùllianá wamànica. ⁴⁰ Máiníiri báawaca yáí pímaníiricuéca cháí. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná íwali, wía Efeso iyacàlená mìnánáica, náimapiná wamànica úwicái wacuèrinánái romanonái ípunitawa. Náiwacanánái yéemiacaalí càinácaalícué pímaníiná cháí bàwina, yásí nasutá néemiawa núawa cánácué yéewaná pímaní máiní máiwitáiséeri iyú. Càmita núalímápiná nucálidaca nalíwani”, íimaca yáí yàcalé icuèrináca. ⁴¹ Néese yáí yàcalé icuèriná idécanáami icálidaca nalíni, yá ichùllíaca nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacàalu iricuisewa, yá náaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe néréwa.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

¹ Idécanáamité imáalàacawa yáí Efeso iyacàlená mìnánái imànínáca máiwitáiséeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá yáa. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yáasu cáli nérépiná. ² Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca iyéeyéica Macedonia yáasu cáli íinata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuíri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yáasu cáli néré. ³ Yá iyamáacawa néré máisiba quèeri. Néesetè mawíénica yéenáiwana iwàlúanápinátéwa nave iriculé yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yáasu cáli nérépiná. Yá yéemiaca judiónái iináwaná nánáidáanáwa namànínápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáisewa, yá íináidacawa yèeptuanápinátéwa cáli íinatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yáasu cáli íinatalé. ⁴ Nàa nacáíwa yáapicha áibanái íipidenéeyéi: Sópater, yáí Pirro íirica, Berea iyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba aslanáica Tesalónica iyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe iyacàlená mìnálica; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba aslanáica Asia yáasu cáli néeseeyéica. ⁵ Níái aslanáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacúacaténá wàanàaca Troas íidalutalená néré. ⁶ Néese idécanáamité ichàbacawa Pascua yáasuná culto, judiónái iyáacaalítè pan càmiiri idènia levadura, yátè wàacawa Filipos íidalutalená íicha manuíri úni yáacubàa nave iricu. Néese báinuaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá wàanàaca níái wáapichéeyéicawa Troas íidalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Néesetè domingo iricu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái wawacúacaténá wàwaliwáaca pan, yáí Santa Cenaca. Yá Pablo icálidaca nalí. Iwàwacutápinátè Pablo yàacawa náicha mapisáita, iná icálidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸ Wàwacáidáyacacatéwa abèeri imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Nàyaca néré madécaná lámpara ipucuyéicawa nacamalá piná. ⁹ Néese abèeri úucullíri íipidenéeri Eutico yáawinéeriwa iyaca ventana iricu. Pablo itàanicáiná mamáalàacata, yá

cadapùleca báawanama yái ùuculirica. Yá iimáca íchawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana iricúise, másiba pisoíri ichènunica. Yá yéetácawa. ¹⁰ Pablo iricúacawa ùuculiri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùuculirimi irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá ímaca nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái: —Picácué cáalu pía. Cáucani —íimaca yái Pablocá.

¹¹ Néeseté Pablo yèepúa iwàlùacawa nàwacáidacaalu iriculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yái Santa Cenaca, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amalácataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹² Néese yái ùuculirica, yèepùacawa yéenanái yáapichawa, icáucacáinátéwa, iná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave iricu manuíri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso ídalutalená néré wáipunitáidacaténá Pablo néré càide iyúwaté iwàwàaná, iwàwacáináté yàacawa néré cáli ínatabàa. ¹⁴ Wàanàca Pablo Aso ídalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave iriculé. Yá wàacawa manuíri úni yáacubàa Mítilene ídalutalená néré. ¹⁵ Néeseté wàacawa Mítilene ícha. Wàacawa abé èeri manuíri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàca Samos ídalutalená néré, idècanáamité wayamáidacawa Troguilio ídalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepúa wàacawa. Yá wàanàca Mileto ídalutalená néré. ¹⁶ Càité wèepunicawa càmicáináté Pablo iwàwa idècuniacawa manùba èeri Asia yàasu cáli ínata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré iwàwacáináté iicáca náapicha judiónái yàasu culto ípidenéerica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ Idècunitàacá Pablo iyaca Mileto ídalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso iyacàlená néré imáidacaténá ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso iyacàlená mìnaná. ¹⁸ Idècanáamité ancianonái nàanàca yàatalé, yá Pablo ímaca nalí: “Píalíacuécawa nuínáwaná iwali, càinácaalíté ntyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàcatáiseté Asia yàasu cáli ínatalé àta siùta nacáide. ¹⁹ Macái èerité ntyaca pèewi íbaidéeri Wáiwacali iripiná. Càmitaté cachàini nuicáca nùawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmlíyécaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàcaté nacáíwa cáiwíri iyú judiónái nawàwacáináté imànica nulí báawéeri. ²⁰ Ewitaté nùuwichàcáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanía píchacué tàacáisi iyúudèeripinácuécaté pía, íbatàa abéeri tàacáispináta idècunitàacá nucàlidacuéca píriní nàwacáidacaalu néré, nacapèe iricu nacái. ²¹ Nùalàacaté níara judíoca, càmlíyéi judío nacái. Nùumacaté nalí iwàwacutáaná nawènùadaca náiwitáisewa Dios iripiná neebáidáanápíná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. ²² Iná siùcade nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùuliaca nùanápínáwa néré, càmita quéwa nùalíawa càinápínácaalí namànica nulí néré. ²³ Nùalíacáitawa abéeri wawási. Yàcalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápíná nùa presoíyéi íbanalculé, nùuwichàanápíná nacáíwa madécáná yéawirí. ²⁴ Quéwa càmita nuicá nucáucawa iyúwa máiníri cawénica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáaláidaca ímànica nuíbaidacaléwa casímáiri iyú, yái nuíbaidacaléca Wáiwacali Jesús ichùuliérica numànica, nucàlidáanápíná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisi íméerica cáinináca Dios iicáca wenàiwica.

25 “Siùcade nùaliacawa báisiri iyú càmítacué piicá núa quirínama, piacué nùalidéeyéicaté irí yái tàacáisica icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. 26 Iná siùcade nuwàwacué nùcàlidaca piríni, canáca nubáyawanácué piwalíise, péetácaalícuéwa pibáyawaná yáapichawa, nùl'àacáinatécué pía. 27 Nùcàlidacatécué pirí macáitáacáisi Dios iwàwéericuécua píaliacawa iwali; càmítacué nubàa pícha tàacáisi, íbatàa abéeripináta, càmítacué nubàa píchani. 28 Iná piicácué píchawa cayába, picùacué píwítáisewa báawéeri ícha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa piyacàle nérécué, yácáiná Espíritu Santo imàacacué picùaca Dios yàasu wenàiwica Dios iwènièyéicaté Iiri íraná iyúwa. 29 Nùaliaca nacáiwà nùacanáamiwa píchacué, yásí áibanái nàanàca píatalécué iwàwéeyéica iwènúadacuéca píwítáise Wáiwacali íchawa càide iyúwa caluèyèi cuwèesi lobo namáalàidacaalí ovejanaí. 30 Abénaméeyéi péenácué, áiba èeriwa nèwáidaca wenàiwicanái nachíwa báawéeri iyúwa, nachíwáidacatená wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacatenáwa cachìwéeyéi yáapicha. 31 Iná piicácué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùl'àacatécué pía máisiba camuí èeriapi, táiyápi nacái. Nùl'àacatécué pía macáita manuísíwata, nuíchánícaté nacái píwalicué.

32 “Siùcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápínacué nacáiwà tàacáisi iwali, yái nùalidéericatécué pirí íméerica cáinináca Dios iicáca èeri mìnanaí. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca píwítáise Dios iwali, yáalimácué nacái imàacaca píaliacawa cayába iwali yái cawèníirica Dios yèeripínacuéca píriwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínawa. 33 Càmítaté nuwàwa nùasupínawa áibanái yàasu plata, nabàle nacái. 34 Píaliacuécawa nuíbaidacaté cachàiniiri iyú núcáapi iyúwa nuwèniacatenáté càinácaalí wawási wamáapuèricaté, núa nacái, nùapichéeyéi nacái. 35 Nùcàlidacatécué pirí càiripináta iwàwacutáanacué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúlulécanéyèi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá ímacaté walí: ‘Casíimái cachàini wía wàacaalí áibanái irí yái namáapuèrica, ícha yái nàanàca walí cawèníiri’, càité ímaca yái Wáiwacalica”, ímaca yái Pabloca.

36 Idécanáami Pablo icàlidaca nalíni, yá íbalùacawa yùulù ipùata iyúwa. Yá isutáca Dios ícha náapicha. 37 Néese macáita náicháníca achúmaca nawàwa Pablo yàacáinatéwa náicha. Yá aslanái nàanalícuca Pablo nasùsua nacái inàni iwali, càide iyúwa judío íwítáise iyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica cáininéeri naicáca. 38 Yá máini achúmaca nawàwa Pablo ímacáinaté nalí càmínápináté yèepùca iicáca nía quirínama. Néese nàca nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

1 Wàacanámítéwa náicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave írículé. Néese wàacawa manuiri úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapísáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ídalutalená néré. 2 Néese idècunitàacá wàyaca Pátara ídalutalená néré, yáté wàanàca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa írículé. Yá wàacawa náapicha. 3 Wàacawa manuiri úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise ícha àta wàanàacalétaté Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro ídalutalená néré

iwàwacutácáináté nave imàacaca yàasusi néré. ⁴ Néese Tiro iyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espiritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yúuwichàanápínátéwa Jerusalén iyacàlená néré, íná nasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré. ⁵ Quéwa idecanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wía yàcalé ícha. Néese wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa càina ínatalé wasutácáténá wíawawa Dios ícha néré. ⁶ Néese wacàlidacaté nalí wàanápínáwa náicha. Yá wawàlùacawa nave iriculé. Nèepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷ Yá wàacatéwa Tiro ídalutalená ícha manuírí úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida ídalutalená néré. Yáté wadéca wamàalàidaca wèepuníináwa manuírí úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré, yá watàidaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri. ⁸ Néeseté mapisáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuniyécawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe iriculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca, iyúudéeyéicaté apóstolnái quèecháwanámi Jerusalén iyacàlená iricu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha. ⁹ Yái Felipe idènlacaté báinúaca yéenibe inanáwa maníríyéi. Níái inanáca, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹⁰ Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséeri ípidenéeri Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹¹ Idecanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacúaca yàabàliwa, icáapi nacáiwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo ímaca walí:

—Espíritu Santo ímaca: Níara judío Jerusalén iyacàlená mìnanáica idacùapíná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacaténá càmíyéi judío yúuwichàidacani —ímaca yái profetaca.

¹² Wéemiácáináni, níái nacái Cesarea iyacàlená mìnanáica, íná wasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Néese Pablo ímaca walí:

—¿Cánacué pícháani? ¿Cánacué piwàwa cáaluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápíná nadacùaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén iyacàlená néré Wáiwacali Jesús íwalíise, Dios iwàwacaalí càì namànica —ímaca yái Pabloca.

¹⁴ Yá càmita wáalímá wawènúadaca Pablo íwiwtáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacali íchawa imànínápiná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

¹⁵ Néese wachùnìaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁶ Nàa nacáiwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea iyacàlená néeséeyéi. Wàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré, yá natéca wía Mnasón icapèe néré, abéeri aslali béerlína yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapicha néré.

Pablo visita a Santiago

¹⁷ Idecanáamité wàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casíimáiri iyú. ¹⁸ Néese mapisáita àniwa Pablo

yàacawa wáapicha wapáchiacatená Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén iyacàlená minanái yeebáidéyéica Jesús itàacái. ¹⁹ Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imáníricaté càmíiyéi judío yèewi Pablo icàlidacaalíté nalí Wáiwacali itàacái. ²⁰ Níái ancianoca idécanáami néemlacani, yá nàaca Dios irí cayábéeri. Néese náimaca Pablo irí:

—Uwé, wéénàsairi, péemla cayábani, píalíacawa madécaná mil namanùbaca judionái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái. ²¹ Níái judíoca yeebáidéyéica Jesús itàacái nadéca néemlaca áibanái cachìwéyéi icàlidaca piináwaná iwali péewáidacasa macái judionái iyéyéica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùullanáté. Náimaca píalàacasa judionái ipíchaná namànica circuncisión néenibe aslanái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, náimaca. ²² ¿Càinásica wamàni? Báisita néemlapíná piináwaná iwali píanáná aléi Jerusalén iyacàlená iriculé. ²³ Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi cháí báinúaca aslanái iwàwacutéyéica íbaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí. ²⁴ Pité nía píapichawa pimànicaténá nàapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacàanápínacué judionái iicáca pía, piwàlùanápínacuéwa templo iriculé. Piwèniá nacái nalípiná píraí nawàwacutéerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí nàalimá nadalúaca náiwita íbáináwa, nàasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judionái nàalípináacawa càmínápiná báisíiri yái néemièricaté piináwaná iwali pimànicáiná machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wamànica, wía judíoca. ²⁵ Quéwa watànàacaté cuyàluta càmíiyéi judío irí yeebáidéyéica Jesús itàacái, nàalíacaténáwa càmita iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmita nayáa íinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cuwáinái yéenáiwánaca. Iwàwacutá nacái càmita nayáa iráí. Iwàwacutá nacái càmita nayáa íinási càmíríca íiraná imusúawa fícha. Iwàwacutá nacái càmita naimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíríca nacái nanírísíwa —íimaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶ Néeseté mapísáita àniwa Pablo itéca níái báinúaca aslanáica. Imànica nàapicha culto nacáiri, nàapida náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàanápíná judionái iicáca nía. Néese iwàlúacawa templo iriculé icàlidacaténá sacerdotenái irí cainá èeri irícucaalípináté namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécataípinácaté nàasu ofrendawa namàacacaténá Dios írini sacrificio piná.

²⁷ Iwàwacutácaté nacùaca siete èeri. Batéwacaalíté namáalàacawa níái sieteca èeri, namàacacataípináté píraí ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo írìcu. Abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi naicáca Pablo templo írìcu. Yá natàanica báawéeri iyú Pablo iwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íiwitáise calúanápíná naicáca Pablo, níái wenàiwica iyéyéica templo írìcu. ²⁸ Càité judionái néemíáníacawa wenàiwicanái irí: “¡Píacué israelitaca, piyúudàacué wía! Yái asialiquéi yèepuníriwa macái cáliita, yéewáida yèepunícawa macái wenàiwica báawacaténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái

náináidacaténáwa báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. Yéewáidaca nacái báawáanápíná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmiyíeyí judío aléi templo iriculé casacàcaténá imànica templo Dios ícha, yái Dios yàasu templo masaquèrica”, náimaca Pablo ìwali.

²⁹ Càité nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, naicácáináté Pablo Jerusalén iyacàlená irícu, Trófimo yáapicha, Efeso iyacàlená mìnali, càmirica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo iriculé.

³⁰ Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napiacawa, néemíanicawa, máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánai manùbéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo iricúise. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàllaca ícha templo inúma imanùbaca. ³¹ Idècunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacaliná yéemlaca naináwaná namànica máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánai macáita. ³² Yá ráunamáita itéca yàasu úwináíwa, náiwacanánai yáapichawa, yá nalicúa napiacawa wenàiwicanái yèewiré. Níai manùbéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo. ³³ Néese úwi íiwacaliná yàacawa nàatalé, yá libàaca Pablo. Yá ichuullaca úwinái nadacúaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemlawa nía cawinácaalíni, càinácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca. ³⁴ Quéwa níai wenàiwicaca abènaméeyéi néemíanicawa nacàlidaca abéeri wawási. Aibanái yéemíanicawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáíwa áibalé áiba ícha. Yái úwi íiwacalináca càmita asái yéemiacani, namànicaíná madécaná nasánawa. Yá ichuullaca yàasu úwináíwa natéanápíná Pablo nacapèe iriculéwa. ³⁵ Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yàasu yàawa iriculé, yá iwàwacutáca úwinái iwàwacutáidaca Pablo nacúacaténá náichani, níai manùbéeyéi caluéyí wenàiwicaca, iwàwéeyéica inúacani. ³⁶ Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanicawa mamáalàacata: “¡Pinúacuèni!” náimaca néemíanicawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Batéwa úwinái iwàlùadaca Pablo nacapèe iriculéwa, quéwa Pablo itàanica griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmítasica pimàaca nutàanica piápicha abéeri wawási? —íimaca yái Pabloca. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita núalía píalía pitàanica griego itàacái iyú. ³⁸ Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericaté báinúaca mil namanùbaca asianái inuéyéica wenàiwica manacúali yùuculé càinàwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno íipunita —íimaca. ³⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená iricu, yái yàcalé máimíri cachàinica Cilicia yàasu cáli íinatéerica iyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níai wenàiwicaca —íimaca yái Pabloca.

⁴⁰ Néese úwi íiwacaliná íimacaca Pablo itàanica. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànacaténá nía, níai manùbéeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni nataacái iyú, hebreo iyú.

22

¹ Pablo íimacaté nali: “Péemiacué, nuénánai, siúcade nucàlidacué píri nuináwanáwa”, íimaca nali yái Pabloca.

² Idécanacáita néemlaca itàanica nataacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiníwanái nabàlùacawa néemlaca irí. ³ Íimaca nali àniwa yái Pabloca: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená iricu, Cilicia yàasu cáli

íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén iyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macáí tàacáisi íwali Dios ichùulìericaté iyú wàawirináimi. Máini nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càide iyúwa píacué siùcade. ⁴ Bàaluité numànica ùwicáí náipunita, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí. Nubànàacaté nía yéewacaténa úwináí inúaca nía. Nudacùacaté nía, asianáí, inanáí, nacáí yéewacaténa úwináí itéca nía presoíyéí ibànaliculé. ⁵ Sacerdote iywacaliná, nía nacáí Jerusalén iyacàlená íwacanáináí macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná íwali nuedácaté náicha cuyàluta judiónáí yéewáidacàalu íwacanáináí iripiná, iyéeyéicaté Damasco iyacàlená iricu. Nùacatéwa néré nuibàacaténa nía presoíri iyú nutécaténa nía Jerusalén iyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí”, íimaca yáí Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

⁶ Pablo íimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulicubàa Damasco iyacàlená nérépiná, yá machacànicaalíté èeri nùyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènuníseeri icànaca núa cachàiníri iyú. ⁷ Inaté núuwàacawa nulliacawa nucalùniwa cáli íinalaté. Néese nuémíaca tàacáisi chènuníse. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, íimaca nulí. ⁸ Néese nusutáca nuémíawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Yá tàacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret iyacàlená néeseérica nuaquéí, yáí piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí. ⁹ Aibanáí nùapichéeyéica naícaaca camalási, íná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàaníríca nùapícha. ¹⁰ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca irí. Yá Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pimichàawa, pianáwa Damasco iyacàlená iriculé; nérénica nacàlidaca píriwani macáita iwàwacutéeripiná pimànica’, íimaca nulí. ¹¹ Yáí camalásica matucaté imànica núa, íná nùapichéeyéica natéca núa nucáapi íwaliwa, yá wàanàacaté Damasco iyacàlená iriculé.

¹² “Iyacaté néré áiba asíali ípidenéeri Ananías. Níara judíoca iyéeyéica Damasco iyacàlená iricu, natàanicaté cáimiétaquéeri iyú Ananías íwali, cáaliacáiri iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacáí, yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. ¹³ Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicátaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénàsáiri Saulo, catuíca píawa’, íimaca nulí. Yáta catuíca núa. Yáté nùalimá nuicácani, yáí Ananíasca. ¹⁴ Néese íimaca nulí: ‘Yáí Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacáí, idéca yeedáca pía píaliacaténáwa càinàcaalí iwàwáaná pimànica. Idéca imàacaca píicáca Jesús, yáí mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacáí péemiaca Jesús itàanica píapícha. ¹⁵ Iná picàlida macáita èeri mìnánáí iríwani, yáí píiquéerica, yáí péemièerica nacáí. ¹⁶ Siùcade picá pidècuniawa. Pimichàawa, píbautizáanáwa, písutá píawawa Wáiwacali íicha imàacáanápíná iwàwawa píbáyawaná íicha’, càité Ananías íimaca nulí”, íimaca yáí Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ Néeseté Pablo íimaca nalí àniwa: “Nuèpùacanámítéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nùacatéwa templo iriculé nusutátaténá núawawa Dios íicha. ¹⁸ Idècunitàacá nusutáca Dios íicha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáíwanási nacáiri iricúise. Yá íimaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén iyacàlená íicha caqualéta, càmicáiná neebáidapíná píriwani, yáí picàlidéerica nunùmalicúise’, íimaca yáí Wáiwacalica. ¹⁹ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náaliacawa nuináwaná íwali nùanátéwa néewáidacàalu imanùbaca iriculé, yáté nuibàaca nutéwa wenàiwica

presoiyéi ibànaliculé, níai yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùuliacaté nacái úwinái icapèedáidaca nía. ²⁰ Nanúacaalíté Esteban iba iyú, yái icàlidéericaté tàacáisi pinùmallicuise, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacái nuíwítáise náapicha, nucùacaté nacái nàasu ruana nacáiri, níara inuéyéicaté Esteban', càité núumaca Wáiwacali irí. ²¹ Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: 'Píawa, nubànùacáiná piacawa déeculé picàlidacatéwá nacái nuinánawá iwali càmíiyéi judío irí', càité íimaca nulí yái Wáiwacalica", íimaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²² Néemiacanacáita yái Pablo icàlidéerica càmíiyéi judío iwali, yá càmita quirínama judionái yéemíaca Pablo iríni. Néese nadábaca néemianícawa cachàiniiri iyú Pablo iwali. Náimaca néemianícawa: "¡Pinúacuéni, yái asialica! ¡Cayábéerica yéetácawéi!" náimaca néemianícawa. ²³ Idècunitàacá néemianícawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, máinicáiná calúaca nía. ²⁴ Iná úwi íiwacaliná ichùuliacá úwinái itéca Pablo nacapèe iriculéwa. Yá ichùuliacá nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacatéwá nalí iináwanáwa, báisiiri iyúta, nàaliacatéwáwá cáná yéewa wenàiwicanái néemianícawa Pablo iwali. Úwi íiwacaliná càmítaté yáaliíwa càmicáiná yéemia hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenàiwicanái irí. ²⁵ Quéwa, idècanáami úwinái nadacùaca náichawa Pablo nacapèedáidacatéwá, yá Pablo íimaca áiba capitán irí ibàlùericawa néeni. Pablo íimaca capitán irí:

—Báawéeriquéi picapèedáidáanácuéca núa, romanosàiricáiná núa, càmíiricáwaca juez yéemia icàlidáaná iináwanáwa —íimaca yái Pabloca. ²⁶ Iná capitán yàacawa úwi íiwacaliná yàatalé. Íimaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asialica. Romanosàiriquéi —íimaca.

²⁷ Néese, úwi íiwacaliná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemíawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí:

—¿Báisi romanosàirica pía? —íimaca. Néese Pablo íimaca irí:

—Báisiita, núaquéi —íimaca yái Pabloca. ²⁸ Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàacacatéwá romanosàirica núa —íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judionái irí, imàacacaté romanonáica nía. Càicata romanonái íiricata núaquéi, iná yéewa romanosàirisíwacata núa —íimaca yái Pabloca.

²⁹ Níai úwinái idacuèyéicaté Pablo nacapèedáidacatéwá, néemiacáiná iináwaná romanosàiricani, yá nèepùacasíwa Pablo íicha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalináca, ichùullacáináité úwinái idacùacani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰ Néese mapisáináami àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemíaca machacàniiri iyú iwali cáná yéewa judionái icháawàaca Pablo iináwaná iwali. Yá iwàsàaca cadena Pablo íicha. Néese ichùuliacá nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanáiná, Junta Suprema nacái, níai judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ibàlùacawa nàacuésemi.

23

¹ Néeseté Pablo iicáidaca machacàniiri iyú nalí níai Junta Supremaca. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáaliacawa nudéca nùyaca machacànìiri iyú Dios iica sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide —íimaca yái Pabloca.

² Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalináca ichùullíaca áiba ibàluèriwa mawíénita Pablo irí icapèédánápiná Pablo inùma. ³ Néese Pablo íimaca irí:

—¡Dios yùuwichàidapíná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisícaalí píawinawa néré péemiácaténá nuináwaná ìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá, néese, ¿cáná pichùulia namànica, yái nacapèédánáca núa? —íimaca yái Pabloca. ⁴ Néese níái ìyèeyéica néré náimaca Pablo irí:

—¡Picá picuísá píichawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! —náimaca. ⁵ Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmitaté núaliáwa sacerdote íiwacalinácani, núaliacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Picácué pitàani báawéeri iyú picuèriná ìwaliwa’, íimaca yái Dios itàacáica.

⁶ Néese Pablo yáallíaca iicáca nía, níái Juntaca. Yáaliacawa saduceonái yéénaca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéénaca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiniiri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirináimica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawáaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucáidánápiná yéetéeyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —íimaca yái Pabloca.

⁷ Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níái fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca nēmianíacawa nalíwáaca ùuléeri tàacáisi iyú. ⁸ Níacáiná saduceoca náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáwa, canása nacái ángelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita. ⁹ Yá macáita nēmianíacawa nalíwáaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéeyéi wenàiwica templo írìcu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái aslali càmita imàni báawéeri. Cawàwanáta ángel idéca itàaníca yáapicha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi —náimaca.

¹⁰ Néese, nadàbaca napéliayacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íiwacalináca íinádacawa namàdáidánápiná náichawáaca yèewi yái Pabloca. Iná úwi íiwacaliná ichùullíaca yàasu úwináíwa nawasàanápiná Pablo judíonái íicha cachàiniiri iyú. Yá úwináí itéca Pablo úwináí icapèe néré.

¹¹ Néeseté táiyápi Wáiwacali ímàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá íimaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuináwaná ìwali wenàiwicanái irí Roma iyacàlená írìcu, càide iyúwa picàlidánácáwa nalíni cháí Jerusalén iyacàlená írìcu”, íimaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹² Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nanúanápiná Pablo. Néese náimaca nalíwáaca Dios ípidená ìwali càmlínápináté nayáa nayáacaléwa, ibatàa únipíná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápináté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanáté, náimacáinása càì Dios ípidená ìwali, náimaca. ¹³ Càité náimaca cuarenta ichàbaníise aslanáica. ¹⁴ Iná nàacawa sacerdote íiwacanáinái yàatalé, yàcalé íiwacanáinái néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios ípidená ìwali, Dios inúanápiná wía wayáacalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵ Iná píacué, nía nacái Junta Suprema, pisutácué úwi íiwacaliná íicha wawàsi yeedánápiná pialé Pablo táwicha. Píimacué úwi íiwacaliná irí piwàwanácué

péemiaca Pablo iináwaná ìwali quiríta cayábéeri iyú. Yásí wacùacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca piatalécué —náimaca.

¹⁶ Quéwa Pablo yéenasàatúa ìiri yéemiacaté nawàwáanaté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwináí icapèe néré icàlidacaténá Pablo ìrìni. ¹⁷ Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo ímaca capitán ìrì:

—Pité yáí ùcullirica píiwacali yàataléwa, yáara úwi íiwacalináca, iwàwacutáciná ùcullirica icàlidaca ìrì wawàsi —íimaca yáí Pabloca.

¹⁸ Yá capitán itéca ùcullirica úwi íiwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íiwacaliná ìrì:

—Yáí Pablo presoírca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéénápiná piatalé yáí ùcullirica. Iwàwacutása icàlidaca píri wawàsi —íimaca.

¹⁹ Néese úwi íiwacaliná itéca ùcullirica icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanáí íicha. Yá íimaca ùcullirica ìrì:

—¿Càinásica píwàwa picàlidaca nulí? —íimaca. ²⁰ Néese ùcullirica íimaca ìrì:

—Abénaméeyéí judío nadéca abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nasutáanápiná pícha wawàsi pitéénápiná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemiaca Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú.

²¹ Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbanáise asianáica icuèyèí ibàacanéri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápinása núa, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siùcade nadéca nachùnliaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá pícha wawàsi —íimaca.

²² Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùcullirica yàacawa íicha. Ichùullaca ùcullirica càminápiná icàlida áibanáí ìrìni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùullaca nàwacáidáanápiná doscientos namanúbaca úwi, yèyèíwa yàabàli iyúwa, setenta namanúbaca úwi nacáí yèyèíwa caballo íinata, áiba doscientos namanúbaca úwi itéyèíca yàasu ùlibánawa. Ichùullaca namusúacawa Jerusalén ìyacàlená íicha nàacaténáwa Cesarea ìyacàlená nérépiná a las nuevecatáí catá. ²⁴ Ichùullaca nacáí nachùnlianápiná caballonáí yéewacaténá Pablo yàacawa caballo íinata. Ichùullaca macáita nacùnápiná cayáboni yáí Pabloca, natéénápináí gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Yá ibànúaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníri cáimiétacanáca Félix gobernador. ²⁷ Níái judioca náibàacaté yáí asialica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémiacanacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá nuacawa nàatalé nuasu úwináí yáapichawa nuwasàacaténáni judionáí íicha, yáí asialica. ²⁸ Néese nuwàwacaté núallacawa càiná ìwallisecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judionáí yàasu Junta yàatalé, níái judío íiwacanánaica. ²⁹ Càí meedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali ibáyawaná nanuérípiná ìwalíseni, càmita nacáí wáuquéeripínáni presoíyèí ibànaliculé. ³⁰ Quéwa nuémiacáinaté judionáí iináwaná ìwali nánáidacatéwa nanúanápináni, íná nubànucani piatalé. Nudéca nacáí nusutáca náicha, níara ícháawèyèíca iináwaná ìwali nàanápiná piatalé nacàlidacaténá píriní càinácaalí báawèri wawàsi nadèniaca yáapicha. Yácata imanúbaca, núa Claudio Lisias”, íimacaté yáí cuyàlutaca.

³¹ Néeseté úwináí namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùullianaté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén ìyacàlená íicha àta nàanàacataléta

Antípatris iyacàlená néré. ³² Néese mapisáita àniwa, níái úwi yèepuníyéicawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén iyacàlená iriculé. Aibanái úwi yèyeyéicawa caballo íinata nàaca natéca Pablo mamáalàacata. ³³ Nàanàacaté Cesarea iyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacái irí Pablo. ³⁴ Gobernador iléecanáami cuyàluta, yá isutáca yéemiàwa síisáanéericaalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemiàcáiná Cilicia yáasu cáli néeséericaní, yá gobernador íimaca Pablo irí:

³⁵ —Nàanàacaalípiná níara icháawèyeyéica piináwaná ìwali, yásí nuémìla piináwanáwa —íimaca. Néese gobernador ichùullaca úwinái icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuírí iricu.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Néeseté cinco èeri idénáami, yáté Ananías, yái sacerdote íiwacaliná, yàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Abénaméeyéi Jerusalén iyacàlená íiwacanánái yàanàaca Ananías yáapicha, abogado nacái íipidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàcaténá Pablo iináwaná ìwali. ² Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Tértulo íimaca Félix gobernador irí:

—Cayábèeri píiwitáise, pía gobernador, pidéca picùaca wía cayába. Siùcade wáyaca matuíbanáiri iyú picùacáiná wía cayába, pidéca nacái pimànica madécaná cayábèeri wawási piyúudàacaténá wàasu cáli néeséeyéi. ³ Iná macái wía àta alénácaalí wàyaca, wàaca pírí cayábèeri càiripináta, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix. ⁴ Quéwa càmita wawàwa wasáiwicaca pírí wawási mamáalàacata, abéerita wasutáca pícha wawási pimàinínápiná walí cayábèeri péemianápiná wasàna quiríta. ⁵ Wadéca wáaliacawa máiní báawéerica íiwitáise yái asialica. Macái cáli íinata báawaca imànica macái judío íiwitáise náapichawàaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéyeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise íicha. ⁶ Íwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacaténáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùullaná wamànica. ⁷ Quéwa yàara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníiri iyú. ⁸ Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàaca platalé, níái iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa píalimá pisutáca péemlawni, yái úwi íiwacalináca iyéerica Jerusalén iyacàlená iricu, píalífacaténáwa machàcaníiri iyú ìwali yái wacháawàanáca iináwaná ìwali, yái asialica —íimaca yái abogadoca.

⁹ Càita nacái áibanái judío ibàluyéicawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali. ¹⁰ Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yásáidacaténá imàacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápiná pírí nuináwaná ìwaliwa, càinácaalí ìwalíise nacháwàaca núa. Pidéca picùaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemlaca waináwaná, iná yéewa píaliacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹¹ Piwàwacaalí pisutáca péemlawa áibanái, yásí píalífacaca nuwali nùanàacaté Jerusalén iyacàlená néré doce èeri néese siùcáade, nùacaténaté Dios icàaluíná. ¹² Càmita nàanà núa itàaníríca chàinisíiri tàacáisi iyú wenáiwicanái yáapicha templo iricuta. Càmita nacái nuwènùada wenáiwicanái íiwitáise calúacaténá núa namàninápiná máiwitáiseeri iyú. Càmita nacái numàni càì judíonái yéewáidacàalu iricu,

áibacatalé Jerusalén iyacàlená iricubàa nacái. ¹³ Níái wenàiwica iyéeyéica cháí càmita náalimá náasáidaca pirí báisicani yái nacháawèrica nuináwaná iwali iwalíse. ¹⁴ Quéwa nucàlida piríni nuíbaidaca Dios iripiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi ípidenéerica Wàlisài Ayapu, yái tàacáisca níái wenàiwicaca íméerica íwali càmírisa báisita, quéwa nuebáidaca mamàalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icàlidéericaté, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmaliçuise. ¹⁵ Nuebáida nacái Dios icáucaidáanápíná macái yéetéeyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níái judíoca yeebáidáaná nacái. ¹⁶ Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníri iyú càiripináta amalácaténá nuíwítáise wenàiwicanái iicápiná, Dios iicápiná nacái.

¹⁷ “Táquicha tàacáwa, nuèpunicanáamiwa áiba cálire máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli ínataléwa nutecáténá plata nuenánái catúulécaneéyéi iríwa, numàacacáténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁸⁻¹⁹ Néese nùyacaté templo iricu, numàacacáténáté ofrenda, idécanáamité namànica culto nacáiri, nùapida nuíchawa nacái càide iyúwa judío íwítáise iyáaná masacàcaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo iriculé. Canáca máini wenàiwica nùapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íwítáise namànicaténá máiwítáiseeri iyú. Néeseté abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi nàanàaca núa néré. Níaté báawaca imànica wenàiwicanái íwítáise calúacáténáté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàaca aléi platalé nacháawàcaténá nuináwaná iwali báisicaalíté naicáca numànica nubáyawanáwa. ²⁰ Càmicaalí níara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàaca, yá pimàaca níái judío iyéeyéica cháí nacàlidaca piríni càirinàcaalí nubáyawaná nàanàaca núwali nubàlùacaalítéwa judíonái yàasu Junta Suprema yàacuésemi, níái judío icuèrinánái béeyéica. ²¹ Abéerita wawàsi íwalíse cawàwanáta náalimá nacháawàaca nuináwaná iwali: Nubàlùacaalítéwa Junta Suprema yàacuésemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníri iyú: ‘Pidécuéca picháawàaca nuináwaná iwali nuebáidacáiná Dios icáucaidáanápíná yéetéeyéimiwa’, càité núumaca”, ímaca yái Pabloca.

²² Néese Félix idécanáamité yéemiacani, yá ichùullaca íchawa níái judíoca, yéemiacaténása nacháawàaná Pablo íináwaná iwali quiríta áiba èeripínása, yácáiná Félix yáallácatéwa càinacaalíté nàyaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca ípidená Wàlisài Ayapu. Yá Félix ímaca nalí:

—Nucúaca yàanàaca yàara úwi íwacalíná Lisiasca, yásí nuémiaqué quiríta iwali, yái plasu wawàsica —ímaca yái Félixca.

²³ Néese Félix ichùullaca úwisàiri capitán icúanápíná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunicawa matuìbanáita caplí iricubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napàchiacani, nayúudàacáténáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

²⁴ Néeseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàaca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosàatúa. Yá Félix ichùullaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemiaca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo íináwaná iwali, yái tàacáisi íméerica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. ²⁵ Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníri iyú, iwàwacutá wacúaca wáiwítáisewa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yá nacái Dios yúuwichàidáanápínáca báawéeyéi wenàiwica imáalàapínacaalíwa yái èeriquéi, ínaté cáaluca Félix. Yá ímaca Pablo irí:

—Siùcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudèniacaalíta èeri —íimaca yái Félixca.

²⁶ Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca iri plata iwasàcaténáni, íná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawiría itàanicaténá yáapicha. ²⁷ Néeseté pucháiba camuí idénáami, Félix càmita quirínama icùa yàara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamiricubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judíonái iicàcani, inátè imàacaca Pablo presoíyèi ibànalicu.

25

Pablo delante de Festo

¹ Néeseté Festo yàanàaca Cesarea iyacàlená néré icùacaténá cáli. Yá másiba èeri idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea iyacàlená ícha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ² Idécánáami Festo yàanàaca Jerusalén néré, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío máiníyèi cachànica icháawàaca Pablo iináwaná iwali Festo iri. ³ Nasutáca Festo ícha wawàsi imàininápiná nalí cayábèeri ichùullaca úwinái natéénápiná Pablo Jerusalén iyacàlená néré, niacáiná judíoca nadèniaca nàasu wenàiwicawa icuèyèica Pablo yàanàaca àyapulicubàa nanúacaténáni. ⁴ Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanátè romanonái icùaca Pablo Cesarea iyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripinaté néréwa mesúnamáita, íimaca. ⁵ Yá Festo íimaca judíonái iri:

—Iná iwàwacutácué píiwacanánái nàacawa núapicha Cesarea iyacàlená néré. Néese báisícaalítè Pablo imànica ibáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná iwali —íimaca yái Festoca.

⁶ Festo iyamáacawa Jerusalén iyacàlená iricu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yátè yèepùacawa Cesarea iyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa yáawinacawa yàalubái íinatawa yéemliacaténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùullaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷ Pablo iwàlùacawa néré, néese níái judío yàanèyèicaté Jerusalén iyacàlená ícha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná iwali; náimaca Pablo imànicasa madécaná wawàsi báawèeri, éwita càmicáaníta náalimá nàasáidaca báisícacani, yái náiméerica iwali. ⁸ Néese Pablo íimaca Festo iri icàlidacaténá iináwaná iwaliwa:

—Càmítatè numàni áiba wawàsi méetàuculéeri judío yàawirináimi íiwitáise ícha, càmita nacái numàni áiba báawèeri wawàsi judíonái yàasu templo iri, càmitatè numàni ùwicái emperador romanosàiri ípunita, yái icuèrica macái cáli imanúbaca —íimaca yái Pabloca.

⁹ Quéwa Festo iwàwacaté casímáica judíonái iicàcani yái Festoca, íná isutáca yéemliawa Pablo:

—¿Piwàwasica piacawa Jerusalén iyacàlená néré nuèmiacaténá piináwaná iwali néré judío íiwacanánái yàacuèsemi wáalíacaténáwa asáisi iwàwacutácaalí wàuwichàidaca pía ìwalíise yái wawàsi nacháawèerica pía ìwalíise? —íimaca yái Festoca. ¹⁰ Néese Pablo íimaca iri:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùullacataléca péemlaca nuináwaná iwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná iwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemlaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judíonái néemlaca nuináwaná iwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábèeri iyú canáca nubáyawaná judíonái iri. ¹¹ Báisícaalí numànicatè nubáyawanáwa nanuéripiná ìwalíise nútáta, yá càmita nusutá nawasàanápiná núa yéetácáisi íchatá. Càmita quéwa báisí yái nacháawèerica nuináwaná ìwalíise, íná

iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemlaca nuináwaná ìwali —ímaca yái Pablocá.

¹² Néeseté Festo itàaníca áibanái aslanái yáapicha, níái yáapichéeyéica yàalèyèicani. Festo itàaníca náapicha, néese ímaca Pablo irí:

—Pidéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùanápíná pía emperador yàatalé yéemlacaaténá piináwaná ìwali, íná nubànùapíná pía néréwa —ímaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³ Néeseté máisibáwanáita èeri idenáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca. ¹⁴ Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa irí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo ímaca rey Agripa irí:

—Iyaca cháí abèeri asiali Félix imàaquèericaté presoíyèi ibànalícu, ípidenéerica Pablo. ¹⁵ Nupáchiacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, nía nacái Jerusalén iyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. ¹⁶ Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùulla nanúaca wenàiwica àta iicàataléta cawínacaalí icháawèeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica iináwaná ìwalíse. ¹⁷ Íná idécanáamité nàanàaca aléi, yáté càmita núuca èeri. Néeseté mapisáita àniwa núawinacatéwa nùasu yàalubáisi ínatawa nuémiacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùullaca úwinái needáca nùataléwa yái asialica. ¹⁸ Néese níái icháawèeyéicaté iináwaná ìwali càmita nacàlida ìwali báawèeri wawàsi càide iyúwa nuínáidáanátéwa nacháawàanápínaté iináwaná ìwali. ¹⁹ Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíse yái nàawirináimi íiwitáiseca. Nacháawàa nacái iináwaná ìwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asialimi ìwali ípidenéerimicaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamàalàacatani cúnásani, yái Jesúsca.

²⁰ Càmicáiná nùalíawa càinápínacaalí numàníripíná ìwali yái wawàsica, yá nusutácaté nuémíawa Pablo asáisi iwàwacaalí yàacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémiacaténá néré yàasu wawàsi. ²¹ Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador romanosàiri wèericuéca límiétacaná, icuèrica macái cáli imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemlaca nacháawàaca yái asiali iináwaná ìwali. Íná nuchùullaca úwinái icùaca Pablo presoíyèi ibànalícu àta nùalimàcataléta nubànùacani emperador yàatalé —ímaca yái Festoca.

²² Néese rey Agripa ímaca Festo irí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémíaca yáara asiali icàlidáaná iináwaná ìwaliwa —ímaca yái Agripaca. Yá Festo ímaca irí:

—Táwícha péemlawni —ímaca yái Festoca.

²³ Néese mapisáinámi àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máini cáimietaquèeri iyú, nabàle cawèníri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbéeyéi. Yá nawàlùacawa caplí imàdàaná manuírí irículé, nàwacáidacáalu néemiacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. Uwi íiwacanánái nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea iyacàlená íiwacanánái máiniyéica cachàini. Néese Festo ichùullaca úwinái yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo. ²⁴ Néese Festo ímaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwica:

—Rey Agripa, píacué nacái íwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asialí. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni, cháí Cesarea iyacàlená nacái. Mamàalàacata néemíanicawa nulí,

nasutáca numàacáanápíná nanúacani. ²⁵ Quéwa càmita nùanàa ìwali ibáyawaná nuchùlièripíná nanúacani ìwalíse. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador wèerica ímíétacaná, yéewacaténá emperador yéemíaca yàasu wawàsi, asásí iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápíná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶ Quéwa càmita nùaliíwa càinácaalí iwàwacutáanápíná nutànàaca nuíwacali emperador iríwa, càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná, yái Pabloca. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemiíwa cayábani piacuésemi, píalàacaténá núa, yéewanápíná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacálidacaténá irí càinácaalí ibáyawaná, yái asialica. ²⁷ Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iínáwaná ìwali —ímaca yái Festoca.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Néese té rey Agripa ímaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piínáwaná ìwaliwa —ímaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidaca nalíni: ² “Casímáica nuwàwa nucalídáanápíná píriní siúcade, pía rey Agripa, máinlíri cáimíétacanáca, nucalídáanápíná píri nuínáwaná ìwaliwa machacànlíri iyú, nucalídacaténá ìwali yái wawàsi judíonái nacháawèerica núa ìwalíse. ³ Casímáica nuwàwa nucalídáanápíná píriní, píalíacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; píalía nacáíwa ìwali yái wawàsica càmfíríca abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimànínápíná nulí cayábéeri péemíacaténácawa cayába nuínáwaná ìwali”, ímaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo ímacaté nalí: “Macái judíonái náalíacawa nùwali càinácaalíté nùyaca sùmàicaalíté núa àta siúca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená írìcu nacái. ⁵ Càmita nawàwa nacálidaca píriní, quéwa náalía nacáíwa fariseonái yéénaca núa ùuculíricatáiseté núa àta siúca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íwítáise iyáaná madécana camuí. Càide iyúwa píalíanáwa, wía fariseoca weebáidaca machacànlíri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íwítáise ímáaná wàanápíná Dios icàaluíná. Píalía nacáíwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cacháiníwanái wáicha, wía fariseoca. ⁶ Siúcade nadéca nacháawàaca nuínáwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imànínápíná walí cayábéeri càide iyúwaté icalídáanáté cáimíétacanéeri iyúni wàawirináimi irí, icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeripíná. ⁷ Macái wía Israel itaquénáinámi doce wàawíría wamanùbaca wacùaca Dios imànínápíná càide iyúwaté icalídáaná walíni, icáucàidáanápíná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíná, wáibaida nacái íríná èerlapinama, táiyápinama nacái. Yácata wawàsíra ìwalíse yái judíonái ícháawàaca nuínáwaná ìwali siúcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi íméerica Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa. ⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeyéimiwa?” ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹ Pablo ímacaté nacái: “Bàaluté, éwita nuebáidacáaníta Dios icáucàidáanápínáté yéetéeyéimiwa, càicáaníta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenáiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itacái, yái Nazaret

iyacàlená néeseérica, càmicáináté nuebáida icáucàcatéwa. ¹⁰ Càité numànica Jerusalén iyacàlená írìcu. Yáté sacerdote íiwacanáiná nabànùaca núa, núucacaténá nía presoíyéi ibànaliculé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwinái inúacaalíté nía, yá abédanamata nuíwítáise náapicha, náí inuéyéicaté nía. ¹¹ Manùba yàawíríá núuwichàidaca nía núalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènúadánápiná náiwítáisewa Jesús ícha. Càité numànica macái judionái yéewáidacàalu írìcu namanùbaca. Máinicáiná calúaca báawanama nuíwítáise náapicha, ínáté càmita nuyamáawa cháí wàasu cáli íinata, néese nùaca nacái nucutáca nía àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli ícha, núuwichàidacaténáté nía”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹² Pablo íimacaté nalí nacái: “Núacatéwa núuwichàidacaténá nía Damasco iyacàlená néré, idécanáamité sacerdote íiwacanáiná nabànùaca núa nuibàanápináté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹³ Péemíá cayába, píá rey, nuèpunicatéwa àyapulcubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalási chènuníse icànèericaté cachàiníri iyú èeri ícha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacái núapichéeyéica. ¹⁴ Néese macáita wáuwàacawa waliacawa wacalùniwa cáli ínatalé, yá nuémíaca tàacáisi. Yá íimaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwíde pimànica núa? Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáirèeri ipùatalícu’, íimaca nulí. ¹⁵ Néese núma írì: ‘¿Cawiná píá, Nuíwacali?’ núumaca írì. Néese Wáiwacali íimaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. ¹⁶ Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàca núawawa piicáca núa píibaidacaténá nulípiná, picàlidáanápiná nacái wenàiwicanái írì yái siùquéerica tàacáwa píicáca, yá nacái núasáidèeripináca pírí. ¹⁷ Yá nuwasáapináca píawa judionái íchawa, càmiyéi judío ícha nacái. Siùcade nubànùca píá picàlidacaténá nutàacái càmiyéi judío írì. ¹⁸ Nubànùpiná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacái, amalacaténá náiwítáise, nàyacaténá Dios icamaláná írìcu, ipicháná nàyaca mamàalàacata càide iyúwa Satanás ichùulianá nía, néese nèepunicaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Dios imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná ícha, numàacacaténá nacái Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunápináwa, neebáidacáiná nutàacái’, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

¹⁹ Pablo íimacaté àniwa: “Iná, píá rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá numànica írìcuise yái yéenáwanási nacáiri chènuníseérica. ²⁰ Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená mìnánái írì. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái írì, macái Judea yàasu cáli imanuica nacái. Nucàlidaca nacái càmiyéi judío írini nawènúadacaténá náiwítáisewa Dios írìpiná, namànínápiná cayábèeri náasáidacaténá nawènúadaca náiwítáisewa Dios írìpiná. ²¹ Càiri wawàsi ìwalíté judionái náibàacaté núa templo írìcu nanúacaténá núa. ²² Quéwa Dios idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunicawa Dios itàacái mamàalàacata macái írì, púubéeyéi írì, béeyéi írì nacái. Nucàlidaca nalí abèerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise, íiméerica càinácaalí Mesías imànínápináté, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripinácaté walí. ²³ Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuise íiméerica iwàwacutáanápináté Mesías yéetácawa, yái

wacuèrinápináca Dios ibànuèripinácate walí, wía judíoca. Profetanái ímacaté nacái idécanaámíté Mesías yéetácawa, yáté Mesías iyáanápináté idàbáanéeri wenàiwica Dios icáucàidéeripinácate iyacaténá càiripináta, icàlidéeripináté tàacáisi judíonái irí, càmiíyéi judío irí nacái, yái tàacáisi íméeerica Dios iwàwa iwasaaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa”, ímaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Idécunitàaca Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo ímaca Pablo irí cachàiníri iyú:

—¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —ímaca yái Festoca. ²⁵ Quéwa Pablo ímaca irí:

—Càmíirica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisíri tàacáisi cáiwitáiseeri iyú. ²⁶ Iyaca cháí rey Agripa, yáaliéerica cayába ìwali yái wawàsi nutàanírica ìwali, íná yéewa manuica nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápiná írini, núaliacáináwa báisícata rey Agripa yáaliacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmicáiná nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imànírira ibàacanéeri iyú —ímaca yái Pabloca. ²⁷ Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa írini. Pablo ímaca irí:

—Rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, ¿peebáidacaca tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalicúse? Núaliacawa peebáidacani —ímaca yái Pabloca.

²⁸ Néese Agripa ímaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwítáise ráunamáita meedá yéewanápiná cristianoca núa nuebáidáanápiná Jesús itàacái? —ímaca yái rey Agripaca.

²⁹ Néese Pablo ímaca irí:

—Núalimácaalí nuwènúadaca píiwítáise Jesús irípiná ráunamáita, càmicaalí nacái éeréeri iyú, yásí casíimáipiná nuwàwa, nusutácáinacué pírí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemiéyéica nutàacái siuca, macáitacué peebáidacaténá Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càminápinácué nadacúa pía cadena iyú càide iyúwa nùyáaná —ímaca yái Pabloca.

³⁰ Idécanaámi càì Pablo ímaca, yá rey Agripa imichàa ibàlùacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níai yáawinéyécawa néré. ³¹ Yá nàacawa méetàucuta nataánicaténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asiali càmita imàni ibáyawanáwa nanuèripiná ìwalíseni, càmiripiná nacái náucacani presoíyéi ibànaliculé —náimaca. ³² Néese rey Agripa ímaca Festo irí:

—Càmicaalíté isutá píicha wawàsítá pibànùanápináté emperador yàataléni, emperador yéemánápiná iináwaná, yá píalimácate pimàacaca yèepunícawa matuìbanáiri iyútá —ímaca yái rey Agripaca.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Néeseté náináidacawa nabànùanápiná wía abéemàalé manuíri úni ícha, Roma iyacàlená nérépiná, iyéerica Italia yàasu cáli ínata. Íná nachàbáidaca presoíyéi áiba capitán irí, níai presoíyéi Pablo, áibanái nacái presoíyéi yáapicha. Yái capitán ípidená Julio, abéeri náiwacali níai úwi ípideneyéica Emperador yàasu úwinái. ² Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlucacawa nave írìculé, Adramitio ídalutalená néré. Yái nave yèeripinácetewa madécaná ídalutale nérépiná, iyéeyéica Asia yàasu cáli ínata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica iyacàlená mìnali, yái yàcalé iyéerica Macedonia yàasu

cáli íinata. Yá wadàbaca wàacawa manuírì úni yáacubàa. ³ Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón ídalutalená iriculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchiaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri. ⁴ Wamusúacatéwa Sidón ídalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úai iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipùa wáipunita. ⁵ Yá wàaalàacata, manuírì úni yáacubàa náaliméerica machacànita níai cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàaca Mira ídalutalená iriculé Licia yàasu cáli íinatéeri iyaca.

⁶ Mira néeni capitán Julio yàanàacaté áiba nave Alejandría iyacàlená néeseeri, yèeripinátéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichuullaca wawàlùacawa nave iriculé, wàacaténáwa nave iricu yáapicha. ⁷ Yáté wàacawa máisibáwanái èerita éerénamata, manuírì úni yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido ídalutalená ícha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita. ⁸ Yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úai iwàwataca ípidenéehúca Creta. ⁸ Máini càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré ípidenácataléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea iyacàlená irí.

⁹ Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinacaté wàanápinátéwa manuírì úni yáacubàa, mawiénicáinaté uniabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánái.

¹⁰ Pablo íimaca nalí:

—Píacué, asianáica, núalíacawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáaláapinácawa wáicha yái naveca, nave ísanái nacáíwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápinácawa —íimaca yái Pablocá.

¹¹ Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánái irí Pablo itàacái ícha. ¹² Báawaca yái ídalutaca uniabépi iná càmitaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manubéeyéi néená nayúunáidaca cayábapináca wèepùacawa néesetà, yéewanápiná wàanàaca Fenice ídalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri iyaca. Yái Fenice ídalutalená iyaca síisámàade èeri iwàlùacatalécawa iná càmita cachàini cáuli ipùaca néeni uniabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice ídalutalená néré uniabépi.

La tempestad en el mar

¹³ Néeseté cáuli idàbaca ipùaca síisade cuculíawa èeri iwali, iná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuírì úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale ícha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí. ¹⁴ Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave ípunita àniwa. Yái cáuli máiníri cachàinica ípidenéeri Noreste. Yá cáuli iwesiáca nave déeculé cáli ícha. ¹⁵ Néese cáuli iwesiacáiná yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénácaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutacaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wía. ¹⁶ Yá wachàbacatéwa úamísewa, úai iwàwata achúméehúca ípidenéehúca Cauda. Càmita máini cachàini cáuli ipùaca néré, iná yéewa wamicháidaca barca achúméehúca nave iriculé càulenéeri iyú, úai barca achúméehúca nave itéehúacaté yáamiwáisewa. ¹⁷ Nadécanáami namicháidaca barca nave iriculé, yá nadacúaca nave iwaliabàa ipíchaná nave isubèriacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina ínatalé, yái càina ípidenéerica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicúadaca macáita vela nave ícha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina ínatalé. Yá namàacaca cáuli itéca nave éereta. ¹⁸ Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiníri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi iyéerica nave iricu úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca.

19 Mapisáináami àniwa, yá wáucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. 20 Madécaná èerita càmitaté wadé waicáca èeri, òlupùta nacái catácáiná máini íná wayúunáidaca wéetápinácawatá cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

21 Canáca wayéeri madécaná èeri, íná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá íimaca walí:

—Píacué asianáica, cayába cachàinitésicué piritáni peebáidacaalícuéca nutàacáitá, ipíchanaté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata íchatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá. 22 Quéwa siúcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàpinácawa, quéwa canáta yéetériwa wéénáca. 23 Táiyápicáiná bàwina Dios, yái nuíbaidéerica írípíná, nuérica nacái icàaluíná íbànùaca ángel imàcáanápíná yáawawa nuicácani.

24 Yá ángel íimaca nulí: 'Picá cáalu píawa, Pablo, iwàwacutácáiná picàlidaca piinàwaná iwaliwa emperador romanosàiri írì, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemiaca pisutáaná ícha, íná icuápiná canánama yéetácáisi ícha níái píapichéeyéica iyéeyéica nave írìcu', íimaca nulí yái ángelca.

25 Íná píacué asianáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itacái, núaliacawa nacái báisíiri iyú macáita ichàbàanápínacawa càiwade iyúwa ángel ímáaná nulí. 26 Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwérewa —íimaca nalí yái Pabloca.

27 Càité wachábaca pucháiba semana wèepunínáwa manuiri úni yáacubàa, yá wáyaca manuiri úni yáacubàa ípidenéeri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwataidaca wía éeréta abéemàalé manuiri úni ícha. Bamuchúamibàa catá níái íbaidéeyéica nave írìcu nánáidacawa mawiénica wía cáli írì. 28 Nálímáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca iyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa nálímáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. 29 Inaté cáaluca nía nánáidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré iyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báiúnaca imiyéyi ancla nave yàapùa néese cáaléeyéi cadena iwali ipíchaná nave yàacawa máini. Yá nasutáca níawawa Dios ícha manuísíwata amaláanápíná nawicáu. 30 Néese níái íbaidéeyéica nave írìcu nawàwaca nachúuliacawa nave ícha íbàacanéeri iyú ipíchaná néetácawa. Íná nadàbaca nalicùadaca achúméechúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave ídacua néeni. 31 Quéwa Pablo icàlidacani úwinái írì, capitán írì nacái. Yá Pablo íimaca nalí:

—Nachúuliacaaliwa wáicha níái íbaidéeyéica nave írìcu, yási péetácuéwaca macáita —íimaca yái Pabloca. 32 Íná úwinái nadalúaca barca ínyaná, yá ucaláacawa úni yáaculé, úái barcamica.

33 Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápínaté wayáacaléwa. Yá íimaca walí:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái piimáaná cayába. 34 Íná nusutácué pícha wawási manuísíwata piyáanápínacué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipínacuéwa. Canácata yéetéeripínáwa. Canácatacué nacái picháunáwa —íimaca yái Pabloca.

35 Idécánami càí íimaca, yá Pablo yeedáca pan icáapi írìculéwa. Yá yàaca Dios írì cayábéeri wáacuéssemi wía iyéeyéica nave írìcu. Yá isubèriadaca írìwani, yá idàbaca iyáacani. 36 Íná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa nacái. 37 Wamanùbaca wía nave írìcuíyéica, doscientas setenta y seis wamanùbaca wía wenàiwicaca. 38 Néese idécánamité macáita

wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo ituíná imàaquérimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténa quiríta yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹ Néeseté amaláca wawicáu, yá níái íbaidéeyéica nave írìcu, càmitaté náalía naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina ínatalépiná. ⁴⁰ Iná nadalúaca ancla íyaná, yá namàacaca nacaláacawa úni yáaculé níái anclámica. Yá nawasàaca manuíri téna nacáiri namachacàniacaténa nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave íidacualé, cáuli itécaténa wía àniwa. Yá nave idábaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, iyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamaca yàanàca càina iwéré yái nave íidacuaca, canásiwa yéewaná imusúacawa càina ícha. Nave yàapùami íbacácawa màladàca íchàini iyú.

⁴² Inaté úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyéi, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³ Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, iná càmita ibatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùullaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napisianápináwa nave ícha quéechacáwa namàlacaténátéwa cáli iwérépiná. ⁴⁴ Néese capitán ichùullaca áibanái nawatácawa àicu ínata, níái àicu nave yéemamica, cawinácaalí càmiyéica yáalia imàlacawa. Càite macáita wadéca wàanàca cáli iwéré. Canáta wéena yéetáanáwa.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Idécanáamité macáita wàanàca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata ípidenéechúaca Malta. ² Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuíri quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténa. ³ Yá Pablo yàanàidaca abéeri ibàpi quichái. Quéwa idécanacáita írìadacani quichái írìculé, yáta àapi ípisia ípiacawa quichái yéewíise. Néese yaamia ichanàacawa Pablo icáapi íwali, yái àapica. ⁴ Níái Malta mnanáica naicáciná àapi yaamia Pablo icáapi íwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asialiquéi cawàwacanéeri inúaca wenàiwica. Ewita cáucánítani manuíri úni ícha, càicánita wàasu cuwáisàatúa càmita imàacapiná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵ Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái írìculé icáapi íwalíisewa. Yá canácata iyáaná yái Pabloc. ⁶ Macáita nacùaca yéenacawa yái Pabloc aapi iyú. Nacúa nacái yúuwàanápiná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacùaca mamàalàacata yéetacaténa, yá canácata naicá iyáaná. Néese nadàbaca nánáidacawa áiba wawàsi íwali àniwa, cuwáisàirica càmínani, yái Pabloc, náimaca.

⁷ Iyacaté asiali ípidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèniaca ibànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná másiba èeri. ⁸ Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama ínatawa, iculuériwa, íisuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca íicaca néréni. Idécanáami Pablo isutáca írì Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri íwali, yá ichùnìlacani. ⁹ Iná áibanái Malta yáasu iwàwata néeséeyéi cáuláiqueeyéi nàanàca wàatalé, yá nachùnìlacawa. ¹⁰ Iná nàaca walí manùba wàasupíná mawèníri iyú. Néese, másiba quéeri idénaami, wawàlùacawa áiba nave írìculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawàsi wamàapuèrica wàacaténa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹ Wàyacaté máisiba quéri Malta yàasu iwàwata íinata. Néeseté wawàlùacawa nave iriculé iyéericaté uniabépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandria iyacàlená néeséericani, yái naveca, ípidenéeri Cástor, Pólux yáapicha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata íicha. ¹² Yá wàacatéwa manuiri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa ídalutalená iriculé. Yá wàyaca yàcalé iricu máisiba èeri. ¹³ Néeseté wawàlùacawa nave iriculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli irí. Yá wàanàaca Regio ídalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíawa èeri ìwali, yá iwesiaca nave wàacatenáwa manuiri úni yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté àtata Puteoli ídalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacatenáwa cáli ínatabàa. ¹⁴ Abénaméeyéi wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáca wáicha wawási wayamánápináwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli ínatabàa, Roma iyacàlená nérépiná. ¹⁵ Abénaméeyéi Roma iyacàlená mīnanái, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemiacaaté waináwaná ìwali. Iná namusúacawa yàcalé íicha náipunitáidacatená wía àyapulicubàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio iyacàlená iricu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas iyacàlená iricu. Pablo íicácáiná nía, íná yàaca Dios irí cayábéeri, yá manuica íináidacawa iwàwawa. ¹⁶ Wàanàacaté Roma iyacàlená iriculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asíali irí, yái icuèrica presoíyéi íbana. Quéwa capitán imàacaca Pablo iyaca méetàuculé presoíyéi íbana íicha áiba capíi iricuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripináni.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécánáami wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íiwacanánái iyéeyéica Roma iyacàlená iricu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judíonái irí. Canáca nacái numàniiri áiba wawási càmíiri wàawirináimi íiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáníta numàniiri nubáyawanácawa, càicáníta abénaméeyéi judío Jerusalén iyacàlená mīnanái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí. ¹⁸ Néese romano íiwacanánái nasutáca néemiawa nuínáwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmicáinaté nànanàa nùwali nubáyawaná nanuéripiná núa ìwalíise. ¹⁹ Quéwa càmitaté judíonái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái íicha wawási nabànàanápináté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yeémíaca nucàlidaca irí nuínáwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío íináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawási. ²⁰ Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacatenácué píri nuínáwaná ìwaliwa, nùalíacatenácué nacáíwa píwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáinaté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànàanápináté walí wacuèrinápiná, wía israelitaca —ímaca nalí yái Pabloc. ²¹ Néese níái judío íiwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canácatàacá wéemièri piínáwaná ìwali, canácáiná nabànùèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Áibanái wéenanái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawèeri walí piínáwaná ìwali. ²² Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáalíacáináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío natàanica báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íiwitáise íicha —náimaca Pablo irí. ²³ Yá namàacaca abé èeri

nàwacáidáyacacatáipináwa néemìacaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa. Néesetè madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa Pablo iyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èerìapinama, yáì tàacáisi ímérica Dios iwàwaca wenàiwicanáì nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús iináwaná Mesíascani, yáì nacuèrinápináca Dios ibànùèripinacaté nalí, càide iyúwatè Dios ichùullianaté profeta Moisés itànàca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacáì profetanáì itànàanaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalicúise. ²⁴ Néesetè abénaméeyéì judío neebáidaca yáì tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanáì càmíyéita yeebáida iríni. ²⁵ Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca íná nadábaca nèepùacawa Pablo ícha. Iná Pablo ímaca nalí:

—Báisíri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmalicúise plawirináimi irícué. Isaías ímacaté:

²⁶ ‘Dios ichùullaca nucàlidacuéca piríni, yáì tàacáisica: Ewitacué péemiacáaníta mamáalàacata piúwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalápinácuéwa càinácaalí ímáaná. Ewitacué piicácaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalápiná piicácani. Càì ibànùacuéca pirí tàacáisi yáì Diosca. Yá ímaca nulí àniwa yáì Diosca:

²⁷ Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacáì. Càica níade iyúwa màuwíyéì, càmita nawàwa néemlaca nutàacáì. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíyéì iwàwa yáalíacawa càinácaalí ímáaná yáì nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha, nuwasàacaténá nía nùasu yúuwichàacáisi íchawa. Càité ímaca nulí yáì Diosca’,

ímacaté yáì profeta Isaíasca. ²⁸ Péemlacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwàsàaca áibanáì wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, níái càmíyéica judío. Níata yeebáidapínácani yáì Dios itàacáica —ímaca nalí yáì Pabloca.

²⁹ Idécanáami càì Pablo ímaca, yá judíonáì yèepùacawa ícha, namusúacawa itàanliyéica iríwàaca cachàiníri iyú, náimaca nalíwàaca chàinisíri iyú náapichawáaca.

³⁰ Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo iyacaté capíi irícu. Pablo ipáyaidaca capíi íwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaalí yèeyéica ipáchiacani. ³¹ Matuñbanáiri iyú icàlida nalíni yáì cayábéeri tàacáisica, ímérica càinácaalí iyú Dios icùtaca yàasu wenàiwicanáìwa. Yéewáida nacáì nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itànica matuñbanáita.

ROMANOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuibaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

² Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanái iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yáté Dios imàacaca yàasu profetanái itànàaca inùmaltcuiseni, yái tàacáisica. ³⁻⁴ Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, ípidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacáanítani, càicáaníta idèniaca íiwitáisewa mabáyawanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécánámité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàinírca íiwitáise.

⁵ Jesucristo yéetácatéwa nuíchawalíná, íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmaltcuise. Càité Dios imànica yéewanápíná iyaca wenàiwicanái macái cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníiyéica nacái càide iyúwa ichùulianá nía. ⁶⁻⁷ Píatacué nacái, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué íyeyéica Roma iyacaléná irícu. Íná nutànàacué pirí cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápinácué pirí cayábéeri manuísíwata, mawèníri iyú, namàacáanápínácué nacái piyaca matuúbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué Jesucristo ípidená ìwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué canánama nuémliacáiná wenàiwica nacàlidacué píináwaná ìwali macái cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹ Nuíbaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápíná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri íináwaná ìwali. Dios yáalíacawa nusutáca íicha pirípinácué mamáalàacata. ¹⁰ Nusutáca Dios íicha mamáalàacata imàacáanápínácué nupáchiaca pía átata bàaluitécáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siùca nacáide. ¹¹ Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata tàì íiméeri iyú cachàiniwanái. ¹² Yá nuchàiniadapínácué piwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué píchàiniadapíná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacái.

¹³ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madécáná yàawiría nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmitàacá nudé nùalimá. Nuwàwatécué nùacawa píatalé nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápíná mamáalàacata áibanái wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanái yeebáidáaná áiba cáli íinata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacái. ¹⁴ Nudèniaca manuíri numawèniacálewa Dios yáapícha, Dios imànícáiná nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeyéi wenàiwica,

nía nacái càmiyéica cáimiétacaná, nía nacái cáaliácáiyéica, nía nacái càmiyéica cáaliácái. ¹⁵ Iná máinicué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacái ìwali yái tàacáisi cayábéerica, piacué iyéyéica Roma iyacàlená iricu.

El poder del evangelio

¹⁶ Càmita báí nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuúricáináni, yáaliméerica iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ìicha, macáita caw-ínácaalí yeebáidéyéica itàacái. Wáallacawa judfonái irípinéericaní yái tàacáisica, Dios yàasu wenàiwicacáinaté nía quéechatécáwa. Quéwa siùca càmiyéi judío nacái neebáidaca Dios itàacái. ¹⁷ Yái tàacáisi yáasáidaca walí cainácaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanácaníta wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalcuise. Yáté ìimaca: “Cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú ìwallise yái yeebáidáanáca Dios, yácata iyéeripiná càiripináta càmfiri imáalàawa Dios yáapicha”, ìimacaté yái profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Quéwa wáaliacawa Dios, yái iyéerica chènuniré, yùuwichàidapiná manuúsiwata macáita wenàiwica càmiyéica yàa icàaluúiná, imàniyéica nacái báawéeri áibanái irí. Níái wenàiwicaca imàniyéica ibáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisiri tàacáisi ìicha, càmicáiná nawàwa neebáidacani. ¹⁹ Nadéca náaliacawa cayába Dios ìiwitáise ìwali Dios yáasáidacáinaté nalíni, càinácaalí ìiwitáise iyaca. ²⁰ Ewita càmicáaníta yéewa wenàiwica iicáca Dios, càicáaníta yéewa náaliacawa Dios ìiwitáise ìwali, ìwallise macáita yái Dios imànicaléca cháí èeri iricu. Bàaluité èeri Dios idàbacatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mnanái idéca iicáca amaléeri iyúni yái Dios imànicaléca, Iná canáca yéewaná báawéeyéi wenàiwica ìimaca càmítasa náalíawa cachàiníríca Dios càiripináta. ²¹ Ewitaté náaliacáaníta Dios ìiwitáise ìwali, càicáaníta càmitaté nàa icàaluúiná, yái Dios cachàiníríca. Càmitaté nacái nàa irí cayábéeri. Néeseté nadàbacaté nàináidacawa máiwitáiseeri iyú meedá, báawéeri nacái, namàacacáiná nawàwawa canéeri iwèni wawási ìwali, yá catéyéica ìiwitáise nía, càmiyéica yéewa yáaliacawa Dios ìwali. ²² Náimacaté cáaliácáiyéicasa nía, quéwa máiwitáiseyéica nía meedá. ²³ Càmitaté nawàwa náaca Dios icàaluúiná, yái cachàiníríca ìiwitáise, icànéeri mèlumèluíri iyú icamaláná iricuwa, càmiríca yéetáwa. Nàacáita meedá nàasu cuwáináí yéenáiwanaí icàaluúináwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáiwanaí, cuipiranái nacái, cuwèesináí nacái, àapináí nacái. Càité nàaca cuwáináí icàaluúiná Dios ìicha.

²⁴ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca càì nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawási càmiríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máini báawéeri iyú. ²⁵ Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náaliacawa báisiri Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluúiná, níara wawási Dios idàbéeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluúiná, yái báisiri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácáaníta wàaca irí cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

²⁶ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawási nainá iyúwa, yái wawási càmiríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inanáí càmita quirínama naimá asianái yáapicha, néese naimáca inanái yáapicha meedá. ²⁷ Càité nacái asianái càmita quirínama naimáca inanái yáapicha. Yáté máini nawàwaca naimáca

aslanái yáapicha meedá. Yá aslanái naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máini báawéeri iyú náapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, Iná Dios yúuwichàidaca nainá manuúiwata.

²⁸ Càmicáináté nawàwa naicáca Dios cáimiétaquéeri iyú, Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa náináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawási lwali nacái. Càita namànica wawási càmirica cayába wenàiwica imàníiná. ²⁹ Máini namànica macái báawéeri íiwitáaná. Máini namànica báawéeri áibanái irí. Máini nawàwa needáca nalíwa madécaná cawèníiri. Máini náináidacawa mamáalàacata càinápinácaalí náalimá namànica báawéeri áibanái irí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idèníerica cawèníiri wawásica náicha. Nawúca wenàiwica. Nacúúiyacaca nacáiwá. Nachìwáidaca nacái áibanái. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanái lwali ibàacanéeri iyú náicha. ³⁰ Natàaníca báawéeri iyú áibanái lwali. Nàuwidaca namànica Dios. Càmita nà áibanái límiétacaná. Cachàiníyèi iicáca yáawawa áibanái lícha. Canúmaséeca nacái nía. Náináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íiwitáaná báawéerica wàlisài. Càmita neebáida nasèená itàacáiwá. ³¹ Càmita náallawa Dios lwali, canásiwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáiwá. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanái ibáyawaná lícha. Càmita catúulécana naicáca áibanái. ³² Níái báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca íimaca iwàwacutáaná néetácawa nabáyawaná ichùullacawa, cawinácaalí wenàiwica imàníyèica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacái naicáca áibanái imànica càiri báawéeri iyúwa namàníiná.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Iná cabáyawanáca pía nacái, judíocaalí pía, càmicaalí nacái, càmiricaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái íiwitáise. Pidéca picàlidaca nacái iwàwacutáanása Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná iwàlíséwa. Pidéca càí píimaca áibanái lwali, Iná pidéca càí píimaca píwaliwata nacái pímanicáiná píbayawanáwa càide iyúwata nacái namàníiná. Iná cabáyawanáca pía nacái.

² Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenàiwica iináwaná lwali machacàníiri iyú, báisíiri iyú nacái. Iná Dios íimacaalí cabáyawanáca wenàiwicanái, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisíiri iyú. ³ Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái, quéwa pidéca pímanica càide iyúwa namàníiná, Iná càmita píalimá píwasàaca píawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi lícha. ⁴ Máini cayábèeri Dios íiwitáise, iwàwéeri imànica cayábèeri wenàiwicanái irí mamáalàacata. Càmiri yúuwichàida wenàiwica caquialéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icúca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná líchawa. Càí Dios iicáca pípualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri lícha. Quéwa caná iwèni piicáca yái cayábèerica Dios imànírira píri. ⁵ Càmita píwàwa Dios imànica píri cayábèeri, càmita nacái píwàwa píwènúadaca píiwitáisewa Dios írípíná, pímanacacaténá píichawa yái báawéerica pímanírira. Iná píwacáida píyaca píriwa píuwichàanápínáwa áibaalípíná Dios yúuwichàidacaalípíná báawéeyèi wenàiwica èeri imáalàacalípínáwa. Néenialípíná Dios yéemíaca macái wenàiwica imanùbaca iináwaná lwali icàlidacaténá càinácaalípíná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa. ⁶ Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, iwàlísé yái namànírira chái èeri írìcu. ⁷ Abènaméeyèi nadéca

namànica cayábéeri mamáalàacata máinícáiná nawàwa nàyaca càiripináta, cáimíetacanéeri iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèlúri írìcu. Dios imàacapíná nadènlaca yáapicha nacáucawa càmfiri imáalàawa. ⁸ Quéwa áibanái càmita nawàwa Dios icùaca nía, càmfíyèi nacái yeebáida báisiri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùullaná nía. Dios yúuwichàidapíná nía manuúsiwata báawacáiná íicáca náiwitáise. ⁹ Nàuwichàapínacawa manuúsiwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níái wenàiwicaca imàníyèica íbáyawanáwa. Macáita wáalíacawa Dios yúuwichàidáanápíná judíonái, quéwa càmita yúuwichàida abéta nía, néese yúuwichàidapíná càmfíyèi judío nacái. ¹⁰ Quéwa macáita cawínacaalí wenàiwica imàníyèica cayábéeri, Dios imàacapíná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèlúri írìcu, cáimíetaquèeri iyú, matuúbanáiri iyú nacái càiripináta. Macáita wáalíacawa càipíná Dios imànica judíonái írì, quéwa càmita abéta judíonái írì, néese càmfíyèi judío írì nacái.

¹¹ Dios yàapíná macái wenàiwicanái iwèni machacàníri iyú càmicáiná Dios íicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha. ¹² Iná macáita imàníyèica íbáyawanáwa càmfíyèica yáalíawa Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùulíacawa, namánirica méetàuculé Dios itàacái íicha. Nía nacái imàníyèica íbáyawanáwa éwita náalíacáaníta Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yúuwichàidapíná nía càide iyúwa itàacái íimáaná. ¹³ Càmita mabáyawaná Dios íicá wenàiwica néemiacaalíicáita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios íicáca cawínacaalí imàníyèica càide iyúwa itàacái ichùullaná nía. ¹⁴ Quéwa áibaalí abénaméyèi càmfíyèi judío, éwita càmicáaníta náalíawa Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté, càicáaníta áibaalí namànica cayábéeri wawási càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, áibaalícáiná nawàwa namànica cà. Namànicaalí cayábéeri, yá náiwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulíèrica namànica cayábéeri. ¹⁵ Namànicaalí cayábéeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwalícuísewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náalíacáiná cayábéeri iwali báawéeri íichaná, iná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínacawa nawàwalícuísewa nadéca namànica cayábéeri, càmicaalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa. ¹⁶ Càipíná náalíacawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwa nucàlidáanacué píri Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapíná Jesucristo yéemíaca macái báawéyèi iináwaná iwali yúuwichàidacaténá nía nabáyawaná íwalíise, yái báawéerica namánírira íbàacanéeri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Picàlidaca piàcawa piínáwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios íicáca pía pidènlacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Càimacáica píicáca píawawa áibanái íicha nacái píalíacáináwa báisiri Dios iwali, piàcáiná nacái icáaluíná. ¹⁸ Picàlidaca piàcawa píalíanásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pímanica. Picàlidaca nacái piínáwanáwa, Dios itàacái idécasa yéewáidaca pía, píalíacaténáwa cayábéeri iwali báawéeri íichaná. ¹⁹⁻²⁰ Pidéca manuúca píináidaca píwàwawa píwaliwa píalimácáinása péewáidaca wenàiwica càmfíyèica yáalíawa Dios iwali, càide iyúwa watécaalí matuúri ícáipi iwali. Càita nacái píináidacawa píalimáaná amaláca pímanica áibanái íiwitáise, íyèyèica càide iyúwa náiwitáise catéeri ichùullaná nía namànicáiná nabáyawanáwa. Càita píináidacawa pidènlacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yái báisiri

tàacáisi imàaquéerica cáallácáica nía cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéicani. ²¹ Pía, yéewáidéerica áibanái, ¿cáná càmita péewáida piáwawa? Pidéca pialàaca áibanái ipíchaná nayéedù. Néeni pía, ¿cáná piyéedù? ²² Pidéca pialàaca áibanái ipíchaná naimáca áiba yáapicha càmílichúaca náinusíwa, càmírica nacái nanírísiwa. Néeni pía, ¿cáná pimàni càì? Pidéca picàlidaca báawacasa piicáca idolonái, níara cuwáiná yeenáiwana, néese, ¿cáná piwàluwa ídolo yáasu templo írículé, wenàiwica isutácaalu nàasu cuwáiná íchawa? Báawéeriquéi piwàlùanáca néré piyéedùacaténá nàasu cawèníri. ²³ Máini cáimacáica piicáca piáwawa áibanái ícha pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté, quéwa pidéca piásáidaca caná iwèni piicáca Dios càmicáiná pimàni càide iyúwa itàacái ímáaná. ²⁴ Càité nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàníri iyú israelitanái irí. Iimacaté nalí: “Níara càmíyéica israelita naicácinácué pimànica pibáyawanáwa, íná máini natàanica báawéeri iyú Picuérinácué Dios iwali pibáyawaná íwalíse, piácué israelitaca”, íimacaté yái profetaca.

²⁵ Báisíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté, yá cayábaca Dios iicáca íiwitáise náicha níara càmíyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmicaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, néese éwita judíocáanítani, càicáaníta báawaca Dios iicáca íiwitáise càide iyúwa cabáyawanéeri càmíri judíocaalítáni. ²⁶ Néese, áibacaalí càmíri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yá cayábaca Dios iicáca íiwitáise càide iyúwa judíocaalítáni, éwita càmicáaníta judíoni. ²⁷ Cawinácaalí càmírica judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèricaté, yá éwita càmicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca íiwitáise judíonái ícha càmíyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, éwita nadèniacáaníta Dios itàacái. ²⁸ Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yáasunáwa íwalíse meedá yái nadènianáca nasèenáwa judíonái, nadènianá nacái judíonái iicácanáwa ínatabàawa meedá. ²⁹ Néese Dios iicáca iyúwa yáasunáwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa Dios írípíná báisíri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yáasunáwa, éwita càmicáaníta judío nía.

3

¹ Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemlawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawási judíonái idènia áibanái wenàiwica ícha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiniwanái judíonái irí imàníyéica circuncisión càide iyúwa Dios ichùullaná judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemlawa núa cawàwanáta. ² Báisíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawási judíonái irí. Yái wawási cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéericaté quéechatécáwa judíonái irí. ³ Wáallacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúada náiwitáisewa Dios ícha. Quéwaté Dios càmíri imáaláida yái wawásica imàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité. ⁴ ¡Càmírita! Dios càmíri itàaní chìwái iyúwa. Ewitasica cachwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànìpíná càìripínáta báisíri iyútáni, càide iyúwa ímáaná. Càité nacái áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse, yá íimaca:

“Pía Dios, áibanái náimaca càmitasa báisi pitàacái, quéwa píasáidapíná macái wenàiwicanái irí báisírircani yái pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacàniri iyú càide iyúwaté píimáaná”,

ímacaté yái profetaca.

⁵ Wía èeri mìnánáica wamànica wabáyawanáwa cháí èeri irìcu, quéwa canáca Dios íbáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi íiwitáise nawáwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnánái náalíacawa máini cayábéeri wáichani, yái Diosca. Càipíná wayúudàaca Dios, iná càmita Dios icúa wenàiwica machacàniri iyú yúuwichàidacaalí wía, wayúudacáináni”, càì abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi ínádíáanápináwa cawàwanáta. ⁶ ¡Cámírira! Báisícaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacàniri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná íwalísetá.

⁷ Aibanái báawéeyéi nacái nawáwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachìwawa áibanáicaténá yáalíacawa máini machìwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnánái íchani, yái Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yúuwichàidaca wía, wayúudacáináni”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. ⁸ Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuísíwata wayúudacaténá Dios manuísíwata”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachìwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawínacaalí càiyéica ímaca, Dios yúuwichàidapíná níawa nabáyawaná íwalísewa.

Todos somos culpables

⁹ Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái ícha. Nudéca núsáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macái èeri mìnánái cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacúaca wía iyúwa presoíyéi. ¹⁰ Càité profetanái natànàacaté Dios itàacái. Náimaca:

“¡Canácata wenàiwica imànírira cayábéeri! ¡Canásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íiwitáise íwali, canácata icutéeri yáalíacaténáwa Dios íwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunicawa déeculé Dios ícha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwitáisewa cayábéeri ícha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imànírira cayábéeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càliculí yàacuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi càiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cánaíca nachìwa. Namànica áibanái irí báawéeri nataacái iyúwa càide iyúwa àpi yúuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴ Cánaíca nalúwa, nacúsaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵ Caçualéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica íbáyawaná.

¹⁶ Ata alénacaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷ Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápiná matuúbanáiri iyú nàapichawáaca.

¹⁸ Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naícaca Dios”, càité náimaca níái profetaca itànèyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuise.

¹⁹ Wáallacawa Dios imàacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judionái irí, wía idènièyéica Dios itàacái wáalíacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanáca wía, yácáiná Dios itàacái bàalusàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri mìnánáica, iwàwacutá nacái Dios yúuwichàidaca

wía canánama wabáyawaná ìwàlísewa. ²⁰ Iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripiná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàniiyéica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisài, càinácaalí yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná. Wáalíacawa báisicani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ²³ Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápiná Dios iicáca nía. ²⁴ Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwasaaca wía yáasu yùuwichàacáisi íchawa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús. ²⁵ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawalíná. Cristo yéetácáinatéwa, íná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo yéetácatéwa nabáyawaná ìwàlísé. Càita Dios imáalàidacaté wáicha wàuwichàanápinátéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Dios imànicaté càì yáasáidacaténaté imànica macáita machacàníri iyú, éwitaté ìidenlàcáaníta wàawirináimi namàníná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwàlísé yáasáidacaténá siùcade Dios imànica iyaca macáita machacàníri iyú, iwàwacutácáinaté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi iyú éeri minanáí ibáyawaná ìwàlísé. Mamáalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwàlísé.

²⁷ Càì Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadécasa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásíwa! Canáca yéewaná cáimacái waicáca wíawawa áibanái ícha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. ²⁸ Iná yéewa wadéca wáalíacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicá nía ìwàlísé yái namànínáca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi ímáaná.

²⁹ Dios càmiríta abéta judíonái icuèrináca. Nacuèrináta nacái níái càmiyéica judío. ³⁰ Yácáiná abéerita yái Diosca. Canácata ícha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judíonái irí, càmiyéí judío irí nacái. ³¹ Quéwa, éwita wáalíacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, càicáaníta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaquéericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiníri cawènicani.

4

El ejemplo de Abraham

¹⁻² Néese, cawàwanáta abénaméeyéi judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínáté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa náimaca. Quéwa càmítaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú iwalíse yái cayábéerica Abraham imàníricaté. Mabáyawanácaalíté Dios iicáca Abraham iwalíse yái cayábéerica Abraham imàníricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái íchatá. Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³ Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté ímaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, càì ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵ Uwé, macáita wáalíacawa wenàiwica íbaidacaalí cháì èeri írìcu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa írini mawèníri iyú, néese iwàwacutá íbaidaca yeedácaténá írìwa plata. Quéwa càmita càì Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmicáanítacá imàni wawàsi cayábéeri Dios iicáca. ⁶ Càité nacái rey David itànàaca Dios itàacái bàaluité. David ímacaté casímáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmicáanítacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷ Càité David itànàaca:

“¡Casímáica wenàiwicanái Dios imàaqueeyéica iwàwawa íbáyawaná ícha, càinácaalí báawéeri namàníricaté!

⁸ ¡Casímáica wenàiwica càmíríca Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”
càité ímaca David.

⁹ David càmítaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casímáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níai càmiyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipínaté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. ¹⁰ Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham ípichawáiseté namànica Abraham írì circuncisión. ¹¹ Quéechatécáwa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néeseté namànica circuncisión Abraham írì. Càité circuncisión iyú Dios yásáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íiwítáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ípichawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmiyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmiyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáaníta namàni circuncisión. ¹² Yácata judíonái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judíonái yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ípichawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Píalíacuéwa Abraham íyacaté cawàwanáta quinientos camú ípichawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham írì cáimiétacanéeri iyúni yàanápínaté Abraham írì macái cáli íyéerica cháì èeri írìcu, itaquénáinámi írì nacái Abraham yáapícha. Quéwaté Dios càimíríca icàlida Abraham írì càiri tàacáisi cáimiétacanéeri iyú iwalíse yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátáacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham

irini Abraham yeebáidacaalíté Dios imànnínápináté Abraham iri cayábéeri. Yáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴ Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ímáaná yéewanápinása Dios imànica walí cayábéeri, yá cayábéerica Dios icàlidéericaté iwali Abraham iri cáimiétacanéeri iyú. Quéwa càmita báisi nataácá. Báisícaallítani, yá canéerica iwèni meedátani, yá yeebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yá tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham iritá, canácáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ímáaná. ¹⁵ Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itaacái yásáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná iwálisewa. Dios itaacái iyaca cháiri éeri iricu, iná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía éeri mnanáca.

¹⁶ Wáalíacawa canácata wéena yáaliméerica imànica macáita machacaníiri iyú càide iyúwa Dios itaacái ímáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénáinámica, weedáca walíwa yá cayábéerica Dios icàlidéericaté iwali cáimiétacanéeri iyú wáawirimi Abraham iri, wía judioca, piacué nacái càmíiyéica judío. Yá cayábéerica, càmíiricata abéta walípiná, wía judioca yeebáidéeyéica Dios itaacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri càmíiyéi judío iri canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wáawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios. ¹⁷ Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham iri bàalutité. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca pía madécaná wenàiwica íwítáaná yáawiripiná pía”, ímacaté yá Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íwítáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Yácata Wacueríná Dios wáawirimi Abraham yeebáidéericaté, yá Diosca icáucàidéerica yéetéeyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmíiricáwa iya siuca.

¹⁸ Ewítaté máinícáaníta béericani yá Abrahamca, càicáaníta Abraham yeebáidacaté Dios itaacái yéewanápináté idèniaca ìiriwa. Ináté “Madécaná wenàiwica íwítáaná yáawiricani”, yá Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná irini: “Manùbéeyéipiná pitaquénáinámica”, ímacaté yá Diosca. ¹⁹ Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwítaté Abraham yáalíacáanítawa néetáanápinátéwa mesúnamáita, yá Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máinícáaníta béeyéica nía nadèlianápináté néenibewa. ²⁰ Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íwítáisewa tàacáisi ícha Dios icàlidéericaté iri cáimiétacanéeri iyú imàcáanápináté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manúsiwata cachàiniwaná mamáalàacata. Yáacaté nacái Dios iri cayábéeri. ²¹ Yáté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté ímáaná Abraham iri cáimiétacanéeri iyú. ²² Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani.

²³ Càmitaté natànàa abéerita Abraham iwali mabáyawanácaté Dios iicácani. ²⁴ Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanácalíni Dios iicáca wía yeebáidacaalí Dios, yá Dios imichàidéericaté Wáalíacata Jesús yéetácáisi ícha. ²⁵ Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wabáyawaná iwálise iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi ícha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

5

Libres de culpa

¹ Iná siùcáise de mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, iná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo iwalíise, Wáiwacali yéetácáinátéwa wabáyawaná iwalíise. ² Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Yá manuíca wáináidaca wawáwawa Dios íwali, casímái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápíná chènuniré Dios yáapicha icamaláná mèlumèluíri írìcu, cáimiétaquéeri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³ Càita nacái casímáica wawàwa siùcáise de iwàwacutácaalí wàuwichàacawa. Wáaliacáináwa yúuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali íwaliwa wàidenlanápíná wàuwichàanáwa mamáalàacata. ⁴ Màulenácaalí wía, yásí wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáíwa tàì íméeri iyú. Idècanáami càì wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máini cachàiniwanái manuíca wáináidaca wawáwawa Wáiwacali íwaliwa wáalimáanápíná wàidenlaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵ Néese manuícaalí wáináidaca wawáwawa, yá càmita báì wía, yácáiná Dios imànipíná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté ímáaná walí. Wáaliacawa Dios imàninápíná càì ibànùacáináté Espíritu Santo wawàwaliculé, yáì Espíritu imàaquéerica wáaliacawa macái wawàwalicúsewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶ Wáaliacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmiccaalíté wáalimá wawasáaca wíawawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, yáté Cristo yàanàca aléi èeri írìculé yáasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica. ⁷ Máini càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica íchawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayábéericáaníta íiwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaalí íiwitáise, yá cawàwanáta abènaméeyéi yéetápínacawa íchawalíná nayúudàacaténáni. ⁸ Quéwa Dios ibànùacaté Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanáccáaníta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹ Siùcáise de mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, iná yéewa wáaliacawa báisíri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, èeri imáalàapínácaalíwa. ¹⁰ Wáaliacawa Dios iwasàanápíná wíawa, bàaluitécáiná idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté nacái imànica walí cayábéeri, Dios írì yéetácáinátéwa wabáyawaná iwalíise. Iná yéewa cayábaca wáapicha Dios siùcáise de matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacatéwa yéetácáisi ícha, iná yéewa wáaliacawa báisíri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, íiwitáise cãuri iyúwa, cachàiníri nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siùcáise de matuíbanáiri iyú. ¹¹ Yá nacái casímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali Jesucristo iwalíise, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹² Bàaluité, yáì idàbáanéericaté asialica imànicaté íbáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanái imànica íbáyawanáwa cháì èeri írìcu. Càité nacái idàbaca neetácawa méetàuculé Dios ícha nabáyawaná ichùullacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàca macái wenàiwicanái íwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa. ¹³ Ípíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés írì israelitanái írìpiná, yáté macái èeri mìnánái yàawirináimi namànicaté

nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. Càmiccalíté wenàiwica yáalláwa Dios iwàwáaná nàyaca machacàniri iyútá, yá càmitaté cabáyawaná níatá. Quéwa náalíacatéwa. ¹⁴ Yáté wenàiwicanái yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èerité nacái namànicáinaté nabáyawanáwa éwita càmicáanítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná íiwitáaná càmiricaté Dios íbatàa wenàiwica iyáaca. Siùcade wéewáidacuéwa Adán íwali, Cristo íwali nacái, yái yàanèripinacaté madécaná camuí Adán idénáami.

¹⁵ Quéwa yái Adán íbáyawanámicaté, máini áiba íiwitáanáde ícha yái cayábéerica Dios imànírica walí mawèníri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asiali íbáyawaná íwalíise, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayábéeri manuíswata mawèníri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayábéeri abéeri asiali íwalíisená, yái Jesucristoca. ¹⁶ Abéeri asiali íbáyawaná, yái Adánca, máini áiba íiwitáanáde ícha yái cayábéerica Dios imànírica walí mawèníri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán íbáyawaná íwalíise quéwa Dios idéca imànica cayábéeri mawèníri iyú wenàiwicanái írí abéeri asiali íwalíisená, yái Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios íicáca wenàiwica imàniyéicaté íbáyawanáwa manuíswata. ¹⁷ Báisíta wenàiwicanái néetácatéwa abéeri asiali íbáyawaná íwalíise, yái Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuíswata mawèníri iyú, íná yéewa wáallacawa báisíiri iyúcani, wía Dios íiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wàypiná cáimiétaquéeri iyú, casímáiri iyú nacái wacáuca wálisàí yáapichawa abéeri asiali íwalíisená, yái Jesucristoca.

¹⁸ Càité Adán íbáyawaná cabáyawanácaté imànica macái wía èeri mìnánica Dios yúuwichàidáanápínaté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápínatéwa wabáyawaná íwalíise yéewacatená mabáyawanáca Dios íicáca macáita wía. ¹⁹ Íimáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asiali íbáyawaná íwalíise yái báawéerica abéeri asiali imàníricaté, yái Adánca, càmiricaté imàni càide iyúwaté Dios íimáaná. Càita nacái mabáyawanáca Dios íicápiná wía madécaná wenàiwicaca íwalíise yái cayábéerica abéeri asiali imàníricaté, yái Jesucristoca, yái yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùullaná imànica.

²⁰ Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés írí yéewacatená wenàiwicanái yáallacawa máini cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáanítaté wabáyawanáwa manuíswata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú manuíswata cachàiníwanái wabáyawaná manuíri ícha.

²¹ Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ichùullacawa. Quéwa siùcáisede Dios, yái cayábéeri íiwitáiseca, ícúaca wía imànicaténá walí cayábéeri mawèníri iyú, yái mabáyawanáca Dios íicáca wía, yàaca nacái wacáuca càmiri ímáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácái íwalíise.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Cawàwanáta áibanái iyúnáidaca nùasu tàacáisi íimáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuíswata yéewanápiná macái èeri mìnánái náallacawa máiníri cayábaca Dios íiwitáise néemlacáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuíri ícha”, càí áibanái íinádacawa. ² ¡Càmírita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái

càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemiacué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalimá imànica quirínama ibáyawanáwa cháí èeri irícu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, iná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalimá wáyaca abédanamata Dios yáapicha. ³ ¿Càmitasicué píaliwa wadàbacaté wáyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càite wadàbaca wáyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàacái wabautizáanápínatéwa wásáidacatená weebáidaca. Siúcade wáyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, iná iwàwacutá wáyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càmlínápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁴ Yái wabautizáanácawa, yácata yéetácáisi yéenanáwaná nacáiri. Càide iyúwa nabàliacaalí yéetéerimiwa càliculli iriculé, càita nacái walicùacatéwa úni yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizácaalítéwa wásáidacatená weebáidaca Cristo itàacái. Wabautizácaalítéwa, yáté wásáidaca wadàbacaté wáyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizácaalítéwa, yáté wásáidaca Dios yáacaté wacáuca wàlisài yéewanápiná wáyaca wàlisài wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàiníri íiwitáise imicháidáanáté Cristo yéetácáisi íicha.

⁵ Wáyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, iná wadéca wadàbaca wáyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacái báisíri iyú wadènlaca siúcáise wacáuca wàlisáiwica Cristo yáapicha. ⁶ Wáalíacawa Dios idéca ichuídaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisáimi íchànica, Cristo yéetácái íwalíse, yái natàtéericaté cruz íwali, yéewanápiná chuica wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná íbaidaca mawèníri iyú náiwacali iríwa. ⁷ Càide iyúwa yéetéerimiwa càmlíná imàni ibáyawanáwa quirínama cháí èeri irícu, càita nacái wáyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, iná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸ Wáyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, iná wadéca wadàbaca wáyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Iná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani wáyaca abédanamata Cristo yáapicha. ⁹ Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi íicha, iná yéewa wáalíacawa càmita quirínama yéetáwa àniwa. Càmita quirínama yéetácáisi yáalimá imawènladacani. ¹⁰ Cristo yéetácatéwa abé yàawirlata ichuídacatená wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná íchànica, quéwa siúcáise Cristo iyaca càiripináta Dios yáapicha imànicatená càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalinácué, néeseté icáucàacawa, iná iwàwacutácué píicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, píyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Iná picácué pímàni píbáyawanáwa. Néese píyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios irípiná, iyúwa wenàiwica imichèeyéicatéwa yéetácáisi íicha, píyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píibaidacatenácué Dios irípiná cáimíetaquéri iyú.

¹² Iná picácué pímaca píiwitáise cabáyawanéeri ichùullaca pía pímanínápiná píbáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná. ¹³ Picácué pímaca píiwitáise bàaluisáimi cabáyawanéeri ichùullaca pía iyúwa píiwacali pímanínápinácué mamáalàacata píbáyawanáwa píiná iyúwa, píiwitáise iyú

naçáíwa. Néese pimàacacué píawawa Dios irí pimànicaténacué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécáiná piyacatécué déeculé Dios ícha iyúwa yéeteyémiwa pibáyawanacué yáapichawa, quéwa siúcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí piyacaténacué càide iyúwa píiwitáise wàlisàí ímáaná picáuca wàlisàí yáapichawa, pimànicaténacué cayábéeri macáí píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁴ Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullacatécué pía. Yá Dios ímacaté cabáyawanacuéca pía, iwàwacutáanácué nacáí piùwichàacawa pibáyawaná ichùullacawa. Quéwa Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápínaté iwàwawa pibáyawaná íchacué, íná siúcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullanacué pía, néese Dios ichàiniadapínacué píawa pimànicaténacué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Wáaliacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càí mawèníri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmicáanáta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siúcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná ícha éwita càmicáanáta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullaná. ¡Càmírita! ¹⁶ Péemiàcué comparación: Píaliacuéwa pimàacacaalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùullanacué pía, yásí yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía íbaidéeripiná irí mawèníri iyú. Iwàwacutácué nacáí pimànica càide iyúwa ichùullaná pía. Càita nacáí píacué: Pimàacacaalícué pibáyawaná ichùullaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipínacuéca píawa, yá péetápinacuécawa méetàuculé Dios ícha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalícué càide iyúwa Dios ichùullaná pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipínacuéca píawa, yá piyapínacuéca machacàníri iyú. ¹⁷ Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùullanacué pía, quéwa siúcade peebáidacuéca tàí íméeri iyúni yáí tàacáisi cayábéerica Dios ibànuericaté wenàiwica irí néewáidacaténacué iyú pía. ¹⁸ Dios idéca iwasàacuéca pía píiwacalí bàaluisàimi íchawa, yáí pibáyawaná ichànica ichùulìericatécué pía. Yá pidécuéca pidàbaca piyaca machacàníri iyú càide iyúwacué Píiwacalí wàlisàí ichùullanacué pía, yáí Wáiwacalí Jesucristoca. ¹⁹ (Nucàlidacuéca nùyaca píriní càide iyúwa wenàiwica itàaníná aliséri tàacáisi iyú càmicáinácué píalá péemíaca cayábani càinácaalí ímáaná, càulenácáinácué píichani.) Quéchatécáwa pimàacacatécué pibáyawaná ichùullaca pía pimànicaténaté pibáyawanáwa casaquèeri manuísíwata. Quéwa siúcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí piyacaténacué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, píibaidacaténacué Dios írípíná mabáyawanáwaca macáí píchàini iyúcuéwa.

²⁰ Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùullanacué pía, yaté càmitacué píibaida Dios írípíná, ínaté càmitacué pimàni cayábéeri piyacaténacué machacàníri iyú. ²¹ Píaliacuéwa cayába càmitaté piya casímáiri iyú, néese pibáyawanacué itécaté yàacawa pía írículé yáí yéetácásica càmlírica ímáalàawa. Báicuéca pía siùca íwalíse yáí pimàníricatécué, íná canéerica iwèni píriní yáí iyúwaté piyáaná bàaluité. ²² Quéwa Dios idéca ichùuidacuéca píicha pibáyawaná, yáí píiwitáise bàaluisàimi ichànica. Yá pidécuéca pidàbaca píibaidacuéca Dios írípíná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéca peedáca píriwa yáí cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca írípíná mabáyawanéeri iyú cháí èri írìcu,

yá nacái imàacapinácué pìyaca yáapicha chènuniré càiripináta. ²³ Abéericata nawèni needáca nalíwa cawinácaalí imàniyéica ibáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèniiri iyú, yàaca wacáuca càmiiri imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹ Píacué nuénánái judíoca, yáaliyéicawa tàacáisi ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalcuise. Píaliacuéwa yái tàacáisi ichùullaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yái wenàiwicaca. ² Péemiacué comparación: Dios itàacái ìmaca walí, caníríchúa inanái càmita udé uèpùacawa unìri ìchawa àta yéetacalètawá uícha, ìmacáná càì yái tàacáisca Dios imàaquericaté profeta Moisés irí. Quéwa unìri yéetacaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca, yásí canáca ubáyawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa. ³ Iná uimácaalí áiba aslali yáapicha càmiirica unìrisíwa idècunitàacá cáuca yái unìrica, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetacaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca. Yásí úalimá ucásàacawa áiba aslali yáapicha mabayawanéeri iyú.

⁴ Càita nacái piacué nuénánáica. Bàaluité máini cabáyawanácuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái ìmáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetacatéwa píchawalinácué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyicatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìcha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùullaca pía. Siúcáise de Cristo yàasu wenàiwicacuéca pía, yái imichèericatéwa yéetácáisi ìcha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Bàaluité wáyaca wabayawaná yáapichawa, yáté wéemlaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ìmérica càinácaalí Dios iwàwaca wáyaca machacànìiri iyú. Wáalícatéwa càirínácaalí wawàsi Dios imáisaniericaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yái wabayawanáca itecaté yàacawa wía yéetácáisi irículé méetàuculé Dios ìcha càiripináta. ⁶ Quéwa idéca chuica wáicha wabayawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichànica, ichùuliericaté wamànica wabayawanáwa méetàuculé Dios itàacái ìcha. Iná Dios idéca iwàsàaca wía wáibaidacaténá irípiná wacáuca wálisai yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabayawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmiiri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná, yái bàaluisàimi tàacáisca profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷ Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi ìmáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquericaté profeta Moisés irí. ¡Càmìrita! Néese, máini cayábéericani yái tàacáisca, quéwa nùaliacáinátéwa Dios imáisanlàta nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisanlàta nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmitaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá. ⁸ Quéwa máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ìwalíse yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalcuise, yái tàacáisi imáisaniericaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté núa ìwalíse yái Dios itàacáica, imàacáanápíná nuínáidacawa numànínápíná nubáyawanáwa macái ìiwitáaná, macái wawàsi Dios imáisanierica wamànica. Càmicaalí wáalíawa Dios imáisanlàta wamànica

áiba wawàsi báawéeri, néese càmita máini wawàwa wamànica yá wawàsi báawéerica. ⁹ Bàaluité càmita nùalíá Dios imáisaníaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínáté nùyaca matuíbanáita, càmita achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná iwaliwa. Quéwa idécanáamité nùalíacawa Dios càmita iwàwa wáináidacawa wamánínápiná wabáyawanáwa, yá máini cachàinacaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápináté numànica nubáyawanáwa. Yá nùalíacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápináté nacái nuétácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa. ¹⁰ Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yáasáidacaténá walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyacaténá casímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapícha. Quéwa nubáyawaná ichìwáidaca núa numánínápiná nubáyawanáwa, íná yá tãacáisca imàacacaté nùalíacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápináté nacái nuétácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. ¹¹ Yáté nubáyawaná yáalimáidaca núa Dios itàacái cayábéeri iwálise, yáté nubáyawaná ichìwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápinátéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa.

¹² Máini cayábéericani, yá tãacáisca Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí, imáisaníacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máini cayábéerica nacái yá tãacáisi imáisaníerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yá tãacáisca yéewáidaca wía wàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericani yá tãacáisca iyúudàacáiná wía wàyacaténá casímáiri iyú. ¹³ Yá cayábéeri tãacáisca profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericani iwálise yá ímáanáca iwàwacutáca wéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta wabáyawaná ichùullacawa. ¡Càmírira! Néese máinicáiná cabáyawanáca núa, íná nùalíacáinátéwa Dios itàacái cayábéeri imáisaníaca numànica nubáyawanáwa, ínáté máini nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápináwa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Iná yéewa nùalíacawa amaléeri iyúni, máini báawacani yá nubáyawanáca, nubáyawanáciná ichùullaca numànica nubáyawanáwa éwita nùalíacáaníta Dios itàacái cayábéeri imáisaníaca numànica càiri.

¹⁴ Wáalíacawa báisíiri iyú cayábéericani yá tãacáisca profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwítáise càide iyúwa macái èeri mìnánái íiwítáise iyáaná: Nubáyawaná ichùullaca núa cachàiníiri iyú numánínápiná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íiwítáise ichùullaná cachàiníiri iyú yáasu wenàiwicawa íbaidéerica irí mawèníiri iyú càiripináta. ¹⁵ Càmita nùalíá cáná yéewa nuíwítáise càica iyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmírira nuwàwa numànica, yá máinírira báawaca nuicáca. ¹⁶ Báawaca nuicáca yá numánírira, càita nudéca núsáidaca nùalíacawa cayábéerica Dios itàacái, báisírira nacái. ¹⁷ Iná núa, idènièrica wálisài íiwítáisewa, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmicáaníta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáaníta nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca numánínápiná nubáyawanáwa. ¹⁸ Nùalíacawa canáca irí cayábéeri, yá nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Éwita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáaníta càmita nùalimá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹ Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yá càmírira nuwàwa numànica. ²⁰ Iná numànicaalí yá càmírira nuwàwa numànica, yá

càmita núa yáí iwàwéerica imànica ibáyawanáwa, néese nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata ichùulièrica numàninápiná nubáyawanáwa.

²¹ Càì ichàbaca núa, macáì èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa. ²² Máini cáinináca nuicáca Dios itàacáì. ²³ Quéwa iyaca nuwàwalìcu áiba chàinisi càmlírìca imàca nuínáidacawa machacànìri iyú, ipélièri nacáì nuíwítáise wàlisàì ìpunita. Yácata nuíwítáise, yáì cachàini, yáì nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèrica núa iyúwa presoìri.

²⁴ ¡Máini achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwasaàpiná núa lícha yáì nubáyawaná ichàinica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi iriculé, nuétácaténáwa méetàuculé Dios lícha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa? ²⁵ Abéericata Dios yáaliméeri ichuidaca nuícha nubáyawaná ìwalíise yáì cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imànìricaté nullípiná, iná nuaca Dios irì cayábéeri. Càita nùyaca cháì èri irìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, quéwa nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca núa mamáalàacata numàninápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuidaca nuícha nubáyawaná.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yùuwichàidapíná wíawa wabáyawaná ìwalísewa infierno irìcu, yáì manuìri quicháica, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Yácáiná Espírìtu Santo yàaca wacáuca càmlìri imáalàawa, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espírìtu Santo ichàini ichuidaca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùullaná wía, yáì wáiwítáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi iriculé, wéetácaténáwa méetàuculé Dios lícha càiripináta. ³ Dios imàacacaté itàacáìwa profeta Moisés irì, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yáì tàacáisi ìmáaná, yáté càmita wáalimá wachuidaca wáichawa wabáyawanáwa máinicáináté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnánáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yáì cayábéerica càmlìricaté wáalimá wamànica: Dios ibànùacaté líriwa càiride iyúwa waicacánáwa, wía èeri mìnánáì imànìyéica ibáyawanáwa. Dios ibànùaca líriwa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíise. Càité Dios yùuwichàidaca líriwa wabáyawaná ìwalíise ichuidacaténá wáicha wabáyawaná. ⁴ Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wàyaca machacànìri iyú càide iyúwa ichùullaná wía irìcuíse yáì tàacáisi Dios imàaqueéericaté profeta Moisés irì. Iwàwacutácáiná càmita wamàni càide iyúwa wáiwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espírìtu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵ Cawinácaalí wenàiwica imànìrica càide iyúwa ìwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, ìnàidacawa meedá wawàsi ìwali isìimáidéripínácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imànìrica càide iyúwa Espírìtu Santo iwàwáaná, ìnàidacawa imànicaténá wawàsi casìmáiripínáca Dios iicá. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imàaqueeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwítáise itépiná níawa yéetácáisi iriculé méetàuculé Dios lícha càiripináta nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa cawinácaalí imàaqueeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espírìtu Santo iwàwáaná, nadènaca nacáucawa càmlìri imáalàawa, nàya nacáì matuìbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios. ⁷ Cawinácaalí wenàiwica imàaqueeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa

náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwideca namànica Dios, càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, càmita nacái nawàwa namànica càì. ⁸ Iná cawinácaalí iyéyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri ichùullaná nía, càmita náalimá namànica yái casíimáirica Dios iicá.

⁹ Píacué quéwa, càmitacué pìya càide iyúwa bàaluisàimi íiwitáisesi íyáaná, néese núaliacué pìyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácaína Espíritu Santo iyacué piwàwalicu yàacawéericaténacué pía. Cawinácaalí wenàiwica canéeria írí Espíritu Santo Cristo ibànuèrica walí, càmfírica Cristo yàasu wenàiwicacani.

¹⁰ Cristo iyacaalícué piwàwalicu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwitáise càiripináta, éwitacué yái piináca pídenièricuéca cháí èeri írìcu yéetácaánítawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita íwalíise yái wàawirimi Adán ibáyawanáca. Cáuca Espíritu Santo imànicuéca píiwitáise, mabáyawanácáinácué Dios íicáca pía. ¹¹ Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesús yéetácaísi íicha. Néeseté Dios ibànúaca Espíritu Santo iyacaténá wawàwalicu. Espíritu Santo iyacaalícué piwàwalicu, yásí Dios icáucàidapínacué píawa wàlìsàì iyú yéetácaísi íicha áibaalípíná càide iyúwaté Dios icáucàidáanáté Cristo yéetácaísi íicha. Yá Dios icáucàidapínacué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéericuéca piwàwalicu.

¹² Iná nuénáná, wáalíacáináwa Dios icáucàidapíná wíawa, íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùullaná wía. Píacué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaná wía. ¹³ Pimànicaalícué píacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaná, yá péetápinácuécawa méetáuculé Dios íicha càiripináta. Quéwa pímaàacaalícué Espíritu Santo iyúudáacuéca pichuidaca píchawa píbáyawanáwa, yái píiwitáise bàaluisàimi ichànica, yá pìyapínacuéca càiripináta.

¹⁴ Macái imàníyéica càide iyúwa Espíritu Santo yàalàaná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵ Yái Espíritu Santo Dios ibànuèrica walí càmita máini ichùulia wía cachàiníiri iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùullaná yàasu wenàiwicawa cachàiníiri iyú. Néese Espíritu Santo imàacaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios írì: “¡Pía Wáaniri!” càì wáimaca Dios írì. ¹⁶ Yái Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalícué, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷ Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yáapíná walí cawèníiri càide iyúwaté ímáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápiná yái cawènírica Cristo yáapichawa, wàuwichàacáináwa Cristo írìpiná weebáidacáiná itàacái, wàyacaténá cáimiétaquéri iyú yáapicha chènuniré ícamaláná mèlumèluíri írìcu.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Nuicáca iyúwa achúmèeríina meedá yái wàuwichàanáca cháí èeri írìcu nuináidacáináwa íwali yái wàyanápináca cáimiétaquéri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré ícamaláná mèlumèluíri írìcu wacúacaténá yáapicha macáita. ¹⁹ Macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri írìcu, capìraléeri cáli íinata nacái, macáita máini natuíyáaca wéenáíwaná yàanàca caquialéta, Dios yáasáidacatáipínacata yéenibeca wía. ²⁰ Dios yúuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máini cayábaca nàyaca siúcade, Dios íináidacáinátéwa yúuwichàidáanápináté nía. Quéwa Dios iwàwacaté íwasàaca macáita wawàsi yúuwichàacáisi íicha áibaalípíná. ²¹ Macái wawàsi Dios idàbéericaté, áibaalípíná Dios iwàsápiná níawa báawéeri íicha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese nàypíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàypínacáiná mabáyawanáwaca, cáimiétaquéri iyú nacái Dios ícamaláná mèlumèluíri írìcu.

22 Wáaliacawa macáí wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri írìcu, capiraléeri cáli íinata nacáí, macáita yáí iyéerica idéca yùuwichàacawa déecuírì iyú Dios idàbacatáiseté yùuwichàidaca nía àta siùca nacáide, èeri mìnánáí ibáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanáí ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri. 23 Càmita abéta yùuwichàacawa yáí macáita wawàsi Dios idàbéerica, wíacáaníta nacáí wàuwichàacawa, wía Dios yèyèicaté írì Espírìtu Santo wáaliacaténáwa Dios imànínínápiná walí cayábèeri càide iyúwaté íimáaná walí. Wàuwichàacawa wáináidacawa wawàwallicúsewa idècunitàacá watuíyàaca wéenáíwaná yàanàaca, Dios yáasáidacatáipínáta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi íicha. 24 Dios idéca iwàsàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imànicaténá walí cayábèeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yáí cayábèerítá, yá càmita iwàwacutá watuíyàacatáni. 25 Quéwa càmitàacá yéewa wawàca yáí cayábèeri watuíyèerica siùcade, íná iwàwacutá watuíyàaca mamáalàacatanì, matuíbanáiri iyú, càmita nacáí waméyáawa watuíyàacani.

26 Càita nacáí Espírìtu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmicáiná wáaliíwa cayába càinácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios íicha càide iyúwa iwàwacutáaná wáaliacawa. Quéwa Espírìtu Santo isutáca walípiná Dios íicha manuísíwata. Isutáca walí Dios íicha tàacáisi iyú càmirica yéewa èeri mìnánáí yáalíca icàlidaca natàacáí iyúwa. 27 Diosca, yáí yáalíerica wawàwa, yáalía nacáí yéemlaca càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi Espírìtu Santo icàlidéerica, yácáiná Espírìtu Santo isutáca walí Dios íicha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

28 Wáaliacawa macáita yáí wachàbáanácaawa, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca ichàbacawa, iyúudàacaténá wía, yéewanápiná wàyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté íináidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipínáwa. 29 Dios yáalíacatéwa wàwali bàalutésíwa, yáté íináidacawa imàacáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios líri iicácanáwa nacáiri, wadènicaténá nacáí wáiwitáisewa càide iyúwa Dios líri íiwitáise iyáaná yéewanápiná wabèericani, yáí lírica, icuèrica wía manuúbeyéica. 30 Wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali quèchatécáwa imàacáanápináté wàyaca càide iyúwa líri iyáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa, wíacata nacáí mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéicaté mabáyawanéeri iyú, wíacata nacáí Dios íináidéeyéicatéwa ìwali imàacáanápiná wàyaca cáimíétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icànéeyéipíná Dios icamaláná mèlumèluírì iyú.

31 ¡Íná péemlacué cayábani, nuénánái! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, íná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía! 32 Dios càmitaté imáisanlaca wáicha líriwa, càmitaté nacáí icúa líriwa yùuwichàacáisi íicha, néese Dios ibànùacaté líriwa yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicáinaté walí yáí cayábèeri manuísíwéerica, íná yéewa wáaliacawa báisíri iyúcani Dios yàanápiná walíni líri yáapichawa, macáita yáí wamápuèrica. 33 ¡Canácata yáaliméeripíná icháawàca wabáyawanámi íináwaná ìwali Dios írì, wía Dios yéedéeyéicaté yàasunáipínáwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía. 34 ¡Canácata yáaliméeripíná yúucaca wía infierno írìculé wabáyawanámi ìwalíise!, yácáiná Cristo Jesús yéetácátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáíwa yéetácáisi íicha. Yáté yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa

Dios yéwápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca iyaca Dios ícha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵ ¡Canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía! Ewita wàuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca wawàwawa, éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacalí ìwalíise weebáidacáiná itàacái, éwita máapícaalí wía manuíswata, éwita catúulécanaalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúcaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía. ³⁶ Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yùuwichàanàpinátéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ipirawa oveja alé yàatalé inuéerica pírái, càita nacái nawàwa nanúca wía”,
iimacaté yái profetaca.

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíise, càicáaníta wamawèniadaca wàacawa macái báawéeri íiwitáaná, cachàiniwanái mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacalí Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacái, iyúudacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericaté iicáca wía, yéetáanàpinátéwa wáichawalíná. ³⁸ Nùaliacáináwa báisíri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. Angelnái nacái, demonio íiwacanánái nacái càmita nàalimá needáca wía Dios ícha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha, yái báawéerica iyéerica siùcade, càita nacái báawéeri iyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha. ³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacái walicùacaalíwa depuúwalé cáli iriculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idábéericaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha, yái wáaliéricawa cáinináca iicáca wía ibànùacáináte Wáiwacalí Cristo Jesús yéetáanàpinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, núumacué piri báisíri iyú, càmitacué nacái nuchiwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuibanáica nuwàwa, íná yéewa nùaliacawa nùalidacani báisíri iyú. ² Máini catúulécanaca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³ Máini cáinináca nuicáca nuénánáisiwawa, nùawíría yéenanái, ínaté batéwa nuwàwacaté càmita Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yùuwichàidàanàpináté núa càiripináta nùalimácaalí nuétácawa nuénánái israelita íchawalínáwa, nuwasàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíise, éwita cáininácaaníta nuicáca nía manuíswata. ⁴ Israel itaquénánámica nía. Dios yeedacaté nía yàasunápináwa iicacaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios iyacaté nàacuésemi icamalaná mèlumèlúri iricuwa. Imànicaté nacái nàapícha wawàsi icùanàpináté nía. Imàcacaté nacái itàacáywa profeta Moisés íri, yéewacaténá israelitanái yáaliacawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíná. Icàlidacaté nacái nalí

cáimiétacanéeri iyúni imànnínápináté nali cayábéeri manuísíwata. ⁵ Níái israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénáinámica. Néeseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuerínápináca Dios ibànuericaté nali. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri irìculé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yái Wáiwacali, yácata Wacuèríná Diosca cachàiníríca náicha canánama, icuèrica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali íríwa cayábéeri càiripínáta. Báisíta, amén.

⁶ Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénáinámi neebáida Dios itàacái, càicáaníta Dios càmita yúuca íchawa itàacáwa icàlidéericaté nali cáimiétacanéeri iyú, íméerica imànnínápiná nali cayábéeri. Quéwa càmita Dios iicá macáita Israel itaquénáinámi iyúwa yàasunáíwa, báisi israelitanáisiwaca, níacáiná abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái. ⁷ Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáinámi, yácáiná Dios càì ímacaté Abraham írì: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa píri Isaac itaquénáinámi”, càì ímacaté yái Diosca, éwita Abraham idèniacáanitáté yéenibewa áibanái. ⁸ Iná yéewa wáallacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáinámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icàlidéericaté Abraham írì cáimiétacanéeri iyú, íméerica Dios imànnínápináté cayábéeri Abraham itaquénáinámi írì. ⁹ Dios icàlidacáináté Abraham írìni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté quéenibeca Abraham. Yáté càì Dios ímaca: “Aiba camuúpiná numàcapíná quéenibeca píri úara piacawéetúaca Saraca, yá udèniápináca uúriwa”, ímacaté yái Diosca.

¹⁰ Iyaca áiba wawási nacái: Wàawirimi Abraham írì ípidenéericaté Isaac idèniacaté yéenibewa yàacawéetúaca Rebeca yáapichawa. Pucháiba asianáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri ípidenáté Esau, íméeréeri nacái ípidenáté Jacob. ¹¹⁻¹³ Quéwa ipíchawáiseté namusúaca naicá èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yáté Dios ímaca Rebeca írì: “Ibèeri íbaidapíná íméeréeri íríwa”, càité ímaca yái Diosca. Càité nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmallcuíse. Dios ímacaté: “Cáininácaté nuicáca Jacob, quéwa càmitatè nuedá Esau nùasu wenàiwicapínáwa”, càité ímaca yái Diosca. Càita wáallacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanápináwa càide iyúwaté ínáidáanáwa. Yási imáidaca wenàiwica yàasunáipínáwa quéwa càmita ìwalíse yái namàníríca.

¹⁴ Iná cawàwanáta áibanái ímaca báawacasa Dios íwitáise càmicáiná imáida wenàiwica yàasunáipínáwa ìwalíse yái namàníríca. ¡Càmírítá! ¹⁵ Dios ímacáinaté profeta Moisés írì: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càité Dios ímaca. ¹⁶ Iná yéewa wáallacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíse yái nawàwéerica, ìwalíse nacái yái namàníríca macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé ínáidacáinaté imànnínápiná nali cayábéeri. ¹⁷ Càité nacái bàaluité Dios ímacaté faraón írì, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca picúaca piásu cáliwa nùasáidacaténá nuchàiniwa macái èeri mìnánái írì numànicaalípiná píri wawási caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri mìnánái yéemlapíná nuináwaná ìwali”, ímacaté yái Diosca. ¹⁸ Càita wáallacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íwitáise dàalacaténá nàináidacawa nawàwallicúsewa.

¹⁹ Cawàwanáta píimaca píináidacawa píriwa: “Dios imànicáiná càì, íná canáca yéewaná Dios yúuwicháidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàacacáiná

namànica nabáyawanáwa”, còi pínáidacawa cawàwanáta. ²⁰ Picá còi píimaca. Wenàiwicacáiná píá meedá, canáca yéewaná pisutáca péemiawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péemia comparaciòn: Canácatáita còi catúa íimaca irí yái imànírira úa: “¿Cáná còi pimànica núa?”, càmita yéewa úuma úái catúaca. ²¹ Yái imànírira catúa yáalímá imànica íbái iyúwata iwàwáaná imànicaní. Iná imànica íbái yéená úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

²² Càita nacái báisiiri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yúuwichàidaca manuísíwata ichàini manuírí iyúwa macáita wenàiwica Dios ínáidéeyéicatéwa yúuwichàidáanápíná nía, cawinácaalí imàníyéica íbáyawanáwa. Dios idéca lideniaca yái namànináca nabáyawanáwa déecuírí iyú. ²³ Càita nacái Dios imànica yeedácaténá wía yàasunáipínáwa. Dios ínáidacatéwa catúulécanaánápínaté iicáca wía, imànínápínaté nacái walí cayábéeri manuísíwata. Ínáidacaté nacáwa imàcáanápíná wáyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluírí irícu. Còi imànica walí yáasáidacaténa líwitáise cachàiníríwa macái wenàiwica irí. ²⁴ Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunáipínáwa, abénaméeyéi wéenanái wía judíoca, abénaméeyéi nacái càmiyéi judío. ²⁵ Càité nacái profeta Oseas itànàcaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

“Aibanái càmiyéité nucla bàaluité, nucùapíná níawa áibaalípíná. Nía nacái càmiyéica áibanái iwàwa bàaluité, cáininápínáca nuicáca níawa.

²⁶ Alé núumacatalécaté nalí: ‘Càmiyéicué píá nùasu wenàiwica’, alé núumapínáca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca”, íimacaté yái Diosca. ²⁷ Bàaluité profeta Isaías íimacaté israelitanái ìwali: “Ewita manùbéeyéicáaníta níái Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imulúí, càicáaníta càmiyéipíná manùba nía Dios íwaséeyéipíná yàasu yúuwichàacáisi íchawa. ²⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios imànipíná mesúnamáita macáita càide iyúwaté íimáaná imànínápínaté cháí èeri irícu”, càité íimaca yái Isaíasca. ²⁹ Càité nacái profeta Isaías íimaca bàaluité:

“Wacuèriná Dios, cachàinírí náicha canánama, càmicaalíté ichàiniada wéenibe yéetácáisi íchatá, wía israelítaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacái, Dios imáaláidéeyéicaté nabáyawaná ìwalísewa”,

càité íimaca yái profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

³⁰ Péemiacué cayábani. Abénaméeyéi càmiyéi judío, càmiyéicaté nacái icutá Dios cayábanápíná iicáca nía, mabayawanáca Dios iicáca nía, cawinácaalí yebáidéeyéica Jesucristo. ³¹ Quéwa, israelitanái càmitaté còi namànica. Nadèniacaté tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicúise icàlidéerica càinácaalíté israelitanái iwàwacutáaná náyaca machacàniri iyú Dios íicápiná. Néese máinité nàalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, náimacáinaté mabayawanáca Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namàniricaté. Quéwa càmitaté mabayawaná Dios iicáca nía. ³² Nucàlidacué píriní siúcade cáná yéewa càmita mabayawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía ìwalíse yái namànínáca cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùulianaté nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca nía ìwalísecáita yái neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios íicha Jesucristo ìwalíse, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz ìwali. Càita Jesucristo ìyaca nalí siúcade iyúwa manuírí íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwíri iyú. ³³ Càité nacái áiba profeta itànàcaté

tàacáisi bàaluité Dios inùmallicúse Jesucristo ìwali. Yáí Jesucristoca càicanide iyúwa manuiri íba. Dios ímacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuiri idàbacadéna imànica capli dàalanama, càita nacáí nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanáí íríwa nacuèrinápiná máiníri cayábaca, níara iyéeyéica Jerusaléná iyacaléná írú, áibaalí ípidenacatalé Sión. Quéwa abénameyéyi néená càmitapíná neebáida itàacáí, calúa nacáí naicápinácani. Quéwa abénameyéyi néená neebáidapíná itàacáí, íná càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipíná nalíwa macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”,

ímacaté yáí Diosca.

10

¹ Píacué nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná nusutáca Dios ícha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápiná. ² Nùalimá nucàlidaca nàwali yáí cayábéerica: Níáí israelitaca máiní nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíná, quéwa càmita náaliwa cayába càinácaalí Dios iwàwáaná. ³ Càmita nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábáanápináca Dios iicáca nía ìwalíse yáí cayábéerica namàníríca. Càmita nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴ Abéeritaca Cristo yáí yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacáí ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵ Bàaluité profeta Moisés itànàacaté càinácaalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacáí ímáaná Moisés itànèericaté. Moisés ímacaté: “Cawinácaalí wenàiwica imàníríca macáita càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata iyéeripíná casímáiri iyú”, càité ímaca.

⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté ímaca: “Píca càí pínáidacawa: ‘Canácata yáaliméeripíná íríacawa chènuniré’”, càité ímaca Moisés. Yáí tàacáisi ímáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàacaténá wía.

⁷ Moisés ímacaté nacáí: “Píca nacáí pínáidawa: ‘Canácata yáaliméeripíná írícúacawa yéetéeyéimiwa yèwiré’”, càité ímaca Moisés. Yáí tàacáisi ímáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo yéetácaisi ícha iyúudàacaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁸ Péemla Dios itàacáí íméerica: “Yáí tàacáisi iyaca mawiénita píri pinùmalicu, piwàwalicu nacáí”, càí ímaca Dios itàacáí. Yácata tàacáisi wacàlidéerica íméerica iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

⁹ Picàlidacaalí áibanáí írí Jesús iináwaná ìwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacáí piwàwallicúsewa Dios imichàidacaté Jesús yéetácaisi ícha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁰ Weebáidacaalí wawàwallicúsewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacáí wacàlidacaalí áibanáí írí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacáí Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹¹ Aiba profeta itànàacaté Dios itàacáí icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacáí, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipíná nalí macáita càide iyúwaté

ímáaná nali”, còi ímaca Dios itàacái. ¹² Cáinináca Dios iicáca wía abédanamata, judiocaali wía, càmicaali judío wía nacái wadèniacáiná abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísiwata nali macáita yèeyéica icàaluíniná. ¹³ Càicáinaté áiba profeta itànàca Dios itàacái Wáiwacali Cristo iwali: “Macáita cawinácaali isutéeyéica Wáiwacali ícha iicáanápíná napualé, yá Wáiwacali iwasàpináca níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha”, ímacaté yái profetaca. ¹⁴ Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná iwali áibanái wenàiwica iri, càmícáiná náalimá nasutáca ícha iicáanápíná napualé, yái càmíricáwaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca iwali yái càmíricáwaca néemla iináwaná iwali. Càmita nacái náalimá néemiaca iináwaná iwali canácaali áibanái icàlidéeyéipíná nali itàacái. ¹⁵ Càmita nacái wenàiwicanái yàa icàlidaca nali itàacái càmicaali áibanái ibànùna nía. Càité profeta itànàca Dios itàacái bàaluté: “¡Máini casímáica waicáca nàanàanáca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!” càité ímaca. ¹⁶ Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwasàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càité profeta Isaías itànàcaté Dios itàacái bàaluté. Ímacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nali pinùmalicuise”, càité ímaca yái Isaíasca. ¹⁷ Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutá wenàiwicanái yéemiaca áiba icàlidaca nali Cristo itàacái yéewacaténá neebáidaca Cristo. ¹⁸ Quéwa nusutáca nuémíawa: ¿Cawàwanáta càmítaté néemla Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná iwali? ¡Báisita, nadéerica néemiacquera! Yácáiná Dios itàacái áiba profeta itànèericaté ímaca:

“Macái èeri mnanái àta alénácaali nàyaca cháí èeri írìcu náaliacawa iyaca abéeri Dios, naicácáiná macáita wawási Dios idàbéericaté cháí èeri írìcu, capiraléeri cáli ínata nacái”,

càité ímaca yái profetaca. ¹⁹ Yá nuèpùna nusutáca nuémíawa àniwa: ¿Càmítasica israelitanái yáaliatéwa Dios yeedáanápínaté càmíiyéi israelita yàasunáipínáwa? Báisita, nadéerica néemiacquera, yácáiná profeta Moisés itànàcaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ímacaté:

“Píacué israelitaca, piicápinácué numànica cayábéeri càmíiyéi israelita irí, yásí máinicué báawaca pínáidacawa, calúacuéca nacái piicáca nía, níái piyúunáidéeyéicuéca càmíiyéica yáalimá yáaliacawa Dios iwali”,

ímacaté yái Moisésca. ²⁰ Néese càmítaté cáalu profeta Isaías, yá itànàcaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmalicuise. Dios ímacaté:

“Nudéca numàacaca náaliacawa nùwali, níara càmíiyéica israelitaca, càmíiyéicaté iwàwa yáaliacawa nùwali. Nudéca nacái nùsáidaca nuíwitáise cachàiniriwa nali, níara càmíiyéicaté isutá yéemíawa nuináwaná iwali”,

càité ímaca yái Diosca, càmíiyéi israelita iwali. ²¹ Isaías itànàcaté Dios itàacái nacái israelitanái iwali. Dios ímacaté: “Mamáalàacata núalimáidacaté nuwènúdaca náiwitáise báawéeri ícha, níái israelitaca càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmíiyéi nacái iwàwa nucùaca nía”, ímacaté yái Diosca.

11

El Israel escogido

¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, níái israelitaca. ¡Càmíirital, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawíría yéenáca núa.

² Bàalutésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipínáwa, yá siucade

càmita yúuca íchawa nía. Píalíacuéwa càinácaalí Dios itàacái icàlídáaná profeta Elías íwalité. Elías isutácaté Dios ícha, yáté Elías ícháawàaca israelitanái íináwaná íwali Dios írí. Elías ímacaté Dios írí: ³ “Núiwacali, israelitanái nadéca nanúaca píasu profetanái, nadéca namáalàidaca píasu altar canánama, nàawírínáimi nàacatalécaté picàaluíná. Abéericata núa íyaca quiríta. Nawàwata nacái quéwa nanúaca núa”, ímacaté yái Elíasca. ⁴ Quéwa Dios ímacaté Elías írí: “Nudéca nucùaca nía báawéeri ícha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mìl namanùbaca aslanái càmiyéica yàa cuwáísàiri Baal yéenáíwaná icàaluíná”, ímacaté yái Diosca. ⁵ Càita nacái siùcade nàyaca mamáalàacata máisibáwanáita israelitanái Dios yeedéyéica yàasunáipínáwa íináidacáinatéwa imànínápiná nali cayábéeri mawèníri iyú. ⁶ Dios càmita yeedá nía yàasunáipínáwa íwalíse yái cayábéerica namáníríca írípiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapínáwa iwàwacáiná imànica nali cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicaté nali cayábéeri mawèníri iyú yeedácaalité nía yàasunáipínáwa, éwita càmicánítaté namàni cayábéeri.

⁷ Iná càica nàyaca: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios íicáca nía mabáyawanéeri iyú, quéwa Dios càmitaté càì imàni. Néese abénaméyéi israelitanái Dios íináidéyéicatéwa yeedáanápinaté nía yàasunáipínáwa, mabáyawanáca Dios íicáca nía. Quéwa áibanáica, dàalacaté Dios imàcaca náiwitáise dàalacaténá nánáidacawa, càulénacaténaté neebáidacani, níái càmiyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁸ Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái íwali. Náimacaté: “Dios imàcacaté dàalaca náiwitáise, dàalacaténá nánáidacawa, càmiyéipíná yáalia yéemlaca càinácaalí báisíiri tàacáisi ímáaná. Càita nacái nía siùcade. Péemlacué comparación: Càica níade iyúwa wenàiwica idènièyéica ituíwa càimíri náalimá naicáidaca iyú, idènièyéica nacái yúuwíwa càimíri náalimá néemlaca iyú”, càité náimaca níái profetaca. ⁹ Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái íwali. Imacaté: “Nàasu cayábéeri yàacàsi, cawèníri wawàsi nacái ichìwáidapíná nía, nayúunáidacaténá cayábaca náapícha Dios. Néese, ráunamáita Dios yúuwichàidapíná nía nabáyawaná íwalísewa. ¹⁰ Càipínáca níade iyúwa matuíyéi, càmicáiná náalíwa Dios yúuwichàidáanápiná níawa. Dios imàcapíná báawéeri yúuwàacawa nàwali, yá nàuwichàapínácawa mamáalàacata”, càité íimaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

¹¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa judíonái càiripínáta nabáyawaná íwalíse, yái càimínaca neebáida Jesús itàacái. ¡Càmíríta! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacaténá íchawa nía meedá càiripínáta. Néese Dios iwàwacaté càmiyéi judío yeebáidaca Jesús itàacái yéewanápiná judíonái íicáca càinácaalí càmiyéi judío nàyaná casímáiri iyú Dios yáapícha, yéewacaténá judíonái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacaténá nacái Jesucristo itàacái. ¹² Càmitaté judíonái yeebáida Cristo itàacái, íná Dios idéca imàcaca càmiyéi judío yeebáidaca. Càita càmiyéi judío nadéca nàanàaca cayábéeri wawàsi càmicáiná judíonái yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápiná máini cayábéeri cachàiniwanái macái èeri mìnánái írí judíonái iwènúadapínácaalí íiwitáisewa Dios írípiná àniwa yéewacaténá manùbéyéi neebáidaca Cristo itàacái.

¹³ Quéwa siùcade nuwàwacué nucàlidaca píri wawàsi, píacué càmiyéica judío. Dios idéca íbanùaca núa nucàlidacaténá itàacái càmiyéi judío írí, íná

máiní cawènica nuicáca yáí nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacáí nuíbaidaca Dios irípiná cachàinliri iyú. ¹⁴ Nuwàwaca nuénánáí judíonáí iicáca càinácaalícué piyáaná casimáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá nawàwaca neebáidaca Cristo itàacáí càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta núalimá nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná iwásacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁵ Dios idéca iwènúacawa judíonáí ícha càimicáináté nawàwa neebáidaca Cristo itàacáí, íná siúcade yáalimá cayábaca Dios macáí èeri mìnánáí yáapicha. Iná yéewa wáalíacawa Dios imàniínápiná máiní cayábèeri cachàiníwanáí mamáalàacata macáí èeri mìnánáí irí judíonáí nawènúadacaalípiná náiwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walíni càide iyú wenàiwica icáucàacaalíwa yéetácáisi ícha! ¹⁶ Péemlacué comparaciòn: Judíonáí imànicaalí idàbáanéeri pan ofrenda piná namàacacaténáni Dios irí sacerdotenáí iyáapíná, yásí Dios yàasucani, yáí idàbáanéeri panca namáníríca íbesi ícha pan-piná. Dios yàasucáináni, yáí idàbáanéerica panca, íná Dios yàasuca yáí íbesica macáirita. Càita nacáí wamàacacaalí àicu ipíchu ofrenda iyú Dios irí, yásí Dios yàasuca nacáí àicu yàanaca canánama. Yáí comparaciònca ímáanáca càicanide iyúwa judíonáí yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbáanéeyéicaté, íná yéewa wáalíacawa áibaalípiná Dios yàasu wenàiwicapínaca nacáí nataquénáinámi, níáí judíoca.

¹⁷ Péemlacué áiba comparaciòn: Dios iicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécáwa yàasu wenàiwicaca níáí judíoca. Néeseté abénaméeyéi néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios ícha. Ináté càmita quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha. Néese Dios imáidacaté pía, pía càmiríca judío yàasu wenàiwicacaténá pía judíonáí yáamirícubàa, càide iyúwa wachanàidacaalí áiba íiwitáaná olivo yàanata ànalimáiseerica idàbáanéeri yàanamica yáamirículé càyacanacaténáni olivo yéetaná ìwali. Yáí yàanaca ànalimáiseeri wachanàidéerica olivo yéetaná ìwali ímáanáca càicanide iyúwa pía, pía càmiríca judío yeebáidéerica Cristo itàacáí, yéewacaténá Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judíonáí iyáaná quéechatécáwa. ¹⁸ Picá cáimacáí piicáca píawawa náicha níáí Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéimica, níáí judíoca. Piyúnáidacaalí cayábaca pía judíonáí ícha, néese piwàwali càmita yéewa cachàinica pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi ícha, níara judíonáí yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacáí bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càimíná yéewa càiyacanàcani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipíchu ícha.

¹⁹ Cawàwanáta càí píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté idàbáanéeri yàanami ichanàidacaténá núa olivo yéetaná ìwali. Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judíonáí ícha”, càí piwàwa píimaca cawàwanáta. ²⁰ Cayába, nuénàsàiri, picá càí píináidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íchawa nía càimiyéicaté yeebáida itàacáí, idéca nacáí imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacáiná Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha wachanàidacaténá áiba íiwitáaná olivo yàana àicu ìwali. Càité Dios imànica pirí cayábèeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judíonáí ícha, néese píaca Dios icàaluíná, picá píichawa cayába nacáí, ipíchaná pímanica píbáyawanáwa. ²¹ Càimicáináté Dios imàca iwàwawa nabáyawaná ícha níáí idàbáanéeyéimica yàanaca, níáí judíoca càimiyéica yeebáida Cristo itàacáí. Iná yéewa wáalíacawa càmita imàacapíná iwàwawa píbáyawaná ícha pímanicaalí píbáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judíonáí imàniíná. ²² Iná píináidawa cayába Dios ìwali máiníri cayábaca íiwitáise, quéwa máiníri

cachàinica fiwitáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléyeyícatéwa Dios ícha nabáyawaná iwàlíséwa, néese imànicaté pírí cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacaténá piwítáisewa pibáyawaná íchawa. Càmicaalí càì pimàni, yásí yúuca íchawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha. ²³ Quéwa judíonái nawènúadacaalí náiwítáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná iwali wàlisài iyú, cachàiniíricáiná Dios imànicaténá càì. ²⁴ Péemia comparaciòn: Wáalimá wamànica càulenéeri wawàsi wachanàidáaná ànalimáiséeri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná iwali idàwinàacaténáwa, ínà yéewa wáalíacawa càmirica máini càulenáca wachanàidaca olivo yàanamisíwa olivo yéetaná iwali, yái yàanamica wawichuèricaté olivo yéetaná ícha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàcacatè yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáaníta judío pía, ínà yéewa wáalíacawa imàacáanápíná yàasu wenàiwicapíná nía àniwa níai judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbáanéeyéicáináte Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéeri iwali ipíchanácué máini cáimacáica piicáca píawawa israelitanái ícha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwítáise achúma èerita, níai israelitaca. Càipíná israelitanái iyaca àta macáita càmiyéi judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmiyéi judío Dios yeedéyeyíca yàasunáipínáwa. ²⁶ Idécánáami càì ichàbcawawa, yásí Dios iwasàapíná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná profetanái itànàcaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càité Dios ímaca:

“Yái iwasèeripínáca israelitanái yàanàpíná Siòn iyacàlená néeséwa. Yá iwènúadapíná náiwítáise nabáyawaná íchawa, níai Jacob itaquénáinámica.

²⁷ Càipíná numànica nalíwa machacànírí iyúni càide iyúwaté numànináté wawàsi nàawirináimi yáapícha, numàcáanápínáté nuwàwawa nabáyawaná ícha”,

ímacaté yái Diosca.

²⁸ Siúcade manùbéeyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, ínà Dios iicáca judíonái iyúwa yúuwidenáíwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmiyéyíca judío pidàbacatécué péemiaca Dios itàacái peebáidacaténácué nàamirícubàa. Quéwa cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata imànicáinaté wawàsi nàawirináimi yáapícha yeedáanápínáté nía yàasunáipínáwa. ²⁹ Cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata càmicáiná Dios yèepùadapíná náichawa yái cayábéeri wawàsica imànírícaté nàawirináimi yáapícha, càmita nacái Dios yúucapíná íchawa nía, níai wenàiwica Dios imáidéyeyícaté yàasunáipínáwa. ³⁰ Bàaluité càmitacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siúcade càmicáiná judíonái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, ínà catúlécánaca Dios iicácuéca pía, píacué càmiyéyíca judío.

³¹ Càide iyúwacué càmináté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siúcade judíonái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmicáinaté judíonái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judíonái ipualé àniwa. ³² Dios iicápiná judíonái ipualé Dioscáiná idéca

cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íwítáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

³³ ¡Máini manuíswata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nali cayábéeri manuíswata! ¡Máiniri cáaliacácani áibanái ícha canánama yái Diosca! ¡Máini nacái yáaliacawa macái wawàsi ìwali! Canácata yáaliméerica yáaliacawa macáita wawàsi Dios ínáidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáaliéricawa cayába Dios íwítáise ìwali macáisiwata. ³⁴ Càité áiba profeta itànàca Dios itàacái íiméerica: “Canácata yáaliméerica yáaliacawa cayába càinácaalí Wacuèriná Dios ínáidáanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yáalaaca Dios. ³⁵ Macáita yái Dios idènièrica, càmitatè áibanái yàaca írini, íná Dios càmita imawèniá áibanái ícha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íchawa imawèniacálewa”, ímacatè yái profetaca. ³⁶ Canácata cachàinírira Dios ícha, Dios idàbacáinaté macáita wawàsi, yá nacái Dios icúaca macáitani, yá nacái macáita yái iyéerica, iyaca Dios írìpiná. ¡Iná wàacuè Dios írì cayábéeri càiripinatá! Báisíta, amén.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Píacué nuénánáca, Dios idéca iicáca wapualé manuíswata imànicaténá walí cayábéeri, íná nùlàacuè pía manuíswata pimàccáanápínacué píawawa Dios írì iyúwa cáuri ofrenda, mabáyawanéeri nacái, casímáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisíiri culto Dios iwàwéericuèca pimànica írì, piacaténacué Dios icàaluíniná cáiwítáiseeri iyú. ² Picácué quirínama piyaca càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná siúcade, níái càmiyéica yáaliawa Dios ìwali. Néese piwènúadacué yái píináidáanácawa yéewacaténacué piyaca píiwítáise wàlisái yáapichawa, yéewanápinacué nacái píaliacawa Dios íwítáise ìwali, càinácaalí Dios iwàwáanacué pimànica cayábéeri, mabáyawanéeri iyú, casímáirica Dios iicáca.

³ Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèniiri iyú imàccáanápíná nuibaidaca írìpiná. Ichùulaca nù nùlàanápínacué pía. Iná núumacué píri: Picácué máini cachàini píicáca píawawa càmicaalícuè máini cachàini pía. Néese, iwàwacutácuè píináidacawa píwaliwa cáiwítáiseeri iyú. Picácué píalimáida pimànica áiba píibaidacaléwa Dios írìpiná càmicaalí Dios imàaca píri càiri chàinisi píibaidacaténá cà. Néese pimànicuè píibaidacaléwa Dios írìpiná, yái íibaidacalési Dios imàaquéericuèca píri càiri chàinisi pimànicaténáni, yái chàinisi Dios imàaquéericatécué píri idàbacaalítécué peebáidaca itàacái. ⁴ Péemiácuè comparaciòn: Abéericata yái waináca, quéwa wadèniaca wàwalíséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàbàli nacái, wàuwu nacái, watuí nacái. Macái wàwalíséeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵ Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicanáita wía, càicánáita wáyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idèniáná ìwalíséeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

⁶ Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacacaténáwa, wáibaidáanápíná Dios írì càide iyúwa Dios imàccáanáté walí chàinisi. Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wacálidacaténá tàacáisi inùmálicuise, yásí iwàwacutá wacálidaca tàacáisi inùmálicuise càide iyúwa Dios imàccáaná wáaliacani. ⁷ Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú.

Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiníri iyú. ⁸ Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yàlàanápíná áibanái ichàiniadacaténá nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yèerica cawèníri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá càmirica canùmaséee yàasu ofrenda iwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáaliacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi iicácaténá catùulécanéeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cáininacué piicáyacacawa báisíiri iyú. Pimàacacué píchawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica.

¹⁰ Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníiyéi íichawáaca, cáimíetaquéri iyú nacái.

¹¹ Cachàinicué píiwitáise, picácué ínu pía. Píibaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníri iyú macái pichàini iyúwa.

¹² Piyánídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinacué wàyáanápíná càiripináta Dios yáapícha. Píideníacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinacué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios ícha mamáalàacata.

¹³ Piyúudáacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yái namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiyéyica pía, níai yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué pitaléwa nía.

¹⁴ Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, pisutácué nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios ícha yùuwichàidàanápíná nía.

¹⁵ Casímáicué píwàwa náapícha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Píacawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

¹⁶ Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese píacawéeridacué wenàiwica càmiyéyica cachàini áibanái ícha canánama. Picácué píináidawa máini cáaliacáica pía áibanái ícha.

¹⁷ Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri pípuináwa. Piyacué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná. ¹⁸ Pimànicué píalimàanáta píyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapícha macáita. ¹⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri pípuináwa, néese, pimàacacué Dios yùuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmallcuise. Dios íimacaté: “Núacata yái yùuwichàidéeripínáca wenàiwica nabáyawaná iwalísewa, yási núaca nawèniwa, macáita imàníiyéica báawéeri áibanái irí”, íimacaté yái Diosca.

²⁰ Càité nacái Dios íimaca: “Máapícaalí piùwide, pía iyáapíná. Macálacaalí iwàwa, pía líra úni. Pimànicaalí irí cà cayábéeri, yási báicani íbáyawaná iwaliwa, yái yùuwidéénáca imànica pía”, íimacaté yái Diosca. ²¹ Picácué píwàwali yái báawéerica imàníricatécué píri, ípíchaná imawèniadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picácué pimàni irí báawéeri àniwa pípuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri píawèniadacaténá íiwitáise báawéeri, píacawéeridacaténácué pimànicani.

13

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca natàacái níai icuèyéicuéca plasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini

nacùnápínacué píasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ² Iná cawínácaalí càmíiyéica yeebáida yàasu cáli icuèrinánái itàacáiwá, nàuwidaca namànica Dios yái imàaqueérica nàasu cáli icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawínácaalí càmíiyéica càì yeebáida, nàuwichàapínacawa. ³ Níái icuèyéica wàasu cáli càmíta nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica báawéeri áibanái irí. Piwàwacaalí pìyaca macàaluíniná nàicha níái icuèyéica píasu cáli, néese pìya machacànìiri iyú, yásí cayábaca naicáca píawa, níái icuèyéica píasu cáli. ⁴ Níái icuèyéica píasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá pírì cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca píá nàicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íwítáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacànìiri iyú cawínácaalí imàníirica báawéeri áibanái irí. ⁵ Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùullaná wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmíta meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalicúsewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùullaná wía. ⁶ Dios imàacacué nacùaca píasu cáli, iná iwàwacutácué pipáyaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùullanacué pipáyaidaca pìchawa nía, nàibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná nàibaidaca.

⁷ Pimànicué macái picuèrinánái iríwa càide iyúwa nachùullaná píá, níái icuèyéicuéca píasu cáli. Pipáyaidacué pìchawa níái yeedéeyéica plata gobierno iripiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata píasu cawèníyeyéi íwalísecuéwa gobierno iripiná. Càita nacái piacué nacàaluíniná níái iwàwacutéeyéica piaca icàaluíniná. Càita nacái piaca nàimiétacaná níái iwàwacutéeyéica piaca íimiétacaná.

⁸ Picácué pimawènia áibanái íicha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawèniacáde yàasu èeri yàanáca pipáyaidáanápínacué pìchawani. Iyacáinácué pírì abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuéwa pimànica, yái cáinináanacuéca piicáyacacawa. Canácatáita wáalímèripiná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawèniacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúse. ⁹ Càité íimaca yái tàacáisica: “Picá píimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca píinusiwa, càmíirica pinírísíwa nacái, picá pinúwa wenàiwica, picá piyéedùta, picá picàlida pichìwawa áibanái ìwali, picá piwàwa piasupínáwa áibanái yàasu”, càì íimaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùuliyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùullacanásica íimáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichùullacanási maléenéeri íimáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, càì íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, càmíta wamàni nalí báawéeri, iná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái íimáaná.

¹¹ Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máini báawéerica yái èerica wàyáanáca siúcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle íichawa wáibaidacaténá cachàinìiri iyú Dios iripiná, yácáiná mawíeníwanáica wéenáiwaná Wáiwacali iwasàacatáipiná wíawa. Mawíeníwanáica walíni íicha yára èericaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹² Mesúnamáita imáalàapínacawa wáicha yái èeriquéi, siúcade amaláca yàacawa wawicáu yára wéenáiwánápínáca Wáiwacali iwasàacatáipínáca wíawa, iná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwítáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri

mìnanáí catéeyéí íiwítáise imàníná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná írìcu wamànicaténácué cayábéeri macáí wenàiwica iicápiná. Càipíná wamànica ùwicáí Satanás ípunita, càide iyúwa úwináí ìwalicaalí quíramenìri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàì ímíeeri iyú nàuwidenáí ípunitawa. ¹³ Yá wamànicué machacànìri iyú macáí wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná írìcu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacáí wamàni báawéeri fiesta málaléquéeri iyú. Picácué nacáí waimáca náapicha níara iiméeyéica aslanáí yáapicha plata ìwalínápiná; càita nacáí picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacáí wacuísáyacawa chàinisìri iyú. Picácué nacáí báawa waicáca áibanáí nàasu cawèníri ìwalísewa. ¹⁴ Néese piyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo iyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué píawa wàuwide Satanás ícha, càide iyúwa úwináí ìbàle dàaléeri icùacaalí úwináí nàuwidenáí íchawa. Yá picácué picutá písimáidacaténá píwítáise bàaluisàimiwa ipíchanácué pímanica píbáyawanáwa.

14

No critiques a tu hermano

¹ Nàyaca abénaméeyéí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, quéwa càmlíyéí cachàini íiwítáise Wáiwacali ìwali càmicáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmita nacáí náalíawa cayába ìwali yáí cayábéerica Dios imànírìca walí mawèníri iyú mabáyawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa píicáca nía càmlíyéica cachàini íwítáise, néese piacawéeridacué nía. Picácué pitàani náapicha chàinisìri iyú piwènúadacaténá náiwítáise nàináidáanápináwa càide iyúwacué píináidáanáwa. ² Níacáiná abénaméeyéí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí nàináidacawa cayábacani nayáacaalí macáí yàacàsì íwítáaná, iinásì nacáí, quéwa áibanáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí nayáaca yáawami bànacalé, àicu iyacaná nacáí, ipíchaná nayáaca iinásì áibanáí inuérìmica nàacaténá Ídolo icàaluíná, níái cuwáináí yéenáíwanáca. Cáaluca nayáaca iinásì càmicáiná cachàini náiwítáise Wáiwacali ìwali. Càmitàacá manuí nàináidacawa nawàwawa Wáiwacali ìwali. ³ Uwé, cawínácaalí iyéerica macáí yàacàsì íwítáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri íchawa, yáí càmlírìca cachàini íwítáise Wáiwacali ìwali. Yáí iyéerica macáí yàacàsì íwítáaná iwàwacutá càmita iicáani yéenasàiri iquínáwa, càmita nacáí caná iwèni iicácani, iyúwa càmlíri yáalíawa nacáí. Càita nacáí yáí càmlírìca iyáa macáí yàacàsì íwítáaná iwàwacutá càmita itàani báawéeri iyú ìwali yáí wenàiwica iyéerica macáí íwítáaná, cayábacáiná Dios iicáca íwítáise. ⁴ Péemla comparación: Canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba asialì yàasu wenàiwica ìwali. Cayábacaalí íwacali iicáca yáí íbaidacalésì yàasu wenàiwica imànírìca írì, càita nacáí báawacaalí iicáca yáí wawàsì yàasu wenàiwica imànírìca, yácata íwacali yàasu wawàsica, càmlírìca píasu wawàsì. Càita nacáí canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacáí, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáinani, càmlírìca píasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàca yàasu wenàiwicawa imànínápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

⁵ Abénaméeyéí nacáí nàináidacawa máinìri cayábaca abé èeri macáí semana imanùbaca áiba èeri ícha canánama. Quéwa áibanáí wenàiwica naicáca macáí èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacànìri iyú càinácaalí Dios iwàwáaná namànica. ⁶ Cawínácaalí íináidéericawa máinìri cayábaca abé èeri macáí semana imanùbaca, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíná. Càita nacáí cawínácaalí iiquéerica macáí

èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Cawinácaalí iyéerica macáì yàacàsì íiwitáaná, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacáì Dios írì cayábéeri iyáacalé ìwaliwa. Aiba wenàiwica càmìta iyáa macáì yàacàsì íiwitáaná ipíchaná iyáaca iinásì áibanáì inuérìmica nàacaténá ìdolo icàaluíniná, níáì cuwáináì yéenáìwanáca. Càmiccaalí iwàwa iyáaca iinásì, yá càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacáì Dios írì cayábéeri iyáacalé ìwaliwa.

⁷ Wíá yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmìta wàya walípináwa, càmìta nacáì wéetáwa walípináwa. ⁸ Néese wíá yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáìwa, idècunitàacá wàyaca cháì èeri írìcu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali írìpináwa. Càìta nacáì wéetácaalípináwa, yásì wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháì èeri írìcu, càìta nacáì wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wíá mamáalàacata. ⁹ Wáiwacali yàasunáica wíá, yácáiná Cristo yéetácátéwa, yáté nacáì yèepùaca cáuca àniwa Náiwacalìcaténáni níara yéetéyémìcawa, níá nacáì cáuyéica cháì èeri írìcu.

¹⁰ Iná picá pitàani báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacáì. Picá nacáì caná iwèni piicàcani. Iwàwacutácáiná macáìta wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios ípunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinàcaalíté wamàniná, wáináidaca nacáìwa cháì èeri írìcu. ¹¹ Wáalíacawa báisíricatani, áiba profetacáiná itànàacaté yáì tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté:

“Péemlàcué cayábani, núumacáiná cáimíétacanéeri iyúni, núa Picuérìnácuéa Dios, macáì wenàiwicanáì ìbàlùapínácawa yүүлù iyúwa nuípunita, yá nàapínáca nulí cayábéeriwa”,
ímacaté yáì Diosca. ¹² Iwàwacutápiná macáìta wíá wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios írì, càinàcaalíté wamàniná, wáináidaca nacáìwa cháì èeri írìcu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Iná picácué watàanica báawéeri iyú áibanáì ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì. Néese píalimáidacué càmínápiná pímanì áiba wawàsi imàaquéeripíná áibanáì imànica ìbáyawanáwa. ¹⁴ Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacáì, núalíacawa báisíiri iyúcani càmìta yáalimá casacàaca yàacàsì írìnáamitawa, iná càmìta báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yáì yàacàsica ìdolo cuwáináì yéenáìwaná ìwalíise, yá casacàaca írìni, yáì yàacàsica, iná báawaca iyáacani. ¹⁵ Quéwa áibanáì wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì naicácaalí piyáaca yàacàsì casaquéerica naicáca ìdolo ìwalíise, níáì cuwáináì yéenáìwanáca, nadàbacaalí nacáì nayáacani càide iyúwa piyáaná piyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacáì nawàwa ìwalíise, nayúunáidacáiná Dios càmìta iwàwa nayáaca iinásì áibanáì inuérìmica nàacaténá cuwáináì icàaluíniná. Yá càmìta pímanì cayábéeri, càmìta nacáì cáininá piicáca áibanáì. ¡Picá pímanì càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica icaláacawa Dios itàacáì íicha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsì íiwitáaná! Picá píimáicha Cristo yéetácátéwa íichawalíná nacáì. ¹⁶ Ewita càmicáaníta báawa pírinì yáì wawàsica, càicáaníta càmìta cayába pímanìcani áibanáicaalí itàanica báawéeri iyú Dios itàacáì ìwali ìwalíise yáì pímanírica. ¹⁷ Dios càmìtaté imáida wíá icùacaténá wíá iyúwa yàasu wenàiwicanáì yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsì, wàira nacáì càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùaca wíá wàyacaténá machacànìiri iyú, matubanáiri iyú nacáì wáapichawáaca, casímáiri iyú nacáì Espíritu Santo ìwalíise. ¹⁸ Cawinácaalí càì ìbaidéerica Cristo írìpiná,

cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái iicáca cáimiétaquéri iyúni.

¹⁹ Dios iwàwacáiná càì wàyaca, íná wamànicué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyáanápíná matuíbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiniwanái mamáalàacata wáiwitáise canánama Wáiwacali ìwaliwa. ²⁰ Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenásàiri iwàwaliculé, yái càmírìca cachàini ìiwitáise Wáiwacali ìwali. Íná picá pimàaca piyáacalé imáalàidaca yái cayábéerica Dios imàaquéerica péenásàiri iwàwaliculé. Báisíta masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericaalí wééná icaláacawa Dios ìicha wayáacalé ìwalìise, yá wamànica wàacawa ìrì báawéeri. ²¹ Aiba wenàiwica imànicaalí ìbáyawanáwa iicáciná piyáaca ìinási, plira nacái ìiralacési ipuíri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiniwanái pimàacacalí pìchawa macáita yái wawàsica, ipìchaná áiba wenàiwica imànica ìbáyawanáwa, ìcaláacáichawa Dios ìicha ìwalìise yái pimànìrica. ²² Pìaliacalíwa càmita pimàni pibáyawanáwa piyáacaalí ìinási áibanái ìnuérimica yàacaténá ìdolo icáaluíniná, yá cayábaca càì pìnàidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canùmasée pía ìwali áibanái yàacuésemi. Casìimáica iwàwa cawìnacaalí yáaliéerica càmita imàni wawàsi Dios ìiquéerica báawéeri iyú. ²³ Quéwa áiba wenàiwica càmita yáalíawa cayába asásì Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, ìira nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásì cabáyawanácani, càmìcáiná yáalíawa cayába iwàwalìcuésewa asásì Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi càmìrica wáalíawa cayába wawàwalìcuésewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

¹ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàcá náalíawa cayába, íná càmita máini cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì ìiméeri iyú, iwàwacutá wàidenìacani matuíbanáiri iyú càmicàalìtàacá abénaméeyéi wenàiwica náalíawa macáita, wayúudàcaténá nía, nái càmiyéica cachàini ìiwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacái càmita wamàni càide iyúwa wawáanáwa meedá, wásìimáidáanápíná meedá wíawawa. ² Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná cachàinica náiwitáise Wáiwacali ìwali cachàiniwanái mamáalàacata. ³ Cristocáiná càmitaté imàni càide iyúwaté iwàwáaná ìsimáidáanápíná meedá yáawawa, néese imànicaté càide iyúwa áiba profeta itànaanaté tàacáisi Cristo ìnùmalìcué. Cristo ìimacaté Dios ìrì: “Níai icuíséeyéica ìchawa pía báawéeri iyú, nadéca nacuísaca náichawa núa nacái”, ìimacaté yái Cristoca. ⁴ Macái yái tàacáisi profetaná ìtànèericaté bàaluité Dios ìnùmalìcué Dios imàacacaté natànàacani yéewáidacaténá wía. Yái tàacáisi yéewáidaca wía, ìchàiniada nacái wawàwa wàidenìacaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú cachàiniwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶ Yá nusutáca Dios ìicha pìrìpínacué, yái iyúudèerica wàidenìaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ìchàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutacué Dios ìicha pìrìpíná iyúudáanápínacué piyaca matuíbanáiwaca piapichawáaca, càide iyúwaté Cristo Jesús iyáaná, yéewanápinacué píaca Dios ìrì cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanái icántàacaalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, píacaténacué Dios ìrì cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷ Iná iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmicánitáacá náaliáwa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía yàasunáipináwa, macáitacué pía, yéewacaténá macáita náaliacacawa máini cachàinica Dios, nàanápíná irí cayábéeri. ⁸ Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacaté chènuníse iyúudácaténá judíonái. Càité Cristo imànica càide iyúwaté Dios icàlidáaná wàawirinámi iríni cáimiétacanéeri iyú. Càité Cristo imànica yàasáidacaténá Dios imànica machacàníiri iyúni càide iyúwa icàlidáaná wenàiwicanái iríni cáimiétacanéeri iyú. ⁹ Cristo yàanàacaté yéewacaténá càmiyéi judío nacái nàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé. Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo ímèericaté Dios irí. Cristo ímacaté:

“Iná nùapíná pirí cayábéeriwa càmiyéica israelita yàacuésemi, nucántàapíná nacái píipidená ìwaliwa nucàlidacaténá piináwaná ìwali cáimiétaquéri iyú”,

ímacaté yái Cristoca. ¹⁰ Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Moisés ímacaté:

“¡Píacué càmiyéica israelita, casíimáicué piwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáica!”

ímacaté yái Moisésca. ¹¹ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Yáté ímaca:

“¡Píacué Wacuèriná Dios irí cayábéeri, macáitacué pía càmiyéica israelita!”

ímacaté yái profetaca. ¹² Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmalicuíse. Isaías ímacaté:

“Isaí líri rey David itaquénáinami nàyaca siùcade iyúwa àicumí yùuquériwa, càmicáiná cachàini nía. Quéwa càide iyúwa wàlisài àicu achúmèeri ibacácaaliwa àicu ipìchu yèewíse, idàwinàacaténáwa wàlisài iyú àniwa, càita nacái abéeri rey David itaquérinami imichàapínacawa icùacaténá càmiyéi israelita, yásí neebáidapíná itàacáíwa”,

ímacaté yái Isaíasca, icàlidacaténáté Cristo icùanápínáté càmiyéi israelita.

¹³ Nusutácué Dios ícha pirípinácué yái imàaquérica manuica wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínácué casíimáica piwàwa manuísíwata, matuíbanáicatenácué píiwitáise, píacué yeebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínácué manuica píináidaca piwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

¹⁴ Píacué nuénánáica, núaliacacawa máini cayábacuéca píiwitáise, máini cáaliacáiyéicuéca nacái pía, píaliacué nacái càinácaali iwàwacutáanácué píaláayacacawa éeréeri iyú. ¹⁵ Quéwa nudéca nutànàacuéca píri yái cuyálutaca nucàlidacaténácué píri abénaméeyéi wawási ìwali machacàníiri iyú, macàaluínáta, ipíchanácué píimáichaca nía. Nudéca càì numànicani Dios imànicáinaté nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca Jesucristo irípiná. ¹⁶ Dios idéca ichùullaca nuíbaidáanápíná Jesucristo irí nuyúudácaténá càmiyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca càmiyéi judío iríni, yái Dios itàacáica ímèerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Cawínacalí yeebáidéeyéica yái tàacáisca nucàlidéerica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaquérica Dios irí. Casíimáica Dios iicáca nía Espíritu Santocáiná idéca masacàaca imànica náiwitáise, iná Dios iicáca nía iyúwa cayábéeri ofrenda, mabáyawanéeri nacái.

17 Cristo Jesús idéca iyúudàaca núa, yái Cristo Jesús nuebáidéerica itàacái. Cristo iyúudàacáiná núa, ínà càmíyéi judío nadéca neebáidaca itàacái; yá máini casímáica nuwàwa siùcade iwalíse yái nuibaidacaléca Dios irípiná. 18 Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná iwali, cainácaalí cayábéeri wawási Cristo imànírica nuibaidacalé iwalíse, nùasu tàacáisi iwalíse nacái, iwènúadacaténá càmíyéi judío íiwitáise neebáidacaténá Dios itàacái. 19 Neebáidaca Cristo itàacái naicácáinaté numànica Dios ichàini iyú yái càmírira wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca nía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios yàatanáiséerica. Càita nudéca numáalàidaca nucàlidaca nalíni yái tàacáisca íiméerica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái irí, nalí nacái iyéeyéica áiba cáli íinata canánama, àta nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli néré. 20 Càité nùalimáidaca macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápínaté nalíni alé càmicalécaté néemiatécáwa Cristo iináwaná iwali náalíacaténáwa Cristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Càmitaté nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica alé áibanái yéewáidacatalécaté nía Cristo iwali, nuwàwacáinaté nucàlidaca abéta nalíni, cawinácaalí càmíyéicaté yéemiacáwa Cristo iináwaná iwali. 21 Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicúise. Profeta itànàacaté wenàiwicanái néemianápínaté Cristo iináwaná iwali: “Níai càmíyéicaté yéemiacáwa iináwaná iwali, náaliapínaca iwali; yá néemíapínaca iináwaná iwali, yái càmíricaté néemiacáwa”, íimacaté yái profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

22 Manùba yàawíría máadainí nuwàwacaté nupáchiacuéca pía, quéwa càmitaté nùalimá máinicáinaté càulenáca núa nuèpunicáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná iwali. 23 Quéwa nudéca numáalàidaca numànica nuibaidacaléwa Dios irípiná cháí áiba cáli íinata, ínà yéewa nupáchiapínacuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécaná camuí. 24 Nuínáidacawa nùalimáanápíná nupáchiacuéca pía nùapínacaalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéca pía casímáiri iyú maléna éeripiná, yá nusutacué píicha wawási piyúudáanápínacué núa nùacaténáwa España yàasu cáli nérépináwa. 25 Quéwa siùcade nùacáwacawa Jerusalén iyacàlená nérépináwa nutécáténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. 26 Nutépiná nalí plata néré áibanácáiná wéenanái càmíyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, Acaya yàasu cáli néeséeyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànúacaténá nalíni níara wéenanái judío catúulécanéeyéica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néré. 27 Nadéca nàwacáidaca plata casimáicáiná nawàwa nayúudáanápíná judionái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata ichùulìericaté nàwacáidáanápíná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, níacáiná càmíyéi judío imawèniaca judionái íicha cayábéeri. Quéecháwanáimi judionái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidáanápíná càmíyéi judionái írini. Càité judionái iwacùacaté yái cayábéeri wawàsica càmíyéi judío irí, nayúudàacaténá càmíyéi judío íiwitáise. Iná càmíyéi judío imawèniaca judionái íicha cayábéeri, ínà siùcade iwàwacutá càmíyéi judío iyúudàaca judionái nàasu wawási iyúwa èeri írìcúirica, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipíná càmíyéi judío iwacùaca cayábéeri wawási judionái írìwa, yái plataca iyúudèeripínaca judionái. 28 Iná

nudécanaami numáalàidaca numànica yáí wawàsica nùanápíná nalí yáí ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapínacué píawa nùwaliwa ipichawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná. ²⁹ Nùaliacawa cayába nùapínacaallicuéwa pìatalé, yá Cristo imànipíná nulí cayábéeri manuísíwata.

³⁰ Píacué nuénánáica, nùaliacawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, nùaliaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápínacué nulí Dios piyúudàcaténacué numànica ùwicáí Satanás ípunita. ³¹ Pisutácué Dios ícha nulípiná icùanápíná núa náicha abénaméeyéica càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Pisutácué nacái Dios ícha yéewanápíná casíimáiri iyúca wéenanái judionái Jerusalén iyacálená mìnánái needáca nalíwa yáí ofrendaca nutéeripínaca nalí. ³² Pisutácué Dios ícha nulípiná imàacáanápínacué nùacawa pìatalé casíimáiri iyú, Dios iwàwacaalí càì numànica, nuicácaténacué pía, wachàiniadacaténá wawàwawáca. ³³ Nusutácué Dios ícha píripínacué imàacáanápínacué macáita piyaca matuíbanáiri iyú. Báisita, amén.

16

Saludos personales

¹ Siúcade nùcalidacué píri wéenasàatúa Febe íináwaná ìwali, cayábéechúa íiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca uíbaidaca Dios írípíná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea iyacàlená írìcu. ² Pitàidacué úa cayába Wáiwacali ípidená ìwali iyúwa péenasàatúacué, peedácaténacué pìataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéenanái íríwa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudàcué nacái úa càirínácaalí wawàsi umáapuèri, uyúudàcáiná madécaná wéenanáíwa, nùacáaníta nacái.

³ Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús írípíná. ⁴ Achúmacaté nèetácawa nawasàcaténá núa áibanái ícha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, càita nacái macáita wéenanái càmíyéica judío nàaca nalí cayábéeri, níara wéenanái iyéeyéica yacalé imanúbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càita nacái nuwàwali wéenanái alé iwacáidáyaquécayéicawa namànicaténá culto nacapèe írìcu, yáí nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca ípidenéeri Epenetoca. Yáí Epenetoca, yácata idàbáanéeri wenáiwica yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶ Nuwàwali nacái María, íbaidéechúaca cacháimíri iyú Dios írípíná pèewi. ⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli néeséeyéica. Nàyacaté nùapicha presoíyái íbanalìcu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica, namànicáiná cayábéeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupíchawáise.

⁸ Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹ Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íbaidéerica wáapícha Cristo írípíná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰ Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawíríca yeebáidaca Cristo itàacái tàì íiméeri iyú yúuwichàacaalítéwa Cristo írípíná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéenanái. ¹¹ Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséeri ípidenéerica Herodión, Narciso yéenanái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹² Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íbaidéeyéica Wáiwacali írípíná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéenasàatúa

Pérsidaca, íbaidéechúaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípiná. ¹³ Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imànichúacaté nulí cayábéeri càide iyúwa nùatúasíwa. ¹⁴ Nuwàwali nacái níara aslanáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéenánái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéenasáatúa nacái, Olimpas nacái, macáita nacái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwacáidáyacuéyécawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

¹⁷ Píacué nuénánáica, piicácué píchawa cayába cawinácaalí icàlidéeyéicuéca pírí áiba tàacáisi càmiricuéca imàaca abédanamata píiwitáise píapichawáaca, imàaquéericué nacái piseriacawa píchawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimànimápinácué píbáyawanáwa, pitàanicaténácué píwaliwáaca báawéeri iyú. Piicácué píchawa nía, càmicáiná namàni càide iyúwa ímáaná yái tàacásica péewáidéericatécúéwa íwali. Píacuéwa náicha. ¹⁸ Iwàwacutácué píacawa náicha càmicáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasímáidacaténá níawawa meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíná, natàanica éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casímáiri wenàiwica yéemlaca. Càita natàanica nachiwáidacaténá wenàiwica bàsabáséeyéica íiwita, càmiyéica yáaliáwa cayába báisíiri tàacáisi íwali. ¹⁹ Ata alénácaalí nùacawa, yá macáita náallácuéca piináwaná íwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casímáica nuwàwa. Nuwàwacué cáaliacáica pía pimànimápiná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa. ²⁰ Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachiwéeyéi itàacái, yási yái Dios imàaquéerica wàyaca matulbanáiri iyú iyúudápinácué pimawèniadaca píchawa Satanás, machawàacacaténácué píchani, càide iyúwa àapimi plabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué imànimápinácué píri cayábéeri.

²¹ Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íbaidéerica nùapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica cháí nùapicha, nawàwalicuéca pía.

²² Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicué pía Wáiwacali ípidená íwali, weebáidacáiná itàacái.

²³ Gayo nacái iwàwalicué pía, yái nùyéerica icapèe írìcu, núa Pablocá. Yái Gayoca imàaquéerica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicué nacái pía, yái icuèrica gobierno yàasu plata cháí yàcalé írìcu. Wéenasáiri Cuarto iwàwalicué nacái pía. ²⁴ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué imànimápinácué píri cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

²⁵ Wàacué Dios írì cayábéeri, yái yáaliméericuéca dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi núcàlidéerica wenàiwicanái írì, yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Dàalanama Dios imànimápinácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica Jesucristo iináwaná íwali. Yá núcàlidaca nalíni càinácaalíté Dios íináidánáwa iwàwacutánápináté wamànica. Dios idéca yáasáidaca walíni yái tàacáisi

Dios ibèericaté wenàiwicanáí ícha bàaluitésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri.
²⁶ Quéwa siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanáí itànèericaté Dios inùmaliuise. Càita nacáí wacàlidaca yáí tàacáisi càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yáí Dios cànírica imáalàawa. Yáí tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanáí ícha icàlidaca càinácaalíté Dios ínáídánáwa imàínínápináté. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica macáí cáli néeséeyéí yéemlaca yáí tàacáisi Dios ibèericaté náícha. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

²⁷ ¡Iyaca abéerita Dios, canáca ícha áiba cáalíacáiri, Íná wàacué írí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwalíise! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nutànàacué pírí cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacatená Jesucristo irípiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacatená núa càide iyúwa Dios iwàwàaná nucàlidacatená Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí. Yáí wéénàsàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacáí ìyaca nacáí núapicha cháí. Yá Sóstenes itànàacuéca pírí núapichani, yáí cuyàlutaca.

² Nutànàacué pírí cuyàluta píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, iyéeyéica Corinto iyacàlená iricu. Peebáidacáinacué Cristo Jesús itàacáí, íná piyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacáí Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise yàasunáicaténacué pía, íibaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáipináwa, nàapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo ícha macáí cáli íinata, yáí Wáiwacali, Náiwacali nacáí. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha píripiná, Wáiwacali Jesucristo nacáí namàninápinacué pírí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, namàacáanápinacué piyaca matuibanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Nùaca cayábéeri Dios irí píwalicué mamáalàacata Dioscáiná idéca imànicuéca pírí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús ìwalíse, yáí piyéericuéca abédanamata yáapicha. ⁵ Piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, íná Dios idéca càasuca imànicuéca pía madécaná chàinisi chènuníseeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. Píalíacué nacáíwa cayába ìwali yáí tàacáisi báisíríca. ⁶ Càita peebáidacuéca tàì ímèeri iyú yáí tàacáisi icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali. Peebáidacuéca Cristo itàacáí, íná yéewa piyacuéca siùcade machacàniri iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisírícani, yáí tàacáisica. ⁷ Iná canáta pímapuèricuéca chàinisica quiríta Dios nééseeri idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniwa. ⁸ Yá Dios ichàiniadapínacué piwàwawa peebáidacatenácué itàacáí àta èeri imáalàacatalépinátawa yéewanápiná canáta yéewanácué nacháawàaca pía Wáiwacali Jesucristo yàanàacaalí àniwa. ⁹ Dios imàni càiripináta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca pía yàasu wenàiwicapináwa piyacatenácué abédanamata Dios líri yáapicha, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

¹⁰ Píacué nuénánáica, nusutácué pícha manuísíwata Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali yàasu wenàiwicacáinacué pía, abédanamacué pímanica píiwitáisewa; picácué quirínama píseríaca píchawáaca. Abédanamacué píiwitáise canánama píapichawáaca, abéeri íiwitáisesi iyúta. ¹¹ Càicuéca núumaca pírí, píacué nuénánáica, níacáiná Cloé uénánáí nacàlidaca nulíni picúisáyacáanásacuéwa piyaca. ¹² Nuémíacuéca píináwaná ìwali abénaméeyéi péená íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píichacué”; áibanáí nacáí íima: “Núacata Apolos yéewáidacalé píichacué”; càita nacáí áibanáí nàimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píichacué”; áibanáí nacáí íima: “Núacata Cristo yéewáidacalé píichacué”, càì nàimaca. ¹³ Quéwa abéericata yáí Cristoca, cànírítita wáalímá waseríacani, wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu. Canáca yéewaná waseríaca

Cristo iiná. Iná báawéeriqueí piseríanácuéca píchawáaca. Núa nacái, Pablo, càmitaté nuétáwa píchawalínácué pibáyawaná ìwalíise. Càmitatécué nacái pibautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriqueí picàlidáanácuéca piwaliwáaca nuéwáidacaléuécá pía áibanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁴ ¡Núaca Dios irí cayábéeri canácáinaté nubautizéerica péenácuéca, ipíchanácué píimaca piwaliwa nuéwáidacaléuécá pía áibanái ícha! Níawamita Crispo, Gayo, níái nubautizéeyéicaté nùyaacalítécué píapícha. ¹⁵ Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali. ¹⁶ Quéwa nubautizácaté nacái Estéfanos yéenanái, quéwa càmita núalimá nuwàwalica asáisi nubautizácaalíté áibanái. ¹⁷ Càmicáinaté Cristo ibànùacué núa piyacále néré nubautizáanápíná madécaná wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái íríní Cristo iwáwa iwasáaca nía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita nucàlida cayábanaméeri tàacáisi iyúni càide iyúwa casímáiná èri mìnaná yéemíaca càmiyéica yeebáida Dios itàacái. Càmita nuwàwa nucàlidacani èri mìnaná yáallacái iyú, ipíchanácué wenàiwicanái iimáichaca abéerita yái Cristo yéetáanácawa iwasáaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸ Wacàlidaca wèepunícawa yái tàacáisica: Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali, iná yéewa yáalimá iwasáaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Aibanái yéeyéipínácawa infierno iriculé néemíacaalí yái tàacáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái, náimaca càmitasa yéewa cáiwitáiséeyéi yeebáidacani. Quéwa wía Cristo iwaseyéepíná Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, wéemíaca cáallacáiri iyúni, yái tàacáisica, wáallacáináwa weebáidacaalí yái tàacáisi Cristo ìwali, yásí Dios iwàlisàidaca wáiwitáise cayábéeri iyú íwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁹ Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái. Dios íimacaté: “Yá numáalàidapíná náicha náallacái, níái íináidéeyéicawa cáallacáica nuícha nía, cayábéeyéi nacái íicaca èri mìnaná yáallacái. Càipíná nacái nùasáidaca càmita báisi náallacawa”, íimaca yái Diosca.

²⁰ Iná canáca iwèni meedá yái náallacáica, níái èri mìnaná càmiyéica yeebáida Dios, éwita nánáidacáanítawa cáallacáica nía, néewáida nacái áibanái, náalía nacái nataánica èri yáasu wawási ìwali. ¡Dios idéca yásáidaca canáca iwèni meedá yái èri mìnaná yáallacáica càmiyéica yeebáida Dios! ²¹ Máini cáallacáica Dios áibanái ícha canánama. Dios íináidacatéwa càminápinaté imàaca èri mìnaná yáallacawa ìwali náallacái iyúwa. Néese Dios íináidacatéwa iwasáanápínaté wía yáasu yúuwichàacáisi íchawa, ìwalíise yái weebáidáanáca tàacáisi íiméerica Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Aibanái èri mìnaná càmiyéica yeebáida Cristo, caná iwèni naicáca yái tàacáisica.

²² Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápínasa Cristo itàacái naicácaalí wamànica áiba wawási càmiríca wenàiwica idé imànica wásáidacaténá wadèniaca Dios ichàini chènúniséeri. Nía nacái càmiyéica judío, caná iwèni naicáca yái tàacáisica càmicáiná iya abédanamata náallacái yáapícha, yái èri mìnaná yáallacáica. ²³ Quéwa wacàlidaca yái tàacáisica: Yái Jesucristoca, yácata Mesías, Dios ibànuericaté icùacaténaté judiónái. Néese yái Mesíasca yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Judiónái yéemíacaalí yái tàacáisica, càmita nawàwa neebáidacani. Nía nacái càmiyéica judío néemíacaalí yái tàacáisica, yá caná iwèni naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái. ²⁴ Quéwa wía Dios imáidéeyéica yáasunáipínáwa, judíocaalí wía, càita nacái càmicaalí judío wía, weebáidaca yái

Mesíasca, lípidenéerica Cristo, yéetéericatéwa cruz ìwali, wáaliácáináwa Cristo idèniaca Dios ichàini manuiri, idèni nacái Dios yáaliácái iwasàcatená wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. ²⁵ Dios ibànùacaalíté Cristo yéetácaténáwa wáichawalíná, yáté caná iwèni èeri mìnaná iicáca yái Dios imàníríca, quéwa Dios imànicaté máini cáaliácáiri iyú macái èeri mìnaná yáaliácái lícha. Naicácaté Cristo iyúwa machawàaquèeri wenàiwica, yéetácaténáwa máini báawèeri iyú cruz ìwali, quéwa wáaliácawa Cristo yáasáidacaté iyaca walí Dios ichàini máiníri manuica macái èeri mìnaná ichàini lícha. ²⁶ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica Dios imáidacatécué pía yàasunáipináwa nàyacaalítécué pèewi máisibáwanáita cáaliácáiri èeri mìnaná íiwitáise iyú, máisibáwanái pèenácué nacái ichùulièyéicaté áibanái wenàiwica, càitacué nacái píshèenáimi càmitaté máini càasuca nía, càmita nacái máini cachàinátéwa nía cháí èeri írìcu. ²⁷ Aibanái èeri mìnaná càmiyéi yeebáida Dios naicácuéca pía iyúwa máiwitáiseyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa íbàiniadacaténá wenàiwica íináidèyéicawa cáaliácáica nía áibanái lícha canánama. Càita nacái èeri mìnaná iicácuéca pía iyúwa machawàaquéyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa íbàiniadacaténá wenàiwica cachàiniyéica iicáca yáawawa. ²⁸ Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa, píacué áibanái iiquéyéica iyúwa báawéyéica meedá, iyúwa canéyéica iwèni nacái, iyúwa càmiyéica máini cachàini cháí èeri írìcu, iyúwa wawàsi càmíríca ìya. Càita Dios yeedácatécué pía yáasáidacaténá caná iwèni iicáca èeri mìnaná ichàini, cawínácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái lícha canánama. ²⁹ Iná canáca yéewaná cachàinica wenàiwica iicáca yáawawa Dios yàacuésemi, ibatàa abéeripiná. ³⁰ Quéwa Dios idéca imàacacué píyaca abèdanamata Cristo Jesús yáapícha. Dios imàaca nacái Cristo yáasáidaca walí Dios íiwitáise cáaliácáiri. Dios nacái mabáyawanáca iicáca wía ìwalíse yái Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. Cristo nacái masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná lícha yéewacaténá wáibaidaca abéerita Dios írípíná, iwasàaca nacái wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. ³¹ Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Píca picàlida piináwaná ìwaliwa máinícasa cayábéerica pía áibanái iicácaténá pía cáimiétaquèeri iyú; néese picàlida Wáiwacali íináwaná ìwali, macáita yái cayábéerica Wáiwacali imàníríca píri, yéewacaténá áibanái iicáca Wáiwacali cáimiétaquèeri iyú”, íimaca yái Dios itàacáica.

2

El mensaje de Cristo crucificado

¹ Quéwacué nuénánái bàaluité nùanàacaalítécué platalé, nucàlidacatécué píri yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái lícha; siùcásede Dios imàacaca wacàlidacuéca píri, íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Càmitaté nucàlidacué pírini càulenèeri tàacáisi iyú, càmita iyú nacái yái èeri mìnaná yáaliácáica càmiyéica yeebáida Dios. ² Néeseté nùyacaalítécué píapícha, yáté nuínáidacawa nucàlidáanápínácué píri abéerita Jesucristo íináwaná ìwali, abéerita yái tàacáisi íiméerica Jesucristo yéetácatéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. ³ Càmitaté nucàlidacué píri ni nuchàini iyúwa nùaliácáinátéwa nuwàwacutáca Dios iyúudáaca núa. Nutácatéwa nucalùniwa Dios iicá máiníicáináté nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulínaná núa. ⁴ Nutàanícaalíté píapíchacué, nucàlidacaalíté nacái píri yái tàacásica, càmitaté nuwàwa nuchíwáidacuéca pía èeri mìnaná yàasu tàacáisi iyú,

nuwènúadacaténáté píiwitáise. Néese, Espíritu Santoquéi iwènúadéericatécué píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténáté Jesucristo itàacái. ⁵ Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca píiríni yéewacaténá macáita náaliacawa càmitacué yáalimá èeri m̀nanái yáaliacái iwènúadaca píiwitáise Dios irípiná, néese abéericata Dios ichàini idéca imàacacué peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶ Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáaliacái wenàiwicanái irí wàyacaalí wenàiwicanái yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tàì íiméeri iyú. Quéwa yái yáaliacáisi wacàlidéerica iyú nalíni, càmiríricata èeri m̀nanái yáaliacái, níái càmiyéica yeebáida Dios, càmiríricata nacái náaliacái níái icuèyéica yái èeriquéi, imaalèeripinácawa mesúnamáita. ⁷ Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí Dios yáaliacái, yái tàacáisi Dios ibéericaté èeri m̀nanái íicha. Bàaluté ipíchawáiseté Dios idábaca èeriquéi, néenialité Dios íináidacawa imàacáanápínaté wàyaca yáapicha chènuniré càmiétacanéeri iyú, icànéeyéipínaca mèlumlúiri iyú nacái, wacúacaténá yáapicha macáita. Quéwa, quèchatécáwa càmitaté Dios icàlida wenàiwicanái iríni. ⁸ Níara èeri m̀nanái icuèrinánáica inuèyéicaté Wáiwacali cruz ìwali, càmitaté náaliawa Dios íináidacatéwa imànínápínaté walí cayábéeri. Náaliacaalítéwa ìwalitá, yá càmitaté nanúa Wáiwacalitá, yái máiníríca càmiétacanáca, cachàiníríca nacái íiwitáise, icanéerica mèlumlúiri iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapicha. ⁹ Quéwa Dios idéca imàacaca wáaliacawa ìwali yái cayábéerica imàniripínaca walí. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica:

“Dios idéca ichùnìlaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níái cáininéeyéica iicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi càmiríricáwaca wenàiwica iicá, càmiríricáwaca nacái néemìla ináwaná ìwali, yá nacái càmiríricáwaca nàináidawa ìwali”, íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Yácata wawàsi Dios imàaquéerica Espíritu Santo yéewáidaca wía ìwali, yáciná Espíritu Santo yáaliaca Dios íiwitáise ìwali macáita, àta càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalicúsewa nacái, yái càmiríca áiba yáalía yéemìlaca càinácaalí íimáaná.

¹¹ Canáca áiba wenàiwica yáaliériwa càinácaalí áiba wenàiwica íináidáanáwa iwàwalicúsewa. Abéericata yái wenàiwica yáaliéricawa càinácaalí íináidáanáwa iwàwalicúsewa. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáaliéricawa càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalicúsewa. ¹² Dios càmitaté ibànúa wawàwaliculé áiba wenàiwica íiwitáise, néese ibànúacaté walí Espíritu Santo yéewacaténá Dios íiwitáise iyaca wawàwalicu, yéewanápiná wáaliacawa ìwali yái wawàsi cayábanaméerica Dios yèerica walí. ¹³ Wéewáidacué pía píaliacaténacué ìwali yái cayábéerica Dios imàníríca walí, yá wacàlidacuéca píiríni càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néeséerica. Càmitacué wacàlida píiríni èeri m̀nanái yáaliacái iyú yái néewáidéericawa ìwali cháì èeri irícu. Néese wacàlidacué píiríni píaliacaténacuéwa Dios íiwitáise ìwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanacué íimaca píri, píacué idènièyéica iwàwalicuwa yái Espíritu Santo.

¹⁴ Aibanái càmiyéica idènià Espíritu Santo nawàwalicuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeséeri yéewáidáaná wía, caná iwènícáiná naicáca Espíritu Santo yáasu tàacáisi. Càmita nacái náalía néemìlaca càinácaalí íimáaná, níacáiná níawamita cawinácaalí idènièyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa, níata yáalía yéemìlaca càinácaalí íimáaná yái Espíritu Santo yáasu tàacáisica. ¹⁵ Quéwa wía idènièyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa wáallaca cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. Canáca yéewaná èeri m̀nanái nayúunáidaca wáináidacawa máiwitáiséeri

iyú wawàwallicúsewa. ¹⁶ Càulenáca náichani, yáí iyúwa wáináidáanáwa càmicáiná nadèni Cristo íiwitáise càide iyúwa wadènianá. Càité nacáí profeta itànáca Dios itàcáí íimérica: “Canáca wenáiwica yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali íináidáanáwa iwàwallicúsewa. Eeri mìnánáí nacáí càmíta náalimá nàaláca Wáiwacali nacáidacaténá írini càinácaalí iwàwacutáanápiná ímànica”, càí íimaca. Quéwa wáí yeebáidéeyéica Cristo itàcáí, wíata yáaliíawa iwali yáí Cristo íináidáanácawa iwàwallicúsewa wadèniacáiná Cristo íiwitáise.

3

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

¹ Néeni, piacué nuénánáica, ¿cánacué càmítacá pibatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánacué píináidawa mamáalàacata iyúwa èeri mìnánáí canéeyéica írì Espíritu Santo? Iná càmítatè nùalimá nuéwáidacuéca pía càulenéri tàacáisi iyú Cristo iwali, néseté iwàwacutácué nuéwáidaca pía màulenéri tàacáisi iyú càide iyúwa sùmanáicaallicú pía, càmíyéica yáaliá yéemíaca càinácaalí ímáaná, yáí càulenéri tàacáisica. ² Nuéwáidacatécué pía éeréri iyú càide iyúwa nàcaalí quírasí líraca íinisi càmicáiná yáalimá iyáaca íinási. Nuéwáidacatécué pía màulenéri tàacáisi iyú, càmícáinácué píalía péemíaca càinácaalí ímáaná yáí càulenéri tàacáisica. ¡Sìuca nacáide mamáalàacata càmítacué píalía péemíacani! ³ ¡Càmítacué píalía péemíaca càinácaalí càulenéri tàacáisi ímáaná pídèniacáinácué èeri mìnánáí íiwitáise mamáalàacata! Nùalíacawa báawacuéca píicáyacacawa píasu cawèníri íwalísewáaca, báawacué nacáí píicáyacacawa macáicáiná péenácué iwàwaca áibanáí íicácani iyúwa cachàiníri áibanáí íicha canánama íchùullacaténácué pía macáita. Iná picuísáyacacuécawa píyaca nacáí, píseríacuéca píichawáaca nacáí. Iná pídèniacuéca mamáalàacata èeri mìnánáí íiwitáise, mamáalàacata nacáí pímánicuéca píacawa càide iyúwa èeri mìnánáí ímàníná càmíyéica yeebáida Cristo itàcáí. ⁴ Abénaméeyéi péenácué íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píichacué”, càí náimaca; áibanáí nacáí íimaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé píichacué”, càicaallicúé píimaca, yá péepunícuéca càide iyúwa èeri mìnánáí íináidáanáwa báawéeri iyú.

⁵ Càmítacué cayába càí píináidacawa, càmíyécáiná cachàini wía áibanáí íicha, núa Pablo, yá nacáí Apolos. Dios yáasu wenáiwicaca wía, íibaidéeyéica írípíná. Wacáidacatécué píri Wáiwacali íináwanáí peebáidacaténácué itàcáí. Wadéca wamànica yáí wáibaidacalécawa Wáiwacali ímàaquéricatè walí. ⁶ Péemíacué comparación: Abéeri náiwacali idèniaca íbànacale yáalunáwa. Yá íbànùaca yáasu wenáiwicawa íbànacaténá néré. Néese íbànùaca yáasu wenáiwicawa áiba yùucàcaténá néré únì, ípíchaná chuíca cáli. Yá Dios ímàacaca bànacalé idàwinàacawa cayába. Càita nacáí Wáiwacali íbànùacaté núa píalalécué nuíináidáanápinaté írì péewibáa nuéwáidáanápinácué pía itàcáí iyú quécháwanáimi; néseté Wáiwacali íbànùacaté Apolos íibaidacaténá írípíná nùamírìcubàa yéewáidacaténácué pía mamáalàacata Cristo iwali cachàinacaténácué píiwitáise Cristo iwali. Quéwa abéericata Dios yáí ímíchàidéericuéca píiwitáise. ⁷ Iná núa íbànéericatè Dios itàcáí píwàwallicu, Apolos nacáí yáí ícuèricatécué pía nùamírìcubàa, càmíyéi cachàini wía áibanáí íicha, yáacáiná Diosca yáí abéericata ímíchàidéericatécué píiwitáise. ⁸ Apolos, núa nacáí wáibaidaca Dios írípíná wáapichawáaca, Dios yáasu wenáiwicacáiná wía. Càmita cachàini abéeri wéená áiba wéená íicha, néese Dios idéca ímàacaca walí wáibaidacalépiná méetàucunamata wáichawáaca.

Quéwa Dios yàapíná nawèni cawinácaalí íbaidéeyéica irípiná. Yàapíná nawèni ìwalíse yáí namànlínáca náibaidacaléwa Dios imàaquéerica nalí. ⁹ Wíata íbaidéeyéi Dios irípiná wáapichawáaca, quéwa piacué, càicuéca piáde iyúwa Dios íbànacale, cáininéerica Dios iicáca, iyúwa nacáí cayábéeri capli Dios imàníríca iyaca. Iná Dios íbànùaca wía wáibaidacaténá irípiná wayúudàanápínacué pía. ¹⁰ Péemiacué comparaciòn: Aiba wenàiwica iwàwacaalí imànúca cayábéeri capli íba icapèená, yásí quééecháwa íbànùaca yàasu wenàiwicawa ìrladacaténá néré cachàiníri íba íbàlùadacatáipínáca ìnata capli iwáiná. Néese capli íiwacali íbànùaca yàasu wenàiwicawa áibanáí náawináidacaténá cayábanaméeyéi íba capli iwáinápiná. Nabàlùadaca capli iwáiná cachàiníri íba ìnata, yáí íba idábáanéeri wenàiwica ìrladéerica. Yáí Dios, càicanide iyúwa náiwacali íchùulíerica namànica capli. Quééchatécáwa Dios íbànùacaté núa yàasu wenàiwica nuchàidacaténá wenàiwicanáí iri Jesucristo iinàwaná iwali. Siùcade Dios íbànùaca áibanáí yéewáidacaténá wenàiwica mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí Dios íbànùerica yéewáidacaténá wenàiwica, iwàwacutá iicáca íchawa cayába imànìcaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Yáí Jesucristoca, càicanide iyúwa idábáanéeri íba cachàiníri nalladéerica cayábéeri iyú nabàlùadacatáipínáca ìnata capli iwáiná. Yáí nuéwáidáanaca wenàiwica Jesucristo iwali, càicanide iyúwa nalladacaalí cayábéeri iyú idábáanéeri íba cachàiníri. Canáca yéewaná áibanáí yéewáidaca wenàiwica méetàuculé ícha yáí tàacáisca, canácáiná áiba Jesucristo ícha weebáidéeripíná itàacáí iwasaacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹² Wéewáidacaalí wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyacaténá machacàníri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica cawèníri wawási capli iwáinápiná, yáí oroca, quírameníri plata nacáí, cawèníri íba nacáí, yáí cayábanaméeri wawási càmlíríca yéewa quicháí imáalàidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, càmlíríca iyúudàa nàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica púba capli iwáinápiná, masicáí nacáí, sitùá íbáiná nacáí, yáí wawási quicháí imáalàidéeripínáca. ¹³ Aiba èeriwa, èeri imáalàacatáipínátawa, Dios yáasáidapíná amaláwacani yáí wáibaidéerica irípiná, quicháí yéenáíwaná yàanàapínacaalí. Néesequé quicháí yáalimáidapíná iicáwa wáibadacalé wamàníríca Dios irípiná cawiná íiwítanácaalíni. Càipíná Dios yáasáidaca asáisi cayábacaalíni, càmicaalí nacáí caná iwèni, yáí wéewáidáanaca wenàiwica. ¹⁴ Wéewáidacaalí wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáí wáibaidéerica Dios irípiná ìdenìapíná quicháí, càide iyúwa cawèníri íba icapèená càmlíríca yeemáwa, yásí Dios yàapínáca wawèniwa, wía yàasu wenàiwicawa. ¹⁵ Quéwa càmicaalí wéewáida wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicápiná, yásí quicháí imáalàidapíná yáí wáibaidéerica, càide iyúwa quicháí yeemácaalí capli idèniéerica iwáináwa masicáí meedá, yásí yáí wáibaidéerica imáalàapínacawa wáicha, càmita nacáí Dios yàapíná wawèni. Quéwa éwita yáí wáibaidéerica imáalàacaalíwa wáicha, càicáaníta cáupíná wíawa quicháí ícha iyúwa wenàiwica ipíacaalíwa quicháí ipèrùa yéewáise, yá càmita wamáalàapínáwa.

¹⁶ Abénaméeyéi wenàiwica namànica manuúri capli ípidenéri templo, yá nawàlùacawa nàacaténá Dios icàaluíná. ¿Càmítasicué píalfawa Dios yàasu temploca pía Espírítu Santo iyacáinácué píwàwallícu? ¹⁷ Abéerita Dios irípinácué pía, càide iyúwa Dios icapèe. Píacatacué yáí Dios yàasu temploca. Iná áibacaalí báawa imànìcuéca píiwítáise cachíwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yùuwichàidapíná

manuísíwatani.

¹⁸ Picácué píináidawa máiníná cáaliácáica pía. Aibacaalí péenácué íináidawa máiníná cáaliácáicani èeri mìnáná yáaliácái iyú, iwàwacutá iwènúadaca íiwitáisewa íicha yái íináidáanácawa íicácáténá yáawawa iyúwa càmlíríca cáaliácái áibanái íicha. Càita yáalimá cáaliácáicani báisírí yáaliácáisi iyú, yái yáaliácáisi yàanèrica Dios néese. ¹⁹ Caná iwèni Dios íicáca èeri mìnáná yáaliácái càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái íiméerica: “Dios yúuwichàidapíná nía cawinácaalí cáimacáiyéica íicá yáawawa, níái icàlidéeyéica náalíánásawa manùba wawàsi iwali cháí èeri mìnáná íiwitáise iyú. Yái báawéerica nawàwéerica namànica áibanái írí, Dios imàacapíná yàanàca nàwali idècunitàacá nachìwáidaca áibanái náaliácái iyúwa”, íimaca. ²⁰ Càité nacái áiba profeta itànàca Dios itàacái íiméerica: “Wacuèriná Dios yáaliácawa canáca iwèni meedá yái náináidáanácawa cawinácaalí íináidéeyéica cáaliácáica èeri mìnáná yáaliácái iyú”, íimaca. ²¹ Iná picácué cachàini píicáca píawawa íwalíse yái áiba wenàiwica yéewáidáanácá pía, náiméerica iwali cayábéericasani áibanái íicha yéewáidéeyéi wenàiwica. Iwàwacutácué cayábaca píicáca nía canánama abédanamata Dios imàacacáinácué pírí macáita. ²² Dios imàacacué pírí núa Pabloca, yá nacái Apolosca, yá nacái Pedro wéewáidacáténácué pía. Dios imàacacué pírí yái èeriquéi píyacáténácué cháí èeri írlicu. Imàacacué pírípíná nacái yéetácáisi. Imàacacué pírí nacái siùca èeride, macái èerita wapíchalépinácáwa nacái. Càicué Dios imàacaca pírí macáita. ²³ Yá Cristo yàasu wenàiwicacuéca nacái pía, Cristocáiná nacái Dios yàasu wenàiwicaca.

4

El trabajo de los apóstoles

¹ Càita iwàwacutácué píináidacawa wàwali, wía apóstolca, íibaidéeyéica Cristo írípíná, Cristo ibànúacáiná wía wéewáidacáténácué pía iyú yái cayábèeri tàacáisica Dios ibèericaté áibanái íicha. Siùcáise de Dios imàacaca wáaliácawa cayábèeri tàacáisi iwali. ² Wenàiwica íibaidacaalí áiba írí, iwàwacutá imànica càide iyúwa íiwacali íimáaná írí. ³ Iná càmita nuínáidawa iwali yái píimáanácuéca nùwali, píimacaalícué nùwali càmitasa nuíbaida cayába. Càita nacái càmita nuínáidawa iwali yái áibanái íimáanáca nùwali. Núa nacái canáca yéewaná núumaca nuíbaidacasa cayába Dios írípíná càmicáiná núalimá núalíaca nuíwítáisewa càide iyúwa Dios yáalíánáwa. ⁴ Càmita nuwàwali asáisi numànicaalíté áiba wawàsi báawéeri, quéwa cawàwanáta nudéca numànica áiba wawàsi càmlíríca núalíawa iwali. Abéericata Wáiwacali yái yáaliéricawa, yácata yái icàlidéeripínáca nuínáwaná iwali asáisi nuíbaidacaalíté írípíná cayába, càita nacái canéerica iwènicaalí meedáni, yái numàniricaté. ⁵ Iná picácué picàlida áibanái íináwaná iwali càmitasa náibaida cayába Dios írípíná. Picúacué Wáiwacali yàanàanápíná, yásí yáasáidapíná amaléeri iyú yái wamàníríca íbàacanéeri iyú. Yáasáidapíná nacái càinácaalíté wáináidáanáwa wawàwalícuésewa wèepunícaalíté wáibaidaca Dios írípíná. Néese cayábacaalí Dios íicá yái wamàníríca, yásí Dios icàlidapíná wamànicaté cayábèeri.

⁶ Píacué nuénánáica, nùalàacuéca pía càiri tàacáisi iyú nuyúudacáténácué pía, yéewanápínácué nacái píyaca càide iyúwa Apolos íyáaná, núa nacái, ípíchanácué pícutáca áiba tàacáisi Dios itàacái íicha, yéewanápínácué nacái cayábaca píicáca abédanamata macáita wenàiwica íibaidéeyéica Dios írípíná, nía nacái yéewáidéeyéicuéca pía. Báawéeriquéi cachàinínácuéca píicáca píawawa íwalíse yái píidèianácuéca áiba yéewáidéericuéca pía píiméericuéca iwali cayábéericasani

áibanái ícha canánama. ⁷ Néeni, ¿cánacué yéewa cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha canánama? ¿Càmitasicué píaláwa Dioscata yái yèrica pírí macáita pidènièricuéca? Dios yàcáinacué píriní, néese ¿cánacué yéewa cachàinica piicáca píawawa càide iyúwa pidéca nacáicaallicué peedáca píriwani pichàini iyúwa?

⁸ Piyúunáidacuéca píaliacawa macáita wawàsi Dios iwali. Piyúunáidacuéca píyaca càide iyúwa càasuyéi idèniyéica manùba cawèníri, càmiyéica iwàwacutá áibanái iyúudàaca. Piyúunáidacuéca píaliacawa macáita yái iwàwacutéericuéca píaliacawa, ínà càmítacué piwàwa wéewáidaca pía quirínama. Piicácuéca píawawa iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái càmiyéica iwàwacutá wayúudàaca. Dios imàacacaallicué picùaca macái wenàiwica cachàiníri iyútá, yá nucuacuéca nía píapichatá. Quéwa càmita nacuèriná núa cháí èeri írìcu, canáiwata. ⁹ Wía apóstolca, càmita yéewa wáya iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái, nuínáidacáináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuísíwata, wía apóstolca. Báawaca èeri mìnánái iicáca wía iyúwa presoíyéi imàniyéica íbáyawanáwa manuísíwata, yéetéyéipinácawa máini báawéeri iyú nabáyawaná iwálísewa. Eeri mìnánái, ángelnái nacái náináidacawa manuísíwata naicáidaca walí idècunitàacá wàuwichàacawa. ¹⁰ Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa máiwitáiséyéi wàuwichàacáináwa Cristo írìpiná. Quéwa piicácuéca píawawa iyúwa cáiwitáiséyéi Cristo itàacái iwálíse. Pímacuéca càmitasa pímaní iyúwa máiwitáiséyéi ipíchanacué piùwichàacawa iyúwa wía. Eeri mìnánái iicáca wía iyúwa machawaaquéyéi càmicáiná wéewáida wenàiwica èeri mìnánái yáaliacái iyú. Néese piicácuéca píawawa iyúwa cachàiniyéica íiwitáise, cáimiétacanéyéica nacái, quéwa èeri mìnánái iicáca wía iyúwa canéyéi iwèni, wía apóstolca. ¹¹ Mamáalàacata àta siuca nacáide wàuwichàaca máapicái, macalaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèédáidaca wía. Canáca nacái wacapèesíwa. ¹² Wáibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníri iyú àta chamàlècataléta wía wawèniacaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íchawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imàniínápiná nalí cayábèeri. Nàuwidèca namànica wía quéwa wàidenìlaca yái báawéerica namànírica walí. ¹³ Natàanica báawéeri iyú wàwali, quéwa càicáaníta watàanica nalí éeréeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siuca nacáide namànica walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáaséerimi, casaquèeri wawàsi natunuéerica bàacháwallicuise.

¹⁴ Càmita númacué píri càì nubáiniadàanápinacué pía, néese nuwàwacáita nùlàacuéca pía càide iyúwa nuénibewa, cáinináacáinacué nuicáca pía. ¹⁵ Yácaíná éwitasica diez mil namanùbaca yàanàacaalí néewáidacaténacué pía Cristo iwali, càicáaníta càmitacué pidènià madécaná píseeniwa. Núcata càide iyúwacué píaniri, bàaluitécáiná nucàlidacué píri Cristo Jesús iináwaná, yátè peebáidacuéca itàacái, iwasaánápinacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁶ Iná nusacué pícha wawàsi manuísíwata pímanícaténacué càide iyúwa numàniíná, càide iyúwacué píaniricaallicué núa.

¹⁷ Nudéca nubànùacuéca píalalé Timoteo, yái nuiquéerica iyúwa nuíriwa cáiniéerica nuicáca Wáiwacali iwálíse. Nùaliacawa Timoteo iwali imàniínápiná cayábèeri mamáalàacata càide iyúwa nusutáaná ícha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicaténacué pía càinácaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutáaná wenàiwica iyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica nàyacaténá càì macái níái yeebáidéyéica Cristo Jesús itàacái macái calí ínata, àta alénácaalí nuèpuníwa. ¹⁸ Abénaméyéi péenacué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cáaluca nùaca nupáchíacuéca pía.

19 **Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca pía mesúnamáita Wáiwacali imàacacaalí numànica càì. Yásì nùacawa nuicácaténá yái náiméerica náalimáanása namànica náibaidacaténása Dios irípiná, náimaca, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuémìacaténácaita nasàna meedá, náimaca cachàinínása náia.** 20 **Càmita nuwàwa nuémìaca nacàlidacáita naináwanáwa, yáciná cawinácaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yáasu wenàiwicaca nía idènièyéica Dios ichàini náibaidacaténá Dios irípiná cachàiníri iyú, nàyacaténá nacái machacàníri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná ìwaliwa nadènanása Dios ichàini.** 21 **Néeni, ¿càinásicué piwàwa numànica? ¿Piwàwasicué nùanàca pìatalé nùuwichàidacaténácué pía pibáyawaná ìwalísewa, yái cachàinínácuéca piicáca piawawa? Càmicaalícué piwàwa nùacawa pìatalé nùuwichàidacaténácué pía, néese piwènùadacué píiwitáisewa píinàidacaténáwa machacàníri iyú, piicácaténácué piawawa iyúwa càmiyéica cachàini, yéewacaténácué nùalàca pía éeréeri iyú cáininácaínácué nuicáca pía.**

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

1 **Macáita nacàlidacué nalíwáaca piináwaná ìwali báawéeri iyú iyáciná abéeri péenácué yeedéericaté iríwa yátúanáwa, úara yáaniri yàacawéetúaca. ¡Máiní báawéerica yái namàníríca pèewi! Ewita éeri mínaní càmicáaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicáaníta càmita máiní namàni càiri báawasíwéeri wawàsi, càide iyúwacué péená imàníná.** 2 **¿Cánácué cachàini piicáca piawawa mamáalàacata? ¡Iwàwacutácué máiní achúmaca piwàwa manuísíwata pibáyawaná ìwaliwa! Yái asialí imàníríca càiri báawéeri, iwàwacutácué piúcaca pèewísewani yái asialica.** 3 **Ewita càmicáaníta nùyaca piápichacué néré, càicáaníta nuicáca nùawawa iyúwacué abéeri péená. Nudéca nuínáidacawa nùuwichàidáanápíná yái asialica càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué piápicha néré. Yái Wáiwacali Jesucristo idéca ichùullaca núa nucàlidáanápíná càinácaalí iwàwacutáanápíná yùuwichàacawa yái imàníríca càiri báawasíwéerica.** 4 **Piwacáidáyacacuéwa, yá piináidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué piápicha, nùalàacaténácué pía. Yásì Wáiwacali Jesús cachàiníri íiwitáise iyapínácué piápichawa.** 5 **Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asialica Satanás irí yéewanápíná Satanás imáalàidaca iiná uláicái iyú àta yéetácatalépinátawa ipíchaná yùuwichàacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi iyú càiripínátawa Wáiwacali Jesús yàanàcaalípiná àniwa.**

6 **Picácué picàlida piináwanáwa canùmaséeri iyú cayábáanásacué pía idècunitáacá pimàacacué abéeri péená imànica càiri báawéeri. Píalíacuéwa comparacón íiméerica: “Nèewìadacaalí achúmanamata levadura íbesi yéewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi ínsàápináacawa”, càì íimaca yái comparacónca wabáyawaná ìwali. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica íbáyawaná. Iná pimàacacaalícué abéeri péená imànica íbáyawanáwa mamáalàacata, yásì mesúnamáita macáitacué pía pimànìpiná piacawa pibáyawanáwa.** 7 **Iná piúcacué pèewísewa yáara levadura nacáiríca íiwitáise, yái péenácuéca imàníríca báawéeri, ipíchanácué báawaca imànica píiwitáise canánama. Yásì píalimácué piyaca wàlisàì iyú, mabáyawanéeri iyú nacái. Càicuéca piade iyúwa wàlisàì pan, càimíri idènia levadura, Dioscáimá idéca yúucacué pícha yái báawéerica pimànírícaté. Càide iyúwa judiónái nanúacaalí oveja wàlisàì nàasu culto Pascua yaalíwa nawàwalicaténá iyúwaté Dios iwasaaná nía, càita nacái wàasu Cordero íipidenéerica Cristo yéetácatéwa**

iwàsàacaténá wía, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁸ Judiónái namànica nàasu Pascuawa, yá nàucaca náichawa macáita levadura. Càita nacái, wàucacué wáichawa yái levadura nacáirica wáiwitáiseca bàaluísàimica. Picácué wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmiccaalí idènià levadura, càita nacái iwàwacutá wàyaca masaquèri wáiwitáise yáapichawa, watañacué nacái báisíri iyú.

⁹ Bàaluité nutànàacatécué pírí áiba cuyàluta nùlàacaténácué pía ipíchanácué piacawéeridaca wenàiwica iiméeyéica áiba yáapicha càmfichúaca nàinusíwa, càmfíríca nacái nanírísíwa. ¹⁰ Quéwa càmitacué píalía péemíaca cayábani càinàcaalíté ímáaná yái nùuméericatécué pírí. Càmita nuchùullacué pianápináwa déeculé náicha macái èeri mìnanáí càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, níai iiméeyéica áiba yáapicha càmfichúaca nàinusíwa, càmfíríca nacái nanírísíwa, níai nacái iwàwéeyéica yeedáca íríwa macái wawàsi cawèníri, níai nacái cayéedéeyéica, níai nacái yèeyéica ídolo icàaluíniná, yái cuwáináí yéenáiwanáca. Càmitàacá píalimácué piacawa náicha àta pèetacatalétacuéwa piacaténáwa èeri ícha. ¹¹ Càmitaté càì nuchùullacuéca pía, néese nùlàacatécué pía ipíchaná piacawéeridaca wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa neebáidáanása Jesucristo itàacái quéwa namàni nàacawa càiri báawéeri: Naimáca áiba yáapicha, càmfichúaca nàinusíwa, càmfíríca nacái nanírísíwa; nawàwaca needáca nalíwa macái wawàsi cawèníri; nàaca ídolo icàaluíniná yái cuwáináí yéenáiwanáca; natàníca báawéeri iyú áibanái iwali, áibaalí nacái nacàmaca; áibaalí nacái nayeedùaca, quéwa mamáalàacata nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Picácué piacawéerida níai; picácué piyáa piyáacaléwa náapícha. ¹²⁻¹³ Dios càmitacué ichùulla wàuwichàidaca èeri mìnanáí càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese Diosta yùuwichàidapíná níawa. Quéwa cawinácaalí iyéeyéica pèewibàa, nacàlidacaalí naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa namànica nabáyawanáwa, néese iwàwacutácué picháawàca naináwaná iwali, píalàacaténácué níai cachàinírí iyú. Iná piúacué pèewísewa yái imàníríca íbáyawanáwa.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

¹ Áiba yeebáidèeri Jesucristo itàacái imànicaalícué pírí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná iwali jueznái írí càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái? Báawéeriquéi pímanínácuéca càì. Néese iwàwacutácué picháawàca iináwaná iwali Dios yàasu wenàiwica írí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa, nachùnìacaténácué pírí yái wawàsica. ² Píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píalíacuéwa Dios imàacáanápínácué péemíaca èeri mìnanáí iináwaná iwali èeri imáalàacaalípináwa picàlidacaténácué iwàwacutáaná nàuwichàacawa càiripínátawa nabáyawaná iwálísewa. Iná yéewa píalimácué péemíaca piináwanáwàca achúmèerína wawàsi iwali cháí èeri írìcu pichùnìacaténácué wawàsi píriwàaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Píalíacuéwa nacái wéemànápíná nacái ángelnái iináwaná iwali wacàlidacaténá cayábacaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípináwa. Iná màulenáca meedá péemíacuéca piináwanáwàca cháí èeri írìcu, pichùnìacaténácué píriwàacani, yái achúmèeri wawàsica. ⁴ Iná abèeri péenácué yeebáidèerica Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu imànicaalícué pírí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná iwali jueznái írí picàlidéeyéica iináwaná canápinéeyéicasa

nía, níara càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? ⁵ Númacué piri càì báicaténacué pía, piwènúadacaténacué píiwitáisewa. ¿Càmítasucué iya abéeri péená yáaliméeri yéemiacuécá piínáwaná, ichùniacaténacué píchawáaca yái wawàsica? ⁶ ¡Báawéeriquéi pipéliánacuéca, picháawàayaca nacáíwa jueznái irí, juewa báawéeriquéi cachàiniwanái picháawaanacuéca piínáwaná iwaliwáaca jueznái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

⁷ Picháawàacaallicué piínáwaná iwaliwáaca, yá pidécuéca pimàcaca báawéeri icàbadàacuécá pía, càmitacué nacáí pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, imànicaallicué piri báawéeri, iyéedùacaallicué pícha plasu nacáí, yá cayába cachàiniwanái piidenlacaallicué piùwichàanáwa masànatatá, ipíchaná èeri mìnánái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicacuéca pipéliayacacawa. ⁸ ¡Quéwacué càmita piidenlani, néese pimànicuéca càì pibáyawanáwa cachàiniwanái: Pimànicuéca áibanái irí báawéeri, piyéedùacuécá nàasu, éwita pimanùbacacáníta nía!

⁹⁻¹⁰ Píaliacuéwa báawéeyéi liiwitáise càmita nawàlùupináwa Dios iyacàle iriculé, yái icùacataléca chènuniisérica. Picacué pibatàa áibanái ichiwáidaca pía cachiwéeri tàacáisi iyú. Càmiyéipiná iwàlùawa Dios iyacàle iriculé cawinácaalí imàniyéica yáalaniwa; nía nacáí yèeyéica ídolo cuwánái yéenáíwaná icàaluíniná; nía nacáí iiméeyéica inanái yáapicha càmicáica nánusiwa, nía nacáí iiméeyéica aslái yáapicha càmicáica nanrísíwa; nía nacáí aslanái imàqaéeyéica áiba aslái iduìca, áibanái nacáí aslanái iiméeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacáí iyéeduéyéica; nía nacáí iwàwéeyéica yeedáca iríwa macáí wawàsi cawèniiri, nía nacáí icàméeyéica; nía nacáí itàaniyéica báawéeri iyú áibanái iwali, nía nacáí ipéliyéica áibanái nayéedùacaténá nàasu. Nía càmiyéipináta iwàlùawa Dios iyacàle iriculé chènuniré. ¹¹ Càitécué abenaméeyéi péená iyacaté ipíchawáiseté piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténacué Jesucristo itàacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha càide iyúwa idéca nacáicaallicué íbaca píchani. Idéca nacáí yeedácuécá pía yàasu wenáiwicapináwa mabáyawanacaténá iicacuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca piri cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená iwali, yéetacáinátéwa wáichawalíná. Dios idéca imàacacué yàasu wenáiwicacá pía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios íbanuéricuéca piwàwaliculé.

La santidad del cuerpo

¹² Abenaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanía numànica áiba wawàsi, yásí cayábaaca numànica macáí wawàsi nuwàwéerica numànica”, càì náimaca. Quéwa, númacué piri, éwita Dios càmicacáníta imáisanía wamànica áiba wawàsi, càicacáníta càmita macáí wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacáí. Báisíta Dios imàcaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná càmiccaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná yái wawàsi wawàwéerica wamànica idacùaca wía cachàiniiri iyú àta càmiccaléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawàsi idacùaca wáiwitáise. ¹³ Nacàlidaca báisíiri iyúni náimacaalí yàacàsi iwali watùra irípinéerica, watùra nacáí wayáacalé irípiná. Báisíta, Dios imàcaca wayáaca macáí yàacàsi wawàwéerica. Quéwa áibaalípiná Dios imàalàidapiná yàacàsi, watùra nacáí càmicáiná iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmita iya càide iyúwa yàacàsi; namànicáita nachíwawa meedá náimacaalí cayábacasa waimáca wáibanái yáapicha cawinácaalí wawàwéeri, càmicacáníta wáinusíwani, càita nacáí càmicacáníta wanrísíwani. Càmita báisí natàacái, néese, yái waináca, yácata Wáiwacali yàasu weebáidacaténá itàacái. Wáiwacali nacáí

wainá irípinéeri, ichàniadacaténá wainá, yéewanápiná wáibaidaca irípiná. ¹⁴ Càide iyúwaté Dios imichàidáaná Wáiwacali yéetácáisi ícha, càita nacái imichàidapíná wíawa yéetácáisi ícha íwitáise cachàiníri iyúwa, yái chàinisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

¹⁵ ¿Càmitasicué pialíawa piiná ìwaliwa Cristo iiná ìwalíséericani? Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri írìca. ¡Iná máini báawaca abéericaalí wéená imànica ibáyawanáwa inaná yáapicha iiméechúaca aslanái yáapicha plata ìwalinápíná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri! ¹⁶ ¿Càmitasicué pialíawa asiali iimácaalí inaná yáapicha iiméechúaca aslanái yáapicha plata ìwalinápíná, yásí níái pucháibaca abéericata nainá? Càité profeta itànàaca Dios itàacái nàwali cawinácaalí iiméeyéica yáapichawáaca: “Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì ímaca. ¹⁷ Quéwa wenàiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itàacái, yásí iyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

¹⁸ Iná piacuéwa náicha caquialéta cawinácaalí iimáidéeyéicuéca pia píimáanápiná áiba yáapicha càmirica pinìrisiwa, càmişúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íwitáaná càmita imàni báawéeri nainá írìwa, quéwa cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmirica nanrìsiwa, càmişúaca nacái náinusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá írìwa. ¹⁹ ¿Càmitasicué pialíawa piiná ìwalicuéwa Espíritu Santo yàasu templocani, yái Espíritu Santo Dios imàaquéericatécué píri, yá nacái Espíritu Santo iyacuéca piwàwallicu? Càmitacué píiwacali piawawa. ²⁰ Yái Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscáiná iwèniacatécué pia cawèníri wawàsi iyú, yái írì íranáca. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa piiná iyúwa, néese piyacué mabayawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máini cayábéerica íwitáise yái Diosca.

7

Consejos sobre el matrimonio

¹ Siúcade nucalídacué píriini yái pisutéericuéca péemíawa núa ìwali pibànúacaalítécué nulí cuyáluta. Báisíta cayábaca càmicaalí aslanái idunúwa inaná ìwali. ² Quéwa madécaná wenàiwica nawáwaca naimáca áiba yáapicha, càmişúaca náinusíwa, càmirica nacái nanrìsiwa, iná cayábacata macái aslanái yeedáca ínuwa, macái inaná nacái uedáca unrìwa. ³ Iwàwacutá asiali iimáca ínusíwa yáapichawa càide iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inaná uimáca unrìsiwa yáapichawa. ⁴ Uái inanáica càmita uiná íiwacalu úa, néese unrì yàasucani. Càita nacái asiali, càmita iiná íiwacalini, néese ínu yàasucani. ⁵ Picácué pimáisanla piináwa píinu íchawa, pinrì ícha nacáíwa, càmicaalícué abédanama píiwitáise piapichawáaca quéechacáwa càminápíná piimá piapichawáaca malééná èerita pisutáanápinácué Dios ícha manuísíwata. Pidécanáamicué pimáaláidaca pimànica càì, néese iwàwacutácué pèepùwa piimá piapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picúaca piawawa, yá Satanás yáalimáidacuéca pia pimàninápíná pibáyawanáwa áiba yáapicha.

⁶ Càmitacué nuchùulia pia peedáanápiná píriwa piacawéeripínáwa, quéwa piwàwacaalícué picásaacawa, yá cayábacani. ⁷ Macái wenàiwica náalimácaalí nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyáaná canéeri ínutá, yá cayábacatáni, quéwa càmita macái náalimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wáalimáwanama madécaná chàinisi íwitáaná wáibaidacaténá irípiná, wadènianápíná wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetáucunamata wáichawáaca.

Dios imàaca abénaméeyéi wééná nàyaca abéerita casímáiri iyú. Imàaca áibanái wééná nàyaca nàacawéeri yáapichawa casímáiri iyú.

⁸ Núumacué pírí piácué máinuíyéica, maníríyéi nacái, piácué nacái inírimi yéetéeyémicawa ícha, cayábaca piyamáacaalícuéwa abéerita càide iyúwa nùyaaná abéerita. ⁹ Quéwa càmicaalícué píalimá picùaca píawawa ipíchaná pimánica píbáyawanáwa, yásí iwàwacutácué peedáca piníríwa, píinu nacáíwa, cayábacáiná cacháiníwanái picásáacaalícuéwa máinicáichacué píináidáanicawa píimáanápiná áiba yáapicha.

¹⁰⁻¹¹ Quéwa nuchùullacué pía, piácué cáinuíyéica, piácué nacái caníríyéica càide iyúwaté Wáiwacali ímáaná walí, càminápiná inanái imàaca iníríwa, càita nacái càminápiná asiali imàaca ínuwa. Càmirícatu núa meedá yái ichùulìericué pía, néese Wáiwacalícatu yái ichùulìericuéca càminápiná pímaní càí. Quéwa inanái uèpùacaalíwa unírí íchawa, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmicaalí quirínama uwàwa ùyaca abéechúata, yá iwàwacutá unírí, úa nacái nawènúadaca náiwítáisewa nalíwáaca nàyacaténa abédanamata náapichawáaca àniwa.

¹² Siúcade nuwàwacué nùalàaca pía quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, piácué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Càmita Wáiwacali ichùulla núa nùaláanápinácué pía tàacáisi iyú númèeripínácuéca pírí, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemiacué: Abéeri asiali yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí càmicíhúa yeebáida, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapicha, iwàwacutá asiali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca íchawa úa. ¹³ Càita nacái inanái yeebáidéechúa Jesucristo itàacái unírícaalí càmirí yeebáida, quéwa iwàwacaalí iyaca úapicha, iwàwacutá inanái yeebáidéechúa Jesucristo càmita umàaca úichawani. ¹⁴ Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácáiná Dios íicáca iyúwa yáasu wenáiwicapínáwa yái asialica úwalíse úái ínuca yeebáidéechúaca Jesucristo. Càita nacái Dios íicáca iyúwa yáasu wenáiwicapínáwa úái inanáca íwalíse yái uníríca yeebáidéerica Jesucristo. Piácué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmicaalícué piyamáawa piacawéeri yáapichawa càmiríca yeebáida, yá cawàwanátacué péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese piyamáacaalícuéwa piacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios íicácuéca péenibe iyúwa yáasu wenáiwicapínáwa. ¹⁵ Quéwa yái uníríca, úa nacái ínuca, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái máinícaalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri íchawa yeebáidéerica, pímacacué nèepùacawa náicha. Piácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá piyamáacawa piacawéeri yáapichawa càmiríca yeebáida nawàwacaalí nèepùacawa píichacué càmicáiná Dios iwàwa wapéliyacacawa, néese Dios ídéca imáidaca wía wàyaanápiná matuíbanáiri iyú. ¹⁶ Nawàwacaalícué nèepùacawa pícha, pímacacué nèepùacawa ipíchanácué pípéliyacacawa, càmicáinácué píllawa, piácué inanáca, asásí píalimácaalí píwènúadaca pinírí íiwítáisewa Dios írípíná. Càita nacái piácué asianáca, càmitacué píallawa asásí píalimácaalí nacái píwènúadaca píinu íiwítáisewa Dios írípíná.

¹⁷ Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca píyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacáanátcué pírí cháinisi píibaidacaténcué írí. Càmicaalícué báawa yái píibaidacaléca, néese píyacué càide iyúwaté píyaaná Dios imáidacaalítcué pía. Càita nùalàaca macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íwacáidáyaquéeyéicawa yacalé imanùbaca. ¹⁸ Dios imáidacaalí asiali namáníricaté írí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yáasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asiali càmirícaté namáni írí

circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica iríni siùcade. ¹⁹ Picácué achúma pínáidáanicawa piwàwawa circuncisión iwali, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íwítáaná abédanamata. Abéerita pínáidacuéwa pimànlínápiná machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita piyaca càide iyúwa piyáanáté quéecha Dios imáidacaalítécué pía. ²¹ Aibanái yàasu wenàiwicaalíté pía íbaidéericaté mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa iwali. Quéwa namàacacaalí pèepunicawa matuìbanáita, yá cayábaca pèepunicawa máiwacalináwaca. ²² Cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íwítáaná abédanamata, íná áibanái yàasu wenàiwicaalíté pía íbaidéerica mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía peebáidáanápínaté Wáiwacali itàacái, néese siùcade éwita áibanái yàasu wenàiwicacánita pía mamáalàacata, càicánita iwàwacutá piwàwalica Wáiwacali idéca iwasaàca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha píibaidacaténá Wáiwacali irípiná; càita nacái pía yèepuníricatéwa máiwacalináwaca cháí èeri írìcu Dios imáidacaalíté pía, siùcáisede Cristo yàasu wenàiwica pía íbaidéeripíná Cristo írì càiripínáta. ²³ Dios iwèniacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái liri íranáca. Íná picácué pínáidáanicawa iwali yái èeri mìnánái ímáanáca píwali. Picácué nacái cáimacái píicáca píawawa iyúwa èeri mìnánái. ²⁴ Íná píacué nuénánáica, càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué piyaca mamáalàacata càide iyúwa piyáanátécué Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵ Siùcade nùalàacué pía nàwali níara càmiyécáwaca icásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùullanápiná nía quéwa núalimá nùalàaca nía Dios iyúudacáiná núa manuísiwata, iicácáiná nupualé, yéewanápiná nùalàaca wenàiwica cáalíacáiri iyú. ²⁶ Nuínáidacawa cayábaca macáita wenàiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nùyáaná máinuta, manírìta nacái macáicáinácué càulenápiná wàasu èeri siùcade, nàuwichàidapínacaalí wía Cristo iwálise, weebáidacáiná itàacái. ²⁷ Quéwa cáinucaalí pía, picá pimàaca píichawa úa. Máinucaalí pía, cayábaca càmicaalí peedá píinuwa. ²⁸ Quéwa peedácaalí píinupínáwa, càmita pimàni píbáyawanáwa. Càita nacái mànacàu uedácaalí unírìwa, càmita cabáyawaná úa. Quéwa níái cáinuuyéica, nía nacái canírìyéica náyapíná càulenéeri iyú cháí èeri írìcu, iwàwacutáciná nàuwichàacawa Cristo irípiná. Íná nùalàacuéca pía ipíchanácué máiní piyaca càulenéeri iyú.

²⁹ Píacué nuénánáica càicué nuwàwaca nùalàaca pía: Iyaca wapíchalé achúma èerínata meedá, íná siùcade cawinácaalí idènièyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa náalimáanáta cachàinírì iyú. ³⁰ Càita nacái cawinácaalí achúmèyéica iwàwa yéenanái yéetèyémìwa iwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa càmiyèi achúma iwàwa. Cawinácaalí nacái imàniyéica fiesta iwàwacutá náyaca càimietaquèeri iyú càide iyúwa càmiyèi máiní casímái iwàwa náibaidacaténá cáalíacáiri iyú Wáiwacali irípiná. Cawinácaalí nacái iwènièyéica wawàsi iwàwacutá càmita máiní cáinináca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá nánáidacawa càide iyúwa canéyéica yàasu, náibaidacaténá cachàinírì iyú Wáiwacali irípiná. ³¹ Cawinácaalí nacái imàniyéica yàasu wawàsiwa cháí èeri írìcu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máiní báawaca nawàwa nánáidáanicawa nàasu cawèníri iwaliwa cháí èeri írìcuírìca, yácáiná mesúnamáta imáalàapínacawa macáita yái waiquérica cháí èeri írìcu.

³² Càmitacué nuwàwa pínáidáanicawa báawanama cháí èeri yàasu wawàsi iwali. Máinucaalí asialí, yásí ínáidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi iwali

imànicaténá càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná casímáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa. ³³ Quéwa cáinucaalí asiali, yá iwàwacutá ínáidacawa cháí èeri yàasu wawàsi lwali casímáicaténá imànica ínu iwàwawa. Yáí asiali càmita yáalimá íbaidaca macáí ichàini iyúwa ínu irípináwa, Wáiwacali irípiná nacáí. ³⁴ Càita nacáí maníríchúá, áiba inanái nacáí càmicíchúaca icásàawa, náináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi lwali, casímáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacaténá naináwa, náiwitáise nacáíwa Dios irí, náibaidacaténá cachàiníri iyú irípiná. Quéwa áiba inanái caníríchúaca iwàwacutá uínáidacawa cháí èeri yàasu wawàsi lwali usímáidacaténá uníriwa.

³⁵ Càita nùalàacuéca pía nuyúudàacaténácué pía. Càmita numáisanlàcué picásàacawa, néese núumacué pirí càì piyacaténácué cáimiétaquéeri iyú, píibaidáanápinácué nacáí Wáiwacali irípiná macáí pichàini iyúwa.

³⁶ Quéwa áibacaalí asiali ínáidawa càmita cayába imáisanlàcaalí mamáalàacata íduwa ucásàacawa béerucáiná úa, uwàwacaalí ucásàacawa nacáí, yásí cayábaca úaniri imàacacaalí ucásàacawa. Càmita namàni nàyaca nabáyawanáwa, níái icásèyeyéicawa. ³⁷ Quéwa áibacaalí idènia íduwa, càmicaalí iwàwacutá ídu icásàacawa asiali yáapicha, càmicaalí nacáí uwàwa ucásàacawa, úaniri nacáí ínáidacaalíwa càminápiná imàaca ucásàacawa yáapicha yáí asialica, yá úaniri imànica iyaca cayábèeri wawàsi. ³⁸ Iná cawinácaalí imàaqueerica íduwa icásàacawa imànica cayábèeri wawàsi. Quéwa cawinácaalí càmirica imàaca ucásàacawa imànita nacáí cayábèeri yáwanái.

³⁹ Uái caníríchúaca canáca yéewaná umàaca uíchawa uníriwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapicha idècunitàacá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa uícha, yásí úalimáca udéca ucásàacawa àniwa yáapicha cawinácaalí asiali máinuírca uwáwéerica, quéwa iwàwacutá ucásàacawa abèeri yáapicha yeebáidéerica Jesucristo itàacái. ⁴⁰ Quéwa nuínáidacawa casímáinápiná cachàiníwanái uwàwa càmicaalí uedá uníripináwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacáí Espíritu Santo Dios néesèeri idéca iyúudàca nuínáidáanáwa càì.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ Siúcade nucalidacué piríni lwali yáí pisutéericuéca péemlawa núa lwali píasu cuyàluta irícuwa: yáí ínási áibanái inuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáináí yéenáíwaná icàaluíniná, càide iyúwa náiwitáise iyáaná, níara áibanáica càmiyeyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécuéca píimaca cáallacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanácué cáimacáica píicáca píawawa píalácái íwalíséwa. Cayába cachàiníwanái cáininácalícué píicáyacacawa, yéewanápinácué píiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì íimèeri iyú. ² Cawinácaalí iyúunáidéerica yáallacawa madécaná wawàsi lwali, càmitàacá yáaliwa cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáallacawa. ³ Quéwa cawinácaalí cáinináca íicáca Dios, yásí Dios yáalía íicáca yáí wenàiwicaca, cayábaca Dios íicáca íiwitáise nacáí.

⁴ Pisutácatécué péemlawa núa asáisi cayábacaalícué piyáaca íinási nanuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, níái cuwáináí yéenáíwanáca. Càitacué núumaca pirí lwali: Báisíta canéerica iwèni meedáni, canáca nacáí ichàini yáí ídoloca, cuwáisàiri yéenáíwanáca meedáni cháí èeri irícu, canácáiná áiba báisíri Dios íícha, abéerita yáí Diosca. ⁵ Báisíta nàyaca madécaná demonio íiwacanánái cachàiníyeyéi báawéyeyéi íiwitáise icuèyeyéica yàasu cáliwa chènuníisèeri cáuli irícu baa, cháí èeri irícu nacáí èeri mínanáí yeyeyéica

ípídená cuwáinái (ímáanáca diosnáí). Madécaná wenàiwica nàaca demonio icàaluíniná, wenàiwica icàlidéeyéica ìwali cuwáináicasa nía. ⁶ Quéwacué canáca walí áiba wèeripiná icàaluíniná íicha yái abéerita Wáaniri Diosca. Wáaniri Dios imànicaté macáita, íná wawàwa wáyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacái abéerita Wacuèriná, yái Wáiwacali Jesucristoca, yái idàbéericaté macáita, àta wía nacái, Wáaniri Dios irípiná.

⁷ Quéwa càmitacué macái wéená náalía néemiaca cayába càinácaalí ímáaná yái tàacásica. Càmita cachàini náiwitáise Dios ìwali càmicáináca náalía cayába. Níái wéenanái yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáíwaná icàaluíniná ipíchawáiseté nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacatená Jesucristo itaacái. Nayáacaalí nayáacaléwa áibanái yáapicha, nawènícaalí iinási nacái yàcalé írìcu, yá náalíacawa áibanái nadéca nanúca yái pírámica iyúwa sacrificio náacatená ídolo icàaluíniná. Abénaméeyéi wéená iyáacaalí yái iinásica, yá nayúwánídaca càmita báisí Dios imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Iná nadábaca náináidacawa méetàuculé Dios íicha, yá báawaca náiwitáise ìwalíise yái namànínáca wawàsi náináidéerica Dios imáisaníaca namànica. ⁸ Báisíta càmita cayába Dios iicáca wía ìwalíise meedá yái wayéerica, íná càmita cayábawanái Dios iicáca wía áiba wawàsi ìwalíise wayáacaalíni. Càita nacái càmita báawa Dios iicáca wía ìwalíise yái càmirica wayáa. ⁹ Quéwacué éwita Dios imàacacáaníta piyáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéenáíwaná írì, càicáaníta iwàwacutácué píicá píchawa cayába ipíchanácué abéeri wéenasàiri càmirica yeebáida tàì íiméeri iyú imànica íbáyawanáwa iicácinácué piyáacani, yái iinásica. ¹⁰ Píacáiná yáaliéricawa Dios imàacaca piyáaca yái iinásica, néese píawinacaalíwa piyáacatená piyáacaléwa ídolo yàasu templo néré, nawacúacataléca iinási nanuérimica iyúwa sacrificio ídolo írì, yá cawàwanáta abéeri wéená càmiri yeebáida tàì íiméeri iyú iicáca píá néré, néese iwàlùacawa néré nacái iyáacatená yái iinásica, éwita íináidacáanítawa càmita Dios iwàwa imànica càì. ¹¹ Pidéca píimaca píwaliwa píalíánásawa madécaná, quéwa yái píalíacáica càmita iyúudàa péenasàiri yái càmirica yeebáida tàì íiméeri iyú, néese pidéca pímaníca írì máiní báawéeri píalíacái iyúwa, yá cawàwanáta yéetápinácawa méetàuculé Dios íicha íbáyawaná yáapichawa, yái péenasàirica, éwitaté Cristo yéetácanítawa nacái íichawalíná. ¹² Iná péewáidacaalícué péenáníwa càmiyéica yeebáida tàì íiméeri iyú namànínápiná áiba wawàsi náináidéerica ìwali càmirica Dios iwàwa namànica, yá pímanícuéca píacawa píbáyawanáwa péenánái írìwa, Cristo írì nacái. ¹³ Iná yái nuyáanáca iinási imàacacaalí nuénásàiri imànica íbáyawanáwa nuyáacalé ìwalíise, yásí cayába cachàiníwanái càminápiná quirínama nuyáaca iinási, ipíchaná núalimáidaca nuicáwa nuénásàiriwa àta imànicataléta íbáyawanáwa.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Ewita apóstolcáaníta núa, yái Dios ibànuèrica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa ísimáidáaná núa meedá, néese nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Báisíta Dios imàacacaté núa apóstolpiná, íná canáca ichùulièri núa cháí èeri írìcu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué nacái yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécáiná piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná nuibaidacaalíté Wáiwacali irípiná pèewibàa, nucàlidáanápinácué píri iináwaná ìwali. ² Cawàwanáta áibanái càmita naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios ibànuèrica, quéwa píalíacuéwa báisíiri iyú apóstolca núa, bàaluitécáiná piwènúadacuéca

píiwitáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, nucàlidacaalítécué pírí iináwaná íwali. Càita Dios yáasáidacuéca pírí apóstolca núa.

³ Natàanícaalí báawéeri iyú nùwali, náimacaalí nacái càmítasa apóstolca núa, yásí còi núuma naliwa: ⁴ Dios ibànùacaté núa iyúwa apóstol nucàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, íná Dios imàacaca nusutáca nuyáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Dios imàaca nacái macái apóstol idèniaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapichawa úa idècunitàacá yèpunicawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa áibanái apóstol namàníná, núa nacái Wáiwacali yéénánái iméeréerináica, Pedro nacái. Íná nudèniacaalí nuínuwatá, yá cayábaca nutéca núpichawa úatá. ⁶ Dios imàaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténácué pícha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidaca pírícué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáaníta wamànica còi, càicáaníta càmítaté wasutácué pícha wayáapínáwa, néese wíata ipáyaidatèni. ⁷ Péemlàcué comparación: Píalíacuéwa úwinái càmíta nawèniá nayaáapínáwa. Càita nacái wenàiwica ibànacaalí ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmíta iwàwacutá ipáyaidaca iyáacaténá yáasu uva iyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipíra ovejanái, canáca imáisanieri íiraca leche yeedéerica ovejanái ícha. Càita nacái Dios imàacaca apóstolnái isutáca iyáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànùacáiná apóstolnái nàatalé. ⁸ Picácué pínnáidawa númáanaca cèiri tàacáisi nuíwitáise iyúwa meedá, bàaluitécáiná Dios còi íimaca imàacacaalíté itàacáíwa profeta Moisés írí, Moisés icàlidacaténaté israelitanái íríni. ⁹ Càité Moisés itànaca tàacáisi bàaluité Dios inùmaliçuise: “Picácué pidacua pacá inúma ituínási ícha idècunitàacá uíbaidaca pírí ubawáidaca ituínási, ùulùacaténá ituínási iwíralè, néese pímacácué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunicawa”, íimaca. Dios íimacaté còi walí wáalíacaténáwa catúulécánaca íicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáalíacawa áiba wawási quiríta. ¹⁰ Dios íimacaté còi icàlidacaténá walí iwàwacutáanaca wayúudáaca wenàiwica iyúudéeyéica wía. Dios ichùulacaté Moisés itànàanápínaté yái tàacáisi wamànicaténá cayábereri nalí cawinácaalí yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemlàcué comparación: Asialí ichùnìlacaalí cáli nabànacatáipíná, yá iwàwacutá namàacaca yeedáca yáasupínáwa quíiracaalí yái iyacanásica. Càita nacái cawinácaalí yùuluèrica ituínási iwíralè, iwàwacutá namàacaca yeedáca yáasupínáwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca píá, Dios imàacaca wasutácuéca pícha wayáapínáwa. ¹¹ Wabànacatécué Dios itàacái píwawaliçu, íná cayábaca wasutácué pícha weedácaténá wàasupínáwa, yái wayáapíná, wabàlepiná nacái, wayamáacatáipíná nacái cháí èeri írìcu. ¹² Dios imàacáiná áibanái yéewáidéeyéicuéca píá isutácuéca píchani, yá máini cachàiniwanái Dios imàaca wasutácuéca píchani, wíacáináaté idábàanéeyéicaté icàlidacuéca pírí Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imàacacáaníta wasutácuéca pícha wayáapínáwa, càicáaníta càmíta còi wamànica. Néese wàideniacaté wàuwichàanáwa wáibaidaca wawèlianápiná wayáawa ipíchanácué báawaca péemlàca Cristo itàacái íwalíise yái wasutáanácuéca wayáapínáwa pícha.

¹³ Píalíacuéwa naináwaná íwali, cawinácaalí íibaidéeyéica templo írìcu. Needáca nayáawa templo írìcuise. Íimáanaca, cawinácaalí inuéyéica pírí iyúwa sacrificio, needáca naliwa íinási yéénáimi, macái pírí yééná nanuérica neemácaténáni altar íinata. ¹⁴ Càita nacái Wáiwacali idéca ichùuliaca cayábàanápíná nàyaca náibaidacalé íwaliwa namànírica Dios

irípiná, cawinácaalí icàlidéeyéica yáí tàacáisi cayábéerica, iná cayábaca nasutáca nayáapináwa wenàiwicanáí fícha yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái. ¹⁵ Quéwa canácatáita còi numànitè nùyacaalítécué píapicha, càmita nacái nutànàacué pírí cuyàluta siüca píacatenácué nulí wawási. ¡Máini casíimáica nuwàwa nucàlidacué pírí Dios itàacái mawèníri iyú! ¡Cayába cachàiniwanáí nulítáni nuétácaalíwatá ipíchaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawèníri iyú!

¹⁶ Càmita cachàini nuicá núawawa ìwalíise yáí nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Néese nucàlidacani Cristo ichùullacáiná núa. ¡Máini báawéeri yùuwichàacáisi yàanèripináca nùwali càmicaalí nucàlida yáí tàacásica wenàiwicanáí irí! ¹⁷ Iná nucàlidacaalíté yáí tàacásica nuíwitáise iyúwa meedátá, yá nuedacaté wenàiwicanáí fícha nùwènipináwatá. Quéwa càmita nucàlidani nuíwitáise iyúwa, néese Dioscata yáí ichùulièrica nucàlidacani. ¹⁸ Yácata nuwèni yáí: Casíimáica nuwàwa nucàlidacáiná mawèníri iyúni yáí tàacásica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càita nucàlidaca mawèníri iyúni: Ewita Dios imàacacáníta nusutácué pícha nuyáapináwa nucàlidacáinácué pírí itàacái, càicáaníta càmita còi nusutácuéca píchani.

¹⁹ Ewita càmicáaníta áibanáí yàasu wenàiwica núa íbaidéerica mawèníri iyú, càicáaníta numàacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanáí yàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníri iyú nuyúudàanápíná áibanáí wenàiwica manùbéeyéi nawènúadánápíná náiwitáisewa Cristo irípiná. ²⁰ Nùyacaalí judíonáí yáapicha, yá nùyaca càide iyúwa náiwitáise iyáaná nuyúudàacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapicha níái càmíyéica judío yeebáidéeyéica tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí bàaluité; yá nùaca Dios icàaluíná náapicha càide iyúwa náiwitáise iyáaná, yéewacaténá néemlaca nucàlidaca nalí Cristo ínàwaná ìwali, éwitacué càmicáaníta iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná wàacaténá Dios icàaluíná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ²¹ Càita nacái nùyacaalí náapicha níái càmíyéica judío, càmíyéica iya Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imànírira càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, nuwàwacáiná nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmicáaníta numàni càide iyúwa wenàiwica iyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càicáaníta nuebáidaca mamáalàacata Dios itàacái càide iyúwa Cristo ichùullaná núa. ²² Nùyacaalí áibanáí yáapicha càmíyéica yeebáida tàì íméeri iyú, yá nuèpua nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cáimiétaquéeri iyú yáí nàináidánácawa, càmita nuicáani naquíiná. Càita nùyaca náapicha nuyúudàacaténá neebáidaca Jesucristo itàacái cachàiniwanáí. Iná núalimáidaca nùyaca abèdanamata náapicha macái wenàiwica íiwitáná numànicaténá àta cainácaalí núalimáanáta numànica nuyúudàacaténá abènaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ²³ Càita numànica yéewacaténá madécaná wenàiwica yéemlaca yáí tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, nuwàwacáiná nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níái yeebáidéeyéica Cristo.

²⁴ Péemlacué comparación: Píalacuéwa ìwali yáí napaníinácawa carrera ìwali, yá macáita napaníicawa, quéwa abéerita yáí imawèniadéerica áibanáí yeedáca iríwa cawèníri. Càide iyúwa níái ípianíyéicawa cachàiníri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píbaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú,

píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùullianácué pía. Càicué pimàni peedácaténácué piríwa yái cawènírica Wáiwacali yèeripináca yàasu wenàiwicaná iríwa chènuniré. ²⁵ Chái èeri irícu macáita iwàwéeyéica isàiwicaca deporte needácaténá nalíwa cawèníri, néewáidacawa cachàiníri iyú yéewacaténá cachàinica nainá; namàacaca náichawa macái wawàsi imànírica báawéeri nainá irí. Yá néewáidacawa cachàiníri iyú needácaténá nalíwa abéeri corona, laurel ibáiná icàyuwaniná. Quéwa báiásíri corona yèepùaca chuica ráunamáita, yá imáalàacawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái wáibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípináwa weedácaténá waliwa áiba cawèníri càmíríca imáalàawa iyéerica chènuniré. ²⁶ Núacata càmíri iyúwa matuíri ipianícaalíwa éeruwaca, càmita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese núalíacawa càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná numànica, yá nuíbaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípiná. ²⁷ Nuclaca núawawa, nuiná nacáíwa cachàiníri iyú ipíchaná numànica nubáyawanáwa, ipíchaná nacái numànica áiba wawàsi càmíríca iyúudáa áibanái, càmícáiná nuwàwa Wáiwacali imáisaníca nuíbaidáanápíná irí quirínama idécanáami nuéwáidaca áibanái.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Píacué nuénánáica, picácué piimáicha macái wàawirináimi israelitanái namusúcatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli ícha. Néeseté idècunitàacá nèepunícawa nàacawa manacúali yùucubàa càináwàiri, yáté Dios imàacaca manuírí acalèe yàacawa napíchalépiná yásáidacaténáté alénácaalí iwàwacutá nàacawa. Macáita nèepunícátéwa acalèe yáapíse, catámèeri irícu ùuléeri ícha. Macáitaté nàacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chuírí cáli ínatabàa Mar Rojo yàasu manuírí úni ìwaliabàa. ² Càité macáita abédanama namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténáté iyúwa Moisés ichùullianá nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizáca nàepunícáinatéwa Moisés yáapicha acalèe yáapíse, úni ìwaliabàa nacái. ³ Càité nacái macáita nayáacaté chènuníséeri yàacàsi Dios yèericaté nalí, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná. ⁴ Macáita nacái nàiracaté úni Dios imàaquéericaté imusúacawa íba yèewíse. Yái Cristo yàacawéeridéericaté yèepunícawa nía, càicanide iyúwa cachàiníri íba Cristo yàacáinaté nacáuca. ⁵ Quéwaté báawaca Dios íicáca náiwitáise batéwa macáita, ináté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlállacatéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

⁶ Càité nachàbacawa. Dios yùuwichàidacaté nía yéewáidacaténá wía ipíchaná wawàwaca báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná báawéeri. ⁷ Iná picácué pía ídolo cuwáiná yéenáiwana ícàaluíniná càide iyúwaté abénaméeyéi nanúanáté pírái, nayáaca nacái íinási nàacaténá ídolo ícàaluíniná. Càité profeta itanáca Dios itàacái ímérica: “Níara wenàiwicaca náawinacatéwa nayáacaténá íinási, yáté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasàiwicacaténá náapichawáaca, yá naimáca náapichawáaca”, íimaca. ⁸ Píacué nuénánái, picácué waimá áiba yáapicha càmíchúaca wáinusíwa, càmíríca nacái wanírísíwa, càide iyúwaté abénaméeyéi imànínáté. Yáté veintitres mil namanúbaca néetácawa Dios inúacáinaté nía nabáyawaná ìwalíse. ⁹ Picácué nacái wáalímáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abénaméeyéi namànínáté nabáyawanáwa mamáalàacata néese Dios yùuwichàidacaté nía. Yáté néetácawa àapi iyú Dios ibànuèyéica nèewiré. ¹⁰ Picácué picuísá píchawa Dios càide iyúwaté abénaméeyéi nacuísáidacaté Dios, yáté Dios ibànúaca yàasu ángelwa inuérica wenàiwica, yá inúacaté nía.

11 Càitè ichàbawaca. Dios yùuwichàidacaté wàawirináimi yéewáidacaténá wía ipíchaná wamànica càide iyúwa namànináté. Néeseté áibanái profeta natànàcaté Dios itàacái nàalàacaténá wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía iyéeyéica siùcade ipíchawáise èeri imáalàacawa. 12 Iná píináidacaalícuéwa cachàinica píiwitáise, cáallácáiri nacái, iwàwacutácué píicá píchawa cayába ipíchaná picaláacawa Dios ícha pimànícachacué píbáyawanáwa. 13 Pidàbacaalícué píwàwaca pímanica píbáyawanáwa, néese píwàwalícué macái èeri mìnánái nachàbaca càiri wawàsi yáalimáidéerica nía namàninápiná nabáyawanáwa. Quéwa cayábèeri Dios íwitáise, imàníríca nacái machacànírí iyú càide iyúwa ímáaná, yá iyúudàapínacué pía ipíchaná pímanica píbáyawanáwa. Iná yéewa píalimácué manuíca píináidacawa píwàwawa Dios iwali càmínápinacué imàaca càulenéri wawàsi yáalimáidaca pía cachàiníwanái ícha yái píaliméerícuéca píidenlaca. Néese càulenéri wawàsi yáalimáidacaalícué pía pímanínápiná píbáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaténá píidenlaca mamáalàacatani ipíchanácué pímanica píbáyawanáwa. Càipíná Dios iyúudàapínacué píawa, iná càmítacué iwàwacutá pímanica píbáyawanáwa.

14 Iná píacué nuénánái nuwàwéeyéica, píacué píacawéerida wenàiwica yéeyéica ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná. Piyacué déeculé náicha cawínacaalí imàníyeyéica càì. 15 Núalíacawa cáiwitáisecuéca pía, iná nutàanicué píraí nuwàwacáinacué píináidacawa cáallácáiri iyú iwali yái núuméerícuéca pírí. Yásí píalíacuéwa báisícātani. 16 Macái imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios ícha cayábacaténá imànica walí uva ituní, wàa nacái Dios írì iwali cayábèeri, yácáiná uva ituní ímáanáca càicanide iyúwa Cristo íraná imusuérícatéwa ícha cruz iwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wàiracaalí yái uva ituníca, yá wásáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapícha, yéetácáinátéwa cruz iwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wayáacaalí wáalimáwanama pan yéená wasubèriadéerica, yá wásáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapícha, Cristo iiná yùuwichàcáinátéwa cruz iwali wáichawalíná. 17 Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta macáita wayáaca abèeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wásáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wàyacáiná abédanamata Cristo yáapícha, éwita manùbéeyéicáaníta wía.

18 Píwàwalícué Dios ichùulícaté Israel itaquénáinámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwitáisewa náapichawáaca nayáacaalíté iínási macáita namanùbaca iyúwa, yái píráimi nanuérícaté iyúwa sacrificio cáuri Dios írì. 19 Càmita núuma nàaca Dios icàaluíná cawínacaalí inuéyeyéica pírái iyúwa sacrificio ídolo írì. Càmita báisí cáurica yái ídolo cuwáisàiri yéenáíwanáca, iná canáca iwèni meedá. Yá nacái pírái iínámi neeméerica ídolo írì, càmíríca cachàini áiba iínási íiwitáaná ícha. 20 Néese nuwàwacué píalíacawa nàwali níara áibanái yéeyéica ídolo icàaluíná. Namàaca iínási iyúwa sacrificio ídolo írì, quéwa càmita nàa Dios icàaluíná, néese nàaca demonio icàaluíná. Iná càmitacué nuwàwa píyáaca náapichani idècunitàacá nàaca ídolo ímíétacaná fiesta írìcu, ipíchanácué píyaca abédanamata demonio yáapícha, náapícha nacái níara yéeyéica demonio icàaluíná. 21 Càmitacué Dios imàaca píiraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacalí yàasu copa írìcuíse, píiracaalícué nacái demonio yàasu copa írìcuíse. Càita nacái càmitacué Dios íbatàa píyáaca píyáacaléwa Santa Cenaca Wáiwacalí yàasu mesa iwèré, píyáacaalícué píyáacaléwa nacái demonio yàasu mesa iwèré, aláera namànicataléca fiesta nadécánáami nanúaca pírái iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná.

22 ¡Píacué wamàni càì ipíchanácué máini báawaca Wáiwacalí iicáca

wáiwitáise! ¡Picácué wayúunáida cachàiniwanáica wía Wáiwacali íchawal Canáca yéewaná wamànica írì càiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

²³ Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanla wamànica áiba wawàsi, yásí cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, càì nàimaca. Quéwa núumacué piri, éwita Dios càmicáaníta imáisanla wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmita macáí wawàsi iyúudàa wía, áibanáí nacáí. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná, càmicáalí báawa yáí wawàwéerica wamànica, quéwa càmita macáí wawàsi imàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú weebáidacaténá itàacáí tàì íiméeri iyú, wayúudàacaténá nacáí áibanáí neebáidáanápínáni. ²⁴ Picácué wacutácaíta wasíimáidáanápíná wíawawa meedá, néese wacutácué wayúudàacaténá áibanáí nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú àta neebáidacataléta itàacáí tàì íiméeri iyú.

²⁵ Piyáacué macáita cawinácaalí iinásica piwènièricuéca nawéndacaléca iinási; picácué pisutá péemíawa nía iwéndéeyéicani píalíacaténácuéwa asásí áibanáí inúacaalíté yáí piráimica nàacaténá ídolo cuwáináí yéenáíwaná icàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa ìwali. Dios imàacacué piyáacani íná piwèniacué matuíbanáiri iyúni. ²⁶ Càmitacué iwàwacutá achúmaca piwàwa yàacàsì ìwali Wáiwacali yàasucáiná macáí wawàsi èeri írìcuírìca.

²⁷ Néese áibacaalí cà míiri yeebáida Jesucristo itàacáí, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapicha, piwàwacaalícué nacáí piyáaca yáapicha, néese piyáacué macáita yàacàsì yèericuéca piyáa. Picácué nacáí pisutá péemíawa nía iinási ìwali píalíacaténácuéwa asásí áibanáí inúacaalíté yáí piráimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáináí yéenáíwaná icàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa. ²⁸ Quéwa áibacaalícué càì yàalàaca pía: “Yáí iinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáináí yéenáíwaná icàaluíniná”, càicaalícué íima piri, néese picácué piyáani pimànicáichacué báawéeri írì yáí yàalèricuéca pía ípíchaná iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, càmicáiná yeebáida tàì íiméeri iyú néese iyúunáidaca Dios imáisanìerica wayáaca yáí iinásica. ²⁹⁻³⁰ Abénaméeyéi càmitàacá neebáida tàì íiméeri iyú, íná machawàacaca nánáidacawa. Cáaluca namànica wawàsi cà míricué cáalu pimànica, càmicáiná nàalíawa cayába càide iyúwacué píalíanáwa. Nayúunáidaca báawáanápíná Dios íicáca nía yàacàsì ìwalíse. Quéwa cawàwanátacué piwàwa càì píimaca nulí: “Dios idéca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáaná càmicáalí báawa yáí nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisanlaca numànicani achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca nùaca Dios írì cayábèeri yàacàsì ìwali, íná canáca yéewaná áiba itàanica báawéeri iyú nùwali nuyáacalé ìwalísewa”, càicué piwàwaca píimaca cawàwanáta. ³¹ Báisíta, quéwa péemíacué nulí, nuénánáí. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacáí pimànica, pimànicué abéerita yáí imàaqueerica áibanáí íicáca Dios càimíetaquéeri iyú. ³² Picácué pimàni wawàsi càì áibanáicaalícué íicá pimànicani yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáyawanáwa, macáita cawinácaalí nía, judíocaalí nía, càmiyíeicaalí judío nía, nía nacáí Dios yáasu wenáiwica nuyáacalé ìwalísewa”. ³³ Núa nacáí, àta càinácaalí numànica, nùalimáidaca nuyúudàaca macáí wenàiwica íiwitáaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yáí isíimáidéeripínaca núa, néese nucutáca numànicaténá yáí iyúudèeripínaca manùbéeyéi wenáiwica,

yéwanápiná nawènúadaca náiwitáisewa Cristo írípíná iwásàacaténá nía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha.

11

Las mujeres en el culto

¹ Piyacué nacái càide iyúwa nùyáaná càide iyúwa nacái Cristo iyáánaté. ² Píacué nuénánáica, iyéeyéica Corinto iyacálená írícu, nadéca nacálidacuéca nulí piináwaná iwali. Cayábéeriquéi piwàwalínacuéca núa mamáalàacata, pímanícuéca nacái mamáalàacata càide iyúwa nucálidáanátécué píri tàacáisi. ³ Quéwa nuwàwacué píalácawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios ichùullaná Cristo, yá Cristo yeebáidaca Dios itàacái, càita nacái Cristo ichùullaca macái asianái yeebáidéeyéica itàacái; néese càide iyúwa Cristo ichùullaná macái asianái yeebáidéeyéica itàacái, yá neebáidaca itàacái, càita nacái macái asianái idènièyéica ínuwa iwàwacutá nachùullaca náinuwa, yá iwàwacutá nacái inanái neebáidaca nàacawéeri itàacáiwá. ⁴ Asiali ibállacaalí íiwitawa idècunitàacá isutáca yáawawa Dios fícha, icálida nacái tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita yáa Cristo íimiétacaná. ⁵ Quéwa càmicaalí inanái ibàlía úiwitawa idècunitàacá usutáca Dios fícha, ucálida nacái tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita úa uníri íimiétacanáwa, néese càica úade iyúwa inanái nàuwisèechúaca fícha íiwita íbáiná macáita. ⁶ Càmicaalí inanái ibàlía úiwitawa, iwàwacutá udalúaca úíchawa úiwita íbáináwa. Quéwa báicaalí udalúaca úiwita íbáináwa macáita, iwàwacutá ubàllaca úiwitawa. ⁷ Iwàwacutá asiali càmita ibàlía íiwitawa. Dios idàbacaté idàbáanéeri asiali quèéchatécáwa iyúwa Dios íicacánáwa, íná iwàwacutá asianái yáasáidaca cachàiníríca Dios íiwitáise. Quéwa iwàwacutá inanái yáasáidaca cáimiétacanáca uníri. ⁸ Bàaluitécáiná Dios idàbacaalíté idàbáanéeri asialica, càmítaté Dios iwènúada inanái íbàlái yáapi asiali iyú úacawéeripíná, néese Dios yeedacaté asiali íbàlái yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inanái iyú asiali yàacawéetúapíná. ⁹ Càmítaté Dios imàni asiali inanái írípíná. Néese Dios imànicaté inanái asiali írípíná. Íná iwàwacutá inanái uebáidaca uníri itàacáiwá. ¹⁰ Dios imànicaté inanái asiali írípíná, íná iwàwacutá inanái ubàllaca úiwitawa, ángelnái íicacáná úa. ¹¹ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáinináca Dios íicáca wía abédanamata: Asianái càmita nàya ísicúa canácaalí asiali, càita nacái inanái càmita nàya ísicúa canácaalí asiali. ¹² Ewítaté Dios iwènúadacáaníta asiali íbàlái yáapi idàbáanéechúa inanái iyú, asiali yàacawéetúapíná, càicáaníta siùcade asianái imusúaca íicá èeri inanái fícha. Quéwa Dios idàbacaté macáita, wía èeri mìnánáica.

¹³ ¿Càinásicué píináidacawa? ¿Cayábasica inanái usutácaalí Dios fícha càmicaalícáwa ubàlía úiwitawa? ¹⁴ ¿Càmítasica macáita wáalíacawa cáalacaalí asiali íiwita íbáiná idàwinàacawa, yásí báawaca áibanái íicácani? ¹⁵ Quéwa cáalacaalí inanái íiwita íbáiná idàwinàacawa, yá casímáica uicácani, úalíacáináwa Dios imàacaca ulí úiwita íbáiná uépùacaténá úiwitawa iyú. ¹⁶ Quéwa abénaméeyéi péenacué iwàwacaalí itàáníca chàinisíri iyú iwali yái tàacáisica, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa nùumáanacué píri, yá nùalàca nía cachàiníri iyú namàinínápiná iyúwa nùumáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yáasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetàuculéeri wawàsi, iyúwacué pímaníná.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷ Siùcade nutànàacué píri áiba wawàsi iwali, quèwacué càmita nùalimá nùumaca cayábéeri píwali càmicáinácué pímaní cayába. Macái imanúbaca

piwacáidáyacacaalícuéwa, yá pimànicuécá báawéeri piríwáaca, càmitacué piyúudáayacawa. ¹⁸ Quéechacáwa nuwàwacué nutànàaca piríni iyúwa áibanái icálidáanácúé piináwaná iwali. Càì náimaca: Piwacáidáyacacuécawa pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama piíwítáise, íná piwènúadacuécá piíwítáisewa píchawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisicani yái nái máanácúé píicáca píawawa píchawáaca piwàwacáinácúé áibanái náináidacawa abéericatacué pía níái yeebáidéeyéica Cristo itàacái báisiri iyú! ²⁰ Piseríacuécawa píchawáaca, íná éwitacué piwacáidáyacacáanítawa, càicáaníta càmitacué pimàni Santa Cena machacánniri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²¹ Yàanácáiná yàasu èericatái piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca ipíchawáise pimànicuécá Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuécá piyáacaléwa méetàucunamata píchawáaca, yái yàacási pitéericuécá píapichawa. Néese áibanái catúulécanéyeyéica yàanéyeyéicué píamísewa canéyeyéica irí yàacási natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái càasuíyeyéi nacámaca nàiracáiná manuí uva ituní. ²² Píacué càasuíyeyéica, ¿cánácúé càmita piyáa piyáacaléwa picapèericutawa ipíchawáisecuécá pianàaca? ¿Cánácúé báawa píicáca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái? ¿Cánácúé píbáiniada catúulécanéyeyéi wenàiwica canéyeyéica irí yàacási natéeripiná? Piyúunáidacuéca nucálidáanápiná pirí pimànicuécá cayábéeri. ¡Cámírita! ¡Càmítacué pimàni cayábéeri!

La Cena del Señor

²³ Bàaluité Wáiwacali yéewáidacaté núa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cenaca. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi iriculéwa. ²⁴ Néese idécanáamité yàaca Dios irí cayábéeri pan iwali, yá isubèriadacani. Yá íimaca: “Yácata nuíná yái, yéetéeripínacuécawa píchawalíná ipíchanácúé Dios yúuwicháidacuécá pía píbáyawaná íwalísewa. Piyáacuéni yái panca piwàwalíripínacué càinácaalí nuétácawa píchawalíná”, íimaca yái Wáiwacalica. ²⁵ Càité nacái idécanáamité nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa írìcuwa uva ituní. Yá íimaca: “Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínacawa nuíchawa cruz iwali pirípinácúé, ipíchaná Dios yúuwicháidacuécá pía píbáyawaná íwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuécá pirí báisíricani yái wálisái wawási Dios ímànírìca wenàiwicanái yáapícha iwasáacaténá nía Dios yàasu yúuwicháacáisi íicha. Macái imanúbaca píiracaalícuéni, piwàwalícué càinácaalí nuétácawa píchawalíná”, íimacaté yái Wáiwacalica. ²⁶ Íná nuénánái, piyáacáinácúé yái panca, píiracáinácúé nacái yái uva ituníca, íná píasáidacuécá píacawa áibanái irí càinácaalíte iyú Wáiwacali yéetácawa wáichawalíná cruz iwali. Pimànicuécá càì àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ Íná macái imanúbaca pimànicaalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiná, yá nacái uva ituní copa írìcuírìca ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiraná. Néese abéericaalí péenácúé càmita iyáa yái panca cáimiétaquéeri iyú, líra nacái yái uva ituníca, yá ímànica íbáyawanáwa Wáiwacali írì, càmicáiná íicá cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali íiná, íiraná nacái. ²⁸ Íná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa írìcuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalímáwanama wawàwalícuísewa Dios íicápiná asáisi íyacaalí áiba báawéeri wawási wamànírìca iwàwacutéerica

wacàlidaca wáichawa quéechacáwa Dios irí ipíchawáise wayáaca, wàiraca nacái yái Santa Cenaca. ²⁹ Macái imanùbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva ituníca, iwàwacutá wawàwalica ímàanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiná, íraná nacái, yéetácáinátéwa wáichawalíná cruz ìwali. Càmicaalí càì wáináidacawa, néese wáalimáidaca Dios yùuwichàidáanápíná wíawa. ³⁰ Manùbéeyéi péenácué nadéca namànica càì, íná cáuláicaca nía, machawàacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácawa. ³¹ Quéwa wáináidacaalíwa wáalimáwanama wawàwalicúsewa cayába Dios iicápiná asásí iyacaalí áiba wawàsi báawéeri wamàníríca iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa Dios irí, néese càmita iwàwacutá Wáiwacali yùuwichàidaca wía. ³² Quéwa Wáiwacali yùuwichàidacaalí wía, yá imànica càì yéewáidacaténá wía, wawenúadánápíná wáiwitáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wía inferno irículé náapíca áibanái èeri imanáí càmiyéica yeebáida itàacái.

³³ Iná nuénánái, macái imanùbaca píwacáidáyacaalícúéwa piyáacatená piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácúé picùaca macáita pimanùbacaaná yàanàaca. ³⁴ Máinícaalí máapíca abéeri péenácué, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapèe néenitawa, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píá ìwalíse yái càmlínácúéca piyáaca piyáacaléwa machacànírí iyú macáita pimanùbaca iyúwa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wenàiwica idèniyéica cayába yàacàsi nayáacáiná nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúlécaneéyèi yàanàaca. Néeni, nùanàpinácaalícúé nupáchíaca píá, yá nuchùniaca áiba wawàsi, yái pisutéericúéca péemíawa núa ìwali píasu cuyàluta irícuwa.

12

Los dones espirituales

¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pírí áiba wawàsi píalíacatenácúéwa ìwali yái chàinisica Espírítu Santo imàaquéerica walí wáalimáwanama, wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa.

² Píalíacúéwa cayába bàaluité càmitacué peebáida Jesucristo itàacái, íná demonionái iméeràidacatécúé píá iyúwa máiwitáiseyèyèi píacatenáté madécaná ídolo icàaluíniná, níara cuwáináí yéenáíwanáca, càmiyéica yáalímá itàaníca. ³ Bàaluité càmitacué ídolo iyúudáa píá, íná siúcade nuwàwacué nucàlidaca píríni càinácaalícúé píalímá píalíacawa asásí wenàiwica itàanícaalí Espírítu Santo inùmalicúse: Cawínácaalí itàaníyéica báawéeri iyú Jesús ìwali, náimacaalí nacái càmitasa Dios yái Jesúsca, yásí píalíacúéwa càmita natàaní Espírítu Santo ichàini iyú. Néese áibanácaalí íima: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuèriná Dios”, càicaalí náima, yásí píalíacúéwa náimaca càiri itàacáisi Espírítu Santo ichàini iyú.

⁴ Càmita abédanama Espírítu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espírítu Santo imàaquéerica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càmita abédanama macáita yái wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yái Wáiwacali ichùulièrica wáibaidáanápíná irí. ⁶ Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaquéerica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yái Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànìcaténá macáita yái iwàwéerica wamànica. ⁷ Dios idéca imàacaca macái wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espírítu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná wayúudáayacacawa.

⁸ Espíritu Santo ichàiniadaca abénoméeyéi wéná yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nataánicaténá cáaliacáiri iyú nàalàcaténá áibanái. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanái wéná néewáidacatenáwa cachàimíri iyú nacàlidáanápíná Dios itàacái cayábéeri iyú áibanái irí. ⁹ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái abénoméeyéi wéná manuicatená nàináidaca nawàwawa Dios iwali neebáidacatená tãí íméri iyú. Ichàiniadaca nacái abénoméeyéi nachùnìnapíná cáuláiquéeyéi. ¹⁰ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanái wéná namànínapíná wawási càmlíri wenàiwica idé imànica. Aibanái wéná nacái Espíritu Santo ichàiniadaca nía nacàlidacatená tàacáisi Dios inùmaliçúise. Espíritu Santo nacái imàacaca áibanái wéná yáaliacawa càirínacaalí wenàiwica icàlidaca iyaca tàacáisi báisíri iyú Espíritu Santo inùmaliçúise, yá nacái càirínacaalí icàlidaca iyaca cachìwéeri tàacáisi demonio inùmaliçúise. Aibaalí nacái Espíritu Santo imàaca abénoméeyéi wéná itàanica áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri m̀nanái itàacái. Espíritu Santo ichàiniada nacái áibanái wéná yéewanápíná nacàlidaca walíni watàacái iyú càinácaalí ímàaná yái tàacáisica áibanái icàlidéerica càmlírìca èeri m̀nanái itàacái iyú. ¹¹ Abéerita Espíritu Santo imàaquéerica walí ch̀inisi wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacùaca walí ch̀inisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹² Péemlacué comparación: Wainá idèniaca ìwalíséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacàwa nacái, wàabàli nacái, watuí nacái, wàuwì nacái, madécaná áiba ìwalíséeri nacái. Quéwa éwita wainá idèniacaaníta ìwalíséeriwa madécaná, càicáaníta abéericatani, yái waináca. Càica ímaca yái comparaciónca. Uwé, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. Càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná idèniá ìwalíséeriwa madécaná, càita nacái iyaca madécaná wéná, madécaná wenàiwica íiwitáaná nacái. ¹³ Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yácáiná Espíritu Santo abédanamata imànica wáiwitáise wáapichawáaca, macái wía judíocaalí wía, càita nacái càmlíyéica judíocaalí wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèepuníyéicaalíwa máiwacalináwaca wía. Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Wabautizáanáwa iyú wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná, iyacáiná abéerita Espíritu Santo iwàluèricatéwa wawàwaliculé macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁴ Péemlacué comparación: Abéeri wenàiwica iiná càmita idèniá ìwalíséeriwa abéerita, néese idèniaca ìwalíséeriwa madécaná. ¹⁵ Cawàwanáta yàabàli íima: “Càmíricata núa icáapi, íná canéerica iwèni núa meedá, càmlíricata iiná ìwalíséeri”, càì ímaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì ímaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíséericani. ¹⁶ Càita nacái yùuwicaalí càì ímaca: “Càmíricata núa ituí, íná canéerica iwèni núa meedá, càmlíricata iiná ìwalíséeri”, càì ímaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì ímaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíséericani. ¹⁷ Iná ituícaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wéemíaca? Càita nacái yùuwicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wamíaca pumèníri isàni? ¹⁸ Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá ìwalíséeyéi alénacaalí iwàwa imàacaca nía. ¹⁹ Abéeri ìwalíséericaalí yái waináca macáitatá, yá canáca wainá macáiritá. ²⁰ Báisíta, éwita wainá idèniacaaníta ìwalíséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

²¹ Canáca yéewaná watuí ímaca wacáapi irí còi: “Càmita nuwàwacutá píá”; còi nací canáca yéewaná wáiwita ímaca wàabàli irí: “Càmita nuwàwacutá píá”. ²² Néese yái wainá ìwalíséeri waiquéerica iyúwa machawàquéeri náicha canánama, yácata máiníri wawàwacutáca. ²³ Yá wainá ìwalíséeri càmírira máiní cayábaca iicacánáwa, yáta wamànírira irí cayábéeri wáiyàanápíná ìwali cayába, cawèníri nacái. Yá nacái wainá ìwalíséeri báirica wamàacaca áibanái iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica irí cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái, wáiyàanápíná ìwali ibàlepiná càiripináta. ²⁴ Quéwa wainá ìwalíséeri cayábéerica iicacánáwa, càmita máiní iwàwacutá wàaca ímiétacaná, íná càmita wáiyàa ibàle. Còi Dios idéca ichùnìaca wainá wamànicaténá cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái irí yái wainá ìwalíséerica waiquéerica iyúwa càmíri cachàini náicha canánama. Còi ímaca walí yái comparaciónca, wáaliacaténáwa càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. ²⁵ Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná yéewanápíná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápíná nacái waicáyacacawa catúulécaneeri iyú, yéewacaténá nacái wamànica cayábéeri walíwàaca abédanamata, wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Abéericaalí wéená yùuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Còi nacái namànicaalí cáimiétaquéeri iyú abéeri wéená irí, yásí casímáica wía macáita.

²⁷ Iná macáitacué píá, càicuéca píade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo iiná ìwalíséerica píá, yái Cristo iináca iyéerica cháí èeri iricu. ²⁸ Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacali irípináwa, wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéechacáwa Wáiwacali ibànùaca abénaméeyéi wéená iyúwa apóstolnái, nèepunicaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacali iináwaná ìwali, yéewanápíná áibanái iwènùadaca íwitáisewa Jesucristo irípiná; abénaméeyéi wéená yàanàaca apóstolnái yáamiricubàa, níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmallcuise. Néese Dios imàacaca áibanái wéená yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios imàaca nacái áibanái imànica yái càmírira wenàiwica idé imànica; imàaca nacái abénaméeyéi ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica; imàaca nacái abénaméeyéi iyúudàaca áibanái; imàaca nacái abénaméeyéi wéená icuaca wenàiwica; imàaca nacái áibanái itànica áiba tàacáisi iyú càmírira èeri m̀nanái itàacái. ²⁹ Càmita apóstol macái wía, Wáiwacali ibànùeyéica wacàlidacaténá iináwaná ìwali. Càmita nacái profeta macái wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmallcuise. Càmita nacái macái wéewáida wenàiwica. Càmita nacái macái wamànica yái càmírira wenàiwica idé imànica. ³⁰ Còi nacái càmita macái wadèni Dios ichàini wachùnìanápíná cáuláiquéeyéi. Càmita nacái macái watàani áiba tàacáisi iyú càmírira èeri m̀nanái itàacái. Càmita nacái macái wáalla wacàlidaca cànacaalí íimáaná yái tàacáisi càmírira èeri m̀nanái itàacái. ³¹ Pisutácué Dios ícha manúsíwata imàacáanápínacué píri chànisi máiníri wamàapùaca náicha canánama, píyúudàacaténacué wía macáita, wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéwa iyaca áiba wawàsi máiníri cayábaca cachàiníwanái náicha canánama. Siùcade nuéwáidapínacué píá ìwali.

13

El amor

¹ Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata caininánaca waicáca áibanái wenàiwica. Nutànícaalí áiba èeri m̀nanái itàacái iyú

càmíricáwaca nuéwáidawa ìwali, nutàanícaalí nacáí àngelnáí itàacáí iyú, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacáí càide iyúwa báawéeri sànsi nanúadáidacaalí lata nacáiri, quirápieli nacáí. ² Ewita nucàlidacaalí tàacáisi Dios inùmaliçuise, éwita nacáí nùalíacaalí macáí wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanáí ícha; éwita nacáí nuémiacaalí cáinacaalí ímáanáí macáí íwítáanáí Dios yáallacáica; éwita nacáí manuicaalí nuináidaca nuwàwawa Dios ìwali tàì ímèeri iyú nuedácaténá manuírí dúli yàalu íchawa ábacatalépiná, cáicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica. ³ Ewita nuwacùacaalí macáita nùasuwa catúulécanéeyéí írí, éwita nacáí numàacacaalí neemáca núa Dios ìwallise càmicáiná numéyáawa nuebáidaca itàacáí, cáicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica.

⁴ Cawinácaalí cáininéerica íicáca wenàiwica, yácata yáaliméerica ìdeníaca yúuwichàanáwa matuúbanáiri iyú áibanáí imànicaalí írí báawéeri, càmirícata nacáí calúa ráunamáita áibanáí yáapicha. Íicáca áibanáí ipualé iyúudàanápíná nía. Càmirícata nacáí báawa íicáca íchawa áibanáí nàasu cawèníri ìwallise. Càmirícata nacáí canúmasée, càmicáiná cachàini íicáca yáawawa. ⁵ Cawinácaalí cáininéerica íicáca wenàiwica, càmirícata cáimacáí íicáca yáawawa, càmiríca nacáí imàni áibanáí írí báawéeri; càmiríca nacáí ichùulla áibanáí cachàiníri iyú namàninápíná abéerita càide iyúwa iwàwáaná namànica. Ewita áibanáí yáalimáidacáaníta íicáwani, cáicáaníta càmita calúani, càmita nacáí iwàwali mamáalàacata yáí báawéerica áibanáí imàníríca írí, néese imàacaca iwàwawa ícha. ⁶ Càmita casímáí íicáca wenàiwica namànica nabáyawanáwa nuwíchàidacaténá áibanáí, néese casímáica iwàwa íicáca wenáiwicánáí ìyaca machacàníri iyú. ⁷ Cawinácaalí cáininéerica íicáca áibanáí wenàiwica, càmirícata icháawàa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha; íicá nacáí macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipíná íwítáise; ituíyàa nacáí nawènúadàanápíná náiwítáisewa namànicaténá cayábéeri; yá ìdeníaca macáita càiripínáta matuúbanáiri iyú, éwita càulenáacáaníta íchani.

⁸ Dios iwàwaca cáinináca waicáca áibanáí càiripínáta cháí èeri írìcu, áibaalípiná nacáí idécanáami èeri imáalàacawa. Yá áibaalípiná càmirípináta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmirípináta nacáí natàaníca áiba tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánáí itàacáí. Càmirípináta nacáí iwàwacutá néewáidaca wenàiwica Dios yáallacáí ìwali. ⁹ Aibaalípiná Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha macáita yáí wawàsica, yácáiná éwita Dios imàacacáaníta wáallacawa siùcade, cáicáaníta wáalí yéenáta meedá. Dios imàacaca abénaméeyéí wéná nacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise, quéwa náalimá nacàlidaca yéenáta meedá nacáí. ¹⁰ Quéwa Cristo yàanàapínacaalí cachàiníri íwítáise yáapichawa, icamalá írìcu nacáíwa icúacaténá macáita, yásí wáallacawa macáita, yá nacáí imáalàapínacawa yáí càmináca wáallíawa cayába siùcade.

¹¹ Péemíacué comparación: Sùmàicaalíté núa, yáté nutàaníca sùmàí íwítáise iyú, càité nacáí nuináidacawa iyúwa sùmàí, quéwa idécanáamíté béerica núa, yáté numàacaca nuíchwéí sùmàináca nuíwítáise. ¹² Càita nacáí wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí cháí èeri írìcu. Siùcade càmita wáallíawa Dios ìwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáallacawa cayába. Siùcade wáallí wéemíaca yéenáta meedá càinácaalí ímáaná yáí Dios yáallacáica, càide iyúwa waicácaalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca írìculé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amaláwaca. Siùcade wáallacawa yéenáta meedá Dios ìwali,

quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácáwa, yásí wáalíacawa amaláwaca Dios íiwitáise íwali càide iyúwa Dios yáalíánáwa wáiwitáise íwali.

¹³ Càide iyúwa númáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá írípíná, áiba èeriwa Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmlíyépínáta nachàbawa wáicha níái máisiba wawàsica: yái weebáidáanáca Jesucristo, yá nacái wáalíánácawa idéca iwásáaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha, yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái. Níái máisiba wawàsica canácatáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

14

El hablar en lenguas

¹ Píalimáidacué manuísíwata cáinináanápiná píicáca áibanái. Néese pituíyàacué nacái Dios imàacáanápinácué píri chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali írípíná. Cayába cachàiníwanái pituíyàacaalícué Dios imàacáanápiná píri chàinisi picàlidáanápinácué tàacáisi Dios inùmálicuíse pímanùbcanái itàacái iyúwa, píyúudàacaténácué nía. ² Càí númacuéca píri yácáiná áibacaalí itàaní áiba tàacáisi iyú càmlíríca èeri mìnánái itàacái, càmita iyúudàa nía yáasu tàacáisi iyúwa, néese itàanicáita Dios yáapícha, canácáiná áibanái yáalíáná yéemíacani cáinácaalí ímáaná, éwita néemíacáanáta isàna. Espírítu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi íbàacanéeri wawàsi íwali càmlíríca èeri mìnánái itàacái iyú, quéwa itàanica tàacáisi càmlíríca yáalía cáinácaalí ímáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái. ³ Quéwa cawinácaalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmálicuíse pitàacái iyúcué, yáta iyúudàacué pía yéewáidacáinácué pía pídáwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinínápinácué píiwitáise Dios íwali. Yái icàlidéerícuéca píri tàacáisi Dios inùmálicuíse pitàacái iyú, yáta imíchàidacuéca píiwitáise, ichàiniadacué nacái píwàwa peebáidacaténácué Dios tàí ímèeri iyú. ⁴ Cawinácaalí itàanírica Dios yáapícha áiba tàacáisi iyú càmlíríca èeri mìnánái itàacái, yáta ichàiniadéerica íiwitáisewa Dios íwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerícuéca píri tàacáisi Dios inùmálicuíse pitàacái iyú, yáta iyúudàacué pía pídáwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinícaténácué píiwitáise Dios íwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Macáita péenácué idèniacaalí chàinisi itàanicaténá áiba tàacáisi iyú càmlíríca èeri mìnánái itàacái, yá cayábaca casímáicáiná nuicáca yái pímanínácuéca càí. Quéwa cayába cachàiníwanái nuwàwa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmálicuíse péenánái itàacái iyúwa. Cayába cachàiníwanái yái picàlidáanácuéca tàacáisi Dios inùmálicuíse péenánái itàacái iyúwa, íicha yái pítàanínácuéca áiba tàacáisi iyú, càmicáalíwáwa nacái picàlidacué nálí cáinácaalí ímáaná yái tàacáisi picàlidéerícuéca. Iwàwacutácué pícalídaca nalíni natàacái iyú, píyúudàacaténácué nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú, cachàinícaténá náiwitáise Dios íwali. ⁶ Iná nuénánái nupáchiacaalícué pía, yá nutàanícaalícué píri áiba tàacáisi iyú càmlíríca èeri mìnánái itàacái, yá càmitacué píalía péemíaca cáinácaalí ímáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí càí, néese nùasu tàacáisi càmita iyúudàacué pía. Iná canéerica iwèni meedá píricuéni, yái nùasu tàacáisica. Quéwa nucàlidacaalícué píri ní machacàníri iyú pitàacái iyú, yái tàacáisi Dios imàaquéerica núalíaca íwali, nuchàlidacaalícué nacái píri pitàacái iyúni cáinácaalí ímáaná yái báisíri tàacáisica, nuchàlidacaalícué nacái píri tàacáisi Dios inùmálicuíse pitàacái iyú, nuéwáidacaalícué pía nacái Dios íwali,

yási nùasu tàacáisi iyúudàacuéca pía, yéewanápinácué peebáidaca Dios itàacái tàì ìiméeri iyú.

7 Péemiácué comparaciòn: Napùliacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmicaalí namàni música machacànìiri iyú, néese áibanái càmita nàalía néemiaca cawinácaalí música íiwitáanàquéi càì namànica. 8 Néeni, nucàlidacué pirí áiba comparaciòn úwicái ìwali: Aiba-caalí ipùlla trompeta imáidacaténá úwinái, càmicaalí ipùlla amaláwaca, néese càmita nàalíawa iwàwacutáaná nachùniaca nacáapisáíwa namànicaténá uwicái. 9 Càitacué nacái pía: Càmicaalícué pitàaní pitàacái iyúwa péewáidacaténá wenàiwica amaléeri tàacáisi iyú nàaliérica néemiaca càinácaalí ìimáaná, néese càmitacué nàalía néemiaca piasu tàacáisi. ¡Yái tàacáisi picàlidéericuécá nali càmita iyúudàapíná nía! 10 Báisiiri iyúcata iyaca madécaná íiwitáaná èeri mìnánái itàacái cháí èeri írìcu. Nía nacái itàaniiyéica càì nàalíaca néemiacani, natàacáicáináni. 11 Quéwa càmicaalí nùalía nuémíaca càinácaalí tàacáisi ìimáaná áiba wenàiwica icàlidéerica nulí, yási nuínáidacawa ìwali áiba cáli néeséericani nùasu cáli íicha. Càita nacái ìináidacawa nùwali càmicáiná nùalía nuémíaca càinácaalí itàacái ìimáaná. 12 Càita nacái pitàanicaalícué áiba tàacáisi iyú, càmiríca èeri mìnánái itàacái, yási áibanái càmita nàalimá néemiaca càinácaalí piasu tàacáisi ìimáaná, yá càmitacué piyúudáa nía. Iná piwàwacáinácué Dios imàacaca pirí chàinisi píibaidacaténácué írìpiná cachàinìiri iyú, yá pituíyàacué Dios imàacáanápínácué pirí chàinisi yéewacaténácué piyúudàaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadàwináidacaténá náiwitáisewa Dios ìwali, neebáidacaténá itàacái tàì ìiméeri iyú.

13 Iná cawinácaalí wenàiwica Dios imàaqueerica írì chàinisi itàanicaténá áiba tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánái itàacái, iwàwacutá isutáca Dios íicha imàacáanápíná írì chàinisi icàlidacaténáni áibanái írì natàacái iyúwa càinácaalí ìimáaná yái tàacáisca. 14 Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaalí nusutáca Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánái itàacái, yá nusutáca Dios íicha manuísíwata, quéwa càmita nùalíawa càinácaalí nùasu tàacáisi ìimáaná. Nutàanicaalí càì, yá càmita nudé nuyúudàaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa. 15 Iná nucàlida pirí càinácaalí numàinápínáca: Nusutápiná Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánái itàacái, nucántaa nacái Dios írì tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánái itàacái. Quéwa nusutápiná Dios íicha nacái wenàiwica itàacái iyú, nucántaa nacái Dios írì wenàiwica itàacái iyú. 16 Càita numànica yácáiná, wàacaalí cayábèeri Dios írì manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánái itàacái, néese níái áibanái yéemiéyéica wasàna càmicaalí nàalíawa néemiacani yái tàacáisca, yá càmita yáalimá abédanama náiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios írì cayábèeri, càmicáiná nàalía néemiacani, càinácaalí ìimáaná yái wasutéerica. 17 Cawàwanáta wàaca cayábèeri Dios írì cayábèeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica ìiwitáise càmita idé idàwinàacawa Dios ìiwitáise iyú, neebáidacaténá itàacái tàì ìiméeri iyú, càmicáiná nàalía néemiaca càinácaalí wàasu tàacáisi ìimáaná. 18 Nùaca Dios írì cayábèeri nutàanicáiná Dios yáapicha cachàiníwanái píichacué canánama áiba tàacáisi iyú càmiríca èeri mìnánái itàacái, idècunitàacá nùyaca nulínáamitawa méetàucuta áibanái íicha nusutáténá núawawa Dios íicha. 19 Quéwa culto írìcu, nùyacaalí áibanái yéewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yási cayába cachàiníwanái nùumacaalí cinco namanùbaca palabra natàacái iyú nàaliérica néemiaca càinácaalí ìimáaná nuéwáidacaténá nía íicha yái nùumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmiríca nàalía néemiaca càinácaalí ìimáaná.

²⁰ Píacué nuénánáica, picácué pínáidawa càide iyúwa sùmài línáidáanáwa càmiyéi yáaliáwa cayába. Piyacué càide iyúwa sùmanái càmiyéica yáaliáwa madécaná báawéeri iwali. Quéwa pínáidacuéwa cáallacáiri iyú càide iyúwa béeyéi, píaliacaténacué péemlaca yái núméricuéca pírí iwali yái tàacáisi càmiírca èeri mìnánái itàacáica. ²¹ Bàaluité profeta itànaca tàacáisi Dios inùmaliúse. Dios ímacaté: “Nutàanipíná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeseyéi itàacái iyú. Nubànùapíná càmiyéi israelitanái nacàlidacaténá tàacáisi nunùmaliúse israelitanái irí, quéwa éwita numànicáaníta càì, càicáaníta níái israelitaca càmita neebáidapíná nutàacáíwa”, ímaca Wacuèriná Dios. ²² Iná watànicaalí áiba tàacáisi iyú, càmiírca èeri mìnánái itàacái, yá càmita wáasáida Dios ichàini wenáiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo iwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmaliúse watàacái iyúwa, yá càmita wáasáida Dios ichàini áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini wenáiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²³ Néese culto írìcu, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, macáicaalícué pitàaníca áiba tàacáisi iyú càmiírca èeri mìnánái itàacái iyú, yá cawàwanáta áiba wenáiwica iwàlùacawa càmiírca yáaliáwa iwali yái pimàninácuéca, áiba nacái càmiírca yeebáida Jesucristo itàacái. Yásí néemiacuéca písàna, yá nàináidacawa máiwitáiséeyéicuéca pía macáita. ²⁴ Quéwa macáicaalícué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pírí pitàacái iyúwa, yá nacái áibacaalí wenáiwica iwàlùawa càmiírca yáaliáwa iwali yái pimàninácuéca, áiba nacái càmiírca yeebáida Jesucristo itàacái, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, nàaliacáiná néemlaca macáita yái picàlidéericuéca, nataacái iyúcáináni. ²⁵ Iná néemiacáináni, yá nàaliacawa Dios íicaca náiwitáise, iyúwa nàináidáanáwa nàwàwalícuéca iwàlùacawéeri iyú áibanái íicha. Yásí nabàlùacawa nàlùlù ipùata iyúwa nàacaténá Dios icàaluíniná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapínacué píináwaná iwali nacái Dios iyáanacué píapicha báisiri iyú.

Háganlo todo decentemente y con orden

²⁶ Uwé, píacué nuénánáica, macái imanúbaca pimànicaalícué culto, abenaméeyéi péenacué icántaapíná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abenaméeyéi péenacué nacái yéewáida wenáiwica Dios itàacái iyú, áibanái péenacué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica nàaliacawa, áibanái péenacué itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmiírca èeri mìnánái itàacái, áibanái péenacué nacái icàlidaca càinacaalí íimáaná yái tàacáisica. Quéwa, píicacué píichawa cayába yéewanápiná macáita yái pimàníricuéca culto írìcu iyúudàaca wenáiwica nadàwináidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápiná Dios tàì íiméeri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Natàanicaalí culto írìcu áiba tàacáisi iyú càmiírca èeri mìnánái itàacái, pimàacacué pucháiba itàaníca, áibacaalí íya, néese pimàacacué máisiba wenáiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba iyaca néré píapichacué icàlidacaténacué pírí càinacaalí íimáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica. ²⁸ Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripínacué pitàacái iyúni, càinacaalí íimáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca níca culto írìcu, ipíchaná nataáníca áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá nataáníca Dios yáapicha nàyacaalí nalínáamitawa méetáucuta áibanái íicha. ²⁹ Càita nacái nàyacaalí abenaméeyéi péenacué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliúse, pimàacacué pucháibata itàaníca, áibacaalí íya, néese pimàacacué máisiba wenáiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá áibanái

yéemlãcani yái nacãlidéerica, náináidacaténáwa cáaliácãiri iyú ìwãli, yéewanápiná náaliãcawa asáisi báisicaalí natãanica Dios inùmãlicuise. ³⁰ Quéwa Dios imãacacaalí tàacãisi áiba wenãiwica irí yáawinéricawa néré, yási yái idãbánéeri wenãiwicaca iwãwacutá yáawinacawa imãacacaténá áiba icãlidaca nacái nalíni. ³¹ Cãita piãcué macãita icãlidéeyéica tàacãisi Dios inùmãlicuise, píalimãcué picãlidacani abéerinamata yéewanápiná macãita néemlaca cãinácaalí tàacãisi Dios imãaquéerica píaliãcawa, nachãiniadacaténá nawãwawa. ³² Cawinácaalí icãlidaca tàacãisi Dios inùmãlicuise náalimá masãnaca namãnica níawawa iyacaalí áiba iwãwéerica icãlidaca tàacãisi Dios imãaquéerica irí. ³³ Cãita iwãwacutãcué pimãnica culto cãmícaíná Dios ibatãa macãita nacãlidaca tàacãisi macãita namanùbaca iyúwa, néese imãaca natãanica abéerinamata. Cãmíta iwãwa wamãnica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáiseeyéi. Iwãwacutãcué pimãnica nacái càide iyúwa macãita Dios yãasu wenãiwica imãníná, níara áibanái yeebãidéeyéica Jesucristo itãacái, iwacãidãyaquéeyéicawa yãcalé imanùbaca. ³⁴ Iná iwãwacutá masãnaca inanái culto irícu. Canãca yéewaná inanái itãanica culto irícu. Néese iwãwacutá nãaca nãacawéeri ímiétacanãwa, neebãida nacái itãacái, càide iyúwa Dios itãacái ímãaná profeta Moisés itãnèericaté. ³⁵ Néeni, inanái nawãwacaalí náaliãcawa wawãsi ìwãli, iwãwacutá nasutãca néemlawa nãacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacãíná inanái itãanica culto irícu.

³⁶ Piwãwalicué Dios itãacái cãmírica píapicha idãbatéwa. Cãmítacué nacái píã abéta yeebãidani. Iná iwãwacutãcué peebãidaca càide iyúwa Dios itãacái ímãaná. ³⁷ Báisicaalícué píalimá picãlidaca Dios itãacái wenãiwicanái irí, cãita nacái báisicaalícué Espíritu Santo imãacacaté pirí chãinisi cáaliãcãicaténãcué píã, yási píaliãcuéwa Wãiwacali ichùulacaté nutãnanápinãcué pirí yái tàacãisica. Iná iwãwacutãcué peebãidacani. ³⁸ Quéwa nãyacaalí abenaméeyéi cãmíyéica iicá nãasu tàacãisi iyúwa Wãiwacali itãacái, picãcué péemlã nalí, cãmícaíná natãaní báisíri iyú Dios inùmãlicuise.

³⁹ Iná nuénánái, pituíyãcué Dios imãacãanápinãcué pirí chãinisi picãlidacaténá tàacãisi inùmãlicuise. Picãcué pimãisanlã áibanái itãanica áiba tàacãisi iyú cãmírica èeri mĩnanái itãacái. ⁴⁰ Quéwa iwãwacutãcué pimãnica macãita machacãníri iyú culto irícu, píãacacué wenãiwica icãlidaca tàacãisi abéerinamata, áiba itãaní áiba yãamfise.

15

La resurrección de Cristo

¹ Siúcade piãcué nuénánãica, nuwãwacué nucãlidacuéca pirí àniwa piwãwalicáténãni yái tàacãisica nucãlidéericatécué pirí, yái tàacãisi ímèerica Cristo iwasãacuéca píã Dios yãasu yũuwichãacãisi ìcha. Yãcata tàacãisi peebãidéericatécué, siuca nacãide peebãidacuéca píyacani tàì ímèeri iyú. ² Yási Cristo iwasãacué píãwa Dios yãasu yũuwichãacãisi ìcha peebãidacaalícué mamãalãacata yái tàacãisi nucãlidéericatécué pirí, báisicaalícué peebãidacaté Cristo itãacái.

³ Quéechaté nucãlidacuéca pirí yái tàacãisi cachãiníri náicha canãnama càide iyúwaté Cristo yéewãidãaná nãa. Nucãlidacatécué pirí Cristo yéetãcatéwa wãichawaliná ipíchaná Dios yũuwichãidaca wã wabãyawaná ìwalisewa càide iyúwa Dios itãacái ímãaná profetanái itãnèericaté. ⁴ Nucãlidacatécué pirí nacái nabãlãcaté Cristo cãlicullí irículé, quéwa imichãacatéwa yéetãcãisi ìcha máisiba èeri irícu càide iyúwaté ímãaná nacái Dios itãacái profetanái itãnèericaté. ⁵ Nucãlidacatécué pirí nacái Cristo imãacacaté yãawawa Pedro

iicácani, néese imàacacaté yáawawa naicácani, níái doce namanùbaca apóstolca, Cristo ibànuèyéicaté nacàlidacaténá itàacái. ⁶ Néeseté Cristo imàacaca yáawawa naicácani, áibanái quinientos ichàbaníseéyéica yeebáidéyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená ìyaca siùcade nutànàacaalícáwa yái cuyàlutaca, quéwa abénaméyéi néená nadéca néetácawa. ⁷ Néeseté Cristo imàacaca yáawawa iméeréeri iicácani, yái Santiagoca, néeseté macáita apóstolná naicacaté Cristo nacái.

⁸ Néeseté idécánáami imàacaca yáawawa macái áibanái iicácani, yáté átata imàacaca nacái yáawawa nuicácani. Iná nuicáca núawawa càiride iyúwa sùmài càmirícáwa imusúawa yàasu èeri iricuwa, máinicáináté náamíseca Wáiwacali imáidaca núa ibànùacaténá núa iyúwa apóstol. ⁹ Núacata càmiri cachàini náicha canánama níái apóstolca, Wáiwacali ibànuèyéica nacàlidacaténá iináwaná. Canacaté yéewána núumaca núwaliwa apóstolca núa nupíadáidacáináté Dios yàasu wenáiwica, núuwichàidacaténáté núa, níái yeebáidéyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁰ Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú imáidáanápínáté núa yéewanápináté apóstolca núa, éwita núuwichàidacáanítaté yàasu wenáiwica manuíswata. Yá càmita caná iwèni yái imáidáanáca núa, nuibaidacáiná irípiná cachàiniwanái macái áibanái apóstol ícha. Quéwa càmita cà numànica nuchàini iyúwa, néese Dios yái imánírca nulí cayábéeri mawèníri iyú, yácata iyúudéerica núa. ¹¹ Quéwa éwita wáibaidacáiníta Dios irípiná, níái áibanái apóstol, núa nacái, càicáaníta ìyaca áiba wawàsi cachàiníri wáicha canánama, yácata yái tàacáisi wacàlidéericuéca pírí, yái tàacáisi peebáidéericatécué nacái.

La resurrección de los muertos

¹² Wadéca wacàlidacuéca pírí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi ícha, quéwa abénaméyéi péenacué náimaca càmitasa wenáiwicanái imichàawa yéetácáisi ícha. Báawériquéi nacàlidáanáca càiri cachíwéeri tàacáisi. ¹³ Càmicaalípiná yéetéyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá nacái wáimaca càmitaté báisi Cristo imichàacawatá. ¹⁴ Néese, càmicaalíté báisi Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái tàacáisica wacàlidéerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidáanáca Jesucristo itàacáitá. ¹⁵ Quéwa ìyaca áiba wawàsi báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetéyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese àta wía apóstolca wadéca wacàlidaca wachíwawa Dios iwalítá, wacàlidacáiná Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetéyéimiwatá, néese iwàwacutá wacàlidaca càmitaté Dios imichàida Cristotá. ¹⁶ Yácáiná càmicaalípiná yéetéyéimiwa idé imichàacawatá, néese càmitaté báisi nacái Cristo imichàawatá. ¹⁷ Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá canéerica iwèni meedátáni yái peebáidáanácuéca Cristo itàacái, yá pìyacuéca mamáalàacata pibáyawaná yáapichawatá. ¹⁸ Càmicaalípiná yéetéyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese áibanái yeebáidéyéimicaté Cristo itàacái ipíchawáiseté néetácawa nadéca náucacawa Dios íchatá. ¹⁹ Wadéca wawènúadaca wáiwítáisewa ícha macáita yái èeri iricuírca, weebáidáanápíná Cristo itàacái wacúanápíná cayábéeri érica yàanèeripínáca, wáallacáináwa wamichàanápínáwa yéetácáisi ícha. Iná càmicaalípiná yéetéyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, yái wadéca weebáidaca cachíwéeri tàacáisitá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa yúuwichéyéiwa catúulécaneeri iyú cachàini áibanái ícha canánama.

²⁰ ¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi lícha báisíri iyú! Yácata yái idábáanéericaté imichàacawa yéetácáisi lícha càmlíripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idábáanéerica wamanùbacaaná yéénaca, wía manùbéeyéica imichèyéipinácawa yéetácáisi lícha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa càli iricúise wenàiwica yeedácatená iyacaná manùba. ²¹ Bàaluité wàawirimi Adán, yái idábáanéericaté wenàiwica, imànicaté ibàyawanáwa, ínáté yéetácáisi iwàlùacatéwa iriculé èriquéi. Néese Cristo imànícaté cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa idéca iwàlùacawa aléi èeri iriculé yái wamichàanápínacawa yéetácáisi lícha. ²² Macáita wía Adán itaquénáinami wéetápinácawa wadènlacáiná wàawirimi Adán íiwitáise cabáyawanéeriwa. Càide iyúwa macáita wía wadèlaná abéeri wàawirimi, yái Adánca, càita nacái wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha wamichàapínacawa yéetácáisi lícha wadènlacáiná wacáuca wàlisàiwica càmlíri imáalàawa. ²³ Quéwa Dios idéca línáidacawa imàacáanápíná wamichàacawa yéetácáisi lícha Cristo yáamíse: Quéchatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idábáanéeri needáca iyacanásica nabànacale líchawa. Néese Cristo yàanàpiná àniwa, yásí macáita wamichàapínacawa, wía yàasu wenàiwicaca. ²⁴ Néese èeri imáalàacaalípináwa, yásí Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnáná icuèrinánáica, demonio íiwacanáiná nacái. Néese idécánáami Cristo imànica macáita càide iyúwa Dios ichùullanáni, yásí Cristo yèpùadapíná macáita Yáaniri Dios iríwa àniwa, Dios icùacatená macáita. ²⁵ Iwàwacutácáiná Cristo icùuca macáita siúcáise de idécunitàacá Dios imawènladaca macáita Cristo yúuwidenái. ²⁶ Yái wàuwide namáalàidáanáca canánama, yácata yái yéetácáisica; yá Dios imawènladéeripíná, imáalàidapíná nacái yéetácáisi, iwásàapínacaalí wía yéetácáisi lícha. ²⁷ Dios idéca imàacaca Cristo icùuca macáita, íná yéewa wáalíaca iyaca abéerita càmlírira Cristo ichùulla, yái Yáaniricawa yái Diosca. ²⁸ Aibaalípiná idécánáami Dios imawènladaca macáita Cristo yúuwidenái, néese Cristo, yái Dios lírica, imàacapíná yáawawa Dios irí, imànicaténá càiripináta càide iyúwa Dios ichùullaná, yái imàaquéericaté Cristo icùuca macáita. Yásí Dios icùuca macáita càiripináta, macáita yái iyéerica.

²⁹ Néese abéenaméeyéi péenacué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadènlaca nacáucawa càmlíri imáalàawa áiba èeriwa néenánáimi yáapichawa, níara yéetéeyémicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabautizáca nàasáidacatená nàyanápiná àniwa néenánáimi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmiciaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, néese canéerica iwèni meedátáni, yái wenàiwicanái íbautizáanácawa nàwaliná. ³⁰ Néeni càmiciaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, néese canéerica iwènitáni wèpúnicaalíwa wacálidacatená Jesucristo íinàwaná íwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanùbaca. ³¹ Báisíta nuénánái, áibanái iwàwaca inúaca núa macái èeri imanùbaca; càita nacái báisíta mainí casíimáica nuicácuéca pía peebáidacáinácué Wáiwacali Jesucristo itàacái. ³² Chá nacái Efeso iyacàlená iricu nawàwacaté nanúaca núa, níái áibanái càmlíyéica yeebáida, caluéyéi cuwèsi nacáiyéi íiwitáise, iwàwéeyéicaté imàdàidaca nuèwi. Quéwa càmiciaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, yá canéerica iwèni meedátáni yái nuuwichàanácawa Wáiwacali irípiná. Píicácué píchawa cawinácaalí càmlíyéica yeebáida yéetéeyéimiwa imichàanápínáwa, náimacáiná càiri cachíwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, táwichacáiná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái

yùuwichàidéeripiná wíawa wabáyawaná ìwalfíse”, náimaca.

³³ Picácué pimàaca nachìwáidaca pía, néese piacuéwa náicha, càide iyúwa áiba táacáisi ímáaná cáaliacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéeyéi íiwitáise yàacawéeridaca wía, yásí namáalàidaca wáicha wáiwitáise cayábéeri”, íimaca.

³⁴ Piwènuadacué piiwitáisewa báawéeri íicha plínáidacaténácuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwacué iwàwacutána piyaca machacàniiri iyú; yá picácué pimàni quirínama pibáyawanáwa. Càì nùumacué píri báicaténácué pía, núaliacáináwa abénaméeyéicué pèewi càmitàacáwa náalíá Dios ìwali báisíiri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Abénaméeyéi péenácué càmita neebáida yéetéeyéimiwa imichàanápínáwa yéetácáisi íicha, íná namànica naquúniwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalimá nacáucàacawa, níái yéetéeyéimicawa. ¿Càiriínásica chéecáisi íiwitáaná iyú namusúapínáwa càliculli írìcuíse?” càì náimaca naicáaníca. ³⁶ ¡Natànícáita máiwitáiséeri iyú meedá! Péemiacué comparaciòn: Wabànacaalí bànacalé íimi cáli írìculé, néese bànacalé íimi iwàwacutá iyaca càiride iyúwa yéetéerimiwa yéewanápiná iyaca yái bànacaléca. ³⁷ Yái íimi wabànéerica, càimírira íimi yái imusuéricawa cáli írìcuíse. Wabànacáita bànacalé íimi, cawàwanáta trigo ituíná íimi, càmicacaalí áiba bànacalé íimi nacái. ³⁸ Yái ibaquericawa Dios yáa íicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Macái bànacalé íimi íiwitáaná, Dios idéca imàacaca idèniaca bànacalé íicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁹ Càita nacái iinási càmita abédanamani. Wía èeri mìnanaíca wadèniaca waináwa áiba íiwitáanáta. Cuwèesinái nadèniaca nacái naináwa áibata. Cuiplra iiná, áiba íiwitáanáta nacái. Cubái iiná, áiba íiwitáanáta nacái. ⁴⁰ Càita nacái níara iyéeyéica chènuniré nadèniaca naináwa áibata íicha yái naináca macáita níái iyéeyéica cháí èeri írìcu. Quéwa chènuníiséeyéi áibata nadèniaca cayábéeri naicacánáwa èeri írìcuíyéi íicha, yácáiná chènuníiséeyéi iináca icànaca mèlumèluíri iyú. ⁴¹ Càita nacái níái iyéeyéica capíraléeri cáli íinata. Nadèniaca nacamaláwa áibata. Néese èeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese quéeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese dùlupùta nadèniaca nacamaláwa áibata. Nía nacái dùlupùtaca nadèniaca nacamaláwa méetàucunamata náichawáaca. Càita íimaca comparaciònca.

⁴² Càipiná nacái namichàacawa níái yéetéeyéimicawa. Idécanáami nabàliaca wainámi cáli írìculé, yá wainámi ibadápinácawa, quéwa wainá imichèeripínáca yéetácáisi íicha, càimírira yéewa ibadácawa. ⁴³ Yá nabàliaca wainámi càliculli írìculé, chéecáisi báawéeri íicacánáwa, néese wainá icáuquèeripínáca icànápiná mèlumèluíri iyú, cayábéeri íicacánáwa. Nabàliaca wainámi machawàaquèeri néese cachànipínácani yái waináca imichèeripínáca càliculli íicha. ⁴⁴ Nabàliaca wainámi, cháí èeri írìcuírca, néese wainá chènuníiséeri imichàapínáca, iyacáiná wainá èeri írìcuíri, càita nacái iyaca wainá chènuníiséeri.

⁴⁵ Càité profeta itànàca Dios itàacái bàaluité: “Idécanáamité Dios imànica wàawirimi Adán iiná, yái idàbàanéericaté wenàiwicaca, yáté Dios cáucaté imànica Adán iyacaténaté cháí èeri írìcu iyúwa èeri mìnali”, íimaca yái Dios itàacáica. Quéwa máini cachànica Cristo íiwitáise Adán íicha, yácáiná idécanáamité Cristo yéetácawa, yáté imichàacatéwa yéetácáisi íicha yàacaténá wacúca càimíri imaaláawa. ⁴⁶ Sìuca càmita wadèniaca chènuníiséeri íicacánáwa idècunítacá wáyaca cháí èeri írìcu. Wadèniaca èeri írìcuíri íicacánáwa quéechacáwa, néesepiná wadèniaca chènuníiséeri íicacánáwa. ⁴⁷ Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yái asiali idàbàanéerimica. Yáté èeri mìnalicani, yái Adánca. Néeseté Cristo yàanáca, yáté chènuníiséericani. ⁴⁸ Wía

iyéyéica cháí èeri irìcu, wadèniaca waináwa cháí èeri irìcuírca càide iyúwaté yáí asialí iiná Dios idábéericaté cáli ichùmalé lícha asialipiná, yáí wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacáí wàyacaténá chènuniré, yásí wadèniapiná waináwa chènuníseeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yáí chènuníseerica.

⁴⁹ Càide iyúwacué wadèniáná iicacánáwa yáí wàawirimi Adán Dios idábéericaté cáli ichùmalé lícha asialipiná, càita nacáí wadèniapiná iicacánáwa yáí Cristo yàanèericaté chènuníse.

⁵⁰ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pírí áiba wawàsi: Yáí wainá idènièrica líranáwa cháí èeri irìcu càmíripiná yéewa iwàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmita yáalimá iwàlùacawa néré càmicalépináca imáalàawa.

⁵¹ Quéwacué nuwàwa píaliacawa áiba wawàsi Dios ibèericaté wenáiwicanáí lícha, quéwa siùcade imàacaca wáaliacawa. Wía yeebáidéyéica Jesucristo itàacáí, càmita wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènúadapiná wíawa macáita wàlisanácaténá waicacánáwa. ⁵² Wéemlapiná trompeta isàna, yáí trompeta namáaláidánáca canánama, yásí abéericúseta Dios iwàlisàidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli íimacaalí watuí. Yácáiná wéemlapiná trompeta isàna, yásí namichàacawa càliculli irìcuíse macáí yéetéyéimicawa yeebáidéyéicaté Jesucristo itàacáí.

Namichàapináca yéetácáisi lícha nainá wàlisàí yáapichawa, càmíiyéipiná yèepua yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacáí cáuyéica Dios iwènúadapiná wíawa wàlisanácaténá waicacánáwa. ⁵³ Yácáiná wainá èeri irìcuírca càmita yéewa iyaca càiripináta, iná iwàwacutá Dios iwàlisàidaca wainá wadèniacaténá waináwa wàlisàí càmíri imáalàawa. ⁵⁴ Néese idécánáami Dios iwàlisàidaca wainá, wadèniacaténá waináwa wàlisàí càmíri imáalàawa, yásí wàypiná càiwade iyúwaté profetanáí itànanáté Dios itàacáí bàaluité. Námimaca: “Yáí yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáaláidaca wáichani, yáí wàuwideca yéetácáisica. ⁵⁵ Pía yéetácáisi, càmita quirínama yéewa pimawèniadaca wía. Pía càliculli, càmita quirínama yéewa piùwichàidaca wía, canácáiná quirínama píwi”, càipiná wámimaca. ⁵⁶ Yáí wabáyawanáca iyaca càide iyúwa yéetácáisi líwica, yácáiná wabáyawaná íwalíse, iwàwacutácaté wéetáanápínáca méetáuculé Dios lícha càiripináta. Yá nacáí yáí tãacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacáiná wáaliacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanièri wamànica, néese máiníté cachàiniwanáí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. ⁵⁷ Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná idéca iwasàaca wía lícha yáí wéetáanápínáca méetáuculé Dios lícha càiripináta; càita nacáí Wáiwacali Jesucristo yéetáaná íwalíse, Dios iyúudàca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wàacué Dios irí cayábéeri!

⁵⁸ Iná píacué nuénánáica cáininéyéica nuicáca, cachànicué píiwitáise, píibaidacué mamáalàacata Wáiwacali irípiná cachàiniwanáí, píaliacáinácúéwa cawèniiricani, yáí píibaidéericuécá Wáiwacali ichàini iyú.

16

La colecta para los hermanos

¹ Siùcade nucàlidacué pírí iwali yáí ofrenda píwacáidèripinácuéca píbànùacaténácué plata iyúwa ofrenda catúulécanéyéí irí, níái yeebáidéyéica Jesucristo itàacáí. Píwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidáanáté nalí áibanáí yeebáidéyéica Jesucristo itàacáí iwacáidáyaquéyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatéyéica iyaca. ² Domingo imanùbaca

semana iwali, macáitacué pía canánama iwàwacutácué pìwacáidaca yéena yái plata peedéericuéca piríwa. Yá picúacué méetáucutani. Iná nùanàapínacaalí néré, càmítacué iwàwacutá pimichàidaca plata picúacaalícué méetáucutani semana imanùbaca. ³ Néese nùanàapínacaalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécaténá plata Jerusalén iyacàlená nérépiná, cawínacaalí wenàiwica peedéeyícuéca pèewísewa natécaténá piasu ofrenda néré. Yá nubànùapíná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, natàidacaténá nía cayába níái péenácuéca pibànuyéipínácuéca néré. ⁴ Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacái, yásí nàacawa nùapicha.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Nùapínácuéwa pìatalé, yá iwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cáli néenibàa. Nudécanáami nuchàbacawa néenibàa, yá nùanàapínácué piyacàle néréwa Corinto iyacàlená néré. ⁶ Cawàwanátacué nupáchiaca píawa achúma èrita, càmicaalí càì, yá nùyapínácué piápichawa uniabépinama. Néese píalimápinácué piyúudàaca núa nùwacáidacaténá wawàsi numàluwepínáwa alénacaalí iwàwacutápiná nùacawa. ⁷ Càmítacué nuwàwa nupáchiaca pía maléna èri meedá, néese nuwàwacuéca nùyaca piápicha madécaná èri Wáiwacalí imàcacaalícué nùyaca piápicha. ⁸ Quéwa nuyamáapínácué chái Efeso iyacàlená irícu àta judiónái imànicatalépináta nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés. ⁹ Nuwàwa nuyamáacawa quirítacáwa chái, nàyacáiná madécaná wenàiwica iwàwéeyéica yéemíaca Jesucristo iináwaná iwali, iná nuíbaidacáwaca chái Wáiwacalí irípiná, éwita nàyacáaníta nacái madécaná wàuwideca, càmiiyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹⁰ Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pìtáidacué cayábani casimáicaténá iwàwa piápichacuéwa. Pimànicué irí cayábéeri íbaidacáiná Wáiwacalí irípiná càide iyúwa núa. ¹¹ Iná piicácué píchawa cayába ipíchaná abéeri péenácué caná iwèni íicaca Timoteo. Néese piyúudáacué Timoteo yàasu àyapu iwali yàanápínáwa matulbanáiri iyú nùatalé, nucúcáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹² Néeni, nudéca nusutáca wawàsi manuíswata wéenasàiri Apolos ícha yàanápínácué ipáchiaca pía áibanái wéenanái yáapicha. Quéwa siuca càmítacáwaca iwàwa yàacawa. Nésecáwa ipáchiapínácué píawa idènicatáita wawàsi.

Saludos finales

¹³ Piicácué píchawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. Píacué cáalu pía, néese píináidacuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi aslanái. ¹⁴ Macáita yái pimáníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúudàacaténácué áibanái.

¹⁵ Siúcade piácué nuénánáica, píalíacué naináwaná iwali níara Estéfnas yéenanáica iyéeyéicuéca piápicha. Níacata idàbanéeyéicaté yeebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli ínata. Yá nadéca namàacaca níawawa Dios irí nayúudàacaténácué pía, piácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶ Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàalàanácué pía, níái Estéfnas yéenanáica, cawínacaalí nacái inacáiyéica iyúudéeyéica wenàiwica, íbaidéeyéica nacái Wáiwacalí irípiná.

¹⁷ Casimáica nuwàwa níacáiná áibanái péenácué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfnas, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí

cayábéeri cà míricué píalimá pimànica canácáinacué pía núapicha. ¹⁸ Nadéca nachàiniadacuéca piwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwica iyéeyéica càide iyúwa nàyaaná.

¹⁹ Nawàwalicué pía níái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca cháí Asia yàasu cáli íinata, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué pía manuísiwata Wáiwacali íipidená ìwali, náapicha macáita iwacáidáyaquéeyéicawa nacapèe irìcu namànicaténá culto.

²⁰ Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí nawàwalicué pía. Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

²¹ Núa Pablo nutànàacué píri yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinacué pía.

²² Aibanáicaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yùuwichàidapiná níawa. ¡Pía, Wáiwacali, píawa síisaara caquialéta!

²³ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínacué imànínápinacué píri cayábéeri mawèníiri iyú. ²⁴ Nuwàwalicué pía manuísiwata cáininácáiná nuicácuéca pía Cristo Jesús ìwalfise.

2 CORINTIOS

Saludo

1 Núa Pablo, Jesucristo imáidéericaté yàasu apóstolcaténá núa ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéénásàiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànùacué pírí cuyálua, píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwachàidáyaquéeyéicawa Corinto iyacálená iricu, píacué nacái Dios yàasu wenàiwica iyéeyéica macái Acaya yàasu cáli ínata. 2 Nusutácué Wáaniri Dios ícha pírípínacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànnínápinacué pírí cayábéeri mawèníri iyú, namàacánápinacué nacái piyaca matufbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

3 Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèriná Diosca, Yáaniri nacái, yácáiná yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúlucaná, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái èerita achúmacaalí wawàwa. 4 Macái imanùbaca wàuwichàacaalíwa, yásí Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácaalí yùuwichèeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáná wawàwa. 5 Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácáiná éwita iwàwacutácáaníta wàuwichàacawa manuísíwata Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, càicáaníta Cristo ichàiniadaca wawàwa manuísíwata nacái yéewacaténá wàideniaca wàuwichàanáwa. 6 Siùcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacáinácué pírí Jesucristo iináwaná ìwali yéewacaténácué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacaténácué pía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacaténá wachàiniadacuéca piwàwa, píalíacaténácué nacáíwa Dios iyúudáanápinácué píideniaca piùwichàanáwa piùwichàapínácaalíwa càide iyúwa wàuwichàanáwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. 7 Manuíca wáináidacawa wawàwawa píwalicué píalimáanápinácué píideniaca piùwichàanáwa Cristo irípiná, wáalíacáináwa càide iyúwa piùwichàanácuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siùcade càide iyúwa ichàiniadáná wawàwa.

8 Píacué wéénánáica, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuísíwata Asia yàasu cáli ínata. Máinícáináte càulenéerica yái wàuwichàanáca, yáté càmita wáalimá wàideniaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetánápinácatéwa néré. 9 Wía apóstolca waiacaté wíawawa càide iyúwa nacháawèyeyéi nanuýéipínáca. Quéwa cayábacaté walíni yái wàuwichàanáca, wéewáidacáinátéwa camíinápiná wáibàa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibàa wawàwawa yái Dios icáucàidéerica wenàiwica yéetácáisi ícha. 10 Dios iwasàacaté wía ícha yái wéetánápinácatéwa máini báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàcata siùcade. Manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali iwasàanápiná wíawa madécaná yàawiría. 11 Quéwa iwàwacutácué piyúudàaca wía pisutácué Dios ícha walípiná. Manùbéeyéicaalí isutá Dios ícha walípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná nacái Dios irí cayábéeri icùacáiná wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹² Iyaca áiba wawàsi isíimáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yái wáalíánácawa wawàwalicúsewa wadéca wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa cháí èeri írìcu machiwéeri iyú nacái Dios íicá, yá máini còi wàyacaté wàyacaalítécué píapicha. Càmitaté còi wàyaca wáalíacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí cayábèeri mawènìiri iyú iyúudàacaté wía wàyáanápínaté còi pèewibàa. ¹³⁻¹⁴ Macái wáasu cuyáluta írìcu watànèericuéca píri, wacálidacué píri ni machacànìiri iyú, machiwéeri iyú nacái, píléecaténácué péemlawani màulenèeri iyú càinácaalí íimáaná. Nuwàwacué macáita manuíca píináidaca píwàwawa nùwali, càide iyúwa batéwa macáitacué píináidáanáwa nùwali siúcade. Càitacué nuwàwa píináidacawa yéewanápiná casímáica wawàwa macáita. Yáalimápinácué casímáica píwàwa wáwali, wía apóstolca, íwalíise yái wéewáidáanacatécué píca, càide iyúwa yáalimáanápiná casímáica wawàwa píwalicué néenialípiná Wáiwacali Jesús yáanàcaalí àniwa.

¹⁵ Manuicaté nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué, casímáinácué píca nùapicha, íná quéechatécáwa nuínáidacatéwa nupáchianápinácué píca pucháibàawíríá nuyúudàacaténcué píca. ¹⁶ Quéechatécáwa nuwàwacatécué nupáchíaca píca nuèpúnicaalítéwa Macedonia yáasu cáli nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchíacuéca píca àniwa nuèpùcaalítéwa Macedonia yáasu cáli néese. Càité nuwàwacatécué píyúudàaca núa nùanápinátéwa Judea yáasu cáli nérépiná. ¹⁷ Néese càmitaté núa píatalécué càide iyúwaté nucálidáanácué píri ni. Quéwa píacúcué píináidawa càmitaté nuínáidawa cáimiétacanèeri iyú. Píacúcué píináidawa nutàaníca càide iyúwa èeri mìnali pucháibèeri íiwitáise, íiméerica “báísíta” ínúma iyúwa quéwa íináidacáitawa iwàwalicúsewa “càmita”. ¹⁸ ¡cámíirita pucháiba íiwitáise núaqué! Dios yáalíacawa watàanínácuéca píri báisíiri iyú, càita nacái càmitacué wáima píri “báísíta” wáináidacaalíwa wawàwalicúsewa “càmita”. ¹⁹ Núa Pablo, yá nacái Silvano, áibaalí ípidenèeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacálidacuéca píri Cristo Jesús íináwaná íwali, yái Dios Íirica. Càmita pucháibèeri íiwitáise yái Cristo Jesúsca. Cristo càmita íima “báísíta” íináidacaalíwa iwàwalicúsewa “càmita”, néese yái Cristo càicanide iyúwa Dios yáasu tàacáisi íiméerica “báísíta”, Cristo icálidacáiná macáita báisíiri iyú, imàni nacái càide iyúwa íimáaná. ²⁰ Cristo idéca imànica macáita càide iyúwaté Dios icálidáanaté íwali. Íná macái imanùbaca wàacaalí Dios írì cayábèeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesús íwalíise, íimáanáca “báísíta”, weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái. ²¹ Yái Diosca, yácata ichàiniadéerica wía apóstolca, píacué nacái ípíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo íícha. Dios idéca íbàlúadaca wía yáasunápináwa, wáibaidáanápiná írì. ²² Dios idéca íbànúaca Espíritu Santo wawàwaliculé, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yáasunáica wía, wáalíaca nacáíwa Dios imànínápiná walí macáita yái cayábèerica icálidéericaté walí íwali.

²³ Quéwa éwítaté nucálidacáanítacué píri nùanáanápínaté píyacàle Corinto néré nupáchíacaténcué píca, càicáaníta càmitaté nùawa néré. Siúcade nuwàwaca nucálidacuéca píri ní cána yéewaná càmitaté nùawa néré. Nucálidacué píri ní Dios yéemlapíná: Càmitaté nuwàwa nùuwicháidacuéca píca cachàinìiri iyú píbáyawaná íwalísewa ípíchanácué máini achúmaca píwàwa nùwalíise. Ínaté nuínáidacawa cawàwanáta cayábáwanái píricuéni càmiccaalípinaté nùawa píatalé ráunamáita. ²⁴ Wía apóstolca, wáalíacawa peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú, íná càmita wawàwa wachùuliacuéca píca cachàinìiri iyú peebáidáanápínácué càide iyúwa iwàwacutáanácué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca píca casímáicaténácué píwàwa.

2

1 Ináté nuínáidacawa càmínápinátécué nupáchiaca pía caquialéta àniwa ipíchanácué máini achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítéwa pìatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íchawatá, yá iwàwacutácaté nuuwichàidacuéca pía cachàiníri iyútá. 2 Máinícaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmitacué yéewa wasíimáidáyacacawa. 3 Ináté càmitacué nupáchia pía, néeseté nubànùacuéca pírí cuyàluta, pichùnàcaténácué wawàsi ipíchawáise nùanàaca pìatalécué, càmicáináté nuwàwa nùacawa néré achúmacaténá nuwàwa píwalícué, yácáiná nuwàwacué casímáica pimànica nuwàwa. Manuícaté nuínáidacawa nuwàwawa nacái píwalícué casímáinápináté piicáca nùacawa pìatalé casímáiri iyú. 4 Bàaluité nutànàacuéca pírí yáara quéechéeri cuyàluta nùlàacaténácué pía cachàiníri iyú, néeseté máini achúmaca nuínáidáanícawa nuwàwawa. Catúulécanáca numànicaté nuwàwawa manuísíwata àta nuícháanícataléta. Quéwa càmitaté nutànàacué pírí cuyàluta achúmánápinácué piwàwa, néese nutànàacatécué pírí yáara cuyàluta píalíacaténácuéwa máini cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

5 Yái imàníricaté íbáyawanáwa pìatalécué, achúmacaté imànicuéca piwàwa canánama. Càta nacái achúmacaté imànica nuwàwa. Quéwa siúcade càmita nuwàwa nucháawàaca iináwaná íwali mamáalàacata cachàiníri iyú, néese nuwàwaca numàacaca nuwàwawa íbáyawaná ícha, yùuwichàacáinátéwa manuísíwata. 6 Batéwa macáitacué pídéca piúcaca píchawani, íná idéca yùuwichàacawa íbáyawaná ichùullacawa. Càmitacué iwàwacutá piùuwichàidaca mamáalàacatani. 7 Iná siúcade iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa íbáyawaná ícha. Pichàiniadacué iwàwa nacái ipíchaná máini achúmaca iwàwa àta yúucacatalétawa píchacué càiripináta. 8 Iná nusutácué pícha manuísíwata yúucacaténápinácué cáinináca piicácani, peedácué pèewiréwa àniwani. 9 Nutànàacatécué pírí íwali yái wawàsica núalimáidacaténácué nuicáwa pía núalíacaténátéwa asáisi pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía. 10 Iná siúcade pimàacacaalícué piwàwawa áiba wenàiwica íbáyawaná ícha, yásí nacái numàacaca nuwàwawa ícha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo iicápiná péenàsàirícué íbáyawaná ícha, yái báawéerica imàníricaté nulí, nuwàwacáinácué casímáica piwàwa macáita. 11 Wamàacacué wawàwawa íbáyawaná ícha ipíchanácué Satanás imawènladaca wía. Wáalíacáináwa báisíri iyú Satanás yáalimáidaca wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

12 Nùanàacaté Troas iyacàlená néré nucàlidacaténá nalí Cristo itàacái, yá Dios imàacacaté numànica cachàiníri iyú nuíbaidacaténá Wáiwacali írípíná, nucàlidáanápiná iináwaná madécaná wenàiwica írí. 13 Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa càmicáiná nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuíquéerica iyúwa nuénàsàiriwa, yeebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese càmicáináté nùanàa Tito néré, ináté nucàlidaca nuináwanáwa Troas iyacàlená mìnáná írí nùacaténáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yáasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

14 Quéwa nùaca Dios írí cayábéeri imawènladacáiná wáicha wàuwidenái càiripináta, níara cà míyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesús iináwaná, yái wàyéerica abédanamata yáapícha. Nùaca Dios írí cayábéeri nacái imàacacáiná wacàlidaca itàacái madécaná wenàiwica írí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlálacawa

macái cáli íinata càide iyúwa pumènfiri isàni icàlállianáwa. ¹⁵ Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Càica wíade iyúwa pumènfiri incienso isàni Cristo yèerica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo iyacáiná wawàwalicu. Yá Cristo iináwaná icàlállacawa macái wenàiwica íiwítáaná irí. Icàlállacawa wenàiwicanái irí Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha neebáidacáiná Cristo itàacái. Càita nacái Cristo iináwaná icàlállacawa wenàiwicanái irí yúuquèeyéipináca Dios íicha càmicáiná neebáida Cristo itàacái. ¹⁶ Yái Wáiwacali itàacáica càicanide abénaméeyéi irini iyúwa chéecáisimi isàni inuérica wenàiwica, cawinácaalí yúuquèeyéipináca Dios íicha nàuwichàapinácináwa càiripináta. Néese yái Wáiwacali itàacáica càicanide áibanái iríni iyúwa pumènfiri isàni yèerica wenàiwica icáuca càmfíri imáaláawa, cawinácaalí wenàiwica Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha nàypináciná Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canácata wenàiwica yáaliméeri icàlidaca Wáiwacali itàacái ichàini iyúwa meedá. ¹⁷ Wacàlida wèepunícawa Dios itàacái quéwa càmita càì wamàni weedácaténá waliwa plata càide iyúwa madécaná áibanái imaníná. Néese wacàlidaca Dios itàacái machiwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànuyéica báisícáináta wawàwa wamànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, wàyacáiná nacái abédanamata Cristo yáapicha.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Wadéca càì wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméeyéi péenácúe iyúunáidaca wadábaca watàanica wàwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwacúe abénaméeyéi péená icháawàanáté wía queechatécáwa. Quéwa càmita càì wamànica. Càita nacái càmita iwàwacutá wáasáidacuéca piri cuyàluta áibanái itànèerica waináwaná ìwali píalíacaténácuéwa Dios ibànuyéica wía. Càmitacúe nacái iwàwacutá wasutáca pícha cuyàluta picàlidáanácúe waináwaná ìwali áibanái irí needácaténá nàataléwa wía. Madécaná áibanái yéewáidéeyéicúe pía nadéca nasutáca pícha càiri cuyàluta, quéwa càmita càì wamànica. ² Canáca iwàwacutácué walí pícha cuyàlutaca píacáinácúe càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidéeripiná waináwaná ìwali áibanáicaalí iwàwa yáalíacawa wàwali asáisi Dios ibànùacaalí wía, bàaluitécáiná peebáidacatécúe Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécúe piri iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànèerica wawàwalicu wáalíacaténáwa Dios ibànùacaté wía, wía apóstolca. Macái wenàiwica náalíacawa peebáidacatécúe Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécúe piri iináwaná. ³ Macáita náalíacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànèerica wáibaidacalé iyú peebáidacáinácué Cristo itàacái wacàlidéericuéca piri. Càmitacúe càì píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànèerica tinta iyú. Càmitacúe càì píade iyúwa tàacáisi natànèerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànàanáté itàacáíwa íba ìwali profeta Moisés irípiná. Néese cáuri Dios idéca ibànùacuéca Espíritu Santo piwàwa cáuri irìculé yáasáidacaténá Cristo yáasunáicuéca pía. Íná yéewa macáita náalíacawa Dios ibànùacaté núa nucàlidacaténácué piri itàacái.

⁴ Cristo idéca imàacawa manuica wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáalíacawa báisiiri iyú Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué piri itàacái. ⁵ Càmita wáalimá wacàlidaca Dios itàacái wachàini iyúwa meedá, néese macáita yái wamàníríca Dios idéca ichàiniadaca wía wamànícáténáni. ⁶ Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidáanápiná yái tàacáisica icàlidéerica wàlisài wawàsi ìwali, yái wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái

yáapicha icùanápíná nía iyúwa yàasunáíwa. Yáí wawási wàlisàì càmírica càide iyúwa wawási bàaluisàimica profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali, yáí tàacáisi ímèericaté Dios icùanápínaté israelitanáí namànicaalí càide iyúwa ichùullaná nía. Yáí bàaluisàimi tàacáisica Moisés itànèericaté icháawàaca wía wéetáanápínáwa càmíricaté wáalimá wamànica macáita càide iyúwa ímáaná. Quéwa siúca Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténacué pía wàlisàì wawási ìwali Dios imàníríca wáapicha wawàwalicúise, yàaca walí Espíritu Santo, yáí Espíritu yèerica wacáuca càmíri imáalàawa.

⁷ Bàaluité Dios itànàacaté itàacáíwa íba sàabadéeyéi ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàawirináimi israelitanáí. Máinicáiná Dios icànaca mèlumèlúiri iyú, íná yéewa idécanáamité Moisés ìyaca Dios yáapicha yeedácaténá Dios ícha yáí bàaluisàimi tàacáisica, yáté Moisés inàni icànaca nacáí máini mèlumèlúiri iyú. Israelitanáí càmítaté nàalimá naicáidaca Moisés inàni írì máinicáiná inàni icànaca. Quéwaté yáí camalásica ichacàcawa yàacawa Moisés inàni ícha. Ewita yáí bàaluisàimi tàacáisica yáasáidacáaníta iwàwacutáná wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté yàanàca aléi èeri írìculé máini mèlumèlúiri iyú yàanàcáináté Dios néese. ⁸ jíná yéewa wáaliacawa Dios imànínápíná walí cayábèeri cachàiniwanáí, wía Dios imàníyéica yáapicha wàlisàì wawási imàacáanápíná Espíritu Santo iwàlùacawa wawàwaliculé! ⁹ Númacué píri àniwa; éwita yáí bàaluisàimi tàacáisica icháawàcáaníta wía wéetáanápínátéwa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanáí írì ichàini manúriwa icànéerica mèlumèlúiri iyú imàacacaalíté itàacáíwa profeta Moisés írì. jíná yéewa wáaliacawa máini cayábèericani cachàiniwanáí yáí wàlisàì wawásica Dios imàníríca wáapicha iicácaténá wía iyúwa mabáyawanéeyéi, cayábacaténá nacáí imànica wáiwitáise! ¹⁰ Báisita yáí tàacáisi bàaluisàimica yàanàacaté mèlumèlúiri iyú. Quéwa siúcade waicàceni iyúwa càmíríca máini cawènica yácáiná wàlisàì wawási idéca yàanàca, máinírí cayába cachàiniwanáí quéechéerimi ícha. ¹¹ Càide iyúwaté tàacáisi bàaluisàimi yàanàanáté mèlumèlúiri iyú éwitaté imáalàapínátéwa, càita nacáí cayábèeri cachàiniwanáí yáí wàlisàì wawásica iyamáacáináwa càiripínáta wáapicha.

¹² Wáaliacawa wàlisàì wawási iyamáanápínáwa càiripínáta, íná wacàlidaca Dios itàacáí macàaluínináta, càmita nacáí wamáisanía Dios itàacáí wenàiwica ícha. ¹³ Càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imànínáté. Idécanáamité Moisés icàlidaca Dios itàacáí israelitanáí írì, yá íbàllacaté inàniwa wáluma iyú ipíchaná israelitanáí iicáca camalási ichacàca yàacawa inàni ícha, yáí camalásica càmíríca icàna càiripínáta. ¹⁴ Quéwa càmítaté nàalía néemlacà cànácaalí ímáaná yáí Dios itàacáica, matuícáináté náiwitáise. Siúca nacáide naléecaalí yáí tàacáisica bàaluisàimica Dios imàaquéericaté profetanáí írì, yá mamáalàacata càmita nàalía néemlacani cànácaalí ímáaná matuícáiná náiwitáise càide iyúwa cáucúri wáluma idéca nacáicaalí íballaca náiwita. Càmita idé catuica náiwitáise yácáiná abéerita Cristo yáalimá imàacaca nàalía néemlacani, quéwa càmita neebáida itàacáí. ¹⁵ Ata siúca nacáide naléecaalí macáita yáí cuyàlutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamáalàacata càmita nàalía néemlacà cànácaalí ímáaná, càide iyúwa cáucúri wáluma idéca nacáicaalí íballaca náiwita. ¹⁶ Quéwa íbacaalí israelita iwènúada íiwitáisewa Wáiwacali írìpíná, yásí Wáiwacali imàacaca yáalíca yéemlacà Dios itàacáí, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicaalí yeedáca cáucúri wáluma wenàiwica íwita ícha, yéemlacaténá Dios itàacáí. ¹⁷ Wáiwacali ìyaca abédanamata Espíritu Santo yáapicha, íná wadèniacáiná Espíritu Santo, yásí Espíritu Santo iwasaaca wía

wacàlidacaténá Dios itàacái macàaluínináta, wáaliacaténá wéemìlaca nacái cànínacaalí ímáaná. ¹⁸ Péemìlacué comparación: Càmita wabàlia wanàniwa cáucurí wáluma iyú. Càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wabàa Wáiwacali íiwitáisewa áibanái wenàiwica ícha. Càide iyúwa chapúa íbàacaalí èeri icamaláná quírameníwaca, icànacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacái Espíritu Santo imàacaca wáasáidaca áibanái írí máini cayábéerica Wáiwacali íiwitáise. Càide iyúwa waicáidaca nacáicaalí Wáiwacali yéenáiwana íríwa icànéerica mèlumèluírí iyú chapúa iricuise, càita nacái wamàacaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa, weebáida nacái itàacái, íná yéewa Espíritu Santo imàacaca wáiwitáise iwènúaca yàacawa Wáiwacali íiwitáise iyúwa, wàyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yàawírí imanùbaca wadèniaca Wáiwacali íiwitáisewa cachàiniwanái. Càita Wacuèrinàsáiri imànica wawàwalicu, yái Espíritu Santoca.

4

¹ Íná wía apóstolca, càmita cáalu wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicácáiná wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá írípíná. ² Càmita wamàni wawàsi báawéeri íbàacanéeri iyú iwàwacutéerica báica wía ìwalíise. Càmita wéewáida wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachìwáidacaténá áibanái. Néese wacàlidaca Dios itàacái abéerita, machacànírí iyú, yái báisírí tàacáisica. Càita wamànica macáita báisírí iyú yéewacaténá macái wenàiwica náalía watàanica báisírí iyú Dios iicápiná. ³ Wacàlidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwásáaca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Abenámeyéi wenàiwica càmita náalía néemìlaca cayábani cànínacaalí ímáaná, quéwa níawamita yúuquéeyéipínacawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. ⁴ Càmicáiná neebáida íná yéewa Satanás idéca matuíca imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricani ichùulìerica èeri mnanái íiwitáise. Càide iyúwa matuíyèimi camíiná nàalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèluírí iyú, càita nacái Satanás matuíca imànica náiwitáise, níai càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ípichaná náaliacawa máini cayábéericani yái tàacáisi wacàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái Cristo cachàiníríca íiwitáise icànéerica mèlumèluírí iyú, cáimíetacanéeri náicha canánama, yáasáidéerica walí cànínacaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Cristoca. ⁵ Wía apóstolca, càmita wacàlida tàacáisi wàwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacàlidaca Jesucristo ìwali Wacuèriná Dioscani. Wáimacáita nacái wàwaliwa plus wenúwicacuéca wía wáibaidacaténacué píri cànínacáiná waicáca Jesús. ⁶ Wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáaliacawa ìwali. Bàaluitésíwa canácaté camalási cháí èeri írìcu. Néeseté Dios ichùullacaté camalási icànanápináté catéeri iricuise. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwaliculé amalácaténá wáiwitáise yéewanápiná wáaliacawa Dios íiwitáise ìwali máini cayábéericani. Jesucristo yáasáidaca walí amaléeri iyú cànínacaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷ Yá wadèniaca Dios icamaláná wawàwalicuwa, íná wáaliacawa Dios ìwali. Wadèniaca nacái ichàini wàyacáiná abédanamata Jesucristo yáapicha. Yái camalásica, chànisi nacái càicanide iyúwa wawàsi máinírí cawènica, cayábéeri nacái iicacánáwa, iwàwacutéeri wacàlidaca ìwali áibanái írí. Quéwa wadèniaca yái cawènírica wawàsica wainá machawàaquéeri írìcuwa càiride

iyúwa catùà mawènichúa, bàcabàquéechúaca meedá, ibái icatùalenáca. Càita wáasáidaca Dios néeséericani yái chàinisi manuírca iyéerica wawàwalicu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa. ⁸ Iná éwita máinicáaníta càulenáca namànica walí macái watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaidaca Dios irípiná. Ewita nacái achúmácaánita wáináidáanícawa wawàwawa ìwalise yái wàuwichàanácawa, càicáaníta càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha. ⁹ Wapladáidaca nàuwichàidáanápiná wía, quéwa Dios càmfírta imàaca wía abéerita. Nàucaca wía cáli ínatalé, quéwa càmitàacá namáaláida wía. ¹⁰ Ata alénácaali wàacawa, yá abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía, iná wàyaca càiripináta càide iyúwa Jesús iyáanáté, yái yáaliéricatéwa yéetáanápinátéwa cáiwíri iyú. Càita wàuwichàacawa cháí èeri írìcu wáasáidacaténá macái wenàiwica írì cáuca Jesús, yái icuèrica wía báawéeri ícha. ¹¹ Idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu, yá macái èeri imanúbaca abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía weebáidacáiná Jesús itàacái, wacàlidacáiná nacái iináwaná. Càita wáasáidaca áibanái írì wadèlianá Jesús icáuca càmfíri imáalàawa éwita wainá yéetácaánitawa áibaalípiná. ¹² Wacàlidacatécué píri Jesucristo iináwaná, iná áibanái iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécúeca peedáca píriwa picáucawa càmfíri imáalàawa peebáidacáinácué Jesucristo itàacái.

¹³ Bàaluité profetanái itànàaca tàacáisi Dios inùmaliçuise íméerica: “Nuebáidaca Dios iná nucàlidaca wenàiwicanái írì manuica nuináidacawa nuwàwawa Dios iwali”, càí ímaca yái tàacáisica. Càita nacái wía, wadéca weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanái yeebáidáaná, iná wacàlidaca nacái áibanái írì Dios iináwaná. ¹⁴ Wacàlidaca Dios iináwaná wáallacáináwa Dios imichàidacaté Wáiwacali Jesús yéetácaisi ícha. Càita nacái wáallacawa Dios imichàidáanápiná wía yéetácaisi ícha wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yàataléwa, piácaánitacué nacái. ¹⁵ Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacaténácué pía. Yá manúbéeyéicaalícué péená nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná, yásí manúbéeyéi nàapiná Dios írì cayábéeri ìwali yái cayábéerica imànírca nalí, yéewacaténá manúbéeyéi yáwanái nàalimá nàallacawa máini cayábéerica Dios íwitáise.

¹⁶ Iná càmita waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita wainá máinicáaníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlisáida yàacawa wáiwitáise èeri imanúbaca. ¹⁷ Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata Cristo irípiná madécaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa cháí èeri írìcu iyúwa achúméeri wawási ichàbéeripinácawa wáicha ráunamáita máinicáiná manuísíwéerica yái cawènírica wadènièripináca càiripináta chènuniré ìwalise yái wàuwichàanácawa Cristo irípiná, yácainá wàyapiná máini cáimíetaquéri iyú Dios yáapicha chènuniré, icànéeyéi mèlumèluíri iyú càiripináta. ¹⁸ Iná càmita máini wáináidáanícawa ìwali yái wàuwichàanácawa, càmicáiná cawèni waicá yái wawási iyéerica cháí èeri írìcu, yácainá macáita yái iyéerica cháí èeri írìcu imáalàapinácawa mesúnamáita. Néese wamàacaca wawàwawa ìwali yái cawèníri chènuníseerica càmfíricáwaca waicá, iyéerica néré wàyacatalépináca càiripináta, wáallacáináwa yái chènuníseerica càmfíricáwaca wadé waicáca siùcade iyéeripiná càiripináta èeri càmfíri imáalàawa.

5

¹ Wáallacawa wainá iyaca càide iyúwa capli wadènièrica cháí èeri írìcu, càide iyúwa nacái caplima càmfírica íya càiripináta. Néese wéetácaalíwa càide iyúwa capli imáalàacaalíwa, yá wadèniápiná waináwa chènuníseeri, Dioscáiná idéca ichùnìaca walípináni, càiride iyúwa wacapèepiná chènuníseerica

càmírica imáaláawa, cà mírica wenàiwica imànicalé icáapi iyúwa. ² Iná yéewa idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu wainá èeri írìcuírìca yáapichawa, yá máini wawàwaca wàwalica wainá wàlisàiwica chènuníséerica. ³ Yá wàwalipiná wainá wàlisàiwica néré càide iyúwa wàwalicaalí wabàlewa. ⁴ Idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu wainá írìcuwa, yá achúmaca wawàwa wáináidacawa wainá íwaliwa, wawàwacáiná wàwalica wainá wàlisàiwica, yéewanápiná wainá èeri írìcuírì iwènúacawa wàlisàí iyú íwalíse yáí wacáuca cà mírica imáaláawa Dios yèeripináca walí. ⁵ Dios idéca màulenáca imànica wía wàwalicaténá wacáuca wàlisàiwica. Dios idéca nacáí imàacaca walí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá wía yéewanápiná wàalacawa báisíri iyúcani Dios yàanápiná walí wacáuca wàlisàí càide iyúwa ímáanáté walí.

⁶ Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios íwali mamáalàacata. Wàalíacawa idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu wainá írìcuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéi yàasu cáli, càmicáináca wàya Wáiwacali yáapichawa. ⁷ Càmitàacá wáalimá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáiwitáise iyúwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu. ⁸ Manuíca nacáí wáináidacawa wawàwawa Wáiwacali íwaliwa. Wáalíca nacáíwa cayábáanápiná cachàiniwanáí walíni wéetácaalíwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wàacaténá wàyaca chènuniré Wáiwacali yáapichawa. Càita máini wawàwa wàyaca yáapicha. ⁹ Iná wáalimáida wamànica càide iyúwa Wáiwacali iwàwaná cáiripináta idècunitàacá wàyaca wainá írìcuwa cháí èeri írìcu, càita nacáí wéetácaalíwa wàacaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ¹⁰ Yá cáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, iwàwacutápiná macáita wabàlúacawa Cristo ípunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná íwali, càinácaalíté wamànica wàyacaalíté cháí èeri írìcu wainá írìcuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo írìpiná, yásí yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába írìpiná, càita nacáí canácaalí iwèni yáí wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèníri.

El mensaje de la paz

¹¹ Iná wáalíacáináwa iwàwacutáca wàaca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, iná wáalimáidaca cachàiníri iyú wáasáidacaténá áibanáí írì watàníca báisíri iyú, Dios idéca nacáí ibànúca wía. Dios yáalíacawa wàwali cayábéeri iyú, íwali nacáí yáí wamànírìca. Yá nuwàwacué pialíacawa nacáí Dios idéca ibànúca wía. ¹² Picácué pínáidawa watànicáita wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénameeyéi péenacué icháawàaná waináwaná íwali quéechatécáwa. Càmita cáimacáí waicá wíawawa áibanáí ícha, néese wawàwacáita pialíacuéca càinácaalí wamànica, càinácaalí watàníca nacáí wawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Dios írìpiná. Càita wacàlidacuéca píriní casíimáicaténacué píicáca wía, wía yéewáidéeyéicatécué pía. Iná áibanáí ímacaalícué píri càmitasa Dios yàasu apóstol núa, íbaidéerica Dios írìpiná, yásí píalimácué píwawèniadaca nàasu tàacáisi, níara cachàiniyéica íicáca yáawawa iyúwa cayábéerica íicacánáwa, icàlidéeyéi nacáí máini cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisí nawàwa náibaidaca Dios írìpiná náiwitáise cayábéeri yáapichawa. ¹³ Abénameeyéi péenacué nadéca náimaca wàwali máiwitáise casa wía máinicáiná wáibaidaca Dios írìpiná cachàiníri iyú, wacàlidacáiná nacáí itàacáí macáí wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica càí càinináiná waicáca Dios, wawàwa nacáí áibanáí yàaca írì cayábéeri. Néese macáitacué píalíacawa wadéca wéewáidaca pía éeréeri iyú, cáimiétaquéeri iyú nacáí càide iyúwa cáiwitáiseeyéi. Wadéca càí wamànica wayúudàacaténacué pía. ¹⁴ Wáalíacawa càinináca Cristo

iicáca wía manuísíwata, íná yéewa máini wawàwaca wáibaidaca irípiná macái wacáuca iyúwa wáaliácáináwa báisiiri iyúcani abéeri wenàiwica, yái Cristoca, idéca yéetácawa macái wenàiwica íchawalíná. Iná yéewa Dios iicáca macái wenàiwica càide iyúwa nadéca nacáicaalí néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. ¹⁵ Cristo idéca yéetácawa macái wenàiwica íchawalíná, yéewanápiná cawínácaalí iyéeyéica chí èeri iricu yeebáidéeyéica Cristo itàacái càmita nàya càide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càide iyúwa Cristo iwàwáaná, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, imichèericaté nacáíwa yéetácáisi ícha wáwalínápiná. ¹⁶ Iná siúcáisede càmita waicá áibanái càide iyúwa èeri mìnaná iicáaná wenàiwica. Ewita bàaluité canácáníta iwèni waicáca Cristo, càide iyúwa èeri mìnali meedá, càicáaná siúcade càmita quirínama wáináidacawa íwali cá. ¹⁷ Iná cawínácaalí wenàiwicaca iyéerica abédanamata Cristo yáapicha, Dios idéca iwàlisàidaca íewitáise. Yái iyúwaté iyáaná quéchatécáwa idéca ichàbacawa ícha, yá idéca idàbaca iyaca wàlisài iyú.

¹⁸ Dioscata yái imànírira càiri cayábéeri wenàiwicanái irí. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, Iná Dios idéca iwènúadaca wáiwitáise irípiná, yá siúcáisede cayábaca wáapicha Dios, idéca nacái Dios imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidacaténá itàacái macái wenàiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábacaténá náapicha Dios nacái. ¹⁹ Yái tàacáisi ímáanáca, Cristo yéetácatéwa èeri mìnaná íchawalíná nabáyawaná íwalíse, yéewanápiná cayábaca náapicha Dios, yá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha, cawínácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca ichùullaca wacàlidáanápiná yái tàacáisi wenàiwicanái irí. ²⁰ Iná Cristo ibànuèyéica wía wacàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Wacàlidacuéca píri Cristo itàacái Dios imáidacáinácué pía wáasu tàacáisi iyú. Yá wasutácué pícha wawási manuísíwata Cristo inúmalicúse píwènúadánápinácué píwítáisewa Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca píapicha Dios. ²¹ Cristo càmítaté imàni íbáyawanáwa; quéwa Dios yúuwichàidacatèni wáichawalíná càide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yái Cristoca. Dios yúuwichàidacaté Cristo càide iyúwa idéca nacáicaalí macái èeri mìnaná íbáyawaná iyaca íwali, yái Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànica yéewanápiná mabáyawanáca iicáca wía, wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, Cristo yúuwichàacáinátéwa yúuwichàacáisi iyú yàanèeripinácatéwa wáwali wabáyawaná íwalísewa.

6

¹ Iná siúcade wáibaidacáinácué Dios irípiná píapicha, yá wasutácué pícha wawási càmínápinácué píúca píchawa yái cayábéeri Dios imànírícuéca píri mawèniiri iyú íwasàacaténácué pía yáasu yúuwichàacáisi íchawa. ² Bàaluitécáiná profeta itànàacaté Dios itàacái. Dios ímacaté: “Nuémícaté pisutáaná nuícha nuwàwacaalíté nuicáca pipualé; yátè nuwasàaca pía nùasu yúuwichàacáisi íchawa nuyúudàacaténá pía”, càí ímaca yái Diosca. Siúcade wéenanái, idéca wéenáíwaná yàanáca cayábéeri iyú Dios ícácaténá wapualé siúcade, íná iwàwacutá wenàiwica ísutáca Dios ícha siúca. ¡Siúca Cristo iwàwaca íwasàaca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha!

³ Wáalimáidaca macái wachàini iyúwa wáyacaténá machacàniri iyú càiripináta ípíchaná áibanái báawaca naicáca Dios itàacái wacàlidéerica nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náiwítáisewa Dios irípiná. Wáyaca machacàniri iyú càmícáiná wawàwa áibanái itàníca báawéeri iyú íwali

yái wáibaidáanáca Dios irípiná. ⁴ Néese càinácaalí wawàsi wamàni, yá wáalimáidaca wáasáidaca Dios yáasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Càita wáasáidaca Dios yáasu wenàiwicaca wía: Wàidenlàca wàuwichàanáwa máini matuibanáiri iyú, éwita canácaalí walí wawàsi wamáapuèrica, càita nacái áibanáicaalí càulenáca namànica walíni. ⁵ Càita nacái wàidenlàca wàuwichàanáwa matuibanáiri iyú éwita nacapèédáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoíyéi íbànaliculé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnaná íiwitáise àta napiacatalétawa nàwacáidáyacacawa nanúacaténá wía. Càita nacái wàidenlàca wàuwichàanáwa matuibanáiri iyú éwita iwàwacutácaalí wáibaidaca cachàiníri iyú àta máiníacataléta chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába táiyápinama wáibaidacaténá Dios irípiná, wasutácaténá lícha nacái, càita nacái máapicaalí wía canácáiná wayáapíná. ⁶ Càita wamànica wáasáidacaténá Dios yáasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Wàyaca masaquèeri iyú; wáalíaca báisíri tàacáisi; càmita calúa wía ráunamáita áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábèeri; Espíritu Santo iyaca wawàwalicu; cáinináca waicáca wenàiwica báisíri iyú yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wáasáidaca Dios yáasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. ⁷ Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi báisírica, wamànica nacái Dios íchàini iyú yái càmirica wenàiwica idé imànica. Yái wàyáanáca machacàníri iyú, càicanide iyúwa wacáapisài chènuníseerica wapéliéripíná iyú Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái Dios irípiná: Wamànica ùwicái Satanás ípunita wawènúadacaalí wenàiwica íiwitáise Dios irípiná. Wàyacaalí nacái machacàníri iyú, yásí wacùca wíawawa ípíchaná wamànica wabáyawanáwa. ⁸ Abénaméeyéi wenàiwica náaca wáimiétacaná. Aibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàanica wàwali cayábèeri iyú; áibanái nacái natàanica wàwali báawèeri iyú. Naicáca wía càide iyúwa cachíwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yái báisíri tàacáisca. ⁹ Namànica walí báawèeri càide iyúwa càmicaalí nálíla naicáca wía, éwita náalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéetéeyéipínáwa, quéwa cáuca wía. Nàuwicháidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanú wía. ¹⁰ Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalicúsewa. Ewita catúlécánácaníta wía, càicáaníta wadéca wawacùca yái báisíri cawènírica madécaná wenàiwica írí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi lícha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yáasu, quéwa Dios yáapicha wadènlaca macáita.

¹¹ Píacué wéénánáca Corinto iyacàlená mìnánáca, wadéca wacàlidacuéca píri macáita iyúwa wáináidáanáwa. Càmitacué wabàa pícha wáiwitáisewa. ¹² Càmita wawènúada pícha wáiwitáisewa, néese cáinináca waicácuéca pla mamáalàacata. Quéwa càmitacué máini cáininá píicáca wía. ¹³ Iná nusutácué pícha wawàsi càide iyúwa abèeri nánari ísutáaná yéenibe íichawa wawàsi: Cáininácué píicáca wía báisíri iyú càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴ Píacué pícásàawa náapicha níara càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái píacué pímaní wawàsi náapicha, càmicáiná yéewa abédanamacué píiwitáise náapicha; yácáiná cawinácaalí iwàwéerica iyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íiwitáise áiba wenàiwica yáapicha càmirica iwàwa iyaca machacàníri iyú. Càide iyúwa càminá yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íiwitáise catéeri íiwitáise yáapicha. ¹⁵ Càide iyúwa càminá yéewa abédanamata

Cristo íiwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawinácaalí yeebáidéerica Jesu-
cristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íiwitáise yáapicha abéeri càmirica
yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁶ Péemlacué comparación: Canáca yéewaná
wenáiwica itéca ídolonái, níái cuwáináí yeenáiwanáca, Dios yàasu templo írículé,
yái capíi wenáiwica isutácàaluca Dios íicha, càmicáinácué yéewa wàaca cuwáináí
icàaluíná wàacaalí Dios icàaluíná. Píacué, càicuéca píade iyúwa cáuri Dios
yàasu templo, cáuri Dios iyacáinácué píwàwalícu. Dios iyacáinácué píapicha, íná
canáca yéewaná píyaca abédanamata áibanái yáapicha càmiyéica yeebáida Dios.
Dios idéca càí íimaca wàwali, wía yàasu wenáiwicaca:

“Nüyapiná nèewibàa, nuèpunípiná nacáíwa náapicha; núatapiná Nacuèriná Dios,
níatapiná nacáí nùasu wenáiwica”,

càí íimaca yái Diosca. ¹⁷ Iná Wáiwacalí íimaca walí nacái:

“Pimusúacuéwa nèewíse, píacué nacáíwa náicha; picácué pímaní pibáyawanáwa
náapicha, níara casaquèeyéica íiwitáise. Néese nuedápinácué píawa nùasu
wenáiwicapínáwa.

¹⁸ Núatapiná Píaniricué, píatapinácué nacáí nuénibewa”,
íimaca yái Wáiwacalica, yái cachàiníríca náicha canánama.

7

¹ Iná péemlacué cayába, píacué wéenanái cáininéeyéica waicáca, nudéca
nucálidacuéca píriní càide iyúwa Dios íimáanáté cáimiétacanéeri iyú
imánínápiná walí. Iná iwàwacutá wacúaca wíawawa masaquèeri iyú
méetàuculé báawéeri íicha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa wainá iyúwa,
wáiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca írí nacáí
wíawawa wáalimáidacaténá wàyaca mabáyawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

² Píacué wéenanáica, wasutácué píicha wawàsi cáinináanápinácué píicáca wía
àniwa. Canácatácué báawéeri wamàníríté pírí. Càmitaté nacáí wawènúadacué
píiwitáise cayábéeri íicha. Canátaté wachiwáidáanácué píá. ³ Càmita càí núuma
nucháawàcaténácué píá. Càide iyúwaté nùumáanácué pírí quèechatécáwa:
Cáininácué nuicáca píá manuísíwata, idècunitáaca nùyaca cháí èeri írícu,
càita nacái wéetácaalíwa. ⁴ Manuícá nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué
pímanínápinácué machacànírí iyú càide iyúwa nùumáaná. Máiní casímáica
nuicácuéca píá nacáí pímanícáinácué cayábéeri. Ewíta wàuwichàacáanítawa
manuísíwata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casímáiri iyú
manuísíwata nuémíacáinácué píináwaná íwali.

⁵ Wàanàcatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli íinalalé, càmita wadé
wayamáidacawa matuíbanáiri iyú, néese namànica walí máiní càulenéeri
iyú àta alénácaalí wàacawa. Abénameyéyi nawàwaca napéliaca wía. Yá
nacái achúmáca wáináidacawa wawàwawa wacalúniwa wawàwalícuísewa.
⁶ Quéwa Dios, yái ichàiniadéerica nawàwa, cawinácaalí achúméeyéica iwàwa,
ichàiniadacaté wawàwa nacáí Tito yàanàcaalíté wàatalé. ⁷ Càmirítaté abéta
Tito íwali casímáica wawàwa yàanàanáca, néese casímáicaté wawàwa
pichàiniadacáinácué Tito iwàwa iyacaalítécué píapicha. Tito icálidacaté walí
máinícué píwàwa píicáca wía. Icálidacaté nacáí walí achúmáanácué píwàwa
nùwalíná, máinícué nacáí píwàwaca pímaníca càide iyúwa nùalàanácué
píá. Ináté nuémíacáinaté càiri tàacáisi, íná casímáicaté nuwàwa máiní
cachàiníwanái.

⁸ Ewitaté nùasu quéechéeri cuyàluta nutànèericatécué pírí achúmacaté imànicuéca piwàwa, càicáaníta siùca càmíta achúma nuwàwa ìwali. Quéechatécáwa achúmaca nuwàwa nùaliácáinátéwa achúmaca nùasu quéechéeri cuyàluta imànicuéca piwàwa achúma èeripinátaté. ⁹ Siùca quéwa casímáica nuwàwa. Càmita casímái nuwàwa ìwali yái achúmáanáuécua piwàwa, néese casímáica nuwàwa piwènúadacáinátécué piwítáisewa Dios irípiná àniwa achúmáicáináuécua piwàwa ìwalíise yái báawéerica pimànírícatécué. Achúmacatécué piwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa yáara quéechéeri cuyàlutaca nutànèericatécué pírí idéca iyúudáacuécua pía. ¹⁰ Achúmacaalí wawàwa wabáyawaná ìwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwítáisewa báawéeri ícha Jesucristo iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Néese càmíta quirínama iwàwacutá achúma wawàwa ìwalíise. Quéwa áibanái èeri mnanái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, achúmacaalí nawàwa iwàwacutácáiná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa cháí èeri irícu, càmíta nawènúada náiwítáisewa Dios irípiná. Iná néesetápinácawa nabáyawaná yáapichawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. ¹¹ Idéca achúmacuécua piwàwa pibáyawaná ìwalicuéwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, ¡íná Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri manuísíwata! Dios idéca imàacacué píunáidacawa cáaliácáiri iyú ìwali yái báawéeri wawásica, ínáté pidécuéca pichùniacani ipíchanáuécua cabáyawanáca pía ìwalíise mamáalàacata. Yá máini calúacatécué piicáca yái báawéeri wawásica namànírícaté pèewi. Cáalucatécué nacái pía càmíicáináuécua piwàwa Dios yúuwichàidacuécua pía. Néeseté piwàwacuécua piicáca núa. Piwàwacatécué nacái piùwichàidaca péenásàiri imànírícaté ibáyawanáwa. Iná pidécuéca píasáidaca càmíta quirínama cabáyawanáca pía ìwalíise yái wawási báawéerica. ¹² Iná nutànàacaalícué pírí yáara quéechéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca ìwali yái wenáiwica imànírícaté ibáyawanáwa, nuyúudáacaténá nacái yái yúuwichèericawa báawéeri ìwalíise. Quéwa máini cachàiniwanái nuínáidacatéwa nùyaca píwalicué canánama yéewanápináté píasáidacuécua Dios iicápiná cáinináanáuécua piicáca wía. ¹³ Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá casímáica wía àniwa.

Quéwa máini casímáica cachàiniwanái wawàwa waicáca casímáiná Tito iwàwa, yácáiná macáitacué pidéca pichàiniadaca iwàwa manuísíwata. ¹⁴ Ipíchawáiseté Tito yàaca ipáchiacuécua pía, yáté nucàlidaca iríni cayábaca nuicácuécua píiwítáise, càmítaté nacái báí núa píwalíisecué. Néese càide iyúwa wacàlidáanáuécua pírí abéerita yái báisíiri tàacásica, càita nacái báisíríca macáita yái wáimáanacaté Tito irí wáimacaalíté irí casímáicué waicáca píiwítáise. ¹⁵ Yá cáinináca Tito iicácuécua pía cachàiniwanái mamáalàacata iwàwalicáiná peebáidacatécué itàacái, pitàidacatécué nacái cayábéeri iyúni, cáimiétaquéeri iyú nacái. ¹⁶ ¡Yá casímáica nuwàwa nùalimáicáiná manuíca nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué nùaliácáináwa báisíiri iyúcani casímáináca waicáyacacawa àniwa!

8

Generosidad en las ofrendas

¹ Píacué wéenanáica wawàwacué wacàlidaca píriní siùcade càinácaalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nalí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa cháí Macedonia yàasu cáli ínata. ² Ewita nàuwichàacáanítawa manuísíwata Jesucristo irípiná neebáidacáiná itàacái, càicáaníta máini casímáica nawàwa. Máini catúulécanáca nía quéwa nadéca

namàacaca manùba plata Dios irípiná manuírí ofrenda iyú càide iyúwa càasuíyéi. ³ Nudéca nuicáca nutuí iyúwani namàacaca plata Dios irípiná iyúwata nadènianá. Nùaliacawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú manuísiwata cachàiniwanái ícha yái náalimáanáca namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwáaná nawàwàllicúsewa. ⁴ Nasutácaté wáicha wawási manuísiwata wamàacáanápínaté namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàacáanáté ofrenda nayúudàacatená wéenanái catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái. ⁵ Níai Macedonia yàasu cáli néseéyéica nadéca namàacaca manùba plata manuírí ofrenda iyú cachàiniwanái ícha yái watuíyèericaté. Quéechatécáwa namàacaca níawawa Wáiwacali irí namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténaté càide iyúwa wàalàaná nía Dios inùmalicúse, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios irípiná. ⁶ Iná wadéca wasutáca Tito ícha wawási yàanápínacawa pìatalécué àniwa yeedácaténácué pícha yái manuírí ofrenda pidàbéericuécáwaca píaca irí bàaluité. ⁷ Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísiwata. Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú. Pidécuéca nacái picàlidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca píaliacawa Dios itàacái íwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios irípiná. Pidécuéca nacái casímáiri píicáca áibanái manuísiwata càide iyúwa wéewáidàanácué pía, iná iwàwacutácué pimàacaca manuísiwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casímáiri iyú, piyúudàacatenácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁸ Càmitacué càì nùmaca píri nuchùullacatenácué pía cachàiníri iyú pimàacáanápínácué plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese nuwàwacáitacué píaliacawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú, nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise píasáidacatenácué cáinináca píicáca áibanái báisíri iyú. ⁹ Yácáiná píaliacuéwa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú. Ewitaté máinicáaníta càasucani Dios yáapícha icùacáináté macáita chènuníise, càicáaníta imàacaca íchawa yàasu cawèníriwa macáita, yá iyacaté cháí èri irícu iyúwa canéeri yàasu cáininácainá íicácuéca pía. Iná yéewa càasucuéca pía siúcáisede cawèníri chènuníiseeri iyú Wáiwacali itúulécaná íwalíse.

¹⁰ Nuwàwaca nuyúudàacuéca pía, iná nucàlidacué píri siúcade càinácaalí nuínáidacawa píasu ofrendapíná íwali: Aiba camuímíté pidàbacatécué píwacáidaca píasu ofrendawa, pimàacacatécué plata Dios irípiná casímáiri iyú. ¹¹ Siúca nùalàacué pía píwacáidàanápíná mamáalàacataní càide iyúwacué píalimáanáta àta pimáalàidacatalétacué píwacáidaca yái plata picàlidéericatécué nulí íwali. Pimànicué nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidàbàanáté pimànicani. ¹² Báisícaalí wenàiwica iwàwa imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios íicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawási càmlírica wadènia.

¹³ Càmita nuchùulla pía píanápínácué píasuwa macáita piyúudàacatenácué áibanái àta canáacatalétacué píri yái pimáapuèrica. ¹⁴ Néese nùmacué píri cayábaca piyúudàacaalícué nía nàyacatená càide iyúwacué píyáaná, càmiyéica máini càasu pícha, càita nacái càmiyéicué máini catúulécaná pícha. Siúcade píalícué píasuwa cayába piyúudàacatenácué catúulécanéeyéi wenàiwica. Néese áibaalípiná nadèniaca nàasuwa cayába, yásí náalimá nayúudàacuéca pía, càmicaalícué pidènia yái pimáapuèrica. Càitacué píalimápiná píyaca abédanamata. ¹⁵ Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàníná israelitanái

irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàcawa chènunfise israelitanái nàwacáidacaténáni nayáapináwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái ímérica: “Abénaméeyéi iwacáidacaté manùba maná quéwa càmítatè nadèna manùba ícha yái namápuèrica. Càita nacái abénaméeyéi iwacáidacaté achùmàanata maná quéwa nadènacaté macáita namápuèrica”, còi ímaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

¹⁶ Nùaca Dios irí cayábèeri imàacacáinaté Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanacué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca iyúudàacuéca pía. ¹⁷ Iná nusutácaalíté Tito yàanápínacué piatalé, yáté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinacué nacái iyúudàaca pía, iná idéca íináidacawa yàanápínacué iicáca pía siùcade.

¹⁸ Iyaca cháí áiba wéenasàiri cayábèeri iináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànùacani Tito yáapicha. Macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca nacáidaca íináwaná iwali cayábèeri iyú yái wéenasàirica, íbaidacáiná cayába Dios irípiná icàlidacaténá yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁹ Yá nacái níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéenasàirica yàcawéeridacaténá wía, iyúudàaca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wàaca Wáiwacali ímiétacanáwa, wásáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàaca wenàiwica catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁰ Wawàwa watéca wáapichawani yái wéenasàirica cayábèeri íináwaná ipichaná áibanái itàaníca báawéeri iyú wàwali ofrenda iwálíse, yái wàwacáidéerica wàyaca, manuicáináni, yái ofrendaca. ²¹ Wawàwa càì wamànica wáalimáidacáiná wamànica machacàníri iyú macáitani, càmíricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái.

²² Wabànùaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yásáidéerica walí madécaná yàawíríca íbaidáaná Dios irípiná cachàiníri iyú. Siuca nacái máini cachàiníwanái iwàwaca iyúudàacuéca pía manuicáiná íináidacawa iwàwaca piwalicué manuísíwata, yéemlacáinacué piináwaná piwàwáanacué piyúudàaca áibanái. ²³ Aibacaalícué isutá yéemíwawa pía Tito iwali, yá picàlidacuéni nalí nùacawéerinácani, íbaidéerica nacái núapicha Dios irípiná wayúudàacaténacué pía. Nasutácaalícué nacái néemíwawa pía nàwali níái áibanái wéenanáica Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nalí càì, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái níaca ibànù nía, náibaida nacái Cristo irípiná yéewacaténá áibanái yàaca Cristo icàaluíná. ²⁴ Iná nàanàapínacalícué piatalé, yá píasáidacué nalí cáininácuéca piicáca nía báisíri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba càli néeséeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náaliacawa pimànicuéca cayábèeri, náaliacaténá nacáiwa wacàlidacatécué piináwaná iwali machacàníri iyú, wataànicaalíté cayábèeri iyú piwalicué.

9

La colecta para los hermanos

¹ Càmita iwàwacutá nutànàacuéca píri ániwa iwali yái plasu ofrendapínaca, piwacáidéeripínacuéca piyúudàacaténacué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ² Núaliacáináwa cayábacuéca piíwítáise, núaliaca nacáiwa piwàwacué piwacáidaca plata pimàacacaténáni Dios irípiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casímáiri iyú piináwaná iwali càiripináta nalí

níai Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Nudéca nucàlidacuéca nali piináwaná ìwali, piacué iyéeyéica Acaya yàasu cáli ìnata, piináidáanátécué piwacáidaca ofrenda idé abéeri camuíca néese. Iná yéewa batéwa macáita iyéeyéica cháí Macedonia yàasu cáli ìnata nadéca namichàidaca náiwitáisewa néemlacáinácué piináwaná ìwali pimàacáanápínácué plata Dios irí ofrenda iyú, Iná nawáwaca namàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú nacái. ³ Quéwa nubànucacué piatalé níai wéénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanácué càmitaacáwa pimàni càide iyúwa nucàlidáanátécué piináwaná ìwali cayábéeri iyú piasu ofrenda ìwalipiná. Nuwáwaca báisíta pimáalàidacuéca piwacáidacani ipíchawáise nùanàacuéca piatalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalicué. ⁴ Aibanái Macedonia yàasu cáli néeséeyéi nàanàacaalí nùapicha piatalécué, càmita nuwáwa nàanàacuéca pía càminácáwa piwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíse yái wacàlidáaná manuica wáináidacawa wawáwawa piwalicué piwacáidáanápínácué ofrenda. Yá nacái báipínácué píawa canácaalícué piasu ofrenda piyúudàacaténácué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Iná nudéca nuináidacawa nusutáanápíná náicha wawási níai wéénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápínácué napáchiaca pía quéecha nupíchalécáwa, nayúudàacaténácué pimáalàidaca piwacáidaca piasu ofrendawa càide iyúwaté picàlidáaná bàaluité. Iná pimáalàidacanáamicué piwacáidaca piasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pimàacacué plata Dios irípiná casímáiri iyú piwàwacáinácué piyúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmicaalícuéca pimáalàida piwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmitacué báisí piwáwa pimàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, nayúnáidapíná nacái weedácuéca píichani cacháiníri iyú.

⁶ Péemlacué cayába comparación: Aibacaalí wenáiwica ibàna achúmàana, yásí yeedáca yàacási achúmanamata; quéwa ibànacaalí manuí, yásí yeedáca manùba yàacási. Càita nacái pimàacacaalícué achúméeri ofrenda, yásí Dios imànicuéca píri achúméerína cayábéeri; quéwa pimàacacaalícué manuíri ofrenda, yásí Dios imànicuéca píri cayábéeri àniwa manuísíwata. ⁷ Iwàwacutá macái wenáiwica imanùbaca imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú càide iyúwa ìnàidáanáwa iwàwalicúisewa. Cáinináca Dios iicaca wenáiwica imàaqueeyéica ofrenda casímáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawáwa ìwalíse, càide iyúwa áibanái idéca nacácaalí ichùullaca wía cachàiníri iyú. ⁸ Dios yáalimá imànicuéca píri macái cayábéeri ìiwitáaná manuísíwata càiripináta pidèniacaténácué macáita pimáapuèricuéca, pidèniacaténácué nacái piasuwa cayába piyúudàacaténácué macái ìibaidacalésí ìiwitáaná cayábéeri. ⁹ Càité profeta itànàacaté Dios itàacái bàaluité:

“Yái wenáiwica cayábéerica ìiwitáise idéca yàaca catúulécanéeyéi yàasupiná manuísíwata. Imànipiná áibanái iríwa machacàiníri iyú càiripináta”, càì ìimaca. ¹⁰ Dios yàacuéca wali bànacalé ìimi wabànacaténácué wabànacalewa. Yàacué nacái walí yàacási wayáapíná. Càita nacái Dios yàapínácué píri macáita yái pimáapuèrica. Dios imàacapínácué pidèniaca piasuwa cayába piacaténácué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapínácué piasu ofrenda iyúudàaca nía manuísíwata. Yásí Dios imànicuéca píriwa cayábéeri manuísíwata, yéewanápínácué piyúudàaca áibanái àniwa. ¹¹ Càipínácué pidèlapínácué macái cawèníri ìiwitáaná yéewanápínácué piaca catúulécanéeyéi yàasupiná manùba. Pibànùacaalícué piasu ofrendawa nùapicha catúulécanéeyéi irípiná, yásí níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapíná Dios irí cayábéeri piasu manuíri ofrenda ìwalíse. ¹² Yácáiná watépinácué piasu ofrenda catúulécanéeyéi

irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmiricata abéta wàa nalí yái wawàsica namáapuèrica, néese wachàiniadapiná nawàwawa nacái nàacaténá Dios irí cayábèeri manuísiwata. ¹³ Nàapiná Dios irí cayábèeri, yácáinacué pìasu ofrenda yáasáidapiná nalíwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábèeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùullanacué pía. Nàapiná nacái Dios icàaluíná iwálise yái manuiri ofrenda pimàaqueericuéca piyudàcaténá nía, áibanái nacái. ¹⁴ Yá nacái nasutápinacué Dios ícha píripínacué manuísiwata, máini cáininèeri iyú, Dios imànicáinacué píri cayábèeri mawèníri iyú. ¹⁵ ¡Wàacué Dios irí cayábèeri imànicáiná walí cayábèeri mawèníri iyú manuísiwata, quéwa máini manuí cachàiniwanái ícha yái wáalimèeripináca wacàlidaca èeri mìnánái itàacái iyú!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Núa Pablo, nùalàacué pía manuísiwata, quéwa éerèeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yàalàanà wenàiwica éerèeri iyú, imàni nacái cayábèeri wenàiwica irí. Abénaméeyéi péenacué náimaca nùwali cáalucasa nuicácuéca pía, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éerèeri iyú idècunitàacá nùyaca píapicha, quéwa náimaca nùyacaalícué déeculé píicha, yá nùalàacuécasa pía cachàiníri iyú, náimaca. ² Uwé, nusutácué píicha wawàsi manuísiwata, picácué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiacuéca pía, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca nía cachàiníri iyú níara péenacuéca icháawèyeyéica nuináwaná iwali náimacáiná numànicasa càide iyúwa èeri mìnánái imàníná càmiyeyéica yeebáida Dios. Nudéca nuínáidacawa nùalàanápíná nía cachàiníri iyú nùyacaalípinacué píapicha càmicaalícáwa nawènúada náiwitáisewa báawèeri ícha. ³ Báisícata iwàwacutá wàyaca cháí èeri írìcu càide iyúwa macái èeri mìnánái, quéwa càmita wamàni úwicái Dios írìpiná càide iyúwa èeri mìnánái imàníná úwicái nàuwidenái lípunitawa nacáapisái iyúwa èeri írìcuírica. ⁴ Yái wacáapisái càmirica càide iyúwa èeri mìnánái icáapisái, néese yái Dios ichàinica, yácata wacáapisái yáaliméerica imáalàidaca Satanás imànicalé cachàinírìca, yái Satanás idacùanáca wenàiwica íiwitáise. ⁵ Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachìwéerica nàasu tàacáisi cawinácaalí ichìwáidéeyéica áibanái ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachìwéeyéica nía, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa, icàlidéeyéica cachìwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadèniacáiná yái wacáapisáicawa, yái Dios ichàinica, iná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íiwitáise Cristo írìpiná neebáidacaténá itàacái. ⁶ Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwichàidaca níara abénaméeyéi péenacuéca càmiyeyéica iwàwa imànica càide iyúwa wàalàaná nía, pidécanaamicué pimànica machacàníri iyú càide iyúwa wáimáaná.

⁷ Càmitacué píalimá píináidacawa machacàníri iyú piicáicáinacué wenàiwica iicácanáwa meedá, inácué piicáca núa càide iyúwa machawàaquèri. Aibanáicaalí pèewi icàlida iináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca. ⁸ Cawàwanáta piyùnáidacuéca canùmaséeca núa nucàlidacáiná madècaná iwali yái wachùullanápínacuéca pía, quéwa càmita báipíná núa nutàacái iwálisewa yácáiná nùasáidapínacué píriwa amalèeri iyú Wáiwacali idéca imàcaca wàalàacuéca pía wayúudàcaténacué pidàwináidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinicaténacué píiwitáise Dios iwali. Càmitatè imàaca walí ichàiniwa

wamáalàidacaténacué pía. ⁹ Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nucalúadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa. ¹⁰ Aibanái íimaca nutànàacasa cachàiníiri tàacáisi cuyàluta írìcu, nùalàacaténá wenàiwica cachàiníiri iyú, quéwa náimaca càmitasa nùalimápiná nutàanica cayába nùyacaalípinacué píapicha, náimaca nacái càmitasa cachàini nuíwitáise nuchùulianápiná wenàiwica, náimaca. ¹¹ Quéwa níara icàlidéeyéica càì iwàwacutá nàalíacawa cachàinínápiná wáiwitáise wamànicaténá cachàiníiri iyú wàyacaalípinacué píapicha càide iyúwa wabànùnacuéca píri cachàiníiri tàacáisi cuyàluta iyú.

¹² Nàyaca abénaméeyéi pèewi icàlidéeyéica ìwaliwa máiniyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemiácué cayábani, càmita báisi cáalíacáica nía. Náimaca cawinácaalí wenàiwica iyéerica càide iyúwa nàyaaná, máiníca cayábaca íiwitáise, náimaca. Iná cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha máinícaínása cayábéerica náiwitáise, náimaca. Càmita numàni càì, báawacáináni. ¹³ Càmita watàani wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iináwanáwa, yái íibaidacalési Dios imàaquéerica walí wamàninápiná írì. Dioscata yái yásáidéerica walí alénácaalí iwàwa wáibaidaca írìpiná. Imàacacaté wàanàaca platalécué Corinto iyacaléná néré. ¹⁴ Inaté càmita wachàbawa íicha yái Dios imàacacataléca wáibaidaca írìpiná wàalàacaténacué pía, wàyacaalítécué píapicha. Wíatè idàbàanéeyéi yàanàaca platalécué icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. ¹⁵ Aibacaalí íibaidaté Dios írìpiná pèewi icàlidacaténacué píri Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmita watàani áibanái íibaidacalé ìwali càide iyúwa wadéca nacáicaalí wamànicani. Càmita nacái wamàni áiba wawàsi íicha yái wáibaidacaléca Dios imàaquéerica wamànica írìpiná. Néese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios írìpiná pèewi wayúudàacaténacué peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Yási píalimacué piyúudàaca wàanápináwa áibalé wáibaidacaténá Dios írìpiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná. ¹⁶ Wawàwa nacái wàacawa déeculé yáwanái píasu cáli íichacué wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmita quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé írìcu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo ìwali, càmicáiná wawàwa watàanica canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicaalí wéewáidaca wenàiwica néré ipichawáiseté áibanái yàanàaca néré néewáidacaténá nía.

¹⁷ Picácué canùmaséee pía píwaliwa, néese pitàanicué cayábéeri iyú Wáiwacali ìwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca píri cayábéeri. Iwàwacutácué cawènica píicáca yái Wáiwacali icàlidáanaca píináwaná ìwali pídecuéca píimànica cayábéeri. ¹⁸ Wawàwacaalí áibanái íicáca wía cáimiétaquéeri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máiníca cayábaca wía. Néese iwàwacutácué wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá yéewacaténá Wáiwacali icàlidaca waináwaná ìwali cayábéeri iyú.

11

Pablo y los falsos apóstoles

¹ Cawàwanátacué píalimá píideníaca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiseeri, càide iyúwa canùmaséeri. Píideníacué achúmáanata. Càmita báisi nuwàwa nutàanica càì quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca píriní, máinícaínacué ráunamáita píwènúadaca píiwitáisewa báisíiri tàacáisi íicha. ² Máinícué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Dios íicácuéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa píwènúadacué píiwitáisewa Cristo íicha. Péemiácué comparación: Cayábacaalí mànacàu íiwitáise, càmita uimá ùculliri yáapicha. Néese

ucùaca úawawa masaquèeri iyú asianái fícha àta uedácataléta ulíwa unìriwa cáininácaténá uicáca abéerita yái unìrisíwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué picùaca píawawa masaquèeri iyú cachiwéeri tàacáisi fícha yéwanápinácué cáinináca piicáca abéerita Cristo. ³ Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta pimàacáanápinácué Satanás ichiwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanicawa cáaliácári ãapi iyú. Satanás icàlidacaté cachiwéeri tàacáisi Eva írì, úái idàbáanéechúaté inanáica. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa uyáanápináté abéeri líiwitáaná àicu ìyacaná, yái líiwitáaná càmiricaté Dios ibatàa wenáiwica iyáaca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenáiwica ichiwáidacuéca pía píwènúadánápinácué píiwitáisewa Cristo fícha, piméyáacaténácué cáinináca piicáca abéerita Cristo mabáyawanéeri iyú. ⁴ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué, casímáicáinácué péemíaca natàacái cachiwéeri níara yèepuníyécawa icàlidaca áiba tàacáisi Jesús ìwali áibalé fícha yái tàacáisica wacàlidéerica. Píwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi fícha yái tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo ìwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicaalí áiba yàacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo fícha. Casímáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri fícha yái peebáidéericatécué Jesucristo ìwali iwasáanaca wenáiwica Dios yàasu yúuwicháacáisi fícha. ⁵ Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachiwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca írì, píiquéeyéicuéca iyúwa máiniyéi cayábaca líiwitáise yéewáidaca. ⁶ Báisícata càmita nucàlida tàacáisi èeri mínaná yáaliácái iyú íná píináidacuécawa càmita núalimá nutàanica ibaníeri tàacáisi iyú. Quéwa núaliácawa cayábéeri iyú ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca píri. Madécaná yàawiriaté wásáidacuéca píri Dios idéca imàacaca wáaliácawa cayába, píicácaalítécué càinácaalí wamàni pèewibàa.

⁷ Bàaluité nucàlidacatécué píri yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwicháacáisi fícha, yáté càmita nuchùulla pípáyaidánápinácué núa. Néese nuíbaidacaté nucáapi iyúwa nuwèniacaténáté nuyáapináwa. Quéwa siúcade pímacuécaca canácasa iwèni yái tàacáisi nucàlidéericatécué píri càmicáináté nucobracué pía, nuyacáináté nacái iyúwa càmirica cachàini píichacué. Iná calúacuéca pía núapícha siúcade càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuécaca píri báawéeri manuísíwata. Quéwa càmitaté nucobracué pía nuwàwacáináté nuyúudáacuéca pía yéwanápinácué píyaca cáimiétaquèeri iyú Dios yáapícha. ⁸ Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwèniacaténáté nuyáawa iyú idècunitàacá nuéwáidacatécué pía. ⁹ Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nuyaca píapíchacué, quéwa càmitaté nusutácué píícha plata éwitaté canácáaníta nulí yái numáapuèrica, yá canácaté wenáiwica nusáiwiquèeri írì wawási yàanápináté nuyáapiná, ibatàa abéeri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínáté yéewa nudèniaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànica ipíchanáté nusáiwicacué píri wawási píacaténácué nuyáapiná, ipíchanáté càulenácuéca píichani. Siúca nacáide nuwàwa numànica càì mamáalàacata. ¹⁰ Càide iyúwa núalíánáwa báisíiri tàacáisi ìwali, yái icàlidéerica Cristo ìináwaná ìwali, càita nacái nudéca nuínáidacawa nucàlidáanápiná mamáalàacata Cristo ìináwaná ìwali wawèníri iyú aléera píasu cálicué imanúica, yái Acaya yàasu cálica, yéwanápiná casímáica nuwàwa ìwalíse càiripináta yái càmlínáca nusáiwicacué píri wawási nuedáanápinácué píícha plata nulípináwa. ¹¹ Néeni, ¿cánásica nutàaní càì? ¿Càmíicáinásica

cáininá nuicácuéca pía? Càmlírta. ¡Dios yáallacawa cáinináca nuicácuéca pía manuísiwata!

¹² Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunícawa mamáalàacata Cristo iináwaná iwali mawèníri iyú numawèniadacaténá níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica iwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué pícha nawènipináwa, iná càmíta báisí náibaida Dios irípiná càide iyúwa núa. ¹³ Níacáináta meedá cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa Cristo yáasu apóstolcasa nía, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¹⁴ Núalíacatéwa namàninápináté càì, namànicáiná càide iyúwa náiwacali Satanás imàniná. Satanás yáalimácáiná imàacaca yáawawa cacamalánéeri iyú wenàiwica iicàcaténáni càide iyúwa mèlumèlúri ángel Dios néeséeri ichìwáidacaténá wenàiwica namàninápiná nabáyawanáwa. ¹⁵ Iná yéewa wáalíacawa Satanás yáasu wenàiwica íbaidéeyéica írí namànicá càide iyúwa Satanás imàniná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íwitáise nía, íbaidéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¡Iná nàuwichàapínacawa Dios yáasu yúuwichàacáisi iyú càiripináta namànicáiná nabáyawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶ Nusutácué pícha wawàsi àniwa, picácué pínáidawa máiwitáiseca núa. Càmita báisí nuwàwa nutàanica càì nucàlidacaténá máini nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanicuécá pirí iyúwa máiwitáiseéri máinicáinácué piwàwaca piwènúadaca píwitáisewa Jesucristo ícha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacái achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica iicá yáawawa. Quéwa càmita báisí nuwàwa nutàanica iyúwa nía. ¹⁷ Wáiwacali càmita iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máiníca cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiseéri piwàwacáinácué péemíaca máiwitáiseeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica iicáca yáawawa. ¹⁸ ¡Iwàwacutá canùmaséeca núa nacái, nucàlidacaténá nuináwanáwa máiwitáiseéri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàiníri iicáca yáawawa áibanái ícha! Càita iwàwacutá nutàanicuécá pirí nuyúudàacaténácué pía, máinicáinácué piwàwaca péemíaca yáawamita máiwitáiseeyéi itàacái. ¹⁹ Càmitacué máini cáalíacáicuécá pía càide iyúwa pínáidáanáwa, quéwa piicácué píawawa iyúwa máiníyéica cáalíacáica áibanái ícha, iná yéewa píideníacuécá nía casímáiri iyú níara máiwitáiseeyéica. ²⁰ Iná yéewa casímáica piicáca níara cachìwéeyéica yéewáidéeyéicuécá pía, éwita nachùullíacáanítacué píibaidaca nalí, éwita nacái nayáacáanítacué macáita píasu yáacási, éwita nacái nachìwáidacáanítacué pía, éwita nacái nanúacáanítacué pinàni iwali. ²¹ Càmita wamànicué pirí càiri wawàsi, iná piicácuéca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáináte wamànicué pirí báawéeri. Yá nacái piwàwacuécá píbáiniadaca wía íwalíise yái càminácuéca wamàni pirí cachàiníri iyú.

Quéwa càmicáiná cáalu níara cachìwéeyéica nacàlidáanápiná nàwaliwa máini canùmaséeri iyú, iná iwàwacutá canùmaséeca núa macàaluínináta nacái iyúwa máiwitáiseéri éwita càmicáaníta nuwàwa nutàanica càì báawacáináni. Quéwa iwàwacutá núsáidacuécá pirí apóstolca núa, Dios íbànuérica yéewáidéeripínácué pía. ²² Níara cachìwéeyéica nacàlidaca hebreoca nía. Núa nacái hebreosáirita, itàaníríca hebreo itàacái iyú. Nacàlidaca nacái israelitaca nía. Núacáanítani israelitasáirita, Israel itaquérínámicáiná núa. Nacàlida nacái Abraham itaquénáinámica nía. Núacáanítani Abraham itaquérínámica nacái. ²³ Náimaca náibaidáanása Cristo irípiná. Núacáaníta

nacái máini cachàiniwanái náicha, quéwa càmita báisi nuwàwa nucàlidaca càiri wawàsica nùwaliwa, níacáiná abéta máiwitáiséeyéi nataànica càì canùmaséeri iyú nàwaliwa. Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca piri càì píaliacaténacuéwa báisícata apóstolca núa, Dios ibànuèrica. Yá nudéca nuibaidaca Cristo irípiná cachàiniri iyú náicha. Nudéca nuuwichàacawa cachàiniwanái náicha. Nùwidenái yúacaca núa presoíyí ibànaliculé manùba yàawiría náicha. Aibanái máini nacapèedáidacaté núa cachàiniwanái náicha. Manùba yàawiría áibanái iwàwacaté inúaca núa. ²⁴ Cinco yàawiriaté judionái nàuwichàidaca núa. Cinco yàawiriaté nacapèedáidaca núa cabèesi iyú treinta y nueve yàawiría. ²⁵ Máisibàawiría nacapèedáidacaté núa àicu iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida núa íba iyú nanúacaténaté núa. Máisibàawiriaté nùacawa manuiri úni yáacubàa nave írìcu, yáté nave nasawíacawa wáicha. Abé yàawiriaté batéwa nuiscùmacawa nùyaté táiyápinama, abé èeri nacái manuiri úni yáaculé, nuwatácawa àicu íinata. ²⁶ Nudéca nuèpunicawa madécaná yàawiría, déeculé nacái nucàlidacaténá Dios itàacái. Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri inanába yáacubàa; iwàwacutácaté nuèpunicawa cayéedéeyéi yèewibàa nacái. Nuicácaté nacái cáalunáiri nùasu cáli néeséeyéi yèewiwa, càmiyéi nacái nùasu cáli néeséeyéi yèewi. Nuicácaté nacái cayéininéeri yàcalé írìcu, nawàwacaléca nanúaca núa, càita nacái manacúaliré, manuiri úni yáacubàa nacái. Nudéca nuicáca cáalunáiri nèewi nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa neebáidacasa Jesucristo itàacái. ²⁷ Nudéca nuibaidaca cachàiniri iyú. Nudéca nacái nuuwichàacawa càulenéeri wawàsi iyú, nuibaidacaténá Dios irípiná, íná madécaná yàawiría càmita nùalimá nuimáca cayába. Nudéca nuuwichàacawa máapicái iyú macàláaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái nuuwichàacawa casalíniri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸ Nàyaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéeri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catúulécanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa macái cáli imanùbaca. ²⁹ Aibacaalí càmiiri yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, yá achúmaca nuwàwa máinicáiná nuwàwaca nuyúudàaca núa. Aibacaalí icaláawa Dios ícha imànicaténá íbáyawanáwa íwalíse yáì nachìwáidàanàcani, yá achúmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa. ³⁰ Iwàwacutácaalí canùmaséeca núa pèemiacaténacué nulí, yá cayába cachàiniwanái canùmaséecaalí núa iwali yáì wawàsi yáasáidéerica machawàacaca nùatá, yéewacaténá macáita náalíacawa abéericata Diosca yáì ichàiniadéerica núa. ³¹ Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yáì Icuèrina Diosca, yáì wèeripináca irí cayábèeri càiripináta, yáallíacawa nucàlidáaná nuínáwanáwa báisíiri iyú. ³² Nùyacaalíté Damasco ìyacàlená írìcu, yáì gobernador íbaidéericaté rey Aretas irí ichùullacaté yàasu úwináíwa nacúanápinaté macái iwáiná inùmaca, yáì yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápinaté núa. ³³ Quéwa áibanái nayúudàacaté núa, yá nalicuadacaté núa manuiri mapíiri írìcu yéénúlusi iwali chènuníseri ventana írìcubàa yàcalé iwáiná íinatáise nùanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé ícha. Càité numusúacawa náicha.

12

Visiones y revelaciones

¹ Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná iwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachìwéeyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa,

náimaca nadéCasa naicáca yéenáíwanási nacáiri Dios néseéri, Iná iwàwacutá nacái nucàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáíwanási nacáiri yáasáidacaténá nulí wawási ibàacanéeri iyú. ² Catorce camuí nése siúcade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécáinaté núa aquialénamata àta nùanàacataléta máisibáaná cáli chènuniséeri néré, yái Dios iyacàle chènuniséerica. Càmita nùalíawa asásí nùacaalítéwa néré nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáaliáwa. ³ Nùalíacawa Dios itécaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita nùalíawa asásí nùacaalítéwa nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáaliáwa. ⁴ Nùacatéwa paraíso néré, yá nuémíacaté tàacáisi máinírira ibàacanáca Iná Dios càmita ibatàa wenàiwica icàlidaca áibanái iríni. ⁵ Ewita máinicáaníta cayábéeritani yái nuchàbàanácawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàanica nùwaliwa canùmaséeri iyú, nése nucàlidacáita machawàacáanáca núa cháí èeriquéi. ⁶ Nuínáidacaalíwa nucàlidáanápíná cayába nuináwaná iwaliwatá, yá càmita nutàani máiwitáiséeri iyútá, nése nucàlida cáimíétaquéeri iyútáni, báisicáinatáni, yái nùuméeripínacatá. Quéwa càmita numànipíná càì ipíchaná áibanái iyúnáidaca máini yáwanáica cachàini núa ícha yái naicáanáca núa, ícha nacái yái néemlanáca nucàlidaca Dios itàacái. ⁷ Yáara yéenáíwanási nacáiri nuíquericaté, máini yáwanáiri ichùnica, máini nacái Dios yáasáidaca nulí wawási ibàacanéeri iyú, Iná ipíchaná máini cachàinica nuicáca nùawawa áibanái ícha, yaté Dios imàacaca nulí uláicái. Yái uláicáica cáiwica nulíni càide iyúwa manuiri tuiri iyacaalí wainálicu cáiwíiri iyú. Siúcade Satanás yùuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca nùuwichàacawa ipíchaná máini cáimacáica nuicáca nùawawa càide iyúwa wenàiwica cachàinírira íicáca yáawawa áibanái ícha. ⁸ Másiba yàawiríaté nusutáca Wáiwacali ícha yeedáanápínaté nuícha yái uláicáica. ⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: “Càmíiri. Quéwa nùata piápicha. Càmita pimáapúa áiba wawási ícha yái cáinináanáca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiníwanái. Naicácaalí pimànica cachàiníiri iyú éwita machawàacacáaníta pía, yásí náalíacawa pimànicani nuchàini iyú”, càì íimaca nulí yái Wáiwacalica. Iná casímáica núa machawàacáanáca núa, yéewanápíná Cristo íchàini iyamáacawa nùwali, nùasáidacaténá áibanái irí cachàinírira Cristo íiwitáise. ¹⁰ Iná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacáanáca núa, namàniná nacái nulí báawéeri nabáiniadacaténá núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúlécanácaalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo íwalíise nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenácaalí nacái namànica nulíni. Máincaalí machawàacaca núa, yásí máini cachàiníwanái Cristo íchàini iyamáacawa nùwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Nudéca nucàlidaca nuináwaná iwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwa máiwitáiséeri. Càmita báisí nuwàwa nutàanica càì, quéwa iwàwacutá numànicani càmicáinácué picàlida nuináwaná iwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinitéscatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmicáiná caná nuwèni náicha níara cachíwéeyéica peebáidéeyéicuca irí icàlidéeyéica iwaliwa apóstolcaca núa Dios ibànuèyéicasa máiniyéicasa cayába áibanái apóstol ícha. Ewita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa náicha. ¹² Bàaluité nùyacaalícué piápicha, yá numànicaté mamáalàacata báisíiri apóstol íbaidacalé, yái càmírira wenàiwica idé imànica, inaté yéewa píalíacuéwa báisíiri iyúcani Dios ibànuèrica núa. ¹³ Iyacaté abéeri

wawàsi càmlíricaté numànicué pírí numànlíricaté áibanái irí canánama, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanaca náicha nuyáapínáwa, nuimácatáipíná nacái. Inácué cawàwanáta báawacuéca piicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pírí báawéeri camicáinaté nusáiwicacué pírí wawàsi ipíchanácué nuínataléca píriní. Báawacaalícué piicáca núa, nusutácué pícha wawàsi pimáacáanápínácué piwàwawa ícha.

¹⁴ Siúcade màulenáca núa nupáchiacaténácué pía àniwa máisibàawíríanápiná. Yá mamáalàacata càmitacué nusutápiná nuyáapínáwa pícha, ipíchanácué nusáiwicaca pírí wawàsi. Yácáiná càmita cáininá nuicácuéca piasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá píwacáidáanápíná plata nulípiná, yácáiná nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píaliácuéwa sùmaná càimica nàwacáida plata nasèená irípináwa. ¹⁵ Càita nacái núcupiná macáita nùsuwa casímáiri iyú, nuyúudàcaténácué pía. Yá nacái iwàwacutácaalí numàacaca nucáucawa numànicaténácué pírí cayábéeri, yá cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudáca pía éwitacué pimànicáaníta nulí càide iyúwa càmfíyèi máini cáinináca iicáca núa, éwita máinicáanítacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶ Báisíta, càmitatécué nusutá pícha nuyáapínáwa, quéwa abénaméeyéi péenácué nacáidaca nùwali nudéca nuchìwáidacuéca pía nuchìwa iyúwa, náimica nacái nudéca nuedéca pícha plata máaliacanéeri iyú. ¹⁷ Quéwa, píaliácuéwa cayába càmitaté nachìwáidacué pía needácaténá pícha plata nulípiná níai nubànuyéicátécué píatalé. ¹⁸ Nusutácaté wawàsi Tito ícha ipáchanápinátécué pía. Nubànúcaté nacái áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái yàacaténátéwa Tito yáapícha. Píaliácuéwa Tito càmitaté ichìwáidacué pía yeedácaténácué pícha plata nulípiná. Píaliácuéwa báisíri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nacái wadéca wamànicuéca pírí abédanamata abédanamacáiná wáiwitáise wáapichawáca.

¹⁹ Cawàwanátacué píináidacawa wacálidacáitacué pírí waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wáasáidacuéca pírí mabáyawanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica cà, néese watàanica Dios iicápiná Cristo yàasu wenáiwicacáiná wía. Yá macáita yái wacálidéericuéca pírí cháí cuyàluta írìcu, wadéca wacálidacuéca píriní yéewanápinácué pidàwináidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàí íiméeri iyú, píacué wéenanái cáininéeyéica waicáca. ²⁰ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta càmita nùanàapínácué píyaca càide iyúwa nuwàwáaná nùanàacaalípinácué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita píanàapíná núa casímáiri núa píapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abénaméeyéi péená icuúsayaquéeyéiwa, abénaméeyéi nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenáiwica náasu cawèníri íwalíse, abénaméeyéi nacái caluéyéica, abénaméeyéi nacái cachàiniyéica iicáca yáawawa, abénaméeyéi nacái itàaníyéica báawéeri iyú áibanái íwali, abénaméeyéi nacái icuúséeyéica íchawa áibanái, abénaméeyéi nacái cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái ícha, abénaméeyéi nacái càmfíyéica iwàwa abédanaméeri íiwitáise áibanái yáapícha. ²¹ Achúmaca nuwàwa nuínáida nacáíwa cawàwanáta Nucuèriná Dios imàacapíná báica núa píwalísecué, nùanàacaalípinácué píatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuicháanicuéca píwali, manùbeyéicaalí péenácué nadéca nèpùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéericuise àta siùca nacáide, càmfíyéicáwa nacái iyamáida iimáca áiba yáapícha càmfíchúca náinusíwa, càmfírìca nacái nanírísíwa.

13

Advertencias y saludos finales

1 Yácata máisibéeri yàawiríaná nupáchanápinácué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái íiméerica: Aibanácaalí iwàwa ícháawàaca wenàiwica ibáyawaná nàuwichàidacaténáni, iwàwacutá natéca náapichawa pucháibaba wenàiwica nacàlidacaténá íináwaná càmicaalí máisiba nacái. Uwé, nùapinácuéwa píataléwa máisibàawiríanápíná nùlàacaténácué pía báawéeri íichaná. Càmicaalícué peebáida, yásí nùuwichàidacué píawa. 2 Píacué imànyíeyícaté ibáyawanáwa manuísiwata bàaluité, canánamacué nacái pía. Nùlàacué pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué píicha càide iyúwaté nùlàanacué pía bàaluité nùyacaalítécué píapicha yái pucháibáaná yàwiríanaca. Néeni nupáchiacaalícué píatalé àniwa, yá càmita quirínama numàni nalí cayábéeri iyú, níara imànyíeyíca yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata. 3 Cachàinipíná numànicuéca píriwa picàlidacáinacué piwàwacasa píaliacawa asásí nutàanícaalí Cristo inùmalícué. Cristo càmita yùuwichàidapinácué píawa machawàaquéeri iyú, néese cachàiníri iyúpinácué yùuwichàida píawa. 4 Báisíta natàtàacaté Cristo cruz íwali idècunitàacá iyaca cháí èeri írìcu iyúwa machawàaquéeri. Quéwa siúcáise de iyaca Dios yáapicha, idèniaca nacái macáita Dios íiwitáise cachàiníri. Càita nacái machawàacaca wía cháí èeri írìcu càide iyúwaté Cristo iyáanáté quéwa wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, íná yéewanápíná wàyaca Dios íchàini iyú, wayúudàacaténácué pía.

5 Picácué píalimáida piicáwa wía, néese píináidacuéwa piwàwalícuésewa asásí báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa píaliacuéwa Cristo iyacué piwàwalícu. Quéwa, canácaalíni, ínèesecué càmitàacá peebáida Cristo báisíri iyú! 6 Nutuíyáaca píalimáanápínácué píaliacawa báisíri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisíri iyú, Cristo idéca ibànùaca wía nacái wáibaidacaténá írípíná iyúwa yàasu apóstolnái. 7 Wasutáca Dios íicha píripínácué nacái ipíchanácué pímaníca píbáyawanáwa. Càmita wasutá Dios càí píasáidacaténácué wadéca wéewáidacuéca pía cayába, néese wawàwacáitacué pímaníca cayábéeri, éwitasica áibanái íináidacawa càmita apóstol wía, càmicáiná wàuwichàidacué pía wásáidacaténá báisíríca apóstolca wía idènièyíca Dios íchàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi. 8 Yácáiná iwàwacutá wamichàidaca wenàiwica íiwitáise namàninápíná cayábéeri, càide iyúwa Dios itàacái báisíri íimáaná. Canáca yéewaná watuíyáaca namànica nabáyawanáwa yéewanápíná wàuwichàidaca nía. 9 Iná wàanàcaalípinácué píatalé, yá wàanàcaalícué pía yeebáidéyeyí iyaca tàí íiméeri iyú, càmicaalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacuéca pía píbáyawaná íwalísewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái íicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáiná wásáida Dios íchàini wàuwichàidacaténácué pía. Wawàwacáita peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú, cachàinícaténácué píiwitáise íwali. Yá wasutácué Dios íicha píripínácué mamáalàacata íchùnlanápínácué píiwitáise cayábéeri iyú. 10 Nudéca nutànàacuéca píri yái cuyàlutaca ipíchawáise nùacué nuicáca pía. Nùanàcaalícué pía imànyíeyí yàacawa ibáyawanáwa nùanàcaalípinácué píatalé, yásí iwàwacutá numànicuéca píri cachàiníri iyú, nudèniacáiná Wáiwacali íchàini nuçucacaténácué pía. Iná nutànàacué píri yái cuyàlutaca quéechacáwa piwènúadacaténácué píiwitáisewa báawéeri íicha. Wáiwacali càmita imàaca nulí íchàiniwa nuwènúadàanápínácué píiwitáise Dios íicha, néese imàacaca nulí

ichàiniwa nuyúudàacaténácué pía yéewanápinácué cachàinica píiwitáise Dios ìwali.

¹¹ Yáta imanùbaca, píacué nuénánáica. Nuwàwacué pìyaca casímáiri iyú. Picutácué pìyacaténá machacàníiri iyú Dios iicápiná. Pimichàidacué píiwitáisewa pëebáidacaténácué iyúwa nùlàná pía. Abédanamacué pimàni píiwitáisewa píapichawáaca. Pìyacué nacái matuíbanáiri iyú píapichawáaca. Yási yéewapínácué Dios ìyaca píapicha, yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú, imàaquéerica nacái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. ¹³ Macáita níái yëebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica cháí nawàwalicué pía.

¹⁴ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha imàníinápinácué píí cayábéeri mawèníiri iyú; càita nacái nusutáca Dios ícha imàacáanápínácué píaliacawa píwàwalìcuéwa cáininácuéca Dios iicáca pía; càitacué nacái abédanamáanápíná píiwitáise Espíritu Santo yáapicha càiripináta.

GÁLATAS

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùacué pírí cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái wenàiwicanáí irí. Càmitaté wenàiwica níái càí imàaca núa apóstolpiná càmitaté nacái wenàiwica níái càí ibànùa núa nucàlidacaténá Dios itàacái. Néese yái Jesucristoca yácata ibànùèrica núa. Idéca nacái Dios ibànùaca núa, yái Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi ícha. ² Macáita níái wéenanáica núapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéca pía. Nubànùacué pírí cuyàluta píacué macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yacalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatéeyéica iyaca. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha píripinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápinácué pírí cayábéeri mawèníiri iyú namàacáanápinácué nacái píyaca matuìbanáiri iyú. ⁴ Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa yéetácáténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná iwálísewa. Càité Jesucristo imànica iwasàacaténá wía ícha yái báawéeri èerica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yái Wacuèriná Diosca. ⁵ ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yái cachàiníiri íiwitáiseca íyéerica chènuniré cáimiétaquéeri iyú, icànéeri nacái icamaláná mèlumèlúiri írìcuwa! Báisíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ Máinicué achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuémìaca piináwaná ìwali, càulenáca nacái nuebáidaca yái náimáanáca píwalicué píwènúadacasacué píiwitáisewa caquialéta Dios ícha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápinácué Cristo imànica píripí cayábéeri mawèníiri iyú quéwa pídécuéca píwènúadaca píiwitáisewa peebáidacaténácué cachìwéeri tàacáisi áibanáí íméerica ìwali iwasàanápinásacué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁷ Quéwa canáca áiba tàacáisi háisíiri iwasèeripináca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Néese nàyaca meedá áibanáí píatalécué imèniadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú íná báawaca píiwitáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁸ Quéwa, péemìacué cayába, áibanáicaalí icàlidacué píripí áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái wacàlidéericatécué píripí, yásí Dios yúuwichàidacani càiripináta. Càita nacái nucàlidacaalícué píripí áiba tàacáisi, yásí Dios yúuwichàidaca núa càiripináta. Càita nacái chènuníseeri ángel icàlidacaalícué píripí áiba tàacáisi, yásí Dios yúuwichàidacani càiripináta. ⁹ Nudéca nucàlidacuéca píripí quéwa siúcade nucàlidacuéca píripí àniwani: Aibacaalí icàlidacué píripí áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái wacàlidéericatécué píripí, yá Dios yúuwichàidéeripiná càiripináta.

¹⁰ Càmita quirínama ncutá cayábacaténá meedá wenàiwicanáí íicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios íicáca yái numànírica. ¡Núalimáidacaalí mamáalàacata numànica meedá càide iyúwa casímáiná wenàiwicanáí íicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica núatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca píripí Jesucristo ìwali, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica

Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càmitaté èeri m̀nanáí níái càì ich̀ùnìaca yáí tàacáisi náalíacáí iyúwa. ¹² Càmitaté wenàiwicanáí níái càì imàaca nulí yáí tàacáisica. Càmita nacáí néewáida núa càì. Néese Jesucristocata yáí imàaquéerica núalíacawa nucàlidacaténá wenàiwicanáí íríní.

¹³ Pidécúéwa péemíaca nuináwaná ìwali caináacalíté numànica bàaluité nuèpunicáalítéwa càide iyúwa judíonáí yéewáidáaná. Píalíacúéwa núuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máiní báawéeri iyú, níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacáí. Nunúacaté manùbéeyéí numáalàidacaténá nía. ¹⁴ Nuèpunicáinátéwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáté máiní numànica cachàiníiri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánáí judíoca máinicáináté cachàiníwanáí náicha numànicaté macáita machacàníiri iyú càide iyúwa wàawirináimi judío íiwitáise íimáaná. ¹⁵ Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácáté núa nuibaidacaténá írípíná. Yá cainínacáiná Dios íicáca núa, íná imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imáidáanápináté núa nuibaidacaténá írípíná. Néese Dios íináidacatéwa imàacáanápináté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani. ¹⁶ Dios imàacacaté núalíacawa Dios Íiricaní yáí Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yáí tàacáisi Jesucristo ìwali càimíyéí judío írí. Idécanáamité Dios imàacaca nuicáca Íiri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanáí wenàiwica yéewáidáanápináté núa. ¹⁷ Càmitaté nacáí nùawa Jerusalén iyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolua, Dios imáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuémíawa nía nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu cáli néré. Néesetécáwa nuèpùacawa Damasco iyacàlená néré.

¹⁸ Néeseté máisiba camuí idénáami, yá nùacatéwa átata Jerusalén iyacàlená néré, nupáchiacaténaté Pedro néré, idábáanaté nùacawa yéewanápiná núalía nuicáca Pedro. Yáté nuyamáacawa Pedro yáapicha quince èeri. ¹⁹ Quéwa canácata nuíquéri áibanáí apóstol, abéerita Santiagoquéí nuicá, yáí Wáiwacali iméeréerica. ²⁰ Núumacué píri báisíiri iyú, abéerita Jesucristo yáí càì imàaquéericaté núalíacawa itàacáí. Dios yáalíacawa nucàlidacuéca píri báisíiri iyúni.

²¹ Néese idécanáamité nupáchiaca néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacáí. ²² Níara wéenanáí yeebáidéeyéicaté Cristo itàacáí iwacáidáyaquéeyéicatéwa yacalé imanùbaca Judea yàasu cáli íinata, càimíyéicáwaté yáalía íicáca núa. ²³ Néemlàcáitaté nuináwaná ìwali. Càì náimacaté nùwali: “Yáta yùuwichàidéericaté wía bàaluité, yáí iwàwéericaté imáalàidaca wía ìwalíise yáí weebáidáanáca Jesucristo itàacáí, siúcade yàaca yàalàaca wenàiwica neebáidáanápiná Jesucristo itàacáí”, càì náimacaté nùwali. ²⁴ Yá nàacaté Dios írí cayábéeri nùwali Dios iwènúadacáinaté írípínáwa nuíwítáise.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ Néeseté catorce camuí idénáami, yáté nuèpùa nùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécáté Tito núapichawa. ² Nùacatéwa néré Dios ich̀ùuliacáinaté nùanápináwa néré. Néeseté Jerusalén iyacàlená néenibàa nùacawa náatalé níara nacuèrinánáí cáimíetacanéeyéica, watàanícáténá wáapichawáaca méetàucuta áibanáí ícha. Yá nucàlidacaté nacuèrinánáí írí yáí tàacáisica nucàlidéerica càimíyéí judío írí, íiméerica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Nuwàwacaté

cayábaca néemlaca nùasu tàacáisi ipíchanáté canáca iwèni yáí íbaidacalésica numàníricaté Dios irípiná, càita nacái yáí íbaidacalési numànírica siùcade. ³Néenialíté abénameéyeyéi cachìwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanása namànica circuncisión Tito irí, yáí núapichéerica griegosàiri, càmirica judío. Quéwa níai nacuèrinánáica càmítaté nachùulla Tito namàninápiná irí circuncisión. ⁴Níara ichùulièyéicaté namàninápiná circuncisión Tito irí, cachìwéeyéica nía meedá icàlidéeyéicaté iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Nawàlùacatéwa wèwiré ibàacanéeri iyú. Yá nawàwacaté nacháawàaca waináwaná ìwali càmícáináté wamàni macái càulenéeri wawàsi profeta Moisés ichùulièricaté israelitanái imànica nàacaténáté Dios icàaluíná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi ícha. Càité cachìwéeyéi namànica nawàwacáináté nadacúaca wía wamàninápináté àniwa càide iyúwa Moisés ichùullaná israelitanái bàaluité. ⁵Quéwa càmítaté weebá natàacái íbatàa abéeri momentopináta, wawàwacáináté wacúacuéca pirípináni yáí tàacáisi bàisíríca ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha mawèníri iyú.

⁶Níai nacuèrinánái áibanái iiquéeyéica cáimiétaquéri iyú, càmítaté nachùulla nucàlidáanápiná áiba wawàsi wàlisài càmíyeyí judío irí, néese cayábacaté naicáca nucàlidáanáté Jesucristo iináwaná. Quéwa càmítaté nucutá cayábaanápiná naicáca núa éwita cáimiétacanéeyéicáaníta nacuèrinánáica nía, càmícáiná Dios iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái ícha. ⁷Càmítaté nachùulla nucàlidáanápináté áiba wawàsi wàlisài, néese náimacaté nùwali bàisícata Dios ichùullacaté nucàlidáanápiná itàacái càmíyeyí judío irí, yáí tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha; càité nacái Dios ichùullacaté Pedro icàlidáanápiná yáí tàacáisi judíonái irí. ⁸Dios ibànùacáináté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali judíonái irí. Càita nacái Dios ibànùaca núa iyúwa apóstol nucàlidacaténáni càmíyeyí judío irí.

⁹Ináté Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, níai áibanái iiquéeyéicaté iyúwa nacuèrinánáiwa, níata yáallacatéwa Dios imànicaté nulí yáí cayábéerica mawèníri iyú, imàacacaténáté nucàlidaca itàacái càmíyeyí judío irí. Néeseté náibàaca nacáapiwàaca wáapicha, núa, Bernabé nacái náasáidacaténá casímáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúudéeyéica nía. Yáté abédanamata náiwitáise nacái wáapicha wacàlidáanápináté Jesucristo iináwaná ìwali càmíyeyí judío irí idècunitàacá áibanái apóstol íbaidaca Dios irípiná nacàlidacaténá itàacái judíonái irí. ¹⁰Nasutátaté wáicha abéeri wawàsi meedá wayúudáanápináté catúulacéyeyí wenàiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita nùalímáidaca numànica cáalíacáiri iyú cèiripináta.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹Quéwa Pedro idécanáamité yàanàaca Antioquía iyacàlená néré, néese nùalàacani cachàiníri iyú imànicáináté yàacawa áiba wawàsi báawéeri. Càité imànica: ¹²Quéechatécáwa Pedro imànicaté cayábéeri, yáté iyáaca iyáacaléwa wéenánái yáapicha, níara càmíyeyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeseté abénameéyeyéi judío yàanàaca néré nacái, níai judío Santiago ibànueyéicaté néré, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi. Idécanáamité nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáináté càmíyeyí judío. Ináté Pedro iwènùacawa càmíyeyí judío ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmítaté iyáa iyáacaléwa náapicha càì quirínama cáalucáináté Pedro iicáca níai judío yàanèeyéicaté Jerusalén néese, casacàacáiná judíonái iicáca càmíyeyí

judío. ¹³ Néseté áibanái judío iyéeyéicaté yàcalé irícu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, abédanamata namànica náiwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise. Yáté càmita quirínama Bernabé yàacawéeridaca wéénánái càmíyeyi judío. ¹⁴ Nuicácaté càmita namàníná càide iyúwa báisíiri tàacáisi yéewáidáaná wía, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasáaca wenáiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha mawèníri iyú, cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Inaté nùalàaca Pedro cachàiníri iyú nàacuésemi macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicatéwa néré. Núumacaté Pedro irí: “Pía judíosàirica, quèchatécáwa piacawéeridacaté wéénánái càmíyeyica judío càide iyúwa càmíiri judío, píalácáinátéwa cáinináca Dios iicáca macái wenáiwica íiwitáaná abédanamata, iná ¿cáná pichùulla càì nàyaca càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, níái wéénánái càmíyeyica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” càité núumaca Pedro irí.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

¹⁵ Néseté núumaca Pedro irí: “Pía, núa nacái, wíata asáiyeyi iyúwa judiónái, càmítaté wamàni iyúwa càmíyeyi judío imàníná, càmíyeyica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. ¹⁶ Quéwa éwita judiocáaníta wía, càicáaníta wáalíacawa càmita mabáyawaná Dios iicáca wía íwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abéerita íwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. Iná wía nacái judíoca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía íwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo, càmita íwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi íimáaná. Canácáiná wenáiwica Dios íiquéeri mabáyawanéeri iyú íwalíise yái imànínáca càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi íimáaná”, núumacaté Pedro irí.

¹⁷ Uwé, càita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmíyeyi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmíyeyi judío cabáyawanéeyéica, càmícáiná wachùulla wenáiwica namànica macáita càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi íimáaná. Iná náimaca Cristo idécasa cabáyawanáca imànica wía. ¡Càmíirita! ¹⁸ Néese cabáyawanáca wía báisíiri iyú wèepùacaalí wéewáidaca wenáiwica iwàwacutáanápináca namànica càide iyúwa profeta Moisés yáasu tàacáisi ichùullaná yéewacaténáca cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wáasáidaca càmita Dios iicáca wía mabáyawanéeri iyú íwalíise yái cayábéerica wamànírira. ¹⁹ Yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí yáasáidacaté nulí iwàwacutáanáté nuétáca wá núbáyawaná ichùullacawa càmícáináté nudé numànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. Quéwa Cristo yéetácatéwa cruz íwali nuíchawalíná ípichaná Dios yúuwicháidaca núa núbáyawaná íwalíisewa. Siúcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàaquéericaté Moisés irí càmita quirínama ícháawàca núbáyawaná. Càmita nacái nucutá Dios iwasáaca núa yáasu yúuwichàacáisi íichawa íwalíise yái numànínáca càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi íimáaná. Càité Dios imànica nulí nùyacaténá machacàníri iyú siúcade càide iyúwa Dios iwáwáaná. ²⁰ Siúcáisede càmita nùya nucáuca iyúwa, néese Cristo ícauca iyúcata càì nùyaca. Iná yéewa idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, yá nuebáidaca Dios líri itàacái, yái cáininéericaté iicáca núa, imàaquéericaté nacái ícaucawa yéetácaténáwa nuíchawalíná. ²¹ Càmita caná iwèni nuicáca yái Dios imànínáca walí cayábéeri mawèníri iyú, néese núalíacawa Cristo yéetácatéwa

wáichawalíná wabáyawaná ìwàlfiſe yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wía ìwàlfiſe yáí wamànínínáca càide iyúwa itàacáí bàaluisàimi ichùullaná wamànìcá, yá canáca iwèni meedá yáí Cristo yéetáanácawatá.

3

La ley o la fe

¹ ¡Píacué Galacia yàasu cáli néeséyéica, càmitacué pínáidawa cáaliacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichìwàidacuéca pía, íná pínáidacuécawa máiwitáiseeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué pírì Jesucristo iináwaná ìwali máini machacànìiri iyú. Nucàlidacatécué pírì Cristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Yáté píaliacuéwa cayába amaléeri iyúni cáná yéewaná Jesucristo yéetáatéwa, càide iyúwa nudéca nacáicaalícué numàcaca piicàcani pituú iyúwa. ² Péemiacué cayábani: Píaliacuéwa Espírìtu Santo càmitaté iwàlùawa piwàwaliculé ìwàlfiſe yáí pimànínínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ìmáaná, yáí tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese Espírìtu Santo iwàlùacatécué piwàwaliculé peebáidacáinaté yáí tàacáisi péemièricatécué, yáí Jesucristo iináwanáca, iwàsàa wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ìcha. Iná píaliacatécué amaléeri iyúni Espírìtu Santo càmitacué iwàlùawa piwàwaliculé ìwàlfiſe yáí pimànínínáca iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ìmáaná. ³ ¿Cánásicué yéewaná máini máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunicawa Cristo yáapicha Espírìtu Santo ichàini iyú, íná siúcade, ¿cánácué piwàwa píalimáidaca piyaca machacànìiri iyú pichàini iyúcuéwa meedá? ⁴ Yáí Espírìtu Santo idéca imànicuéca pírì madécaná cayábéeri. ¿Cánácué piwàwa piúcaca píchawa siúcade meedá macáita yáí cayábéerica? ¡Nutuúyáaca càmínápinácué pimàni càì! ⁵ Dios idéca imàacacuéca pírì Espírìtu Santo, yá siúcade Dios imànica iyaca pèewi yáí canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmitacué imàni pírì càiri cayábéeri ìwàlfiſe yáí pimànínínácuéca càide iyúwa itàacáí bàaluisàimi ìmáaná, yáí tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Néese Dios imànicuéca pírì yáí cayábéerica ìwàlfiſe yáí peebáidáanácuéca tàacáisi péemièricatécué Cristo ìwali.

⁶ Abraham yeebáidacaté Dios, yáté mabáyawanáca Dios iicàceni. ⁷ Iná iwàwacutácué píaliacawa cawinácaalí yeebáidéyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisiyéi Abraham itaquénáinami. ⁸ Dios itàacáí yásáidaca walí Dios ìnáidacatéwa bàaluité iwàsàanápínaté càmíyéi judío nabáyawaná ìchawa, yéewacaténá mabáyawanáca iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéyéipínacaté Dios. Càité Dios icàlidaca Abraham iríni bàaluité, yáí tàacáisi cayábéerica. Dios ìmacaté Abraham irí: “Numànipiná cayábéeriwa macáí èri minanáí irí yeebáidéyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, ìmacaté yáí Diosca. ⁹ Iná yéewa macáita wenàiwica cawinácaalí yeebáidéyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imàníníná Abraham iríni, yáí yeebáidéericaté Dios nacáí.

¹⁰ Abènaméyéi wenàiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwàlfiſe yáí namànínínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ìmáaná. Quéwa càmita náalimá namànica machacànìiri iyú macáita càide iyúwa yáí tàacáisi ichùullaná namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacáí néetácawa nabáyawaná ichùullacawa, yácáiná áiba profeta itàacaté Dios itàacáí ìmèerica: “Iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ichùullacawa cawinácaalí càmírica imàni mamáalàacata macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná”, ìmaca. ¹¹ Iná wáaliacawa

amaléeri iyúni canácata wenàiwica mabáyawanéeripiná Dios iicáca ìwalíse yáì imànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Yácáiná áiba profeta itànàcaté Dios itàacái íméerica: “Mabáyawanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Nàyapiná Dios yáapicha càiripináta”, ímaca yáì Dios itàacáca. ¹² Quéwa yáì tàacáisi Moisés itànèericaté càmíríta ichùulla wenàiwica yeebáidáanápíná Dios, néese yáì tàacáisi ímacáita meedá: “Cawinácaalí imàníríca càide iyúwa yáì tàacáisi ímáaná, yáta mabáyawanéeripiná Dios iicáca”, ímaca. Quéwa canácata èeri m̀nali yáalíméeri imànica càide iyúwa yáì tàacáisi ímáaná, ínáté iwàwacutá macáita wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa.

¹³ Cristo idéca iwasàaca wía ícha yáì yúuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali ìwalíse yáì càmínáca wamàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yáì tàacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàacacaté yàasu yúuwichàacáisi yàanáca Cristo ìwali yéetacáténátéwa wáichawaliná. Wáalíacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi yàanácaté Cristo ìwali yácáináté áiba profeta itànàcaté Dios itàacái íméerica: “Cawinácaalí nachanàidéerica àicu ìwali yéetacáténáwa, náimapíná ìwali Dios idéca yúuwichàidacani manuísíwata”, ímaca. ¹⁴ Càité Cristo Jesús yéetacátéwa píichawalinácué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái pírí yáì cayábéerica icàlidéericaté ìwali Abraham írí, píacué càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espíritu Santo wawàwaliculéwa càide iyúwa Dios ímáaná weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

La ley y la promesa

¹⁵ Píacué nuénánáica, siúcade nucàlidacué pírí comparación nàwali níái cháì èeri írìcuíyéica: Asíali imànicaalí wawàsi áiba wenàiwica yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi íináná ìwaliwa cuyàluta írìcu. Néese natànàaca náipidenáca yàluta írìcu náasáidacáténá cawenírìcani, yáì wawàsi namàníríca náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenàiwica yúucaca yáì wawàsica, càmíta nacái yéewa áiba wenàiwica itùculladaca tàacáisi quiríta. ¹⁶ Càité nacái Dios icàlidaca Abraham írìni cáimiétacanéeri iyú imànínápináté Abraham írì cayábéeri, itaquérinámi írì nacái. Yáì tàacáisi càmíta íima “itaquénáinámi”, ímáanáca manùbéeyéi, néese íima “itaquérinámi”, ímáanáca abéeri wenàiwica. Yáì Abraham itaquérinámi yácata yáì Cristoca. ¹⁷ Yácata nuwàwéericuéca núumaca pírí: Dios imànicaté wawàsi Abraham yáapicha, néese caweníríca Dios imànica yáì wawàsi ípidená ìwaliwa máini cáimiétacanéeri iyú. Néeseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yàasu èeri idenáamité àniwa, yá Dios imàacacaté itàacáiwa profeta Moisés írì, nalípiná níara israelitaca. Moisés yàasu tàacáisi càmíta yéewa canéerica iwèni imànica yáì idábáanéeri wawàsica Dios imànírìcaté Abraham yáapicha. Càmíta nacái yéewa Moisés yàasu tàacáisi canéerica iwèni imànica Dios itàacái bàaluitéeri cachàiníwaná Moisés yàasu tàacáisi ícha, Dios icàlidacáináté Abraham írìni cáimiétacanéeri iyú madécaná camuí Moisés yàasu tàacáisi ipíchawáiseté. ¹⁸ Càmíta Dios imàni walí cayábéeri ìwalíse yáì wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Néese Dios icàlidacaté Abraham írìni cáimiétacanéeri iyú imànínápináté nalí cayábéeri mawenírí iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwate Abraham yeebáidáaná. Iná wáalíacawa càmíta yéewa weedáca wallíwa yáì cayábéerica ìwalíse yáì wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná.

¹⁹ Siúcade cawàwanáta áibanáì iwàwa isutáca yéemíawa núa cánaté yéewaná Dios imàacaca itàacáiwa profeta Moisés írì ichùullacáténáté israelitanáì. Uwé, Dios imàacacaté nalí itàacáiwa yéewanápiná wáalíacawa cabáyawanáca macái

èeri m̀nanáí, càmíta nacáí wamàni càide iyúwa Dios ímáaná. Iwàwacutácaté namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná àta Abraham itaquérinámi yàanàacatalétaté aléi èeri írìculé, yáí Cristoca, Dios icàlidéericaté írì cáimiétacanèeri iyú imàacáanápináté Cristo imànica cayábèeri èeri m̀nanáí írì. Dios imàacacaté tàacáisi yàasu àngelnáí írìwa nacàlidacatenáté itàacáí Moisés írì, nèese Moisés ichùuliacaté israelitanáí namàninápináté càide iyúwa Dios ímáaná. ²⁰ Quéwa abéerita yáí Dios itànírìcaté Abraham írì, càmítaté Dios ibànùta àngelnáí nacàlidacatenáté Abraham írì Dios imànínápináté írì cayábèeri mawènrìri iyú. Iná yáí wawàsi Dios imànírìcaté cáimiétacanèeri iyú Abraham yáapicha, cachàinírìcani Moisés yàasu tàacáisi ícha.

El propósito de la ley

²¹ Yáí tàacáisi nucàlidéericuéca pírì càmíta ímáaná profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwide imànica Dios itàacáí, yáara wawàsi Dios imànírìcaté cáimiétacanèeri iyú Abraham yáapicha. ¡Càmírìta! Nèese Dios càmíta mabáyawaná iicáca wía iwàlìse yáí wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná wía. Iná Moisés yàasu tàacáisi càmíta yáalimá yàaca wacáuca càmírì imáalaawa. ²² Càita nacáí Dios itàacáí icàlidaca walínì: Wabáyawaná ichàini idacùuca wía iyúwa presoíyéí, macáita wía èeri m̀nanáica. Càica Dios itàacáí ímaca yéewanápiná cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimáanápiná needáca nalíwa yáí cayábèerica Dios íiméericaté cáimiétacanèeri iyú imànínápináté nalí.

²³ Ipíhawáiseté Jesucristo yàanàaca aléi èeri írìculé, wía judíoca càmítaté yéewa weebáidacani iwasàcatená wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmallicuise ichùuliacaté wía cachàinírì iyú, idacùucaté wía nacáí iyúwa presoíyéí, cabáyawanáicáinaté wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacacatalétaté wáalíacawa iwàwacutáanáté weebáidaca Jesucristo. ²⁴ Péemiacué comparación: Càasuírì asialì idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica íiwacalì yéenibewa. Càita nacáí yáí Moisés yàasu tàacáisica, càicatenide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía iwàlìse yáí weebáidáanáca Cristo. ²⁵ Quéwa Cristo idéca yàanàaca, iná weebáidaca itàacáí. Càmíta quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icùuca wía, càide iyúwa càasuírì yàasu wenàiwica càmíta icùu íiwacalì yéenibewa, béeyéicaalí nía. Nèese Cristo icùuca wía siúcáisede. ²⁶ Yá nacáí Dios yéenibecuéca pia macáita, piacué càmíyéica judío peebáidacáinacué Cristo Jesús itàacáí. Yá piyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²⁷ Bàaluité píbautízacuécawa píasáidacatenácué peebáidaca Cristo Jesús, yá pidàbacatécué piyaca abédanamata Cristo yáapicha, piyacuéca nacáí siúcade càide iyúwa Cristo íiwitáise ìyáaná. ²⁸ Cáinináca Dios iicáca wía macáita abédanamata. Canácata wenàiwica Dios iiquéerica iyúwa áiba íiwitáaná judíonáí ícha, judíocaalí wía, càita nacáí càmíyéicaalí judío wía, càita nacáí áibanáí yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacáí yèepunícaalíwa máiwacalínáwaca wía, càita nacáí aslanáicaalí wía, càita nacáí inanáicaalí wía, nèese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata. ²⁹ Yá nacáí Cristo yàasunáicaalícué píá, yásí Dios iicácuéca píá iyúwa Abraham itaquénánámi nacáí. Càipíná nacáí Dios imànicuéca píriwa yáí cayábèerica càide iyúwaté icàlidáanáté Abraham írìni cáimiétacanèeri iyú.

4

1-2 Siúcade nucàlidacué pírí comparaciòn pialíacaténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi iwali, yáí áiba íiwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacái íicha. Caw-inácaalí wenàiwica imàniyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri líri idécunitàacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuèrinánái íimáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéerica mawèníri iyú càiripináta. Quéwa yáí sùmài yáanirica idéca imàacaca abé èeripiná, béericatalépináta yáí lírica. Iná yéewa yàanàcaalí ùucullíri yàasu èeri, yásí namàacaca idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Yáí ùucullirica, càicanide iyúwa wía íyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapícha. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yáí cawènírica: Idéca iwasàaca wía yàasu yúuwichàacáisi íichawa ìwalíise yáí weebáidáanáca Jesucristo. ³ Bàaluité càicuéca wíade iyúwa yáí sùmài nachùulièricaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, demonionái idacùacáináte wáiwitáise bàaluité, níara báawéeyéica ángelca icuèyéica yàasu cáli chènuníseyéyiwa, ichùuliéyéica nacái èeri mìnánái íiwitáise càmiyéica yáalía Dios iwali. ⁴ Quéwa Dios íináidacatéwa íbànùanápínaté Iíriwa aléi èeri írículé, íná yéeniawaná yàanàcaalíte, yáté Dios íbànùaca líriwa imusúacaténáwa abéechúa inánái íicha. Judíosàiricaténi, íná imànicaté càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iyúwa nacái Dios itàacái íimáaná, yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténá judionái. ⁵ Dios íbànùacaté líriwa iwasàacaténá wía íicha yáí càulenéri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuíse, wía judíoca. Càité Dios líri iwasàaca wía, iwasàacué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepínáwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápíná Dios iicáca wíatá. ⁶ Néese yáasáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios íbànùaca walí Espíritu Santo wawàwaliculé, yáí Espíritu Dios líri íbànuerica. Iná yéewa wáimaca Dios írí Espíritu Santo íiwitáise iyú: “¡Pía, Wáaniri, cáininéerica waicáca!” Iná yéewa wáimaca. ⁷ Càita Dios ísùmàireca pía, càmita quirínama demonio idacúa píiwitáise càmicáiná nàasu wenàiwica pía quirínama, néese Dios líri idéca iwasàaca pía náicha. Siúcáise Dios ísùmàireca pía, íná Dios idéca nacái iwasàaca pía yàasu yúuwichàacáisi íichawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Píacué càmiyéica judío, bàaluité càmitacué pialíawa Dios iwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yàasu wenàiwica, demonionái idacùacáinácué píiwitáise, piacaténáté nacàaluíná, níara cuwáináica, lípidenéeyéica díosnáí, bàaluitécáiná píyúnáidacuéca báisíiri Diosca nía. ⁹ Quéwacué siúcade pialíacuécawa Dios iwali. Cayába cachàini nùumaca Dios idéca íicácuéca píupalé quéchatécáwa imànicaténácué pírí cayábéeri. Iná ¿cánácué píwàwa pèepùacawa Dios íicha pèebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níái canápinéeyéica càmiyéicué yáalimá iyúudàaca pía? ¿Cánácué píwàwa pímacaca nadacùaca píiwitáise àniwa? Pidàbacaalícué pímanica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápíná Dios íicácuéca pía, yásí càicuéca píade iyúwa wenàiwica iwàwéeyéica demonio nadacùaca íiwitáise. ¹⁰ Aibanái idéca ichiwáidacuéca pía, íná pídicuéca píðabaca pímanica macái culto íiwitáaná càide iyúwa judionái imàníná sábadò írìcu, áiba èeri nacái, quéeri imanùbaca nacái, camuí imanùbaca nacái. Càitacué pímanica madécaná culto cayábáanápínácué máadáiní Dios íicáca pía, píyúnáidacáinácué píwasàanápíná

piawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha ìwalíse yáì pimànínáca culto. ¹¹ Iná máini achúmaca nuwàwa nuínáidacawa piwalicué cawàwanáta canáca iwèni yáì nuéwáidáanátécuéca pía. Peebáidacaallicué cachiwéeyéi yàasu tàacáisi, yási canáca iwèni meedá yáì nuéwáidáanátécuéca pía.

¹² Píacué nuénánaica, nusutacué pícha wawàsi manúsíwata. Piyacué càide iyúwa nùyáana. Càmita numàni mamáalàacata càulenéri wawàsi judionáì imáníríca cayábáanápíná nàpícha Dios. Néese nuibàaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasaàcaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha càide iyúwacué píbaanáté piwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaalítécué itàacáì quéechatécáwa. Bàaluité nùyacaalítécué píapícha, càmitaté pimàni nulí báawéeri. ¹³ Píalíacuéwa nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéechatécáwa nucàlidacaalítécué píri yáì tàacáisi íméerica Jesucristo iwasaàca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹⁴ Yáì nùuwichàanácawa uláicái iyú yálimáidacatécué ícáca pía báawáanápínaté píicáca núa, nùasu tàacáisi nacáì, máinicáiná báawaca yáì uláicáica. Quéwacué càmitaté báawa píicáca núa uláicái ìwalíse. Càmitaté nacáì píuca píchawa núa, néese pitáidacatécué núa cayábéeri iyú, peedácatécué núa plataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàaca píatalécué; pímanícatécué nulí cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàaca píatalécué! ¹⁵ ¿Cánacué càmita casímái piwàwa nùapícha càide iyúwaté quéechatécáwa? Nùalimáicué nucàlidaca píináwaná ìwali cayábéeri iyú máinicuéca piwàwacaté piyúudàaca núa, ínáté píalimáicaallicué pimusúadaca pítuíwa pímaacacaténáicué nutuúpinátáni, yá pímanícatécué càiritá. ¹⁶ Quéwa siúcade nuínáidacawa cawàwanátacué píicáca núa càide iyúwa píuwidewa, ìwalíse yáì nucàlidáanacatécué píri báisírí tàacáisi.

¹⁷ Níara cachiwéeyéica nàacué picàaluíná, namànicuéca píri máini cayábéeri iyú nacáì cáininacaténáicué píicáca núa, quéwa càmitacué nawàwa píri cayábéeri. Nawàwacué báawaca píicáca wía píicacaténáicué níata cáimiétaquéri iyú. ¹⁸ Cayábaca nuémíaca áibanáì ìnánáwaná ìwali namànicaallicué píri cayábéeri nawàwacáiná nayúudàacuéca pía. Cayábaca nacáì namànicaallicué píri cayábéeri càiripínáta, càmiríta abéta nùyacatáitacué píapícha. ¹⁹ Píacué cáininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinicué achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa piwalicué àniwa càide iyúwa achúmáanáná ìwaná iwàwa úuwichàacaalíwa cáiwíiri iyú umusúadacaténá ícá èeri. Yá nùuwichàapínáwa nuwàwalicúsewa mamáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacáì tàì íméeri iyú pidèniacaténáicué Cristo íiwitáise manúsíwata. ²⁰ ¡Máinicué nuwàwaca nùyaca píapícha siúcade nutàanicaténáicué píapícha éeréri iyúta, càmicáiná núallá cayába càinácaallicué iwàwacutáná nùumaca píri!

El ejemplo de Agar y Sara

²¹ Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué càimíyéica judío iwàwéeyéica idacúaca íiwitáisewa pímanícaténáicué càide iyúwa càulenéri tàacáisi ímáaná, yáì tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténáté judionáì. Báisícaallicué piwàwa pímaníca càide iyúwa yáì tàacáisi ímáaná Dios iwasaanápínáicué pía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, néese ¿cánacué càmitáacá píewáidawa ìwali cayábéeri iyú píalífacaténáicuéwa cáinacaalí ímáaná? ²² Dios itàacáì profeta Moisés itànèericaté ímaca: Abraham idèniacaté ínuwa idàbáanéchúá ípidenéechúaca Sara, càmicíhúaca yàasu wenàiwica. Idèniacaté nacáì ínuwa ípidenéechúaca Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íbaidéechúaca nalí mawèníri

iyú càiripináta. Abraham idèniacaté ìriwa Ismael Agar yáapicha. Idèniacaté nacái ìriwa Isaac Sara yáapicha. ²³ Uái Agarca, nàasu wenàiwica ìbaidéechúaca nalí, udéericucaté, néese umusúadaca iicá èri càide iyúwa macái èri mìnáná imàníná. Quéwa úái Saraca, càmiíchúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté iicá èri Dios imànicáinaté yái càmiírca wenàiwica idé imànica, càmicáinaté yáalimá Sara udéericu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa udèniacaténá uiriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná Abraham írini quéechatécáwa, cáimietacanéeri iyú. ²⁴ Yái tàacáisi pucháiba inanái ìwallírca yáasáidaca walí comparaciòn. Níái pucháiba inanáica ìmáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawàsi Dios imàníricaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténáté nía. Abéeri wawàsi yácata yái Dios itaacái profeta Moisés itànèricaté ichùuliacaténá israelitanái náyamáacaalítéwa mawènieta manuiri dúli írì ìpidenéeri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawàsi icùanáté nía. Yái Moisés yàasu tàacáisica, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu wenàiwica ìbaidéechúacaté mawèniiri iyú càiripináta. Péemiacué comparaciòn: Macái sùmài imusuéricatéwa nàasu wenàiwica ícha iwàwacutácaté ìbaidaca yáatúa ìwacái írìwa mawèniiri iyú càiripináta. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwawéyéica isímáidaca Dios ìwallise yái namánínaca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ìmáaná, càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica ìbaidéeyéica mawèniiri iyú càiripináta. ²⁵ Iná Agar ìmáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu manuiri dúli, iyéerica Arabia yàasu cáli ínata. Siúcade Jerusalén iyacàlená mìnáná càmiyeyí yeebáida Jesucristo itaacái càica níade iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica ìbaidéechúacaté mawèniiri iyú càiripináta, níacáiná judíonái namánáca mamáalàacata càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ìmáaná Moisés itànèricaté ichùuliacaténá israelitanái, quéwa canácatáita náalimá càì nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁶ Quéwa úái Saraca, càmiíchúataté nàasu wenàiwica, ìmáanáca càicanide iyúwa wàyacàlepiná chènuníséeri ìpidenácataléca wàlisài Jerusalén, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itaacái. Canácata idacuèri wía iyúwa nàasu wenàiwica ìbaidéeyéica mawèniiri iyú càiripináta, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía ícha yái càulenéeri tàacáisica Moisés ichùuliacaté iyú israelitanái. ²⁷ Wáallacawa wadèniaca wàyacàlepináwa yái Jerusalén iyacàlená chènuníséerica, yácáiná áiba profeta itànàacaté comparaciòn Jerusalén ìwali Dios inùmallicuise. Càica ìmáanáca yái comparaciònca: Piacué Jerusalén iyacàlená chènuníséeri mìnánáica. Áibanái iicácuéca pía iyúwa máisibáanata meedá càide iyúwa abéechúa inanái càmiíchúa yáalimá idèniaca yéenibewa. Quéwa, siúcade casímáicué píwàwa manuísíwata, pímaidacué casímáiri iyú nacái. Manùbapínacué pía náicha níara imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ìmáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía, càica ìmáanáca yái comparaciònca. ²⁸ Piacué nuénánáica, càicuéca píade iyúwa Abraham ìri ìpidenéericaté Isaac. Píatacué Dios iiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénáinámi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté ìwali Abraham írì itaquénáinápináté nía, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itaacái. ²⁹ Quéwa siúcade áibanái judío càmiyeyíca yeebáida Jesucristo itaacái inanáca walí báawéeri càide iyúwa Agar ìri Ismael imànínáté báawéeri Sara ìri írì, ìpidenéericaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté iicá èri càide iyúwa macái èri mìnáná iyáaná, quéwa Espíritu Santo imànicaté yái càmiírca wenàiwica idé imànica yéewacaténáté Isaac ìmusúa iicá èri. Càita nacái Espíritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judíonái imàníyeyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ìmáaná nàuwichàidaca wía.

³⁰ Dios ímacaté Abraham irí bàaluité: “Pichùulla píchawa úái Agarca, piasu wenàiwicaca íbaidéechúaca pírí mawèñiri iyú; píbanùla úapicha uìri nacái, nàacaténáwa déeculé pícha; canácáiná yéewanápiná íbaidéechúa pírí uìri yeedáca piásumi yáapicha yái piiri Isaac, pidènièrica pínu Sara yáapichawa, úái càmíchúaca íbaida mawèñiri iyú càiripináta”, càité ímaca. ³¹ Iná piacué nuénánáica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita càì wíade iyúwa Agar yéenibe, íbaidéeyéipináte mawèñiri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái càmíchúacaté áibanái yàasu wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía, yéewacaténá Dios yéenibeca wía.

5

Firmes en la libertad

¹ Cristo idéca iwasàaca wía ícha yái càulenéri tàacáisica profeta Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápiná wáapicha Dios Cristo yéetacáináte wáichawalíná wabáyawaná íwalíse iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná cachàinicué píiwitáise pèepunicaténácuéwa macáaluínináwaca. Aibanái iwàwa idacúacuéca píiwitáise àniwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutéeyéica íbaidaca cachàini mawèñiri iyú càiripináta. Náimaca iwàwacutáanásacué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná cayábáanápiná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachíwa.

² Péemiacué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pírí, piacué càmíyéica judío, pimàacacaalícué cachíwéeyéi namànicuéca pírí circuncisión piwasàanápinácué píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese càmitanica Cristo iwasàacué píawa. ³ Nuwàwa nucàlidacuéca pírí àniwani: áibacaalí asialí imàacacaalí namànica irí circuncisión cayábáanápiná Dios iicácani, yásí iwàwacutáca imànica macáita machacàniri iyú càide iyúwa Moisés ichùullanáté israelitanái. ⁴ Piacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía íwalíse yái pimànínínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Péemiacué cayába: Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo ícha, piúcacáinácué píchawani, yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pírí. ⁵ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáaliacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáanáca Dios iicáca wía. ⁶ Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, canáta iwèni Dios irí áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Báisicaalí weebáidaca, yásí wamànipiná áibanái irí cayábéeri cáininéri iyú.

⁷ Quéechatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánácué pimàaca áibanái cachíwéeyéi iwènúadaca píiwitáise ícha yái báisíiri tàacáisica? ⁸ Càmírita Dios yái imèniadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía ícha yái càulenéri wawàsica. ⁹ Aiba comparaciún ímaca: “Nèewladacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yásí levadura imàacaca macáita íbesi ínsàacawa”, càì ímaca. Càita nacái pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéewáidacuéca pía cachíwéeri tàacáisi iyú, yásí mesúnamáita macáita piméeràapínácuéca wá báisíiri tàacáisi ícha. ¹⁰ Quéwa manuúca nuínáidacawa nuwàwawa Wáiwacali íwali càmínápinácué píináidawa áibalé ícha yái

nuínáidáanácawa. Núlía nacáíwa Dios yùuwichàidáanápíná abédanama macáita cawinácaalí imèniadáericuécá píá cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹¹ Píacué nuénánáica píaliacuéwa cayába càmita nuchùulla wenàiwica namàniínápiná naliwa circuncisión cayábáanápiná Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítáni, yásí judiónái càmita nàuwichàida mamáalàacata nùatá nùasu tàacáisi ìwalisewa, níacáiná judíoca nawàwaca macáita namànica circuncisión, náimacáiná càmitasa cayába Dios iicáca wenàiwica càmiyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judiónái iicáca nucàlidáaná Cristo ìwali yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹² Quéwa níara imèniadéyéicuécá píá cachìwéeri tàacáisi iyú pimàacaténácué namànica píri circuncisión cayábáanápiná Dios iicáca píá, néese ¿cáná càmita nèepùawa píchacué náiriadacaténá naináwatá? Báawacáiná Dios iicáca yái nachùullanácuécá pimànica circuncisión, píacué càmiyéica judío.

¹³ Néeni píacué nuénánáica, Dios idéca imáidacuécá píá iwasàcaténácué píá yéewanápinácué pèepunícawa matulbanáiri iyú. Càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéri tàacáisi ímáaná Moisés itànèericaté, quéwa picácué pimàni máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná imànica mamáalàacata. Néese piyúdàayacacuéwa píasáidacaténácué cáinináca píicáyacawa. ¹⁴ Macáita tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise ímáanáca abéerita wawàsi. Càì íimaca yái abéerita ichùullacanásica máiníri iwàwacutáca weebáidaca: “Cáininá píicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa”, càì íimaca. ¹⁵ Picácué picuísáyacawa, càita nacái picácué pitàaní báawéeri iyú píriwáaca càide iyúwa cuwèesínái yaamíayacacaalíwa, nayáyacaca nacáíwa. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese càmitacué quirínama cáinináca píicáyacacawa, yá nacái càmitacué quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶ Iná núumacué píri: Piyacué càide iyúwa Espíritu Santo ichùullanácué píá. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáanácué pimànica píbáyawanáwa. ¹⁷ Yácáiná wáiwitáise bàaluisàimi yùuwidaca imànica Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yùuwidaca imànica wáiwitáise bàaluisàimi iwàwéerica wamànica wabáyawanáwa. Yá máini nàuwidéyacacawa náipunitawáaca iná càulenácuécá pimànica cayábéeri càide iyúwa píwàwáaná. ¹⁸ Quéwa Espíritu Santo icuacaalícué píiwitáise, néese càmita yéewa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi icháawàacuécá píbáyawaná, pimànicaínácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullaná.

¹⁹ Macáita wáaliacawa càinácaalí iyú namànica níara yèepuníyéicawa càide iyúwa náiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaná nía: Naimáca áiba yáapícha càmiíchúaca náinusíwa, càmíríca nacái nanírísíwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèeri wawàsi càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica; namànica macái báawéeri íiwitáaná málaléquéeri iyú, mabáiníri iyú áibanái yáacuésemi. ²⁰ Nàaca cuwáiná yéenáiwáná icàaluíná, níái ídoloca; namàni nacái namáliyédewa namáidacaténá demonionái iyúudáanápiná nía; nàuwidéyacacawa náipunitawáaca. Nacuísáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawèníri ìwalisewáaca. Ráunamáita calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapícha; naseríaca náichawáaca. ²¹ Nawàwa needáca nàasupináwa áibanái

wenàiwica yàasu; nanúaca wenàiwica; icàméeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máini manuí iyáacaléwa; yá namànica macái báawéeri íiwitáaná. Càita nùalàacuéca pia siùca àniwade càide iyúwaté nucàlidàanácué piri bàaluité: Macái wenàiwica imàniyéica iyaca ibáyawanáwa càì mamàalàacata, canáca yéewanápiná nawàlúcawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²² Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matuìbanáica nacái wáiwitáise; wàidenlàca nacái wàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái irí cayábéeri; wamànica macáita machacàniri iyú yéewanápiná manuíca áibanái íináidacawa iwàwawa wàwali. ²³ Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái íicha; wacùca nacái wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wamàcacaaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànica wàyaca càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. ²⁴ Càide iyúwaté natàtaaná Jesucristo cruz iwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènúacawa wáiwitáise bàaluisàimi íichawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtàaca wáiwitáise bàaluisàimiwa cruz iwali yéetátacénáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwéerica wamànica. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéeyéimiwa càmíyéica yáalimá imànica ibáyawanáwa, ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ²⁵ Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlisài càmíríca imàalàawa, iná iwàwacutá wamàcacaca Espíritu Santo icùaca wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùullaná wía.

²⁶ Picácué cáimacái waicáca wíawawa áibanái íicha. Picácué nacái wáalimáidaca waicá wíawáca calúanápiná wamàniyacacawa. Picácué nacái báawa waicáyacacawa wàasu cawènfiri iwàlísewáaca.

6

Ayúdense unos a otros

¹ Píacué nuénánáica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata ibáyawanáwa, néese abénameeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íiwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, nàalàacani nacái imàacáanápiná íichawa ibáyawanáwa. Quéwa iwàwacutácué píalàacani éeréeri iyú. Píicácué píichawa cayába nacái ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pia nacái pimàniínápinácuéca píibáyawanáwa. ² Piyúudáayacacuéwa píwènúadánápiná píiwitáisewa Dios irípiná àniwa píibáyawaná íichacuéwa. Càipinácué pimànica càide iyúwaté Cristo ichùullaná wía, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³ Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái íicha, wíacáiná èeri mìnánái, càmita báisi cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái íicha, yásí wachìwáidacáita wíawawa meedá. ⁴ Macáitacué iwàwacutá píináidacawa píwàwalicúisewa iwali yái pimàniírícuéca asáisi cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casímáica pia píwàwalicúisewa iwali yái pimàniíríca. Iwàwacutácué càmita cáimacái píicáca píawawa áibanái íicha. ⁵ Macáicáináta wía èeri mìnánáica áibaalí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, canacáiná mabáyawanéeri cháì èeri írìcu.

⁶ Cawinácaalícué yéewáida pia iyú yái Dios itàacái íiméerica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, píacué yàasupiná macái píasu yéénáwa cayábéeri íiwitáaná imanúbaca píacaténácué iwèni.

⁷ Abénaméeyéi cachiwéeyéi naimaca càmیتasa yéewa Dios iicáca yái pimàníricuéca, càmیتasa nacái yùuwichàidapínacué píawa pibáyawaná iwaliwa. Quéwa nachíwa meedá. Picacué peebá nalí. Càmitacué yéewa pichíwáidaca Dios, piicáanícáténácáita iquíniná meedá. Péemiacué comparación: Aiba ibànacaalí bànacalé ími, yásí yeedáca yái bànacalé íiwitáaná iyacanáca yáasu èeri iricu. Càita nacái, càinacaalícué pimànica, yásí Dios yàapínacué piwèni. ⁸ Cawinácaalí imàníríca íbáyawanáwa càide iyúwa íwiitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápinácawa yùuwichàacáténáwa càiripináta. Quéwa cawinácaalí imàníríca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yeedápináca íríwa icáucawa càmírí imáalàawa Espíritu Santo yèeripináca írí. ⁹ Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yácáiná càmicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapíná walí wáasu cawèníriwa áibaalípiná yéenáiwáná yàanàacatalépináca. ¹⁰ Iná chácátáinápínacaalí wáalimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái íríta, cachàiníwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéenanáisiwawa neebáidacáiná Jesucristo itacái.

Advertencias y saludos finales

¹¹ ¡Piicacué yái manuírí letra nutànèericuéca píri siúcade nutànàacáténacué píri yái achúmèerína tàacáisica nucáapi iyúwa! ¹² Níara ichùuliyéeyéica pimànínapínacué píriwa circuncisión nacàlidaca càiri cachiwéeri tàacáisi cayábacaténácáita áibanái judíonái iicáca nía meedá. Càmita nawàwa judíonái yùuwichàidaca nía íwalíise yái nacàlidáanáca tàacáisi ímèerica Jesucristo yéetáanátéwa cruz iwali wáichawalíná iwàsàacáténá wía Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha. ¹³ Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yáasu tàacáisi ichùullaná judíonái imànica. Canácata yáalimèerica imànica macáita machacànírí iyú càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi ímáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa píwalicué canúmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùuliacuéca pía pimànicaténacué circuncisión áibanácáténá yáalíacawa néewáidacalécuéca pía, níái cachiwéeyéica. ¹⁴ Quéwa càmita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canúmaséeri iyú. Néese nuwàwa nucàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná iwali, yéetácatéwa cruz iwali iwàsàacáténá wía Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha. Cristo yéetácatéwa cruz iwali nuíchawalíná, íná nuicáca núawawa nacái càide iyúwa wenáiwica yéetèericatéwa ícha macái wawási báawèerica èeri mìnánái iwàwèerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawèerica, càmita quirínama nuwàwa numàni cà. ¹⁵ Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí circuncisión. Abéerita cawènírica walí yái Dios iwàlísàidáanáca wáiwitáise, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itacái. ¹⁶ Nusutacué Dios ícha píripínacué imàacáanápíná píyaca matuíbanáiri iyú, iicáanápínacué pípalé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa nucàlidáanácué píríni, macáitacué pía nacái Dios yáasu wenáiwicaca báisírí iyú.

¹⁷ Siúcáise de càmita nuwàwa áibanái ímáca càmیتasa Jesús íbànà núa, nasáiwicacáténá nulí wawási. Yái cabèesi yáaminá nùwalíisèerica yáasáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús írípíná yáasu wenáiwicacáiná núa.

¹⁸ Píacué nuénánáca, nusutacué Wáiwacali Jesucristo ícha píripínacué imànínápíná píri cayábéeri mawèníri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

EFESIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nubànùacué piri cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànùacué piri cuyàluta, piacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacáí iyéeyéica Efeso iyacàlená irìcu. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacáí namàninápinácué piri cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué nacáí piyaca matuìbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo ìwalíse, yáí wàyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Dios idéca imànica walí macáí cayábéeri íiwítáaná chènuníseeri iyúudèeripiná wáiwítáise, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ⁴ Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idábaca èeri yáaliacáinatéwa Cristo yéetáanápinátéwa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacáí abéerita Dios irípiná mabáyawanéeri iyú Dios iicápiná. ⁵ Cáininácáinaté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ínáté íináidawa yeedáanápináté wía iicácaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná càide iyúwaté Dios íináidáanátéwa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa. ⁶ Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacaté Iiri yéetáca wáichawalíná, yáí Iirica cáiníerica Dios iicáca. ⁷ Cáininácáiná Dios iicáca wía, íná ibànùacaté Iiriwa yéetácaténátéwa wáichawalíná. Dios Iiri íiraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali yéetácaalítéwa wáichawalíná, íná Dios idéca iwasaaca wía yàasu yúuwichàacáisi íchawa, imàaca nacáí iwàwawa wabáyawaná ícha, bàaluitécáiná Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanáí irí cayábéeri manuísíwata camíiri imáalàawa. ⁸ Dios idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáaliacawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáaliacáica wía wáaliacaténáwa macáí wawási ìwali, yáí iwàwacutéerica wáaliacawa ìwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Dios imàaca nacáí wáaliacawa yàasu cayábéeri ìwali, yáí cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica walí, camíirité wenàiwicanáí yáaliáwa ìwali quéechatécáwa. Dios íináidacáinaté ibànùanápináté Cristo aléí èeri iriculé imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁰ Aibaalípiná Dios imànípiná càide iyúwaté íináidáanáwa imànínápiná alétade yéenáiwana yàanàacatalépináta. Càipiná Dios imànica: Imàacapiná Cristo icúaca macáita iyéerica chènuniré, chá nacáí èeri irìcu.

¹¹ Dios yeedácaté wía èeri ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacáí, yéewanápiná weedáca waliwa yáí cawènírica càide iyúwaté Dios íináidáanáwa imàacáanápináté walíni, yáí Dios imàníirica macáí wawási machacàníri iyú, cayábéeri iyú nacáí càide iyúwa iwàwáaná imànicaní. ¹² Dios idéca càì imànica walí, wía judíoca, níái idábáanéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo ìwali yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú cháí èeri irìcu, yéewacaténá áibanáí canánama yàaca Dios irí cayábéeri

ìwali yáí manuírì cayábéerica Dios imànírica mawèníri iyú wenàiwicanáí irí. ¹³ Píacué nacáí càmíiyéica judío, bàaluité péemíacuéca yáí báisírì tàacáisi icàlidéerica Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yá peebáidacatécué Cristo itàacáí. Inaté Dios imàacacué pìyaca abédanamata Cristo yáapícha, Dios imàacacué nacáí Espírìtu Santo iwàlùacawa pìwàwalliculé càide iyúwaté Dios ímáaná, píaliacaténacuéca Dios yàasunáica pía. ¹⁴ Espírìtu Santo iyacáiná wawàwallcu íná yéewa wáaliacawa báisírì iyú Dios imàacáanápíná walí macáita yáí cawènírica càide iyúwa icàlidáaná walíni, áiba èeriwa idécanáami imáalàidaca iwasàaca wía, wía yàasunáica, yéewacaténá áibanáí canánama yáapínaca Dios irí cayábéeri ìwali yáí cayábéeri manuírìca Dios imànírica mawèníri iyú wenàiwicanáí irí.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵ Nudéca nuémíacuéca piináwaná ìwali íná yéewa núaliacawa peebáidacuéca Wáiwacali Jesús itàacáí. Nudéca nuémíaca nacáí cáininácuéca píicáca macáí Dios yàasu wenàiwicanáí. ¹⁶ Iná nùaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata pìwallicué. Yá nusutácué Dios fícha píripínácué. ¹⁷ Nusutácué Dios fícha píripínácué, yáí Wáiwacali Jesucristo Icuèrináca, yáí Wáaniri Dios cachàinírìca líwitáise, icànéerica mèlumèluírì iyú. Nusutácué Dios fícha píripínácué imàacáanápíná cáaliacáica pía Espírìtu Santo yáaliacáí iyú, píaliacaténácué péemíaca cayába cànácaalí ímáaná yáí tàacáisica, píaliacaténácué nacáí Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanáí mamáalàacata. ¹⁸ Nusutácué Dios fícha píripínácué amalacaténá imànica píiwitáise píaliacaténácuéwa ìwali yáí cawènírica Dios imàacquèripínácuéca píri. Dios idéca imáidacuéca pía pícuàanápínácué imàacaca píriní, cawèníricáináni yáí cayábéerica, manuísíwata nacáí, áibaalícáiná Dios imàacapínácué pìyaca yáapícha chènuniré cáimíétacanéeri iyú manuísíwata, máiní mèlumèluírì iyú nacáí, píacué Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹ Nusutácué nacáí Dios fícha píripínácué píaliacaténácuéwa Dios ichàini ìwali máiní manuírì càmírì imáalàawa nacáí, càmírì nacáí yéewa wáalimáidacani, cànácaalí imanuúca, yáí ichàini manuírìca iyéerica wawàwallcu, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Yáí ichàinica iyéerica wawàwallcu, yácata Dios ichàini manuírìca Dios yàasáidéericaté cachàinírì iyú, manuísíwata nacáí imichàidacaalíté Cristo yéetácáisi fícha. ²⁰ Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi fícha cachàinírì líwitáise iyúwa, néeseté Dios imàacaca ichàini iyúwa Cristo yáawinacaténátéwa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapícha. Yácata Dios ichàini manuírìca iyéerica wawàwallcu. ²¹ Dios imichàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icuaca macáí chàinisi líwitáaná, macáí líwitáisesi líwitáaná nacáí, macáí nacuèrinánáí líwitáaná nacáí, macáí náiwacanánáí líwitáaná nacáí, macáí wawàsi iyéerica nacáí. Siùcáisede Cristo icuaca macáita, icùapíná macáita nacáí áibaalí iwàlisàidacaalípíná macáita. ²² Dios idéca imàacaca Cristo irí macáí líwitáise, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacáí ibàlùadaca Cristo wáiwitápupíná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itàacáí. ²³ Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, càica wíade iyúwa Cristo íiná cháí èeri írìcu, wáiwitápucáináni yáí Cristoca, yáí icuèrica macáita, iyaca macáita nacáí, yáaliméeri nacáí imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná.

1 Bàaluité p̄iyacatécué iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawaná ìwàlísewa piúcacáinácuéwa Dios ícha. 2 Pèepunicatécuéwa pibáyawaná yáapichawa, pimànicáináatécué càide iyúwa èeri m̄inanáí imàníná, iyúwa nacáí Satanás iwàwáaná, yáí ichùulièrica demonionáí iyéeyéica cáuli írìcu, ichùulièrica nacáí èeri m̄inanáí ìwiwitáise càmíiyéica yeebáida Dios itaacáí. 3 Càité wàyaca nacáí macáita bàaluité, wía judíoca. Yá wamànicaté macáita càide iyúwaté wawàwáaná wamànica meedá macáita wawàsi Dios imáisanìèrica wamànica. Wamànicaté wabáyawanáwa càide iyúwaté wáiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, iyúwaté nacáí wáináidáaná wamànínápiná. Báawacáináté wáiwitáise, Inaté iwàwacutáca Dios yùuwichàidaca wía manuísíwata, iyúwa áibanáí èeri m̄inanáí canánama càmíiyéica judío. 4 Quéwa Dios iicacaté wapualé manuísíwata, yáté máini cáinináca iicáca wía. 5 Ewitaté wáyacáaníta càide iyúwa yéetéeyéimiwa, wáucacáinácuéwa Dios ícha wabáyawaná ìwàlísewa, càicáaníta cáininacaté Dios iicáca wía. Inaté imàacacué wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. Càité Dios yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Pidécucéa pimusúacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha Dioscáiná imànicatécué piri yáí cayábéerica mawèníri iyú. 6 Wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yáí imichèericatéwa yéetácáisi ícha, Iná Dios iicáca wía càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios imichàidaca wía yéetácáisi ícha, Dioscáiná idéca yàaca wacáuca wálisàí wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Dios iicáca wía nacáí càide iyúwa wadéca nacáicaalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacúacaténá macáita Cristo yáapicha, yáí yáawinéericatéwa néré icúacaténá macáita. 7 Càita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yásáidaca càiripináta cáinináca iicáca wía manuísíwata èeri càmíiri imáalàawa, yásáidacaténá nacáí imànínáca walí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, yáí wàyéerica abédanamata yáapicha. 8 Dios idéca iwasàacuéca pía yáasu yùuwichàacáisi ícha, Dioscáiná imànicatécué piri yáí cayábéerica mawèníri iyú peebáidacáináatécué Cristo Jesús. Càmitacué pialimá píbaidaca ìwalínápiná peedacaténácué piriwani yáí iwasàanácuéca pía. Néese Dioscata yáí yèericucéca piríni mawèníri iyú. 9 Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwasàacaténá wía yáasu yùuwichàacáisi íchawa, Iná càmita yéewa canúmaséeca wía ìwali, cachànicaténá waicáca wíawawa áibanáí ícha. 10 Yácáiná Dioscata yáí idàbéerica wía wálisàí iyú wàyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri càide iyúwaté Dios ínáidáanáwa bàaluité wàwali wamànínápinaté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

11 Iná piwàwalicué càinácaalíté piyáaná bàaluité. Càmitacué judío pía Iná judionáí náimacucéca pìwali “càmíiyéi imàni circuncisión”, níacáiná judionáí namànica circuncisión aslanáí ìmami ìwali. Yá náimaca nalíwáaca “wía imàníiyéica circuncisión”, náimaca. Iná báawaca judionáí iicáca càmíiyéi judío iyúwa casaquèeyéi Dios ícha. 12 Piwàwalicué càinácaalíté piyáaná: Bàaluité càmitacué pialíwawa Cristo ìwali. Càmitacué Israel itaquénáinámi yéená pía. Càmitacué Dios imànité píapicha wawàsi imànicaténáté piri cayábéeri càide iyúwaté imàníná wawàsi israelitanáí yáapicha. Piyacatécué cháí èeri írìcu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmítaté nacáí pialíwawa Dios ìwali. Canátatécué piri abéeri iyúudèeripinácué pía. 13 Quéwa Cristo Jesús íraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali, yáté yéetácawa wáichawalíná. Inácué siúcáise de piyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmíiyéica judío,

iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios ícha, Dios idéca imawiénidacuéca iríwa pía, Cristo Jesús yéetácáinátéwa píchawalínacué. ¹⁴ Cristo imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Abéerita wenàiwica íwitáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío. Cristo imáalàidacaté wáicha nacái canánamani yái wàuwidéyacánacúwa càide iyúwa idéca nacáicaalí imáalàidaca manuiri iwáiná iyéericaté bamuchúambáa wáicha. ¹⁵ Cristo imáalàidacaté iiná iyúwani, yái wàuwidéyacánacúwa yéetácáinátéwa cruz ìwali. Bàaluitécáiná Dios ichùuliaca israelitanái imànínápiná madécaná càulenéri wawàsi masacàacaténáté Dios iicaca náiwitáise. Quéwa Cristo yéetácátéwa imáalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi bàaluisàimica, íná Cristo idéca iwasàaca macái wenàiwicanái. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica íwitáaná wálisàna, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. ¹⁶ Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali, yá imáalàidacaté wàuwidéyacánacúwa, wía pucháiba íwitáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

¹⁷ Cristo yàanàacaté chènuniise icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacásica wáalíacaténáwa càinacaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmiyéica judío iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios ícha, wía nacái judíoca, yáaliyéicatéwa Dios iináwaná ìwali. ¹⁸ Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, íná cayábaca wáapicha Wáaniri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúudàacáiná wía macáita. ¹⁹ Iná càmitacué píya iyúwa canéeyéi yàasu càli, iyúwa nacái càmiyéi wéenanái, píacué càmiyéica judío, néese iyacuéca wáapicha iyúwa wàasu càli néeseeyéi, wía Dios yàasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha. ²⁰ Càicúe pía wáapicha iyúwa capíi ibàluèricawa cachàiníri íba íinata. Níara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníri íba capíi ibàluèricawa íinata, nacàlidacáináté tàacáisi Dios inùmalcuise quéchatécáwa, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca Jesucristo itàacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capíi yàasu íba cachàiníri náicha canánama, máiníri iwàwacutácawa capíi iripíná, Wáiwacalícáináni, yái Jesucristo wáyéerica abédanamata yáapicha. ²¹ Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapèená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwàwacutá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicaalí templo abéta Wáiwacali iripínáwa, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²² Iná píacué iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédamacuè píiwitáise píapichawáaca yéewanápinacué píyaca càide iyúwa templo Dios iyéerica írìcu, Espíritu Santo iyacáinacué piwàwalicu.

3

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

¹ Dios idéca imànicuéca pírì cayábéeri mawèníri iyú, píacué càmiyéica judío, íná yéewa presoca núa, núa Pablo, nucàlidacáiná Cristo Jesús itàacái càmiyéi judío irí. ² Nùalíacawa pídecuéca péemíaca nuináwaná ìwali Dios imànínáté nulí cayábéeri mawèníri iyú ichùulianáté nucàlidáanápínacué pírì itàacái, píacué càmiyéica judío. ³ Dios idéca imàacaca nùalíacawa càinacaalíté ínáidacawa imànínápiná, càmíríté imàaca áibanái yáalía ìwali. Dios idéca imàacaca nùalíacawa, yá nudéca nucàlidacuéca pírìni maléenéeri cuyàluta írìcu. ⁴ Píléecaalícúeni, yásí píalíacuéwa nùalíacawa ìwali yái tàacáisi Dios

ibèericaté áibanái ícha, Cristo yáasáidéerica nulí. ⁵ Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáalíacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, níái Dios yáasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse siúcade. ⁶ Yácata tàacáisi ibàacanéeri: Níái càmíyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íiméerica Cristo Jesús iwasaaca wenàiwicanái Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, yá Dios imànínáca nalíwa cayábéeri manuísiwata abédanamata càide iyúwa imàníná cayábéeri judiónái irí, cawínacaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica íiná, yái Cristo íináca, judiónái yáapícha, Dioscáiná idéca imànica wawàsi nacái càmíyéi judío yáapícha imànínápiná nalí cayábéeri nàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapícha, càide iyúwa Dios imàníná cayábéeri judiónái irí.

⁷ Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníri iyú: Imàacaca nufbaidaca irípiná nucàlidacaténá yái tàacáisica. Càité Dios imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú, ichàiniadaca nacái núa íiwitáise cachàiníri iyúwa. ⁸ Núacata yái càmíríca cachàini náicha canánama Dios yáasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníri iyú: Imàacaca nucàlidaca cayábéeri tàacáisi càmíyéi judío irí, yái tàacáisi icàlidéerica walí máini cayábéerica Cristo íiwitáise, imàni nacái wenàiwica irí cayábéeri manuísiwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputaca yái cawènírica Cristo idènièrica, yá nacái cayábéeri manuíríca Cristo imàníríca wenàiwicanái irí. ⁹ Yácata Dios, yái idàbèericaté macáita, idéca ichùullíca nucàlidáanápíná macái wenàiwica irí càinácaalíté Dios íináidacawa ibàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios ibèericaté bàaluitésíwa. ¹⁰ Càité Dios imànica yéewanápiná macái ángel íiwacanánái iyéeyéica chènuniré, demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yáasu cáliwa cáuli írìcu, náalíacawa áata cayábéeri iyú máini cáalíacáca Dios áibanái ícha canánama imànicaténá macái íiwitáanata càulenéeri wawàsi. Càì nadéca náalíacawa naicácáiná Dios imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapíhawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwasaacaténá wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ¹¹ Dios idéca imànica càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluitésíwa èeri ípíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica. ¹² Néese wàyacáiná abédanamata Cristo yáapícha, yá macáaluínináta wasutáca wíawawa Dios ícha wamawíenidacaténáni. Yá manuíca wáináidaca wawáwawa Dios ìwali wasutacaténá ícha weebáidacáiná Cristo itàacái. ¹³ Iná nusutacué pícha wawási manuísiwata càmínápinacué pínáidáaníwa íwalíse yái nùuwichàanácúecawa píwalíse nucàlidacáinaté píricué Dios itàacái. Néese píchàiniadacué píwáwawa, yácáiná yái nùuwichàanácawa imàacaca áibanái íicácúeca pía cáimiétaquéri iyú.

El amor de Cristo

¹⁴ Iná nubàlùacawa nùulú ipùata iyúwa Wáaniri Dios irí nùacaténá icàaluíniná. ¹⁵ Macáita Dios yáasunái iyéeyéica cháì èeri írìcu, nía nacái iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbaca nía. ¹⁶ Yái Wáaniri Dios, máini cachàinica íiwitáise náicha canánama, icànéeri nacái mèlumèluíri iyú mamáalàacata, imàníri nacái walí cayábéeri mawèníri iyú càiripináta càmíri imáaláawa. Nusutacué Wáaniri Dios ícha píripínacué ichàiniadáanápíná píiwitáise manuísiwata Espíritu Santo ichàini manuírí iyú. ¹⁷ Nusutacué Dios ícha píripínacué imàacáanápíná peebáidaca Cristo itàacái yéewanápinacué Cristo iyaca píwáwalicu. Càipínacué cachàinica píiwitáise Cristo ìwali càide iyúwa manuírí àicu idèniacaalí ípíchuwa

depuíwalé cáli iriculé, cáininácaténácué piicáca Dios, áibanái nacái. ¹⁸ Yási píalimácué píalíacawa náapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái cáinináca Cristo iicáca wía manuísiwata, bàaluítésíwa èeri ipichawáiseté, àta siùca nacáide, càiripinátawa, càmlíri imáalàawa, yácáiná àta alénácaalí wàacawa, néréta nacái cáinináca Cristo iicáca wía. ¹⁹ Iná nusutácué Dios ícha píripiná píalíacaténáwa cáinináca Cristo iicáca wía manuísiwata, máini manuiri ícha yái wáaliméerica wáalíacawa càinácaalí imanúica. Càicué nusutáca píri Dios iyáanápínácué piwàwalícu manuísiwata icùacaténácué píiwitáise macáita, yái Dios máiníríca cayábaca náicha canánama.

²⁰ Siúcade, wàacué Dios irí cayábéeri, yái cachàiníríca íiwitáise náicha canánama, yáaliméerica imànica walí cayábéeri máinísíwata manuiri cachàiníwanái ícha yái wasutéerica, manuísiwata ícha nacái yái wáináidéericawa, yái Dios ichàniadéerica wía ichàini iyúwa iyéerica wawàwalícu.

²¹ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, iyéeyéica abédanamata yáapicha! ¡Wàacué irí cayábéeri càiripináta èeri càmlíri imáalàawal Báisíta, amén.

4

Unidos por el Espíritu

¹ Iná núaquéi presoíri nucàlidacáiná Wáiwacali itàacái, nusutácué pícha wawàsi manuísiwata piyáanápínácué machacàníri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawinácaalí Dios imáidéeyéica yàasunápináwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía. ² Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. Picácué calúa píiwitáise, néese iwàwacutácué casímáica píiwitáise áibanái yáapicha. Cáininácué piicáyacacawa píidenlācaténácué piúwichàanáwa matuúbanáiri iyú áibanái imànicaalícué píri báawéeri. ³ Píalimáidacué macái píchàini iyúwa yéewanápínácué abédanamata píiwitáise píapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudàaná pía, yéewanápínácué plyaca matuúbanáiri iyú píapichawáaca iyúwa abéeri wenàiwica. ⁴ Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái, iná càica wíade iyúwa Cristo iiná, yái abéerita iináca iyéerica cháí èeri irícu. Abéericata nacái yái Espíritu Santoca. Càita nacái Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwitáise wacùanápíná abéerita yái iwasàanápínáca wíawa yáasu yúuwichàacáisi íchawa. ⁵ Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tàacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa. ⁶ Iyaca abéerita Dios, yái Wáaníríca macáita, yái icuèerica wía macáita, iyúudèerica nacái wía macáita, iyéerica nacái wawàwalícu macáita. ⁷ Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chàinisi wamanùbaca nacáitawa, càide iyúwa iwàwàaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá irípiná, wamànicaténá irí wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁸ Iná càì íimaca yái Dios itàacáica áiba profeta itànèericaté Cristo ìwali:

“Imichàacatéwa chènuniré, itéeri yáamiwáisewa yúuwidenáíwa, manùbéeyéi presoíyéica idacuèyécawa.

Idéca yàaca cayábéeri chàinisi wenàiwicanái irí náibaidacaténá irípiná”, íimaca yái tàacáisica.

⁹ Néeni, ¿píalíasicué càinácaalí ímáanáquéi tàacáisi íméerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá ímáanáca Cristo iwàlūacatéwa quéechatécáwa càliculli iriculé, infierno iriculé nacái. ¹⁰ Yái Cristo iricuèericatéwa, yácata imichèericaté nacáíwa chènuniré Dios yàatalé, yái cáli chènuníserica náicha canánama,

icùacaténá macáita Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèlúiri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuniádacaténaté macáita íiwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuwalé náicha canánama àta chènuníise náicha canánama nacái, yácáiná Dioscani yái Cristoca. ¹¹ Cristo imàacacaté walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacaténá irípiná. Idéca imàacaca abénaméeyéi wééná apóstolnáipíná nía, ibànùacaténá nía madecaná yàcalé néré nacàlidacaténá iináwaná ìwali. Idéca imàacaca abénaméeyéi wééná profetanáipíná nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise; Cristo imàacaca abénaméeyéi wééná icàlidaca yái cayábéeri tàacásica íiméerica Cristo iwásàaca wenàiwicanái Dios yàasu yuwichàacáisi íicha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéi wééná pastornáipíná nía nacùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái abéeri yàcalé mìnánái. Imàaca abénaméeyéi yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹² Càita Cristo idéca ichàniadaca wía, wía yàasu wenàiwica wáibaidacaténá irípiná, wayúudàacaténá áibanái, wamichàidacaténá nacái náiwitáise níai yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri írìcu. ¹³ Iwàwacutácué càì wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta weebáidacataléta abédanama Dios írì itàacái tàì íiméeri iyú, àta nacái wáalíacatalétawa Dios írì ìwali báisírì iyú càide iyúwa íiwitáise iyáaná. Càipíná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo íiwitáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimáacataléta wàyaca machacànírì iyú, cáalíacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wàyaca. ¹⁴ Càicaalí wàyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéeyéica ráunamáita íiwitáisewa madécaná yàawírì, càiyéide iyúwa ida cachàinírì cáuli, màladàca nacái iwatèeyéica. Càmita wamàacapíná macái wálisài tàacáisi íiméeràidaca wía Dios íicha càide iyúwa cáuli itécaalí cáli ichùmalé déeculé. Càmita wabatáapíná nachìwáidaca wía níara cachíweeyéica imàníyéica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi íimáaná. ¹⁵ Néese iwàwacutá cáinináca waicáca áibanái watàanicaténá nalí éeréeri iyú wacàlidáanápíná nalí yái báisírì tàacásica yéewanápíná wadàwinàidaca wáiwitáisewa Cristo íiwitáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicaténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápucáináni, wía yeebáidéeyéica itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri írìcu. ¹⁶ Iná macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápucáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicaalí macái wééná íiwitáise Cristo ìwali, wáibaidacaalí cayába Cristo irípiná nacái, yásí cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa.

La nueva vida en Cristo

¹⁷ Yácata tàacáisi nùméericuéca píri, nuchùlìericuéca iyú pía nacái Wáiwacalí íipidená ìwali Wáiwacalí ichùullacáinaté nucàlidáanápínacué píriní: Picácué piya quirínama càide iyúwa áibanái iyáaná càimíyéica yeebáida Dios itàacái, imàníyéi nacái càide iyúwa íimáaná áiba íiwitáisesi canéerica iwèni. ¹⁸ Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná ìwalísewa. Canáca nacáuca wálisài càimírì imáalàawa Dios yéerica wenàiwica írì, càmicáiná náalí Dios ìwali. Càmita náalí Dios ìwali matuícáiná náiwitáise. ¹⁹ Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quirínama báica nía nabáyawaná ìwalísewa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali. Càmita quirínama náimáidacawa napíchaléwa nabáyawaná ìwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicaténá náapichawáaca máini báawéeri wawàsi nainá iyúwa áibanái yàacuésemi, yá namànica casaquèeri wawàsi macái íiwitáanata máiwitáiseeri iyú nasíimáidáanápíná níawawa.

²⁰ Quéwa càmitatécué pialía Cristo ìwali pìyáanápínacué meedá iyúwa nàyáaná, nái càmiyéica yáaliáwa. ²¹ Núaliácawa pidécuéca péemiáca Cristo iináwaná ìwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéca pía pialífacaténacuéwa càirínácaalí yái báisíiri tàacáisica. ²² Piúcacué píchawa píiwitáise bàaluisàimiwa yái iyúwaté pìyáaná bàaluité, yái píiwitáise yáaséerimica. Bàaluité piwàwacatécué pimànica yái càmlírta Dios íbatáa wenáiwica imànica, ínaté píiwitáise bàaluisàimi íchìwáidacatécué pía. ²³ Pimàacacué Dios iwàlìsàidaca píiwitáise piwàwalicu. ²⁴ Pìyacué píiwitáise wàlìsàì yáapichawa, yái píiwitáiseucéca Dios idàbéericaté, Dios íwitáise inacáiripiná pìyacaténacué machacàniri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná.

²⁵ Iná picácué pitàaní pichìwawa áibanái írì. Néese pitàanicué báisíiri iyúta píriwáaca iwàwacutácáiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná ìwalìsèerica wía, yái Cristo iiná iyéerica cháí éeri írìcu.

²⁶ Calúacaalícué pía, picácué pimàni pibáyawanáwa, néese piúcacué píchawa pilúawa ipíchawáise èeri iwàlùacawa; pimàacacué caqualéta nacái piwàwawa lícha càirínácaalí báawéeri áibanái imàniri píri. ²⁷ Calúacaalícué pía déecuiri iyú, yásì màulenáca Satanás yáalimáidacuéca pía, pimàninápinacué pibáyawanáwa.

²⁸ Cawinácaalí péenacué cayédeéri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedùaca íbaidacaténá machacàniri iyú ícáapi iyúwa yéewanápiná idèniaca yáasuwa cayába iyúudacaténá catulécaneeyéi wenáiwica.

²⁹ Picácué pitàaní báawéeri wawási ìwali, néese pitàanicué cayábéeri wawási ìwali, càirínácaalí wawási iwàwacutéerica wenáiwicanái yéemiáca, abéerita yái wawási iyúudèripináca wenáiwica yéemièyéicuéca picàlidáaná, pimichàidacaténacué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábéeri mawèniiri iyú ìwalìse yái picàlidéericuéca nalí. ³⁰ Picácué pitàaní báawéeri wawási ìwali ipichanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlùacuécawa piwàwaliclé yáasáidacaténacué Dios yáasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica èeri imáalácaalípináwa, Dios íwasàcaalípinacué píawa macái yúuwichàcáisi lícha.

³¹ Piúcacué píchawa yái báawáanáca piicáyacacuécawa. Piúcacué píchawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàaní áibanái ìwali báawéeri iyú; càita nacái piúcacué píchawa macáita píiwitáise báawéeriwa. ³² Néese cayábacué píiwitáise píapichawáaca, càita nacái catulécánacué píicáyacacawa, pimàacacué piwàwawa lícha càirínácaalí báawéeri péenásàiri imànírta píri, càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa wabáyawaná lícha Cristo yéetácánátéwa wáichawalíná.

5

Como deben vivir los hijos de Dios

¹ Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios íicáca, pìyacué càide iyúwa Dios iyáaná. ² Cáininacué piicáyacawa, càita nacái cáininacué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo íicáca wía, yái imàacacaté ícáucawa yéetácáténátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio. Yá casíimáicaté Dios íicáca Cristo cáininácáinaté Cristo íicáca wía imàacáanápínáté ícáucawa wáichawalíná. Dios íicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábéeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèniiri isàni yáapicha.

³ Píacué nuénánáica, Dios yàasunáicáinacué pía, Iná iwàwacutácué canácátáita piimá áiba wenàiwica yáapicha càmlírira pinírísíwa, càmlíchúaca nacái plínusíwa. Càita nacái iwàwacutácué canácátáita pimàni casaquèeri wawàsi piiná iyúwa, càita nacái picácué piwàwa plàsulináwa áibanái yàasu. ⁴ Picácué picálida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picálida tàacáisi canèeri iwèni càide iyúwa máiwitáiséeyéi. Càita nacái picácué piicáani casaquèeri tàacáisi iwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudàa wenàiwica. Néese, cayába cachàiniwanái piacaalícué Dios irí cayábèeri. ⁵ Dios imàacapíná walí cayábèeri cawènlírira, wía Dios yéenibeca áiba èeriwa wawàlùacaalípináwa chènuniré, yá yàcalé Cristo icùacataléca macáita Dios yáapicha. Quéwa píalíacuéwa canácata néená iwàlùèripinácawa néré, ibatàa abèeri néená piná, cawinácaalí càmiyéica yeebáda Cristo itàacái, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmlírira nanírísíwa, càmlíchúaca nacái náinusíwa, nía nacái imàniyéica casaquèeri wawàsi iiná iyúwa, nía nacái iwàwèeyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicácáiná nía iyúwa wenàiwica yèeyéica idolo cuwáinái yéenáiwáná icàaluíná cáininácáiná naicáca cawèniiri wawàsi Dios ícha. ⁶ Picácué píbatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwèeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawèeri máinicáiná báawaca Dios iicáca yáí namànlírira, yásí yùuwichàida níawa manuísíwata, cawinácaalí càmiyéica imàni càide iyúwa Dios ichùulláná. ⁷ Iná picácué piacawéerida wenàiwica imàniyéica càiri báawèeri.

⁸ Bàaluité piyacatécué catèeri píiwitáise yáapichawa, pimànicáinatécué píbáyawanáwa, quéwa siúcáise piyacuéca amalèeri píiwitáise yáapichawa, piyacuéca nacái iyúwa camalási cháí èeri írìcu, piyacáinacué abédanamata Wáiwacalí yáapicha, píasáidacáinacué nacái áibanái irí càinacaalí Dios íiwitáise iyaca. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa wenàiwica amaléeyéi íiwitáise, iyéeyéica mabáyawanèeri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ⁹ Wèepunícaalíwa amalèeri wáiwitáise yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wáyaca mabáyawanèeri iyú, yásí cayábèeri wáiwitáise, wáyaca nacái machacàniiri iyú, wèepuní nacáíwa càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ¹⁰ Píalimáidacué pimànica yáí casimáirica Wáiwacalí iicáca. ¹¹ Picácué pimàni píbáyawanáwa canéerica iwèni náapicha níara áibanái yèepuníyéicawa catèeri íiwitáise yáapichawa, càmiyéica yáallawa Dios iwali, néese píalàacué nía náalíacaténáwa báawaca Dios iicáca yáí namànlírira. ¹² Iwàwacutácué píalàaca nía namàccánápiná náichawa yáí báawéerica namànlírira, máinicáiná báawacani yáí namànlírira nainá iyúwa ibàacanèeri iyú áibanái ícha, Iná báica natàanica iwali. ¹³ Quéwa píalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíacawa namànica nàacawa nabáyawanáwa. ¹⁴ Iná càì íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníricawa íiwitáise catèeri yáapichawa, pimànicáiná píbáyawanáwa matulbanáiri iyú Dios ícha, càica píade iyúwa wenàiwica iiméerica iyaca, iyúwa nacái yéetèerimiwa; Iná iwàwacutá piwènuadaca píiwitáisewa píbáyawaná íichawa càide iyúwa wenàiwica icawàacaalíwa idapùle íichawa, iyúwa nacái yéetèerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi ícha, yásí amaláca Cristo imànica píiwitáise piyacaténá machacàniiri iyú Cristo icamaláná írìcu”,
íimaca yáí tàacáisica.

¹⁵ Iná píicácué píchawa cayába, picùacué píawawa piyacaténacué machacàniiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué píya càide iyúwa máiwitáiséeyéi wenàiwica, néese piyacué cáalíacáiri iyú. ¹⁶ Picácué píuca èeri máiwitáiséeri iyú, néese píalimáidacué pimànica cayábèeri èeri imanùbaca,

idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu ipíchawáise èeri imáalàacawa, máinícáiná èeri mìnánáì imànica ibáyawanáwa siùcade. ¹⁷ Picácué máiwitáise píá, néese péewáidacuéwa píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáanacué pimànica. ¹⁸ Picácué picàma ipíchanácué pimáalàidaca píawawa máiwitáiseeri iyú, néese pimàacacué Espíritu Santo icùaca píiwitáise manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁹ Pitàanicué píacawa píriwáaca Wáiwacali iináwaná iwali. Pimichàidacué píiwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacáì, cantos iyú nacáì ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuísíwata casíimáiri iyú Wáiwacali írì, píacué nacáì írì cayábéeri. ²⁰ Píacué mamáalàacata Wáaniri Dios írì cayábéeri iwali yáì macáita imàaquéricuécá píri. Píacué Dios írì cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená iwali, píyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

²¹ Cáimiétaquéri iyúcué píicáyacawa, péemiácué píriwáaca nacáì píacaténácué Cristo icàaluíná.

²² Píacué inanáì canríiyéica, pimànicué càide iyúwa piníri ichùullaná píá, pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²³ Iwàwacutácué peebáidaca piníri itàacáìwa Dioscáiná idéca imàacaca píiwitápupiná yáì pinírìca, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitápupiná yáì Cristoca, wáì yeebáidéeyéica Cristo itàacáì. Cristo idéca nacáì iwasaaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri írìcu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²⁴ Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáì wamànica càide iyúwa Cristo ichùullaná wía, càita nacáì píacué inanáì canríiyéica iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa piníri ichùullaná píá.

²⁵ Píacué aslanáì cáinuíyéica, iwàwacutácué cáinináca píicáca pínuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacáì. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetánápinátéwa wáichawalíná. ²⁶ Cristo imànicaté càì yeedácaténá wía yàasunáipináwa idécanámité masacàaca imànica wáiwitáise báawéeri ícha itàacáì iyúwa wabautizácaalítéwa wáasáidacaténáté weebáidaca itàacáì. ²⁷ Cristo imànicaté càì yéewanápiná imàacaca wabàlùacawa ípunita chènuniré icànéeyéipiná mèlumélurí iyú, cayábéeyéi iicacánáwa, canéeyéi ibáyawaná ibatàa achúméerína piná, néese mabáyawanéeyéi Cristo iripiná, wía yeebáidéeyéica itàacáì. ²⁸ Asiali idènlacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica iyaca íríwa cayábéeri, Dios iicácáiná níáì pucháibaca iyúwa abéeri wenáiwica. ²⁹ Canáca asiali báawéeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacási iyú, bàlesi iyú nacáì. Càita nacáì iwàwacutá asiali iicáca ínuwa càide iyúwa iicáaná iináwa, icùacaténá úa cáininéeri úa, càide iyúwa Cristo icùaná wía cáininéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacáì. ³⁰ Cristo icùaca wía wàyacáiná iyúwa iiná cháí èeri írìcu. Wía nacáì, càica wíade iyúwa Cristo iiná iwálíséeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacáì wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inanáì ùyáaná abédanamata uníri yáapichawa. ³¹ Dios itàacáì icàlidacaté walíná, yáì tàacáisi profeta Moisés itànéericaté Dios inùmálicuise. Imaca: “Iná asiali yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáìwa, iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. Néese idécanáami asiali iimáca úapicha, yásì Dios iicáca níáì pucháibaca iyúwa abéeri wenáiwica”, càì ímaca. ³² Máini iwàwacutá wawàwalica yáì cayábéeri tàacásica Dios yàasáidéerica walí asiali

ìwali ìnu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuéwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo ìwali, yàasu wenàiwicaná yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³³Iná nuçàlidacuéca pírí àniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca iicáca ìnuwa càide iyúwa cáinináná iicáca yáawawa. Càita nacái piácué canìrìiyéica, iwàwacutácué piicáca pinìriwa cáimiétaquéeri iyú, pimànicué nacái càide iyúwa ichùullaná pía.

6

¹ Piácué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa pisèená ichùullanácué pía piásáidacatenácué cáinináca piicáca Wáiwacali, cayábacáiná pimànicaallicué càì. ²⁻³Iyaca abéeri ichùullanácué máinírícué iwàwacutá piwàwalica, icàlidéericuéca pírí cáinácaalí Dios ichùullaná pimànica. Dios ìmacaté cámiétacanéeri iyú imànínápiná cayábéeri nalí cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisca ìméerica: “Piácué nacái píaniri ìmiétacanáwa, piátúa ìmiétacaná nacáíwa, casíimáicaténácué piwàwa, piyacatenácué nacái madécaná èeri cháì èeri irícu”, càité ìmaca yái Diosca.

⁴ Néenicué pía quéenibéeyéica, picácué pichùulla péenibewa lúasi iyú mamáalácata ipíchanácué píalimáidaca piicáwa nía àta calúacataléta náiwitáise. Néese pidàwinàa nía neebácatená pitàacái. Péewáidacué nía nacái, piàlàacué nía, pimichàidacué nacái náiwitáise neebáidacatená Wáiwacali itàacái, cáininácatená nacái naicáca Wáiwacali.

⁵ Piácué áibanái yàasu wenàiwicaca ìbaidéeyéica mawèníri iyú, peebáidacué piíwacanánái itàacáíwa ichùuliyéicuéca pía cháì èeri irícu. Piácué náimiétacaná, nacàaluíná nacái, báisíri iyú. Píibaidacué nalí cachàiníri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Cristo irípiná. ⁶ Píibaidacué nalí cayábéeri iyú càiripináta, càmirica abéta naicáidacaallicué pírí cayábacaténácáita naicácué pía meedá, néese píibaidacué iyúwa Cristo yàasu wenàiwica ìbaidéeyéica irípiná, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisíri iyú. ⁷ Pimànicué píibaidacaléwa casíimáiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irípiná, càmirica èeri mìnánái irí meedá. ⁸ Càicué píibaida píallacáinácuéwa Wáiwacali yàanápiná walí cawèníyéi wamanúbaca nacáitawa ìwalíise yái cayábéerica wamàníríca, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía ìbaidéeyéica mawèníri iyú, càita nacái wèepunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹ Piácué wenàiwica ìwacanánáica, pimànicué cayábéeri piásu wenàiwicanái iríwa càide iyúwa nuchùullaná nía náibaidáanápinácué pírí cayába. Picácué píbáulia picapèedáidáanápiná nía náibaidacatenácué pírí cachàiníri iyú. Piwàwalicué Wáiwacali chènuníiséeri ichùullacuéca pía, càita nacái ichùullacué piásu wenàiwica, cáininácaalí Wáiwacali iicáca macái wenàiwica ìwítáaná abédanamata, càmita nacái iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái ícha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Néese nuénánái, cachànicué píiwítáise Wáiwacali ìwali, ìwítáise manuírí iyú. ¹¹ Càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí ibàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yúuwidenái isutàacani, càita nacái picúacué piawawa Dios ichàini iyú macáita. Peedácué píríwa Dios ícha píiwítáise ibàllanápináwa hierro nacáiri cachànicaténácué píiwítáise macàaluínináta Satanás ìpunita, càide iyúwa úwisàiri ibàllacaalíwa tàì ìméeri iyú yúuwidenái ìpunitawa. Iwàwacutácué cachànica píiwítáise Dios ichàini iyú ipíchaná yái icháawáidéerica wía ìpidenéeri Satanás imawèniadacuéca pía, yái cachíwéerica yáalimáidéerica wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa. ¹² Càmicáiná wamàni úwi èeri

mìnanáí ípunita, néese wamànica wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica iiná, canéeyéica yáapi, demonio íiwacanánáica cáuli írìcuíyéica, níái báawéeyéica àngel íchùuliyéica èeri mìnanaí catéeyéí ííwítáise. ¹³ Iná peedácué píríwa píiwítáise íbàllanápináwa hierro nacáiri, Dios imàaquéericuécua píri cachànicaténácué píiwítáise càinácaalí báawéeri èeri náalimáidacatáitacué pía. Màulenácaalícué pímaníca píiwítáisewa úwicái piná, yásí píalímácué píbàlùacawa tàì íiméeri iyú Satanásnáí ípunita yéewanápinácué càmita pímaní píbáyawanáwa.

¹⁴ Càide iyúwa úwisàiri íbàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenáí ípunitawa, càita nacái cachànica píiwítáise Wáiwacali íwali mamáalàacata ípichanácué Satanás imawèniadaca pía. Càide iyúwa úwisàiri ídacùacaalí íwallabàawa yàasu cinturónwa ípichaná íbàle hierro nacáiri icaláacawa ícha, càita nacái píicúacué cayába píawawa báisíri tàacáisi iyú. Yái úwisàiri íwalica íwallabàawa dàaléeri íbàlewa yùucutalìcubàawa ípichaná yùuwidenáí ísutàacani. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàníri iyú mabáyawanéeri iyú nacái píicúacatenácué píawawa ípichanácué Satanás imawèniadaca pía. ¹⁵ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri íwalicaalí izapatoníwa yéewanápiná ímusúacawa caquialéta imànicaténá úwicái, càita nacái péewáidacuéwa cayába pícalìdacaténácué áibanáí írì yái tàacáisi cayabéerica íméerica Cristo imàacaca wenáiwica nàyaca matulibáníri iyú Dios yáapícha. ¹⁶ Mání iwàwacutá úwisàiri ícáapica yàasu manuúri escudowa, yái wawási dàaléerica, cáucuíri nacái úwisàiri ítéerica ícáapi írìcuwa íchacàidacaténá íchawa ípièrica ípualé chucùlu yeeméericawa ípiacawa ípualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tàì íiméeri iyú píicúacatenácué píawawa Satanás ícha, yái báawéerica yáalimáidéerica wía cachàiníri iyú càide iyúwaca íchàwidàaca nacáicaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànicaténá wabáyawanáwa, waméyáacaténáwa weebáidaca Cristo itàacái. ¹⁷ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri íbàlìacaalí ííwítawa dàaléeri càyawa nacáiri iyú ípichaná nanúaca íwita, càita nacái iwàwacutácué píwàwalica Cristo ídèca íwasàacuécua pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná éwitacué Satanás íchàawàcáaníta píináwaná íwali Dios írì, càicáaníta càmitacué iwàwacutá pímaníca píbáyawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí espada machete nacáiri ípéliacaténá yùuwidenáíwa, càita nacái iwàwacutácué peedáca píriwa Dios itàacái, yái wacáapisàí Espíritu Santo imàaquéerica walí, péewáidacué nacáíwa Dios itàacái íwali, píalíacaténácuéwa íwali píwàwalìcuísewa, yéewanápinácué pícalìdaca áibanáí írìni. Càita píalímácué pímaníca úwicái Satanás ípunita. ¹⁸ Píacué pímaníca úwicái Satanás ípunita èeri imanùbaca: Píacué píméyáawa písutáca píawawa Dios ícha. Písutácué Dios ícha manuúsiwata càiripínata, càide iyúwa Espíritu Santo iyúudánácué písutáca Dios ícha. Píicácué píchawa cayába, píchàiniadacué pííwítáisewa, píicácué píuca píwàwawa, néese písutácué Dios ícha nalípiná, macáita Dios yàasu wenáiwicaca. ¹⁹ Písutácué nacái Dios ícha nulípiná imàacáanápiná nùalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná nùumaca nucalìdacaténá cayába yái tàacáisi cayabéerica íméerica Cristo íwasàaca wenáiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nucalìdacaténáni macáaluínináta áibanáí írì, yái tàacáisi Dios íbèericaté wenáiwicanáí ícha bàaluité quéwa yái imàaquéerica wáalíacawa íwali síucade. ²⁰ Dios ídèca íbànùaca nùu nucalìdacaténá inùmalìcuíse yái tàacáisi cayabéerica. Síucade nùyaca presoíri iyú nucalìdacáiná áibanáí írìni càide iyúwa Dios íbànùaná nùu nucalìdàanápináni. Iná písutácué Dios ícha nulípiná nucalìdàanápiná itàacái macáaluínináta.

Saludos finales

²¹ Yá nubànùacué pìatalé yáí Tíquicoca, wéénàsàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Tíquico icàlidapínacué pírí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yáí numàníríca. ²² Iná nubànùacué pìataléni icàlidacaténacué pírí waináwaná ìwali. Càipíná ichàiniadacué piwàwawa.

²³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pírípínacué Wáiwacali Jesucristo nacái namàcáanápínacué piyaca matuíbanáiri iyú, píacué macáita wéénánáica, cáininácaténacué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ²⁴ Nusutácué Dios ícha nacái pírípíná imànínápínacué pírí cayábéeri mawèníiri iyú macáitacué pía cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíiri iyú càiripínáta.

FILIPENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yàasu wenàiwicaca wía, ìbaidéeyéica iripiná. Watànàacué pirí cuyàluta piácué Filipo yicàlená mìnánáica, piácué Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, macáitacué pía yeebáidéeyéica itàacái, piácué nacái ancianonáica, diácononái nacái canánama. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué piyaca matuúbanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Núaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri macái imanúbaca nusutácaali ícha pirípinácué. ⁴ Nusutáca Dios ícha pirípinácué, yá macái yáawiríata mamáalàacata nusutácué Dios ícha pirípiná canánama casímáiri iyú. ⁵ Casímáicué nuwàwa piwali piyúudàacáinácué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibanái irí nàalíacaténáwa iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Piyúudàacatécué núa bàaluité idàbacatáisetacué péemliaca Jesucristo iináwaná ìwali àta siúca nacáide. ⁶ Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yáté Dios idàbacatécué imànica ìbaidacalé cayábéeriwa piwàwalliúise, yáté imàacacué pirí píiwitáise wàlisái pimànicaténácué cayábéeri. Càita nacái nùalíacawa báisíri iyú Dios imànipinácué yái ìbaidacalé cayábéeriwa piwàwalliúise mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnliacuéca píiwitáise cayábéeri iyú néenialípiná Jesucristo yàanàapinácaali àniwa. ⁷ Cayábéeriquéi nuínáidáanácawa càì piwalicué casímáiri iyú cáinináacáinácué nuicáca pía, Dios imànicáinácué pirí cayábéeri nacái càide iyúwa imàniná nuli cayábéeri siúca idècunitàacá nùyaca cháì presoíyéi ibànalicu, càita nacái macái yáawiríata nubàlùacaaliwa náipunita nacái níai nacuèrinánáica nucàlidacaténá nalí nuínáwanáwa nuebáidáaná Jesucristo itàacái, núasáidacaténá nacái báisírìcani yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁸ Dios yáalíacawa máini cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàcacáiná cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata. ⁹ Nusutácué Dios ícha pirípinácué iyúudàanápinácué pía cáininácaténá piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, imàacáanápinácué nacái cáalíacáica pía manuísíwata píalíacaténácuéwa cáinacáali Dios iwàwáaná pimànica, píalíacaténácué piicáca cayábéeri báawéeri íchaná. ¹⁰ Càita nusutácué Dios ícha pirípinácué píalíacaténácuéwa piicáca cayábéeri báawéeri íchaná, pimànicaténácué nacái cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. Càicaalcué pimànica, yásí píalimácué piyaca masaquèeri iyú, canácata yáaliméeripiná íchàawàacuéca piináwaná ìwali Cristo yàanàapinácaali àniwa. ¹¹ Pimànicué cayábéeri manuísíwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica nàináidacawa cayába Dios ìwali, natàanicaténá nalíwáaca cayábéeri iyú Dios ìwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

¹² Piácué nuénánáica, nadéca náucaca núa presoíyéi ibànaliculé báawacáiná naicáca yái nucàlidáanáca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa nuwàwacué píalíacawa macáita yái nuchàbáanácawa iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu

yùuwichàacáisi ícha. ¹³ Iná yéewa macáita wenàiwica, nía nacái úwi iyéeyéica nacuèriná icapèe manuírí irícuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica iyéeyéica cháí yàcalé, náalíacawa nuínáwaná ìwali presoca núa nuebáidacáiná Cristo itàacái. ¹⁴ Nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica cháí yàcalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idécánámi naicáca núa presoiyéi ibànalicu. Naicácáiná nuídeníaca nuuwichàanáwa matufibanáiri iyú, iná cachàinica náiwitáise manuísíwata cachàiniwanái. Càmita cáalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibàaca nawàwawa Wáiwacali iwéré iyúudàanápíná nía nacái.

¹⁵ Báisíta abénaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawèniadaca núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábèeri náiwitáise yáapichawa. ¹⁶ Nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cáinináacáiná naicáca núa, náalíacáináwa Dios idéca imàacaca presoca núa nucàlidacaténá madécaná wenàiwica irí càinácaalí ímáaná yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁷ Quéwa níara báawéeyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caináwanácaténá nuícha nía. Càmita báisi nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali, néese nawàwa meedá càulenáca cachàiniwanái namànica nulíni presocáiná núa. ¹⁸ Quéwa éwita nacàlidacáanáta Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca núa, càicáanáta càmita achúma nuwàwa ìwali. Néese casímáica nuwàwa, càide iyúwa casímáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná ìwali cáinináacáiná naicáca núa.

¹⁹ Yá mesunamáita casímáica cachàiniwanái nuwàwa núalíacáináwa macáita yái namàniirica iyúudàanápíná numusúacawa cayába, písutácáinácué Dios ícha nulípiná, Espíritu Santo nacái iyúudàaca núa, yái Espíritu Jesucristo ibànuèrica yàacawéeridacaténá wía. ²⁰ Núalíacáináwa báisíiri iyú nuwàwalícuísewa Dios càminápíná ibáiniada núa ìwalíise yái nuebáidáanáca itàacái nucúacaténá iyúudàaca nutàanica nalí; néese núalíacawa iyúudàanápíná núa nutàanicaténá macàaluínináta nàacuèsemi macáita. Manuica nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali iyúudàanápíná núa càide iyúwa iyúudàaná núa càiripináta núsáidacaténá cayábèeri iyú cachàiniwanái máini cayábèericani, yái Cristoca, cachàiniíri nacái íiwitáise. Càipíná Dios iyúudàaca núsáidaca cáimiétacanèericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca cháí èeri írícu, càita nacái nuétácaalíwa. ²¹ Nuwàwa núsáidaca cachàiniírica íiwitáise yái Cristoca, núcáiná nudéca numàacaca núawawa Cristo irí numànicaténá abèerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca cháí èeri írícu; néese nanúacaalí núa Cristo ìwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni íichéi nùyáanáca cháí èeri írícu níacáiná madécaná yáwanái wenàiwica néemlapíná Cristo iináwaná ìwali nuétáaná ìwalíise, yá nacái nùyapínáca yáapicha chènuniré. ²² Quéwa núalíacawa núalimá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo írípíná nuyamáacaalícáwa cháí èeri írícu. Iná càmita núalíawa càirínácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca cháí èeri írícuíríca, càmicaalí nucáuca chènuníiséeri. ²³ Máini càulenáca núalíacaténáwa càirínácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abèerita núwaliwa, yá nuwàwa nuétácaawa yéewanápíná nùyaca Cristo yáapicha chènuniré cayábacáiná cachàinica nulíni nùyáanáca néeni ícha èeriquéi. ²⁴ Quéwa, nuwàwalícaalícué píá, yá núalíacawa iwàwacutácué nùyaca píapicha cháí èeri írícu, nuyúudàacaténácué píá. ²⁵ Núalíacáináwa iwàwacutáanácúé nuuyúudàaca píá quiríta, iná yéewa nuebáidaca nuwàwalícuísewa nùyáanápínácué mamáalàacata píapicha cháí èeri írícu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái

manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata, casímáiri iyú nacái. ²⁶ Iná nùypinácaalícué píapicha àniwa, yási cáimiétaquéri iyúpiná piicáca Cristo Jesús nùwallísená, icuácáiná núa cayába.

²⁷ Péemíacué abéeri wawàsi: Máinícué iwàwacutáca piyaca machacàniri iyú càide iyúwa Cristo iyáanáté, yéewanápiná áibanái iwàwaca yéemíaca Cristo iináwaná iwali. Càita nùacaalí nupáchiacuéca pía, càmicaalícué nacái nùawa platalé, yá nuwàwacué nuémíaca piináwaná iwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, abédanamacacué nacái píiwitáise píapichawáaca Espíritu Santo ichàini iyú. Càita iwàwacutácué pimànica ùwicái Dios irípiná: Piibaidacué Dios irípiná cachàiniri iyú píapichawáaca picàlidacaténácué macàaluínináta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁸ Picácué máiwitáise pía picàluíniwa piùwidenái íwalísewa, íbatàa abé yàawirípiná. Piùwidenái iicàcaalícué píideníaca piùwichàanáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú, yási náalíacawa amaléeri iyú nàuwichàanápínacawa càiripináta nabáyawaná íwalísewa. Càipiná nacái Dios imàacacué píalíacawa Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁹ Dios idéca imànicuéca píri yái cayábéerica Cristo íwalísená: Dios imàacacué peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa Cristo irípiná cháì èeri irícu, peebáidacáinácué itàacái. ³⁰ Píacué, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. Bàaluité píicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítécué píapicha. Pidécuéca péemíaca nuináwaná iwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata cháì. Càita numànica nùacawa ùwicái Dios irípiná.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹ Píacué nuénánáica, núalíacawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, pidécuéca pichàiniadaca piwàwawa nacái cáininácáinácué Cristo iicáca pía. Núalíacawa nacái Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái núalíacawa piicáanácué áibanái ipualé, cáinináca píicácuéca nía nacái.

² Iná yéewa píalimácué casímáica pimànica nuwàwa pimànicaalícué càì: Abédanamacacué píiwitáise píapichawáaca, píacué macáita. Cáininácué píicáyacawa. Abédanamacacué piwàwa píináidacawa, piibaidacué cachàiniri iyú Dios irípiná macáita pimanùbaca iyúwa. ³ Picácué pimàni píriwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái íicha; càita nacái píicácué cáimacái piicáca píawawa. Néese iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa càimíri cachàini áibanái íicha. Picácué picutá cachàinicaténá pimànica píawawa áibanái íicha, néese píicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íiwitáise píicha. ⁴ Picácué pimàni abéerita píriwata cayábéeri, néese picutácué piyúudàacaténá áibanái, pimànicaténácué nalí cayábéeri.

⁵ Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidáanáwa.

⁶ Càité Cristo Jesús imànica: Ewitaté Dioscáanítani, yái Cristo Jesúsca, càicáaníta càmitaté cachàini imànica yáawawa áibanái íicha macáicatenáté yàaca icàaluíniná càiride iyúwa abéeri Dios ínacári.

⁷ Néese iwàwacáinaté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná, ínaté Cristo Jesús imàacaca íichawa ichàini manuíríwa, yá nacái icamalánáwa icanéerica mèlumèluíri iyú chènuniré Dios yáapicha. Yaté Cristo Jesús

imànica yáawawa iyúwa Dios yàasu wenàiwica libaidacaténá Dios irí, yá imusúacaté iicá èeri iyúwa wenàiwica.

- 8 Yèepunicatéwa iiná èeri iricúiri yáapichawa, yá iyacaté càide iyúwa càmiri cachàini náicha canánama. Dios ichùullacaté Cristo Jesús yéetáanápínatéwa, yá Cristo Jesús imànicate càide iyúwaté Dios ichùullianáni. Càmitaté yéetáwa càide iyúwa macáí èeri mìnáná yéetáanáwa, néese yúuwichàacaté yéetácáisi máiníri báawaca, báiri nacáí wenàiwica iicáca nanúacáinaténi cruz ìwali càide iyúwa nanúaná wenàiwica imànírira ibáyawanáwa manušíwata.
- 9 Ináté idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, yá Dios imàacacaté Jesús iyaca cáimiétacanéeri iyú áibanáí íicha canánama, yéewacaténá macáita yàaca Jesús iyéininá iyúwa Dios.
- 10 Càité Dios imànica Jesús irí yéewanápiná macáita nàaca Jesús icàaluíniná, macáita níara iyéeyéica chènuniré, nía nacáí èeri iricúiyéica, nía nacáí yéetéeyéimicawa. Càipiná nàaca Jesús iyéininá Dioscáiná idéca imàacaca cachàinicaní náicha canánama.
- 11 Yá macáita nacálidapiná Jesucristo ìwali Wáiwacalicaní, cachàinírira náicha canánama icuèrica macáita. Càipiná nàaca Wáaniri Dios irí cayábéeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

12 Iná piacué nuénánáica cáininéyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanáté nutàacáí nùyacaallicué píapicha bàaluité, càita nacáí nuwàwacué peebáidaca nutàacáí tàì íiméeri iyú cachàiniwanáí mamáalàacata idècunitàacá nùyaca déeculé pífachué. Jesucristo idéca iwasàacuéca pí Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, iná píalimáidacué macáí pichàini iyúwa pímanínápinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná píacaténácué iyéininá cáimiétaquéri iyú, ipíchanácué pímanica píbáyawanáwa. 13 Píalimápinácué càì pímanica Dioscáiná idéca imàacacué píri píiwitáise cayábéeri yéewacaténácué píwàwaca pímanica cayábéeri, Dios nacáí iyúudàacuéca pí pímanicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

14 Picácué pitàaní lúasi iyú, picácué nacáí pitàaní pírwáaca chàinisíiri iyú, ìwalíse yáí iwàwacutéericuéca pímanica, néese píibaidacué Dios irípiná píapichawáaca. 15 Pímanicué càì, yéewanápinácué canácata áibanáí yáaliméeri icháawáaca píbáyawaná, càmitacué nacáí pucháiba píiwitáise. Dios yéenibecáinácué pí, iná píyacué mabáyawanéeri iyú nèewi níáí èeri mìnánáí báawéeyéica líiwitáise, iméerèyeyéicawa. Càicuéca píade cháí èeri irícu iyúwa dùlupùta ipucuèyeyéicawa catéeri irícu, píalíacáinácué Dios ìwali.

16 Picálidacué nalí yáí báisíiri tàacáisica yéewanápiná nadèniaca nacáucawa càmiri imáalàawa. Iná pímanicaallicué càide iyúwa nuéwáidáanácué pí, yá casíimáipináca nuwáwa píwalísecué Cristo yàanàacaalípiná núllacáináwa cawèníricani yáí nuéwáidáanácuéca pí. Cawènírica nacáí yáí núlbaidacaléca Dios irípiná. 17 Péemiacué comparación: Judiónáí imàacacaalí píráí ofrenda iyú Dios irípiná nàacaténá irí cayábéeri, yá nàucùaca quíréri uva ituní cáli íinatabàa iyúwa sacrificio yéewacaténá cawèníri cachàiniwanáí namànica nàasu ofrendawa Dios irípiná. Càita nacáí peebáidacuéca Jesucristo itàacáí, píuwichàacuéca irípiná nacáí. Yácatacué píasu ofrenda Dios irípiná. Uwé, cawáwanáta Dios iwàwaca nuétácawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íiranámi imusúacaalíwa íicha cáli íinatabàa. Càita núalimácué cawènica cachàiniwanáí numànica píasu ofrendawa Dios irípiná, yáí peebáidáanácuéca Jesucristo itàacáí, píuwichàanácuéwa irípiná nacáí. Quéwa éwita nanúacaalí núa, càicáaníta

casímáica núa, nuyanídacawa píapichacué nacái. ¹⁸ Casímáicué piwàwa, piyanídacuéwa nacái núpicha.

Timoteo y Epafrodito

¹⁹ Wáiwacali Jesús iwàwacaalí còi, yá nuwàwaca nubànùacuéca pìatalé Timoteo mesúnamáita ipáchiacatenácué pía, nuwàwacáinácué icàlidaca nulí piináwaná iwali casímáicatená nuwàwa. ²⁰ Yá nubànùacué pìatalé Timoteo canácáiná núpicha áiba wenàiwica ínáidéeriwa abédanamata núpicha, iyúudàacatenácué pía càide iyúwa nuwàwáaná. ²¹ Macáita níara áibanáica nánáidacáitawa nàasu wawàsi íwaliwa. Càmita máini nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná. ²² Quéwa píalíacuéca Timoteo ináwaná iwali iyaca machacàniri iyú, íbaida nacái Dios irípiná núpicha, wacàlidacatená Dios itàacái, yá Timoteo iyúudàaca núa càide iyúwa asiali iyúudàacaalí yániriwa. ²³ Iná nuwàwaca nubànùacani iicácaténácué pía, idécanacáita núalíacawa cànácaalí namàninápiná nulí cháí presonái ibànaná irícu. ²⁴ Quéwa manuíca nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacali iwali nùanápiná nuicácuéca pía caquialéta, Wáiwacali iwàwacaalí numànica còi.

²⁵ Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéca pìatalé wéenasàiri Epafrodito, yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, íbaidéerica núpicha Dios irípiná, wamànicatená ùwicái Satanás ípunita Jesucristo irípiná. Bàaluité píbànùacatécué nùatalé yái Epafroditoca iyúudàanápináté núa. ²⁶ Máini Epafrodito iwàwaca iicácuéca pía macáita. Achúmaca iwàwa manuísíwata píwalicué péemiácáinaté ináwaná iwali iculúanátéwa. ²⁷ Báisíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetácawa, quéwa Dios iicácaté ipualé. Dios iicácaté nacái nupualé, iná càmítaté imàaca Epafrodito yéetácawa máinicáicha achúmaca nuwàwa cachàiníwanái náicha macáita yái wawàsica imàaqueerica achúmaca nuwàwa. ²⁸ Iná máini cachàiníwanái nuwàwaca nubànùacuéca pìataléni caquialéta casímáicatenácué piwàwa piicáca àniwani. Piicácaalípinácué Epafrodito iyaca cayába síuca, yásí matuíbanáica nuwàwa. ²⁹ Pitàidacué Epafrodito casímáiri iyú càiride iyúwa péenásàiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; píacué nacái náimiétacaná càiripináta, cawinácaalí cayábéeyéica íiwitáise càide iyúwa Epafrodito iyáaná. ³⁰ Batéwaté yéetácawa íbaidacáinaté cachàiníri iyú Cristo irípiná. Yúuwichàacatéwa cáalunáiri iyú iyúudàacatenáté núa, imànicatenáté nulí cayáberí píchawalínácué, yái cayábéerica càmíricuéca píalimá pímanica nulí déeculécáinácué pía nuícha.

3

Lo verdaderamente valioso

¹ Siúcade nuénánái casímáicué piwàwa Wáiwacali iwali, yàasu wenàiwicacáinácué pía. Yá casímáica nuwàwa nutànàacuéca píri àniwani càide iyúwa nudéénácué nutànàacáwa píriini iwàwacutácáinácué píalíacawa péemiaca cayábani. ² Iná péemiácué cayábani: Piicácué píchawa cayába níara báawéeyéica íiwitáise, yèepuníyíicawa càide iyúwa íbaidacanacáiyéi Dios irí, quéwa namànicáita nabáyawanáwa meedá. Nachùuliaca càmíyéi judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ³ Picácué péemia nalí, wíacáiná Dios yàasunáisiwaca wía, wía yèeyéica Dios icàaluínáiná báisíri iyú càide iyúwa Espíritu Santo imichàidáaná wáiwitáise. Yá casímáica wàyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa íwalíse yái wáaliméerica wamànica wachàini

iyúwa. ⁴ Idécaalí Dios yàasu wenàiwicaca wía ìwalíse yái wamànfíricatá, yáté Dios yàasu wenàiwicaca núa ráunamáita áibanái ícha canánamatá, máinicáiná judíosiwaca núa. ⁵ Namànicaté nulí circuncisión nudèniacaalíté ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùullaná judíonái imànica nawàwalicaténaté Dios yàasu wenàiwicaca nía. Israelitaca núa, Israel itaquérinámicáiná núa, Benjamín itaquénáinámi yéénaca núa, yái Israel ìrimicaté ìpidènericaté Benjamín. Núacata hebreosiwa, hebreosiwacáiná macáita nùawirinámica, càmiyéité icásàawa càmiyéí israelita yáapicha. Nutàanica nacái hebreo itàacái iyú, càmitaté nacái núuca nuíchawa israelita íiwitáise nùyacaténaté iyúwa càmiiri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèricaté, yá fariseocaté núa yeebáidéericaté manuísiwata càide iyúwa fariseonái yéewáidáaná, níái yeebáidéeyéica cachàiníri iyúni náicha canánama. ⁶ Máinicáináté nuebáidacaté cachàiníri iyú fariseonái yàasu tàacáisi, ínáté nùuwichàidaca nùacawa níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nùyacaté machacàiníri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùullanáté wàawirináimi, ínáté canácata yáaliméeri icháawàaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwalíse. ⁷ Bàaluité cawènfíricaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siúcáise de caná iwèni nulí nuicácani, núallacáináwa càmita yéewa iwasàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese nuwàwaca Cristo icùaca núa. ⁸ Càita nacái nuicáca macái wawàsi càiride iyúwa canéeri iwèni ícha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máinicáiná cawènica nuicácani, nuwàwa nacái núalláca ìwali manuísiwata. Nuebáidacáináté Cristo, yáté yúucacawa nuícha macáita yái wawàsi judío íiwitáise ìwalírica. Siúcáise de nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawàsi báawéeri nuwàwacáiná nudèniaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacáiná nacái núalláca nùacawa ìwali manuísiwata cachàiníwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré. ⁹ Nuwàwa nacái nùyaca abédanamata Cristo yáapicha càiripináta. Núallacawa càmiripiná mabáyawaná Dios íicáca núa ìwalíse yái numàinínaca càide iyúwa itàacái ìimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicúise; néese manuica nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyawanánápiná íicáca núa ìwalíse yái nuebáidáanáca Cristo. ¹⁰ Máini nuwàwaca núalláca Cristo ìwali, nudèniacaténá ichàini nuwàwalicu, yái chàinisi Cristo idènièrica imichàacáinátéwa yéetácáisi ícha, nùuwichàacaténáwa írípíná nacái nuebáidacáináni, àta nuíwitáise iyacataléta càide iyúwaté Cristo íiwitáise iyáanáte yéetacaalítéwa. ¹¹ Càita nuwàwaca nùyaca càide iyúwa Cristo iyáanáte numichàacaténáwa yéetácáisi ícha càide iyúwaté Cristo icáucaánatéwa.

La lucha por llegar a la meta

¹² Càmitàacá macáita nuíwitáise iya càide iyúwa Cristo Jesús íiwitáise iyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo Jesús iyáaná. Quéwa núalimáida nùacawa mamáalàacata nùyacaténá càide iyúwa Cristo iyáaná, yácáiná Cristo Jesús idéca yeedáca núa yàasu wenàiwicapináwa. ¹³ Píacué nuénánáica, núumacué píri àniwa, càmitàacá núalimá nùyaca càide iyúwa Cristo iyáaná. Néese càì numànica: Numàacaca nuwàwawa ícha macáita yái numànfíricaté bàaluité. Yá càmita quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwitáisewa numànicaténá yái iyéerica nupíchalé núalimáidáanápiná macái nuchàini iyúwa nùyacaténá càide iyúwa Cristo iyáaná. ¹⁴ Nuchàiniadaca nuíwitáisewa, yá núalimáidaca nùacawa mamáalàacata macái nuchàini iyúwa nùyacaténá iyúwa Cristo iyáaná càide iyúwa wenàiwica ipianíricawa carrera ìwali iplacaalíwa cachàiníri iyú àta yàanàacataléta carrera yàasu imáalàacataléwa néré yeedacaténá íríwa cawènfíri premio. Càita

nacái nùapinácaaliwa chènuniré, yá Dios imàacapiná nulí yái cawènririca Dios imáidéerica wía weedáanápíná walíwa Cristo Jesús iwálíise, weebáidacáiná itàacái.

¹⁵ Báisícaalícué cachàinica píiwitáise Jesucristo iwali peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú, néese iwàwacutácué píináidacawa càide iyúwa núumáanácué pirí. Iyacaalí abéeri wawàsi píináidéericuécawa iwali méetáuculé nuícha, yásí Dios imàacacué píalíacawa nacái càide iyúwa iwàwacutáanácué píalíacawa. ¹⁶ Quéwa iwàwacutá wàyaca machacàniriri iyú báisíriri tàacáisi iwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáaliacawa.

¹⁷ Píacué nuénánáica, pímanícué càide iyúwa nùyáaná. Píicáidacué nalí níara wenàiwicaca iyéeyéica càide iyúwaté wàyáanácué pèewibàa, wía apóstolca, píalíacaténácuéwa càinácaalí iwàwacutáaná píyaca. ¹⁸ Nudéca nucálidacuéca píriní madecaná yàawiríia, quéwa siúca nucálidacué píri àniwani nutuíyáa yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacáidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíriri iyú, quéwa nàuwidaca namànica Cristo, canácáiná iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz iwali wáichawalíná. ¹⁹ Quéwa èeri imáalàacaalípínáwa, yásí nàuwichàacawa càiripínáta, níara báawéeyéica íiwitáise. Camúnica nía, nayáaca nayáacaléwa máini cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná iwaliwa, yái báawéerica namànírira, yái wawàsi iwàwacutéericuéca báica wamànica. Náináidacawa mamáalàacata èeri írícúiri wawàsi iwali. ²⁰ Wía quéwa wadèniaca wàasu cáliwa chènuniré. Wacúaca nacái Wáiwacali Jesucristo yáanàaca chènuníise, yái iwásèerica wía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha. ²¹ Néese Wáiwacali Jesucristo iwálisàidapíná wainá machawàaquéerica cayábéeri iyú iyacaténá càide iyúwa iiná chènuníiséeri iyáaná, icànéerica mèlumèluíri iyú. Càipíná imànica íchàini iyúwa, idèniacáiná íchàiniwa icúacaténá macáita.

4

Alégrese siempre en el Señor

¹ Iná peebáidacué Wáiwacali tàì íiméeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máini nuwàwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué isíimáidéeyéica nuwàwa. Càicuéca píade iyúwa yái cawènririca Dios yèeripínáca nulí píasáidacáinácué cawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca írípíná.

² Nusutáca wawàsi uícha úara Evodiaca, uícha nacái úara Síntiqueca abédanamáanápíná náiwitáise nàapichawáaca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacali itàacái. ³ Pía nacái íibaidéerica Dios írípíná núapicha cayábéeri iyú, nusutáca pícha wawàsi píwènúadánápíná náiwitáise nalíwáaca, níara pucháiba inanáca abédanamacaténá náiwitáise, nayúudàacáináte wamànica úwi Dios írípíná wacálidacaténáté yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwásàaca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha, wáibaidacaalíté Dios írípíná Clemente yáapicha, áibanái yáapicha nacái idènièyéica íipidenáwa cuyàluta írícú chènuniré, yái cuyàluta idènièerica náipidená canánama wenàiwica Dios yèeyéica icáca càimíriri imáaláawa.

⁴ Casímáicué píwàwa càiripínáta Wáiwacali iwali. Yá núumacué píri àniwani: ¡Casímáicué píwàwa! ⁵ Pimànícué áibanái írí éeréeri iyú yéewacaténácué macái wenàiwica náalíacawa cayábéericuéca píiwitáise. Mawiénica Wáiwacali yéenáwaná yáanàacaténá àniwa.

⁶ Picácué achúma pínáidáanícawa piwàwawa áiba wawàsi ìwali càinácaalícué pichàbáanáwa, néese picàlidacué Dios irí macáita, macái imanùbaca pisutácaalícué piawawa Dios ícha. Pisutácué nacái ícha wawàsi. Píacué nacái irí cayábéeri. ⁷ Yásí Dios imàacacué matuúbanáica piíwítáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiníwanái mamáalàacata ícha yái èeri mìnánái yáaliméerica yáalíacawa ìwali. Yá nacái Dios icùapínacué piwàwa, piíwítáise nacái, piyáacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapícha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Néese, iyaca abéeri wawàsi quiríta nucàlidéeripínacué pirí nuénánái: Pínáidacuéwa macái báisíri tàacáisi ìwali. Pínáidacué nacáiwa macái cáimíetacanéeri wawàsi ìwali, pínáidacuéwa ìwali nacái macáita yái iwàwacutéerica wamànica wáyacaténá machacáníri iyú. Pínáidacué nacáiwa macái wawàsi ìwali càmíríca yáalimáida wenàiwica imànínápiná íbáyawanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iicacánáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iináwaná. Pínáidacué nacáiwa ìwali macái cayábéeri íwítáaná, ìwali nacái macáita wacàlidéerica iináwaná cayábéericani.

⁹ Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanacué pía, càide iyúwa nacái nùlànacué pía. Pimànicué nacái càide iyúwaté nucàlidáanacué pirí, càide iyúwaté nacái piicáanacué numànica. Pimànicué càì, yásí Dios yàacawéeridacuéca píawa, yái imàaquéerica matuúbanáica wáiwítáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Casímáica nuwàwa manuísíwata Wáiwacali ìwali piwàwalicáinacué núa àniwa. Nùalíacawa càmítacué piimáichaté núa, néese càmítaté píalimacué piyúudáaca núa. ¹¹ Nudèniaca siücade yái numáapuèrica, iná càmíta nutànàa pirí cuyáluta pibànùanápinacué nulí ofrenda àniwa, núcáiná nudéca nuéwáidacawa casímáinápiná nùyaca iyú càinácaalí nudènièrica. ¹² Aibaalí nùyaca catúulécanéeri iyú. Aibaalí nacái nùyaca càasuíri iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuúbanáicaténá nùyaca cháì èeri irícu càinácaalí nùyáaná, éwita máapícaalí núa, càita nacái nudèniacaalí cayába nuyáacaléwa, càita nacái nudèniacaalí madécaná nùasuwa, càita nacái canácaalí nulí yái numáapuèrica. ¹³ Càinácaalí iyú iwàwacutéa nùyaca, nùalimá nudèniaca macáita yácáiná Cristo ichàiniadaca núa. ¹⁴ Quéwa, pidécuéca pimànica nulí cayábéeri manuísíwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawàsi nacái numáapuèricaté.

¹⁵ Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Néeseté nuèpùacawa píasu cáli íchacué, yáara Macedonia yàasu cálica, nùacaténáté nucàlidaca yái tàacáisica áibanái irí. Píalíacuéwa nuèpùacaalítéwa píchacué, píacué Filipos iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáté abétacé pía ibànùericaté nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda piyúudáacaténacué núa, piwàwacáinacué píaca Dios irí cayábéeri ìwali yái nucàlidáanacuéca pirí itàacái. ¹⁶ Càita nacái ipíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli ícha, idècunitàacá nùyaca Tesalónica iyacàlená néré, yáté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda máisibáwanái yàawíríca nudènicaténáté yái numáapuèrica. ¹⁷ Càmíta nuínáidawa nùasu ìwaliwa meedá nuedácaténá nuliwa nùasupínáwa, néese nuwàwaca Dios imànicuèca pirí cayábéeri manuísíwata piyúudáacáinacué núa. ¹⁸ Nudéca nuedáca macáita yái pibànùacatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanái ícha yái numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái Epafrodito yáapícha, iná yéewa nudèniaca cayábáwanái ícha

yái numáapuèrica. Yái pìasu ofrenda pibànuèricuéca nulí, càicanide iyúwa pumènìiri isàni neeméerica nàacaténa Dios irí cayábéeri, yá casímáica Dios ìicácuéca yái pimànìirica piyúudàacaténa cué núa. ¹⁹ Iná Nucuèriná Dios imàacapínacué pirí manuísíwata macáita pimáapuèricuéca cháí èeri irícu, píacué ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, Dios idènlacáiná máini manuísíwata cawènìiri chènuniré. ²⁰ ¡Wàacué Wáaniri Dios iríwa cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos finales

²¹ Nuwáwali macáita níara Dios yáasu wenàiwicaca ìyéeyéica néeni yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Níai wéenánái ìyéeyéica cháí núapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nawàwalicué pía nacái. ²² Macáita níai Dios yáasu wenàiwicaca ìyéeyéica cháí yàcalé, nía nacái íibaidéeyéica emperador romanosàiri icapèèricu nawàwalicué pía nacái.

²³ Yá nusutacué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinacué imànínápinacué pirí cayábéeri mawènìiri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué pírí cuyàluta. Yáí wéénásàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái ìyaca núapicha, iwàwalicuéca pía nacái. ² Nutànàacué pírí cuyàluta piáacué wéénánáica, Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica Colosas iyacàlená iricu yeebáidéeyéica Cristo itàacái tàì ìiméeri iyú. Nusutáacué Wáaniri Dios ícha pírípínacué imànnínápinacué pírí cayábéeri mawèníri iyú, imàccánápinacué piyaca matuíbanáiri iyú nacái.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Macái imanùbaca wasutácaalí Wáaniri Dios ícha pírípínacué, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábéeri piwalicué. ⁴ Wadéca wéemiacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Cristo Jesús itàacái, cáininacué nacái pi-icáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái. ⁵ Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinacuéwa piyáanápiná chènuniré Dios yáapicha casímáiri iyú. Pidécuéca pidàbaca picùaca piyáanápinacué néré péemiacáináté yáí báisíiri tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwàsàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáté peebáidacuécani. ⁶ Yáí báisíiri tàacáisca áibanáí icàlidéericatécué pírí, idéca manùbéeyéí yéemiacani, yá neebáidacani macái cáli ínata. Yá macái wenàiwica íiwitáaná nèewi náyaca abénaméeyéí yeebáidéeyéica yáí tàacáisi càide iyúwacué peebáidáaná, bàalutécáiná péemiacuéca cáinináca Dios iicácuéca pía báisíiri iyú. ⁷ Wéénásàiri cáininéerica waicáca lípidenéerica Epafras, yéewáidacatécué pía báisíiri tàacáisi iyú. Yáí Epafras íibaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siúcade Epafras íibaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiníri iyú. ⁸ Epafras idéca icàlidacuéca walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espiritu Santo idéca ichàiniadacuéca pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁹ Ináté wéemiacanacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios ícha pírípínacué imàccánápinacué píalíacawa càinácaalícué iwàwáaná pimànica, imàccánápiná nacái cáaliacáicuéca pía, cáiwitáiscaténá nacái píalíacaténacuéwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁰ Dios imànicaalícué pírí càì, yásí píalimácué piyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica, pimànicaténacué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pimànicaténacué píibaidacaléwa macái cayábéeri íiwitáaná Dios irípiná idécunitáac píalíacuécawa Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiniwanáí mamáalàacata. ¹¹ Wasutácué Dios ícha nacái pírípínacué ichàiniadánápinacué pía íiwitáise chènuníiséeri iyúwa, yáí icánéerica mèlumèluíri iyú. Càitacué píalimá píidenlaca macái wawàsi matuíbanáita, tàì ìiméeri iyú nacái. ¹² Càita nacái píalimácué píaca Wáaniri Dios irí cayábéeri casímáiri iyú, yáí màulenéericuéca imànica pía cayábéeri iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, peedácaténacué píríwa yáí cawèniirica Dios yèeripínáca yàasu wenàiwicanáí íríwa Dios ìyacàle cacamaléeri iricu. ¹³ Dios idéca iwàsàaca wía Satanás íiwitáise catéeri ícha, íná càmita quirínama Satanás idacua wáiwitáise; Dios idéca imàccaca líriwa icúanápiná wía, yáí lírica

cáininéerica Dios iicáca. ¹⁴ Yáí Dios Iirica yéetácátéwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná ìwallisewa. Càita Dios Iiri idéca iwasàaca wía íraná iyúwa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Iná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Càmita wáalimá waicáca Dios watúí iyúwa, quéwa yáí Cristo, yácata Dios yéenáiwana wáaliméerica waicáca. Yácata Dios Iirica, iyéericaté ipíchawáiseté idàbacawa macáita yáí iyéerica. ¹⁶ Dios imàacacaté Iiri idàbaca macáita yáí iyéerica, macáita iyéerica capiráléeri cáli íinata, cháí èeri írìcu nacái. Idàbacaté macáita yáí waiquéerica, yá nacái càmiricáwa wáalimá waicáca. Dios Iiri idàbacaté macáita àngelnáí icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi. Dios Iiri idàbacaté írìpináwa macáita yáí iyéerica. ¹⁷ Cristo iyacaté macái wawàsi ipíchawáise, yá siùca Cristo icuaca macáita namànicaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica. ¹⁸ Cristo nacái icuaca wía, ichùuliaca wía nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. Càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullaná iináwa, càita nacái wáiwitaca yáí Cristoca, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri írìcu. Cristoca yáí yèerica macái wawàsi icáuca, imàacacaté nacái weebáidaca itàacái. Yácata yáí idàbàanéericaté imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná Cristo icuaca macái wawàsi, cachàinicáiná íiwitáise, manuúri íiwitáise nacái náicha macáita yáí wawàsica Cristo imàníricaté. ¹⁹ Dios íináidacatéwa iwàwáaná íiwitáise manuúri iyaca Cristo iwàwallìcu máiná manuúsiwata. ²⁰ Dios iwàwacaté nacái Cristo yéetácawa wáichawalíná cruz iwali, ipíchaná wàuwichàacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwallisewa. Yáté Cristo íraná imusúacatéwa íicha cruz iwali. Càité Dios iwàwaca imànica yéewacatená cayàbaca iicáca macái wawàsi, níái macáita iyéeyéica cháí èeri írìcu, níá nacái iyéeyéica chènuníiséeri cáli íinata.

²¹ Quéechatécáwa càmitacué Dios yàasu wenàiwica píá, iyúwa canéeyéi yàasu cáli. Bàaluité Dios yúuwidecuéca píá manuúsiwata, pimànicáinatécué píbáyawanáwa. ²² Quéwacué Dios idéca cayàbaca iicácuéca píiwitáise imàacacáinaté iwàwawa píbáyawaná íicha, Cristo yúuwichàacáinaté yéetácáisi iiná yáapichawa, yáí iiná èeri írìcuírìca. Dios idéca càì imànicuécá píri itecaténácué píá íbàlùdàánápinácué píá ípunitawa, masaquèeyéipiná íiwitáise, mabáyawanéeri iyú nacái. ²³ Quéwa piwàwacaalícué píyaca Dios yáapícha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. Picácué pímeyáa picúaca Jesucristo iwasàanápíná píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacalídàanátécué píri cayábéeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íiwitáaná yéemièerica macái cáli íinata. Núa nacái Pablo, nudéca nucalídaca wenàiwicanáí írìni.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Siùca casíimáica nuwàwa nùuwichàacawa cháí presoíyíe íbànalìcu ìwallise yáí nucalídàanácuéca píri Jesucristo iináwaná, madécaná áibanáí wenàiwica írì nacái, nuwàwacáiná núsáidaca áibanáí írì càinácaalíté Cristo yúuwichàanáwa náichawalíná imàacacatená yàasu wenàiwicaca níá, cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, iyéeyéipiná càiwade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri írìcu. ²⁵ Dios idéca ichùullaca nuíbaidàanápínácué píri, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuyúudàacatenácué píá. Dios ichùullacaté núa nucalídàanápíná itàacái wenàiwicanáí írì, quéwa iwàwacutáca nucalídaca itàacái macáita, àta yáí tàacáisi

Dios ibèericaté wenàiwicanáí fícha. ²⁶ Bàaluitésíwa, èeri ipíchawáiseté, néenialíté Dios ibàacaté yáí tàacáisi macáí ángelnáí fícha. Néeseté idécanáami idábaca wenàiwicanáí, yáté ibàaca náichani nacáí, yáí tàacáisica. Iná madécaná mil camuí Dios idábacatáiseté èeri àta siùca nacáide, idéca ibàaca yáí tàacáisica wenàiwicanáí fícha. Quéwa siùca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanáí yáaliacawa iwali. ²⁷ Píacué càmíyéica judío, Dios iwàwacatécué imàacaca píaliacawa iwali yáí tàacáisi máiníri cayábaca, máiníri nacáí cawènica, Dios ibèericaté áibanáí fícha. Yácata yáí tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo iyaca piwàwalicu, píaliacaténácuéwa piyáanápíná chènuniré Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèluiripíná picamalá yáapichawa.

²⁸ Wía apóstolca, wacàlidaca Cristo itàacáí wenàiwicanáí irí. Wàalàca nía éeréeri iyú macáí wenàiwica íwitáaná. Wéewáida nacáí macáí wenàiwicanáí macáita Dios yáaliacáí iyú náaliacaténá néemlaca cayábani, cànácaalí ímáaná wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios ípunita cachàiníyíé íwitáise Cristo iwali. ²⁹ Iná nuibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú macáí nuchàini iyúwa, yáí chàinisi Cristo imàaquérica nulí.

2

¹ Nuwàwacué píaliacawa nusutácué Dios fícha píripíná manuísiwata, píacué Colosas iyacàlená mìnanáica. Càita nacáí nusutáca Dios fícha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnanáica, macáita nacáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, càmíyéicáwa iicá núa. ² Nusutácué Dios fícha píripíná canánama Dios ichàiniadánápinácué piwàwa, yéewanápiná nacáí cáinináca piicáyacacawa abédanamata. Nusutácué Dios fícha nacáí imàacáanápínácué píaliacawa manuísiwata Cristo iwali. Yáí Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanáí fícha, quéwa siùca Dios imàacaca wáaliacawa Jesucristo iwali. ³ Dios iwàwa wáaliacawa Cristo iwali, yácáiná Cristo idènlaca macáisiwata Dios yáaliacáí, máiní cayábéerica. Iná wáaliacaalíwa Cristo iwali, yásí imàaca wáaliacawa macáí wawàsi iwali Dios iwàwéerica wáaliacawa iwali. ⁴ Núumacué píri còi ipíchanácué nachìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanáí yéemlaca, níái càmíyéica yáalia Dios iwali. ⁵ Ewitacué canácáaníta núa píapicha siùca, càicáanítacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha. Yá casímáica nuwàwa nuémíacué piínáwaná iwali abédanamacué píiuitáise píapichawáca piyacaténácué machacàníri iyú Dios iicápiná, peebáidáanácué nacáí Cristo itàacáí tàí ímèeri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶ Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasàanápínácué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha, iná iwàwacutácué piyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha. ⁷ Càide iyúwa manuíri àicu ipichu ibàlùacaalíwa depuwalé cáli írìcu, yá canácata yáalímèeri iwatàacani, càita nacáí iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacáí mamáalàacata tàí ímèeri iyú càide iyúwatécué néewáidáaná pía. Píacué nacáí cayábéeri Dios irí mamáalàacata.

⁸ Piicácué píichawa cayába ipíchanácué áibanáí iwènúadacuéca píiuitáise báisiiri tàacáisi fícha nawàwacáiná nachìwáidacuéca pía nàasu cachìwéeri tàacáisi iyúwa. Càmita nacàlida Cristo itàacáí, càmita nacáí Cristo iyúudáa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnanáí íwitáise ímáaná, yá nacáí nàawirináimi yàasu tàacáisica. Nacàlida nacáí demonionáí yàasu tàacáisi, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnanáí íwitáise namànicaténá nabáyawanáwa.

⁹ Picácué péemla cachiwéeyéi irí yácaíná yái Cristoca, yácata abéerita wenáiwica idènièrica macáita Dios íiwitáise cachàiníri manuísiwata. ¹⁰ Dios íiwitáise cachàiníri idéca ipuniádaduécá piwàwa piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái Cristo ichùulièrica macái àngelnái íiwitáaná, demonionái nacái, macáita icuèyèica yàasu cáliwa chènuniiséeyéi, cháí èeri iricu nacái. Iná cachàinírira náicha canánama yái Cristoca. ¹¹ Péemlacué comparaciòn: Dios ichùullacaté judíonái namàninápináté circuncisiòn néenibe aslanái iríwa nawàwalicaténáté Dios yàasunáica nía. Yái circuncisiòn ímáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicaalí idalúaca náicha náiwitáise cabáyawanéeri. Càité Dios iwàwaca judíonái imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siúca piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, iná Cristo idéca ichuìdaduécá píicha píiwitáise cabáyawanéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí idalúaca píicha báawéeri. Càitacué Cristo yàasáidaca yàasu wenáiwicaca pía. ¹² Càita nacái ímáaná yái pibautizáanáuécawa: Quéechatécué piricùacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécué Cristo idéca ichuìdaduécá pibáyawaná machawàacacatenácué pibáyawaná iyúwa yéetéerimiwa. Iná càicatécué piade iyúwa yéetéeyéimiwa Cristo yáapicha càiculli iricu, piricùacaalítécuéwa úni yáaculé. Néese pimichàacaalítécuéwa úni yáacuíse, yáté píasáidacuéa pidàbacaté piyaca picáuca wálisái yáapichawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáapicha, peebáidacáinaté cachàinírira Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácáisi íicha. ¹³ Bàaluité càicuéca píiwitáise iyúwa yéetéeyéimiwa, pimànicáinatécué pibáyawanáwa. Ináté càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa yéetéerimiwa càminá yáalimá imànica cayábéeri, píiwitáise cabáyawanéeri idacùacáinatécué pía. Quéwa Dios idéca cáuca imànicaalícué píiwitáise piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabáyawaná íicha, ìwalíse yái Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁴ Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùulianá wamànica imàacacaalíté itàacáywa profeta Moisés irí. Ináté yái tàacáisi icháawàacaté waináwaná ìwali. Dios itàacái íimacaté iwàwacutáanáté wàuwichàacawa wabáyawaná ichùuliacawa. Yái yúuwichàacáisca càicanide iyúwa wamawènìacále manuúri iwàwacutéerica wapáidaca wáichawa càiripináta càmicáinaté wáalimá wamànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yái wamawènìacáleca imàacacáinaté iwàwawa wabáyawaná íicha Cristo yéetácáinatéwa cruz ìwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabáyawaná ichùuliacawa. Dios idéca iwasàca wía íicha. ¹⁵ Cristo yéetácáinatéwa cruz ìwali wáichawalíná, yáté Dios imawènìadaca demonionái ichàini, níara demonio íiwacanánáica ichùuliyéica èeri mìnánái íiwitáise. Yá Dios íbàiniadaca nía macáaluínináta macái chènuniiséeyéi iicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yáamísewa demonio íiwacanánái presoíri iyú, càide iyúwa cachàiníri úwi íiwacaliná itécaalí yáamísewa yúuwidenáywa idécanáami úwi íiwacaliná imawènìadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶ Iná càmitacué iwàwacutá péemliaca nalí níara áibanái icháawéeyéica piináwaná ìwali piyáacalé ìwalísewa, ìwalíse nacái yái càminácuéca pimàni judíonái yàasu manuúri culto macái camuí imanùbaca, macái quéeri imanùbaca nacái, macái semana imanùbaca nacái, sábadò irícu, judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷ Bàaluité Dios ichùullacaté israelitanái namàninápináté macáita yái wawàsica nánáidacatenátéwa ìwali nacuèrinápináca Dios

ibànùèripináté nali, yáí Cristoca. Quéwa Cristo yàanàacaté aléi èeri iriculé, iná càmita iwàwacutá wamànica wàacawa quirínama yáí wawàsica iyúwa áibanái cachìwéeyéi náimánacué pírì siuca. ¹⁸ Péemìacaalícué cachìwéeyéi irí, yásí nachìwáidacué píawa; picácué péemìa nacháawàaná piínáwaná ìwali. Càita nacàlidaca nèepunícawa náasu tàacáisi cachìwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wáyaca máini catúulécanéeri iyú, wamàacáanása nacáí wáichawa wayáacaléwa cayábáanápínása Dios iicáca wía. Náimaca nacáí iwàwacutáanása wàaca ángelnáí icàaluíniná, wasutáanása náicha wawàsi nataáníinápíná wawicáu Dios yáapicha, cachìwéeyéi ímacáiná càmitasa Dios iwàwa yéemiaca wasutáaná ícha. Nacàlidaca nachìwawa nacáí naicácasa yéenáíwanási nacáíri Dios néeséeri. Yá nacáí máini cáimacáica naicáca níawawa manuísíwata náíwítáise èeri irícuíri ìwalíséwa. ¹⁹ Càmita náya abédanamata Cristo yáapicha, yáí icùèrica wía, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Cristo ichùullaca wía càide iyúwa wenàiwica íiwítáise ichùullaná iináwa, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacáí abédanamata wáiwítáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰ Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yáí yéetéericatéwa píchawalínacué, iná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa Cristo yáapicha demononáí ícha, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnánáí íiwítáise. Iná càmitacué quirínama iwàwacutá píyaca càide iyúwa èeri mìnánáí íiwítáise iyáaná. Càmitacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùullanacué pía. ²¹ Càita nacàlidaca nachìwawa cayábáanápínásacué Dios iicáca pía. Náimaca: “Picácué pidunùna yáí wawàsi ìwali; picácué piyáa yáí yàacàsica; picácué peedáni picáapi iriculéwa”, náimaca. ²² Macáita yáí tàacàsica nacàlidacáita wawàsi ìwali imáalèeripinácawa, iná càmita iwàwacutá wéemìaca náasu tàacáisi irí, Dios imànicáinaté yàacàsi wayáapíná. Níara cachìwéeyéica nachùullaca wenàiwica, néewáidaca nacáí nía èeri mìnánáí yàasu tàacáisi iyú. ²³ Báisíta madécaná wenàiwica iyúunáidaca cáallacáica nía cawinácaalí yeebáidéeyéica cachìwéeyéi itàacáí, áibanáicáiná nayúunáidaca náalimáaná nàaca Dios icàaluíniná cayábéeri iyú cachàiniwanáí náicha canánama namànicaalíicáita càulenéeri wawàsi, náyacaalí nacáí máini catúulécanéeri iyú, namàacacaalí náichawa nayáacaléwa, nàuwicháidacaalí nacáí naináwa báawanama. Quéwa macáita yáí canéeri iwèni wawàsica càmita iyúudáa wía wadacúacaténá wáichawa wáiwítáise báawéerica, yáí ichùulièrica wamànínápíná wabáyawanáwa.

3

¹ Iná píyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yáí imichèericatéwa yéetáicáisi ícha, iná siuca píyacuéca picáuca wálisáí yáapichawa, càide iyúwa pídéca nacáicaalícué pímuchàacawa Cristo yáapicha yéetáicáisi ícha. Iná iwàwacutácué pímanica càide iyúwa Cristo ichùullaná pía peedácaténacué píriwa yáí cayábéeri cawènírica iyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha. ² Píináidacuéwa ìwali yáí cawèníri iyéerica chènuniré peedéeripínacuéca píriwa áibaalípiná. Picácué píináidawa mamáalàacata ìwali yáí èeri irícuíríca. ³ Càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa càminá íináidawa quirínama èeri irícuírí ìwali, càita nacáí picácué píináidawa mamáalàacata èeri yàasu wawàsi ìwali. Cristo, yáí iyéerica abédanamata Dios yáapicha, icúaca iyaca picáuca càimíri imáalàawa Dios

irípiná ibàacanéeri iyú áibanái èeri m̀nanái ícha. ⁴ Piyacáinácúé abédanamata Cristo yáapicha, íná abéericata Cristo yái yèericuéca picáuca cam̀míri imáaláawa. Aibaalípiná Cristo yàanàpiná àniwa, yásí piyapínacúé icamaláná mèlumèlufiri irícu Cristo yáapicha, picùapíná macáita Cristo yáapicha, yái iyéerica chènuniré m̀ainíri cáimiétaquéri iyú naicáca, icuácáiná macáita.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Aibaalípiná piyapínacúé Cristo yáapicha chènuniré, íná siùca cháí èeri irícu pim̀anicué ùwicái cachàiníri iyú ípunita yái píiwitáise bàaluisàimica, yái ichùulìericuéca pim̀anica pibáyawanáwa mamáalàacata: Picácué piimá áiba yáapicha cam̀mírira piǹirisíwa, cam̀míchúaca nacái píinusíwa. Picácué pim̀ani báawéeri piiná iyúwa, yái wawási cam̀mírira Dios ibatàa wenàiwica im̀anica. Picácué nacái pim̀ani càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwaná pim̀anica. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata macái wawási cawèníri. Cáininácaalícúé piicáca cawèníri wawási, yá piacuéca èeri irícuíri wawási icàaluíná Dios ícha, íná pim̀anicuéca càide iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáwaná icàaluíná Dios ícha. ⁶ Cawínácaalí im̀aníyéica càí nùwichàapínacawa manuísiwata aibaalípiná Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri yàanàpinácaalí nàwali, cam̀icáiná neebáida Dios itàacái. ⁷ Càitécué pim̀anica bàaluité píináidacáinatécuéwa ìwali yái èeri irícuírira. ⁸ Quéwa siùca pim̀aacacué píichawa macáita yái báawéerica. Picácué calúa píiwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa piicáca áibanái. Picácué picúisa píichawa áibanái, càita nacái picácué pitàani nàwali báawéeri iyú. Picácué pitàani casaquéri tàacáisi iyú. ⁹ Piwènúacatécuéwa píiwitáise bàaluisàimi íchawa, ícha nacái yái báawéerica pim̀anírícacúé píichawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, íná picácué picálda pichíwawa piríwáaca. ¹⁰ Siùcade pidèniacuéca wàlisài píiwitáisewa iyéerica càide iyúwa wàlisài wenàiwica. Yá píiwitáisecué wàlisài idàwinàcawa yàacawa Dios íiwitáise inacáiripíná, yéwanápinácúé píaliacawa cayába Dios ìwali, yái Dios idàbéericatécué pía. ¹¹ Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata, Cristo ìwallise, judíocaalí wía, cam̀míyéicaalí judío wía nacái, im̀aníyéicaalí circunciòn wía nacái, cam̀míyéicaalí im̀ani circunciòn nacái wía, yàanèyéicaalí áiba cáli néese wía nacái, cam̀míyéicaalí yáalía wía nacái, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íbaidéyéica mawèníri iyú, náiwacanánácaalí wía nacái. Iyaca abéerita wawási iwàwacutéeri macáita wam̀anica: Iwàwacutá wadèniaca Wáiwacaliwa abéerita macáita, yái Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalícu macáita.

¹² Cáinináca Dios iicácuéca pía. Dios idéca yeedáca pía yàasu wenàiwicacatenácué pía. Iná piyacúé machacàníri iyú. Piicácué áibanái itúulécaná báisíri iyú. Pim̀anicué áibanái iri cayábéeri. Picácué cachàini píicá píawawa áibanái ícha, néese iwàwacutácué piicáca áibanái iyúwa cachàiníyéica píicha. Píideniacué piùwichàanáwa matuúbanáiri iyú áibanái im̀anicaalícúé píri báawéeri. ¹³ Aibacaalí péenácúé im̀ani píri báawéeri, yá píideniacuèni, néese pim̀aacacué piwàwawa ícha, yái báawéerica im̀anírícuéca píri. Càide iyúwa Wáiwacali im̀aacáanatécué iwàwawa pibáyawaná ícha, càita nacái pim̀aacacué piwàwawa ícha yái báawéerica áiba péená im̀anírícuéca píri. ¹⁴ Iyaca abéeri wawási cachàiníri náicha canánama, yái cáininánáca waicáyacacawa. Cáininácaalí waicáyacacawa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáca manuísiwata. ¹⁵ Pim̀aacacué Cristo iyúudàca pía piyacatenácué matuúbanáiri

iyú piápichawáaca yácáiná Dios imáidacatécué pía abédanamacaténácué píiwitáise piápichawáaca càide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri írìcu. Píacué Dios írì cayábèeri ìwali macáita yáí cayábéerica Dios imànírìcuéca píri.

¹⁶ Píináidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacáí ìwali piwàwalicúsewa píalíacaténácué péemíaca manuísíwatani. Péewáidáyacuéwa Dios yáalíacáí iyú. Pichàiniadacué piwàwáaca nacáí cáalíacáiri iyú. Picántàacué cachàinírì iyú piacaténácué Dios írì cayábèeri. Picántàacué Dios írì salmos iyú, himnos iyú nacáí, canciones iyú nacáí, iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué picántàaca.

¹⁷ Càinácaalícué wawàsi pimàni, càinácaalícué nacáí picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, píasáidacaténácué íiwitáise áibanáí írì. Píacué Wáaniri Dios írì cayábèeri nacáí Wáiwacali Jesús ípidená ìwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Píacué inanáí canírìiyéica, peebáidacué pinrì itàacáíwa, yácáiná cawínácaalí inanáí yeebáidéechúaca Wáiwacali itàacáí iwàwacutá umànica càide iyúwa ùacawéeri ichùullaná úa. ¹⁹ Píacué aslanáí cáinuíyéica, cáininácué piicáca píinuwa, pimànicué ulí cayábèeri. Picácué piùwichàida úa. Picácué nacáí pitàani ulí ípisírì tàacáisi iyú.

²⁰ Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenáí itàacáíwa macáita casímáicáiná Wáiwacali iicácué pimàni càí. ²¹ Píacué aslanáí quéenibéeyéica, picácué píalimáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náiwitáise, ipichaná achúmaca nawáwa manuísíwata, yá càmita quirínama neebáidacué pitàacáí.

²² Píacué áibanáí yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawènrì iyú píiwacali írìwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùullaná pía cháí èeri írìcu. Pimànicué cayábani yáí píibaidacalécawa, càmírìca abéta píiwacali iicáidacaalícué píri, cayábacaténácué iicácué pía meedá, néese píibaidacué cayába càiripináta píiwitáise cayábèeri yáapichawa báisírì iyú, píasáidacaténácué píaca Dios icàaluíná. ²³ Cawínácaalícué pimàni, pimànicué cayábani casímáiri iyú càide iyúwacué píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali írì, càmírìca wenàiwica írì meedá. ²⁴ Càicué pimàni píalíacáinácuéwa Wáiwacali yàanápinácué píri yàasu cawènrì yéenáwa yàacaténácué piwèni áibaalipiná píànàcaalícué chènuniré, píibaidacáinácué Cristo írìpiná, yáí Píiwacalisíwacué abéerita. ²⁵ Quéwa cawínácaalí imànírìca íbáyawanáwa, Dios ípáyaidapínáni yúuwichàacáisi iyú, ìwalíse yáí báawéerica imànírìca, càmíicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábèeri áibanáí ícha, néese iicáca macáí wenàiwica abédanamata.

4

¹ Píacué náiwacanánáí iwàwacutácué picúaca píasu wenàiwicawa machacànírì iyú. Picácué piùwichàida nía máiwitáiséeri iyú, néese pimànicué nalí cáalíacáiri iyú. Piwàwalícué pidènlaca Píiwacaliwa chènunfiséeri. Yá áibaalipiná iwàwacutácué picàlidaca píináwanáwa írì càinácaalícué cayábèeri, báawéeri nacáí pimànírìca cháí èeri írìcu.

² Píacué wéenánáica, picácué piméyáawa písutáca píawawa Dios ícha. Néese písutácué píawawa Dios ícha manuísíwata. Yá píacué Dios írì cayábèeri. ³ Písutácué nacáí Wáiwacali ícha walípiná imàcáanápina wacàlidaca yáí cayábèeri tàacáisca áibanáí írì mamáalàacata, wacàlidacaténá nacáí nalí yáí tàacáisi càmírìcaté wenàiwica yáalía ìwali, yáí tàacáisi íméerica Cristo íwasàaca càmíiyéi judío Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Iná písutácué Dios ícha nulípiná ipichaná cáaluca núa, nùyacáiná síuca cháí presoíyéi íbanalícu nucàlidacáiná yáí

tàacáisica wenàiwicanáí irí. ⁴ Pisutácué nulí Dios amalácáténá numànica nalí yáí tàacáisica yéewanápiná náaliaca néemiacani, càinàcaalí ímáaná.

⁵ Piicácué píchawa cayába, pimàniciué cáaliacáiri iyú, iwàwacutácaalicué pimànica wawási nèewi níara áibanáí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Càicaalínacaalicué píalimá picàlidaca nalí Wáiwacali iináwaná iwali, yá picàlidacué nalíni. ⁶ Iwàwacutácué pitàanica éeréeri iyú càiripináta, cáiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué píaliaca picàlidaca machacàníri iyú nalíni, macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yéemiawa pía.

Saludos finales

⁷ Wéenasàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Tíquico icàlidapinácué piríwa macáita nuináwaná. Tíquico yàcawéeridaca wía cayába, íbaidaca nacái Wáiwacali irípiná núapicha. ⁸ Iná nubànùacué plataléni icàlidacáténácué pirí waináwaná ichàiniadacáténácué píiwitáise Wáiwacali iwali. ⁹ Onésimo yáí wéenasàiri cáininéerica waicáca, piyacàle néeséericiué nacái, yàapinácawa Tíquico yáapicha. Yási nacàlidacué piríwa macáita iwali càinàcaalí iyáaná cháí.

¹⁰ Aristarco yáí iyéerica presoíri iyú núapicha presoíyéi íbànalicu, iwàwalicuéca pía. Càita nacái Marcos, yáí Bernabé yéenasàirináca, iwàwalicuéca pía nacái. Nudéca nucàlidacuéca pirí Marcos iwali, ipáchiaacalicué pía, yá pitàidacué cayábéeri iyúni. ¹¹ Aiba wenàiwica ípidenéeri Jesús, áibaalí ípidenéeri Justo, iwàwalicuéca pía nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái íbaidéeyéica núapicha, wacàlidacáténá càinàcaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa. ¹² Epafras abéericiué piyacàle néeséeri íbaidéerica Cristo irípiná iwàwalicuéca nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios ícha pirípinácué manuísiwata cachànicaténácué píiwitáise Jesucristo iwali, pimàacáanápinácué píawawa nacái Dios irí pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³ Núaliacawa Epafras isutácué Dios ícha pirípinácué manuísiwata, càita nacái Epafras isutáca Dios ícha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnánáca, Hierápolis iyacàlená mìnánáca nacái. ¹⁴ Lucas nacái yáí cadepiacáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵ Nuwàwali níara wéenanáca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea iyacàlená mìnánáí. Nuwàwali nacái Ninfa, nía nacái iwacáidáyaquéeyéicawa ucapèericulé namànicaténá culto. ¹⁶ Pidécanaamicué piléeca yáí cuyàluta piríwáaca, yá píbànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea iyacàlená mìnánáca. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànùerica nalí Laodicea néré. ¹⁷ Píimacué càí Arquipo irí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá pimànica irípináni”, càí núumaca Arquipo irí.

¹⁸ Núa Pablo nutànàacué pirí yáí tàacáisi achúméerínaca nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Pisutácué Dios ícha nulípiná presocáiná núa. Nusutácué nacái Dios ícha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawènfiri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaali ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué pírí cuyáluta, piácué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená minanái, piácué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. Wía apóstolca, wasutáca Dios ícha pírípínacué imànínápinacué pírí cayábéeri mawèníri iyú, imàacáanápinacué piyaca matuúbanáiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Macái imanùbaca wasutácaali Dios ícha pírípínacué, wàaca irí cayábéeri píwalicué macáita. ³ Wàaca Wáaniri Dios iríwa cayábéeri mamáalàacata píibaidacáinacué Dios irípiná cachàiníri iyú peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. Wáalía nacáíwa piyúudàacuéca áibanái manuúsiwata cáininácáinacué píicáca Dios. Wáalía nacáíwa picùacuéca manuúsiwata Wáiwacali Jesucristo yàanàanápiná àniwa, iná yéewa píideníacuéca piúwichàanáwa matuúbanáiri iyú idècunitàacá namànicuéca pírí báawéeri íwalíse yái peebáidáanacuéca Jesucristo itàacái. ⁴ Piácué wéenánáica, cáininacuéca Dios íicáca pía. Wáalíaca nacáíwa Dios idéca yeedácuéca pía yàasu wenàiwicacaténacué pía. ⁵ Wacàlidacaalítécué pírí Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, càmítatè wacàlidacáitacué píriní yáawami tàacáisi iyú meedá, néese wacàlidacatécué píriní Espíritu Santo ichàini iyú, wáalícatè nacáíwa báisíri iyú báisícani yái tàacáisi wacàlidéerica. Píalíacué nacáíwa amaléeri iyú wáyacatè machacàníri iyú pèewibàa, wayúudàacaténacué pía, iná píalíacuéwa wacàlidacatè pírí Dios itàacái báisíri iyú.

⁶ Wía apóstolca, wáalíacawa Dios yàasunáica piácué, bàaluitécáiná pidàbacué piyaca machacàníri iyú càide iyúwa wáasáidáanátécué pírí, càide iyúwatè nacái Wáiwacali iyáaná. Yá peebáidacatécué Jesucristo itàacái casímáiri iyú, càide iyúwatè Espíritu Santo imàacáanacué casímáica pía, éwítatè áibanái càmíiyéi yeebáida nàuwichàidacáanítacué pía báawanama peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ⁷ Càita píasáidacuéca áibanái irí cainácaali iwàwacutáaná neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata, Acaya yàasu cáli ínata nacái. ⁸ Wáalíacawa pímaacacué madécaná áibanái náalíacawa Wáiwacali itàacái íwali, càmíríca abèta níara iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata, nía nacái iyéeyéica Acaya yàasu cáli ínata, néese macái cáli imanùbaca manubéeyéi wenàiwica náalíacué píináwaná íwali. Náalíacawa peebáidáanacué Dios itàacái, iná càmíta iwàwacutá wacàlidacuéca nalí píináwaná íwali. ⁹ Néese, níata icàlidaca iyaca walí píináwanacué íwali, iná náalíacawa wapáchíanacué pía bàaluitè, pitàidacatécué wía cayába, péemacatécué nacái wàasu tàacáisi. Píyamáidacatécué piaca ídolo icàaluíníná, níara cuwáinái yéenáiwanáca, yá pímaacacatécué píawawa cáuri Dios irí, yái báisíríca, peebáidacaténacué itàacái, píibaidacaténacué irípiná nacái. ¹⁰ Nacàlidaca nacái walí picùacuéca Jesús yàanàaca chènuníse àniwa, yái Dios íríca, Dios imíchàidéericatè yéetácáisi ícha. Yácata Jesús iwasèerica wía Dios yàasu manuúri yúuwichàacáisi ícha, yái yúuwichàacáisi yàanèripínaca èeri imàalàacaalípináwa.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

¹ Iná piacué wéenánáica piálíacuéwa Dios imànicatécué piri cayábèeri wapáchiacaalícué pía bàaluité. ² Péemiacatécué waináwaná ìwali, wía apóstolca, ipíchawáiseté wàanàacué pìatalé, yáté Filipos iyacàlená mìnáná namànicaté walí máini báawèeri, natàanicaté nacái wàwali báawèeri iyú idècunitàacá nàuwichàidaca wía ìwalíse yái wacàlidáanáca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudàacaté wía wàanàacaténaté piyacàle nérécué wacàlidáanápínacué pìrini macàaluínináta, yái tàacáisica ìmèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ìicha, éwitaté áibanáí nàuwidécáaníta namànica wía manúisíwata. ³ Càmitaté wacàlidacué piri cachìwèeri tàacáisi, càmita nacái watàanicué piri wachìwáidacaténacué pía meedá, weedácaténacué pícha plata. ⁴ Néese Dios yáalimáidacaté iicáwa wía asáisi wáibaidacaalí irípiná machacàniri iyú, wía apóstolca. Néese idécanaámíté cayábaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidáaná irí, yá ibànucaté wía wacàlidáanápínaté yái tàacáisi ìmèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ìicha. Iná yéewa wacàlidaca wenàiwicanáí iríni. Càmita wáalimáida wasíimáidacáita wenàiwica meedá wàasu tàacáisi iyúwa, néese wacàlidaca Dios itàacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái Dios yáaliéerica wawàwa. ⁵ Píalíacué nacáiwa càmitaté wachìwáidacué pía cachìwèeri tàacáisi iyú càide iyúwa èeri mìnáná iwàwáaná yéemíaca. Càmitaté wamàni càì weedáanápínacué pícha cawèñiri. Càmitaté nacái wamàni wawàsi ibàacanèeri iyú weedácaténacué pícha plata. Càité wàyacué pèewibàa machacàniri iyú Dios iicá. ⁶ Càmitaté wawàwa wenàiwica naicáca wía iyúwa máiniyéica cayába áibanáí ìicha. Càmitacué wacutá pícha càiri, áibanáí ìicha nacái, ibatàa abèeri piná, éwita Dios imàcacáaníta walí cáimietacanèeri ìibaidacalési, wía apóstolca. Càité nacái, éwita Dios imàcacáaníta walí ìiwitáisewa wachùullacaténacué pía cachàiniri iyú, càicáaníta càmitaté wamàni càì. ⁷ Càmitaté wachùullacué pía cachàiniri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanicatécué piri éerèeri iyú. Wamànicatécué piri càide iyúwa inanáí udàwinàacaalí uénibewa, ucùa nacái nía cáininèeri iyú. ⁸ Càité nacái cáinináca waicácuéca pía Iná wawàwacaté wacàlidacuéca piri Dios itàacái cayábèeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàacaténacué pía. ¡Yá wacàlidacatécué piri Dios itàacái mamàalàacata cáinináciná waicácuéca pía! ⁹ Píacué wéenánáica, piálíacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamàalàacata cachàiniri iyú wawèniacaténaté wayápináwa, wàyacaalíté pèewibàa. Càmitaté wawàwa wáinataléca pìricuèni, Iná wáibaidacaté èeríapinama, táiyápinama nacái ipíchánacué wacutáca pícha wayápináwa idècunitàacá wacàlidacatécué piri Dios itàacái.

¹⁰ Píalíacuéwa amalèeri iyúni wàyacatécué pèewibàa machacàniri iyú piicápinacué, mabáyawanèeri iyú nacái Dios iicá. ¹¹ Píalíacué nacáiwa wàalàacatécué pía, wamichàidacatécué píiwitáise, wachàniadacatécué piwàwa, piacué abéechúanaméeyéica càide iyúwa nàaniri cayábèeri ìiwitáise imàníná yéenibe iríwa. ¹² Wàalàacatécué pía pimànínápínacué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànica, yái Dios imáidéericuéca pía icùacaténacué pía iyúwa Picuèriná, piyacaténacué nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irícu chènuniré.

¹³ Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios irí cayábèeri ìwalíse mamàalàacata: Bàaluité péemiacanámicué wacàlidaca piri Dios itàacái, yáté peebáidacuécani piálíacáinátéwa Dios itàacáicani báisiri iyú, càmita càide iyúwa wenàiwica

itàacái meedá. Báisíta Dios itàacáicani, iwàlisàidéericuéca píiwitáise piwàwalicúsewa, piacué yeebáidéeyéicani. ¹⁴ Iná piacué wéenánaica, peebáidacáinacué Jesucristo itàacái, ínáté ìwalíse piasu cáli néeseeyéi nàuwichàidacatécué pía, níái càmíiyéica yeebáida. Yá piùwìchàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátéwa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, bàaluitécáiná néenánái nacái judíonái nàuwichàidacaté nía ìwalíse yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níara judíoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwaté nàawirináimi inúanaté Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicúse. Judíonái yùuwichàidacaté wíá nacái, nàucaca wíá nacái nàasu cáli íchawa. Càmita namàni càide iyúwa casímáiná Dios iicáca. Nàuwideca namànica macái wenàiwica. ¹⁶ Macái imanùbaca wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí, yéewacaténa Jesucristo iwasàaca nía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, judíonái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí. Càita máini namànica nabáyawanáwa, níái judíoca. Quéwa átata Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníri manuica idéca yàanàaca mawiéniré nalí, yàanàacaténa nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Piacué wéenánaica, achúmacaté wawàwa iwàwacutácáinaté wàcawa píachacué, achúma èeripináté, yáté èwita càmícáaníta waicácué pía, càicáaníta wawàwalicúé pía mamàalàacata wawàwalicúsewa. Iná wawàwacaté wàcawa piatalécué máinicáinaté wawàwaca wapáchiacuéca pía. ¹⁸ Yáté wáináidacawa wapáchíanápinaté piacué. Núa, Pablo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécaná yàawiríá quéwa càulenacaté Satanás imànica nuichani, íná càmítaté nùalimá nùanàaca néré. ¹⁹ Wíá apóstolca, máiníté wawàwaca waicácuéca pía casímáicáinacué pimànica wawàwa wacùacáinacué wabàlúanápináwa piápicha Wáiwacali Jesucristo ípunita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná àniwa. Néenialípiná, jmáini casímáipináca wawàwa pìwalicúé peebáidacáinacué Jesucristo itàacái tàì ímèeri iyú! ²⁰ Báisíta, wacàlidapinacué piináwaná ìwali casímáiri iyú, pimànicáinacué máini cayábèeri.

3

¹ Néeseté máini nuwàwacaté nuémíaca piináwaná ìwalicúé, quéwa càmítaté nùalimá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmícáinaté nùalimá nuideníaca mamàalàacata yái càmínáca nùalíawa, ínáté nuináidacawa nuyamáanápinátéwa abéerita Atenas iyacàlená néré. ² Yáté nubànùaca wéenásàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ipáchiacaténaicué pía. Yái Timoteo abéeri wéená wíá íibaidéeyéica Dios irípiná, wíá icàlidéeyéica yái cayábèeri tàacáisica Cristo ináwaná ìwali. Yáté nubànùacué piatalé Timoteo imichàidacaténaicué píiwitáise, ichàniadacaténaicué piwàwa nacái, yéewanápinacué peebáidaca Jesucristo itàacái mamàalàacata tàì ímèeri iyú. ³ Nubànùacaté Timoteo piatalécué yàalàacaténaicué pía, báawacáichacué piwàwa piùwìchàacái ìwalísewa, ipíchanacué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo ícha. Píalíacuéwa iwàwacutáaná wàuwichàacawa càì, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁴ Càita nacái bàaluité wàyacaalítécué piápicha, yáté wacàlidacué píri áibanái nàuwichàidáanápiná wíá, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Sìuca píalíacuéwa wadéca wadábaca wàuwichàacawa càide iyúwaté wacàlidáanacué píriini. ⁵ Iná càmícáinaté nùalimá nuideníaca quirínamani, yái càmínácuéca nùalíá piináwaná ìwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténaicué yéemiawa píá

yéwanápiná núaliácuéca piináwaná ìwali asáisi peebáidacaalícué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì ìmèeri iyú. Nubànùacatécué piataléni achúmacáinaté nuwàwa nuñáidacawa piwalicué cawàwanáta Satanás yáalimáidacatécué píá piwènúadánápinácué píiwitáisewa Jesucristo ícha. Càita Satanás iwàwa imànica yéwanápiná canáca iwèni, yáì wacàlidéericuéca pírì Dios itàacái bàaluité.

⁶ Quéwa siùcade Timoteo idéca yèpùacawa piyacàle néesecué, yáara Tesalónica iyacàlenáca. Yá idéca icàlidaca walí cayábáanácué piináwaná peebáidacáinácué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì ìmèeri iyú, cáinínacáinácué nacái piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí piwàwalínácué wía cáininéeri iyú mamáalàacata, máini nacái piwàwacué piicáca wía càide iyúwa wawàwáanácué waicáca píá. ⁷ Iná piácué wéénánáca, éwita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wía apóstolca, wéemlacáinácué piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì ìmèeri iyú. ⁸ Yá wáalimá wàidenlaca yùuwichàacáisi wéemlacáinácué piináwaná ìwali càminácué piméyáawa peebáidaca Wáiwacali itàacái tàì ìmèeri iyú. ⁹ Càmiiripináta wayamáida wàaca Dios írì cayábéeri piináwaná ìwalísecué, yá nacái pimànimácuéca cayábéeri. Iná yéewa casímáica wía Dios iicápiná piwalínácué. ¹⁰ Eeríapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios ícha manuísíwata imàacáanápiná waicácuéca píá watuí iyúwa wéewáidacaténácué píá mamáalàacata iwàwacutáicáinácué píalíacawa áiba wawási ìwali peebáidacaténácué Jesucristo itàacái tàì ìmèeri iyú.

¹¹ Wía apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàca wía yéwanápiná wáalimáca wapáchiacuéca píá mesúnamáita. ¹² Wasutá Wáiwacali ícha píripínácué, imàacáanápinácué cáinínaca piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, càita nacái cáinináanápinácué piicáca áibanái wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináaná waicácuéca píá. ¹³ Càita nusutáca Wáiwacali ícha píripínácué ichàiniadánápinácué píiwitáise, yéwanápinácué mabáyawanáca Dios iicáca píá Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná macáita yàasunái mabáyawanéeyéi yáapichawa èeri imáaláapínacaalíwa. Báisíta, amén.

4

La vida que agrada a Dios

¹ Siùcade piácué wéénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué píicha wawási manuísíwata, wàalàacué píá nacái Wáiwacali Jesús inùmalícuíse. Piyaqué machacànírì iyú cachàiníwanái mamáalàacata casímáicaténácué Dios iicáca píiwitáise càide iyúwacué pidàbáanáté piyaca péemlacanacáitacué wéewáidaca píá.

² Péemlacatécué cayába yáì tàacáisi wacàlidéericatécué píri Wáiwacali Jesús inùmalícuíse. ³ Dios iwàwacué piyaca mabáyawanéeri iyú píibaidacaténácué abéerita írípíná. Càmita iwàwacué píimáca áiba yáapicha càmiírìca píinírìsíwa, càmiíchúwa nacái píinusíwa. ⁴ Càita Dios iwàwacué piyaca, yéwanápiná cawinácaalí asialì iwàwéerica icàsàacawa yáalimá yeedáca írìwa ìnupínáwa mabáyawanáwaca, iyacaténá úapicha cáimiétaquéri iyú. ⁵ Aibanái wenàiwica càmiyéica yáalíwaca Dios ìwali needáca inanái máinicáiná nawàwacáita naimáca náapicha meedá. Càmita báisí naicáyacacawa cáimiétaquéri iyú. Picácué pimàni càì. ⁶ Picácué nacái píimá áiba asialì ìnu yáapicha, càita nacái áiba inanái ìnrì yáapicha. Pimànicaalícué càiri báawéeri áiba wenàiwica

irí, yási Wáiwacali yùuwichàidacué píawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté pía cáimiétaquèeri iyú. ⁷ Dios càmita imáida wía wamànínápiná wabáyawanáwa casaquèeri iyú, néese imáidaca wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita irípiná. ⁸ Yái tàacáisi nùalèericuéca iyú pía, càmlírita meedá wenàiwica yàasu tàacáisi, néese Dios itàacáiani, iná cawinácaalí càmlírica yeebáidacuéca yái tàacáisi, idéca yúucaca íichawa Dios, yái Dios ibànuericuéca Espíritu Santo piwàwalkulé. Yái Espíritu Santo íipidená íimáanáquéi “Yái Mabáyawanéerica” íimáanáca, Espíritu yàanàcáinaté mabáyawanácáténá imànica wía.

⁹ Quéwa càmita iwàwacutá nùalàacuéca pía cáinináanápinácué piicáyacacawa Dioscáiná idéca yéewáidacuéca pía càí, iná nùalíacawa cáininácuéca piicáca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁰ Wáalíacawa cáininácuéca píicáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata. Quéwa wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, píacué wéenanáica, cáinináanápinácué cachàiníwanái mamáalàacata piicáca macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalimáidacué piyacaténá matuñbanáiri iyú áibanái yáapicha. Píacué máini písutáida péemíawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali, néese píibaidacué pícaapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanácué pía. ¹² Píibaidacué cachàiníri iyú yéewanápiná áibanái càmlíyéica yeebáida Jesucristo itàacái nacáicuéca pía cáimiétaquèeri iyú, pídeníacaténácué nacái yái pímaápuérica, ípíchanácué pícutáca piyáapínáwa áibanái íicha.

El regreso del Señor

¹³ Píacué wéenanáica, wawàwacué píalíacawa càinácaalí nàyanápiná níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmamacáichacué piwàwa manuísíwata càide iyúwa achúmáaná èeri mìnaná iwàwa càmlíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuísíwata càmicáiná nacúa néenanáimi imichàacawa yéetácáisi íicha. ¹⁴ Wadéca weebáidaca Jesús íináwaná ìwali yéetácátéwa, néese imichàacaté nacáíwa yéetácáisi íicha. Càita nacái weebáidaca Dios imichàidáanápiná yéetéeyéimiwa yéetácáisi íicha, níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nacáucami yàanàpiná Jesús yáapicha namichàacaténáwa yéetácáisi íicha Jesús yàanàpinácaalí àniwa.

¹⁵ Iná wacàlidacué píri yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía: Wía cáuyéicáwaca mamáalàacata cháí èeri írìcu Wáiwacali yàanàcaalípiná, càmita wàawa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁶ Wéemílapíná chènuníseri tàacáisi imáidéerica wía cachàiníri iyú, yá ángel íiwacaliná imáidapíná nacái wíawa, yá nacái Dios yàasu trompeta casánapíná wéemíawa napulíacaalíni. Yási Wáiwacali írìcùapínáwa chènunibàata. Néese níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idáapíná ícaúcàacawa quéechacáwa. ¹⁷ Néese wía cáuyéicáwaca wamichàapínacawa nàapichawa cáuli írìculé, wawàlùacaténáwa acalé yéewiré wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa capíraléeri cáli íinatalé. Càipíná wáyaca Wáiwacali yáapichawa càiripínáta. ¹⁸ Iná píchàiniadacué piwàwawáca iyú yái tàacáisi cayábéerica ípíchanácué máini achúmaca piwàwa péenánái yéetácaalíwa píicha.

5

¹ Píacué nuénanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá nutànàaca píri tàacáisi ìwali yái Wáiwacali yéenáíwanáca yàanàcatáipínáta, càisimalénácaalí camuí ìya wapíchalé. ² Píalíacuéwa cayába canáca èeri mìnaná yáaliériwa càicaalínápinácaalí Wáiwacali yàanàca àniwa. Càide iyúwa

cayeedéeri yàanàacaalí táiyápi càmicatáita wenàiwicanáí línáidawa ìwali, càita nacáí Wáiwacali yàapináwa néese àniwa càmicatáita èeri m̀nanáí ic̀ua yàanàaca. ³ Néenialípiná wenàiwica nacàlidapiná càì: “Cayába macáita. Canáca ùwicáí. Wàyaca matuìbanáita”, càipiná náimaca. Néese ráunamáita ỳuwichàacáisi yàanàapinácawa nàwali cáiwiri iyú imáalàidacaténá nía, càide iyúwa inanáí idábacaalí ỳuwichàacawa isic̀úasiwata umus̀ladacaténá iic̀a èeri. Yásí càmita náalimá naplacawa Dios ỳasu ỳuwichàacáisi ícha. ⁴ Quéwa piacué wéénánáica càmitacué catá píiwitáise, píalíacáinácuéwa Dios ìwali. Iná càmitacué Wáiwacali yéénáiwaná icalùada píawa, yàanàapinácaalí càide iyúwa cayeedéeri icalùadacaalí wenàiwica. ⁵ Amalácáinácué píiwitáise macáita, píalíacáinácuéwa Dios ìwali, pic̀uacáinácué nacáí Wáiwacali yàanàaca. Càmita wàya càide iyúwa catéeyéí líwitáise iyáaná, càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁶ Iná iwàwacutá wamichàidaca wáiwitáisewa wac̀uanápiná Wáiwacali yàanàaca. Pic̀acué wàya iyúwa iiméeyéí meedá, càmiyéica ic̀ua Jesús yàanàanápiná. Yá waicáidacué Wáiwacali lípunitawa cáalíacáiri iyú, wac̀uacaténá wíawawa ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Wáiwacali íchawa. ⁷ Aibanáí catéeyéica líwitáise càmita náalíawa Dios ìwali. Càica níade iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacáí wenàiwica icáméeyéica catéeri iric̀u. ⁸ Quéwa wía amaléeyéica líwitáise, ic̀uèyéica nacáí Wáiwacali yàanàanápiná, iwàwacutá wac̀uaca wíawawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacáí, càita nacáí cáininácué waicáyacacawa, càita nacáí manuícué wáináida wawàwawa Jesucristo ìwali iwasàanápiná wíawa Dios ỳasu ỳuwichàacáisi ícha. Wamànicaalí càì, yásí wac̀uapiná wíawawa cayába Satanás ícha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí ic̀ayuwaniwa, ibàle nacáíwa dàaléeri hierro nacáiri ic̀uacaténá yáawawa ỳuwidenáí íchawa. ⁹ Dioscáiná càmitaté yeedá wía ỳasunápináwa imàacáanápiná ỳasu manuiri ỳuwichàacáisi yàanàaca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwasàacaténá wía ỳasu ỳuwichàacáisi íchawa ìwalíse yáí Wáiwacali Jesucristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁰ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná wàyacaténá yáapicha càiripináta, éwita nacáí wéetácaalíwa, càita nacáí cáucaalícáwa wía áiba èeriwa Jesucristo yàapinácaalíwa néese àniwa. ¹¹ Iná pimichàidacué píiwitáisewáaca mamáalàacata, pic̀hàiniadacué nacáí piwàwawáaca càide iyúwa pimàninácué píaca siwàcade.

Pablo aconseja a los hermanos

¹² Píacué wéénánáica wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, piacué ancianonáí límíétacaná, níalí líbaidéeyéica Dios irípiná pèewibàa, nac̀uacaténácué pía, náalàacaténácué pía Wáiwacali itàacáí iyú, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. ¹³ Iwàwacutácué píaca ancianonáí límíétacaná, cáininácué nacáí píicáca nía manuísíwata ìwalíse yáí líbaidacalésica namànírica Dios irípiná, yáí nac̀uanácuéca pía. Piyacué matuìbanáita píapichawáaca.

¹⁴ Wach̀uuliacué pía, piacué wéénánáica, píalàacué cachàiníiri iyú níara péená càmiyéica iwàwa líbaidaca. Pic̀hàiniadacué nawàwa nacáí cawinácaalí achúméeyéica línáida iwàwawa, nàuwichàacáí ìwalísewa. Piyúudàacué nacáí níara machawàaquéeyéica líwitáise, càmiyéicáwaca yeebáida tàì líméeri iyú. Pimànicué macáita irí éeréeri iyú mamáalàacata.

¹⁵ Aibanáicaalí imànicué píirí báawéeri, pic̀acué pimàni irí báawéeri nacáí píipuináwa, néese píalímáidacué pimànica cayábéeri píiríwáaca càiripináta, macáí wenàiwica irí nacáí.

¹⁶ Cayábacué piwàwa càiripináta. ¹⁷ Pisutácué piawawa Dios ícha mamáalàacata. ¹⁸ Píacué Dios irí cayábéeri càinácaalicué piyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, piacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

¹⁹ Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quichái iyúudèrica wía, càita nacái picácué pimáalàida píchawa yái cayábéerica Espíritu Santo imànírícuéca piwàwalícuíse. ²⁰ Picácué caná iwèni piicáca natàacái níái wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliícuíse. ²¹ Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú iwali macái tàacáisi péemièricuéca píalíacaténácuéwa asáisi báisícaalí Dios itàacáicani, néese peebáidacué abéerita yái cayábéeri tàacáisica. ²² Piwènúacuéwa macái báawéeri íiwitáaná ícha.

²³ Wasutáca Dios ícha píripínácué, yái Dios matuíbanáirica imànica wáiwitáise, masacàanápinácué imànica píiwitáise píibaidacaténácué abéerita Dios irípiná, icùanápinácué nacái píiwitáise manuísíwata, piwàwa nacái, píiná nacái mabáyawanéeri iyú àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ²⁴ Càipiná Dios imànicuéca píripíni. Yái Dios imáidéericatécué pí yàasunáicaténácué pí, imànipínácué píripí macáita càide iyúwa icàlidáanácué píripíni.

Saludos y bendición final

²⁵ Píacué wéenanáica, pisutácué Dios ícha walípiná nacái. ²⁶ Pitáidacué cayábéeri iyú macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Nuchùuliacué pí Wáiwacali inùmaliícuíse, píléecué yái nùasu cuyàlutaca nalí macáita níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁸ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué, imànínápinácué píripí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànàacué piri cuyàluta, piacué wéenanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacalená iricu, piacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawáwalicué pía. ² Wasutáca Wáaniri Dios ícha pirípináacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápináacué piri cayábéeri mawèníri iyú, namàcáanápináacué nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Piacué wéenanáica, casímáica wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta piwalicué. Yá cayábaca cài wamànica peebáidacáinacué piacawa Jesucristo itàacái manuíswata cachàiníwanái, yá nacái wáaliacawa cáinináanacué yáwanái piicáyacacawa mamáalàacata. ⁴ Iná wacàlidacuéca piináwaná ìwali casímáiri iyú áibanái irí Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yàcalé wapáchiacatabàa. Wacàlidaca nalíni píideniánacuéca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidáanacué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécaná yàawiría, éwitacué nacái piùwichàacáanítawa madécaná càulenéeri wawàsi iyú. ⁵ Iná yéewa wáaliacawa amaléeri iyú Dios yàanápiná macái wenàiwica iwèni machacàniri iyú, namànicaalí cayábéeri, càita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siùcade piùwichàacuéca piyaca ìwalíse yái peebáidáanacuéca iyúwa Dios ichùullánacué pía, quéwa càmitacué piméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidapináacué piináwaná ìwali pimànináacuéca cayábéeri, yá imàacapináacué piwàlùacawa Dios iyacàle irículé Dios icuacataléca yàasu wenàiwicanáíwa càiripináta chènuniré.

⁶ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàniri iyú, yùuwichàidapiná nacái níara wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níai yùuwichàidéeyéicuéca pía siùcade. ⁷ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàniri iyú, imàacapináacué nacái piyamáidacawa piùwichàacái íchawa càide iyúwa imàacáanápiná wayamáidaca nacáíwa. Càipiná Dios imànica walí macáita néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná chènuníse mèlumèluíri iyú, quichái ipèrùa yéewíse yàasu cachàiníyèi ángel yáapichawa. ⁸ Yá Wáiwacali Jesús yàanápiná yùuwichàidacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níai càmiyéica iwàwa yáalíca Dios ìwali, macáita nacái càmiyéica yeebáida yái tàacáisi ímèerica Wáiwacali Jesucristo iwasaaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁹ Yá Wáiwacali yúucapiná íchawa nía déeculé, nàuwichàacaténáwa nabáyawaná ìwalísewa càiripináta, èeri càmiiri imáalàawa, yá càmita quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluíríca iicácanáwa, icuèrica macáita càimiétacanéeri iyú, máinícáiná cachàinica íwitáise manuíri. ¹⁰ Càipiná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàacaalípiná àniwa. Yàapinácawa néese àniwa yéewacaténá macáita yàasunái, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca irí cayábéeri manuíswata càimiétaquéeri iyú casímáiwaca. Núalía nacáíwa piicáanápináacué Wáiwacali yàanàaca, piápináacué nacái irí cayábéeri, peebáidacáinacué iyúwaté wacàlidáaná piri Wáiwacali iináwaná.

¹¹ Wáaliacawa pìanápínacué Wáiwacali irí cayábéeri néenialípiná, íná wasutáca Wacuèriná Dios ícha pirípinacué mamáalàacata. Wasutáca Dios ícha iyúudàanápínacué pía pìyacaténacué càide iyúwa wenàiwica Dios imáidéeyéica nàyacaténá machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacái wasutáca Dios ícha pirípinacué ichàiniadàanápínacué pía íiwitáise cachàinìiri iyúwa, pimànicaténacué macái cayábéeri wawàsi piwàwéericuéca pimànica, yá nacái píibaidacalécuéca pimànìirica peebáidacáinacué Jesucristo itàacái.
¹² Càita wasutáca Dios ícha pirípinacué yéewanápiná áibanái nacái nàapínaca Wáiwacali Jesús irí cayábéeri naicácaalípiná ichàiniadacuéca pía pimànicaténá cayábéeri, yéewanápiná nacái piacué iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesús yáapicha píasáidacuéca áibanái irí cayábéeri íiwitáisevani, yái Wáiwacalica. Píalimápinacué pimànica càì yácáiná Wacuèriná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàacuéca pía mawèniiri iyú.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

¹ Siúcade piacué wéenánaica, píaliacuéwa Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa. Píaliacué nacáiwa Dios iwacáidàanápíná wíawa Wáiwacali Jesucristo yàatalé. Siúcade wawàwaca wéewáidacuéca pía ìwali quiríta. ² Cawàwanáta abénaméeyéi cachìwéeyéi nacàlidapínacué piríni idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwaná yàacaténáwa néese àniwa. Wasutácué pícha wawàsi manuísíwata ipíchaná piúcáida piwàwawa picalùniwa caquialetá iyúwa sicuscuiyéi iwàwa. Picácué cáalu pía áibanái cachìwéeyéi náimacaalícué pirí nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmaliçuise íméerica idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwaná, càita nacái néewáidacaalícué pía iyú càiri cachìwéeri tàacáisica. Cawàwanáta náasáidapínacué pirí cuyàluta náiméerica ìwali nutànàacasacué piríni, quéwa picácué peebáida nachíwa, picácué nacái cáalu pía. ³ Picácué pimàaca áibanái ichìwáidacuéca pía áiba tàacáisi cachìwéeri iyú, ibatàa abéeri tàacáisi iyúpináta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáiwaná yàanàaca yàacaténáwa néese, yá madécaná wenàiwica nawènúadapíná náiwitáisewa Dios ícha manuísíwata, yá càmita nawàwapíná Dios icùaca nía. Abéeri asiali nacái yàanàapíná, máinìiri cabáyawanáca, Satanás inacáiri íiwitáise, yáalimáidéeripíná èeri mìnáná namànínápíná nabáyawanáwa. Máinípiná báawacani, yái asialica, íná Dios idéca ímáidacawa ímáalàidàanápínáni báisìiri iyú. ⁴ Yái asiali yàanèeripínáca, yácata Dios yúuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinípiná cáimacáica iicáca yáawawa. Icàlidapíná ìwaliwa cachàinicasani Dios ícha, cachàinisa nacáicani macái cuwáinái ícha áibanái yéeyéica icàaluíná, íná ichùullapíná èeri mìnánái yàaca icàaluíná Dios ícha. Néese imànipíná càiri báawasíwéeri: Ibàlùadapíná yàasu manuìri yàalubáisiwa Dios yàasu templo írìcu, yá yáawinacawa néré icùacaténá macáita, Dioscáinásani, càipíná ímaca yéewacaténá èeri mìnánái yàaca icàaluíná. Yá icàlidapínáca íinàwanáwa Dioscani.

⁵ Núaliacawa piwàwalícuéca cayábani yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí. Bàaluité nùyacaalítécué píapícha, yaté nucàlidacuéca pirí íinàwaná ìwali yáara máinìiri cabáyawanáca yàanèeripínáca áibaalípiná. ⁶ Siúcade píaliacuéca càirínacaalí chàinisí camíirítàacá íbatàa yásáidacawa yáara máinìiri cabáyawanáca, àta idécatalépináta yéenáiwaná yàanàaca, Dios imàaquéerica irí yàanàacatáipíná. ⁷ Dios imàacaca wáaliacawa Satanás idéca idàbaca iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios ícha. Quéwa càmitàacá idé Satanás

yáalimá imànica macáita yáí báawéerica iwàwéerica imànica, iyacáiná siùcade abéeri imáisanierica Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalípiná yáapínacawa èeri fícha yáí càmíricáwaca íbatàa Satanás imànica macáita yáí iwàwéerica imànica. Idécanáami yàacawa èeri fícha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná cháí èeri írìcu. ⁸ Néese yáara máiníri cabáyawanáca wenáiwica yásáidapínacawa cháí èeri írìcu, yáí asiali Wáiwacali Jesús inuérípináca caqualéta itàacái iyúwa. Wáiwacali yáanàpiná cachàiníri íiwitáise yáapichawa, ícamalá mèlumèluíri írìcu nacáíwa, yá Wáiwacali imáalàidapínacani yáara máiníri cabáyawanáca. ⁹ Quéwa néenialípiná, idècunitàacá iyaca cháí èeri írìcu, yáara máiníri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapínacani manuísíwata idènicaténá ichàini manuíríwa. Yásí yáara máiníri cabáyawanáca imànipíná madécaná wawási cachàiníri iyú càmíri wenáiwica idé imànica ichìwáidacaténá wenáiwica. ¹⁰ Imànipíná nacái macái báawéeri íiwitáaná ichìwáidacaténá wenáiwica Dios yúuwichàidéeyéipíná nabáyawaná íwalíise càiripínáta càmícáiná cáininá naicáca báisíri tàacáisi neebáidacaténáni. Dios yúuwichàidapíná nía càmícáiná neebáida báisíri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasàaca nía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha. ¹¹ Càmícáiná nawàwa neebáidaca báisíri tàacáisi, íná Dios imàacapíná cachìwéeri tàacáisi ichìwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàiníri iyú. ¹² Càipíná Dios imànica yásáidacaténá yúuwichàidáanápiná càiripínáta macáita wenáiwica càmíyéica iwàwa yeebáidaca yáí báisíri tàacáisica, néese casímáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³ Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios írì cayábèeri càiripínáta píwalicué, píacué wéenanáica cáininéeyéica Wáiwacali íicáca. Wàaca Dios írì cayábèeri bàaluitécáiná Dios yeedácuéca pía èeri ípíchwáise iwasàacaténácué pía yáasu yúuwichàacáisi fíchwawa, Espíritu Santo imàacacáinácué Dios yáasu wenáiwicaca pía, peebáidacáinácué nacái yáí báisíri tàacáisica. ¹⁴ Dios iwàwacáináte iwasàacuéca pía, íná Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué píri yáí tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha. Càita Dios imáidacatécué pía yásunáicaténácué pía, yéewanápinácué píyaca Wáiwacali Jesucristo yáapícha cáimíétacanéeri iyú, ícamaláná mèlumèluíri írìcu nacái càide iyúwa Wáiwacali íyáaná.

¹⁵ Iná píacué wéenanáica, cachàinicué píiwitáise Jesucristo íwali, peebáidacué itàacái mamáalàacata tai íiméeri iyú. Píacué píimáicha yáí wacàlidéericatécué píri wàyacaalícué píapícha bàaluité. Píacué nacái píimáicha yáí tàacáisi wacàlidéericuéca píri cuyàluta írìcu watànèericuéca píri. ¹⁶ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo fícha píripínácué, Wáaniri Dios fícha nacái, yáí cáininéerica íicáca wía, imàníríca nacái walí cayábèeri mawèníri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càiripínáta, imàaca nacái manuíca wáináidaca wawàwawa Dios íwali imànínápiná walí cayábèeri càide iyúwa icàlidáanáté walíni. ¹⁷ Yá wasutáca Dios fícha píripínácué ichàiniadáanápinácué píwàwa, imàacáanápinácué nacái píimànica cayábèeri mamáalàacata macái íiwitáanáta, pítanícaténácué nacái yáawamita cayábèeri wawási íwali.

3

1 Píacué wéenánáica, iyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pirí: Pisutácué Dios ícha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca Wáiwacali itàacáíwa áibanái irí caqualéta macái cáli imanùbaca. Pisutácué Dios ícha imàacáanápiná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéeri iyú càide iyúwacué peebáidáaná. 2 Pisutácué Dios ícha nacái icùanápiná wía báawéeri ícha, nàyacáiná abénaméeyéi wenàiwica máiniíyéica báawaca íiwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmicáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái. 3 Quéwa Wáiwacali imànica macáita càiripináta càide iyúwa ímáaná, íná yéewa wáallacawa ichàiniadáanápinácué píiwitáise peebáidacáténácué itàacái mamáalàacata, tàì íméeri iyú, icùanápinácué pía nacái Satanás ícha, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. 4 Manuica wáináidaca wawàwawa Wáiwacali íwaliwa iyúudáanápinácué pía pimànicaténácué píacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùullanácué pía. 5 Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué iyúudáanápinácué cáinináca piicáca Dios càide iyúwa cáinináanácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali ícha ichàiniadáanápinácué píiwitáise píideníacaténácué piùwichàanáwa matuìbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo lideníaná yùuwichàanáwa.

El deber de trabajar

6 Píacué wéenánáica, wachùullácué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawinácaalí péenácué càmirica iwàwa íbaidaca, càmirica nacái iya càide iyúwa wéewáidáanácué pía. 7 Píalíacuéwa càinácaalí iwàwacutáanácué píyaca pimànicaténácué càide iyúwaté wáasáidáanácué pirí wàyacaalítécué píapícha. Néenialí wàyacaalítécué píapícha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawèniacaténá wayáapínáwa. 8 Càmitaté nacái wayáacué pícha yàcàsi mawèníri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníri iyú éeriapi, táiyápi nacái wapáyaidacaténá wayáapínáwa, ipíchanácué piùwichàacawa wàwallíse, càmicáinaté wawàwa wáinatalécuéca piríni, íbatàa abéeri péená irí. 9 Ewita Dios imàacáaníta wasutácuéca pícha wayáapínáwa mawèníri iyú wéewáidacáinácué pía, càicáaníta càmitaté wamàni càì. Néese wáibaidacaté cachàiníri iyú wáasáidacaténácué pirí càinácaalí iwàwacutáanácué píibaidaca cachàiníri iyú. 10 Wàyacaalítécué píapícha, yaté wachùullácuéca pía càiri tàacáisi iyú ímérica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íbaidaca, picácué pía iyáapíná. 11 Quéwa wadéca wéemiácuéca piináwaná íwali ínucué pèewibàa abénaméeyéi péená, càmiíyéica íbaida íbatàa achúméeríina íbaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanái íbaidaca, néese nasáiwicaca nalí wawàsi meedá. 12 Níara ínuíyéica, càmiíyéica íbaida, wachùulla nía, wasutáca náicha wawàsi manúsíwata nacái Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, náibaidáanápiná matuìbanáiri iyú needácaténá nayáapínáwa.

13 Píacué wéenánáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicué píacawa cayábéeri mamáalàacata. 14 Aibacaalí péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùullanáni cháì cuyàluta írìcu, pícalídacué íináwaná íwali macái wenàiwicanái yàacusemi, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué piacawéeridani, yéewacaténá báicani íbáyawaná íwaliwa. 15 Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese píalàacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué píalàaca nacáicaalí péenásàiriwa.

Bendición final

16 Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué, yái imàaquéerica matuìbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápiná matuìbanáicuéca piwàwa

càiripináta càinácaalícué pìyáaná. Wasutáca Wáiwacali ícha pírípínácué yàacawéeridáanápinácué pía manuísíwata.

¹⁷ Núa Pablo nutànàacué pírí yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta irìcuwa. Càì nutànàacani píalíacaténácuéwa càinácaalí iicácanáwa, ipíchanácué áibanái ichìwáidaca pía. ¹⁸ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pírípínácué, imànínápinácué pírí cayábéeri mawèñiri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànùaca núa nuibaidáanápíná irí. Yái Diosca, yácata iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi líchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànùaca núa, yái Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa iwali imànínápíná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí. ² Nutànàaca pirí cuyàluta Timoteo, píacata nuíquéerica càiride iyúwa nuíriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios lícha pirípíná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namànínápíná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàcáanápíná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa pícha Macedonia yàasu cáli nérépíná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso iyacàlená irícu plalàacaténá cachàiníri iyú áibanái wenàiwica néeniyéica iyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú. ⁴ Plalà nía nacái cachàiníri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachiwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachiwéeri iwali náiméerica iwali icàlidacasa càinácaalí nàawirináimi imànínà bàaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemiawa níawáaca mamáalàacata, natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú nacái. Yái tàacáisi cachiwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Dios idéca ichuullaca wía càinináanápíná waicáyacacawa. Wáalimá càì wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri lícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios irípíná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná lícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíri iyú. ⁶ Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinatéwa Dios itàacái lícha, yá naméeràacawa déeculé báisíri tàacáisi lícha. Siúcude natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawàsi iwálise meedá. ⁷ Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, quéwa càmita nàalí néemiaca càinácaalí ímáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca nàalí néemiaca yái tàacáisica, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápíná wenàiwica, quéwa càmita nàalí néemiaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸ Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericani, yái profeta Moisés yàasu tàacáisica, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yái tàacáisica, quéwa iwàwacutá wéewáidaca nía càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanía wamànica cayábéeri, néese icháawàaca naináwaná iwali cawinácaalí imàníyéica íbáyawanáwa, càníyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Càì namànica: Nàuwidaca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéiníná, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíníná; nanúaca nàaniriwa, náatúa nacáiwá, nanúa nacái áibanái wenàiwica. ¹⁰ Naimáca áiba yáapicha càmlíchúaca náinusíwa, càmlíríca nanírísíwa nacái, asianái naimáca nanacáiri yáapichawa,

inanái naimáca nanacáichúa yáapichawa nacái; náibàaca wenàiwica plata ìwalinápíná; nacàlidaca nachìwawa, nachìwáida nacái áibanái, nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali nachìwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imànìyéica macái báawéeri íiwitáaná méetàuculé íicha yái yéewáidacalésica machacànìirica. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawàaca naináwaná ìwali, íimaca iwàwacutáanápíná nàuwichàcawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹¹ Moisés yàasu tàacáisi báisírira iyaca abédanamata yáapicha yái tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá áibanái írini yéewanápíná náalíacawa Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái Dios mèlumèlùirica íicacánáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹² Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo írì cayábéeri, yái ichàiniadéerica núa. Nùaca írì cayábéeri bàaluitécáiná íicáca núa càiride iyúwa abéeri imànìiripinaté càide iyúwa ichùullaná núa, yáté imàacaca nuíbaidaca írìpíná. ¹³ Càita idéca imànica nulí yái cayabéerica éwitaté nutàanicáaníta báawéeri iyú Jesús ìwali quèechatécáwa, nùuwichàidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri íicáca yáawawa áibanái íicha. Quéwa Dios íicacaté nupualé càmicáinaté nùalíawa nùuwichàidáanáté nùacawa yàasu wenàiwicanái ipichawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái. ¹⁴ Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, cáinináca nacái íicáca núa. Càita wàyaca, wíayéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵ Nucàlidacué pirí báisísíwéeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesús yàanacaté aléi èeri írìculé iwasàacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nùacata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri írìcuíyéica cabáyawanéeyéica. ¹⁶ Dios íicacaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yásáidaca macáita wenàiwica írì máini cayabéerica íiwitáise, náalíacaténáwa nacái càmíta yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, nèese icùaca déecuíri iyú yéewanápíná wenàiwica nawènúadaca írìpíná náiwitáisewa. Càipíná náalíacawa nèemlápínacaalí nuináwaná ìwali, náalíacaténáwa Dios íicáanápíná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needacaténá nalíwa nacáucapínáwa càmíiri imáalàawa. ¹⁷ ¡Wàacué Dios írì cayabéeri manuísíwata càiripínáta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéeri iyú, yái Wacuèriná Dios càmírira imáalàawa, càmíiri nacái yéetáwa, càmíiri nacái yéewa èeri mìnánái íicáca, yái abéericata Dios! Báisita, amén.

¹⁸⁻¹⁹ Néeni, Timoteo, nuíquéri càiride iyúwa nuírira, nuchùuliacaté píá píalánápíná cachàiníri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùullaca píá pímanícaténá cayabéeri ùwicái cachìwéeyéi íipunita, píawènladacaténá nía báisíiri tàacáisi iyú. Píalímápiná píawènladaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisírira, píwènúadacaalí nacái píiíwítáisewa càiripínáta píbáyawaná íichawa. Iwàwacutá pímaníca càide iyúwaté abenaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacalídáanáté tàacáisi píwali Dios inùmalícuise. Náimacaté píibáidáanápínáté Dios írì cáalíacáiri iyú. Aibanái càmítaté nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisíiri iyú, iná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíiri tàacásica. ²⁰ Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca numàacaca nía yéewanápíná Satanás

yùuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yáí natàanínáca báawéeri iyú Dios ìwali.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Quéechacáwa nuwàwa pìalàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutàanápiná Dios ìcha macái èeri mìnánáí irípiná. Iwàwacutá wasutáca Dios ìcha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ² Iwàwacutá wasutáca Dios ìcha nalípiná níái icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanáí, yéewacaténá wàyaca matuìbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíníná matuìbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéri iyú macái wenàiwicanáí iicápiná. ³ Cayábéeriquéí wasutàanáca Dios ìcha nalípiná, casímáí nacái Dios yéemiaca yáí wasutàanáca ìcha nalípiná, yáí Dios iwàsèerica wía yàasu yùuwichàacáisi ìchawa. ⁴ Cayábaca Dios yéemiaca wasutàaná ìcha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwàsàaca macái wenàiwicanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi ìcha; Dios iwàwa nacái náaliacawa ìwali yáí báisíiri tàacáisica. ⁵ Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnánáí iwícaú, yáí wenàiwica lípidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo ìcha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶ Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnánáí ìchawalíná iwàsàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ìcha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacáinaté wáaliacawa. ⁷ Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmalicúise Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca pírí báisíiri iyú, càmita nuchìwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càmíiyéí judío báisíiri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸ Iná àta alénácaalí nàwacáidáyacacawa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca aslanáí isutáca Dios ìcha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios ìcha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái natàaní nàapichawáaca chàinisíiri iyú. ⁹ Cayábaca nacái inanáí nadèniacaalí nabàlewa iyúwa cáimiétacanéeyéí inanáí, ipíchaná aslanáí naicáidaca nalí, néese nánáidacawa inanáí ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùniá náiwita ibáináwa máiní cawèníiri iyú, oro yáapicha, cawèníiyéí tùliquichi yáapicha nacái, cawèníchúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníiri cawènica bàlesica. ¹⁰ Càmita cayába inanáí nàasáidaca meedá nadèniaca madécaná cawèníiri, néese cayábaca inanáí nàasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios irí nàacaténá iyéiminá báisíiri iyú. Càí nàalimá nàasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanáí irí. ¹¹ Iwàwacutá masànaca inanáí culto irícu, néemlacaténá aslanáí yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanáí nàaca náimiétacaná, cawínácaalí aslanáí yéewáidéeyéica wenàiwicanáí. ¹² Càmita numàaca inanáí yéewáidaca aslanáí Dios itàacái iyú culto irícu macái wenàiwica yàacuésemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanáí ichùullaca aslanáí, néese iwàwacutá masànaca inanáí néemlacaténá aslanáí yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³ Canáca yéewaná inanáí ichùullaca aslanáí, Dios idàbacáinaté Adán quéecha, néeseté idàbaca Eva, níara idàbàanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirináimica nía, wía èeri mìnánáica canánama. ¹⁴ Yáí Adán càmítaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanáí irí,

yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu iyacaná càmiricaté Dios ibatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáaliacawa canáca yéewaná inanái ichùullaca aslanái. ¹⁵ Quéewa níái inanáica namusúapínacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi fícha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe iríwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái cáallacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéeyéi, cáininácaalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàca náiwitáise macái báawéeri fícha, náibaidacaténá Dios irí mabáyawanéeri iyú.

3

Cómo deben ser los dirigentes

¹ Báisita cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Báisita máini cayábéeri, cáimiétacanéerica nacái yái anciano íbaidacaléca Dios irípiná. ² Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá iyaca machacàníri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cáimiétaquéeri iyú ipíchaná imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá nacái casímáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwa icapèe irícu, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéepuníyéicawa déeculé icapèe íchawa. Iwàwacutá nacái anciano yáalimá yéewáidaca wenàiwica cayába. ³ Càmita nacái anciano icàma. Càmita nacái ipélia, néese càmiri calúa iwàwa, càmita nacái iwàwa itàanica chàinisíri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedácaténá iríwa manùba plata. ⁴ Iwàwacutá anciano icùaca icapèerícuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacái, nàa nacái ímiétacaná manúsíwata. ⁵ Iwàwacutá càì anciano icùaca icapèerícuíyéiwa, yácáiná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèerícuíyéiwa, néese càmita nacái yáalimá icùaca Dios yáasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁶ Iná iwàwacutá anciano càmirica wàlisài yeebáidaca Jesucristo itàacái, ipíchaná cachànica iicáca yáawawa áibanái fícha, yá imànica ibáyawanáwa, néese Dios yùuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínáté iicáca yáawawa Dios fícha, yáté imànica ibáyawanáwa, iná Dios yùuwichàidapínacani báawanama càiripináta. ⁷ Iwàwacutá nacái anciano iyaca machacàníri iyú yéewanápiná áibanái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí càì anciano iyaca, yá cawàwanáta áibanái itàanica ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imànínápiná ibáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmiyéita cachíwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmiyéita nacái icàma, càmiyéita nacái iwàwa imànica yáasu wawàsi báawéeriwa needácaténá nalíwa plata. ⁹ Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì ímèeri iyú yái tàacáisi báisírira weebáidéerica, Dios imàaqueerica wáaliacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàca diácononái íwitáise. ¹⁰ Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise quéecha asáisi náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacàníri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹ Càita nacái inanái íbaidéeyéica Dios irípiná iyúwa

diácono. Iwàwacutá nàya cáimiétaquéri iyú, càmiyéica itàaní áibanái ìwali báawéeri iyú, càmiyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacànìiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicani. ¹² Iwàwacutá diácono idènlàca abéechúata ìnuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèericuyéi nacáwa. ¹³ Iwàwacutá càì nàya náí diáconoca, níacáiná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái iicáca nía cáimiétaquéri iyú, yá nacái manuipínaca diácononái ìnádaca iwàwawa, cachànìiri yáwanái náiwitáise nacàlidacaténá naináwanáwa macàaluínináta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴ Nutuúyàaca nùalimáanápíná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siùcade nutànàaca pírì cuyàluta. ¹⁵ Iná càmicaalí nùalimá nùacawa píatalé mesúnamáita, càicáaníta píalápinácawa càinácaalí iwàwacutáaná wàya, wía Dios yéenibeca, càuri Dios yàasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá wéewáidaca wenàiwica càiripínáta báisìiri tàacáisi iyú. ¹⁶ Macáita wáaliacawa báisìiri iyú, máini cachànìirica yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwica ícha bàaluté quéwa siuca Dios idéca imàacaca wáaliacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca: Cristo yàanàcaté aléi èeri iriculé càide iyúwa wenàiwica. Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabayawanéericani, ángelnái nacái naicácani. Aibanái nadéca nacàlidaca iináwaná wenàiwicanái irí; abenaméeyéi èeri ìmanái neebáidaca itàacái; néeseté Cristo imichàacawa chènuniré àniwa, ìyacaténá cáimiétacanéri iyú, ìcamaláná mèlumèlufri irícu nacáwa.

4

Los que se apartarán de la fe

¹ Quéwa Espíritu Santo icàlidaca yái tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abenaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha, càmita quirínama neebáidapíná itàacái. Néese neebáidapíná demonionái itàacái cachìwéeri, demonionái yàasu yéewáidacalési cachìwéeri nacái. ² Néenialípiná wenàiwica néemípiná pucháibéeyéi íiwitáise irí, cachìwéeyéi nacái. Níara cachìwéeyéica náalápinácawa cabáyawanáca nía, quéwa càmita quirínama báipíná nía nabáyawaná ìwaliwa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali, néese namànipíná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³ Níara cachìwéeyéica càmita nabatàa wenàiwica nacàsàacawa. Namáisanlàca wenàiwica iyáaca abenaméeyéi yàacàsi íiwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenàiwicanái icàsàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca irí cayábéeri náinu ìwaliwa, nanri ìwali nacáwa. Dios idéca nacái idàbaca macái yàacàsi íiwitáaná wayáapíná idécanáami wàaca irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliyéicawa báisìiri tàacáisi ìwali nacái. ⁴ Cayábaca wayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, cayábacáiná macáita yái Dios idàbcaléca íná càmita iwàwacutá wáucaca wáichawa áiba yàacàsi, néese weedácani casíimáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábéeri ìwali. ⁵ Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacái ímacáiná walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios ícha masacàaca imànica walí macáita yàacàsi.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶ Iwàwacutá péewáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yái tàacáisi yàacàsi ìwalìirica, píalàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái ìwali

yái tàacáisi icàlidéerica walí cànínacáali iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yái cayábéeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbáanáté peebáidacani àta siuca nacáide. Càicaali pimànica, yásí pílbaidapíná piacawa Jesucristo irípiná cayábéeri iyú.

⁷Eeri mìnáná càmíyíyí yáalía Dios ìwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáiséerica, cachiwéerica nacái, càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná wenàiwica irí. Piúca píchawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemia nalí. Néese péewáidawa cachàiníiri iyú piyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Cayábaca walíni cachàinicaali wainá cháí èeri irícu idécunitàacá wàyaca cháí malééná èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripínáta wàyacaali machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaali wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siúcade. Néese áiba éeriwa wáyapínáca yáapicha càiripínáta. ⁹Báisícata yái tàacáisica. Iwàwacutá macái wenàiwica yeebáidacani. ¹⁰Iná wáibaidaca cachàiníiri iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícáténá wáináidaca wawàwawa ìwali càiripínáta, yái iwasséerica macái wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, cawínácaali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹Càita iwàwacutá pichùullaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pirí. ¹²Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùculliricáníta pía. Néese píasáida nalí cànínacáali iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawási ìwali. Píya machacàníiri iyú wenàiwicanái iicápiná. Cáininá piicáca áibanái, piyúudàanápíná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca piíwitáise macái báawéeri íicha. ¹³Pilée nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaaliwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwitáise mamáalàacata neebáidáanápíná cachàiníwanái; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta píatalé. ¹⁴Picá píbatàa imáalàacawa píicha yái chàinisi Dios imàaquéericaté pirí pílbaidáanápíná irí, bàaluité ancianonái imàacacaalíté icáapiwa píwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi píwali Dios inùmalicúise íiméerica pílbaidáanápínáté Dios irípiná.

¹⁵Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa nùumáaná pirí, yéewacaténá macáita wenàiwica nàalimá naicáca pimànica piacawa cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁶Picúa píawawa wenàiwica íbáyawaná íicha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái ìwali, néese péewáida wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaali càì, yásí piwasàaca píawawa cachiwéeyéi yàasu tàacáisi íicha. Càita nacái piwasàapíná nía cachiwéeri tàacáisi íicha, níara yéemièyéica pirí.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹Picá píalàa nía cachàiníiri iyú, níara béeyéica asianáica, néese píalàa nía éeréeri iyú càide iyúwa píalàaca nacáicaali píaniriwa éeréta. Píalàa nacái ùculliyéi càide iyúwa píalàaca nacáicaali péenásàiriwa. ²Píalàa béeyéi inanái càide iyúwa píalàaca nacáicaali píatúawa éeréta. Pía ùcullirica, péewáidacaali mánacanái, píicá nía cáiyéide iyúwa péenásàatúanái, pícuà nacái píawawa càiripínáta ípíchaná pimànica píbáyawanáwa.

³Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi inanái inírimi yéetéeyéimicawa íicha. Piyúudacué níara maníríyémica

canéyéica yéenibe, canéyéica nacái yéenanái iyúudèyèipiná nía. ⁴ Quéwa maníríchúami idèniacaalí yéenibewa, càita nacái udèniacaalí utaquéniáwa, yási iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacaténá umiétacaná càide iyúwa Dios ichùullaná. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá yái cayábéerica nasèenáimi imàniricaté nalí, casímáicáiná Dios íicaca namànica ulí cayábèeri. ⁵ Nàyaca abénaméeyéi inanái maníríyèimi catúulécanásíwéeyéi, canácáiná néenanái iyúudèyèipiná nía. Níara maníríyèimica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápiná nía, yá nasutáca níawawa Dios íicha èerlapinama, táiyápinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, piácué Dios yàasu wenàiwicaca. ⁶ Quéwa càmitacué iwàwacutá piyúudàaca áiba maníríchúami úyacaalí meedá cásuúri iyú usíimáidacaténá úawawa. Càmita únáidawa Dios íwali, iná úyaca càide iyúwa yéetéechúamiwa. ⁷ Càita iwàwacutá pichùullaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyanápiná machacàníri iyú ipíchaná áibanái nacháawàaca naináwaná ìwali. ⁸ Aiba icàlidacaalí ináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenanáíwa, icapèericuíyèi nacáiwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íiwitáise áibanái íicha càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁹ Aiba maníríchúami iwàwacaalí íibaidaca abéerita Dios írípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udèniaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéeríchúamica iníri. ¹⁰ Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwalíise yái umànínáca áibanái írí cayábèeri; idàwinèechúwa yéenibewa cayába nàyacaténá machacàníri iyú; yeedéechúwa wenàiwica ucapèericuléwa casímáiri iyú, úacaténá nayáapiná; iyúudèechúwa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ubaidàanápiná nalí càide iyúwa nàasu wenàiwica íibéerica wenàiwicanái yàabàli; iyúudèechúwa nacái cawinácaalí yùuwichéeyéicawa; íimáanáca uwàwacaalí umànica macái cayábèeri íiwitáná áibanái írí.

¹¹ Pitànàacaalí inanái íipidená cuyàluta írícu, náibaidacaténá abéerita Dios írípiná càiripináta, picá pitànàa náipidená cawinácaalí maníríyèimica càmiyéitacáwa idènia sesenta camuí; níacáiná abénaméeyéi maníríyèimi nawènúadapiná náiwitáisewa náibaidacalé íichawa náiméericaté ìwali namànínápinása Cristo írípiná nawàwacáiná needáca nalíwa naníripináwa àniwa. ¹² Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía càmicáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quéecha náibaidàanápínása abéerita Dios írípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Abénaméeyéi inanái nacái napáchiaca nàacawa meedá capíi imanúbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmita íncúaita nía meedá, néese nadàbaca natàanica áibanái ìwali báawéeri iyú; máini nawàwaca náalíacawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái írí tàacáisi càmiíríca cayába nacàlidaca nalí. ¹⁴ Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara maníríyèimica, inírimi yéetéeyéimicawa íicha, cawinácaalí inanái càmiyéitacáwa idènia sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái nëenibewa, nacúwa nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàanica báawéeri iyú wàwali, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níacáiná abénaméeyéi maníríyèimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha namànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná.

¹⁶ Abéechúwa inanácaalí yeebáidéechúwa Jesucristo itàacái, udèniacaalí uenánáíwa inanáíwa inírimi yéetéeyéimicawa íicha, yá iwàwacutá uyúudàaca nía, ipíchaná níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca

nía. Yásí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanái manìriyéimi canéeyéica yéenanái iyúudèyèipíná nía.

¹⁷ Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacatená ancianonái libaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica. Anciano icùacaalí nía cayába, libaidacaalí cachàiníri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacatená nalí Dios itàacái, yéwáidacatená nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiriéicatái lícha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacatená iwèni yéewanápiná anciano idèniaca cayába iyáapínáwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸ Cayábaca Dios iicáca namànica càì bàaluitécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicúise. Dios ímacaté: “Picácué pidacua pacá inuma ituínási lícha, idècunitàacá uibaidaca pirí ubawàidaca ituínási uulùacatená iwíralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uibaidaca uèpunicawa”, ímacaté yái Diosca. Càité nacái Wáiwacali ímaca: “Iwàwacutácué piaca iwèni yái libaidéericuéca pirí”, ímaca.

¹⁹ Picá péemia irí cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná iwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacái máisiba icháawèyeyéica anciano iináwaná iwali.

²⁰ Quéwa cawinácaalí imàniyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pialàaca nía cachàiníri iyú macái wenàiwica yáacuèsemi cáalucatená áibanái namànica nabáyawanáwa, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²¹ Nuchùulaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, nabáyawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimàniinápiná macáita càide iyúwa númáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàniyéica ibáyawanáwa, pialàa nía cachàiníri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pialàa nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái lícha, néese pialàa nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàniyéica ibáyawanáwa. ²² Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asiali iwali pibàlùadacatenáni iyúwa anciano icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picua piicáwani asáisi yèepunicaalíwa machacàiníri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yái asialica idècanámi pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca pía nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànica ibáyawanáwa. Picua píawawa masacáawaca macái báawéeri lícha.

²³ Nùaliacawa pidéca piyamáidaca píiraca uva ituní píasáidacatená càmita piwàwa picámaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèericubàa madécaná yàawiría, iná nùalàaca pía ipíchaná píiraca yáawami únita, néese pèewlàda achúmanamata uva ituní úni yéewi píiracatenáni iyúwa dabé.

²⁴ Píináidawa cáaliacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuèrinápiná. Abènaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáaliéricawa iwali ipíchawáise áibanái icháawàaca naináwaná iwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéeri iyú, càmita nacái wáaliawa iwali madécaná èeripiná. ²⁵ Càita nacái waicáca amalánamata yái cayábéerica abènaméeyéi imàniírira. Áibanái nacái namànica cayábéeri ibàacanéeri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayábéerica namàniírira.

6

¹ Níara áibanái yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínináwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná irí, ipíchaná áibanái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái natàanica báawéeri iyú

Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica. ² Náiwalicalaali yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenàsàiricáanítani Jesucristo ìwalíisená. Néese iwàwacutá náibaidaca írì cachàiniwanái mamáalàacata nayúudàacaténani, náiwalicáiná yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenàsàiricáinani, Jesucristo ìwalíisená.

La verdadera riqueza

³ Aibacaali yéewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, càmicaali nacái abédanama íiwitáise yeebáidacaténá yái báisíiri tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yéewáidéericaté iyú wenàiwica, càmicaali nacái yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica cànínacaali iwàwacutáná wàyaca, yá cáimacáica iicácawa. ⁴ Máini cachàinica iicáca yáawawa meedá áibanái íicha, quéwa càmita báisi yáalíawa, íbatàa abéeri wawàspiná, càmita yáalíawa. Cálulíacaca íiwitáise máinicáiná iwàwa icúsaca íichawa áibanái canéeri iwèni tàacáisi ìwalíise; yá idécanaami natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía náimacáiná náalíacasa nacàlidaca máini cáalíacáiri iyúni. Néese càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáaca, yá nadàbaca nacuísáyacacawa máini báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íiwitáise canánama. Càmita náalimá manuica naináidaca nawàwawa áibanái ìwali. ⁵ Néese napéliyacacawa mamáalàacata níái báawéeyéica íiwitáise, càmíiyéica yáalía báisíiri tàacáisi ìwali. Nacàlidaca naináwanáwa meedá neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisíiri iyúni. Nacàlidacáita naináwanáwa còi needácaténá nalíwa plata. ⁶ Báisíta weedá walíwa cawèniiri wàyacaali càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawènírica iyaca wawàwalícu Dios imàacacáiná casímáica wía cayábacaali waicáca wàasuwa Dios imàaqueérica walí, matuíbanáicaali nacái wía cawèníri wawàsi íicha. ⁷ Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníri wawàsi, bàaluitécáiná canáca watéeri wáapichawa wamusúacaalíté waicá èeri; caita nacái canáca watéeripiná wáapichawa wáacaalíwa èeri íicha. ⁸ Néese wadèniacaali wayáapináwa, wabàlepiná nacáíwa, yásí yéewa casímáica wawàwa. ⁹ Quéwa cawínacaali iwàwéeyéica càasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacáiná nía namàninápiná nabáyawanáwa, yá nacaláacawa Dios íicha, yá nabáyawaná íibàaca nía càide iyúwa trampa íibàacaali cuwèsi ráunamáita. Néese máini nawàwa namànica madécana báawéeri wawàsi máiwitáiseeri iyú, yái báawéerica càmírica iyúudàa wenàiwica, néese iwataidéerica nía yétacáisi iriculé, càide iyúwa wenàiwica isicòmacaalíwa depuíwéeri úni yáaculé. ¹⁰ Cawínacaali wenàiwica cáininéerica iicáca plata, imànica macái báawéeri íiwitáná yeedácaténá íríwa mamáalàacata plata. Abénameeyéi nacái cáininéeyéica iicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáiseewa Jesucristo íicha nacutácaténá mamáalàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yúuwichàacáisi, íná achúmaca nawàwa siüca nàuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹ Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca íibaidéerica Dios írípiná, íná píuca píichawa macáita yái báawéerica namànírica. Píalimáida macái píchàini iyúwa píyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pía Dios icàaluíniná, peebáida itàacái, cáininá nacái píicácani, píidenla píuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹² Píalimáida macái píchàini iyúwa pímanícaténá cayábéeri ùwicái Dios írípiná. Yácata cayábéeri

ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíiri tàacáisi íiméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itaacái. Càì iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná piríwa picáucawa càmfíri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté pía pimànicaténá càì. Dios imáidacáináaté pía, íná yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicanáí yáacuésemi peebáidáaná Jesucristo itaacái. ¹³ Siúcade Dios, yái yéerica nacáuca, macáita yái íyéerica, yéemiaca yái nuchùullanáca pía. Jesucristo nacái yéemiaca yái nuchùullanáca pía, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacàníiri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴ Iná nuchùulla pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita càide iyúwa nuchùullaná pía. Picá piwènúada yái tàacáisca, íbatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàiníiri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùullaná pía àta Wáiwacalí Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ¹⁵ Dios imàacapíná Wáiwacalí Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwana yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáalíánáwa, chácaalínápiná èeri írìcucaalí. Càipíná Dios imànica abéericáináta Dios máiníiri cayábaca, cachàiníríca nacái náicha canánama; yácata Wacuèriná nacái cachàiníríca áibanáí nacuèrinánáí íicha canánama; yácata Wáiwacalí nacái cachàiníríca áibanáí íiwacanánáí íicha canánama. ¹⁶ Yái Diosca, yácata abéerita càmfíríca imáalàawa, íyéerica icamaláná írìcuwa canácatalé áiba yáalíméeri yàanàaca mawíéniré irí, máinícáiná mèlumèlúricani. Canácata èeri mìnali íiquéericaté Dios. Canácata nacái èeri mìnali yáalíméeri iicácani. ¡Macáita nàapíná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yái Dios cachàiníríca náicha canánama èeri càmfíri imáalàawa! Báisíta, amén.

¹⁷ Píalàa níara càasuíyéica idènièyéica cháí èeri yàasu cawèníiri. Píalàa níá ipíchaná cáimacáí naicáca níawawa áibanáí íicha. Iwàwacutá nacái càmita manuí nánáidaca nawàwawa nàasu cawèníiri ìwaliwa, càmicáiná yéewa nàasu cawèníiri icùaca níá báawéeri íicha, yá nacái nàasu cawèníiri imáalàapínácawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manuíca nánáidaca nawàwawa Dios ìwali icùanápiná níá, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casíimáicaténá wawàwa. ¹⁸ Pichùulla càasuíyéi namànica cayábéeri áibanáí irí nayúudàacaténá níá. Cayába namànicaalí áibanáí irí cayábéeri manuísíwata nadèniacáiná manùba cawèníiri. Iwàwacutá casíimáica nàaca catúulécaneyéyí irí càinácaalí wawàsi catúulécaneyéyí imáapuèrica. ¹⁹ Càasuíyéi imànicaalí càì, yásí nadènapínáca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisíríca càmfíríca imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéericaté píri picàlidáanápiná yái báisíiri tàacáisca. Picá peebá èeri mìnánáí yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Áibanáí nacái nawàwa natàanica nàapichawáaca chàinisíiri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachíwéeri ìwaliwa. Náimaca cáalíacáicasa níá quéwa càmita báisí náalíacawa. Picá peebá nalí. ²¹ Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachíwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwítáisewa Jesucristo íicha.

Nusutacué Dios íicha píripínacué imànínápinacué píri cayábéeri mawèníiri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànua pirí cuyàluta. Núcata abéeri apóstol Jesucristo ibànùerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Jesucristo ibànùaca núa Dios íimacáináte imàacáanápíná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Nubànua pirí cuyàluta, Timoteo cáininéerica nuicáca càiride iyúwa nuiriwa. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàniínápíná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápíná nacái pipualé, namàacáanápíná nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³ Nusutáca Dios ícha pirípiná èeriapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri píwali, yái Dios nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná matuíbanáiri iyú nùyacáiná machacàniri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíniná. ⁴ Macái yàawiría nusutácatáita Dios ícha pirípiná, máini nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísiwata nuèpùacaalítéwa pícha. Iná nuwàwa nuicáca pía àniwa casímáicaténá nuwàwa manuísiwata. ⁵ Yá nùaca Dios irí cayábéeri píwali núaliacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisíiri iyú macái piwàwalicuíséwa. Quéechatécáwa píurumi Loida uípidená, píatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá núaliacawa báisíiri iyú peebáidáaná nacái.

⁶ Iná càì nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucúadacaalí quichái capèrucaténáni, càita nacái iwàwacutá picáucáidaca chàinisi Dios imàaquéericaté pirí numàacacaalíté núcáapiwa píwali; yá pimàni píibaidacaléwa cachàiníri iyú, yái íbaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, ichùulièrica nacái pimànica. ⁷ Píalimá pimànica píibaidacaléwa cachàiníri iyú yái íbaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, Dioscáiná idéca yàaca walí Espíritu Santo. Yái Espíritu Santo càmirita cáalu imànica wía, néese ichàiniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cáinináca waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái, iyúudàaca nacái wacúaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cáaliacáiri iyú. ⁸ Picá báì picálidaca áibanái irí Wáiwacali iináwaná. Picá nacái báì pía nùwalíse, yái nùuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná núcàlidacáiná iináwaná. Néese píidenia yùuwichàacáisi nùapicha wacàlidacáiná tãacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Píalimá píideniaca piùuwichàanápínáwa yácáiná Dios yàaca píchàini. ⁹ Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Ichùullaca wáyaca mabáyawéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái íwalíse yái wamànírira wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imáida wía nacái línáidacáinátéwa imànínápínaté walí cayábéeri mawèníri iyú, cáininácáináte nacái íicáca wía íwalíse yái cayábéerica Cristo Jesús imànírípínacaté walí. Bàaluitécáiná èeri ipichawáiseté, néenialíté cáinináca Dios íicáca wía. ¹⁰ Siúcade Dios imàacaca wáaliacawa cáinináca íicáca wía, iwàwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Càì yásáidaca walíni: Ibànùacaté Jesucristo, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Jesucristo idéca imáalàidaca wáicha yái yéetácáisca imàaquéeripíná wéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripínáta, iná càmita

quirínama iwàwacutá cáaluca waicáca wéetáanápínáwa. Wéetácaalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapirìcuta, ínà càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàacaca wáallácawa wàyáanápínacué càiripináta wacáuca càmlíri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

¹¹ Dios idéca ichùullaca nucàlidáanápíná yái tàacáisica. Yá ibànùaca núa iyúwa apóstol nuéwáidacaténá wenàiwicanái iyú yái tàacáisica. ¹² Iná siùcade nùuwichàacawa presoíri iyú. Quéwa càmita báí núa íwalíse yái nùuwichàanácawa Jesucristo irípiná, nùalíacáiná ìwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristoca, nùalíaca nacáíwa báisíri iyú cachàinírìcani icùacaténá núa yéewanápíná nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanàacataléta àniwa.

¹³ Pia picàlidaca machacàníri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemianá nucàlidaca piríni. Peebáida mamáalàacata Cristo Jesús itàacái, cáininá piicáca Dios, wenàiwicanái nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáná pía. ¹⁴ Picùa cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaquéericaté pirí, ipíchana áibanái iwènùadacani. Picùa cayábani Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéerica wawàwalícu, ichàiniadéerica nacái wía.

¹⁵ Píalíacawa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi nadéca namàacaca núa abéerita. Càita nacái nawènùacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yáté càmita nayúudàa núa quirínama idécanáamité romanonái yúucaca núa presoíryéi ibànallículé. ¹⁶ Quéwa Onesíforo idéca iyúudàaca núa, ínà nusutáca Dios ícha iicáanápíná napualé, níai Onesíforo icapèerícúséeyéica, yácáiná Onesíforo idéca iyúudàaca núa madécaná yàawiría, yá ichàiniadacaté nuwàwa. Càmitaté báí ipáchíaca núa éwita presocáaníta núa presoíryéi ibànallícu. ¹⁷ Néese idécanáamité Onesíforo yàanàaca aléi Roma iyacàlená irículé, yáté icutáca núa mamáalàacata àta yàanàacataléta núa cháí presoíryéi ibànallícu. ¹⁸ Yá nusutáca Dios ícha iicáanápíná Onesíforo ipualé, imàni nacái irí cayábéeri néenialípiná Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. Píalíaca nacáíwa Onesíforo iyúudàacaté wía nacái wàyacaalíté néeni Efeso iyacàlená irícu.

2

Un buen soldado de Jesucristo

¹ Iná Timoteo, nuiquéerica càiride iyúwa nuiwiwa, pimàaca Dios ichàiniadaca píiwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yái imàníríca pirí cayábéeri mawèníri iyú piyacáiná abédanamata yáapicha. ² Bàaluité péemíaca nucàlidaca yái tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuésemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca áiba aslanái, pichùulia nacái nacàlidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá cayábéeyéica íiwitáise, yeebáidéeyéica tàí líméeri iyú, imàníyéica nacái machacàníri iyú càide iyúwa náimáaná. Iwàwacutá nacái náalíaca néewáidaca áibanái wenàiwica iyú yái tàacáisica.

³ Píideníca piùwìchàanáwa Jesucristo irípiná wáapicha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacái iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri lídenílaná yùuwìchàanáwa imànicaténá càide iyúwa íiwacali iwàwáaná. ⁴ Péemia comparación: Uwisàiri càmita íya càide iyúwa càmlíryéi úwi, néese yeebáidaca íiwacali iríwa iwàwacáiná isímáidaca íiwacaliwa, yái imáidéericani. Càita nacái iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàiníri iyú. ⁵ Iwàwacutá píimáníca càide iyúwa wenàiwica isàiwicacalí deporte imawèníadacaténá áibanái. Canáca yéewaná yeedéca iríwa cawèníri premio yái coronaca, càmicaalí isàiwica machacàníri iyú càide iyúwa nachùnlaná deporte. Càita nacái iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píibaida nacái

machacànîiri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yási yàaca piriwa cawènîiri piapinácaaliwa chènuniré. ⁶ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica íbaidacaalí íbànacalewa cachàinîiri iyú, yá yáalimá iyáaca idàbáanéeri íbànacale iyacanáwa. Càita nacái iwàwacutá piíbaidaca cachàinîiri iyú Jesucristo írî, néese yàapináca piriwa cawènîiri chènuníseérica. ⁷ Pínáidacawa cayába íwali yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa nucálidaca píri, yási Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa íwali.

⁸ Píalimápiná píideniaca piúwichàanáwa piwàwalicaalí Jesucristo, yái wenàiwica Dios imichàidéericaté yéetácáisi ícha. Yácata rey David itaquérinami nacái, yái Jesucristoca. Càì nucálidaca yái tàacáisica ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁹ Yá nàuwichàidaca núa nucálidacáiná yái tàacáisica. Yá nadéca nadacùaca núa cadena iyú cháì presoyéi íbànalicu, càide iyúwa cabáyawanéeri. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita náalimá nadacùacani, néese áibanái icálidaca yàacawa mamáalàacatani. ¹⁰ Iná nuideniaca macái yúuwichàacáisi nalípiná níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càì nuuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá níái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, yéewanápiná nàyaca yáapicha cámiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèluírî írîcu nacáíwa càiripináta.

¹¹ Báisíricata yái tàacáisica ímérica:

Weebáidaca Jesucristo itàacái, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, iná càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa íbáyawanámi íchawa. Yá wàypiná nacái Jesucristo yáapicha càiripináta;

¹² wàideniacaalí yúuwichàacáisi Jesucristo írípíná, yá wacùapináca macáita yáapicha áiba èeriwa; quéwa wáimacaalí càmitasa yàasunái wía, càita nacái ímapináca càmita yàasunái wía;

¹³ cawáwanáta wawènúadapíná wáiwitáisewa ícha, quéwa Jesucristo imànipíná macáita càide iyúwa ímáaná càmicáiná yéewa íwènúadaca íwitáisewa áiba íwitáisesi íwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Picáidida nalí àniwani, yái tàacáisi nucálidéericaté píri íwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Píaláa níái Dios íicápiná ípíchaná natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi íwali. Canéerica iwèni yá tàacáisi natàanírîca íwali. Natàanicaalí càiri canéeri iwèni wawàsi íwali, càmita nayúudàa wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicanái íwitáise cawinácaalí yéemièyéica nàasu tàacáisi, iná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì ímérii iyú. ¹⁵ Píalimáida macái píchàini iyúwa píibaidacaténá cayábéeri iyú Dios írípíná, casíimáicatená Dios íicáca yái pimànírîca, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íbaidacaalí cayába, yá càmita iwàwacutá báicani íwallise yái imànírîca. Yá picálidaca machacànîiri iyú nalíni, yái tàacáisi báisírîca Dios itàacáica. ¹⁶ Picá pítaníi wenàiwica yáapicha natàanicaalí máiwitáiséeri iyú cháì èeriquéi yàasu tàacáisi cachiwéeri íwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacáiná itàaníyéica máiwitáiséeri iyú càiri wawàsi íwali naméeráidaca wenàiwica déeculé Dios ícha, nàyacaténá iyúwa càminá Dios iwàwa. ¹⁷ Yái nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máini báawaca imànica wenàiwicanái íwitáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicanái iwàwallicu càide iyúwa cháunási íbadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá málúiquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái. ¹⁸ Nadéca naméeràacawa báisíiri tàacáisi ícha. Nadéca nawènúadacani. Nacálidaca nachíwawa meedá càì: Náimaca idécasa íchàbacawa wáicha yái namichàanáacawa yéetácáisi ícha. Càita

nadéca báawaca namànica abénaméeyéi íiwitáise íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁹ Quéwa cachàiníríca càiripínátani, yái Dios itàacái báisíríca, càide iyúwa manuírí íba wabàlùadéeripínáca ínata manuísíwéeri capli. Iyaca nacái tàacáisi íba íwali, yái tàacáisi íiméerica: “Wáiwacali yáalíacawa cawinácaalí níái yàasu wenàiwicaca”, càì íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawinácaalí icàlidéeyéica íináwanáwa Wáiwacali yàasu wenàiwicaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàcaca náichawa macái nabáyawanáca namàníríca”, íimaca.

²⁰ Péemia comparación: Càasuírí icapèe manuírí írícu nàyaca madécaná quirápieli íiwitáaná. Nadèniaca abénaméeyéi cawèniyéi quirápieli oro imànicá, quiramenírí plata imànicáná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quirápieli càmíiyéica cawèni, cáli imànicáná, àicu imànicáná nacái. Yá capíi íiwacali icùaca càiripíná níái cawèniyéica quirápielica, quéwa áibaalípiná yúucaca meedá íchawa quirápieli canéeyéica iwèni. Càita nacái àta alénacaalí nàyaca Wáiwacali yàasunái, yá iyaca nèewi abénaméeyéi càmíiyéica yàasu. ²¹ Iná abéeri Wáiwacali yàasu wenàiwica icùacaalí cayába yàawawa masaquèeri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa, yásí yáalimá íbaidaca cayába Wáiwacali írípíná, imànicaténá àta cànacaalí cayábèeri íbaidacalésí Wáiwacali ichùulìerica imànica, càide iyúwa nacùacaalí cawèníri quirápieli abéerita capli íiwacali írípíná.

²² Iná picá pimàni càide iyúwa abénaméeyéi ùculliyéi iwàwáaná imànica meedá, néese pimàni cayábèeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Cáininá piicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Piya matuíbanáiri iyú náapicha cawinácaalí masaquèeyéica íiwitáise isutéeyéica yàawawa Wáiwacali Jesucristo íicha. ²³ Picá pitàani náapicha cawinácaalí iwàwéeyéica itàanica canéeri iwèni wawási íwali càide iyúwa máiwitáiseeyéi càmíiyéica yáaliíwa. Píalíacawa natàanicaalí càiri wawási íwali, yá nadàbaca natàanica náapichawáca chàinisírí iyú, tàacáisi ùlèeri iyú nacái. ²⁴ Pía íbaidéerica Wáiwacali írípíná iwàwacutá càmita pipélica píacawa, néese iwàwacutá càmíríca calúa píiwitáise macái wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá nacái píalíaca pèewáidaca wenàiwica cayába. Iwàwacutá nacái píideniaca píuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí píri báawéeri, càmicaalí nacái nawàwa néewáidacawa. ²⁵ Abénaméeyéi nàuwídeca namànica báisírí tàacáisi. Píalàa nía éerèeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái piicáca píawawa náicha. Càì iwàwacutá pimànica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáiseewa neebáidacaténá yái báisírí tàacáisica, ²⁶ yéewacaténá nacái Dios iwasàaca nía Satanás ichàini íicha. Satanás idéca íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaalí cuwèsi. Dios iwasàacaalí nía, yásí náalimá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

¹ Iwàwacutá píalíacawa abéeri wawási: Aibaalípiná maléena éeri ipíchawáise éeri imáalàacawa, yá máinípiná càulenáca wenàiwica nàyaca cháì éeri írícu. ² Máinípiná cáinináca wenàiwica naicáca níawawa áibanái íicha, cáininápiná nacái naicáca plata, máini cáimacáca naicápiná níawawa áibanái íicha. Cachàinipíná nacái naicáca níawawa. Natàanípiná báawéeri iyú Dios íwali. Càmita neebápiná nasèenái ichùullacawa. Càmita nàapíná cayábèeri tàacáisi quirínama áibanái írí, Dios írí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíná. ³ Càmita cáininá naicápiná néenánáíwa. Càmita abédanamata

náiwitáise áibanái yáapicha matuíbanáiri iyú. Nacàlidapiná nachìwawa báawéeri iyú áibanái ìwali. Càmita nacùapiná níawawa cayába íná namànipiná macáí íiwitáaná báawéeri namàlìwalé iyúwa. Caluéyéipiná íiwitáise iyúwa cuwéesinái. Nàuwidepiná namànica macáí íiwitáaná cayábéeri. ⁴ Yá nacháawàpiná nanacáiyéiwa nàuwidenái írìwa. Ráunamáita namàni náacawa nabáyawanáwa máiwitáiseeri iyú ipíchawáise nàináidacawa ìwali yáí namàníripináca. Yá máini cayáwapiná naicáca níawawa áibanái ícha. Nawàwapiná namànica meedá càinácaalí wawàsi isímáidéeripiná nawàwa. Càmita nacutápiná náallacaténá Dios ìwali namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Pucháibéeyéipiná íiwitáise, namànipiná càide iyúwa wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíná báisíiri iyú, quéwa nachìwa iyúwa meedá. Càmita namàacapiná Dios icùca náiwitáise nàyacaténá machacàníiri iyú. Piawa náicha cawínácaalí imàníiyéica càì.

⁶ Picá piacawérida wenàiwica imàníiyéica càì nàyacáiná nèewi abénaméeyéi aslanái ichìwáidéeyéica wenàiwica namàacáanápíná nawàlùacawa nacapèe iriculé. Néese nachìwáidaca máalíawáiseeyéi inanái, bàsabàseeyéi íiwita, máiniyéi cabáyawanáca, imàníiyéica madécaná báawéeri namàlìwalé iyúwa càide iyúwa máiníná nawàwa namànica. ⁷ Ewita níara inanáca néewáidacáanítawa mamáalàacata áiba tàacáisi wàlisài ìwali, càicáaníta canácatáita náalimá náalíaca néemiaca càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi báisírìca. ⁸ Níái cachìwéeyéica nàuwideca namànica báisíiri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàlìquéeyéi íipidenéeyéicaté Janes, Jambres nacáí. Bàaluité nàuwideca namànicaté profeta Moisés, icàlidéericaté Dios itàacáí. Sìuca nacáide, níái báawéeyéica máini éruca náiwitáise, nàináidacawa abéerita báawéeri ìwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmícáiná neebáida Jesucristo itàacáí báisíiri iyú. ⁹ Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca nía. Néese nachàbapínacawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yúuwidéeyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Píalíá nacáíwa càinácaalí nùyaca, càinácaalí nacáí nuínáidaca numànica. Píalíacawa càinácaalí nuebáidaca Dios, càinácaalí nacáí nùalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacaténá wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa càinínáca nacáí nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacáí. Píalíacawa càinácaalí nuideníaca nùuwichàanácawa Wáiwacali írípíná. ¹¹ Píalíá nacáíwa càinácaalíté nàuwichàidaca núa, yá nùuwichàacawa Wáiwacali írípíná nuíbaidacáiná írì. Píalíacawa macáita ìwali yáí nuchàbáanacatéwa nàuwichàidacaalíté núa Antioquía iyacàlená írìcu, Iconio iyacàlená írìcu nacáí, Lистра iyacàlená írìcu nacáí. Píalíacawa ìwali yáí nùuwichàanacatéwa quéwa Wáiwacali iwasàcaté núa náicha canánama. ¹² Báisíta macáita cawínácaalí iwàwéeyéica iyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná nàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yúuwichàidapiná níawa Cristo Jesús ìwali. ¹³ Quéwa níái báawéeyéica, nía nacáí ichìwáidéeyéica wenàiwica namànipiná náacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachìwáidapiná wenàiwica mamáalàacata, nachìwáidaca nacáí níawawa.

¹⁴ Quéwa píá Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yáí tàacáisica mamáalàacata, pimàni nacáí càide iyúwa péewáidáanátéwa, iyúwa nacáí píalíanáwa báisírìcata yáí tàacáisi péewáidéericawa ìwali, píalíacáináwa néewáidacaté píá báisíiri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté píá. ¹⁵ Piwàwali píalíacatéwa Dios itàacáí

ìwali sùmàicátáiseta pía àta siùca nacáide, yáì tàacáisi profetanáì itànèericaté Dios inùmallcuise. Píalíacawa Dios itàacáì ìwali ínà yéewa cáaliacáica pía. Píalíá nacáíwa peebáidacaalí Cristo Jesús itàacáì, yá iwasaapíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶ Macáita yáì Dios itàacáica Dios imàacacaté wenàiwica náalíacawa càinácaalíté iwàwacutáaná natànàca itàacáì inùmallcuise. Iná cayábaca wéewáidaca wenàiwicanáì Dios itàacáì iyú, wàalàca nía nacáì cachàiníri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábéerica Dios itàacáì wéewáidacatená iyú wenàiwica, wawènúadacatená náiwitáise Dios irípiná, wáasáidacatená nacáì càinácaalí iwàwacutáaná namànica náyacatená machacàníri iyú Dios iicá. ¹⁷ Iná iwàwacutá wía Dios yàasu wenàiwicaca wéewáidacawa Dios itàacáì ìwali yéewacatená wáalíacawa, yéewacatená nacáì wáalimá wamànica càinácaalí cayábéeri wawási Dios ichùulièrica wamànica.

4

¹ Nuchùulla pía manuísíwata Dios iicápiná, Cristo Jesús iicápiná nacáì, yáì yàanèeripínaca icàlidacatená macáì èeri mìnánáì iináwaná ìwali, càinácaalí báawéerica namànica, yùuwichàidacatená nía nabáyawaná ìwallísewa, níai cáuyéica, nía nacáì yéeteyéimicawa. Nuchùullaca pía manuísíwata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa icùacatená macáita. ² Nuchùullaca pía manuísíwata picàlidáanápiná báisíri tàacáisi wenàiwicanáì irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicaalí nawàwa néemíaca piríni. Píalàa nía cachàiníri iyú cawínácaalí imàníyéica ibáyawanáwa, piwènúadacatená náiwitáise nabáyawaná íichawa. Pimichàida náiwitáise namànínápiná cayábéeri. Picá piméyáa péewáidaca nía càmicaalí neebáida caquialéta, néese péewáida nía éerèeri iyú mamáalàacata. ³ Picàlida nalíni siùcade, mesúnamáicáináta càmita wenàiwica nawàwa néemíaca irí yáì tàacáisi báisírira. Néese nacutápiná nalíwa meedá máini meedécaná yéewáidéeyéipínaca níawa, icàlidéeyéipínaca nalí abéerita tàacáisi nawàwéerica néemíaca, càinácaalí wàlisàì tàacáisi itiquilíadáidéeripíná nàwi. Nàwacáidapíná nalíwa càiyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasímáidacatená níawawa. ⁴ Nawènúapínacawa báisíri tàacáisi íicha, yá càmita quirínama nawàwapíná néemíacani, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnánáì yàasu tàacáisi cachìwéeri càide iyúwa abenaméeyéi béeyéi inanáì icàlidáaná. ⁵ Quéwa pía Timoteo, píinádawa mamáalàacata machacàníri iyú. Píideníia yáì piùwichàanácawa. Picàlida mamáalàacata yáì tàacáisi íiméerica Cristo Jesús iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Pimàni cayába macáita píibaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùullaná pimànica.

⁶ Iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú Dios irípiná núamirìcubàami, yácáiná nuénáiwaná idéca yàanàca nuétácatáipínáwa Wáiwacali ìwali, ínà nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacali ìwali. ⁷ Nudéca nuíbaidaca Jesucristo irípiná cachàiníri iyú càide iyúwa úwisàri imànicaalí cayábéeri úwicáì. Nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Jesucristo irípiná càide iyúwa wenàiwica imáalàidacaalí ipianícawa carrera ìwali. Càmitaté nuwènúawa Dios íicha, néese nuebáidaca yáì tàacáisi báisírira mamáalàacata. ⁸ Càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwica irí, yáì wenàiwica ipianíricatéwa carrera ìwali imawènladaca nacáì áibanáì, càita nacáì siùcade iyaca nulí nùasu cawèníri chènuniré, Wáiwacali yèeripínaca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicáiná cayábéeri machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yáì Wáiwacali, cayábéerica íiwitáise, icùaca wenàiwica machacàníri iyú, yùuwichàidapíná nacáì báawéeyéi. Càmita nulípiná abéerita yàacani, yáì cawènírica, néese yàapíná cawèníri macáì

wenàiwica irí cawinácaalí máiní iwàwéyéica iicáca Wáiwacali yàacawa néese àniwa cáininácáiná naicácani.

Instrucciones personales

⁹ Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànica piacaténáwa nùatalé mesúnamáita. ¹⁰ Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca imàacaca núa abéerita cáininácáiná iicáca èeri mìnánáí iíwítáise. Idéca yàacawa Tesalónica iyacàlená néré. Crescente idéca yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacáí idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹ Abéerita Lucasquéi iya nùapicha. Píá picutáca Marcos pitécaténáni píapichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuibaidacaténá Dios iripiná. ¹² Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacaténáwa Efeso iyacàlená néré. ¹³ Idècunitàacá pianàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri nùuquéeri nùwalísewa, numàaquéericaté Carpo icapèe irícu, Troas iyacàlená néeni. Peedá nacáí nùasu cuyàluta imanùbaca iwanànericawa. Máiní nuwàwacutáca nacáí nùasu cuyàluta iwanànericawa canánama, níái pírái ímamimica namàníríca cuyàluta piná.

¹⁴ Alejandro yáí íbaidéerica hierro idéca imànica nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapínacani ìwalíse yáí báawéerica imàníríca. ¹⁵ Piicá píchawa cayábani yáí asíalica ipíchaná imànica píri báawéeri nacáí máinicáina yùuwidaca imànica yáí tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶ Quéechatécáwa nubàlùacaalítéwa nàacuèsemi níái yàcalé íiwacanánáica, yá núcàlidacaté nalí nuináwaná ìwaliwa yáí nùuwidenáí icháawàanáca nuináwaná ìwali. Yátè canáca áibaquéi yàacawéeridéeripínacaté núa. Macáicata namàacacaté núa abéerita. Nusutáca Dios íicha nalípiná, ipíchaná yùuwichàidaca núa ìwalíse yáí namàacáanacaté núa abéerita. ¹⁷ Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacáí nuíwítáise, íná yéewa nudéca numáalàidaca núcàlidaca yáí tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewacaténáté macáita càmíiyéi judío néemiaca Jesucristo iináwaná ìwali. Wáiwacali iwasàacaté núa cáalunáiri íicha càide iyúwa idéca nacáicaalí iwasàaca núa león inùma íicha, cháwi quíiréeri nacáirica. ¹⁸ Yá nùalíacawa Wáiwacali iwasàanápíná núawa macáí báawéeri íiwítáaná íicha, yá itépiná núawa cayábacatalé chènuniré Wáiwacali icùacataléca macáita. ¡Néese macáita nàapíná irí cayábéeri càiripínáta, yáí icuèripínáca macáita cáimiétacanéeri iyú, ica-maláná mèlumèlúiri irícuwa càiripínáta! Báisita, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹ Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacáí, nía nacáí Onesíforonáica. ²⁰ Erasto iyamáacatéwa Corinto iyacàlená irícu. Numàacacaté Trófimo iculúericawa Mileto iyacàlená irícu. ²¹ Pimàni macáita iyúwata píalímánáta, piacaténáwa mesúnamáita nùatalé ipíchawáise uníabéca. Nawàwali píá macáita níái íyéyéica cháí yàcalé, níái Eúbulo, Pudente nacáí, Lino nacáí, úa nacáí Claudia, macáita nacáí yebáidéyéica Jesucristo itàacáí.

²² Píá Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo íicha píripíná ichàiniadánápíná píiwítáise. Píacuè canánama, nusutácué Dios íicha nacáí píripínácué imànínápínácué píri cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, píacuè yebáidéyéica Jesucristo itàacáí.

TITO

Saludo

¹ Núa, Pablo, nubànù piri cuyàluta, pía Tito. Núa íbaidéerica Dios iripiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmaliçuise. Numàni còi yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa neebáidaca Dios itàacái tòi ímèeri iyú, yéewanápiná nacái náalíacawa macáita yái tàacáisi yéewáidéerica wía wáalíacaténáwa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca cháì èeri irícu. ² Nuíbaida Dios iripiná, nutàani nacái Jesucristo inùmaliçuise núalíacáináwa báisíiri iyúcani Dios yáalimá imàacaca wàyaca yáapicha càiripináta. Yái Diosca, yái càmirica cachíwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté cáimiétacanèeri iyúni, yàanápiná wacáuca càmliri imáalàawa. Wáalía nacáíwa imàínápiná còi. ³ Siúcáisede Dios imàacaca wáalíacawa tàacáisi iwali Dios icàlidéericaté. Yá wáalíacawa iwali yái tàacásica, Dios ibànùacáinaté wenàiwica néewáidacaténá wía. Yácata yái tàacásica Dios ichùulìerica nucàlidaca wenàiwicanái irí, yái Dios iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁴ Nubànù piri cuyàluta, Tito. Báisita, nuicáca pía càiride iyúwa nuíriwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri Dios ícha piripiná, Jesucristo nacái, yái iwasèericaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, namàínápiná piri cayábèeri, namàacáanápiná nacái píyaca matuíbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata ínata pimànicaténá yái íbaidacalési càmliricáwaca numáalàida numànica nèewi níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái píbalùadaca ancianonápiná macái yàcalé imanùbaca nacuèrinánápináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonái nàyaca càide iyúwaté númáaná piri. ⁶ Càita iwàwacutá ancianonái nàyaca: Iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanèeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàca iínáwaná iwali, ipíchaná náimaca imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ínuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe nàyaca machacàniri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàca naináwaná iwali, ipíchaná áibanái náimaca anciano yéenibe nawàwanása namànica meedá macái báawèeri íwiítaná, càmitasa nacái neebáida náaniri itàacáíwa. ⁷ Yácaíná anciano íbaidaca Dios iripiná, icúacaténá Dios iripiná yàasu wenàiwica, íná iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanèeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàca iínáwaná iwali. Iwàwacutá càmlirita canúmaséé yái ancianoca, càmliri cachàini ícáca yáawawa. Càmita nacái calúa. Càmita nacái icàma. Càmita nacái icúsa íchawa wenàiwica. Càmita ínádawa mamáalàacata yeedácaténá iríwa plata. ⁸ Néese, iwàwacutá anciano itàidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèepuníyécawa déeculé icapèe íchawa, anciano yeedáanápiná yàataléwa nía, nayamáacaténáwa icapèerícu. Iwàwacutá casmímaica nacái anciano imànica yáawamita cayábèeri áibanái irí. Iwàwacutá cáimiétacanèeri, cáalíacáiri nacái, yái ancianoca. Iwàwacutá iyaca machacàniri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíná. Iwàwacutá anciano icúca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ⁹ Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tòi ímèeri iyúni yái tàacáisi báisírira wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano

yáalimá yàlàaca wenàiwica báisíri tàacáisi iyú, yéwanápiná nacái anciano yáalimá imawèniadaca cachiwéeyéi wenàiwica báisíri tàacáisi iyú cawinácaalí cachiwéeyéica yéwáidéeyéica wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú.

¹⁰ Pibàlùada ancianonáipiná càide iyúwa nùmáná pirí, manùbacáiná wenàiwica càmita neebáida nacuèrináná itàacáiwica. Manùba wenàiwica natàanica máiwitáiséeri iyú meedá. Nachiwáidaca nacái áibanái wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéwáidéeyéica wenàiwica, máini cachiwéeyéica nía cachàiniwanái áibanái íicha, náimacáiná iwàwacutáanása càmíyéi judío imànica circuncisión idécanáami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachiwacáita meedá, níai judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica. ¹¹ Cawinácaalí ancianonái pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùullaca masànaanápiná níara icàlidéeyéica càiri cachiwéeri tàacáisica, níacáiná cachiwéeyéica nadéca nawàllacawa abénaméeyéi icapèerìculé, néese cachiwéeyéi iméeràidaca wenàiwica báisíri tàacáisi íicha, canánama níai capìricuìyéica. Naméeràidaca áibanái néewáidacáiná nía meedá chìwái iyú, càmírica báisí tàacáisica, yéwanápiná needáca naliwa plata nachiwa iyúwa meedá.

¹² Iwàwacutá ancianonái ichùullaca masànaanápiná níara cachiwéeyéica, bàaluitécáiná iyacaté áiba cáaliacáiri Creta yàasu cáli néeséeri. Yá ímacaté yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa: “Níai Creta yàasu cáli néeséeyéi nachiwáidaca áibanái wenàiwica mamàalàacata. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèsi. In- uca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuniadacaténá natúrawa”, ímacaté yái cáaliacáirica. ¹³ Yái cáaliacáirica Creta yàasu cáli néeséeri itàanicaté báisíri iyú yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa. Iná pialàa nía cachàiníri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápiná tai íiméeri iyú abéericata yái tàacáisi báisírica. ¹⁴ Pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachiwéeri tàacáisi áibanái icàlidéerica ichiwa iyúwa, judíonái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pialàa nacái nía ipíchaná neebáidaca iyúwa cachiwéeyéi ichùullaná namànica, níai càmíyéica yeebáida báisíri tàacáisi.

¹⁵ Pialàa nacái nía cachàiníri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yásí cayábacani macáita yái namànírica. Néese, báawacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacani macáita yái namànírica. Càita nàyaca: Nàináidacawa báawéeri ìwali, càmita báí nía nabáyawaná ìwaliwa.

¹⁶ Pialàa nía cachàiníri iyú, níara cachiwéeyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná ìwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa nía, càicáníta nàasáidaca càmita Dios yàasu wenàiwica nía. Nàasáidaca càmita Dios yàasunáica nía, namànicáiná wawási báawéerica Dios iicá, càmícáiná nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

2

La sana enseñanza

¹ Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyanápiná machacàníri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi íimáaná. ² Péewáida béeyéi aslanái ipíchaná nacámaca, iwàwacutá càmímetacanáca nía, iwàwacutá nacái nacùaca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tai íiméeri iyú. Iwàwacutá cànínaca naicáca Dios báisíri iyú. Iwàwacutá nacái nàidenìaca nàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanáicaalí imàacaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³ Càita nacái péewáida béeyéi inanái. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inanái iyáaná yeebáidéeyéica Dios

itàacái. Iwàwacutá càmita natàani báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nàira mamáalàacata ìracalési ipuíri. Iwàwacutá béeyéi inanái néewáidaca áibanái namàninápiná cayábéeri. ⁴ Iwàwacutá nacái béeyéi inanái nàyaca machacànìiri iyú néewáidacaténá mànacanái canlriyéica cáinináanápiná naicáca nanlriwa, néenibe nacáíwa. ⁵ Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mànacanái canlriyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá nacái càmita náináidawa áiba aslali ìwali càmírìca nanlrisíwa. Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mànacanái canlriyéi náibaidáanápiná néenánái iripináwa nacapèerìcuwa, namàninápiná nacái cayábéeri áibanái irí, namàninápiná nacái càide iyúwa unlri ìmáaná ulí. Iwàwacutá mànacanái namànica còi ipíchaná áibanái itàanìca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali.

⁶ Càita nacái pialàaca ùculliyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. ⁷ Pimàni abéerita yái cayábéerica yéewanápiná pinacáiyéi ùculliyéica náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cáimietacanéeri iyú abéta báisìiri tàacáisi iyú. ⁸ Pitàani nacái báisìiri iyú yéewanápiná áibanái càmita náalimá nacháawàaca pía ìwalíise, yái pitàanìináca. Pitàani báisìiri iyú càiripináta, báicaténá piùwidenái càmícáiná nàanàa píwali wawàsi nacháawàanápiná pía ìwalíise.

⁹ Néese, pialàa nacái níara áibanái yàasu wenàiwica ìbaidéeyéica mawènliri iyú áiba wenàiwica irí neebáidáanápiná càiripináta náiwacali itàacáíwa, càide iyúwa ichùulianá nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacali iwàwáaná. Pialàa nía nacái ipíchaná natàanìca lúasi iyú náiwacali yáapichawa, náiwacali ichùuliacaalípiná náibaidaca. ¹⁰ Pialàa níara ìbaidéeyéica mawènliri iyú áibanái irí ipíchaná nayéedùaca náiwacali yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacali írìwa mamáalàacata, matuìbanáicaténá náapichani, yái náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápiná áibanái nacái neebáidaca walí yái tàacáisi wacàlìdèerica Dios ìwali, yái iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi ìchawa.

¹¹ Cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nàyaca machacànìiri iyú, càide iyúwaté núumáaná pirí, Dioscáiná idéca yáasáidaca amaléeri iyú èeri mìnánái írìni náalíacaténáwa iwàwaca iyúudàaca wenàiwica còi: Iwàwaca iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi ìchawa. ¹² Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, iná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macái wawàsi càmírìca Dios iwàwa. Iwàwacutá nacái càmita wawàwa quirínama wamànica càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànica, níái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu, iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacái wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. ¹³ Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacùaca yàanàaca yái wáalíerìcawa yàanàanápiná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo ìwalíise. Yái Jesucristo, yácata Wacuèriná cachàinìirica ìwítáise, iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ìcha. Wacùaca Jesucristo yàanàanápiná àniwa icamalá cachàinìiri irìcuwa, cáimietacanéeri iyú nacái, máini nacái cachàinìirica ìwítáise icùacaténá macái èeri mìnánái. ¹⁴ Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetácaténátéwa wáichawalíná, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìcha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwítáise, yéewacaténá nacái yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápiná nacái casímáica wamànica cayábéeri càiripináta.

¹⁵ Iná pía Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèrica piri. Pialà nàra yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàninápiná càide iyúwa nutànaanà piri cháì cuyàluta írìcu. Pialà cachàinìiri iyú cawinácaalí càmíiyéica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, pialà nía cachàinìiri iyú, Dioscáiná idéca ibànùaca pía, pialàacaténá nía. Picá pimàaca caná iwèni naicáca piasu tàacáisi.

3

Deberes de los creyentes

¹ Tito, iyaca áiba wawàsi pimàníripiná: Piwàwali nía, nàra yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, neebáidáanápiná nacuèrinánái itàacáiwa, nía nacái náiwacanánái áibanái. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacanánái íimáaná nalí. Iwàwacutá casíimáica namànica cayábèeri càiripináta. ² Iwàwacutá càmìta quirínama natàani báawèeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmìta nacái natàani náapichawáaca chàinisìiri iyú. Iwàwacutá nacái naicáca áibanái ipualé. Iwàwacutá nacái cáimiétaquèeri iyú naicáca macái wenàiwica càiripináta.

³ Tito, picàlida nalí àniwani, namàninápiná càide iyúwa nutànaanà piri, bàalutécáiná wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Bàalutité máiwitáiscaté wía meedá, càmìtaté nacái weebáida Dios itàacái. Bàalutité weebáidaca cachíwèeri tàacáisi. Bàalutité wawàwaca wamànica mamáalàacata macái báawèeri íiwitáaná càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Mamáalàacataté wáináidacawa wamàninápiná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wàasupináwa áibanái yàasu. Aibanái báawacaté naicáca nacái wía. Wía nacái báawacaté waicáyacacawa. ⁴ Quéwa, éwítaté wamànicaáníta càì, càicáanítaté Dios yáasáidaca walí iicáca wenàiwica ipualé, cáinináca nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁵ Yásí Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Càmìtaté iwasàa wía ìwalíise yái cayábèerica wamàniricaté. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, iicácináté wapualé, imàacacáináté nacái iwàwawa ícha yái báawèerica wamàniricaté. Espiritu Santo ichàini iyú, Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imàacaca nacái wáyaca wáiwitáise wálisài yáapichawa, wáyacaténá wálisài iyú. ⁶ Dios idéca ibànùaca walí Espiritu Santo iyúudàacaténá wía manuísíwata. Dios yáalimá imànica càì yácáiná Jesucristo yéetacatéwa wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁷ Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, yéewanápiná weedáca walíwa Dios ícha wacáuca wálisài càmìiri imáalàawa, wía Dios yéenibeca. Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápiná walíni, yái wacáuca càmìiri imáalàawa, Dioscáiná iicacaté wapualé, mabáyawanacaté nacái iicáca wía.

⁸ Iná báisícáiná nutàacái nutànèrica piri, iná iwàwacutá péewáidaca nía cachàinìiri iyú nùasu tàacáisi iyú, nàra yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida nía yéewanápiná náalimáidaca cachàinìiri iyú namànicaténá cayábèeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábèeri tàacásica, iyúudàa nacái wenàiwica. ⁹ Iwàwacutá nacái càmìta pitàani mamáalàacata áibanái yáapicha canèeri iwèni wawási ìwali. Picá pèemia cachíwèeri tàacáisi írì wàawirináimi judío icàlidéericaté nachíwa iyúwa. Picá nacái pitàani chàinisìiri iyú áibanái yáapicha càinácaalí íimáaná tàacáisi profeta Moisés itànèricaté. Picá picuísáyacawa áibanái yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanícaalí càì

chàinisíri iyú, càmita piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítáni wacúisáyacacaalíwa mamáalàacata lwali yái tàacáisica.

¹⁰ Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùulla iyamáidáanápíná yéewáidaca nía cà. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía cà, yá plàlani abé yàawiría quiríta imàacáanápíná íchawani. Néese, càmicaalí imàaca íchawani, yá picá pibatàa iyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalíacáináwa cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachiwéeri tàicáisi iyú, nadéca naméeràacawa báisíri tàacáisi ícha, íná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita náasáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

¹² Uwé, Tito, iyaca abéeri wawàsi quiríta: Nubànùapíná platalé Artemas, càmicaalí Tíquico. Yàanàacaalípiná platalé, piacàatétawa píipunitáidacatená núa Nicópolis iyacàlená néré, nuínáidacáináwa nuyamáanápínáwa néenibàa uníabépinama. ¹³ Piyúudàa nacái yàara abogado ípidenéerica Zenas, Apolos nacái nàchùniacatená nàasuwa nèepùanápínáwa Creta yàasu cáli ícha. Pimàni nalí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápíná nadènlaca macáita càinácaalí namáapuèrica nàacatenáwa. ¹⁴ Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casímáica nayúudàaca áibanái nadènlacatená yái namáapuèrica. Namànicaalí cà, yásí cawènica Dios iicáca náibaidacalé namáníirica irípiná.

Saludos y bendición final

¹⁵ Yáta imanùbaca nutànàaca piri, Tito. Macáita níai núapichéeyéica cháí yeebáidéeyéica Jesucristo, nawàwalica pí. Wawàwali nacái macáita níara píapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáininéeyéica iicáca wía. Wásutácué Dios ícha píirípinácué imànínápínácué piri cayábéeri, macáitacué pí.

FILEMÓN

Saludo

¹ Núa Pablo iyéerica presoíri iyú Cristo Jesús irípiná, núcàlidacáiná iináwaná iwali, nubànù pírí cuyàluta. Wéénàsàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànù pírí cuyàluta, pía Filemón, wàacawéeriná cáininéerica waicáca líbaidéerica Dios irípiná wáapicha. ² Wawàwali nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe írìcu, úa nacái wéénàsàatúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàacawéeriná yàacawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás ípunitawa. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pírípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namàninápinácué pírí cayábéeri manuísíwata, namàcáanápinácué nacái matuibanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵ Núaca Nucuèriná Dios írìwa cayábéeri píwali macái imanùbaca nusutácaalí Dios ícha pírípiná, pía Filemón, nuémìacáiná píináwaná iwali, cáinináca píicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tàì líméeri iyú, cáinináca nacái píicáca macáita Dios yàasu wenàiwica. ⁶ Nusutáca Dios ícha pírípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná píaliacawa machacànìiri iyú iwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo itàacái. ⁷ Cayábaca nuwàwa manuísíwata píapicha, pía nuénàsàirica, cáinináciná píicáca núa, íná yéewa manuica nuináidaca nuwàwawa; casímíaca nuwàwa nacái pichàiniadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸⁻¹⁰ Iná éwita Dios imàacacáaníta nuchùullaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùullacaténá pía iwali, yái iwàwacutéeripináca pímaníca, càicáaníta nuwàwa nusutáca píicha wawási manuísíwata cáinináciná nuicáca pía. Núa Pablo, máini béerica, presoca nacái núa Cristo Jesús irípiná, nusutáca píicha wawási Onésimo iwícaú, yái nuíquéerica càiride iyúwa nuìriwa, nuwènúadacáináaté íiwitáise cháí preso ibànalicu yeebáidáanápiná Jesucristo itàacái.

¹¹ Aibaalíté yái Onésimo iyacaté pírí canéeri iwèni píasu wenàiwicaca. Quéwa siúcáise de Onésimo yáalimá iyúudàaca pía cayába, càide iyúwa iyúudáaná núa. ¹² Yásí nubànùaca Onésimo píatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica nuicáca manuísíwata. Pimàni írì cayábéeri càide iyúwa pímaníiná nulí. ¹³ Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápiná yáalimá iyúudàaca núa mamáalàacata píamiricubàata, idècunitàacá presoca núa núcàlidacáiná wenàiwicanái írì Wáiwacali Jesucristo itàacái. ¹⁴ Càmita quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí píwàwa numànica càì. Càmicaalí nacái píwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùullaca pía cachàiníri iyú píamàcáanápiná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca píamàca iyamáacawa núapicha càicaalíta píwàwa. ¹⁵ Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa píicha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèepùadaca pírí càiripínatani. ¹⁶ Càmita quéwa Dios yèepùada pírí Onésimo píasu

wenàiwicapinániwatá meedá. Siùcáisede Onésimo ìyaca pírí cayábéeri ícha piasu wenàiwica meedá: Iyaca pírí siùcáisede péenásàirisíwa Wáiwacali ìwalíisená. Máini cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiníwanái, càmita iyúwa piicáaná áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenásàirisíwawa Wáiwacali ìwalíisená.

¹⁷ Piicácaali núa iyúwa péenásàiriwa Wáiwacali ìwalíisená, yá nusutáca pícha wawàsi pitàidáanápíná Onésimo cayábéeri iyú càide iyúwa pitàidáaná núa. ¹⁸ Imànicaalítésica pírí báawéeri, imawèniacaali pícha plata nacái iyéedüacáináté piasu, yásí nuíchata peedá yái imawènièrica pícha. ¹⁹ Núa Pablo nutànàaca píríni nucáapi iyúwani nuípidená yáapichawa nupáyaidapíná píawa Onésimo imawèniacále. Picá piimáicha nucalídacaté pírí Wáiwacali itàacái, pidèniacaténá picáucawa càmliri imáalàawa. Numànicáináté pírí cayábéeri manú, íná iwàwacutá pimànica nulí cayábéeri peebá nusutáaná pícha. ²⁰ Báisíta, nuénásàiri, nuwàwaca pimànica nulí cayábéeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Pisímáida nuwàwa, pía nuénásàirica yeebáidéerica Cristo itàacái.

²¹ Nutànàa píríni núalíacáináwa báisíiri iyú pimàninápiná càide iyúwa nuwàwáaná. Núalía nacáíwa pimàninápiná cachàiníwanái ícha yái nusutéerica pícha. ²² Alba wawàsi quiríta, pimàni nulí cayábéeri, pichùnia nulí nùyacatáipínáwa, nucùacáiná Dios imàacáanápíná nùacawa píatalécué nùyacaténacué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios ícha nulípiná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴ Yái Epafra iwàwalica pía, yáca nùacawéeríná presoírca cháí presoíyéi íbànalicu icàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali. Nía nacái áibanái iyúudèyeyéica nuíbaidáanápíná Dios írípíná, yái Marcos, Aristarco nacái, Demas nacái, Lucas nacái, nawàwalica pía.

²⁵ Nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha imàninápinácué pírí cayábéeri ichàiniadacaténacué píwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Bàaluité Dios imàacacaté yàasunái wenàiwica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmaliçuise judiónái yàawirináimi irí. Profetanái icàlidacaté Dios itàacái madécaná yàawiría idécanáamité néemlaca itàacái náamacani iríçuisewa, yéenáiwanási nacáiri iríçuise nacái. Néeseté nacàlidaca Dios itàacái wàawirináimi irí, wía judíoca. Càité Dios itàanicaté wàawirináimi yáapicha icàlidacaténá nalí máisibáawanáita wawàsi iwali Dios imànírìpinácaté.

² Quéwa siuca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùullaca Iiriwa icàlidáanápíná walí tàacáisi Dios inùmaliçuise, yáasáidacaténá walí Dios íiwitáise càinàcaalíté Dios íináidáaná imànínápíná walí. Bàaluité Dios ichùullaca Iiriwa idàbáanápínaté macái wawàsi. Néese Dios imàacaca Iiri icùanápíná macáita.

³ Dios Iiri icànaca Dios icamaláná mèlumèlúiri iyú, cachàiniiri íiwitáise nacái càide iyúwa Dios iyáaná. Macáita yái Dios Iiri íiwitáise, yá nacái macáita yái Dios Iiri imánírìca yáasáidaca walí Dios íiwitáise. Iná yéewa wáaliacawa báisiiri iyú, Dioscani, yái Dios Iirica, yái icuèrica, ichùulièrica nacái macái wawàsi itàacái máiniiri cachàini iyúwa, macáita yái iyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacái. Dios Iiri yéetacatéwa wáichawaliná masacàacaténá imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacái. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Yái Dios Iiri máini cachàinírìca íiwitáise náicha macái ángelnái. Cà wáaliacawa Dioscáiná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùaca nacái ángelnái. Néese càmita Dios imàaca ángelnái icùaca macáita. ⁵ Canácáiná Dios icàlidáaná ángel irí “Nuírìca pía”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús irí: “Nuírìca pía, siuca èeri nudéca numàacaca macáita náaliacawa Nuírìca pía”, íimaca yái Diosca. Càita nacái canáca Dios icàlidáaná ángel iwali “Nuírìcani”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús iwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté: “Núacata Yáaniri, yácata nacái Nuírì”, íimaca yái Diosca. ⁶ Quéwa Dios ibànùacaalíté yái idàbáanéeri Iiricawa aléi èeri irículé, yaté Dios íimaca yàasu ángelnái írìwa: “Piacué Nuírì icàaluíná, macáita piacué nùasu ángelca”, íimaca yái Diosca. ⁷ Càitè Dios íimaca yàasu ángelnái íináwaná iwaliwa: “Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáiwá náibaidacaténá nulí, natécacaténá tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli ipianáwa; nùasu ángelnái íibaidéeyéica nulí, càica níade iyúwa quichái ipèrù”, íimaca yái Diosca. ⁸ Quéwa Dios íimaca Iiri írìwa: “Pía Dios, picùapíná macáita càiripínáta, picùapíná níaca cayába, machacàníiri iyú nacái.

⁹ Casímáica pimànica abéerita cayábéeri. Báawa nacái piicáca báawéeri. Iná núa Picuèriná Dios numàacapíná picùaca macáita casímáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”, íimaca yái Diosca. ¹⁰ Dios íimaca nacái Iiri írìwa:

“Pía, Nuíwacali, bàaluité pidàbacaté yái èeriquéi; piácata imàníricaté macáita iyéerica chènuniré.

11 Yá macáita yái wawàsica namáalàapinácawa macáita, quéwa piyapiná càiripináta. Macáita isámipináca nía càide iyúwa bàlesi.

12 ꞑCàide iyúwa wenàiwica ituwìlaaalí ibàlewa, yá pituwìapiná yái pidàbacaléca, cháí èeriquéi, chènunise nacái, pimànínapiná áiba ániwa wàlisài iyú! Quéwa pía, canácatáita piwènúadapiná píiwitáisewa áiba íiwitáisesi íwali. Néese piyapiná càiripinátawa, càníripináta imáalàawa”,

ímaca yái Diosca. 13 Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha macáita, íbatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca ímaca líri íríwa:

“Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacatená núapicha macáita idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwidenái”,

ímaca yái Diosca. 14 Iná cachàinica Dios líri íiwitáise náicha ángelnái canánama, níacáiná ángelca, Dios yáasu wenàiwicaca nía meedá, íbaidéeyéica írí. Cáuili nacáiyéica nía macáita, càníiyéica yéewa waicáca watuí iyúwa. Dios ibànùaca nía aléi èeri írículé nayúudàacatená wía, wía Jesucristo iwàsèyèyipináca Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha.

2

No hay que descuidar la salvación

1 Dios idéca itàanica walí líri itàacái írìcubàawa, yái cachàinlíri íiwitáiseca náicha ángelnái canánama, iná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cáalíacáiri iyú nacái yái tàacáisi Dios líri icálidéerica walí ipíchaná wawènúadaca ícha wáiwitáisewa. 2 Bàaluité Dios ibànùaca itàacáíwa ángelnái yáapicha, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írí icálidacatenáté wàawirináimi israelitanái írí càinacaalíté iwàwacutáaná náyaca machacàníiri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawinácaalíté imànírica íbáyawanáwa, cànírica nacái yeebáida yái tàacáisca, yáté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacáisi ímáaná. 3 Càmicáináté náalimá namusúacawa yùuwichàacáisi ícha, iná yéewa wáalíacawa càmita wáalimá wachúuliacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesucristo ícha, yái imànírica walí càiri cayáberí manusíwata iwàsàanápíná wía Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha. Yái Wáiwacali, yácata idábéericaté icálidaca yái tàacáisca íméerica Jesucristo iwàwaca iwàsàaca wenàiwica Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha. Néese níái yéemièyèicaté icálidaca nalíni, nacálidacaté walíni. 4 Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisírìcani yái tàacáisca imàacacáináté ichàiniwa yáasu wenàiwicanái íríwa namànicatená macái íiwitáanáta cachàinlíri wawàsi cànírica áibanái idé imànica. Wáalíacawa báisírìcani yái tàacáisca Dioscáiná idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, yái imàaquéerica walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacatená Dios írìpiná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

5 Dios càmita imàacapíná ángelnái icùaca wàlisài èeri wacàlidéerica iináwaná íwali, yái wàlisài èeri Dios imàníripináca wàlisài iyú. Néese imàacapíná wenàiwicanái icùaca yái èerica. 6 Càita ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Pía Dios, éwita máinícaníta cachàinica píiwitáise, cáicáaníta pidéca picùaca wenàiwicanái, pidéca nacái piicáca wapualé, wía càníiyéica cachàini.

7 Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía ángelnái ícha achúma èerímapináta; quéwa áiba èeriwa pimàacapíná máiníyèi cachàinica

wía wacamaláná mëlumëlúiri iricuwa, wacùacaténá macáita yái pidàbacaléca;

⁸ yá pimàacapíná wachùuliaca macáita”,

íimacaté yái profetaca, nàwali níái yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmíripíná wacùaca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmitàacáwa wacùaca macáita siùcade. ⁹ Néese wadéca wáaliacawa Jesús íináwaná iwali idéca yàanàaca aléi èeri iriculé, yái Dios imàaquéricaté ìyaca iyúwa machawàaquéri ángelnái íicha achúma èerínaté. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica ínáté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná. Jesús yúuwichàacaté yái yéetácáisica, íná Dios idéca imàacaca máiníiri cachàinica Jesús, mëlumëlúiri icamaláná yáapichawa icùacaténá macáita chènuníise.

¹⁰ Macáita yái wawàsi iyéerica ìyaca Dios irípiná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha chènuniré, icamaláná mëlumëlúiri irícu. Ináté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yúuwichàacawa cruz iwali, yéewacaténáté Jesucristo imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté Dios íináidáanáwa. Iná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápíná Wáiwitápuca yàacawa, iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, wía Dios yéenibeca. ¹¹ Jesucristoquéi masaquèerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íibaidéeyéipíná Dios irípiná. Iná yéewa Dios Iiri, wía nacái Dios yéenibeca wadèniaca Wáaniriwa abéerita, yái Diosca. Iná càmita báí Dios Iiri icàlidaca waináwaná iwali, yéenánáica wía. ¹² Càité Dios Iiri íimaca Yáaniri Dios íríwa. Abéeri profeta itànàacaté yái tàacáisica Dios Iiri inùmalícuise. Dios Iiri íimacaté:

“Nucàlidapíná íináwaná iwali nuénánái iríwa, nucántàapíná nacái himnos nàacuéseemi níái yeebáidéeyéica pitàacái”,

íimacaté yái Dios Iirica. ¹³ Íimacaté nacái:

“Nuebáidapíná Dios itàacái”,

íimacaté yái Dios Iirica. Íimacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, náapicha níái nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios yéeyéica nulí nucuèyéipíná”,

íimacaté yái Dios Iirica.

¹⁴ Wía Dios yéenibeca, èeri mìnánáica wía, idènièyéica íináwa, íiraná nacáiwa. Càita nacái Jesús yàanàacaalíté aléi èeri iriculé, imusúaca iicá èeri, idèniacaté íináwa, íiraná nacáiwa càide iyúwa macái èeri mìnánái. Jesús iyacaté cháí èeri irícu iyúwa èeri minali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawèniadacaténáté yái icháawáidéerica waináwaná iwali, yái Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacaténáté wenàiwica. ¹⁵ Jesús yéetácátéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía wacalùni íichawa, wía iyéeyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinicáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínátéwa. Siúcáisede càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶ Jesús càmítaté yàanàa aléi èeri iriculé iyúudàacaténáté ángelnáita, néese yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷ Ináté iwàwacutá Jesús ìyaca cháí èeri irícu càide iyúwa èeri minalisíwa, yéewacerpente íbàlùacawa Dios íipunita íibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerpote íiwacalíná, itàníirica wawicáu Dios yáapicha, imàníirica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquéerica wía nacái catúulécánéri iyú, wía

yeebáidéeyéica itàacái. Jesús íbaidaca iyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacaliná imànicaténá walí yái cayábéerica: Itàanica wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios íicha wawási imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íicha. Jesús yáalimá càì isutáca Dios íicha wawási Jesús yéetácáinátéwa wáichawaliná iyúwa sacrificio wabáyawaná íwalíise, yúuwichàacaténátéwa Dios yáasu yúuwichàacáisi iyú wáichawaliná. ¹⁸ Jesús yúuwichàacatéwa manuísiwata càide iyúwa èeri mìnali, Satanás nacái yáalimáidacaté Jesús cachàimíri iyú imànínápináté íbáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macái èeri mìnaná, íná siúcáise de Jesús yáalimá iyúudàaca wía, macái imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Iná piacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunácaténá pía. Iná iwàwacutácué pínáidacawa cáalíacáiri iyú Cristo Jesús iwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios íbànùerica chènuniíse icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácata nacái Dios yàasu sacerdote íiwacaliná itàanírira wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios íicha wawási imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íicha, yái Cristo Jesús weebáidéerica itàacái. ² Jesús idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníri iyú nacái càide iyúwa Dios ichùllaná imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íbaidáanáté cayába Dios irí icùacaténáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica icapèe. ³ Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimiétaquéri iyú Moisés íicha, càide iyúwa cawinácaalí imànírira caplí, cáimiétacanéerica caplí íicha. ⁴ Macái caplí iyéerica, idéca áiba wenàiwica imànicaní, quéwa Dios idàbocaté macái wawási iyéerica cháì èeri írìcu, chènuniré nacái. ⁵ Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íbaidacaté cayába Dios irípiná icùacaténáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçúise israelitanái irí càinácaalíté Dios ímáanápináté wenàiwicanái irí Moisés idénáami. ⁶ Quéwa Cristo, yái Dios íirica, icùaca Dios icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná caplí íiwacalí líri icùaca yáaniri icapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios icapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios íicáca wía càiride iyúwa icapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú, casíimáiri iyú nacái àta wéetácatalétawa, wacùacaténá Dios imànica walí cayábéeri càide iyúwa ímáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷ Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmaliçúise. Íimacaté:

“Siúcade péemlacaalícué yái tàacáisi Dios íiméerica pirí,

⁸ picácué piwènúada piíwítáisewa Dios íicha càide iyúwaté piawirináimi israelitanái imàníná nàuwidacaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái náalimáidáanáté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

⁹ Piawirináimicué yáalimáidacaté íicáwa núa, éwitaté naicácaánita madécaná cayábéeri numànírira nalí nuíwítáise cachàimíri iyúwa cuarenta camuí bàaluité.

¹⁰ Ináté máini báawaca nuicácaté náiwítáise níara wenàiwicaca, yáté núumaca nàwali: ‘Máini nawàwa naméeràacawa nuícha càiripináta, càmita nawàwa

nucùaca nía, càmita nacái nawàwa náalíacawa nutàacái ìwali nàyacaténá machacànìiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía', càité núumaca.

11 Máinicáináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéri iyú, càminápináté nawàlùawa ìnatale yái cálica nuchùnièrica nùasunái irípináwa", ìmacaté yái Espiritu Santoca.

12 Píacué nuénánáica, piicácué píchawa cayába báawacáichacué piwàwa cáuri Dios ícha, piùwedicáichacué pimànica Dios càmicáinácué peebáida itàacái cayába. 13 Néese pimicháidacué piíwitisewáaca èeri imanùbaca, cachànicaténácué piíwitisé peebáidáanápínácué Jesucristo itàacái idècunitàacá wáyaca cháí èeri írìcu siùcade càide iyúwa tàacáisi ìmáaná profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. Pimicháidacué piíwitisewáaca ipíchanácué pibáyawaná ichùwáidaca pía, ipíchaná nacái piùwide pimànica Dios. 14 Weebáidacaalí Cristo itàacái tàì ìméri iyú mamáalàacata àta wétátacatalétawa càide iyúwa weebáidáanáté quèechatécáwa, yásí wadèniaca nacái cayábèeri Cristo yáapichawa, yái cawènìirica Dios imàaquèeripináca Cristo iri.

15 Iná càì Dios itàacái yàalàaca wía:

"Siùcade, péemlacaalícué yái tàacáisca Dios ìmèerica pirí, picácué piwènùada piíwitisewa Dios ícha càide iyúwaté piawirináimi israelitanái imàiníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité", càì ìmaca. 16 Píalíacuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. Néeseté macáita néemlaca Dios itàacái icàlidacáináté nalí itàacáiwa càinácaalíté iwàwáaná nàyaca machacànìiri iyú, quéwa nàuwidecaté namànica Dios, níara manùbéeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichùulianá nía. 17 Ináté máini báawaca Dios ícáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níái imàniyéicaté yàacawa ibáyawanáwa. Yáté néetácawa manacúali yùucubàa càinawàiri. 18 Níái càmiyéicaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulianá, Dios icàlidacaté nàwali cámiétacanéri iyú càminápináté nawàlùawa ìnatale yái cáli ipidenácateléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunái irípináwa. 19 Iná wáalíacawa naináwaná ìwali càmitaté nawàlùawa càmicáináté neebáida Dios itàacái.

4

1 Dios idéca icàlidaca walíni wáalíacaténáwa báisìiri iyú imàcáanápíná wawàlùacawa írìculé yái wayamáidacatalécawa wáyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abènaméeyéi péená càmita náalimápiná nawàlùacawa néré ìwalíse yái càmináca neebáida. 2 Iwàwacutá weebáidaca wéemlácáináté nacái yái tàacáisi cayábèerica ìmèerica Dios iwasàaca wenàiwica yàasu yùuwichàacáisi íchawa, càide iyúwaté israelitanái yéemlanáté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yái tàacáisca, càmitaté iyúudàa nía, càmicáináté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanáté. 3 Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapínacawa írìculé yái wayamáidacatalépinácawa, wáyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios ìmaca ìwali yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios ìmacaté:

"Máinicáináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cámiétacanéri iyú càminápináté nawàlùawa írìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa nùapicha chènuniré", càité ìmaca yái Diosca, éwitaté ichùniacáaníta yái nayamáidacatalépinácátéwa. Wáalíacawa Dios imáalàidacaté imànica macáita íbaidacaléwa idècanáamité

idàbaca yáì èeriquéi, chènuníse nacái. ⁴ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmaliçuise sietená èeri iwali. Iimacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íbaidacalé íchawa sietená èeri írìcu”, íimaca. ⁵ Quéwa, càmítatè nawàlùawa, càmicáinátè neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios íimacaté:

“Càmíta nawàlùapínáwa írìculé yáì wenàiwicánái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

íimacaté yáì Diosca. ⁶ Néese áibanái iwàlùapínácawa írìculé yáì nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmíta níái idàbàanéeyéicaté yéemlaca yáì tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càmicáinátè neebáida Dios itàacái.

⁷ Iná Dios idéca imàacaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siùca èeri yéewacaténa wenàiwicánái iwàlùacawa. Dios imàacacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmaliçuise wáalíacaténáwa wéenáiwáná iwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa númáanácué píri siùca tàacáwa cháì cuyàluta írìcu. David íimacaté:

“Siùcade péemlacaalícué yáì tàacáisica Dios íiméerica píri, picácué piwènúada píiwítáisewa Dios íícha”,

íimacaté. ⁸ Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yátè Josué icùacaté israelitanái Moisés yáamírìcubàami. Yá Josué itécaté israelitanái Canaán yàasu cáli ínatale. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yátè Dios yèepùacaté itàaníca áiba néenáiwáná iwali yàasu wenàiwicánái iwàlùacatalépinácatéwa írìculé yáì nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáalíacawa càmírita wayamáidacatalépináwa yáì cáli Canaán.

⁹ Néese Dios icùca ìyaca mamáalàacatani, yáì wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténa Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca. ¹⁰ Níacáiná iwàluèyèipínácawa néré nàyacaténa Dios yáapicha, nayamáidapínácawa náibaidacalé íchawa, nàuwichàacái ícha nacáíwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íbaidacalé íchawa, idécanáamité idàbaca macáita yáì èeriquéi, chènuníse nacái. ¹¹ Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténa wawàlùacawa írìculé yáì wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níái Moisés yáapichéeyémica càmíinátè neebáida Dios.

¹² Dios itàacái idènacáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàiníríca yáì Dios itàacáwa, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Quéwa espada yáalimácáita írìadaca íinási, yáapi nacái, néese cachàiníríca Dios itàacái macái espada ícha yáalimácáiná iwàlùacawa depuíwalé wawàwalículé, yáalimá nacái iwàlùacawa írìculé yáì wáiwitáise wabèerica áibanái ícha, yá Dios itàacái yásáidaca asáisi cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí wáiwitáise, yáì wáináidáanácawa wawàwalíçuisewa càmíríca áibanái yáalíawa iwali. ¹³ Canácata wéena yáaliméeri íbàacawa Dios ícha, wía Dios idàbèeyéicaté, macái wawási nacái Dios idàbèericaté. Dios yáalíca íicaca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios ípunita wacàlidáanápiná írì waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Yáì Jesús, yáì Dios Írìca, yácata sacerdote íiwacalíná cachàinírí íiwitáise. Jesús ichàbacatéwa macái cáli ìyèeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yáatalé chènuníserica. Dios Írì iwàlùacatéwa néré iyúudacaténa

wía, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesús itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵ Yái Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàanírira wawicáu Dios yáapicha, yáalimérica iicáca watúulécaná, wía camíiyéica cachàini, Jesús yùuwichàacáinatéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yùuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmítaté Jesús imàni ibáyawanáwa. ¹⁶ Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàluínináwaca wasutácaténá Wacuèriná Dios íichawa, yái cáininérica iicáca wía. Wasutácué Dios íicha iicáanápíná wapualé, imàninápíná nacái walí cayábéeri mawèníri iyú iyúudàcaténá wía chácaalínácaalí wawàwacutá iyúudàca wía.

5

¹ Píaliacuéwa judiónái needácaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalinápíná íibaidacaténáté Dios irípiná. Yáté sacerdote íiwacaliná itàanicaté nawicáu Dios yáapicha, imàacacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pirái iyúwa sacrificio judiónái ibáyawaná ìwalíse, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha. ² Aibaalíté sacerdote íiwacaliná imànicaté ibáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níai camíiyéica yáalíawa. ³ Sacerdote íiwacaliná imànicáinaté ibáyawaná nacáwa, ináté iwàwacutáca inúaca pirái iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios irí macái judiónái ibáyawaná ìwalíse, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha macáita. ⁴ Canácaté yáaliméeri ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná, wenàiwicanái iicácaténáni cáimiétaquéeri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íibaidacaténáté Dios irí càide iyúwaté Dios imáidáanaté Aaron, yái idàbáanéerité sacerdote íiwacalináca. ⁵ Càita nacái Cristo. Càmítaté Cristo idé ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái càì imàaquéericaté Cristo sacerdote íiwacalinásiwapíná, itàanírira wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquérica cáimiétaquéeri iyú. Wáaliacawa Dios idéca imànica càì, Dios íimacáinaté Cristo ìwali:

“Nuírca pía, siuca éeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuírca pía”, íimacaté yái Diosca. ⁶ Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo irí. Dios íimacaté:

“Sacerdoteca pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàanírira núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanaté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ⁷ Idècunitàacá Cristo iyacaté cháì éeri irícu, yáté isutáca yáawawa Dios íicha manuísiwata àta ituíyáa imusúacatalétatéwa ituí íicha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha, yái Dios yáaliméericaté iwásàcani yéetácáisi íicha, ipíchanaté Jesús yéetácawa ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Yáté Dios yéemiaca Cristo isutáaná, Cristo yàacáinaté Dios iyéininá, yeebáidaté nacái Dios itàacái. ⁸ Càité Cristo, éwitaté Dios Íiricáanítani, càicáaníta yùuwichàacatéwa yéewáidacaténátéwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Cristo imànicaíinaté macáita càide iyúwaté Dios ichùulianáni, iná yéewa Cristo yáalimá iwásàaca wenàiwicanái Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ¹⁰ Yáté Dios imàacaca Cristo sacerdote íiwacalinápínáca, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imànínáté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Nuwàwaca nucàlidacuéca piri madécaná tàacáisi Cristo ìwali yáì itàanírìca wawicáu Dios yáapìcha. Quéwa máinicué càulenáca nucàlidaca pìrini càmicáinacué piwàwa píalíaca pèemlacani, càinacaalí ìmáaná. ¹² Pidécuéca pèebáidaca Jesucristo itàacáì madécaná camuí, ìná iwàwacutácué pèewáidaca áibanáì wenáiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitaacá pèewáidacué áibanáì. Néese iwàwacutá mamáilàacata wéewáidacuéca pía iyú yáì wawási màulenéerica yáwanáica Dios itàacáì yéewáidéerica iyú wía. Pidécuéca pèepùacawa machawàacaca píináidacawa iyúwa sùmàì. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéri tàacáisi iyú càide iyúwa quìrasì ìiracaalí ìinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléri ìinási. Càicuéca píade càmicáiná píalíaca pèemlàca càinacaalí ìmáaná yáì càulenéri tàacáisica. ¹³ Cawinácaalí càmiyéica yáalíacá yéemlàca càinacaalí ìmáaná yáì càulenéri tàacáisica, càica níade iyúwa quìrasì ìiréyéì ìinisi. Càmita náalíaca cayába macáì càulenéri tàacáisi ìwali Dios ìiméerica walí, càmita nacáì náalíaca cayábéeri ìwali báawéeri ìichaná, càide iyúwa quìrasì càmlíná idé iyáaca ìinási. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí yáalíerica yéemlàca càinacaalí ìmáaná yáì càulenéri tàacáisica Dios ìiméerica walí, càica níade iyúwa béeyéì yáaliyéica iyáaca dàaléri yàacàsi. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawíríaca, ìná nánáidacawa cayába, náalíaca nacáì cayábéeri ìwali báawéeri ìichaná.

6

¹⁻² Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacáì ìwali iyúwa béeyéì ìiwitáise. Bàaluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacáì, yá wéewáidacatéwa idàbáanéeri tàacáisi ìwali, yáì tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios ìripiná, iwàwacutá nacáì wayamáidaca wamànica wabáyawanáwa, itéericaté yàacawa wía yéetácáisi ìriculé, iwàwacutá nacáì weebáidaca Dios itàacáì. Nacàlidacaté walí nacáì càná yéewaná iwàwacutáca wabautizáca. Nacàlidacaté walí nacáì ancianonáì namàacaca nacáapiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté weebáidaca Jesucristo itàacáì nasutácáténá walí Dios áibanáì yàacuèsemi. Bàaluité nacáì nacàlidacaté walí Dios ìmichàidáanápiná yéetéyéimiwa, yúuwichàidapiná nacáì macáì báawéeyéì wenáiwica càiripináta. Bàaluité wéemlàca cayába yáì idàbáanéeri tàacáisica. Iwàwacutá càmita waimáicha yáì tàacáisi màulenéerica wéemièricaté quéechatécáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siúcade wéewáidacaténáwa quíríta càulenéri tàacáisi ìwali. ³ Siúcade wéewáidacuéwa càulenéri tàacáisi ìwali wadàwináidacaténá wáiwitáisewa cáalíacáiri iyú Dios ìmàacacaalí wamànica càì.

⁴ Aibanáicáiná abénaméeyéì wenáiwica nadéca néemlàca báisìri tàacáisi. Náalíacawa Dios ìmànica cayábéeri mawèníri iyú ìmàacáaná iwàwaca wenáiwicanáì ìbáyawaná ìicha. Nadéca naicáca càinacaalí iyú Espírítu Santo icùaca wenáiwica ìiwitáise namànicaténá cayábéeri. ⁵ Náalíaca nacáìwa cayábéericani yáì Dios itàacáica, náalíaca nacáìwa Dios yáasáidáanápiná ìchàiniwa áibaalípiná iwàlísàidacaalí yáì èeriquéì. ⁶ Néese nawènúadacaalí náiwitáisewa Jesucristo ìicha nèepùacaténá nacaláacawa Dios ìicha, yá càmita náalimá nèepùacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios ìripiná àniwa, namànícáiná báawéeri Dios ìiri ìrì àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàtáacani cruz ìwali àniwa, namàacacaténá áibanáì ìicáanica Dios ìiri iquíniná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéì yáapìcha ìnuyéicaté Dios ìiri. ⁷ Càica níade iyúwa waicáaná cáli ìiracaalí

unía yúuwàacaalíwa cáli ìwali, Dios imànícáiná cáli irí yái cayábéerica, quéwa cáli idàwinàida báawéeri bànacalé meedá. Péemiacué comparación: Cáli idàwinàidacaalí bànacalé cayába nalí níái ìbànéeyéicani, yásí nacùaca cayábani, yái cálica. Càita nacái Dios imànica cayábéeri mawèníliri iyú wenàiwicanái irí. Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yásí Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata. ⁸ Quéwa áiba cáli idàwinàidacaalí báawéeri túiri canéerica iwèni meedá, áwa yúba nacái, yásí caná iwèni cáli íiwacali iicáca yái cálica, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica càmiyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínacawa imáaláidánápiná nía, yásí mesúnamáita neemápinacawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, éwitacué càì nùalàaca pía, càicáaníta càmitacué càì nuínáidacawa píwali, néese nùalíacawa peebáidánácuéca Jesucristo itàacái iwasàacaténácué pía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁰ Dios icùacáiná wenàiwica machacàniri iyú, íná càmita iimáichapíná yái cayábéerica pímanírícuéca. Càmita iimáicha nacái yái píyúudánácuéca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacaténá cáinináca píicáca Dios, càide iyúwacué píyúudáaná píacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹ Quéwa máini nuwàaca macáita cáininácuéca píicáca áibanái mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yái èriquéi, yéewacaténácué peedáca píriwa píasu cawèníriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripínácuéca píriwa. ¹² Càmitacué nuwàwa pèepùta íncuécá pía àniwa, néese nuwàwa píyacuéca càide iyúwa níara iyéeyéica síuca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica íríwa yái cawènírica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú.

¹³ Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí ìwali yái imànínápinacaté Abraham irí cayábéeri, yásí Dios icàlidacaténí ípidená yáapichawa, cáimiétacanéeri iyú nacái, yéewacaténaté Abraham yáalíacawa Dioscata yái imànírípinacaté irí yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham iríni ípidená yáapichawa canácáiná áiba cachàiníri Dios íicha, canáca nacái áiba yáaliméeri imànica càide iyúwa Dios imàníná. ¹⁴ Yáté Dios íimaca Abraham irí: “Báisírícata núma píri, numápiná píriwa cayábéeri manuísíwata. Numàacapíná nacái manúbéeyéipíná níara pítaquénáiná”, íimacaté yái Diosca. ¹⁵ Dios icàlidacáinaté càì Abraham iríni, íná Abraham icùacaté mamáalàacata matuíbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica iríni, imàacacaté quéenibeca yái Abrahamca; yá Abraham idèniacaté líriwa ípidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios íimáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. ¹⁶ Péemiacué comparación: Aiba wenàiwica báawéeri íiwitáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ípidená yáapicha, cachàinicáiná wenàiwica íichani, yái Diosca. Néese idécánáami càì icàlidacani, yásí áibanái càmita nawàwa náimaca càmiínápiná báisí itàacái náimacáiná Dios yúuwichàidapínacasa nía. ¹⁷ Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Néese Dios iwàwacaté yásáidaca amaléeri iyúni yéenibe íríwa báisíríricani yái itàacáica, wía yáasu wenàiwicaca Dios imàaquéeyéipínáca irí yái cawènírica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéeri iyúni. Dios iwàwacaté yásáidaca amaléeri iyú walíni, imànínápiná walí macáita machacàniri iyú, càide iyúwaté íimáaná wáallacaténáwa càmirípiná iwènúada íiwitáisewa íicha yái wawási imàníríricaté wáapicha. Inaté Dios icàlidacaténí ípidená yáapichawa

Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáallícaténátéwa báisíri iyúcani Dioscata yái imàníripinacaté irí cayábéeri. ¹⁸ Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawási iyú, níái pucháiba wawási càmíiyéica idé iwènúacawa, yái Dios itàacáica, yá nacái Dios lípidenáca. Wáallíca nacái Dios, yái cachàiníríca líwitáise, càmíri yéewa cachíwa itàacái íwaliwa, lípidená íwali nacáiwa. Iná yéewa wáallíma manuíca wáináidaca wawáwawa Dios íwali tòi íméri iyú, yái ichàiniadéerica wawáwa, wía isutéeyéica yáawawa Dios ícha icùanápíná wía yáasu yúuwichàacáisi íchawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáallíca nacáiwa báisíri iyú iwasàanápíná wía yáasu yúuwichàacáisi íchawa. ¹⁹ Néese wáallíacáináwa báisíri iyú Dios iwasàanápíná wía yáasu yúuwichàacáisi íchawa, iná yéewa cachàiníca wáiwitáise weebáidáanápíná Jesucristo itàacái mamáalàacata. Péemiacué comparación: Càica wiáde iyúwa nave lancha nacáiri yéericawa manuíri úni yáacubáa. Yái naveca idéniaca yáasu ancla imíeriwa yéénúlusi íwalíri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràacawa cáuli iyú, màladaca ichàini iyú nacái. Càita wía nacái. Càmita waméeràawa Dios ícha, wàyacáiná abédanamata Jesús yáapícha, yái iwàluèricatéwa Dios yáatalé, aléera yáawàaná ínatawáise iyéerica templo irícu chènuníiséerica. ²⁰ Jesús iwàlúacatéwa néré yàacúacaténa walí wawàlúanápínáwa néré Dios yáatalé, Dios imàacáináté Jesús sacerdote íwacalíná càiripínáta itàanírí wawicáú Dios yáapícha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanáté Dios irí bàaluité.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Bàaluité Melquisedec, yácata Salem iyacaléná icuèrináca, sacerdote nacáicani íbaidéericaté Dios irípiná, yái Dios chènuníiséerica, itàanícáténáté Dios yáapícha wenàiwicanái iwicáú. Néenialité Abraham imànica úwicái áiba yàcalé icuèrinánái ípunita iwasàacaténa náicha ìirináwa lípidenéericaté Lot. Néeseté idécanáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánái, yásí Abraham yèepúacawa úwicái ícha. Yáté Melquisedec yàaca ípunitáidaca Abraham, itàidacáténáténi. Melquisedec isutátaté Dios ícha imàninápíná cayábéeri Abraham irí. ² Dios iyúudàacaté Abraham, ináté Abraham imàcaca cawèníri yáasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Abraham yèepúadacaté madécaná cawèníri nacuèrinánái ícha, níái nacuèrinánái íbèeyéicaté Abraham ìiriná imanúbacanái yáapícha. Néese macái néená níái díeyéica cawèniyéi yáasusica, Abraham imàcacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, Dios iyúudàacáináté Abraham. Melquisedec lípidená ímáanáca “Yái Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníri iyú”, ímáanáca. Salem iyacaléná lípidená ímáanáquéi “Matuíbanái”; iná Melquisedec icuèricáináté Salem iyacaléná, iná yéewa ímáanáquéi nacái “Yái Wacuèrináca, wía iyéeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapícha Dios”, ímáanáquéi. ³ Profetanái càmítaté nacàlida walí Melquisedec yáanírími íwali, yáatúami nacái, yáawirináimi nacái. Càmítaté nacàlida walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúca íicá èeri, càita nacái càicaalínácaalíté yéetáwa. Iná yéewa yái Melquisedec càicanide iyúwa Dios Ìiri, abéeri sacerdote iyéerica càiripínáta, itàaníríca Dios yáapícha wenàiwicanái iwicáú.

⁴ Iná pínáidacuéwa cayába íwali yái Melquisedec, cachàinírícani macái wenàiwica ícha bàaluité. Cachàinícaté Melquisedec wáawírími Abraham ícha, ináté Abraham imàcaca cawèníri yáasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái

nééná níái diéyéica yàasusica cawèniyéica, Abraham imàacacaté abéerinama nééná Melquisedec irí, yái cawèníri yàasusi Abraham yèpùadéericaté náicha níái nacuèrinánáica Abraham imàniyéicaté ípunita ùwicái. ⁵ Píalfacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénáinámi ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté ìbaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèníri yàasusi ofrenda piná néénánái ìchawa, níái israelitaca. Macái nééná níái diéyéica yàasusica israelitanái yeedéeyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedacaté náicha abéerinama nééná iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobra nía, éwita néénánáicáníta nía, nadèniacáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca. ⁶ Quéwa yái Melquisedec éwitaté càmícaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham ìcha; macái nééná níái diéyéica yàasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama nééná Melquisedec irí ofrenda iyú, cachànicáináté Melquisedec Abraham ìcha éwitaté Dios icàlidacáanítaté Abraham irí càmíétacanéeri iyú imàninápináté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacaténáté Dios imànica Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáináté itàanica Dios inùmallcuise. ⁷ Iná yéewa macáita wáalíacawa cachànicaté Melquisedec Abraham ìcha, yácáináté Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri cachàiníwanái Abraham irí. ⁸ Chái èeri irícu israelitanái yéewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néénánái israelita ìchawa; macái nééná níái diéyéica yàasusica wenàiwica yeedéerica iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama nééná iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níái sacerdoteca, yáté néetáca, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios inùmallcuise Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec iyaca nacáicaalí siùcáise mamáalàacata càiripináta. Iná yéewa wáalíacawa cachàinírira Melquisedec áibanái sacerdote ìcha canánama. ⁹⁻¹⁰ Bàaluité Abraham imàacacalíté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialité càmítàacá imusúa iicá èeri yái Abraham itaquérinápinacaté ípidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siuca sacerdotenáica níái Leví itaquénáinámi, yá needáca ofrenda israelitanái ìcha; macái nééná níái diéyéica yàasusi israelitanái yeedéerica iríwa, Leví itaquénáinámi yeedáca abéerinama nééná iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idèniatàacáwa nía ìiná irícuwa, níara Leví itaquénáinámi, Leví nacái, Melquisedec yàacalíté ípunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níái sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec irí, yácáináté nàawirimi Abraham imàacacaté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èeri. Càica wáalíacawa cachàinírira Melquisedec macái sacerdotenái ìcha canánama, níái Leví itaquénáinámica.

¹¹ Néeseté madécaná camuí Abraham idénaamité, Dios imàacacaté itàacáwa Israel itaquénáinámi irí. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérinámi ípidenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái, itàaniyéipinacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwícau. Quéwa càmítaté yéewa Aarón itaquénáinámi iwásáca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ìcha càmícanítaté sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwicanái. Ináté iwàwacutáca Dios ibànùaca Cristo, yái áiba íwítáaná sacerdote Aarón itaquénáinámi ìcha, yái Cristo iyéerica càide iyúwaté Melquisedec iyáanáté.

¹² Dios imàacacáiná walí wàlisài íiwítáaná sacerdote, yái Cristoca, íná iwàwacutá iyaca áiba wàlisài tàacáisi sacerdote ìwali, áiba íiwítáaná tàacáisi profeta Moisés yàasu tàacáisi íicha, yái tàacáisi Moisés itànèricaté Dios inùmalicúise. ¹³ Wáalíacawa iwàwacutáca iyaca wàlisài tàacáisi càmicáiná Leví itaquérinámi yái Wáiwacalica, yái Dios itaacái icàlidéerica walí ìwali. Wáiwacali idènlaca áibata yàawiriawa náicha níai sacerdote yàawiriaca. Canácatáita Wáiwacali yàawiría yéená íbaidaté Dios irí iyúwa sacerdote. ¹⁴ Wáalíacawa Judá itaquérinámicani yái Wáiwacalica. Bàaluité Dios íimacaté abéeri Judá itaquérinámi icùanápináté israelitanái. Càmitaté Dios ichùulla profeta Moisés yeedáanápínaté Judá itaquénáinámi náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdotenái itaaníyèipínaté Dios yáapicha wenàiwica iwicáu.

¹⁵ Iná wáalíacawa amaléeri iyú iyaca áiba wàlisài sacerdote íiwítáaná, yácáiná Cristo, yácata wàlisài sacerdoteca íibaidéerica Dios irípiná càide iyúwaté Melquisedec iyáanaté, itaanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ¹⁶ Bàaluité Dios yeedáca Leví itaquénáinámi sacerdotenáipínaté nía íibaidéeyèipíná irí. Quéwa càmita Dios imàaca walí Cristo sacerdotepíná yàawiría ìwalísewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idèniacáiná icáuca cachàiníriwa yái càmirica imáalàawa, càmirica nacái áiba yáaliméeri imáalàidaca. ¹⁷ Wáalíacawa báisíricani Dioscáiná idéca càì íimaca Wáiwacali irí:

“Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulípiná, itaanírica núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanaté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ¹⁸ Yái quéchéericaté tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaté nalíni càinácaalíté iyú sacerdotenái iwàwacutáaná íibaidaca Dios irí, àta Wáiwacali yàanàacatalétaté. Dios idéca iwènùacawa íicha yái quéchééri tàacáisimica sacerdotenái ìwalírica, machawàacacáináaté nía, níai sacerdoteca, càmiyéicaté yáalimá iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁹ Níai sacerdoteca náibaidacaté Dios irí càide iyúwaté Dios ichùullaná profeta Moisés icàlidáanápínaté nalíni. Quéwa càmitaté náalimá mabáyawanáca namànica wenàiwica Dios iicá. Néese siùcade wadènlaca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànica wía Dios iicápiná, imàaquéeri nacái wamawíenidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

²⁰ Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalícaténáwa báisíri iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripínáta yái Wáiwacalica, itaanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ²¹ Dios càmitaté icàlida càiri tàacáisi áibanái sacerdote ìwali, níai Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalícaténáwa báisíri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripínáta yái Wáiwacalica. Iná càì Dios íimaca Cristo irí:

“Núa, Picuèriná Dios, nucàlidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náalíacawa báisíri iyúcani, yá canácatáita nuwènùadapíná nuíwítáisewa íicha. Núumacaté píri: ‘Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulípiná, itaanírica núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanaté nulípiná’, càité núumaca píri”,

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí. ²² Jesús iyacáiná sacerdote càiripínáta itaanícaténá wawicáu Dios yáapicha, íná wáalíacawa Jesús idéca imànica

walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábéeri ícha yái bàaluisàimi wawàsica, Dios imànírìcaté israelitanái yáapicha icùanaté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáywa. Yái wàlisài wawàsi Jesús imànírìca walípiná Dios yáapicha ímáanáca Dios icùanápiná wía càiripináta, Jesús iyacáiná càiripináta. ²³ Manùbacaté níai sacerdoteca bàaluisàna, Leví itaquénáinámica, càmicáináté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripináta nètácáinátéwa nàacawa, ínáté càmita náalímá nataánica Dios yáapicha wenàiwicanái iwícaú càiripináta. ²⁴ Quéwa Jesús càmiripiná yéetáwa, íná yéewa íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote itàanicaténá wawicáú Dios yáapicha; càmiripiná Jesús imàaca íchawa íbaidacaléwa áiba sacerdote irí, canásiwata. ²⁵ Iná yéewa Jesús yáalímá iwàsàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha báisíiri iyú càiripináta, wía yebáidéeyéica Jesús itàacái, wamawiénidacaténá Dios wáiwitáise iyúwa Jesús iyacáiná càiripináta isutácaténá Dios ícha walípiná, itàanicaténá wawicáú Dios yáapicha nacái.

²⁶ Iná Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná báisírìca íbaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanicaténá wawicáú Dios yáapicha. Yá mabáyawanéericani, càmirìca nacái yáalímá imànica íbáyawanáwa. Yái Jesúscá, yácata áiba íwítáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica ícha, iyéerica siùcáisede déeculé náicha, Dios imichàidéerìcaté chènuniré náicha canánama níai cáli chènuníseeyéica, icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²⁷ Càmita iwàwacutá Jesús íbaidaca càide iyúwa áibanái sacerdote íiwacanánái. Iwàwacutácaté nanúaca pírái namànicaténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pírái iyúwa sacrificio nabáyawaná íwalísewa nasutácaténáté Dios ícha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná ícha. Néeseté nanúaca áiba pírái iyúwa sacrificio ániwa wenàiwicanái íbáyawaná íwalíse cayábacaténá Dios ícáca náiwitáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni cáli, néese Jesús imànicaté abéta sacrificio abé yàawiríata, cawènírica càiripináta, imàacacaté icáucawa wáichawalíná, nanúacaténáténi cruz íwali, yùuwichàacaténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná íwalíse. ²⁸ Dios ichùullacaté profeta Moisés yeedáanápináté Aarón itaquénái náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdote íiwacanánái, itàaniyéipinacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwícaú. Quéwa èeri mìnánái meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madécaná camuí Moisés idénáamité, Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íiwacalinácani, yái lírica mabáyawanéerica, imànírìca macáita càide iyúwa Dios ichùulláná, yéewacaténá íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote íiwacaliná, itàanírìca wawicáú Dios yáapicha.

8

Jesús, mediator de un nuevo pacto

¹ Péemiacué cayába, iyaquéi walí sacerdote íiwacaliná, yái Cristoca, itàanírìca wawicáú Dios yáapicha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. ² Yá Cristo íbaidaca iyaca iyúwa sacerdote báisíiri templo iriculé iyéerica chènuniré, Wacuèriná Dios imànírìcaté, càmirìca wenàiwica imàni.

³ Iwàwacutácaté macái sacerdote íiwacaliná imàaca cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pírái iyúwa sacrificio Dios irí wenàiwicanái íbáyawaná íwalíse yéewacaténáté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha bàaluité. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca

cayábèeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná. ⁴ Jesucristo ìyacaalícáwa siùca cháí èeri iricutá, càmita judíonái íbatàa íbaidaca Dios irí templo iricu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Levi itaquérinámìni, yái Jesucristoca; yá nacái judíonái nadèniaca mamáalàacata néenánáíwa sacerdote íbaidéeyéica templo iricu inuéyeca pírái iyúwa sacrificio wenàiwicanái íbáyanáa íwalìise càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianaté nàawirináimi, manùbacáiná níái judioca càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siúcáise, níái judíonái yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri iricu meedá. Nàasu templo, yácata báisíri templo yéenáiwaná meedáni, yái báisíri templo iyéerica chènuniré, Dios iyacàle báisírira. Càica wáallacawa bàaluitécáiná ipíchawáiseté profeta Moisés ichùullaca israelitanái imànica Dios yàasu caplíma mabáyawanéeri, yái caplíma ímamisírira, israelitanái isutacátápiná Dios ícha, yáté Dios ímaca Moisés iri: “Píibaida cáalíacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núsáidéerica píri caplíma yéenáiwanápiná manuúri dúli ínatalé ípidenéerica Sinai”, ímaca yái Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés iri báisíri templo chènuníséeri yéenáiwanápiná yéewacaténaté Moisés yáallacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu caplíma mabáyawanéeri israelitanái isutacátápinaté Dios ícha cháí èeri iricu. ⁶ Quéwa siúcáise Jesucristoca, yái íbaidéerica Dios irípiná iyúwa sacerdote íiwacalíná itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha, yácata imànírira iyaca culto máiníri cayába cacháiníwanái ícha yái culto sacerdotenái imànírira cháí èeri iricu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wáyaca abédanamata Dios yáapícha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisà wawàsi Dios yáapícha, Dios icùan wía. Yái wàlisà wawàsi, cayábéericaní bàaluisáimi wawàsi ícha Dios imàníricaté israelitanái yáapícha, Dioscáiná idéca icàlidaca walíni cáimietacanéeri iyú imànínápiná walí cayábéeri cacháiníwanái.

⁷ Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanái cayába imàacacaténá mabáyawanáca nía Dios iicápiná, íná iwàwacutácaté Dios imànica wàlisà wawàsi wenàiwicanái yáapícha. ⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànícáinaté nabáyawanáwa. Càì ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté Dios inùmalicúise:

“Wacuèriná Dios ímaca: Aibaalípiná numànìpiná wàlisà wawàsi náapícha níái Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámi nacái, nucùanápiná nía cayábèeri iyú.

⁹ Yái wàlisà wawàsica càmiiripíná càide iyúwa bàaluisáimi wawàsi numànírìcaté nàawirináimi yáapícha bàaluité numusúadacaalíté nía Egipto yàasu cáli ícha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìriwa icáapi ìwali. Néese càmicáinaté namàni càide iyúwaté nuchùullianá nía, ínaté núucaca nuíchawa nía, ímaca yái Diosca.

¹⁰ Néese Dios ímaca àniwa: Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànìpiná náapícha wawàsi àniwa, nucùanápiná nía, níái Israel itaquénáinámica. Càipíná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapíná nuúwitáise náiwitalicu, náalíacaténáwa nutàcái ìwali nawàwalícúisewa, yéewanápiná neebáidaca machacàníri iyú càide iyúwa nuchùullianá nía. Yái núapínacata Nacuèriná Diosca, níapínacata nacái núasu wenàiwica cànineeyéica nuicáca.

¹¹ Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalíacaténá nùwali, níái náapichéeyéica, nía nacái néenánáica, macáicáiná náalíapínaca nùwali, macáita púubéeyéi, béeyéi nacái.

¹² Yá numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná fícha, càmita quirínama nuèpùà nuwàwalica yáí báawéerica namàníricaté, íimacaté yáí Diosca”, càì íimaca yáí profetaca. ¹³ Dios idéca icàlidaca walí yáí tàacáisica wàlisàì wawàsi ìwalírica, yáí wawàsi Dios imànírica wáapicha Jesucristo ìwalíse, ínà yéewa wáalacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yáí wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitaná yáapicha, Leví itaquénáinami ìbaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdotená. Yá idéca imàalacawa yáí éwisàimi wawàsica sacerdotená ìwalírica, Dioscáiná idéca imàacaca íchawani.

9

El templo terrenal y el templo celestial

¹ Quéechatécáwa Dios imànicaté wawàsi israelitaná yáapicha, imàacacaténá Leví itaquénáinami ìbaidaca irí iyúwa sacerdotená. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés iríni, càinácaalíté iyú ìwàwacutáaná sacerdotená imànica culto cháì èeri irícu Dios yàasu caplima mabáyawanéeri irículé, yáí manuiri caplima íimamisiirica, israelitaná isutátacáipináca Dios fícha bàaluité. ² Namànicaté manuiri caplima idènièricaté imàdàanáwa pucháiba. Idèniacaté inùmawa abéeri yáawàaná. Íinatawáise yáí caplima inùma wáluméerica ìyacaté idábáanéeri imàdàanáca ìpidenéerité Mabáyawanéeri. Imàdàaná irícu ìyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínaca nacáiri iicacánáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacáì, nalladéericaté íinata pan namàaquéericaté Dios irí ofrenda iyú sacerdotená iyáapiná. ³ Bamuchúamibàa caplima irícu ìyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuiri iyú. Íinatawáise yáí pucháibáanáca yáawàaná, ìyacaté áiba imàdàanáca caplima imàaláanáca. Yáí imàdàaná, yácata Dios ichàini ìyacataléca, yáí Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínáté imàdàanáca ìpidenacaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴ Iyacaté oroíri altar mesa nacáiri iyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná irí. Neemacaté pumèníri isàni altar íinata nàacaténá Dios icàaluíná. Iyacaté nacáì Dios yàasu yàalusi nacáiri mabáyawanéeri nachanáidéeri macáita íinatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri irículé nàawináidacaté oroíchúca catúa ipuniéchúawa maná iyú, yáí pan nacáirica Dios ibànuericaté nalí chènunfise nayáapiná. Nàawináidacaté nacáì Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri irículé, yáí Aarón yàasu àicu yèepuèricaté imusúadaca íiwínáwa àniwa. Náyacaté nacáì íba yàalusi nacáiri irícu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèyèicaté ìwali itaacáíwa diez namanùbaca tàacáisi israelitaná yeebáidacaténaté iyúwa Dios ichùullaná nía. ⁵ Pucháiba querubín yéenáíwaná àngel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé íinata, naicáidaca yàalusi inùma irí. Dios ichàini icamaláná icànacaté mèlumèluiri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáíwanáca. Querubín yàanabáì ipùta yàanacaté iwérewáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yáí yàalusi nacáiri inùmabàalé ìpidenéericaté “Dios imàacacatáì iwàwawa wabáyawaná fícha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìadacaté piráì íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa israelitaná ibáyawaná fícha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siúcade nucàlidáanápiná macáitani ìwali yáí wawàsica.

⁶ Càité nachùnìaca caplima bàaluité. Sacerdotenáì nawàlùacatéwa èeri imanùbaca irículé yáí caplima imàdàanáca idábáanéerica namànicaténá culto Dios irí càide iyúwaté Dios ichùullanáté nía nàanápináté Dios icàaluíná. ⁷ Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irículé yáí imàdàanáca imàlaidáanáca abé yáawiríata camuí imanùbaca, aláera Dios ichàini icamaláná

mèlumèlúri iyacátáica, yá Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pírái íranámi. Itéca pírái íranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná iwálfisewa, yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote íwacaliná ibáyawaná ícha. Itécaté nacái áiba pírái íranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái ibáyawaná iwálfise, Dios imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná ícha, yái báawéerica càmíricaté náalíawa namànicaté. ⁸ Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbáanéeri imàdàaná irícu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wáalfacaténáwa idècunitàacá namànicaté culto idàbáanéerica capliima imàdàaná irícu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawíénita Dios irí, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanáté yéewaná nawàlùacawa áiba imàdàaná irículé naicácaténaté Dios ichàini icamaláná mèlumèlúri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapicha, càmítaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁹ Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siùca comparación iyú iwali yái caplimami bàaluisàimica, capliima yàasu wawàsi iwali nacái. Ewítaté namàacacáaníta ofrenda Dios irí, nanuácaté nacái pírái iyúwa sacrificio Dios irí imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná ícha càide iyúwaté ichùullaná nía, càicáaníta càmítaté yáalimá pírái íranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níái yèeyéicaté Dios icàaluíniná pírái íranámi iyú. ¹⁰ Yái bàaluisàimi tàacáisica càmítaté idé iwálfisáidaca wenàiwica íwítáise nàyacaténaté machacàníiri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácaalíté yàacási Dios imàaquéeri nayáaca, càirínácaalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri náiraca, càinácaalíté iyú nacái iwàwacutáaná nàapíidaca náichawa masacáacaténá Dios iicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacáisica ichùullacaté wenàiwica nachùníanápinaté náinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios iwali nacái, àta yéenáiwaná yàanàacatalétaté Dios ichùníanápinaté cayába wálfisá wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo iwálfise.

¹¹ Quéwa Cristo yàanàacaté. Siùcáisede Cristoca yái sacerdote íwacaliná íbaidéerica Dios iripiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica iyaca walí cayábéeri càmíricaté wenàiwica yáalíawa iwali bàaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capraléeri cáli ícha, càide iyúwaté sacerdote íwacaliná ichàbáanátéwa irícubàa yái capliima imàdàanáca idàbáanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníséeri irículé, yái báisíiri temploca, cayábéeri ícha, mabáyawanéeri ícha nacái yáara capliimami bàaluisàimica. Yái templo chènuníséerica, càmírira wenàiwica imànicaléta, càmírira nacái íya cháí èeri irícu. ¹² Cristo iwàlùacatéwa irículé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios iyacatái chènuníséerica, quéwa càmítaté Cristo ité chivo íranámi, pacá yéenibe íranámi nacái; néese Cristo itécaté íranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinatéwa macái wenàiwica íchawalíná. Càité iwàlùacawa abé yàawíríata imànicaténaté sacrificio; càmíta quirínama iwàwacutá yèepùa imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacási ícha càiripináta. ¹³ Bàaluité Dios ichùullaca sacerdotenái nadàchíadaca toro íranámi, chivo íranámi nacái wenàiwica iwali níái wenàiwicaca Dios iiquéeyéicaté iiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínami wenàiwica iwali nacái Dios iicácaténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténaté nasutáca níawawa Dios ícha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitaté wenàiwica ínatabàa meedá. ¹⁴ Quéwa cawènicáinaté níara wawàsi bàaluisàimica masacáacaténaté Dios iicáca wenàiwica iiná, jíná

yéewa wáaliácawa cawènica Cristo ííraná cachàiniwáná náicha, masacàanápíná imànica wáiwitáise Dios iicápiná! Yáciná Cristo imàacacaté icáucawa Espíritu Santo ichàini iyú, yáí càmírica imáalàawa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténáté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetácatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná iwalíise. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná yéewa ííraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama íicha yáí báawéerica wamànírira itéericaté yàacawa wía yéetácáisi irículé. Iná siúcáisede wáalimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵ Ináté càí Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetácatéwa wáichawalíná yéewacaténá itàanica wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yáí báawéerica wamànírira itéericaté idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi íimáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéerica weedáca walíwa yáí cawènírica càmírica imáalàawa Dios icàlidéerica walí ìwali càmíetacanéeri iyú yàanápiná walíni. ¹⁶ Péemiacué comparaciòn romanonáí íiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseríaca yàasumi idècanáami yéetácawa. Quéwa canéeritàacá iwèni yáí cuyàluta cà ita náalacatalétawa báisiiri iyúcani yéetácatéwa, yáí itànèericaté cuyàluta. ¹⁷ Iná càmíritàacá cawèni yáí cuyàluta idècunitàacá cáucani yáí itànèericani, íná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèni càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetacánáamiwa yáí itànèericaté cuyàluta, yásí cawènírica nalí cuyàluta, níái yeedéeyéipínáca iríwa yàasumi. ¹⁸ Càité nacái Dios imànicaté quéechéeri wawàsi israelitanáí yáapicha, yáté càmíritàacá cawèni yáí bàaluisàimi tàacáisica àta nanúacatalétaté piráí iyúwa sacrificio. Ináté israelitanáí inúaca piráí iyúwa sacrificio cawènicaténáté namànica nalíwa yáí wawàsi Dios imànírira itéericaté náapicha. ¹⁹ Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacái macái israelitanáí irí, yáí tàacáisi Dios ichùulíerica neebáidaca nàyacaténáté machacàníri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idèníerica pumèniiri íbáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quíiréeri lana iyú. Néese ísapíadacatèni pacá yéenibe ííranámi iyú, chivo ííranámi iyú nacái, yèewiàdéerica úni yèewi. Yá idàchiadacaté ííranámi cuyàluta ìwali, yáí cuyàluta idèníericaté Dios itàacái Dios ichùulíericaté israelitanáí yeebáidaca. Néese Moisés idàchiadacaté nacái piráí ííranámi macái wenàiwica ìwali, yáí piráí ííranámi yèewiàdéerimica úni yèewi, masacàacaténáté Dios iicáca nía. ²⁰ Néese Moisés íimacaté nalí: “Yácata ííranámi, yáí piráimica yéetéerimicawa píbayawaná iwalíisecué masacàacaténácué Dios iicáca píá, yéewanápiná cawènica yáí wawàsica Dios imànírira cué píapícha, peebáidáanápíná iyúwa ichùullanácué píá”, íimacaté nalí yáí Moisés. ²¹ Moisés idàchiadacaté nacái piráí ííranámi Dios yàasu manuírí capíima ìwali, yáí nasutácatáipínáca Dios íicha. Idàchiadaca piráí ííranámi macái yàalubáisi imanúbaca ìwali nacái íyéerica capíima irícu, nía nacái quírápieli nacáiyéica iwàwacutéeyéicawa nalí culto irípiná nàacaténáté Dios icàaluíná. ²² Càide iyúwa íimáaná yáí bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutácaté namànica càiri culto piráí ííranámi iyú batéwa macái wawàsi íwalíná masacàacaténáté namànicaní Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná íicha càmicaalíté nanúá napírawa yéewanápináté piráí ííraná ímusúacawa náicha wenàiwica íbayawaná iwalíise. Iwàwacutácaté piráí

yéetácawa wenàiwica íchawalíná. Càita nacái càmiccalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá íranácáténá yàapidáidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íchatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Càité iwàwacutáca nanúaca pírái iyúwa sacrificio masacàacaténá namànica manuíri caplíma pírái íranámi iyú, caplíma yàasu wawàsi nacái, yái caplíma ímamisírica, nasutácatáipínáca Dios ícha bàaluité. Yái caplímaca, yácata chènuníséeri templo yéenáiwanáca. Quéwa yái wawàsi chènuníséericáwaca iwàwacutácaté cayábéeri íranámi pírái íranámi ícha, yái pírái íranámi masaquèericaté imànica bàaluisàimi caplíma cháí èeri iricu. ²⁴ Càmicáináté Cristo iwàlùwawa iriculé yái caplíma wenàiwica imàníricaté. Yái bàaluisàimi caplímaca yàasáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisíri temploca chènuníséeri íicacánáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macái capíraléeri cáli chènuníséeyéica. Siuca Cristo ibàlùacawa Dios ípunita itàanícáténá wawicáu Dios yáapícha. ²⁵ Camuí imanùbaca bàaluité israelitanái yàasu sacerdote íwacalíná iwàlùacatéwa iriculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama Dios ichàini icamaláná icànacataléca caplíma imàdàaná iricu. Ináté sacerdote íwacalíná iwàlùacawa néré madécaná yàawiriáté itécaténá pírái íranámi. Càmitaté sacerdote íwacalíná ité íranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènuniré itécaténá néré íranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judíonái yàasu sacerdote íwacalíná imàníná. ²⁶ Iwàwacutácaalíté Cristo iwàlùacawa néré camuí imanùbacatá, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawiriátá èeri idàbacatáise bàaluité àta siuca nacáide. Quéwa siuca ipíchawáise èeri imáalàacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri iriculé imàacacaténáté yàawawa yéetácáténátéwa iyúwa sacrificio abé yàawiriata càiripínáta. Càité ichuidaca wáicha wabáyawaná. ²⁷ Dios icàlidacaté iwàwacutáanápíná macái wenàiwica yéetácawa abé yàawiriata, néese idécanámi néetácawa, yá Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica. ²⁸ Càita nacái Cristo imàacacaté yàawawa yéetácáténáwa iyúwa sacrificio abé yàawiriata yéewanápináté madécaná wenàiwica íbáyawaná iyaca iwali. Néese yàanàpiná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenàiwicanái íbáyawaná iwálíise, néese yàanàpiná iwasàacaténá yàasu wenàiwicawa, wía icuèyéica yàanàca.

10

¹ Bàaluité Dios imàacacaté itàacáwa profeta Moisés irí icàlidacaténáté israelitanái irini yéewanápináté nàalíacawa Dios iwàwaca nàyaca machacàníri iyú. Quéwa yái bàaluisàimi tàacáisi càmitaté yàasáida nalí amaléeri iyú macáita yái cayábéerica Cristo imàníripínacaté walí. Iná yái bàaluisàimi tàacásica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios íicá, níai inuèyéica pírái iyúwa sacrificio Dios irí camuí imanùbaca nabáyawaná iwálísewa nàacaténá Dios icàaluíná. ² Yái bàaluisàimi tàacáisi yáalímácaalíté mabáyawanáca imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pírái iyúwa sacrificio yáacáitá bàaluitécáina mabáyawanácaalíté níatá, yá càmitaté nèepua achúmaca nàinàidacawa nawàwawa nabáyawaná iwaliwatá. ³ Quéwa nanúacáináté pírái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴ Càmicáináté yéewa toro íranámi, chivo íranámi nacái imáaláida wenàiwica íbáyawaná.

⁵ Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri iriculé, yáté ímaca Dios irí:

“Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanái inúaca pirái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalisewa, càmicáiná yéewa pirái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese pidéca pibànùaca núa iyúwa wenàiwica nuétacaténáwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalise.

⁶ Càmita quirínama casímái piicáca wenàiwicanái inúaca ipìrawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalisewa, càmicáiná yéewa pirái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷ Iná núumacaté piri: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi pinùmalicuise numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios” ,

ímacaté yái Cristoca. ⁸ Quéechatécáwa Cristo ímaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacái casímáica iicáca wenàiwica inúaca pirái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalisewa, éwita Dios itàacái bàaluisàimi ichùullacáanítaté namànica cà. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicáiná yéewa pirái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁹ Néese Cristo ímaca Dios irí àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, ímacaté yái Cristoca. Yái tàacáisica ímáanáca Cristo imáalàidáanápínaté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténaté yáawawa iyúwa sacrificio náamiricubàa, yéetáanápínatéwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalise. ¹⁰ Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicáináté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacáináté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápínáwa abé yàawiriata càiripínata wenàiwicanái ibáyawaná ìwalise.

¹¹ Iyaca sacerdote judíosàiri inuérica pirái iyúwa sacrificio Dios irí israelitanái ibáyawaná ìwalise èeri imanùbaca. Namànica yái sacrificio bàaluisànamica madécaná yàawiría éwita càmicáaníta yéewa pirái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ¹² Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalise càiripínata. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ¹³ Siùca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idècunitàacá Dios imawèniadaca ícha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná Dios imáalàidapíná imawèniadaca Jesucristo yùuwidenái. ¹⁴ Yácáiná Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa wáichawalíná abé yàawiriata, yaté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripínata, wía Dios yéedéeyéica yáasunáipínáwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná. ¹⁵ Espíritu Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi wáalíacaténáwa báisiiri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yèepùa yéetácawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo ímaca:

¹⁶ “Aibaalípiná ipichawáise èeri imáalàacawa, yá numànipíná náapicha wàlisàni wawàsi àniwa nucùanápíná nía, núa Nacuèriná Diosca. Càipíná numànica nalí, núa, Nacuèriná Diosca. Numàacapíná nuíwitáisewa nawàwalliculé, náalíacaténáwa nutàacái iwali náiwitalicuwa, yéewanápíná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulláná nía,

¹⁷ càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica nabáyawaná, yái báawéerica namàníiricaté” ,

ímacaté yái Espíritu Santoca. ¹⁸ Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, iná càmita quirínama iwàwacutá wanúaca pirái iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalisewa.

19 Iná píacué nuénánáica, siúcáise de manuíca wáináidaca wawàwawa wáalimáanápíná wawàlùacawa macàaluínáta iriculé yáí mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios iyacàle chènuníseérica, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, itéenápínáté néré íranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha. Càité Jesucristo yàacàca wáapunápiná yéewanápíná wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa. 20 Jesucristo idéca yàacàca walí wàlisàí àyapu cáuri wawàlùacaténáwa iriculé yáí Dios iyacàleca chènuníseérica. Yáí Jesucristo yácata wáapuná cáurica imàaquéerica wamawiénidaca Dios, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, néese imichàacatéwa chènuniré déeculé macáí chènuníseéri cáli ícha. Péemiacué comparaciòn: Bamuchúamibàa judionáí yàasu templo írìcu iyacaté manuírí yáawàaná wáluma cácuurí iyú íbiàlicaté Dios ichàini wenàiwicanáí ituí ícha. Ináté canáca yéewaná wenàiwica náacawa Dios yàatalé. Quéwáté, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, yáté yáí manuírí yáawàanáca icacanácátéwa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, wáaliacaténáwa wáalimá wàacawa Dios yàatalé siúcáise de Jesucristo yéetácáí ìwalíse. Yá nacáí Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yáí yáawàanámica, iwàwacutácáináté Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetácáténáwa wáichawalíná yéewanápínáté yàacàca walí wáapunápiná wàacaténáwa Dios yàatalé. 21 Iyaca walí Jesús yáí sacerdote ìwacalíná cachàinírìca, íibaidaca Dios írípíná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha. Jesúscata yáí icuèrica Dios yàasu templo chènuníseérica, icuèrica nacáí wíá, wíá Dios yéenibeca. 22 Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa, wàacaténá icàaluíná básiirì iyú. Wáibàacué wawàwa nacáíwa Dios iwéré cachàinírì iyú yeedáanápíná wíá yàataléwa, yácáiná Jesús íraná idéca yáapídáidaca wáiwitáise wabáyawaná íchawa, Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá achúmica wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi ìwaliwa, yácáiná Espíritu Santo masacàacaté imànica wáiwitáise wabautizácaalítéwa úni yáaculé. 23 Cachàinicué wáiwitáise mamáalàacata Dios ìwali, picácué nacáí wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, néese weebáidacué Jesucristo itàacáí tàí ìméeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná wáináwanáwa weebáidáaná, yácáiná Dios imànipíná walíwa macáita yáí cayábérica càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri iyú. 24 Wamichàidacué wáiwitáisewáca cáininácáténá waicáyacawa cachàiníwanáí mamáalàacata, wamànicaténá nacáí cayábéeri. 25 Picácué wayamáida wàwacáidáyacawa wamànicaténá culto, wàaca nacáí Dios icàaluíná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise iyáaná níara abénaméeyéí càmiyéica ìwacáidáyacawa wáapícha, néese wachàiniadacué wawàwawáca siúcade. Iwàwacutá càí wamànica cachàiníwanáí mamáalàacata wáaliacáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáíwaná yàanàcatáipíná, èeri imáalàanápíná nacáíwa.

26 Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemiacadénáami yáí básiirì tàacásica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripínáwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, canácáiná áiba Jesucristo ícha Dios ìquéeri càiride iyúwa cawènrì yéetáanápínáwa wáichawalíná. 27 Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yúuwichàacáisi mánírì caiyéinináca, cáaluírì waicáca, yá nacáí manuírì quicháí caluérica, ipucuéerica iyaca cachàinírì iyú, yeeméeripínáca Dios yúuwidenáí. 28 Bàaluité áibacaalí wenàiwica càmita imàni càide iyúwa Dios itàacáí ìmáaná, yá bàaluisàimi tàacásica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmallicúise, néese iyacaalíté nacáí pucháiba wenàiwica, càmicaalí

máisiba nacái icháawèyéicani, náaliácáináté imànica ibáyawanáwa, yáté càmita nacuèrinánái iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita. ²⁹ Iná píaliacuéwa nàuwichàanápínacawa manuísíwata cachàiniwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá irí báawéeri, càide iyúwa nabawàidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri íraná, caná iwèni naicáciná Dios Iiri yéetáanáwa wáichawaliná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàanica nacái báawéeri iyú naquíniwa Espíritu Santo ìwali, yái cáininéerica iicáca wía. Yái Dios Iiri íranáca, yácata cawènírica imànica wàlisàì wawàsi Dios imàníríca wáapicha iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Yái Jesucristo íranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íchawa Dios iicápiná. ³⁰ Wáaliacawa Wacuèriná Dios idéca ímaca: “Núacata yái yùuwichàidèeripínaca wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa. Núacata yái yèeripínaca nawèni”, ímaca yái Diosca. Idéca ímaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapíná nùasu wenàiwicawa namànicaalí nabáyawanáwa”, ímaca yái Diosca. ³¹ ¡Máiníri caiyéinínaca yùuwichàacáisi quéí cáuri Dios yùuwichàidacaalí wíawal!

³² Quéwa piwàwalicué càinácaalíté iyú pidàbaca péemlaca yái cayábéeri tàacáisca Jesucristo ìwali, píideníacatécué nacái piùwìchàanáwa mamáalàacata matufbanáiri iyú áibanái imànicaalíté pípunita manuiri úwicái peebáidacáiná Jesucristo itaacái. ³³ Abénaméeyéicué píapichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali íripíná macái wenàiwica yàacuésemi. Aibanái càmiyéi yeebáida Wáiwacali natàanicaté máini báawéeri iyú nàwali, naicáani nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénaméeyéi. Achúmacatécué piwáwa nàwali nàuwichàacáinátéwa. ³⁴ Pidécuéca píicáca napualé cáininéeri iyú pítecáténácué nayáapíná, níai píapichéeyéica yùuwichéeyéicatéwa presoíyéi ibànalicu, neebáidacáináté Jesucristo itaacái. Píideníacatécué nacái piùwìchàanáwa casímáiri iyú piùwidenái imelùdacaalítécué píasuwa píaliácáinácuéwa pídeníaca áiba píasuwa càmiiri imáalàawa chènuniré cayábéeri ícha yái píasumica cháì èeri írícuirica. ³⁵ Picácué píiméyáawa, néese manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali; peebáidacaalícué Dios itaacái tàì íméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué píriwa cawèníri manuísíwéeri chènuniré. ³⁶ Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise mamáalàacata píideníacaténácué piùwìchàanáwa matufbanáiri iyú, pímanícaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca píriwa nacái yái cawènírica Dios icàlidéericatécué píri ìwali cáimiétacanéeri iyú. ³⁷ Iwàwacutá wàideníaca wàuwichàanáwa quiríta wacúanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itaacái ímáaná profeta itanèericaté. Càì ímacaté:

“Caquialésíwata yàanàapínaca yái yèeripínacawa néese, càimíríta nacái idècuníawa càiripínata.

³⁸ Nùasu wenàiwica nuíquérica mabáyawanéeri iyú yeebáidacáiná núa, iyapíná càiripínata yeebáidacaalí mamáalàacata nutaacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha íiwitáisewa icalùni ìwalísewa, néese càmita cayába nuicá íiwitáise”, ímaca yái Diosca. ³⁹ Quéwacué càmiyéi néená wía, níara iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha icalùni ìwalísewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itaacái mamáalàacata, Jesucristo iwasèeyéipínaca Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹ Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíri iyúcani wawàwallicúsewa Dios imàniínápiná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíri iyúcani iyaca báisíri wawàsi càmíricáwa wadé waicáca watuí iyúwa. ² Cayábacaté Dios iicáca abenáméeyéi wàawirináimi israelitaná iwítáise bàaluté neebáidacáinaté Dios.

³ Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi iyéerica cháí èeri írìcu, chènuníseyéi cáli ínata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmírìca wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

⁴ Bàaluté Abel yeebáidaca Dios ínaté imànica càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Abel inúacaté ipirawa iyúwa sacrificio íbáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios ícha imàcáanápiná iwàwawa Abel íbáyawaná ícha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imàniínáca. Íná mabáyawanacaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel íbèeri ípidenéricaté Caín càmítate imàni càide iyúwaté Dios ichùullaná. Néese Caín yàacáita Dios írì íbànacale iyacanáwa meedá, càmírìcaté Dios ichùulla wenàiwicanáí imàaca Dios írì nabáyawaná ìwalísewa. Ínaté cayábèeri Dios iicáca Abel íwítáise Caín ícha. Íná éwita Abel yéetácanítatéwa madécaná camuí néese siúcade, càicáanáta siúcade wéemlaca iináwaná ìwali, yásí wawàwalica cànacaalíté iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵ Bàaluté Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanamata icáuca yáapichawa. Càmítate quirínama nàanàca Enoc cháí èeri írìcu Dios itécáinaténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc iináwaná: Ípíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacàníri iyú ínaté cayábaca Dios iicáca íwítáise. ⁶ Quéwa càmíta wáalímá wáyaca iyúwa casímáiná Dios iicáca càmícaalí weebáidani. Wawàwacaalí wamawíénidaca Dios wáiwítáise iyúwa wáalíacaténá ìwali, iwàwacutáca weebáidaca iyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápiná wapualé, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná ícha, wía icutéeyéicani manuísíwata wáalíacaténá ìwali.

⁷ Bàaluté Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàcáinaté Noé yùuwichàacáisi íchaná, yái ichàbèeripínacatéwa ípíchalé, càmírítécáwaca idé Noé iicáca, ínaté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuírì arca lanca nacáiri iwàsàanápináté yéenanáíwa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái manuírì yéesacáica imáalàidèeripínacaté macái èeri mìnánáí. Noé yeebáidacaté Dios, ínaté yái arca Noé imànírìca yáasáidacaté cabáyawanáca macái èeri mìnánáca, iwàwacutáanáaté nacái néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Quéwa Noé yeebáidacáinaté Dios, ínaté mabáyawanáca Dios iicácani iwàsàanápináté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

⁸ Bàaluté Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínaté Dios imáidacaalíténi, yáté Abraham yeebáidaca írì, yá yàacawa yàasu cáli íchawa yàacaténátéwa áiba cáli nérépiná Dios yèeripínacaté írì. Abraham imusúacaalítéwa yàasu cáli íchawa, càmítate yáalíawa alénacaalí yàawa. ⁹ Càmítate Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwítaté iwàwacutácaníta yèepunícawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécanáamité yàanàca ínatalé yái cáli Dios icàlidèericaté írì iináwaná ìwali cámiétacanèeri iyú, yàanápináté Abraham írìni. Càmítate Abraham imàni ícapèewa néenibàa, néese yèepunícáitawa yàacawa, iyacaté mamáalàacata ímamisírì caplíma írìcu. Càité nàyaca nacái níái Abraham írì ípidenéricaté Isaac, Isaac írì nacái ípidenéricaté Jacob. Ewítaté Dios càmícaánítáacá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanáaté nalíni

cáimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápínaté nalíni áibaalípinácáwa. ¹⁰ Càité Abraham iyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icùacáináté yàanàanápíná áiba yàcalé íiwitáaná néré, yáí cayábéeri yàcalé chènuníiséerica, íbàluericawa cachàiníiri íba íinata càmlírira ímáalàawa, yáí yàcalé Dios idàbéericaté.

¹¹ Sara nacáí, úái Abraham ínuca, yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewitaté càmicáaníta yéewa quéenibeca úa máinicáináté béeruca úa, Abraham nacáí máinicaté béericani, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idènianápínaté ìiriwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáináté Dios imàninápínaté macáita machacàiníiri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham írini cáimiétacanéeri iyú.

¹² Càité Abraham idènlaca ìiriwa yáí Isaac, éwitaté máinicáaníta béericani yáí Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinácátéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham ìiri ípidenéricaté Isaac idèniacaté yéenibe nacáíwa, itaquénáí nacáíwa madécaná. Iná yéewa siuca nàyaca manùbéyéí Abraham itaquénáinámi càide iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuníiséeyéica, iyúwa nacáí imanùbaquéí manuírí úni yàasu càina imulúica càmlírira wáalimá waputáaca.

¹³ Macáita níái Abrahamnáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tàì ííméeri iyú àta néetacatalétawa, éwitaté càmicáanítaté needá nalíwa cayábéeri wawási Dios icàlidéericaté nalí íináwaná íwali cáimiétacanéeri iyú yàanápínaté nalí nía. Quéwa neebáidacáinái Dios tàì ííméeri iyú, ínaté yéewa naicáca yáí cayábéerica náiwitáise iyúwa, càmlíri natuí iyúwa, yáí cayábéerica Dios imàníripinácaté nataquénáinámi írì cháí èeri írìcu, chènuniré nacáí. Casímáicaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waiçácaalí wenàiwica déeçuíséericáwaca wáicha, wamáidacani watáidacaténáni casímáiri iyú idècunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacáí níái Abrahamnáica, casímáiri iyúca nèepunicáitawa nàacawa iyúwa canéeyéí yàasu cáli náalácáinátéwa napáchiacáita nèepunicawa írìcu yáí èeriquéí, nadèniacáináté nàasu cálipináwa chènuniré. ¹⁴ Cawinácaalí càì icàlidéeyéica íináwanáwa nàasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuíyáaca nàasu cálipináwa càmlírira cháí èeri írìcuírì. ¹⁵ Càmitaté nàináidawa íwali yáara cáli nàacatáiseocaté. Nàináidacaalítéwa íwalitá, yáté náalimá nèepùacawa nérétá.

¹⁶ Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábawanáiri, yáí Dios yàasu cáli chènuníiséerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmlírira báì nàwalíise yáí Diosca, néese casímáica yéemiaca nacàlidáaná naináwanáwa nadènlaca Nacuèrináwa, yáí Diosca. Càì wáalíacawa càmita báì Dios nàwalíise, Dioscáinái idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri yàcalé chènuniré.

¹⁷ Abraham yeebáidaca Dios tàì ííméeri iyú mamáalàacata éwitaté Dios yáalimáidacáaníta íicáwani asásí báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca íicáwa Abraham: Ichùullacaté Abraham inúanápínaté ìiriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténaté Dios icàaluíná. Càmita báisí Dios iwàwaca wanúaca írì wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca íicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, iná íináidacatéwa inúanápíná Isaac iyúwa sacrificio Dios írì, yáí abéerita ìirica, éwitaté Dios icàlidacáaníta Abraham írini cáimiétacanéeri iyú imàcáanápínaté Isaac idènlaca madécaná itaquénáíwa, Abraham itaquénáinámipíná. ¹⁸ Càité Dios íimaca Abraham írì idècunitàacá sùmàicani yáí Isaac: “Nuicápiná iyúwa nàusunáíwa pìiri Isaac itaquénáinámi”, íimacaté yáí Diosca. ¹⁹ Quéwa Abraham íináidacatéwa inúanápínaté ìiriwa Dios írì Abraham yeebáidacáináté Dios yáalimá ímicháidacani yéetácáisi íicha, yáí Isaac, Abraham yáalíacáináwa

cachàiníríca yáí Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìriwa, càmita imáisanla Dios íchani, yáí Isaac. Quéwa Dios imáídacaté Abraham írí ichùullacaténa Abraham ipichanáté inúa ìriwa. Iná Abraham yeebáídacáínaté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca ìriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imichàidaca Isaac yéetácáisi ícha.

²⁰ Càité nacáí Isaac yeebáídacaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicuise ímérica Dios imànínapínaté cayábéeri Jacob írí, Esaú írí nacáí, níái Isaac yéenibe aslanáica.

²¹ Jacob nacáí yeebáídacaté Dios, ínáté maléénacaalí írí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicuise itaquénái ípidená iwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùculliyéica. Yáí tàacáisi ímacaté Dios imànínapínaté nalí cayábéeri. Yá Jacob éwítaté machawàacacánítani béecáí iyú, càicáánítaté ínáídacawa cáaliacáiri iyú. Yáté imichàacawa quiríta yáasu cama íchawa, yá íbàaca ichaquéewa ípináaníríca iwali icuàdàanápíná íiwitawa, yàacaténa Dios icàaluíniná. Càité Jacob yeebáídacaca Dios éwítaté iwàwacutácáaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yáasu cáli néré.

²² José nacáí yeebáídacaté Dios, ínáté maléénacaalí írí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenánái íríwani, níái israelitaca, namusúanápínatéwa Egipto yáasu cáli ícha áibaalípínaté. José yeebáídacaté Dios iyúudàanápínaté ísraelitanái, iná José ichùullacaté nía natéénápínaté yáapimi chácátáínápínacaalíté namusúawa Egipto yáasu cáli ícha, nabàllacaténaté yáapimi áiba cáli néré, yáí cáli Dios imàaquéericaté Abraham írí.

²³ Néeseté nacáí Moisés isèenái neebáídacaté Dios iyúudàanápínaté nía, nía nacáí néenánái israelitaca. Iná idécanáamité Moisés imusúaca iicá èeri, yá isèenái icùacaténi íbàacanéri iyú máisiba quéeri cayábacáínaté naicáca iicácanáwa yáí sùmàí yáanaca càiride iyúwa wenàiwica íbaidéeripínaté Dios írípíná. Egipto yáasu cáli icuèriná ichùullacaté israelitanái nanúanápínaté néenibewa aslanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egipcionái icuèriná ichùullaná nía.

²⁴ Moisés nacáí yeebáídacaté Dios. Quéechatécáwa Egipto yáasu cáli icuèriná ídu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uiriwa. Quéwa idécanáamité béerica Moisés, càmitaté iwàwa náimaca iwali itaquéricani, yáí faraón icuèricaté Egipto yáasu cáli. ²⁵ Néese cayába cachàiníwanái iicacaté yùuwichàanápínáwa Dios yáasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, ícha yáí iyáanápínacaté càasuiri iyú achúma èerínata náapicha níái Egipto yáasu cáli íwacanánáica, imàníyéicaté íbáyawanáwa casímáiri iyú. ²⁶ Moisés yáalimápínacaté idèniaca macáita cawèníri íyéericaté Egipto yáasu cáli icuèriná írí, naicácinaté Moisés càiride iyúwa faraón írí, quéwa Moisés imàacaté íchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicacaté yáí yùuwichàanápínacatéwa Dios írípíná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápínatéwa áibaalípínaté. Càité Moisés ínáídacawa yeebáídacáínaté Dios yáanápínaté cawèníri nalí chènuniré cawínacaalí yùuwichéyéicawa Dios írípíná neebáídacáiná itàacáí.

²⁷ Moisés yeebáídacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanái Egipto yáasu cáli ícha, macàaluínináta rey ilúa ícha, yáí icuèricaté Egipto yáasu cáli. Yáté cachàinica Moisés íwiitáise Dios iwali imànicaténaté càide iyúwa Dios ichùullanáni. Moisés imànicaté cachàiníri iyú macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios írí, yáí Dios càmíríca yéewa waicáca.

²⁸ Moisés yeebáídacaté Dios itàacáí, ínáté ichùullaca israelitanái namànica

idàbàanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés írini. Iná israelitanái nanúacaté napirawa oveja yéenibe. Macáí capíi imanúbaca iricuyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wálisàì. Néese napusúa oveja íranámi nacapèe inùma ìwaliwa ipíchaná Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúca israelitanái idàbàanéeyéica néenibe asianáica.

²⁹ Càita nacáí israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuíri úni iwalabàa. Dios yàacùaca yèewi yáí única nachàbàanápináwa abémàalé. Yáté nàacawa chuìri cáli ínatabàa. Càité Dios imàacaca napíacawa nàuwidenái íchawa níái Egipto yàasu cáli néeseeyéica. Néese egipcionái nawàwacaté nachàbacawa nacáí nàibàacaténáté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàliacawa yáí única, ínáté Egipto yàasu cáli néeseeyéi nàisicòmawaca.

³⁰ Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténáté ùwicáí nàuwidenái ípunitawa, áiba yàcalé mìnánái, ípidenácataléca Jericó. Nàipínáanica Jericó itéesebàa siete èeri, yáí yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios ímáaná nali, yáté iwáiná yúuwàacawa. ³¹ Ua nacáí Rahab, Jericó iyacàlená mìnaluca. Quéechatécáwa uimácaté asianái yáapicha plata iwalinápina. Quéwa uwènúadacaté uíwítáisewa ubáyawaná íchawa, yá uebáidacaté Dios itàacáí. Ináté pucháiba israelitanái yàanàacaalíté Jericó iyacàlená néré naicáanápínáténi ipíchawáiseté macáí israelitanái imànica ùwicáí Jericó ípunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó iyacàlená yàasu úwinái ícha. Uyúudàacáináté israelitanái, iná càmitaté nanúa úa namawènìadacaalíté Jericó iyacàlená. Yáté càmita uetáwa nàapicha níái Jericó iyacàlená mìnánica càmiyéicaté yeebáida Dios itàacáí.

³² Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidéeyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacaténá naináwaná ìwali macáita, níái Gedeón, Barac, Sansón, Jefe, rey David, Samuel, áibanái profeta nacáí. ³³ Israelitanái neebáidacáináté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicáí Canaán yàasu cáli mìnánái ípunita needácaténáté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íiwacanánái nacùaca wenàiwicanái machacànìiri iyú. Dios imànicaté nali madécaná cayáberì càide iyúwaté ímáaná nali cáimíetacanéeri iyú. Dios icùacaté nacáí áibanái ipíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, iná yéewa nabàliacaté cháwinái inùma Dios ichàini iyú. ³⁴ Dios icùacaté áibanái nacáí manuíri quicháí ícha. Aibanái neebáidacáináté Dios, iná Dios iwàsàacaté nía nàuwidenái íchawa iwàwéeyéicaté inúaca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipiná neebáidacáináté itàacáí, yá namànicaté ùwicáí cachàinìiri iyú, yá namawènìadaca nàuwidenái yàasu úwináíwa. ³⁵ Inanái nacáí neebáidacaté Dios, iná Dios icáucàidacaté nali néenibe yéetácáisi ícha.

Quéwa áibanái néetácátéwa cabèesi iyú càmicáináté nawènùada náiwítáisewa Dios ícha nàuwidenái nacapèédáidacaalíté nía. Càmitaté nawènùada náiwítáisewa Dios ícha nawàwacáináté namichàacawa yéetácáisi ícha áiba èeripiná nàyáanápina cayába Dios yáapicha.

³⁶ Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái iicáanicaalíté naquíniná, nacapèédáida nacáí nía, nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoíyèi ibànàlculé neebáidacáináté Dios itàacáí. ³⁷ Aibanái nacáí néetácawa nàuwidenái nanúacáináté nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacáí, nanúacaté nía nacáí espada machete nacáiri iyú. Níái yeebáidéeyéicaté Dios itàacáí nèepunicatéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja ímami, cabra ímami nacáí. Catúulécánacaté nía, naméeràacawa. Aibanái

yùuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nalí báawéeri. ³⁸ Ewitaté canácáaníta nawèni èeri mìnánái iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri mìnánái ícha, máinicáináté báawaca èeri mìnánái íiwitáise. Nèepunicatéwa canácatalé wenàiwica manacúali yùucubàa càinàwàiri, dúli yéewibàa nacái, nacutácaté utàwí nàyáanápínaté cáli iriculé, íba yéecalicubàa nacái.

³⁹ Macáita nía neebáidacaté Dios, iná mabáyawanacaté Dios iicáca nía. Quéwa càmitaté needá nalíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimietacanéeri iyú imàcáanápínaté nalíni. ⁴⁰ Yácáiná Dios íináidacatéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imàinápínaté walí cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata náapicha, yéewanápiná Dios yàaca macáita wacáuca càmiiri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Madécánacaté nía, níai wenàiwica iyéeyéicaté cháí èeri írìcu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siùcáisede nàyaca chènuniré, iyúwa manuiri acalée wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicácaténá càinácaalí wáyáaná. Wadéca wéemíaca naináwaná, iná wáalíacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàì íiméeri iyú nacái. Péemíacué comparación: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera ìwali, yá imàacaca íchawa macái wawàsi ímiéri, càmita nacái idacúa yàabàliwa, iwàwacáiná íplanícawa cayába cachàiníri iyú. Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenéerica imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèerica wía. Néese wáibaidacué cachàiníri iyú Dios írípíná; wàideníacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì íiméeri iyú yéewanápiná wàanàaca chènuniré. ² Manuícué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacáináté Dios tàì íiméeri iyú náicha canánama, iná nacái yáalimá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yùuwichàacatéwa cruz ìwali, càide iyúwa báawéeyéi yùuwichàanáwa máini báiri iyú, cáiwíri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuiri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa ewitaté nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máini nacái cáiwíricani, càicáaníta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúmeeri wawàsi meedá yáalíacáinátéwa casíimáinápínaté iwàwa manuísíwata chènuniré yùuwichàacáisi idenáami. Néese idécanaamité icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha.

³ Iná píináidacuéwa Jesús ìwali, yái lideníericaté manuiri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáináté írì máini báawéeri, nacúsáidacaté náichawani cachàiníri iyú. Píináidacuéwa Jesús ìwali cachàinicaténacué píiwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios írípíná, machawàacacáichacué nacái pía picalùniwa, Jesús yùuwichàacáinátéwa cachàiníwanáicué píicha. ⁴ Càmitàacáwa píuwichàacuéwa manuísíwata àta péetácatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ìnu pía, néese pímanícué úwicái manuísíwata cachàiníwanái píbáyawaná lípunitawa pímaníacáichacué píbáyawanáwa. Píideníacué nacái píuwichàanáwa matuíbanáiri iyú càinácaalí báawéeri áibanái imàinírícuéca píri ìwalíse yái peebáidáanaca Jesús itàacái. ⁵ Picácué píimáicha càinácaalíté Dios yàalàanacué pía, Dios yéenibecáinacué pía. Càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté: “Péemía nulí nuiri, picá caná iwèni píicáca Wacuèriná Dios imàcáaná píuwichàacawa yéewáidacaténá pímaníca cayábéeri; picá nacái máini

achúmaca piwàwa yùuwichàidacaalí pía cachàiníri iyú pibáyawaná ìwalísewa.

⁶ Yácáiná Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú wía cáininéeyéica Dios iicáca; yùuwichàida nacái wía macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica yéenibepináwa”,

ímaca yái Dios itàacáica. ⁷ Piideniacué piùwichàanáwa Dios yùuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica pirí yéenibecáinacué pía. Macáita wenàiwica quéenibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa yéewáidacaténacué piideniaca mamáalàacatani, yùuwichàidacuéca pía nacái pimànicaalícué pibáyawanáwa.

⁸ Càmicaalícué Dios yùuwichàida pía càide iyúwa yùuwichàidáná yéenibewa canánama, néese càmítacué Dios yéenibesíwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá. ⁹ Càita nacái bàaluité sùmanáicalité wía, yáté wasèenái cháí èri irícu néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté wàaca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènuníseeri yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa cháí èri irícu, wadènanápiná yáapicha wacáucawa càmíri imáalàawa. ¹⁰ Bàaluité wasèenái cháí èri irícuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita càide iyúwaté nawàwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios yùuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúudàacaténá wía nacái, yéewanápiná wáyaca mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná. ¹¹ Dios yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawàwa yátaca èericani cáiwicáini walíni. Quéwa idécanáami yùuwichàacáisi ichàbacawa, yá wéewáidacaalíwa cayába, yásí wáyaca machacàníri iyú, matuìbanáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² Iná pimichàidacué píiwitáisewa wálisàì iyú píibaidacaténacué Dios irípiná cachàiníri iyú. Pichàiniadacué piwàwawa Dios ìwali piideniacaténacué piùwichàanáwa. ¹³ Piyacué machacàníri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi ímáaná yéewanápinacué píapichéeyéi càmíyéi máini cachànica íiwitáise Jesús ìwali càmita nacaláawa Dios ícha, ipíchaná nacái naméeràacawa ícha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴ Picutácué píalimáanáta piyacaténacué macái wenàiwicanái yáapicha matuìbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué piyaca mabáyawanéeri iyú, yácáiná cawinácaalí càmíríca ìya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalimá ìyaca Wáiwacali yáapicha. ¹⁵ Piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenacué iwènúadaca íiwitáisewa Dios ícha, yái imàníríca walí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo ícha, càicanide iyúwa bànacalé idènièrica ìyacaná ipisíriwa, iculálécáináni, inuérica wenàiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo ícha, càmita iwasaàpiná yáawawa Dios yáasu yùuwichàacáisi ícha, néese báawaca meedá imànica áibanái íiwitáise Jesucristo ícha. ¹⁶ Piicácué píichawa ipíchaná abéeri péenacué íimáca áiba yáapicha càmíríca unírísiwa, càita nacái càmíchúaca íinusíwa. Cayábacué nacái ipíchanacué caná iwèni píicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. Picácué píináidawa iyúwaté Esáu íináidáanátéwa, yái Jacob ibèerica bàaluité. Caná iwèni Esáu íicacaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica

irí, yáí Isaac írica idàbáanéerica. Iná abé yàawiriaté, máinicáináté máapica yáí Esaúca, iná iwéndacaté íchawani yáí cayábéerica Dios imàníripinacaté irí. Iwéndacani iméeréeri írìwani, yàacási iwaliná. ¹⁷ Píaliacuéwa, Esaú yéepùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú ípidená ìwali Dios inùmalicuise yéewacatenáté Dios imànica cayábéeri Esaú irí idécanaamité Isaac yéetácawa, càmitaté Isaac yeebá Esaú irí éwitaté Esaú ícháanicáaníta manuísiwata Dios imànínapináté irí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canacáiná iwèni Esaú iicacaté Dios imànínapináté irí cayábéeri.

¹⁸ Dios idéca imànicuécá píri cayábéeri cachàiniwanái náicha níái israelitanái yàawirináimica. Bàaluté Dios ichùullaca nabàlùnanápináwa manuírì dúli ípunita, ípidenéerica Sinaí, néemiàcaténá Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níái israelita naicáidacaté dúli írì ipucuéricawa manuírì quichái iyú, ibàlièrica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníri cáuli nacái ipùaca manuírì dúli iwali. ¹⁹ Néese israelitanái néemiàcaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemià nacái Dios itàacái idècunitàacá itàaníca nalí. Níái yéemièyéicaté Dios itàacái, nasutáca Dios ícha wawási manuísiwata ipíchanáté itàaníca nalí àniwa, máinicáináté cáaluca néemiàca itàacái. ²⁰ Càité nasutáca Dios ícha càmicáináté nàalimá nàidenlaca yáí tàacáisi Dios ichùulièricaté iyú nía. Càí ímaquéí tàacáisca: “Cawinácaalí wenàiwica, píraí nacái yéericawa mawíénita manuírì dúli írì, iwàwacutácué pinúacani íba iyú, càmicaalí nacái ùlibàna iyú”, ímacaté yáí Diosca. ²¹ Máinicáiná caiyéininéerica yáí naiquéricaté néeni, ínáté profeta Moisés ímaca: “Nutatácawa nucalùniwa”, ímaca yáí Moisésca.

²² Quéwa píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécuéca pianàca mawíéniré cáuri Dios iyacàle írì, áibaalí ípidenacatalé Sión yàasu manuírì dúli, yáí Dios iyacàle ípidenéerica wàlisài Jerusalén chènuníiséeri, alé madécana míl namanúbaca àngelnái íwacáidáyacatalécawa nàacatená Dios írì cayábéeri. ²³ Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica ípidenáwa cuyàluta chènuníiséeri írìcu. Pidécuéca pianàca mawíéniré Dios írì yáí icuèrica macáita machacàníri iyú, yáí yùuwichàidéeripináca báawéeyéí wenàiwica. Pidécuéca pianàca mawíéniré nalí níara wenàiwica cayábanameeyéica íwítáise iyéeyéica siùcáise de Dios yáapícha mabáyawanéeri iyú. ²⁴ Pidécuéca pianàca mawíéniré Jesús írì nacái, yáí imànírica walípiná wàlisài wawási Dios yáapícha, Dios icùanápíná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetacatéwa wáichawalíná, iná yéewa íraná idéca yàapídáidacuéca píwítáise píbáyawaná íchawa. Yáí Jesús íranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, iwásacatená wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Jesús íraná càmita imàni càide iyúwa Abel íranámi. Bàaluté Abel ibèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácaalíté iméeréeri íranámiwa cáli ínatabàa, yá cáaluca Caín, ínáidacawa cawàwanáta áiba inúaca ípuináni, Abel iwállise. Caín yáallacaté nacáíwa Dios yùuwichàidáanápínáténi. Quéwa Jesús íraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha.

²⁵ Iná píicácué píchawa cayába ipíchanácué píwènúadaca píwítáisewa Jesucristo ícha, yáí icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicáináté israelitanái neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èeri írìcu, ínáté càmita nàalimá napiacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná wáallacawa máinípiná cachàiniwanái wàuwichàanápínáwa wawènúadacaalí wáiwítáisewa Jesús ícha, yáí chènuníiséerica icàlidéerica walí Dios itàacái siùcáise de. ²⁶ Bàaluté nàyacaté manuírì dúli itéesebàa, ípidenéeri Sinaí, yáté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàiníri iyú. Quéwa Dios idéca ímaca walí: “Abé

yàawiríata àniwa nucusúapíná cáli, macáí capìraléeri cáli chènuníséeri nacáí, numáalàidacaténá macáita”, ímaca yáí Diosca. ²⁷ Yáí tàacáisi íméerica “abé yàawiríata àniwa” ímáanáca Dios imáalàidapíná idàbacaléwa macáita cháí èeri írìcu, chènuníse nacáí, yéewanápiná yáawamita wawàsi càmírica imáalàawa iyamáapínáwa. ²⁸ Càmíripináta imáalàawa yáí wawàsi Dios imànìiricaté wáapicha imàacáanápíná wacúaca macáita. Iná wàacué Dios írì cayábéeri, wàacué nacáí Dios icàaluíníná báisíri iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéiníná. ²⁹ Yácáiná Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quicháí imáalàidéerica macáita, yùuwichàidapínácáiná manuísíwata macáí báawéeyéi wenàiwica càide iyúwa manuírì quicháí yeemácaalí macáí báawéeri.

13

Como agradecer a Dios

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, picácué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ² Picácué piimáicha pitáidaca wenàiwicanáí cayábéeri iyú, peedácaténácué plataléwa nía, cawínácaalí áibanáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí yèpuníyéicawa déecuise icapèe íchawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càì namànica cayábéeri, yá needácaté nàataléwa àngelnáí Dios ibànuèyéica càiyéide iyúwa wenàiwica iicácanáwa. Inaté Dios imànica nalí cayábéeri.

³ Catúlécánácué piicáca presoíyéi, piyúudáacué nía, ipíchaná nàuwichàacawa máiní. Piwàwalicué nía càide iyúwa piyaca nacáicaalí nàapicha néeni, nàyacáiná presoíyéi ibànalicu neebáidacáiná Jesucristo itàacáí. Piyúudáacué wenàiwica yùuwichèeyéicawa ìwalíse yáí neebáidáanáca Jesucristo itàacáí. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícáiná cawàwanáta iwàwacutácué càì piùwìchàacawa nacáí.

⁴ Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macáita cawínácaalí idènièyéica iníriwa, ínu nacáíwa. Picácué piimá áiba yáapicha càmílichúaca píinusíwa, càmírica nacáí pinírisíwa. Yácáiná Dios yùuwichàidapíná macáita imànìiyéica yáalaniwa, cawínácaalí nacáí iiméeyéica áiba wenàiwica yáapicha càmílichúaca ínusíwa, càmírica nacáí unírisíwa.

⁵ Picácué cáininá piicáca plata. Casímáicué piicáca yáí pidènièricuéca siùca. Picácué achúma píináidáanicawa piwàwawa cáinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca wawàsi píimáapuerica. Yácáiná Dios idéca ímaca: “Càmíripináta numáaca pía, càmita nacáí núca nuíchawa píawa”, ímaca walí yáí Diosca. ⁶ Iná yéewa wáalimá wáimaca macàaluínínáta:

“Nuíwacali iyúudàapíná núawa; iná càmita cáalupíná núca. Càmita cáalupíná nuicá cànínacaalí báawéeri áibanáí imànìiripínáca nulí”,

càì wáimaca.

⁷ Piwàwalicué níara picuèrinánáimi ancianonáí icàlidéeyéicátécué píri Dios itàacáí. Piwàwalicué cànínacaalíté nàyáaná machacànìiri iyú, àta néetácatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáté Jesucristo tàì íméeri iyú éwitaté áibanáí inúacáaníta nía. Néese piyacué nacáí càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáté nacáí Jesucristo itàacáí.

⁸ Jesucristo canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Càide iyúwaté íiwitáise íyáaná bàaluité, càita nacáí iyaca siùcáisede, càiripináta nacáíwa èeri càmíiri imáalàawa. ⁹ Iná picácué píbatàa áibanáí iméeráidacué pía méetáuculé ícha yáí tàacáisi peebáidéericuéca. Aibanáí nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacási ìwalírica icàlidéerica walí càirínácaalí

yàacàsi wàalimá wayáaca. Macáita yáí canéerica iwèni tàacáisi yàacàsi ìwalíríca canácátáita idé iyúudàaca wenàiwica náalíacaténáwa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábèeri mawèníri iyú ichàiniadánápiná wawàwa.

¹⁰ Bàaluité sacerdotenái inúacaalíté pírái iyúwa sacrificio macái israelitanái ibáyawaná ìwalíse, yáté càmita Dios ìbatàa nayáaca yáí ìinásica. Càita nacái siùca, macáita inuèyéica pírái Dios ìri mamàalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios ìicáca náiwitáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio ìiwitáaná, cayábèeri macái pírái ìicha. Yáí Jesucristo, yéetácátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwalíse yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìicha. ¹¹ Bàaluité sacerdote ìiwacaliná itécaté pírái ìiranámi Dios yàasu manuírí capíima imàdàaná ìriculé, yáí israelitanái isutacátápináca Dios ìicha. Itéca ìrái imàdàaná ìriculé, mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìchàini ìyacatalécaté. Idàchìadacaté ìrái yàalusì nacáiri ìwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios ìrí, isutacáténáté Dios ìicha wawàsi imàcáanápínáté iwàwawa israelitanái ibáyawaná ìicha. Quéwa neemácaté pírái ìinámi méetàucuta nàyacàle ìichawa. ¹² Càité nacái Jesús yùuwichàacawa, yéetácawa méetàucuta yàcalé ìicha. Yéetácátéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicaca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìicha, Dios yeedácáténá wía yàasunáipínáwa ìibaidéeyéipínáca abéerita Dios ìrípiná. Càita Jesús yàapìdàidaca wáiwitáise wabáyawaná ìichawa ìiraná iyúwa, yéetácáinatéwa wáichawalíná. ¹³ Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé ìicha yùuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri múnaná ìiwitáise ìicha. Càide iyúwaté Jesús yùuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunicawa yàapicha, wàuwichàaca nacáíwa ìrípiná wèebáidacáiná itàacái. ¹⁴ Chái èeri ìricu canácata wàyacàle ìyèerica càiripínáta. Néese wèepunicawa wàacawa nérépiná yáí yàcalé yàanèripínáca chènuniise áibaalípiná, yáí Dios ìyacàleca, wàlisàì Jerusalén. ¹⁵ Jesucristo yéetácátéwa wáichawalíná, ìná wàacué Dios ìrí cayábèeri càiripínáta Jesucristo ìwali. Yáí wàanáca cayábèeri Dios ìrí, yácata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios ìrí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca ìríni wàacaténá icàaluíná. ìná wacàlidacué áibanái ìrí Dios ìináwaná ìwali cayábèeri ìiwitáise! ¹⁶ Picácué ìiméyáawa pìmaníca cayábèeri áibanái ìrí. Piyúudàacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pìasu iyúwa casímáicáiná Dios ìicáca wamàníná ìrí càiri sacrificio, wàacaténá icàaluíná.

¹⁷ Peebáidacué nataacái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pimànicué nacái càide iyúwa náimáaná nacùacáinacué pía. Nawàwa nacùacuéca pía cayába náalíacáináwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios ìrí càinácaalíté iyú nacùanacuéca pía. Peebáidacaalícué nataacái, yá casímáica náibaidaca Dios ìrí. Quéwa, càmicaalícué peebáida nataacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalísewa, yá nacái Dios yùuwichàidapínacué píawa.

¹⁸ Pisutácué Dios ìicha walípiná. Wáalíacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábèeri càiripínáta, ìná càmita báí wía ìwalíse yáí wamàníríca. ¹⁹ Nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápínacué Dios ìicha nulípiná imàcáanápíná nuèpùacawa píatalécué caqualéta.

²⁰ Nusutácué Dios ícha pirípiná, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha, yái Wacuèriná cachàiníríca icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipirawa ovejanái. Dios icáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápinácani Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, iná yéewa Wáiwacali Jesús íraná cawènica imànica yái wàlisàì wawàsica Dios imàníríca wáapicha icùanápiná wía càiripináta. ²¹ Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué ichàiniadáanápínácué pía píalimácaténácué pimànica macái íiwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios ícha nacái imàacáanápíná macáita wáyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íiwitáise cachàinírí iyú. ¡Wáacué cayábéeri Cristo irí, yái iyéerica cáimietacanéeri iyú, icanéeri nacái mèlumèlúri iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha píináidáanápínácuéwa cáalíacáiri iyú ìwali yái nùalàanácuéca pía cháì achúméerína cuyáluta irícu, nutànàacáináni nuchàiniadacaténácué píwàwa mamáalàacata. ²³ Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái píri wéenasàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi íbànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca núpachawani, nupáchiacaténácué píawa.

²⁴ Nuwàwalicué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itaacái, nawàwalicué pía.

²⁵ Nusutácué Dios ícha pirípinácué macáita imànínápínácué píri cayábéeri manuíwata mawèníri iyú.

SANTIAGO

Saludo

¹ Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesu-cristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pia, piácué doce namanùbaca Israel itaquénáinami nàawíríla icàlilàiyéicawa macái càli ínata.

La sabiduría que viene de Dios

² Piácué nuénánáica, iwàwacutácué casímáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íiwitáaná iyú. ³ Píalacáinácuéwa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa piideníacaténá yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníiri píiwitáise yáapichacuéwa. ⁴ Quéwa píalimáidacué piideníaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiniwanái cachàiníacaténácué píiwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Aibacaalí péenácué càmíiri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica ìyacaténá machacàníiri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios ícha imàacáanápíná cáalíacáicani, yásí Dios imàaca cáalíacáicani. Càmicáiná Dios imáisaní wáicha wáallíacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmíita nacái icuísa íchawa wía wasutácaalí ícha imàacáanápíná caalíacáica wía.

⁶ Quéwa iwàwacutá manuica wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaalí ícha imàacáanápíná cáalíacáica wía. Cawínácaalí wenàiwica càmíirica manuí ínáidaca iwàwawa Dios ìwali, càmíita yáalimá yeebáida Dios tàì íméeri iyú, néese íméeràacawa méetàuculé Dios ícha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, cáuli itéeri abéemáalé, néese yèepùacawa abéemàa iwèré àniwa. ⁷ Yái ínáidéericawa càì, càmíita Wáiwacali imàacapíná cáalíacáicani. ⁸ Càmíita Dios imànipíná irí cayábéeri yácáiná yái wenàiwica éeruírca íiwitáise ínáidacawa abéeri wawàsi ìwali sìucataí, néese táwìchanáami ínáidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmíita yáalimá ìyaca machacàníiri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹ Catúulécanácaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casímáica iwàwa Dioscáiná íicácani càiride iyúwa cáimíetacanéeri. ¹⁰ Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casímáica iwàwa càmicáiná cayába Dios íicácani yàasu cawèníri ìwalíse. Níacáiná macái càasuíyéi wenàiwicaca nadèniaca maléená èeri náyacaténá cháì èeri írìcu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica níade iyúwa íwínási íbàlùacaalíwa masicái yèwi manacúalibàa, càmíirica ìya càiripínáta. Càita nacái càmíita càasuíyéi idècuníawa cháì èeri írìcu càiripínáta. ¹¹ Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca máiní. Yá chuica yái masicáica, néese íwíná nacái icalíacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri íicacánáwa. Càita nacái càasuíri yéetápináwa, idècunitàacá imànica ìyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá íríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹² Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaaalí càì wamàni, yásí casímáica wawàwa manuísíwata. Wadècanáami wáasáidaca càmíita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, yásí Dios yàaca walí wacúaca càmíiri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimíetacanéeri iyúni yàanápíná nacáuca càmíiri imáalàawa macáita cáininéeyéica íicáca Dios. ¹³ Piwàwacaalícué pimànica píbáyawanáwa, picácué píináidawa Dios

yáalimáidáaná píá pimàninápinácué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica ibáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenàiwica namàninápiná nabáyawanáwa. ¹⁴ Néese piwítáise báawéeri, yácata imáidéerica píá, yáalimáida nacái píá, néese idacùaca píá àta máinicataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa. ¹⁵ Néese máinicáiná piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, iná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetáacatalétawa, yásí piwàlùacawa iriculé yái yéetácáisi càmlírira imáalàawa méetàuculé Dios ícha càiripináta.

¹⁶ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idéca itàanica piri piwàwalicuise piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷ Macáita yái cayábéerica wadènerica, Dios yái iyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idábéericaté camalási chènuníseeyéi, níái èeri, quéri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmlírira càide iyúwa èeri iyáaná, yái èeri iwènuericawa yàacawa, càmlíri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íwítáisewa áiba íwítáisesi íwali. ¹⁸ Dios idéca yàaca wacáuca càmlíri imáalàawa weebáidacaalíté báisíiri tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi ícha macáita Dios idábéericaté cháí èeri írucu.

La verdadera religión

¹⁹ Iná piwàwalicué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué píá iwàwacutácué péemlaca cáaliacáiri iyúni áibanái itàanicaalícué píapícha, yéewáidacaalí nacáicué píá. Néese píináidacuéwa cayába ipíchawáise pítaanica. Picácué nacái calúa píá ráunamáita. ²⁰ Cawinácaalí caluérica íwítáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹ Iná pimàacacué píchawa casaquèeri píiwítáisecawa, yá nacái pibáyawaná manuíríca. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisírira píiwítáise cayábéeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéericuéca iyú píá; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwàsàacué píawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha.

²² Báisíta iwàwacutácué péemlaca yái tàacáisica, quéwa péemlacaalícáita meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa límáaná, yá pichìwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios íicaca píiwítáise, quéwa báawaca íicácué píiwítáise. ²³ Aibacaalí yéemlacaíta Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa límáaná, càicanide iyúwa wenàiwica íicacaalí inàniwa chapúalículé. ²⁴ Yá íicaca yáawawa chapúalículé. Néese iwènúacanacáitawa chapúa ícha, yá íimáichaca caquialéta càinacaalí íicacánáwa, iná càmita ichùnna yáawawa. ²⁵ Weebáidacaalí Dios itàacái cayábéeri, yásí Dios ichuídaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùllaná wía, Dios itàacáicáiná imáisanaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa límáaná, yá casíimáica Dios imànica wawàwa íwali yái wamànírira.

²⁶ Picáidacaalícué píináwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmitacué píalimá picùaca pinùmawa ipíchaná pítaanica báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picálidáanáca peebáidáanácué Dios itàacái. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios íicaca píiwítáise, quéwa báawaca meedá íicácué píiwítáise. ²⁷ Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios írì peebáidáaná itàacái báisíiri iyú, yá pimànicué cà: Piyúudáacué sùmanái canéeyéica isèenái, nía nacái inanái iníriri yéetéeyéimicawa ícha ipíchaná

nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanái èri mìnánái imàniná.

2

Advertencia contra la discriminación

¹ Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàiníríca íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Picácué piicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese cáininácué piicáca macái wenàiwica abédanamata. ² Piwacáidáyacatáicawa piacaténácué Dios icàaluíniná, néese áiba cáasuíri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamiyéita, ibàlewa cawèníri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá. ³ Néese, càmítacué pimàni cayábéeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái píimacuéca íri: “Píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi íinata”, quéwa píimacuéca catúulécanéeri íri: “Pibàlùawa alé, càmicaalí nacái piwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cáli íinata”, càicuéca pidéca píimaca. ⁴ Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píiwitáise piyaca, càmítacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawá báawéeri iyú meedá, piicácinácué cáasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri íicha.

⁵ Péemíacué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú cháí èri írícu neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, yéewanápiná iwàsàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni imàninápiná nali cayábéeri, macáita cáininéeyéica iicàcani. ⁶ Iná, ¿cánácué máini báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenàiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué píbáiniada nía? ¿Càmítasicué píaliwa cáasuíyèi nàuwichàidacuéca pía, namànicué nacái píri báawéeri needácaténácué píicha píasu ipíchanácué nacái pidèniaca yái píamápuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuèrinánái yàatalé nacháawàacaténácué píináwaná iwali càmicaalícué píalimá pipáyaidaca píichawa pimawèniacálecawa. ⁷ Níara càasuíyéica naicáaníca Jesucristo iguíniná, natàaníca nacái báawéeri iyú iwali, yái cayabéerica íiwitáise, cáimiétacanéeri nacái, yeedéericuéca pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

⁸ Pimànipinácué cayábéeri pimànicaalícué machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, yái ichùulicanási cachàiníríca náicha canánama íiméerica: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái íri cayábéeri. ⁹ Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuéca piacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácuéca pía nacái càmícáinácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹⁰ Cabáyawanácuéca pía, éwítacué pimànicáaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùulianá, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pimànicaalícué abéeri wawàsi càmírícué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuéca pía iyúwa wenàiwica imàniyéica macái báawéeri íiwitáaná. ¹¹ Cabáyawanácuéca pía éwítacué pimànicáaníta abéeri wawàsi báawéeri, yácáiná abéericata yái Diosca ichùulìericaté wía càmínápiná wamàni wabáyawanáwa macái íiwitáanáta. Dios íimaca: “Picá píimá áiba wenàiwica yáapicha càmílichúaca píinúsiwa, càmíríca nacái pinírísiwa”, íimaca yái Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Picá pinúa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmícáanítacué píimá áiba yáapicha càmílichúaca píinúsiwa, càmíríca nacái pinírísiwa, càicáaníta cabáyawanácuéca

pía pinúacaallicué wenáiwica. Càmitacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. ¹² Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Dios icàlidapíná waináwaná iwali, asáisi wamànicaalité càide iyúwa itàacái ímáaná. Iná iwàwacutácué pitàanica cáalíacáiri iyú, piyacué nacái machacàníri iyú Dios iicápiná. ¹³ Níacáiná cawinácaalí càmíyéica iicá áibanái ipualé, càmítapíná Dios iicá napualé áibaalípiná yùuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá Dios iwasàapínáca níawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

Hechos y no palabras

¹⁴ Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidáanáscué Dios càmicaallicué pimàni cayábèeri píasáidacaténacué peebáidaca Dios báisíiri iyú. Dios càmita iwasàapínacué píawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa písana iyúwa meedá yái càì píimacuéca. ¹⁵ Iyacaallicué pèewi asiali càmicaalí nacái inanái, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapíná namáapuèrica yáta èrica, yá iwàwacutácué piyúudàaca nía. ¹⁶ Néese abèeri péenacué ímacaalí nalí: “Píacuéwa cayába píwalicué píbàlewa, píacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, ímacaalí nalí quéwa càmita yáa nalí yái namáapuèrica, yá canèrica iwèni meedá itàacái, càmicáiná itàacái iyúudáa nía. ¹⁷ Càita nacáicué pía: Báisícaallicué peebáidaca Dios, yá pimànipínacué áibanái írí cayábèeri. Càmicaallicué pimàni áibanái írí cayábèeri, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú.

¹⁸ Quéwa cawàwanátacué piwàwaca píimaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíiri iyú, éwita càmicáaníta namàni áibanái írí cayábèeri. Áibanái càmita neebáida Dios quéwa namànica áibanái írí cayábèeri”, càicué piwàwaca píimaca nulí cawàwanáta. Quéwa pídecuéca piwènúacawa. Càmitacué píináidawa machacàníri iyú. Càmicaallicué pimàni áibanái írí cayábèeri, yá pídecuéca píasáidaca càmita peebáida Dios báisíiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisíiri iyú, yácata imàníríca áibanái írí cayábèeri. ¹⁹ Pídecuéca peebáidaca iyaca abèerita Dios. Yá cayábèeriquéi peebáidáanácuéca càì, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abèerita Dios, yá natatácawa nacalùniwa náalíacáináwa Dios yùuwichàidáanápíná níawa. Iná peebáidacaalícáita iyaca abèerita Dios, càmitacué pimàni máiníri cayábaca wawási demonionái ícha. ²⁰ Picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaallicué pimàni cayábèeri áibanái írí, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú. ²¹ Mabáyawanácaté Dios iicáca wàawirimi Abraham iwálise yái imàníríca càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Dios isutácaté Abraham ícha inúanápiná líriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáinaté yáalimáidaca iicáwa Abraham asáisi yeebáidacaalí Dios tàì ímèeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca líriwa iyúwa sacrificio Dios írípíná, quéwa Dios imáidacaté Abraham írí ipíchanaté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàì ímèeri iyú, iná mabáyawanáca Dios iicácani. ²² Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Càité nacái Abraham yáasáidaca yeebáidacaté Dios tàì ímèeri iyú. ²³ Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànànaté Dios itàacái ímèerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ináté mabáyawanáca Dios iicácani”, càì ímaca. Néese náimacaté Abraham iwali Dios yàacawéerinácani, imànicáinaté càide iyúwa Dios ichùullanáni.

²⁴ Iná píalíacuéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios tàì ímèeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùullanáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, iwálise yái cayábèerica imàníríca, càimíríca abéta iwálise yái yeebáidáanáca

Dios. ²⁵ Càite nacái úara Rahab, càmlíchúa israelita. Quéechatécáwa uimacaté aslanái yáapicha plata ìwalinápina, quéwa uwènuadacaté úiwitáisewa Dios irípiná. Néese uyúudàacaté pucháiba wenàiwica israelitanái ibànueyéicaté. Ubàaca nía nàuwidenái íchawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulicubàa báawéeyéi wenàiwica ícha. Inaté mabáyawanáca Dios íicáca úa. ²⁶ Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica iiná yéetánáwa idécánáami iwàwa cáuri yàacawa ícha, càita nacái cawinácaalí ímérica ìwaliwa yeebáidánáca Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canérica iwèni meedá yái itàacáca iyúwa chéecáisimi, càmicáiná yeebáida Dios báisiri iyú.

3

La lengua

¹ Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péená nabàlùadaca nàwawa néwáidacaténá wenàiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanácué Dios yúuwichàidaca píawa. Píalíacuéwa Dios yúuwichàidánápiná wáwa manuísíwata áibanái ícha, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wàya machacàniri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ² Madécaná yàawiria macáita wía watàanica càmiri máini cáalíacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná watàanica báawéeri iyú. Cawinácaalí càmirica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica íiwitáise, yáaliéri nacái icúaca yáawawa macái cáalíacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ³ Péemiacué comparación: Wachanáidaca achúméri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwáaná. Càita wáalimá wawènuadáidaca manuiri caballo. ⁴ Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yéeyéicawa manuiri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaná nía, éwita nacái cachàimíri cáuli iwatàidacáaná nía nacái, càicáaná yái itéerica nave yáalimá iwènuadáidaca manuiri nave càide iyúwa iwàwáaná achúméri téna nacáiri iyú. ⁵ Càita nacái iyaca wanène; achúméri wainá ìwalíiséricani yái wanèneca, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricawa wanùma iricúise càicanide iyúwa achúmériina quichái idàbacaalí yeemáca manuiri ànalma. Càmicaalí áiba ichacáidani, yásí quichái yeemáca ànalma macáita. Càita nacái wía, éwita achúmácaná yái wanèneca, càicáaná yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacùca watàacáiwá ipíchaná watàanica báawéeri iyú. ⁶ Càica wàasu tàacáisi iyacade iyúwa quichái wáalimácáiná wamànica máini báawéeri áibanái irí watàacái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma iricúise, casacàca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalínaca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníyéica báawéeri iyú mamáalàacata. Watàanicaalí báawéeri iyú, yásí watàacái báawéeri máini báawaca imànica yàacawa macáita yái wamànirica cháí èeri iricu, càmita nacái wáalimá wàyaca casímáiri iyú áibanái yáapicha. ⁷ Wía èeri mìnánica, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná píraí, cuwèsinái nacái, cuipranái nacái, àapináí nacái, áibanái cuwèsi nacái iyéeyéica manuiri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namánicaténá càide iyúwa wawàwáaná. ⁸ Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápináni ipíchaná itàanica báawéeri iyú. Yái watàacái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca

áibanái wenàiwica báawanama watàanicaalí báawéeri iyú nàwali. ⁹ Máini éeruiri wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàanica báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuísaca wáichawa nía nacái, níai wenàiwica Dios idábeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi. ¹⁰ Abéerita wanùma iricuise imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios irí, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái irí nacái. Piacué nuénánáica, càmita cayába wamàni cà. ¹¹ Péemiacué comparación: Canáca yéewaná ipisíiri úni imusúacawa dápu néenibàa yáapichéi úni cayábéerica. ¹² Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo iyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo iyacaná. Càmita yéewa puìwéeri dápu yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripiná. Càita nacái càmita wáalimá watàanica báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwalicuésawa.

La verdadera sabiduría

¹³ Báisícaalícué cáalíacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanacué piínáwanáwa, néese piyacué machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwáwáaná. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. Càita píalimácué píasáidaca cáalíacáicuéca pía báisíiri iyú. ¹⁴ Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèniri ìwalíise, piwàwacaalícué nacái pichùullaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúnáidaca cáalíacáica pía áibanái ícha, néese píasáidacuéca càmitacué píalía báisíiri tàacáisi. ¹⁵ Pimànicaalícué cà, yásí wáalíacawa píiwitáise píiméericuéca ìwali cáalíacáicasani càmirita yái náalíacáica Dios imàaquéerica wenàiwica irí. Néesequí chái éeri irícuíríca meedá yái píiwitáiseca càide iyúwa èeri múnaná ínáiáidáanáwa, Satanás ichùullacáiná náiwitáise. ¹⁶ Ata alénácaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawèniri ìwalíise, nía nacái iwàwéeyéica ichùullaca áibanái canánama, yásí napéliaca níawáaca, namànica nacái macái íiwitáaná nabáyawanáwa. ¹⁷ Quéwa cawínácaalí idèniyéyica yáalíacáíwa Dios néeseéerica, yá wáalíacawa ráunamáita cawínácaalí nía, nàyacáiná machacàniri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacáacáiná náiwitáise, íná yéewa nàyaca nacái matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càimíyeyéi nacái calúa íiwitáise, yéemiyéyica áibanái irí cáalíacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudáaca catúulécanéeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, natàanica machacàniri iyú, càmita nacái nachìwáida wenàiwica, néese namànica áibanái irí cayábéeri. ¹⁸ Wayúudáacaalí áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wáyapíná matuíbanáiri iyú. Néese áibanái iicápiná cainácaalí wáyaca, yá nawàwapíná namànica cayábéeri nacái.

4

La amistad con el mundo

¹ Piacué judíoca, ¿cánácué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánácué nacái pipéliá píapichawáaca? Nucàlidacué píriwani. Máinícué piwàwaca peedáca píriwa cawèniri wawàsi casímáicaténácué piwàwa, íná pipéliacuéca píapichawáaca. ² Piwàwacuéca peedáca píriwa cawèniri wawàsi, néese càmicáinácué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yáasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèniri ìwalíise, néese càmicáinácué píalimá peedáca píriwani, íná pimànicuéca ùwicái píipunitawáaca, pipéliá nacái píapichawáaca peedácaténácué áibanái yàasu. Càmitacué pidé peedáca píriwani yáara piwàwéerica càmicáinácué pisutá Dios íchani. ³ Néese

éwita pisutácáanítacué Dios íchani, càmitacué yàa piríni, báawacáinacué píiwitáise pisutáca Dios íchani, písimáidacaténacué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴ ¡Píacué wenáiwicaca iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha! ¿Càmítasicué píalíawa pídécuéca piúwide pimànica Dios, cáininácáinacué piicáca èeri írìcuíyéi íiwitáise? Cawinácaalí iwàwéerica iyaca càide iyúwa èeri írìcuíyéi íiwitáise ímáaná, idéca yúuwide imànica Dios. ⁵ Càmirica caná iwèni yáí tàacáisica áiba profeta itànericacaté Dios inùmaliçuise. Íimaca: “Máini cáinináca Dios íicáca wía, íná càmita iwàwa wawènúadaca ícha wáiwitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios ícha áiba”, íimaca. ⁶ Quéwa Dios iyúudàaca wía cacháiníwanái mamáalàacata imànicaténacué walí cayábéeri mawèníri iyú càide iyúwaté profeta itànaaná Dios itàacái bàaluité. Íimacaté: “Dios yúuwidaca imànica wenáiwica icàlidéeyéica íináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácaali yáaliéyécawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”, íimaca. ⁷ Iná pimàacacué Dios icùaca píiwitáise, pimànicaténacué càide iyúwa ímáaná. Pibàlùacuéwa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, píacué peeábá írí, yásí ipíacuécawa píicha. ⁸ Píwènúadacué píiwitáisewa Dios írípíná, yá íicácuéca pípualé imànicaténacué pírí cayábéeri mawèníri iyú. ¡Píacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué píichawa yáí báawéerica pimàníricuécá! ¡Masacáacué pimànica píwàwawa píbáyawaná íichawa, yáí píináidéricuécawa báawéeri iyú píwàwalicuésawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalímá cáinináca piicáca Dios cáininácaalicué piicáca èeri írìcuíyéi íiwitáise càmiyéica yáalí Dios íwali. ⁹ ¡Píicháanicué íwali yáí báawéerica pimàníricuécá! ¡Píacué casímáica piicáanica píbáyawaná íwaliwa, néese píicháanicué íwali! ¡Pimàacacué píichawa yáí casímáiná píwàwa píbáyawaná íwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca píwàwa píbáyawaná íwaliwa! ¹⁰ Pícalídacué píichawa yáí báawéerica pimànírica Wáiwacalí imàacacaténacué iwàwawa píbáyawaná ícha. Yásí imànicuéca pírí cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹ Píacué nuénánáca, píacué pitàaní báawéeri iyú píwaliwáaca. Pitàanácaalicué báawéeri iyú áiba wenáiwica íwali, càita nacái báawacaalicué piicácani íwalíise yáí imànírica, càmitacué pimàni iyúwa Dios ichùulíaná cáinináanápínacué piicáyacacawa. Càmitacué piicá Dios itàacái cáimiétaquéri iyú, néese píasáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicalicué càì, yá píasáidacuéca piicáca píawawa càiride iyúwa cacháiníríca Dios ícha, pícalídacáinacué càmitasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ¹² Iyaca abéerita Dios, yáí imàaquéerica walí itàacáíwa. Píwàwalicué nacái yáí Dios imàaquéerica walí itàacáíwa, yácata nacái yúuwicháidéeripínáca báawéeyéi wenáiwica, íwasèeripíná nacái áibanái wenáiwica Dios yáasu yúuwicháacáisi ícha. Iná canáca yéewanácué pitàánica báawéeri iyú áiba wenáiwica íwali, abéericáináta Diosquéi yáaliéricawa wenáiwica íiwitáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Siúcade péemiácué cayába píacué icàlidéeyéica càì: “Siúcade wàacawa áiba yácalé írìculé, táwícha nacái. Yá wayamáapínacawa néenibàa abéeri camuí. Yá wamànipíná wáasu wawásiwa weedácaténá walíwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca. ¹⁴ ¡Píacué càì píimaca, càmicáinacué píalíawa càinápinácaalí píchàbáanápínáwa táwícha èeri! Canácata wéená íyéeri càiripínáta cháí èeri írìcu. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani,

càita nacái wàyaca cháí achúma èerínata. Càmita wáaliawa càicaalínápiná wéetáwa. ¹⁵ Iwàwacutácué càì píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càì, yásí wàyaca néenibàawa, wamànica nacái wawási”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶ Quéwa máinicué piwàwaca pitàanica canùmaséeri iyú, cachàinicáinicué picáca piawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái cáimacáinicuéca piicáca piawawa. ¹⁷ Cawinácaalí yáaliérica càinacaalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni càì, yá imànica iyaca ibáyawanáwa.

5

Advertencias a los ricos

¹ ¡Péemiacué cayábani, piacué judío càasuíyéica càmlíyéica yeebáida Dios itàacái! ¡Pícháanicué, péemianícawa nacái iwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèripinácuécawa piwali! ² Yá báawapinácuéca píchani macáita piasu cawènírica. Cuwée iyáapinácuéca pícha pibàle cayábéerica. ³ Yá cayámipinácuéca píchani macáita yái piasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípinácué píchani, yásí macáita náaliacuéca piináwaná iwaliwa càmitacué piyúudàa catúulécanéeyéi piasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuéca piicáca. Yácué piasu cawèníri imáalàapinácuécawa pícha, néese piùwichàapinácuécawa cáiwíiri iyú. Pidécuéca piwacáidaca madécaná cawèníri piásupináwa maléénà èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa. ⁴ Piasu plata yáasáidapiná cabáyawanácuéca piawa, yái plata càmlíricuéca pia wenáiwica irí líbaidéeyéicatué pírí needácaténácué pírí pibànacale iyacaná. Yái Wáiwacali cachàinírira náicha canánama, ichùulièrica nacái chènuníséeyéi úwi, idéca yéemliaca catúulécanéeyéi lícháanica irí, níái líbaidéeyéicuéca pírí, nacháawànácué piináwaná iwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapinácué piawa. ⁵ Cháí èeri irícu piyacuéca cayábéeri iyú, càasuíri iyú nacái. Pidènicuéca macáita yái piwawéerica casíimáicatuéca piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walibàacuéca pia càide iyúwa pírái walibèeyéi nawalibàidéeyéica cayábéeri yàacási iyú ipíchawáise nanúaca nía. ¡Yá máinicué mawiénica piasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinácué piawa càide iyúwa natécaalí pírái nanúacaténá nía! ⁶ Picàlidacuéca pichíwawa picháawacaténá mabayawanéeyéi iináwaná iwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmicáanítacué napélia pía.

La paciencia y la oración

⁷ Quéwa, piacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, pièeniacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemiacué comparación: Yái ibanéerica ibànacalewa iwàwacutá icúaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese iwàwacutá icúaca quiríta àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bànacalé iyacaná. ⁸ Càita nacái picúacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tàì íméeri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápiná.

⁹ Piacué nuénánáica, picácué pitàaní píríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca piawa. Yá mawiénica Dios yáasu èeri yùuwichàidáanápiná wenáiwica, càide iyúwa wenáiwica ibàlùacaalíwa capíi inùmalicu ipíchawáise iwàlùacawa. ¹⁰ Piacué nuénánáica, iwàwacutácué piyaca càide iyúwa profetanái icàlidéeyéicatué tàacáisi Wacuèriná Dios inùmaliçúise. Yaté nàuwichàacawa Dios irípiná neebáidacáinaté itàacái, quéwa nàideniacatè nàuwichàanáwa

mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹¹ Wáaliacawa casímáica nía siùcáise de bàaluitécáiná nàideniaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios irípiná. Píaliacuécawa Job iináwaná ìwali. Satanás yáalimáidacaté iicáwani cachàiníri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta ìideniacadé yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmítaté iwènúada ìiwítáisewa Dios ícha. Píaliacué nacáíwa idécanaámíté Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèriná Dios imànicaté irí cayábéeri manuísíwata, máinícáiná Dios iicáca wapualé, catúulécaná nacáí iicáca wía.

¹² Quéwa péemiacué cayábani nuénánái yái tàacáisi máiníríca cachàini: Picácué píima “Báisi báisíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué càì píima. Picácué nacáí càì píima capíraléeri càli ípidená ìwali, càli ípidená ìwali nacáí, càinacaalí áiba wawási ípidená ìwali nacáí. Píimacaalícué “Báisíta”, iwàwacutácué báisíríca pítáacáica. Píimacaalícué “Càmíta”, iwàwacutácué báisíríca pítáacáica. Picácué píima: “Báisi báisíwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

¹³ Aibanáicaalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios ícha. Aibanáicaalí casímái iwàwa, iwàwacutá nacántàaca casímáiri iyú Dios irí nàacatéiná irí cayábéeri. ¹⁴ Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca nía nasutácaténá irí Dios, napusúacatéiná nacáí séenási ipùdàlicu idècunitàacá nasutáca irí Dios Wáiwacali ípidená ìwali. ¹⁵ Yá manuicaalí ancianonái íináidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnlanápiná cáuláiquéeri, náalíacáináwa Wáiwacali iwàwaca ichùnliaca cáuláiquéeri, yási ichùnliacawa yái cáuláiquéerica, yá Wáiwacali yeedápináca íchani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri imànicaalíté íbáyawanáwa, yási Wáiwacali imàacaca iwàwawa íbáyawaná ícha. ¹⁶ Iná picàlidacué píichawa yái báawéerica pimànírícuéca píriwáaca, písutáyacacuéwa píichawáaca pimàacáanápinácué píwàwawa ícha yái píbáyawanácuéca. Néese písutácué píwaliwáaca Dios ícha ichùnlanápinácué píá. Cayábacaalí wáiwitáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacáí machacàníiri iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios ícha, yási Dios imànicué walí cayábéeri manuísíwata. ¹⁷ Píwàwalícué càinácaalíté iyáaná Dios yàasu profeta ípidenéerícaté Elías. Yácata abéeri asíali wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuísíwata ipíchanáté unía yúuwàacawa, yéewacatéináte báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa. Yá máisiba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicaté càide iyúwa Elías isutáaná ícha. ¹⁸ Néese Elías isutácaté Dios ícha àniwa unía yúuwàacatéináwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa càli ìwali, yèepùà bànacalé yàaca iyacanáwa.

¹⁹ Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènúadacaalí ìiwítáisewa Dios itàacái ícha, néese píyúudàacaalícué iwènúadaca ìiwítáisewa Dios irípiná àniwa, yá pimànicuéca píacawa cayábéeri manuísíwata. ²⁰ Péemiacué cayábani, cawínacaalí iwènúadéerica áiba wenàiwica íbáyawaná íchawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetáacawa méetáuculé Dios ícha càiripínáta. Yá nacáí Dios imàacapíná iwàwawa íbáyawaná manuírí ícha.

1 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànùerica nuchàidacaténá itàacái. Nutànàacué piri cuyàluta piacué càmiyéica iya yàasu cáli ínatawa, iyéyéica Ponto yàasu cáli ínata, Galacia yàasu cáli ínata nacái, Capadocia yàasu cáli ínata nacái, Asia yàasu cáli ínata nacái, Bitinia yàasu cáli ínata nacái. ² Nutànàacué piri cuyàluta, piacué Wáaniri Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicanáipináwa càide iyúwaté ínáidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo piwàwaliculécué masacàcaténacué imànica piíwitáise, yéewanápinacué píibaidaca abéerita Dios irípiná, pimànicaténacué nacái càide iyúwa ichùullaná. Jesucristo íraná imusúacatéwa ícha cruz íwali yéetácaalítéwa píchawalínacué, piacué yeebáidéeyéica itàacái, íná Dios idéca imàacacué iwàwawa píbáyawaná ícha. Nusutacué Dios ícha pírípinacué imànínápinacué piri cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, imàacáanápinacué nacái píyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³ Wàacué Dios íri cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata, íná idéca iwàlisàidaca wáiwitáise wadèniacaténá wacáuca wàlisàíwa chènuníséerica. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo imichàacáinátéwa yéetácáisi ícha. Íná yéewa manuica wáináidaca wawàwawa idècunitàacá wacúaca Dios imànínápiná walí càide iyúwaté ímáaná. ⁴ Dios idéca iwàlisàidacuéca piíwitáise yàacaténacué piri píasu cawèníripináwa chènuníséerica. Siúcáise de Dios icúaca iyaca pírípinacué píasu cawèníri cayábéeri, càmirica yéewa áiba imàalàidacani càiripináta. ⁵ Peebáidacáinacué Dios itàacái, íná icúacuéca pía ichàini iyúwa, iwasaacaténacué pía yàasu yúuwichàacáisi íchawa èeri imàalàacaalípináwa, càide iyúwaté ínáidáanáwa imànínápinacué piri cayábéeri macáita naicápiná.

⁶ Íná yéewa casímáicuéca piwàwa siúcáise de éwitacáwa cawàwanáta iwàwacutacué piùwichàacawa manuísíwata achúma èerínatàacá, manuiri yúuwichàacáisi iyú. ⁷ Péemiacué comparación: Nawasáaca oro ùlèeri quichái iyú needácaténá ícha macái wawási casaquèeri yéewanápiná masacàasiwaca yái oroca, cawènírica nacái, quírameníri nacái. Càita nacái yái piùwichàanacuécawa yáalimáidacué iicáwa pía píasáidacaténacué peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú. Píideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí Dios iicácuéca peebáidáaná càiride iyúwa máiníri cawènica macái oro ícha, orocáiná imàalàapinácáitawa meedá áiba èeriwa. Íná peebáidacaalícué Jesucristo itàacái tàí ímèeri iyú, éwitacué piùwichàacáanitawa, yá Dios icàlidapínacué piináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapínacué nacái píyaca cáimiétacanèeri iyú yáapícha, pícamaláná mèlumèluíri írìcuwa, Jesucristo yàacaalípináwa nèese àniwa.

⁸ Cáininacuéca piicáca Jesucristo éwitacué càmicáanítàacáwa píde píicacani pítu iyúwa. Càita nacái peebáidacuéca itàacái siuca, yái càmiricuécáwaca píicá, íná yéewa píyanídacúecawa casímáiri iyú manuísíwata Dioscáiná idéca ísímáidacuéca pía. Eeri múnaná càmita náalimá nacàlidacani nataacái iyúwa cánacué yéewaná casímáica pía. ⁹ Peebáidacáinacué Jesucristo, íná idéca iwasaacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha.

¹⁰ Bàaluité Dios yàasu profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuise néewáidacatéwa Dios itàacái iwali cachàinìiri iyú náalíacaténáwa càinàpinácaalíté iyú wenàiwicanái yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáté nacàlidaca Dios itàacái ímérica Dios imànínàpinátécué pirí cayábèeri mawèníiri iyú. ¹¹ Bàaluité Espiritu Santo, Cristo ibànùerica, imàacacaté Dios yàasu profetanái yáalíacawa Cristo yàanàanàpináté, yùuwichàanàpináté nacáíwa, iyàanàpináté nacái cáimietacanéeri iyú chènuniré icamaláná mèlumèluíri iricuwa Dios yáapicha icùacaténá macáita. Néese profetanái néewáidacatéwa cachàinìiri iyú náalíacaténáwa cawinàpinácaalí wenàiwicacani, yái wenàiwica Dios imàaquéericaté nacàlidaca íinàwaná iwali ipíchawáiseté yàanàaca, càita nacái càicalínàpinácaalíté yéenàíwaná yàanàaca. Néese profetanái nàinàidacatéwa mamàalàacata iwali náalíacaténáwa càinàcaalíté ímàanà yái tàacáisi Espiritu Santo imàaquéericaté nalí. ¹² Quéwa Dios imàacacaté profetanái náalíacawa càimínàpináté nàasu èeri pinátani yái tàacáisi Espiritu Santo imàaquéericaté nacàlidaca Dios inùmalicuise; néese Dios imàacacaté náalíacawa yàacaté nalí tàacáisi pirípinácué iyéeyéipináté madécaná camuí náamiwáise. Pidécuéwa péemlaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná pirí Cristo itàacái, ímérica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Nacàlidacatécué piríni Espiritu Santo ichàini iyú, yái Espiritu Cristo ibànùerica chènuníise. ¡Máini Dios yàasu ángelnái chènuníiseeyéi nawàwaca náalíaca néemlaca càinàcaalí iyú Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha!

Dios nos llama a una vida santa

¹³ Iná pimichàidacué píiwitáisewa pínàidacaténácuéwa cáalíacáiri iyú. Picácué picàma, néese piyacué cáimietaquéeri iyú, píicacaténácué píchawa cayába. Manuícué pínàidaca piwàwawa Dios iwali picùacaténácué matuìbanáiri iyú Dios imànínàpinácué pirí cayábèeri mawèníiri iyú Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. ¹⁴ Picácué pimàni píbáyawanáwa càide iyúwacué pimàníná bàaluité ipíchawáiseté píalíaca Dios iwali. Néese peebáidacué Wàaniri Dios itàacái. ¹⁵ Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná yái Diosca ímáidéericuéca pía. ¹⁶ Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité; Dios ímacaté: “Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná núa”, ímaca yái Diosca.

¹⁷ Píalíacuéwa càmita Dios iicá abèeri wenàiwica íiwitáaná càiride iyúwa cayábèeri áibanái ícha, néese yùuwichàidapiná canánama báawéeyéi, íwalíise yái báawéerica namàníríca. Iná píimacaalícué Dios iwali Wàaniricani, yá iwàwacutácué píaca iyéininá mamàalàacata idècunitàacá piyacuéca cháí èeri iricu. ¹⁸ Dioscáiná idéca iwasàacuéca pía ícha yái píiwitáisemica canéerica iwèni, yái píawirináimi íiwitáiseca. Píalíacuéwa máinírícaté cawénica Dios iríni yái iwasàanacatécué pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacái quírameníríri plata iyú, yái wawàsi ímáalèeripinácawa. ¹⁹ Néese Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa Cristo íiraná cawèníiri iyú, Cristo yéetácáinatéwa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Dios ichùullaca yàasu wenàiwica nanúanàpináté cordero iyúwa sacrificio nabáyawaná íwalíisewa, yái oveja wálisàí cayábèeri, canéerita isacá. Càita nacái Cristo, yái cayábèerica íiwitáise, mabáyawanéeri nacái yéetácátéwa wáichawalíná yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ²⁰ Bàaluitésíwata èeri ipíchawáiseté, yáté Dios íinàidacawa ibànùanàpináté Cristo yéetáanàpináwa èeri mìnánái íchawalíná. Cristo idéca yàanàaca maléená èeri ipíchawáise èeri

imáalàacawa, iyúudàacaténácué píá. ²¹ Cristo idéca imàacacué peebáidaca Dios itàacái, yái Dios imichàidéericaté Cristo yéetácaisi ícha. Néeseté Dios imàacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cáimietacánéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri írìcuwa icùacaténá macáita. Càita peebáidacuéca Dios, picùacuéca pìyaca nacái Dios imànínápinácué pírì cayábéeri.

²² Peebáidacuéca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi báisírìca, íná Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise cáininácaténácué piicáca áibanái báisírì iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, piicáanápinácué nía càiyéide iyúwa péenánáíwa Wáiwacali ìwalísená. Iná iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa mabáyawanéeri iyú, báisírì iyú nacái, macáitacué pichàini iyúwa. ²³ Dios idéca iwàlìsàidacuéca píiwitáise pidèniacaténácué picáucawa chènuníseerica. Càmitacué Dios yáa picáuca imáalèeriwa càide iyúwacué píseenáimi imànínáté cháí èeri írìcu. Néese yái Dios cáurica, càmlírìca imáalàawa, idéca iwàlìsàidacuéca píiwitáise itàacái iyúwa, yái tàacáisi peebáidéericuéca. ²⁴ Càité nacái profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica:

“Càide iyúwa masicái idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacái íiwichi yúuwàacaalíwa masicái ícha, càita nacái wía wenàiwicaca canánama: Ewita càasuýéicaalí wía, cáalíacáyéicaalí wía nacái, cáicáaníta wàyacáita maléená èerita cháí èeri írìcu.

²⁵ Quéwa Wáiwacali itàacái lyaca càiripináta”, càité íimaca yái profetaca. Yái Wáiwacali itàacái, yácata tàacáisi nacálidéericatécué pírì píalíacaténácuéwa Jesucristo iwasàacuéca píá Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha.

2

¹ Iná piúcacué píichawa píiwitáise báawéerimiwa macái íiwitáaná, macái chiwái nacái, macái nacái pucháibáanácué píiwitáiseca, yá nacái macái báawáanácué piicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalíse, yá nacái macái báawéeri tàacáisi íiwitáaná picàlidéericuéca áibanái ìwali. ² Péemiácué comparación: Máini quírasinái icutáca ìnisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita nacái iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali cachàiníri iyú, yái machíwéeri tàacáisica, pichàiniadacaténácué píiwitáisewa Dios ìwali, àta Jesucristo yàanàacataléta iwasàacaténácué píá macái báawéeri ícha. ³ Càita iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali píalíacáinácuéwa báisírì iyúcani Wáiwacali íicáca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

⁴ Abédanamacué pímanica píiwitáisewa Wáiwacali yáapicha mamáalàacata. Péemiácué comparación: Áibanái imàníyéicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba canácáinaté iwèni naicácani. Càita nacái abenámeyéi èeri mnanái caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Dios idéca íbàlùadacani iyúwa abéeri cachàiníri náicha canánama. Yái Wáiwacali, càicanide iyúwa manuíri íba cáuri Wáiwacali yàacáiná wacáuca càmlíri imáalàawa. ⁵ Píacatacué càiyéide iyúwa cáuyéi íba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios idéca iwacáidacuéca píá írípínáwa. Càicuéca píade iyúwa manuíri templo cayábéeri, Dios imànírìca icapèepínáwa, Espíritu Santo iyacaténá írìcu. Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise píibaidacaténácué abéerita írípíná càide iyúwa sacerdotenái mabáyawanéeyéi, ísutéeyéica Dios ícha áibanái írípíná, pímanícaténácué nalí cayábéeri nacái, pímacacaténácué nacái píawawa Dios írì, píacaténácué írì cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuéca

pimànica irípiná píiwitáise cayábéeri yáapichawa. Yá casímáipínacué Dios iicáca piasu sacrificio piyacáinacué abédanamata Jesucristo yáapicha, yái yéetéericatécué plichawalíná pibáyawaná iwálise. ⁶ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuúri idàbacaténá imànica capíi dàalanama, càita nacái nubànùapíná israelitanái iríwa nacuèrinápiná, níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí lípidenéeri Sión. Máini cayábéeri íiwitáise yái nacuèrinápináca nubànùèripináca naliwa, máini nacái nùasu wenàiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri íba manuúri, máiníri iwàwacutácawa nacái capíi irípiná, yái íba wenàiwica needéerica nadàbacaténá namànica capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéipináca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná iwálise, numànipinácáiná naliwa macáita càide iyúwaté núumáaná nalí”,

càité íimaca yái Diosca.

⁷ Máinícué cawènica pírí yái íbaca, yái Jesucristoca, piacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànipiná cachàiníri iyú áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité. Náimaca:

“Níái imàníyéicaté íba icapèená, nàucacaté náichawa abéeri íba, canácáinaté iwèni naicácani. Quéwa siúcade máiníri iwàwacutácawa capíi irípiná yái íba náuquéricaté”,

íimacaté yái profetaca icàlidacaténaté Jesucristo iináwaná. ⁸ Càita nacái áiba profeta itànàacaté Dios itàacái Jesucristo iwali. Íimacaté:

“Aibanái càmitapíná neebáida itàacái, calúapíná nacái naicácani”,
cài íimaca yái tàacáisica. Siúca báawaca naicáca Jesucristo càmicáiná neebáida Dios itàacái. Yá Dios yùuwichàidapíná níawa càide iyúwaté ínáidáanáwa bàaluité.

⁹ Quéwa Dios idéca yeedácuéca pía yéenibepináwa, íná yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawiría. Wacuèriná Dios idéca imàcacué pía sacerdotenápiná, píabaidacaténacué irípiná, písutacaténá Dios ícha wenàiwicanái irípiná, piacaténacué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iriwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri cáli néeséeyéi mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa íbaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànicuéca pírí yéewanápinacué picàlidaca iináwaná iwali idéca imànica madécaná cayábéeri ichàini manuúri iyúwa, yái Dios imáidéericatécué pía catéeri ícha, yái pibáyawanáca pimàníricatécué càmicaalité píalía Dios iwali. Dios idéca imáidacuéca pía amalácaténacué imànica píiwitáise yéewanápinacué piyaca Dios icamaláa irícu, náapicha macáita yáaliyéica Dios iwali. ¹⁰ Bàaluité piyacuéca càide iyúwa canéeyéi yàawiría, quéwa siúcade Dios icuèyéicuéca pía. Bàaluité càmitacué píalíawa Dios iicáca píupalé, quéwa siúcáisede píalíacuéwa Dios iicáca píupalé manuúsiwata.

Vivan para servir a Dios

¹¹ Piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutacué píicha wawàsi manuúsiwata piicáanápinacué píawa iyúwa wenàiwica yèepuníyéicawa déeculé yàasu cáli íchawa, idécunitàacá piyacuéca cháí èeri irícu, yácáinacué piasu cáli iyaca chènuniré. Picácué pimàni báawéeri càide iyúwa píiwitáise bàalúisáimi iwàwáaná, yái píiwitáise imàníricuécua ùwicái píipunita, ipíchanacué picaláacawa Dios ícha. ¹² Piyacué machacàníri iyú cháí èeri irícu yéewanápiná áibanái càmiyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pimàníricuécua. Siúca

natàanicué piwali báawéeri iyú càide iyúwacué pidéca nacáicaallicué pimànica pibáyawanáwatá. Quéwa pimànicaallicué cayábéeri siùcade, yásí áibaalpiná nàapináca Dios irí cayábéeriwa Dios yéemiacaalpiná èeri minaná íináwaná iwali càinacaalíté namànírira, càinacaalíté nacái nàyaca.

¹³ Pimànicué càide iyúwa nachùullanácué pía, macáita icuèyèicuéca píasu cáli, píasáidacaténácué cayábéeri íiwitáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalináca icuèricuéca píasu cáli. ¹⁴ Pimànicué càide iyúwa nachùullanácué pía, níara gobernadornáí náiwacaliná íbanuèyèicuéca píatalé nacapèedáidacaténá báawéeyéi íiwitáise, namànicaténá nacái áibanáí irí cáimiétaquéeri iyú, cawinácaalí imàníyèica cayábéeri. ¹⁵ Dios iwàwacáinácué pimànica cayábéeri, yéewanápinácué càmita nàalimá nacháawàca píináwaná iwali, áibanáí máiwitáiseyèyèica càmiyèica iwàwa yáaliacawa.

¹⁶ Báisita pidèniácué abéerita Píiwacaliwa chènuniiséerica, yái iwàsèericatécué pía báawéeri íicha. Quéwa càmita Wáiwacali iwàsàacué pía pimànicaténácué pibáyawanáwa meedá. Néese pimànicué abéerita càide iyúwa Dios ichùulianá, yàasu wenàiwacáinácué pía. ¹⁷ Piicácué macái wenàiwica cáimiétaquéeri iyú. Cáininácué piicáca macái yeebáidéyèyèica Jesucristo itàacái, níacáinácué péenánáica nía Wáiwacali íwalíisená. Píacué Dios icàaluíniná. Píacué nacái íimiétacaná yái wenàiwica icuèricuéca píasu cáli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Píacué áibanáí yàasu wenàiwicaca, íbaidéyèyèica mawèníiri iyú. Peebáidacué píiwacali itàacáiwa cáimiétaquéeri iyú, càmita abéta níai ichùulièyèicuéca pía éeréeri iyú, néese nía nacái báawéeyèica íiwitáise, imàniyèicuéca píri báawéeri. ¹⁹ Cayáaca Dios iwàwa íicáca píideniácuéca yùuwichàacáisi matuúbanáiri iyú mabáyawanácaallicué pía, piùwichàacaallicuéwa càí písimáidacaténá Dios. ²⁰ Quéwa pimànicaallicué pibáyawanáwa, néese píideniacaallicué piùwichàanáwa matuúbanáiri iyú nàuwichàidacaallicué pía, néese càmitacué cawèni Dios íicáca piùwichàanáwa, cabáyawanácaínácué pía meedá. Quéwa nàuwichàidacaallicué pía íwalíise yái cayábéerica pimànírira, néese píideniacaallicué piùwichàanáwa matuúbanáiri iyú, yásí cawènica Dios íicácué piùwichàanácawa. ²¹ Yácáiná Dios imáidacatécué pía píideniácaténácué piùwichàanáwa matuúbanáiri iyú nàuwichàidacaallicué pía íwalíise yái cayábéerica pimànírira. Cristo yùuwichàacáinátéwa píichawalinácué yáasáidacaténácué píri iwàwacutácué pimànica càide iyúwaté Cristo imàniná. ²² Canácatáita Cristo imànité íbáyawanáwa, canásiwata. Càmitaté ichiwáida wenàiwica, íbatàa abéeripináta. ²³ Nacuúscaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itàaní báawéeri iyú nalí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté íbáulianá nía. Néese imàacacaté yáawawa Dios irí mamáalàacata, yái yùuwichàidèeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníri iyú. ²⁴ Cristocata yái itéericaté íwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápinátéwa wabáyawaná íwalíise íiná iyúwa cruz iwali. Yaté Cristo yéetácatéwa wáichawaliná wabáyawaná íwalíise, yéewanápiná wamàacaca wáichawa yái báawéerica wamànírira. Càité Cristo yéetácawa yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú Dios íicápiná. Nacapèedáidacaté Cristo cábesi iyú báawanama píchawáiseté natàtàacani cruz iwali. Inácué Cristo ícháuná íwalíise ídèca píwítáise ichùnìacawa pibáyawaná íchacuéwa. ²⁵ Quéechatécáwa piméeràacatécuéwa méetàuculé Dios íicha càide iyúwa ovejanáí iméeràacaalíwa canéyèyèica icuèriná. Quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo íripiná

yái icuèricuéca píiwitáise cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa.

3

Cómo deben vivir los casados

¹⁻² Càita nacái piacué inanái caniríyéica, pimànicué càide iyúwa piniri iwàwáaná. Yásí níara abénameyéi càmiyéicàtáacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapíná irí náiwitáise, éwitacué càmicáaníta pialàa nía báawanama, naicácáiná pimànicuécá cayábéeri, pìyacaalícué machacàniri iyú nacái piniri yáapichawa piacaténacué ímiétacaná càide iyúwa Dios ichùullanacué pía. ³ Piacué inanái caniríyéica, picacué máini píináidáanicawa iwali càinácaalícué iicacánáwa. Picacué máini pichùnìaca píiwita íbánáwa cawènfiri iyú. Càita nacái picacué máini picúada pìwaliwa oroíri tùliquìchi cawènfirica. Picacué nacái máini picutáca pibàlepináwa máiníri cawènica. ⁴ Néese pichùnìacué cayába píiwitáise, píwàwalícué. Picacué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese pimànicué áibanái irí éeréeri iyú. Yásí casímáicué Dios iicáca píiwitáise càiride iyúwa wawási cayábéeri iicacánáwa, càmiri imáalàawa. ⁵ Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùnìacaté náiwitáise, cayábéeri iyú nawàwalícué bàaluité, yáté cawènica Dios iicáca náiwitáise. Manuicaté nánáidaca nawàwawa Dios iwali imànínápináté nalí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nalí. Namànícaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná. ⁶ Càité Sara imànica, úái Abraham ínuca. Umànícaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yáté úumaca iwali “nuiwacali”. Yá càicuécá píade iyúwa Sara ídunái pimànicaalícué cayábéeri piacawéeri iríwa, càmicacalí nacái cáalu piacué.

⁷ Càita nacái piacué aslanái cáinuíyéica. Piyacué píinu yáapichawa cáalíacáiri iyú. Peedacué úasupíná piacaténacué uímiétacaná. Pimànicué càì ulí cayábéeri cáalíacáiri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàiníná pía. Piacué uímiétacaná nacái Dioscáiná idéca imànica ulí cayábéeri mawènfiri iyú yàacaténá ucáuca càmiri imáalàawa càide iyúwa imànínacué píri. Piacué uímiétacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca píri pisutáanacué ícha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ Siúcade péemicacué cayába, macáitacué pía. Abédanamacué pimànica píiwitáise yáapichawáca, piicáyacacaténacuéwa catúlécaneéri iyú, cáininéeri iyú nacái, abémisanacáinácué pía Wáiwacali íwalísená. Piicacué píupaléwáca. Picacué cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. ⁹ Picacué pimàni irí báawéeri cawínácaalí imànirícuéca píri báawéeri. Picacué nacái picuísani éwita icuísacaalícué pía. Néese pítaanicué irí cayábéeri iyú, pimànicué irí cayábéeri nacái, Dioscáiná imáidacatécué pía imànícacaténacué píri cayábéeri. ¹⁰ Càité áiba profeta idéca itànàca Dios itàacái:

“Píwàwacalí piyaca manùba èeri casímáiri iyú, yá iwàwacutá picúaca pinènewa pítaanícaícha báawéeri tàacáisi, picúaca nacái pinùmawa ipíchaná picálidaca pichìwawa.

¹¹ Píwènúada píiwitáise, báawéeri ícha, yá pimàni cayábéeri. Píalímáida macái pichàini iyúwa piyacaténá matuìbanáiri iyú áibanái yáapicha; picacué pípelía nía.

¹² Yácaíná Wacuèriná Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica machacàniri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná íicha; quéwa Dios yùuwideca imànica wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa”, íimaca yái Dios itàacáica.

¹³ Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinácué píawa pimànicaallicué cayábéeri mamáalàacata, yá càmítacué nàuwichàida píawa. ¹⁴ Quéwa éwita nàuwichàidacaalí píawa íwalíse yái cayábéerica pimàniricuéca, càicáaníta Dios imànipinácué píri cayábéeri. Picácué cáalu pía piùwidenái íchawa. Picácué nacái achúma píináidacawa piwàwawa. ¹⁵ Néese piacué Píiwacali Cristo icáaluínináwa macái piwàwalicúsewa. Aibanáicaallicué isutá yéemíawa pía càinácaalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo iináwaná, yái peebáidéericuéca itàacái. Picàlidacué nalíni cáimietaquéeri iyú, éeréeri iyú nacái. ¹⁶ Pimànícucé cayábéeri, yéewanápiná áibanái itàanicaallicué píwali báawéeri iyú peebáidacáinacué Cristo itàacái, yásí báica nía nataacái báawéeri íwaliwa, pimànícáinacué abéerita yái cayábéerica.

¹⁷ Pimànicaallicué píbáyawanáwa, yásí piùwichàapinácuéwa píbáyawaná ichùullacawa. Quéwa caná iwèni Dios iicá yái piùwichàanácucéwaca cabáyawanácáinacué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaallicué áibanái yùuwichàidaca pía íwalíse yái cayábéerica pimàniricuéca, yásí máini cawénica Dios iicácuéca piùwichàanáwa, càmicáinacué cabáyawaná pía. ¹⁸ Yácaíná Cristo nacái yùuwichàacatéwa mabáyawanéeri iyú. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná íwalíse, abé yàawiríata, néese càmíta quirínama yéetácawa. Cayábéericaté íiwitáise yái Cristoca, quéwa càicáaníta yùuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanaméeyéica itecaténá wía Dios yàatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetácatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa cáucaté iwàwa cáuri mamáalàacata. ¹⁹ Néese idécanaamité Cristo yéetácawa, yáté yàacawa iwàwa cáuri iyú yàcaténaté iicaca infierno iriculé icàlidacaténaté nalí tàacáisi, níara yéetéyémicawa báawéeyéica íiwitáise nadacuèyéica presoíri iyú. ²⁰ Níacata càmiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yàasu éerimité. Idècunitàacá Noé imànicaté arca, yái manuíri lancha nacáirica, yáté Dios idècuniacawa quiríta nawènúadacaténaté náiwitáisewa báawéeri íicha, níara èeri mìnánáica. Ochocaté namanùbaca níai Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlúacaténatéwa arca iriculé, yá cáucaté nía manuíri yéesacái íicha, inuéricaté áibanái èeri mìnánái canánama. ²¹ Yái yéesacái íimáanáca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanaté Noénái úni yéesacái íicha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizácaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáinátéwa yéetácáisi íicha. Yái wabautizáanácawa, càmíta íimáaná wàapidacáita wáichawa meedá, néese íimáanáca wasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íicha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wàyaca machacàniri iyú Dios iicápiná. ²² Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá iyaca siúcáise Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi, cháí èeri írucu nacái.

4

¹ Cristo yùuwichàacatéwa iiná iyúwa, íná càita nacái iwàwacutácué pichùniaca piíwitàisewa yéewanápinácué màulenáca pía piùwìchàacaténáwa Cristo irípiná matufbanáiri iyú. Wàuwichàacaaliwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuica wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. ² Néese idècunitàacá piyacuéca cháí èeri irícu, yá pimànipinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmirítacué càide iyúwa piíwitàise bàaluisàimi iwàwáaná. ³ Bàaluité piúcacatécué madécaná èeri pimànicaténácué càide iyúwa èeri mìnanáí imàníiná càmiyéica yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécué báawéeri macái íiwitáaná mamáalàacata mabáiníiri iyú áibanái yàacuésemi. Pimànicatécué nacái piíná iyúwa yái càmirica Dios ibatàa wenáiwica imànica. Picàmacatécué nacái manuiri fiesta irícu, piyáacaalítécué piyáacaléwa manuí máiwitáiseeri iyú áibanái yáapicha icàméyécúé piápicha báawanama, imàniyéicatécué piápicha nacái máini báawéeri wawási nainá iyúwa piacaténácué ídolo icàaluíniná, níái cuwáináí yéenáiwánaca. ⁴ Siúcacué piacawéeyéiná bàaluisàna naináidacawa naicáidacuéca pírí, natàanicué nacái piwali báawéeri iyú càmicáinácué qúirínama piacawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuísíwata máiléquéeri iyú. ⁵ Quéwa áiba èeriwa iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios íipunita, yái Dios icàlidéeripináca iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, macáita báawéeyéi, níái cáuyéicáwaca, nía nacái yéetéeyéimicawa. ⁶ Níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái cháí èeri irícu néemàcaté yái cayábéeri tàacásica yéewanápináté nadèniaca nacáucawa càmiri imáalàawa Dios yáapicha, éwítaté iwàwacutácanáita néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnanáí.

⁷ Siuca mawiénicani yái èeri imáalàanápináca. Iná picùacué piawawa cayába pisutacaténácué piawawa Dios íicha cáimiétaquéeri iyú iyúwa cáalíacáiyéi. ⁸ Máini iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wamàacaca wawáwawa nabáyawaná íicha, cáinácaalí báawéerica namàniirica walí, yéewanápiná nacái Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ⁹ Peedácué plataléwa áibanái wenáiwica casímáiri iyú, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué calúa pía íwalíse, néese piyúudàacué wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nèepunicaaliwa déeculé nacapèe íichawa. ¹⁰ Dios idéca imàacacué pírí chàinisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténácué piíbaidacaléwa Dios irípiná. Dios imàacacué pírí piasu cawèniiri nacái, càide iyúwa iwàwáanácué imàacaca píríni, yéewanápinácué piyúudàayacacawa. Iná pimànicucé cayábéeri píríwáaca càide iyúwa Dios ichàiniadáanácué pía. ¹¹ Picàlidacaalícué Dios itàacái, picàlidacué nalni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Piyúudàacaalícué áibanái, piyúudàacué nía càide iyúwa Dios imàacáanácué pírí chàinisi. Càinácaalícué pimàni, pimànicué macáita machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenáiwica neebáidaca Jesucristo itàacái nàacaténá Dios irí cayábéeri. Jesucristo icùapiná macáita càiripináta íiwitáise cachàiníiri iyúwa, icànéerica mèlumèlúiri iyú chènuniré. Báisita, amén.

Sufrir como cristianos

¹² Píacué nuénanáí cáininéeyéica nuicáca. Manuiri yùuwichàacáisi idéca yàanáaca píwalicué. Picácué pínáidawa manuísíwata piicáca yái manuiri yùuwichàacásica yáalimáidéericuéca íicáwa pía càide iyúwa quichái masacàacaalí imànica oro, yásíadacaténá asásí báisícaalícué peebáida Cristo. Picácué pínáidawa càminápinácué iwàwacutá piùwìchàacawa.

¹³ Néese casímáicué piwàwa manuísiwata píalimáacáinácué píideniàca piùwichàanàwa Cristo irípiná càide iyúwa Cristo lídenianáté yùuwichàanàwa, yéewanápinácué piyanídacawa cachàiniwanái Cristo yàanàacaalípiná cachàiniíri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícuwa, icùacaténá macáita íiwitáise cachàiniíri iyúwa. ¹⁴ Casímáipinácué piwàwa áibanái itàanícaalícué píwali báawéeri iyú íwalíse yái peebáidáanácúca Cristo itàacái. Yá casímáipinácué piwàwa yácáiná Espíritu Santo yàacawéeridacúca pía mamáalàacata icùacaténácué píiwitáise Dios ichàini manuírí iyú. ¹⁵ Càmita nutàani yùuwichàacáisi íwali yàanèerica èeri mìnánái íwali inuéyéica wenàiwica, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái imàniyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái máiniyéica iwàwaca isutáca yéemlawa áibanái yàasu tàacáisi íwali. ¹⁶ Quéwa piùwichàacaalícúewa íwalíse yái peebáidáanácúca Cristo itàacái, picácué báí pía íwalíse, néese pía Dios irí cayábéeri náalícaacáinácué píwali Cristo yàasu wenáiwica pía.

¹⁷ Idéca yàanàca nàasu èeri Dios idàbacatáipináta yùuwichàidaca èeri mìnánái nabáyawaná íwalíse. Quéechacáwa Dios yùuwichàida wía siùca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idàbaca imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa, iná yéewa wáalíacawa máiniípiná cachàiniwanái Dios yùuwichàidaca èeri mìnánái manuísiwata, cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios itàacái. ¹⁸ Iwàwacutá wàuwichàacawa manuísiwata cháí èeri irícu, éwita Dios yàasu wenáiwicacáníta wía, Dios yéewáidacáiná wía yùuwichàacáisi iyú àta wàacatalétawa èeri íicha. Iná wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná cabáyawanéeyéi wenáiwica càiripináta, cawinácaalí nacái báawéeyéica iicá Dios. ¹⁹ Iná wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios iwàwacaalí wàuwichàacawa Cristo irípiná, yá iwàwacutá wamànica cayábéeri mamáalàacata, wamàacacué nacái wíawawa Dios icáapi irículé icùacaténá wía, yái Dios idàbéericaté wía, imàniíripináca nacái walí càide iyúwaté íimáaná.

5

Consejos para los creyentes

¹ Siùcade nuwàwaca nùalàacúca pía píacué ancianoca icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pía. Nuicáté Cristo yùuwichàacawa cruz íwali, yá nucàlidaca iináwaná íwali. Néese Cristo yàanàapinácaalí àniwa icamaláná mèlumèluíri irícuwa, yásí wáyapiná Cristo yáapicha cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá yáapicha macáita. ² Píacué ancianoca, picùacué Dios yàasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níara wenáiwica Dios imàaqueyéicuéca picùaca. Péewáidacué nía, picùacué nía cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa. Picùacué nía casímáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Píacué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese píibaidacué Dios irípiná picùacaténácué yéenibe cayába macái pichàini iyúwa piwàwalícuísewa. ³ Picácué pichùulia nía cachàiniíri iyú; picácué piwàwa náiwacalícúca pía, níái Dios imàaqueyéicuéca picùaca. Néese picùacué nía cayábéeri iyú, píyacué nacái machacàniíri iyú Dios iicápiná, píasáidacaténácué nái cáinacaalí Dios iwàwáaná nàyaca. ⁴ Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanàapiná, yái Wáiwacalisíwaca, wía ancianoca icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa cáininéeri iyú. Wacùacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yáapiná walí wàasu coronawa

càmíri imáalàawa, wáiwita ìwalíripiná, yá wàypiná Wáiwacali yáapichawa icamaláná mèlumèluíri írìcu càiripináta, cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá macáita yáapicha.

⁵ Càita nacái piacué càmiyéica máini béeyéi, piacué ancianonái ímiétacaná, náii icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalànacué pía. Piacué pímiétacanáwáaca piyúudàayacacuéwa, picácué cáimacái piicáca piawawa, càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, abéeri Dios yàasu wenàiwica itànèericaté:

“Dios yúuwidaca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawínacaalí yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”,

íimaca yái Dios itàacáica. ⁶ Iná piacué Dios icàaluíná, yái cachàiníríca náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùllanacué pía. Picácué máini cachàini piicáca piawawa Dios iicápiná, picácué máini cáimacái piicáca piawawa. Néese áibaalípiná yàanàcatáipinátaqué péenáiwana, èeri imáalàapínacaalíwa, yásí Dios imànicué píri cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná. ⁷ Picàlidacué Dios írì yái cáalúnacuéca píinádacawa, néese manuicué píinádacáca Dios ìwali, píbàacué piwàwawa iwéré, Dioscáiná iwàwalicuéca pía mamáalàacata, icùacuéca nacái pía.

⁸ Picùacué cayába piawawa cáaliacáiri iyú ipíchanacué pimànica píbayawanáwa. Piicácué píchawa cayába ipíchanacué piúwide Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáichacué píiwitáisewa Dios íicha. Satanás, yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yèepunicawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá nacaláacawa Dios íicha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluérica yèepunícaalíwa, íicháaníca, canàicáináni, icutáca iyáapínáwa wenàiwica. ⁹ Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàinírí iyú, yéewacaténacué píbalúacawa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, ipíchanacué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha. Càmitacué pía abéta yúuwicháawa Cristo írìpiná. Néese péenánacué iyéeyéica macái cáli íinata imanùbaca, nàuwicháaca nacáíwa siúcata Cristo írìpiná càide iyúwacué piúwicháanáwa, neebáidacáiná itàacái. ¹⁰ Quéwa idécánamicué piúwicháacawa Cristo írìpiná achúma èerita, yásí Dios ichàiniadacué píiwitáisewa cayábéeri iyú peebáidacaténacué Jesucristo itàacái macàaluínáta tàì íiméeri iyú cachàiniwanái mamáalàacata. Yái Diosca, yácata yái cáininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wáyáanápiná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèluíri iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná írìcu chènuniré. ¹¹ Wàacué Dios írì cayábéeri icùapínacáiná macáita càiripináta ichàini manuírí iyúwa. Báisíta, amén.

Saludos finales

¹² Nubànucué píri yái achúméerína cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéerica Silas, yái wéenasàirica yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Silvano ìwali imànínápiná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná íicha. Nudéca nutànàacuéca píri yái cuyàlutaca nùalàacaténacué pía éeréeri iyú, nucàlidacaténacué píri nacái Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri mawèníri iyú yásáidacaténá cáininacuéca iicáca pía báisíri iyú. ¡Peebáidacué itàacái mamáalàacata cachàinírí iyú!

¹³ Náii iyéeyéica cháii Babilonia ìyacàlená írìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa càide iyúwa yeedáanacué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos yái nuíquéerica càiride iyúwa nuíriwa

iwàwalicué nacái pía. ¹⁴Pitaidáyacacuéwa cayábéeri iyú càide iyúwa abémisana. Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápínácué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué Cristo yàasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Simón Pedro nubànùacué piri cuyàluta. Núcata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái. Nubànùacué piri yái cuyàlutaca, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáná. Càita Wacuèriná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icùacáiná wenàiwica machacàniri iyú, yái Jesucristo iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ² Nusutácué Dios ícha piripínacué imàacánápinacué píaliacawa Dios ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús ìwali nacái, yéewanápiná namànicuéca piri cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, namàacacaténacué nacái piyaca matuìbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³ Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íná wadèniaca macáita yái chànisi wamápuèrica wàyacaténá siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càmliri imáalàawa yáapichawa, wàacaténá nacái Dios iyéininá machacàniri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíté wáaliacawa Jesucristo ìwali, yái imáidéericaté wía iripínáwa, wàyacaténá yáapicha icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétacanéri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama. ⁴ Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuiri iyúwa càide iyúwa ímáanáté, yái cayábéerica manuísíwéeri cawèníri nacái, yéewanápinacué pidèniaca Dios íiwítáise mabáyawanéeri, yéewanápinacué nacái iwasàaca pía èeri mìnánái íiwítáise ícha imáalèeripínacawa yáséeri iyú nabáyawaná ìwalísewa, máinicáiná nawàwaca namànica nabáyawanáwa, níái èeri mìnánáica càmliyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Dios idéca imànicuéca piri yái cayábéerica, íná piacué yeebáidéeyéica Jesucristo, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pìyáanápiná mabáyawanéeri iyú. Néese, píalimáidacué píalíanápináwa Dios ìwali cachàiníwanái mamáalàacata, píaliacaténacué cayábéeri ìwali báawéeri íchaná cáaliacáiri iyú. ⁶ Néese píalimáidacué picùanápiná píawawa báawéeri ícha ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa. Néese píalimáidacué píidenlanápiná piùwìchàanáwa mamáalàacata matuìbanáiri iyúta. Néese píalimáidacué pílanápiná Dios iyéininá machacàniri iyú, pimànicaténacué cayábéeri áibanái irí. ⁷ Néese píalimáidacué cayábáanápiná piicáca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái, càide iyúwa yéenayaquéeyéiwa. Néese píalimáidacué cáinináanápiná piicáca nacái macáita èeri mìnánái.

⁸ Pimànicaalícué manuísíwata macáita yái nucàlidéericuéca piri, yásí máini cawènica Dios iicáca yái pimànírícuéca. Cawènírica yái píalíanacuécawa Wáiwacali Jesucristo ìwali. ⁹ Quéwa cawinácaalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanacué piri, yá catáca íiwítáise càide iyúwa matuiri, càì nacáide iyúwa wenàiwica càmliri yáalimá iicáca déeculé, íimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa ícha yái báawéerica imànírícaté quéechacáwa. ¹⁰ Iná nuénánái, Dios idéca imáidacuéca pía, idéca nacái yeedacuéca pía yáasunápináwa, íná iwàwacutácué píalimáidaca pimànínápiná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténacué pimànica yái imáidáanacuéca pía. Pimànicaalícué càì, yá canácatáita picaláacuéwa Dios ícha. ¹¹ Càita Dios itáidápinacué

piawa máini cayábéri iyú imàacáanápínacué piri plasu cawèníripiná manuiri piwàlucacaténacuéwa yacalè chènunísèeri iriculè Wáiwacali Jesucristo icùacataléca macáita càiripináta, yái Wáiwacali iwàsèerica wía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha.

¹² Iná nucàlidapínacué piriwani càì mamáalàacata éwitacué péemiàcáanítani bàaluité, píaliacué nacái ìwali cayába, éwitacué nacái peebáidacáaníta tàì íiméeri iyú yái báisíiri tàacáisi néewáidéericatécué iyú pía. ¹³ Idècunitàacá nùyaca cháì èeri irícu, iwàwacutácué nùlàaca pía numichàidacaténacué píiwitáise ipíchanacué píimáichaca yái tàacáisica píaliéricuécawa ìwali. ¹⁴ Wáiwacali Jesucristo idéca imàacaca nùaliacawa nuétáanápínáwa mesúnamáita. ¹⁵ Quéwa numànipiná macáita nùalimáanáta nucàlidacaténacué piri yái tàacáisi báisírira, yéewanápiná nuétácadenáamiwa, yá píalimápinacué piwàwalica yái tàacáisica néewáidéericuécwa iyú pía.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶ Bàaluité wéewáidacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise cachàiníri ìwali. Càita nacái wacàlidacatécué piri Wáiwacali yàanàanápíná aléi èeri iriculè àniwa. Càmitaté wéewáidacué pía iyú yái plawirináimi íiwitáise cachìwéerica, yái wawàsi namánírira náallacái iyúwa nachìwáidacaténá áibanái. Néeseté wéewáidacuéca pía báisíiri tàacáisi iyú waicácáinaté Wáiwacali watuí iyúwa, yái Wáiwacali cachàiníri íiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, yái icamaláná chènuníséerica, wáyacaalíté yáapicha manuiri dúli íinata. ¹⁷ Waicacaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéeri, mèlumèluíri nacái icamaláná chènuníséeri yáapichawa. Yáté Dios itaaníca chènuníse, yá icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali íiméerica: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca. ¹⁸ Wéemiàcaté yái tàacáisi chènuníséerica, wáyacáinaté Wáiwacali yáapichawa manuiri dúli íinalalé, chènuníséeyéi imàacacalíté yáawawa waicáca nía.

¹⁹ Iná macáita idéca ichàbawawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté Dios itàacái Cristo íináwaná ìwali. Càita wáaliacawa cachàiníwanái báisíiri iyúcani Cristo yàanàanápíná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios íiméericaté Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácáiná yái tàacáisi imàacaca wáaliacawa càinácaalí Dios iwàwa wáyaca. Yái Dios itàacái càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catácatalé àta Jesucristo yèepùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri iriculé. ²⁰ Quéwa iwàwacutácué piwàwalica abéeri wawàsi càiripináta: Càmita yéewa wáaliacawa wéemiàcani wachàini iyúwa meedá càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Dios yáasu profetanái itànèericaté inùmaliçúise. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyúudáaca wía wáaliacaténá wéemiàcani, càinácaalí íimáaná. ²¹ Níacáiná Dios yáasu profetanái càmitaté nacàlida tàacáisi náiwitáise iyúwa càide iyúwaté nawàwaná meedá; néese Dios yáasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçúise, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanáté nacàlidacani.

2

Los que enseñan mentiras

¹ Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyacaté abénaméeyéi cachìwéeyéi iwicùlidéeyéica. Nacàlidacaté nachìwawa, náimacaté Dios yáasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçúise. Càita nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nàanàapínacué pèewiré. Yá

néewáidapíná wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipíná càì ibàacanéri iyú yéewanápiná áibanái iyúunáidaca cachìwéeyéi néewáidaca wenàiwica báisìiri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachìwéeri itépiná wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé. Nacàlidapíná nachìwawa Wáiwacali ìwali, náimapíná càmìtasa Wacuèrináni, yái Jesucristoca yéetèricatèa wáichawalíná iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ìficha. Quéwa néetápinácaaliwa, yáta Dios idàbapíná yùuwichàidaca níawa manuísíwata. ² Madécaná icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái neebáidapíná cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipíná macái báawéeri ìwítáaná mabáinìiri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuésemi. Iná nàwalíse áibanái natàanpíná báawéeri iyú báisìiri tàacáisi ìwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Níara cachìwéeyéica máini nawàwa needáca naliwa manùba cawèníiri, iná nachìwáidapínacué píawa cachìwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinacué pía píacaténacué nalí plata. Bàaluité quéwa Dios ìnàidacawa yùuwichàidáanápíná cawínácaalí imàníiyéica càì, idéca nacái ichùnìaca nalípiná nàuwichàanápínacawa càmìiri imàalàawa, yá canácata iwasèeripíná níawa nàuwichàacái ìfichawa.

⁴ Wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná nía, càmìcáináté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ìficha níara báawéeyéica àngel iwènùadéeyéicaté ìwítáisewa Dios ìficha. Néese yúucacaté nía ìnferno iriculé; yáté idacùaca níra cadena wía icùacaténá nía iyúwa presoíyèi catèeri irìcu mamàalàacata àta áibaalípiná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápíná nía càiripínáta.

⁵ Càité nacái càmìta Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ìficha níara bàaluisàna èeri mìnánáica. Néese ibànùacaté manuíri yéesacái imàalàidacaténáté macáita báawéeyéi wenàiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenàiwica yéesacái ìficha, yái Noé, yàalèricaté wenàiwica nawènùadáanápíná náiwítáisewa báawéeri ìficha, yá nacái siete namanùbaca wenàiwica Noé yáapichéeyéica. ⁶ Càité nacái Dios ibànùaca manuíri yùuwichàacáisi imàalàidacaténáté pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra. Dios yeemácaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càité Dios imàalàidaca níái wenàiwicaca yásáidacaténá áibanái báawéeyéi irí, iyéeyéipínacaté náamiwáise, yùuwichàidáanápíná nía nacái cawínácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. ⁷ Quéwa Dios iwasàcaté Lot Sodoma iyacàlená ìficha. Yái cayábèeri ìwítáiseca Lot máiníté achùmaca iwàwa iicáca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma iyacàlená mìnánáica bàaluité.

⁸ Yái asiali cayábèerica ìwítáise ìpidenèericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenàiwica yèewi. Yáté máini achùmaca iwàwa manuísíwata ìwalíse macáita yái báawéerica ìiquèericaté namànica, natàanica nacái macái èeri imanùbaca. ⁹ Wáiwacalíca yái yáalimèerica iwasàaca wía ìficha yái wawási yáalimáidèerica wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái. Siùcata Dios yùuwichàida iyaca níái báawéeyémica presoíri iyú àta néenáiwaná yàanàacataléta Dios icàlidacatáipínáta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápíná nía càiripínáta. ¹⁰ Máini cachàiníwanái mamàalàacata Dios yùuwichàidapíná wenàiwica imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yái casaquèeri wawási càmìrica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Càita nacái Dios yùuwichàidapíná cawínácaalí càmíiyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalípináwa icùacaténá nía. Macáita níái yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càmìta nàa áibanái ìmíétacaná. Càmìta cáalu natàani báawéeri iyú báawéeyéi àngel ìwali, níái

cachàiníyèi demonio íiwacanánáica icuèyèica yàasu cáliwa chènuníseéyèi cáuli irícuíyèi. ¹¹ Néese Dios yàasu ángelnái cachàinica nía náicha macái demonio íiwacanánái, quéwa éwita cachànicáaníta ángelnái demonionái íicha, càicáaníta càmita ángelnái icuísá íichawa demonionái Wáiwacali yàacuésemi. Iná picácué wacuísá wáichawa demonionái.

¹² Quéwa níái cachíwéyèica, yéwáidéeyèica wenàiwica chwáí iyú, càica níade iyúwa cuwèesínái máiwitáiséeyèi. Càmita nánáidawa cáaliacáiri iyú, néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànica càide iyúwa cuwèesínái imàníná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwèesi nanúacaténáni, càita nacái Dios idéca ínáidacawa íbàanápíná níái cachíwéyèica yúuwichàidacaténá nía càiripínáta. Nacuísá náichawa demonionái máini báawéeri iyú, éwita càmicáaníta nàalía cayába demonionái íináwaná iwali; quéwa Dios yúuwichàidapíná cachíwéyèi càiripínáta càide iyúwa yúuwichàidáanápíná nacái demonionái. ¹³ Níái cachíwéyèica nàuwichàapínacawa càide iyúwa nàuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casímáica náyaca càasuiri iyú, nayáaca nacái nayáacaléwa, cawèníiri yàacàsica, nánáidacáináwa abéerita iwali yái siùquéeri wawàsica. ¡Càica níade iyúwa casaquèeri wawási, namànicáiná nabáyawanáwa mabáiníiri iyú pèewibàa piwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camúnica nía, casímáiri iyúta nayáaca manuí nayáacaléwa cawèníiri yàacási, nàiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisiiri tàacáisi, quéwa nachíwa meedá.

¹⁴ Naicácanacáita inanái, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànica nabáyawanáwa. Nàalimáida nawènúadánápíná inanái íiwitáise, aslanái nacái namànínapíná nabáyawanáwa nàapichawáaca, níái wenàiwicaca càmiyèica yeebáida Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá nàasupínáwa áibanái yàasu cawèníiri. Níata wenàiwicaca Dios yúuwichàidéeyèipíná càiripínáta. ¹⁵ Nadéca naméeràacawa Dios íicha namàacacáiná níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namàni càide iyúwaté Beor íirimica Balaam imànínaté. Bàaluité Balaam iwàwacaté ícháawàaca israelitanái íipidená iwali ímapúacaténáté nía chwàwicùli iyú, yéwanápináté báawéeri yúuwàacawa nàwali níái Dios yàasu wenàiwicaca. Càité Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá íríwa cawèníiri wawási israelitanái yúuwidenái íicha. ¹⁶ Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàiníiri iyú ípíchanáté ícháawàaca israelitanái íipidená iwali chwàwicùli iyú. Dios imàacaca Balaam ípíra burro utàanica wenàiwica isàna iyú Balaam írí. Càité burro umáisaníaca Balaam imànica íbáyawanáwa, íná càmitaté yáalimá Balaam íbànùaca chwàwicùli Dios yàasu wenàiwica iwali, Dios icuàcáináté nía.

¹⁷ Cawinácaalí yéwáidéeyèica wenàiwica siùcade cachíwéeri tàacáisi iyú, canéeyèica iwèni nía càide iyúwa dápua canéerica írí úní, càide iyúwa nacái cùlúiri acalèe càuli ítéerica quéwa canácatáita unía yúuwéeriwa wenàiwica íbànacale iwali. Yá Dios yúucapíná íichawa níái cachíwéyèica nàuwichàacaténáwa càiripínáta írícu yái máinícataléca cúulica catá. ¹⁸ Níacáiná cachíwéyèi nacàlidaca canéeri iwèni wawási canùmaséeri iyú. Idécanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànica càide iyúwa cachíwéeri tàacáisi ímáná, néese cachíwéyèi idábaca yáalimáidaca nía namànínapíná macái báawéeri íwítáaná mabáinínawacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuésemi. ¹⁹ Níái cachíwéyèica nacàlidaca wenàiwicanái írí cayábacasa wáyaca iyúwa canéeyèi íiwacali wamànicaténá càide iyúwa wawáwaná meedá, náimacáiná càmitasa iwàwacutá weebáidaca iyúwa Dios

ichùullaná. Quéwa níai cachìwèeyéica càmita nàya iyúwa canéeyéi íiwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanácáiná idacùaca nía cachàiníri iyú namànicaténá meedá nabáyawanáwa itéeripináca nía yéetácáisi írìculé déeculé Dios íicha càiripináta. Yácaíná cawinácaalí wawàsi idacuèrica wenàiwica íiwitáise, yácata yái wenàiwica íiwacalica. ²⁰ Cawinácaalí wenàiwicanáí yáaliyéicawa Wáiwacali Jesucristo íwali, yái iwasèerica wía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha, yá Wáiwacali iwasàaca nía èeri mìnánáí íiwitáise íicha, macáí casaquèeri wawàsi èeri mìnánáí imànírica. Néese, níai yáaliyéicawa Wáiwacali íwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábéeri íicha àniwa, yá namàacacaalí nabáyawanáwa idacùaca nía àta yái báawéerica icábadàacataléta nía, yá máini cachàiniwanáí cabáyawanáca nía íicha yái quéechéericatécáwa. ²¹ Quéechatécáwa náaliacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wáyaca machacàniiri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacáí íicha, yái tàacáisi mabáyawanéerica Dios imàaquéericaté walí; íná Dios yúuwichàidapiná nía wa manuísíwata cachàiniwanáí náicha cawinácaalí càmiyéica yéemiacáwaca Jesucristo iináwaná íwali. ²² Níai yèepuèyéica imànica íbáyawanáwa àniwa nadecanáami náaliacawa Jesucristo iináwaná íwali, càica níade iyúwa áiba comparaciòn íimáaná: “Auli yèepùacawa iyáacaténá yèeculéwa. Marrano nacáí nadecanáami nàapidáidaca úa, yá uèpùaca utaliacawa casacàalirìculé àniwa”, íimaca yái comparaciònca.

3

El regreso del Señor

¹ Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyàluta nutànericuéca píri. Íná nudéca nùalàacuéca pía pucháiba yàawíríca nuwàwacáinácué numichàidaca plíiwitáise masaquèeri píináidacaténácuéwa cáaliacáiri iyú. ² Píináidacuéwa íwali yái tàacáisi Dios yáasu profetanáí icàlidéericaté bàaluité. Píináidacué nacáíwa Wáiwacali Jesucristo itàacáí íwali, yái ichùulíerica wamànica, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha. Wía apóstolca Jesucristo íbanuèyéica wacàlidacaténá itàacáí, wadéca wéewáidacuéca pía pímanícaténácué càide iyúwa Wáiwacali ichùullaná.

³ Péemiácué cayába, íyaca abéeri wawàsi máinicué iwàwacutéeri píaliacawa. Ípíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenàiwicanáí íyáanápiná íicáaniyéica waquíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Namànipiná nabáyawanáwa macáí íiwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná. ⁴ Nasutápiná néemlawa wía, namànica naquíniwa cà: “Pídecuéca píimaca walí Cristo íimacasa bàaluité yàanàanápínaté àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanàa? Níara wàawirináimi íiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanàa. Yá macáí wawàsi íyéerica cháí yèepunicawa íyaca mamáalàacata iyúwataté íyáaná Dios idàbacatáiseté èeri àta siuca nacáide”, càipiná náimaca càmicáiná neebáida Dios imáalàidáanápíná yái èeriquéi. ⁵ Cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmita báisi nawàwa náaliacawa càinácaalité Dios imànica. Càmita nawàwa náaliacawa Dios idàbacaté chènuníseeyéi cáli itàacáí iyúwa bàaluité. Néese Dios ichùullacaté chuiri cáli imusúacawa manuírí úni yáacúse. Néese íserícaté úni yéewacaténaté yéená íyaca chènuniré, áiba yéená nacáí íyamáacatéwa cháí. ⁶ Néeseté àniwa Dios imàacacaté úni yéesacawa macáí cáli íwali àta idapúadacatalétaté macáita. Inaté Dios imáalàidacaté macáita cháí èeri írìcúrica úni iyú, yái manuírí yéesacáica bàaluité. ⁷ Quéwa siuca chènuníseeyéi cáli, yá nacáí calíquéi íyéerica cháí èeri

irìcu siùca, Dios icùaca iyaca nía yeemácaténá nía quichái iyú áibaalípiná. Yá quichái yeemápiná níawa néenialípiná Dios icàlidapinácaalí báawéeyéi íiwitáise íbáyawaná iináwaná yúuwichàidáanápíná níawa càiripínáta.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picácué piimáicha Dios iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuí ichàbacawa. Càita nacái Dios iicáca mil camuí ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa.

⁹ Aibanái nayúunáidaca idéca ichàbacawa wáicha Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápíná àniwa càide iyúwa icàlidáanáté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yái Wáiwacali yéenáíwanáca, néese Wáiwacali idècunlàcáicatawa icùacáiná iyaca áibanái nawènúadáanápíná náiwitáisewa írípíná. Càita icùaca éeréeri iyú càmicáiná iwàwa yúucacawa ícha íbatàa abéeripínáta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná.

¹⁰ Canácata yáalíeriwa Wáiwacali yéenáíwaná, càicaalínápínácaalí yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicaaalí wenáiwica náalíawa càiná èeri írìcucaalí cayéedéeri yàanàapíná nacapèe néré. Néese Wáiwacali yàanàapínácaalí àniwa, yásí chènuníiséeyéi cáli namáalàapínácawa máiníri yáwanái tiríriri isàna manuúri iyú, caiyéininéeri macái énu ícha. Yá macái wawási iyéerica iwasàapínáwa uuléeri iyú neemácináwa quichái írìcu, yá nachalíapínácawa. Yásí macáita yái èeriquéi, yá nacái èeri írìcuíri wawásica canánama neemápinácawa Dios imáalàidacaalí níawa.

¹¹ Dios imáalàidapíná macáita quichái iyú, macáita yái iyéerica. ¡Iná iwàwacutácué piyaca mabáyawanéeri iyú, piacué nacái Dios iyéininá!

¹² Picùacué Dios yéenáíwaná yàanàaca. Pimànicué píalimáanáta yéewanápíná yéenáíwaná yàanàaca caquialéta cachàiníwanái. Néenialípiná chènuníiséeyéi cáli namáalàapínácawa quichái iyú, yá macái wawási iyéerica iwasàapínácawa uuléeri iyú quichái ipèrùla yéewi. ¹³ Quéwa wiata icùaca iyaca Dios idàbáanápíná wàlisài capiraléeri cáli, wàlisài cáli nacái, càide iyúwa Dios icàlidáaná walí imànlínápíná. Yá macáita iyéeripínáca néré, cayábapíná náiwitáise, iyéeyéipíná machacàníri iyú càiripínáta.

¹⁴ Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùaca Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápíná, yá pimànicué macáita píalimáanáta macái pichàini iyúwa piyacatácué matuñbanáiri iyú áibanái yáapicha, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicápiná. ¹⁵ Picácué piimáicha Wáiwacali idècunlàcawa éeréeri iyú yéewacaténá iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Càita nacái wéenasàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca píri cuyàluta píalíacaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápíná, càide iyúwa Dios imàcáaná Pablo yáalíacawa. ¹⁶ Pablo idéca icàlidacuéca píri càì Wáiwacali yàanàanápíná àniwa macái yàasu cuyàluta írìcuwa. Pablo idéca icàlidaca áiba wawási iwali càulenéeri wenáiwica yáalí yéemlaca càinácaalí ímáaná. Néese áibanái càmiyéicá yéewáidawa cayába, càmiyéi nacái yeebáida Jesucristo itàacái tàì íméri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacàlida machacàníri iyúni càide iyúwa ímáaná. Càita nacái nadéca nawènúadaca Dios itàacái profetanái itànèricatè. Iná Dios yúuwichàidapíná cawinácaalí càmiyéica icàlida Dios itàacái machacàníri iyú.

¹⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, píalíacuéwa cachíwéeyéi yàanàanápíná. Iná piicácué píchawa cayába ipichanácué báawéeyéi íiwitáise ichíwáidacuéca pía nawatàidacaténácué pía nachíwa iyúwa déeculé báisíri tàacáisi ícha àta piméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacái. Picácué peebá nalí. ¹⁸ Néese píalimáidacué píalíacaténáwa manuísíwata cachàiníwanái

mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yáí iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàacacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiníri iyúwa, yáí Wáiwacali cáininéerica iicácuéca pía. ¡Wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri siúcáisede, càiripináta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Wabànùacué pírí cuyàluta. Wacàlidacué pírí Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué pírí Jesucristo ìwali, yái wéemièrica itàacái wàuwí iyúwa, yái waiquéerica watuí iyúwa, wíacáiná waicácaté Jesús, wamàaca nacái wacáapiwa ìwali. Yái Jesucristo, yácata Tàacáisi yèerica wacáuca càmliri imáalàawa. ² Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yèepunícaalítéwa cháí èeri írìcu, yáté waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué pírí nacái yái tàacáisica Jesucristo ìwali, yái càmlirica imáalàawa, iyéericaté càiripináta Wáaniri Dios yáapicha, yái Jesucristo imàaquéericaté yáawawa waicácani. ³ Iná wacàlidacué pírí iináwaná ìwali yái Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacái itàacái, yéewanápinácué abédanamata píiwitáise wáapicha, wàyacáiná abédanamata Wáaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacái yái Dios írìca, Jesucristoca. ⁴ Iná wabànùacué pírí cuyàluta, casiimáicaténácué píwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵ Wacàlidacué pírí yái tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalícaténáwa mabáyawanáca Dios, imàaca nacái wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásíwata. ⁶ Wáimacaalí, “Wàyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicaalí mamálàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía meedá, càmita nacái wàya machacànìiri iyú. ⁷ Quéwa, wàyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáwaca icamaláná írìcuwa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios írì Jesú íraná imusúacatéwa ícháuná írìcuéwewa cruz ìwali, yá yéetácatéwa. Yúuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, yái báawéerica wamànìirica.

⁸ Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá ichìwáidéeyéi yáawawa meedá wía. Càmita nacái wataání báisìiri iyú. ⁹ Wáalíacawa machìwéericani, yái Diosca, imàni nacái macáita càide iyúwa ímáaná. Wáalí nacáíwa Dios icúca wenáiwica machacànìiri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios írì yái báawéerica wamànìirica, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, masacáca nacái imànìpiná wáiwitáisewa macái báawéeri íiwitáaná ìcha. ¹⁰ Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmita nacái weebáida Dios itàacái báisìiri iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná ìwali wamànica wabáyawanáwa.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Píacué, nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pírí cuyàluta pímanícaichacué píbáyawanáwa. Quéwa, éwita wamànicaalí wabáyawanáwa, càicánita Jesucristo, yái mabáyawanéerica iyéerica Wáaniri Dios yáapicha, yáacawéeridaca wía, itàníca wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ìcha. ² Jesucristo imàacacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, yái

báawéerica wamànírica wàyaca. Càmirítatè yéetáwa abéta wáichawalíná, néese yúuwichàacatéwa macái èeri m̀nanáí íchawalíná nabáyawaná íwalíse.

³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, yásí wáalíacawa báisíiri iyú wáalíacawa Dios íwali, wàyaca nacái abédanamata Dios yáapicha. ⁴ Aibacaalí càí ímaca “Núalíaca Dios íwali”, càicaalí íma, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, cachíwéeri meedáni yái wenàiwica, càmita nacái yeebáida báisíiri tàacáisi. ⁵ Néese àniwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata cáininéerica íicáca Dios báisíiri iyú. Iná yéewa wáalimá wáalíacawa báisíiri iyú wàyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios ímáaná. ⁶ Cawinácaalí càí íméerica “Núyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí íma, iwàwacutá iyaca càide iyúwa Jesucristo iyáanaté cháí èeri írìcu.

El nuevo mandamiento

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmita wàlisàí yái tàacáisi nutànèericuéca píri. Yái tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidéericatécué piwènúadacalítécué píiwitáisewa Jesucristo írìpiná. Yái tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemièricuéca bàaluité. ⁸ Ewitacué péemiacáanítani bàaluité, càicáaníta síuca àniwade nutànàacué píri, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yái tàacásica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cáininéeyéica íicáyacacawa. Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri ícha peebáidacaténácué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácaalí catéeri íchalíacawa cacháiníri camalásí icànacaalí catéeri írìculé.

⁹ Aibacaalí càí ímaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, nuèpuníca nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná írìcu”, quéwa meedá báawaca íicáca áiba wenàiwica, yá meedá yèepuníriwa mamáalàacata íbáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé, máiníri catáca. ¹⁰ Cawinácaalí cáininéerica íicáca áibanái, yácata yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yèepuníri nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná írìcu, yá canáca wawàsi yáaliméeri iwènúadaca íiwitáise imàninápiná íbáyawanáwa. ¹¹ Quéwa cawinácaalí báawa meedá íicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú, yá yèepuníri nacáíwa íbáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé. Yá càmita yáalimá imànica cayábèeri, ilúacáiná matuí imànica íiwitáise, càide iyúwa wenàiwica yúuquériwa càminá yáalíwa alénácaalí yàawa.

¹² Píacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué píri cuyàluta Dioscáiná ídéca imàacaca iwàwawa píbáyawaná ícha, Jesucristo yéetácáinácuéwa píchawalíná. ¹³ Píacué, béeyéica, nutànàacué píri cuyàluta píalíacáinácué Jesucristo íwali, yái íyéericaté èeri ípíchawáise. Píacué nacái úuculiyéica, nutànàacué nacái píri cuyàluta núalíacáináwa pídecuéca píwènúadaca báawéeri Satanás.

¹⁴ Nutànàacatécué nacái píri cuyàluta, píacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, píalíacáinácué Wáaniri Dios íwali. Nutànàacatécué nacái píri cuyàluta píacué béeyéica píalíacáinácué Jesucristo íwali, yái íyéericaté èeri ípíchawáise. Nutànàacatécué nacái píri cuyàluta, píacué úuculiyéica cacháiníacáinácué píiwitáise peebáidacáinácué Dios itàacái tàí íméeri iyú, núalíacáiná nacáíwa pídecuéca píwènúadaca báawéeri Satanás.

¹⁵ Píacué cáininá píicáca cháí èeriquéi. Píacué cáininá píicáca èeri m̀nanáí íiwitáise càimíyéica cáininá íicáca Dios. Cawinácaalí cáininéerica íicáca èeri m̀nanáí íiwitáise, càmita yáalimá cáininá íicáca Wáaniri Dios. ¹⁶ Aibanái

èeri m̀nanáì càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, canácata néená im̀nĩri càide iyúwa Wáaniri Dios ichùulianá, canásiwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Càita namànica: Máiní máaláiwáiseeri iyú nawáwa namànica wawási càmírica Dios ibatàa namànica, nasíimáidacaténá níawawa meedá; máiní nawáwa naicáca báawéeri wawási, càmírica Dios iwàwa wenáiwica iicáca, casíimáicaténá nawáwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacái nawáwawa nàasu cawèníri ìwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha. ¹⁷ Yáì chéerica èeri írìcuírìca, macáita imáalàapínáwa, nía nacái èeri m̀nanáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáalàapíná nacáíwa. Quéwa, cawínácaalí im̀nĩrìca càide iyúwa Dios iwàwáaná, ìyapíná Dios yáapìcha càiripínáta.

La verdad y la mentira

¹⁸ Píacué, nuiquéeyéica càyéide iyúwa nuénibewa, yáì èeriquéi imáalàapínácawa mesúnamáita. Pídecuéca péemliaca iináwaná ìwali abéeri asíali yàanèeripínáca ípídenéerica Cristo yúuwide. Siúcasíwata madécaná Cristo yúuwidenáì nadéca nàanàaca, íná yéewa wáaliacawa mawíénica yáì èeriquéi imáalàanápínácawa mesúnamáita. ¹⁹ Níái Cristo yúuwidenáica nàacatéwa wèewíisewa. Níacaté quéwa càmíyeyéi wéenanáisiwa Wáiwacalí ìwalíisená. Wéenanáisiwacalíté níatá, yá nayamáacatéwa wáapichatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíise yéewanápiná wáaliacawa abénaméeyéi ìyeyéica wèewibàa, càmíta wéenanáisiwa nía Wáiwacalí ìwalíisená.

²⁰ Cristo ídéca ibànúacuéca píri Espíritu Santo íná cáiwitáisecuéca pía canánama. ²¹ Iná nutànàacué píri cuyàluta píalíacáínacuéwa báisíiri tàacáisi ìwali. Píalíacué nacáíwa píicáca báisíiri tàacáisi ch̀wáì íichaná. ²² Siúcade nuçàlidacué píri cawínácaalí cachíwéerica. Cachíwéericaní, cawínácaalí càì íiméerica, “Càmírité Mesías yáara Jesús mica”, càì íimaca imànica ichìwawa. Yácata nacái abéeri Cristo yúuwide, càmícaíná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios Iri itàacái nacái. ²³ Cawínácaalí càmírica yeebáida Mesíascani yáì Dios írìca, yáì wenáiwica Dios ibànúericaté icúacaténá èeri m̀nanáì, càmíta yáalíá Wáaniri Dios ìwali. Quéwa cawínácaalí icàlidéerica Dios Iri ìwali Mesíascani, yáì Mesías Dios ibànúericaté walí, yácata yáaliéerica nacái Wáaniri Dios ìwali.

²⁴ Iná peebáidacué cayábani mamáalàacata tàì íiméeri iyú, yáì tàacáisi nacàlidéericatécué píri bàaluité. Peebáidacaalícué cayábani tàì íiméeri iyú, yásí píyacuéca abédanamata càiripínáta Dios Iri yáapìcha, yáapìcha nacái yáì Wáaniri Diosca. ²⁵ Jesucristo ídéca icàlidaca walíni cáimíetacanéeri iyú yàanápiná wacáuca càmíiri imáalàawa, wáalíaca nacáíwa imànínápiná càide iyúwaté íimáaná.

²⁶ Siúca nubànúacué píri cuyàluta nùalàacaténácué pía náichaná níara áibanái iwàwéeyéica ichìwáidacuéca pía. ²⁷ Quéwa, ìyacué píri Espíritu Santo, yáì Espíritu Santo Jesucristo ibànúericatécué píri. Càmíta iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía Espíritucáiná yácata yéewáidéericuéca pía macái wawási ìwali. Espíritu yéewáidaca wía báisíiri iyú. Canácatáita ichìwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espíritu yéewáidáanacué pía.

²⁸ Siúcade píacué nuiquéeyéica càyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manuícáténá wáináidaca wawáwawa waicácaalípiná Jesucristo, yàanáapínácaalí, ípíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná ìwalíisewa yàanáapínácaalí àniwa. ²⁹ Píalíacuécawa Jesucristo ìwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa báisíiri iyú cawínácaalí ìyeyéica mabáyawanéeri iyú, Dios yéenibeca nía.

3

Hijos de Dios

¹ Wáaliacawa cáinináca Wáaniri Dios iicáca wía, Dioscáiná idéca yàaca wáipidená “Dios yéenibe”. Báisíta, Dios yéenibeca wía. Iná áibanái èeri m̀nanaí càmíyéica Dios yéenibe càmíta náalíawa Dios yéenibeca wía càmícáiná náalía Dios iwali. ² Piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, siùcáisede Dios yéenibeca wía. Ewita càmícáaníta wáaliawa càinápínacaalí wàyaca áiba èeriwa, càicáaníta wáaliacawa Jesucristo yàanàpináca àniwa, yásí wàyapínaca càiwade iyúwa iyáaná, asáiripínacáiná waiquéeripíná Jesús, càide iyúwa iyáaná. ³ Macáita icuèyéica Jesucristo yàanànapínawa, masacáaca namànica náiwitáisewa báawéeri ícha, càide iyúwa Jesucristo iyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁴ Quéwa cawinácaalí imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmíta neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa. ⁵ Píaliacuéwa Jesucristo yàanàcaté aléi èeri iriculé yúucacaténá wáicha wabáyawaná. Píaliacué nacáíwa canácata Jesucristo ibáyawaná, canásíwata. ⁶ Cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmíta namàni náacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá náináidawa Jesús iwali, càmitàacá náalía iwali. ⁷ Piacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénameyéeyéi wenàiwica nawàwa nachíwáidacuéca pía, náimacáinácué píri cayábacasa pimànicaalícué pibáyawanáwa mamáalàacata ewitacué Dios yéenibecáaníta pía. Nachíwacáita meedá. Picácué pimàaca áibanái ichíwáidaca pía cà. Cawinácaalí imànírica yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri íiwitáise càide iyúwa Jesús iyáaná mabáyawanéeri iyú. ⁸ Cawinácaalí quéwa imànírica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yàasu wenàiwica, yái wàuwide Satanás, icháawàidérica waináwaná iwali, Satanás imànicáináté ibáyawanáwa mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siùca nacáide mamáalàacata àniwa. Inaté Dios líri yàanàca imáalàidacaténá macáita yái Satanás imànírica.

⁹ Báisícaalí Dios yéenibeca wía, néese càmíta wamànipíná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadèniacáiná Dios íiwitáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, báisícaalí Dios yéenibeca wía. ¹⁰ Càita wáaliacawa càiyéinácaalí níái Dios yéenibeca, càiyéinácaalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácaalí càmíyéica imàni cayábéeri, nía nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata càmíyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácaalí imàníyéica cayábéeri, nía nacái cayábéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata Dios yéenibeca.

Amémos unos a otros

¹¹ Yái idábáanéeri tàacáisi péemièricatécúéca madécaná yàawíría ímaca walí: “Cáininácué píicáyacacawa”, ímaca. ¹² Picácué wamàni càide iyúwa Caín imànínáté, yái báawéeri Satanás yàasu wenàiwicaca, inuèricaté meedá iméeréeriwa. ¿Píalíasicuéwa cánaté yéewa Caín inúca iméeréeriwa? Calúacáináté Caín iicáca yéenasàiri íiwitáisewa, yéenasàiricáiná imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

¹³ Piacué nuénánáica, iwàwacutácué piwáwalica báawáanápíná naicáca pía níái èeri m̀nanaí càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁴ Bàaluité wàyaca càide iyúwa yéetéeyéimiwa, canácáiná wacáuca càmíiri imáalàawa. Néseté Dios yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wáaliacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Cawinácaalí càmírica cáininá

iicáca áibanái, iyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmíiri imáalàawa. ¹⁵ Cawinácaalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca càinide iyúwa inuérica wenàiwica. Píaliacué nacáiwá cawinácaalí inuérica meedá wenàiwica, canáca icáuca càmíiri imáalàawa. ¹⁶ Jesucristo idéca yéewáidaca wía càinácaalí iwàwacutáaná cáinínaca waicáca áibanái, Jesucristo imàacacáinaté icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamàacaca wíawawa áibanái írípínáwa yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁷ Pidèniacaalí cayába píasuwa, píaliacaalí nacáiwá áibanái càmita nadènia yái namáapuérica, néese càmicaalí piyúudàa nía, yásí wáaliacawa càmita cáiníná píicáca Dios báisíiri iyú. ¹⁸ Píacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, píacué wacàlidacáita meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Píacué wacàlidacáita meedá cáinínáca waicáca áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúudàacué nía wáasáidacaténá cáinínaca waicáca nía báisíiri iyú.

Confianza delante de Dios

¹⁹ Wamànicaalí càì, yásí wáaliacawa weebáidaca báisíiri tàacáisi, wáyaca nacái Dios iicápiná mabáiníiri iyú, macàaluínínawaca nacái. ²⁰ Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáyawaná ìwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cáaliacáica wáicha Dios, yáaliéri nacái macáita wawàsi ìwali. ²¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàaca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwallícuésewa, yásí manuica wáináidaca wawàwawa mabáinínawaca Dios iicápiná. ²² Néese Dios yáapíná walí macáita wasutéerica íicha, wamànicáiná càide iyúwa ichùullaná wía, wamàni nacái yái casíimérica Dios iicáca. ²³ Dios ichùulla weebáidáanápíná líri itàacáiwá, yái Jesucristoca. Ichùulla nacái cáinináanápíná waicáyacacawa càide iyúwa ichùullaná wía. ²⁴ Cawinácaalí imáníiyéica càide iyúwa Dios ichùullaná, níacata iyéeyéica abédanamata Dios yáapicha. Dios iyaca nacái náapicha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáaliacawa Dios iyaca wáapicha, yái Espíritu Dios ibànuericaté walí yàacawéeridacaténá wía.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, manubéeyéi náimaca nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmallícué. Píacué peebáida caquialéta nataacái macáita. Néese píináidacuéwa cáaliacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quéechacáwa píaliacaténácuéwa asáisi báisíicaalí nataánica Dios inùmallícué. Náyacáiná cháì èeri írìcu madécaná cachìwéeyéica icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmallícué. ² Píaliacuéwa càiyéinácaalí níai icàlidéeyéica tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmallícué nacàlidacáiná Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái Wacuérinásàiri Dios ibànuericaté walí iyúwa asali. ³ Cawinácaalí càmíiri càì icàlidaca tàacáisi, canáca líri Espíritu Santo. Iyaca írì Cristo yúuwide íiwitáise. Pidécúéca péemiaca iináwaná ìwali, yàanàanápíná yáara Cristo yúuwideca íiwitáise. Sìuca idéca yàanàca wàatalé aléi èeri írìculé, yái Cristo yúuwideca íiwitáise.

⁴ Píacué quéwa nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pidécúéca píawèniadaca píichawa níara cachìwéeyéica, càmicáinácué peebáida nàasu tàacáisi cachìwéeri, iyacáinácué píwàwallícué Dios íiwitáise, máníiri cacháinica íiwitáise Satanás íicha, yái Satanás ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise, càmtíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Níara cachìwéeyéica càmita neebáida Jesucristo itàacái. Cháì èeri írìcuíri náiwitáise meedá, íná nacàlidaca tàacáisi èeri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èeri mìnánái yeebáca nataacái,

níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁶ Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliérica Dios iwali, yéemíaca wàasu tàacáisi. Aibanái quéwa càmíiyéica Dios yéenibe, càmíta néemla walí. Càita wáaliacawa càiyéinàcaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmálcuise báisiri iyú, càiyéinàcaalí nacái níái icàlidéeyéica ichìwawa Cristo yùuwide íiwitáise iyú.

Dios es amor

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáininácáiná Dios iicáca wía. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, yácata Dios isùmàireca, yáalía nacái Dios iwali. ⁸ Cawinácaalí càmírica cáininá iicáca áibanái, càmítàacá yáalía Dios iwali, cáininácáiná Dios iicáca wenàiwica. ⁹ Dios quéwa idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànùacáinaté líriwa, yái abéerita lírica aléi èri írìculé, yéewanápiná wadèniaca wacáucawa càmíri imáalàawa, Dios líri yéetácáinatéwa wáichawalíná. ¹⁰ Siúcata càmíta nutànàacué nùyaca píri iwali, yái cáinináanaca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píaliacawa cáinináca Dios iicáca wía manuúsiwata báisiri iyú, iná ibànùacaté líriwa imàacacaténá icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná lícha.

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca wía manuúsiwata, càide iyúwacué nùumáaná píri, iná nacái iwàwacutá macái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Canácatáita áiba èri mìnali iicácaté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yásí Dios iyaca wawàwalicu, yàacawéerida nacái wía, yásí wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca wía. ¹³ Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáaliacawa báisiri iyú wàyaca Dios yáapicha, wáaliaca nacáiwá Dios iyaca wawàwalicu, yàacawéeridaca nacái wía. ¹⁴ Wía nacái apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo írì watú iyúwa iná yéewa wacálidaca áibanái írìni Wáaniri Dios idéca ibànùaca líriwa Jesucristo iwasàacaténá èri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha, macáita yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁵ Cawinácaalí icàlidéerica Jesús iwali Dios líricani, Dios iyaca iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. Yái wenàiwicaca iyaca nacái Dios yáapicha.

¹⁶ Iná wáaliacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, iyaca Dios yáapicha. Dios iyaca nacái iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. ¹⁷ Càita nacái wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca áibanái, yéewanápiná manuúca wáináidaca wawàwawa mabáiníri iyú áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica, wàyacáiná cháí èri írìcu càide iyúwa Jesucristo iyáaná. ¹⁸ Báisícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmíta iwàwacutá cáaluca wía Dios lícha, wenàiwicanái lícha nacái. Néese ániwa, manuúsiwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cáaluíri waicáca, canásíwa. Quéwa, cáalucaalí wía, yásí yái cáalucáica yùuwichàidaca wíawa. Iná, cáalucaalí wía, yásí wáaliacawa càmítàacá cáinináca waicáca Dios manuúsiwata, áibanái nacái.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, yácáiná Dios cáininácaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácani. ²⁰ Aibacaalí càí íimaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, càí íimacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachíwéeri meedá. Càmicaalí wáalimá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waiquéeyéica watú iyúwa cháí èri írìcu, néese càmíta wadé cáinináca waicáca Dios yái càmíricáwaca waicá watú iyúwa. ²¹ Jesucristo idéca ichùllaca wía càí:

Cawinácaalí icàlidéeyéica cáininácasa naicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yái Jesúsca, yái Wacuérinásàiri Dios ibànuèrica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe. ² Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái càide iyúwa ichùulianá wía, yásí wáalíacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái. ³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmírita máini càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. ⁴ Macáita wía Dios yéenibeca, wáalimá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalimá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yái báawéerica wamànírira cháí èeri iricu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. ⁵ Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yái Jesúsca, wíawamita yáaliméeyéica imàacaca íchawa ibáyawanáwa, yái báawéerica wamànírira cháí èeri iricu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶ Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé, yá imàacacaté wáalíacawa Dios Iiricani, ibautizácaalítéwa úni yáaculé, néese àniwa nacái íiraná imusúacaalítéwa icháuná iricuisewa cruz iwali. Iná idéca imàacaca wáalíacawa Dios Iiricani úni iyú, íiraná iyú nacáiwá. ⁷ Espíritu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná iwali, Dios Iiricani, Espíritu icàlidacáiná báisíiri iyúni. ⁸ Nàyaca máisiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Iirica, yá nacái Espíritu Santo. Ewita máisibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Máisiba nacái níái icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná iwali, Dios Iiricani, cháí èeri iricu, yái Espíritu Santoca, yái única nacái, yái íiranáca nacái. Níái máisibaca abédanamata náiwitáise nacàlidaca Jesucristo iináwaná iwali, Dios Iiricani. ⁹ Aibaalí wéemíaca wenàiwica icàlidáanáca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanáca, cawèniiri cachàini manuisíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná iwali, Dios Iiricani. ¹⁰ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáalíacawa báisíiri iyú iwàwalicuisewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri iwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmírira yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachíwéeri, càmícáiná yeebáida tàacáisi Dios icàlidéerica Iiri iwaliwa. ¹¹ Yácata tàacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yáaca wacáuca càmíiri imáalàawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. ¹² Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáalíerica Dios Iiri iwali báisíiri iyú, idènia nacái icáucawa càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí càmírira yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalía Dios Iiri iwali báisíiri iyú, yá canáca íri icáuca càmíiri imáalàawa.

Conclusión y consejos finales

¹³ Nudéca nutànàacuéca pírí yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalíacaténácuéwa pidèniaca picáucawa càmíiri imáalàawa.

¹⁴ Manuica wáináidaca wawàwawa Dios iwali, wáalíacáináwa wasutácaalí ícha wawàsi Dios iwàwéerica wadèniaca, yásí yeebáidaca walí. ¹⁵ Càide iyúwa wáallánáwa Dios yéemíaca wasutáaná ícha, càita nacái wáalía nacáiwá Dios yàapiná walí yái wasutéerica ícha.

¹⁶ Piicácaalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica iyaca ibáyawanáwa, quéwa càmírira Dios inúa wía iwálíise, iwàwacutácué pisutáca

Dios ícha irípiná. Yásí Dios icáucàidaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuéerica wía ìwalíise. Iyaca áiba wabáyawaná íiwitáaná Dios inuéericuéca wía ìwalíise. Càmita nuhùullacué pisutáca Dios ícha nalípiná namànicaalí càì. ¹⁷ Macáita yái báawéerica wamànírira, yácata wabáyawanáca, quéwa, iyaca wabáyawaná íiwitáaná càmirica Dios inúa wía ìwalíise.

¹⁸ Wáaliacawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios Iiri icùacáiná nía, íná báawéeri Satanás càmita yáalimá íbàaca nía. ¹⁹ Wáaliacawa Dios yéenibeca wía. Wáalía nacáíwa Satanás ichùullaca macáita èeri mìnánái íiwitáise, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ²⁰ Wáalía nacáíwa Dios Iiri idéca yàanàaca aléi èeri iriculé. Yá imàacaca cáaliacáica wía, wáaliacaténá Dios ìwali, yái báisisíwéeri Diosca. Wàyaca yáapicha yái báisisíwéerica, yáapicha nacái yái Iirica, yái Jesúsca, Dios ibànuèricaté. Yácata abéerita báisisíwéeri Dios, yèerica wacáuca càmiri imáalàawa. ²¹ Píacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué pla cuwáiná icàaluíniná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué piri cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísiwata, piacué iwacáidáyaquéeyéicawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níái piápichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisíiri iyú. Macáita nacái yáaliyéyéica báisíiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía. ² Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisíiri tàacáisi, yái tàacáisi iyéerica walí càiripináta èeri càmíiri imáalàawa. ³ Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri Iírica, namànipinácué piri cayábéeriwa, naicápinácué piawa catúulecanéeri iyú nacái, namàacápinácué matúibanáca píiwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisíiri tàacáisi, cáininácuéca nacái picáyacacawa.

⁴ Casímáica nuwàwa manuísiwata nùanàcáiná abénaméeyéi péenácué piápichéeyéi iyéeyéica machacáníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùullaná wàyaca. ⁵ Siúcade, piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísiwata, cáininácué waicáyacacawa. Yái tàacáisi nutànèericuéca piri càmíirita wàlisài ichùullacanái. Yácata idàbáanéeri tàacáisica Jesucristo ichùulièricaté weebáidáanápíná: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa. ⁶ Cáininácaalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùullaná wía. Bàaluité piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná, yáté péemíicatécué Dios ichùullaca cáinináanápínácué piicáyacacawa.

Los engañosores

⁷ Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía cháí èeri irícu. Càmita nacáilda Jesús íináwaná íwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùericaté aléi iyúwa asíali. Cawinácaalí icàlidéeri càì ichìwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yùuwidécani nacái. ⁸ Cayábacué, ipíchanácué piúcaca píibaidacaléwa, yái pímaníríca Dios irípiná. Píibaidacué cayába Dios irípiná, pímaláidacué nacái pímaníca yái pímaníríca Dios irípiná yéewanápinácué peedáca píriwa macáita píasu cawèníriwa Dios iwàwéericuéca yàaca píri íwalíná, yái píibaidáanácuéca irípiná.

⁹ Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetàuculéeri Jesús itàacái íicha, yácata càmíirica yáalíawa Dios íwali. Quéwa, cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesús itàacái, yácata yáaliériwa Wáaniri Dios íwali, íwali nacái yái Dios Iíríca. ¹⁰⁻¹¹ Nàanàcaalícué píatalé áibanái yéewáidéeyéipínácué pía cachìwéeri tàacáisi iyú Jesús itàacái íicha, picácué pímaàca nawàlùacawa picapèe iriculé. Picácué pitáida nía. Pitàidacaalícué nía, yásícué piacawéeyéináca pímaníca níawa, níara imàníiyéica íbáyawanáwa meedá.

Palabras finales

¹² Nuwàwacué nùcàlidaca piri manùba tàacáisi mamáalàacata, quéwa càmita nuwàwa nutànàca cuyàluta irìcuni. Nucùa àta nùalímácatalépínáta nùacawa nupáchíacuéca piawa, yéewanápiná casímáica wawàwa manuísiwata.

¹³ Níái piacawéeyéináca iwacáidáyaquéeyéicawa chábài, Dios yeedéeyéica nacái yàasu wenàiwicapináwa, nawàwalicuéca pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànua pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíiri iyú.

² Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios ícha imànínápiná pirí cayábéeri ìwallíse, yái macáita pimàníríca. Nusutáca Dios ícha nacái imàacacatená mauláicaca pía. Nùalácawa cachàiníca píiwitáise Dios ìwali.

³ Casímáica nuwàwa manuísíwata nàanàacáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piináwaná peebáidaca mamáalàacata báisíiri tàacáisi. ⁴ Canácata áiba tàacáisi càiri isímáidéeri núa càide iyúwa casímáiná nuwàwa nuémíacaalí nuéwáidacalénái iináwanáwa neebáidaca báisíiri tàacáisi machacàníiri iyú.

⁵ Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái píibaidacaléca pimàníríca Dios irípiná, yái cayábéerica pimàníríca áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita déecuíséeyécáníta nía, càmiyéicáwaca píalía piicáca.

⁶ Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piináwaná ìwali, nàimaca cáinináca piicáca nía. Sìucade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía nàasu àyapu ìwalipíná, càide iyúwa casímáinápiná Dios iicáca wamànica. ⁷ Nadéca nadábaca nèepunicawa náibaidacatená Jesucristo irípiná, càmita nacái needá nalíwa wawàsi áibanái ícha càmiyéica yeebáida Jesús itàacái. ⁸ Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéeridacatená nía, níai icàlidéeyéica yèepunicawa báisíiri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, níara ìwacáidáyacquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrefes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, máinicáiná iwàwa ichùuliaca nía macáita. ¹⁰ Yá nùacaalípináwa néré, yásí nutàaníca yáapichawa ìwali yái càmináca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunicawa wía máiwitáiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néese, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, iná càmita yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanáicaalí péenacué nawàwacaalí natáidaca nía, Diótrefes càmita ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíse, píacué ìwacáidáyacquéeyéicawa néenibàa.

¹¹ Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi íiwitáise imàníná. Picá pimàni píibáyawanáwa iyúwa báawéeyéi íiwitáise imàníná. Cawínacaalí imàníríca cayábéeri, yácata Dios isùmàireca. Quéwa, cawínacaalí imàníríca íbáyawanáwa, càmita yáalía Dios ìwali.

¹² Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Píalía nacáíwa nutàaníca báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴ Nudènia bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripínáca pirí, càmita quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanicaténá píapichawa.

15 Nusutáca Dios ícha imàacáanápíná matuíbanáica pía. Níái wàacawéeyéináca iyéeyéica cháí nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica nía macáita iyéeyéica néenibàa, níara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹ Núa Judas, Jesucristo yàasu wenàiwica íbaidéerica írípíná, Santiago yéénásàirica nacái núa, nubàntuacué pírí cuyàluta piacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca, Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa, píatacué nacái Jesucristo icuèyéica. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha píripínácué iicáanápinácué pipualé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matuíbanáica pía, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwalicuísewa.

Los que enseñan mentiras

³ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máini nutànàaca píripí cuyàluta íwali yái Jesucristo iwasáanáca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Siúcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca píripí taacáisi nusutácaténácué píicha wawási manuísíwata. Iwàwacutácué píalàaca nía cachàiníri iyú, níara cachìwéeyéica, ipíchaná nawènúadaca yái báisíri tàacáisica Dios imàaquéericaté abé yàawiriaté yàasu wenàiwicanái íríwa. ⁴ Péewáidacué wenàiwica macáaluínánata báisíri tàacáisi iyú, níacáiná cachìwéeyéi nadéca nawàlúacawa ibàacanéri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná íwali, níái cachìwéeyéica, cáinacaalí iyú Dios yúuwichàidáanápiná níawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca nachiwawa báawéeri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manùbéeyéi yáapicha báawéeri iyú, Dioscáiná imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, càita nacàlidaca nachiwawa. Náasáidaca càmita nawàwa Jesucristo Náiwacalipínáwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuérínásàiri nacái.

⁵ Ewítacué píalíacáanítawa yái tàacáisi íwali macáita, càicáaníta nuwàwa nucàlidacuéca píripí àniwani, piwàwalicaténácuéni. Bàaluité Dios imusúada israelitanái Egipto yàasu cáli ícha. Ewítaté Dios itécáaníta macáita nía Egipto yàasu cáli ícha, càicáanítaté imáalàidaca macáita néená càmiyéicaté yeebáida itàacái. ⁶ Nía nacái ángelnái imàaquéeyéicaté íchawa íbaidacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyéicaté ìyacatáíwa chènuniré, yá níaquéi Dios idacúacaté, presoíyéica imànica nía, catéeri írículé càiripínátawa, àta áibaalípiná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná íwali, yúuwichàidacaténá níawa. ⁷ Càide iyúwaté ángelnái ìyáaná, càita nacái nàyacaté yàcalé mìnánáimi, pucháiba yàcalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yàcalémi ìyéeyéicaté mawiénita nalí, máini naimácaté manùbéeyéi yáapicha mamáalàacata càmiyéica nàacawéeyéi. Nía nacái aslanái naimácaté nanacáiri yáapichawa namànicaténá yái càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Ináté Dios yúuwichàidaca nía quichái iyú, yái quichái càmirica ichacàwa, càiripinéerita iyaca. Càita Dios imàacaca wáalíacawa yúuwichàidáanápiná macáita imàníyéica íbáyawanáwa.

⁸ Càita nacái níara yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, éwita náalíacáanítawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íwali, càicáaníta namànica nacái báawéeri. Néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú néemiéerica nàamacani írìcuísewa, namànicaténá nainá iyúwa yái càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica; càmita nacái neebáida Wáiwacalí itàacái; nataani nacái báawéeri iyú ángelnái íwali. ⁹ Quéwa ángelnái íiwacalí ílipidenéerica Miguel càmitaté itàani báawéeri iyú ángelnái íwali. Miguel itàanicaté chàinisíri iyú Satanás yáapicha càirínácaalí náicha yeedéeripínacaté Moisés ichéecami, yaté Miguel

yáaliacawa canácaté yéewaná icuísaca íchawa Satanás báawéeri iyú. Ináté Miguel ímacáita Satanás irí: “¡Nusutáca Wáiwacali ícha yáalaanápiná pí cachàiniiri iyú!” ímaca yái Miguelca. ¹⁰ Níata quéwa cachìwéeyéica asianái natàanica báawéeri iyú ángelnái iwali, éwita càmicáaníta náalíawa cayába ángelnái iináwaná iwali. Namànica meedá macáita càirinácaalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwéesinái imàniná. Iná namáaláidaca nacáucawa Dios ícha.

¹¹ ¡Dios yúuwichàidapiná níawa!, nàycáciná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín iyáaná. Nawènúadaca náiwitáisewa néewáidacaténá wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàniná. Namànica nacái úwicái nacuèrinánái ípunitawa càide iyúwaté Coré imàniná. Iná néetápiná nacáwa méetauculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa. ¹² Níái cachìwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawàsi, níacáciná mabáiniiri iyú namànica nabáyawanáwa pèewi piwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa Santa Cena ipíchawáise. Casímáiri iyúta nayáaca nayáacaléwa manuiri, nàiraca nacái macáaluínináta. Íiwacanánái báawéeyéica meedá níara, camúnica nía nacái iyéeyéica írwa meedá yáacási cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acalèe canéerica irí unía yèepunírícawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyacanéerica yáasu èeri yàanàcaalí, iná wenàiwica iwataàca àicu cáli yèewáise, yásí àicu yéetácawa báisiiri iyú. ¹³ Níái cachìwéeyéica imàniyéica máini yáaséeri nabáyawanáwa áibanái wenàiwica yáacuésemi, nàyaca càide iyúwa manuiri màladàca. Cachàiniiri cáuli ipùacaalí manuiri úni, yásí màladàca namichàidaca báawéeri úni icàli càina ínalatèliná. Níái cachìwéeyéica naméeráidaca áibanái, nàycáciná càide iyúwa dùlupúta íméeréeyéicawa, camíyéica icàna cayába wáapunálicubàa. Iná Dios ichùullapiná nàyanápiná càiripináta catèeri írucu máinicataléca cúulica catá.

¹⁴ Bàaluité Enoc iyaca, yái sietéena Adán itaquérinámi waléerica iináwaná iwali. Enoc icàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise cachìwéeyéi iwali càinácaalí iyú Dios yúuwichàidáanápiná níawa. Enoc ímacaté: “Péemiacué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanèeripináwa náapícha níái yáasu manùbéeyéi mil namanùbaca ángelnáica mabáyawanéeyéica. ¹⁵ Yàanàpiná yéemícaténá naináwaná iwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáyawanáca macáita báawéeyéica íiwitáise, ìwalíise macáita báawéerica namàniirica, ìwalíise nacái yái báawéeri tàacáisi náiméerica Dios iwali, níái báawéeyéica íiwitáise imàniyéica ibáyawanáwa”, ímacaté yái Enoc. ¹⁶ Níái cachìwéeyéica natàanica íbàacanéeri iyú nacuèrinánái ìwaliwa. Báawaca naicáca macái wenàiwica. Máini nawàwa namànica càinácaalí báawéeri ísimáidéeri níawawa. Máiniyéi canúmaséca nía, cachàiniyéica iicáca yáawawa. Natàanica cayábéeri iyú áibanái irí, needácaténá náicha wawàsi meedá.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷ Quéwa píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalícué yái tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yáasu apóstolnái icàlidéericatécué píri, ímérica càinácaalí ichàbàanápináwa wapíchalécáwa. ¹⁸ Náimacatécué píri: “Aibaalípiná maléena èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abenaméeyéi wenàiwica naicáanápínácué píquiná pèebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawáwaná”, náimacatécué píri níái apóstolca. ¹⁹ Quéwa níara cachìwéeyéica, nawènúadaca áibanái íiwitáise báawáanápiná naicáyacacawa. Náináidacáita meedá írucu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwacué píá nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tàì íméri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéwanápinácué cachàinica píiwitáise. Pimàacacué Espíritu Santo yéwáidaca píá, pisutáanápínácué píawawa Dios íicha. ²¹ Picácué piwènúada píiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, yái cáininéerica iicáca wía. Néese manuicúé píináidaca piwàwawa picùacaténá Wáiwacali Jesucristo yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa, iicácáiná wapualé.

²² Piicácué natúulécáná píalàanápínácué níawa, cawinácaalí iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios íicha. ²³ Níái iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, càica níade iyúwa wenàiwica yúuwàcaalí yàacawa quichái iriculé, nawàwacáiná nacaláacawa Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa. Píalàacué níá, peedácué níá ráunamáita Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, càide iyúwa weedácaalí wenàiwica quichái íicha. Aibanái wenàiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuísíwata. Báawacué piicá yái báawéerica namàníríca, quéwa piicácué natúulécáná níái wenàiwicaca. Píalàacué níá cachàiníri iyú, namàcáanápíná náichawa yái báawéerica namàníríca, quéwa piicácué píichawa cayába, ipíchanácué cayábaca piicáca yái báawéerica namàníríca nainá iyúwa. Picácué pímaní náapícha píbáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yái abéerita Diosca, iwasèerica wía yàasu yúuwichàacáisi íichawa, yáta yáalimácué icùaca píá ipíchanácué pímaníca píbáyawanáwa. Dios yáalimácué nacái itéca píawa chènuniré ibàlùadacaténácué píá ípunitawa mabáyawanéeyéica, máinicúeca nacái casímáica piwàwawa, Dios iyacàle chènuníséeri írícu, icànéerica mèlumèluwaca Dios icamaláná iyú. Wàacué Dios írí cayábéeri íwalíse yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníríca walípiná, máinicáiná cachàiníríca Dios íiwitáise, máiní cáimíetacanéeri Wacuèriná nacáicani, icuèrica nacái macáita, cachàiníríca náicha canánama, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, siùca nacáide, càiripínáta nacáíwa, èeri càmfíri imáalàawa. Báisíta, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

¹ Yáí cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté Jesucristo yáalíacawa ìwali ibàacanèeri iyú áibanái ícha, yéewanápiná Jesucristo yáasáidacani Dios yàasu wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaali iwàwacutáanápíná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa yáasáidacaténá yáí tàacáisca Juan irí, yáí Juan, Jesucristo yàasu wenàiwicaca.

² Juan itànàacaté báisiiri iyúni cuyàluta iricu macáita yáí Dios itàacái Juan yéemièrica, yá nacái Jesucristo yàasu báisiiri tàacáisca, idécanáamité Juan iicáca macáita tàacáisi yéenáiwanási nacáiri iricúise.

³ Casímáica iwàwa cawinácaali iléerica nalíni, yáí cuyàlutaca, culto iricu, yáí tàacáisi icàlidéerica walí càinácaali ichàbàanápínáwa. Casímáica nacái nawàwa cawinácaali yeebéeyéica yáí tàacáisca Juan itànèerica cháí cuyàluta iricu, mesúnamáipinácáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Núa Juan nutànàacuéca pirí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ínata. Nusutácué Dios ícha pirípinácué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namáinápínácué pirí cayábéeri, namáacáanápíná nacái matuúbanáicuéca pía. Dios iyacaté bàaluité, siuca nacáide, iyéeripiná càiripináta, càmiiri imáalàawa. Yáí Espíritu Santoca máiníiri cayábaca iyaca Dios yàasu yàalubáisi ípunita.

⁵ Jesucristo itaaníca báisiiri iyú, imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa ímáaná, icàlidacaté báisiiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yáí Jesucristo, yácata idàbàanéerica wenàiwica imichèericatéwa yéetáními yéewíise, idènièri iináwa càmiiri imáalàawa. Jesucristo ichùuliaca macái cáli icuèrinánái. Càináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo íraná imusúacatéwa ichánú iricúise cruz ìwali àta yéetacatalétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetacáinátéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ⁶ Jesucristo idéca imàacaca yàasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca irípiná iyúwa sacerdotenái, wasutácaténá Dios ícha wenàiwicanái irípiná, yáí Dios Jesucristo Yáanirica. Máiní nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icùaca wenàiwicanái canánama càiripináta èeri càmiiri imáalàawa. Báisíta, amén.

⁷ Jesucristo yàapínáwa néese acalée yéewíise! Macáita wenàiwica naiquéeripináni, nía nacái inuyéicaténi, naiquéeripináwa. Macáita èeri minanáì càmiiyéica yeebáida itàacái náicháanipíná nacalùniwa naicápinácaali yàanàaca, cáalucáiná naicácani. Báisíta, amén.

⁸ Wacuèriná Dios cachàiníiri náicha canánama, iyacaté bàaluité, siuca nacáide, iyapíná càiripináta, càmiiri imáalàawa. Wacuèriná Dios ímaca walí: “Núacata yáí idàbéericaté macáita, núacata nacái yáí imáalàidèeripináca macáita. Iná núacata càiride iyúwa las letras alfa y omega”, càì ímaca walí yáí Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Núa Juan, péenásáiricué, nùuwichàacawa píapichacué Jesús irípiná weebáidacáiná itàacái. Weebáidaca itàacái, íná wacuápiná macáita Jesús yáapichawa. Abédanamata nacái wáiwitáise Jesús yáapicha wàideníacaténá

wàuwichàanàwa matuìbanáiri iyú. Yáté presocaté núa Patmos yàasu iwàwata ìnata nucàlidacáináté Dios itàacái áibanái irí, nucàlidacáináté nacái Jesús ìinàwaná iwali. ¹⁰ Néese té áiba domíngomi, Espíritu Santo icùacaté nuíwítáise. Yá nuémìacaté tàacáisi nuínatawáise, yái cachàiníri tàacáisi càiride iyúwa wéemianá trompeta isàna. ¹¹ Yá ìimaca nulí: “Pitànà cuyàluta, picàlidacaténá nalíni càinácaalí piicáaná. Néese píbanúa nalíni níara yeebáidéeyéica nutàacái ìyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ìnata. Níái yàcaléca náipidená: Efeso ìyacàlená, Esmirna ìyacàlená nacái, Pérgamo ìyacàlená nacái, Tiatira ìyacàlená nacái, Sardis ìyacàlená nacái, Filadelfia ìyacàlená nacái, Laodicea ìyacàlená nacái”, ìimaca nulí.

¹² Yá nuwèniúa nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yái itàanírira nulí. Yá nuicáca siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéi. ¹³ Néese nuicá nèewibàa náíni siete namanùbaca lámpara cái ìicacánawade iyúwa asiali. Idèniaca ìnàawaniwa cáaléeri àta yàabàli ipùata néré. Idèniaca nacái cáucuíri iwaalíbapi oroíri yùucutalicubàawa. ¹⁴ Cabalèeri ìiwita ibáiná càide iyúwa waicáaná cabalèeri lana, nieve nacáiri áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa waicáaná quicháí ipèrta. ¹⁵ Yá mèlumèluíyéi yàabàli càide iyúwa waicáaná naquéesièrica bronca nacáirica nawasèrica ùlèeri iyú quéechacáwa manuíri quicháí irícu ipíchawáise naquéesiàcani. Cachàinica itàacái càide iyúwa wéemianá manuíri ìnanába isàna yúuwèericaca ìba yéewibàa. ¹⁶ Idèniaca siete namanùbaca dùlupùta icáapi irícuwa yéewápuwáiseeriwa. Itàacái ìyaca càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica. Inàni nacái icànaca iyúwa èeri icánáaná mèlumèluíri iyú cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

¹⁷ Nuicácanacáitani, yá núuwàa nullacawa nunùmáawawa nucalùniwa yàabàli idaní càide iyúwa yéetéerimiwa. Quéwa imàacaca icáapiwa yéewápuwáisewa núwali. Yá ìimaca nulí: “Picá cáalu pía nuícha. Núcata yái idàbéericaté macáita. Núcata nacái yái imáalàidéeripináca macáita. ¹⁸ Núcata yái Cáurica. Nuétácatéwa quéwa, péemíca cayába, siúcáise de nùyaca càiripináta. Núcata imàaqueérica wenàiwica yéetácawa néenáiwaná yàanàcatáita neétácatáipináta; nuçua nacái infierno, yáara báawéeyéimi ìiwitáise yúuwichàacatalécawa ìpidenácataléca infierno. ¹⁹ Iná pitànà macáita yái núsáidéeripináca piicá. Pitànà nacái yái ichàbéericawa siúcade, yá nacái ichàbéeripinácawa áiba èeriwa wapíchalécawa. ²⁰ Siúcade nucàlida píriini càinácaalí ìmáaná níái siete namanùbaca dùlupùta píiqueeyéica nucáapi irícu. Nucàlida nacái píri càinácaalí ìmáaná níái siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níái siete namanùbaca dùlupùta, ìmáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuerínánái icuèyéica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé mìnánái. Níái siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, ìmáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi ìwacáidáyaquéeyéicawa yáapichawáaca yeebáidéeyéica nutàacái”, ìimaca nulí yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

2

Mensajes a las siete iglesias

El mensaje a Efeso

¹ Néese Wáiwacali ìimaca nulí àniwa: “Pitànà yái tàacáisica irí yáara nacuerínásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Efeso ìyacàlená irícu: ‘Cái númacuèca píri, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta nucáapi

irìcuwa nuéwápuwáisewa, núa yèepunírìcawa nèewibàa níái siete namanùbaca cáaléyéi lámpara oroíyèica: ² Núalíacawa macáitacué píwali yái pimàníricuéca; núaliacawa píbaidacuéca nulípiná cachàínfiri iyú; núaliacawa pídeníacuéca piùwichàanáwa nacái matubanáiri iyú; núalíacawa báawacuéca piicáca náiwitáise níara báawéyéica wenàiwicaca. Núalíaca nacáíwa píalímáidacuéca piicáca náasu tàacáisi níara icàlidéyéica iináwaná iwaliwá apóstolcasa nía, quéwa nachíwa meedá. Pidécuéca píásáidaca cachíwéyéica meedá nía. ³ Núalíacawa pídeníacué piùwichàanáwa mamáalàacata. Núalíaca nacáíwa piùwichàacuécawa nulípiná manuísíwata nuípídená iwali peebáidacáinácúe nutàacái. Càmitacué nacái chamàle píiwitáise píibaidáanápínácúe nulí. ⁴ Quéwa nuicácué píwali abéeri wawási báawéeri. Càmitacué cáiníná piicáca áibanái càide iyúwaté cáinínáaná piicáca nía quéechatécáwa. ⁵ Iná píináidacuéca iwali yái quéechéeri píiwitáise cayábéerica piúquéricatécúe píichawa. Piwènúadacué píiwitáisewa machacàníiri iyú, pímanícaténácúe cayábéeri áibanái irí càide iyúwacué pimànínáté quéechatécáwa. Càmicaalícué cà pímaníca, yásí núacawa caquialéta píatalécúe, yá nuedácué píícha píasu lámpara iyacatái íchawa, càmicaalícué píwènúada píiwitáisewa. ⁶ Quéwa iyacué pírí yái cayábéerica. Báawacuéca piicáca yái báawéerica nicolaítaná ímaníríca càide iyúwa nacái báawáná nuicáca yái namáníríca. ⁷ Néese, càuwíyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéyéica nutàacái, iyéyéica yàcalé imanùbaca. Macáita cawínácaalí imawèniadéyéica báawéeri, numáacapíná nayáaca nayáacaléwa àicu iyacanáca yéerica nacáuca càníiri ímáalàawa, yái àicu iyéerica paraíso néeni, Dios iyacàle irícu', cà pítanàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pítànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinàsàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéyéica nutàacái Esmirna iyacàlená irícu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa idábéericatécúe macáita, núa ímáaláidéeripínáca macáita nacái, núa yéetéericatécáwa, néeseté yèepùaca nucáucaacawa: ⁹ Núalíacawa piùwichàacuécawa píyaca. Núalíacawa catúulécanácuéca pía, quéwacué nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuíyéi. Núalíaca nacáíwa cáinácaalí iyú nacháawàanácué píináwaná iwali báawéeri iyú, níara icàlidéyéica iináwanáwa judíocasa nía, quéwa càníiyéi judío nía nawàwalícuísewa, càmicáiná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéwáidacaléca meedá nía. ¹⁰ Picácué cáalu piicáca yái piùwichàanápínácuéca. Péemíacué cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abénaméyéi péenácué presoíyéi íbànalículé yáalímáidacaténácúe íicáwa pía macáita, píwènúadánápíná píiwitáisewa nuícha. Yá piùwichàapínácuéwa diez éeri. Quéwa cachànicué píiwitáise mamáalàacata, éwítacué nanúacaalí pía, yásí núacué píríwa pícauca càníiri ímáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwicanái irí imawèniadéyéica áibanái. ¹¹ Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéyéica nutàacái, iyéyéica yàcalé imanùbaca. Cawínácaalí imawèniadéyéica báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba yàawíríeri yéetácáisi íibàaca níawa, canásíwa’, cà pítanàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹² Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pítànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinàsàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéyéica nutàacái Pérgamo

iyacàlená irìcu: ‘Cài nuchùlliucúéca pía, núa idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica: ¹³ Núaliacawa macáita iwali yái pimànrìricuéca. Núalia nacáwa piyacuéca aléera yàcalé Satanás icùacataléca. Núaliacawa peebáidacuéca nutàacái mamáalàacata tàì ímèeri iyú. Càmitacué piméeyáa peebáidaca nutàacái éwitaté nanúacáaníta Antipas, yái nanuéricaté yeebáidacáiná nutàacái pèewi, piacué iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléca. ¹⁴ Quéwa nuicácué piwali máisibáwanáita báawéeri wawàsi, yái càmirica cayába nuicáca: Pidèniacué piápichawa abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica càide iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Bàaluité Balaam yàalàacaté Balac yáalimáidáanápíná israelitanái namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùlliaté nayaánápíná iinási nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, cuwáiná yéenáíwanáca. Ichùllaté naimáca áibanái inanái yáapicha càmiyéica náinusíwa. ¹⁵ Càita nacái, iyacué pèewibàa abénaméeyéi yeebáidéeyéica nicolaítanái yàasu cachìwéeri tàacáisi. ¹⁶ Iná piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri ícha. Càmicaalícué càì pimànica, yásí nùacuéwa píatalé caquialéta. Yá numànipíná úwi náipunitawa nutàacái iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwi espada machete nacáiri iyú. ¹⁷ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàíwanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawínácaalí imawènladéerica báawéeri, nùaca iyáapíná maná, yái pan nacáirica ibàacanáta áibanái wenàiwica ícha. Núa nacái irí cabalèeri íba natànèerica iwali wàlisài ípidenápíná. Abéerita yái idènièrica yàasu íbawa, yáalía iwali yái ípidenápínáca wàlisài, canáca áibanái yáaliériwa iwali’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

¹⁸ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàíwanái yeebáidéeyéica nutàacái Tiatira iyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa Dios Írica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quichái ipèrùa iyáaná, núa idènièrica nacái yàabàliwa càide iyúwa naquéesièrica bronce nacáirica íicacánáwa. ¹⁹ Núaliacawa iwali yái pimànrìricuéca. Núaliacawa cáininácuéca piicáca áibanái, núaliacawa peebáidacuéca nutàacái. Núalia nacáwa piyúudáacuéca áibanái, píideniacuéca piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú. Núaliacawa pimànicuéca cayábèeri cachàiníwanái ícha yái pimànrìricatécué quéecha, pidábacaalítécué peebáidaca nutàacái. ²⁰ Quéwa nuicácué piwali áiba wawàsi quiríta. Pidécuéca pimàacaca úyaca matuíbanáita pèewibàa, úái inanáca Jezabelca. Nacálidaca uináwaná utàanicasa Dios inùmalícué, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú meedá uchíwáidacaténá nùasu wenàiwica naimáanápíná áiba yáapicha càmiichúaca náinusíwa, càmirica nacái nanrísíwa, nayáanápíná nayáacaléwa nacái iinási nanuérica ídolo irí nàacaténá cuwáiná yéenáíwaná icàaluíniná. ²¹ Nudéca nùalàaca úa cachàiníri iyú uwènúadánápíná uíwítáisewa ubáyawaná íchawa, quéwa càmita uebá uwènúadánápíná uíwítáisewa ícha, yái uimáanáca manùbéeyéi yáapicha. ²² Siúcade, péemiacué cayába, nùuwichàidapíná úa uláicái iyúwa, macáita nacái íiméeyéica úapicha, nùucapíná níwa manuíri yúuwichàacáisi irículéwa, càmicaalí nawènúada náiwítáisewa nabáyawaná íchawa, yái báawéerica namànírira úapicha. ²³ Nunúapíná nacái uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca, néemíapínácaalí uináwaná iwali, yásí náaliacawa núacata yái

iiquérica náiwitáise, nawàwa nacái. Yásí numànicuéca pírí cayábéeriwa, núuwichàidapíná nacáíwa píalimáwanama càide iyúwa imanuicanamacué pimànica cayábéeri, báawéeri áibata. ²⁴ Néese piacué Tiatira iyacàlená mìnánáì càmíyíeca yeebáida Jezabel itàacái, càmíyíei nacái yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara náiméerica ìwali Satanás yáasu íiwitáise ibàacanéeriwa. Núumacué pírí, iyaca quiríta abéeri wawási iwàwacutéeri nuchúullapínacué pimànica. ²⁵ Peebáidacué mamáalàacata nutàacái càide iyúwacué peebáidáná siùca àta nùanàacatalépináta. ²⁶ Cawínacaalí imawèniadéeyéica báawéeri, imàníyíei nacái mamáalàacata càide iyúwa nuwàwáaná àta néetácatalétawa, numàacaca nacùaca núapicha macái èeri mìnánáì. ²⁷ Càide iyúwa Núaniri Dios imàacáná nuçùaca èeri mìnánáì Dios íiwitáise iyúwa, càita nacái nùasu wenàiwica nacùapíná èeri mìnánáì cachàiníri iyú, nàuwichàidapíná nacái macáita wenàiwica càmíyíeca yeebáida nutàacái, càide iyúwa hierro ibaquiadacaalí catùa achúmáanamata yémánáami. ²⁸ Numàaca nacái nàyaca nucamaláná ìricu, yái nucamaláná icànéerica càide iyúwa dùlupùta icánáaná waiquérica mapisáisiwata. ²⁹ Cáuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisca Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáì irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacalí Jesucristoca.

3

El mensaje a Sardis

¹ Néese Wáiwacalí íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisca irí yáara nacuèrinàsáiri icuèrica wenàiwicanáì yeebáidéeyéica nutàacái Sardis iyacàlená ìricu: 'Cài núumacuéca pírí, núa iyéerica yáapicha yái Espíritu Santoca máiníri cayábaca, núa idènièrica nacái siete namanùbaca dùlupùta: Nùaliacawa ìwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémiacué piináwaná ìwali cáucasacué pía, quéwa nuicácuéca pía càiyéide iyúwa yéetéeyéimiwa. ² Pimichàidacué piíwítáise, pichàiniadacué piíwítáise cayábéeriwa iyéericuéca pírí quiríta, iwàwéerica ichàbacawa píicha, nuicácáiná yái pimànírícuéca càmíríca cayába Nucuèriná Dios iicáca. ³ Iná píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi péemièricatécué, peebáidéericatécué nacái quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná. Píwènuadacué piíwítáisewa píbáyawaná íichawa. Càmicaalícué pimichàida piíwítáise, yásí nùanàacué píatalé càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáita wenàiwica icùa nùanàaca, càmitacué nacái píaliwa chácaalínacaalí nuénáíwaná yàanàa nùanàacatáipínacué píatalé. ⁴ Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis iyacàlená mìnánáì càmita nàya cabáyawanéeri iyú. Càide iyúwa wenàiwica icùacaalí masacáata ibàlewa, càita nacái abénaméeyéi péenacué nacùaca níawawa masacuéeri iyú, báawéeri íicha. Yá áiba èeripíná nèepunicawa núapichawa nabàle cabalèeri yáapichawa namànicáiná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná cháì èeri ìricu. ⁵ Cawínacaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nadèniapíná nabàlewa cabalèeri. Càmita nacái nutunúa náipidená cuyàluta ìricúise yái cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica càmíyíeca imáalàawa. Yá nucàlidapíná naináwaná ìwaliwa nùasunáica nía Núaniri Dios iríwa, yáasu àngelnáì irí nacái. ⁶ Cáuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáì irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacalí Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Filadelfia iyacàlená iricu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa Mabáyawanéerica, núa yái Báisíríca, núa rey David itaquérínámica, imàaquéerica nacái wenàiwica iwàlùacawa Dios iyacàle iriculé, Dios icuàcataléca macáita. Nùacùacaalí nalíni, yá canáta yáaliméeri ibàllaca náichani. Néese nubàllacaalí náichani, canácata nacái yáaliméeri yàcùaca nalíni. Péemiacué: ⁸ Cayábaca nuicáca yái pimàníricuécá. Péemiacué cayába, numàacacué picàlidaca nuináwaná ìwali áibanái irí, càmitacué nacái yéewa nasàiwicaca pírí wawàsi, peebáidacáinácué nutàacái, càmitacué nacái piwènúada píiwitáisewa nuícha, éwítacué càmicáaníta máini cachàinica pía. ⁹ Péemiacué cayába. Nàyaca pìyacàle néeni abénaméeyéi judío icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa judíosisacasa nía, quéwa nachíwa meedá, càmicáiná neebáida nutàacái báisírí iyú. Sataná yéewáidacaléca nía meedá. Mesúnámíta numàacapíná nabàlùacawa nàlulù ipùata iyúwa píipunitacuéwa nàcaténácué picàaluíná. Yási náallacawa cáininácuéca nuicáca pía. ¹⁰ Pidécuéca peebáidaca nutàacái píideniàcaténácué piùwichàanáwa matuìbanáiri iyú, íná nucùapínácué píawa áibaalípiná yùuwichàacáisi yàanàpinácaalí macái cáli ìwali, yùuwichàidacaténá èri mìnánái. ¹¹ Nùacawa néese caqualéta. Peebáidacué tàí ímèeri iyú yái peebáidéericuécá; picácué pimàaca áibanái iwènúadacuéca nuícha píiwitáise ipíchanácué píucaca píichawa píasu cawèníri coronawa Dios iwàwéericuécá yàaca pírí áiba èeriwa. ¹² Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapíná nàyaca Nucuèriná Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa àicu íricusi ibàluèriwa càiripináta Dios yáasu templo iricuíríca. Canácatáita nàawa Dios ícha. Nutànàapíná nacái Nucuèriná Dios ípidenáwa nàwali yái Nucuèriná Dios iyacàle ípidenáwa nacái, yái yàcalé ípidenéerica Wàlisài Jerusalén, iricuèripínacawa chènuníse Nucuèriná Dios yàatanáise. Nutànàapíná nacái nuípidená wàlisàiwá nàwali. ¹³ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espírítu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Laodicea iyacàlená iricu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa ípidenéerica Báisírí, càmiríca ichíwáida wenàiwica, núa icàlidéerica báisírí iyúni, núa idàbéericaté macáita Dios irípiná cháì èri iricu: ¹⁵ Nùallacawa ìwali yái macáita pimàníricuécá. Nùallacawa càmitacué máini piwènúadaca nuícha píiwitáisewa, càmitacué nací máini pimichàida píiwitáisewa peebáidacaténá cayába nutàacái. Iwàwacutácué píináidacawa càinácaalí pimàníinápiná. ¿Píiwènúadapínásicué nuícha píiwitáisewa? ¿Néeni, pimichàidapínásicué píiwitáisewa? ¿Càinásicué pimànipíná? ¹⁶ Néese, càmicáinácué peebáida cayába nutàacái macái piwàwalícúsewa, íná núucapínácué nuíchawa pía. ¹⁷ Picàlidacáinácué càì píwaliwa: “Càasuíyéica wía, máini nacái cayábaca yíu. Wadéca weedáca walíwa manùba wàsupínáwa. Càmita wawàwacutá Dios iyúudáca wía”, càicué píimaca píwaliwa. ¿Cánácué càmita píalíawa cáulácaca píiwitáise píbáyawaná iyúwa? Dios íicácuécá pía càiyéide iyúwa catúulécaneeyéi, màasuíyéi nacái. Matuíyéicué nacái píiwitáise, báica nacáicué pía píbáyawaná ìwaliwa iyúwa mabàléeri

wenàiwica. ¹⁸ Iná nùlàacué pía pimàacáanápínacué numànica pírí cayábéeri manuísíwata càide iyúwa wenàiwica iwéndacaalí áiba wenàiwica írì cayábéeri oro masaquèericaté namànica quicháí írìcu. Néese idécanaami numànicuécá pírí cayábéeri, yásí báisícata càasuíyéicuécá pía chènunfiséeri cawèñiri iyú. Peedáacé nacáí nuícha píiwitáise piná mabáyawanéeri càide iyúwacué píbalépiná cabaléeri, ipíchanácué báica pía píbayawaná iwaliwa. Pimàacacué nuchùnliaca píiwitáise matuíríca càide iyúwa natuú idàbená ichùnliacaalí wenàiwica ituí, catuícáténacué píiwitáise, píalíacáténacuéwa nùwali. ¹⁹ Nùlàaca nùsunáí cachàinírì iyú, macáita wenàiwica cáininéeyéica nuicáca. Nùuwichàidaca nía nacáí. Iná pimichàidacué píiwitáise wa càiripínáta, piwènúadacué nacáí píiwitáise wa píbayawaná íchawa. ²⁰ Péemiácué cayába, mesúnamáita nùacawa néese, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capí ípunita imáidacáténá wenàiwica iyéeyéica capírìcu. Cawinácaalí yéemiéyéica nutàacáí, nawàwacaalí neebáidaca nutàacáí, yá càica níade iyúwa wenàiwica yàacùacaalí icapèè inùmawa áiba írì, yeedacáténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacáí, yásí nùyaca náapícha, nàyaca nacáí nùapícha, càide iyúwa wenàiwica iwàlùacaalíwa capírìrculé iyáacáténá iyáacaléwa yéenanáí yáapíchawa.

²¹ Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapíná náawinacawa nùapícha nùalubáí ínatalé, nacùacáténá macáita nùapícha, càitatéde iyúwa numawèniadánáté báawéeri, néese núawinacatéwa Núnirì Dios yáapíchawa, yàalubáí ínatalé nuçùacáténá macáita yáapícha. ²² Càuwíyéicalícué pía, péemiácué cayába yáí tàacáisi Espírìtu Santo icàlidéerica wenàiwicanáí írì yeebáidéeyéica nutàacáí yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yáí Cáurica, yáí Wáiwacalí Jesucristoca.

4

La adoración en el cielo

¹ Néeseté idécanaami Wáiwacalí càì íimaca nulí, yáté nuicáidaca chènunírè, yá péemiácué cayába, nuicáca abéeri capí inùma yàacùacanéerica. Néese idàbáanéeri tàacáisi nuémièricaté itàanica nulí iyúwa cachàinírì trompeta isàna, yácata tàacáisi íimaca nulí àniwa: “Pimichàawa sísaara. Yá nùasáidaca pírì cainácaalí ichàbáanápínacawa áibaalípiná”, íimaca nulí. ² Aquialénamata Espírìtu Santo icùaca nuíwítáise manuísíwata, péemiácué cayába, Espírìtu Santo imàacaca nuicáca cayábéeri yàalubáisi ibàlùericawa chènunibàa. Nuicáca abéeri yáawinéericawa yàalubáisi íinata icùacáténá macáita. ³ Yáí yáawinéericawa yàalubáisi íinata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabaléeri ípidenéeri jaspe, iyúwa nacáí waicáaná íba ípidenéeri cornalina quíríerè, cuniéri nacáí. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ípulèeri. ⁴ Nàyaca yàalubáisi itéesebàa áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi íinata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáí. Idènièyèí cabaléeri ibàlewa. Nadènià nacáí nàasu coronawa yáawami orota náiwita iwaliwa. ⁵ Yáí yáawinéericawa yàalubáisi íinata icànaca mamàalàacata iyúwa énu icànáná, itàanica nacáí càide iyúwa wéemianá cachàinírì énu isàna tírfíricaalí. Nàyaca yàalubáisi ípunita siete namanùbaca lámpara nacáiyèí idènièyèica icamaláwa, quicháí ipèrùa nacáiri. Yáí quicháica, yácata máinírì cayába Espírìtu Santoca. ⁶ Iyaca nacáí calla nacáiri yàalubáisi ípunita, abéeri calla càiride iyúwa vidrio máinírì cuniáca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báinúaca cáuyèí àngel madécaneeyéí ituí naicacáténá napíchaléwa, naicacáténá nacáí náinataléwa. ⁷ Yáí idàbáanéeri àngel cáurica càiride iyúwa

león iicacánáwa. Pucháibáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa toro iicacánáwa. Máisibáaná cáuri ángel àniwa càiri inànde iyúwa asiali. Báinúacáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa áwa iicacánáwa idècunitàacá yáalanícawa. ⁸ Níái báinúaca ángel cáuyéica nadènlaca seis namanùbaca nàanabáíwa náalimáwanama. Macái cáuyéi ipuniyéíwa natúí iyúwa nàinatabàawa, nallicúsewa nacái. Yá càì nàimaca èeríapinama, táiyápinama mamáalàacata:

“¡Mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, yái Wacuèriná Dios cachàiníríca náicha canánama, yái iyéericatè, iyéerica nacái siùcade, iyéeripiná nacái càiripináta, càmlíri imáalàawa!” càì nàimaca.

⁹⁻¹⁰ Néese idècunitàacá cáuyéi ángel nàca icàaluíniná, nàca nacái iyéininá, nàca nacái irí cayábèeri, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, iyéerica càiripináta èeri càmlíri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái náuwa nalicacawa nanúmáawawa irí, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta èeri càmlíri imáalàawa. Yá naliadaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàli idaní násáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía. Yá nàimaca irí:

¹¹ “Máiní cayábèeri píiwitáise, pía Wacuèriná Wáiwacali Dios, íná wàaca picàaluíniná, wàaca nacái píimiétacaná, wáalíaca nacáíwa máiní cachàiníríca pía, pidàbacáinátè macáita, yá nàyacatè píiwitáise iyú, pidàbacáinátè nía”, càì nàimaca nacántàaca.

5

El rollo escrito y el Cordero

¹ Néesetè nuicáca cuyàluta iwawanèeriwa icáapírícu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idènlaca tàacáisi írículéwa, íinatawáise nacáíwa. Yái cuyàluta nadacuèrica cayába siete namanùbaca nadacuèrica iyúni. ² Néese nuicáca áiba ángel cachàinírí. Yá isutáca yéemíawa nía macáita. Íimaca cachàinírí iyú: “¿Cawináscica wenàiwica Dios ibatèeripiná iwásàaca yái nadacúanàceni, yàacuacaténá yái cuyàlutaca?” íimaca yái ángelca. ³ Quéwa canáca náicha níái chènuníseeyéica, nía nacái iyéeyéica cháì èeri írícu, nía nacái yéetéeyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacúaca cuyàluta, iléecaténátáni. ⁴ Yá nuícháanica manuísíwata canacáiná nàanèeri wenàiwica Dios ibatèeripiná yàacúaca cuyàluta, iléecaténáni. ⁵ Néese abèeri néená níái nacuèrinánáica íimaca nulí: “Picá píicháaní quirínama. Píicáida irí cayába, yái israelita icuèrinásàiri, rey David itaquèrinámica, idéca imawèniadaca báawèeri, yéewacaténá iwásàaca siete namanùbaca nadacúanáca, yàacuèripiná nacái cuyàluta”, íimaca nulí.

⁶ Néese nuicáca Cordero ibàluèericawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Yái Cordero idènlaca icháunáwa bàaluitécáiná nanúacani iyúwa sacrificio. Idènia nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níái siete ituí íimáanáca càicanide iyúwa máinírí cayába Espíritu Santo Dios ibànuèrica macái cáli íinalaté. ⁷ Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise íicha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ⁸ Néese Cordero idécanaami yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáca náuwa nalicacawa nanúmáawawa Cordero irí nàacaténá icàaluíniná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadènlaca arpa, nadènia nacái bacàa níawami orota ipuniyéíwa pumèníri isàni iyú. Yái pumèníri isàni íimáanáca

càicanide iyúwa nasutáaná Dios ícha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ⁹ Yá nacántàaca wàlìsàì canción Cordero irí. Náima nacántàaca cà:

“Dios imàacaca peedáca yáì cuyàlutaca, piwasàanàpiná nadacùanàcani, pimàacacáináté nanúaca pía iyúwa sacrificio, yá piwèniacaté wenàiwicanáì píranámi iyúwa Dios irípiná nèewlìse macáì yàawiríá, macáì itàaníyèica áiba tàacáisi iyú nacáì, macáì wenàiwica nacáì, macáì cáli nèeséeyéì nacáì.

¹⁰ Pidéca pimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyèipiná macáita piápicha, isutéeyèipiná nacáì Dios ícha wenàiwicanáì irípiná, yá nacùapiná macáì cáli”, náimaca nacántàaca.

¹¹ Yáté nuicáidaca néré, yá nuèmiaca madécaná àngel isàna ibàluèyèicawa natèesebàa yáì yàalubáisica, nía nacáì báinúaca àngel cáuyéica, nía nacáì nacuèrinánáca. Nuicáca madécaná millones namanùbaca àngel, càmiyèi wenàiwica yáalimá iputàaca nía, càisimalénácaalí nía.

¹² Yá náimaca cachàiníri iyú: “¡Wàacué Cordero icàaluíná, yáì Corde-roca imàaqueericaté nanúacani iyúwa sacrificio, yácáiná Dios idéca imàacaca Cordero icùanàpiná canánama, idéca imàacaca càasuírìcani, yáì Corderoca! ¡Máiní cáaliacáirìcani yáì Corderoca, cachàiníri nacáì íwítáise! ¡Cayábaca waicàcani, wàacué nacáì icàaluíná, wàacué nacáì irí cayábèeri!” càì náimaca níái àngelca.

¹³ Nuèmià nacáì macáita Dios idàbèyèica náimaca irí, macáì iyèyèica chènuniré, cáli ínatéyèica nacáì, nía nacáì yéetèyèimicawa, úni irìcuíyèica nacáì, macáisiwa canánama náimaca Dios irí. Càì náimaca:

“¡Wàaca cayábèeri irí yáì yáawinèericawa yàalubáisi ínata, irí nacáì yáì Corde-roca! ¡Cáimiétaquèeri iyú waicáca nía, wàaca nacáì nacàaluíná! ¡Máiní cachàinica náiwítáise càiripináta, èeri càmiíri imáalàawa!” náimaca.

¹⁴ Néese báinúaca àngel cáuyéica náimaca: “¡Báisíta, amén, càita nacáì wáimaca!” càì náimaca. Níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáì nabàlùacawa nàulul iyúwa nàacaténá icàaluíná, yáì iyèerica càiripináta, càmiírìca imáalàawa.

6

Los siete sellos

¹ Néeseté nuicáca Cordero iwasàaca idàbàanéeri néená níái siete namanùbaca nadacùanáca cuyàluta iwawanèericawa. Yá nuèmiaca abèeri néená níái àngel cáuyéica ímaca cachàiníri iyú càide iyúwa tiríricaalí: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. ² Néeseté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yáì asiali yáawinèericawa caballo ínata idèniaca demápu imàníripiná iyú ùwicáì. Yá náawináidaca corona íwita íwali. Néese imawèniadaca yàacawa imawèniadacaténá mamáalàacata áibanáì.

³ Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuèmiaca pucháibáaná cáuri àngel ímaca: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. ⁴ Yá áiba caballo imusúacawa, máiní quiíreeri quèwa, càide iyúwa waicáaná iráì. Nuicáca wenàiwica yáawinèericawa caballo ínata. Yá namàacaca imànínápiná ùwicáì cháì èeri irìcu, ipíchaná wenàiwicanáì nàyaca matuìbanáiri iyú, imàacáanàpiná nacáì wenàiwicanáì inúayacacawa. Yá nàaca irí cáalèeri espada machete nacáiri báipunitàcanamèeri caserùnica.

⁵ Néese Cordero iwasàaca máisibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuèmiaca máisibáaná cáuri àngel ímaca: “¡Aqualé, pía piicáca!” càì ímaca. Yáté nuicáidaca

néré. Yá, péemlacué cayába, nuicáca cúulíri caballo. Yái yáawinéericawa caballo ínata idènlaca abéeri wapésáidáaná imiéri. ⁶ Néese nuémíaca tàacáisi nacáiri cáuyéi ángel yéewibàa, yá íimaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwèníri abéeri denario, yái abé èri iwènicatáica. Máisiba kilo nacái cebada ituíná iwèníri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlimaná irí, uva ibànacalena irí nacái”, còi íimaca.

⁷ Néese Cordero iwasaaca báinuácáaná nadacúaná cuyàluta, yá nuémíaca báinuácáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aqualé, pla piicáca!” còi íimaca. ⁸ Néese nuicáidaca néré, yá péemlacué cayába, nuicáca áiba caballo éewéeri nacáiri. Yái yáawinéericawa caballo ínata ípidená Yéetácáisi. Aiba ípidenérica Infierno yáacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacái nanúanápiná madecaná èri mìnáná. Macái néená níai báinuacuéyéica wenàiwicaca, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenàiwicanái ùwicái iyú, máapicái iyú nacái, uláicái iyú nacái. Nachùulla nacái caluéyéi cuwèesi nanúanápiná wenàiwica.

⁹ Néese Cordero iwasaaca cinconá imanùbaca nadacúaná cuyàluta, yáté nuicáca nacáucami altar yáapiré, níai Dios yàasu wenàiwicaca nanuéyéicaté neebáidacáinaté Dios itàacái, ìwalíse nacái yái tàacáisi báisírica nacáidéericaté wenàiwicanái irí. ¹⁰ Néese náimaca cachàiníri iyú: “Wacuèriná Dios mabáyawanéeri, wáalíacawa pimànica macáita càide iyúwa píimáaná machìwéeri iyú. ¿Chácaalínápinácaalí piùwichàidapiná èri mìnáná ìwalíse yái nanúanáca wía?” còi náimaca. ¹¹ Néese yàaca nalí cáaléeri nanáawanipiná cabalèeri. Yá ichùullaca nacúanápiná achúmáanata èri quiríta àta nanacáiyéi yéetácatalétawa ìbaidéeyéica Náiwacali irípiná, níai nacái néenánáca iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetáanáwa.

¹² Néese Cordero iwasaaca seísná imanùbaca nadacúaná cuyàluta, yáté nuicáidaca néré, péemlacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cachàiníri iyú, yá catáca èri càide iyúwa waicáaná cúulíri wáluma. Yá nacái macápucuícaalí quéerica, quíiraca úa càide iyúwa waicáaná irái. ¹³ Dùlupùta nacái nacaláacawa cáli ínatalé càide iyúwa higuera yéetaná imàacacaalí icaláacawa iyacanáca éemírica cachàinicáiná cáuli ipùaca ìwali. ¹⁴ Yá capíraléeri cáli icacanácawa chènuníse càide iyúwa wáluma icacanácaalíwa. Néese iwawanàacawa abéemàalé, abéemàa néese nacái càide iyúwa cuyàluta íbáná iwawanàacaalíwa. Yá canáca capíraléeri cálimica. Yá macái dúli manuínaméeyéi, macáita nacái iwàwata nachacàacawa nàyacatái íchawa. ¹⁵ Néese macáita èri mìnáná nabàacawa íba yéecalícubàa, íba isabàlicubàa nacái. Macáita nabàacawa, níai èri mìnáná icuèrinánáica, níai nacái wenàiwica íwacanánáica, níai nacái úwi íwacanánáica, níai nacái cáasuíyéica, níai nacái cachàiníyéica úwica, macáita èri mìnáná canánama, níai nacái ìbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí, níai nacái yèpuníyéica máiwacalináwaca. ¹⁶⁻¹⁷ Yá náimaca manuínaméeyéi dúli irí, manuínaméeyéi íba irí nacái: “¡Picaláacuéwa wáinatabàa, píbàacué wía ituí ícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, ícha nacái Cordero yàasu yùuwichàacáisi ibànueripináca wàwali! Idéca yàanáca wéenáiwaná nàuwichàidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáaliméeri ìdenlaca nàasu yùuwichàacáisica”, còi náimaca.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Idécanámité nuicáca còi, yá nuicácaté áiba yéenáiwánási nacáiri, yá nuicáca báinuaca ángel ibàluéyécawa chènuniré, iwicáubàa yái èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macái cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli ìwali, manuíri úni ìwali nacái,

àicunái ìwali nacái canánama. ² Néseté nuicáca áiba ángel imichàcawa cáli ìnatáise èeri imusúacatáisecewa. Yá ángel idèniaca cáuri Dios yáasu néenáiwánápiná. Angel icàlidaca nalíni cachàiníri iyú, níái báinuaca ángel Dios yèyeyécaté ichàinipiná nàuwichàidacaténá cáli, manuírì úni nacái. Yá ìmaca nalí: ³ “¡Picácué piùwichàida cáli, manuírì úni nacái, àicunái nacái càmiccalíca wachanáida Dios yáasu néenáiwánápiná napùdàlicu, níái Wacuèriná Dios yáasu wenàiwica ìbaidèyeyéica ìripiná!” càì ìmaca yái ángelca.

⁴ Néese nuémíaca càisimalénácaalí nía idènièyeyéica Dios yáasu néenáiwánápiná napùdàlicu. Namanùbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca israelitanái, nèewíise macáita israelita yàawírílanáica. ⁵ Doce mil namanùbaca Judá itaquénáinámi idènièyeyéica Dios yáasu néenáiwánápiná napùdàlicu. Càita nacái doce mil namanùbaca Rubén itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Gad itaquénáinámi. ⁶ Càita nacái doce mil namanùbaca Aser itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Neftalí itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Manasés itaquénáinámi. ⁷ Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Isacar itaquénáinámi. ⁸ Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil José itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénáinámi.

La multitud vestida de blanco

⁹ Idécánámité nuicáca càì, yá nuicáca áiba yéenáiwánási nacáiri, péemiacué cayába, yá nuicáca chínamái wenàiwica canáca yáaliméeri iputàaca nía, macái ìwítáaná cáli néeséeyéi yéenáca, macái yàawírí yéená nacái, macái wenàiwica ìwítáaná yéená nacái, macái itàaníyeyéica áiba tàcáisi iyú ìwítáaná yéená nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi ìpunita, Cordero ìpunita nacái. Nadèniaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadèni wisírì nacáiri ibáiná nacáapi ìricuwa. ¹⁰ Macáita náimaca cachàiníri iyú:

“¡Wacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi ìnata, Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yáasu yùuwichàacáisi ìficha!” càì náimaca.

¹¹ Néese macáita ángel ìbàluèyeyéicawa yàalubáisi itéese, nacuèrinánái itéese nacái, báinuaca cáuyéi ángel itéese nacái, nàuwàa náibacawa nanùmáawawa yàalubáisi ìpunita nàacaténá Dios icàaluíná. ¹² Yá náimaca:

“¡Báisiíta, amén! ¡Wacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná ìwaliwa cayábéericani, wàacué nacái icàaluíná! ¡Máini cáalíacáica Wacuèriná Dios, wàacué ìrí cayábéeri, cáimietaquéeri iyúcué waicácani, máiníri cachàiníca ìwítáise càiripináta èeri càmlíri imáaláawa! ¡Báisiíta, amén!” càì náimaca.

¹³ Néseté abéeri néená níái nacuèrinánáica isutáca yéemíawa núa. Yá ìmaca nulí: “¿Píalíacáica cawínácaalí níái idènièyeyéica cáaléeri nanáawani cabalèeriwa, síisáanácaalí nacái nàanà?” càì ìmaca nulí. ¹⁴ Néese núumaca ìrí: “Càmíta núalíawa. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni”, núumaca ìrí. Néese ìmaca nulí: “Nadéca namusúacawa manuírì yùuwichàacáisi ìficha. Dios idéca imàacaca iwàwawa nabáyawaná ìficha, neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa nabáyawaná ìwalíise.

¹⁵ “Iná yéewa nàyaca Dios yáasu yàalubáisi ìpunita. Náibaida ìripiná táiyápinama, èeríapinama nacái yáasu templo chènuníseeri ìricu. Yái yáawinéericawa yàalubáisi ìnata ìyaca náapícha icùacaténá nía.

¹⁶ Càmita quirínama máapica nía, càmita quirínama macàla nawàwa nacái. Càmita èeri yéemá níawa. Uuléeri nacáíwa càmita ìsa nía quirínama.

17 Yáí Cordero iyéerica yàalubáisi ípunita icùapiná níawa càide iyúwa pastor icùacaalí ipiranáí ovejawa cáininéeri iyú. Yá Cordero imàacaca nàiraca úni yéerica nacáuca càmíri imáalàawa. Dios nacáí itunúapiná náicha natuíyáa”, càì ímaca nulí.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

¹ Néese nuicácaté Cordero iwasàaca cuyàluta íchani, yáí sietená namanùbaca nadacùanácani, yá masànaca macáita chènuniré cawàwanáta media hora. ² Néese nuicáca siete namanùbaca ángel ibàluèyécawa Dios ípunita. Yàaca nalí siete namanùbaca trompeta. ³ Néese áiba ángel yàanàaca. Idèniaca quicháí yàalu oro yáawamíríca. Yá ángel ibàlùacawa altar ípunita. Nàaca írí manùba pumèníri isàni. Yèewiáda pumèníri isàni nèewi níái nasutáanáca Dios ícha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. Néese ángel yeemáca pumèníri isàni altar íinata, yáí altar oro yáawamíríca ibàlùericawa yàalubáisi ípunita. ⁴ Càita pumèníri ísalená imichàacawa ángel icáapi ícha chènuniré Dios ípunita, yáapicha yáí nasutáanáca Dios ícha, níái Dios yàasu wenàiwicaca. ⁵ Néese ángel yeedáca quicháí yàaluca, yá ipuníadaca yàalu quicháí iyú altar íinatáiséeri quicháíca. Néese ángel yúucaca quicháí yàalu chènuníse cáli íinatalépiná. Yá nuémíaca madécaná énu isàna, madécaná tàacáisi nacáí. Nuicáca madécaná énu icàna mèlumèluwaca. Cáli nacáí icusúacawa.

Las trompetas

⁶ Néese níái siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca trompeta nabàlùacawa napùllacaténá nàasu trompetawa.

⁷ Yáí idàbàanéerica ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá granizo íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli íinatalé quicháí yáapicha yèewièricawa iráí iyú. Yá yeemáca madécaná cáli. Macáí néená níái máisibéyéica cálica, abéeri néená yeemáca. Yeemáca nacáí manùbéyéi àicu. Macáí néená níái máisibéyéica àicuca, abéeri néená yeemáca. Yeemáca nacáíwa macáita masicáí iyéerica cáli íinata.

⁸ Néese pucháibáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuírí úni yáaculé, yáí wawàsi manuíríca dùli nacáiri íicacánáwa, yeeméericawa quicháí iyú. ⁹ Néese madécaná manuírí úni nachacamàacawa iráí iyú. Macáí néená níái máisibéyéica manuírí única, abéeri néená ichacamàacawa iráí iyú. Manùbéyéi néetácawa iyéyéica manuírí úni yáaculé. Ata alénácaalí manuírí úni ichacamàacawa iráí iyú, yá macáita néetácawa iyéyéica úni yáaculé, càita nacáí manùbéyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yèyeyéicawa úni yáacubàa. Macáí néená níái máisibéyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

¹⁰ Néese máisibáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá manuírí dùlupùta nacáiri yúuwàacawa chènuníse yeeméericawa cachàiníri quicháí iyú. Yá dùlupùta nacáiri yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacáí, úni imusúacatáiseacawa cáli írícúise nacáí. ¹¹ Yáí dùlupùta ípidenéeri ípísíiri. Yá macáí néená níái máisibéyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ípísíiri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ípísíiricáináni.

¹² Néese bánínúacáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa máisibáaná néená èeri icamalánáca, máisibáaná yéená nacáí quéeri ica-malánáca, máisibáaná néená nacáí níái dùlupùta nacamalánáca. Càita catáca máisibáaná néená nacamalánáca. Càmita nacáí nacàna máisibáaná néená èeríapi, táiyápi nacáí.

¹³ Néeseté nuémìaca néré, yá nuémìaca áiba ángel áwa nacáiri imáidaca cachàinìiri iyú idècunitàacá yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita. Yá íimaca: “¡Máinicué piùwichàapinácawa, piacué èeri mìnanáica báawéeyéica íiwitáise, casànapinácaalí áiba trompeta mamáalàacata, áiba máisiba ángel ipùlièyèipináca mesúnamáita!” càì íimaca.

9

¹ Néeseté nuémìaca cinconá imanùbaca ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuécáca áiba ángel dùlupùta nacáiri íicacánáwa iricuèricatéwa chènuníse cáli íinatalépiná. Nàaca irí llave yàacùacaténá utàwi inùma yáí máinírica depuúwaca. ² Néese ángel yàacùaca utàwi inùma máinírica depuúwaca. Yá ísa ímichàacawa utàwi inùma iricúise càide iyúwa yùucanlasi ísalená. Yáí ísa utàwi iricúisérica catáca imànica èeri icamalaná, macáí cáuli nacáí. ³ Néese wirlichu nacáiyéi namusúacawa ísa yèewíse, yá nàacawa cáli íinatabàa. Níái wirlichu nacáiyéica nadèniaca náíwiwa náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía. ⁴ Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicáí idàwinèericawa cáli íinata, macáí bànacalé nacáí, macáí àicu nacáí canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica irí Dios ípidená napùdàlicu. ⁵ Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quéeripiná, càmita quéwa íbatàa wirlichu inúaca wenàiwica. Yáí ícáicha cáiwica wenàiwica íríní càide iyúwa chália yúucáaná wía.

⁶ Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetácacaténáwa quéwa càmita náalimápiná néetácawa. Máiní nawàwapiná néetácawa, quéwa yéetácáisi càmíripiná íbàa nía.

⁷ Níái wirlichu càica níade iyúwa caballonáí úwináí ichùnièyéica namànicaténá ùwicáí. Nadèniaca corona oro yáawamíri náíwita iwaliwa. Wirlichunáí càiyéi inànde iyúwa wenàiwica inàni. ⁸ Nadèniaca nacáí náíwita íbáináwa càide iyúwa inanáí íwita íbáiná. Nadèniaca nacáí nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi. ⁹ Nadèniaca náimamiwa càide iyúwa hierro náucutalicuwa, ípíchaná áibanáí isutàaca nía. Casànaca nàanabáí idècunitàacá náalanícawa càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi caballo yàabàli isàna ípiacawa itéeyéica madécaná carro ùwicáí nérépiná. ¹⁰ Nadèniaca nacáí nasipiwa càide iyúwa chália íwi. Náíwi idènièrica ícáichawa yùuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripiná. ¹¹ Níái wirlichu nadèniaca náiwacaliwa, yáí ángel icuèrica utàwi máinírica depuúwaca. Angel ípidená Abadón hebreo itàacáí iyú, Apolión griego itàacáí iyú, ímáanáca “Imáalàidéeri wía”.

¹² Yácata idàbànéeri yùuwichàacáisi manuúrica yàanèripináca èeri mìnanáí iwali. Péemiacué cayába, nàyaca pucháiba yùuwichàacáisi mamáalàacata yàanèyèipiná mesúnamáita.

¹³ Néese seisná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuémìacaté tàacáisi imusuéricawa nèewíse níái altar iculuwí báinúaca, yáí altar oro yáawamírica, iyéerica Dios ípunita. ¹⁴ Yáí tàacáisi íimaca seisná ángel irí ipùlièrica yàasu trompetawa: “Píwasàa báinúaca ángel idacuèyèicawa manuúri inanába nëenibàa ípidenéeri Eufrates”, càì íimaca. ¹⁵ Yá íwasàaca báinúaca ángel nanúacaténá madécaná èeri mìnanáí. Macáí nëená níái máisibéeyéica wenàiwicaca abéeri nëená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca ángelca Dios idacùacaté nía íwasàacaténá nía áiba èeripiná. Abéerita Dios yáalièricawa cànácaalí horapiná, èeripiná nacáí, quéeripiná nacáí. ¹⁶ Nuémìaca

càisimalénácaalí úwináí níái yèeyéipínácawa caballo íinata. Nàacawa doscientos millones namanùbaca úwináica.

¹⁷ Nuicáca càì níái caballoca yéenáíwanáí nacáiri írícúise. Níái yèeyéicawa caballo íinata nadèniaca nabàle dàaléeriwa nàucutabàawa, yái dàaléeri bàlesica quíiréeri, capiraléeri nacái, éewéeri nacái. Caballonái nadèniaca náiwitawa càide iyúwa león cháwi nacáiri íiwita. Imusúacawa caballonái inùmalícúise: quicháí, ísa nacái, azufre nacái, yái éewéeri íba yeeméericawa máini ùlúleri iyú. ¹⁸ Yásí madécaná èeri m̀nanáí néetápináwa, iyú yái imusuéericawa caballonái inùmalícúise, yái quicháí, ísa nacái, azufre nacái. ¹⁹ Níái caballoca nadèniaca nachàniwa nanùma írícúise, nasìpi néeni nacáíwa. Nasìpi ipùata càiri íicácanáwade iyúwa àapi íiwita. Nasìpi iyúwa nanúapiná wenàiwica.

²⁰ Quéwa níái wenàiwicaca íyèeyéicáwaca mamáalàacata, càmiyéicáwaca caballonái inúaca, càmita nawènúadapiná náiwitáisewa ícha yái báawéerica namáníríca. Càmita nayamáida nàaca demonio icàaluíná, ídolo icàaluíná nacái, yái cuwáinái yéenáíwaná oroíríca, platéeri nacái, broncéeri nacái, íbéeri nacái, àicúiri nacái. Níara ídoloca càmita náalímá naicáca, càmita nacái néemla, càmita nacái nèepuniwa. ²¹ Càmita èeri m̀nanáí íwènúada íiwitáisewa ícha yái nanúanáca wenàiwica, namánínáca nacái namàliyéidewa, nayéedúaná nacái, naimáaná nacái áiba yáapícha càmiíchúaca náinusíwa, càmiríca nacái nanírísíwa.

10

El ángel con el rollito escrito

¹ Néeseté nuicáca áiba cachàiníri ángel írícúericawa chènuniise. Yá yéepuèriwa acalèe iyú, idèniaca àrawàli íiwita itéesebàawa. Inàni icànaca càide iyúwa èeri icànaná. Càiri icàwade iyúwa waicáaná quicháí. ² Idèniaca cuyàluta icáapi írícúwa, abéeri cuyàluta achúméerína yàacúacanéerica. Yá ángel ibàlùadaca yàabàli yéewápuwáisewa manuírí úni yáaculé. Yá ibàlùadaca abéemàa yàabàli apáuwáisewa chuitaliré. ³ Néese imáidaca cachàiníri iyú càide iyúwa león cháwi nacáiri íchacaalí. Idécanáami imáidaca, yá siete namanùbaca énu natáaníca nasàna iyúwa. ⁴ Idécanáami casáraléeri énunáí, yá nuínáidacawa nutànanápináté énunáí itàacái, quéwa nuémliaca tàacáisi chènuníiséeri. Yá íimaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanái ícha, yái tàacáisi siete namanùbaca énu naiméerica íwali. Picá pitànàa yái naiméerica íwali”, càì íimaca nulí.

⁵ Néese yái ángel nuiquéerica ibàlùericawa manuírí úni yáaculé, chuitaliré nacái, yá imicháidaca icáapi yéewápuwáisewa chènuniré. ⁶ Yá icàlidaca Dios yáasu tàacáisi cáimiétacanéeri iyú, yái Dios iyéerica càiripináta èeri càmiiri imáalàawa, yái idàbéericatè capiraléeri cáli, nía nacái chènuníiséeyéi cáli, nía nacái íyèeyéica cháí èeri írícú, manuírí úni nacái, nía nacái íyèeyéica úni yáaculé. Yá íimaca: “Càmita quirínama Dios idècuniawa. ⁷ Yá yàanàapínácaalí sietená ángel yéenáíwaná idàbacatáipináta ipùllaca yáasu trompetawa, yásí Dios imáaláidapiná imànicani, yái ibèericatè wenàiwicanái ícha, càide iyúwa icàlidáanáté yáasu wenàiwicanái íríwa, níái profetaca”, càì íimaca.

⁸ Néeseté nuémliaca àniwani yái tàacáisi chènuníiséerica. Itàaníca núapícha àniwa, íimaca nulí: “Pia pedéaca cuyàluta yàacúacanéerica icápirícú yái ángel ibàlùericawa manuírí úni yáaculé, chuitaliré nacái”, càì íimaca nulí. ⁹ Néese nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca íchani yái cuyàluta achúméerínaca. Yá yàaca nulíni. Íimaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani

pinùma irìcu càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapicúa irìcu, yásí ipisícani”, ìimaca nulí.

¹⁰ Néese nuedáca achúmээрína cuyàluta ángel icáapi irìcuise. Yá nuyáacani. Puchìchacani nunùma irìcu, quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipisícani nudèericuise. ¹¹ Néese náimaca nulí: “Iwàwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inùmallicuise manùbéeyéi wenàiwica ìwali, manùbéeyéi cáli néeséeyéi ìwali nacái, nàwali nacái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, nacuèrinánái ìwali nacái”, náimaca nulí.

11

Los dos testigos

¹ Néeseté nàaca nulí cáaléeri metro sitùa nacáiri. Yá nuémìacaté tàacáisi ìiméerica nulí: “Aquialé, píalimáida Dios yáasu templo, nasutácaalu Dios ícha; píalimáida altar nacái, càisimaléná metrocaalí nadèniaca. Piputáa nacái càisimalénácaalí wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná néenibáa. ² Picá quéwa píalimáida templo ibàacháwalená, néese pimàacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená càmfíyéi judío irí. Yá nabawàidapínáni nàabàli yáapiréwa yái yàcalé mabáyawanéerica Jerusalén iyacàlená, idècunitàacá nacùapínacani cuarenta y dos quéeriwa. ³ Yá nubànùapíná pucháiba nùasu wenàiwicawa nacàlidacaténá nutàacái nunùmallicuise mil doscientos sesenta èeri. Nadèniapíná nabàlèwa cùlìiri wáluma cáucuiri, iyúwa nabàle iyáaná níái ícháaníyéica yéetéeyéimiwa ìwali”, ìimaca nulí.

⁴ Níái pucháiba icàlidéeyéipínáca tàacáisi Dios inùmallicuise, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibàluèyéicawa Dios ípunita, yái icuèrica canánama. ⁵ Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níái pucháibaca, yásí quichái imusúacawa nanùmallicuise, níái pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáiwá. Càita iwàwacutá yéetáacawa cawinácaalí iwàwéerica imànica nalí báawéeri. ⁶ Níái pucháiba nadèniapíná nachàiniwa nabàlìlacaténá capìraléeri cáli ipíchaná unía yúuwàacawa néenialípiná idècunitàacá nacàlidaca tàacáisi Dios inùmallicuise. Nadèni nachàiniwa nacái nawènúadacaténá ùni irái iyú. Yá náalimá nabànùaca macái íiwitáaná yúuwichàacáisica cáli ìwali iyúwata nawàwáaná.

⁷ Néese idécanáami namáalàidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmallicuise, yásí caluéri cuwèesi imusuéripínacawa utàwi depuúwéeri irìcuise imànipíná ùwicái náipunita. Imawèniadapíná níawa, yásí inúaca nía. ⁸ Yá nachéecami irìapínáwa carretera irìcubàa manuíri yàcalé irìcu, Jerusalén iyacàlená, áibanáimi itàtàacatalécaté Náiwacali cruz ìwali. Espíritu Santo imàacaca wáalíacawa Jerusalén iyacàlená mìnánái nàyaca càide iyúwaté Sodoma iyacàlená mìnánáimi iyáanáté, iyúwa nacái Egipto yáasu cáli néeséeyéi iyáaná. ⁹ Néese máisiba èeri y mediopíná manùbéeyéi wenàiwica macái cáli néeséeyéi naicáidapíná nachéecami irí, níái icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmallicuise. Càmita nabatàapíná áibanái ibàliaca nía. ¹⁰ Casímáipínáca èeri mìnánái iwàwa néetácanáamiwa níái icàlidéeyéimica. Casímáica èeri mìnánái iwàwa íná nàapíná nalíwáaca cawènfiri, níacáiná pucháiba profetamica yúuwichàidaca èeri mìnánái.

¹¹ Quéwa máisiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucàidapíná nía àniwa, yásí namicháapíná nabàlùacawa, yá máini cáalupínáca èeri mìnánái íicaca níái pucháibaca. ¹² Néese néemìapíná cachàiníri tàacáisi chènuníserica. Yá íimapíná pucháiba irí: “¡Pimichàacuéwa sísaara!” càipíná ìimaca nalí. Yásí namichàapínacawa chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenái yèewisewa. ¹³ Yáta

cáli icusúapínáwa máiní cachàiníri iyú Jerusalén iyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi capí náuwàapínáwa. Macái néená níái diyéyica capíca, abéeri néená yúuwàapínáwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén iyacàlená mìnánái néetápináwa cáli icusúacái iyú. Yá máiní cáalupínáca wenàiwica iyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapíná Dios icàaluíná yái iyéerica chènuniré.

¹⁴ Yácata pucháibáaná yúuwichàacáisi manuírí yàanèeripínáca èeri mìnánái ìwali, quéwa yàanàapíná caquialéta yáara máisibáaná yùuwichàacáisica.

La séptima trompeta

¹⁵ Néese sietená àngel ipùliaca yàasu trompetawa, yáté nuémliaca cachàiníri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapíná macái èeri mìnánái Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaquéerica icùaca canánama. Yá icùaca macáita càiripínáta, èeri càimíri imáalàawa”, càì náimaca.

¹⁶ Néese veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái yáawinèeyéicawa yàalubái ìnatawa Dios ìpunita náuwàa nallacawa nanùmáawawa Dios irí nàacatená icàaluíná. ¹⁷ Yá náimaca:

“Wàaca pirí cayábéeri, pía Wáiwacali Dios cachàiníríca náicha canánama, pía iyéericaté bàaluité, iyéerica nacái siùcade, iyéeripíná càiripínáta. Wàaca pirí cayábéeri cachàinícáiná píiwitáise. Pidéca pidàbaca picùaca macáita.

¹⁸ Calúaca píapícha níái èeri mìnánáica, quéwa báawaca piicáca yái namáníríca. Idéca yàanàaca néenáiwaná piùwichàidacatáipínáta yéetèeyéimiwa báawéeyéi ìiwitáise, piacatená nacái cawèníri nalí, níái ìbaidèeyéica piripíná, nía nacái profeta icàlidèeyéica tàacáisi pinùmaliçuíse, nía nacái píasu wenàiwicaca, nía nacái yèeyéica picàaluíná, sùmanái nacái, béeyéi nacái. Idéca yàanàaca néenáiwaná pimáalàidacatáipínáta macáita cawinácaalí báawéeyéica imànica èeri mìnánái ìiwitáise”, càì náimaca.

¹⁹ Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuniséeri yàacùacawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusi nacáiri templo iricúiríca, yái yàalusica imàaquéerica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelíta yàawirináimi yáapícha icùanápínáté nía. Néese manùba énu icánaca, néemliaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúa nacáiwá, granizo manuínamèeyéi ìba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ìnatalé nacái.

12

La mujer y el dragón

¹ Néeseté nuicáca manuírí yéenáiwánási nacáiri chènuniré, abéechúa inaná yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udèniaca quèeri ùabàli yáapíse. Udèniaca nacái corona uíwita ìwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta iyaca ìwali. ² Idèericúichúacáwa úái inanáica. Yá uícháanica cáiwicáiná ulíni umusúadacatená ìicá èeri. ³ Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré, péemliacú cayába, nuicáca manuírí màanu quíiréeri quéwa. Idèniaca siete namanùbaca ìiwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idèniaca corona ìiwita ìwaliwa yáalimáwanama. ⁴ Yái màanu ìbàaca manùbéeyéi dùlupùta isipi iyúwa. Yúucaca nía cáli ìnatalépiná. Macái néená níái máisibéeyéica dùlupùtaca, abéeri néená icaláacawa cáli ìnatalé. Yái màanuca ìbàlùacawa inaná ìpunita. Màanu icùaca iyáacatená ùiri idècanacáita imusúacawa. ⁵ Uái inaná umusúadaca ìicá èeri yái aslali icuèripínáca macái èeri mìnánái cachàiníri iyú. Néeseta quéwa Dios yeedáca ùiri chènuniré, ìmáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái ìnataléwa. ⁶ Uái inaná upiacawa manacúali yùuculé, chuiri cáli nérépiná,

canácatalé wenàiwica. Aléera iyaca ulí ùyacatalépiná, Dios ichùnìericaté ulípiná. Néré nàapíná uyáapínáwa mil doscientos sesenta èeripíná.

⁷⁻⁸ Néese nuicáca namànica ùwicái chènuniré. Yái ángel íiwacalíná ípidenéri Miguel, yáasu ángelnái nacái namànica ùwicái màanu ípunita. Yái màanuca, nía nacái yáasu ángelnáica, namànica ùwicái Miguelnái ípunita, quéwa Miguelnái imawèniadaca nía, íná màanunái càmita quirínama nàalímá nàyaca chènuniré. ⁹ Càita náucacani chènuníse yái manuiri màanuca, yái bàaluitéeri àpica ípidenéri Diablo, ímáanáca “Icháawàidéeri waináwaná ìwali”, ípidenéri nacái Satanás, ímáanáca “Wàuwidesàiri”, yái ichìwàidéerica macái èeri mìnánái. Yácata náuquèeri chènuníse cáli ínatalépiná, yáasu ángelnái nacái náucacawa yàapicha chènuníse.

¹⁰ Néese nuémíaca cachàiníri tàacáisi chènuníse. Yá ímaca: “Wacuèriná Dios idéca iwasaaca wía. Dios idéca yáasáidaca íwítáise cachàiníriwa icùacaténá macáita. Dios imàacapíná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios ibànuèricaté. Idéca Wàuwidesàiri yúucacawa chènuníse, yái icháawàidéerica wéénánái iináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios irí èeríapinama, tàiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

¹¹ Wéénánái nadéca namawèniadaca Wàuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacàlidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yáasunáica nía, càmicáiná nacái nawènúadaca náiwítáisewa Jesucristo ícha éwita áibanái inúacáaníta nía.

¹² ¡Casíimáicué piwàwawa, piacué íyeyéica chènuniré! ¡Quéwa piacué èeri mìnánáica, máinicué piùwichàapínacawa, yácáiná Diablo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènuníse pitalécué máiníri calúaca íwítáise, yáalíacáináwa iyaca irí malééná èeri!” càì nàimaca.

¹³ Néese yái màanuca yáalíacáináwa náucacaténí chènuníse cáli ínatalé, yá ípiacawa úami úái inanái imusúadéechúaca iicá èeri. ¹⁴ Quéwa nàaca ulí pucháiba ùanabáipíná manuínaméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yàanabái, yéewanápiná úalacawa màanu ícha chuiri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica alé ùyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapíná máisiba camuí y medio piná. ¹⁵ Yá màanu imusúadaca úni inùmalicúsewa inanái yáamiwáisepiná, càide iyúwa inanába, isicùmáidacaténá úa yéescái iyú, úái inanáica. ¹⁶ Cálita quéwa iyúudáaca úa, yá yàacùacawa inùmasi nacáiri cáli yèewiré iwetúacaténá inanába màanu imusúadéerica inùmalicúsewa. ¹⁷ Néese máiní calúaca yái màanuca inanái yáapicha. Yá yàacawa imànicaténá úwi náipunita níái uénibeca áibanái, yebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùullaná nía, icàlidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yáasunáica nía.

13

Los dos monstruos

¹ Néeseté nuicáca màanu ibàlúacawa manuiri úni icàinalená ínata, yá nuicáca cachàiníri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuiri úníacúise. Yái cuwèesi idèniaca siete namanùbaca íwítawa, diez namanùbaca nacái ichàle. Idèniaca corona ichàle ìwaliwa yáalímáwanama. Macái íwítawa imanùbaca idèniaca ípidenéra itàaníyéica casaquèeri iyú Dios ìwali, icàlidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica. ² Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi iicacánáwa. Idèniaca yàabàliwa càide iyúwa sálu yàabàli. Idèniaca nacái inùmawa càide iyúwa león cháwi quíiréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca íwítáise cachàiníriwa

cuwèsi irí, yéewacaténá caluéri cuwèsi ichùullaca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníri iyú. ³ Abéeri néená níái caluéri cuwèsi íiwitaca idènlaca icháuná báawéeriwa imàaquéericaté íiwita yéetácawa, quéwa cháunási ichùnìacawa, yá íiwita icáucàacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máiní náináidacawa naicáidaca caluéri cuwèsi irí, neebáida nacái càide iyúwa ichùullaná nía. ⁴ Yá wenàiwica nàaca màanu icàaluíníná yácáiná màanu imàacaca caluéri cuwèsi icùaca èeri mìnánái. Nàaca nacái cuwèsi icàaluíníná. Náimaca: “Máiní cachàiníri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ipéliacani!” còi náimaca.

⁵ Màanu imàaca nacái canùmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanicaténá casaquèri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèsi ichùullaca èeri mìnánái cachàiníri iyú carenta y dos quèri. ⁶ Cuwèsi itàanica casaquèri iyú Dios ìwali, itàanica nacái báawéeri iyú Dios ípidená ìwali, itàanica nacái báawéeri iyú Dios iyacàle ìwali, nàwali nacái níái iyéeyéica chènuniré. ⁷ Màanu imàaca nacái caluéri cuwèsi imànica úwi Dios yàasu wenàiwicanái íipunita. Yá cuwèsi imawèniadaca nía. Màanu imàacaca cuwèsi ichùullaca macái èeri mìnánái. ⁸ Macái èeri mìnánái nàapíná caluéri cuwèsi icàaluíníná, cawínácaalí càmíyéica idènia ípidená ichanèericawa Cordero yàasu cuyàluta irìcu èeri ipìchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Cordero yéeyéica icáuca càmíri imáalàawa, yái Cordero nanuéricaté. ⁹ Càuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi nùuméeripínácué pírí:

¹⁰ “Iwàwacutácaalícué náibàaca pía, yásí náibàacué píawa; iwàwacutácaalícué nanúaca pía espada machete nacáiri iyú, yásí nanúacué pía espada iyúwa”, cáicué nùumaca pírí.

Iná iwàwacutácué píideniaca piùwichàanáwa matuìbanáiri iyú, peebáidacué mamáalàacata, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

¹¹ Néese nuicáca áiba caluéri cuwèsi imusúacawa cáli irìcuíse. Idènlaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàanírìca càide iyúwa màanu itàaníná. ¹² Idènlaca íiwitáise cachàiníriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbáanéeri cuwèsi imàníná idècunitàacá iyaca caluéri cuwèsi yáapìcha. Yá ichùullaca macáita èeri mìnánái nàaca idàbáanéeri cuwèsi icàaluíníná, yái imichèericawa yéetácáisi íicha. ¹³ Imànì yàacawa nacái madècaná yái càmírìca áiba idé imànica, ichùullaca nacái quichái yúuwàacawa chènuníse wenàiwicanái iicápiná. ¹⁴ Yái idàbáanéeri caluéri cuwèsi imàacaca pucháibáaná cuwèsi imànica yáapìcha yái càmírìca wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá èeri mìnánái. Yá pucháibáaná cuwèsi ichùullaca namànica caluéri cuwèsi yéenáiwaná yái idàbáanéerica cuwèesica idènièrica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa iyaca quiríta, cáucani. ¹⁵ Namàacaca pucháibáaná cuwèsi yàaca idàbáanéeri cuwèsi yéenáiwaná icáucapíná. Yá ichàiniadaca yéenáiwánási yéewanápiná itàanica, ichùullacaténá nacái nanúaca macái wenàiwica càmíyéica yàa icàaluíníná, yái idàbáanéerica cuwèsi yéenáiwánáca. ¹⁶ Ichùullaca nacái natànàanápiná cuwèsi yéenáiwaná macái wenàiwica icáapi yéewápuwáise ìwali, càmìcaalí nacáapi, néese napùdàlicu áibata, macái sùmanái, béeyéi nacái, càasuíyéi nacái, catúulècanéeyéi nacái, nía nacái yèepuníyéicawa máiwacalináwaca, nía nacái íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí. ¹⁷ Iná canáca yáaliméeri iwènlaca, iwéndàanápiná nacái canácaalí irí yái cuwèsi yéenáiwánáca, yái cuwèsi ípidenáca, càmìcaalí ípidená, néese ípidená yàasu número áibata.

¹⁸ Iná iwàwacutá cáallacáica wía. Péemiacaalícué càinácaalí íimáaná, yá iwàwacutácué píallacawa cuwèsi yàasu número ìwali, wenàiwica yàasu

númerocáináni. Yácata yái númeroca, seiscientos sesenta y seis namanùbaca.

14

El canto de los 144,000

¹ Néeseté, péemlacué cayába, nuicáca Cordero ibàlùacawa Siòn yàasu dúli ínata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca wenàiwica catànèyéyi ipùdàllcu Cordero ípidená iyú, Yáaniri Dios ípidená iyú nacái. ² Néese nuémilaca manuiri tàacáisi chènuníseeri càide iyúwa wéemianá madécaná inanába isàna, càì nacáide iyúwa wéemianá cachàiníri énu isàna tirírcaalí, càì nacáide iyúwa wéemianá madécaná inuényéica yàasu arpawa namànicaténá música. ³ Yá nacántàaca wàlisài canción yàalubáisi néenibàa, nàacuésemi nacái níái báinúaca cáuyéi àngel, nacùèrinánái yàacuésemi nacái. Canáca áibanái yáaliméeri yéewáidacawa nacántàanápínáquéi canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca èeri mìnánái, Dios iwaseyéica cháí èeri iricuise. ⁴ Níacata càimíyéica íimá inanái yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénacaalí yàawa. Níacata Dios iwaseyéica irípináwa càide iyúwa idàbàanéeri ofrenda èeri mìnánái yèewíse, Cordero irípiná nacái. ⁵ Càimíyéita cachiwa masacàacáiná náiwitáise.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶ Néese nuicáca áiba àngel yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita, idènièri cayábèeri tàacáisi càimíri imáalàawa icàlidacaténáni èeri mìnánái irí, macái cáli néeséyéyi irí nacái, macái yàawiría irí nacái, macái wenàiwica itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, macái wenàiwica íiwitáná irí nacái. ⁷ Yá íimaca cachàiníri iyú: “Peebáidacué Dios itaacái. Píacué nacái irí cayábèeri, máinicáinacué mawíénica péenáiwaná Dios icàlidacatápináta èeri mìnánái íináwaná íwali, yúuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalísewa. Iná píacué Dios icàaluíná, yái idàbéericaté capíraléeri cáli, yái cálica nacái, puíwèeri úni nacái, úni càimíri puíwa nacái”, càì íimaca.

⁸ Néese áiba àngel yàacawa idàbàanéeri àngel yáamiwáise. Yá íimaca: “Idéca imáalàacawa yái manuiri yàaléca, Babilonia iyacaléná, idéca imáalàacawa. Babilonia iyacaléná mìnánáimi náalimáidacaté macái cáli néeséyéyi namàninápiná náapicha nabáyawanáwa máini báawéeri”, càì íimaca.

⁹⁻¹⁰ Néese áiba àngel yàacawa náamiwáise. Yá íimaca cachàiníri iyú: “Aibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíná, yéenáiwánási icàaluíná nacái, áibanáicaalí imáaca natànàaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàllcu, nacáapi íwali áibata, yá Dios yúuwichàidapíná níawa báawanama máini báawéeri yúuwichàacáisi iyú. Dios yúuwichàidapíná níawa quichái ùuléeri béecaná iyú, ípidenèeri azufre, Dios yàasu àngelnái yàacuésemi, Cordero íicápiná nacáiwa. ¹¹ Yái quichái íisalená imichàacawa càiripínáta èeri càimíri imáalàawa, yái quichái yúuwichàidéerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacái íichawa, èeríapi, táiyápi nacái, cawínacaalí yéeyéica caluéri cuwèesi icàaluíná, yéenáiwánási icàaluíná nacái, nía nacái imàaquéyéica natànàaca nàwali caluéri cuwèesi ípidená”, càì íimaca.

¹² Iná iwàwacutácué cachàinica píiwitáise, píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píidenacaténacué píuwichàanáwa matuibanáiri iyú, píacué yeebáidéyéica càide iyúwa Dios ichùuláná, yeebáidéyéica nacái Jesús itaacái.

¹³ Néese nuémilaca áiba tàacáisi chènuníseeri. Yá íimaca nulí: “Pitànàa yái tàacáisica: ‘Casíimáica cawínacaalí yéetéyéipínacawa siùcáisede yeebáidéyéica mamáalàacata Wáiwacali itaacái’, càì pitànàaca”, íimaca yái tàacáisica.

Néese Espíritu Santo ímaca: “¡Báisícata, casíímáica nía, nayamáidapináwa nàuwichàacái íchawa, yácaíná yái cayábéerica namànírícaté áibanái irí yàapínácawa nàapícha!” còi ímaca yái Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Néeseté, péemíacué cayába, nuicácaté cabalèeri acalèe. Yá nuicáca abéeri yáawinéericawa acalèe íinata càiride iyúwa asiali iicacánáwa. Idèniaca oroíri corona íiwita ìwaliwa. Idèniaca nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁵ Yá áiba ángel imusúacawa Dios yáasu templo chènuníiséeri íicha, yá imáidaca cachàiníri iyú irí yái yáawinéericawa acalèe íinata. Íimaca irí: “Písiaca plas wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedácaténá ituíná iyacaná. Idéca yàanàaca yáasu èeri weedácaténáni, míisicáináni, yái ituínásica iyéerica cáli íinata”, còi ímaca. ¹⁶ Néese yái yáawinéericawa acalèe íinata íslaca yáasu macàpucuíri wisuanási iyúwa cáli ìwalibàa, yá yeedáca ituínási cáli íicha.

¹⁷ Néese áiba ángel imusúacawa Dios yáasu templo írícúise chènuníiséeri, idènièrica nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁸ Yá áiba ángel yàacawa altar íicha, yái ángel icuèrica quichái. Yá imáidaca cachàiníri iyú irí yái ángel idènièrica macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. Yá ímaca irí: “Píwíchùa nía píasu wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedá uva iyacaná abéyéeri uva yéetaná íicha iyéerica cáli íinata, quíiracáiná níái iyacanáca uvaca”, còi ímaca. ¹⁹ Néese ángel iwíchùaca nía yáasu macàpucuíri wisuanási iyúwa, yá yeedáca uva iyacaná cáli íicha. Yá yúucaca uva iyacaná manuírí yàalusí írículé napisúacatalépiná uva ituní. Yái yàalusí íimáanáca càicanide iyúwa Dios yáasu yúuwichàacáisi, yúuwichàidacatalépináta báawéeyéi wenàiwica. ²⁰ Yá napisúaca uva iyacaná méetàuculé yàcalé íicha. Yá madécaná iráí imusúacawa yàalusí íicha. Yái iráí yéesáidaca àta caballo yáasu freno néenibàa idepuíwaca. Trescientos namanúbaca kilómetros idècuni imusúacawa yàalusí íichawa yái íráica.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

¹ Néeseté nuicáca chènuniré áiba manuírí yéenáíwanási nacáiri icaluadéerica nuicáca: siete namanúbaca ángelnái idènièyéica siete namanúbaca yúuwichàacáisi manuírí. Níacata namáalàidáanáca macáita. Idécanáami siete namanúbaca yúuwichàacáisi yàanàaca èeri mīnanái ìwali, yásí imáalàacawa Dios yáasu yúuwichàacáisi cháí èeri írícúrica.

² Nuicá nacái càiride iicacánáwa iyúwa manuírí ùni asáiri yáaculé càide iyúwa waicáaná vidrio yéewíadéeriwa quichái yéewi. Nuicáca wenàiwica ímawèniadéyéica caluéri cuwèesi, càmíicáiná nàa icàaluíná, yáasu yéenáíwanási nacái. Càmita nacái namàaca natànàaca nàwali caluéri cuwèesi íipidená yáasu número. Yá nabàlúacawa ídùlepi yái manuírí ùni asáirica yáaculé, nadèniaca arpa Dios yèerica nalí. ³ Yá nacántàaca Moisés yáasu canción, yái Dios yáasu wenàiwica íbaidéericaté Dios írípíná. Nacántàa nacái Cordero yáasu canción. Yái canción íiméerica còi:

“¡Máiníri cayábaca macáita yái pímanírírica càmírírica wadé wamànica, pía Wacuéríná Dios, cachàiníri náicha canánama! Píacata icuèri macáita machacáiníri iyú, báisírí iyú nacái, pía icuèrica macái cáli néeséeyéi.

⁴ Macáita nàapíná píimíetacánáwa, cáalucáiná naicáca pía. Macáita nacái nàapíná píri cayábéeriwa, pía Wáiwacalica. Píacáiná abéerita mabáyawanéeri. Macái cáli néeséeyéi nàanàapíná píataléwa, yá nàapínáca

picàaluínináwa naicácáiná picùaca macáita machacàniri iyú”, càí náimaca.

⁵ Néseté nuicáca yàacùacawa yáí templo iyéerica chènuniré, yáí templo mabáyawanéeri Dios iyéerica iricu. ⁶ Yá siete namanùbaca ángel namusúacawa templo iricúise idèniyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuiri. Lino yáawamica nabàle masaquèeri mèlumèluiri nacái. Nadènia nacái nàwaliabàawa cáucúiri cinturón oroíri nàucutalícubàawa. ⁷ Néese abéeri néená níái báinúaca cáuyéi ángel yàaca náalimáwanama abéechúa bacàa yáawami oroíchúata, níái siete ángelca. Níái bacàa ipuniyéyiwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú, yáí Dios iyéerica cáiripináta, èeri càmliri imáalàawa. ⁸ Yáí templo chènuníiséerica ipuniacawa ísa iyú, imusúericawa Dios yàatanáise, yáí Dios iyéerica icamaláná mèlumèluiri iricuwa, yáí Dios máiniri cachàinica íwiwátise. Yá canáca yáaliméeripiná iwàlùacawa templo iriculé àta namáalàacatalétawa níái siete namanùbaca yùuwichàacáisica siete namanùbaca ángel idèniyéica.

16

Las copas del castigo

¹ Néese nuémica cachàiniri tàacáisi templo iricúiséeri, yáí templo iyéerica chènuniré. Yá ímaca nalí níái siete namanùbaca ángelca: “Piacuéwa, picasáaca yùuwichàacáisi cáli ínatalé, yáí Dios yàasu yùuwichàacáisi iyéerica siete namanùbaca bacàa iricu”, càí ímaca nalí.

² Iná idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa cáli iwéré. Yá cacháunáca èeri mìnáná idèniyéica caluéri cuwèesi yéenáwaná napùdàlicu, macái wenàiwica yèeyéica cuwèesi yàasu yéenáwanási icàaluíniná. Báawéeri cháúnási imusúacawa nàwalíse, yásaca imànica nasàni.

³ Néese pucháibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa manuiri úni yáaculé. Yá macái manuiri úni ichacamàacawa yéetáními íranámi iyú. Yá macáita néetácawa iyéeyéica manuiri úni yáaculé.

⁴ Néese máisibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa macái inanába yáaculé, macái úni yáaculé nacái, úni imusúcatáiseacawa cáli iricúise. Yá nachacamàacawa iráí iyú. ⁵ Néese nuémica ángel yáí icuèrica úni, ímaca Dios irí: “Pidéca piùwichàidaca nía machacàniri iyú, pía Dios mabáyawanéerica, iyéerica siúcade, iyéerica nacái bàaluité. Cayábacata piùwichàidaca nía.

⁶ Nadéca nanúaca plasu wenàiwica, plasu profetanái nacái. Siúca pidéca píaca nàirapiná iráí. Cayábacata piùwichàidaca nía càí, néetácáténáwa, nanúacáinaté plasu wenàiwica”, ímaca.

⁷ Néese nuémica nacái áiba tàacáisi altar iricúiséeri, yá ímaca: “¡Báisícata, Wacuèriná Dios, cachàiniri náicha canánama! ¡Pidéca pímanica càide iyúwaté píimáaná! ¡Yácata nabáyawaná iwèni! ¡Pidéca piùwichàidaca nía machacàniri iyú!” càí ímaca.

⁸ Néese báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa èeri iwali. Yá yèepùacawa máini ùlèerica yáí èeri icamalánáca. Yá èeri icamalánáca yeemáca wenàiwica càide iyúwa quichái yeemáaná wía. ⁹ Yá wenàiwicanái yeemácawa ùlèeri iyú báawanama, yá nacuísa náichawa Dios báawéeri iyú, yáí Dios ibànuèrica nàwali yùuwichàacáisi, càmita nacái nawènúada náiwitáisewa neebáidánápiná càide iyúwa Dios íchùulianá nía.

¹⁰ Néese cínconá ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa caluéri cuwèesi yàalubái ínatalé. Yá catáca èeri, caluéri cuwèesi yàasu cáli icùacataléca wenàiwica. Néese yàasu wenàiwica naamiádaca nanènewa yùuwichàacáisi iyú.

¹¹ Nacuísaca Dios báawéeri iyú, yái Dios chènunfíséerica yùuwichàidacáiná nía cáiwíri iyú, cháunási iyú nacái. Càmita nacái nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa.

¹² Néese seisná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíri inanába yáaculé íipidenéeri Eufrates. Yá chuica yái inanába yéewacaténá nachàbacawa chuúri cáli ínatàbàa, níara icuèyéica cáli íyéerica èeri imusúacatáisewa.

¹³ Néese té nuicáca máisiba demonio casaquèeyéi íiwitáise. Abéeri demonio imusúacawa màanu inùmaliçuise, áiba demonio imusúacawa caluéri cuwèesi inùmaliçuise, áiba demonio nacái imusúacawa cachiwéeri iwicùlidéeri inùmaliçuise. Níai demonio casaquèeyéi íiwitáise càiyéide iyúwa balùta íicacánáwa. ¹⁴ Demoniocáiná nía yáaliméeyéica imànica yái càimírira wenàiwica yáalimá imànica. Néese demonionái nàacawa macái èeri mìnánái icuèrinánái yàatalé, nàwacáidacaténá nacuèrinánái namànínápiná ùwicái Dios íipunita áibaalípiná Dios yàasu èeripiná máiníri caiyéinináca, yái Dios cachàinírira náicha canánama.

¹⁵ Wáiwacali íimaca walí: “Péemíacué cayába, nùapínacawa néese àniwa isicúasiwata càide iyúwa cayeedéeri yàanàacaalí camicatáipináta wenàiwicanái icùa nùanàaca. Casíimáica iwàwa cawínácaalí icuèrica nùanàanápíná, íibaidéeri nacái nulípiná àta nùanàacataléta, ipíchaná íbáiniacawa nuwéré íbáyawaná íwalísewa”, càì íimaca Wáiwacali.

¹⁶ Néese demonio casaquèeyéica íiwitáise nàwacáidaca macái èeri mìnánái icuèrinánái alé íipidenácataléca Armagedón hebreo itàacái iyú.

¹⁷ Néese sietená ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáuli írìcubàa. Yá nuémíaca cachàiníri tàacási imusúacawa chènuniséeri templo írìcuise yàalubáisi yèewíse. Yá íimaca: “¡Yácata imanùbaca!” càì íimaca. ¹⁸ Néese énu icànaca mèlumèluíri iyú, nuémia nacái manùba tàacási, casànaca nacái énu madécaná. Yá cáli icusúaca nacáíwa máiní cachàiníri iyú, máiní cachàiníri náicha macái cáli icusúacái waiquéerica cháì èeri írìcu. ¹⁹ Néese manuíri yàcalé iseríaca yèewiwa máisibawaca, cálicáiná yàacùacawa cáli icusúacái iyú. Yá namáalàacawa níai yàcaléca macái cáli ínatéeyéica iyaca. Néese Dios iwàwalica manuíri yàcalé Babilonia, yùuwichàidacaténáni manuísíwata. ²⁰ Macái iwàwata nasawíacawa manuíri úni yáaculé. Manuínaméeyéi dúli nacái namáalàacawa canánama. ²¹ Granizo yúuwàa nacáíwa chènunfíse wenàiwica íwali, yái granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawàwaná ímíaca, àta wenàiwicanái icuísacataléta íchawa Dios báawéeri iyú, íwalíse yái yùuwichàacásica granizo yúuwèerica nàwali, máinícáiná báawacani.

17

Condenación de la gran prostituta

¹ Néese té nuicáca abéeri néená níai siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca bacàa. Yá íimaca nulí: “Aqualé, núsáidaca píicá yùuwichàacási yàanèeripínaca ùwali úai íiméechúaca manùbéeyéi aslanái yáapícha plata íwalínápiná yáawinéechúacawa manùbéeyéi úni inàniacubàa. ² Macái cáli icuèrinánái cháì èeri írìcuíyéica nadéca naimáca úapícha nàacawéeyéi íchawa. Nía nacái èeri mìnánái nadéca nacámaca ùasu íiracalési ípuíri iyú, umàaquéerica nalí naimácaténá úapícha”, íimaca nulí.

³ Néese yái ángel itéca núa manacúali yùuculé, càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. Yá nuicáca inanái yáawinéechúawa quíiréeri cuwèesi íinata. Cuwèesi íipidená madécaná ichanàacawa cuwèesi íwalíse, yái íipidená íméerica

“Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez nacái namanùbaca ichàle. ⁴ Uái inanáica udèniaca ubàlewa capiralesiwéeri iicacánawa, quíréeri nacái. Udèniaca nacái madécaná tùliquíchi, oroíri, cawènichúa iba nacái, cawènichúa perla nacái. Udèniaca nacái bacàa ucáapiricuwa, abéechúa bacàa oro yáawamíchúa ipuniéchéuawa iyú ubáyawaná umáníríca manuíswata Dios iiquéerica máini báawéeri iyú, yái uimáanáca manúbéeyéi yáapicha casaquéri iyú ùacaténa cuwáiná yéenáíwaná icàaluíniná, níái ídoloca. ⁵ Udèniaca uípídenáwa ibàacanata upùdàlicuwa: “Manuíri Babilonia iyacàlená, uái náatúaca macái inanái iiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalínápiná, náatúaca nacái macái èeri mìnánáica imàníyéica íbáyawanáwa nàacaténa cuwáiná icàaluíniná, níái ídoloca”, còi íimáanáca yái uípídenáca. ⁶ Yáté nuicáca ucámaca uái inanáica úiracáiná náiranámi, níái Dios yáasu wenáiwicamica, náiranámi nacái níái nanuuyéica neebáidacáiná Jesús itàacái. Nudécanáami nuicáca úa, yá máini nuínáidacawa manuíswata nuicáidaca ulí, càmicáináte nùalíawa càinácaalí íimáanáca yái yéenáíwanási nacáirica.

⁷ Néese ángel íimaca nulí: “¿Cáná yéewa máini cáulenáca píchani? Yáca numàacapíná píalíacawéera càinácaalí íimáanáca, uái inanáica, càinácaalí íimáanáca nacái yái caluéri cuwèsi itéerica úa, idènièrica siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. ⁸ Yái caluéri cuwèsi píiquéerica iyacaté, quéwa càmlíri ìya siùca. Néese imusúapínáwa depuúwéeri utáwi írícúise, néeseçáwa imáalàapínáwa. Eeri mìnánái yàapíná caluéri cuwèsi icàaluínináwa, macáita canéeyéica ípídená ichanàacawa cuyàluta írícu èeri ípíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipídená macái wenáiwicaca Dios yèeyéica icáuca càmlíri imáalàawa. Quéwa èeri mìnánái máinírípiná cayábaca naicáca yái caluéri cuwèsi iyéerica bàaluité, néese yéetátatéwa, quéwa yèepuèrípináwa cáuca àniwa.

⁹ “Siúcade pèemíacé cayába, píacué cáaliacáiyéica, píalíacaténácuéwa càinácaalí íimáanáca: Níái siete namanùbaca íiwitaca íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca dúli, inanái yáawinéchéuacawa íinata. ¹⁰ Íimáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenáiwica néenibàa. Cinco namanùbaca nacuèrinánái nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetácawa. Abéeri néenái icúaca wenáiwica siùca. Aiba yàanáapínáwa icùacaténa wenáiwica. Quéwa yàanáapínácaalí, yá icùapíná wenáiwica maléená èeri. ¹¹ Yái caluéri cuwèsi iyaca bàaluité, néese yéetátatéwa, yácata ochonáca nacuèrinásàiri, quéwa abéeri néenácani, níái siete namanùbacaca, yá nacái imáalàapínáwa.

¹² “Níái diez namanùbaca ichàle píiquéeyéica íimáanáca càicanide iyúwa diez namanùbaca nacuèrinánái càmlíyéicáwa idàba icúaca wenáiwica. Quéwa nacùapíná níawa maléená èeriwa yáapicha yái caluéri cuwèsi. ¹³ Yá abédanamata náiwitáise níái diez namanùbaca nacuèrinánái náibaidáanápíná caluéri cuwèsi írí, namáicaténá càide iyúwa iwáwáanáca, namáacáanápíná nacái caluéri cuwèsi icuaca náasu cáli néeséeyéi. ¹⁴ Yá namáinapíná ùwicái Cordero ípunitawa quéwa Cordero imawèniadapíná níawa, cachàiníríicáináni náicha canánama èeri mìnánái icuèrinánáica. Níacáiná nacái Cordero yáapichéeyéica, Cordero idéca imáidaca nía, idéca nacái yeedáca nía yáasu wenáiwicapínáwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita nàuwichàacáanítawa”, còi íimaca nulí yái ángelca.

¹⁵ Yái ángel íimaca nulí àniwa: “Pídeca píicáca uái iiméechúaca manúbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalínápiná, yáawinéchéuacawa manuínaméeyéi úni inàniacubàa. Níái manuínaméeyéi úni íimáanáca càicanide iyúwa macái íiwítanáca wenáiwica namanùbaca, macái cáli néeséeyéi nacái, macái wenáiwica

itànfiyéica áiba tàacáisi iyú nacái cháí èeri iricuíyéica. ¹⁶ Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica, ímáanáca càicanide iyúwa nacuèrinánái iyéeyéica caluéri cuwèsi yáapicha. Máini báawaca naicápiná úái iiméechúaca aslanái yáapicha plata iwalinápiná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapíná uinámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú. ¹⁷ Dioscáiná idéca imàacaca náináidacawa namánínápiná càide iyúwa iwàwáaná namànica, íná níái diez namanùbaca icuèyéica cáliquéí, abédanamapínáta náiwitáise náapichawáaca neebáidáanápíná caluéri cuwèsi itàacái, namàacáanápíná nacái icùaca nàasu cáli néeséeyéí, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios icàlidáanáté. ¹⁸ Uái inanái piiquéechúaca, yácata manuiri yàcaléca ichùulìerica macái cáli icuèrinánái”, càí ímaca nulí yái ángelca.

18

La caída de Babilonia

¹ Néeseté àniwa nuicáca áiba ángel iricúacawa chènuníise. Yá cachàinírira íiwitáise. Cáli icànaca iyú yái ángel icamaláná cayábéerica. ² Yá ímaca máini cachàiníri iyú:

“¡Idéca imáalàacawa yái manuiri yàcalémica Babilonia iyacàlená, idéca imáalàacawa! ¡Yá demonionái iyaca néenibà! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéí demonio icùacani yái yàcalémica! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéí màsibèe, casaquèeyéí culpíra nacái nadéca namànica nabànwawa néenibà, namùlubè nacáiwá!

³ Níacáiná macái èeri mìnánái nadéca nacàmaca úasu ìiracalési ipuúri iyú, imàaquéechúaca yáawawa nalí naimácaténá úapicha. Níái icuèyéica cáli canánama cháí èeri iricuíyéica nadéca naimáca úapicha, úái càmicúaca náinusíwa. Níá nacái cacharreroca cháí èeri iricuíyéica nadéca càasuca níá úapicha, úyacáiná máini càasuúri iyú umànicaténá ubáyawanáwa málaléqueri iyú”, càí ímaca.

⁴ Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuníiséeri. Yá ímaca:
“Pimusúacuéwa yàcalé íicha, píacué cáininéeyéica nuicáca, ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa úapicha, ipíchanácué nacái nùuwichàidaca píá úapicha.

⁵ Máinicáiná manuírca ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáalíacawa íwali, yái ubáyawanáca.

⁶ Piùwichàida úa iwalíise yái báawéerica umànírca áibanái írí, yá piùwichàida úa cachàiníri iyú pucháiba yàawiríericatái yáwanái íicha yái báawéerica umànírca áibanái írí.

⁷ Càide iyúwa cachàiníná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèníri, càita nacái piùwichàida úa, pimàaca uícháanica. Uumacáiná uwàwalícuésewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenáiwica. Canácatáita nuicháaniwa càide iyúwa maníríchúami íicháaníná’, úumaca uínáidacawa ulíwa.

⁸ Íná yéewa abé èeri írìcu yàanàpiná ùwali yái ùuwichàanápínacawa, yásí uícháanicawa umáapicawa, yá uétápiná nacáiwá. Néese uemápinácawa quichái iyú macáita, cachàinicáiná Wacuèriná Dios íiwitáise, yái yùuwichàidéeripínáca úa”, ímaca.

⁹ Néese níái icuèyéica cáliquéí, iiméeyéica úapicha càmicúaca náinusíwa, níái iyéeyéicaté càasuúri iyú úapicha, yá náicháanípíná cáiwíri iyú ùwali, naicáciná uemámicawa. ¹⁰ Yá nabàlùapínacawa déeculé uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanácawa. Yá náimaca nalíwáaca:

“¡Catúlulécánáca waicáca pía, pía yàcalé manuíríca Babilonia, yái yàcaléca cachàinírímicá! Aquialénamata abé hora írícu, Dios idéca yúuwichàidaca pía”, càipíná náimaca.

¹¹ Nía nacái cacharreroca cháí èeri írícuyéica, náicháanípíná nacái ùwali. Yá máiní achúmaca nawàwa nacái càmícáiná quirínama wenàiwica iwèniá náicha nàasu natéerica. ¹² Natécaté néré oro, quíramenírí plata nacái, cawèníyéi íba nacái, perla nacái, cayábèeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri iicácanáwa nacái, wáluma seda nacái, quíréeri nacái, macái íiwítáaná àicu pumènírí isàni nacái, macái wawàsi nacái namàníríca marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namàníríca cawènírí àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawènírí íba mármol imànicaná nacái. ¹³ Natécaté nacái canela, casánírí nacái, incienso pumènírí isàni nacái, pumènírí mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuírí nacái, séenási nacái, cayábèeri harina nacái, trigo ituíná nacái. Natécaté nawéndacaténá nacái napíranáíwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicanái nacái nawéndacaténá nía yàcalé mìnánái írí. ¹⁴ Cacharrerónái náimapíná yàcalé írí:

“¡Canáca pírí íyacanási cawèníríca, caséericaté píyáaca! ¡Idéca yúucacawa pícha càiripínáta píasu cawènírí yàcàsica, macái píasu cayábèeri wáluma nacái! ¡Canácatáita pianàa nía àniwal!” náimaca.

¹⁵ Níái iwéndéeyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnánái írí, yeedéeyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnánái ícha, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi ícha, cáalucáiná naicáca yàcalémi yúuwichàanáwa. Yá náicháanípíná cachàinírí iyú, máiní achúmaca nawàwa. ¹⁶ Yá náimapíná naliwáaca:

“¡Catúlulécánáca waicáca yái manuírí yàcalémíca! Yàcalé mìnánáimi nadènàcaté nabàlewa cayábèeri lino, wáluma capíralesíwéeri iicácanáwa nacái, quíréeri nacái. Cachílanáca nía nacái oro iyú, cawènírí íba iyú nacái, perla iyú nacái.

¹⁷ ¡Yá abéerícúseta, abéeri minuto írícu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawèníríca!” náimaca.

Macáita idènièyéica nave lancha nacáiri, nía nacái cacharreroca yèeyéicawa nave írícu, nía nacái íbaidéeyéica nave írícu, yèeyéicawa manuírí úní yáacubàa, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi ícha. ¹⁸ Naicápiná yàcalémi ísalená imíchàacawa yàcalémi ícha, yásí náimaca náicháaníca cachàinírí iyú: “¡Canácata áiba manuírí yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábèeriquéi!” náimaca. ¹⁹ Yá namutúapíná cáli ichùmalé náiwita ínatabàawa, càide iyúwa náiwítáise íyáaná máinícáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháanípínáca cachàinírí nasàna iyúwa. Yá náima:

“¡Catúlulécánáca waicáca yái yàcalé manuírímicá! Yàcalé yàasu cawènírími iyú nadéca càasuca namànica níawawa, níái idènièyéica yàasu navewa lancha nacáiri manuírí úní yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora írícu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémíca”, náimaca.

²⁰ Quéwa casímáicué píwàwa yàcalémi ìwali, píacué iyéeyéica chènuniré, píacué nacái Dios yàasu wenàiwicaca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicúise. Casímáicué píwàwa Dioscáiná idéca yúuwichàidaca yái yàcalémíca íwalíse macáita yái báawéerica umànírícatéú píri.

²¹ Néese nuicáca áiba cachàníri ángel imichàidaca manuírí íba macàpucuíri. Yá manuíca yái íbaca càide iyúwa manuírí íba nàulànápíná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuírí íbaca manuírí úní yàaculé. Yá íimaca:

“Càita nacái piucapinácawa, pimáalàacawa ráunamáita, pía yàcalé manuírca Babilonia iyacálená. Yá canáca náalimáaná nèepùà nàanàaca pía àniwa.

22 Càmita nacái néemlapiná nasàna plasu calle iricubàa, níái inuèyèica sànasi arpa iyú, nía nacái icántèyèyèica, nía nacái ipùlièyèica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íbaidéeyéi néenibàa canácáiná náibaidéeripiná. Càmita nacái nàulùapiná ituínási.

23 Càmita napucúadapiná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànipiná matrimonio, máinicáinaté cachàiníri naicáca níawawa níái yàcalémi yàasu cacharreroca, nía nacái yàcalé mìnánáimi naméeràidacaté canánama èeri mìnánái Dios ícha nàasu màllacáisi iyúwa.

24 Nanúacaté Dios yàasunái profetamica icàlidéyèicaté tàacáisi Dios inùmallcuise, nía nacái Dios yàasu wenàiwicamica, nía nacái canánama nanuèyèicaté neebáidacáiná Dios itàacái, cháí èeri iricu”, íimaca yái àngelca.

19

1 Néese té àniwa nuémíaca cachàiníri tàacáisi nacáiri, càide iyúwa wéemíaná manùbéeyéi wenàiwica itàacái íyèyèica chènuniré. Yá náimaca cachàiníri iyú: “¡Aleluya! Wàacué Wacuèriná Dios iríwa cayábèeri Dioscáiná idéca iwasaaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, wàacué icàaluíniná, máini cachàiníri íiwitáise Wacuèrà Diosca.

2 Yácáiná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica machacàiníri iyú. Idéca yùuwichàidaca úái inanái íiméechúacaté aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, úái iwènúadéechúacaté macái èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá báawèeri naimácáinaté úapicha càmiíchúaca náinusíwa. Dios idéca imáalàidaca úa unúacáinaté wenàiwica íbaidéeyèica Dios irípiná”, náimaca.

3 Néese náimaca àniwa:

“¡Aleluya! Wàacué Dios irí cayábèeri. Yái uísalená imichàacawa càiripináta, èeri càimíri imáalàawa”, náimaca.

4 Néese níái veinticuatro namanúbaca nacuèrinánáica, nía nacái báinúaca cáuyéi àngel nàuwàa nallacawa nanùmáawawa Dios ípunita nàacaténá icàaluíniná, yái yáawinéericawa yàalubái íinatawa. Yá náimaca: “¡Báisíta, amén! ¡Aleluya, wàacué Dios irí cayábèeri!” náimaca. 5 Néese nuémíaca cachàiníri tàacáisi yàalubáisi néesèeri. Yá íimaca:

“¡Píacué irí cayábèeri, yái Wacuèriná Diosca, macáitacué pía íbaidéeyèica irípiná, píacué nacái yèeyèica Dios icàaluíniná, píacué sùmanái, béeyéi nacái canánama!” càí íimaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

6 Néese nuémíaca nacái áiba tàacáisi nacáiri càide iyúwa wéemíaná madécaná wenàiwica imáidáaná, càide iyúwa nacái wéemíaná manùbéeri màladàca isàna, càide iyúwa nacái wéemíaná casànéeyéi énu manuíyèi tiríricaalí. Yá náimaca: “¡Aleluya, wàacué cayábèeri Wacuèriná Dios cachàiníri iríwa, yái cachàinírca náicha canánama, idàbacáiná icùaca macáita!

7 Yá casíimáicué wía, wayanídacuéwa manuísíwata. Wàacué Dios irí cayábèeri. Idéca Cordero yéenáiwáná yàanàaca yeedácatáipináta iríwa yàacawéetúapináwa. Úái yàacawéetúapiná udéca uchùniaca úawawa.

8 Idéca imàacaca úwalica ubàlewa cayábèeri lino, masaquèeri nacái, mèlumèlúri nacái. Yái cayábèeri wáluma lino íimáanáca càicanide iyúwa yái cayábèerica Dios yàasu wenàiwicanái imànírica”, càí náimaca.

⁹ Néese ángel íimaca nulí: “Pitànàani: ‘Casímáica níai wenàiwicaca Dios imáidéeyéica Cordero yàasu matrimonio nérépiná, yeedápinácaalí írwa yàacawéetúapináwa’, càì pitànàacani”, íimaca nulí. Néese íimaca nulí àniwa: “Yái tàacáisi nucàlidéerica pírí, báisíri tàacáisicani Dios inùmaliçuíséerica”, íimaca nulí.

¹⁰ Yá nubàlùacawa nùlulú ipùata iyúwa ángel írí nùcatená icàaluíná, quéwa ángel íimaca nulí: “Picá pimàni càì. Nùacata íibaidéeri Dios írípíná càide iyúwa píá, níá nacái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica níá. Pia Dios icàaluíná”, íimaca nulí. Yácáiná Espírítu Santo imàaquéericaté profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuíse, yácata Espírítu imàaquéerica Jesús yàasu wenàiwica icàlidaca iináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

¹¹ Néeseté nuicáca capíraléeri cáli yàacùacanéerica chènuníse, Dios iyacàle nacái, yá péemiácue cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáawinéericawa caballo íinata, yácata Wáiwacali, íipidenéeri Cayábéeri íiwitáise, Machiwéeri nacái. Machacàníri iyú yúwichàidaca báawéeyéi wenàiwica, imànica nacái náipunita ùwicái. ¹² Yá mèlumèlúri ituí càide iyúwa waicáaná quichái ipèrù. Idènlaca madécaná corona íiwita ìwaliwa. Idènlaca íipidenáwa ìwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáaliáwa càinácaalí íimáaná yái íipidenáca. ¹³ Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idènlaca íipidenáwa, Dios itàacái. ¹⁴ Chènuníseyéyi úwi nàacawa yáamiwáise. Nadènlaca nabàlewa cayábéeri wáluma lino cabalèeri, masaquéeri nacái. Nàacawa náalimáwanama cabalèeri caballo íinata. ¹⁵ Wáiwacali yúwichàidapíná èeri mìnánái itàacái cachàiníri iyúwa, macái cáli néeséeyéi càmlíyéica yeebáida itàacái. Yúwichàidapíná níawa cachàiníri iyú. Yá imáalàidapíná wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa máiníri báawaca Dios iicáca, yái Dios cachàinírica náicha canánama. Imáalàidapíná níawa càide iyúwa wenàiwica íbawàidacaalí uva iyacanái ípisúacaténá uva ituní. ¹⁶ Idènlaca íipidenáwa ináawani ìwaliwa, icuuchú ìwaliwa nacái: “Nacuèrinásàiri, níái macái cáli icuèrináica. Náiwacali nacái níái macái èeri mìnánái íiwacanánáica”.

¹⁷⁻¹⁸ Néese nuicáca áiba ángel íbàluéricawa èeri ituí írícu. Yá íimaca cachàiníri iyú wáchulinái írí yáalaníyéicawa chènunibàa: “Caquialécué, pìwacháidáyacacuéwa píyáacaténácué píyáacaléwa cadénama yái yàcási Dios íchùnèrièripínácué pírí. Píyáacaténácué píyáacaléwa nainámi níái íchuulíeyéicaté wenàiwica, níá nacái úwi íiwacanánáimica, níá nacái wenàiwicanáimi cachàiníyéica, níá nacái caballomica, níá nacái yèeyéimicawa caballomi íinata, níá nacái macái wenàiwicamica, níá nacái íibaidéeyéimica mawènfíri iyú áibanái írí, níá nacái yèepuníyéimicawa máiwacalíyéimica, níá nacái sùmanáimica, béeyéimica nacái”, càì íimaca yái ángelca wáchulinái írí.

¹⁹ Néese nuicáca yái caluéri cuwèsi, níá nacái íchuulíeyéica èeri mìnánái. Nuicá nacái náapicha nàasu úwinái ìwacáidáyacuéyéicawa namànicaténá ùwicái Wáiwacali íipunita yái yáawinéericawa cabalèeri caballo íinata, náipunita nacái yàasu úwinái yèeyéicawa yáapicha chènuníse. ²⁰ Yá náibàaca caluéri cuwèsi. Náibàaca nacái cachiwéeri iwicùlidéerica, imànírica yái càmlírica wenàiwica idé imànica idècunitàacá iyaca caluéri cuwèsi yáapicha, íchiwáidacaténá wenàiwica imàaquéeyéica nachanàidaca caluéri cuwèsi íipidená nàwali, níá nacái yèeyéica cuwèsi yéenáwaná icàaluíná. Yá náucaca caluéri cuwèsi quichái írículé icáuca yáapichatawa, yàasu cachiwéeri iwicùlidéeri yáapichawa manuiri quichái írículé, yáara manuiri yàawa nacáirica ípucuéricawa mamáalàacata cachàiníri

azufre iyú, càiripinèerita iyaca. ²¹ Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo íinata inúaca cuwèesi yàasu úwináimi macáita. Inúaca nía itàacái iyúwa imusuéricawa inùmalicuise. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái ichéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níái wáchulica.

20

Los mil años

¹ Néeseté nuicáca ángel iricúacawa chènuníse. Idèniaca llave icáapi iricuwa yàacuèripiná iyú depuúwéeri utàwi inùma. Idènià nacái manuírí cadena icáapi iricuwa. ² Néese ángel íbàaca màanu, yái bàaluitéeri àpica, idènièrica íipidenáwa cà: Diablo, ímáanáca “Icháwàidéeri waináwaná iwali”, Satanás nacái, ímáanáca “Wàuwidesàiri”. Angel idacúaca màanu cadena iyú mil camuú piná. ³ Néese ángel yúucaca màanu depuúwéeri utàwi iriculé. Yá ángel íbàliaca utàwi inùma. Ibàliaca utàwi inùma cachàiníri iyú màanu iwicáu àta imáalàacatalétawa yái mil camuúca, ipíchaná màanu ichìwáidaca èeri m̀nanái. Néese mil camuú idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa maléená èeripináta.

⁴ Néese nuicáca madécaná yàalubáisi. Níái yáawinéeyéicawa yàalubáisi íinata nacúapiná wenàiwica nàuwichàidacaténá cawinácaalí imàniyéica íbáyawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéeyéimicawa nawichuèyéicaté ícha íiwita nacàlidacáinaté Jesús íináwaná iwali, nacàlidaca nacái Dios itàacái áibanái irí. Càmiyéicaté yàa caluéri cuwèesi icàaluíniná, yàasu yéenáiwanási nacái. Càmitaté namàaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi íipidená napùdàlicu, nacáapi iwali áiba. Yá nèepùapináwa cáuca àniwa, yá nacúapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuúpiná. ⁵⁻⁶ Yácata idàbáanéeri namichàanácawa. Casíimáica nía, mabáyawanéyéica nía nacái, níái imichèeyéipinácawa yéetácáisi ícha idàbáanéerica namichàanácawa. Yá machàica náicha yáara pucháibáaná yéetácáisica. Sacerdotepináca níawa íbaidéyéica Dios íripiná, Cristo irí nacái. Yá nacúapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuúpiná. Quéwa áibanái yéetéeyéimicawa càmitàacá namichàapináwa yéetácáisi ícha àta imáalàacatalétawa yái mil camuúca.

Derrota del diablo

⁷ Néese mil camuú idénáami, yásí ángelnái namusúadapiná Satanás iricuíse yái nadacúacatalécani. ⁸ Yá imusúapináwa ichìwáidacaténá macái èeri m̀nanái, nía nacái íipidenéyéica Gog, Magog nacái. Yá iwacáidapiná nía namànicaténá iwicái. Chínamáipináca níái úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹ Yá nàapináwa namanùbaca iyúwa chínamáinama níái úwica, Israel yàasu cáli ínatalé, yá nabàlùapináwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica iyacàleca, yái yacalé cáininéerica Dios iicáca. Néeseta quéwa Dios ibànùapiná quichái chènuníse, yásí yeemáca macáita níái úwináimica. ¹⁰ Néese Diablo, yái Satanás icháwàidéerica waináwaná iwali, yái ichìwáidéerica wenàiwica, Dios yúucapináni quichái iriculé, yáara manuírí yáawa nacáirica ípucuéricawa iyaca mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, alé iyacatalépináca yái caluéri cuwèesica, yá nacái yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapináwa càiripináta èeríapinama, táiyápinama nacái, èeri càmiri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Néeseté nuicáca manuírí yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yá cáliquéi, yá nacái capíraléeri cáli

chènuníseérica nachalíacawa, yá canáca nía quirínama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ¹² Néese nuicá níai yéetéeyéimicawa canánama, níai manuínaméyéica, nía nacái púubéeyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi ípunita. Néese cuyàluta nàacùacawa. Yàacùacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanái lípidená idènièyéica icáucawa càmiiri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná iwali níai yéetéeyéimicawa, càide iyúwa naléná cuyàluta iricúise naináwaná, càinácaalíté namàníiná idècunitàacá cáuca nía. ¹³ Macái wenàiwica yéetéeyéicatéwa manuíri úni yáaculé namusúacawa úni yáacuíse, yá nabàlùacawa Dios ípunita. Macáita nacái yéetéeyéimiwa nàanàaca yéetácáisi íicha, càlicullí íicha nacái, sísisánàcaalíté néetácawa. Yá icàlidapíná naináwaná iwali canánama càinácaalíté namàníiná idècunitàacá cáuca nía. ¹⁴ Néese yúucawa yéetácáisi quichái iriculé; yúucawa infierno quichái iriculé nacái, yái infierno báawéeyéimi íiwitáise yúuwichàacatalécawa. Yúucawa nía quichái iriculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisica, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinéerita iyaca. ¹⁵ Yá macáita wenàiwica canéeyéica íipidená ichanàacawa cuyàluta iricu, yásí yúucawa nía quichái iriculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canácáiná náipidená cuyàluta iricu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanái lípidená idènièyéica icáucawa càmiiri imáalàawa.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

¹ Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capiraléeri cáli, nuicá nacái wàlisài cháí cáli, imáalàapínacáináwa yáara idàbáanéerimica capiraléeri cálica, cháí idàbáanéerimica cálica nacái. Canácata quéwa manuíri úni. ² Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusaléna. Iricúacawa chènuníse Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios ichùnìèrica cayába. Cayábéeri iicacánáwa càiride iyúwa inanái iicacánáwa udècanáami ùwalica ubàle cawèníriwa ùacawéeri iripínáwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha. ³⁻⁴ Néeseté nuémìaca cachàiníri tàacáisi Dios yàalubái iricúiséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icùacaténá canánama. Yá càí íimaca: “Péemla cayábani, siúcáisede Dios iyaca èeri mìnánái yáapicha. Yèepunípináwa náapicha, icùapíná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapíná nía, Nacuèrinápiná nacáicani. Dios itunúapíná náicha natuíyáa macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmiyéipíná íicháani néenibáa. Càmita achúma nawàwa. Canáca cáiwíri yácáiná idéca imáalàacawa càiripínáta canánama yáara quèechéerimicaté iyaca”, íimaca nulí.

⁵ Néese Dios, yái yáawinéericawa manuíri yàalubáisi íinata, icùacaténá canánama, íimaca: “Péemla cayába, numànica nuyaca macáita wàlisàita àniwa”, íimaca. Néese íima nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa nùumáaná pirí, báisíricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, íimaca nulí yái Diosca.

⁶ Yá íimaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái iyéericatè èeri ipíchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawinácaalí macaléerica iwàwa, nùaca íirawa úni yèeri icáuca càmiiri imáalàawa, mawèníri iyú quéwa nùaca lírani”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁷ Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácaalí imawènladéeyéica báawéeri, nùaca nalí macáita yái cawènírica mawèníri iyú, níai nuénibeca. Núacata nacuèrinápináwa. Níacata nuénibepíná nacáíwa”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁸ Néese íimaca nulí àniwa

yái Diosca: “Quéwa cawinácaalí níái càmíyéica yeebáida nutàacái cáalucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéeyéica nuícha íiwitáisewa, nía nacái càmíyéica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanírísíwa, nía nacái camaliquéeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáináí yéenáíwaná icáaluíná, nía nacái macáita cachíwéeyéica, iwàwacutápiná nàacawa manuírí quicháí irículé yái manuírí yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata azufre iyú, máiníri ùuleca, càiripinérita iyaca. Yái quicháí ípidenéeri ‘Pucháiba yàawiríeri yéetácáisca’ ”, íimaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹ Néese té áiba ángel yàanàaca nùatalé, abéeri néená níái siete namanùbaca ángelca idènièyecaté siete namanùbaca bacàa ipuniéyécawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios íbanuèripináca namáaláidáná canánama yùuwichàacáisca cháí èeri irícuírca. Yái ángel íimaca nulí: “Aqualé, núsáidacaténá piicá úara Cordero yàacawétúapínaca”, íimaca nulí yái ángelca. ¹⁰ Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáíwanási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníri dúlí ínatalé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawétú, yái cayábéeri yàcalé mabáyawanéerica, ípidenéeri Jerusalén, irícuéricawa chènuníse Dios yàatanáise. ¹¹ Yái yàcaléca mèlumèluírca Dios icamaláná iyú. Mèlumèluírí càide iyúwa cawèníri íba cabalèeri ípidenéeri jasje, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio. ¹² Yái yàcalé idèniaca itéesewa iwáináwa chènunírca, manuírí nacái. Yái iwáiná idèniaca doce namanùbaca inùmawa. Macái inùmata abéeri ángel íbalùaca icúacani. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawiría Israel itaquénáinámica. ¹³ Nuicáca máisiba inùma iwáiná íwali este iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca norte iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca sur iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca oeste iwérecata. ¹⁴ Yái yàcalé iwáiná doce namanùbaca íba yáapíseeyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níái doce namanùbaca apóstol yèepuníyecatéwa Cordero yáapicha.

¹⁵ Yái ángel itàanírca núpicha idèniaca oroírí metro yáalimáidacaténá yàcalé, íbalàí néeséeri iwáiná nacái, inùma nacái. ¹⁶ Yái yàcaléca abédanaméerita íbalàí icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanùbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichènnica, càita nacái icàcumàa icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca. ¹⁷ Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéeséerica. Sesenta y cinco namanùbaca metros ichènnica càide iyúwa èeri mínanáí yáalimáidáná wawàsi.

¹⁸ Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníri ípidenéerica jasje. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio. ¹⁹⁻²⁰ Doce namanùbaca manuínaméeyéi íba iwáiná yáapíse. Íba imanùbaca ichanèerica íwali abéeri íiwitáná cawèníri íba: jasje, cabalèeri íba; zafiro, capíraléeri, cuniéri íba; ágata, capíraléeri erúamàwaca, samànéeri íba; esmeralda, ípuléerisiwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànéeri íba; cornalina, quíreeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ípuléeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànéeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capíralesiwéeri, cuniéri íba; ²¹ Níái yàcalé inùmaca doce namanùbaca yáawami perla, cabalèeri íba cawènírica. Inùma imanùbaca imàníri abéeri perla ícha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yàasu manuírí carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

²² Canácata templo yàcalé iricu nasutàcàalupináca Dios ícha. Yàcalé imanuícata nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàiníríca náicha canánama, nàaca Cordero icàaluíniná nacái. ²³ Càmita iwàwacutá èeri icànaca yàcalé lwali, quèeri nacái, icànacáiná lwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánáca. ²⁴ Macái cáli néeseéyéi yèepunicawa yàcalé icamalá iricu. Wenàiwica íiwacanánái natéca nàasu cawèníriwa yàcalé iriculé. ²⁵ Yàcalé inùmaca canánama canácatáita ibàllawa èeríapi. Canáca catá néré. ²⁶ Natéeripiná nàasu cawèníriwa néré yàcalé rículé, níái macái èeri mìnánái càasuíyéica. ²⁷ Quéwa báawéyéi íiwitáise canácatáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawínácaalí íiméyéica áiba yáapícha càmiríca nanírísíwa, càmfíhúaca nacái náinusíwa, nía nacái cachíwéyéica, canácata yéewanápiná nawàlùacawa néré. Níawamita idènièyéica ípidenáwa ichanàacawa Cordero yàasu cuyàluta iricu, yái cuyàluta idènièrica náipidená canánama níái Dios yéyéica ícauca càmiri imáalàawa.

22

¹ Néeseté àngel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càmiri imáalàawa. Asáiri yáaculé manuísíwata càide iyúwa waicáaná vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yàalubái yèewíse, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapícha, nacúacaténá canánama. ² Yái inanába iwatácawa bamuchúamibàa yàcalé yàasu manuírí carretera yèewibàa. Aicu nabàlùacawa carretera idùlepibàa, càita nacái abéemàawáise nabàlùata nacáiwa néenibàa. Yái àicuca, yácata yèerica wacáuca càmiri imáalàawa. Idèniaca iyacanáwa, doce yáawíríca yàaca iyacanáwa macái camuíta. Quéeri imanúbacata càyacanàcani. Yái àicu ibáináca cayábèeri dabéca ichùnièrica macái èeri mìnánái. ³ Yàcalé iricu, canácatáita íya wawási Dios íiquéerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapícha, ípidenéerica Jesucristo, nacúapiná èeri mìnánái néenibàa. Nàasu wenàiwicanái yàaca nacàaluíniná. ⁴ Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadèniapiná Dios ípidená napùdàlicuwa. ⁵ Canáca néré catéeriwa. Níái íyèyéipínáca néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali Diosta icànapiná nàwali. Nacúapiná macáita Dios yáapícha càiripináta, èeri càmiri imáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Néeseté àngel íimaca nulí: “Báisiricata yái tàacáisica, íná yéewa píalimá peebáidacani macái piwàwallicúsewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaquéerica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalicúse, idéca ibànùaca yàasu àngelwa yáasáidacaténá yàasu wenàiwicanái írí càinácaalí ichàbàanápínáwa mesúnamáita”, íimaca nulí yái àngelca.

⁷ Wáiwacali íimaca walí: “¡Péemiacué cayábani, nùanàpiná mesúnamáita! ¡Casíimáica nawàwa cawínácaalí yeebáidéyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cuyàluta iricu, yái icàlidéerica càinácaalí ichàbàanápínáwa!” càì íimaca yái Wáiwacalica.

⁸ Núa Juan, núacata yái yéemièrica, íiquéerica nacái macáita yái tàacáisica. Idècanáami nuémíacani, nuicácani nacái yái wawásica, yá nubàlùacawa nùlulú ipùta iyúwa àngel írí nùacaténá icàaluíniná, yái yáasáidéerica nulí yái tàacáisica. ⁹ Quéwa àngel íimaca nulí: “Píca pímaní càì. Núacata piacawéeriná íbaidéerica Dios írípíná píapícha, péenánái yáapícha nacái níái profetaca icàlidéyéica tàacáisi Dios inùmalicúse, náapícha nacái níái yeebáidéyéica tàacáisi pitànèerica cháì cuyàluta iricu. Píaca abéerita Dios icàaluíniná”, íimaca nulí.

¹⁰ Néese ímaca nulí àniwa: “Picá pibàani áibanái fícha yái tàacáisi pitànèerica cháí cuyàluta írìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbàanápínáwa, mawiénicáiná yái èerica”, ímaca. ¹¹ Cawinácaalí imàniiyéica ibáyawanáwa, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa caquialéta. Cawinácaalí nacái cayábéeyéica íiwitáise iwàwacutá namànica cayábeeri mamáalàacata, nía nacái masaquèeyéica íiwitáise iwàwacutá nèepunicawa mamáalàacata mabayawanéeri iyú”, ímaca.

¹²⁻¹³ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemlàcué cayábani, nùanàpiná mesúnamáita! Yásí nutéca cawèníri, yá nacái yùuwichàacásica numàaquèeripináca macáita wenàiwica írì náalimáwanama càide iyúwa imanúicánama nadéca namànica cayábeeri, báawéeri áibata. Núacata yái íyéericaté èeri ipíchawáiseté; núacata nacái yái namáalàidáanà canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idàbéericaté macáita, imáalàidèeripiná nacáiw macáita”, ímaca.

¹⁴ Casímáica cawinácaalí masaquèeyéica imànica íiwitáisewa báawéeri fícha yéewacatená nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacaná yèerica nacáuca càmíri imáalàawa, yéewanápiná nacái nawàlùacawa iwáiná inúma írìcubàa wàlisà Jerusalén iyacàlená írìculé. ¹⁵ Déeculé yàcalé fícha nàyaca níara casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái camàliquèeyéica, nía nacái iiméeyéica áiba yáapícha càmílichúaca náinusíwa, càmírica nacái nanlrisíwa, nía nacái inuèeyéica wenàiwica meedá, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwáná icàaluíná, macáita nía nacái casímáiyéica ichìwáidaca áibanái wenàiwica.

¹⁶ “Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacaténacué pírì yái tàacásica, nalipiná macáita yeebáidèeyéica nutàacái, iwacáidáyaquèeyéicawa yàcalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquérinámica. Núacata nacái idàbéeripináca Dios yàasu èeri máini cayábeeri càiride iyúwa mèlumèluíri dùlùpùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáisiwata èeri imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Yái Espíritu Santo, úa nacái Cordero yàacawétúapiná náimaca Jesús írì: “¡Aqualé!” càì náimaca Jesús írì. Macáitacué pía yéemièyéica yái tàacásica, “¡Aqualé!” càì píimacué Jesús írì. Macáitacué pía nacái iwàwéeyéica icáucawa càmíri imáalàawa, aqualécué, peedácué pírìwani mawèníri iyú, càide iyúwa macaléeyéi iwàwáaná líraca úni.

¹⁸ Yá nùalàacué pía cachàiníri iyú macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisi Juan itànèerica cháí cuyàluta írìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbàanápínáwa. Aibacaalí itùculiada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yùuwichàidapiná yái wenàiwica yùuwichàacáisi iyú, yái yùuwichàacáisi Juan itànèerica iwali cháí cuyàluta írìcu. ¹⁹ Aibacaalí yúucaca tàacáisi cuyàluta írìcuíseta yái icàlidéerica càinácaalí ichàbàanápínáwa, càmita Dios imáaca iyáaca iyáacaléwa àicu iyacaná yèeri wacáuca càmíri imáalàawa, càmita nacái Dios imáaca iyaca mabayawanéeri yàcalé írìcu, yái àicuca, yái yàcaléca nacái waléeyéica iwali cháí cuyàlutaca írìcu.

²⁰ Yái Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yái tàacásica ímaca: “Báisiíta, nùanàpiná mesúnamáita”, càì ímaca yái Wáiwacalica.

Néeseté núumaca: “Báisiíta, amén. ¡Aqualé, Wáiwacali Jesús!” càì núumaca.

²¹ Nusutácué Wáiwacali Jesús fícha pírìpinácué imànínapínácué pírì cayábeeri.